

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Társszerkesztő: **Vaskó Imre.**

TARTALOM:

Vezércikk:

Az ígéret földje 1 oldal.

Farkas István:

Új esztendő 3 oldal.

Ježo – Banai:

Egy lecke a polgári nevelés-
tanból 6 oldal.

Dr. Bognár Cecil:

A tehetség és az alkotó
képelet 9 oldal.

Willand János:

A társadalom és az iskola . 15 oldal.

Boros Béla:

A gyermek imája 18 oldal.

Egyesületi élet 19 oldal.

Szemle 24 oldal.

Törvények és rendeletek 28 oldal.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hirdetések.

A nagyölvédl tanítói állásra meghirdetett pályázat visszavonatik.
 Palay Károly esperes.

Pályázati hirdetés. Jászfalu-i (Jásová ž. Nitra) róm. kat. kántor-tanítói állásra pályázat hirdetik. Javadalom: Törvényszerű lakás, 25 hold (1000 □-aléval) föld, 328 □-al kert, 4 öl fa folyó napi értéke, stóla és államszegély. Kötelessége a »Rendzabályok« szerint. Orgonálni a köznapi miséken is köteles. Kérvények a kürlí (ž Nitra) esperesi hivatalhoz jan. 6.-ig küldendők. Tanítási nyelv: szlovák. A magyar nyelv ismerete szükséges. Jászfalu, 1923. dec. hó 9. én.
 Az iskolaszék.

Állatok kitémésére természetrajzi tanszerek szállítására vállalkozik
 Kunszt Károly nyug. tanító Somorja—Šamoryn.

Pályázat. A hodejovoi róm. kath. iskolaszék magyar tannyelvű osztálytanítói államszegélyes állásra pályázatot hirdet. Javadalma a hitközségtől 100 Kc és lakás. Pályázhatnak nők és férfiak. Pályázati határidő 1924 január 6. Iskolaszéki Elnökség.

Van szerencsénk ajánlani az alanti legjobb és legismertebb naptárakat.

	Kč
Regélő bácsi naptár Kc 3— 5:50 és	8—
Nagy mese naptár kötve	17—
Lourdes naptár	5:50
Szűz Mária naptár Kč 3 és	8—
Jó kedvű Pista bácsi naptár	5:50
Keresztény szocialista naptár	6—
Heti előjegyzési naptár	5—
Továbbá ajánljuk szlovák és német naptárainkat. Kérjen árjegyzéket.	

Téli estekre való szórakozási olvasmányok:

Barklay: Esti dal, új kiadás	16—
Tharaud: A kereszt árnyéka	6—
Komáromi: Rongyos gárda	6—
London Jack: A nap fia	10—
Mathersen Jón a rozson át I—II	25—
Erdős Rénée: Az új sarj	18—
» » Az élet királynője	25—
» » Római levelek	18—
Farkas Pál: A láthatatlan imám keze	12—
Hajós: Az élet titkaiból	16—
Wolkenberg: Az okkultizmus és spiritizmus múltja és jelene	18—
Eyth: Küzdelem a pyramisért, ifjusági rész, fűzve 12 Kč, kötve	15—
Freytag: Üzlet és becsület, ifjusági rész, fűzve 12 Kč, kötve	15—
Dickens: Ritkaságok régi bolyja, ifjusági rész, fűzve 16 Kč, kötve	20—
Dumas: Gróf Monte Christo I—IV	60—
» A világ ura I—IV	40—
» Husz év múlva	28—

Megrendelendő: „SZENT JÓZSEF“ könyv- és papírkereskedés
 POZSONY-BRATISLAVA, Lőrincskapu-u. 3.

MAGYAR TANITÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANITÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banaí Tóth Pál.**

Társszerkesztő: **Vaskó Imre.**

Az ígéret földje.

Az 1920-ik évben egy bölcsőt állanak körül reményteli szívvel a lelkes kezdeményező'k. S a kisdéd nő. Szívéhez ízi a tanítói szívekből eredő sóhajokat. Útjában óh hány-szor találja szemben magát merész viharral . . De él! Olykor dermesztő, fagyos szél süvölt felé. De él! . . Ezen kisdéd pedig nem más, mint a mi tanítói szívünknek dédelgetett s vérünkkel táplált drága kincse, a *Szlovenszkói Általános Magyar Tanító Egyesület*. Miként a szorgalom mintaképei, a parányi méhecskék, anyát nevelnek, édesanyát neveltünk mi is e kisdédből. Hogy védő szárnyai betakarjanak, ha terhes munkánk közben elismerés helyett bánat az osztályrészünk. Óh pedig — tudjátok, — de sokszor van így! Ha a bántalom mérges nyilai vérezik érzékeny szívünket.

Ez egyetlen oly erősnek kell lennie, oly hatalmasnak, mint a százados lögy, mely orkánszerű viharoknak is ellenáll. Oly erősen bizakodónak, mint az édes anyaiszív, amely csak egy jól ismer a földön, — gyermekeit meglegedettnék s boldognak látni.

De hajh! Az anya sínylődik! Ott állanak mellette a gyöngéd ápolók. Mindenütt tapasztaljuk a tanítóság visszariasztó közönyét. Pedig soha sem volt nagyobb szükség a vállvetelt összetartásra, mint ma. Mindnyájunk szíve csordul-
tig keserőséggel. Egyletünk fájának egy szerény, de felbecsülhetetlenül szükséges ága: a jogvédelem bimbókorát éli. Ha soha, de ma végtelenül szükség volna erre. Ma, amikor csak meg nem értés az osztályrészünk minden felől. Mindnyájan tudjátok ezt s panaszkodtok miatta. A kötelesség-halmaz hegygyé nőtt s folyton szaporodik, de az elismerés, megbecsülés a régi halmocska.

Meddig tart még ez? Hiszen arra kell törekednünk.

hogy a tanítóság erkölcsi tekintetben soha meg ne ingallsék s anyagi helyzetében ne mellőztesse. Igaza van egyik vezető barátomnak, amikor azt mondja, hogy a Mialyánk mindennapi imádság s erre épügy szüksége van a vallásos léleknek naponta, mintahogy a tanítótársak buzdító, kérő, lelkesítő szava minden nap helyén való.

Látjuk néhányak túlfeszített munkáját, másrészt a saját dolgunk iránti sötét közönyt, melynek fagyos éjjelét alig-alig világítja meg egy-egy átfutó fény, egy-egy gyorsan lehaladó szalmaláng. A néhány dolgozó kartárs magára hagyva olyan, mint a mesék pelikán madara, melynek fiókái szárnyra kelve hála és köszönés nélkül repülnek el a saját énjük, a saját öncéljuk, az anyagiasság útjára. Összetett kezekkel nem nyerhetünk csatát. A közönyös szivekre átok ül, az elmúlás álka. Összetartás lelke vezessen bennünket árkon, bokron fűskétkel benőtt, nehéz, borostás utakon. De menjünk, ne álljunk meg. Lemeiszeni a töviseket és tovább egy jobb jövő felé, egy reménysugár felé, mely a távolban már-már halványan ugyan, de fel-fellünedez.

Valamint a bazalt, pirít, kősó, gyémánt az ásványországban, nemkülömben a búza, árpa, akác a növényvilágban, mind alárendeltjei a methaphisikai törvényeknek: úgy a társadalmi rétegek sem mentesek ezen kérelheletlen törvény alól. Vagyis a tanítóság is erős tényező a társadalomban. De valamint a nevezett dolgok az ásvány- és növényországban a megfelelő helyvel s fajsúllyal rendelkeznek, úgy a tanítóságnak is oda kell jutnia a társadalomban, ahová saját fajsúlya predestinálja. Hogy ma még nagyon messze jár ettől, talán felesleges fejtegetni. Ki merné tagadni létjogosultságunkat, csak egy legyen meg részünkről: a tanítói öntudat. Ha a tanítóság sajátos érdekeinek, erkölcsi s anyagi elismertetésének kivivásáért a mérleg egyik serpenyőjében elhelyezkedik, lehetetlen, hogy a másik serpenyőt az intéző körök holmi dgr. vagy gr. súlyocskákkal tömjék meg. Az egyensúly látszatáért is igyekezni fognak a másik serpenyőt a megillető 10—100 kg.-okkal megtölteni az erkölcsi s anyagi ellátás mezején. Csak a szándék legyen jó s a kivitel egy-séges és szilárd.

A tanítóság átmeneti kort él át. Nagy szerepének körvonalai még homályosak. De el kell jönnie az időnek, amikor a tanítóságot elismerik. Lelki szemünk már látják a távol

ködében az Igéret földjét. Amidőn majd a fanflosság önállóan függellenül az élet kicsinyes ügyeitől, mentesen az anyagiak iránti küzdelemtől, nyugodtan hordozza a nehéz igát vállain.

Az arany oszlop ott áll az igéretföldjének határszélén. Jobb és szebb jövő, tisztességes kenyér, felemelt homlok. Ezek is rajta vannak az oszlopon. Csak dolgozni, tenni, a magunk lelkét is művelni kell, hogy méltók lehessünk az igéret földjére. Ha erre ezer karral, ezer szájjal, ezer szível, de egy akarattal törekszünk, akkor bizton elérjük egy jobb kor hajnalát!

Ezen remény tudatában indulunk neki újévünk ismeretlen útjának, a teljesülésbe vetett bizalommal kívánunk minden kartársunknak boldog újesztendőt.

Gáspár János

Újesztendő . . .

Irta: Farkas István.

Hó takarta a falut. Ünnepi csendesség ringott a levegőben, a szomszéd faluból idekondult a harang.

Új esztendőnek csillogó árnya kísértett, optimizmussal telehintett szívek békésen kívántak egymásnak új boldogságot.

Az első napra vigyáz mindenki. Évszázados babonák súlya nehezedik az újesztendő napjára, ilyenkor mindenki mindent úgy csinál, mintha primadonna vagy énekes bonvivánt lenne az élet hatalmas, de nyomorultul fizető színpadán.

Benn, a lelkek legeslegmélyén, ott ül csendesen a remény: hátha valóban jobb és szebb lesz, amire várunk.

Kovács Sós Péter is alkalmasint telve van ilyen vágygal, mert tőle meg nem szokott ünnepélyes arccal megy a templomba.

Fekete kabátja mintha vadonatúj lenne. Bár úgy jár egyébként is, mintha skatulyából húznák ki.

A kicsiny ablakokon keresztül jól látom, amint óvatosan hajtogatja össze a zsebkendőjét, éppen úgy, mint a tizenhatesztendő lányok.

Lopva az ablakokra tekint.

. . . Mások is mennek utánna. Kimért, ünnepi léptekkel tapossák a havat. Nem sielnek úgy, mint más közönséges ünnepen, a lármájuk is elült, nem hallatszik be az ablakon.

. . . Gyerekek járnak újévet köszönteni. Ezek már hangosak a jókedvtől. Némelyik a hatosokat csörgeti, látni az arcán az elégedett mosolyt.

Nini! Hozzám is készülnek, úgy látom.
Elhuzódom az ablaktól, előkészítem az aprópénzes skatulyát.
Itt csoszognak már a folyosón. Egy kicsit félénken, de a
kinnhagyott bátorság utánnuk settenkedik.

Köhécselnek az ajtó előtt, mégsem mernek bejönni.

Kovács Peti nekibátorodik, belekezd a versbe. A többiek
aztán egyenkint kezdik vele.

Ránkvirradt imho! újév napja,
Bemutatta fiát Isten anyja.
Bemutatjuk mi is enmagunkat,
Kívánunk Istentől minden jókat.
Bort, búzát, áldást, békességet,
Távol minden bűt és betegséget.
Dicséртessék a Jézus Krisztus! . . .

No, ez csak elég jó kívánság. Invitálom őket befelé.

A Peti gyerek jön elől, minden félelem nélkül.

Már az ajtóban köszön:

— Dicséртessék a Jézus Krisztus! Adjon Isten szerencsés
jóreggelt. Egészségükre az éccakai nyugodalmat!

— Mindörökkön fiam.

Az arcom egészen felvidul, amint közém cseppentek. Ugy-
látszik észrevették, mert otthonosan topognak a lábaikkal.

— Hát mi kell Peti? — kérdem tőle, mert első pillantásra
meglátom, hogy ő a szószóló közöttük.

— Jó lesz akármí, tanító úr. Meg amugy is köszöntöttük vóna.

— Akartok-e kalácsot?

Peti hátratekint.

Persze, az egyiknél egy nagy tarisznya tele van már kalács-
csal. Ez a hátratekintés napnál világosabban: pénzt jelent.

— Kaptok egy-egy halost, jó lesz-e?

Peti sunyilt feléjük. Nem azért voltam én is gyerek, hogy
észre ne vegyem, hogyan sunyítanak rá egyébként szent ábrázattal.

— Jó lesz tanító úr!

Hatan vannak. Hat hatos jár nekik. Mindegyik illendőkép
megköszöni.

— Aztán mit vesztek azon a sok pénzen?

Gombos Jancsi elkottyantja magát:

— Gummipuskát.

De észreveszi rögtön, hogy elszólta magát. Még pedig szá-
mára a legrosszabb helyen. Bánkódva horgasztja le a fejét.

— Mi a manót? Ej Jancsi fiam, akkor elveszem én tőled a
pénzt!

Jancsin pír fut keresztül. Sajnálja már nagyon a szavait, de tudja, hogy későn.

Peti menti ki a csávából:

— Hiszen nem is igaz, tanító úr! Sapkát fog venni rajta az édesanyja!

Jancsi belekapaszkodik a mentő szóba:

— Azt, azt.

— Hát hogyan jutott eszedbe a gummipuska?

— A szomszédná' láttam. Galamb Imrének van dupla gumibul.

— No, amit Galamb Imre tesz, azt te ne utánozd! Hát nem tudod te, hogy az a legrosszabb gyerek a faluban?!

Komolyan bólint a fejével:

— Tudom, tudom, — mondja halkan.

Nem feszegetem tovább a kérdést.

— MenjeteK szépen. De illedelmesen viselkedjeteK mindenütt!

Most már egyszerre köszönnek:

— Isten megálgya!

Libegnek kifelé. Peti rosszalólag oldalbaböki Jancsit. Szinte hallom a szavát!

— Látod, te szamáR! . . .

. . . Ilyenek már a gyerekek! Én is ilyen voltam, a másik, a harmadik is . . .

Higany van az ereikben a vér helyett. De késöbb, ha megöregszenek, a higany is megfagy bennük, dacára a természettani törvénynek.

Hadd örvendezzenek, fickándoZZanak, még fiatalok! De sokszor szeretném még én is levetni a cipőmet, velük együtt ugrándoZni, szaladgálni, eldobni magamtól a gondot.

És nem lehet . . .

Ujabb hópihéK szállonganak, belepik a kitaposott nyomokat.

A város felől varjak serege közelget, lehet, hogy jóllakottak s pihenésre jönnek, de lehet az is, hogy elemőzsiára . . .

. . . A gyerekek már a harmadik szomszédban járnak. Galambos Jancsi elfelejtette már a nálam történt incidenst, vígan ugrándoZik a többiekkel.

Azt veszem észre, hogy az arcom nevet és sir a lelkem.

Szomorúság ül rám, mert érzem, hogy az ujesztendő nekem már nem örömet hozott, csak újabb gondot, éjszakák tépelődését, újabb öregségét és lassan elviszi mind a régi ujesztendőim emlékeit . . .

Egy lecke a polgári neveléstanból.

Szemelvény a Ježo—Banni Polg. Neveléstanból, mely most van nyomás alatt. Megrendelhető Štehr könyvkereskedésében, Prešov.

December hó. 21. Lecke.

A szülők iránti szeretet.

Cél: Szeressétek és tiszte jétek atyákat és anyákat. Segítetek munkáikban, hogy örömük teljék bennetek.

Eszközök: Beszélgetés. Versek. Mesék. Kép.

Gyakorlati kivitel: I. évfolyam.

Beszélgetés.

- Ki veszi nektek a ruhát, cipőt, könyvet?
- Ki főzi a jó ebédet számotokra?
- Ki bontja el este az ágyakat?
- Ki dolgozik értetek egész nap, hogy kenyeret keressen számotokra? — (Válaszok: apa, anya.)

Szüleiteknek köszönhetek mindent. Nagyon szeretnek benneteket. Ugy-e megcsókol édesanyátok, mikor elindultok az iskolába; édesapátok este a térdére ültet s megsimogat benneteket!

Ezért ti is szeressétek jó szüleiteket: szófogadjatok nekik, ne okozzatok nekik szomorúságot!

A jó gyermek imádkozik a szüleiért:

Édes, jó Istenem, hallgasd meg imámat:

áldd meg minden jóval apámat, anyámat!

Mondok nektek egy mesét a jó fiuról, aki nagyon szerette szüleit.

Karakán király meg a bojtárka.

A bojtárka báránykát legeltette az útszéli árok partján. Egyszer csak megáll mellette a tizenkét lovas aranyhintó s kibajol belőle Karakán király

— Éhesek-e a barikáid, kis bojtárom?

— Ija éhesek: előttük a fű!

— Hát te magad leülnél-e már a teli bogrács mellé!

— Bizony, nem is szaladnék el tőle!

Megtetszik a piros bojtárka a királynak. Még jobban kibajol a hintóból

— Hallod-e, bojtárom! Lennél-e az én kis katonám?

— Hogyne lennék, mikor lennék!

— Eljönne-e velem fényes palotámba? Arany vár az, száz a toruya?

— Hogyne mennék, mikor elmennék!

— Kezed a kezembe, kis katonám! Ülj fel szaporán az aranyhintóba!

— Mindjárt, koronás ember. Csak épphogy haza nézek.

— Minek nézel haza?

— Hogy magammal hozzam az édes apámat, anyámat!

— Tyű, szentem, bogaram! Nekem azok nem kellenek ám! Nekem csak magad kellesz.

A kis bojtár szeme baragosat villant.

— Nem kellenek? . . . De, koronás ember: akkor én se kelljek! — Há-
tat fordított Karakán királynak . . . aranyhintójának . . . tizenkét lovának . . .
Mit tehetett Karakán király?

Magával vitte mind a hármukat!

Beszélgetés a meséről. A kis bojtár szerelte szüleit; derék
fiu volt, mert semmiért sem hagyta volna el őket.

II—III. évfolyam.

Mindenhol jó, de legjobb otthon. Így tartja egy régi köz-
mondás.

Igazat szól-e ez a közmondás, gyermekek? Melyitek volt
már több napig, vagy több hétig távol a szülei háztól? Melyitek
volt atyafi-látogatóban? Jó dolgok volt-e ottan? Talán bizony
még enni is jobbat kaptatok, mint születeknél! Hej, de azért csak
vágylatok haza, édes apátokhoz és anyátokhoz! Ugy-e, hogy így
volt, gyermekek?

Ha így volt, nem csodálkozom rajta. Hiszen a gyermeket a
világon senki sem szereti úgy, mint jó szülei. A gyermek érzi ezt.
Ezért vonzódik úgy szüleihez. Ezért van az, hogy senkit sem sze-
ret úgy, mint édes apját és édes anyját.

A gyermek látja, hogy szülei milyen sokat dolgoznak, fá-
radnak ő érte. Ellátják őt eledellel, ruházattal, könyvekkel és
iskolaszerekkel. Ha beteg, ápolják és orvost hivatnak hozzája.
Inkább ők maguk nélkülöznek, csak gyermekük ne lásson szükségét.

A szülők néha szigorúak és megbüntetik gyermeküket. De
a gyermek tudja, hogy ezt is csak szeretetből teszik. Tudja, hogy
kedves szülei le akarják szoktatni hibáiról, rossz tulajdonságairól.
A büntetés fáj neki, de később áldani fogja érte szüleit.

Füstbe ment terv.

Egész úton hazafelé
azon gondolkodám,
miként fogom szólítani
rég nem látott anyám.

Mit mondok majd először is
kedvest, szépet neki,
midőn, mely bölcsőm ringatás
a kart terjeszti ki?

S jutott eszembe számtalan
szetbnél-szebb gondolat,
míg állni látszék az idő,
hár a szekér szaladt.

S a kis szobába toppanék . . .
repült felém anyám . . .
S én csüggttem ajkán . . . szótlantul,
mint a gyümölcs a fán.

(Fecskék: 27. old.)

Szüleimhez.

Hej, édes szüleimék,
Gazdagodjam meg csak!
Akkor, hiszem istenem,
nem panaszkodnak.

Lesz csinos ház, amiben
megvonulnak szépen;
pince lesz a ház alatt,
jó bor a pincében.

Szép kocsit csináltak
éd's anyám számára;
nem kell, hogy a templomot
gyalogosan járja.

Lesz arany-szegélyezett
imádságos könyve,
Krisztus urunk képe lesz
szépen metszve benne.

A legszebb köszöntő.

Van-e szebb nap az egész esztendőben, mint az édesanya nevenapja. Dobogó szívvvel gondolt erre a napra Klárka. Oda akart állani édes anyja elébe bátran. El akart mondani egy szép verses köszöntőt, amiben ezer, meg ezer áldást kíván a frjére.

Igen ám, de ez volt épen a bökkenő! Mert Klárka még csak most kezdett megismerkedni az abéabbal. Nem tudott még olvasni. Verset hát nem tanulhatott.

Tudjátok-e, mit csinált, hogyan segített magán? Illatos, harmatos reggelen kiment a kerbe sétálni. Ott buntázott egy zó d ágon a rigó és olyan vígan fújta, hogy gyönyörűség volt hallgatni Klárka odaállott a rigó elébe:

— Kedves rigó pajtas! Az egész erdőben senki sem tud olyan szép nótát, mint te. Taníts meg egy szép versikére, hadd ürvendeztessem meg vele neve napján az édesanyámat!

Felélt rá a rigó:

Tuli, tuli, tulió —
tanuld meg ezt, kis bohó:
abány rigó az erdőben,
abány szócse a fmezőben,
abány mókus van a fákon,
abány pille a virágon:
Anyuskám, a jó Isten,
annyi évig éltesse-n!

— Köszönöm, kedves rigó pajtas! — mondta a kis leány és iparkodott elméjébe vésni a versikét. Azzal tovább ment.

Hát ahogy a kertben bolyong, egyszer csak megáll egy cseréphen levő rózsától állt.

Minden szirma csak úgy virult a hajnal fényében; minden levele csak úgy reszketett a hajnal harmacsóppjében. S akkor a rózsza azt mondta a kis leánynak:

Verset tanúsz anyuskádnak?
Törd le egy kis ágacskámat!
Ha egy szót se szólez néki:
majd meglátod, megérti!
A legszebb köszöntő
bimbóm mosolygása —
a legszebb versike
szíved dobogása . . .

Klárka elérte a rózsza suttogását. Kipirulva vitte a rózsát az ünnepi díszben pompázó szobába. Örömmel állott meg az édesanyja előtt. De jaj, egy szót sem tudott szólni a versből. Odaborult édesanyja keblére s a szíve dobogta el a legszebb köszöntőt . . .

A versek és mese tárgyalása. Aki szereti szüleit, az segítségükre akar lenni, mindenét odaadná szüleinek. A jó gyermek szü-

leiről nevük napján megemlékezik. A kis Klárka ugyan még nem tudott olvasni, tehát nem tudott semmit sem mondani édesanyjának, ti azonban már jól tudtok olvasni. Tanuljatok egy kis verset szüleitek nevenapjára.

Édes apának.

Mikor a nap felkel:
mindig munkába' lel.
Amikor elszórja
utolsó sugarát:
akkor is, akkor is
mindig munkába' lát.
Ezer áldás szálljon
munkás két kezedre,
hogy a fáradságot
soha se érezze!

Édes anyának.

Jóságos két szemed
örizöm, oltalmam:
mint a fényes csillag.
mindig úgy csüng rajtam.

Jóságos két szemed
könnyet ne hullasson.
Mint a fényes csillag,
mindíg mosolyogjon.

A Szentírás parancsolja is ez:

Tiszteledd atyádat, anyádat,
hogy hosszú ideig élj e földön.

A biblia pedig bölcs könyv, igazat mond.

Az Isten is szereti és megáldja azt a gyermeket, aki szüleit szereti.

Voltak olyan rossz gyermekek, akik szüleiket nem szerették, csak bánatot és szomorúságot okoztak nekik. Amidőn felnőttek, eltaszították maguktól öreg, tehetetlen szüleiket. Engedték, hogy azok szegények koplaljanak, nyomorogjanak, amikor már dolgozni nem tudtak és nem segítették őket.

Az ilyen gyermekek nem érdemlik meg, hogy Isten áldott napja rájuk süssön. Nincs is az ilyeneken Isten áldása, a jó emberek is megvetik őket, mert hálátlanok szüleik iránt!

(Olv.: »Fecskék« 6. old.: A család; 44. old.: A szülőkért; 105. old.: A jó gyermek.)

A tehetség és az alkotó képzelet.

Irta: dr. Bognár Cecil.

Nagyon sokszor mondunk ítéletet tanítványaink tehetségeiről, az egyiket tehetségesnek, a másikat tehetségtelennek nyilvánítjuk. A tehetséget nyilván megkülönböztetjük a tudástól, az ismeretek mennyiségétől, mert akárhányszor mondunk ilyeneket: ez a gyermek rossz tanuló, nem tud semmit, pedig volna tehetsége, csak hogy lusta, vagy pedig: ez nem valami nagy tehetség, de elég jó tanuló.

Ez a megítélés nagyon helyes lehet. A tanuló előmenetele

magában még nem mutatja azt, amit tehetségen értünk. Aki jól meg tudja ítélni az embereket, aki jól ismeri tanítványait, az meg tudja különböztetni a kettőt egymástól.

Mindenki tisztában van nagyjában azzal, mit értünk tehetségen, de igen kevesen iparkodnak maguknak erről a fogalomról egészen tiszta képet alkotni. Pedig, ha pontosabb, megbízható ítéletet akarunk mondani, erre szükségünk van.

Már az elmondottakból is világos, hogy a tehetségen valami képességet értünk; mikor tehetségről beszélünk, nem arra gondolunk, hogy valaki micsoda eredményt mutatott fel, hanem hogy mit tudna felmutatni. Persze itt elsősorban szellemi képességről van szó.

Csak: hogy nagyon sokféle szellemi működés van, az egyiknek inkább az egyik, a másiknak pedig a másik végzésére van képessége. Világos tehát, hogy akkor járunk el helyesen, ha különböző irányú tehetségekről beszélünk, ha iparkodunk megállapítani, hogy a tanulónak milyen szellemi munka végzésére van különös képessége!

Mikor az iskolában a tanuló tehetségének fokáról beszélnek, a szellemi képességek közül rendszeren elsősorban az emlékező-képesség jön figyelembe. Azt mondják tehetségesnek, aki könnyen, gyorsan tanul és a tanultakat mégis elég jól megjegyzi. Valamennyire figyelembe vesznek azért más képességeket is, például a számtan tanára azt mondja tehetségesnek, aki nemcsak el tudja végezni a gépies számolási műveleteket, nemcsak megjegyzi magának a képleteket, hanem a feladatok megoldásában egy kis találékonyságot mutat, önállóan is tud okoskodni, meg tudja ítélni: vajjon valamely számítási eljárás helyes-e vagy helytelen? Vagyis itt már a tehetségbe beleszámítják a találékonyságot: az invenciót és az ítélőképességet: a judiciumot is. De azért általánosságban elmondhatjuk, hogy a tanuló tehetségéről az iskolában alkotott vélemény legnagyobb részben a tanuló emlékező képességére vonatkozik.

Ennek magyarázata különben egyszerű. Az emlékezettről szóló értekezésünkben már rámutattunk arra, hogy az iskola munkája elsősorban a tanulónak ezt a képességét foglalkoztatja, a tanulótól főképen bizonyos anyagnak az emlékezetbe vésését kívánja meg. Nagyon kevés mód és alkalom van arra, hogy egyéb képességeket is megismerhessünk az iskolában és arra is, hogy ezeket a képességeket kifejlődésükben lényegesen elősegítsük.

Mikor mi itt tehetségről beszélünk, ezt a fogalmat tágabb-

értelemben vesszük és az összes szellemi képességekre vonatkoztatjuk, sőt elsősorban épen azt a képességet értjük rajta, amelynél fogva a tanuló önálló szellemi munkát tud végezni, valami eredetit tud nyújtani, szóval alkotni. Majd tárgyalásunk folyamán látni fogjuk, hogy az eredeti szellemi alkotásokhoz elsősorban képzeletre, fantáziára van szükség.

Mielőtt a tehetség részletes elemzésébe fognánk, rá kell mutatnunk, hogy milyen fontos a tanuló szellemi képességének felismerése.

A pályaválasztásnál elsősorban ennek kellene döntő szerepet játszania, nem pedig mindenféle más, mellékes szempontoknak. Akkor nem volna annyi szerencsétlen ember, akinek egész életén át olyan munkával kell birkóznia, amelyhez semmi tehetsége nincsen és a társadalomnak sem volna annyi kevésbé hasznos tagja, akiknek munkája nem sokat ér, pedig talán más téren nagyon jól meg tudnák állani a helyüket.

Nem a falanszter-rendszerre gondolok, ahol egy tudós talán a koponyák alkatából — vagy ami egyre megy — valami mesterséges pszichológiai módszerrel megvizsgálja a tanuló képességeit és kimondja, hogy pásztor legyen-e, vagy tudós? Nem. A hajlamnak, kedvnek is nagy szerepe van, nem lehet valakit rákényszeríteni bizonyos pályára, foglalkozásra. Külömben is nehéz volna biztos módszert találni a különböző szellemi képességek megállapítására. De az iskola nem is megfellebbezhetetlen ítélettel, hanem jó tanácsokkal, felvilágosítással támogatná a gyermekeket is, meg a szülőket is ebben a fontos kérdésben: a pályaválasztásban.

De nemcsak ez a fontos. Hanem talán sokkal fontosabb az, hogy a gyermeket támogatnunk kell képességeinek kifejlődésében. Ez nem csak az iskola, hanem elsősorban a szülői ház feladata is volna, csakhogy sajnos, a szülők nagy része nem ért hozzá, fel sem ismeri, hogy gyermekének milyen irányban volna tehetősége. Ezért azután ez a feladat majdnem egészen az iskolára marad.

El kell oszlatnunk egy nagyon elterjedt és igen veszedelmes tévedést. Sokszor lehet hallani, hogy az igazi tehetség nem szorul gyámolításra, az magától is érvényesülni fog, kitör és eget kér. Lám Petőfi költői tehetségét senki sem fejlesztette, sőt inkább üldözték ebbeli hajlamáért, tanárai sem buzdították, az élet sem nagyon dédelgette és mégis nagy költő lett belőle. Edison nem is végzett iskolákat, újságárus fiú volt és mégis nagy feltaláló lett belőle.

Mindez igaz, de a következtetés, amit belőle levonnak, mégis téves. Ezek a tények csak azt mutatják, hogy vannak olyan kiváló tehetségek, akik a kedvezőtlen viszonyok mellett is kifejlődnek teljes pompájukban. Vagy talán az ő sajátságos egyéniségükre éppen azok a körülmények voltak kedvezőek, amelyeket mi hajlandók vagyunk kedvezőtleneknek mondani.

Csakhogy ebből még nem következik, hogy minden tehetség ilyen. Hányan lehetnek, akik kiváló, nagy dolgokat produkáltak volna, de a külső körülmények tehetségüket már csirájában megölték. Mi csak a valóban kifejtelt tehetségekről tudunk, azokról akiknek képességük bimbó korában elpusztult, nem tudunk semmit. Milyen téves okoskodás volna, ha egy nagy vihar után néhány megmaradt virágot látva, azt mondanánk: lám a vihar nem árt a virágnak, nem pusztítja el, ime itt van, ez is él, átélte a nagy vihart. Nem vennénk ellenben figyelembe, hogy hány bimbó hever letörve a fák alatt!

A gyermekben szunnyadó tehetség is ilyen bimbó, amelyet a gondos ápolás kifejleszt, ellenben durva kéz könnyen letörheti. A gyermeknek a lelke rendkívül érzékeny, a gyermekkori benyomások sokszor egész életre döntők: néhány meleg szótól, egy kis tapintatos irányítástól a tehetség-bimbó szépen kivirágzik, míg ha elvesszük a gyermek bátorságát vagy pedig fejlődésének helytelen irányt adunk, tönkriethetjük ezt a tehetséget.

Pedig ehhez nincs jogunk. Hiába mondja esetleg valaki, hogy nem kell félni, mindig lesznek tehetséges emberek, alkotó elmék, nagy tudósok, művészek, költők, ha mi az iskolában nem is tenyészítjük őket úgy, mint a kényes növényt a melegházban. Igaz, lesznek, de azért attól sem kell félni, hogy az igazi kiváló emberekből sok lesz. Nem arról van szó, hogy keveset érő középszerűségeket tenyészünk, hanem hogy adjuk meg a módot az igazán kiváló tehetségek kialakulásához. Már pedig sohasem lehet tudni, hogy abból a gyermekből, aki valamely irányban tehetséget mutat, mi lesz? De - meg ha valóban csak középszerű tehetség lesz is, akkor sem árt, ha szunnyadó képességét kifejleadni segítjük.

Ennek a célnak előmozdítására nem valami mélyreható iskolai reformokra gondolok. Egyes pedagógusok minden cél és minden tevékenység számára mindjárt új iskolát szerkesztenének. Voltak, akik nemcsak azt akarták, hogy a gyengeelméjű, hibás tanulók számára állítsanak fel külön iskolákat, hanem, hogy a tanulókat osszák tehetségük szerint különböző csoportokba és minden cso-

portót külön kellene tanítani. Így azután nem lennének kénytelenek a tehetséges tanulók a közepesekkel együtt vesződni olyan dolgokkal, amelyeket ők már régen tudnak, hanem szabadon haladhatnának tehetségüknek megfelelőleg.

Ennek az eszmének egyik legnagyobb hibája, hogy teljesen keresztülvihetetlen. A nyilvános iskola magával hozza, hogy ott különböző képességű és tudású tanulóknak közös munkát kell végezniök. Ha az egyik már tisztában van a gyökvonás rejtelmeivel, azért kénytelen végighallgatni, míg a tanár a többieknek, akik még nem tudják, iparkodik ezt a fejébe gyömöszölni. Igaz, hogy ez sokszor nem éppen a leghasznosabb időöltés a kiváló tanulóra, de azért nem is mindig egészen haszontalan. Azután meg ebből a gondolatból kiindulva minden tanuló számára külön iskolát kellene fenntartani.

Különben is a nagyfokú széttagolással az iskola csak még jobban eltávolodnék az élettől. Az élet — sajnos — nem nagyon alkalmazkodik a mi különleges hajlamainkhoz, képességeinkhez. Minden embernek nagyon sok olyan munkát kell végeznie, ami nem épen felel meg egyéniségének. Még annak is, aki pályáját egyéniségének legmegfelelőbb módon választotta meg. Az élet nem kényeztet bennünket és épen ezért a fentebb említett pedagógusok gondolata csak akkor volna célszerű, ha azt is meg tudnák oldani: hogyan lehet az életben is a szellemi munkát az egyes emberek egyéniségéhez alkalmazni.

Meg kell maradnunk tehát a mostani iskolai rendszer mellett és keresni azokat a módokat, amelyek segítségével a tanulóknak különböző tehetségeit felismerhetjük és kifejlődésüket elősegíthetjük.

Persze ez épen nem könnyű dolog. Hiszen a tehetség épen abban áll, hogy az illető valami eredetileg tud alkotni, tehát nagyon nehéz a tehetséget a rendes munka végzése keretében felismerni. Továbbá éppen az alkotó munkának az a sajátosága, hogy egyénenkint más és más módon jön létre, nem köthető semmiféle szabályokhoz. Közönséges szellemi munkát végezhetünk rendes szabályok szerint, de nem azt a munkát, amelyhez az alkotó fantázia közreműködése szükséges. Az irodában dolgozhatnak az emberek a hivatalos órák szerint, de a muzsa nem tart hivatalos órákat. Hiába ül az ember az íróasztalánál avval az elhatározással, hogy most alkotni fog, ott ülhet egész nap és nem jön egyetlen jó gondolata sem. Máskor pedig hirtelen megszállja valami és egyszerre könnyen, szinte magától jön létre az, amit fáradságos órák, napok nem tudtak létrehozni.

Az alkotó munka terén különböző típusok vannak. Egy kis belepillantás ezeknek munkájába megvilágítja a tehetségek különbözőségét. Egyelőre felnőttekről beszélünk, de ugyanezek a sajátágok megtalálhatók a gyermekeknél is.

Megkülönböztelhetünk öntudatlan és öntudatos típust. Az előbbiekhez tartozók alkotó munkájuknak nagy részét — még pedig legtöbbször a fontosabb, nehezebb részét — öntudatlanul végzik el, míg ez utóbbiak munkájuk legnagyobb részét tudatosan végzik.

A legtöbb ember megfigyelhette saját magán, hogy midőn valamely tárgyról való gondolkodását abbahagyja és esze más dolgokkal foglalkozik, az előbbi gondolatok nem maradnak annyiban, hanem mintegy tudatunk alatt tovább szövődnek és mikor ismét elővesszük őket, azt tapasztaljuk, hogy addig is, míg nem foglalkozunk velük, történt velük valami. Mintha valakinek, aki kézimunkáját este félreteszi, titokzatos kezek segítenének és reggel úgy találná, hogy nem ott van a munkája, ahol előző este abbahagyta, hanem előbbre haladt.

Sokszor így vagyunk gondolatainkkal. Valamin törjük a fejünket és sehogyan sem tudjuk megoldani. Abbahagyjuk a vesződést és mással foglalkozunk. Egyszer csak felbukkanik előtünk az előbbi gondolat, de most már készen, megvan a megoldás! Hogyan történt ez? Annyi bizonyos, hogy tudtunkon kívül, öntudatlanul ment végbe valami, de ennek a titokzatos folyamatnak mi-benléte még most ismeretlen a pszichológusok előtt. Hiszen ez nagyon természetes is, nem tudjuk ezt a folyamatot ellenőrizni épen azért, mert nem a tudatunkban megy végbe.

Az öntudatlan tipushoz tartozó egyénnél az alkotó munka legnagyobb és legfontosabb része a tudat alatt megy végbe. Ezt a tudat-alatti munkát pedig épen sajátos természeténél fogva sokkal kevésbé lehet szabályozni, mint a tudatos munkát. Mind a tudományos, mind a költői vagy művészi alkotásnál találkozunk ilyen tudatalatti működésekkel. Mindegyikre említenek egy jellemző példát.

Poincaré, a néhány évvel ezelőtt elhunyt híres francia matematikus, elmondja magáról, hogyan szokott dolgozni. Rendszeresen szándékos, tudatos munkával kezdi: leül íróasztalához, tanulmányoz valamely kérdést, kilűz magának valamely tudományos problémát és keresi a megoldását. Eddig tehát tudatos munkát végez.

A megoldás megtalálása azonban eme munka közben rendszeren nem sikerül. Hiába fáradozik, nincsen eredmény. Végül kifáradva abbahagyja a munkát és nem foglalkozik a problémával.

Bizonyos idő elteltével hirtelen felbukkan lelki szemei előtt a félrelett probléma, de most már maga előtt látja a megoldását is. Mintha hirtelen világosság gyúlt volna az agyában, azt amit annyi ideig fáradságos gondolkodással hiába keresett, most minden keresés, sőt rá gondolás nélkül megtalálta. Jellemző, hogy az ilyen nagyszerű megtalálás rendszeren nem az íróasztal mellett, nem tudományos búvárkodás közben szokott történni, hanem séta közben, utazáskor vagy valami szórakozás mellett, akkor, mikor már egyáltalában nem foglalkozott avval a kérdéssel.

Természetes, hogy az ilyen ihletszerű meglátást most bővebb, részletesebb tanulmányozás követi. Most már ismét tudatos munkára van szükség, hogy megvizsgálja a megtalált megoldást, vajjon valóban helyes e? Ezután pedig következik az illető kérdésnek tudományos kidolgozása, formába öntése, ami szintén tudatos munka.

Francois de Curel francia drámaíró is beszámol arról, hogyan készülnek a szindarabjai. Az ő munkája is hasonlít az előbb vázolt munkához. Ő is tudatos munkával kezd. Mikor már megvan fejében a darab eszméje, megkísérli a kidolgozást. Beleképzeli magát személyeinek helyébe, beszélteti őket úgy, ahogyan jellemüknek és cselekvényeinek legjobban megfelel. Mintegy okoskodás útján határozza meg: mit kell ennek, vagy annak a személynek az adott helyzetben tennie vagy mondania.

(Folytatjuk.)

A társadalom és az iskola.

A társadalom köréből az iskolák működését sokan tévesen ítélik meg, sőt nem egyszer rosszakaratulag bírálják el. Ilyenek rendszerint a tudatlanság vagy a rosszindulat szemüvegén át nézik az iskolák dolgát. Pedig az a szoros viszony, mely a társadalmat a gyermekek révén az iskolákhoz fűzi, nagyon is kívánatosá tenné, hogy az iskolák fontos munkáját, ne csak hogy helyesen megértésék, de azt teljes erővel támogatni is tudják.

Általános tünet, hogy az iskola munkájáról s a tanítás mi-kénti módjáról mindenki szeret véleményt mondani s azt igen sokan mint szakvéleményt szeretik hangoztatni. Nem egy szülő akad, aki azzal, hogy beíratta fiát, máris bíráló pedagógusnak érzi magát. Bírálja az iskolát, annak berendezését, a tanító munkáját. Lehetetlen követeléseket támaszt az iskolával szemben, melyeket ha nem teljesítenek, sértésnek veszi.

A legtöbb szülő gyermekén keresztül itéli meg az iskolát. A gyermek igen gyakran a valóságtól eltérően mondja el az iskolában történeteket s ezzel a hiszékeny szülőt félrevezeti. Különösen az olyan gyermek szereti ezt megtenni, aki az iskolai rend és fegyelem dolgában erősen kifogás alá esik s a mesét a saját igazolására és mentségére eszeli ki.

Mondhatni általános tünet, hogy a szülőknek eszébe sem jut a valóság utáni kutatás, mellyel gyermekük ferde irányú fejlődésének is gátat vehetnének. Az ily esetek azután a félreértésekre, téves és rosszakaratú megítélésekre szolgálnak. A szülő gyermeke előtt szidja és ócsárolja az iskolát, annak tanítóját s sok esetben meg is fenyegeti, amint most hallani, hogy: „Csak ne úgy tegyen a tanító amint mi akarjuk, 24 óra alatt nincs is itt!” (Az ily kifakadás onnan származik, hogy a tanító igazolatlan mulasztónak mutatja ki a gyermeket s ezért személyében megtámadtatásoknak van kitéve. S megvédi-e őt ilyenkor valaki? Nem! Ez a valóság!)

Nem egyszer történik meg a hanyag, iskolakerülő tanulóval — fenn látja a figyelmeztető táblácskát, hogy a „a tanítást zavarni nem szabad!” — elindul iskolába rendes időben, de visszafordul s azt mondja szülőjének, hogy hazaküldték! Persze ezt a legtöbb szülő elhiszi s a valóság kikutatására nem gondolva, ezt a tanító rovására írja!

A tanulnivalókról sem alkolhat mindenkor a szülő képet s ebbeli bírálata sem helyes. A gyermek — hogy így fejezzem ki — leleményes. Leckéje — ha játszani akar — nincs; ha valamely munka elvégzésére szólítja fel szülője, — mindjárt akad. S ilyenkor a rövidlátó szülő a tanítót szidja, hogy gyermekének hasznát nem veheti a túlsok tanulni valótól. S abból is látszik a gyermek leleményessége, hogy legtöbbször szlovákat kell tanulnia!

Az iskola munkáját és a tanítót bíráló szülők három csoportba oszthatók:

Az okos szülő, aki az iskolát, a tanítót s annak intézkedéseit respektálja. A félművelt szülő, aki magát az iskola életéhez értő szülőnek mondja s végre a falusi szülő, aki még ma is le-kicsinyli az iskolát, annak áldásos munkáját s a tanító lelkét és egészségét önkretevő iparkodását.

Az az okos szülő, aki sohasem gáncsokodik az iskolai rendben, az iskola munkájában s a tanító intézkedéseiben, hanem segítőkészen nyújt gyermekének tanításában, az ilyen szülőnek gyermekét tanítani öröm.

A félművelt szülő gyermekével örökkösen baj van. Itt a szülő

sohasincs megelégedve. Ő jobban tud mindent „mert az én időmben így vagy úgy volt“. „Jobban, mint most!“ Nem jut annak tudatára, hogy a kultúra folytonosan az idővel fejlődik. E fejlődés a tanítás módját, annak eszközeit is másokká tette, mint a szülő gyermekéveiben volt. De e szülők meggyőzése téves felfogásukról legtöbbször lehetetlen. Ilyen lekicsinylés azután, — melyek az iskolát s tanítót érik — legtöbbször a szülő gyermekének is letöri tanulni vágyását, kedvét.

Az iskolától lelkileg legtávolabb áll a falusi szülő. Ez vagy semmit sem, vagy túlsokat törődik az iskolával, annak munkájával, no meg a tanítóval, akit ő fizet. Erre a legutóbbira végtelen büszke. Szerinte éppen elegendő tudás az írás, olvasás, számolás. „Mire való annyi haszontalansággal a gyerek fejét teletömni.“ Mert haszontalanság minden más, ami az ő igényein túl van. Az iskola munkájának lekicsinylése, épúgy a tanító nem becsülésének hatása, meglátszik a gyermekben, aki végtelenségig megy az engedelmességben a tanítóval szemben.

Szigorúsággal fellépni, erősebb fegyelmezőssel jóra inteni nem lehet, mert ki véd meg bennünket?

„Semmi ellen sincs több panasz — mondja báró Édvös József — mint az ellen, hogy a gyermeket az iskolában olyan tanulmányokkal halmozzuk el, melyek feleslegesek. Miért nem szorítjuk az oktatást azokra, amiknek a növendék az életben hasznát veheti, minden tudományunknak a kvintessenciáját... E kívánát körülbelül olyan józan, mintha valaki azt kívánná, hogy élelmére tiszta tápanyagot kapjon, a legtökéletesebb kivonatban.“

Előtte nyomul a kérdés, hogy a társadalom s az iskola közötti viszonyokon miként lehetne segíteni? Sok mindenféle irányú törekvés volt már s az mind a gyermek szívében keresztül akarta a célt elérni! Ez az egyedüli helyes is s ennek a módját kellene tudni!

Az orvoslás mikénti módja az egyesületi működés hathatóssabb ápolásából és szolgálásából áradhat ki. Az egyesületi gyűlések adnak alkalmat arra, hogy e bajok orvoslására megtaláljuk a kellő gyógyító szert. Táborunkban igen sokan vannak, akik egy egész emberömlőn át szolgálták a népoktatás ügyét s a hosszú munkásság alatt szerzett tapasztalataikat tegyék közkinccsé, hogy mihamarabb elkövetkezzék az az idő, amikor a népoktatásügyet a társadalom és a tanító harmonikus együttműködése viszi előre

Villand János.

Felhívás a kartársakhoz!

A csehszlovák tanügyi törvények és rendeletek magyar nyelvű fordításához, jegyzetekkel és tájékoztató táblázatokkal való ellátásához a kartársak köréből vett felhívásoknak engedve kezdtünk hozzá. Ezen óriási fáradságot igénylő munka immár annyira elkészült, hogy az első, körülbelül 400 oldalas kitévő, kötet sajtó alá van rendezve.

A műnek rendkívül nagy költségekkel járó kinyomatását azonban mindaddig nem kezdhetjük meg, amíg legalább a nyomdai költségek fedezésére szolgáló elegendő számú megrendelést nem kapunk.

Azt ugyanis beláthatják kartársaink, hogy rendkívüli fáradságunk szerény honorálásától el is tekintve, egy 20—25 ezer K-t kitévő kiadás kockázatát nem vállalhatjuk akkor, amidőn ezen mű elkészítésénél úgy sem a magunk, hanem elsősorban a szlovenszkoói magyar tannyelvű iskolák és tanítótestvéreink érdeke lebegett a szemünk előtt.

Nem kívánunk mást, csak arra kérjük kartársainkat, hogy hassanak oda iskolafenntartóinknál, miszerint ezen házagpótló és nélkülözhetetlen művet az iskola részére megrendeljék. Reméljük, hogy ezen felhívásunk kartársainknál ugyanolyan megértéssel fog visszhangra találni, mint amily egyszerűséggel és kartársi együttérzéssel fáradozunk ezen mű elkészítésén.

Vásárhelyi Károly
és
Uhreczky Géza

¶ gyermek imája.

» .Szent Neved dicséretére!... <	Visszasiel s tart egyenest
Elbangzik az ima,	Az üres teremnek.
Elhallgat a sok kis ajak:	Haj' kit kora...? És mi végett...?
Csendes az iskola...	Az ajtót benyitja,
Hazaröppent a gyermekhad	S a tanítót (ki még ott volt)
A közös fészekből,	Félenken szólítja:
Mely megvédi, oltalmazza	— Tanító ur, kérem szépen...
Bajuktól, vészektől;	Itt elakad szava,
Hol, mely fényt és boldogságot	S két nagy könnyecseptől gyöngyözik
Áraszt életére:	Kipiruló arca.
Lelki javakkal táplálja	De a tanító szelíden
Atyai vezére.	Szólásra biztatja,
	S az, kissé megbátorodva
Elcsendesült az iskola...	Ekképen folytatja:
De ime, egy gyermek	... Amivel mi a tanulást

Kezdjük és végezzük,
Amely által Istenünket
Oly közel érezzük,
Amely a buzgó léleknek
Legmélyéből fakad:
Imádkozni odabaza
Énnekem nem szabad!...
Most ezüsten csengő hangja
Zokogásba fullad,
Ártatlan két szép szeméből
Sűrű könnyet hullat...
Könny-gyöngyosor szempillája
Fényes gyémánt-keret,
Melybe szűz lelke varázsolt
Arany éden-kertet.
... Jöjjön velem, tanító úr,
Kérje meg apámat:
Engedje, hogy elmondhassam
Estéli imámat!...

A tanító szomor' arccal
Megáll azon helyben;
Szívén fájó indulatok...
Melyikkel feleljen...?
.. Balga szőlől erőszakkal
Úzód az angyalt el,
Mely fiadal élte utján
Hittel vértézi fel!
Önkezdeddel fúrod által

Azt a páncél hajót,
Mely az élet tengerárján
Fenntarthatja a jóit?...
Átkozott kéz, mely elfojtja
A szív tiszta hangját,
Mely imára nyilni tiltja
Gyermekeinek ajkát!...
... A gyermek vár... Félve tekint
A jó tanítóra...
Majd hirtelen kigyúl area
S ajka nyílik szóra:
— Tanító úr!... hisz' meghallgat
Akkor is az Isten,
Ha imámat ott sirom el,
Abol senki sincsen...
Szól a kiszalad... Gyermekek-lelke
Imádságot szomjaz,
Mint hűsítő patakvizet
A szarvas, ha szomjaz...

Elcsendesült az iskola...
A tanító sóhaj:
— Kisérd Isten, áldásoddal,
S add meg, amit óhajtl
Ne érezzen szegénységet
Ez a lelki árva,
Ne is tudjon haragudni
A bűnös apáral!...
(Alsószéli.)

Boros Béla.

Egyesületi élet.

Kedves kartársainknak, munkatársainknak és lapunk előfizetőinek boldog újévet kíván a szerkesztőség, a kiadóhivatal és az egyesület központi pénztára.

Demeter Lajos

Gömör vármegye, közelebről pedig Rozsnyó tanítóháza és társadalma dec. hó 2-án mondott örök búcsút Demeter Lajos nyugalmazott c. igazgató tanítónak, ki a rozsnyói izraelita, majd áll. el. nép- és tanonciskolánál eltöltött 47 évi működés-után 80 éves korában lehajította fejét, hogy örök nyugalomra térjen. Tiszteletbeli tagja volt a megyei Magy. Áll. Tanító Egyesületnek. Közel fél évszáza-

dos működése tanuskodik önfeláldozó munkásságáról s kitartó akaraterejéről, mellyel méltán kiérdemelte, hogy kollegáinak és Rozsnyó társadalmának szeretete, becsülése és tisztelete kísérelje utolsó útjára. Emléke közöttünk marad!

Kastner Anna.

Ismét szomorú hírt kell kartársainkkal közölnünk. Kastner Anna bratislavai r. kath. tanítónő kartársunk f. é. december hó 14-én rövid szenvedés után jobblétre szenderült. Temetése dec. 16-án ment végbe nagy részvét mellett a bratislavai szt. András temetőben. Kiterjedt rokonságának gyászában részvéttel osztozik Egyesületünk is. Emléket kegyelettel őrizzük.

Felhívás! Miután könyveinket 1924 jan. 1-én újra felfektetjük, a pénztárkezelés megkönnyítése, a járási és megyei pénztárosokkal való elszámolás egyszerűsítése végett tagjainkhoz az alábbi kérelemmel fordulunk:

A járási és megyei pénztárosokkal a befolyt három évi befizetésekről az elszámolást megejtettük. Hogy a nagy fáradsággal eszközölt rend továbbra is fenntartható legyen, már saját érdekükben is kérjük tagjainkat, hogy mindennemű befizetéseikkel kizárólag a központnál és lehetőleg csekken eszközöljék. A hátralékosokat pedig kérjük, hogy hátralékaikat január 1-én rendezzék, mert azoknak az új könyvekbe való átvitele körülményes. Mindazoknak, akik tagdíj, reklamáció, tanírónyv, vagy egyéb ügyben hozzánk fordulnak, a tetemes postaköltség megkímélése végett — hacsak az ügy nem nagyon sürgős vagy fontos — a kiadóhivatali üzletekben fogunk válaszolni. Kérjük tehát ezen rovatot éber figyelemmel kísélni. *Központi pénztár.*

Naplójegyzetek.

Október 2. Pali barátom tudomásomra adja, hogy a régen tervezett prágai tanulmányutunkra, habár még engedélyezve nincs, holnap elindulunk. Délután megérkezett a távirati engedélyünk.

Október 3. Megállapodás szerint a bajnali órákban összejöttünk a lévai állomáson és elindultunk az első vonattal Érsekújvár f. 16. 1/2 órai várakozás után tovább mentünk Bratislavába. Átzállás után rögtön tovább indultunk és a késő esti órákban Brünnbe érkeztünk. Egész nap szakadt az eső, de mi annál kedélyesebben éreztük magunkat. A nagy állomáson már vártak bennünket. A fogadtatás igen kedves volt. Legelső dolgunk volt az elszállásolás. Kedves vezetőink egy elemi iskola szertár helyiségében, az arra elkészített turista szobákban helyeztek el bennünket. Kévs pihenés után »Poledna« Restaurációba mentünk, ahol a vacsora közepette ismerkedési est volt. A vacsorán a Brünni nőfő-egyesület tagjai is megjelentek és tiszteletünkre énekhangversenyt rendeztek. Karmesterük a híres Reich-nek a fia volt, ki különben a fővárosi

iskola rendes tanítója is. Vacsora alatt a »B-nenská jednota« tanító egyesület elnöke üdvözölt minket, melyre vezetönk Hulják Pál méltóan válaszolt. Utánna Nozar útkár, sőt Dudics Laci barátunk is beszélt. A humor és jókedv egyre fokozódott. Kedélyes társaság késő esti órákban oszlott szét,

Okt. 4. Reggel 4 órakor keltünk. Csakhamar vonatra szállva Blan-kóba értünk. Innen autóbussal Morvaország leghíresebb völgyébe, a macochai cseppkőbarlangokba mentünk. Rövid idő állván rendelkezésünkre csak a legnevezetesebb 5 barlangot tekinteltük meg. Mégis 6 órát vett igénybe. Megtekintése leírhatatlan. Legnevezetesebb és legszebb mindezek között a legulósó a »Masaryk« barlang, melybe csónakon kell bemenni, mélysége 16 méter, holtozala csodásabbnál csodásabb cseppkőalakulatokkal áll. 2 órakor haláláradián egy turistaszállóban ebédeltünk meg. 1 órai pihenés után a macochai völgynek másik oldalán autóbussal a vonathoz igyekezvén, 1/2 órai utazás után vissza érkezünk.

5. Péntek. Reggel 8 óráig aludtunk. 9 órakor Brünn egyik legmodernebb elemi és polgári iskoláját tekinteltük meg. Maga az épület a legmodernebb kiválmaknak megfelelő impozáns épület volt 1914–20 között építették. 7 millióba került. Központi fűtéssel, fűrdővel berendezve. Külön iskolaorvosa van. Figyelemreméltó volt a III. oszt.-ban működő tanulóvéső, könyvtárolászat munkájuk. Megtekinteltük az intézet főiskoláját, sőt a gyengeelméjűek előkészítő iskoláját is. Ennek kerelébe tartozott a tauólok mintaszervezőn berendezett menzája is. A gyengeelméjűek III. osztályát tekinteltük meg. Ezek kerelébe tartoztak az idioták, histerikusok és az érzéknélküliek, kik saját fantáziájukból anyagból készítették csodás dolgaikat.

Innen a 680 orosz főiskolai hallgató saját készítményű koloniját látogattuk meg. Itt találkoztunk a két bolgár egyetemi tanárral, kik a szófiai egyetemről szintén tanulmányi szempontból érkeztek ide. Innen a cseh ipariskolába mentünk, ahol a hallgatók fa és kovác ipari fakultását néztük meg. Végül egy híres polg. iskolát tekinteltünk meg, ahol a természet utáni festés igen lekötötte figyelmünket. Ennek végzető-el Brünn egyik fő nevezetességét Spielberg várát és ennek várörőneit tekintettük meg. 1/2 órakor eh d Besedában. Du. »London« kávéházába borkóstolóra mentünk. (Móri, Boronkai Arbei és Melniki borok.) 4 órakor a terv szerint gyorsan Prágába mentünk, 6 órai utazás után este 10 órakor Prágába a főpályaudvarra érkezünk. Itt a cseh vörös kereszt kiküldöttei vártak bennünket. Elszállásolásunk a közelfekvő »Jakubská skola«-ban Tyni templom mellett volt, ahol igen jól éreztük magunkat.

6. szombat. 8 órakor a »studankai zaticki«-el népiiskolát néztük meg. I. oszt.-ban a betűismertetést, II. ban a fejszámolást, III.-ban az egyszerűet, IV. oszt.-ban pedig a helyesírást és az y használatát gyakorolták, azaz hallgattuk végig. Innen egy 3 osztályú 25 gyermekkel bíró és családok által fenntartott szabad iskolát látogattunk meg. Gyönyörűen felszerelt iskolátán a különféle testedző tornagyakorlatokat, táncokat mutatták be. Az énekeket kitűnő precizitással egy gyermek dirigálta. Rajzaik valódi mesterművek voltak.

Innen ezen intézet polgári iskolájába mentünk, ahol a rajzoktatást figyeltük végig. Itt említést érdemel az ugynevezett keményítő rajz, amely nálunk még szinte ismeretlen dolog. Végül a polg. iskola II és III. osztályában a polgári neveléstan tanítását hallgattuk végig.

A második osztályban: a szükség okait, a lopást, rablást, a balált, az

apa és az anya kötelességét isme-tették; a III. osztályban pedig: hogy kell viselkedni a gyermeknek, apának, anyának, ha vendég jön hozzájuk Továbbá: hogy viselkedik a rossz lány a villanyosban. Cselekvő érzékeltetéssel.

2-kor ebéd a »Korona« kávéházban. D. u. a paedagógiai múzeumban voltunk. Ulánna szabad séla volt a fővárosban. Este színházba mentünk.

7. Vasárnap Reggel 9 órakor, mint előre bejelentett tanulmányi kirándulók, a körforgalmi villanyoson a Hradsiuba, Prága legnevezetesebb történeti épületeibe és helyiségeibe mentünk, amelyről külön emlékezünk meg. Ennek megtekintése öt órát vett igénybe. Ebéd ismét a »Korona« kávéházban volt, ahol kedélyes nóták mellett elszórakoztunk. Délután a Károly-hídat és nevezetességeit tekinteltük meg. Este egy mulatóhelyben voltunk.

8. Hétfő. Délelőtt kiki odament, ahová csak akart. Fél 12 órakor elutazás Prágából. 3 órai utazás után Pardubitzba értünk. Itt külön fogadtak bennünket. Délután megnéztük a város nagyobb nevezetességeit. Este ismerkedés; estély volt, hol a pardubitzi tanító-egyesület koncertet rendezett tisztelőinkre, melyen a város és járás számottevő vezető emberei is megjelentek. Toasztoz közepette jól elszórakoztunk mindnyájan.

9. Kedd. 4 órakor keltünk fel, mert 5 órakor már vonatba szálltunk, hogy meglekinthessük a Pardubitz környéki osztatlan falusi iskolákat és azok beléletét. Uherškóig vonaton mentünk. Innen fogatokon a legközelebbi faluig Litáinig, ahol igen kedves fogadtatásban volt részünk. Mielőtt betörtünk volna az iskolába, a tantestület, a falusi magisztrátus üdvözlő beszédei fogadtak bennünket. A falunak ünnepe volt, hogy megérkezünk és látogatást tellünk szerény falujukban oly messziről.

Betértünk az iskolába, ahol előzőleg fényes reggelivel fogadtak bennünket. Elkezés közepette az iskola igazgatója meleg szavakkal cselelt megérkezésünket és keresettnél-keresettebb szavakkal fogadott és üdvözölt bennünket Ennek végeztével a 2 tantermes osztatlan iskolát nézünk meg. I. oszt. ban beszéd ért. gyak. volt, ahol feltűnt, hogy a gyermek önállóan beszélt és ennek végeztével ő szólított fel egy másikat annak folytatására. A másik osztályban nyelvtan volt. A előjd terén valóságos remekműveket produkáltak, amennyiben agyag, fa, könyvkötés, faégetés és kefekötés minden ágában óriási eredményeket értek el.

10 órakor átmentünk az alsó és felső roveni iskolába, ahol az első osztályban az 5 fogalmának igen ötletes ismertetését figyeltük meg. Innen annak polgári iskolájába mentünk, ahol óriási fogadtatásban volt részünk. Csokrokkaal ajándékokkal leptek meg bennünket. Ezen iskolában különösen a rajztanítást és annak eredményét szemléltük, amely a maga nemében szinte hihetetlen. Ebéden a felső rovnai tanítóegyesületnél voltunk. Délután a komárovoi iskolába tekintettünk be, ahol a beszéd és ért. gyakorlatot és az erkölcstanítást hallgattuk végig. Megtekintettük a tanulók igen szép kézi munkáit is. Végül a polgári iskolát és annak rajztanítását. Este ugyanezen község tanítótestületének vendégei voltunk, ahol igen kellemesen elszórakoztunk. 7 órakor elbúcsúzva a kedélyes társaságtól kis gyaloglás után vonatba szálltunk és 1/2 órai ut után Pardubitzba értünk. Még aznap este a városi színházba mentünk, ahol egy prágai operanékesnő (Morfová) hangversenyét is élvezhettük.

10. Szerda. Ismét korán keltünk. Megnéztük a város nevezetességeit, iskoláit. Többek között tüzetesen megnéztük a skrivankai közs. iskolát, ahol annak igazgatója meleg szavakkal fogadott bennünket. Megtekintettük annak

felszerelését, fürdőjét, könyvtárát (gyermekkönyvtárát), tanítói tanácskozó, igazgatói, vendégszoba, orvosi szobáját külön-külön. Innen a Vörös Kereszt egyesület és helyiségeit tekintettük meg. Majd egy bires intézetet, a pszichotechnikai tanintézetet, tanulmányoztuk végig, ahol a különféle mesterségre hajlamos gyermekekről, az öt érzékszerv és műszerek alapján megállapítják, hogy milyen mesterségre, pályára a legalkalmasabbak. Délután a város krematóriumát látogattuk meg. 3 órás vonattal elutaztunk Utti, Prerau, Olmützön keresztül Mor. Ostravába, ahová 8 $\frac{1}{2}$ órákor érkeztünk meg. Itt a volt tanf. lanácsos, jelenleg képezdei tanár, Vojtech Vyhodil fogadott bennünket. Elszállásolás a Hotel Brionban lett. Igen kellemes hely volt.

11. Csütörtök. 8 órákor a város megtekintésére indultunk. Ipara és kereskedelme óriási. Üzletei fővárosiak. Megtekintettük a tanítóképzőt, ipariskolát és ezzel kapcsolatban a varró, főző és mosó iskolát. 10 órákor bementünk a Terázia szénbányába, amely igen körülményes volt, mert előzőleg reverzálist és külön engedélyt kellett kiállítani, hogy annak mélyébe bemehetünk. Őltözködésünk is igen humoros volt. Végre leszállítottak 350 m.-nyi mélységre, a honnan még egy keskeny teléren 180 métert csúsztunk lefelé.

Itt oly óriási hőség volt, hogy csak úgy csurgott rólunk az izzadság. 4 órai megfeszített gyaloglás után szerencsésen a felszínre értünk, de olyanok voltunk, mint a kéményseprők. Többszöri zuhanyfürdőben kellett megmosakodnunk, hogy felismerhetőek lehessünk. Ebédünk a »Rada« Restiben. Délután a Vitkovici vasművekbe mentünk, ahol szintén reverzálist kellett kiállítanunk, hogy baleset vagy haláleset esetén semminemű kártérítéssel nem lépünk fel. Itt láthattuk a hatalmas kemencéket, amelyek mindegyikében 4 óránként 250 tonna vasércet olvasztanak fel. Közép Európa legnagyobb vasművei közé tartoznak. Innen az öntödébe és az acélgyárba mentünk, ahol a vasból különféle anyagot formálnak még mindig folyékony állapotban. Este a városi színházban a »Mart« c. operát néztük meg.

12. Péntek. Reggel 6 órákor kelés. Siléziai ostraui állomáson a villanyosra felszállva Bohumlnba mentünk. Innen gyorsal Zsolnáig. Útközben a gyönyörű Strecsno völgyét, annak várát és a jablunkai hágót szemléltek, míg elértük Ruttkát. Itt megebédeltünk. A város megtekintése után tovább utaztunk. Természeti szépségekben uton-útfélen volt részünk, sőt alagutakban is. Kőrmöcbányát háromszor is megkerülve 4 óra tájban Garamberzencére értünk, ahol rögtön átszállva a lévai gyorsított vonatra 7 $\frac{1}{2}$ -kor szerencsésen Lévára értünk.

Mielőtt szétoszlottunk volna, hálás köszönetet mondtunk derék vezetőinknek. Hulják Pálnak, aki a vezetés nehéz és fáradtságos részét magára vállalta. Egyben elhatároztuk, hogy a magyar tanító egyesület központi vezetőségét felkeressük azon kéréssel, hogy utunkról beszámolunk a legközelebb és addig is jegyzőkönyvi köszönetet mondjon egyesületünk a cseh, morvaországi és sziléziai mindazon tanító egyesületeknek és azok vezetőinek, kik tanulmányutunk sikerét oly nagy mértékben elősegíteni szivesek voltak.

Gazdag tapasztalatokkal megrakodva, az ut fáradalmaitól megviselve, szerencsésen hazatértünk, családunk körébe.

Léva, 1923. XI. 15-én.

Jelencolt.

Pályázat. Uri családdhoz nevelő keresztotik két III. osztályú reálgimnáziumi és egy I. polg. isk. leánytanuló mellé. A fiúknak kezdőfokon begedüre, a leánynak zongorára való oktatása megkívánatik. Fizetés megajánlása szerint Ajánlatok Berger Béla földbirtokoshoz küldendők Dolne-Srnice pp. Nové Mesto/n Váhom.

Felhívás

egyesületünk összes pénztárosaihoz.

1924 január hó 1-től egyesületünknek úgy a központi, valamint az összes megyei, szakosztályi és járási pénztárait egységes alapokra akarjuk helyezni és a tagdíjbefizetéseket egységes eljárással nyilvántartani, ezért az összes pénztárosaink részére tagjaink számához mérten megfelelő mennyiségű nyomtatványt készítettünk és január hó első felében azokat pénztárosainkhoz megfelelő magyarázat kíséretében eljuttatjuk.

Központi pénztár.

Szemle.

Értékelmélet. Irta: *Dr. Bognár Cecília* egyetemi magántanár, a szent István Akadémia rendes tagja. Szent István könyvek 14. sz. 1924.

Most jelent meg Budapesten ez a munka, amelyben a szerző a filozófiának ezt az aránylag kevésbé ismert ágát tárgyalja. Munkája a nagyközönség számára van írva. Könnyen érthető módon, világosan adja elő az értékelmélet főbb kérdéseit.

Mindenekelőtt arról szól: mi az érték? Vannak-e olyan értékek, amelyek az egyéni tetszés és izlés felett állanak? Azután ezeknek a magasabb értékeknek a tárgyalása következik. Az igazságról, az ismeretről, mint értékről szól. Röviden tájékoztat bennünket arról, mit tartottak különböző korokban az emberek erkölcsileg értékesnek? A jogról és annak megvalósítási módjairól.

Az esztétikai értékek is részletesebb vizsgálat alá kerülnek. Miben áll az esztétikai tetszés, miért tetszik a szép, honnan ered az a képességünk, hogy a széppel gyönyörködni tudunk? Mi a kelleke az igazi szépnak? Miben különbözik a művészi szép a természeti széptől? A művészi alkotás és a művészi gyönyörködés lélektanába is bepillantást nyerünk.

Végül a gazdasági értékekről nyújt ismeretleést a szerző. Manapság ezek a problémák különösen aktuálisak, ebben a könyvben a gazdasági élet jelenségei, törvényei és filozófiai magasztalásáról tekintve vannak bemutatva.

As emberi élet nem más, mint értékek után való törekvés. Az itt tárgyalt kérdések világol velnek az élet értelmére, céljaira is.

A könyv végén irodalmi tájékoztató van, amely a nevezetesebb értékelméleti munkákat sorolja fel és néhány szöveget ismertet.

Mécs László: Hajnali harangszó. E helyütt nem irodalmi szempontból kívánom szóvá tenni Mécs Lászlóak, a fiatal és tehetséges premoultre

kanonoknak nagysikerű verses könyvét, mely a fenti cím alatt jelent meg Ujhorodon. Mert, bár Mécs költészete irodalmi szempontból is jelentős esemény, és egyéni értéket képvisel, mégis ezúttal arra a fontosságra akarok rámutatni, amivel a verskötetet *világnézeti* — mintegy pedagógiai — szempontból bír.

Mécs ugyanis költészetével olyan szellemet képvisel és propagál itt köztünk, amire a mai beteg embervilágnak a legsürgősebb szükség van. Mécs a Jézusi értelemben vett keresztyénység hirdetője nemcsak a szószéken, hanem költészetével és életével is. A keresztyénység mai, névlegessé létele idején nagy fontossággal bír, hogy vannak emberek, akik nemcsak szóval, hanem cselekedettel is figyelmeztetik az emberiséget arra, hogy mi a keresztyénység igazi lényege és hogy mennyire eltántorodtak ma ettől az igazi lényegtől. A gyűlölet tobzódása idején Mécs a szeretetről zeng szépséges verseket. Százfelé tagozódottságnak idején arról a nagy *egység*ről predikál, amelyben ember emberrel egybecseregetett. Mécs költészete a tiszta *humanizmus* költészete, amely minden emberben testvért lát.

*> Minden emberben önmagad szeresd:
közös, nagy Tenger csöppjei vagyunk.
Ha arcod eddig vad dühtől vereslett,
csontos ökölled ved bűnbánó melled,
Hidba testvér, emberek vagyunk.**

Ezért hát ifjú szívvel hajnali harangzóló kongat fülünkbe, hogy új és emberibb életre ébresszen fel bennünket.

*> Elég volt az éjszakából!
Almadjunk már hajnali végre.**

Nagy szívvel épűgy megfőr a különböző nemzetek fiainak szeretete, mint a különböző társadalmi osztályúakkal való együttérzés. Ezért szereti itt Mécs költészetét minden becsületes ember, tartozzék bármiféle nemzethez, vallásfelekezethez és társadalmi osztályhoz.

Az ifjúság nevelőinek nem is tudnék ma magyar nyelven megfőr löbb könyvet ajánlani arra a célra, hogy tanítványaik kezébe adják és az ifjúság lelkét volo igaz és emberi világnézet útjára igazítsák, mint épen Mécs verses kötetét. Ma zengjen minden iskola falai között Mécs költészete! Ma erre van szükség! Főleg épen az ifjúságnak! A mai ifjúságnak, amelyiknek a lelkét szörnyű embartelenségeinkkel fertőztük ezekben a kegyetlen esztendőekben és amelyik hivatva lesz arra, hogy a mi nagy bűneinket építő és megértő munkával engesztelje ki.

Mécs versei már csak azért is alkalmasak erre a népszerűsítő munkára, mert bizonyos tekintetben népiesebb stílust képviselnek a megelőző kor költészetének formailag nehezkesebb és bravurosabb stílusával. Mécs az elődök költői örökségét felszabadította bizonyos korlátok alól: sorai szélesen hőmpölyögnek, gazdag parafrázisaitkal közérthetőbb és propagatív jellegűek.

Érdemes a megjegyzésre, hogy Mécs (eredeli nevén: Martoncsik) a szlovák és magyar kultúra kereszteződésének gyermeke s így lelkileg tényleg predesztinálva van arra, hogy a bajok utközéseinek eme határán a bajok és osztályok megértésének legyen a hirdetője. Így látom őt magam előtt, mint aki a felsorakozó ellenéges táborok hadszínterén kezében magára tartott keresztel jár a táborok között, hogy szeretete és békülékenységre nyerjen meg mindenkit.

Hallgassunk a szavára!

G. F.

Krematóriumban. Hűvös őszi idő volt. Permetyezett az eső. És mi a volt Monarchia legnagyobb hadikórházát szemlélve, egy csodálatos nyírfásorjának alkotta utat pillantunk meg. Megváltoztatva terülnket, a nyírfasor felőljvetünk utunkat. Csakhamar elénk tárult a hatalmas és modern épület a »krematórium.« Tanfelügyelő vezetőnk révén megkaptuk az engedélyt a bemenetelre. Az épület előtt a világháborúban elesettek sírhantjai emelkedtek. Kalonatemető.

Maga a krematórium épülete két részből áll. A felső rész igen díszes lépcsőházból áll. Itt van a csarnok is, amelyben végbemegy a végüliszosság. Hatalmas központi fűtésre berendezett helyiség, karzattal. Egyik oldalán az énekarnak megfelelő hely. Középen áll a katalfak (ravatal), rajta a koporsóiban elhelyezett holttest, körülötte gyertyák égnek. A katalfak előtt egy o'lárszofi helyiség, ahonnan a szónok elbucsuztatja a halottat, azaz méltatja az elhunyt érdemeit. Ha valamely egyesület tagja is volt az illető, énekkar is megszólal. Különben szertartás és ének nincs. Bucsuztatás végeztével a katalfak a koporsóval együtt az épület alsó részébe süllyed. A süllyesztőgép pár pillanat alatt leér az épület alsó részébe, ahol az arra elkészített sínpáron két ember a halotthamvasztó kemence elé tolja azt. Kinyitván a hamvasztó előajtóját, hirtelen becsuszattják a koporsót. Majd tovább tolják az arra elkészített tolóvasakkal, ahol már az 1200° fokra hevített kemence hirtelen lángra lobbantja a koporsót. Ennek fája pár pillanat alatt elég, füstje az épületen levő speciális kéményen a levegőbe megy. A holttest $\frac{3}{4}$ óra alatt bizonyos procedurán megy át — elporlad — hamuvá ég. Az égési procedurát olykor-olykor figyelik a kremátorok az arra elkészített figyelő részen, mely a fűtőkészülék elő részén van elhelyezve. A csodálatosan kevés hamu a rácson keresztül lebul. A kremátorok összegyűjlik ezt a megfelelő eszközökkel és az ugynevezett kolumbáriumba helyezik el. Ezt hatóságilag és légmentesen lezárják és a fél kívánsága szerint vagy a krematórium falain levő mélyedésekbe rakják, vagy hazaviszik és rendes feliratot íratnak rá. Különös érzés futott át testünkön, amidőn meghallottuk, hogy a halottas kamarában egy leányzó és egy ifju fekszik, kik szintén tesük elégetését kívánták.

Közletársaságunkban a halotthamvasztás ideje igen el kezd terjedni, különösen Cseh- és Morvaországban. Legelső krematóriumot Prágában építették 1909-ben. 1921. évben már 10000 tagja volt. A főegyesület 400 hamvasztást végzett. Vagyona 600,000 korona. Közletársaságunkban jelenleg három krematórium van: Prága, Pardubitz és Liberecban. A negyedik most épül Mor.-Ostravában. Tagja bárki is lehet, aki 10. életévét betöltötte és nyilatkozatot állít ki. Minden tagnak jogában áll halála esetén az egyévi befizetés után az egyesület terhére elégteltelni magát. Tagsági díjak az életévek arányában 24, 26, 48, 64, 100 és 200 korona. Elégetési nyilatkozatát még életében teszi és küldi el az egyesületnek. Ez a következő: „Tisztelettel kérem az egyesületet, hogy halálom napján földi maradványaim elégteltessenek az egyesület vezesse keresztül. A hamvak . . . nek adandók át.“ . . .

Borzalmas gondolatok! Hívei egyre szaporodnak! . . .

Cs.

Sídj-tanfolyam. Az új tanterv a népiskolai oktatásban fontos szerepet szánt a sídj tanításának. E tantárgy ma még meglehetősen az újszerűség hiányával bír s annak tanítása sokaknál bizonyos nehezégeket támaszt, mert tanfolyamok hiányában, a tanítóság nagy része nem rendelkezik azokkal a gyakorlati ismeretekkel, amelyek a tantárgy sikeres tanítását feltételezik. E

hiányokat igyekezett pótolni az a n ha csak egy napra is terjedő — tanfolyam, melyet *Vizváry Vilmos*, a csallóközi tanfői kör elnöke, december 13-án rendezett Komárnóban Részletes tanmenetszerű sorrendben, szemléltető módon mutatta be Vizváry Vilmos a papír-munkák gyakorlati tanítását, melyet a jelen voltak azonnal el is sajátítottak. *Szendrey Imre* pedig a famunkák tanítását ismerlette s bemutatta módszerét, melynek alapján övendékei gyalulatlan deszkadarabokból kezdetleges szerszámokkal igen csinos dolgokat állítottak elő: állatokat, mikulást, különféle játékszereket. Erről különben a kiállított tárgyak egész balmaza tanuskodott. Megemlítette a slójdnek a tanuló viseletére és szorgalmára való nevelő hatását, melyet saját növendékeinél is tapasztalt. *Jező Márton* áll. tanfelügyelő maga is megismerlette a tanulókat egy slójd órán s a tapasztalt eredmény láttára ötven koronát adományozott szerszámok beszerzésére.

Elismerés illeti a két előadót sikeres munkálkodásukért, mellyel nemcsak érdeklődést keltettek a tárgy iránt, hanem annak sikeres tanítását nagyban elő is mozdítják. A két előadó december 20-án Dunaszerdahelyen is rendezett egy ily tanfolyamot Kivánatos, hogy példájuk másutt is követőkre találjon.

Színlelőadás Alsószelén. Az alsószeli-i jónevű műkedvelő-gárda 1923. évi december 26-án maradandó sikerrel adta elő Gáspár János kartársunk: „*A kis doktor ur*” című zenés vígjátékát. Az előadás — amelyet a bálás közönség megismételteni kívánt, — a legteljesebb megelégedés jegyében folyt le. A szereplők egyenkint és együtt elismerő dicsőrelel érdemeltek ki. Az előadás tisztá jövedelme az alsószeli örvendetenes-tríjű műkedvelés fejlesztését előzza. A darabot — amely Klein Gézánál, Rimaszombatban kapható — karársaink szives figyelmébe ajánljuk.

Madách-ünnepély. A komáromi főgimnázium dec. 5. és 16-án nagyszabásu ünnepség keretében adózott a világhírű magyar drámai költő *Madách Imre* emlékének. Az ünnepély magas színvonala s lefolyásának nagyszerűsége magával ragadta az intézet disztribút zsolófalság megtöltött közönséget. *Dr. Borza Géza*, az intézet tanára, az ismert nevű költő, gyönyörű ódát írt az alkalomra. *Hajdu Lukács* dr. tanár igen szép ünnepi beszédet tartott, melyben rámutatott *Madách* költői egyéniségére, megvilágította azt a mély filozofát, a gondolatoknak mélységét, valamint azt az erővel teljes nyelvezetet, melyek az *Ember* tragédiáját jellemzik.

A program főnyújtját képezték az *Ember* tragédiája négy jelenetének: az egyiptomi, a görög, a londoni és a falanszter jelenetnek bemutatása. Az intézet ifjusága ezuttal is magasfoku előadásbeli készségéről tett bizonyosságot. A diszletek, melyek *Harmos Károly* tanár, festőművész tervei szerint készültek, nagyban hozzájárultak a hatáshoz, melyet az egyes képek előadása a közönségre gyakorolt. A betanítás és rendezés nehez feladatát *Égler Dózsa* tanár mesterei módon oldotta meg. Az ünnepély sikerének oroszánrésze öt illeti. Az ünnepély keretében az intézeti ének- és zenekar is nagy sikerrel szerepelt, hogy az ének és zene hangján is kifejezésre juttassa azt a tiszteletteljes megbecsülést, mellyel a magyar ifjuság *Az Ember tragédiája* halhatatlan költője iránt viseltetik.

Iskolai színlelőadás. Az oroszka községi elemi népiskola dr. Melcher Károly úr orvos, iskolaszéki alelnök, a gyermekek szerető pártfogója védmérsége alatt, 1923. december 25. és 26-án, karácsony két ünnepén, naponkint eső 3 órai kezdettel jótékonycéld, iskolai színlelőadást rendezett. Színre került: »A

megkerült gyermek. Karácsonyi pásztorjáték 5 részben. Irta és zenéjét szerkesztette: Szabó János, udvardi ig. tanító, kántor. Rendezte: Hagara Béla közs. igazgató tanító.

Törvények és rendeletek.

A kormány 1919. nov. 5-én kelt 607. sz. rendelete a községi könyvtárakról szóló törvény végrehajtása tárgyában.

I. A községi könyvtár célja és jellege. (A törvény 1. §-hoz.)

1. c.

Minden politikai község szervez és fenntart nyilvános könyvtárt, melyet a községnek minden tagja használhat.

2. c.

A községi könyvtárak célja a polgárság műveltségét szélesíteni tanulmányos és mulattató értékes olvasmányokkal. Minden könyvtárnak tartalmaznia kell általános állami fontosságú műveket, legalább 20%-ban tanulmányos irodalmi könyveket, azután pedig oly műveket, melyek a helybeli és vidéki lakosság érdekeinek és foglalkozásának megfelelőek.

3. c.

Az alaki és tárgyi szempontból értéktelen munkák, az erkölcsötlen perzsofrikus, a rém és detektív regények, indián történetek, szenzációs elbeszélések, melyek az olvasó képzeletének felizgatására irányulnak, pamfletok — valamely rend vagy társadalmi réteg lealacsonyítására irányulók, valamint oly művek, melyek a cs. köztársaság érdekei ellen törnek, a községi nyilvános könyvtárakban nem tölthetők. Az iskola és népművelődésügyi minisztérium fenntartja magának a jogot azon könyvek jegyzékének közzlésére, melyek a nyilvános könyvtárakból kiselejtezendők.

A könyvtár elhelyezése. (A törvény 3. §-hoz.)

9. c.

A község szolgáltatja a könyvtár céljainak megfelelő termeket tisztaságosan és a célnak megfelelően berendezve, hol a könyvek biztonságba helyezhetők. A könyvtár egyik részlete sem helyezhető el szesztermekben vagy magánházakban (ahol t. i. család is lakik). A felszerelt könyvtár három részből áll: 1) kölcsönző-terem, 2) kézikönyvek és 3) folyóiratok olvasó terma-

VII. A könyvtár szervezése. (A törvény 4. §-hoz.)

23. c.

Oly politikai községekben, ahol van népiskola vagy ahol a lakosok száma 400-on felül van, azonnal állítsassék nyilvános közs. könyvtár — legkésőbb azonban 1920. dec. 31-ig.

Fenntartási költségek. (A törvény 5. § hoz.)

A fenntartási költségeket a község fedezi. A könyvtár fenntartására eső

tételösszege a község rendes évi költségvetésében a lakosság számához igazodik. A minimális évi összeg a könyvtár fenntartására a következőképpen állapítatik meg:

5000 lakosig fejenként 50 fill.

50001-től 100000-ig 60 fill.

10001-től 100000-ig 70 fill. azonfelül 80 fillér.

Ezen fokozatokat az iskolaügyi minisztérium idővel újból rendezheti.

27. c.

Azon községekben, hol a kisebbség száma az összlakosság legalább 10%-át teszi, vagy külön iskolájuk van, a község külön könyvtárat tartozik szervezni a kisebbség részére. (Mérvadó a legújabb népszámlálás).

28. c.

A könyvtár igazgatósága jogosult a fentemlített módon kívül a könyvtár kiadásait más forrásokból is fedezni (adományok, subvenciók, ismeretterjesztő színelőadások és más efféle forrásból.)

A könyvtár igazgatósága.

A 2000 lelket számláló községben s ezen alul 4 igazgatósági tag, 2001-től 10000-ig 6 igazgatósági tag vezeti a könyvtár ügyeit.

A legszükségesebb dolgok vannak e rendeltetből kivéve, melyek a szervezés kezdő munkálatainál a tudnivalót nyújtják. Látnuk, hogy a törvény eléggé kedvező alkalmat nyújt, hogy adminisztrációs úton is keresztülvihető legyen a nép művelődése. Eddig ez nem volt módunkban. Kezdjünk tehát a munkához s a törvény támogatásával tegyük meg az első lépéseket.

Hivatkozva e törvényre választassuk meg a könyvtár igazgatását végző bizottság felét a képviselőtestületi tagok sorából s kezdjük meg azokkal a munködést. A másik lépés a díjak kivételése és beszedése.

A képviselőtestülethez mindennel írásban forduljunk, hivatkozva mindig a megfelelő paragrafusra és törvényre. A választ is kívánjuk írásban s a törvényellenes döntés ellen tegyük meg a felelősségét a járási főnökséghez.

Az iskola- és nemzetközművelődésügyi minisztérium bratislavai referátusának 1923. évi december hó 14-én kelt 71226-IA számú rendelete az állami elemi és polg. isk. és kisdodovodák 1925. évi költségeinek benyújtásáról s a fenntartási kiadások 1924. évi előlegéről.

1) Az állami elemi és polgári iskolák igazgatóságai, valamint a kisdodovodák által évenként benyújtandó költségvetés felterjesztése az 1925. évre 1924-ben elmarad.

A rendes költségvetéseket az 1925. évre az 1923. és 24. évek alapján összeállítja maga az iskola és népművelődési minisztérium bratislavai referátusa

2) Miután az 1924. évre a költségvetési tervezet az iskola és nemzetközművelődésügyi minisztériumhoz heterjesztendő 1924. január 15-ig, ezért az állami iskolák 1924. évre szóló jóváhagyott költségvetései csak később márciusban vagy áprilisban fognak megküldetni.

Míg az megtörténik, az igazgatóságok tartásuk magukat az 1924. évre jóváhagyott költségvetésekhez, a tisztogatási és fenntartási kiadások tételeinél az 1923. évhez mérve 20% leszállítással.

Az 1924. évi rendes dologi kiadásokra minden áll. iskola kap januárban (1924) előlegét az 1923. évre jóváhagyott költségvetés 1/2-ának megfelelő összegben.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hj. H. L. Horné Šalby Július 1-től a lapokat megküldöttük tagjaink közé felvettük. **H. Gy. Dlha N. Váhom.** Előfizetése és tagdíja 1923. év végéig rendezve. **V. M. Seňa,** tagdíjhátraléka nincs; 50 K-át az özvegyek és árvák alapjára köszönettel nyugtázzuk. **D. S. Kisöved;** a küldött 140 K megérkezett, tagdíja 1924. év végéig rendezve. **F. S. Koleňany,** a lapot jan. 1-től küldjük. **R. B. Novl Lot;** polgári erkölcsstanra felvilágosításul szolgál a M. T.-ban közölt hirdetés, mely a legutolsó számban jelent meg. **S. J. Hosusovo;** címét kijavítottuk, naptárunk elfogyott. **N. M. Bušovce,** a küldött 16 K-át megkaptuk, előf. 1923. dec. 31-ig rendezve. **A tanítóknak adott tanácsért a központi pénztárba f. évi dec. hó végéig befolyt összegek nyugtatása. P. L. Ungmogyorós 100, K. Á. Nové-Zámky 20, S. A. Ujlót 10, L. E. Košice 20, O. G. Palágy 10, M. J. Nagykapos 10, G. J. Velké-Zlince 20 K. Özvegyek és árvák alapjára befolyt összegek nyugtatása: V. M. Sena 50 K, Spitzer Sándor könyvkereskedő Komárom 100 K.**

Pályázat. Horné-Salby (Felsőszeli, Bratislava nagym.) községben levő róm. kath. magyar tannyelvű népiskolánál megüresedett kántortanítói állásra pályázat hirdettetik január 10-ig. Javadalma helyi forrásból: kétszobás lakás, mellékhelyiségekkel. Házi kert. Hat hold 1200 □-öt szántóföld, jelenleg feles művelésben. Párbermegváltás címén 419 K 20 f. Tandíjváltás 264 K. Vallásalapból 14 K. Stóla 120 K. Hitközségi segély 200 K. Huszonnyolc métermázsza tüzelőfa beszállítva. Kötelessége a IV—VI osztályokat tanítani. A kántori teendőket végezni. A tanulókat a templomi énekekre oktálni. Adók a kántortanító terhelik.

Hirdetmény. Megjelent az 1921 évre szóló *Nimród-Almanach.* A szlovenszkói magyar vadászirodalom értékes kötettel gyarapodott a Bohrandt Lajos, szakíró szerkesztésében, az eperjesi Minerva nyomdával kiadásában megjelent kis kötettel. Az Almanach igen előkelő tollú szakírók sajtócikkein kívül a vadászati és halászati törvényeket teljes szövegükben közli, ugyancsak a vadásznaplóval párhuzalban praktikus tanácsokkal szolgál nimródok és balászok egyaránt. A változatos tartalmu füzetet lőtechnikai tabellák teszik praktikusná. Az Almanach zöld vászonkötésben ezüstözött borítólapmal oly formában jelent meg, hogy zsebben is hordható. A 230 oldal terjedelmű kötet a Nimród vadászlap kiadóhivatalánál Prešov, postafiók 57 rendelhető meg Ké. 20 előzetes beküldése mellett vagy utánvétel. Miután az Almanach csak korlátozott példányszámban jelent meg, ajánlatos annak mielőbbi megrendelése.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőség címére küldendők. **Áll. polg. leányiskola, Komárom (Komárom).**

A kiadóhivatali ügyeit (előfizetések, hirdetések, reklamációk) **Árendás József** közp. pénztáros és **Telkes Mihály** közp. ellenőr intézik.

Nyomatott Spitzer Sándor könyvnyomdájában Komárom 1923.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.
A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banal Tóth Pál.**

Társszerkesztő: **Vaskó Imre.**

TARTALOM:

Vezércikk:

A tanítóság nyugdíja . . . 29 oldal.

Dr. Bognár Cecil:

A tehetség és az alkotó
képzelet 31 oldal.

Matolcsy Pál:

A gyermek engedelmes-
ségre szoktatásáról . . . 38 oldal.

Riszpler Rezső:

Olvasmány-tárgyalás . . . 42 oldal.

Boros Béla:

Tanítás 47 oldal.

Egyesületi élet 49 oldal.

Szemle 51 oldal.

Törvények és rendeletek . . . 56 oldal.

Szerkesztői üzenetek.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hirdetések.

Pályázat. A nemeskőrúti (z. xv.) községi iskolaszék ujonnan szervezett III. tanítónői állásra pályázatot hirdet Javadalma a községtől évi 1200 K fizetés, törvényeszerű lakás és kert, a többi államségély. Tanítási nyelv magyar. Csak nőtanítók pályázhatnak. Határidő és a választás január 27-én. Az állás február 1-én elfoglalandó. Községi iskolaszék.

Pályázat. Érsekléleri kath. magyar nyelvű kántortanítói állásra. Jövedelme; hitközségtől: 1 lakás, kert, 3 kalh. 1244 □-öl szántó, 1 kh. 869 □-öl legelő, készpénz 409.25 kor, többi államségély. Csak egyházi és politikai törvényeknek megfelelő pályázatot fogadtatik el. Február 2-án helyben kántor próba, febr. 3-án választás. Kérvények febr. 2-ig bezárólag iskolaszéki elnököknek (Erseklél p. Nagykézsi, okies Komárno) küldendők. *Iskolaszék.*

Állatok kitévésére természetrajzi tanszerek szállítására vállalkozik
Kunszt Károly nyug. tanító Somorja—Šamorjn.

Hirdetés a kicsindi r. kath. magyar nyelvű kántor-tanítói állásra. Javadalmazása: tisztán kántori; 1. lakás: 3 padlózott szoba, 1 zárt konyha, 1 kamra, 1 kocsiszin; 2. földek: 6 hold (magyar) 108 □ öl szántó, 776 □-öl rét, 7 hold legelő, 1308 □-öl erdő illetőség, 240 □-öl káposztás, 220 □-öl kenderes, 554 □-öl kert. 3. 1¹/₂ méter kemény dorong tűzifa. 4. 1¹/₂ méter. buza otya sültésre; 5. 26 p. mérő meczka rozs; 6. a földeket a község műveli; 7. 2 szekér széna. Tisztán tanítói: községi fizetés 259 korona; s megfelelő államségély. Misék s stólaból körülbelül 50 korona. A kellően felszerelt kérvények február 2-ig a garamkövesdi plebániára küldendők s 10-én a választás meg fog tartatni. A pályázók személyes megjelenése nem szükséges de ajánlatos. Az igazgatóság.

Pályamutató a pályaválasztás előtt magyar ifj. kalauz	6— Ké.
Bernhardt, Egy Jezsuita emlékei a kommunizmus idejében	6— >
Tvrđy, Slovník latinsky-Slovenský 2b— K, kötve	28— >
Freitag, Welt—Atlas 211 Karten kötve	50— >
Hickmann, Geograph. statistischer Universal Atlas	50— >
Masaryk G. T. Slávok a háború után	650 >
Masaryk G. T. A humanitás eszményképei	650 >
Masaryk G. T. Az új Európa	13— >
Erdős R. Santerra Biharos regény	26— >
Erdős R. A nagy sikoly regény	28— >
Erdős R. Norina regény	18— >
Pósa L. válogatott költemények. Jubeliumi kiad. finom papíron nyomva	20— >
Zeidler, Erzsébet királyné marifromsága, ford. Csermely Gyula	18— >
Werkmann, A madeira halott füzve 32.— K, kötve	39— >
Klug-Bilkei, Az örök való dolgok kötve	7.— >
Klug-Bilkei, Az örök források füzve	5.— >
Klug-Bilkei, Az örök utak füzve	5.— >
Tiefenthaler, A keresztény élet füzve	8.— >
Tóth Kálmán, Szent Pál apostoli működése	10— >
Ólvedi László, A bányász éneke	8.— >
Mécs László, Hajnali harangzó	12— >
Stampay, Imakönyv legújabb kiadás. Slov. Imprimat.	10— >
Rézínéni szegedi szakácskönyv	40— >

Megrendelendő: **Szent József** könyv- és papírkereskedésben
POZSONY- BRATISLAVA, Lőrincapu-utca 3.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜI ET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banaí Tóth Pái.**

Társszerkesztő: **Vaskó Imre.**

A tanítóság nyugdíja

tekintelében, érve ezen a nem állami tanítóságot, még mindig hiányzik a törvényes intézkedés. A nyugdíjba kényszerülő nem állami tanítók még most is a régi fizetésüknek megfelelő csekély nyugdíjjal bocsátatnak el a tényleges szolgálatból. A közelmúltban is még mindig ezen meg nem érdemelt nyomorúságos sors éri néhány kartársunkat.

Ezen állapot tarthatatlanságára, a szociális gondolkodástól és belátástól lávol eső elbánásra már sokszor rámutattunk. Az Egyesület vezetősége gyűlési határozatok alapján többször interveniált kérés, sürgető fellépéssel az illetékes kormánytényezőknél, azonban a helyzet mindeddig nem változott.

Ezen súlyos kérdés megoldására most elérkezett a végső pillanat. Most már tenni kell, a tanítóság nem várhat tovább, mert ellenkező esetben a nem állami tanítóság tekintélyes része a megérdemelt fizetés nyugdíj élvezete helyett a valóban meg nem érdemelt koldusbotra jut.

Hogy a kérdés megoldására hivatott kormánytényezők maguk is látják ezen ügy tarthatatlanságát, mutatja a Referátus 1923 november 9-én kelt 56283 számú rendelete, amely elrendeli az iskolafenntartók által a tanítói állások után fizetett nyugdíjjáruléknak 12 forintról 240 K-ra való felemelését.

Ezen járulék minden szervezett tanítói állás után, akár be van töltve, akár nincs, megfizetendő már az egész 1923. évre is.

Ebből világosan látható, hogy az iskolafenntartók már az új pénzügyi viszonyoknak megfelelő nyugdíjjárulékot kötelesek fizetni tanítóik után. Ezen rendelkezés következménye a legegyszerűbb logika szerint is csupán az lehet, hogy most már a tanítót is a mostani pénz- és kereseti viszonyoknak megfelelő nyugdíj illeti meg. Ha van jogfolytonosság, akkor

nem várhat már magára sokáig a nem állami tanítóság törvényes nyugdíjrendezése.

Mi a magunk részéről csupán azt hiheljük, hogy ezen fontos rendelet az előhírnöke, a bevezetése a nyugdíj rendezésének, mert el sem képzelhető hogy a mai viszonyoknak megfelelő nyugdíjjárulék fizetése mellett a nyugdíjas tanítóság továbbra is csak valamikori megélhetési viszonyoknak megfelelő összegekből tengődjék.

Az egyenlőség egyik oldala — a kötelezettség az iskolafenntartó és a tanító részéről — rendben van a felemelt nyugdíjjárulékok fizetése által. A tanítóság is szívesen megfizeti azon nyugdíjjárulékot, amelyet az állami kartársak fizetnek, csak adassék ki erre rendelkezés, de azután elvárja, hogy a másik oldal se sántítson, hanem az egyenlőség mindkét oldalon valóban egyenlőség is legyen.

Hogy ezen kívánság valóban jogos és kétségbe nem vonható annak igazsága, azonnal belátható, ha egy kis számítást csinálunk.

Van Szlovenszón körülbelül 1400 nem állami magyar nyelvű tanítói állás, amelyek után a 240 K egyenkénti nyugdíjjárulékot az iskolafenntartók már 1923-ra kötelesek azonnal megfizetni. Ez kitesz 336000 KČ-t. Az 1924-re az év első két hónapjában befizetendő járulékokkal ez kétszeresére, 672000 KČ-ra, emelkedik, amely tekintélyes összeggel szemben ezideig a nem állami nyugdíjas tanítóság jelenlegi anyagi ellátása, valamint a nyugdíjba készülők kilátásai, épen semmit sem változtak.

Egyesületünk vezetősége tudatában van szintén annak, hogy itt van nemcsak a szükség szerinti, hanem a törvényes határideje is annak, hogy végre a tanítóság megillető végelátáshoz jusson. A nostrifikációs vizsgálatnak törvényben megszabott határideje lejárt, a tanítóság letette a vizsgálatot, tehát nincs föbbé semmiféle formális ok arra, hogy az állítólag már régen készen levő nyugdíjtörvény-tervezet törvénné ne váljék.

Vezetőségünk ezen az alapon fel fogja hívni az intéző körök figyelmét a nem állami tanítóság nyugdíjügyének rendezésére és reméljük is, hogy az igaz ügy rövid idő alatt igazságos és méltányos elintézését nyer.

A tehetség és az alkotó képzelet.

Irta: *dr. Bognár Cecil.*

(Folyt. és vége.)

Ez a munka nagyon keservesen megy, de azért csak folytatja. Végül valahogyan mégis csak elkészül a darab, de sehogyan se találja jónak, azt látja, hogy nem sikerült, legjobb lesz az egészet újra kezdenie. És ilyenkor a helyzet hirtelen megváltozik. Most már nem kell keresnie, hogy mit mondasson a személyekkel, hanem maga előtt látja a dráma lefolyását, szinte hallja a személyek beszélgetését. Ugy érzi, mintha nem is ő adná a szájukba a mondánivalót, hanem hallgatná őket és egyszerűen bejegyezné a hallott beszélgetéseket. Persze azért a munkája most sem egészen tudattalan. Állandóan szeme előtt lebegnek a dráma eszméje és az esztétika követelése. Olyankor tehát, mikor a személyek beszédje ezeknek nem felel meg, mintegy közbelép, ő ad megfelelőbb szavakat a szájukba. Annyira érzi a tudattalan és tudatos munkája közötti különbséget, hogy a kész darabban pontosan meg tudja jelölni, mely szavakat mondottak a személyek maguktól (ezen persze azt kell érteni, amit az írónak már előbb jellemzett, nem irányítható fantáziája alkotott) és mely szavakat mondatott ő velük.

Ime, ebből a két esetből láthatjuk az alkotó-képzelet sajátos működését! Amit nagy szellemi erőfeszítések árán nem sikerült megnyerni, megadja ajándékképpen az inspiráció. Nem lehet csodálni, hogy a régiek az ilyen eszméket úgy tekintették, mintha nem is az illetőnek saját lelkéből fakadna, hanem a Múzeia — akinek látogatását nem lehet előre tudni és kierőszakolni — súgna a fülébe.

Newton arra a kérdésre: hogyan tudunk valami új, eredeti feltaláláshoz jutni, azt felelte: úgy, hogy mindig reája gondolunk. Ebből a mondásból az látszik, hogy Newton az ellenkező, az öntudatos tipushoz tartozott. Vannak ugyanis olyanok, akiknél a tudattalan működés semmi vagy nagyon csekély, alkotó munkájukat mind tudatos gondolkodással végzik.

Természetünket ezen a téren sem sikerül megváltoztatnunk, alapjából kiforgatnunk. Ha valaki az előbbi tipushoz tartozik és állandóan tudatos gondolkodásra kényszeríti magát, legfeljebb azt éri el, hogy alkotó képessége megbénul. Bizonyos, hogy a legjobb embernél van kisebb-nagyobb szerepe a tudattalannak, tehát alkalmat kell adnunk ennek az érvényesülésére.

Tanítványainkat iparkodjunk ezen a téren alaposan kiismerni és hozzászoktatni őket, hogy magukat is jól megismerjék. Ha azt

érezik, hogy a munka nem megy jól és abbanhagyván, később a folytatása sokkal könnyebb, ne kényszerítsük őket az egyfolytában való munkára, sőt világosítsuk fel őket arról, hogy ilyenkor az a szünet, amit munkájukban tartanak, nem veszik kárba. Tiszteljük tudattalan működésüket és tanítsuk meg őket arra, hogy azt saját maguk is tisztelelben tartsák.

A tudattalannak nagy jelentőségét az újabb időkig nem nagyon ismerték fel a pszichológusok, a pedagógusok pedig még sokszor most is egyenesen valami rosszat, valami kiirtandót látnak benne. Mivel nem lehet úgy szabályozni, igába fogni, mint a tudatos működés, ezt a zabolátlanságot nem tudják neki megbocsátani. Pedig, de kevés értékes alkotás maradna meg, ha mindazt kiküszöbölnök, ami a tudattalannak köszönheti eredetét! Ha kiirtjuk ezt a működést a tanulókból, megfosztjuk őket attól, aminek segítségével talán valami értékeset alkothatnának. Az iskolai munka úgy sem nagyon kedvez a tudattalan működés kifejlődésének, de legalább amennyiben rajtunk áll, ne öljük ki.

Persze ezzel nem azt akarjuk mondani, hogy minden szellemi munkát fegyelmetlenné tegyünk. A tudattalannak főképpen a fantázia alkotásainál van nagy szerepe. Ahhoz, hogy valaki egy számtani műveletet elvégezzen vagy leckéjét megtanulja, nem kell várnia az ihletre. De még az ilyen munkánál is van helye annak, hogy figyelembe vegyük a gyermek egyéniségét.

A szellemi képességek dolgában való különbségek a gyermekeknél még nem olyan felülnöek, mint a felnőtteknél. Természetes, mert még náluk minden képesség úgyszólván csak csirájában van meg. De azért már itt is észlelhetünk bizonyos különbségeket. Ha jól megfigyeljük őket, náluk is találunk olyanokat, akik inkább az öntudatlan és olyanokat, akik az öntudatos típushoz sorozhatók.

Az iskolai munka nagyon kevés alkalmat nyújt arra, hogy a gyermekeknek szellemi képességei, bizonyos irányban való hajlamai megnyilvánulhassanak. Nem azt végzik a tanulók, amihez tehetségük, hajlamuk volna, hanem azt, amit a tanterv előír. Ez még nem nem baj, de emellett lehet alkalmat találni arra, hogy megismerjük különleges képességeiket is. A tanár akárhányszor nem is sejti, hogy az a tanuló, aki az ő tantárgyából nagyon közepes, esetleg gyenge eredményt mutat fel, emellett igen egyes kis verseket farag, élénk fantáziával kedves történeteket gondol ki, vagy pedig kitűnő mechanikus. Sokszor meglepődve értesülünk tanítványainknak valamely képességéről, éveken át tanítottuk és

TARTALOM-JEGYZÉK.

(1923. év.)

Vezércikkek:

Petőfi	1 oldal
Ujabb fizetésrendezési törvény készül	26 „
Jövőnk	49 „
A magyar tanítóképző	73 „
Kezyérgondok	106 „
A honosítás ügye	129 „
Husvél	153 „
A tanítószág helyzete	181 „
Szomorú május	205 „
Reformtörvények	229 „
A nosztrifikációs vizsga és az illetmények	257 „
Egyesületünk küldöttsége Prahában	281 „
Az iskola év végén	305 „
A népiskola kibővítése	329 „
Anyagi ügyeink	353 „
Az új iskolai év	381 „
Az elbocsátások	406 „
Az iskolák államosítása	429 „
A nem állami tanítószág és az iskolafentartók	463 „
A tanterv és utasítás	477 „
Központi gyűlés	501 „
A nem állami iskolák	529 „
A tanítószág karácsonya	553 „

Pedagógiai és egyéb cikkek:

Lakatos Lajos: Boldog új- évet!	4 oldal
Tóth István: Petőfi (vers)	6 „
Dr. Bognár Cecil: A szugges- tív a nevelésben és tanítás- ban	7 „
Willand Henrik: Petőfi emléke (vers)	14 „
Tóth Imre: Egy szem cukor- rért egy sziv	16 „
A rendkívüli segélyek uta- lásának meghosszabbítása	27 „
Schmögner János: Év végén — és elején	29 „
Tichy Lajos: A honismeret tanításának jelentősége	32 „
Vincze Ferenc: Kulturmunkák	37 „
Dr. Bognár Cecil: A szülők hibái	52 „
Gáspár János: Mintalecke	57 „
Schmögner János: Lesz-e feltámadás	60 „
Farkas István: Tanítószors	63 „

Elnökségi értekezlet	75 oldal
Uhereczky Géza: Áttekintés a tanítószágot érdeklő fi- zési törvények és rende- letekről	86 „
Willand János: A fejlődő pe- dagógiai és az osztatlan iskola	94 „
X. Y.: Tanítói közszellem	96 „
Dr. Bognár Cecil: A szülő- nevelése	107 „
Riszpler Rezső: A szülők igeragozásról	112 „
Vincze Ferenc: Nézeteim a megyei gyűlések napirend- jére tüzött I. és II. tételről.	130 „
G. V.: Kriminál pedagógia	136 „
Schlosz Lajos: A könyv ha- talma	140 „
X. Y.: Az osztatlan népiskola problémája	144 „
Dr. Bognár Cecil: Erkölcsi nevelés	154 „
Dr. Takács Menyhért: Aesopus	162 „
Boros Béla: Tanító-Golgotha (vers.)	172 „
Dr. Takács Menyhért: Aesopus (folyt. és vége)	182 „
Győrffy Lajos: A gyermek- nyelv és a beszédhibák	194 „
Riszpler Rezső: Elmélkedés a számolás tanításáról	198 „
Gáspár János: Május elsején (vers)	207 „
Vincze Ferenc: Az elemi is- kolai írásanyagról	208 „
Sült Jenő: Adatok a föld- mives iskolák történetéhez	210 „
Schlosz Lajos: Levél egy anyához	213 „
Dr. Bognár Cecil: A gyerme- kek emlékezete	231 „
Vincze Ferenc: Az elemi is- kolai írás anyagáról (folyt. és vége)	237 „
Molnár János: Petőfi Sándor Ady Endre	242 „
Dr. Bognár Cecil: A gyerme- kek emlékezete	259 „
Molnár János: Petőfi Sándor— Ady Endre (folyt. és vége)	266 „
Balassa János: A pályavá- lasztásról	285 „
Riszpler Rezső: Elmélkedés a számolás tanításáról	290 „

Boros Béla: Gyöngyszemek (vers)	306	oldal	Dr. Bognár Cecil: A szeretet az iskolában	555	
Dr. Kenessey Kálmán: A levegő élete	307		Egyesületi élet.		
Molnár János: Reflexiók a kollektív neveléshez	333		Gosztonyi Nándor lemondása	17	oldal
Várady Szidónia: Női eszménykép	339		Felhívás. Tanítói fizetések az 1923. évben. Szerkesztőség kérelme a külszervezetekhez. Állami tanítók honpolgársága. Veszté-égünk. Tichy Lajos előadása. Bratislavai megyei magyar tanítóegyesület közgyűlése. Elemi isk. tanítók figyelmébe. Szinielőadás a tanítói özvegyek és árvák javára. Eljegyzés. Helyreigazítás.	18—23	
Lőwy Vilma: Szokás, szoktatás akarat	344		Jegy ökönyv. Pethes Béla lemondása. Értekezlet. A kiutalt fizetések részletezése. Kartársákhoz Tichy Lajos indítványa. Felhívás. Ellenőrség felterjesztése 30% lev. ügyében. Tóth László temetése. Petőfi ünnepélyek. Adomány.	42—47	
Dr. Bognár Cecil: Egyéni és társadalmi nevelés	354		Országos akció a nem állami tanítók fizetéseinek törvényesítésében.	67	
S. K. Nióbe: Az én falum lakói	361		Felhívás a hontmegyei Egyesület tanítóiboz. A tanácskérő figyelmébe. A tanítói özvegyek és árvák segélyezése. Meghívás. A Skolský Referát. A barti iskola. Petőfi ünnepélyek. Kérelem.	68—71	
Jubász-Hvozdk János: A szlovák nyelv tanításának elvi és módszerei	364		Vásárhelyi—Vaskó: Tétélek az 1923. évi megyei közgyűlésekre	57	
Banai Tóth Pál: Változások az elemi és polgári iskolák óratervében	382		† Angeli József. † Fülöp M. Alexia. Kérelem az iskolák vezetőihez. Petőfi ünnepélyek. Iskolalátogatás. A gömöri tanítói segélyalap pártolóihoz. Központi segélyalapunk gyarapodása.	99—101	
Riszpler Rezső: Tanítási tervezet	385		A közp. vezetőség értekezlete.	116	
Sült Jenő: Adatok a földmives iskolák történetéhez	390		Küldöttség a tanítóképző ügyében. A vágszilyei járási egyesület. Felhívás. Petőfi ünnepélyek. Felhívás a külső szervek vezetőségeihez.	121—122	
Shlosz Lajos: Mít szeretnek a gyermekek olvasni és hogyan olvasnak	407		A nagykaposi járási Egyesület közgyűlése	145	
Vaskó I.: A csallóközi tanítószög közgyűlése	411		Központi vezetőségünk a Referátusban.	178	
Vaskó I.: A tankönyvkérdés	415		A pozsonyi tanítóegyesület értekezlete. A gömörmegei Tanítóegyesület választ-		
Dr. Bognár Cecil: A fáradság és a pihenés	430				
Zsemlye Ilona: Tanítási tervezet	438				
Dr. Kenessey Kálmán: A csillagászat mai állása	439				
Scherer Lajos: Commenius	455				
Dr. Bognár Cecil: A fáradság és a pihenés (folyt. és vége)	457				
A szerzők: Válasz a 8 osztályos tanmenet bírálatára	465				
Scherer Lajos Commenius (folyt. és vége)	479				
Vincze Ferenc: A polg. erkölcsstan tanításáról	482				
Dr. Kenessey Kálmán: A csillagászat mai állása (folyt. és vége)	486				
M. Szabó J.: Egy talicska tudomány	491				
Vásárhelyi Károly: Titkári jelentés	514				
Scherer Lajos: A nyelv tanítása	530				
Vaskó I.: A nyolcosztályos népiskola az agrárkültúra szolgálatában	540				
Zsemlye Ilona: Tanítási tervezet	543				
Remigius: A vallásos hazaszeretet	546				

- mányi ülésére meghívó.
 Felhívás a honfoglalás tanítókhoz. Kiegészítő vizsgálatok. Az októberi regény.
 † Rozgonyi I. Felülvezetés
 Közp. segélyalapunk gyarapodása. 176—179 >
- Fizetéseink levonása. 200 >
- Felhívás Értesítés Kérelem.
 Választmányi gyűlés Gömörben. 201—202 >
- Közp. vezetőség értekezlete. 216 >
- Értesítés. A gömörmegyei tanítók választmánya † Mokos Kálmán † Lacza Sándor. † Ifj. Molitórisz Géza.
 Meghívó Vezetőségünk a Referátusban. 218—221 >
- Csalóközi járási tanítóegyesület értekezlete. 245 >
- Meghívó. Körlevél a komáromi szlovák tanfolyam hallgatóihoz. Vezetőségünk az apostoli adminisztrátor-nál. Adományok. Fizetési ügyünk. 247 >
- A polg. isk. reformja. 269 >
- Fizetésügyünk állapota. Meghívó. Jótékony célú előadás Budnokon. Tagjainkhoz. 270—276 >
- A szakminisztereknek átnyújtott memorandumok 296 >
- A gömöriek nostrifikációs vizsgáló Kartársaink figyelmébe. Beszámoló a honfoglalás közgyűléséről. Czéh István gyászja. Az udvardi és párkányi tanítóság értekezlete. 301—302 >
- Küldöttségünk a teljhatalmú miniszternél és a referátusban 319 >
- Az abaúji fiókkörünk közgyűlése 321 >
- † Dr. Hlavaty István. Nostrifikációs vizsga áttétele Roznáván 322 >
- Értesítés az érsekújvári nosztr. vizsgák üléséről. A beiratások új rendje. A komáromi nosztr. vizsgák 323 >
- A 8 osztályos népiskola tanterve és részletes tanterve. Választmányi ülése a csalóközi járási tanítóegyesületnek. Tanítói és tanári zsebnaptár. Nostrifikációs vizsga Komáromban. Ujabb fizetésleszállítás. Felhívás Hoch Emil érdekében 346—348 >
- Kartársainkhoz. Nostrifikációs vizsgák. A honfoglalás gyűlése. Gömöriek távirata. — † Tóth Lajos. † Spogánits János. Közgyűlés. Segélyezés Gömörben. Központi értekezlet. Figyelmeztetés. 370—372 >
- Egyesületünk küldöttsége a közársasági elnöknel 391 >
- Értesítés a zsebnaptárról. Meghívó a gömöriek közgyűlésére. Meghívó a csalóközi járási közgyűlésére. Zemplénmegyei közgyűlés. Helyreigazítás 394—398 >
- Egyesületünk memoranduma a honpolgárság ügyében 417 >
- Kinevezés. A supások ügye. Felhívás. Tanulmányi értekezlet. Helyreigazítás. A 8 osztályos népiskolák. Nimród. 419 421 >
- Az elnökeink küldöttsége a teljh. miniszteriumban és a Referátusban. 445 >
- Felhívás a járási és megyei elnökökhöz. Tanügyi értekezlet Léván. Központi értekezlet. Honfoglalás választmányi ülés. Felhívás. Figyelmeztetés. 446—452 >
- A gömöri tanítók közgyűlése 469 >
- Schmögner János felhívása az összes tagokhoz 472 >
- Meghívó. Felhívás az elbocsájtott kartársakhoz. Felh. az egyesület pénztárosaihoz és tagjaihoz. Meghívó. 473—475 >
- Meghívó a központi gyűlésre. A rk. esperes-tanfolyagok memoranduma az elbocsájtott tanítók ügyében. † Nagy Miklós. Felhívás. 495—498 >
- A nyitrai magyar tanítóegyesület rendkívüli közgyűlése 522 >
- Felhívás Nyitra nagyszupa tanítóhoz. Köz. pénztár felhívása U. Szabó János lemondására. Értesítés. Meghívó. 525 >
- Gömöri Tanítóegyesület tagjaihoz. Felhívás az index normál ügyében. Felhívás Nyitra nagyszupa tanítóhoz. † Lehoczky Árpád Honpolgárság és a supások 549—552 >
- A közp. vezetőség értekezlete. Helyreigazítás. A köztársasági Elnök úrnak küldött sürgöny válasza. Jelölő lista

a nyitramegyei egyesület
tisztújításiához. Tanulók szemé-
lyi i ve. Válasz a közt.
elnök úrnak Kistapolcsány-
ban átadott memorandumba.
Felhívás a nyitram. tagok-
hoz. Értesítés a rk egy-
házi főtanfelügyelőségtől. A
gátai tanterület alapit-
ványa 563—569 >

A nógrádmegyei kör gyűlése.
A kath. püspöki kar akci-
ója a nem állami tanítók
fizetési ügyében Adomány.
A megyei és járási elnö-
kök figyelmébe. 570—573 >

Szemle.

A »Slovenský Učitel.« A Ma-
gyar Ujság. Egy angol ia-
kolai gyakorlat. Magyar
egyetem. A Művészsűség 23—24 oldal

Slovenský Učitel. Új Auróra.
Szögyéni rk. népiskola pász-
torjátéka 47—48 >

Madách Imre születésének
százéves évfordulója 71 >

A Z. U. S. elnöke. A magyar
tanító védelme 72 >

Masaryk elnök könyvei ma-
gyarul Honi méret. A gö-
mőri segélyalap adakozói,
Elszámolás az oroszokai is-
kolai színelőadás bevétele-
ről. Tankönyv eng. zés 103—103 >

Dr. Rašín Alajos. Személyi
váltás a Referátusban.
Tichy Lajos szindarabja.
Nyugdíjazás. A Slovenská
Obec Učitelská I. száma.
Slovenský Učitel 122—124 >

A köztársaság elnökének szü-
letésnapja. Az új közgaz-
gatási beosztás és a tanfel-
ügyelőségek. A Referátus
új vezetője. Petőfi ünnepé-
lyek. A rimaszécsi ifj. egye-
sület. A gömőri tanítók
két neoztora. Mesedélután
és kultúresték Kőbükuton.
Új szindarab. Slovenský
Učitel. Národná Škola Slo-
venská 148—152 >

Szülői értekezlet. Petőfi ünne-
pély. A népiskolai könyv-
tárakról. Új tankönyvek.
Szlovák nyelvkönyv. Szám-
tan. Losonc város példát-
adó tette 179—180 >

Slovenský Učitel. Petőfi ün-
nepély. Eljegyzés. A ma-

oldal

gyar helyesírás szab. 202—204 oldal

Közép- és polgári iskola re-
formja 231 >

A csehszl. nemzet története.
Könyvek és folyóiratok 2 2 23 >

Az iskolareform tervezete 248 >

Felvétel a csehszl. kereske-
delmi akadémiába 253 >

A magyar helyesírás új sza-
bályai 276 >

Irodalom. dr. Weszely Ödön:
Bevezetés a neveléstudomá-
nyba 302 >

Magyar nyelvtani gyakorló-
könyvek. Új ábécés könyv
Slovenský učitel. Új gazda-
sági szaklap. Természettan.
A szlovenszkői és kárpát-
aljai ref. egyház ülése 323—324 >

Irodalom. Imre Lajos: A falu
művelődése. Kirándulás Be-
rendelés. Segélyezés ügyé-
ben felhívás 349—350 >

Könyvismertetés: Dr. Tavany
Sándor: A jelenkor szel-
lemi válsága 373 >

Irodalom. Természettan. Ter-
mészettan. A Z. U. S. köz-
gyűlése. Zsebnaptárunkról.
Középiszkola és polgári isk.
reformja 398—402 >

Gyermeklélektani m. ügyel. 421 >

A »Mi lapunk« új ifjusági lap.
Új földrajzi tankönyv 452 >

Tiltakozó nagygyűlés. Szlovák
beszélgetések. Német nyelv-
könyv. Tanulmányi kiránd. 476 >

Ravaison felfogása a neve-
lésről 498 >

Október 28. Romain Rolland:
Mahatma Gaudi. Új mértan
527—528 >

A. Scholz: Moralunterricht als
Gesittungs und Bürger kunde
Gáspár János: A kis doktor
úr. Nyitra nagyszupa föld-
rajza. Nimród. 574—576 >

Hivatalos rendeletek.

Végrehajtási utasítás a nem
áll. tanítók drágasági segé-
lyének az 1922. dec. 22-én
kelt 880 sz. kormányrende-
lettel történt engedélyezé-
séről 125 oldal

A kath. iskolák »Rendszabá-
lyainak« módosítása 223 >

Az 1922. júl us 13-án kelt
251. sz. törvény 253 >

Az 1922. július 13-án kelt
251. sz. törvény (folyj.) 276 >

Az 1923 III—8 án kelt 52. sz. kormányrendelet, az 1923 VII.—18-án kelt 251. sz. (reparációs) törv. II cikkének végrehajtási utasítása	278	>	A nemzetművelődési minisztr. 1923. évi jún 26 én kelt pres 574. sz. rendelete a Csehszlovák rep. alkotmánya ismeretének terjesztéséről az iskolában Az elemi, polgári, közép, ipariskolák és tanítóképző intézetek igazgatóinak	581	>
Az 1922. július 13-án kelt 251. számú törvény s annak végrehajtásához kiadott utasítás (folyt)	325	>	Utasítás a régi magyar nyomtatványok tárgyában	582	>
Az elemi iskolák szabályos ügyvitelének alapelvei	423	>	Az 923 évi jóváhagyott költségvetésekre vonatkozó felvilágosítás A Referátus 1923. évi okt. 26-án kelt 61403—I. a. sz. rendelete	582	>
226 sz. kormányrend. az egykori Magyar áll. szlovensz. kói és podkarpatskái-ruszi állami tan- művelődési- és nevelőintézelei tanítói személyei viszonyainak szabályozásáról	576	>	A nem állami iskolák által fizetett nyugdíjárulékokról. A Ref. november 9-én kelt 56283—23. sz.	582	>
1919 évi XII. 22-én kelt 430. számú törvény a nyilvános közszégi könyvtárakról	579	>			

érezik, hogy a munka nem megy jól és abban hagyván, később a folytatása sokkal könnyebb, ne kényszerítsük őket az egyfolytában való munkára, sőt világosítsuk fel őket arról, hogy ilyenkor az a szünet, amit munkájukban tartanak, nem veszik kárba. Tiszteljék tudattalan működésüket és tanítsuk meg őket arra, hogy azt saját maguk is tiszteletben tartsák.

A tudattalannak nagy jelentőségét az újabb időkig nem nagyon ismerték fel a pszichológusok, a pedagógusok pedig még sokszor most is egyenesen valami rosszat, valami kiirtandót látnak benne. Mivel nem lehet úgy szabályozni, igába fogni, mint a tudatos működés, ezt a zabolátlanságot nem tudják neki megbocsátani. Pedig, de kevés értékes alkotás maradna meg, ha mindazt kiküszöbölnök, ami a tudattalannak köszönheti eredetét! Ha kiirtjuk ezt a működést a tanulókból, megfosztjuk őket attól, aminek segítségével talán valami értékeset alkothatnak. Az iskolai munka úgy sem nagyon kedvez a tudattalan működés kifejlődésének, de legalább amennyiben rajtuk áll, ne üjjük ki.

Persze evvel nem azt akarjuk mondani, hogy minden szellemi munkát fegyelmeztelenné tegyünk. A tudattalannak főképpen a fantázia alkotásainál van nagy szerepe. Ahhoz, hogy valaki egy számtani műveletet elvégezzen vagy leckéjét megtanulja, nem kell várnia az ihletre. De még az ilyen munkánál is van helye annak, hogy figyelembe vegyük a gyermek egyéniségét.

A szellemi képességek dolgában való különbségek a gyermekeknél még nem olyan feltűnőek, mint a felnőtteknél. Természetes, mert még náluk minden képesség úgyszólván csak csírájában van meg. De azért már itt is észlelhetünk bizonyos különbségeket. Ha jól megfigyeljük őket, náluk is találunk olyanokat, akik inkább az öntudatlan és olyanokat, akik az öntudatos típushoz sorozhatók.

Az iskolai munka nagyon kevés alkalmat nyújt arra, hogy a gyermekeknek szellemi képességei, bizonyos irányban való hajlamai megnyilvánulhassanak. Nem azt végzik a tanulók, amirehöz tehetségük, hajlamuk volna, hanem azt, amit a tanterv előír. Ez még nem baj, de emellett lehet alkalmat találni arra, hogy megismerjük különleges képességeiket is. A tanár akárhányszor nem is sejti, hogy az a tanuló, aki az ő tantárgyából nagyon közepes, esetleg gyenge eredményt mutat fel, emellett igen ügyes kis verseket farag, élénk fantáziával kedves történeteket gondol ki, vagy pedig kitűnő mechanikus. Sokszor meglepődve értesülünk tanítványainknak valamely képességéről, éveken át tanítottuk és

nem is sejtettük, hogy valamiben, ami nem tartozik szorosan az iskola munkájához, kiválnak.

Azért nagyon célszerű, ha néha olyan feladatokat adunk tanítványaink elé, amelyek szabadabb teret nyitnak egyéni tehetségüknek, fantáziájuknak. Az anyanyelven készíthető iskolai és házi dolgozatok témája rendszeren meg van adva, nincsen a tanulónak semmi választása. Néha éppen ezért azoké sikerül gyengébben, a kikben pedig szunnyad valami irodalmi tehetség, de ez az unalmas tárgy nem tudja bennük felébreszteni. Nem ártana, ha néha egészen szabad dolgozatot kapnának: mindenki írjon arról, amiről akar!

Binet igen érdekes megfigyeléseket végzett két kis leányon. akik különben nővérek voltak. Az egyik megfigyeli a tárgyakat pontosan, hűen leíró, reális, pozitív gondolkodású, a másik inkább idealista, álmódó, elmélikedő. Ha valamit le kell írniok, az első lelkiismeretesen számot ad arról a tárgyról, anélkül, hogy saját szubjektív észrevételeit, érzelmeit nyilvánítaná, míg a másik nem annyira a tárgy tulajdonságairól beszél, mint inkább azokról az érzelmeiről, gondolatokról, amelyeket a tárgy benne kellett.

Binet végzett velük olyan kísérleteket is, hogy egyes szavakat mondott, amelyeket nekik rögtön egész mondatná kellett kiegészíteni. Ezt a szót: „beléptem“, az első a következőképen egészíti ki: . . . egy fűszerkereskedésbe és vettem 10 fillérért csokoládét; a másik pedig: . . . a berekbe egy árnyas ösvényen át. — Ime ilyen csekélység is mennyire visszatükrözi a két leány különböző egyéniségét!

Más szempontból az embereket gyakorlati és irodalmi típusba lehet osztani. Az első típusba tartozók igen ügyesen tudnak cselekedni. Könnyen tanulnak meg valami mesterséget vagy művészelet; például nagyszerűen be tudnak rendezni egy lakást, gépeket tudnak összeállítani, valamit jól lerajzolni, kifaragni, szóval gyakorlati tevékenységeket végezni. Ne gondoljuk, hogy tisztán kézügyességről van szó; nem, olyan dolgozatot is nagyon jól el tudnak végezni, amelyekhez meglehetősen éles és találékony ész kell, például valamely bonyolult gépezet tervét elkészíteni. Ellenben nagyon nehezen tudnak valamit szóban vagy írásban kifejezni. Ha meg kell magyarázniok, amit csinálnak, akkor ez nem valami könnyen megy náluk. Beszédük homályos, akadozás, a helyes kifejezést nagyon nehezen találják meg. Nem szívesen vállalkoznak írásra, stílusuk túlságosan egyszerű, nehézkes.

A másik típust éppen az ellenkezője jellemzi. Világosan, szé-

pen meg tudnak valamit magyarázni, akármiről, még a kevésbbé ismert dolgokról is hamatosan, rögtönözve tudnak beszélni vagy írni. Stílusuk gördülékény, világos. Ellenben, ha valamit maguknak kell elvégezniök, akkor nagyon ügyellenek, tehetetlenek. Amit olyan szépen megmagyaráztak, megcsinálni egyáltalában nem tudják.

Nem mindenkirel van meg a szóbeli és írásbeli kifejezésre való készség egyformán. Vannak olyanok, akiknek elsőrendű szóbeli előadásuk van, különö társalgók, nagyszerű szónokok, bármilyen kis eseményt színesen, élénken tudnak előadni. A toll ellenben nehéz nekik. Ha valamit meg kell írniök, stílusuk mindjárt nehézkes, lapos lesz. Megfordítva is előfordul, vannak írók, akiknek beszéde unalmas, száraz, akik csak akadovva, kinosan tudnak valamit elmondani, holott tolluk vígan szántja a papirost, amit írnak, élvezetes.

Ha valakinek nincsen tehetsége, nincs fantáziája, abból nem lehet írótt nevelni. De akinek szóbeli előadásra van tehetsége, abból lehetne író is és megfordítva, aki írni tud, az kifejleszithetné magában a jó előadást is. Legtöbbször azon mulik a dolog, hogy hiányzik a bátorság és a gyakorlat.

Ismertem olyan tanulótt, akinek élénk esze, jó tehetsége volt és valósággal iszonyodott minden nyilvános szerepléstől. Miért? Egyébként is bátortalan volt és az iskolában előadásbeli hibáit kíméletlenül megkritizálták, társai kinevették. Azok a tárgyak, amelyekről az iskolában kellett előadnia, különben sem érdekelték. Később, midőn az iskola bűntő, korlátozó hatása megszűnt, nagyon jó előadó lett belőle.

Hasonlóképen vagyunk az írással is. Ha valakinek van tehetsége hozzá, még bátorság és önbizalom is szükséges, továbbá bizonyos gyakorlat, mert nélkül bizony az agytól a tollig és a papirosig igen nagy az út, a gondolat míg megteszi, elfárad, élettelené válik.

Ezért nagyon szükséges volna, hogy a tanulóknak — már azoknak, akikben valóban van tehetség — bátorságot, bizalmat öntsünk a lelkébe, adjunk módot nekik arra, hogy tehetségüket kifejthessék, gyakorolhassák. Ez főképen azáltal történhetik, hogy sokszor adunk fel nekik olyan kérdéseket, tűzünk eléjük olyan feladatokat, amelyekhez önálló gondolkozásra, fantáziára van szükség. Például felvetjük a kérdést: mi volt a legkedvesebb olvasmányuk és mi tetszett benne legjobban? Ezzel azután vagy írásban, vagy szóbelileg felelnek. Célszerű először írásbeli feleletet adatni,

azután szóbelileg részletesen megbeszélni a kérdést, akkor az is kitűnik, hogy melyik tanulónak van inkább írásbeli, melyiknek szóbeli előadó tehetsége? Ha az iskolában egy olvasmányban valamely bonyolult helyzet fordul elő, feltehetjük a kérdést: mit tettek volna ők ebben a helyzetben? Ilyen kérdésekkel fejleszthetjük a tanulónak találékonyságát.

Láttuk, hogy az alkotó tehetségnek nagyon fontos eleme a fantázia. Természetes tehát, hogy ezt nemcsak hogy nem szabad a gyermekben elnyomni, hanem inkább fejleszteni. Hogy ezt okszerűen tehesük, ismernünk kell a gyermek fantáziájának természetét.

A képzelet a gyermekben nagyon korán nyilvánul. Eleinte főképen abban, amiben a primitív népek fantáziája: a természet tárgyainak, jelenségeinek megszemélyesítésében. Ez a fantázia a mitológiának forrása.

A gyermek az élettelen tárgyakkal is sokszor úgy bánik, mintha élők lennének. Egy kis gyermek sajnálta a köveket, hogy mindig egy helyen kell lenniök és csupa részvétből ide-oda vitte őket, hogy egy kis változatosságban legyen részük. Hasonlóképpen bánik a gyermek a bábukkal is, mintha ezek elevenek volnának. Beszél hozzájuk, dédelgeti őket, ha nincs velük megelégedve, megveri őket.

Igen sokan teljesen félreismerik a gyermeki fantáziának eme működését. Azt hiszik, hogy a gyermek valóságnak tartja ezt, amit képzelete eléje rajzol, vagyis például a bábukat valóban eleveneknek hiszi. Pedig dehogy! Ha valamelyik bábu magától elkezdene mozogni, a gyermek megijedne tőle, pedig ha valóban elevennek tartaná, akkor ezen a jelenségen nem lepődne meg. Vagy midőn a gyermek vesszőparipán lovagol, nem tartja azt a pálcát valóban lónak, a székekből összeállított kocsit igazi kocsinak. Képzelete ebben a tekintetben épen úgy viselkedik, mint a felnőtté: tudja nagyon jól, hogy nem valóságról van szó. Képzelete épen úgy, mint bármely más képessége, tevékenysége vágyik, tehát mikor megszemélyesíti, megeleveníti a tárgyakat, tulajdonképpen fantáziáját gyakorolja.

Nagyon helytelen a felnőttek eljárása, midőn az ilyen dolgokat egyszerűen ostobaságnak minősítik és a gyermeket minduntalan kizavarják képzelődéséből avval a száraz, rideg megjegyzéssel, hogy ez nem igaz. Azt hiszik, hogy tartoznak evvel az igazságnak, nem akarják a gyermeket tévedésben hagyni. Pedig a gyermek úgy is jól meg tudja különböztetni a valóságot a képze-

letektől, ez az örökös kijózanítás azonban mégis megzavarná élvezetünket, ha valaki állandóan figyelmeztetne erre bennünket.

A gyermek képzeletének egyik fontos tevékenységi területe a játék. A játéknak tulajdonképpen az a feladata, hogy azokat a képességeket fejlessze, azokat a tevékenységeket gyakorolja, amelyekre későbben szükség lesz. Épen ezért a játék tulajdonképpen nagyon komoly dolog: előkészület az életre. Ezért nem szabad a játékot a gyermektől elvonni, legfeljebb abban a korban, midőn már kötelességeik vannak, bizonyos korlátok közé szorítani. A multkor már rámutattunk arra, hogy a játék a felüdülés, pihenés szempontjából milyen fontos. Most a fantázia fejlesztésének szempontjából vesszük vizsgálat alá.

A képzeletnek különösen olyan játékokban van nagy szerepe, amelyek nem kötött szabályok szerint folynak le. Mikor a fiúk háborusdit, zsványosdit játszanak, vagy a kis lányok bábuokkal foglalatосkodnak, maguk találhatnak ki különféle helyzeteket, bábuiknak szájába adnak saját maguk alkotta mondásokat. Ismertem gyermekeket, akiknek legkedvesebb játékuk a következő volt: Kivágták maguknak különféle könyvekből, például divatlapokból alakokat, ezekből egész családokat állítottak össze, amelyekkel azután maguk-kitalálta jeleneteket játszottak le. Valósággal rögtönzött dramatizálások voltak ezek, alakjaik helyett maguk beszéltek.

Azok a gyermekek, akiknek élénk fantáziájuk van, legjobban szeretik az olyan játékokat, amelyekben ennek tág tér nyílik. A játékkereskedéseknek mindenféle használati utasítással ellátott szellemtelen játékaik legfeljebb csak olyanoknak valók, akiknek nincsen fantáziájuk. A szülők, nevelők mindenesetre jól teszik, ha a játékokban engedik a gyermekek egyéni hajlamait megnyilvánulni és nem avatkoznak bele gyermekeik játékaiba. Ellenben, ha megfigyelik észrevétlenül, nagyon sok érdekes és hasznos ismeretet nyerhetnek gyermekeikre vonatkozólag.

A játék mellett a képzeletnek másik iskolája a mese. A gyermekek általában nagyon szeretik a mesét és ez mindig jó jel. Amelyik gyermek nem szívesen hallgatja a mesét, annak lelkében alighanem valami ellenesség van. Ha más baj nincs, legalább is az, hogy képzelete nagyon gyenge.

A gyermek képzeletének fő tevékenysége a mese hallgatásakor vagy olvasásakor abban áll, hogy az ott leírt jeleneteket maga elé képzeletben és ezekben a képekben gyönyörködik. Egyébként ez az élvezet nagyon közel áll a felnőtteknek ahhoz az élvezetéhez, amellyel olvasmányaikban gyönyörködnek. Persze más lévén

az érdeklődési kör, mást kívánnak a gyermekek a történettől és mást a felnőttek.

A mesék iránt való érdeklődés nagyon korán kezdődik, átlag négy éves korban. Némelyik gyermeknél sokáig megmarad, másoknál — különösen a fiuknál — később inkább rablónistoriák, indiánus történetek, utikalandok iránt való érdeklődés lép a mesék iránt való szeretet helyébe.

A gyermek maga is költ meséket, amelyek néha nem csekély képzelőtehetségről tesznek tanúságot. Sokszor kigondolt eseteket, mint valóban megtörtént dolgokat ad elő. Nem szabad ezt egyszerűen hazugságnak minősíteni. A gyermek képzelőtehetségének egyik jellemző sajátága ugyanis, hogy minden tekintetben úgy viselkedik az elképzelt dolgokkal szemben, mintha valóságok volnának. Ezzel a viselkedéssel mintegy támogatja képzeletét.

Az eddigi mondatokból már könnyű megérteni, hogy a gyermek képzeletének táplálékot kell adnunk. Ha szereti a mesét, mondjunk neki szép meséket, ha szeret játszani, csak hadd játszszonek! Nem szabad azt gondolni, hogy az iskolába lépéssel véget kell vetni a mese- és játék korszaknak. Sőt ápolni kell a gyermekben a mese és a játék iránt való szeretetet, kedvet, amely nagyon szépen összeegyeztethető a komoly köteleességteljesítéssel.

Mint említettük, a kis gyermeknél a fantázia képzése, fejlesztése a mesével és a játékkal történik. Később az iskolában más tényezők is járulnak hozzá: az iskolai munkával kapcsolatosan foglalkoztathatjuk a gyermek szellemét, úgy, hogy önálló tevékenységre, találékonyságra szoktathatjuk. Maga a tanterv nem nagy gondot fordít erre, de ez még nem ok arra, hogy mi se törődjünk vele. Megint csak azt kell hangsúlyoznunk, hogy a gyermeknevelés nem mesterség, amely bizonyos előírások szolgai követésében áll, hanem művészet, amelynek igazi értékes tartalmát a nevelő egyénisége adja. Micsoda gyönyörű feladat megkeresni a gyermek lelkében azokat a képességeket, amelyeknek kifejlesztése által kiemeljük tanítványunkat a szürke köznapiságból és alkotó munka végzésére tesszük alkalmassá.

Nem minden tanuló alkalmas erre, sőt nagyon kevesen vannak a választottak. De ha a legtöbb tanítványunkból nem is lesz művész, költő vagy tudós, fáradozásunk akkor sem veszett kárba. Munkálkodásunkkal megértő közönséget nevelünk azok számára, akik alkotni tudnak.

Nem csak a kiváló tehetségeknek felismerése nagyon fontos, hanem a különben gyenge tanulók képességeinek kipuhatólása is.

Vannak olyan gyermekek, akik messze elmaradnak a velük egyenlő korú társaik mögött mindabban, amit az iskola kíván tőlük. Hajlandók volnánk azt hinni, hogy a világon semmire sem alkalmasak, a társadalom hasznavetetlen tagjai, terhei lesznek. Pedig akárhányszor előfordul, hogy az ilyenek bizonyos más munkák végzésében szépen megállják helyüket, Binet megfigyelései azt mutatják, hogy a gyenge tehetségű gyermekek sokszor a különböző műhelyekben végzendő munkákra, rajzolásra, vagy a lányok kézimunkák végzésére alkalmasabbak, mint a jó tehetségűek. Az ilyeneket természetesen megfelelő pályákra kell irányítani. Nekünk kell megállapítanunk, mintegy felfedeznünk ezeket a képességeket, mert maguk a gyermekek igen sokszor nem tudnak számot adni róluk.

Nem szabad engednünk, hogy a gyermek lelkében elrejtve levő értékek elveszenek, meg kell találnunk és kifejlesztelnünk képességeiket!

A gyermek engedelmességre szoktatásáról.

Írta s egy szülői értekezleten felolvasta: *Matolcsy Pál*.

Ebben az évben vettük gyakorlatba a szülői értekezletek tartását s örömmel láttuk az eddig lefolyt alkalmakkor, hogy ez új dolog a szülők megfelelő érdeklődésével találkozott. Az ily össze-
jövetelek tárgyainak változatosabbakká tétele céljából tanfelügyelőnktől azt az utasítást kapjuk, hogy a tanítókarból egyik-másik tartson mindig valami olyan értekezést, melyből úgy a szülők, mint a tanítótestület okulásra meríthessenek s amihez az összejöttök esetleg hozzászólhassanak. A tárgyak, tételek, melyek felől mi itt elmélkedjünk, nincsenek megjelölve s így szabadon választhatjuk meg, mikor miről tartunk egy kis elmefuttatást, arra törekedvén, hogy hallgatóink szíves érdeklődését lekössük s unalmasakká ne legyünk.

A szabad választás jogával élve, én most a gyermeknevelésnek arról az ágáról óhajtok egyet mást elmondani, amit a gyermekek engedelmes vagy engedetlen viselkedésénél tapasztaltam az életben. S mindjárt az elején felvetem a kérdést: *Ki az oka annak, hogy a gyermek engedelmes vagy engedetlen?* Feleletem az, hogy *ép és egészséges* gyermeknél úgy az engedelmességet, mint ennek ellenkezőjét azok idézik elő, kik a gyermek nevelésére befolyással vannak. Tehát a szülők, testvérek, cselédek, nénikék, bácsik, nagys és keresztszülők otthonukban, a tanítók pedig az iskolában. Tisz-

tán és teljesen ezek az okozói annak, hogy a gyermek engedelmes-e vagy engedetlen.

Ha a felelősséget így állapítom meg, látható, hogy igazságos óhajtok lenni; megosztom ezt a szülői ház s az iskola között. De megosztásom nem olyan, mintha egy almát két egyenlő részre szelnék. A felelősség nem egyenlő méretű.

A gyermek, mire az iskolába kerül, hat évet töltött otthon s bizony az engedelmisség vagy engedetlenség tul ajdona már ekkor annyira sajátjává, egyéniségévé vált, hogy míg az e tekintelben jól nevelt, szoktatott gyermekkel haladnunk öröm és boldogság, a hibásan szoktatottal nagy a küzdelmünk, mert ennél azt látjuk, hogy őt korábban kellett volna engedelmisségre fogni még otthon.

Hát miért nem tették? Tán hanyagságból? Tán műveltség vagy szakértelem hiányából? Vagy az-e az ok, hogy a szülők szegények s nem érnek rá gyermekeikkel foglalkozni? Vagy az, hogy gazdagok s a jó mód kényelmében gyermekeik nevelését fizetett alkalmazottakra bizzák, minden bonnet s minden cselédet kész nevelőnőnek tartva? . . . Sok családnál, sajnos, ezek az okai annak, hogy a gyermek nem engedelmes. És sajnos ugyan-csak, hogy a társadalom minden rétegében találkozunk apákkal, kik megszöknék otthonukból a gyermekzajtól és anyákkal, kik az ég leggazdagabb ajándékát, a gyermeket, nem áldásnak, hanem nyűgnek, élettchernek tekintik. Az itt felsoroltak mellett viszont örömmel állapíthatjuk meg, hogy a legszegényebb s legkevésbbé művelt családok köréből is kapunk illedelmes magaviseletű s engedelmisségre mindig kész gyermekeket, miből azt látjuk, hogy a gyermekek otthoni jó nevelése s engedelmisségre szoktatása nem a gazdagok s előkelők kiváltsága csupán, de minden apáé, anyáé lehet, ha szülei feladatát helyesen fogja fel.

Mi szükséges tehát ahhoz, hogy a család a gyermeket jól szoktassa s így engedelmissé nevelhesse? . . Ehhez *türelem s kitartó következetesség* szükséges.

A türelem s kitartó következetességtől nem kell, nem szabad megijedni! Nagyon hibásan gondolkozik az az anya, ki türelmetlen a nevelésben és kapkod a módban, melyet ennél alkalmaz. Maga bánja meg, ha így jár el; mert gyermekének engedetlensége miatt első sorban ő szenved majd legtöbbit. Azt is rosszul teszi, ha a hat éven át csak a családban nevelődött gyermeket esetleges engedetlenségei miatt azzal fenyegeti, magát pedig azzal vigasztalja, hogy majd másképp lesz minden, ha a gyermek iskolába kerül. Ez nagy tévedés! Lehet ugyan, hogy a gyermek otthoni viselke-

dése javul az által, hogy most már az iskola is fegyelmezi, de, sajnos, gyakran előfordul, hogy ámbár az iskolai új környezetben a mi legcsekélyebb szigorunk mellett is engedelmessé válik, — otthon csak az marad, a ki volt, mert az otthoni levegő s bánásmód is a régi maradt.

Mi gyakran halljuk legilletelmesebben viselkedő növendékeinkre is a szülők panaszát, hogy otthon nem bírnak velük. Ez is mutatja, hogy az engedelmisség főoka abban az egyénben van, aki a gyermekkel foglalkozik. Azt hiszem, nem követelek el vele itt semmi kíméletlenséget, ha elárulom, hogy mi, tanítók, noha ez a tanult mesterségünk, sem vagyunk egyforma erősek ennél a kérdésnél. Több tanító iskolában évek során át észre lehet venni, hogy az egyes osztályokban ugyanazok a növendékek, amint feljebb-feljebb haladnak, más tanítónak jobban vagy kevésbé engedelmeskednek. Sőt ugyanaz az osztály ugyanazon a napon másképp engedelmeskedik az osztálytanítónak, másképp a kézimunkatanítónak vagy a hitoktatónak. Akárcsak otthon! Más az apa, más az anya s ismét más a nagyszülők iránti engedelmisség. Ez mind attól függ: ki bánik a gyermekkel — nem annyira szigor, mint okossággal s következetességgel.

Hogy kinek kell engedelmeskednie, kinek nem, — azt nem a hat vagy ennél több éves, de már az egy éves gyermek is felismeri s aszerint is viseli magát hozzátartozójával szemben. Bizonyára tapasztalta ezt már mindenki, aki csak néhány napig, sőt néhány óráig is foglalkozott gyermekekkel. A legkisebb gyermek is képes pár perc alatt felismerni, kivel van dolga s aszerint viseli magát. Sőt annak is tanui voltunk nem egyszer, hogy a mi jól szoktatott saját gyermekeink is, ha például vendégek, vagy gyermekcimboraik vannak házunknál, kik előtt tán megszokott fegyelmező módszerünket ily alkalmakkor félrelesszük, e rövid idő alatt is annyira kicserélődnek, hogy igazán van mit rajtuk rendeznünk, mire a vendégek eltávoznak.

A gyermek engedelmisségre szoktatását annak pólyás korában kell elkezdni. Ha az egészséges gyermek sír, azonnal meg kell győződnünk: mi az oka a sírásnak? (Hangsúlyozom: *egészséges* gyermekről beszélek!) Az egészséges gyermek sírásának oka vagy az éhség vagy a bekövetkezett tisztálanság vagy valami kényelmetlen helyzet, mint pl. a rajta összegyüremlett ruha; mely okok mindenikét rögtön el lehet és el is kell távolítani. Ha éhes, megelelni, ha nem tiszta, tisztába tenni, ha kényelmetlen a helyzete, kényelembe hozni s a sírásnak meg kell szünnie, mert a sírás

oka elmult s nincsen olyan gyermek, aki sirjon, ha baja nincs, hacsak az a helytelen gondviselés következtében el nincs rontva. Minthogy a pici gyermek kívánságainak, panaszainak más módon nem tud kifejezést adni, mint a sírással, ezt a jelzést a szülőnek fel kell ismernie s a szerint intézkednie. A rendes időpontban történő etetés s a tisztaság állandó ellenőrzése kizárja azt, hogy a gyermek a jelként adott síráson túl is tartósan sirjon. S ha ily körülmények között mégis tovább sír, annak már valami testi fájdalom az oka, mikor gyógyítás után kell látni s az ilyen sírást természetesen túrni kell. De ismétlem, most nem beteg gyermekről van szó. Az egészséges gyermeknek sírnia nem szabad! Ha sír, ennek a környezet az oka; mert nem tartotta be az etetés és tisztántartás szabályait lelkiismeretesen.

Bármily lehetetlennek lássék is állításom, — e mulasztásokkal elvetették az engedetlenség csirázó magvát a gyermekben, már annak piciny korában.

Az a kis baba, kit rendetlenül táplálnak, rendetlen időben fogja azt követelni is. Ugyanigy lesz a rendetlen alvással, kivált ha még ringatják, rázogatják is. Ő babasága igen korán, pár napos korában rájön arra, hogy nincs meg a rend körülötte. Látja, hogy neki szopnia, aludnia kell, mikor nem éhes vagy nem álmos, őt rázogatáshoz, ringatáshoz szoktatták, tehát, ha ez hiányzik, az őt bosszantja. Mi származik ebből egyéb, mint sírás, meg sírás. S minthogy az *okkal* síró gyermek érzi, hogy nem azt nyeri kielégítésül, amit óhajt, nem tudván magán másként segíteni, még jobban sír és sír oly fokon és módon, melyből már a bölcsőben kifejlődnek az indulatok, minők: a türelmetlenség, a düh, követelődzés, harag és visszaélés. Ezekből egy is elég volna ahhoz, hogy az engedetlenség hajlama benne gyökeret verjen; hát még ha ez indulatok tömegestől lépnek fel! Vajjon mikor s mi módon lehet ezeket majd belőle kiirtani? S ha ez így van már a gyermek piciny korában, hogy lesz akkor, ha majd járni, beszélni fog, mikor kívánságainak száma megnövekedik?

(Folytatjuk.)

Felhívás! Kérjük az összes megyel, járási és szakosztályi pénztárosokat, hogy e felhívás olvasása után azonnal közöljék a központi pénztárral egy levelezőlapon tagjalknak jelenlegi pontos létszámát, hogy a készülő nyomtatványok megfelelő számban legyenek szétküldhetőek. Központi pénztár.

Olvasmány-tárgyalás.

Irta: *Riszpler Rezső.*

A megfagyott gyermek

Báró Eölvös József költeménye.

IV. osztály.

Ily késő éjszaka, ki jár ott künn a temetőn?
Az óra már éjfélét ütött, a föld már néma lőn.
Egy árva gyermek andalg ott, szívét bú tölti el;
Hisz az, ki őt szerette még, többé már föl nem kel.

Anyja sirjára ül s zokog az árva kis fiú:
„Anyám! ó kedves jó anyám! szívem beh szomorú!
Mióta itt temettek el, azóta bús fiad!
Nincsen a faluban senki most, ki neki csókot ad.

Nincs senki, aki mondaná: „Szeretlek, gyermekem!”
Pusztá a ház, hideg szobám, nem fűtenek nekem.
Melléd temetve én is, itt mért nem nyughatom meg?
Nagyon hideg a tél nekem! Ah, én szegény gyermek!”

Az árva búsan zengi el, kínos panaszait!
Feelve rá a téli szél, üvöltve fölsívít.
A gyermek fázik, könnyei állnak arcain,
Borzadva néz körül, de itt a holtak hantjain

Mély nyugalom uralkodik. A csönd irtóztató,
Csak szél sóhajt a fákon át s pelyhezve hull a hó.
Főlkelve, jaj, de nincs erő! Lankadva visszadúl
A kedves dombra, — fölsóhajt s mély álomba merül.

És im! az árva boldogul, jól érzi most magát,
Elmu'tak minden gondjai; az álom hív barát.
Szíve még egyszer földobog, mosolygnak ajkai,
Csöndes-nyugodva alszik ott — meghaltak kinjai.

Karácsony táján, hófúváskor, zimankós hidegben tárgyalandó költemény ez, melynek tartalma igen alkalmas a sajnálkozás, részvét, könyörület és a szülők iránti szeretet és hála érzelmeinek ápolására. Nincs még egy költemény, amely úgy hatna az ifjúságra, mint ez. Mesesik, hogy egyik másik növendék szemében a részvét könnye csillog a tárgyalás alkalmával.

A következő 1. pontban foglalt előkészítés egy részét a körül-

ményekhez képest a tárgyalás végén befejezés gyanánt is lehet felhasználni.

1. *Előkészítés.* Kedves gyermekeim! Nemde, jól esik most itt lennünk a meleg iskolában? A csikorgó hideg nem bánt most bennünket, a dühöngő szél nem alkalmatlankodik, sőt gyönyörködhetünk a hópelyhek hullásában. De nem így érzi magát az, aki most künn kénytelen járni, esetleg faluról-falura vándorolni, kivált, ha szegény és nincs meleg ruhája.

Kedves szüleitek szeretnek benneteket s azért jól felruháznak, hogy meg ne fázzatok; szobátokat is befűtik. Csak a nagyon szegény ember fázik, didereg, szenved kemény tél idején.

Mily szerencse, hogy van szerető, gondozó szülők! Köszönjétek meg jószágukat, legyetek hálásak irántuk, szeressétek őket, engedelmeskedjétek nekik és ne szomorítsátok! Buzgó imában kérjétek a jó Istent, hogy még soká, jó egészségben éltesse őket!

Ámde a szülők sem élhetnek örökké, hisz ők is halandók. Megesik, hogy a szülők egyike vagy másika elhal, sőt van rá esél, hogy a szerető anya és a jó atya is elköltözik a túlvilágra s itt kell hagyniok gyermekeiket, rokonokat, ismerősöket. Nagy szomorúság ez az itt maradottakra, de legjobban vérzik a hátrahagyott gyermekek szive. Az ő bánatuk megmérhetetlen. Ők e világ legdrágább kincsét veszítették el ilyenkor és elárvultak.

A jó atya reggeltől estig munka után nézett, hogy pénzt keressen, melyből ő és családja éldegélt. A szerető anya a pénzen megvásárolta a mindennapi kenyeret és a többi szükséges dolgot. Ő otthon dolgozott, rendben tartotta a család fészket, szeretettel gondozta gyermekeit. És íme, üres a ház, nincs sem atya sem anya! Mily szívszaggató szomorúság honol ily házban!

Hová legyen a szegény árva, mit tegyen? Ki tudja az áldott jó szülőt helyettesíteni, pótolni? Bizonyára senki sem itt e földön.

Akad jószívű ember, aki gondozásba veszi az elhagyatott árvát, jól bánik vele, szereti is, de az árva mégis érzi, hogy ez nem az édes szülő. Nagyobb városokban árvaházakat is alapítanak a könyörülő lakosok, hol sok-sok árvát megmentenek az elpusztulástól.

2. Ily elhagyatott szegény árváról, akinek senkije sem volt, elmondok (felolvasok) nektek egy meghaló eseményt. Báró Eötvös József nagy szive, költői lelke teremtette a gyönyörű költeményt. Hallgassátok meg! Figyeljétek!

3. Ha lehetséges, szavalja el a tanító, megfelelő hangsúllyal,

szűnetekkel, de magyarázás nélkül. Ez nagyobb hatást kelt, mint az előolvasás. Ha azonban nem volna érkezésünk a beemlékezéshez, olvassuk csak elő, a jó hatás így is megrezegetti a tanuló szívének húrjait.

4. Elolvasatjuk szakaszonként egy-egy jobb tanulóval az egész költeményt, fejtegetés nélkül.

5. *Tárgyalás.* Az 1. szakasz újból való elolvasatása után kérni a tanítót: Vajjon ki kérdez az első mondatban? (Talán a költő maga.) Miért kérte ezt? (Feltűnik neki, hogy éjnek idején jár valaki a temetőben.) Kitől kérdezi ezt? (Talán csak magában gondolta e kérdést.) Hogyan lehetséges az, hogy az illető szemlélő észrevette, látta éjjel, hogy a temetőben jár valaki? (Talán világlított a hold.) Hát a szemlélő miért virrasztott? Hiszen éjjelkor alusznak már az emberek.

Karácsony előestéjén sokan éjfélig virrasztanak, hogy az éjféle misén résztvehessenek. Némelyek Szilveszter napján, december 31-én is éjfélig maradnak ébren, bevárják az újesztendő első napját, január 1-ét, hogy boldog újévet kívánhassanak egymásnak. Talán ily éjjel történt meg, hogy a szemlélő valaki, akinek házaablaka talán a temetőre nézett, látta és kíváncsiságból hallgatta is a „Mégfagyott gyermek“ megható esetét. — Ő beszéli el az egészet nekünk.

Hány órákor van éjfél? Zajos-e az utca és a határ ilyenkor? (*Néma* = csendes, szóltan. -- *Lőn* = lett. Elcsöndesedett, csend lett a földön.) Ki járt ott a temetőben? (*Andalg* = elgondolkozva áll vagy járkál.) Honnan tudta a szemlélő, hogy az az andalgó gyermek árva? (Bizonyára ismerte őt.) (*Szívét bú tölti el* = szíve bánattal van tele.) Az árvának kije volt ott eltemetve? Minek ment az árva a temetőbe? (Beszélgetni, panaszkodni óhajtott.)

6. Elmondhatjuk az 1. szakasz tartalmát.

7. Előolvassuk az 1. szakaszt s előbb ügyesebbekkel, majd meg a gyöngébbekkel olvastatjuk.

8. A 2. szakaszt egyszer elolvasatva, kérdezzük: Hová ül a kis árva? (*Zokog* = keservesen sír, úgy, hogy hallani lehet.) Kihez beszélt az árva? Miként panaszkodott? (*Bús* = szomorú.) Nemde a szerető anyja néha-néha megcsókolja jó gyermekét? A csókkal is ki akarja mutatni szeretetét. — Falun vagy városban lakott-e ez az árva?

9. Elmondhatjuk a 2. szakasz tartalmát.

10. Előolvassuk és olvastatjuk a 2. szakaszt.

11. A 3. szakasz újból való elolvasatásánál kérni a tanítót: Ki

beszél a 3. szakaszban? Miképp panaszkodik itt? (*Pusztá a ház* = tires, elhagyatott, szomorú) Fájdalmában mit kíván, óhajt az árva? Ki mellett szeretne ott nyugodni?— Bizonyára úgy hitte: „Odalent már nem fáj semmi!”

12. Elmondhatjuk a 3. szakasz tartalmát.

13. Előolvassuk a 3. szakaszt és olvastatjuk.

14. A 4. szakasz elolvasatása után kérdjük: Az árva beszél-e a 4. szakaszban? Hát kicsoda? (A szemléltető, a költő, aki ezt elbeszéli nekünk.) (*Elzengi* = elmondja) A szél mit csinált? — Felelt az árva panaszaira, mintha a szélnek is fájt volna ez. — (*Fölsívit* = erősen fúj, füttyül. — *Üvölt* = ordít, zajong. — *Üvöltve fölsívit* = erővel füttyül.) — Mitől állt el a gyermek arcán a könny? (*Borzadva* = félénken, megijedve.) Látott-e valakit amikor körülnézett? Csak mit látott maga körül? (*Hant* = sirdomb. — *Mély nyugalom uralkodik* = nagy csend van ott.)

Figyelmeztessük tanulóinkat, hogy a 4. szakasz a „hantjain” szóval még nincs befejezve, ehhez az 5. szakasz első három szava: „Mély nyugalom uralkodik.” is tartozik.

15. Elmondhatjuk a 4. szakasz tartalmát.

16. Elolvassuk a 4. szakaszt és gyakoroltatjuk.

17. Az 5. szakasz újból való elolvasatása után kérni a tanító: Milyen volt a temető csöndje? (*Irtóztató csönd* = nagy csönd. — A nagy csöndtől szinte megijedni lehetett volna.) Csak mi hallatszott a csöndben? (*Szél sóhajt* = bánatosan fújdogál, füttyül.) Hogyan hullott a hó? Honnan hullott? (Valószínűleg a szél hozta a felhőket.) — Amidőn már elpanaszolta az árva szive búját, fájdalmát, mit akart tenni? (Fölkelni, elmenni) Birt-e fölkelni? Miért nem? Hova dült vissza? Hogyan? (*Lankadva* = fáradtan, erőlenül.) Mit jelent az: „Mély álomba merült”? — Mitől aludt el?

18. Elmondhatjuk az 5. szakasz tartalmát.

19. Előolvassuk az 5. szakaszt és gyakoroltatjuk.

20. A 6. szakasz újból való elolvasatása után kérni a tanító: Miért mondja a költemény, hogy az árva most jól érzi magát? Álmunkban is érezzük e bánatunkat, gondjainkat? (*Hív barát* = hű, jó barát.) Az árva mosolygó arca mit árult el? — Hogy nem fáj már semmije, boldog már Meghalt a teste, meghalt a kínja is!

21. Elmondhatjuk a 6. szakasz tartalmát.

22. Előolvassuk a 6. szakaszt és olvastatjuk.

23. Elmondhatjuk a költemény tartalmát röviden és egy-kettővel elolvasatjuk az egész költeményt is.

24. *Befejezés.* Adjatok hálát a jó Istennek, hogy kedves jó

szüleitek élnek még! Buzgó imában kérjétek, hogy jó egészségben még sokáig éltesse őket! Adja a Mindenható, hogy sohase kelljen az elhagyatott árva szomorúságában, fájdalomában, bánkódásában részesednetek!

25. Emlékezzünk meg a „Halottak napjáról“!

26. A legközelebbi alkalommal beszélgethetünk a megfagyott emberek megmentéséről.

27. E költeménnyel párhuzamban alkalom adtán más megfelelő olvasmányokból is válogathatunk.

28. *Emléztetés.* Három részletben történetik. „Első részletre az 1. szakasz, második részletre a 2. és 3. szakasz, utóljára a többi három szakasz.

29. *Szavalás, gyakorlás.* Egy-kettő szavalja el az egész költeményt, azután ajánlatos szakaszonként más-más tanulót feleltetni. Szoktassuk növendékeinket ahhoz is, hogy asztalunk mellől, társaikhoz fordulva szavaljanak!

30. Előénekeljük e költemény ismeretes dallamát és begyakoroltatjuk.

31. Huzassuk alá írónnal a költeményben előforduló már tárgyalt új kifejezéseket, másoltassuk le s kérjük számon szóbelileg is!

32. Leiratjuk a költeményt szabadon, elbeszélő alakban. Máskor magát a költeményt emlékezetből irathatjuk, de ezt előzze meg a költemény *alaki tárgyalása.*

33. Figyelmeztetés az *írásjelekre.*

34. *Helyesírási szempontból* megbeszéljük alkalmilag a költemény következő szavait: Megfagyott, éjtszaka (c), ott, künn, ütött, szerette, többé, anyja, zokog (k), könnyei, elállnak, néz (sz), hantjaira (ty), irtóztató (sz), hull, visszadúl, gondjai (gy), egyszer (cc), kínjai (ny).

35. Ezeket ajánlatos írónnal aláhuzatni s alkalom adtán, mint kitűnő gyakorlatot lemásoltatni.

(Alaki szempontból kiki a körülményekhez mérten használhatja föl a költeményt.)

Huszár István nitrai könyvkereskedő az Ozábal J. földrajzkönyvei után % cimen központi pénztárunkhoz 420 Kc-t juttatott; ezen összeget köszönettel nyugtázzuk.

Pályázat. Uri családhoz nevelő kerestetik két III. osztályú reálgimnáziumi és egy I. polg. isk. leánytanuló mellé. A fiúknak kezdőfokon hegedűre, a leánynak zongorára való oktatása megkívánatik. Fizetés megegyezés szerint. Ajánlatok Berger Béla földbirtokoshoz küldendők Dolne-Srnie pp. Nové Mesto/n Váhom.

Tanítás.

Tantárgy: Beszéd- és értelemgyakorlat az I.—II. osztályban.

Tananyag: A fák és növények télen.

Tancél: a) általános: Az értelem fejlesztése, beszélgetési gyakorlat; b) közelebbi: A fák és növények téli életének a megismertelése.

Föltételezett előzmény: Az őszi már tanultak a gyermekek, általában tudják az évszak fogalmát, a fákat, növényeket is ismerik nagyjában.

Tanítás-alak: Kérdve kifejtő, részben közlő.

Belső tonmenet: Induktív.

Tanítási eszközök: Kréta; — virág, fenyőág.

I. Előkészítés.

a) *Rendtartás*. b) *A gondolkör irányítása, kapcsoló ismétlés, hangulat keltés*. (A tanterem csendjébe belezúg a kályha tüze.) Mi zúg? Miért fűtünk most a kályhában? Ki tudná megmondani, melyik hónapban vagyunk? Micsoda évszak van most? Meddig fog a tél tartani? A tél előtt mi volt? Sorold el az őszi hónapokat! A télieket! — Hová húzódunk, ha hideg van? Hol melegítjük meg a kezünket, ha fázik? Hogyan dörzsöljük? (Megtesszük.) — Hát a szegény madárcák hová bújnak a hideg elől? Bizony, sokszor dideregnek szegénykék, sőt, néha meg is fagynak! Pedig ők repülhetnek, ide-oda mozoghatnak.

c) *Céltűzés*. Hanem a fák a kertben, az utcán, az erdőben! A határban a vetés! (Probléma.) Mi lesz azokkal?! Azok nem tudnak sehova bebújni. Még sem fagynak meg! Hogy lehet az?... Most erről fogunk beszélgetni.

II. Megértés.

a) *Uj anyag*. (Kérdve kifejtés, közlés.) Mi történik már ősszel a fa levelével? (Lehull.) Bizony, be sem várja, hogy lefagyjon, hanem, amikor érzi, hogy közeledik a tél, bánatában elsárgul, elgyengül és akkor már a hűvös, őszi szél is könnyen lefújja: meghal a falevél. Ugyanígy gyengülnek, hervadnak el a szép virágok is a kertben, a réten, a mezőn, mind sorba! — Azért nincs már az asztalunkon friss virág azóta! Nézzétek csak, ezek már (mutatom) milyen búsak, hervadtak, sápadtak . . . már alig élnek. Pedig mily szépek a virágok nyáron! És büszkék! Dicsekedve hívogatják a gyermekeket: gyertek, gyertek, szakasszatok le, fűzetek bokrétaiba s vigyetek el az édesanyátoknak! Most pedig oly szomorúan, oly betegesen hajtják le fejeiket, leveleik ősszszugó-

rodtak, elfonnyadtak. Szegény virágok! Elmúlt az életük! — S nézzünk csak ki az ablakon: a fákat is milyen szomorúaknak látjuk. Vajjon mért szomorkodik a fa? Bizony a leveleit siratja. Lehet is hallani a sfrását, amint megzörgeti kopasz, száraz ágait. Hallgassuk csak! Mily fájdalmasan zokog! Olyan, mint a magában álló, bánatos édesanya, akinek meghaltak a gyermekei. Hanem annál még is csak szerencsésebb! Vajjon miért? (Visszanyeri őket!)

Hanem hát a téli idő arra való, hogy a fák kipihenjék magukat. Mi dolguk volt nekik tavasszal, nyáron? Mi termelt az almafán? (stb.) Aki dolgozik, annak pihenésre van szüksége. A fák gyümölcsöt adtak, elfáradtak, most új erőt kell gyűjteniük a következő évre. — Tinektek mi a tennivalótok egész nap? Este mit csináltok? Miért feksztök le? (Fáradtság, álmom.) Reggel miért nem vagytok fáradtak? Mikor pihentétek ki magatokat? S a fa mikor pihen?

Mikor alusztok, miért nem fáztok? Ki takar be? Éppen így takargatja be mindnyájunk édesatyja: a jó Isten, télen a pihenő fát, fűszálat, vetést. Miért? Mivel takarja be? (Hótakaró.) Nektek mi a takarótok? Nagy hidegben azonban a gazda is betakarja a fát, különösen a gyengébbet. Mivel? Ti is a nyakatok köré csavarjátok a jó, meleg kendőt. Azon át nem csíp a hideg! — Miért érdemli meg a fa a téli pihenést? Ti miért érdemlitek meg az éjszakai pihenést? Ne legyen köztetek olyan, aki nem érdemelné meg! Mert van ám sok olyan ember, aki nem szeret dolgozni. Hogy nevezzük azt? Sőt az állatok között is van sok lusta. Ki tudna ilyet említeni? (A tücsök és a hangya meséje.) — Tanuljunk szorgalmasan, dolgozzunk, hogy ha megöregszünk, nyugodtan pihenhessünk. — Ilyen nyugodtan pihennek a fák is télen. A jó kis madárkák vigyáznak a fára. A bogar kat és férgeket, amelyek ilyenkor télen a száraz ágakon alusznak, keresgélnek és megeszik. Miért teszik ezt jól? A madárkák tudják ezt, azért pusztítják a hernyókat! De azt is tudják, hogy tavasszal a fa szép lombot hajt, ahova ők majd fészkeiket építhetik és ami elrejtí őket a rossz gyermekek elől. (Miért félnek a madárkák a rossz gyermekektől?) A fa így köszöni, így hálálja meg a madarak szivességét, hogy vigyáztak rá a télen. Mi ránk ki vigyáz éjjel, mikor alszunk? Hogyan háláljuk meg ezt a jó Istennek? Mi baj érhetett volna? (Tolvajok, rablók. — Minden községben — sajnos — akad elég konkrét eset!) Hogy imádkozunk reggel a jó Istenhez?

Mikor szebb a fa: télen vagy nyáron? Télen milyen? (Kopasz.) Bizony, búsul, szomorkodik. Hanem mi nem szomorko-

dunk ám télen! Hogyan lehet télen játszani? (Hólapda, szán, korcsolya.) Azután van még valami, aminek csak télen lehet örülni. De örülünk is! (Valószínűleg fölemlítik a gyermekek a karácsonyt.) Akkor bizony sok házban van egy szép fa, amelyik nem szomorkodik, mert nem hulltak le a levelei, sőt tele vannak sok-sok cukorkával, diszítéssel. (Erdeklődést keltő kérdések.) Láttam egy kis fiut, aki szintén nagyon örült a szép karácsonyfának és sietve nyúlt az egyik cukor után. De vissza is kapta gyorsan a kezét! Mit gondoltok, miért? (Tülevél. Szemléltetés.) Fogd meg csak ezt a karácsonyfa-ágot s a levelét! Milyen? Ki tudja, hogy nevezzük ezeket az apró levélkéket? Van más neve is a karácsonyfának. Ki tudja? Miért használják ezt karácsonyfának?

b) *Összefoglalás. Új szempontok szerint való csoportosítás.* Miről lehet megtudni, hogy tél van? Milyen ruhában járunk télen? Itt, bent miért nincs hideg? Mivel fűtünk? Ki tudná megmondani, hogy milyen fával tüzelünk? (*Koncentráció*: Fecskék: *Mivel fűtünk* c. olv.) Miért nem vágjuk fel tüzelésre az almafát? A virágokkal mi történik télen? Kinek van otthon még most is virága? Miben van a virág? Hogy vigyázol rá, hogy meg ne fázzék?

III. Begyakorlás.

a) *Összefoglaló kérdések* — Miről beszélgettünk most? Miért pihennek a fák télen? Meddig pihennek? Ki vigyáz rájuk? Hogyan? A jó Isten mivel takarja be a vetést? (*A probléma megfejtése.*) Tehát: miért nem fagyunk meg a fák és a vetések még a nagy hidegben sem?

b) *Feladathagyás.* — Vegyétek elő a palatáblát! Egy! Kettő! Három! Rajzoljatok rá cserépben virágot, azután egy kopasz, pihenő, szomorú fát és egy cifra karácsonyfát: cukrot és aranyalmát rája!

(Alsószelei.)

Boros Béla.

Egyesületi élet.

A központi pénztár vizsgálata. F. évi január 10-én az egyesület által kiküldött ez évi számvizsgáló bizottság Kovács Alajos kp. elnök elnöklete alatt összegyűlt és átvizsgálta a kp. pénztár ügykezelését, könyveit 1922. szept. 28-tól kezdődőleg egészen 1924. jan. 1-ig. A bizottság egész nap dolgozott, minden köny-

vet, bevételt, kiadást tételről tételre megvizsgált és a pénzkezelés körül egyetlen hibát sem talált. Helyesléssel vette tudomásul a kp. pénztár 1924. jan. 1-én életbelépő új rendszerét is, amely szerint a kp. pénztár új pénztárkönyvet, pénztárnaplót, főkönyvet fektet fel, mivel az eddigiek már beteltek és a tagokról törzslapokat vezet, amelyekben minden tag összes adatai fel vannak tüntetve. — Hálával és elismeréssel kell adóznunk mindnyájunknak *Árendás József* kp. pénztáros és *Telkes Mihály* ellenőr iránt, akik valóban emberfeletti munkával példás rendben tartják az egyesület igazi tüzhelyét. bázisát, a központi pénztárt. A pénztári vizsgálatról a következő jegyzőkönyvet vették fel:

Jegyzőkönyv, mely felvétellett Komáromban 1924. jan. 10-én a Szlovenszkoí Általános Magyar Tanítóí Egyesület rendes évi pénztár-vizsgáló bizottságának ülésén. Jelen voltak Kovács Alajos közp. elnök elnöklete alatt Madarász Lajos, Berényi Gyula, Lemény János mint a vizsgálóhatóság tagjai, Árendás József közp. pénztáros és Telkes Mihály közp. ellenőr. Elnök a megjelenteket üdvözölvén, az ülést megnyitja. Előterjeszti, hogy elmaradását kimentette Bányai Ferenc, nem jelent meg Karácsonyi József vizs. bizottsági tag. Központi pénztáros az összes pénztári könyveket, valamint a be- és kifizetésekről szóló csekkszámhákat és mellékleteket bemutatja. A bizottság tagjai tételről-tételre mindent átvizsgáltak és legnagyobb rendben találtak. A pénztár és a könyvek rendes kezeléseért a bizottság köszönetét nyilvánítja és a szokásos fenntartással a felmentést megadja. K. m. f. Kovács Alajos elnök. Madarász Lajos jegyzőkönyvvezető, Lemény János, Berényi Gyula számvizsgálók.

Nyitra nagymegye tanítóíhoz! Nyitramegyei Magyar Tanítóegyesület Elnökétől. 13/1924. szám. Kedves Kartársak! Nyitra nagyzsupa Magyar Tanítóegyesületének átszervezését mult évi november 15-e óta a Magyar Tanítóban állandóan napirendén tartom; feltételezem, hogy minden érdekeltnék tudomása van erről. Megtettem minden tőlem telhetőt, betartottam pontosan az alapszabályokat; a jelölő listát a 24. számban leközöltem, hogy a kartársaknak a karácsonyi szüniđő alatt legyen idejük a szavazólapokat elkészíteni és beküldení, a pénztáros uraknak pedig taglistáik elkészítése, hogy a szavazatszedő küldöttség is összeülhessen a szüniđő alatt. És mi az eredmény? Taglistáim kettő kivételével ma sincsenek és eddig összesen 34 szavazat érkezett be. Statisztikája ez: régi Nyitramegye 13, udvardi járás 12, párkányi járás 2, régi Barsmegye 4, Hontmegyéből 3 szavazat. Ha

más mondaná ezeket, — nem tudnám elhinni. Szégyen bírja futja be arcomat, valahányszor erre gondolok. Ha nem lenne kötelességem a tisztujtásig a kormánykeréknél maradni — melyet soha sem kerestem, — régen ott hagytam volna ezt a hajót. Utoljára kérem a kedves kartársakat: tegyék lehetővé, hogy helyemet átadhassam és én ígérem, miszerint derék közkatona leszek. Nové-Zámky, 1924 január 10. Kartársi üdvözlettel *Lemény János* ügyv. alelnök.

Szemle.

Mikor fogadnak a miniszterek? A miniszterek fogadó napjait az 1924. évre a következőképp állapították meg:

A miniszterek a következő napokra fogadnak 10-től 12-ig:

Hétfőn a szlovenszkói teljhatalmú miniszter.

Kedden a belügyminiszter, a kereskedelemügyi, a közlekedési, a vasuti, a népjóléti, a közmu. katügyi, az egészségügyi és az unifikációs miniszter.

Szerdén a külügyminiszter, a nemzetvédelmi, az iskolaügyi, a pénzügy, az igazságügy, a postaiügyi és a földművelésügyi miniszter.

Az előadók fogadó napjait és óráit a minisztériumokban a következőképp állapították meg:

Kedd és szerda fogadónap a felek részére az összes központi hatóságokon és pedig 9-től 1-ig, kivéve a szlovenszkói minisztériumot, ahol hétfő és kedd (9-1) a fogadónap.

Ezek a határozatok nem vonatkoznak a számadári és kezelő irrodákra, melyek minden hivatalos napon felvilágosításokat adnak a feleknek, amennyiben erre fel vannak jogosítva.

Ami a kormány tagjainál való látogatást illeti, természetesen, hogy az csak az illető tárca hatáskörébe tartozó ügyekben lehetséges és csak olyan esetben, mely a miniszter személyes döntését követeli meg.

Magánjellegű, vagy magánérdeklő ügyben látogatás csak előzetes engedéllyel lehetséges. Azoknak a feleknek, kik hivatalos és közérdekekben is akarnak eljárni, ajánlatos látogatásuk célját a miniszternél bejelenteni. Ezzel a közönségnek a központi hatóságokkal való érintkezést a hivatalos órák alatt oly kielégítően tették lehetővé, hogy további fogadások a jelenlegi viszonyok közt nem lehetségesek. A lakosságot az adminisztratív tevékenység megkönnyítése végett kérik, hogy látogatásait csak feltétlenül szükséges esetre korlátozza, más esetekben forduljon az alantás hatóságokhoz és közbenjárását csak az úgy legzükségesebb és legrövidebb előadására korlátozza.

Nevelési tizparancsolat. Az ipolysági polgári iskola legutóbb tartott szülői értekezletén *Krick Jenő* áll. polg. isk. tanár a fenti címen igen sikerült, tanulságos előadást tartott. Értekezése bevezető részében ismertette az egyes korok nevelési vezéreszményét, majd kiemelte azokat a pedagógiai eszmé-áramlatokat, melyek századunkat, mint a „gyermek-századát” jellemzik. Érte-

kezésének összefoglaló részében mintegy tizparancsolatszerű beállításban a szülők elé tárta a kérdések egymásutánját, mely a nevelésnek a szülőkre háruló köteleit tárta fel. A tiz kérdés egymásutánja a következő:

1. Naponta pontos időre küldik-e gyermekeiket az iskolába, nehogy azok -- a későjárás természetében levő tanítás-zavarással a többi tanulók szociális érdekeit is veszélyeztetve -- a tanulmányokban elmaradjanak, illetve rájuk nézve az iskola munkájának áldásos hatásai akár csak egyetlen napra is indokolatlanul kárba vesszenek?

2. Elköszönéskor a tizórai sültemény vagy kenyérszeletke mellé megkapja-e a kis távozó a gondos szülő áttul is jól ismert iskolai csinytevések ellen való intelmet? — pld. az iskolaszerek elvitelére, azok rendbentartására, a ruházat és a test tisztántartására, illedelmes köszönésre, a tanulólétsákkal szemben való viselkedésre stb. — szóval, ami az egyén és a közösségek erkölcsére vonatkozik? Megkapja-e a mindennapi lelki utavalót?

3. A gyermeki természet munkaösszlőnének kielégítésére is szolgáló s önállóságuk és kötelességérzetük fejlesztésére feladott leckék, írásbeli és egyéb házielgőzöztetők lelkiismeretes elvégzését a család napról-napra ellenőrzi-e, vagy ami ennek elmaradásánál is rosszabb, mert jellemrönből szokás: a gyermek helyett nem a család valamelyik könyörületes tagja végzi-e el a feladatokat teljes elkészítést?

4. Az utcai térférgesítő, rossz barátok lársaságától, valamint az érzék- és idegizgató mozi-látványosságoktól, pornográfikus képektől és iratoktól — megkockázlatom a dohányzás, a szeszes italok, éjjeli mulatozások, az eltévedt nemi élet felemlítését is — igekeznek-e teljes erővel és felkészültséggel, tőbrőtállással megoltalmazni kedves gyermekeiket?

5. Családi bizalmas érintkezések során meggondolják-e, hogy minden tettnek, beszégetéseiknek a legkifogástalansabb példával kell szeretteik előtt előljárniok?

6. Megkivánják-e a kezdetben csak ártatlannak, szinte bájosan kedvesnek látszó kis süllentőktől a feltétlen igazmondást? Elvégzik-e a kiméltetlen írtását a sok nyílt és lappangó hazudozásnak?

7. Alkalmazták-e azt a régi mondást, mely szerint csak az olyan ember tud okosan rendelkezni, parancsolni, akit már gyermekkorában megianítottak belátóan engedelmességre? Maguk is engedelmességre tudnak-e a gyermektől feltétlen engedelmességre kövétel parancsnak?

8. Dicséretet, jutalmazást, vagy büntetések közt okosan tudják-e szeretni gyermekeiket?

9. Példaadó és tegyelmező eljárásukból kibonakozott-e olyan nevelési rendszer, mely az ifjú és hajadon értelméhez bizalmas tanácsaival, irányító felvilágosításaival sürkőzik, anélkül, hogy túlláradó moralizálásba fulna? A hajadon és ifjúkorba lépett gyermek olvasmányait ellenőrizték-e? Elvezetik-e gyermekeiket a nemzeti irodalom elismert nagyjainak remekműveibe, mint valóságos erkölcsi mentisvárhoz, hogy őket ne csak tanultabbakká, de jobbakká és nemesebbekké tegyék?

10. Végül megteszik-e, hogy Istentől nyert legdrágább kincsüket, gyermekeiket, a nagy Alkotónak meggyőződésből és tiszta szivből való imádságra, embertársak és önmaguk okos és igazságos szeretetére nevelik? Talán szobájuk falán nem is, de szivükben ott ékesedik-e a bibliai ültése: Én és a házam népe tiszteli az Uralt, mely harmónia a nevelés oratóriumában, mely vezérmotívumoknak, az erkölcsi jellem kialakításának, is alfája és omegája. *Kriszto Jeno.*

A gyermekek megismeréséről.

A napjainkban mindig többször hangoztatott egyéni nevelés-oktatás elve meghívja, hogy minden neveléssel foglalkozó szülő, nevelő és tanító igyekezzék a gondjaira bízott gyermekek testi-lelki tulajdonságait megismerni s eljárásait azokhoz alkalmazni.

Kis városokban és falukban könnyen megismerhetők a gyermekek családi viszonyai, a gyermekek környezete s abból elég világosan kihámozható az »éne« az »egyéne« minden jó és rossz tulajdonsága, mert a tanító személyesen ismeri az egész családot. Sok esetben ő tanította már az apát vagy az anyát is. De nagyobb városokban ez már nehezebb dolog. Mivel pedig a városi gyermekeknek sokkal nagyobb ellenőrzése van szükségük, mint a falusiaknak, mert az utca, a rossz társaság, a káprázatosoktól kezdve és károsan izgató képek, falragaszok könyvek és látványok ezerszerre többször teszik próbára jószágukat, kötelességteljesítésüket, erkölcsüket és egész jellemüket, azért e kérdésben a városokban is tenni kell valamit.

Volt idő, amikor a gyermekek megismerését a szülők és tanítók az ú. n. szülői értekezleten öhajtották megvalósítani. Sajnos, ez a jószándékú eszme nem tudott gyökeret verni a szülők körében. Nehéz volt ugyanis kitzúzni azt az óras órát, amelyben a szülők, főleg pedig az anya, ráérték volna az iskolába felféradni, gyermekük helyére a padba beülni s a feladott kérdésekre őszinte választ adni. Egy-két kísérlet után minden intézet abban bagyta a szülői értekezletek tartását. Most meg csak évelejen, a beíratásokon látunk iskolába menő szülőket. Elvéltve akad egy-két műveltebb szülő, aki tanév közben is érdeklődni mer gyermeke haladása iránt. Ellenben, mint egy tigris, azonnal ott terem a mélyen me sértett szülő, mihelyt hazudozó gyermeke szerint sérelem érte legjobb magaviseletűnek vélt gyermekét. Helyes és szükséges dolog, hogy főbenjáró baj esetében azonnal eljön a szülő kidefíteni az igazságot, de csak a mai tekintélyt nem ismerő idő és szellem lehet azon a kis parázs botránynak a megmagyarázója, amelyek ilyenkor ki-kitörnek a szülőkből! Elképzeltel-e mond t. i. némely szülő elfogultsága drága cseméje iránt! Az ilyen kínos jelenetek elkerülése is azt követeli, hogy a szülők keressék fel gyakrabban gyermekeik tanítóját.

A gyermekek megismerését mozdítaná elő másodszor a szülői ház megfigyelése. Nem lehet eléggé ajánlani, hogy az osztálytanítók látogassák meg sorban tanítványaik szülőit. E kívánság megvalósítása, azonban többféle szempontból nehéz. Először is nincs annyi szabadideje egy népes osztálytanítónak, hogy 50-60 családot megfigyelhesse, de nem ez a legfőbb ok, amiért így városi helyeken »nem divat« a szülők felkeresése, hanem az, hogy a városi szülők legtöbbször elszórtja a kényérkeresés az otthonból s ha el is megy egyik-másik tanító, igen sokszor csak véletlen ágyakat, kikaparított lakást, bűzös levegőt talál ott, ott a szülők helyett. Tapasztaltnak ez is hasznos, de csak fel eredmény. Ahol pedig otthon tartózkodnak a szülők, szinte nagyot néznek s nem értik meg, amikor a tanító megkérdezi: »Hozzák gyermekeik tanítója? Sajnos, hogy a köztudatban még mindig sz a régi előítélet uralkodik a tanító-ság iránt, hogy szegénynek is látni kellene valami s így akarja magára vonni a figyelmet.

Éppen az állam megszűri árdításának érdeke kívánná meg azt is, hogy a tanító-ságra oly sértő köztudatot elnyúljon változassa! Nem is kell mondanunk

hogy ily kellemetlen helyzetekben alig van kedve egy-egy tanítónak a családok meglátogatására.

A gyermekek megismerésének azonban legujabban van már egészen tudományos módja és eszköze. A gyermektanulmány ez az új tudomány, amely bevezeti a szülőket, nevelőket és tanítókat a gyermekek mindenoldalú megismerésébe. A régi jó idők naiv megítélései helyett tudományos kísérletekkel és mérésekkel állapítható meg ma már a gyermek rendes és rendellenes testi-lelki fejlettsége, szó és képzetkinccse; a látási és hallási felfogó képessége; milyen terjedelmű és erejű a név, az arc, a szín, a szám emlékezete; mekkora az értelmességi foka; milyen az érdeklődése és az érdecsi belátása s'b. s'b. A mai lornok megfelelő modern pedagógia is gyermektanulmányon alapszik. Nagy lépés ez a haladás terén és korszakos változtatásoknak lesz az alapja, mihelyt törvényei rendbeszedetnek és jobban elterjednek. Míg a régi iskola a gyermekek e. yéniségének figyelőre méltatása nélkül a lecke beagolását is a fászló mozdulatlanságot kívánta meg s minden gyermeket egyenlővé akart faragni, addig a jövő iskolája a gyermekek egyéniségát helyezi a nevelés-tanítás központjába s azokhoz szabja a tantervet s a tanítás módokat. A jövő iskolája nem csak az eredményt nézi, hanem arra is figyel, hogy azt a legnagyobb eredményt a legkevesebb testi-lelki fáradsággal éppen a gyermeki természetben rejlő alkotó munka segítségével érje el. (Nem tévesztendő össze a szintén újabb dolog: munkaiskola és az alkotó munka elve, mert a munkaiskolában előre meghatározott mérelt és kivitelű tárgyak készítése a cél, addig az alkotó munka elve csak eszköz a gyermeki lélekben megfogamzott terv szabad s önálló megvalósítására) Az alkotó munkával való tanítási módszerek most vannak kialakulóban. Mindenesetre megérdemli, hogy ezzel bővebben és közelebbről foglalkozzunk, most azonban maradjunk eredeti témánknál, a gyermekek megismerésének nagy kérdésénél.

A gyermektanulmány a maga tudományos módszereivel csaknem hü képét tudja már adni a gyermekek egyéniségének. Ezeket a méréseket és kísérletezéseket azonban csak hozzáértő orvosok és erre kellőleg kiképzett pedagógusok végezhetik. Azonban egy nagyváadi tanár és egy főorvos összeállított oly kérdéscsoportokat, amelyekre bárki, tehát minden szülő megadhatja a feleleteket s ilyen formán segítséget nyújt az iskolának a gyermekek megismeréséhez. Közülük ezen kérdéseket, hogy azokra feleletet adva, minden szülő jobban megismerhesse gyermekét. Eljön az idő, ugy lehet nem sokára, amikor majd az iskola is kiállít egy-egy egyéniségi jellemlapot, hogy azok kitöltése után elejét vehessük annak a sok félreértésnek, üldözésnek, gyermektragédiáknak amelyek egyedül a gyermek egyéniségeinek helyes ismerete hiánya miatt keletkeznek. A gyermekeiket komolyan megismerni akaró szülőket kérjük tehát, hogy vegyenek elő egy darabka papírt, ceruzát és írjanak feleleteket a következő kérdésekre:

A gyermek neve, életkora, melyik iskolába jár, ismétlőd-e? Élnék-e szülei vagy meghalt apja, anyja; mostoha apja v. anyja van; elváltak-e szülei; szüleinél v. idegennél él-e? Testvéreinek száma? Apja, anyja foglalkozása? Milyenek vagyoni viszonyai? Lakása rendes v. meg nem felelő? Élelmezése jó-e v. hiányos? Ruházata rendes-e? Hogyan bánik vele környezet? A felelet lehet: szeretettel, szigorral, tulengedékenyen, túlsóval dolgoztatják; a felügyelet hiányos, a fegyver durva, kegyetlen. Mi befolyásolja legerősebben környezetéből? (A szülők tekintélye, nagyobb testvérei, jó v. rossz barátai?) A testi állapotára

vonalkozó adatok: hány cm magas, hány kg. nehéz, mennyi a mellbőség; jól táplált, sovány, vézna, piros, sápadt, beteges? Koponyája: feltűnő nagy, kicsi, rendez, kerülete? Arcjellege: szabályos? Tekintete: élénk, értelmes, álmos, bamba? Látása: jó, rossz, rövid v. távollátó, kancsal, félszemére vak. időszaki szemgyulladásos, könnyezik? Hallása: jó, rossz, füle folyik? Száját becsukva v. nyitva tartja, nyálazik, lehellete büzös, szuszog? Fogazata rendezes-növéstű, ép, több foga szuvas? Beszéde: rendez, selypítő, hebegő, dadogó, r-tűrő, orrhangú, dübnyögő, . . . hangot nehezen ejti? Testi tevékenysége: kényelmes, lassu, lusta, hanyag, kitartó, tevékeny, gyors, szeles, tulzó? Testi hibái: béna, sünta, püpos, balog? Feltűnő jelenségei: elpirul, elsápadt, izzad, elálmosodik, gyakran vizek, görcsei vannak, rángatózik? Vannak-e furcsa szokásai? (Hajhuzgáds, körömrágás, dudlizás, arcfintorítás, hunyorgatás, orrvájás stb.) — Lelki állapotról vonatkozó adatok: Kedélye: csendes, komoly, zárkózott, mogorva; élénk, vig, szeleburdi? Viszonya társaihoz játékközben: összeférhetetlen, barát-köz, közönyös, ragaszkodó, magabizárkózott, erőszakos, goromba, ravasz, szives, jóságos, önző, önfeláldozó, adakozó, kapzsi, verekedő? Szellemi képességei: érzékelése: gyors, lassú, könnyű, nehéz, teljes, hiányos; képzelrtársítása: gyors, lassú, sokoldalú, szűk körű, határozott, elmosódó; fogalomalkotása: könnyű, nehéz; itélni tud v. nem tud; következtetése: helyes v. helytelen; emlékezte: hű, megbizható, gőpies, sokoldalú, egyoldalú; figyelme: kitartó, felületes, könnyen üröd, csapongó; képzelete: nehezen v. könnyen jön működésbe?

Milyen az erkölcsi belátása: hazug, alattomos, őszinte, nyíltszívű, irigy, főveny, jószívű, adakozó, van-e jogérzéke, körülveendő, rosszlelkű, részveendő, nemeslelkű, a jót n egyzűdésből, vagy kényszerűségből teszi: babonás, vallásos, hitetlen, félénk, gyáva, bátor, ravasz, makacs, egyenes, vakmerő? Mi iránt érdeklődik? (Elméleti tárgyak, gyakorlati dolgok: rajzolni, festeni, irogatni, színeszkedni, faragni, sportolni; jó-e a hallása, mi akar lenni? Meg nem felelő iskolai előmenetelének okai: lelkiek: feledékenység, felületesség, könnyelműség, belátás hiánya, érdeklődés hiánya, értelmének gyengesége, akaratlán gyengesége, figyelmenek állhatatlansága; testiek: gyengeség, kimerültség, betegség, hiányos táplálkozás, kevés alvás, a fejlődés átmeneti korszaka, vagy a környezete gátolja.) Kóros hajlamai vannak-e? (Állatot kínoz, tűzzel játszik, gyujtogat, makacsul hazudik, lop, önfertőző?)

Vannak-e még egyéb észrevételek a gyermekre vonatkozólag?

Ime ezek a kérdések jönnek elő, amikor megkérdezzük, hogy milyen egy gyermek s hogy a m. t. szülők ne ésszenek nagyon, ha kedves gyermekeik iránt érdeklődve maholnap egy ilyen képet adnak gyermekéről, azért célszerűnek láttuk bemutatni egy egyéni jellemlap tervezetét. Az iskola nagyon érzi a szükségét az egyéni jellemlapoknak, mert ha erény és bűn között egyéni-kénti elfogulatlan különbséget akar tenni, ha a tudás és nem tudás, eredmény és eredménytelenség, szorgalom és hanyagság között igazságos határvonalat akar húzni, az egyéni tulajdonságokat figyelmen kívül nem hagyhatja. De nemcsak az iskolai életben van szükség egyéni jellemlapokra, hanem a fiatal-kornak bírása sem nélkülözheti azt. Tehát nemcsak pedagógiai, hanem társadalmi jelentősége is van az egyéniségi jellemlapok kiállításának. (Laszcik Ernő tanár: „Az 1913. évi első magyar gyermektanulmányi kongresszus elé az egyéni jellemlapok általános behozatala ügyében terjesztett javaslata” nyomán.)

V. F.

Karácsonyi gyermekszínelőadás Szenczen. Igán kedves és tanulságos színelőadást rendezett a szenczi róm. kath. tanítói kar dec. 23. 26. és 26-án. Színpad körült: Kersik János »Az idő és gyermekei« című ifjúsági színmű. 130 iskolásnövendék vonult fel különböző szerepekben, bájos öltözékekben. A kis szereplők meglepő előadóképessége, bátor megjelenése *Nagy István* szenczi kartársunk fáradságot nem ismerő ügybuzgalmának, a gyönyörű ének-számok, ruhák és díszletek pedig *Fürstenzeller Erzsébet* és *Horváth Izabella* kartársnők közreműködésének köszönhetők. A tiszta jövedelem, mely meghaladta a 3000 Kcs-t, a szegény gyermekek felruházására fordítatott.

Törvények és rendeletek.

I. Az iskolaiügyi referátus 65398/23 számú rendelete szerint az iskolák a szénszükségeik megrendelésénél előnyben részesítendők. Az iskolák megrendeléseiknél hivatozzanak a közmunkaiügyi minisztérium következő rendeltére 24-A-413-389-74927 ai 1923., amely így szól: »Az iskoláknak megadatik az elsőbbségi jog a szénszükségeik átvételénél. Ezen intézetek megrendeléseit a lehetőség szerint gyorsabban kell elintézni.«

II. Az iskolaiügyi miniszt. bratislavai referátusának 51733/I-A. 923. számú rendelete a kiutalt fizetések visszaküldéséről azon esetekben, ha a tanító állomását elhagyta.

Vannak esetek, hogy az iskolák igazgatóságai utána küldik a fizetést az illető tanítóknak új működési helyeikre, akkor, amikor azok régi állomáshelyeiket már elhagylák vagy katonasághoz vonultak, vagy pedig ezen összegeket kifizetik utódjaiknak. Ily eljárással a pénzküldésnél rendellenességek és nehézségek támadnak.

E bajok megállítására elrendelem az iskolák igazgatóságainak, iskolaszékeknek, hogy ily esetekben a pénzt a referátus likvidaturájának küldjék vissza. A kiadások elkerülése végett kérjenek egyenesen a likvidaturától sekk lapot (37792—108.) A visszatérítés okát jelentsék az illető tanfelügyelőségi hivatalnak is. A sekk állapján jelezzék a visszaküldés okát és lássák el hivatalos pecséttel. A posta így tartozik a sekket elfogadni bérmentve. E jelentésnek a másolata még külön is felterjesztendő.

E rendelet betartásáért az iskola igazgatója, illetve az iskolaszék elnöke személyesen felelős s azon esetleges károkat, melyek e rendelet be nem tartásából az államkincstárát éri, ők tartoznak fedezni.

III. Az iskolaiügyi minisztérium bratislavai referátusának 46914/I-A 923. számú rendelete a postai portómentességgel való visszaélés tárgyában.

A bratislavai telegraf és postaigazgatóság 25246-III/923 számú átirattal értesítette az itteni hivatalt, hogy sok esetben történtek visszaélések a postai portómentességgel az iskola-hivatalok részéről. Hivatalos portómentességi záradékkal ellátott borítékokban magánleveleket küldenek el bérmentesen.

Ezen eljárás büntelendő cselekményt képez, azért bátorozottan figyelemztetem az iskolák és intézetek igazgatóságait és a tanfelügyelőségeket az ilyen eljárás helytelenségére és annak esetleges következményeire.

IV. Az iskolaiügyi minisztérium prezídiumának II114/923. prez. számú

határozata a tanítók viszonyainak rendezése tárgyában Szlovenszón és Podkárpatzka Rusz-ban.

A »Sbierka zákonov a nariadeni«-ban megjelent 226/23. számú kormányrendelet, mely a tanítók viszonyainak rendezéséről szól, kik a volt magyar állam tan-művelődés és nevelésügyi állami intézeteinél működtek Szlovenszón és Podkárpatzka Ruszában.

Figyelmeztetésül ezen rendelet 3. §-át illetőleg jelzi az iskolaügyi minisztérium, hogy az alkalmaztatás iránt benyújtandó kérvény köteltségessége alól ki vannak vonva oly tanerők, kik nyugalomba lételtek a köztársaság központi hivatalainak döntése alapján. A rendelet ezen személyek nyugdíj igényeit nem zárja ki, valamint a jelenlegi nyugdíj fizetés kérdésén nem változtat.

Szerkesztői üzenetek.

A Magyar Tanító 1923. évi tartalom jegyzékét a mai számhoz mellékelve az összes előfizetőnek megküldöttük.

M. S. Igen szép és dicséretes dolog, hogy katonáskodása alatt pedagógiai kérdések tanulmányozásával is foglalkozik. A beküldött dolgozata arról tanuskodik, hogy írójukban megvan a törekvés a téma feldolgozására azonban azt a kellő készség hiányában elfogadható formába önteni egyelőre nem tudja. Okfejtései még nem eléggé logikusak s így nem egyszer helytelen következtetésekre jut. Sok helyen igen zavaró disztingválásokba bocsájtkozik. Így a többek között: »Hogy a gyermek önmagát szolgálhassa, arra nevelnünk kell; hogy a társadalommal szolgálhassa, arra tanítani kell!« Pedig mindkettő nevelésen alapszik. A dolgozatának címe: »Nevelésről« s ennek a megnevezés tagfogalomnak taglalásával indul meg néhány sorban s amit azután mond, az kizárólag a családi nevelés kerelébe vág. Az elkenyezettelt uri gyerek s a szegény gyerek nevelésének szembeállítását nem rossz, csak kissé elnyújtott. Igen sokat foglalkozik a játéknak a gyermek lelki fejlődésére gyakorolt hatásával s amit itt mond, jobbára közhely. Irálya még nem eléggé világos, mondatfejtései lazák. A mondatok közé teendő vesszőket szinte következetesen mellőzi. Dolgozatának csupán első részét küldte be s így annak átdolgozását sem merjük javasolni, mert nem tudjuk, mit mond a továbbiakban.

B. R. Lápovnik. Erős hajlamot és nem kevesebb készséget mutat a társadalmi evolúciók taglalásához. A bajok eredetére ép oly biztos kézzel mutat rá, mint amily helyesek az orvoslás mikénti módjára vonatkozó megállapításai. Irálya kiforrótt s helyzetfestéseiben szinte drámai erővel hat. Igen szeretnők ha ismert készségét egy konkrét pedagógiai létel kidolgozásában is megismerhetnénk.

V. F. Kassa. A közlendők közé soroztuk. — Zs. J. Búcs. A tervezet anyagának megválasztása helyes s kidolgozása nem kevésbbé. A cél megállapításánál ily kitételektől óvakodjék: jószándékú feltételek keletkeztetése. E helyett: jószándék felkeltése. Az ily kérdés: Szeretik-e a családtagok egymást? — nem felel meg a jó kérdés feltételeinek, mert nem indítja a gyermeket szellemi munkára. A jó kérdés feltétele, hogy a tanulót valamely igazság megkeresésére késztesse vagy pedig valamit emlékezetében felidézzen. E feltételekhez mérten az idézett kérdés: Hogyan kell a családtagoknak egymás közt élniök. — B. B. A mintakérdésekben a nyelv szabatosága ellen vételi hatványozott mértékű hiba. A jó

kérdés feltételeinek figyelembevételéi ide is szólnak. Ilyen kérdés: Hogy vigyázol rá, hogy meg ne fájzon? — az igeragozás helytelen alkalmazásainak valóságos iskola példája, A dolgozata egyébként elfogadható. Sorra is kerül.

Kiadóhivatali üzenetek.

N. J. Pispeky; a lapot 1923 jul. 1-től megküldtük — N. Gy. Držkovec; okt. 1-től tagjaink sorába felvettük. — B. J. Hustna; címét kijavítottuk. — A. B. Garamszentgyörgy, a naplárt mi elküldtük, reklamálja a postán.

Jelentés.

1. **Természettan** a szlovenszkoí magyar tannyelvű polgáriskolák I. osztálya számára írta Banai Tóth Pál, Engedélyezett tankönyv. Megjelent és megrendelhető az Állami könyvkiadóhivatalnál (Štátne Nakladatelstvo) központjánál Praha II. Ostrovna ul. 24, vagy ugyanezen hivatal fiókjánál Bratislava.

2. **Polgári nevelés**tan a szlovenszkoí magyar tannyelvű elemi iskolák I—II—III évfolyamai számára. Írták: Ježo Márton és Banai Tóth Pál. Tanítói kézikönyv. Megjelent és megrendelhető a Stehr-féle könyvkiadóvállalatnál, Prešov, esetleg lapunk szerkesztőségénél is.

3. **Bratislava nagymegye** fall és kézi térképe. Engedélyezve iskolai használatra a miniszterium által. Tervezte és rajzolta Ježo Márton áll. tanfelügyelő. Megrendelhető Földes Samu könyvkereskedőnél, Komárno, vagy a komárnói tanfelügyelőségén.

Templomi-organák, Harmoniumok,

Cottage-féle nyomó és szívószerkezettel

Pianó és Pianinókat

szállít az 1869-ben alapított gyár.

J. Tuček Kuttenger (Csehország) cég.

Alapítás óta szállított: 287 organát, 7300 harmoniumot. Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve. Különlegességek: Orchester harmoniumok, nyomószerkezettel és Percussion nélkül. Összerakható és hordozható harmoniumok.

A lap szerkesztésével és a közlemények a szerkesztőség címére küldendők. **Áll. polg. leányiskola, Komárno (Komárom).**

A kiadóhivatal ügyeit (elfizetések, hirdetések, reklamációk) **Árendás József** közp. pénztáros és **Telkes Mihály** közp. ellenőr intézik.

Nyomatott Spitzer Sándor könyvnyomdájában Komárno 1923.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KOZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banaí Tóth Pál.**

Társszerkesztő: **Vaskó Imre.**

TARTALOM:

Vezércikk:

A honpolgárság. 57 oldal.

Seidl Sándor:

Felhívás a szlovák és magyar polgári iskolai tanárokhöz 59 oldal.

(v. i.):

Utmutatás a tételek kidolgozásához 62 oldal.

Az írásbeli dolgozatok javításának módja 64 oldal.

Matolcsy Pál:

A gyermek engedelmes- ségre szoktatásáról . . . 67 oldal.

Egyesületi élet: 70 oldal.

Szemle 76 oldal.

Törvények és rendeletek 80 oldal.

Szerkesztői üzenetek.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hirdetések.

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola, { Komárno
Kiadóhivatal: Községi elemi iskola, { (Komárom.)

Figyelem!

Aki jól és olcsón akar szórakozni,
aki otthon kabaré előadást akar élvezni,
aki felolvasásokkal másokat akar mulattatni,
aki sikeres műkedvelői előadást kíván rendezni,
az rendelje meg a szebbnél szebb színpadi tréfákat tartalmazó

„Derüs percek“

című könyvel, amely most a szerzőnél (Horváth Samu isk. igazgató, Košice, Molnár-utca 7.) majdnem felére **leszállított áron** K 18.— kapható. (Portóval együtt. A pénz előre küldendő be.) — Minden megrendelés után, amely a Magyar Tanítóra hivatkozással történik, a szerző 5% ot egyesületünk *özegegy és árualapja javára* adományoz. Kartársaknak, akik ötnél több megrendelést gyűjtenek, külön 10% jutalékot juttat.

A Ježo — Banai-féle vezérkönyv

a POLGÁRI ERKÖLCSTAN-hoz

megjelent. Megrendelhető és **azonnal szállítható a „Jókai Könyvkereskedés“ Komárno, Nádor-u. által.**

Pályamutató a pályaválasztás előtt magyar ifj. kalauz	6.— Ké.
Bernhardt, Egy Jezsuita emlékei a kommunizmus idejében	6'— >
Tvrđy, Slovnik latinsky-Slovensky 25.— K, kötve	28.— >
Freytag, Welt-Atlas 211 Karten kötve	50.— >
Hickmann, Geograph. statistischer Universal Atlas	50.— >
Masaryk G. T. Slávok a háború után	6'50 — >
Masaryk G. T. A humanitás eszményképei	6'50 — >
Masaryk G. T. Az új Európa	18.— >
Erdős R. Santerra Bihoros regény	16.— >
Erdős R. A nagy síkoly regény	26.— >
Erdős R. Norica regény	18.— >
Pósa L. válogatott költemények. Jubeliumi kiad. finom papíron nyomva	20.— >
Zeidler, Erzsébet királyné marifromasága, ford. Csermely Gyula	18.— >
Werkmann, A madeira halott fűzve 32.— K, kötve	39.— >
Klug Bilkei, Az örök való dolgok kötve	7.— >
Klug-Bilkei, Az örök források fűzve	5.— >
Klug-Bilkei, Az örök utak fűzve	5.— >
Tiefenthaler, A keresztény élet fűzve	8.— >
Tóth Kálmán, Szent Pál apostoli működése	10.— >
Ólvedi László, A bányász éneke	8.— >
Mécsa László, Hajnali barangszó	12.— >
Stampay, Imakönyv legújabb kiadás. Slov. Imprimat.	10.— >
Réziniéni szegedi szakácskönyv	40.— >

Megrendelendő: **Szent József** könyv- és papírkereskedésben

POZSONY — BRATISLAVA, Lőrincskapu-utca 8.

MAGYAR TANITÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KOZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANITÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Társszerkesztő: **Vaskó Imre.**

A honpolgárság

hovatovább tartó elintézetlensége tengeri kigyóvá növeszti ezt az ügyet, mely annyi kartársunkat a lét és nemlét bizonytalansága közé juttatta. Szinte problematikussá vált ügynek méretei túllépik az egymásután következő évek kereteit s a nyomukban keletkezett fejlemények, úgy érezzük, az élet képén folyton gyarapílják a kemény vonásokat s mintha sivárabb és kiellenőbb volna a ma a tegnaphal.

Úgy áll előllünk ez az ügy, mint amely valósággal a gond és a bánat hórégeibe felerkezett s amely felett reményt, bizalmat és életkedvet fagyasztó szelek fújnak. Attól a perctől kezdve, hogy ez az ódiózus ügy felmerült, Egyesületünk állandó permanenciában állott s rendelkezésére áll minden eszközével azon volt, hogy a bajba került kartársainknak ügyét kedvező elintézéshez juttassa. Vezetőségünk a legújabbban is audenciát kért ebben az ügyben az iskolaügyi minisztertől s onnan az a válasz jött, hogy előbb várjuk meg az egyidejűleg benyújtott memorandumunkra adandó írásbeli választ.

Azokból a biztató kijelentésekből, amiket ebben az ügyben eddigelé a legfelsőbb fórumok vezető egyéniségeitől hallottunk, joggal feltételezhetjük honosítási ügyeink kedvező elintézését. Amily jóleső érzést váltottak ki ezek a nyilatkozatok, épp olyan kínosan hatottak az azokat követő intézkedések. A tényeket szembe állítva a miniszteri nyilatkozatokkal, azt a látszatot keltik, hogy itt a kormányférfiak intencióval ellenkező rendelkezések történtek, melyek a honossági kérdést valósággal szörnyeteggé fejlesztették. A törvény maga olyan félelmetes magyarázatok közé került, amely a tanerők egész láborát tartja állandó rettegésben, mert senki sem biztos abban, hogy nem alkalmazzák-e reá a törvényt eddigelé

még nem tapasztalt értelmezésben. A dolgok ilyen kialakulása folytán nem szüntetünk meg hangoztatni azt, hogy a jelen állapotok felidézése határozott kárára van az egész oktatás-ügyhöz fűződő államérdeknek, mely a kultúrát a konszolidáció útján kívánja tovább vezetni, de ez a béke a tanítói lelkek nyugalma nélkül teljesen lehetetlen.

Annak idején, amikor a supisok kitöltése országosan elrendellett, a nem állami tanítóság állampolgársága megvizsgáltatott, mely alkalommal hivatalosan megállapítást nyert, kik azok, akiknél annak kérete folyamatban van s kik azok, akik okmányaik alapján annak birtokában vannak. A folyamodók belartották mindazokat a formális követelményeket, amelyeket az arra vonatkozó rendelkezések a kérvények összeállítására és beadásuk mikénti módjára nézve megszabtak. Mihamar kellemetlen meglepetés érte őket azzal, hogy fizetéseiket beszüntették, sőt nemsokára bekövetkezett az a minden jogrendszerűséget mellőző rendelkezés, mely be sem várva a kérvények érdemleges elintézését, az illetőket az iskolai tanítástól egyszerűen eltiltotta, a szolgálatból elbocsájtotta s állásaikra a pályázat kiírását rendelte el.

Ennek az indokolatlan intézkedésnek fájdalmat okozó hatása azóta állandóan fogva tartja a tanítóság egyetemét.

Újabban a községi alkalmazottak állampolgárságának megvizsgálásánál a községi tanerőknek újból igazolniok kellett állampolgárságukat. Ez a teljesen felesleges újból való igazoltatás — a honossági törvény félelmetes értelmezései közepette — érthető izgatottságot váltott ki a tanítóság körében.

Az állami tanerők végleges szolgálatban maradásának kérdése a legutóbbi ismeretes kormányrendelettel a kérvényezés stádiumába került, mely amellett, hogy az illetőségi bizonyítványra is reflektál, mérlegelés tárgyává teszi a lojalitás és az állami szolgálatban való jól beválás mibenlétét is s ezek kielégítő voltától teszi függővé a végleges szolgálatban való megmaradást. Az állami tanerőknek ez az immáron öt évi bizonytalan helyzetben való tartása s a mostani sorsfordulat elé állítása, határozott kárát jelenti annak a szolgálatnak, melynek sikere a nyugodt lélek tevékenységén alapszik.

E lap hasábjain nemcsak a köteles kartársi érdekvedelemnek vagyunk szószólói, hanem adott helyzetünkben ki-folyólag a tanügyi adminisztráció mikénti fejleményeit is

mérlegelés tárgyává tesszük, mert úgy véljük, hogy ebbeli lénykedésünk határozott irányvonala a kulturális konszolidáció felé gravitál. A honpolgársági kérdés kaotikus zavarában világos látás után vágyunk, mert a világos látás világos cselekedeteket is jelent. A tisztánlátás hamisítallansága hoz őszinte szellemet s a velejáró őszinteséghez ingadozó gyanakvás helyébe becsületes bizalmat. Minél nagyobb ez a bizalom, annál kevesebb kell a biztosítékokból.

A kulturkormányzat találja meg a maga erejét a tanerők erejében, a tanerők erejét pedig ismerje fel annak tájékozottságában. Hinnünk kell ennek a szellemnek érvényesülésében, mert nélküle az egész oktatásügy képtelen azokra a további lépésekre, amelyeket a konszolidáció útján még megtennie kell.

Felhívás a szlovák és magyar polgáriskolai tanárokhoz.

Köztársaságunk uralkodó szelleme, amennyire ösztendős fennállásának rövid történetéből megítélhető, kizárja a *gyámkodás* ama rendszerét, amely a tekintély elvén alapuló kormányzatok determinánsa Törvény és rendelet — úgy látszik — nem apodiktikus erővel érvényesülő energiaforrások, csak alkotmányos alkalmak, hogy ki-ki azoknak keretében keresse a maga jogát, boldogulását. Csak a köteleességek tekintetében valamivel határozottabb ez a rendszer, ami szintén nem teherszámlás tétel, de róla ez alkalommal ne essék szó.

Vannak azonban jogforrások, melyek közvetlenül nem az alkotmányosság, hanem a logikusan felfogott általános emberi jog kiterjedtebb s mélyebb talajából fakadnak. Ily forrás az is, amely függetlenül attól, vajjon tételes normákkal egyező-e vagy sem, jogot ad minden egyénnek, hogy érvényesülését úgy keresse, ahogy azt labilis belső egyensúlyhelyezete megkívánja s amely vágyainak, indokolt törekvéseinek kielégítését táplálja. Ezek a források sokszor oly erővel mozgatják meg a kedélyt, akaratot, hogy utópiák felé is terelik, de amíg nem veszélyeztetik az általános emberi érdeket, közrendet és — biztonságot, szerlelenségükben is tiszteletet parancsolnak.

De térjünk rá a konkrétumra!

A polgáriskolát a régi magyar törvényhozás egy különösebb szerepre predesztinálta; jogot és alkalmat adott a tanárságnak,

hogy egy biztatóbb jövő reményében igazolja az intézmény életjogosultságát. A régi Magyarország utolsó két évtizedének egész tanügyi történelét tölti meg ennek a küzdelemnek komoly csafazaja. A küzdelem annál nehezebb volt, mivel egészen új ösvényeket választott felvonulási terepül, amelyen külföldi példák biztató útjelzése hiányzott. (Nomen est omen! — mintha ennek az iskolaintézménynek minden átka épen a nevében rejlett volna ez a név — úgy látszik — ma is a vesztére lett.) Az akadálytalan, egyenes előnyomulást még bizonyos versenyérdekdek is gátolták, amelyek a régi uralomrendszer szellemében készséges pártfogókra akadtak. (Az ellenséges hangulatú versenyerők még ma is támadó arcúval állanak szemközt, csupán más stratégiai pozícióban és — fedezékben.) Űgyszólván háromnegyed útján találta a forradalom a polgáriskolai kérdést, amelyet a Károlyi kormány Magyarországra nézve csak formailag oldott meg azzal, hogy hivatalosan is kimondotta a polgáriskolai tanerők anyaintézetének főiskolai karakterét.

Kétségtelen keserű csalódást jelentett a prágai kormánynak az az intézkedése, amellyel a volt osztrák és magyar polgáriskolák közös utódjául az előbbi, tehát alacsonyabbrendű típust választotta. Lehet, hogy csak adminisztratív kényelemszeretetből, vagy csak átmeneti intézkedésképen, de nincs kizárva, hogy a kellő orientáció hiányában történt meg ez a megoldás, melynek következményei a szlovenszkói polgáriskolai tanerőkre egyenesen lesújtók. Hiszen e sorok olvasói bizonyára mind jól tudják, hogy a kormányzat egyáltalában nem honorálta a magyar képesítésű polgáriskolai tanerők szerzett jogait és nagyobb, *nem pusztán szakirányú, de beigazoltan tudományos előképzettségét* s fizetés dolgában mindössze annyi tekintettel volt rájuk, hogy háromszázötven éves fősiskolai évüket beszámította az előléptetésbe.

Bámulatos, hogy a polgáriskolai tanerők hivatott képviselői, közvetlen érdekeltjei, mily keveset reagáltak erre a szemmel látható méltánytalanságra. Nem az erre a kérdésre fordított fáradságot keveslem, de a *sikertelenség* miatt kell szemrehányást tennem. El nem tudom képzelni, hogy egy modern szociális elvek szerint berendezett államnak a forradalom lehelletői még meg sem száradt vezetői elzárkózhatnak az igazság és méltányosság meggyőző érvei elől. Hiszen az őszinte népkormányzati szellem *egyetlen ember jogára* is tekintettel van, az igazság egyetlen csorbáját sem hagyhatja kiküszöböletlenül, hogy is utasíthatná vissza néhány tücat ember indokolt követelését, amikor általa egy, köztudomás

szerint, lelkileg még egészen meg nem hódított országrész vitathatlanul reprezentatív fajsúlyú, intellektuális csoportjának lelke nyugalmát is biztosítja vele, ami politikai tekintetben is eléggé csábitó alkalom.

Soraim most már közelebbi kartársaimhoz szólnak. A defetizmus a mi helyzetünkben is bűn, kari és önárulás. A közoktatás élén egy minden ízében demokratikus férfiú áll, akinek szociális érzéke még a legegyszerűbb munkásnál sem tűrné el a deklaszszálást. Minket pedig a hebehurgyán s hátrányunkra végrehajlott polgáriskolai unifikáció határozottan deklaszszált. Ez ellen állampolgári teljes jogunknál fogva — amelyre büszkék vagyunk — mi valamennyien, szlovákok, magyarok, németek egyaránt, akik főiskolai képzettségünket elvitatni, kinullázni nem engedhetjük — *tiltakozni fogunk*. Követelni fogjuk első sorban azt, hogy képesítésünket, amely háromosztendős rendszeresített, nem pusztán szakirányú, hanem tudományos karakterű főiskolai előtanulmányok eredménye, *úgy fizetésünkben, előmenetelünkben, mint pedig alkalmaztatásunkban érdem szerint értékeljék*.

Ami a fizetésünket illeti, nem tűrhetjük, hogy a *két akadémiai évet végzett geometereket* a B, minket pedig a C skálába sorozzanak s az akadémiai pótlékoktólünk megtagadják.

Alkalmaztatásunkra vonatkozólag meg minden félreértést kizáróan meg kell győznünk felettseinket, hogy a mi polgáriskolai képzettségünk *egy egészen más típusu iskolára* vonatkozik s a volt osztrák polgári iskola *csak névleg* identikus a volt magyar felteslér intézménnyel. A *mi kvalifikációnk egy 6 osztályu polgáriskolára* szól, képzőintézetünk egész tanulmányi rendszere egy hatosztályos középfokú típusra volt berendezve, ahol nem adhoc, a legjobb esetben középiskolai, tanárok tanítottak és vizsgáztattak, mint az osztrák kurzusokon, hanem egyetemi tanárok, amit nem befolyásolhat az a körülmény, hogy ez az iskola-típus a gyakorlatban egy időre 4 osztályos formájára zsugorodott össze.

A nálunk most bevezetett polgári iskola az osztrák mintának szolgailag hű kópiája, mely lényegileg nem más, mint egy 8 osztályos elemi népiskolának felső tagozata. A magyar polgáriskola közoktatásügyi helyzete ettől lényegesen eltérő volt. Nexusa a középiskolákkal ezt világosan bizonyította. Míg az elemi V. VI. parallelizmust nem mutatott a középiskolákkal (szintúgy az osztrák sem) addig a magyar polgári valósággal párhuzamos intézménye

volt a középiskola alsó tagozatának. Az osztrák mintájú képesítés is válságba került a jelenlegi fizetésrendszer mellett, mert ma már nem akad elemi iskolai tanító, aki a problematikus titulusra törekednék vitulus nélkül. Amikor az osztrák képesítési kartársak is — valószínűleg biztos eredménnyel — vissza törtetnek a „B” skálába, ezt nekünk annál inkább keli megteennünk, hogy az újabb revízió alkalmával a képesítésünkben rejlő előnyöket idejében biztosíthassuk magunknak.

Aki kartársaim közül minősítéséhez kapcsolódó elvi jogáról mond le, állampolgári öntudatát tagadja meg. Alkotmányunk alap principiuma az alkotmánylevélben is aláhúzottan büszkélkedő jogegyenlőség. Egyenlőség az aravalóság és a tisztviselő hierarchikus értékmérőül elismert képzettség determináló hatásának szigorú következetességében. Mi nem kívánjuk a másét, de ragaszkodunk a minket megilletőhöz. Törvény törekvéseinknek nem állja útját, az uralkodó szellem meg épen párfogolja azokat. A mi kötelességünk, hogy a törvény vonatkozásait viszonyainkra kiderítsük és alkalmazását szorgalmazzuk. Néma gyereknek az anyja sem érti a szavát. Jogot nem szokás valakire erőszakolni; aki hiányát érzi, maga keresse. S meg is fogjuk találni . . .

Első sürgős teendőnk egy memorandum kidolgozása és a depulációzás a legmagasabb helyeken, ahol nem léteznek kicsinyes versenyérdekek. Ha a szlovenszkói hivatalos tanügyi egyesületek valamilyen kooperatív bizottsága vállalja magára ezt a feladatot, úgy az végezze. Ez esetben magyar egyesületünk vezetőségét kérem az erre vonatkozó eszmecsere sürgős megindítására. Amennyiben erre az egyesületek nem éreznék kompetenciájukat — amit nem hiszek — az akció kezdeményezését is szívesen vállalom. Ez esetben mindazokat, akik e mozgalomhoz csatlakoznak, arra kérem, hogy szíves tanácsaikat és jelentkezéseiket Bratislava, Gyurikovicst-
utca 4. sz. a. címemre intézzék.

Seidl Sándor.

Utmutatás a tételék kidolgozásához.

I.

Az egyesületi életre való nevelés.

E tétel kidolgozásának keretében a következők kifejtését javasoljuk:

Az egyesüléstről általában, mely az azonos célra törekvő erők céltudatos és jól elrendezett tömörítését illeti. A magyar

tanerők szervezettsége, melyet a közös munka, az azonos érdekek tesznek szükségessé. Ez alapon kifejtendő együttműködés, mely a tanítóság erkölcsi és anyagi érdekeinek szolgálatát célozza. Egyetemes igények teljesülése, az egyéni tömegsérelmek orvoslása a szervezettség révén. A tanítói gyűlések, mint az egyesületi élet főgerincei. Ezek, mint a pedagógiai ismeretek terjesztői, a kartársi együvértartozás erősítői. A gyűlések lefolyásának rendje, azok felgyelmezettsége. A tagok kötelezettségei a fentartás eszközeinek megadását illetőleg. Az egyesület keretében minden egyes tagnak és szervnek az egyesületi élettől áthatott tevékenysége. Ama tudat általánossá tétele, hogy csakis a szervezettség révén érhető el egy szebb jövő, sorsunk lényeges megjavítása s egyben a magyar kultúra ügyének sikeres előbbvitelle, védelme és fejlesztése.

II.

Hogyan lehet a népiskola a józan szocializmus magvetője?

A szocializmus nem csupán a ludósok foglalkozásának tárgya, hanem az ma már a társadalom egész rétegeit foglalkoztató dolog, melyet a piaci szónokok s a csapszékek hangadói is egyaránt megtárgyalnak. Bújj, hogy az emberek legtöbbje helytelenül értelmezi a szocializmus tanait s az eszmékör, melyben a mozgalmat lefolytatni szándékoznak, a mai társadalmi rend nyers erővel való felborításához vezetne s jobbat teremteni nem tudna. A társadalmi osztályok közt megnyilvánuló feszültség, a társadalom tagjai közt a „burzsuj és proletár“ megkülönböztetésével való kettéválasztás, a munkás és a munkaadó közti ádáz viszony, a vagyonos osztály elleni engesztelhetetlen gyűlölet . . . mind azt igazolják, hogy az emberek gondolata és érzésvilága a szocializmus téves eszméivel erősen telítve van. Ez ádáz gyűlölet közepette nő fel a szegény családok gyermeke. A népiskola ily körülmények közt nem nézheti tétlenül a napról-napra döbbenetbe ejtő erkölcsi zűllést s az orvoslás terére kell lépnie. E tétel kidolgozásában rá kell mutatni a zűllés megakadályozására, annak útjára és módjára, elhíntve a józan szocializmus magvai, anélkül, hogy bármiféle pártpolitikai irányú nevelésbe bocsátkoznék; s hogy e tekintetben mely út és mód a helyes, éppen erre vár feleletet a címben kifejezett és kidolgozásra ajánlott kérdés.

III.

Hogyan fejleszthetjük legjobban a magyar fajiság érzését a csehszlovák állampolgári nevelés kapcsán?

A magyar fajiság érzetének mibenléte: a kölcsönös vonzódás, megbecsülés és szeretet szálainak szorosabbá tétele azok között,

akiket a magyar anyanyelvük a magyar faj tagjaivá avat. A magyar fajiság érzetének fejlesztésére hatnak: a magyar nyelv ápolása és szeretete, a magyar irodalom termékeinek ismertetése és megkedveltetése, a szülőföld szeretetére való nevelés, a magyar munka, a magyar elme termékeinek megbecsülése és mindezekre irányuló áldozatkészség. A fajiság ápolásának kiinduló pontja a magyar nyelv ápolása. A magyar nyelv szeretete, ragaszkodás ehhez a nyelvhez, legbiztosabb alapja a magyar fajiság fentartásának. A magyar művelődésnek, a szellemi érintkezésnek, a faji közösségnek, valamint a szellemi kapcsolatnak megteremtője s legfőbb eszköze a magyar nyelvünk. Törekvés nyelvünk tisztaságának megőrzésére s a nyelvromlás ellen való küzdelem. A magyar irodalom legkiválóbb termékeinek kiválogatása és megismertetése. (Petőfi, Arany, Jókai stb.) A magyar népköltészet termékeinek bemutatása. Mindezek, mint a faji érzés ápolásának s általában a magyar lélek kiművelésének és magasabbra emelésének legfontosabb eszközei. A magyar nyelv fentartása összeforr az itteni magyarság életének fennállásával. A szülőföld természeti szépségeinek, társas életének, sajátosságainak, a népszokásoknak és népviseletnek megszerettetése és további fentartása. A szülőföldhöz fűződő hagyományok és népregék megőrzése. A népipari termelés fentartása s evégből az iskolával kapcsolatosan egy kis gyűjtemény létesítése. A magyar motívumok kultiválása rajzoktatás terén. A magyar népdalok fejlesztő hatása. A történelem tanítása révén a magyar faj multjának tanulmányozása. A magyar fajiság érzetének fentartása és ápolása nemcsak ideális kötelesség, hanem reális érdek, egyenesen létérdeke az itteni magyarságnak. *A demokratikus államélet természetes folyamánként következik a faji sajátosságok ápolása és fejlesztése s annak átérzése, hogy ezzel hozzájárulhatunk az állam, valamint az egész emberiség értékeinek gyarapításához s ideális feladatainak megvalósításához.*

Az írásbeli dolgozatok javításának módja.

Az írásbeli dolgozatok javítása annyira fontos kiegészítő részét képezi a helyesírás és fogalmazás tanításának, mely nélküle eredményesen el sem képzelhető. Ennélfogva az írásbeli dolgozatok javításának éppen úgy megvan a maga módszeres menete, mint a helyesírás és fogalmazás gyakorlatai megírásának.

Mi, tanítók, tapasztalatból nagyon jól tudjuk, hogy az írásbeli dolgozatok átnézése nagy fáradságot és türelmet kíván, de

azért megbarátkozunk vele, mert ez a munka, amely fáradságos, olyan szükséges is. Weszely Ödön „Az írásbeli dolgozatok pszichológiája” című tanulmányában erre vonatkozólag a következőket mondja: „Az írásbeli dolgozat javítása a világon a legeslegfontosabb dolog; a javítás a legjobb és lepedagógiaibb eszköz a helyesírás és fogalmazás megtanulására. Az a legjobb tanító, aki legtöbbet javít, legtöbb kék ceruzát fogyaszt s egyetlen hibát sem hagy aláhuzás nélkül. A javítás csak úgy eredményes, ha a növendék mellette hasonló pszichológiai munkát végez, mint a dolgozat megírásakor. Ez azonban a tömeges tanításnál sokkal több nehézséggel ütközik, mint a dolgozat megírása. Mert az írás alkalmával a dolgozatnak közös tárgyat választhatunk s így azt közösen megbeszélve, az osztály közösen végezhet bizonyos szellemi munkát. A hibák azonban individuálisak lévén, a növendékek csak akkor végezhetnek eredményes szellemi munkát, ha a javítás alkalmával egyéni megbeszélés volna lehetséges.”

Ez az ideális állapot tehát azt diktálná, hogy az egyes hibákat egyéni megbeszélés tárgyává tegyük. Ezt az egyéni megbeszélést azonban a népes és legtöbbször osztatlan osztályokkal keresztülvinni teljes lehetetlenség. Azonban az ilyen helyzeteknél is megkövetelhető, hogy az általánosabb hibák közös megbeszélés tárgyává tétessenek.

Ha az egyéni megbeszélés és megbeszélés elvét nem is tudjuk keresztülvinni, de azt mindenesetre meg kell tennünk, hogy az egyes hibákat a tanulók észrevegyék s azt maguk javítsák ki. Helytelen dolog lenne, ha a hibás szavak mellé mi kiírnánk a helyeset s ezt a növendékek a gyakorlat más helyén újra írják. Nekünk a hibákat csupán jelezniük kell s erre előre megállapított jelzéseinknek kell lenni, melyek jelentését a növendékekkel meg kell ismertetnünk s magunknak pedig azok betartásához következetesen ragaszkodnunk kell.

A hibák kijavítása a margón vagy a gyakorlat alul hagyott helyén történjék. Mindenesetre ügyelnünk kell arra is, hogy a hibák kijavítása hibátlanul történjék. Az osztályzásnál alkalmazandó számok helyett sok esetben a *szép, csinos, rendes* stb. szavaknak buzditóbb hatásuk van, mint az egyszerű rideg számoknak.

Ezuttal módunkban van közrebocsájtani az írásbeli gyakorlatok javításához szükséges olyan jelzéseket, amelyek a gyakorlatban kitűnően beváltak. Ezen alábbi jelzéssorozatot *Lakatos Károly* igazgató-tanító állította össze a komáromi községi iskola részére.

Az intézetnél évek óta eszerint végzik az írásbeli dolgozatok sikeres javítását. Abból az alkalmából, hogy felmerült az írásbeli dolgozatok javításának mikénti módja, javasoljuk, hogy az alábbi jelzéseket az egyes iskolák fogadják el, mint olyat, amely a jelzett célnak legjobban megfelel.

Az írásbeli dolgozatok hibáinak jelzése.

a) A hibás elválasztás alatt vízszintes vonal — jel teendő hár-om, ke-dves, tem-plom, as-szony; helyesen: há-rom, ked-ves, temp-lom, asz-szony.

b) Ékezet hiányánál ugyanaz, pld. jo, ur, ado; helyesen: jó, úr, adó.

c) Hibás ékezetnél ugyanaz, pld. erdö; helyesen: erdő.

d) Felesleges ékezetnél ugyanaz, pld. kórsó, údvar, bót; helyesen: korszó, udvar, bot.

e) Írásjel elmaradásánál ugyanaz, pld. Az étel tápláló Él mint hal a vízben; helyesen: Az étel tápláló. Él, mint hal a vízben.

f) Kis betű helyett nagy betű használásánál ugyanaz, pld. Én Komáromi vagyok; helyesen: Én komáromi vagyok.

g) Nagy betű helyett kis betű használásánál ugyanaz, pld. Én komáromban születtem; helyesen: Én Komáromban születtem.

h) Fölcserélt betűnél ugyanaz, pld. kucsa, kiráj, Mágyás, levékő, vüördöffz, kátya; helyesen: kutya, király, Mátyás, levegő, fürdővíz, kácsa.

i) A szóban kimaradt betű jelzésénél kis + jel, pld. eber, állat, vet, nyelv; helyesen: ember, állat, vett, nyelv.

+ j) A mondatban kimaradt szónál v hiány jel, pld. v Fecske költöző madár. Péter és Pál v testvérek; helyesen: A fecske költöző madár. Péter és Pál jó testvérek.

k) Összkapcsolt szónál állóvonal | jel, pld. Ne|menj el | Jó|reggelt! Helyesen! Ne menj el! Jó reggelt!

l) Összekötendő szónál ○ jel, pld. El○mennék a gőz○hajóra; helyesen: Elmennék a gőzhajóra.

m) Felesleges betű balra dőlt \ vonallal áthúzandó, pld. ött, hosszú; a t és z a \ jellel áthúzandó.

n) szófőlősleg zárójelbe () kerül, pld. Kérem, igazolja (e)k

leányom mulasztásait. Helyesen: Kérem, igazolja leányom mulasztásait.

A dolgozatok osztályozására jeles (1), jó (2), elégséges (3), alig elégséges (4), elégtelen (5) jegyek használandók.

A gyermek engedelmességre szoktatásáról.

Irtá s egy szülői értékczeleten felolvasta: *Matolcsy Pál*.

(Folyt. és vége.)

Egyik helyről a másikra menni, vagy nem menni; játékban, ételben válogatni; a család egyik-másik tagját szeretni, vagy nem szeretni s a szeszélyesség számtalan egyéb megnyilatkozása, — mind annak a következménye, hogy nem voltak vele szemben kezdetlőtől fogva következetesek azok, akik benne a jó szokást nevelni hivaiva voltak.

Sokan azt hiszik s mondják is, hogy a nagy szeretetből erednek ezek a mulasztások. Nagyon szerették a kis gyermeket s e miatt történnék ezek. Nem kételkedem benne. Nem is szabad magát rossz néven venni, ha a szülők, családtagok nagyon szeretik a gyermeket, de szeretetből nevelni azt rosszá, engedetlené, makacsá, nem szeretet, hanem gyengeség! Szereti-e az a gyermeket, ki azt a rosszat követi el vele szemben, hogy őt hibás szokásokra neveli? Ha elfogadnám is azt, hogy szereti a szíve szerint, ösztönből, — mégis azt a következtetést vonom le, hogy nem szereti; mert ha szeretné, nem nevelné rosszaságra, engedetlenségre, sőt mások előtti kiállhatatlanságra.

Láttuk már ugy-e, mikor rövid időt idegen házban töltöttünk, milyen csúnyán viselték ott magukat a gyermekek? Vendégségbe mentünk valahova, hol a gyermekek, a helyett, hogy jelentéjük kellemessé, vonzóvá, sőt bájossá tette volna időzésünket, tönkre tette azt. Vonaton utazva vagy más olyan alkalomkor, midőn nem menekülhetünk társaságuktól, ki ne tapasztalta volna, mily kellemetlenek s kiállhatatlanok az engedetlen gyermekek? S kire gondolunk ilyenkor első sorban bosszuság és kárhóztatással: a gyermekekre-e vagy a szüleikre? Inkább a szülőkre, kik úgy magukra hagyták nőni vásott gyermekeiket; de másodsorban magukra, e rossz viselkedésű gyermekekre, kik rátapostak lábunkra, bepiszkolták ruhánkat s — minek tagadjuk! — fel is ébredt bennünk az ösztön egy pár végre nem hajtható nyakleves kiosztására. Egy bosszuálló, igaz és őszinte ösztön, mely önkéntelenül támadt lelkünkben a megbotráncozástól, hogy a szülői szeretet ösztöne félre

csavarodott voltában ilyen gyermekeket nevelt, mint ezek, kikkel mi most kénytelenek vagyunk egy társaságban lenni.

Ne szégyeljük ezt a megtorló, bosszuálló ösztönt! Természetes az! Ösztönből ered minden érzésünk, cselekedetünk, abból szeretetünk, nevelő-eljárásunk s ez utóbbinak módja és eszközei is. Minden teremtett lény, állat vagy ember legyen az, mely léte-lénél fogva arra van hivatva, hogy utódokat neveljen, ezt elsősorban ösztönénél fogva teszi. Ez az ösztön nyújtja hozzá az eszközöket is. És ez az ösztön erősebb, sőt bölcsőbb, mint az ide vonatkozó tudomány, mit az ember alkotott.

Hogy ezt példával szemléltessem, kérдем: fel tudnánk e mi okos emberek, nevelni, egy, a fészkeből kivett egynapos madárkát vagy nyúlfiókot? Azt hiszem, hiába való volna minden igyekezetünk. Ehhez kívánt szeretetünk volna ugyan elég, de tudásunk megszegyenítene. Annak az állatanyának örökölt ösztöne szeretet tekintetében éppen annyi, mint a mienk; erkölcsi és testi nevelés szempontjából azonban több a mienknél saját fiókjával szemben. (Az állat erkölcsének nevelését illetően, ne ütközzünk meg! Állat-erkölcs is van s így ezt is neveli az állatanya az ő ösztönszerű szeretetével és módszerével.)

Ki állítaná, hogy a galamb vagy fecske nem szereti a fiát? Hiszen láttuk, mily féltő aggodalmat áll ki, ha azt veszély fenyegeti. A kotló tiszteres erővel szembeszáll, ha csirkéinek védelméről van szó. Maguk e gondos anyák éheznek, fáznak, hogy fiaikat táplálhassák, hidegtől megóvják, egy szóval felneveljék . . . S mégis, ha a fiókák közül valamelyik rendetlenkedni, torkoskodni, a másikkal szemben erőszakoskodni akar, vagy a fészek tisztasága ellen vét, — nem sajnál rajta olyat csípni, a mi minden turbékolásnál, csicsergésnél és kotyogásnál hathatósabb mód; — vagyis a testi fenyítéket alkalmazza.

Aki e példát helyteleníti, annak azt felelem: neveljen fel ő egy egynapos madárfiókot! . . . A ki pedig azt mondaná, hogy a felhozott példák *állatok*, melyeknél ember mégis csak okosabb, különb lény, a kinek nemcsak ösztöne, de lelke és értelme is van s hogy lelke van a nevelendő gyermeknek is, a nevelőjének is . . . hát annak azt mondom, hogy a legkisebb rossz cselekedetet vagy engedellenséget a legkisebb gyermek nem rosszaságból, hanem tudatlanságból és ösztönből követvén el, — ha ezt nem az ösztön eszközeivel, vagyis a természetes ösztön által előírt testi fenyítéssel, hanem elméletekkel akarjuk nem büntetni, hanem megakadályozni, a rossz cselekedet s engedellenség ismétlődésének elejét

venni, — azt érzük el, hogy a gyermek rosszat rosszra halmoz s az ösztönszerű rossz szokásból benne ösztönszerű rossz természet fejlődik.

A test s a lélek s ez utóbbinak minden erkölcsi tulajdona együtt képezik az egyént. Így tehát e kettőnek kölcsönös hatása van egymásra. Ha azt akarom biztosítani, hogy gyermekeim meg ne fázzék s emiatt testi fájdalma ne legyen, lelki fájdalmat okoz nekik: nem teljesítem kérését, nem engedem, hogy a hóban ugráljon, ami pedig neki örömet okozna. Ez nemcsak észszerű jogom, de szülei kötelességem is. Pajkos gyermekek általa óhajtott társaságában, baleseteknek kitélt játékok élvezetében, ha őt meg nem gátolom, szerencsétlenség esetén a törvény engem vád alá helyez s meg is büntet. Mindez azt mutatja, hogy a test épségét helyes fejlődését szabad, sőt szükséges bizonyos esetekben oly eszközökkel óvnom, illetve védelmeznem, melyek a gyermeknek lelki fájdalmat okoznak. Hát megfordítva miért ne állana így a dolog? Ha a gyermek lelkéről, erkölcséről, ezek neveléséről, tisztaságuk megóvásáról van szó, — nem szabad, nem *kell-e* ezek érdekében ahhoz a testhez esetleg oly módon hozzányúlnom, mely fájdalmat okoz? Hiszen a lélekről azt tanultuk s tanítjuk, hogy az nemesebb, értékeesebb tulajdonunk testünkénél, hogy annak rendeltetése és tartalma a földi életen is túlterjed. Miért ne volna hát szabad annak érdekében az egyén másik tulajdonát, a testet, a kevésbbé értékeset, szükség esetén kellemellen érzéseknek is kilentünk?

Bár elég világos, hogy mit értek ezalatt, még világosabban kimondom: meg kell a gyermekeket verni, ha az szükségessé válik. Miért hazudozzam, nagyképűsködjem itt, hol tőlem igazságot, őszinteséget, tanácsot, gyakorlati tapasztalatokat várnak a hallgatók? Ha szükséges, igen, meg kell a gyermeket verni is. De nem azért, hogy ezzel saját magunk bosszúságán enyhültsünk, hanem ő érte magáért. Éppen úgy, mint mikor a kezéből a szálkát kivesszük vagy szemén az árpát kinyomjuk. Kellemetlen fájdalmat okozunk ezekkel, de jót akarunk s értünk el. A büntetésnek ezt a nemét épp oly szeretettel s okossággal kell alkalmaznunk, mint egyéb nevelői eljárásunkat; s úgy, hogy a gyermek belássa, hogy azt megérdemelte s hogy további magaviseletére is befolyással legyen az. Vagyis állandóan gondoljon a bekövetkezendő testi fenyítésre.

Ez a fenyítés nem kellemes és nem is szép munka, sokszor annak jobban fáj, aki végzi, mint annak, akin végzi; s bár olyan, amit számtalan gyermeknél teljesen mellőzhetünk, de viszont olyan,

amit az általános gyermeknevelés kérdésénél a számításból végképp kihagyni egyszerűen nagyképszerű bárkitől is. Ebben a kis elme-futtatásban bizony én se tettem ezt első helyre, de hiányosnak érezném munkálatomat, ha ezt kihagytam volna belőle.

Engedelmes gyermekek társasága nekünk, szüléknek s tanítóknak nagy gyönyör és boldogság. De mikor őket engedelmes-ségre neveljük, nem az a célunk csupán, hogy mi ennek következtében a gyönyör és boldogság nyugalalmát élvezzük, hanem az, hogy őket az élet parancsoló követelményeinek teljesítésére, elviselésére, azok tűrésére s azokhoz alkalmazkodásra képesítsük. És ez a fő, ezért fontos a gyermeknek engedelmes-ségre nevelése s ezért kell ennek érdekében minden eszközt és módot felhasználnunk és alkalmaznunk.

Egyesületi élet.

Elnökségi értekezlet.

Bratislava, 1924 jan. 17.

Egyesületünk alább felsorolt elnöki és vezetőségi tagjai értekezletet tartottak Bratislavában, melynek tárgya volt az *Akademia* könyvkiadóvállalat, Bratislava, ajánlata tankönyvek kiadására vonatkozólag.

Az értekezleten résztvevők délelőlt 11 órakor gyülekeztek össze a Konvent-utcai evangélikus elemi iskola tanácskozó termében, melyet az iskola igazgatósága szíves volt a gyűlés céljára átengedni.

Jelen voltak: *Kovács Alajos* kp. elnök elnökiete mellett *Tátos Lajos* bratislava megyei elnök, *Lemény János* nyitra megyei ügyvezető alelnök, *Kovarik Mihály* bratislavai városi elnök, *Bauer Ferenc* bratislava megyei titkár, *Brakl Ignác* nógrádmegyei titkár, *Vásárhelyi Károly* kp. titkár, *Uherezky Géza* kp. tanácsadó és *Banai Tóth Pál* lapunk felelős szerkesztője. *Schmögner János* kp. alelnök távolmaradását levélben kimentette.

Kovács Alajos elnök az értekezletet megnyitja, a jegyzőkönyv vezetésére *Vásárhelyi Károlyt* kéri fel. Előadja, hogy az *Akademia* bratislavai könyvkiadóvállalat igazgatósága először személyesen, majd írásbelileg is megkereste Egyesületünk elnökségét. Ajánlatot terjeszt elő nevezett könyvkiadóvállalat részéről, melyben az Egyesület által megíratott és általa kiadott tankönyvek, valamint isko-

lai füzetek után bizonyos részesedést ajánl az Egyesület segélyalapja javára.

Eszerint az Egyesület az így kiadandó tankönyvek után 6% bruttó, az irodalom történeli füzetek után pedig 5% netto részesedést kapna. Az Egyesület által kiküldött bírálók tankönyvenként 1000 Ké díjban részesülnek. Azonkívül kilátásba helyezi néhány családos elbocsátott vagy nyugdíjas tanító alkalmaztatását a vállalatnál.

A kiadóvállalat ezzel célul tűzi ki, hogy a magyar tannyelvű iskolákat, a nyolcosztályos iskola tantervének megfelelő, még hiányzó kiváló tankönyvekkel lássa el.

Elnök megjegyzi a javaslat tárgyalása kapcsán, hogy Egyesületünknek igen nagy szüksége van segélyforrásokra, hogy a nyomorba jutott kartársakat kellőleg segélyezhesse. Meg kell ragadni tehát minden alkalmat, hogy a szükséges anyagi segélyforrásokat megszerezhesse.

Az ajánlat fölött az értekezlet beható eszmecserét folytatott, majd elnök előterjesztette az elfogadás módozataira vonatkozó javaslatát. Az elnök előterjesztését az elnöki értekezlet kevés módosítással elfogadta és utasította az Elnökséget a szerződés megkötésére a nevezett könyvkiadó vállalattal.

A szerződés tervezete az Egyesület részéről röviden a következő:

1. Az Egyesület elnökségi értekezlete elfogadja a tankönyvek és tanszerek után felajánlott 6% bruttó, az iskolai füzetek után 5% netto részesedést és a bírálók részére felajánlott 1000 Ké tiszteletdíjat.

2. Az ifjusági és tanítói könyvtárak részére vásárolt könyvekből 10% bruttót kér.

3. A tankönyvek megírását pályázat útján óhajtja eszközölni olyképen, hogy a kiadóvállalat minden megírandó tankönyvnél pályadíjakat tűzzön ki.

A pályatételek megállapítására és kiűzésére, valamint a beérkezett művek eibirálására az Egyesület bizottságot küld ki. A pályázatok minél előbb kiirandók és pedig nemcsak a magyar, hanem a német nyelvű iskolák tankönyveire is. A pályázat nyilvános és jelíges. A közelebbi részletezés a lapunkban közlendő pályázati kiírásoknál fog megállapíttatni.

A nyilvános pályázat elsősorban az elemi iskolai tankönyvekre vonatkozik. Polgári és középiskolai tankönyvek megíratásának megbízás útján is.

4. A néhány nyugdíjas vagy elbocsátott tanító alkalmazását tudomásul veszi.

5. Kívánja, hogy a kiadóvállalat negyedévenként számoljon el, a megillető % ot az Egyesület központi pénztárának küldje be és év végén adjon rendes elszámolást.

6. Az elnöki értekezlet felhatalmazza a központi elnökséget az Akadémia kiadóvállalattal a fentebb körülírt szerződés megkötésére.

Ez volt az elnöki értekezlet főtárgya. Ennek letárgyalása után még néhány fontos egyesületi ügygel is foglalkozott az értekezlet.

Elnök előterjeszti, hogy a f. évi egyetemes nagygyűlés helyéül Rožňava volt kiszemelve. Azonban a gyengélkedő Schmőger János gömöri elnökre a Kp. elnökhöz intézett levele szerint ez igen sok súlyos gondot ró és másfelől is több akadálya van a nagygyűlés Rožňaván való megrendezésének.

Az elnöki értekezlet hosszas megbeszélés után elhatározta, hogy az ez évi nagygyűlés helye Bratislava lesz.

Tárgyalta az elnöki értekezlet az Egyesület nagymegyék szerint való szétválasztását is. Természetesen ebben határozatokat nem hozhatott, mivel ez a megyei egyesületek hatáskörébe tartozik. Csupán azt állapította meg, hogy a nagymegyék szerint való csoportosulás keresztülvitele a tanítóságnak a nagymegyei tanácsokban való képviseltesé miatt feltétlen szükséges.

Elnök felhívja az elnökök figyelmét Vásárhelyi Károly és Uhereczky Géza által kiadott *Iskolai törvények és Rendeletek* gyűjteményére. Hassanak oda, hogy megyéik tanítósága szerezzé be ezen rendkívül fontos és nagy munkával összeállított művet mind maga, mind pedig a tanítói könyvtár részére.

Az elnöki értekezlet a Kp. elnök ebbeli előterjesztését és felhívását magáévá teszi.

Tárgyaltatott végül a honossági ügy. Váásárhelyi Károly előterjeszti, hogy a lévai Kp. gyűlés határozata értelmében az Egyesület vezetősége audenciát kért a minisztériumtól. A miniszterium erre előre bekérte a kihallgatáson átadandó memorandumot. A memorandum elküldetett. A kihallgatás engedélyezését jan. 23-ra már táviratban is kérte a titkárság, azonban az értekezlet napjáig válasz nem érkezett.

Az elnöki értekezlet a főtitkár jelentését tudomásul vette.
(Azóta megérkezett a minisztérium válasza, melyet lapunk más helyén ismerletünk.)

Szlovenszkói tanügyi kiállítás.

A *Referátus* felhívta egyesületünk vezetését, hogy a folyó iskolai évben Bratislavában rendezendő szlovenszkói tanügyi kiállítás előkészítő és alakuló értekezletre küldje ki megbízottait. Elnökünk megbízásából az értekezleten egyesületünk képviselőjében megjelent *Sebestyén Árpád* polg. isk. igazgató, *Tichy Lajos* karlár-sunk sulyos ok miatt megjelenni nem tudott. Az alakuló értekezletről az alábbi referátát kapjuk:

Az értekezletet *Jelinek Károly* zsupai főtanfelügyelő úr nyitotta meg. Az értekezleten a különböző iskolák képviselőjében kiküldött tanárok, tanítók és tanítónők nagy számmal jelentek meg. *Jelinek* főtanfelügyelő úr ismertette a tanügyi kiállítás célját, a rendezésre és beosztásra vonatkozó munkafelosztást, a különböző szakokat, melyek szerint az előkészítő munkálatok igazodni fognak s végül az egyes bizottságokat, melyeket a különböző szakok munkakörének céltudatos ellátása érdekében meg kell alakítani. Olyan tanügyi kiállítás lebeg lelki szemei előtt, — úgymond — mely nemcsak a laikusnak fog tetszeni, hanem a szigorúbb mértékkel mérő szakembert is ki fogja elégíteni. A Szlovenszkóban öt esztendő alatt végzett sokoldalú pedagógiai munkának harmonikusan összeállított hű és élénken szemléltető képét szeretné látni a kiállításban.

Ajánlatára a rendezőbizottság elnökül *Pokorny* reálgyimn. igazgatót választotta meg az alakuló értekezlet. Több felszólalás után a következő szakok szerinti bizottságok alakultak meg:

1. Központi intézőbizottság. 2. Propaganda bizottság. 3. Tankönyvi bizottság. 4. Az írásbeli dolgozatok bizottsága. 5. Testgyakorlásügyi bizottság. 6. Minta szertári bizottság. 7. Népnevelési bizottság. 8. Minta könyvtári bizottság. 9. Ifjusági művelődésügyi bizottság. 10. Szociális gondoskodásügyi bizottság.

Az alakuló értekezleten megjelent *Mašek* miniszteri tanácsos, a Referátus vezetője is, aki az értekezlet végén buzdító beszédet intézett mindazokhoz, akik a nagyjelentőségű kulturális munkában részt fognak venni.

A magyar tannyelvű nép- és polg. iskolák képviselőjében *Sebestyén Árpád* polg. isk. igazgatót és *Kovarik Mihály* ev. népiskolai igazgatót választotta meg a mintaszertári bizottság tagjait az alakuló értekezlet, mely a bizottságok megalakulása után véget ért.

Midőn egyesületünk részéről is örömmel üdvözljük ezen valóban életrevaló és reánk tanítókra rendkívül nagy értékkel bíró tervet, egyben felhívjuk az összes szlovenszkói magyar iskolák

tanerőit, hogy a kilüszött fontos pedagógiai cél sikerét szem előtt tartva, annak elérését minden igyekezetükkel elősegítsék.

Készüljünk a megérdemelt ambícióval ezen kiállításra, mutassuk meg, hogy mit produkált a lefolyt öt év alatt a szlovenszkoí magyar iskola és a magyar tanítóság.

Reméljük és elvárjuk kartársainktól, mindnyájuktól, hogy a magyar nyelvű elemi-, polgári- és középiskolák kellő számmal és súllyal fognak képviseltetni a bratislavai tanügyi kiállításon.

Felhívás a kartársakhoz. Tudomásul adjuk, hogy *Horvát Samu* košicei kartársunk „*Derüts percek*“ c. színpadi vigjáték sorozatát a kartársak részére 18 Ké árban adja és az Egyesület tagjai által megrendelt példányok után a bruttó ár 5%-át ajánlotta fel az *özvegy és árvaalap* céljaira.

A testes könyvben felveit több egy és két felvonásos vigjáték, színpadi tréfa igen alkalmas műkedvelői előadások rendezésére.

A darabok kiválóságát bizonyítja az is, hogy a košicei nemzeti színház közülük három darabot — egész estét kitöltő — rendes színelőadásul előadott.

A darabokhoz csupán 3—6 személy szükséges, az is megkönnyíti színrehozásukat. 5 példány egyszerre való megrendelésénél a gyűjtő kartárs külön 10% honorariumt kap.

Horvát Samu kartársunk könyvének beszerzésére s vele a nemes cél pártolására, felhívjuk kartársaink figyelmét.

Figyelmeztetés az állami tanítók részére. 1923. évi dec. 15-i lapszámunkban egész lefedelmében hoztuk a 226/1923 dec. 5. sz. kormányrendelet, melynek értelmében minden olyan állami elemi és polgári isk. tanítónak, középisk. tanárnak, aki a fordulat idejében működött Szlovenszko területén, akár működik azóta, akár nem — hacsak kifejezetten le nem mondott állásáról, vagy arról végérvényesen el nem bocsátattott, — folyamodni lehet végleges alkalmaztatásért Szlovenszko feljhatalmú miniszteréhez hely megjelölése nélkül.

Ez alól csak a már definitív kinevezett és a Köztársaság idejében rendesen nyugdíjazott állami tanerők képeznek kivételt. A kormányrendelet 1923 dec. 13-án lépett hatályba. Aki ezen időponttól számított 60 napon belül be nem adja lapunkban szintén közzét mellékletekkel ellátott kérvényét, az lemondott ezzel minden további igényéről.

Figyelmeztetjük tehát azon állami kartársainkat, akik ideigle-

nesen (dočasre) vannak kinevezve, valamint azon volt állami tanítókat, akik fizetésük 60%-át kapják, vagy akár nem is kapják, de végérvényesen elbocsátva nincsenek, kérvényeik beadását a jelzett határidőn belül (1924 febr. 10.) el ne mulasszák.

Nem állami tanítókra ez a rendelet nem vonatkozik.

Elnökség értesítése az állampolgárság ügyében.

November 8-án Léván tartott központi egyesületi gyűlésünk megbizta az elnökséget, hogy az állampolgársági kérvények sürgős és kedvező elintézése céljából deputáció útján személyes kérelemmel forduljon Prahába a belügyminiszter úrhoz.

Ezen megbízás folytán az elnökség a kiküldött deputáció részére kihallgatást kért. A belügyminiszter úr személyi titkára azonban azt válaszolta, hogy inkább volna célravezető az iskolaügyi minisztériumhoz fordulni, minekulánna a kérvények elbírálásánál az iskolaügyi minisztérium véleménye döntő fontossággal bír.

Erre az elnökség azonnal az iskolaügyi minisztériumhoz fordult, hogy a deputáció mikor jelenhet meg a kérelmével a miniszter úr előtt. A minisztérium elnöki osztályától azonban azt a választ kaptuk, hogy a honosságra vonatkozó kérelmünket memorandumba foglalva terjesszük fel a minisztériumhoz s az erre kapott választól tegyük függővé, hogy a deputáció megjelenését szükségesnek tartjuk-e, vagy sem.

A honossági ügy egész meritumát úgy tárgyi és jogi, valamint méltányossági szempontból feltártuk memorandumunkban és felterjeszteltük az iskolaügyi miniszter úrhoz, melyre válasz még nem érkezett.

A választ kartársainkkal közölni fogjuk, további tennivalóinkat a választól tesszük függővé.

Láthatják kartársaink, hogy a honosság nagyfontosságú ügyét illetékes legfelsőbb hatóságaink előtt felszinen tartjuk s hogy az ügygel hatóságaink foglalkoznak is.

A honosság kedvező elintézése érdekében mindent meg fogunk tenni, amit kartársaink ezen nagyfontosságú ügye megkíván.

Elnökség.

Tanítói vizsgálatok „Magyar tannyelvű elemi és polgári isk. tan. vizsgáló bizottság“ hivatalosan közli, hogy elemi iskolai tanítói érettségi, elemi és polgári isk. tan. képesítő, kiegészítő, különbözeti és nostrifikáló vizsgálatok folyó év április hó első felében lesznek Bratislavában megtartva. Eziránti kérvények illetékes tanfelügyelőségek útján folyó év február hó 20 ig a fenti vizsgáló bizottsághoz küldendők.

Meghívó. A „Csallóközi tanítók egyesülete“ 1924. évi február hó 14-én d. e. 10 órakor Bratislavában a „Szénatéri“ róm. kath. elemi iskola tornatermében közgyűlést tart, melyre a Bratislava III. tanfelügyelőséghez tartozó összes magyar tannyelvű iskoláknál működő kartársakat ez uton hívom meg (Külön meghívó nem lesz!) Tejfalun, 1924. jan. 20. *Baráth András* elnök. *Tárgysorozat:* 1. Megnyitó. 2. Jegyzőkönyv felolvasása. 3. Felolvasás: Bratislava várcsa. (Honismertetés.) Előadó: *Bauer Ferenc*. 4. A körzet átszervezése, belépés a Bratislava nagyüzpai ált. magyar tanító egyesületbe. 5. Tisztujtítás. 6. Esetleges indítványok.

Szemle.

Néhány szó egy új tantárgyról, illetve Ježo—Banai Tóth „Polgári neveléstan“-áról.

Irta: Dr. Pálesch Ervin

Az 1922. évi 226. számú törvény, mely a polgári ismereteknek és az állampolgári neveléstannak a Csehszlovák Köztársaság összes elemi és polgári iskoláiban való bevezetését elrendeli, a tanítói kart új, jelentős feladatok elé állítja.

Bár ennek az új tantárgynak a bevezetése nemcsak a szaksajtó, hanem a politikai napilapok is élénken foglalkoztatja, mégis úgy vélem, hogy ezen fontos nevelésügyi kérdés nem részeseül megfelelő és tárgyilagos értékelésben, hanem, hogy a közvélemény pro vagy kontra állásfoglalásának politikai, vallási vagy egyéb okai vannak.

A törvény szerint a polgári ismeretek és állampolgári neveléstan olyan kötelező tantárgy, amelynek célja a Csehszlovák Köztársaságra, annak államformájára és berendezésére, a gazdasági, politikai, szociális és kulturális berendezkedésre vonatkozó alapismeretek tanítása, az ifjuságnak köztársasági szellemben való nevelése, továbbá az, hogy a leendő polgárok nemzeti és vallási különbségre való tekintet nélkül tanulják meg polgártársaikat szeretni, valamint, hogy állampolgári jogukat és kötelezéseiket megismerjék.

A polgári neveléstan tehát hazaszeretetre, demokráciára, polgártársaink szeretetére, mások megbecsülésére és tisztelésére nevel.

A polgári ismeretek és állampolgári neveléstan anyaga — mint már a tantárgy neve is mutatja — két részre oszlik: u. m. 1. tanító és 2. nevelő részre. A tantárgy célja ugyanis kettős, még pedig tanítás és nevelés. Ez az alapvető különbség az új tantárgy és a régi úgynevezett „alkotmánytan“ között, amelyet a Monarchia fennállása idején minden iskolában tanítottak. Azelőtt csak a tanítás, az ismeretek közlése volt a cél, — most pedig a nevelő momentum, az állampolgár erkölcsi tulajdonságainak erősítése, az etikai tökéletesítés, lép előtérbe.

Ínnak indoka az a körülmény, hogy valaki a törvényes határozmányo-

kat. az állam alkotmányát és közigazgatását a legpontosabban ismerheti ugyan, de ez még korántsem jelenti azt, hogy az illető állampolgári mentalitással bír.

Az anyagnak tanítói és nevelői részre való osztása francia példára történt. Franciaországban már 1880-ban alkották meg azt a törvényt, mely a tárgy tanítását az iskolákban kötelezővé tette. A törvényt hosszú, heves viták előzték meg, mert sokan azt hitték, hogy ezáltal külön polgári és külön vallási erkölcs és világnézet alakul majd ki, — mások meg úgy gondolták, hogy a hittannak és az erkölcesstannak különválasztása istentelenséget és a szocializmusban való elsüllyedést fog eredményezni.

A francia tanterv a tantárgy céljait az alábbiakban teszi ki, hogy az az összes tantárgyakat kiegészítse, összekösse, magasabb színvonalra emelje és nemesítse és azt kívánja, hogy a tantárgy három irányban teljesítsen feladatot, még pedig a testi, szellemi és erkölcsi nevelés tekintetében.

Nálunk az a feladata a tantárgynak, hogy az iskola öntudatos republikánusokat neveljen, akik a polgári kötelességeiket és jogukat ismerik és maguknak törvényeket alkotni s önmagukat igazgatni képesek. Feladata továbbá, hogy a jövőendő állampolgárok jellemét és akaratát fejlessze, nemzeti és szociális öntudatukat felkeltse és erősítse.

Örömmel állapíthatom meg, hogy ezen feladat betöltését igen hathatósan mozdítja elő a *Ježo Márton* tanfelügyelő és *Banai Tóth Pál* áll. polg. isk. igazgató által írt „*Polgári neveléstan*“, mely a napokban hagyta el a sajtót. (Vezérkönyv a magyar tannyelvű elemi iskolák tanítói számára.)

E vezérkönyv a tanterv által felállított követelményeket a legtökéletesebben kielégíti, az elemi iskolák *alsó tagozata* számára előírt egész anyagot magában foglalja és a tanórák felhasználására, valamint a tanítási és nevelési célok elérésére vonatkozó módszertani utakat, tanácsokat és eszközöket tartalmazza. A vezérkönyvre az egész tanítóságnak a legégetőbb szüksége van, mert az új tantárgy az elemi iskolák alsó tagozatán (I. II. és III. oszt.) nem mint önálló tantárgy, hanem mint a beszéd- és értelemgyakorlat kiegészítő része szerepel és e vezérkönyv nélkül teljességgel lehetetlen a tanítónak megállapítania azt, hogy úgy anyagi, mint módszertani tekintetben mennyiben más ma a beszéd- és értelemgyakorlat, mint előbb, a polgári neveléstan bevezetése előtt. A vezérkönyv anyagi tekintetben megérdemli az »anyaggyűjtemény« megnevezést elnevezést, — módszertani tekintetben pedig a legkülönbözőbb kezdeményezések kincsesbányáját képezi. A mű anyagi és módszertani kiválóságától eltekintve, csak még egy előnyre mutat rá: szoros szellemi kapcsolatban van az újonnan bevezetett »Fecskék«, »Virradat« (sajtó alatt levő IV—V. oszt.) olvasókönyvekkel és ily módon az új tantárgynak az össztanítással való belső összefüggését megkönnyíti.

A szerzők a vezérkönyvben feldolgozott anyagot igen ügyesen válogatták össze és nagyon helyesen rendezték el. Könyvük nem tekinthető a szokásos értelemben vett vezérfonálnak, mely a tanítót meghatározott út követésére kényszeríti, sem pedig módszertani értekezésnek, mely a tanítást minden egyéni jellegétől megfosztja. Ellenkezőleg, a vezérkönyv nagy súlyt helyez a tanítási egyéni jellegére és e tekintetben számos példát és utasítást tartalmaz.

A tanításnak ugyanis egyéninek kell lennie. És mégsem szabad valamely politikai vagy felekezeti pártszellem bélyegét magán viselnie. Ennélfogva ezt a tantárgyat valóban helyesen csak az a tanító tudja majd tanítani, aki — bármely nemzetiségű vagy vallású legyen is — a feladat fontosságának tudatában

van és aki nem tesz vagy mond olyat, amely állampolgári értelemben véve nem helyes. A tanító tehát az anyagot egyoldalú pártszinvallás nélkül közölje a tanulóval; a tanító a saját példaadásával és oktatásával árulja el azt, hogy ő az állami öntudat őre és tegye képessé a tanulót arra, hogy — ha majd egykor érett és itélőképés lesz — a közélet jelenségeit önállóan értékelhesse és ítélhesse meg. A tanulóba biztelelet oltson az állami és szociális intézmények iránt, amit Goethe minden nevelés végcéljának tekint.

Mindazonáltal a tárgyilagosság megóvása mellett is figyelmet fordíthat a tanító azon kötelességekre és jogokra is, amelyek a tanulók nemzeti hovatartozásából folyólag előállnak és amelyek szép összhangba hozhatók az állam iránti kötelességekkel, amelyben élünk.

A polgári ismereteknek és az állampolgári neveléstannak ilyen érteelmű tanítása a különböző nemzetiségű, de ugyanazon célokért harcoló békebarátok törekvéseit is hathatósan fogja előmozdítani. A megfelelő állampolgári nevelés által a kölcsönös megértésre és engedékenységre való hajlandóság is nagyot fog fejlődni.

Az adott viszonyokhoz való okos alkalmazkodás csak előnyére válik a csehszlovákiai magyarságnak. Ha tehát az új tantárgy tanítása ezt tudja eredményezni (— mint ahogy egyes kezekben ezt eredményezheti —), akkor ez magyar szempontból csak örömmel üdvözölhető.

Felekezeti szempontból pedig — úgy hiszem — szintén nem gáncsolható az új tantárgy bevezetése. Hiszen az új tantárgy, különösen pedig annak nevelő része, mely az anyag túlnyomó részét teszi ki, a vallásoktatás eredményeit korántsem teszi kétségessé, hanem ellenhezöleg, inkább megerősíti. Nézetem szerint a polgári nevelés tan a mai életből vett példázataival és modern élet-lapaszatalai tanulságaival fontos kiegészítője a hit- és erkölcstanoktatásnak és annak szilárdabb, realisabb alapot biztosít. Aki pedig a fejét nem dugja a homokba, az be fogja látni, hogy erre ma mennyire szükség van.

E szempontból véve, darázs-fészekhez nyúltak a szerzők. De rögtön leszögezem: ezt a méhészt hozzáértő, mesteri kezével tették.

Általában véve: a gazdag forrásművek, az idevágó szakirodalom alapos ismerete és a gyakorlati kísérletek egész sora alapján a szerzők olyan művet nyújtanak, mely az új tantárggyal szemben politikai, nemzetiségi vagy felekezeti szempontból táplált mindennemű idegenkedést legyőz és a tanítói karnak valóban szakavatott vezetője és tanácsadója lesz egy nemes célhoz vezető új úton.

Jezó Márton és Banai Tóth Pál »Polgári nevelés tan«-át ezért az egész magyar tanítótság fokozott szives figyelmébe ajánlom.

Dr. Zoványi Jenő: A felvilágosodás története. Budapest, Genius kiadás.

Dr. Zoványi Jenő, egykori ref. teológiai tanár, mint a felvilágosodás hős és szenvedélyes harcosa vált ismeretessé a magyar közvélemény előtt. Ebben a szerepében már két ízben is súlyos konfliktusba keveredett bőségszűke hivataltól tényezőivel. Szenvédélyes temperamentuma sok igazságtalan túlzásba és tévedésbe sodorta már bele; mindamelllett kétségtelen, hogy egyik a legképzettebb és legkiválóbb történetíróinknak. Különösen a magyar egyháztörténetírás terén szerzett magának elévülhetetlen érdemeket eredeti kutatásai és széleskörű szaktudományos munkálkodásával.

A kezünk közt levő könyv szintén szerzőjének hatalmas egyháztörténelmi általában művelődéstörténelmi tájékozottságával érdemi ki elismerésünket. A

könyvet a Genius kiadó cég hozta nyilvánosság elé és pedig mint a dr. Czákó Ambró által szerkesztett »Szabad Iskola« (népszerű, tudományos könyvsorozat) egyik kötetét. A kis könyv különösen a tekintetben lézagnpótló, hogy a *francia forradalom utáni idők kulturharcainak* világos és áttekinthető történelmével ismerteti meg a magyar olvasóközönséget.

Zoványi e könyvében két részre tagozva tárgyalja meg a »felvilágosodás történelét«.

Az első rész a francia forradalom előtti idők szellemi küzdelmeiről ad képet; a második rész pedig az azutáni kulturharcok történelét taglalja el egészen napjainkig, beleértve a magyar kulturharcok történelét is. A francia forradalom előtti korok felvilágosodási mozgalmát persze csak a középkori scholaszticizmus, illetve a reneszánsz és humanizmus jellemzésével kezdi ismertetni a szerző.

Szerinte: »a felvilágosodás tágabb és valódi értelemben véve az a folyamat, mellyel az emberiség a szellemi szolgátságból és sötétségből eljut abba az állapotba, ahol minden egyesnek joga, módja és alkama van arra, hogy a saját szemével lássa és a saját eszével ítélje meg a körülötte levőket és történeléket; meg, hogy személyes képességei egész teljességükben kifejtthesse magának és embertársainak javára.«

A felvilágosodásnak ente meghatározása után a szerző sorra elénk állítja mindazon szellemi mozgalmakat, amelyek forradalmi módon bontották meg a megelőző korok merev és szűk dogmarendszerét és így egy-egy újabb világnézet térhódítását tették lehetővé.

A tárgyalásmenetéből és szelleméből kitetszik, hogy a szerző tulajdonképpen nem is a *felvilágosodás* térhódításait akarja kutatni és rajzolni, hanem elsősorban a *gondolatszabadság* történelmi jelentőségét keresi. Kétségtelen, hogy a »felvilágosodás« és a »gondolatszabadság« még nem teljesen azonos kategóriák. A történelmi szomorú bizonyosságait szolgáltatja ennek a ténynek. Lépten-nyomon találkozunk a történelmi folyamán szellemi mozgalmakkal, amelyek a felvilágosodás és lelkiismereti szabadság jegyében törnek előre és amikor elfoglalják a maguk uralkodó helyzetüket, éppoly türelmetlen és zárt dogmarendszerre súlyednek, mint a megelőző világnézet, amely ellen harcoltak. Zoványi ezt az ellenmondást nem vette észre s éppen azért nem is tűzte maga elé olyan világosan tanulmányának a tárgyát, mint pl. *Bury* (»A gondolatszabadság története« ford. Balog Gábor); aki különben némi részben szintén osztja a Zoványi tévedéseiben.

Ebből az alapvető tévedésből folyik Zoványinak az az egyoldalúsága, hogy a gondolatszabadság ellenségeit csaknem kizárólag az egyházakban látja. Mert bár kétségtelen, hogy a vallásos világnézetekhez csak legközelebb a fundamentalizmus türelmetlensége, mégis kétségtelen, hogy a türelmességben osztoznak az egyházakkal azok a forradalmi szellemű mozgalmak is, amelyek éppen az egyházak türelmetlenségének legádázabb ostromozói.

Szintén egyoldalúság a könyvben az egyháztörténelmi adatok túlzott halmozása, ami részben akadálya annak, hogy a könyv a laikus nagyközönség számára is ugyanazt az élvezetet nyújtsa, mint a szakember számára.

G. F.

Egy magyar tanító bucsuja. Nagykapcsról írják: Lélekemelő ünnepek keretében bucsuztatták Mokcsakeresz község lakói december 3)-án a harmincöt évig a községben működő Hadházy György állami igazgató tanító

aki e hosszú idő alatt mindinkább fokozódó ambícióval végezte kötelességét és aki a nyelvi nehézségek miatt most akarata ellenére nyugdíjba menni kényszerült. Délután öt óraker színültig megtelt az iskola helyisége a volt tanítványokkal, szülőkkel, tisztelőkkel és jó barátokkal s mikor az ünnepelt az iskolában megjelent, zúgó tapsvihar, öröm és hálakönnyek között adtak kifejezést az egybegyűltek szeretetüknek és hálájuknak. A református egyházi énekkar éneke után volt tanítványai nevében Galgóczy Gyula nagykaposi bankigazgató üdvözölte a bucsuzót magasan szárnyaló gyönyörű beszéddel. A jelenlegi tanítványok nevében Gyüre Boriska szép kis beszéddel és csinos virágcsokor átadásával köszönte meg azt a sok szellemi kincset, amit szeretett öreg tanítójuk rájuk árasztott. Azután ismét id. Galgóczy János a szülők és barátok nevében bucsuzott el a távozótól. Végül Tóbiás Balogh János volt tanítványa, jelenleg községi bíró, kívánta a község nevében a Mindenható áldását és segédelmét Hadházyra. Szem nem maradt szárazon, amikor az elhangzott üdvözlő és bucsubeszédekre az ünnepelt meghatótságtól remegő hangon válaszolt. Ez alkalommal a bucsuzót, az ünnepelt tanítványai, szülők és jó barátok értékes ajándékokkal lepték meg, miket a távozó könnyes szemmel, hálásan köszönt meg. A község és a távozó tanító egy kedves, felejthetetlen ünnepély emlékével gazdagabbak lettek.

A tanítóság figyelmébe! A Ježo-Banai

Polgári Neveléstan

I. része az I.—II.—III. osztály számára megjelent. Kapható megrendelés útján minden jobb könyvkereskedésben és a kiadónál: Stehr-féle könyvkiadóvállalatnál Prešov.

A 224 oldalt tartalmazó I. rész ára 25 Kč.

Törvények és rendeletek.

Az iskola és nemzet közművelődésügyi minisztérium bratislavai referátusának 1924. évi január 11-én kelt 883. I—A. számú rendelete a néptanítók rendkívüli drágasági segélye tárgyában.

A kormány 380. számú 22/XII. 922. kelt rendelete meghosszabbított 1924. december végéig a 29/XI. 1923 kelt 227. számú rendelettel.

A helyi járandóságok újra értékelését nem kell újból végezni azon tanítóknál, kik államsegélyben részesülnek, valamint a kiutalás meghosszabbításáért, illetve újból való kiutalásért sem kell folyamodniuk mindazoknak, kiknek államsegélyük 1923. évi december végéig már ki van utalva, mert azon összeget, amit 1923. évre kaptak, megszakítás nélkül 1924-ben is kapni fogják.

Abban az esetben, ha a rendkívüli segély emelésére tart igényt a tanító

(magasabb fizetési osztályba lépés esetén), a nagyobbított segély kiutalásáért szükséges a kérvény benyújtása.

Ügyelni kell arra, hogy a segélyösszeg nagyságát befolyásoló bármilyen változás azonnal, legkésőbb pedig 14 napon belül jelentendő a bratislavai referátusnak. Nevezetesen be kell jelenteni az oly okokat, amelyek a drágasági segély nagyságát megváltoztatják, beszüntetik, a családi pótlékot apasztják stb. (Az 1922. évi 394. számú törvény IV p. és az 1923. évi 34. számú kormányrendelet 19. p. V rendelkezései alapján)

A családi pótlék kiutalásáért az oly 18 éven felüli gyermekek részére, kik lelki vagy testi betegek vagy kik tanulmányaikat még nem fejezték be s jó eredménnyel tanulnak, minden évten újból kell a kérvényt beadni (1923. évi 34. rendelet V. cikkének 7 pontja.) A tanulmányaikat folytató gyermekeknél a folyamodványhoz az intézet igazgatósága által kiállított bizonyítványt is kell csatolni arról, hogy jól tanulnak.

Az illetni hivatalt nem nyomtatott több összeírásitvet »Supisová hárok« az államilag segélyezett tanítók helyi járandóságainak összeírásához, az 1923/380. sz. kormányrendelet értelmében — dacára annak, hogy az első nyomtatvány készlet már elfogyott. A helyi javadalmak új összeírására nem kerül a sor, mert ez évben az összeírás már megtörtént minden államilag segélyezett tanítói állásra vonatkozólag.

Az újonnan megválasztott tanítók államsegélyének kérvényezésénél a folyamodványhoz az eddig megkövetelt és előírt okmányokhoz még az előd összeírásitvet »Supisová hárok« is kell mellékelni. Azon esetben, ha véletlenül azon az álláson az elődjének valamely oknál fogva a segély még kiutalva nem lenne, a szükséges összeírásitvet nyomtatvány mintát a tanító önmaga is megcsinálhatja és beterjesztheti.

Megjegyzendő, hogy a családi változás bejelentése kötelező az állami tanítókra is s ugyancsak a drágasági segély és családi pótlék iránt való kérvényezés is oly gyermekeknél kik 18 éven felüliek.

Az iskolaügyi minisztérium bratislavai referátusának (prezidium) 165. prez. 1924. számú rendelete a hivatalos beadványok kiállításáról.

Az iskolaügyi minisztérium bratislavai referátusában 1924. január 1-vel új irat-nyilvántartási rendszer van bevezelve. Az egyöntetűség kedvéért és az elintézés gyorsítása céljából elrendeljük, hogy a hivatalos beadványok kiállítását illetőleg a következő szabályokhoz alkalmazkodjanak úgy a magán felek, mint a hivatalok:

I. Feltétlenül szükséges, hogy minden egyes beadvány csak egy tárgyról szóljon. (Nem honosságról és fizetéskiegészítésről egy iratban vagy fizetési kiutalásról és természetbeni lakás használatáról együttesen.)

II. A tárgy megnevezése az irat elején minden esetben határozott legyen. Az ott előforduló nevek (keresztneveket is jelezni) helyesen legyenek feltüntetve, ugyan úgy az egyének állása is. Beírandó a következő forma:

a) Ha tanítóról van szó, feltüntetjük előbb a személy nevét, azután állását, a helyet és úgy a tárgyat. Pl. Novák János ideigl. tanító r. k. ö. oszt. népisk. Ujvár, kirevezés iránti kérvényo.

Az állás pontosan legyen jelezve a tanítóknál minden esetben: végleges, ideiglenes, helyettes, exponált tanító; vagy végleges, ideiglenes, helyettes, exponált polgári iskolai szaktanító. A felekezeti tanítóknál ugyanolyan jelöléseket használunk, mint az államiaknál.

b) Ha iskoláról van szó, feltüntetendő előbb az iskola neve. Pld. Szered, r. k. 2 oszt. iskola. Az épület javítása. Az iskoláknál mindig jelzendő az hogy hány osztályos. (Osztály alatt értenőd a tanterem, még ha több évfolyam tanulói is vannak benne.) A nem szlovák tannyelvű iskoláknál rövidítve jelzendő milyen tannyelvűek: magy. ném. orosz.

III. A »tárgy« alatti sarokban — feltéve, hogy a beadvány felel valamely felhívásra — a felhívás száma is jelzendő.

A referátusban a számljzés 1924. jan. elsejéltl úgy van szabályozva, hogy az iratok nagy részben tórl számmal lesznek jelezve. Pl.:

27.624—24—1. A.

376

A 27.624 szám a folyószámt ot jelenti, mely alatt a beérkezett ügydarab iktatva volt. Az 1. A jelzés a szám végén jelenti az isk. ügyi minisztérium referátusának azon szakosztályát melyhez az ügy tartozik; még pedig:

I.—A. Népiskolák, polgári iskolák, a vakok és süketnémák intézetei, kisdodovodák.

1.—B. Középsiskolák és tanilóképző intézetek.

II. Népművelődés és népnevelési ügyosztály.

III. Egyházi ügyek osztálya.

Az ügyosztály jelzése előtt áll az évjelzés, azon évé, amelyben az ügydarab a referátusba érkezett. (22—1922, 23—1923, 24—1924.)

A tórl alsórésze a 376 szám a tórlzsszámot jelenti, amely szám minden személynél, iskolánál, tárgynál állandó marad. Pl. N. N. tanítónak ugyanazon száma lesz állandóan, az N.-i r. k. iskolának szintén állandóan egy száma.

Az egyes ügydarabokra vonatkozó válasziratokban mindég jelzendő az illelő ügydarab száma (iktatószám, tórlzsszáma és kelte.)

Tehát a »tárgyban«:

A 27.624—24. 1. A.

376

1924. jan. 2. számboz.

Vagy a szövegben: Novák József ideiglenes tanító Zlatenán a 2 oszt. áll. elemi iskolánál az isk. ügyi referátus 1924. jan. 26. kelt 77.438—23. 1. A számu rendeletével kinevezve, állását elfoglalta 1924. febr. 1 én. 33

A tanítók az oly kérvények vagy más ügydarabok benyújtásánál, melyek határidőből vannak kőlve (m. pl. pályázat állásra, véglegesítés iránti kérvény stb.) jelezzik a határidőt az irat felső jobb sarkában a dátum alatt. (Kívánja ezt a saját érdekük is.) Pl.:

Modra, 1924. febr. 4.

A pályázat határideje 1924. márc. 15.

Ha az iskolák vagy tanítók nyomtatott nagy P betű jelzéssel ellátott iratot kapnak elintézés céljából, ezt az iratában elhelyezni nem szabad, hanem elintézés után azonnal vissza kell küldeni.

Az iskolák és nevelésművelődésügyi minisztérium bratislavai referátusának 1923. évi november hó 24-én kelt 65073—1. A. számú rendelete az iskolai épületekre vonatkozó egészaégügyi gondoskodásról.

Valamennyi Iskolafentartónak!

Az iskolafenntartók illetékes tényezői részéről nem fordíthatik az iskola egészaégügyi viszonyaira — a törvényben előirt módon — kellő figyelmet, ami amúgy is kötelesség volna. Emiatt az iskolásgyermek egészségé, testi szervezete s ezzel egybekapcsolt lelki fejlődése nagyon is szenved, a ragályos be-

tegségek terjesztése az iskola ifjúsága között elősegítik és sok esetben az iskolai épület külseje is kedvezőtlen hatást gyakorol az egész falura.

Hogy ebben a tekintetben javulás álljon elő, utasítom valamennyi elemi- és polgári-, stb. iskolafenntartót, hogy alábbi rendelet szerint járjanak el:

1. Az iskola közvetlen környezete feleljen meg a helyi egészségi, valamint a szép érzék követelményeinek; a trágyadomb, bűdös árkok, lefolyó gárajlével, szemétdomb és egyéb tisztátalanságok a közelségből el legyenek távolítva. Az iskola környezete úgy legyen rendezve, hogy abból az iskola épülete kitűnjék. Ha lehetséges, legyen az iskola épülete előtt kert, hogy az utca pora a tantermekbe ne jusson. Ha kertet ültetni nem volna lehetséges, akkor az épület előtti hely legyen homokkal beszórva, s gondoskodás történjék arról is, hogy az épület előtt fák legyenek ültetve, hogy a gyermekek zöldre tekinthessenek, ami a szemnek jól tesz. Az iskolába vezető út legyen olyképen megcsinálva, hogy a gyermekek még rossz időben se hozzanak sok sárt, havat és port az iskolába. Utak, utcák iskolához vezető átjárói legyenek kiköveve vagy legalább is magasán föltöltve, hogy a víz (sár) róluk lefolyhasson és a gyermekek tiszta cipőkkel léphessenek az iskolába.

Már ezen rendelkezésekkel beleneveljük a gyermekebe az esztétikai érzelmeket, a szülőföld és a természet iránti szeretetet stb.

2. Az iskola udvarát állandóan tisztán kell tartani, ha a tanító kis gazdaságot vezet, gondoskodás történjék az udvar azon részének állandó tisztántartásáról, ahova a tanulók a tízperces szünetben mennek (iskolai árnyékszék, kút). Baromfiaktól, sertésektől és kecskéktől ne legyen az iskolai udvar beszemelve; ezen része az iskolai udvarnak legyen kerítéssel elkerítve, ahogyan az már sok iskolánál úgy is van.

3. Az iskola épülete (sok községben több épület egy iskola részére) úgy külsőleg, valamint belsőleg jó karban legyen tartva, úgy, hogy első tekintetre felismerhető legyen, hogy a község ismeri az iskola jelentőségét. Legyen mindig, ha a szükség megkívánja, az iskola épülete kívülről bemeszelve, különösen, ha az épület régi, történjék ez minden évben.

4. Ablakok. Rothadt, rossz kereteket ujjakkal kell pótolni, hogy egész éven át lehessen rendszeresen szellőztetni. Az ablakok legyenek úgy felszerelve, hogy egészen kinyithatók legyenek. Az ablaküvegek porát, tisztátalanságát a szükséghez képest le kell mosni, hogy a világosságnak szabad bejutása legyen az iskolai tantermekbe.

5. Az ajtók az egész iskolai épületben jó szorosan záródjanak, nehogy a gyermekek egészségének ártalmas légvihar támadhasson.

6. A padló a folyosókon és a tantermekben jó legyen, rothadt részelt mindjárt ki kell javíttatni. Valamennyi tanterem, a szertárak s tantesztületi szobák padlója olajjal legyen beeresztve, hogy a gyermekek tüdejének a porképződése ne legyen ártalmára. A padló havonta egyszer felmosandó. Az olaj ne legyen fekete, hanem a padló beolajozására alkalmasan elkészítve.

7. Iskolai bútorok: a padok, pódium, asztal, szekrények, székek, (minden osztályban kettő), táblák, mozdók legyenek mindig jó karban és állandóan tisztán tartva. Régi meg nem felelő bútor, amelyet már javítással nem lehet hasznavehetővé tenni, legyen fokozatosan az összes iskolai egészségügyi előírásoknak kielégítő módon, ujjal kicserélve. A padok legyenek mindig csak két ülésel bírók. Az iskolai bútorok és a felszerelés mindig tanügyi szak-

értő véleménye alapján legyenek beszerezve. Minden tanteremben legyen mozdó, törülközők (legalább három minden osztályban), úgyszintén egy osztályban sem hiányozhatik köpöcséze és kosár hulladékok részére.

8. Az iskolai helyiségek karácsonykor, husvétkor valamint a nagyszünetekben történő takarításán kívül valamennyi tanterem, folyosó, lépcső, szertárakat, tanterületi szobát, valamint az iskolai árnyékszékeket a mindennapi délutáni előadások után rendszeren ki kell söpörni. Az öszes iskolai bútor (padok, asztalok, székek, szekrények, mozdó, kályha), nedves ronggyal letörölendők. Úgyszintén el kell távolítani a port a falakról, a falon függő képekről és térképekről. A söpréshez nedves fűrészpör használendő és söpörni mindig nyitott ablakoknál kell. A padlónak vízzel való felleccsolása nem ajánlatos, mert ezzel a port el nem távolítjuk. Az iskola épületbe vezető utca, valamint az udvar felőli bejáratoknál legyenek lábtörölők, minden osztály bejáratánál legyen vas vagy gyékényből készült lábtörő.

9. Iskola szolgál. Hogy az iskolai helyiségek ezen mindennapi tisztulása rendszeren és felnőtt személyekkel végeztessek, szükséges, hogy minden iskolánál legyen iskolaszolga (férfi, nő), a helyi körülményekhez mérten, az iskolafenntartó által fizetve, aki az igazgató felügyelete és parancsára az iskola egészségügyi állapotáért a hivatalok előtt felelősséggel tartozik és köteles ezen összes munkákat elvégezni. Iskolás gyermekeknek iskolai helyiségek tisztításához való felhasználása egészségi okokból a legzigorubban meg van tiltva.

10. Iskolai helyiségek kivilágítása. Az éles napfény ellen, a tanulók szemének megvédésére mindenütt függönyök legyenek. A tanteremben, a szemben ülő tanulók szemébe eső fényt függönyökkel vagy az üvegtábláknak fehér olaj festékekkel való befestésével tompítjuk le. Az iskolai táblák legyenek gyakran sűrű fekete és fénytelen táblalakkal bekenve; nagyságuk legkevesebb 160×200. Az iskolai táblák tisztítására legyen mindenütt kéznél szivacs, rongy és vízestál.

11. Minden iskolának legyen meg az egész évre elegendő fűtőanyag készlete úgy, hogy minden évszakban be lehessen tartani a törvényes hőfokot. Legkevesebb 13° R. legnagyobb 15° R. A tantermek legyenek ellátva szelelőkkel, hogy tiszítás idején a hőfok és a szellőztetés szabályozható legyen.

12. Iskolai árnyékszékek. Az iskolai árnyékszékekre, amelyek minden iskolánál külön kell, hogy legyenek (ha az iskola több épületből áll, akkor minden épületnél külön), legnagyobb figyelem fordítandó. Az árnyékszékeket el kell választani külön a fiúknak, külön leányoknak. Minden iskolánál legyen fiúk számára rendes lefolyással pisoir. Árnyékszékű ülések legyenek megfelelő számban (20 tanuló részére egy) és mindennap tisztítva (ragályos betegségektől való óvakodás miatt), a padlót az árnyékszékben hetenként legalább egyszer le kell mosni. A pöcegödörök legyenek kelő időben kiürítve, de sohasem a tanítás ideje alatt. A pisoir, az árnyékszék, a pöcegödörök legyenek gyakran, legalább ottatlan messzel, fertőtlenítve. Ahol az iskolai árnyékszékek az épületen kívül vannak, (az udvaron, a kertben, az iskola közelében,) legyen az oda vezető út kikövezve, hogy téli, vagy eső idején a gyermekek a lehető legkevesebb sárt vagy havat hordjanak be az osztályba.

13. Jó ivóvíz kúttal minden iskola kell, hogy el legyen látva. A kút környéke legyen mindig tisztán tartva. A kút úgy legyen csinálva, hogy abba ne jut hasson bele szennyvíz; nem szabad közel lennie az árnyékszékhez,

ólhoz, szemétdombhoz; egészen be legyen fődve és veszélytelen legyen. Legbiztosabb a szívó-kút.

Az iskolai helyiségek tiszta karbantartására vonatkozó ezen kötelességeket nyomatékosan figyelmébe ajánlom az iskolafenntartóknak azzal, hogy mindennemű megintésük a törvény szerint büntetve lesz.

Szerkesztői üzenetek.

T. Léva. A kartársakhoz intézendő s a lap körüli tevékenységre buzdított szavai igen tiszteletreméltó intenciókból erednek, azonban az általunk legjobban tapasztalható tények azt igazolják, hogy e tekintetben serkentő szavakra egyelőre szükség nincs, mert a kívánt dolgok kifejlődése örvendetes módon emelkedő irányzatot mutat. A mellékelt vers esetleg sorra kerül, noha úgy vagyunk meggyőződve, hogy e tekintetben összegyűjtendő adományok elsősorban egy magyar ref. teológiai főiskola felállítását célozzák. — **Sch. Rozányó.** A tévedésre okot adó névaláírás igazán jóízű humoros esetnek lett a szülőanya. Különböztet tanulságul is szolgálhat arra nézve, hogy nevét mindenki olvashatóan írja le, nehogy a komoly tévedések mellett esetleg még humorra is(!) alkalmat adjon. Épp az év elejére esett dolog a babona szerint jó ómen az új esztendőre. Az ismeretes baleset azonban már szomorú dolog. Remélhetőleg már nincs semmi baj s öszöntén kívánjuk, hogy az eddigi tapasztalt lelkes tevékenység mellett örvendjen jó egészségnek is, mely ehhez a munkához annyira szükséges. Az ismeretes ügyben a kívánt módon jártunk el. — **Cs. Gy.** A beküldött dolog sorra kerül. Azonban igen szeretnők, ha a tanulmányútról olyan tapasztalat is érkezne, mely a cseh iskolák egyes dolgokban való kiválóságáról szólna. Nem mintha kételkednénk azok valódiságában, de mindenestre szeretnők látni azok mibenlétét. — **F. I.** Ismerjük írói egyéniségét, mely a konkrét pedagógiai kérdésekkel való foglalkozás helyett inkább a novellisztikus irányban keres érvényesülést. A beküldött két dolgozatnak valamelyes köze is van a gyermekpszichológiához, valamint ahhoz az életközösséghez, mely a családot az iskolával összeköti. Minthogy szorosán vett pedagógiai dolgozatok várnak közlésre, írásait félre kellett tennünk.

Kiadóhivatali üzenetek.

B. J. Dunaszerdahely, Sz. Gy. Múl'atka, tagjaink sorába felvettük, a lapot megindítottuk. **N. V. Kéménd, N. A. Lučenec, K. J. Košice, K. B. Švedlár,** az elkallódott számokat újból megküldték. **K. J. Vághosszúfalu, Cs. L. Dolný-Fedvernek,** címét kijavítottuk. **Z. K. Jéne, P. S. Szímő,** tagjaink sorába felvettük. **B. J. Husina,** írja meg, hogy a három évfolyamból mely számok hiányoznak s a még raktáron levőket küldjük. Fizetése ügyében forduljon **Uherezky Géza** kartársunkhoz — **Komárno, Széna-tér. I. L. Rim-**

Sobota, a naptár ára nem folyt be. Közlje velünk, hogy egyes évfolyamok mely számai hiányoznak, lehetőleg küldjük. **F. J. Černahov**, tangjaink közé ismét felvettük. Naptárt nem küldhetünk, mert már rég elfogyott. **M. M. Magyarország**. Lapunk számait pótlólag 1923. január 1-től július 1.-ig megküldtük. Tagdíja 1923 december végéig van rendezve.

Pályázat kántori állásra. A dunaszerdahelyi (Csallóköz) róm. kath. egyházközség kántori állásra pályázatot hirdet Javadalom: 2 szoba, konyhából és megfelelő mellékhelyiségekből álló lakás, mellette 223 □-öl kert; 3239 □-öl szántóföld haszonélvezete; 36 mm. buza pénzbeli egyenértéke a mindenkori szept. 1.-i piaci ár szerint törzsfizetesként; 50 mm. rozs extendébéli és 6000 lél. k után a stólaris jövedelem. Az összjövedelem az 1923--1924. gazd. évben meghaladja a 16.000 K-át a lakáson kívül. A kántor zenei képzettségét magánoktatás által is értékesítheti. Kötelessége: az összes kántori teendőket végezni, az egyházközségi és a kath. egyesületi élet teendőiben tevékeny részt venni. Pályázhat legalább is kántori oklevéllel bíró, fegyelmezett jellemű róm. kath. férfi. Választás 1924 február 18-án hétfőn.

Helyettes tanítót keresek a tanév végéig. Fizetés megegyezés szerint. Jelentkezhetnek okleveles, vagy ezzel egyenértékű képesítésű ref. vallású, egyének (tanítók vagy tanítónők) Megyerics, Komárom mellett. Posta. Vasúttárolomás helyben. *Sedvi Pál* ref. kántortanító.

Pályázati hirdetés. A jescicei rk. iskolaszék tanítónői állására febr. 6-ára pályázatot hirdet. Fizetés: községtől 30 pár után páronként $\frac{1}{2}$ véka rozs $\frac{1}{4}$ véka zab és 20 fillér; 7 hold föld, ebből 3 hold szántó, a többi legelő és kert; megfelelő lakás, a többi államszegély. Szlovenszkoí illetőségű, nosztrifikációs vizsgával rendelkező okl. tanerők kérvényüket a hosticei (Gesztete), up. Rimasimonovce pléb. hivatalnak küldjék. Az állás azonnal elfoglalandó.

Pályázati hirdetés. A jókai (Bratíska z.) izraelita iskolaszék a magyar anyanyelvű osztatlan népiskolája tanítói állására pályázatot hirdet. Pályázhatnak csehszlovák honosságú, nosztrifikációs vizsgát tett férfi tanítók, kik háberül is képesek tanítani. Javadalom törvényes, azonkívül a hírközségtől mellékjövedelem. Nőtlenek előnyben részesülnek. Az állás azonnal elfoglalandó.
Iskolaszék.

Pályázat. Uri családhoz nevelő kerestetik két III. osztályú reálgimnáziumi és egy I. polg. isk. leánytanuló mellé. A fiúknak kezdőfokon begedüre, a leánynak zongorára való oktatása megkívánlatik. Fizetés megegyezés szerint. Ajánlatok Berger Béla földbirtokoshoz küldendők Dolne Srnie pp. Nové Mesto, n Váhom.

Állatok kitévésére természetrajzi tanszerek szállítására vállalkozik
Kunszt Károly nyug. tanító Somorja—Šamorjn.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőség címére küldendők.
All. polg. leányiskola: Komárno (Komárom).
A kiadóhivatal ügyvezetői (előfizetések, hirdetések, reklamációk) **Árendás József** közp. pénztáros és **Telkes Mihály** közp. ellenőr intézik.

Nyomatott Spitzer Sándor könyvnyomdájában Komárno 1923.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KOZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banal Tóth Pál.**

Társzerkesztő: **Vankó Imre.**

TARTALOM:

Vezércikk:

A tanítóság egysége . . . 85 oldal.

Vincze Ferenc:

A minősítésünkről . . . 87 oldal.

Zsemlye Ilona:

Tanítási tervezet 92 oldal.

(V. I)

Paptanító-rendszer 95 oldal.

Egyesületi élet 98 oldal.

Szemle 105 oldal.

Törvények és rendeletek . . . 106 oldal.

Szerkesztői üzenetek.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hirdetések.

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola, } Komárom
Kiadóhivatal: Községi elemi iskola, } (Komárom.)

Pályázati hirdetés. Gemer-Kováčovai (p. Drnava, z. XIX.) rk. filiális iskolaszék magyar tanfelügyelő népiskolájánál megüresedett rendes kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: 2 szobás lakás, szükséges mellékhelyiségekkel, 7 hold 156 □-os szántóföld és rét, 1/2 telek után letelezési jog, 8 méter tűzifa, 6 köböl roza, 30 korona készpénz és stóla, többi államszolg. dírméter tűzifa, 6 köböl roza, 30 korona készpénz és stóla, többi államszolg. Csehszlovák állampolgársággal és nosztrifikációs oklevéllel bíró férfitanérök Pályázhat legalább is kántori oklevéllel bíró, felddhetetlen jellemű róm. kath. állás azonnal elfoglalandó. Iskolaszék.

Pályázat kántori állásra. A dunaszerdahelyi (Csallóköz) róm. kath. egyházközség kántori állásra pályázatot hirdet. Javadalom: 2 szoba, konyhából és megfelelő mellékhelyiségekkel álló lakás, mellette 223 □-os kert; 3239 □-os szántóföld haszonélvezete: 36 mm. buza pénzbeli egyenértéke a mindenkori szept. 1-1. piaci ár szerint törzsfizetlenségű; 50 mm. roza esztendőbeli és 100 mm. kukorica után a szőlőjővedelem. Az összjővedelem az 1923-1924. gazd. évben 16000 K-át a lakáson kívül. A kántor zenci képzettségét magán- megbaladja a 16000 K-át a lakáson kívül. A kántor zenci képzettségét magán- oktatás által is értékesítheti. Kötelessége: az összes kántori teendőket végezni, az egyházközségi és a kath. egyesületi élet teendőiben tevékeny részt venni. Pályázhat legalább is kántori oklevéllel bíró, felddhetetlen jellemű róm. kath. férfi. Választás 1924. február 18-án hátsón.

Állatok kitérésére természetrajzi tanszerek szállítására vállalkozik Kunost Károly nyug. tanító Somorjá-Samorjn.

Az osztrák róm. kath. hitközség temploma orgonája helyett nagyobb kíván venni, a régi barokk stílusú, csinos külsejű, 5 változatú — két változat új — légszűrőrendszerű, új pedálú, teljesen használható, május havi elszállításal eladó. Bármikor megtekinthető. Bővebbet Markos kántornál.

Pályázati hirdetés. A jessicei rk. iskolaszék tanítói állásra pályázatot hirdet. Pályázhatnak nők és férfiak egyaránt. Pályázati ha áridő febr. 20. Fize-tés: községtől 30 pár után párnként 1/2 véka roza, 1/2 véka zab és 20 fillér; 7 hold föld, melyből 3 hold szántó, a többi legelő és kert, megfelelő lakás; a többi államszolg. Szlovenszkói illetőségű, nosztrifikációs vizsgával rendel-kező okl. tanérök kérvényüket a hosticei (Geszte) up. Rimasimonovce pléb. hivatalnak köldjék. Az állás azonnal elfoglalandó!

Hirdetés. Nosztrifikációs vizgát tett tanító I. tanévre helyettesül keres-tek. Cím a Magyar Tanító kiadóhivatalában.

Pályamutató a pályaválasztás előtt magyar ifj. kalauz	6— Kő.
Fernhardt, Egy Jézusita emlékei a kommunizmus idejében	6— >
Ivrdy, Slovnik latinsky-Slovensky 2t.— K, kötve	28— >
Freytag, Welt—Atlas 211 Kärten kötve	50— >
Hickmann, Geograph. statistischer Universal Atlas	50— >
Masaryk G. T. Slávok a háború után	6:50 >
Masaryk G. T. A humanitás eszményképei	6:50 >
Masaryk G. T. Az új Európa	13— >
Erdős R. Santerra Biboros regény	26— >
Erdős R. A nagy iskolai regény	26— >
Erdős R. Norma regény	18— >
Pósa L. Válogatott költemények. Jubeliumi kiad. finom papíron nyomva	20— >
Zejdler, Erzsébet királyné marifromsága, ford. Caermely Gyula	18— >
Werkmann, A madeira halott fűzve 32.— K, kötve	39— >
Klug-Bilkei, Az örök való dolgok kötve	7— >
Klug-Bilkei, Az örök források fűzve	5— >
Klug-Bilkei, Az örök utak fűzve	5— >
Tiefenthaler, A keresztény élet fűzve	8— >
Tóth Kálmán, Szent Pál apostoli működése	10— >
Ólvedi László, A hányás éneke	8— >
Mécs László, Bajnali harangzó	12— >
Stampay, Imakönyv legújabb kiadás, Slov. Imprimat.	10— >
Bécsinói szegedi szakácskönyv	40— >

Megrendelendő: **Szent József** könyv- és papírkereskedésben
FOZSONY—BRATISLAVA, Lőrincapu-utca B.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KOZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Társszerkesztő: **Vaskó Imre.**

A tanítóság egysége

az erő kimeríthetetlen forrása volna, ha megvolna. Sajnos azonban nincs meg. A Közlársaság tanítósága kisebb-nagyobb csoportokra tagozódva széthúz és ahelyett, hogy az erők tömörítésére törekednék, erőit sokszor osztály és pártérdekek szolgálatába állítja. Nem tanítói érdekeket mozdít elő, hanem távol álló vagy már épen letűnt ideákat istápol.

Pedig, aki most gondolkodó fejjel áll a harcoló, életért, érdekekért küzdő társadalmi forgatagban és jól megfigyelve mindent, ami körülötte történik, azt láthatja, hogy épen most van itt a legfőbb ideje annak, hogy a tanítóság felismerje önmagát, minden tanulóban testvérrel és bajtársat lásson, felismerje a közös veszélyt, mely minden tanítót egyformán fenyeget.

A tanítóság már a régi időben harcot indított elismeretéskéért, munkájának anyagi ellenszolgáltatásban is mutatkozó megbecsüléseért. Nem kívánt többet, mint amennyi megilleti, nem szaladt el nem érhető álmok után, nem volt szerénytelen, csupán azt követelte — és pedig teljes joggal, — hogy annyira értékeljék, mint a más kategóriákban foglalkozó, de semmivel sem nagyobb fontosságú, köztisztviselőket. Szóval a paritásra törekedett.

Hosszú, keserves küzdelem, sok bántó, sértő megalázás után végre a társadalmi változások meghozták Európaszerte a tanítóság ezen óhajának teljesülését.

A tanítóság anyagi helyzete javulni kezdett, a kormányok és a társadalom figyelme élénken a tanítói munka felé irányult.

A közlársaság törvényhozó testülete is megalkotta a paritásos törvényt, amely kimondja, hogy a tanítóság a vele egyenlő képzettségű állami alkalmazottakkal azonos fizetésben részesül.

A tanítóság nyugalma azonban nem tartott sokáig, a parilásos törvényen csakhamar csorba esett, amelynek kiküszöbölése még máig sem sikerült teljesen.

A különféle drágasági pótlékok helyett a múlt év ápr. 1-én életbelépett az úgynevezett egységes drágasági segély, míg a törzsfizetés 75%-kal felemeltetett, úgyszintén egységesen rendeztetett a helyi pótlék. A magasabb fizetési osztályokban ez az egységes drágasági segély csökken, mivel nagyobb a törzsfizetés és a helyi pótlék. Az egységes drágasági segély a családi állapottól is függ.

Tudomásunk van róla, hogy mostanában új fizetési törvénytervezet készül, amely szerint az egységes drágasági segély teljesen megszűnnék, ennek ellenében a törzsfizetés és a helyi pótlék emeltetnék újból bizonyos percenttel.

Ez a terv épen az alacsonyabb fizetési osztályokba beosztott tanítóságra és vele azonos rangosztályokba tartozó középállású tisztviselőkre nézve óriási veszedelmel rejt magában. Mert míg a VI.-tól kezdve magasabb fizetési osztályokba sorozott főtisztviselők az eddigi aránylag csekély egységes drágasági segélyükkel szemben igen sokat nyernének a mostani nagyobb összegű törzsfizetésük és helyi pótlékuk percentuális felemelése által, addig a VII.-től lefelé beosztott tanítók és tisztviselők elveszítenék teljesen a fizetésük nagyobb részét tevő egységes drágasági segélyt és ezt csak igen kis mértékben pótolná alacsony törzsfizetésük és helyi pótlékuk újabb felemelése.

Végeredményben a fizetési rendszerben igen nagy eltolódás és aránytalanság származnék, mert míg az alacsonyabb fizetési osztályokban levők illetménye tetemesen csökkenék, a magasabb osztályok főtisztviselőinek illetménye pedig nagy mértékben növekednék a jelenlegi illetménnyel szemben.

Visszajutnánk abba a régi állapotba, hogy a tisztviselői fizetések között aránytalan és meg nem okadatolható nagy különbségek állának elő s ezzel kiejtené a tanítóság is kezéből mindazon erkölcsi és anyagi előnyt, melyet a demokratikus szellemben megváltozott idő neki juttatott.

Ez az, ami kell, hogy a köztársaság tanítóságát összetartásra, egységes fellépésre készítse. Ezen létérdekünkbe vágó kérdés előtt el kell tűnnie nemzetiségi, politikai, vallási, állás-jellegbeli különbségeknek.

Országos Tanítói Egyesületünk, amely sem politikai pártokkal nexusban nincs, sem osztályérdekek szolgálatában nem áll, hanem tisztán a tanítói szellemi és anyagi ügyek érdekében küzd, látja ezen veszély előrevetett árnyékát. Résen van, hogy szükség eselén a maga — a magyar tanítóság számarányához képest — tekintélyes és intakt súlyát latba vesse az össztanítóság anyagi érdekeinek megvédésére. Reméljük, hogy e tekintetben találkozni is fog és megérti egymást a köztársaság tanítóságának egyeteme.

A minősítésünkről.

Kartársaink egyrészét ugyan e napokban még állásuk, kenyérük biztosítása sokkal inkább érdekli, mint a minősítés kérdése, mégis napirendre kell hoznunk ezt a fontos ügyet is, mert az eddig érvényben levő törvények szerint bármilyen tanítói állásra kinevezelt kartársunk további sorsa, előmenetele, pótléka szorosan összefügg működésének eredményességével. Azaz, a jó minősítés biztosít mindent, a nem kielégítő minősítés pedig megakaszthatja az előrehaladást a fizetési fokozatokban és így igen érzékeny anyagi károsodást jelenthet.

Jó lesz tehát megvizsgálni azokat az okokat és körülményeket, amelyek tanítói működésünk sikerességét elősegítik és azokat is, amelyek gátolják azt. Erre a vizsgálatra pedig ne éppen egy-egy tanfelügyelői látogatás és az azután hallott kritika adjon ám alkalmat, hanem sokkal okosabb dolog lesz előrelátóan megbírálni úgy saját magunkat, mint a helyviszonyokat, hogy lehetőleg elejét vegyük minden nagyobb kellemetlenségnek. Az év kezdete különben már maga is jó alkalom az ilyesfélékkel való foglalkozásra, amennyiben, ha megállapításaink során valami hiányzó szemléltetési eszköz beszerzésének szükségességét sikerül kimutatnunk, úgy az egyes iskolák igazgatói belátván a nélkülözhetetlenséget, valószínűleg gyorsabban fognak gondoskodni azokról költségvetésükben.

Nagy hiányt érezzük mindenekelőtt egy, a szlovenszói magyar tanítási nyelvű elemi népiskolákra vonatkozó teljesen hivatalos, részleles tantervnek és az ahhoz tartozó miniszteri utasításoknak, mert hiszen azok tájékoztatnának bennünket népiskoláink feladatáról s abban találnók meg pontosan megállapított munkakörünket is. Alapvető fontosságú ez, mert még majd annak legpontosabb és legsikeresebb betöltése mellett is ezerféle más ok

található arra, hogy egy egy-egy tanító működése jól vagy rosszul minősíthessék.

Az objektív kritika előtt mindig meghajlunk s a kikorrigálásáról feltétlenül gondoskodunk. Hogy azonban semmiféle meglepetés ne érjen bennünket, jó lesz, ha mi magunk is fellesszük saját magunk elé ezt a kérdést: kit tarthatunk demokratikus elveken épült ifjú köztársaságunkban, a mai kor követelményei alapján, egyáltalán jó tanítónak és milyen eszmék vezessék őt néptanítói magasztos hivatása eredményes betöltésében?

A felelet ilyenforma lehet: jó tanító — nem, hanem valóban rászületelt nevelőművész az, aki a mostani évek iskolásgyermekcél tapintatosan fegyelmezni tudja. (E nehéz kérdés különben megérdemelné egy külön lélekelemzést: kikutatni azt, hogy mi minden oka van annak, hogy a mai tanulók miért olyan fegyelmezettelesek, idegesek, tiszteletlenek stb. stb. mert, bár tudjuk, miszerint egy demokratikus köztársaságban szabad, önérzékes polgárokat és nem rabszolgákat sőt nem is lelkellen jobbagyokat kell nevelnünk, de a magaviselet, a jó modor, a felnőttek illő tisztelete, az engedelmesség tekintetében nagyon sok túrhetetlen jelenséget meg kell változtatni.) Másodszer: jó tanító bizonyára az, aki az iskola sokféle anyagú és természetű tantárgyait, a fejlődésben levő gyermeki lelkek képességeit és tulajdonságait folytonosan szem előtt tartva, a legértelmesebb módszerekkel tudja tanítani, tehát szemléltet és cselekedtet az alkotó munka elve szerint. Elfogadjuk azt is, hogy jó tanító csak az lehet, aki maga is képzett, okos, jellemes és jó modorú egyén, aki, mint a jó pap: holtig tanul, de tudományát nem önző céljainak megvalósítására használja, hanem a közműveltség emelésére, mert a tanítói működés éppen abban különbözik minden más emberi foglalkozástól, a lekipásztori foglalkozáshoz hasonlóan — hogy az nem öncélú állás, hanem szent hivatás minden szépnak, jónak és igaznak önzetlen tanítására. Tudjuk, hogy jó tanító csakis az, aki nemcsak azért érez és táplál magában vallásos, hazafias és bármely más neves érzelmeket, hogy azok által csak az ő szíve-lelke teljék meg megnyugvással és boldogsággal, hanem azért is, hogy hasonló érzelmeket fakasztva és erősítve meg tanítványaiiban is: egy egy nemzedék boldogságát biztosítsa. Azt sem vitatjuk, hogy jó tanító csak az lehet, aki maga sem tartja és érzi kínos robotnak a mindennapi munkát, hanem azt vallja és tanítja, hogy a hasznos és tisztességes munka az emberiség legnagyobb szükségessége és áldása. Végül igazuk van azoknak is, kik csak azokat tartják jó tanítóknak, kik egyedül csak

magasztos hivatásuknak élnek s lelkes vezetői tudnak lenni kicsi falujuk lakóinak.

Láthatjuk e feleletekből, hogy a jó tanító elnevezésre, jobban mondva minősítésünk jóságának vagy rosszságának megállapítására oly sokoldalú értékelés és bírálat alá kerülünk, mint talán egyetlen más pályán dolgozó hivatalnok sem. Mindezekon felül minősítésünk egyik lényeges pontja lehet az is, amely politikai magatartásunkra vonatkozik. Itt csak ismételhetem a pártpolitikára vonatkozó szerény nézetemet, amely szerint bármely államfenntartó párt-hoz tarthatunk, mint csendes tag, de hangos korteskedést folytatni nem célszerű, mert tanítványaink szüleiben és esetleg az egész közsgben ellenségeket támasztunk, az pedig nevelői munkánkat akadályozhatja meg. Hasonlóképpen vagyunk a felekezeti kérdésekben is.

Egy állami tanító csak akkor áll hivatása magaslatár, ha az összes tanítványai megszeretik s ugyszólván lelkileg egyesülnek vele. Ezt pedig csak akkor érheti el, ha tanítása közben az ideális egyenlőség elvéhez fel tud emelkedni és nem tesz különbséget tanítványai között felekezeti alapon. A jó tanítónak igazán elfogulatlanul kell éreznie és alkalmazni a felebaráti szeretetet. A felekezeti iskolákban működő kartársak — az iskolájuk jellege szerint — bizonyára a felekezeti öntudat mélyítésén fáradoznak, ezáltal pedig csak a válaszfal erősödik, amely az emberi társadalmat sajnosan megbontja. Az elkülönülés mindig idegenkedést, esetleg még irigykedést és gyűlölséget is teremthet, azért vagyok én híve az állami népiskoláztatásnak, hogy a jövő generáció emberhez illő szeretetben nőjjön fel. Hogy ez az én egyéni véleményem s vele semmiféle államosító propagandát nincs céloom üzni, azt ugyebár elfogadják kedves kartársaim. Voltam én is felekezeti tanító, majd községi és most 14 év óta állami tanító vagyok s ha jó órák n szólhatok, nincs panasza okom. Viszont én is megértem, hogy kedves olvasóim nem lesznek mindnyájan egy véleményen velem. Csak harag és gyűlölség ne legyen belőle. A túlérzékenyeknek idézem inkább Seidel Róbert zürichi egyetemi magántanár egy néhány ideillő sorát: „Az iskolai felettes hatóságok, továbbá a tanítók és tanítónők közül sokan az iskola fölötti minden kritikát, mint ellenük tett szemrehányást fognak fel és sértve érzik magukat. Egy nyilvános intézményen gyakorolt kritikának ilyen személyre vonatkoztatott felfogása káros és hamis, tehát elutasítandó. Káros, mert tekintetünk elől elzárja a szóban levő iskolák hibáit s a jövő jobb iskolája iránt rövidlátóvá tesz. Hamis pedig azért,

mert nem a tanítók, sőt nem is a mai iskolai hatóságok teremtették meg ezeket az iskolákat. Maga a tanítóóság nem is tehetősebb az iskola hibáiért, mert régebben éppen semmi befolyása sem volt az iskola szervezésébe. A tanítóóság tehát nyugodtan fogadhatja a kritikát, sőt ő maga is részt vehet a tárgyilagos bírálatokban. Az iskola régen kizárólag egyházi jellegű volt, mert az egyház veteményes kertjének tekintették. Napjainkban azt mondhatjuk, hogy az iskola az emberi kultúra virága, a társadalmi és politikai közösség gyümölcse s mint ilyen, mindenkor az állam és az uralkodó osztályok szolgálatában állott s ez alapon az iskola legtöbb hiánya, bűne egyúttal a társadalomé is és minden fogyatéksége a fenntartók rovására irandó. Mindezeket pedig azért irtam le, mert olyasféle gondolat is megvillant bennem, hogy hátha az iskola jellege is nagy befolyással lehet minősítésünkre?

A fentiekben megrajzoltam magamnak a jó tanító képét. Lásuk meg most már a tárgyi körülményeket is, mik azok, amelyek tanítói munkánk eredményességét elősegítik s melyek a gátló akadályok. Nagyon helyes, hogy a beiratásokat a tanév végén eszközöljük, mert ez által a tanév pontosan megkezdhető. A tanítóok teljes beiskoláztatása is örvendetesen javul. Még az igazolt s nem igazolt mulasztások számát kell a lehetőségig apasztani s akkor minden külső okot elhárítottunk munkánk eredményes folytatása uljából. Ezekon kívül munkánk értelmességét és eredményességét nagymértékben befolyásolja az egyes osztályok túlszűfolsága, az összes osztályok együttléte és a szükséges szemléltetési eszközök hiánya. Ma, amikor a gyermekek idegrendszerere sokakban szinte kórosan érzékeny s emiatt figyelmök gyorsan fáradó: nagyon célszerű lenne az osztályok létszámát 40-re leszállítani. A tömegtanítást csak alacsony létszám mellett fogja felváltani a sokkal eredményesebb egyéni nevelés-tanítás. Hogy a magas létszámú osztálytan iskolák olcsó és felső tagozatra leendő megosztása már csak néhány év kérdése, remélhetjük a VIII. osztályú népiskolák szervezéséből. Végül szóljunk a szemléltető eszközökről is. Én az iskolát egy-egy kis muzeumnak képzelem, ahol sok-sok apróbb-nagyobb tárgy, kép, gyermekmunka, ásvány, növény és állatgyűjtemény stb. stb. összegyűl az évek hosszú során s e helyett mit kell sajnos tapasztalnunk, azt, hogy számológépen és a legszükségesebb faliohvasótáblakon és néhány térképen kívül semmit sem találunk sok iskolában. Ilyen körülmények között nagyon bajos jó eredménnyel tanítani. Azt azonban itt is hangsúlyozom, hogy minden tanítónak jól kellene rajzolnia,

mert ügyes rajzolóknál a nagyábra és a kréta bámulatos taneszköz; azonkívül a földrajzi sétákat, kirándulásokat gyakrabban tegyük meg, hogy a tanterem lélekölő hatását a természet, az élet közvetlen szemlélése váltsa fel. Legodaadóbb munkánk jó eredményét akadályozza továbbá az is, ha sok gyermeknek nincs meg a szükséges tankönyve és irószere. Erről, a mai szociális érzésű világban, — ügylehet előbb utóbb gondoskodni fog maga az állam. Nagy akadály nevelői eljárásunkban igen sokszor maga a szülői ház. Vége van a mi munkánk hatásának azonnal, míhelyt a szülői ház a mieinkkel ellenkező elvek szerint bánik a gyermekekkel. Az éppen most induló, gyermek egyéniség megismerését célzó eljárás mellett bizonyára helyesebb és igazságosabb bánásmódban fogja részesíteni a gyermekeket úgy az iskola, mint a szülői ház. Csak üdvözölni és helyeselni lehet a gyermek egyéniségi, azaz jellemlapok behozatalára való törekvést. De az egész társadalom segítségére szüksége van az iskolának, hogy a gyermekekből legalább a mainál egy fokkal értelmesebb, jobb és boldogabb generációt nevelhessen. Eddig a társadalom szinte ridegen bánt az iskolákkal. Ma már új helyzetet látunk. Egyes politikai pártok is törődni kezdenek az iskolák és a tanítóság sorsával. Tényleg elközeledni érezzük az időt, amelyben a munka megnyeri méltó tiszteletét, a munkás a neki járó megbecsülést s ebben a demokráta világban elfoglalhatja méltó helyet maga az iskola, a tanítóság is. Törvény alakítja meg községeként a kultúrta-ncsot, hogy a közműveltség emelkedjék, a tudás hatalmát, a kultúra előnyét minél többen érezzék, mert köztársaságunknak saját fejével gondokozó értelmes és művelt polgárookra van szüksége, hogy okosan intézzék a saját életsorsukat s okosan szóljanak bele a közügyekbe is. Ime, mily nem várt magaslatra emelkedett a tanítóság helye; fölünk: tudásunktól, műveltségunktől függ, hogy a falunak feje, vezetője lehessünk. Mindig élénkebben érezzük a legalább is akadémiai magasságú tanítóképzés szükségességét, hogy a jegyző, a pap és senki a faluban ne kegyből érintkezzék velünk, hanem mint hasonló képesítésű szakemberrel, legalább is a barátság hangján.

Amint látjuk, minősítésünk kérdésénél inkább a mi egyéniségünk dönt, azaz a szubjektív okokat bírálják meg inkább, mint az objektíveket. Idézhetem tehát XIV. Lajos francia császár egyik elszólását: „Az állam én vagyok” — mi magunk is: az osztályom én vagyok! E kijelentéssel azonban osztályunk magaviseletéért, a fejelemért, a tudásért, szóval mindenért saját magunkra háramlík

a felelősség. Igyekezzünk tehát folytonos önképzéssel haladni pályánkon. Új hazánk nyugati részének a megismerése az ottani kultúra átvétele, a csehszlovák irodalom alapos áttanulmányozása, az államnyelv szorgalmas tanulása és eredményes tanítása, s. b., s. b. mind saját magunk által megoldandó feladatok. A szlovenszkói magyar tanításnyelvű népiskolák fellendítésére pedig mi magunk legyünk hátor hirdetői mindazon jó hatású eszméknek, amelyek megvalósításával a mi iskoláink is méltó helyet foglalhassanak el közlársaságunk kultúrintézményei között s a jó eredmény látása biztossá együtt és külön külön is a jó minősítéseinket.

V. F.

Tanítási tervezet.

A tanítás tárgya: olvasmánytárgyalás a II. o. ban.

A tanítás anyaga: A korcsma. (A „Fecskék“ c. olvasókönyv 134. olvasmánya.)

A tanítás célja: 1. anyagi cél: a szeszes italok káros hatásának megismerttetése. 2. alaki cél: az értelmes olvasás gyakorlása. 3. gyakorlati cél: jószándék felkeltése.

A tanítás alakja: kérdve-kifejtő, közlő

Szemléltető eszköz: kép.

Feltételezett előzmény: a „család“ c. olvasmány ismerete.

Előkészítés: Mondd meg, mi a te neved A? (—) Hogy hívják édesapád? (—) Nagyapád és nagyanyád élnek-e még? (—)

Édesapát és édesanyát egyszóval hogyan nevezzük, mondja B! (Szülőknek). Hát a nagyapát és nagyanyát? (Nagyszülőknek). Mit alkotnak a nagyszülők, szülők és gyermekek együttevén? (Családot). Hogyan élnek a családtagok egymásközt? (Békességben, szeretetben).

Kapcsolás Mesélek nektek egy boldog, egymást nagyon szerető kis családról!

Nagyapó és nagyanyó esténként a kályha mellett játszadoztak kis unokájukkal Nagyanyó mesélt szép tündérmeséket s a kis fiúcska áhítattal hallgatta.

Amint a kis fiú nőni kezdett, ő mesélt már a nagyanyónak. Arról beszélt, hogy milyen gyöngyélete lesz apukának, anyukának, nagyapukának és nagyanyukának, ha ő megnő. Ő erős, dolgos fiúcska lesz, megkeresi a kenyeret, de nem is szabad ám akkor anyának, apának annyit dolgozniok, mint most! Vesz nekik tiszta

fehér házikót, ott várják őt friss vacsorával esténként anya és nagyanya, mikor dalolva jön haza a mezőről.

Mit gondoltok, mit érezhettek a szülők, mikor hallották kis fiuk tervezgetését? (Örömet, boldogságot).

Ilyen boldogságban, örömben telt el a kis fiú gyermekkora. Lassanként erős férfi lett belőle. Az édesanyja esténként főzte neki a vacsorát, közben pedig — könny borítá el az egész arcát. Akarjátok-e tudni, mi oka volt a fájdalomra a jó asszonynak? (—)

Célkitűzés. Az olvasókönyvetekben van egy olvasmány, amely megfelel rá. Címe: „A korcsma”. Ezt olvassuk el!

Tárgyalás: (Jobb olvasókkal részenként olvastatom.)

„A korcsma ajtaja előtt megállt egy férfi. Nézegette az ajtót, azután pedig kihuzott a zsebéből egy mérő vesszőt és méregetni kezdte azt. Megmérte a szélességét, megmérte a magasságát, mégpedig többször is, mintha nem hinne a szemének.”

Vajjon ki lehetett ez a férfi? (Az akiről az előbbi történet szólott.) Mit csinált a korcsma előtt? (Gy. elmondja, ahogyan olvastuk.) Itt van egy mérő vessző, mérd meg ezzel a mi ajtónkat. (Talán feltűnik, hogy nem törődtem azzal, hogy a gyermekek nem ismerik a mérő vesszőt. De — szerintem — kár volna az olvasmány menetét a mérő vessző ismertetésével félbeszakítani, mert ez az olvasmány nem a gyermek ismeretkörét akarja bővíteni, a cél inkább az, hogy a lelkére és akaratára hassunk. Közbe azonban — anélkül, hogy külön felhívtam volna a figyelmüket rá, — mégis megismerik a gyermekek a mérő vesszőt azáltal, hogy egy gyermekkel eljátszatom az olvasmányban leírt jelenetet. Ha a tanító e célra egy alkalmas, komoly gyermeket választ ki, ezáltal eléri azt, hogy a történet mintegy a gyermekek szeme előtt játszódik le, ami az érdeklődést nagyban elősegíti.)

Gyermekek, nem különös nektek, hogy valaki megáll a korcsmaajtó előtt és ilyen szóvalánul méregeti az ajtót? — Te, mit gondolsz, mit akarhatott? Bizonyára nem tudja eltalálni.)

Nézzük, nem csodálkoztak-e az emberek, akik ezt látták?

„Az arra haladó emberek nem tudták megmagyarázni a dolgot, megálltak az ajtó előtt és nézték a méregető férfit.”

Mit gondolsz, az arra haladók csupa kíváncsiságból álltak körül a férfit? (A gyermek bizonyára azt feleli rá, hogy „talán nem csupa kíváncsiságból.” Én is azt hiszem. Ugy képzelem, hogy az emberek a kíváncsiság mellett félelmet is éreztek. Bizonyára gondolták, hogy ezzel az emberrel valami nagy szerencsétlenség történhetett, másként nem viselkednék ilyen különösen.)

Lássuk hát, mi baja volt?

Egy gazda előtt nagyon különösnek tünt fel ez a méregetés és megkérdezte a férfit: „Ugyan, mondja, bátyám, mit méregeti annyit ezt az ajtót?” A méregető férfi erre szomorúan így válaszolt: „Nem tudom megérteni, hogy hogyan lehet olyan kicsiny ez az ajtó, amikor az én nagy szántóföldem, házam, marhám, az egész gazdaságom befért rajta. Ma ez mind a korcsmárosé és nekem nem maradt más hátra, minthogy koldulni járjak.”

Mit kérdezett a gazda? (—) Hogyan felelt a férfi? (—) De hát hogyan került a vagyona a korcsmároshoz? (Itt vezetem rá a gyermekeket arra, hogy mit jelent ez a kifejezés: „A kicsiny korcsmaajtón befért a nagy szántóföld, ház, gazdaság”.

Tudjátok-e most már, miért sirt ennek a férfinak az édesanyja vacsorafőzés közben? (—) Igen. Mert az ő erős, dolgos, imádkozó fiából, részeges, istenkáromló ember lett. Mit ígért ez a férfi a szüleinek, amikor még kicsike volt? (—)

Elgondolhatjátok, hogyan fájt az édes anyának, amikor erre gondolt és ránézett a fiára, aki ahelyett, hogy a mezőről jött volna haza Istent dicsérve vidám énekével, jött a korcsmából dalolva... óh, de hogyan dalolva! Édesanyja szelíd szavára durván felelt s másnap, harmadnap ismét a korcsmába ment. De ment utána nemsokára a ház, a szántóföldek, az egész gazdaság... s az egészsége is. Míg a vele egykorúak még vidám, életerős férfiak voltak, ő olyan volt, mint egy nagyon öreg, sokat szenvedett ember.

Mit is olvastunk az olvasmányban, hogy egy gazda hogyan szólította meg? (Ugyan mondja bátyám stb. . .) Kit hívunk bátyáknak, aki öregebb, vagy aki fiatalabb nálunknál? (Aki öregebb.) Öregebb volt-e hát a gazdánál a méregető ember? (Öregebb.) És én mégis ezt mondom, hogy nem biztos, lehet, hogy csak öregebbnek látszott! (A tanító itt ügyesen szemléltetheti — ha megvan az iskola tulajdonában — azt a képet, mely feltűnteti, hogy milyen különbség van a részeges és józan ember között s mennyivel más a józan ember családja és házatája is, mint a részegesé. A gyermek figyelmét hívja fel a tanító erre a különbségre. Pl. hasonlíttassa össze Józan Pistát és Részeges Miskát s kérdezze meg, melyik idősebb? Bizonyára maradandó hatást kelt a gyermek lelkében, ha megtudja, hogy egyforma idősök.)

Az az ember, akinek az élettörténetét most hallottátok, szintén ilyen volt már fiatalkorában, mint Részeges Miska. Szegény

anyjának csak fájdalmat okozott. Szerencsére azt már nem érte meg a jó asszony, hogy fia a kis házikót is eladja. A nagy fájdalom, a nagy csalódás korán a sírba vitte.

Mi tette ilyen szerencsétlenné ennek a kis családnak az életét? (—) Akarjátok-e, hogy a ti életetek is ilyen áldatlan legyen? (—) Ha valaki hívna a kocsmába, bemennél-e vele Pista? (—) Hát ha téged egy pohár pálinkával kínálnának, meg tudnád inni Juliska? (—)

Ha így tesztek, megáld az Isten!

Befejezés. Az olvasás gyakorlása. A tartalom elmesélése. (A következő csendes foglalkozás idején lerajzoltatom a palatáblára a kocsmajaítót, mellé házat, szántó földet, szénaboglyát stb., hogy a gyermekeknek sokáig emlékezetében maradjon, hogy bármily kicsiny a kocsmajaító, egy egész gazdaság befér rajta).

Búcs.

Zsemlye Ilona.

„Paptanító rendszer.“

E címen *Holló Géza* ref. lelkész a „*Református Egyház és Iskola*“ hasábjain egy folytatólagos cikkbea foglalkozik a magyar tanítóképző ügyével. Tekintetbe véve a cikknek a tanítóképző felállítására vonatkozó különleges tervét, valamint a tanítóság feje felett pálcát törő merész kritikáját, úgy véljük, kötelességet teljesítünk, ha ezt a valóban kirohanás számba menő dolgot e lap hasábjain szóvá tesszük.

A cikkíró, amidőn mérlegelés tárgyává teszi a református iskolák vallásos nevelésének mibenlétét, felteszi a kérdést: „megadják-e a mai református iskolák ezt a vallásos nevelést“? Erre nyomban „nyiltan és becsületesen“ felelve, azt mondja, hogy: *nem!* E lesújtó megállapítás okozati összefüggését ama körülményben véli feltalálhatónak, hogy „azok, akiknek a gyermekeket vallásosan kellene nevelniök — tisztelet a kivételeknek — közböbs vagy éppen ellenséges álláspontot foglalnak el a vallással szemben!“ Mindezeket pedig „bármilyen szenvedélyes tagadás vagy tiltakozás közepette is“ megállapítja. Egy református pap „a lelkészi karnak szinte egyértelmű tapasztalata“ alapján állapítja meg mindezeket a református iskolákról. E merész és indokolatlan támadásokra a ref. tanítóság egyeteme nem szolgált rá s amelyet bizonyára nem is fog szó nélkül hagyni.

Bennünket ezúttal nem is a kartársi védelem késztet a nyilatkozatra, hanem a megtámadoottság ama adott esete, mely cikknek a Magyar Tanítóra való hivatkozásában áll.

Ugyanis, a cikkiró a „tiszteletreméltó kivételek“ hangoztatásával a ref. tanítóság vallásellenes hangulatának illusztrálására, mint legjellemzőbb esetet említi fel az annak idején (1921) a Magyar Tanítóban egy ref. tanítótól „A vallás és a népiskola“ című cikkhez megjelent hozzászólást, mely nagyon is szabadclvűségen épült fel. Ezt a cikkecskét „szimptomatikus jelentőségűnek“ tartja. Azzá teszi — mint írja — a tanítói ujságban való megjelentetése, mert nincs a világnak olyan bolond szerkesztője, aki leközljön egy olyan cikket, amiről tudja, hogy olvasói, jelen esetben a tanítók közül senki sem ért vele egyet. A leközlés involválja azon véleményt, hogy az olvasóknak legalább egy *jelentékeny töredéke* helyeselni fogja és magáévá teszi a cikkben foglaltakat.“

E kijelentéssel szemben meg kell állapítanunk, hogy a cikkiró nem figyelte meg az idézett cikk nyomán a Magyar Tanítóban megjelent további hozzászólásokat, melyek a valláserkölcsi irány fenntartása mellett szóltak s megdöntötték a vallásnélküli nevelés argumentumait. Ily körülmények közt a cikkből a ref. tanítóságra általánosító kritikát gyakorolni: struccpolitikából eredő nagyfokú rosszindulatra mutat.

Holló Géza tiszteletes úr a Magyar Tanítóban megjelent s „szimptomatikus jelentőségűnek“ tartott cikkből indul ki s ezen keresztül itéli meg egyháza tanítóságát s akikre, mint „ilyen tanítókra s ilyen nevelésre az egyháznak szüksége nincs“, „azonban szükség van másfajta tanítókra és másféle nevelésre.“ Szenvedelmes harcos módjára röpti nyilait „az egyházzal szemben a bér munkás álláspontjára helyezkedő, a vallással szemben a felvilágosultat mimelő, a magyarsággal szemben még ma is államosításra kacsintgató tanítókra.“ Elégedetlen a tanítóképző eddig ismert négy évfolyamával, mely szerinte „amúgy is az *exakt ismeretek megszerzésére fordítlatik*“ s nem nyújt garanciát arra, hogy az ilyen képzőből megfelelő tanítógarda kerüljön ki. „Hiszen akkor ma is megfelelő tanítói karnak kellene lennie“ — írja. Nem lát garanciát arra, hogy egy esetleges ref. tanítóképzőbe megfelelő tanári kart lehessen találni, mert *nincs kibén válogatni*. Egy új tanári garda jellemére és alaptermészetére apellál s megállapítja, hogy az *igazi vallásosságra születni kell (!), mint az igazi művészetre vagy az igazi tudományosságra (!)*. Szinte ideges tépelődéssel kérdi: „mit tegyünk hát?“ „A vallástanítást a tanítók kezéből kivegyük és teljesen a papok kezére bizzuk?“ Nem. Ezt nem tartja megoldásnak, mert hite szerint a tanítók a többi órákon *másként* nevelnek. „Vagy válogassuk meg a tanítójelölteket vallásosságuk szerint?“ Ezt sem tartja megoldásnak

Mindezen körülmények szenvedelmes mérlegelése után arra a meggyőződésre jut: *„Ha igazi eredményt akarunk látni, a papi hivatásának a másik 26-28 óra alatt is érvényesülnie kell. Ennek pedig csak egy biztos módja van: ha az iskola tanítója maga a pap, illetve egy pap.“* Ezzel azután el is érkezett a paptanító ideáljához. A sajátosan elképzelt paptanító ideálján keresztül rózsásnak látja a jövőt s minden további kérdést könnyen mego'dhatónak tart, mert az oklevéllel bíró pap előtt az iskola ajtaja teljesen nyitva áll. A kitervezett jövőben a megüresedő tanítói állások tanítói oklevéllel bíró papokkal töltendők be. A paptanító ideáját azután gyönyörűsége színbe öltözteti, anyagi szempontból is, mert hite szerint *„a fiatal lelkészek a sanyarú és kis jövedelmű kápláni állás helyett sokkal előnyösebben helyezkedhetnek el egy tanítói állásban s várhatják ki ottan, míg egy papi állás ürül(!) a számukra, de esetleg nem is cserélik el azt a papi állással.“*

Minden esetleges ellenvetést és aggodalmat szinte mosolygó arccal és egyszerű kézlegyintéssel intéz el magától s pontokba szedve a papi és tanítói pálya és képzés összevonásából eredő előnyöket, nagyon is elérkezettnek látja az időt a pap-tanító képzés élelbeléptetésére, mert *„a gálló és romboló tényező, mely a jelenleg adott helyzetben a lelkész és tanító egymáshoz való viszonyából folyik, amíg ez a helyzet a jelenlegi adottságban marad, nem hogy megszűnnék, de még folyton növekedni és élesedni fog, a tanítók tervezett magasabb képesítésével éppen rohamos mértékben, amikor az érettségi és a fél főiskolai képesítettség magaslatáról a „haladó tanítók egyszerűen félévről néznek majd le a „maradi papokra.“*

Legyen meggyőződve a tiszteletes úr, hogy nem is igen kell az embernek „haladónak“ lennie, hogy félévről nézzen le azokra, akik a tanítóságról olyan kicsinylőleg nyilatkoznak, mint az az ön cikkében megtörténik. Az egész paptanító idea, annak egész beállítására nem más, mint a tanítósággal szemben táplált határtalan ellenszenv és elfogultságból eredő dacos megnyilatkozás. Létező viszonyok közt ennek az ideának megvalósulása mindenképen, mind hitéleti, mint pedagógiai szempontból nagy szerencsétlenség volna. Az egész beteges eszmének a ref. tanítóság lebecsülésén keresztül történt felszínrevetése a magyar tanítóképző vajdó ügyének ártalmára van s emellett a ref. tanítók békéjének feladására és papjaik közötti viszony elmérgesítésére felette alkalmas. Hisszük és reméljük, hogy az egyetemes egyház vezetősége előtt, akik között világi férfiak is helyet foglalnak, a dolog nem marad papkérdés. (v. i.)

Egyesületi élet.

A központi vezetőség értekezlete.

A kp. vezetőségünk f. é. február 3. án Komárnóban, Kovács Alajos elnökle mellett értekezletet tartott. Jelen voltak a kp. elnökön kívül: Czéh István kp. alelnök, Árendás József, Banai Tóth Pál, Bíró Gyula, Pathó Flóris, Somogyi István, Telkes Mihály, Vaskó Imre, Vádsárhelyi Károly és Uhereczky Géza kp. vezetőségi tagok. Ugyancsak jelen volt az értekezleten az Akadémia könyvkiadóvállalat képviselőjében Molnár igazgató.

Elnök előterjeszti az Akadémia bratislavai könyvkiadóvállalat és az Egyesület között létrejött szerződést. Eszerint a kiadóvállalat az Egyesület közbenjöttével és kiadásában megjelent tankönyvek és tanszerek után 6% bruttó, füzetek után 5% bruttó részesedést juttat az Egyesület segélyalapja javára, ifjúsági és tanítói könyvtárak részére történt megrendelésekből 10% bruttot enged. Elemi iskolai tankönyvekre nyilvános pályázat hirdettetik, polg. és kö-zépisk. tankönyvek megbízás útján is irathatók. A vállalat 1—2 nyugd. vagy elbocsátott tanítónak alkalmazást ad. A %-okat a kp. pénztárnak negyedévenként elszámolja, év végén rendes elszámolást nyújt. Az egyesület megbízottai a vonatkozó számadásokat bármikor ellenőrizhetik. A vállalat igazgatósága minden jelen szerződésre vonatkozó ügyet közöl a kp. elnökkel. A szerződés időtartama 5 év. Ha 2 $\frac{1}{2}$ év letelével egyik fél sem mond fel, a szerződés további 2 évre meghosszabbítottnak tekintetik. 7 év letelével azonban új szerződés költendő. A könyvekre és füzetekre feliratot a kp. elnökség fogalmaz.

Az egyesület által kijelölt bírálók (3) az egyes pályázatokra beérkezett pályamunkák megbirálásáért együtt 3000 Ké tisztelet-díjban részesülnek a vállalat részéről, úgyszintén ez fedezi a pályadíjakat és a jóváhagyott munkák szerzőinek írói tiszteletdíjait is. Ez utóbbi 10% netto.

A közp. vezetőség állapítja meg, hogy a beérkezett pályamunkák közül melyik alkalmas a bírálatra.

A tanítószag gyűlésein foglalkozik ezen ügygel. Az egyesületnek a *Fecskék* olvasó tárgyában kötött előző szerződését jelen szerződés nem érinti. Az egyesület bírálói által elfogadott könyvek felterjesztése jóváhagyás, céljából a kiadó dolga. A pályázók

a szükséges módosításokat kötelesek keresztül vinni. A tankönyvek ügyében szükségessé váló bizottsági gyűlések kiadásait a vállalat fedezi.

Az Egyesület a szerződés tartalma alatt más kiadóval szerződést nem köt.

A kp. értekezlet a szerződés letárgyalása után megállapította azon tankönyveket és vezérkönyveket, amelyekre jelenleg szükség van és amelyekre pályázatot kell kiírni.

A pályázatokat lapunk más helyén hozzuk.

A vezérkönyvek megbízás útján fognak megírni. Szükséges vezérkönyvek, melyek megírásra várnak: az ének, rajz, torna, slójd, női kézimunka és háztartásban kézikönyvei. Ezek szerzői honoráriumuk külön megegyezés alapján állapíttatik meg.

A szlovenszkói német elemi iskolák részére megírandó tankönyvekre a német iskolák vezetőségeivel való előzetes megbeszélés után külön iratnak ki a pályázatok.

A füzetekre vonatkozólag megállapított, hogy azok a tantervnek megfelelőek legyenek és kétféle, olcsóbb és jobb, minőségben állíttassanak elő.

A rajzlapok blokkokban elhelyezve, olcsók, de jó minőségűek legyenek.

Az egyesület tankönyvbizottsága összeállítja a szükséges taneszközök jegyzékét.

A tankönyvekre vonatkozó pályázat határideje f. é. május 15 ike. A pályamunkák jelígyével ellátva, ugyanazon jelígyű levél kíséretében jelzett határidőig a kp. elnök, *Kovács Alajos* címére küldendők *Negyedre*, bratislavská župa. A kéziratok lehetőleg idegen kézírással, vagy írógéppel legyenek írva. Felvilágosításokat kérésre lapunk felelős szerkesztője ad.

*

A vezetőségi értekezlet ezen legfőbb tárgya után sorra kerültek egyesületünk végtelen fontos ügyei.

Az állampolgárság miatt elbocsátott kartársak ügyében elnök járt a referátusban, ahol azon értesítést nyerte, hogy a referátus a minisztériumba felterjesztést tett aziránt, hogy a jelzett kartársak működésének engedélyezése folyó isk. év végéig meghosszabbíttassék.

Elhatározta, hogy az állampolgárság ügyében való kihallgatás megszerzésére az elnökség Prahában a nemzetgyűlés összehívása után még egy végző kísérletet tesz.

A nyugdíjüggyel kapcsolatban tárgyaltott *Vincze Ferenc*,

kosői elnök kartársunk tervezete temetkezési segély és a hátramaradottak részére leendő nyugdíjbiztosítás tárgyában. Erre vonatkozólag külön referádát hozunk lapunk más helyén

Végül ugyancsak a nyugdíjüggyel kapcsolatban tárgyalás alá vételelt a *Hazai (Domov)* Biztosító Társaság ajánlata ezen célnak életbiztosítási alapon való elérésére. Ezen tervezetet is külön ismertetjük az előbbivel együtt.

Egy kartársunk gyásza. Rožňaváról jelentik, hogy Barkász Dániel, ottani kartársunk felesége: *Barkász Dánielné, szül. Kulcsár Juliska* fiatalon, életének 28 ik, boldog házasságának 9-ik évében f. évi január hó 27 én rövid betegség után jobblétre szenvedült. Temetése január 29-én ment végbe nagy részvét mellett.

Kedves kartársunk és kis leánykájának mélyszégyes gyászában részvéttel osztozunk mindnyájan.

Nyugdíjazás. *Schlosser Hermin* komárnói áll. polg. leányiskolai tanítónő kartársunk 43 évi fáradhatatlan és eredményben gazdag, igazi tanítónői munkásság után f. évi február 1-vel saját kérelmére nyugdíjba helyeztetett. Kivánjuk, hogy sokáig élvezze, jó egészségben a megérdemelt nyugalmat.

Az első fecske. Örömmel vettük tudomásul, hogy *Freisz muth Imre* csallóközi aranyosi áll. tanító kartársunk megkapta a csehszlovák állampolgárságot. Kérvényét egyesületünk útján adta be.

Kimutatás a Gömőri Segélyalap-ra az 1923. évben befolyt adományokról: Bartal Dezső 150 K, Jó Pajtás 15%^o-a 55.50 K, Györy Erzsébet 3 K, Kovács István 200 K, Strkula György 50 K, rimaszombati tanf. hallg. 64 K, rozsnói tanf. hallg. 50 K, tornaljai tanf. hallg. 61.30 K, Bezák és Holly könyvek árából 71.30 K, Gyűjtés a Várgedén tartott gyűlésen 242 K, Friedmann H. 100 K, N. N. 150 K, Litkey T. 3 K, összesen 1200.10 K. Szač, 1924. január 16. *Stubendek Alajos* pénztáros.

Az országos tanügyi kiállítás központi intézőbizottsága február hó 4-én értekezletet tartott, melyen az iskolaügyi referátus részéről *Jelinek Károly*, *Strechä Sámuel* és *Seitl Vladisláv* főfelügyelők s *Maule Václav dr.* felügyelő, az iskolák képviselőit pedig *Pokorný Frigyes* reálgimnáziumi igazgató, *Černý Ottokár* *Sebestyén Árpád* polgári iskolai igazgatók, *Bezák István dr.*, *Hurdálek* és *Musil* tanárok — mint a különböző szakkbizottságok vezetői — vettek részt. Megjelent az ülésen *dr. Petrik*, a népjólétiügyi minisztérium bratislavai expozitúrájának vezetője is, akinek a kiállítás egészség és szociális gondoskodásügyi részében lesz je-

lentős szerepe. A központi intézőbizottság elnökéül Seifl Vladisláv főfelügyelő, alelnökéül *Jelinek* Károly főfelügyelő, jegyzőül *Hurdálek* Károly és pénztárosul *Koloušek* Bratisláv tanár választatott meg.

A központi intézőbizottság a legközelebbi teendők részletes megvitatása kapcsán az egyes szakbizottságokat oly módon egészítette ki, hogy azoknak mindegyikében immár minden egyes iskolatípus képviselve van. Az egyes szakbizottságok önállóan látják el a maguk ügykörét, szemelőt tartva természetesen a harmonikus egyöntetűség elvét.

A propaganda-bizottság, melynek vezetője *Bezák István dr.*, már a napokban megkezdte működését. E bizottság feladata a kiállítás sikerének sajtó útján való előmozdítása, az iskolák egyéb illetékes körök részére szóló felhívások és figyelmeztetések megszövegezése és kiküldése s a nagy nyilvánosság érdeklődésének felkeltése.

A központi intéző bizottság fel fogja szólítani az állami könyvkiadóhivatalt és a többi nagyobb könyvkiadóvállalatokat, valamint a tanügyi cikkek és felszerelések gyártásával és eladásával foglalkozó nagyobb cégeket, hogy a szükséges kiállítási tárgyakat, iskolai segédeszközöket, könyveket stb. a kiállítás idejére a szakbizottságok rendelkezésére bocsássák.

A vezetőség a földművelésügyi minisztériumhoz kérdést fog intézni arra nézve, vajjon a kiállítási akcióba belevonassanak-e a földműves és gazdasági szakiskolák is, melyeknek képviselői az alakuló értekezleten történt nyilatkozatok szerint ugyancsak ezt az alkalmat óhajtják megragadni arra, hogy e szakiskolák szép sikereit a nagy nyilvánosságnak bemutassák.

A kiállítás statisztikai részét, mely a mai és öt év e ötti átlapolokat fogja feltüntetni, *Janota* Milán tanár, az iskolaiügyi referátus tisztviselője állítja össze.

A szociális gondoskodásügyi bizottság munkájában a *Csehszlovák Vörös Kereszt-Egyesület* ifjusági ügyekkel foglalkozó osztálya is tevékenyen fog közreműködni.

A központi intéző bizottság szükségesnek látta végül egy technikai szakosztály megalakítását is, mely egy határozott koncepció szerint készült tervezet elkészítésével konkrét kereteket és mozgási teret fog kijelölni az egyes szakbizottságok munkaköre számára.

Az értekezlet ezzel véget ért. (s. d.)

Pályázat elemi iskolai tankönyvek megírására.
Az alább következő feltételek mellett, külön 10 % nettó

szerzői tiszteletdíj biztosításával (a minisztérium által is jóváhagyott tankönyvnel) az alább felsorolt elemi iskolai tankönyvekre ezennel nyilvános pályázat hirdetik. *Pályázati határidő f. é. május 15.* A lehetőleg idegen kézzel vagy géppel írott pályamunkák jelzett határidőig *Kovács Alajos kp. elnök, Negyed, zsupa Bratislavská* címére küldendőek jeligével ellátva, jeligés levél kíséretében.

1. a) *Szlovák nyelvkönyv* II—III. évfolyam számára. Pályadíjak: I. 1500 II. 1000, III. 500 Kč

b) *Szlovák nyelvkönyv* III—IV. évf. számára. Pályadíjak: I. 1500, II. 1000, III. 500 Kč.

c) *Szlovák nyelvkönyv* VI—VII—VIII. évfolyam számára. Pályadíjak: I. 1500, II. 1000, III. 500 Kč.

2. *ABC és olv. könyv* az I. évfolyam számára. Pályadíjak: I. 1500, II. 1000 III. 500 Kč

3. a) *Számtani példatár* a II—III. évfolyam számára. Pályadíjak: I. 1000, II. 500 Kč

b) *Számtani példatár* a IV—V. évfolyam számára. Pályadíjak: I. 1000, II. 500 Kč

c) *Számtan, mértannal* kapcsolatban a VI - VII—VIII. évfolyam számára Pályadíjak: I. 1500, II. 1000, III. 500 Kč.

4. a) *Nyelvtani gyakorlókönyv* a II—III. évfolyam számára. Pályadíjak: I. 1000, II. 500 Kč

b) *Nyelvtani gyakorlókönyv* a IV—V. évfolyam számára. Pályadíjak: I. 1000, II. 500 Kč.

c) *Nyelvtani gyakorlókönyv* VI—VII—VIII. osztály számára. Pályadíjak: I. 1500, II. 1000, III. 500 Kč.

5. *Honismeret* a IV—V. osztály számára nagymegyéek szerint külön-külön.

a) *Bratislava* nagymegye részére.

b) *Nitra* " "

c) *Kosice* " "

d) *Zvolen* " "

e) *Podtatranská* " "

Pályadíjak egyenként 1000 Kč.

6. a) *Olvasókönyv* a IV—V. osztály számára. Pályadíjak: I. 1500, II. 1000, III. 500 Kč.

b) *Olvasókönyv* a VI—VII—VIII. osztály számára. Pályadíjak: I. 1500, II. 1000, III. 500 Kč.

7. *Földrajz* a VI—VII—VIII. osztály számára. Pályadíjak: I. 1500, II. 1000, III. 500 Kč.

8. *Természettudomány* a VI—VII—VIII. osztály számára. Pályadíjak: I. 1000, II. 500 Kč.

9. *Természettan* a VI—VII—VIII. osztály számára. Pályadíjak: I. 1000. II. 500 Kč.

10. *Történelem* a VI—VII—VIII. osztály számára. Pályadíjak: I. 1000 II. 500 Kč.

Megjegyzés: A pályázatra kiírt tankönyvek mind szorosán a nyolcosztályos népiskolák tanterve alapján irandók meg.

A Gömöri Egyesület tagjaihoz! Lapunk febr. 1.-i számának 62. oldalán megjelent az utmutatás a nyári közgyűlés tétéleinek kidolgozásához. Miután megyei gyűlésünket az egyetemes gyűlésre való tekintettel a rendes időnél alighanem korábban kell megtartani, e 3 fontos tételre külön is felhivom tagtársaim figyelmét, kérve, kidolgozásukra *önként* vállalkozni, ebbeli szándékukat lehetőleg márc. 15-ig velem közölni sziveskedjenek, hogy megyei gyűlésünk még az egyetemes gyűlés előtt a teljes siker jelében megtartható legyen.

b) Az Uhrecky és Vásárhelyi szerkesztésében megjelenő „Tanügyi Törvények és Rendeletek“ című nélkülözhetetlen műnek egyetlen iskolai könyvtárból sem szabad hiányozni. Midőn e nagy fáradsággal járó munkát szives figyelmetekbe ajánlom, kérlek: fizessetek elő és hassatok oda, hogy e fontos mű minden iskola iskola részére *minél előbb megrendelve*, díja legalább fele részben nevezetteknek beküldve legyen. *A tanítóság javáért minden szabad percét feláldozó eme két kartárs önzetlen munkásságát támogassátok.*

c) Lapunk febr. 1.-i számából értesülünk, hogy *egyetemes* gyűlésünk az eredeti — rozsnói — tervvel szemben, Bratislavában lesz. Miután a lapban felemlített ok nem fedi a tényállást, jelzem, hogy a gyűlés *első sorban célszerűségi okokból lesz Bratislavában*, ami különben abból is kitűnik, hogy az egyetemes gyűlésnek Rozsnyón való megtartása ügyében a központtól eddig semminemű írásbeli megkeresést nem kaptam, ezt megyei választmányunkkal, közelebről pedig a helybeli kartársakkal le nem tárgyalhattam s így erre az érdemleges választ meg nem adhattam; másrészt a jan. 17-ki elnöki értekezlet *egyedül kitűzött tárgya* az „Akadémiai Könyvkiadó Vállalattal“ kötendő szerződés volt. Tudva, hogy e gyűlésen az *egyetemes gyűlés* ügye is szóba kerül, megyei egyesületünk képviselőjében e fontos tárgyra való tekintettel valakit föltétlenül kiküldtem volna. Különben: a f. iskolai év végével Bratislavában rendezendő tanügyi kiállításra való tekintettel csak helyén való, hogy egyetemes gyűlésünk Slovenskó fővárosában: Bratislavában legyen.

Schmögner János
megyei egyes. elnök.

Tanulmányi kirándulás. A múlt évben már tervbevelt tanulmányi kirándulás végre a megvalósulás stádiumába jut. *Jež Márton* áll. tanfelügyelő rendezésében fog lefolyni ez a tanulmányút. Alább közöljük az utitervet, a megteendő út távolságjegyzékét és a költségtervet. Természetesen az Országos Iskolai Tanács határozata értelmében kisebb változások törtéhetnek a tervezen, de nagyjában mindenesetre érvényben marad. A tanulmányút végleges ideje is az Orsz. Iskola Tanácstól lügg.

A résztvevő tanítóság sok kedvezményben részesül. Mindenesetre a résztvevők az út tarlamára szabadságot kapnak, a vasuti jegyará\ felét fizetik. A költségjegyzékben feltüntetett 200 Kő egyénenkénti költség csakis kevesebb lehet, itt a maximális összeg van felvéve.

A résztvevni óhajtok nevük teljes aláírásával jelentsék be ebbeli szándókat *Vizváry Vilmos* áll. elemi isk. igazgató kartársánál, *Csallóközarányos*, úgyszintén a részvételi díjat havi részletekben (négy óóra 200—250 Kő) fizessék be nála.

Utitero :

1923. V/11-én d. u. 5—6 óóra között találkozás a *bratislavai* főpályaudvaron. Indulás Prága felé 18.25 óórákor. Érkezés *Prahába* 6.30-kor. 1924. V/12-én Prága kulturális intézményeinek és nevezetességeinek megtekintése. (Május 12 és 14-én.)

1924. V/14. Indulás Prahából 11.18 óórákor. Érkezés *Karlsteinbe* 12.36 óórákor. V/14-én *Karlstein* megtekintése.

1924. V/ 4-én indulás *Karlsteinből* 13.11-kor, átszállás 16.40-kor *Zdicén*, tovább utazás gyorsal 16.57-kor. Érkezés *Pizeňbe* 18.17-kor V/14-én *Szállás Pizeňben*, V/15-én a város nevezetességeinek és kulturális intézményeinek megtekintése.

1924 V/15-én indulás *Pizeňből* 14.18-kor; átszállás *Marianské-Lázněn* 15.39-kor, -- érkezés *Karlové Vary-ra* 17.43-kor (V/15-én); Éjjeli szállás és a város megtekintése V/16-án d. e.

1924. V/16-án indulás *Karlovévarylól* 10.03-kor. Érkezés *Podmoklyba* 17.19-kor, V/16-án; éjjeli szállás és a város megtekintése V/17-én d. e.

1924. V/17-én indulás *Podmoklyból*: 12.05-kor, érkezés *Rumburgba* 14.57-kor V/17; vagy

1924. V/17-én indulás *Podmoklyból*: 13.10-kor, érkezés *Českálipára* 14.16-kor, V/17-én. — Innen 3 óóra tartózkodás után

1924 V/17-én indulás *Českálipáráól* 17.38 kor, érkezés *Liberecre* 20.20-kor V/17-én. Szállás és a város megtekintése V 18-án d. e.

1924. V/18-án indulás *Liberecből* 11.44-kor, átszállás *Turnovon* 12.43-kor, érkezés *Stará-Turára* 13.57-kor V/18-án. (Két óóra tartózkodás.)

1924. V/ 8-án indulás *Stará-Turáról* 16.07 kor, érkezés *Hradec-Královára* 18.03-kor; V/18-án. Szállás és a város megtekintése V/ 9-én d. e.

1924. V/19-én indulás *Hradec-Kralovéól* 10.35-kor. Érkezés *Pardubice*re 11.40-kor. V/ 9-én. A város megtekintése és szállás.

1924 V 20-án indulás *Pardubiceből* 9.22-kor *Olomoucon* és *Bohumínon* át. Érkezés *Žilínára* 17.27-kor, V/20-án (2 óóra tartózkodás után) tovább utazás *Žilínáról* 19.11-kor. Érkezés *Trencianské-Teplícére* 20.16-kor. Szállás és a fürdő megtekintése V.2.-én délig.

V/21-én indulás *Trencianské-teplícéől* 12.40-kor, *Nové-Zámkyon* át. Érkezés *Komárnoba* 16.08-kor.

Hazafelé utazás *Komárnóból* a 16.30-as vonattal.

Távolság-jegyzék.

Komárno—Bratislava	103 km.
Bratislava—Prahá	396 „
Prahá—Plzeň	115 „
Plzeň—Karlovévary	137 „
Karlovévary—Podmokly	149 „
Podmokly—Liberéc	98 „
Liberéc—Pardubice	171 „
Pardubice—Bohumín	261 „
Žilina—Nové-Zámky—Komárno	248 „

Összesen: 1765 km.

Költség-jegyzék:

Vasut	{	91 Kč
	{	79 „
	{	34 „
	{	20 „
		Összesen: 224 Kč: 2 = 112 Kč
11 napi á 30 Kč		330 „
		Összesen: 442 Kč
Egyéb költség + 60%		265 „
		Összesen: 700 Kč
Előre nem láthatókra		100 „
Négy hó alatt á 200 Kč-val		800 Kč

Szemle.

A Národná Škola Slovenska II. évf. 1. száma f. é. január 15-én megjelent változatos értékes tartalommal. A *N. Šk. S.* hivatalos lapja a *Slovenského Učiteľstva* (szlovák tanítószövetség) című tanítói egyesületnek. A lap megjelenik havonként egyszer. Előfizetési ára nemtagoknak évi 36 Kč, egyes szám ára 3 Kč. Felelős szerkesztője *Adolf Pitr-Bartoň*, szerkesztőség Bratislava, Edl-utca 1/a, kiadóhivatal Kozia-ül. 21. I.

Sematizmus a szlovenszkői tanítószövetségéről megjelent az *Akademia* könyvkiadóvállalat kiadásában, Bratislava, Grössling-u. 20. Szerkesztette *Mačenko Ferdinánd* župai főtanfelügyelő és *Geryk J.* igazgató. Ezen szlovák nyelven megjelent sematizmus a tanítószövetség névze igen sok fontos dolgot tartalmaz, szól az iskola igazgatásáról, áttekintést nyújt az összes szlovenszkői iskolákról, tanítói egyesületekről, az elemi és polgári iskolák ügykezeléséről, gyakorlati táblázatokat tartalmaz a tanítószövetség illetményeiről. Tartalmazza az összes iskolák és tanítók névjegyzékét járási és župai tanfelügyelőségek szerint, valamint abc sorrendben. A csinos kiállítású könyv 260 oldallal foglal magában. Megrendelhető fontjelzett kiadónál, ára 30 Kč.

Spiritus. Kedves és fájó, de mégis mosolyra derítő humorral megírt kis farsangi lapot hozott hozzánk a posta. Nagy bajainkban is ügyes tolat

és lapintattal megtalálja a humort a szerző és ezzel a mai tanító életnek szinte hű tükrét mutatja be. Bővebb felvilágosítással nem szolgálhatunk kartársainknak, mert a lap fején közelebbi adat megjelölve nincsen. Magunk részéről igen üdvösnök tartavánk, ha ez a *Spiritusz*-nak nem első és egyben utolsó száma volna, hanem csak első és folytatása következneki. Csak sejtjük a szerzőjét; ha sejtelmünk nem esik ez *Gáspár János* rimaszécsi kartársunk.

Kartársaink figyelmébe.

Felhívjuk kartársaink figyelmét **dr. Bezák István** reáliskolai tanár, a magyar kiegészítő vizsgálati bizottság tagjának magyar magyarázatokkal ellátott **SZLOVÁK NYELVTANÁRA**, mely nemcsak a tanulásnál, hanem a **szlovák nyelv tanításánál is** elsőrendű szolgálatot tesz kartársainknak. A nyelvtani anyag rendszeres, módszeres szakszerű feldolgozása, könnyű megérthetése és az eddigi nyelvtani ismeretek alapján való világos és áttekinthető csoportosítása a könyvet nélkülözhetetlen segédeszközzé teszik. **Mivel a könyv csak korlátozott mennyiségben jelent meg**, felhívjuk kartársainkat, hogy azt minél előbb rendeljék meg. **Megrendelhető a szerzőnél dr. Bezák István főreálisk. tanár Bratislava, Štátna reálka, valamint lapunk kiadóhivatalában is.**

Törvények és rendeletek.

Az iskola- és népművelődésügyi miniszterium bratislavai Referátusának december hó 9-én kelt 50877 I-A-23. sz. rendelete a nem állami iskolák kibővítésének engedélyezése iránti kérvények kelt időben való benyújtása tárgyában.

Az 1907. évi XXVII. törvénycikk 12. § utolsó előtti bekezdésének rendelkezése értelmében a községi és felekezeti iskoláknál az ujonnan megszervezett tanítói állásokra megválasztott tanítók csak abban az esetben tarthatnak igényt, ha az új tanítói állás az iskola és népművelődésügyi miniszterium előzetes hozzájárulásával megszervezetett.

Ezen törvény rendelkezései szerint a nem állami iskolák fenntartóinak, még mielőtt tanítót választanának, először az iskola kibővítésének engedélyezése iránt kell folyamodniok. Ezen törvény rendelkezései szerint való egyedüli helyes eljárás azonban nem tartalik be. A nem állami iskolák fenntartói sok esetben először kürikák a pályázatot az ujonnan megszervezett tanítói állásra, betöltik azt és csak a tanítói állás betöltése után folyamodnak az iskola kibővítésének engedélyezése iránt és az államségély kiutalásáért, még pedig a tanító megválasztásának időjéltől számított érvénnyel. Az iskolafenntartóknak

ezen előbb lefestett, alaki szempontból helytelen eljárása oka annak, hogy az iskola- és népművelődésügyi minisztérium, a fentidézett törvényes rendelkezés értelmében az államsegélyt mindig csak az iskola kibővítéséről szóló engedély kelle után következő naptól folyósíthatja. Ennek következtében az iskola-énektartók panasszal élnek, hogy az államsegély a tanító megválasztásának idejétől számított érvénnyel utaltassék ki, amely panasznak azonban az iskola- és népművelődésügyi minisztérium helyet nem adhat.

Hogy ezen kérdés szabályoztassék, az iskola- és népművelődésügyi minisztériumnak 1923. szeptember hó 10-én kelt 106.018 23-I sz. rendelete alapján hasonló ügyekben a következő eljárás állapíttatik meg:

A fentartónak először jogérvényesen határozni kell előlött, hogy iskoláját kibővíté, a tanító fizetését — lakáson, vagy lakbérén kívül — évi 1200 Ké-ben biztosítja és az új osztály törvényszerű elhelyezéséről és felszereléséről gondoskodik. Ezen feltételeknek kielégítése után a fentartó az iskola kibővítésének engedélye iránti kérvényét rendszeren felszerelve, az előirt szolgálati uton felterjeszti az iskola- és népművelődési minisztérium bratislavai referátusához, mely az iskola- és népművelődési minisztérium nevében dönt a fölött, meg vannak-e az iskola kibővítéséhez szükséges törvényes feltételek, melyek az 1922. év július hó 13-án kelt 220. sz. a Törv. és rend. gyűjteményében megjelent törvény ir elő. Az új tanítói állásra pályázatot csak akkor lehet kiírni, ha az iskolafentartó értesítve van arról, hogy az iskola- és népművelődési minisztérium bratislavai referátusa az iskola kibővítéséhez a formális engedélyt megadta.

A tanítói állás betöltése után, az iskolafentartó az államsegély megadásá iránt nyújtja be a kérvényt, mely fölött dönt az iskola- és népművelődésügyi minisztérium.

Az iskola- és népművelődésügyi minisztérium bratislavai referátusának 1923. dec. hó 28-án kelt 7543. prez. sz. rendelete a szlovenszkói és podkarpátka-rusi állami tisztviselők felmelt havi drágasági pótlékairól.

Az iskola és népművelődésügyi minisztérium 1923. dec. 17-én kelt 11648 prez. szám alatt a következőket rendeli el:

Az 1923. október hó 27-én kelt 9710 prez. számú rendeletbe pótlásképen (Vétnik 1923, číslo 141) az iskola- és népművelődésügyi minisztérium a minisztériantanács elnökségének mult évi december hó 14-én kelt 80011 1923. sz. átírata értelmében jelenti, hogy a kormánynak 1923. évi dec. hó 13-án tartott ülésén az 1923 évi október hó 18-án hozott határozatához kiegészítésképen el lett határozva, hogy a szlovenszkói állami tisztviselők 20 százalékkal felmelt drágasági — valamint a podkarpátka-rusi állami tisztviselők drágasági — pótléka az eddigi 200% helyett a jövőben 150% nagyságban állapíttatik meg és folyósíttatik az 1923 év elmúltával továbbra is, még pedig 1924. év június hó végéig.

Az iskola- és népművelődésügyi minisztérium bratislavai referátusának 1923 december. 24-én 64846-I—A. szám alatt kelt „Nitrián-ska (nagy) župa (XVI.) földrajza elemi iskolák III. oszt. számára, írta Ozabal József tanfelügyelő“ című tankönyv szlovák és magyar nyelvű kiadásának valamennyi szlovenszkói elemi iskolában való betöltése tárgyában.

Valamennyi szlovenszkói tanfelügyelőségnek!

Néhány tanfelügyelőség jelentése szerint Huszár István könyvkiadó Nitrián 1923-ban a következő tankönyveket adta ki:

1. »Zemepis (vel') župy nitrianskej (XVI.) pre 3. ročník ľudových škôl. Napísal Josef Ozábal, škôldozorca« és

2. »Nitrianska (nagy-) župa (XVI.) földrajza magyar tannyelvű népiskolák részére« ugyanattól az írótól.

Fentidézelt tankönyvek az iskola- és népművelődésügyi minisztérium által jóváhagyva nincsenek, sőt a második pont alatt idézett tankönyv az iskola- és népművelődésügyi minisztérium referátusának tudomása szerint az illetékes egyházi hatóságok részéről még a felekezeti iskolák számára sincsen jóváhagyva.

Tekintettel arra, hogy mindkét tankönyv oly tanokat tartalmaz, melyek a cseh-szlovák köztársaság alkotmányát alkotó törvények illető rendelkezéseivel, továbbá az itteni 1923. évi október hó 29 én 42939-I-A. szám alatt kell körrendeletben idézett törvényes rendelkezésekkel nyilvánvaló ellentétben vannak, azért ezen tankönyvek használata valamennyi népiskolában betiltatik és a tanfelügyelőségek utasítatlanak, hogy velük szemben a fentidézett körrendelet értelmében járjanak el.

Az iskola- és népművelődésügyi minisztérium 1923. évi november hó 24-én 132469-I. szám alatt kelt rendelete az ifjúsági tan- és segédkönyvek használatáról az elemi és polgári iskolákban.

Tekintettel az érvényben levő előírásokra, az ifjúsági tan- és segédkönyvek használatáról az elemi és polgári iskolákban következők rendeltetnek el:

1. Az elemi és polgári iskolákban csak jóváhagyott könyveket lehet használni és csak akkor, ha a jóváhagyás a »Věstnik ministerstva školstva a národnej osvety«-ben már megjelent. Add g, amíg Slovenskon és Podkarpatska Rus-ban felekezeti társulatok is vannak feljogosítva tankönyvek használata fölött határozni, ebben az esetben is legyenek ezek a tankönyvek az iskola- és népművelődésügyi minisztériumnak bejelentve és minden kiadásból egy példányban beterjesztve.

2. Ifjúsági segédkönyveket, főleg a reál tantárgyaknál valamennyi népiskola felső fokán, csak az iskola- és népművelődési minisztérium jóváhagyása és ennek az említett lapjában a »Věstnik«-ben való közzététele után lehet használni.

Segédeszközöket a szülőföld tanításához (belységek, járások leírása, járások és telepítések alaprajza) szabad használni, ha azokat az iskola- és népművelődésügyi minisztérium bratislavai referátusa, vagy a Podkarpatska Rusi polgári kormányzóság iskolaügyi szakosztálya Užhorodon, jóváhagyta.

Az ifjúságot a 2. pont alatt idézett tan- és segédkönyvek megvételére nem lehet kényszeríteni.

3. Ezen előírások pontos betartásaért a kerületi és országos tanfelügyelők személyesen felelősek.

Az iskola- és népművelődésügyi minisztérium referátusának 1923. december 18-án kelt 70613-I-A-23. számú rendelete a zsidó ünnepekről az 1923—1920. tanévben.

Az iskola- és népművelődésügyi minisztérium 1923. évi december 3-án kelt 108767—23—I. számú rendeletével a zsidó vallású tanulókra az 1923—24. iskolai évben a következő ünnepnapokat állapította meg Slovenskon:

- a) állami iskoláknál és intézeteknél (középsiskolák és tanítóképző intézetek):
1. Ruos Hasonoh (Új év) szeptember 11. és 12.
2. Jom Kippur (Hosszú nap) szeptember 20.
3. Sukkos (Törvények szentesítése) szept. 25, 26 és október 2 és 3.
4. Pesah (Húsvét) április 19, 20, 25, 26.

5. Sevuolt junius 8. és 9.
- b) zsidó iskolák ál és intézeteknél ezeken kívül még:
6. Gedaljach böjt szeptember 13
7. Teves böjt december 18.
8. Ester böjt március 19.
9. Pürim március 20.

Az iskola- és népművelődésügyl minisztérium bratislavai referátusa prezdiumának 1923. dec. 29-én kelt 6744. prez. számú rendelete az ovodák, elemi és polgári iskolák igazgatóinak és tanítóinak fogadalom és eskü letételéről.

Tekintettel az egyik tanfelügyelő körjezősködésére a következőket adjuk tudtul:

Ideiglenes, vagy segédi minőségben kinevezott tanítók a fogadalmat az első kinevezés alkalmával az állás elfoglalásakor az 1920. évi február hó 12-én kelt 103. számú a Törv. és rend gyűjt. megjelent törvény értelmében teszik le, a későbbben más helyre történt áthelyezés vagy ki-vezetés alkalmával a tanfelügyelő a már egyszer letett fogadalmat ugyanabban a minőségben emlékeztetőbe juttatja.

Állami iskolákhoz definitíve kinevezett tanítók az esküt az állás elfoglalásakor az 1918. évi december hó 23-án kelt a törv. és rend. gyűjt. 101. sz. alatt megjelent kormányrendelet rendelkezései szerint teszik le.

Oly esetekben, ha a definitív kinevezett tanító áthelyeztetik, akkor a tanfelügyelő emlékezteti őt a már egyszer letett eskűre.

A fogadalom (eskü) letételének vagy a fogadalomra való (eskü) emlékeztetésnek, valamint az állás elfoglalásának napját a tanfelügyelő a dekretre rávezeti s az egész aktuál a fogadalmak (eskü) könyvébe bevezeti. Az erről szóló jegyzőkönyvet pedig elhelyezi az irattárban.

A nem állami iskola azon tanítóját, aki csak érettségi bizonyítvánnyal bír, tehát amikor még teljes képesítéssel az önálló tanítói hivatalt vezetéséhez nincsen, csak ideiglenesen megválasztottnak kell tekinteni, és csak a képező vizsgálat letétele után, mellyel megszerzi a teljes tanítói képesítést, lehet őt az 1808. évi XXXVIII. törvények 133. § értelmében definitíve (élelfogytalan) megválasztottnak tekinteni. Leteszi (vagy megújítja) tehát esküjét vagy a fogadalmat vagy az esküt (még pedig az 1909. évi szept. 26-án kelt a törv. és rend gyűjteményében 495. sz. alatt megjelent kormányrendelet szerint).

Ami ezen tanítók esküjére vonatkozik, érvényben maradt — az eskü szövegét kivéve — az 1907. évi XXVII. törvények 33. §-a

Kiadóhivatali üzenetek.

P. L. Dunajske Streda; Áll. isk. igazg.; N. Z. Rimavska Sobota; P. Gy. Mladá Boleslav; a kért számokat megküldöttük. Cs. M. Várgede; címét kijavítottuk. Következő számokat új címére küldjük. L. Gy. Večerklov; az 1923-as számokat megküldöttük, de az 1922. évi 2. szám elfogyott. Tagdíja az 1923. év végéig rendezve. M. L. Zirány; tagjaink közs felvettük. K. J. Drahošov; S. L. Deáki; címét kijavítottuk. Rk. isk. Bély; Lapunkat f. év január 1. számtól megindítottuk. Cz. M. Tomaska; f. évi tagdíját megkaptuk és elkönyveltük. R. J. Blatné-Remety; H. J. Baroca; Címét kijavítottuk, lapunk f. évi számaát elküldtük. N. B. Nemesoroszi; N. V. Kéménd; N. J. Öros; N. I. Bajka; a kért számokat megküldöttük. V. J. Čifare; a küldött 40 K-át 1921-re elkönyveltük. K. J. Rimavska Pila; K. A. Nagytárkány; címüket kijavítottuk. P. P. Držkovec; fizetési ügyét áttettük tanácsadóinkhoz. Cz. M. Tomaska; a küldött 80 K-át megkaptuk. Rk. isk. igazg. Bély; a lapot megindítottuk, előfizetést 1. éves részletben is eszközölheti. H. G. Baraca; címét kijavítottuk. N. P. Garamsalló; a küldött 80 K-át megkaptuk 1924-re elkönyveltük. Az elveszett számot megküldtük. Sz. J. Tajna; a küldött 20 K-val előfizetése 1924. július 1-ig van rendezve.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KOZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**Társszerkesztő: **Vaskó Imre.**

TARTALOM:

Vezércikk:

Nyugdíjellátásunk 109 oldal.

Dr. Bognár Cecil:

A gyermekek hibái 111 oldal.

Bauer Ferenc:

Bratislava ismertetése 117 oldal.

Egyesületi élet: 120 oldal.*Szemle* 126 oldal.*Törvények és rendeletek* 130 oldal.*Szerkesztői üzenetek.**Kiadóhivatali üzenetek.**Hirdetések.*

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola, { Komárom
Kiadóhivatal: Községi elemi iskola, { (Komárom.)

Megjelent a
**„Csehszlovák Tanügyi törvények
 és Rendeletek Gyűjteménye“**

című mű első kötete.

A 400 oldalny terjedelmű kötet felbéli magyar fordításban nemcsak a szorosan vett iskolai törvényeket és kormányrendeleteket, hanem az állampolgárságra, illetőleg ségre, nyelvhasználati jogra, az állami alkalmazottak fizetési- és nyugdíjügyére vonatkozó összes törvényeket és kormányrendeleteket is. Mindezekon kívül részletes és könnyen áttekinthető táblázatokat tartalmaz a rang- és fizetési osztálybeli illetményekről és az összes szolgálati évek és fizetési osztályok szerinti nyugdíjakról. A műben való könnyebb tájékozódást részletes tárgymutató segíti elő.

A mű megrendelhető:

Uhereczky Géza elemi isk. igazgatónál **Komárno.**

Ára 50 Kc., postaköltségek 4 Kc.

Pályamutató a pályaválasztás előtt magyar ifj. kalauz	6— Kc.
Bernhardt, Egy Jezsuita emlékei a kommunizmus idejében	6— »
Tvrđy, Slovník latinsky-Slovensky 3.— K, kötve	28— »
Freytag, Welt-Atlas 211 Kärten kötve	50— »
Hickmann, Geograph. statistischer Universal Atlas	50— »
Masaryk G. T. Slávok a háború után	6:50 »
Masaryk G. T. A humanitás eszményképei	6:50 »
Masaryk G. T. Az új Európa	18— »
Erdős R. Sanlerra Biboros regény	26— »
Erdős R. A nagy sikoly regény	26— »
Erdős R. Norina regény	18— »
Pósa L. válogatott költemények. Jubeliumi kiad. finom papíron nyomva	20— »
Zeldler, Erzsébet királyné martíromása, ford. Csermely Gyula	18— »
Werkmann, A madeira halott fűzve 92.— K, kötve	39— »
Klug-Bilkei, Az örök való dolgok kötve	7— »
Klug-Bilkei, Az örök források fűzve	5— »
Klug-Bilkei, Az örök utak fűzve	5— »
Tiefenthaler, A keresztény élet fűzve	8— »
Tóth Kálmán, Szent Pál apostoli működése	10— »
Ölvedi László, A bányász éneke	8— »
Mécs László, Hajnali harangszó	12— »
Stampay, Imakönyv legújabb kiadás. Slov. Imprimat.	10— »
Réziniéni szegedi szakácskönyv	40— »

Megrendelendő: **Szent József** könyv- és papírkereskedésben

POZSONY—BRATISLAVA, Lőrincapu-utca 8.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KOZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: Banni Tóth Pál.

Társzerkesztő: Vaskó Imre.

Nyugdíjellátásunk

mai rendezetlensége kihatásaiban a szenvedés és nyomor osztályosává avatja azokat, akiknek megélhetése ettől az intézménytől léteftel függővé. Mindazon törekvések, melyekkel a tanítóság a nyugellátás kezdésének a mai életviszonyokhoz mért reformját sürgette, mindezideig hiábavalónak bizonyultak: a hátunkra akasztott tarisznya üres s a belerakott ígéretek elpárologtak.

Szinte közhelyszámba megy már nyugdíjas karlársaink, özvegyeink és árvaink rettenetes helyzetének hangoztatása, mely csak a legnagyobbfokú közönnyel találkozik. Az egész nyugdíjellátás kérdésének elintézése máról-holnapra, egyik évről a másikra várni magára s nyomában támadt éhség és lerongyolódottság szinte kiáltó módon jelzi azt a közönyösséget, amely erről a fájó sebünkről azt tartja: hadd sajogjon még egy kevéssé, majd gyógyulásra fog találni.

Nyugdíjasaink gyenge jajsza nem hallik felfelé. Nekünk, akik ugyan máról-holnapra tengődve élünk, de az élétszenvedésben még nem vagyunk annyira elmerülve, köteleességünk a dolgok jobbrafordulása érdekében közremunkálkodni, nehogy nyugellátásunk változatlansága bennünket is a nyomor és a szenvedés osztályosává legyen.

Az utóbbi években a pénz vásárló erejének rohamos csökkenése következtében a közalkalmazottak illetményrendszerének gerincét képező törzsfizetés összege felette csekélynek bizonyult s a megélhetést az árviszonyok egyre sürhetlenebb kialakulása folytán távolról sem biztosította, azért a törvényhozás és a kormány különféle segélyekkel és pótlékokkal igyekezett a közalkalmazottak anyagi helyzetét elviselhetővé tenni. Így jutottak a lanerők is, mint közalkalmazottak, a különféle pótlékokhoz, amelyeket a paritásos intéz-

kedésekkel a nem állami tanerőkre is kiterjesztettek. Ezek a pótlékok azonban nem érintették a már nyugalomba került tanerőket s a nyugellátás további elintézésénél sem jöttek számításba, mert a községi és felekezeti tanerők nyugdíjigényére az átvett és ma is érvényben tartott 1913. évi XVI. tc. az irányadó.

Ennek a törvénynek rendelkezései szerint az évi nyugdíj maximuma 3200 Ké-ban megállapítva, melyből ma megélni nem, csak éhen pusztulni lehet. Ilyen idejét múlt törvénynek fenntartása nagyfokú méltánytalanságot jelent s minden emberies érzés ellen szól. A népoktatásügyet becsülettel és odaadással szolgáló tanító negyven év után nem azt érdemelte ki, hogy koldusboltra jusson. A nyugellátás mai rendezetlensége folytán a nem állami tanítóokra pedig ez a sors vár.

Az egykori Magyarországtól vették át ezt a törvényt, pedig ez a törvény a mai Magyarországon is csupán az előlépés időbeliségére nézve irányadó, a nyugellátás szempontjából az életviszonyok parancsoló szükségessége folytán mellőzve van s a nyugdíjazásoknál a különféle pótlékok beszámítás alá esnek s a lakbérnyugdíjsegélyen kívül a természetbeni ellátás kedvezménye is megmarad s mindezeket az özvegyek és árvák részére is megfelelőleg kiterjesztették.

Köztársaságunkban a létező életviszonyok is megérlelték e törvényt arra, hogy azt egy megfelelő újjal cseréljék fel. Végére is a kultúrkormányzatunknak be kell látnia, hogy ez a törvény valamikor talán megílelhető lehetett, de már-már csupán a nyomor és szenvedés osztályosainak kitermelésére alkalmas. Biznunk kell ennek belátásában s épen azért ama üzenet, melyet a Referát a nyitrai püspöknek küldött s amely szerint az új nyugdíjtörvény tervezete készen van és csupán benyújtásra vár, a maga optimizmusával felkelti bennünk azt a reményt, hogy ebben az ügyben mégis csak történni fog valami.

A nem állami tanítóság, amikor a fizetés- és nyugdíj-ellátás egységes elvénél érvényesüléseért küzd, egységesnek érzi magát a köztársaság kulturális konszolidációjának munkálásában a többi tanítókkal s ezen feladat szolgálásán épül fel jövő munkálkodásának egész programja. Ebben a fudatban egységesek vagyunk, bárha iskolafentartók szerint szét is vagyunk tagolva. Jusson kifejezésre az egyenlő el-

bánás elve a köztársasági tanítók valamennyire, mert csak ezeknek a rendelkezéseknek az igazi érvényesülése fog valóban egyenlővé tenni a jogok élvezetében is minden tanítót, akármilyen jellegű iskolánál végzi is munkáját. Csak ez az egyenlőség szilárdíthatja meg igazán a mi egységünket. A magyar tanítóság a köztársaság kulturális konszolidációjának munkájában addig is kivette a maga részét és e tekintetben a jövőre nézve is feladatok előtt áll. Mi ezt átérezzük és be is vagyunk rendezkedve ennek a feladatnak becsületes teljesítésére, de adják meg nekünk ehhez a szükséges erkölcsi alapot azzal, hogy a szociális elbánás reánk nézve is olyan mértékben érvényesüljön, mint az ország többi fizetésielőire nézve. Ha azt látjuk, hogy nemcsak a tanító hoz áldozatot, hanem az állam is megadja a tanítónak azt, ami az egyenlő munka után a szociális igazság szerint megilleti, akkor fokozott erővel tudjuk teljesíteni azt a feladatot, amely ezekben a nehéz időkben a köztársaság kulturmunkájában reánk vár.

Erre a közös munkára való társulás egyesít minket az ország többi tanítójával s ebben az együttérzésben szervezett levekenységünkkel törekszünk előre vinni a fizetés- és nyugdíjügyünkben felismert közös érdekeinket is.

A gyermekek hibái

A hazugság.

Irla: *Dr. Bogndr Cecil.*

A közmondás szerint a gyermekek megmondják az igazat. Ez a közmondás azonban nem állítja, hogy a gyermekek mindig igazat mondanak, inkább azt, hogy olyankor is kimondják az igazságot amikor a felnőttek bölcsen el szokták hallgatni.

Ha a gyermekek igazmondását és hazugságát akarjuk vizsgálni, mindenképp meg kell állapítanunk, milyen szempontból akarjuk végezni a vizsgálatot. Tekinthetjük azt: mennyire megbízhatók a gyermekek nyilatkozatai, vagy pedig az igazmondást és a hazugságot erkölcsi szempontból vesszük vizsgálat alá.

Már volt alkalmam rámutatni arra, hogy a gyermekeknek vallomásai, nyilatkozatai nagyon megbízhatatlanok. A gyermek nagyon könnyen szuggérálható, tapasztalansága, ismereteinek kezdetleges volta miatt nagyon kevésbé tud valamit pontosan megfigyelni, még kevésbé helyesen megítélni. A felnőttek sokszor kérdeznek a gyermekektől olyan dolgokat, amelyekre megbízható

feleletet nem is adhatnak, így tehát tulajdonképen a kérdésben van a hiba.

Ezért nagyon szükséges a kellő óvatosság, ha valamire vonalkozólag a gyermekeknek nyilatkozataiból akarunk felvilágosítást nyerni.

Minket azonban most nem ez a kérdés érdekkel, hanem az erkölcsi szempont. A gyermekek hazugságait, mint erkölcsi hibát akarjuk kissé megvilágítani és ennek a hibának kiirtására alkalmas nevelési eszközökre rámutatni.

A hazugság lényege, hogy valaki tudva és akarva mondjon olyant, ami nem igaz. A téves, megbízhatatlan nyilatkozatnak egy jó része tehát erkölcsi szempontból nem tartozik a hazugság fogalmának körébe.

Elég gyakori azonban a gyermekeknél a tudatos hazugság is. Baumgarten 500 gyermekkel végzett vizsgálatokat és majdnem valamennyi beismerte, hogy szokott hazudni. Egyébként ezt tapasztalásból mindnyájan tudjuk. Azt lehet mondani, hogy a hazugság a legelterjedtebb hiba a gyermekek között.

Mi az oka ennek? Ha röviden akarunk erre a kérdésre felelni, elég egyszerűen csak annyit mondanunk, hogy az az oka, mivel a felnőttek között is nagy mértékben el van terjedve a hazugság. A gyermek napról-napra tapasztalja, hogy a környezetében milyen sokszor és milyen könnyedén hazudnak. Nem is tekintik ezt valami nagy dolognak. A felnőttek között sokan vannak, akik minden különösebb ok nélkül — mondhatnók nyükdvelésből — hazudnak.

Természetes, hogy ilyenek ezután sohasem fogják rászoktatni a gyermeket az igazmondásra. Még akkor sem, ha hirdeti neki, hogy milyen szép az igazmondás és mily iút dolog a hazugság. A büntetés sem használ, mert a gyermek a büntetéstől való félelmében még többet hazudik: azt hazudja, hogy nem is hazudott, hanem igazat mondott, sőt egy egész sereg hazugsággal iparkodik egy hazugságának megadni az igazság színezetét.

Erre pedig a felnőtt emberek azt felelnék: ja a hazugságot lehetetlen elkerülni, az ember ezernyi kellemetlenségbe, sőt szerencsétlenségbe keverednék, holott mindezekről megmenekülhet néhány ártatlan füllenés árán.

Igaz, nagyon nehéz nem hazudni, mert hiszen a társadalom szinte a hazugságra van berendezkedve, hallgatagon törvénybe iktatta bizonyos hazugságoknak kötelező voltát. Vannak nagyon nehéz helyzetek, amikor az igazság kimondásával sokat árthatunk.

és a hazugsággal valóban senkinek sem ártunk. De azért a hazugságot még sem ezek a kényszerítő helyzetek tenyésztik, hanem az, hogy az emberek lelkiismeretlenek és nem becsülik sokra az igazságot és az igazmondást.

Ha ezt az elterjedt hibát irtogatni akarjuk, már a gyermeket kell leszoktatni róla és hozzászoktatni az igazmondáshoz.

Stanley Hall megkülönböztet a gyermekeknél fantasztikus, egoisztikus, altruisztikus és pathologikus hazugságot.

Az első, amelynek a gyermek élénk fantáziája a szülőanyja, az ártatlanabb fajtájúak közé tartozik és nagyon nehéz szabatos erkölcsi ítéletet mondani róla. A gyermek fantáziája működik és alkalmat keres az érvényesülésre. Nem elégti ki a valóság, kiszínezi azt, alkot egészen új dolgokat, eseményeket gondol ki, amelyeket azután úgy ad elő, mintha valóságok volnának.

A gyermek ilyenkor tudva mond nem igazat, de igen sokszor nem azért teszi, hogy valóban el is higgyék. Ugyanazt teszi, mint a költő, aki szintén tudva és akarva nem igaz dolgot mond el, de azért még sem hazudik. Valóban az ilyen fantázia-hazugságok ugyanabból a forrásból fakadnak, mint a költészet. Nem is tekinthetjük őket hazugságoknak, kis gyermekeknél az ezek ellen való kíméletlen küzdelem talán épen a képzelet elnyomására vezetne.

Mindazonáltal bizonyos korlátozásra van szükség, mert azokból a gyermekekből, akik túlságos nagy hajlandóságot mutatnak az ilyen hazugságokra, nem csak költők válhatnak, hanem a társadalomra veszedelmes egyének is. Vannak szédelgők, szélhámosok, akiket nem a pénzvágy vezet, hanem zabolátlan fantáziájuk hajt. Az ilyenek kiadják magukat különböző egyéneknek, belekeverednek csodálatos kalandokba. Betegessé válhatnak ez a hazudozás úgy, hogy végre már maguk sem tudnak számot adni arról, mi a valóság és mi a képzelet szüleménye. Elszabadult, minden gátiat áttörő fantáziájuk magával ragadja őket a lévedések közé.

A legtöbb hazugság forrása mind a felnőttek, mind a gyermekek körében az egoizmus, az önzés. A gyermek a büntetéstől való félelemből sokszor kétségbeesett merészséggel tud valamit letagadni, vagy egész meséket kitalálni, hogy bűnös volta ki ne derüljön. Előfordul, hogy egyenesen másokra fogja hibáját, vagy legalább is a felelősség egy részét át akarja rájuk hárítani. Irigységből másokat iparkodik befeketíteni. Néha olyan jó tulajdonságokkal, vagy érdemekkel áll elő, amelyek a valóságban nincsenek meg.

Az ilyen természetű hazugságokkal lépten-nyomon találkozunk

az iskolában. A „kérem, én tudtam,“ vagy „nem én voltam“ hangzásu mentegetődzések szinte gépiesen jönnek a gyermekek — különösen a kisebbek — szájából. Ha valami fegyelemsértés, vagy egyéb hiba történik és nem tudjuk, ki a tettes, a gyermekek olyan határozottan tudnak tagadni, hogy akárháyszor semmire sem megyünk a bűnös kiderítésében.

Sokan ezekkel a hazugságokkal szemben olyan módon veszik fel a küzdelmet, hogy a hiba őszinte bevallóját nem büntetik meg. Abban a véleményben vannak, hogy evvel a módszerrel a gyermeket leszoktatják a hazugságról, egyenességre, férfias őszinteségre nevelik, továbbá ilyen módon még is csak meg tudják a valóságot és nem győtrik magukat eredménytelen kutatással.

Ez a módszer bizony kissé naiv. A gyermek ilyenkor, ha már nem menekülhet másképen, hát felhasználja az őszinteséget. Persze ezt nem az igazság iránti szeretetből teszi, hanem egyszerűen azért, mert a hiba bevallásával éri el most azt az eredményt, amit különben hazugsággal ért volna el. Ennek az eljárásnak gyümölcse legfeljebb az lesz, hogy a gyermek olyankor megmondja az igazat, amikor annak hasznát látja, de amint a hazugság lesz célszerű, ismét ahhoz fordul.

Mindenesetre méltányolnunk kell a hiba őszinte bevallását, enyhítő körülménynek is vehetjük a büntetés kiszabásánál, de a büntetés teljes elengedése semmi esetre sem pedagógikus eljárás, Arra kell a gyermeket nevelnünk, hogy akkor is megmondja az igazat, ha tudja, hogy abból kára lesz.

A gyermek néha mások érdekében is hazudik, ez az altruisztikus hazugság. Ugyanez a felnőtteknél is elégszer előfordul, mikor például egy súlyos betegnek azt mondjuk, hogy baja nem is olyan veszélyes, remélhetőleg hamarosan meg fog gyógyulni. Tesszük ezt azért, hogy ne fokozzuk testi baját a valóság tudomásuladásával még lelki szenvedésekkel is, amelyek a gyógyulást is kártékonyan befolyásolhatnák. Általában ide tartoznak azok az esetek, amikor valamely bajt, kellemetlenséget, csapást nem akarunk valakinek tudomására hozni, vagy legalább is nem akarjuk, hogy a bajt egész nagyságában megismerje.

A gyermeknél is előfordulnak ilyen esetek, valótlanságot mond azért, hogy megkímélje szüleit, testvéreit valami fájdalomtól. Annál inkább hajlandó erre, mert a gyermek általában gyengédszívű és mások fájdalmát is nehezen viseli el. Továbbá — mint már többször emlegettük — a gyermek ítélőképessége sokkal gyengébb, mint a felnőtteké és így jobban van csalódásoknak

Kitéve. A felnőtt ember is könnyebben hiszi el azt, amit szeretne, hogy úgy legyen, még inkább a gyermek, aki hamar csalódásba ringatja magát és így másokat is.

Persze nem számíthatjuk az önzetlen hazugságok közé a gyermeknek az iskolában történt dolgokról: tanulásról, viseletéről való, az igazságnak éppen nem megfelelő beszámolásokat. A gyermek nem azért hazudja otthon: jól feleltem, tudtam a leckémet; nem azért tagadja le, ha esetleg valami csínyt követett el, hogy szüleit megkímélje a bánattól, hanem, hogy magát megkímélje a pironagtástól, vagy a büntetéstől. Ez a nagyon elterjedt hazugság tehát rendszeren az előbbi osztályba, az önző hazugságok közé sorozandó.

Igen elterjedt és némiképpen ide sorozható a hazugságnak az a faja, amelyet a „szolidaritás, vagy a barátság szülte hazugságnak” lehetne nevezni. A gyermekek sokszor nem csak saját hibájukat tagadják le, hanem társaikét is. Ha kérdezzük: ki volt az, ki tette ezt? rámondja: nem tudom, nem láttam, pedig tudja nagyon jól, ki a bűnös? Sőt ha egyenesen úgy kérdezzük: nem ez vagy az volt-e? akkor is tagadólag válaszol.

Ha alaposabban vizsgáljuk a dolgot, azt látjuk, hogy néha a gyermek ilyenkor valóban azért hazudik, mert társát, vagy társait szereti, sajnálná, ha valami bajba kerülnének. De ez az eset bizony elég ritka. Inkább előfordul az, hogy hallgatólagos, vagy kimondott szerződés eredménye ez a viselkedés: én nem árulak el téged, de azután te se árulj el engemet! Persze ilyenkor a hazugság indító oka megint az önzés.

Leggyakoribb ok azonban a többiek hibáinak letagadásakor a gyermekeknek az a felfogása, hogy csunya dolog az árulkodás és tartoznak egymásnak avval, hogy egymást még hazugság árán is megvédjék a közös ellenséggel — a tanárral — szemben. A szolidaritásnak ez a felfogása inkább a nagyobb tanulóknál fejlődik ki, a kisebbek bizony akárhányszor szívesen árulkodnak egymásra.

A hazugságnak evvel a fájával szemben nagyon nehéz a küzdelem. Pedig minden hazugság ellen küzdeni keli. Valóban nem volna szerencsés dolog a gyermekeket árulkodásra nevelni, sőt arról egyenesen le kell szoktatni. Ha valamelyik tanuló minden különösebb ok nélkül elmondja, hogy egyik társa ezt, vagy azt követte el, nemcsak nem szabad megdicsérni érte, inkább éreztetni kell vele, hogy nem szépen cselekedett. Ilyenkor ugyanis az illetőt nyilván nem az igazság iránt való szeretet ösztökéli, hanem

nemtelen indulatok hajlják: irigység, bosszuvágy, stb.

Az összetartást, szolidaritást sem szabad a tanulókból kiirtani. Meg kell azonban érteni velük, hogy ennek nem szabad az igazmondás rovására történni. Az összetartás és az igazmondás igazi harmoniába csak úgy hozható, ha a bűnös maga jelentkezik, nem engedi, hogy miatta eselleg mások kerüljenek gyanuba, vagy pedig az egész osztály bűnhődjék.

Azt is meg kell érteni a tanulókkal, hogy az igazi szolidaritás azt kívánja, hogy ha már nem akarják elárulni a bűnöst, akkor minden zúgolódás nélkül viseljék el az egész osztályra kiszabott büntelést. A gyermeket nagyon hajlandók a szolidaritást úgy értelmezni, hogy addig mátyen hallgatnak, míg abból semmi káruk sem származik, míg a hallgatás eredménye az, hogy mindnyájan megmenekülnek a büntetéstől. Ellenben nyomban hajlandók a bűnöst elárulni, mihelyt azt látják, hogy valamennyiükre kiszabják a büntelést.

A patológikus hazugság oka lelki betegség. Előfordulnak esetek, amikor valaki különböző helytelen cselekedeteket követ el és ha vizsgáljuk cselekedeteinek rugóit, semmi olyan okot nem találunk, amely a normális embert ilyen tettekre indítaná, ellenben rájövünk arra, hogy az illető különböző abnormitásokra mutat hajlamokat. Az ilyen már orvosi kezelésre, meg a gyógypedagógiára szorul. Épen ezért ezt az esetet nem tárgyalhatjuk a rendszeres iskolai neveléssel kapcsolatban.

A gyermeket a hazugságról, mint a legtöbb hibájáról általában, kétféle eljárással szokhatjuk le. Az egyik a hazugság káros következményeinek érztetésében áll. Ha a gyermek azt tapasztalja, hogy a hazugság előbb utóbb kiderül és akkor nem csak azokat a kellemetlenségeket kell elszenvednie, amelyeket épen a hazugsággal akart kikerülni, hanem ezenfelül még a megszégyenülést, a bizalom elvesztését is, — más alkalommal nem mer majd hazudni.

Sokkal célszerűbb, ha sikertelen vallatás, vagy büntetés helyett úgy intézzük a dolgot, hogy a gyermek végül is, ahelyett, hogy nyert volna valamit a hazugsággal, inkább veszítsen.

Ha például azért, hogy ne kelljen tanulnia, vagy iskolába mennie, azt állítja, hogy nem jól érzi magát, fogadjuk el igaznak ezt az állítását, kezeljük úgy, mint beteget, koplaltassuk kissé meg, fektessük le, ne engedjük kimenni a szabadba egy darabig, még azután se, mikor már jól érzi magát.

Ha kiderült róla egyszer-kétszer, hogy hazudott, jelentsük ki, hogy ezentúl nem hiszünk neki és valóban később, mikor igazat

mond is, hivatkozunk megbízhatatlanságára. Érdemeltessük ki az ilyenről újból bizalmunkat, éreztessük vele egy kis darabig, hogy nem egykönnyen felejtjük el a hazugságot.

Viszont az olyan gyermeknek meg, aki igazat szokott mondani, gyarapítsuk az önértelét avval, hogy bizalommal viseljük iránta. A megokolatlan bizalmatlanság nagyon könnyen hazugságra szoktatja az illetőt.

Ez az imént vázolt eljárás tulajdonképen az emberi önzésre van alapítva: avval szoktatja le a gyermeket a hazugságról, hogy annak káros következményeit érezteti vele. Ha ez a módszer nem is tökéletes, igen nagy szolgálatokat tesz abban az irányban, hogy mégis csak hozzászoktatja a gyermeket az igazmondáshoz. Különösen kisebb gyermekekkel szemben nagyon hatásos és ezeknél még a másik módszer kevésbé alkalmazható, illetőleg eredményei még kevésbé látszanak meg.

Ez a második módszer abban áll, hogy a gyermekkel megkedveltetjük az igazságot, megértetjük vele, hogy az igazság milyen értékes, az igazmondás erény, amelynek gyakorlásával saját magunkat becsüljük meg, míg a hazugsággal lealacsonyítjuk magunkat. Meg kell értetnünk vele, hogy nem csak azért kell igazat mondanunk és kerülnünk a hazugságot, mert az utóbbinak nagyon gyakran káros következményei vannak, hanem akkor is igazat kell mondanunk, mikor esetleg ebből valami kellemetlenségünk származik, szóval, hogy az igazmondás, a becsületes őszinteség olyan értékes, hogy még szenvedni is érdemes érte.

Mondani sem kell, hogy itt is a példa a leghatalmasabb eszköz. Ha a gyermekek azt látják, hogy aki hirdeti nekik az igazmondást, soha nem hazudik, ez semmiesetre sem fog rájuk hatás nélkül maradni. Míg ha azt tapasztalja, hogy a felnőttek tőle megkövetelik az igazmondást, de ők felmentve érzik magukat ez alól és egészen nyugodtan hazudnak, valahányszor ez kényelmes nekik akkor természetesen kárba veszik minden szép szónoklat.

Bratislava ismertetése.

Irta: *Bauer Ferenc.*

A földrajz, történelem, alkotmánytan, természetrajz és természettanból álló honismeret tanítása ma még rengeteg nehézséggel jár. Ez eddig külön tanított tantárgyaknak olyan egybekapcsolása, hogy a gyermek az egyes részletek által minden tantárgy teljes egészét megkapja és lelkiileg megemésze, szerény véleményem

szerint, a leglelkiismeretesebb munka mellett is csak évek mulva fog sikerülni. Hogy a siker némileg is kecsэгtessen, szükségesnek tartanám mindenekelőtt egy tanterv készítését, melynek alapját a földrajz képezné és amelyhez azután a többi tantárgynak megfelelő csatolása történhetnék. Így kikerülhető volna az egyes dolgoknak eselleges többszöri felesleges megisméllése, de nem fordulna elő fontos dolgoknak kimaradása sem. Hogy ezen a tanterven azután vidékek szerint változtatásnak kellene történnie, ez magától érthető, de ez már egy tanítónak sem okozna nehézséget.

Amidőn Bratislava honismereti tárgyalásának ismertetésére vállalkoztam, a mi vidékünket vettem alapul. A galántai járásban megismerkedett a gyermek a sikkal és a kisebb dombokkal, azok terményeivel, állataival és művelőivel; a folyókkal, azok halállományával. Tudja, mi a csónak, tutaj, híd, komp. Ismeri a vasutat, és a kisebb, mondjuk kézi iparosok mellett fogalma van a gőzmalomról, tégláégetőről, cukorgyárról és villanytelepről. A község és járás szervezetéről pedig szinte tudomása van. Ezeknek felsorolását tehát Bratislava tárgyalásánál feleslegesnek tartom, de szükségtelennek gondolom olyan dolgoknak a felemlítését, melyek egy más vidéknél sokkal időszerűbbek, ilyen például a vas feldolgozása, amely itt a különböző vassal dolgozó gyáraknál szóba jöhetne ugyan, mellyel azonban mégis a bányászat helyén foglalkoznék.

Ezeknek előrebocsátását szükségesnek tartva, áttérek tulajdonképeni tárgyamra, Bratislava ismertetésére.

Bratislava város, a bratislavai járás, valamint a zupa, de egyszersmind Szlovenszko fővárosa, a mészkőből álló, tetejükön erdőkkel borított, aljukban szőlőkkel beültetett, Kiskárpátoktól délre hazánk legnagyobb folyamáig, a Dunáig terjed. Eredete, fejlődése hasonló a legtöbb a régi korból ránk maradt város keletkezéséhez és nagyobbodásához. Ebben a korban a nagyobb forgalmi utak, folyamok, valamint a határok mentén erdőtteleket, várakat építettek. Bratislava vára a Nagymorvabirodalom fennállása alatt épült és vagy Bratislav, vagy pedig Svatopluk fia, Bretislav építtette, de hogy akkor már létezett, bizonyítja azon körülmény, hogy a történelem a 907. évi csata színhelyét Bratislavát nevezi meg, mint azon helyet, ahol a Nagymorvabirodalom széthullott. A régi szlovák ének is azt hangoztatja, hogy Bratislavánál hunyt el a szlávok dicsősége.

A vár körül idővel sok iparos és kereskedő telepedett le, egyrészt azért, hogy a várbeliek szükségletéről gondoskodják, másrészt mivel itt személyüket, családjukat és vagyonukat nagyobb

biztonságban érezték. Így keletkezett a vár körül a város, amelyet ott, ahol a Duna folyama természetes védelmet nem nyújtott, fallal és árokkal vettek körül. A városba tehát csak kapukon és hidakon át lehetett jutni. A kapuk fölé őrtornyokat építettek. Ilyen őrtornyos kapu még ma is látható Bratislavában, mint a régi idők elpusztíthatatlan emléke és ez a Szent Mihály torony.

Idővel a falakon belüli terület szűknek bizonyult és akkor az emberek a falakon kívül is kezdtek építkezni. Így keletkeztek a külvárosok, amelyek szintén fallal voltak körülvéve. A külső falak kapuinál vámokat állítottak fel. A vámok képezték hajdan és képezik még ma is Bratislavának egyik fő jövedelmi forrását. Az ilyen nagy városnak a fenntartása, útjai, világítása, tisztviselői, munkásai, rendőrei rengeteg összegbe kerülnek. Miután pedig ezen intézmények nemcsak az oltani lakosság, hanem az oda bejárók érdekeit is szolgálják, igazságos dolog, hogy az, aki oda kocsival, szekérrel hajt, tehát a város útjait rongálja, vagy aki ott terményeinek eladásával hasznot merít, bizonyos összeggel a város terheihez járuljon.

Ma már úgy a belső, mint a külső falak eltűntek, nyomuk is alig látható. A város a lakosság számának emelkedésével minden irányban szabadon fejlődik.

Bratislava jelenleg öt városrészből, illetőleg kerületből áll. Az első, a legrégebb az Óváros, amelynek legszebb tere az elnök urunkról elnevezett Masaryk-tér. Ennek közepén szép sétány van egy régi díszkút maradványával, amelyet a Bratislavában történt első koronázás alkalmával pusztító tűzvész emlékére állítottak, négy szélén pedig gyönyörű épületek szegélyezik. Ezek közül legnevezetesebb a városháza. Ily nagy városnak mint Bratislavának, melynek majdnem 100.000 lakosa van, közigazgatása sokkal nagyobb szervezetet, több tisztviselőt és így több hivatalt kíván, mint valamely kis község és ez a sok hivatal mind a városházán és a körülötte levő épületekben van elhelyezve. A város élén a polgármester áll, akit a két alpolgármesterrel és a városi tanáccsal együtt a város lakossága választ a maga köréből. Azonban részint mint tanácsadót, másrészt mint ellenőrző közeget, a kormány a főjegyzőt nevezi ki melléjük.

A városházán talált ideiglenes menhelyet a régiségtár, a muzeum is, azaz régi dolgoknak, mint fegyvereknek különböző eszközöknek, képeknek, szobroknak gyűjteménye. Itt őrzik egyebek között a szlovák szabadságharc 1848 évi vezérének, Hurbánnak zászlaját is.

A Masaryk-téren találjuk a pénzügyigazgatóságot is, ahol az

egész zupa állami bevételeit és kiadásait rendezik. Akinek adóügyekben valami panasza van, itt találhat rá orvoslást.

A Masaryk-tér mellett van a Ferenciek-tere az eredetileg evangélikus, most jezsuita templommal és a Ferencrendiek templomával. Ez utóbbi az 1271 évi morvamezei ütközet emlékére épült, ahol II. Premysl Oitokár Habsburgi Rudolf és Kun László magyar királlyal állt szemben.

A Ferenciek templomát megkerülve, a főposta gyönyörű épülete tűnik szemünkbe, ahonnan Nyugatszlovenszko postaforgalmát intézik amelynek eleje és főkapuja azonban már a Köztársaságtéren van. A Köztársaságtér Bratislavanak egyik legnagyobb tere, amelyet köznyelven csak vásártérnek neveznek, mert itt tartják évenként négyszer az országos, hetenként kétszer a helivásárokat. Itt van a jól berendezett vásárcsarnok is, ahol a városiak mindennapi szükségleteiket beszerezik és ahová a falusiak terményeiket hordják értékesítés végett.

A vásárcsarnok mellett van a régi Bratislavanak egy emléke, az úgynevezett Lőrincskapu, amelyen keresztülhaladva, a szűk Lőrincskapu utcába érünk, amelynek folytatását a Hosszú-utca képezi. A Hosszú-utca végén van a Székesegyházter, a XIII. században épült gyönyörű székesegyházzal, amelyben 1563 tól 1830 ig a magyar királyokat koronázták. Ebben az időben Bratislava Magyarországnak is fővárosa volt.

(Folytatása következik.)

Egyesületi élet.

Az önsegélyezés kérdése.

Több ízben felmerült gyűléseinken az a gondolat, hogy önsegélyezésünk céljából olyan segélyalapot létesítsünk, melyből szükségünkben bizonyos támogatást nyernénk. A felvetődött tervok ezen segélyforrást, temetkezési-, vagy nyugdíjpótló, vagy özvegyi és árvaalapk címén óhajtják megteremteni. Kétségtelen, hogy ránk legkedvezőbb volna, ha saját kezelésünkben teljesen öneönkölő tudnánk egy olyan tekintélyes összeget, mint alapot előteremteni és fenntartani, mely összes segélyre szoruló kartársainkat a legkisebb nélkülözésektől is mentesíteni tudná. Nagy az aggodalmunk azonban, hogy ehhez nincs elegendő erőnk. Éppen ezért kénytelenek leszünk, vagy szerényebb segélyforrás létesítésével megelégedni, vagy egy tekintélyes vagyont képviselő biztosító intézet felé érintkezésre lépni, mely évenként elhelyezett járadékaink Biztosításuk mellett, elérési- és haláleseti biztosítás-címén, aránylagosan nagyobb kedvezményt nyújtana számunkra a szokásos biztosított összegnél.

Az alábbiakban két tervet közlünk kartársainkkal. Az egyik a temetkezési alap létesítése, melyet Vince Ferenc községi elnök úr ajánl, a másik pedig a biztosító intézettel kapcsolatos terv, melyet a központi vezetéség által kiküldött bizottság proponál. Vincze elnök úr oly mérvben óhajtja létesíteni a temetkezési alapot, hogy egy-egy tag elhalálása esetén a hozzátartozók 2000 Ké-vel legyenek segítezhetők. Az alap megeremítése céljából minden jelentkező tag befizetne 50 Ké-összeget. Ebből kellene fedezni az alakulással járó költségeket és az első évben kifizetendő segélyeket. Az első évi halálesetek után járó díjakat a póstköltség megtakarítása céljából egy összegben, a következő év január első felében kellene kifizetni.

A halálesetek utáni díjak nagysága a tagok létszámától függne.

100 tag esetén halálesetenként 21 Ké volna fizetendő, míg	
500 > > már csak	5 >
600 > >	4 >
700 > >	3 >

Ha az alap megalakulna 500 jelentkező taggal, befolyna $50 \times 500 = 25000$ Ké; tegyük fel, hogy 8 tag meghal segélyezésre ki kell fizetni $8 \times 2000 = 16000$ Ké-t s így maradna 9000 Ké, akik befizetnének minden haláleset után 5 Ké-t, azaz egyenkint $8 \times 5 = 40$ Ké, amelyből összesen $492 \times 40 = 19680$ Ké folyna be. Maradkozna 3620 Ké többlet, mely az alap növelésére és adminisztrációra fordíthatnák. Ha az alap 20000 Ké-ra felemelkednék, a további szaporulat egy látrai üdülőház, vagy menhely létesítése fordíthatnák. Ha oly csekély számú tag jelentkeznék, hogy az alapítási díjak az első évi segélyeket nem fedeznék, úgy szükséges volna, hogy a hiányzó összeget a központ előlegezze. A tagok pedig kötelezletlenek, hogy a kifizetett segélyből rájuk eső részt azonnal fizessék. A tervezet meggondolandónak tartja, hogy az öregebb kartársak ne fizessenek-e több alapítási díjat, pl. 100 Ké-t, minekutána a halálesetek száma elsősorban az ő soraikból kerülne ki.

A temetkezési alap tagjai lehetnének az országos egyesület összes tagjai, esetleg a feleség is, a tanfellelgyelők s a hozzájuk beosztott kartársak. Ágyban fekvő beteget felvenni nem szabad. A jelentkezés erre a célra nyomtatott levelezőlapon történék, az 50 Ké azonnali bekezdésével.

Nagy általánosságban ez volna a temetkezési alap terve, mely mindenestre, amennyiben a kartársak támogatására találma, még a részletek további kidolgozására szorul. Egy régebbi terv volt, hogy a kerületi munkásbiztosító pénztárba való kötelező betételetünk érdekében kezdjünk akciót. Minekutána ehhez kormányintézkedés szükséges és hosszabb előkészítő munkát igényel, továbbá még kartársaink sem foglalkoztak e terv érdemi részével, — egyelőre nem proponálhatjuk — azonban továbbra is napirenden hagyjuk s igen helyes volna, ha a kartársak a gyűléseken ezzel a tervvel is foglalkoznának.

Felmerült az a terv is, hogy valamelyik biztosító társaságnál elérési és halálesetre való biztosítást útján nyerjünk olyan alapot, melyre a legnagyobb csapás idejére, a haláleset alkalmával utódaink támaszkodhatnak. E célból információt kértünk a Hazai Biztosító Társaságtól, honnan a következő tervet kaptuk:

Költvények útján kötelező életbiztosítás esetére, 1000 taglétszámot alapul véve egy 24 éves teljesen egészséges fiatalember 2000 Ké biztosított tőke után 20 éven át fizetne évenként 82 Ké-t.

Ebben az esetben a bizt. társaság az egyesület segélyalapja javára

4000 Ké-t azonnal letenne a biztosítások megkötésénél, továbbá évenként az évi díj 2%-át, mely 2000 Ké-t tenne ki.

Ezen ajánlat utóbbi része egyesületünkre mindenesetre igen kedvező volna, mert segélyalapunk oly hatalmas összeghez jutna, mely a tanítóságnak hathatós segélyforrásul szolgálna.

Megjegyeztük, hogy 82 Ké évi díj fizetését 2000 Ké biztosított összeg erejéig egy kissé magasnak tartjuk, amely tévedés onnan származhat, hogy 1000 tanító tag évi halandósági arányszámát 50 ben állapította meg a bizt. társaság. Ez a halandósági arányszám túlmagas, mert a tanítóság halandósága nem lehet kétszerese az egyéb foglalkozásúaknak. Már pedig számításunk szerint, 20, 30 és 50 éves egyéneket véve figyelembe, a halandósági arányszám 25-nél nem lehet magasabb. Mindenesetre ezek és még egyéb körülmények tisztázásra szorulnak. Azonban kétség elessen, hogy tömeges biztosítás esetén ez úton érhetünk el legnagyobb eredményt, mert a felhozott 2000 Ké biztosítási díj emelhető tetszés szerint és ez esetben a kedvezmények is aránylagosan növekednek. Tárgyalásaink folyamán ígéretet kaptunk arra, hogy a nevezett biztosító társaság további kedvezményeket is hajlandó adni, amennyiben ez a tömeges biztosítás a tanítóság között szimpaliára és támogatásra talál.

Kérjük kartársainkat, hogy összsegélyezés ügyünkkel foglalkozzanak s akiknek érdemleges terveik vannak, a titkársággal közöljék. Egyszersmint szíveskedjenek közölni, levél útján velünk, hogy a fenti módzatok közül, melyiket, vagy egy másik tervet hajlandók támogatni, hogy a központi vezetőség az érdemleges tárgyatási alapot a kartársak véleménye alapján megállapíthassa.

Titkárság.

Felhívás a „Hernádmenti fiókkör“ tagjaihoz. Kedves Kartársak! A központi elnökségnek értünk végzett fáradságos munkálkodását csak úgy tudjuk illendően meghálálni, ha mindenben támogatjuk őket. Az évi közgyűlések tárgysorozatára kitűzött tételek lelkiismeretes kidolgozása is erkölcsi kötelességünk tehát. Hogy azonban fiókkörünk tagjai mennél komolyabban hozzászóljanak e három nagy fontosságú kérdéshez: választmányuk az I. és II. tétel elismerésre méltó kidolgozójának 100—100 K és a III. tétel sikeres kifejtőjének 200 K pályadíjat ad. Kérem azért a fiókkörünk i. t. tagjait, hogy tanulmányozzák figyelmesen e tételeket s foglalják írásba bizonyára gazdag tapasztalatokon alapuló ügyes, okos és gyakorlati szempontból is helyes nézeteiket. A pályamunkákat f. évi június hó 1-ig kérem címemre beküldeni. A szerző neve zárt borítékba teendő. Bírálatról az elnökség gondoskodik. A tételek kidolgozásához kimerítő utasítás olvasható a M. T. f. évi. 3. számában. De attól függetlenül teljesen egyéni elgondoláson felépülő dolgozat is beadható. Egyetlen feltétel az, hogy a pályadíjat nyert értekezéseket a szerzők díjtalanul engedjék át a M. T.-ban való közlésre.

Kiváló tisztelettel:

Košice, 1924. febr. 18.

Vincze Ferenc

áll. tanító, elnök (Korvin-u. 12.).

Seidl S. kolléga felhívásához. A polg. isk. tanárképzőt végzett magyar kollégák tájékoztatására és megnyugtatóra kötelességemnek tartom megjegyezni a következőket: A közismert átcsoportosítással kapcsolatban különösen mi „paedagogium“-ot végzett polg. isk. tanítók lehetetlen helyzetbe kerültünk. Tévedés volna azonban azt hinni, hogy nem történtek meg ez irányban a szükséges lépések. Nem követek el indiskreciót, amikor közlöm, hogy ügyünk elbírálása már a prahai minisztériumban fekszik. Ma már nincs felettes hatóság Szlovénzkón, amely nem volna tisztában képzettségünkkel és nem találkoztam egyetlen eggyel sem, aki kétségbe vonná kérésünk jogosult voltát. Sőt állíthatnám az ellenkezőjét! Azonban tökéletesen egyetértek Seidl kartárs ur javaslatával, hogy az ügyben közösen kell lenni valamit, hogy az ügy el ne aludjék. A hivatalos tanügyi egyesületektől — nézetem szerint — nincs mit várnunk (ahol elszórtan vagyunk), mert mindegyiknek meg van a maga ügye-baja. Ez kizárólag a mi ügyünk s diadalra csak mi vihetjük, akiknek a szívéhez oly szorosan van hozzánöve, közös erővel a közös ügyért!

Wessely Lajos

polg. leányisk. igazgató.

Nyitra nagymegye tanítóegyesületének átszervezése befejeztetett. A szavazatszedő bizottság február 15.-én Nové-Zámkyban ült össze és a beérkezett 106 szavazat közül 2 szavazatot érvénytelenített; egyet, mert nem rendes tag küldte be, egyet, mert megyén kívül lakó kartársakra szavazott. A 104 érvényes szavazat így oszlott meg:

Elnökségre: Dinnyés Károly (63), Szabó János (35), Kőrös Imre (3), Lemény János (1) *Alnökségre:* Szabó János (57), Willand János (48), Virsik János (30) Gajdár István (27), Kőrös Imre (22), Bellus István (9), Dinnyés Károly (8), Lemény János (3), Lemény Nándor (1). *Titkárságra:* Nemcsik Béla (31), Endrődy Lajos (7), Gajdár István (2), Bellus István (1), Willand János (1). *Jegyzőségre:* Túry Sándor (52), Járdányházy József (37), Poór György (21), Matula Domonkos (20), Fehér Gyula (6), Veszely László (16), Kiss József (3), Ferlich Gyula (2), Drobnyné Rotyik Julia (2), Nemcsik Béla (1). *Pénztárosságra:* Plichta János (93), Bellus Gyula (6) Bellus István (4). *Ellenőrségre:* Nagyfalusi Antal (93), Biró Béla (4), Drobný József (3), Horváth István (1), Járdányházy József (1). *Könyvtárosságra:* Horváth István (95), Kucséra Gyula (7), Nagyfalusi Antal (1). *Választmányba:* Stampay János (67), Lemény Nándor (64), Kőrös Imre (56), Karácsonyi József (56), Gajdár István (55), Fekete Rezső (53), Virsik János (53), Kanossay József (52), Soós Géza (51), Kemény Rezső (41), Beke Gyula (32), Fekete Győző (30), Nikolényi Károly (30), Dubay Géza (29), Kucséra Gyula (27), Kúo Lajos (25), Járdányházy József (24), Hencz Mihály (22), Adámi Rezső (13), Bellus István (10), Perger István (8), Erős Imre (5), Biró Béla (3), Matula Domonkos (2), Lemény János (2). Krausz Ábrahám (1), Kecskés Béla (1), Bellus Gyula (1), Willand János (1), Wessely László (1).

Központi kiküldöttek: Szabó János (89), Lemény János (62), Willand János (49), Plichta János (42), Bellus István (40), Virsik János (39), Körös Imre (38), Gajdár István (27), Karácsonyi József (7), Vágner Rezső (7), Verseghy Imre (7), Csongrády Árpád (3), Dinnyés Károly (3), Bíró Béla (2), Kún Béla (1), Fekete Rezső (1), Lemény Nándor (1), Soós Géza (1), Nikolényi Károly (1), Szabó Vazul (1).

A leadott szavazatok alapján az elnök megálapítja, hogy a Nyitra nagymegyei Magyar Tanítóegyesület vezetékül 3 évre a következők választották meg: *Elnök:* Dinnyés Károly (Kőhidgyarmat). *Alelnök:* Szabó János (Ujvárd), Willand János (Bajta). *Titkár:* Nemcsik Béla (Imely). *Jegyző:* Túry Sándor (Ebed), Járdányházy József (Pozba). *Pénztáros:* Plichta János (Nové Zámky). *Előlenőr:* Nagyfa usi Antal (Nové Zámky). *Könyvtáros:* Horváth István (Nové-Zámky). *Választmány:* Sampay János, Lemény Nándor, Körös Imre, Karácsonyi József, Gajdár István, Fekete Rezső, Virsik János, Kanozsav József. *Központi kiküldöttek:* Szabó János, Lemény János, Willand János, Plichta János. Nové-Zámky, 1924. február 17-én. A szavazatszedő bizottság: *Lemény János* sk., bizottsági elnök. *Lemény Nándor* sk. jegyzőkönyvvezető. *Plichta János* sk. *Bresztovszky Lajos* sk. *Staudt Ferenc* sk.

Egy tanító család gyásza. A kérlelhetetlen halál súlyos csapást mér *Sárközy Mór* nagykeszű ref. igazgató-tanlóra és családjára, könyörtelen kézzel kiragadva körükből a család fiatal és szép reményekre jogosító tagját, *Sárközy Gizust*, III. éves tanlónő képezdei növendékét. A tanítói élethivatal szeretetétől hevülő szív dobbant utolsót s egy ambíciótól áthatott ifjú élet törött ketté. Kartársunk és családja fájdalomában őszinte szívvel veszünk részt.

Pályázat elemi iskolai tankönyvek megírására.

Az alább következő feltételek mellett, külön 10% netto szerzői tiszteletdíj biztosításával (a minisztérium által is jóváhagyott tankönyvnél) az alább felsorolt elemi iskolai tankönyvekre ezennel nyilvános pályázat hirdetik. *Pályázati határidő f. é. május 15.* A lehetőleg idegen kézzel, vagy géppel írott pályamunkák jelzett határidőig *Kovács Alajos kp. elnök, Negyed, zsupa Bratislavská* címére küldendőek jelisével ellátva, jeligés levél kíséretében.

1. a) *Szlovák nyelvkönyv* II—III. évfolyam számára. Pályadíjak: I. 1500, II. 1000, III. 500 Kč.

b) *Szlovák nyelvkönyv* III—IV. évf. számára. Pályadíjak: I. 1500, II. 1000, III. 500 Kč.

c) *Szlovák nyelvkönyv* VI—VII—VIII. évfolyam számára. Pályadíjak: I. 1500, II. 1000, III. 500 Kč.

2. *ABC és rtv. könyv* az I. évfolyam számára. Pályadíjak: I. 1500, II. 1000, III. 500 Ké.

3. a) *Számtani példatár* a II—III. évfolyam számára. Pályadíjak: I. 1000, II. 500 Ké.

b) *Számtani példatár* a IV—V. évfolyam számára. Pályadíjak: I. 1000, II. 500 Ké.

c) *Számtan, mértannel* kapcsolatban a VI—VII—VIII. évfolyam számára. Pályadíjak: I. 1500, II. 1000, III. 500 Ké.

4. a) *Nyelvtani gyakorlókönyv* a II—III. évfolyam számára. Pályadíjak: I. 1000, II. 500 Ké.

b) *Nyelvtani gyakorlókönyv* a IV—V. évfolyam számára. Pályadíjak: I. 1000, II. 500 Ké.

c) *Nyelvtani gyakorlókönyv* VI—VII—VIII. osztály számára. Pályadíjak: I. 1500, II. 1000, III. 500 Ké.

5. *Honismeret* a IV—V. osztály számára nagymegyék szerint külön-külön.

a) *Bratislava* nagymegye részére.

b) *Nitra* " "

c) *Košice* " "

d) *Zvolen* " "

e) *Podtatranská* " "

Pályadíjak egyenként 1000 Ké.

6. a) *Olvasókönyv* a IV—V. osztály számára. Pályadíjak: I. 1500, II. 1000, III. 500 Ké.

b) *Olvasókönyv* a VI—VII—VIII. osztály számára. Pályadíjak: I. 1500, II. 1000, III. 500 Ké.

7. *Földrajz* a VI—VII—VIII. osztály számára. Pályadíjak: I. 1500, II. 1000, III. 500 Ké.

8. *Természetrajz* a VI—VII—VIII. osztály számára. Pályadíjak: I. 1000, II. 500 Ké.

9. *Természetan* a VI—VII—VIII. osztály számára. Pályadíjak: I. 1000, II. 500 Ké.

10. *Történelem* a VI—VII—VIII. osztály számára. Pályadíjak: I. 1000, II. 500 Ké.

Megjegyzés: A pályázatra kiírt tankönyvek mind szorosán a nyolcosztályos népiskolák tanterve alapján irandók meg. A pályázatra beérkezett és kiadásra elfogadott kéziratot az Egyesület egyedül az „Akademiánál” adhatja ki.

A lévai tankerület tanítóihoz Értesítem a kollégákat, hogy május—június hónapban tervezett tanulmányi kirándulás kellő jelentkezés hiányában e tanévben elmarad. Tisztelettel *Csorba Győző*.

Értesítés. Balogh Elemér reform. püspök úr f. évi február hó 8-án beadványt intézett a teljhatalmu miniszter úrhoz, melyben kéri, hogy a szlovenszkói magyar tannyelvű iskolák ama tanítóinak, kik a honpolgárság adományozását megkérték, engedlessék meg továbbra is a tanítás.

Erre most a következő választ kapta:

„A miniszter úr meghagyásából van szerencsém Önnel közölni, hogy az a határidő, amely után a tanítók meg fognak hagyatni működési körükben még az állampolgárság kimutatása nélkül is, ismételve meg fog hosszabbítani, ami a legrövidebb idő alatt megfelelő módon közhírré lesz léve.

Egyúttal megkerestetett az iskolai referátus, hogy közölje velünk ama tanítók kimutatását, akiknek kérvényei be vannak adva az állampolgárság elnyerése iránt.

E kimutatás kézhezvétele után gondoskodás fog történni arról, hogy ezek a kérvények soronkívül intéztessenek el. A miniszter helyett: Bujnák s. k.“

Szemle.

A magyar tanítóságról rosszakaratu cikkek látlak a multban már napvilágot. Az az indokolatlan ellenszenv, mely egyes magyar lapok szerkesztőinek tollát irányítja, újabban is eklatánsan megnyilatkozott. Nem tudjuk mivel szolgál reá a becsületes munkát végző magyar tanítóság egyes felelőtlen egyének lámadásaira, nem keressük az egyébként nyilvánvaló rugókat, de arra kötelességünknek tartjuk rámutatni, hogy a magyar tanítóság minden erejével és ügyezetével arra törekszik, hogy vállalt kötelességeit mind a magyarsággal, mind pedig a Csehszlovák Köztársasággal szemben teljesítse.

Ezt létérdeke parancsolja, ez ellen kifogása senkinek sem lehet.

Csak struc módjára orrukát a homokba dugó, semmit észrevenni, meglatni és elolvasni nem akaró egyének irhatnak össze ennyi badarságot, amellyel ugyan maguknak nem, de annál többet árthatnak és árthatnak is a köztársaságbeli magyarságnak. Erre pedig sem a tanítóságnak, sem az itteni magyar népnek, amely békén és a törvények tiszteletbentartása mellett akar élni, semmi szüksége nincs.

Az igazság érdekében felemlítjük a magyar iskolák tankönyveiről írott igaztalan vádaskodást is.

A jelzett cikkírók szerint a magyar tanulók tankönyveiben csupán Janosikot találják, ennek hőstetteit tanítják a magyar iskolákban és a gyalázatos tankönyvek megmételvezik a magyar ifjúságot, mert a Janosikból a kommunizmus előfutárja szól a gyermeki lélek felé.

Ellenben elhallgatják a magyar nemzet nagyjait Hunyadyt, Szechenyit, Kossuthot, Deákot, Petőfit, Jókait, Madáchat.

A földrajzban csupa silányságok vannak, valamint a magyar nyelvnek oly nagy garral hirdetelt oktatásában.

Továbbá fájdalommal állapítják meg, hogy a tankönyvek a történelmi tényekkel ellenkező adatokat tartalmaznak és főleg, hogy ezeknek megírásához magyar tanítók is készek munkatársul szegődni.

A magyar tanítótság részére új jelzővel is találkozunk, amelyet a határtalan rosszindulat sugalmazott az illetőknek, ez: a *renegát* magyar tanító. Nem tudjuk, hogyan definiálják ezt a jelzőt, de bennünket mélyen sért mindenesetre.

Azt képzelik talán ezek az urak, hogy az a magyar tanító, aki tisztességes ruhában jár és nem jár hozzájuk falat kenyérért koldulni, szóval tisztességes munkája után tisztességes kenyeret is kap, az csak úgy juthat ehhez, ha eladja testét, lelkét, nemzetiségét és a magyarság ellen dolgozik?

Megnyugtathatjuk azonban az illető képzelődőket, hogy a magyar tanítósgtól azt felsőbb állami hatóságai sohasem kívánták, tudván, hogy ez képzetelésre vezetne, ami az állam szempontjából nem kívánatos.

A vádak egyébként is mind könnyen megcáfolhatók. Felhívjuk az illetők figyelmét arra, hogy először is, mielőtt kegyetlen bírálatot mondanának, olvassák el az összes használatban levő és engedélyezett tankönyveket. Akkor maguk belátják, hogy nagyon elvetették a súlykot.

Tudjuk azt, hogy az első tankönyvek rosszak voltak, az írók túlságos buzgalmukban olyan könyveket írtak, melyek sehogysem feleltek meg a magyar gyermek, a magyar iskola kívánalmainak, sok helyen egyenesen sértették a magyarság nemzeti öntudatát. Ezen hibákra őszintén és erőlesen rámutattunk már évekkel ezelőtti lapunk hasábjain. Azóta azonban jelentek meg gondosan megírt, megfelelő tankönyvek is, amelyekben mindazt megtalálhatják a cikkezők, amit kívánnak és ezek megírásában teljes joggal és minden renegátoskodás nélkül résztvehettek magyar tanítók is.

S ha egyáltalában olvasnának, láthatnák, hogy a magyar tanítótság, közelebbről Egyesületünk, minő munkát fejt ki az irányban, hogy a magyar iskolákat jó tankönyvekkel lássa el. Persze a történelmi tények elől elzárkózni nem lehet, azokat, akárki írja is a tankönyveket, figyelembe venni kötelességünk. Ha az a kritikus baja, hogy ezt tesszük, akkor már igazán nem segíthetünk. Csak kíváncsiak volnánk, hogy mit tennének helyünkben az illetők, akik ma független és felelőtlen egyének és biztos fedezékből irányítják nyilait a sok bajjal küzdő és nehez munkát végző, minden oldalról számontartott, függő állásban levő tanítótság felé.

Nagy idők vonultak el fejtünk felett, a tanítótság sokat tapasztalt, szellemi színvonalra emelkedett. Ma már vége annak a régi — az illető felajdulókra kellezmes — időknek, amikor a tanító kétrétgörnyedt tekintetök előtt és boldog volt, ha korgó gyomorral nagyúri lakomákon tölthetett s szolgálataiért vállára vereztek.

Ez már a múlté, nemcsak itt a Csehszlovák Köztársaságban, hanem mindenütt.

Új népszínmű. A magyar néplelek nemes sajtóságait, a magyar dalt és táncot színpadra vinni, manapság még akkor is tisztéletreméltó vállalkozás, ha az pusztán a törekvésnél marad, annál inkább bécse és eléggé nem dicsérhető dolog ez, ha az valóban sikerül is, mint ahogy ez a jelen esetben meg-

történet. *Paál Gyula* »Veszedelem a házban« címen 3 felvonásos népszínművet írt, melynek témája nem az író mesterkél elgondolásának szüleménye, hanem egy valóban leélt eseménynek, a népelet hamislatlan életnyilvánulásának a színehozzatala. Különbön annak megírásáról maga a szerző könyve előszavában igen kedvesen megemlékezik. A mű egyes alakjai nem siklanak ki a szerző kezéből s pompásan rajzolódtak meg. Az öreg Héregi, aki többszörös após, másodsorú nőül s fiatal nőt vesz el, aki az egyik vőre szemel vet. Ebből azután sok bonyodalom és dráma fejlődik ki, melyet a szerző ügyesen visz a végső kifejlésig: a kibékülésig.

Az egyes jelenetek jól helyeződnek egymásba s általában a darab szcenikai elrendezése avatottságot árul el. A drámai jelenetek megajzolásával a szerző bátorozott tehetséget mutat. A dalok versezete igen pompás, valóban népiesen patlogós s ha a dallam is olyan jól sikerült, úgy minden kétséget kizárólag egy igen sikerült népszínművel gazdagodtunk. E népszínművet működvelő fiatalágunknak előadásra igen ajánlhatjuk.

Pedagógiai levél Csehszlovákiából. E címen *Schloss Lajos* rimaszombati kartársunk »*Schweizerische Pädagogische Zeitschrift*« novemberi számában cikket közöl a köztársaság iskolaügyi állapotairól. Közleménye bevezető részében *Bechyně* iskolaügyi miniszterrel foglalkozik, ki annak előtt mint publicista, mint a szociális tudományok művelője, ismertté tette nevét; mint miniszternek elve, hogy egészséges, erős tanulóifjúság kerüljön ki az iskolákból s a békében találja meg minden örömet. A cikk foglalkozik azután az iskolaügyi reformokkal, amely tekintetben úgyszólván forradalom van az egész iskolaügy terén. A régi iskola helyét — mely csak ismereteket közlött — el kellett foglalnia egy újnak, amely arra tölt, hogyan kell a dolgok mélyére hatolni. A régi iskola ellen sok panasza hangzott el a kongresszusokon, különösen a tanulók túllerheléséről, mely sehogyszám akar megszűnni. *Bechyně* miniszter elszántan lépett a reform útjára s célja, hogy a nemzeti kultúra menét erősebb gyökeret verjen az ifjúságban. Terve, hogy mindenfajta középiskola a főiskolára képesítsen s ezzel lehetővé akarja tenni, hogy a szülők ne legyenek kénytelenek a gyermek jövő életpályájáról igen korán dönteni. Az új reform szerint a polg. isk. tanulója felvételi vizsga nélkül mehet a középisk. alsóbb tagozatába, melynek tárgyai azonosak a polg. iskoláéval. A rendes tárgyakon kívül kötelező tárgy lesz az állam területén lakó kisebbség nyelve, melyet részint a rendes órákon belül, részint kurzusokon tanítanak. A középisk. felső tagozatának első osztályába léphetnek a polg. iskolát végzettek, akik felvételi vizsgát lesznek a tanítási nyelvből, a kötelező második nyelvből és a matematikából. A felső tagozat 4-ik osztályát végzett bizonyítványt, illetve nyilatkozatot kap erről, ez azonban még főiskolába lépésre nem jogosít, hanem azokra a pályákra, amelyeket a középisk. tanulmányokat feltelelezik. Azok, akik a felső 4. osztályt elvégezték és jogosítványt akarnak a főiskolára, az V. oszt.-ba lépnek. III. az önálló tanulmányokba vezetik be: az irodalom, természettan, természetrajz és a kémia terén. Ennek sikeres elvégzése után főiskolára jogosító nyilatkozatot kapnak. Aki arról a tanári testületnek kétségei vannak afelől, hogy a főiskolai tudományos előadásokat követni tudják, azoknak értelességit kell tenniök. Kívételosen a középisk. felső IV-ik osztályából is mehet az ifjú főiskolára: I. Ha a IV. osztályt kitünő eredménnyel végezte. 2. Érettségét kell lennie, mely terjedelműtől és módózatainál fogva biztosítja, hogy az illető tanuló elsajátította azokat az ismereteket, amelyeket megkövetelnek az V. osztályt végzőtől. Mind a nyilatko-

zat, mind pedig az érettségi bizonyítvány feljogosítja a tanulót bármilyen egyetem látogatására.

Ezek után a cikkíró állór az elemi oktatás reformjára; a most életbeléptetett 8 osztályos elemi iskolára, mely mellé munkaiskola is létesül, ez különben erősen bírjékében van. Ez az egyoldalú szellemképzés kiegészítésére, az akarat és kedély művelésére, az érzékszervek (szem, kéz) kiművelésére szolgál.

A tanulóképzés az új reform szerint egészen elűző az eddig követett módzatoktól. Előképzést két iskola nyújtja, melynek két típusa lesz: a) lipuson a nyelviek, b) lipuson pedig a rajzológeometria uralkodik. A jelöltök elvégzik a középsz. felső V osztályát is, amelyhez egy pedagógiai fakultás lesz csatolva. Az V-ik osztályban 5 tanulmányi csoport van: 1. Régi nyelvek. 2. Új nyelvek. 3. Természettudomány. 4. Matematika. 5. Pedagógia. Az V. oszt. elvégzése után a tanítójelöltek az 1 éves pedagógiai főiskolára mennek melynek tárgyai: ált. pedagógia, ált. tanítástan, tanítás- és neveléstudományok története, iskolai szervezet, pedagógiai kísérletek, fiziológia, pszichológia, pedagógia, patológia, különleges tanítástan, hospitálás, tanítási gyakorlatok és teszt-veléstan. Ha a jelölt ennek elvégzése után még folytatni akarja az egyetemet, az az egy év hészámítható neki. A tanítóképzés reformja különösen kiemeli, hogy a tanári testület összecsalításának és az iskolai berendezések olyannak kell lennie, hogy beleoltsa a növendékekbe a néptanítónak ideálját és alkalmassá tegye őt arra, hogy ezt a gyakorlatban érvényre is juttassa.

A Kultúra bratislavai könyvkiadó, könyv- és hírlapterjesztő vállalata nagyszabású akciót indított meg aziránt, hogy az önálló magyar könyvkiadás alapjait megvesse Szlovenszón. Ezen cél elérését főképen a nyilvános községi könyvtárak felállításában látja elérhetőnek, a kb 800 magyar községi könyvtárnak megszervezésével az önálló könyvkiadás lehetségessé válik, a könyvek olcsók és könnyen hozzáférhetők lesznek s a szlovenszóni magyarság teljesen önálló szellemi életet folytathat.

Megjegyezzük, hogy a községi könyvtárak felállítására vonatkozó törvényes rendelkezéseket lapunkban nemrégén közöltük.

A kis doktor új zenés vigjáték tancokkal, 3 felvonásban, Irla és zenéjét szerzette Gáspár János kartársunk Ára 5 Kc. Kapható Klein Gézánál Rim. Sobota. Az előadás joga a kiadónál szerzhető meg.

Kartársaink figyelmébe.

Felhívjuk kartársaink figyelmét dr. Bezák István reáliskolai tanár, a magyar kiegészítő vizsgálati bizottság tagjának magyar magyarázatokkal ellátott **SZLOVÁK NYELVTANÁRA**, mely nemcsak a tanulásnál, hanem a **szlovák nyelv tanításánál is** elsőrendű szolgálatot tesz kartársainknak. A nyelvtani anyag rendszeres, módszeres szakszerű feldolgozása, könnyű megérthetése és az eddigi nyelvtani ismeretek alapján való világos és áttekinthető csoportosítása a könyvet nélkülözhetetlen segéd-eszközzé teszik. Mivel a **könyv csak korlátozott mennyiségben jelent meg**, felhívjuk kartársainkat, hogy azt minél előbb rendeljék meg. **Megrendelhető a szerzőnél dr. Bezák István főreálisk. tanár Bratislava, Státna reálka, valamint lapunk kiadóhivatalában is.**

Törvények és rendeletek.

Az iskola- és népművelődésügyi miniszterium 1923. évi december hó 27-én kelt, 144.572-II. sz. rendelete az elemi- és polgári iskolai tanító-képesítő vizsgálatra való bocsátás iránt benyújtott kérvények beadásának határidejének egyöntetű meghatározása tárgyában.

Hogy az elemi- és polgári tanítóképesítő vizsgálatra való bocsátás ügyében benyújtott kérvények beadásában egyöntetűség legyen, elrendeltek a következők:

Az 1924. évtől kezdődőleg az elemi- és polgári tanítóképesítő vizsgálatra (ügyszintén minden kiegészítő- és szakvizsgálathoz) való bocsátás iránt benyújtott kérvények beadására egységes határidő vezetetik be. A kérvényeket március vagy október hó elsejéig (a kerületi, városi bizottságnak) a tanfelügyelőségnek kell benyújtani, melyek ezeket véleményezéssel együtt március hó huszadikáig, illetve október hó huszadikáig felterjeszti az illetékes vizsgáló bizottsághoz.

Azon személyek kérvényei, akik ezidőszereint semmiféle iskola hatóságának alárendelve nincsenek, már március hó 10-ig, illetve október hó 10-ig kell a vizsgáló bizottsághoz benyújtani. Későbbben beérkezett kérvényeket a vizsgáló bizottság igazgatósága elutasíthatja. A vizsgálati időpont a miniszterium Vestnik-jében ezenül nem közölhetik.

Az iskolai és népművelődésügyi miniszterium bratislavi referátusának 1924. évi december hó 29-én kelt 613. prez. számú rendelete a Bratislavában megtartandó tanügyi kiállítás tárgyában.

Az állami önállóság kivívása után a Szlovenszkon bevezetett új tanügyi rendszer bevezetésének öt éves fennállása emlékére az 1923-24 iskolai év végén tanügyi kiállítás rendeztetik, amelyen valamennyi iskolatypus részt fog venni.

A kiállítás magában foglalja:

1. Slovenskó egész tanügyi statisztikáját.
2. Hivatalos és iskolai nyomtatványokat.
3. Tankönyveket és iskolai kézikönyveket.
4. Külön a tanítóság, külön az ifjúság által készült segédeszközök és diagrammák. (minták).
5. Tanulók írásbeli munkái (dolgozatok, szépírás).
6. Szabadkézi és mértani rajzok.
7. Kézi munkák: a) fiuké, b) leányoké.
8. Osztály: a) milyen ne legyen, b) mintaszerű.
9. Rajzterem: a) milyen ne legyen, b) mintaszerű.
10. Minta tornaterem a) nyári, b) téli.
11. Mintaszerűen berendezett szertárak taneszközei: a) egy osztályú, b) többosztályú elemi népiskola részére.
13. Iskolai minta tanítói könyvtár.
14. Kerületi minta tanítói könyvtár.
15. Működés a népnevelés terén: a könyvtárakról és a kulturmunkáról általában amelyben a tanítóság és tanárság résztvett.

16. Az ifjúság egészségügyi és társadalmi védelme.

A kiállítás rendezésére központi bizottság és 10 szakosztály lett megválasztva amelyeknek rövid időn belül részletes utasítást adnak ki.

Már most figyelemzetelem Szlovenszko valamennyi iskoláit ezen tanügyi kiállításra és elvárom, hogy úgy a tanítóság valamint az összes illetékes tényleg arra fognak törekedni, hogy ezen kiállítás a szlovenszko tanügyet felemelő törekvéseknek és munkásságnak büképe legyen.

Az iskola- és népművelődésügyi miniszterium bratislavai referatusának 1924. január hó 11-én kelt 883-I-15. számú rendelete a nemzeti iskolák (eleini) tanítóságának rendkívüli drágasági segélyéről.

Az 1922. évi december hó 22-én kelt a Törv. és rend. tárában megjelent 380. számú kormányrendelet érvényessége az 1923. évi november hó 29-én kelt a Törv. és rend. tárában megjelent 227. számú kormányrendelettel 1924. év december hó végéig változatlanul meghosszabbítottatott.

Az iskolafentartók által a nem állami tanítóknak biztosított helyi járandóságok (természetbeniek) nem lesznek újból felbecsülve, úgyszintén nem kell a rendkívüli drágasági segélyt az 1924. évre azon tanítók részére kérni, akiknek ezen segély az 1923. év végéig már ki volt utalva, mert ezeknek az itteni számfeljött hivatal a segélyt az 1923. évben kiutalt összeg nagyságában, 1924. évben is megskakítás nélkül tovább fogja számfeljetteni.

Kérvényt kell benyújtani akkor és pedig idejekorán, ha a rendkívüli drágasági segélynek valamely magasabb fizetési fokozat illetőleg osztálynak megfelelő részbeni felemeléséről van szó. Nevezetesen nyomatékosan figyelmeztetünk mindenkit arra, hogy mindennemű változást, mely az egységes drágasági segély, azaz a gyermekek után járó segély *kiszabására* vagy annak beszüntetésére befolyással bír, szükséges azonnal, de legkésőbbben 14 napon belül az itteni hivatalnak bejelenteni (az 394—1922. számú törvény 6. §. IV. pontja és a 34—1923. kormányrendelet V. §. 9. pontja).

Megemlítem még, hogy az egységes drágasági segélynek *kérelmezését* tizen-nyolc éven felüli testi és lelkileg beteg vagy sikerrel tovább tanuló gyermekek részére, minden évben rendszeres felszerelt jelentésben kell felterjesztteni. (A 34—1923. számú kormányrendelet V. §. 7. pontja.) Azoknál, akik tovább tanulnak a jelelntkezési laphoz mellékelni kell az iskola igazgatóságától bizonyítványt arról, hogy minő előmenetelt mutatnak fel a gyermekek.

Habár az összeirási ivék már elfogytak, amelyekre az államilag segélyezett nem állami tanítóság helyi járandóságai összeirásának keresztülviteléhez a 380—1922. évi kormányrendelet szerint szükség lenne, az itteni hivatal ujjakat nem nyomat. Ujj összeirási ivéket nyomatni szükségtelen, mert amint fent említettük, a helyi javadalmak újból való felbecsülése nem vitetik keresztül; valamennyi államilag segélyezett tanítói állás helyi járandóságainak felbecsülése már a múlt évben keresztül volt vité.

Az ujjonnan megválasztott tanító részére államsegélyek folyósítását kérő folyamodványokhoz az eddigi előirások szerint megkívánt mellékleteken kívül mellékelni kell az elődők összeirási ivét is. Egyedül álló esetekben amikor a tanítói állás helyi járandóságainak felbecsülése még eddig nem lett volna keresztülvité, a szükséges összeirási iv mintájál maga a tanító is elkészítheti.

Megjegyzem, hogy a családi változás jelentés-tételére, a drágasági segély, valamint a gyermekek után járó segélyek iránt benyújtott kérvényekre vonatkozó figyelmeztetés, az állami tanítóságra is vonatkozik.

A Vestnikben kihirdetett tankönyvek. *A Csehszlovák köztársaság alkotmányterve,* elemi. polg. és középisk. számára (V. évf. 11.). *Matolin - Szántan,* III. és IV. elemi isk. (részére) (V. évf. 11.). *Koreň - Ježo - Banai: Történelem,* elemi isk. I. (V. évf. 11.). *Siedák - Ježo - Prengyó - Banai: Virsík: Feccsek olvasókönyv;* elemi isk. II. III. o. sz. (V. 12). *Kurinský - Osztyényi: ABC és olv. könyv* (VI. 2.). *Koreň - Lukáč: Csehszlovák honismeret* (VI. 2.) elemi isk. sz. *Siedák - Szvóris: Természetrész* népi isk. sz. (VI. 2.) *Kenessey Kálmán: Földrajzi tankönyv* polg. isk. III. o. (V. 11.). *Báncsik Samu: Olvasókönyv* polg. isk. III-IV. o. (V. 11.). *Szekeres István: Az organikus kémia alapjai* középisk. VI. o. (V. 11.). *Prehlik - Bartos: Földtan* középisk. VIII. o. *Secvart: Csehszlovák olvasókönyv* magy. középisk. felső oszt. sz.

Kiadóhivatali üzenetek.

K. I. Bratislava; tagjaink közé felvettük. — **B. I. Dunajská Streda;** a kért számokat megküldöttük. — **K. J. Szögyén;** a hiányzó számokat, ami megvolt, elküldöttük. — **J. I. Užhorod;** amelyek számaink az 1921. évf. ből megvoltak elküldöttük. — **Sz. P. Nové Zámky;** a kért számot megküldöttük. — **N. J. Kúčind;** címét kijavítottuk. — **B. A. Tegrenye;** címét kijavítottuk. — **P. J. Andod;** a kért számokat megküldöttük, mi a lapot rendszeren küldjük. Közölje velünk helyes címét. — **O. M. Andod;** tagjaink közé felvettük; a lapot január 1-től megküldöttük. — **M. B. Báfia;** naptárunk elfogyott; táblázatos kimutatást találhat a Magyar Tanító múlt évi számaiban, melyet valamelyik kartársánál megkaphat. — **P. S. Ágov;** Palayt töröltük, hova ment? — **Sz. M. Spišska Nové Ves;** a kért lapokat megküldöttük, kivéve az 1922. július 15-én 1923. augusztus 1-i számot, mely számok összevontak voltak.

Figyelem!

**Aki jól és olcsón akar szórakozni,
 aki otthon kabaré előadást akar élvezni,
 aki felolvasásokkal másokat akar mulattatni,
 aki sikeres műkedvelői előadást kíván rendezni,
 az rendelje meg a szebbnél szebb színpadi tréfákat tartalmazó**

DERŰS PERCEK

című könyvet, amely most a szerzőnél (Horváth Samu isk. igazgató, Košice, Molnár-
 utca 7) majdnem felére leszállított áron 18 K kapható. (Postával együtt. A pénz
 előre kifizendő.) Minden megrendelés után, amely a Magyar Tanítóra hivatkozással
 történik, a szerző 5%-ot egyesületünk *öreggy és árvatartás* javára adományoz.
 Kartárságnak, akik ötnél több megrendelést gyűjtenek, külön 10% jutalékot juttat.

Pályázat. A tisztaágteleki református egyház orgonista kántor-tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: 1 lakás (2 szoba, előszoba, speiz, konyha, istálló, kamara, sertésóli), 671 □ öl kert, 9 kat. hold szántó föld haszonélvezete, 3 öl kemény tűzifa szállítással, 5 köből 1-ső osztályu buza. Kézpénz 1500 K stóla. Megfelelő államsegély. Megfelelő tanerő ajánlkozása esetén presbyterium újabb fizetésemelésről is hajlandó tárgyalni. *Kötelesség:* A ref. iskolaköteles gyermekek tanítása. Orgonázás, éneklés, korus szervezése, vezetése. Lelkész szükség esetén és az urvacsora osztások után való helyettesítése. Csehszlovák állampolgár aki fogadalmat tett vagy tehet, esetleg női tanítók is kérvényüket Tisztaágtelek, u. p Velikájadobron Podkarp. Russ. ref. lelkészi hivatalhoz küldhetik. Személyes megjelenés nagyon előnyös. Pályázati határidő március 15 — Ref. Egyház.

Pályázat a nagysallói ref. egyház III ad tanítói állására. Javadalom: 1. Egyház pénztárából évi 100 (egyszáz) korona. 2. Megfelelő államsegély. 3. Törvényben előirt lakás és kert.

Kötelességei: Az iskolaszék által reábizott vegyes osztályok vezetése, kántor akadályoztatása esetén a kántori funkciók végzése és ismétlősök oktatása.

Pályázhatnak okleveles, szlovenszkói illetőségű, nosztrifikációs vizsgát tett férfi- és nőtanítók. Ha nőtanítót választanak, ez esetben a kántor helyettesítésével járó kötelességek elmaradnak, de a nőtanítóra nézve kötelező az összes iskolás leányok kézimunka tanítása. Tanítási nyelv magyar. Az állás azonnal elfoglalandó. Pályázati kérvények *március hó 5 ig* a ref. lelkészi hivatalhoz (Nagysalló, Barsmegye) küldendők.

Pályázat a barsbesei református elemi népiskola előkönyörgő tanítói állására. A fizetés a következő: 1. Kézpénz 21 K 60 fill. 2. Megfelelő államsegély. 3. Buza 8 mm. 55 klgr. 4. Árpá 3 mm. 4 klgr. 5. Bor 113 liter. 6. Fa 8 méter. 7. 7 mm. 84 kgr., széna helyett az új temető kaszálása. 8. Szántó föld 7 hold megművelése helyett 8 mm. árpa. 9. Kert helyett 20 kor. 10. Temetések díja kánon szerint. 11. Lakás mellékhelyiségekkel. Pályázók kérvényüket f. é. márc. 15-ig a pozbai ref. lelkészi hivatalhoz küldjék be, honnan bővebb értesítést is nyerhetnek. *A Református lelkészi hivatal.*

Az oszgyáni róm. kath. hitközség temploma orgonája helyett nagyobbat kíván venni, a régi barok stílusú, csinos külsejű, 5 változatú — két változat új — légcsőrendszerű, új pedálú, teljesen használható, május havi elszállításal eladó. Bármikor megtekinthető. Bővebbet Markos kántornál.

Hirdetmény.

Bratislava nagymegye nagy fali térképe Bratislava tervrajzával, úgy-szintén ugyanez kicsinyítve a tanulók használatára megjelent és kapható. Raj-zolla *Ježo Márton* áll. tanfelügyelő, Komárno. Engedélyeztetett az isk. és nemz. művelődési miniszterium által. Megrendelhető *Földes Samu* könyvkereskedőnél, valamint az áll. tanfelügyelőségén Komárno.

Természettan a szlovenszkói magyar tannyelvűi polgári iskolák I. oszt. részére. Írta: *Banai Tóth Pál*. Engedélyezett tankönyv. Megrendelhető a *Státní Nakladatel'stvo*-nál, Praha, vagy a fiókjánál Bratislava. — E hó végén kap-ható lesz jelzett természettan II. része is, a polgáriskolák II. osztálya számára.

Természettan a magyar elemi iskolák felső osztályai számára. Írták: Galló Pál és Lukács Károly. A nyolcosztályos tanterv szerint átdolgozta: *Banai Tóth Pál*. Engedélyezett tankönyv. Ára 6 Ké. Megrendelhető *Stehr-féle* könyv-kiadónál Prešov, vagy könyvkereskedők útján.

Stampay

egyh. ének- és imakönyve szlovenszkói püspöki jóváhagyással csinos félvázonkötésben, 42 új énekkel bővítve a „portón és forg. kívül“, % nélkül 6 kor. — Köbölkut, župa Nitra.

Pályázat. A kisdobrai gör. kath. egyház kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: tisztességes lakás, megfelelő mellék-épületekkel, 11 hold föld, 30 köből párbér, stóla és államsegély. Kötelesség az I—VII. o. iskola vezetése, kántori teendők végzése. Tannyelv magyar. Folyamodványok márc. 15-ig küldendők be a kisdobrai gör. kath. lelkészi hivatalhoz; posta: Bély, zsupa Kosicka. Választás márc. 20-án, melyen személyes megjelenés szükséges. Iskolaszék.

Pályázati hirdetés. Gemer-Kováčovai (p. Drnava, ž. XIX.) rk. filiális iskolaszék magyar tannyelvű népiskolájánál megüresedett rendes kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: 2 szobás lakás, szükséges mellékhelyi-ségekkel, 7 hold 1551 □-ól szántóföld és rét, 1/2 telek után legeltetési jog, 8 úrméter tűzifa, 6 köből rozs, 30 korona készpénz és stóla, többi államsegély. Csehszlovák állampolgársággal és nosztrifikációs oklevéllel bíró férfitanítók folyó évi március 20-ig kellőképp felszerelt kérvényeiket fenti címre küldjék be. Állás azonnal elfoglalandó. Iskolaszék.

Állatok kitömésére természetrajzi tanszerek szállítására vállalkozik *Kunszt Károly* nyug. tanító Somorja—Šamorjn.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőség címére küldendők. **Áll. polg. leányiskola, Komárno (Komárom).**

A kiadóhivatal ügyeit (előfizetések, hirdetések, reklamációk) **Árendás József** közp. pénztáros és **Telkes Mihály** közp. ellenőr intézik.

15. sz. körrendelet.

Szlovenszón voltak oly alapítványok, melyeknek vagyonát Budapesten kezelték, avagy 1924. után utólag oda küldötték.

A trianoni békeszerződés 249. szakaszában megállapítja, hogy mely alapítványok jutnak az utódállamoknak. Az ezek felől folyó tárgyalások alkalmával kitént, hogy az eddigi rendelkezésre álló anyag nem teljes, annak kiegészítése szükséges. Szlovenszók érdekeinek minél hathatósabb megvédése szempontjából az iskola- és nemzeti művelődésügyi Minisztérium f. évi január hó 19-én kelt 3678/24. — n. s. számú rendeletével elrendelte a nemescélú vagyonok legteljesebb felkutatását és összegyűjtését (alapítványok, alapok felkutatását és összegyűjtését, tekintet nélkül arra, hogy vagyonuk és igazgatásuk a Csehszlovák köztársaság területén van, avagy a mai Magyarország, Ausztria, S. H. S. királyság, vagy Románia területén van).

Ez alapon elrendelem, hogy a csatló mint a rovataiba bevezetessenek mindazon hagyományok, felajánlások, adományok, ösztöndíjak és alapítványok amelyek a tanulók bármilyen művelődésére, tanítók jutalmazására, iskolák vagy azok részei vagy berendezési (tornaterem, kert, internátus) fenntartására vagy egyházi célokra szolgáltak.

A minta 1. rovatába az alapítványnak 1914. VII. 28. iki elnevezése jegyzendő be. Az esetleg megváltoztatott elnevezés az eredeti elnevezés alá vezetendő be. (Megjegyeztvén hogy ki hagyta jóvá a változtatást.) A rendeltetés csupán címzővel vezetendő be, hogy felismerhető legyen, mely csoportba tartozik az alapítvány (tanulmányi — tanulók segélyezésére, iskolai — az iskola, tanító fenntartására, egyházi — templom céljaira, a kántor részére stb.)

Az »alapítás módjár« szólt 2. rovatba be kell vezetni azt, hogy vajjon az alapítvány hagyományozás, gyűjtés, hatósági döntés, felajánlás stb. úján keletkezett-e. A »fölköttes halóság jóváhagyása« alá bevezetendő az illetékes minisztérium, megyei hivatal, püspöki hivatal stb. jóváhagyása. Ha az alapítás éve pontosan nem állapítható meg, akkor az legközelebb megközelítőleg jelzendő. Hasolóképpen a régebbi alapítványok vagyoni állapotát, e helyütt az eredeti pénzügyi jelzés hagyandó meg: pld. bécsi egyezményes pénzláb, forint stb. Az ingatlan vagyon az eredeti metrikében jegyzendő be.

A 3. rovat nagyon fontos, azért az alapító levél megfelelő mondatának szövegritű tartalma leirandó. A családi alapítványok részletes rendelkezései nem frandók le, de emellett nagyon fontos annak megállapítása s a jegyzet 5. sz. rovatában való feljegyzése, hogy az alapítvány járandóságaira igényvel bíró családok mely államban laknak s vajjon iteni állampolgárok-e.

»A vagyon« 1. 14. július 13. iki állapot» pontosan bejegyzendő, még az esetben is, ha az alapítványokról jelentés és kimutatás küldetett is be ide. Itt bejegyzendő a betétkönyv száma, a pénztintézet neve, avagy az értékpapír száma, sorozata (serie) és neve.

A jegyzetben megjelölendő a vagyon esetleges változása annak jelzésével, hogy mikor történt, pld. a pénz a helybeli pénztintézetben van elhelyezve, de a betétkönyv Pesten van, vagy az értékpapírok tatonjan Pestben vannak stb. Ugyanitt megjegyzendő, hogy az alapító levél eredetije hol van.

Az I. jelzett kimutatás mintájához hasonlóan esetleg szükségessé válik egy II. kimutatás összeállítására azon alapokról, alapítványokról és nemescélú vagyonokról, amelyeknek vagyona avagy igazgatása a Csehszlovák köztársaság területén van, de amelyek kizárólag, vagy első sorban a jelenlegi Magyarország, esetleg más utódállam alattvalói számára vannak rendelve.

Valamennyi alapítványhoz csatolandó egyúttal az alapító levél vagy szabályzat másolata (a lehetőséghez képest szlovák fordításban). A kisértő iratban részletesebben is kifejtendő, — amennyiben az 5. rovat nem volna elégséges, — hogy az alapítvány járandóságaira ki birt igényvel, vajon az egykori magyar állam összes alattvalói, vagy csupán egy megjelölt család tagjai, egy bizonyos intézeti személyzetisége, — faj, — felekezeti tanuló stb. avagy egyes kijelölt személyek részére csupán előjogok vannak biztosítva. Megjelölendő, hogy a jelenlegi élvezők kizárólag, vagy csupán aránylagosan csehszlovák állampolgárok, — esetleg csak magyar állampolgárok.

Hasonlóképpen összeirandók az összes egyházi alapítványok.

Az összeírás lehető leggyorsabban történjék meg, a kívánt jelentés pedig az összeírási ívvel együtt 1914. március 31-ig terjesztendő be két példányban. A határidő pontosan betartatandó.

I. Az alapok, alapítványok és bizonyos rendelkezéssel bíró vagyonok összeírási íve, a trianoni békeszerződés 249 cikkelyéhez

1	Az alap, alapítvány stb. neve : Ezenkívül : Az alapító neve és a rendelkezés, (Tanulók segélyezésére, iskola, leányiskola, leányiskola stb.)
2	Az alapítás módja (hagyomány, felajánlás, gyűjtés stb) és éve Vagyoni állapota az alapítás idejében A felettes hatóság jóváhagyása (a hatóság, keletkezés száma)
3	Az alapító levél lényeges tartalma Ki hivatott az alapítványi járandóságok élvezetére : i gimnáziumi család utódai i r. k. népiak. stb
4	azon személyek, hatóságok, testületek melyeket megillet a) a vagyon kezelése b) a járandóságok adományozásának joga
4	Vagyonállapot 1914. VII. 28. án. (ha az alapítvány későbbi nap szerinti) miből áll a vagyon, miként van elhelyezve; (a vagyon felvétele)
5	Ide bejegyzendők azok a változások, melyek a vagyonban 1914. VII. 28. óta beállottak. A családi alapítványoknál megjegyzendő, hogy a családtagok hol tartózkodnak (mely államban) Jegyzet

17. sz. körrendelet.

I. Az iskola és nemzeti-művelődésügyi Miniszterium f. évi január hó 19-én kelt 3678/24. sz. rendeletével a következőket közölte:

A magyar kormánnyal a trianoni békeszerződés 253. cikkelyének végrehajtása tárgyában megkezdett tárgyalások lefolytatása szempontjából megállapítandók azok a kollektivitások és nyilvános jogi személyek (collectivités et personnes morales publiques), amelyek az egykori magyar királyság területén léteztek s amelyek működési területe az új határok által szétválasztott. Ezek:

1. Törvényhatóságok és községek;
2. Az egyes hivatásbeli ágazatok kari érdekeinek védelmére alakult testületek, miként a kereskedelmi és iparkamarák, ipartestületek (az 1884. évi XVII. magyar tc. 129 §) ügyvédi és közjegyzői kamarák, továbbá a közjótékonyossági önálló intézetek s hasonlóak.

3. Egyéb intézmények, amelyek rendelkezésükön fogva, a lakosság megállapított gazdasági szükségleteinek kielégítése céljából létesítettek, habár külső formájuk szerint magánvállalkozások is voltak, miként főleg a gazdasági háborús központok, az egyes termelési ágazatok háborús és gazdasági szövetkezetei, bizonyos anyagok értékesítésére szolgáló bizottságok, egyes szükséges tárgyak beszerzésére és szétosztására szolgáló társulatok s hasonlóak.

Ezért felkérem, hogy az esetleg az iskola és népművelődésügyi miniszterium illetékességébe tartozó ilyenmínt s hasonló alakulatok kinyomoztassanak s azokról jelentés tésessék. Emellett beszerzendők volnának a következő adatok, amennyiben azok a CSR területén beszerezhetők:

1. Az intézmények elnevezése, az alapítási év megjelölésével, alapszabályaik lényeges tartalma (legcélzerűbb volna a teljes alapszabályokat az egyesület céljára, tagjainak és vagyonára vonatkozó határozmányainak szlovák fordítása kapcsán beküldeni.)

2. A vagyoni állapot 1918 október 28-án (a kezelés lényege és módja.) Az iskolaugyvet érdeklő konkrét esetekben szó lehet a határmenti vármegyék egyesületeiről, amelyeknek a megyeszékhelyen közös intézményeik voltak, mint pl. a tanítói egyesületek internátusai, amelyek azonban a terület megsztása következtében a Magyarország területén fekvő megyeszékhelyen maradtak. A tanítói és tanári egyesületeinek hasonló intézményeik voltak Budapesten, az egyes fürdőhelyeken s másutt s azoknak létesítésében a szlovenszkói tagok is hozzájárultak.

Az ezen intézményekről szóló jelentések 1924 március hó 31-éig terjesztendők be és pedig két példányban.

II. Egyidejűleg arra is felkérem, hogy a trianoni békeszerződés 258. cikkelyének végrehajtása végett a II. alatti idecsatolt minta szerint hasonlóan megállapíttassanak s összeírassanak azon esetleges intézetek és szervezetek, amelyek 1918. október 28-ig barosági felügyelet alatt tartalékokat gyűjtöttek állami vagy szociális biztosítás céljából (az ipari vagy mezőgazdasági munkásság beteg-, baleset-, rokkant biztosítása)

Itt főleg eziúdszerint a C. S. R. területén levő kath. egyházi javak s a vallás és tudományi alap nagybirtokainak munkásairól, alkalmazottairól van szó, amely munkások és alkalmazottak stb. 1918 X. 28-ig a nyugdíjjáruelókat és esetleges beteg-, baleset-, stb. biztosítási járulékokat a jelenlegi Magyarország területén levő ún. nyugdíjalapoknak és szervezeteknek fizették.

A II. szakasz főleg az egyházi íőhatóságokra vonatkozik, akiket tisztelettel felkérek, hogy az összeírást saját érdekükben pontosan végrehajtani sziveskedjenek.

Az iskolai igazgatóságokra, vezetőségekre, illetve a tanfelügyelőségekre csak annyiban vonatkozik, amennyiben működési körzetükben oly tanítószáz van, melynek az 1923. évi XXXII. t. c. 31. §-a szerint nyugdíjigényei 1918. október hó 28-áig a jelenleg Magyarország területén levő iskolafenntartók részéről voltak biztosítva (járulékaikat oda fizették), vagy körzetükben az iskolai igazgatás alá tartozó oly alkalmazottak vannak, akik járulékaikat 1918 X. 28-ig a jelenlegi Magyarország területén levő biztosítási szervezetnél (intézeteknél) fizették.

Ezen összeírási ívek 1924 március 31-éig terjesztendők be két példányban.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banal Tóth Pál.**

Társzerkesztő: **Vaskó Imre.**

TARTALOM:

Vezércikk:

A szlovenszkói segély . . . 137 oldal.

Remigijs:

Evolucio és demokratizmus 138 oldal.

Bauer Ferenc:

Bratislava ismertetése . . . 141 oldal.

Várady Szidónia:

Apróságok az iak. életből 146 oldal.

Egyesületi élet 151 oldal.

Szemle 156 oldal.

Törvények és rendeletek . . . 160 oldal.

Szerkesztői üzenetek.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hirdetések:

Szerkesztőség: All. polg. leányiskola, Komárom

Kiadóhivatal: Községi elemi iskola, (Komárom.)

HUSZÁR ISTVÁN

KÖNYV-, PAPIR- ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉSE
KÖNYVNYOMDÁJA ÉS KÖNYVKÖTÉSZETE

NITRA

Az összes engedélyezett szlovák és magyar nyelvű
tankönyvek, segédkönyvek és térképek
állandó raktára.

Ifjúsági és községi könyv-
tárak szállítása!

Természettani és természet-
rajzi képek és tanszerek!

Iskolai szerek, füzetek, írő-
szerek stb. a legjobb mi-
nőségben és olcsó áron.

Zongora, harmonium, hege-
dűiskolák, orgonahangje-
gyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által ki-
adott iskolai nyomtatványok
raktára.

Nevelő kézimunkához szük-
séges anyagok, segédesz-
közök és kézikönyvek.

Könyvnyomdai és könyvkö-
tőmunkák esinos kivitelben.

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Bana Tóth Pál.**

Társzerkesztő: **Vaskó Imre.**

A szlovenszkói segély

teljes elvonásával a nem állami tanítóság államsegélye teljesen csökken, ezzel a paritás az állami tanítóság illemé- nyeivel szemben is teljesen megszűnt. A nem állami tanítóság azonban, amely egyforma munkát teljesít az állami kártársak- kal és képzettsége is ugyanaz, ebbe csak úgy könnyedén nem egyezhet bele.

Ha az állam a saját kinevezett tanítóinak ezen segélyt továbbra is utalja, akkor a nem áll. tanítóságnak is teljes joga van ezen illetményre. Ennek jogosságát senki kétségbe nem vonhatja.

A kormány rendelettel szüntette be ezen segély utalását 1923. jan 1-ével. Ott löbbé hiába kopogtat a nem állami ta- nítóság, onnan nem fogja megkapni soha ezen, elmaradt illetményeket, legfeljebb azt kapja válaszul, hogy kérje és ha kell, követelje az iskolafenntartótól.

Egyesületünk már nem egyszer küzdött azért, hogy a kormány ismerje el lörvényes fizetésül a nem állami tanító- ságnak adott rendkívüli segélyeket, a válasz mindig elutasító, vagy kitérő volt. Az volt csupán kivehető a kormánytényezők nyilatkozataiból, hogy az állam a rendkívüli segélyeket tisztán kegyből adja, azok állandó, rendes utalására törvényes alap nincs és azok fokozatosan vagy egyszerre, részben vagy egészben bármikor megszüntethetők egyszerűen rendeleti alapon

Az illetményeknek ez a bizonytalansága, valamint az ezzel szoros kapcsolatban levő nyugdíjügy méltán keseríti el a nem áll. tanítóságot.

Ezen méltánytalan állapotot csupán a nem állami isko- lák fenntartói szüntethetik meg. De nemcsak megszüntethetik, mondjuk jóindulatból, hanem megszüntetni egyenest kötele- ségük is. Mert azzal, hogy a tanítót iskolájához az iskola

fenntartó megválasztotta, egyben kötelességet is vállalt a tanító rendes, törvényszerű, tehát az állami tanítókéval egyenlő, fizetésére és a rendes törvényszerű nyugdíj-ellátására is. Ez a pályázati hirdetményben és a díjlevélben is benne van, illetőleg benne kell lennie.

Etekinletben az iskolafenntartóval már nem egy helyen kenyértörésre került a dolog. Az iskolafenntartó azonban ki akar térni rendszerint kötelességének teljesítése elől. Hivatkozik mindenre, amivel a tanítóra hathat: súlyos anyagi helyzetre, a magyar iskolák védelmére stb. De mindez nem ok arra, hogy a tanító rövidséget és méltánytalanságot szenvedjen. A súlyos anyagi helyzet ellenére is kell fedezelforrást találni a tanító fizetésére, hisz az neveli az iskolafenntartó község vagy felekezeti féltett kincsét, a jövő nemzedéket. Másfelől, amidőn a tanító minden lehetőleg megtesz, hogy becsületes magyar embereket neveljen, akkor a magyar tanító és a magyarság érdekében az iskolafenntartónak is kell valami áldozatot hoznia és nem utasítani mindenben a tanítót az államhoz.

Az állam is sok iskolának fenntartója, tanítóit tisztességesen is fizeti, tehát teljesíti alkalmazottaival szemben fenntartói kötelességét. A nem állami tanítóság ezen kötelesség teljesítését szintén elvárja saját iskolafenntartóitól, a polgári és egyházi községektől.

Az a rögtön hangoztatott vád, hogy a nem áll. tanítóság, midőn jogos illetményeit az iskolafenntartótól követeli, az államosítás felé kacsint, nem állja meg helyét. A nem áll. tanítóság szívesen áll a község vagy egyház szolgálatában, ha jogos illetményeinek csorbitatlan birtokában maradhat s ezáltal a maga és családja megélhetését biztosítottak látja.

Evolúció és demokratizmus.

Az emberiség, mely történelmében a primitív kortól kezdve a XX. századig, mint harcos mutatja be magát, a kultúra nagyméretű kifejlődésével sem tudta levedleni ősi természetét s előkészítette és kezdi a világ legnagyobb harcát. Ezekben a folytonos erőfeszítésekben, melyek millió és millió élet gyilkos uzsorásai, új és új szellemi atmoszférák, irányok születését látjuk kisarjadni, melyeknek gyakorlati kiépítése a vihart követő korok feladata. A háborúk méhe nagy katasztrófák kohójában gyúrja, feszíti azokat

a perspektivákat és eszméket, melyek új irányt vannak hivatva adni az emberiségnek az ő fejlődésében. És mivel a háborúk a korok lelki feszültségéből pattannak ki és nem természetes irányítói a továbbfejlődés rendjének, szükségképp oly ideológiát, illetőleg irányokat vetnek fel, melyeknek bekapcsolása a természetes haladás folyamába nem kis nehézségekkel jár. A természetben pedig a folytonosság principiuma él, az erőszak megbénítja és kioltja az életet. Ép ezért az új utaknak a régi utak irányát kereszteznie nem szabad. Ami megfelelő és alkalmas a továbbépítésre, vigyük át az új világba és hozzuk összhangba az új eszmék, gondolatok igényeivel. A fejlődés nem tévedhet egészen új utakra, nem szakíthatja magából történelmét, mert természete nem ez. A fejlődésnek, legyenek bármily irányban eltolódásai, egy folytonosan haladó függésben kell haladnia, úgy, hogy az előtte feltorlódo új irányok pszihikai és fizikai összenövésben társulnak a fejlődés rendjébe. Ez természetesen csak theoretikus igazság, melynek nem egy erőszakos megcsonkítását látjuk az emberiség történetében. És ez nem a fejlődés rendjének csődje és még kevésbé az új eszmék természetellenessége, mely nem tudna kiépülni abban a környezetben, ami tulajdonképeni létének oka, hanem maga az ember, ki az új eszmék varázsától megbódulva felbontja a természet rendjét, irányítóját elcsavarja multjából és erőszakot követ el önmaga és történelme ellen. És ebben a bódult, tolakodó megbontásban szakadnak ki a nagy erkölcsi és anyagi katasztrófák, melyek nemzedékek életét terhelik meg és nyomják, mint örök sötét bűn. Ez a jelenség az emberi természet nagy, véres tragikum.

A háborúk milliókat gyűrnek le az életből s a benne született új eszmék, milliók kínos vergődését, agyongyölrődését vállalják ki, rossz irányításuk miatt. És ezt a nagy lelki konsternációt az új eszmék irányítási folyamatában különösen csak a háborúk utáni idők szülik, melyekben a demokratikus eszmék csírája kezdett éledni. Az emberiség mindig elkábult saját isteni jogának ettől a kimondott hangjától és örült vadsággal rohant azt magához láncolni, mert féltette, mint a futó szép álom. És ebben az ideges, esztelen rohamban letért ősi természetének újáról, ismeretlen világosságok ismeretlen irányába velette magát, meglagadta multját és jajveszékelve undorodott mindattól, amin a régi igazságoknak aranypatinája fénylelt és iramodott a születés napja felé, de mire elérte volna, elsötétült. És azután vergődött, nyögött. Új élet helyett új halálba rohant. Mámorában nem tudta egységbe fűzni ősi szent

jogát ősi természetével, nem tudta kialakítani magában azt a
 egyszerű gondolatot, mely által szabadon érzi emberi voltát és
 kifejleszti lelkét, testét szabadon. Ez a világháború is a demokra-
 tikus eszmék fényosóvját gyújtotta fel az emberiség lelkében.
 Tömeg halálok, óriási kulturális és anyagi csapások poklában
 nyulnak fel, mint világító tornyok, azok az eszmék, melyek egy
 egyszerűbb, emberibb demokratikus világ hajnalát szövik. Érdekes
 jelenség, hogy mikor az emberi élet ázsiója oly hihetetlenül leszálí-
 és mindennapi vendégünk volt már a halál, akkor támadt fel az
 emberi természetnek az a jobb, isteni gondolata, hogy mégis csak
 érték volna az élet, mert ez a legtöbb, amit ember bírhat és hogy
 ez az élet többet érdemel, mint eddig; nem járhat koldulva, ha-
 nem saját jogaiba erősítve, mert ez a természete, ez az élete. És
 ez az élet többet vár, mint eddig, mert megismerte saját énjét és
 ma jobban érzi önmagát, mint valaha. Egységének erőszakos,
 de jogos hatalmára ébredt, mert látja, hogy önmaga saját magá-
 nak mindene, mert az élete a legnagyobb kincs. Megtanulta, hogy
 minden hatalmon kívül van egy nagyobb hatalom, egy nagyobb
 érték s ez önmaga, saját élete, mely csak az övé és másé nem
 lehet. S hogy ennek az életnek igenis joga van élni, joga van
 kiváltani saját magában ősi, legemberibb jogait, joga van új, nagy
 igényeinek megteremtésére, mely lelki és anyagi követeléseinek
 megvalósítását tartja szem előtt. És ez a helyes! Az élet nem lehet
 tengődés, folytonos küzdelem az anyag ellen az anyagért. Az élet
 több, mint anyag, a lélek ideálokat teremt és küzd értük, ebben
 van az élet szépsége, a lelki élet természete. És ezt a természetet
 ezredeken át meghamisította egy ember, ráerőszakolta magára az
 anyagot, mert ebből él, de küzdése, veritéke által. Fontos tehát és
 életre-halálra fontos, hogy az ember tulajdonképeni élete ne gyű-
 rődjék anyaggá, hanem ez csak eszköze legyen az életnek és ne
 örökös, az élethez hozzánőtt keserves ellenség, mellyel és melyért
 a halálig küzdeni kell. Most a világháború után a jobb anyagi
 létnek megteremtése legyen az első feladat, mely a demokratikus
 eszmék térhódítását jelzi. Ez legyen feltétele a tisztességes, embe-
 ribb életnek, a komoly, nagy munkának, mellyel önmagunk és
 társadalmunk továbbépítésén dolgozunk.

Ennek az anyagi eltolódásnak, mely a demokratikus eszmék
 első és legszebb diadalát jelentené, azonban nem szabad kiszakítva
 lenni, a természetes fejlődés rendjétől és nem szabad új, radikális
 szellemi perspektívák alapjául szolgálnia.

Bele kell állítani ezt is az isteni és emberi természet törvé-

nyeibe, bele kell kapcsolni abba a gondolatba, hogy az anyag csak eszköz, de nem cél, csak segít az uton, de nem végállomás. És most jön a kereszténységnek fönséges, ezredéves kulturhivatása, hogy magába szője a demokratikus fejlődés jogos igényeit, hogy eszmevilágába kösse bele a modern embert minden gondolatával és hogy a törtéte rohanó haladást bele vezesse abba a történelmi utba, melyet maga a kereszténység maga ásott meg immár kétezer éve demokratikust hirdető eszméivel. Nem szabad a fejlődés irányát letériteni a történelem útjáról, mert minden erőszak a természet ellen: bűn.

Remágius.

Bratislava ismertetése.

Irla: *Bauer Ferenc.*

Folyt. és vége.

A székesegyház mögötti csendes Káptalan-utcában van a legfelsőbb iskolának az egyetemnek jogi fakultása ideiglenesen elhelyezve, ahol azok, kik ügyvédi, birói vagy közigazgatási pályára készülnek, nyernekt oktatást. Az egyetem hazánk legnagyobb tanítójáról Komenskyról van elnevezve. A Káptalan-utcából a lejtős Plébánia-utcán a klarisszák temploma mellett elmenve, keresztül megyünk a Boltiven és a Mihálykapu-utcába érünk. Közvetlen a Boltív melletti házon egy piros márványtábla ragadja meg figyelmünket. Ebben a házban, amely most az ítélőtábla székhelye, tartották 1802-től 1848-ig a magyar országgyűléseket. Itt küzdött a szlovákok önállóságáért az első szlovák követ Štur Lajos.

Ha a Mihálykapu-utcán felfelé haladunk és a Mihálykapun átmegyünk, a Hodža-térre érünk; ez már a második kerületben vagyis a Szőlőnegyedben van. A Hodža-térrel szomszédos a Vármegyeház tér az 1844 ben épült vármegyeházzal. Innen intézik a vármegye központi tisztviselői a zsupánnal az élőkön a megye ügyeit Miként a község ügyeinek megvitatására községi képviselőtestület alakul, úgy hasonló célból a vármegyének vagy zsupánnak is van a polgárok által választott ilyen képviselőtestülete, amely 48 tagból áll és gyűléseit a megyeházán tartja.

A megyeház mellett, de már a Kecse-utcában van a törvényszék. Mig a járásbiróság a polgárok kisebb pörös ügyeit tárgyalja, addig a törvényszék már nagyobbfokúakban, mint lopás, gyilkosság, állam elleni bűnügyekben hozza ítéleteit. A törvényszék mellett működik az esküdőbiróság is, amelyben egyszerű polgárok csupán lelkiismeretük szavára hallgatva mondják ki a vádlott bű-

nösségét vagy ártatlanságát. A törvényszék egyszersmind feljebbviteli bíróság is. A járásbíróság ítéletei ellen ide lehet felebbezni. A törvényszék felett áll a Mihálykapu utcában említett ítélőtábla. E felett pedig már csak a Brünnben székelő legfelsőbb bíróság.

Ugyancsak a Kecse utcában van az állami tanfelügyelőség.

A Kecse-utcába két olyan utca torkolódik, amely a múlt század negyvenes é-eiben igen nevezetes eseményeknek volt tanuja. Ez a két utca a Konvent utca és az Apáca-pálya. Részint az evangélikus teológián működtek azok a férfiak, kik a szlovákok szabadságáért küzdve, Szlovenszko önállóságáért fáradoztak és akiknek vezérük Štur Lajos volt. Az ő tanítása és utbaigazítása szerint hinfették el azokat a magvakat, amelyek a világegés nyomán kikelve Szlovenszko függetlenségét eredményezték.

Az Óvárostól és a Szőlőnegyedről délre terül el Bratislava III. kerülete a Dunanegyed. A hatalmas folyam partján gyönyörű paloták sorakoznak, amelyekből különösen a miniszterium épülete tűnik ki. Itt székel Szlovenszko teljhatalmu minisztere, jelenleg Kállay József dr. A teljhatalmu miniszter az összekötő kapocs a Prágában székelő és az egész köztársaság ügyeit intéző korinány és Szlovenszko között. Szlovenszkoiban ő képviseli a legfőbb hatalmat.

A miniszterium mellett van a fémipari szakiskola, melyben olyan ifjak, kik fémipari pályára készülnek, négy év alatt teljes kiképzést nyernek.

Közel a miniszteriumhoz látjuk a 458 méter hosszú vashidat, melyen gyalog, kocsin, villamoson és vonaton a Duna másik oldalára lehet jutni.

A Duna a legrégebb idők óta nagyban előmozdította Bratislava fejlődését, azonban a jövőben még fokozottabb mértékben van erre hivatva. A viziútak, különösen az oly nagyok, mint a Duna is, melyek gőzhajók hordozására alkalmasak, sokkal olcsóbb közlekedési tényezők, mint a vasutak, ami a kereskedelemre rendkívüli fontossággal bír. Hazánk minden tengertől messzire esik s ezen távolságból eredő hiány csökkentésére a folyamok vannak hivatva. Így a Labe, mely köztársaságunkat az Északi tengerrel köti össze, szintúgy a Duna, amely keletre képez utat a tenger felé. A dunai közlekedés fejlesztésére kormányunk nagyszerű kikötők építésével akar segíteni, de még ennél is nagyobb terv foglalkoztatja az intéző köröket, t. i. csatornával összekötni a Labet a Dunával és ezáltal az Északi tengert a Fekete tengerrel.

A keleti kereskedelem előmozdítására, valamint a keleti or-

szágoknak, a mi fejlett iparunkkal való megismertetésére szolgálnak az évenkénti Dunavásárók.

A hidtól északkeletre van a villamos központ. Itt fejlesztik azt a nagyfokú villamos erőt, amely a városban közlekedő villamos kocsikat és az egyes műhelyekben levő villamos motorokat hajtja, valamint a számos helyen alkalmazott villamvilágításhoz az áramot adja.

Ettől nem messze van a kőolaj vagy petroleumfinomító. A kőolaj a földből 100 év elő az u. n. petroleumforrásokból, amelynek nálunk is találhatóak Gbelyn, azután Ruszinszkóban, de leginkább Oroszországban. Az ilyen kőolaj azonban, melynek nyersolaj vagy nafta a neve, sok idegen anyagot tartalmaz. Sárga-barnás színű, bűdös, erősen párolog, mert szénhidrogén vegyületeinek könnyen illanó tagjai már közönséges hőmérsékleten is elszállnak belőle; ezek a levegővel robbanó gázelegyet alkotnak, amiért a nyerskőolaj roppant veszedelmes, azért finomítják. A finomítás abban áll, hogy a könnyen illanó vegyületeket lepárlással eltávolítják. Azokat a gőzöket, amik 150° C ig szállnak el, külön fogják fel, belőlük készülnek a könnyű ásványolajok, amilyen a benzin is, melyet motorok hajtására és zsirok feloldására használnak. A 150—300° között elszálló gőzökből lesz a finomított kőolaj, a 300° feletiekből készül a parafin, vazelin és a gépolaj.

Ebben a negyedben találjuk még a cernagyárat, a juttagyárat, (ahol pamutból pokrócok, takarók készülnek) a patkószeggyárat, a kábelgyárat (amelyben elszigetelt sodronyokat készítenek, amilyenek a villamos világításnál használtak) és sok egyéb gyártelepet.

E gyárnegyedből három párhuzamosan haladó utcán juthatunk ismét a belvárosba, amelyek mindhárman a III kerülethez tartoznak. A legészakibb a Kórház-utca, középső a Duna-utca az agghajlékkal és a leánypolgári iskolával, a legdélibb a Grössling-utca az állami reálgymnázium gyönyörű épületével és még szebb templomcskájával.

Az előbbi kettő a Köztársaság térre torkolódik, a harmadik azonban a Dunahidhoz vezető igazán szép palotákkal ékeskedő Štur Lajos útra. A Štur Lajos útról nyugati irányba ismét három, majdnem párhuzamosan haladó, utca indul ki. A legdélibb a Grössling utca folytatása a városi fürdővel, a másik kettő a Rózsa-utca és az András-utca. A kettő közötti Comensky-téren van az iparkamara palotája, majd ott, hol mindkettő a sétatérre alakított Palacky-térbe torkolódik, áll a nemzeti színház, amelyben felváltva

szlovákul, németül és magyarul játszanak. A színház a műveltség fejlesztésére rendkívül fontos intézmény.

A Palacky-téren látjuk még a városi vígadót és Bratislavának két legnagyobb szállodáját, a Savoyt és a Carlont, a végén pedig a városi sörgyárat.

A sört árpából, készítik, amelyet megnedvesítve csirázlatnak, majd kiszáritják. Ezen készítménynek maláta a neve. A malátát 60—70° vízzel áztatják, amikor a benne levő keményítőből malátacukor képződik, amely szeszes erjedésre képes. Fűszerként komlót főznek bele, amely a sörnek kesernyés ízt ad. A komlózás után leszűrt folyadékot lehűtve élesztő hozzáadásával erjesztik. Ez nagy hordókban, hideg pincékben történi. A megiszott sört azután jól záró, szurokkal kiöntött, kisebb hordókban szállítják.

A Palacky tértől nyugatra fekszik Bratislava IV. kerülete, a Váralja, amelynek legkiválóbb épülete az 1811 év óta romokban heverő vár. Valamikor nagy erősség volt, mely büszkén dacolt IV. Henrik német császár ostromló hadával. Később királyok kedvenc tartózkodási helye lett, míg tűzvész martalékává lőn és azóta csak melléképületeit használják. De romjaiban is a város legnagyobb nevezetessége. Bratislava képét nélküle el sem tudjuk képzelni.

A vártól nyugatra fekvő hegyen van azon víztartó, amely az egész várost vízzel látja el. Ezen hegyre a vizet egy dunai szigetről szivattyazzák és itt egy nagy medencébe gyűjtik. Ezen medencéből azután a víz nagy csöveken át a városba jut és azon egyszerű természettani törvény alapján, amit a közlekedési edényekkel könnyen bemutatunk, látja el a lakosságot.

Bratislava V. kerülete a Virágvölgy. Ennek legszebb utcája a főpályaudvarról a városba vezető Štefanik út, amely első hadügyminiszterünkről, Štefanik generálisról van elnevezve, ki Bratislava közelében Vajnory és Ivánka között lelte halálát. Ennek végén a katonai főparancsnokság épületét megkerülve, a Hercegtérre érünk, ahol a katonai kórház és különféle katonai raktár van. Északkeleti sarkában van a városmajor, ahol a város gazdag természetrajzi múzeuma van ideiglenesen elhelyezve. Itt a legkülönbözőbb állatokat, növényeket és ásványokat láthatjuk.

A Hercegtér déli oldalán van a gázgyár, ahol a város világításáról gondoskodnak. A gáz a kőszén száraz lepárlásának terméke. A kőszénből ezen lepárlás folytán nemcsak világítógáz keletkezik, hanem mellékterményként szerepel a házak tetejére kerülő kátrány, valamint a lepárlásból visszamaradó és fűtésre alkalmas koks is. A világítógázt, mivel a levegőnél könnyebb, léghajók töltésére is használják.

A gázgyártól nyugatra van a Buzapiac és a Szénatér, ahova a környékbeliek gabonájukat, szalmájukat és takarmányukat szállítják e'adás céljából. Itt van a városi népfürdő is.

A Buzapiacról kelet felé három hosszú utca vezet. Ezekből a középső, az ú. n. Országút, a legnevezetesebb. Ennek elején van a tűzoltószertár, ahol a tűzoltáshoz szükséges eszközök állandó készenlétben tartatnak. Itt van a mentőegyesület központja is. Tovább haladva az állami kórház hatalmas épülete tűnik szemünk elé, ahol súlyos betegek nyernek gyógykezelést. A kórház Erzsébetutcai oldalával szemben van a Comensky egyetem orvosi szakosztálya, ahol az orvosok képeztelnek. Az egyetem közelében van a tanügyi referátus, amely Szlovenszko egész tanügyét rendezi és annak menetére felügyel.

Visszatérve az Országútra a kórházzal szemben látjuk a kefégyárat. Majd az Országút végén találjuk a dohánygyárat. Ebben a termelőkötől átvett dohányt megtisztítják, felvágják és csomagolják. Ugyancsak itt készítik a szivarokat és cigarettákat is. A dohány államjövédék, ami azt jelenti, hogy annak termelése csak az állam ellenőrzése mellett történik, feldolgozása és eladása pedig az állam kizárólagos joga. A dohányfüst élvezése ma már mondhatni általános, pedig alig van olyan méreg, mely az emberiségben nagyobb pusztítást végezne, mint a dohányban rejlő nikotin, amely leszívás által testünk egyik legnemesebb szervébe, a tüdőbe jutva, végzi rombolását.

Az Országútnak a vámon túli folytatásában, amely a városnak legújabbban kiépült része, van a Stolwerk-féle csokoládé és cukorgyár. A csokoládét a Délamerikában honos kakaófának magvából nyerik. Ezen fa uborkaalakú tok gyümölcsében 50—60 mandulanagyságú mag van. Ezen magvakat kifejtik, hordóban vagy veremben erjesztik, azután megszáritják és megpörkölve lehámozzák. Az így előkészített anyagot megőrlik, cukorral keverik, vízzel péppé alakítják és formákba sajnolják. Ez a csokoládé. Ha a megőrölt anyagot kisajtolják, miáltal zsírtartalmától megfosztják, akkor kakao lesz belőle.

Ez út végén van Bratislava leghatalmasab gyártelepe, a dynamitgyár. Van egy anyag az ú. n. glicerín, amelyet állati és növényi zsírokból nyernek. Ha ezt a glicerint salétrom és kénsav elegyében feloldják, sárga, olajszerű, édeskés ízű, mérges hatású folyadék keletkezik, ez a nitroglicerín, amely 15°-on megmerevedik. Meggyújtva nyugodtan ég, de ha megütik, vagy hevítik, nagy erővel felrobban, azért sziklarepesztésre használják. Ha ezt a nitroglicerint

kovafölddel vagy krétaporról felszívatják, a dinamit nevű robbanóanyag keletkezik.

A dinamitgyárban azonban egyéb vegyi dolgokat is készítenek. Ilyen a szénkéneg, amelyet a szőlőművesek filoxera irtására használnak.

Bratislava lakóinak száma megközelíti a 100000-ét. Ennek 40% a ma már csehszlovák anyanyelvű, 34% német, 22%-a magyar. Vallásra nézve a többség római katolikus, nagy számban vannak ág. evangélikusok, kisebb számban az ev. ref. és izraeliták. A ref.-nak egy templomuk van, a többiek azonban többel rendelkeznek.

A lakosok egy része földműveléssel, különösen szőlőműveléssel foglalkozik. A bratislavai bor országos hírnevű. De a bratislavai szőlőművesek nagy gondot fordítanak szőlőikre. Egyesületük olyan példás szervezet, mely mintául szolgálhatna Szlovenszko egész földművelő társadalmának.

A lakosság legnagyobb része azonban, mint minden, városban iparral foglalkozik, vagy a különféle gyárakban nyersanyag-feldolgozással.

Bratislavának kereskedelme is virágzó. Az utcákon járva nagyobb-nagyobb üzleteket és szebbnél-szebb kirakatokat láthatunk.

Mivel pedig Bratislava nemcsak a járás, a megye, hanem az egész Szlovenszko központja, ennél fogva sok benne a különféle tisztviselő és mindennemű iskolájában a tanító és tanár.

Bratislavának a múltja nagy, sokszor szerepel a történelem lapjain; azonban mint Szlovenszko fővárosa és köztársaságunk mondhatni legnagyobb kikötője még sokkal fényesebb jövőnek néz elébe.

Apróságok az iskolai életből.

Szállj-szállj aranyos porral hintett, lenge szárnyaidon; emlékeztet a Szállj és elevenítsd meg mindazt, amihez valami szépnek, kellemesnek, jóleső érzésnek verőfényes emléke simul.

Szívesen gondolok vissza a tágas, világos, nagy, fehér tanteremre, a bohó, eleven, szőke barna fűű gyermekeseregre, tele munkakedvvel, haladású vágygal. Még mindig érzem száz meg száz tisztá gyermekléleknek melegét, szeretetét, mely oly sokszor erőt adott fárasztó, testet-lelket őrítő munkámban.

Eszembe jut sok apróság, jelentéktelen semmiség, amely mégis az iskola levegőjét a kedélyességnek egy-egy sugarával, napsütéses derűvel árasztotta el. Felújítva a múltak reminiscenciáit,

úgy tetszik nekem, mintha egy bájos melódiának utolsó, elhálókordját hallanám, melynek ritmusa folyton fülemben cseng és felkemet megtölti virágos hangulattal, virágos érzéssel.

Virág és gyermek! Két összetartozó fogalom. „Helyettem kis virág” gondolja a kis hamis és viszi tanítónőjének a sok szép virágot. Virággal akarja kifejezni ragaszkodását, háláját; ha rossz fát tett a tűzre, a virág tolmácsolja bűnbánatát. Meglőrténik az is, hogy néha nem egyébb, mint egy kis megvesztegetési kísérlet.

Ha otthon nincsen kert vagy cserepes virág, eljár a szomszédba vagy a piacra, de a virágobulust, ha csak lehet, leleszi a tanítónő asztalára. Egyszer divatba jött a virágüzletből vásárolt hosszúszerű, karcsú délszaki virág. Arany fonállal átkötve, színes selyempapírba burkolva. Az egyik kis leány megkezdte, a többi utánozta. „No, ez nem lesz jó” — gondoltam magamban. Ennek valahogyan véget kell vetni. Azt mondtam a gyermekeknek: „Tudják, melyik virágot szeretem a legjobban?” Minden arc eleven kérdőjellé változott. „Kedvenceim a mezei virágok” fejeztem be mondókámat.

Kosárszámra hozták nekem a fehér margarétát, búzavirágot, szarkalábat, mezei pimpót stb. s bár nem tudtam, mit kezdjek azzal a sok gazzal, mégis örültem, hogy ezen ártatlan csellel sikerült a költséges virágok kuluszát száműzni az iskolából. Annál jobban meglepődtem, midőn egy reggel egy gyönyörű aspidisztra pompázott a katedrán.

„Ki hozta e cserép virágot?” kérdém szigorú hangon.

„Én” felelt szepegve egy kis leányka, kiről tudtam, hogy özvegy édesanyja nehéz anyagi viszonyok között él.

„És honnan vette?”

Erre eltört a mécses. Sirva fakadt. Sűrű könnyhullatás, zokogás, csuklás által elfojtott szavait alig tudtam megérteni. Végre, nagy idő múlva megjuttam: kertjük nincs. A rétre sem mehet virágot szedni, mert az édesanyja délután kenyérkéreket után jár s akkor neki kell a kisebb testvérekre felügyelnie. A virágot nem vette. Oltványt kapott egy ismerőstől. Elültette, nevelté, gondozta, hónapokon át ápolta és most elhozta, mert... mert... újabb zokogási roham, mert... olyan nagy öröm virágot adni a tanítónőnek.

Ez volt a legkedvesebb virágom, mit valaha kaptam!

Tanultunk, nehéz dolgon törve az eszünkel. Fáradtságos

munka tanítónak — tanítványnak egyaránt. A tanítónak — kiváltani a gyenge kis lelkekből az okos gondolatokat; a gyermeknek — el nem tévedni az ismereteknek bonyolult, tekervényes útjain. Ezt gondolhatta Tercsike is, a kis filozófus, aki egyszerűen a tanulás mögé pontot tett és hogy ne unatkozzék, más foglalkozás után nézett. Összehúzta magát, mint egy kis tuskés borz, fejét olyan mélyen dugta a pad alá, hogy rövid, vastag hajfonatja, mint valami acroplán, lebegett a levegőben. Kezében egy szép, színes papírzacskó s mialatt annak tartalmát elmerülten vizsgálta, óvatosan ropogtatta a finom bonbonokat. De hát ez a cselekedet nagy lilalomfába ütközik, elérte őt is a nemezis büntető keze, vagyis inkább az enyém és a zaoskó — pillanatok alatt gazdát cserélt.

„No, gyerekek — mondom — ma édes napunk lesz! Ezeket a cukorkákat azok kapják, kik ma a németből jelesre felelnek.“ Volt öröm! Hiszen mindig akad bőven légy aki a mézre száll. Az aznapi óráküzökben az én gyermekeim nem játszottak. Rendületlenül tanulták a németet. Ment is, mint a karikacsapás. Ha valamelyik felelés közben megakadt, huszan jelentkeztek a folytatásra. A végén több volt a jeles felelet, mint a cukorka.

Tercsike mosolyogva nézte a lázas versengést, a jutalmazottaknak örömteli arcát. Úgy látszott tetszett neki.

Másnap reggel, kecses bókot csapva, három nagy piros almát tett az asztalomra és könnyörgő hangon mondá:

„Kérem szépen, tessék ma az almákat kiosztani jutalomnak!“

A helyes, jó gyerekről és kötelességeiről volt szó. Már elmondottuk a jó gyermeknek egész napi programját, csak az esteli ima volt még hátra.

„No, mondja meg, Klárika, mit szokott maga este tenni?“ fordultam egy kis pufók arcú kis lányhoz.

„Vacsorálok“ volt a biztos felelet.

„Azután?“

„Még egyszer átolvasom a leckémet.“

„Azután?“

„Lefekszem.“

„Azután?“

A kis leány hallgat, gondolkozik. Egyszerre felragyog az arca és sietve mondja:

„Vazelinnel bekenem az orromat!“ (T. i. sebes volt a kicsinek az orra)

De hát a nap sem sűt örökké. A legszebb kék ég is beborul. A kis leánykák sem tökéletes angyalkák, azért néha napján ki kell szedni szárnyaikból a tollakat.

Volt nekem a sok között egy igen helyes, kedves kis tanítványom. Apró, kicsike volt és fürgé, mint a kanárimadár. Amellett okos, szorgalmas és gyors felfogású. És mégis-mégis. Hej, de sokszor kellett megpírongatni!

Kiváncsi, nyugtalan és szórakozott volt. Minden dolog csak addig érdekelte, míg az újdonság ingerével hatott. Az ismétlések-nél már máson járatta az esztét és kezdve a kis cicától szomszédjának új ruhájáig, mindent megforgatott agyában. Szép szó, intés, annyit használt, mint mikor az ember odvas fába kiált. Egyik fülön be, másikon ki. Mintha csak tudta volna, hogy ő rá komolyan haragudni úgy sem lehet. Ezen apró kedveskedéseivel, ellentétlathatlan könyörgéseivel, cicapuha-ságú hízelkedéseivel szemben tényleg mindig úgy elröppent haragom, mint napsűtési-es levegőben a füst.

De a korsó addig jár a kútra, míg eltörik. A kis kanárra is rácsapott a villám, azaz a bennmaradás büntetése. Vártam a drámai jelenetet. Semmi. Alig hangzott el szavam: 12-től 1-ig itt marad, a kicsike fürgén feláll és a legtermészetesebb hangon jelenti: „Kérem, én nem maradhatok itt, mert mi pont tizenkettőkor ebédelünk.“ És azzal, mint akinek a szénája rendben van, leült. De bizony a szénája nem volt rendben és a pontos ebéd dacára — bezártam.

Azt mondja egy híres francia író: „Semmisem ébreszti fel annyira az emlékeket, mint az illat.“ És ez igaz. Van nekem egy 6—7 száz darabból álló képeslap kollekcióm karácsonyi, újévi, húsvéti üdvözlőkkel. Ha kezembe veszem, valami különös illat árad felém, a múlt illata, melyben fellobog az iskolai életnek ezer meg ezer emléke. Valamennyit gyermekszív diktálta, gyermekkéz írta. Tanítványaim szíve, — tanítványaim keze. Nézem, forgatom a lapokat és egyszerre úgy érzem, már nem vagyok egyedül a szobában. Mellettem, körülöttem, mögöttem, a szobának minden sarkából kikandikál egy-egy boló gyermekfej és hamiskás mosollyal kérdi: Emlékszel? Emlékszem, persze, hogy emlékszem.

Egyszer egy húsvéti szünet előtt azt mondtam a lányokknak: „Nézzék gyerekek, ne terheljék szüleiket fölösleges kiadásokkal, ne küldjenek nekem drága levelezőlapokat! Lássák, a jókívánatok sőt hasam jönnek későn. Elmondják nekem élőlőszóval, ha ismét összejövünk az iskolában.“

Nagypénteken kézbesít nekem a levélhordó 41 „ansichtot.“ Annyian voltak akkor az osztályban. És mégis szót fogadtak. Nem kereskedőtől vették a lapokat, hanem, otthon, házilag, maguk fabrikálták. Vastag kartonpapírra rajzoltak, festettek piros foltot, kis nyuszt, barkaágot, virágot, tájképet, még a nyomtatott „levelező lap“ felírásról sem feledkeztek meg.

Összerakom az emlékeimet, mint a játszó gyermek színes kockaköveit és mialatt elraktározom lelkem kincsesházába azt gondolom:

Ha nem volna emlékezet, a tanítónő sorsa olyan lenne, mint az ablaküvegé: ha eltörik, mást tesznek helyébe. Így azonban kidől a fához hasonló: ezt befutja a repkény zölt levele, amazz melegtí emlékeinek soha ki nem alvó fényugara.

Várady Szidónia.

Felhívás!

1924. jan. 1-től úgy a központi, valamint az összes körzeti pénztáraknál jelen minta szerint készített törzslapokon történik a tagok által eszközölt összes befizetéseknek az elkönyvelése. Fizetés, nyugdíj és egyéb személyi ügyekben tanácsadó szervünkkel való gyakori levelezetés elkerülése szempontjából szükségünk van a törzslap fejlődése fölötti rovatok kitöltéséhez a kívánt adatokra. Kérjük kartársainkat, hogy saját érdekeikben a szükséges adatokat a megyei illetve járási pénztárosaikkal közöljék, akik azt összegyűjtve küldik be hozzánk!

Központi pénztár.

Kartársaink figyelmébe.

Felhívjuk kartársaink figyelmét dr. Bezák István reáliskolai tanár, a magyar kiegészítő vizsgálati bizottság tagjának magyar magyarázatokkal ellátott **SZLOVÁK NYELVTANÁRA**, mely nemcsak a tanuláshoz, hanem a **szlovák nyelv tanításánál is** elsőrendű szolgálatot tesz kartársainknak. A nyelvtani anyag rendszeres, módszeres szakszerű feldolgozása, könnyű megérthetése és az eddigi nyelvtani ismeretek alapján való világos és áttekinthető csoportosítása a könyvet nélkülözhetetlen segéd-eszközzé teszi. Mivel a könyv csak korlátozott mennyiségben jelent meg, felhívjuk kartársainkat, hogy azt minél előbb rendeljék meg. Megrendelhető a szerzőnél dr. Bezák István főreálisk. tanár Bratislava, Státna reálka, valamint lapunk kiadóhivatalában is.

Egyesületi élet.

Hozzászólás

„az Önsegélyezés kérdése“ c. tervhez.

Még a múlt év közepén a Magy. Tanítóban egyik karitás a tanítószegélyezési ügyét pendílette meg. Lapunknak, a „Magy. Tanító“-nak legutóbbi számában felhozott „Önsegélyezés kérdése“ c. terv mintegy kiegészítő része a régebben elhangzott betegsegélyezési kérdésnek. Ha e kettőt, t. i. a betegsegélyezési és önsegélyezési kérdést egybekapcsolnók s ha a tanítószegélyezési szimpátiára találna, elmondhatnók, hogy egy lépéssel ismét előbbre jutottunk.

A tanító iskoláján s növendékein keresztül állandóan érintkezésben van községgel csaknem minden családjával. A tuberkolózissal s egyéb ragadós betegségekkel megfertőzött családoknak gyermekei csakugy, mint az egészségesek, látogatják az iskolát. Elhosszúak otthonukból a legkülönbözőbb nyavalyák csiráit, melyek a tanterem poros levegőjébe kerülnek s ezáltal a tanító — s vele — általa, egész családja a fertőzésnek állandóan ki vannak téve.

Az állam ma már mindazon foglalkozást üzőket, akik nehéz és veszélyes munkát végeznek, kötelező betegsegélyező biztosításra szorítja, egyben azokat is, akik megbetegedés esetén önjerejükből képtelenek lennének orvost s gyógyszerert fizetni, pl: a gazd. munkások. Nem veszélyes munkát végez-e a tanítószegélyező is? Hiszen állandóan ki van téve a betegségeknek egész családjával! Mi volna tehát elsősorban a teendőnk? A tanítószegélyezőjének felállítására, hogy a tanító és családja betegeskedés esetén ingyen gyógykezelést, gyógyszert, fürdőt, stb. kapjon. Hány, meg hány tanító van, akinek felesége, gyermeke betegeskedő, szegényvérű (vérszegény) s ádúlásra szorulna, — de nincs miből őket jobb levegőre küldeni, — tehát szenvedniök kell tovább.

Ha jól tudom, legujabban, az állam a magánalkalmazottak kötelező biztosítását hozta be olyformán, hogy a biztosításra a díjakat felérészenben a munkaadó, felérészenben a biztosított fizeti (pl. keresk. szövetkezeli alkalmazottak.) Így gondolnám én is, kevésbé kedvező formában a betegsegélyezés fizetési kérdéseit megoldani, t. i. a betegsegélyezői díjat (egész családra való) felérészenben.

ben fizetné az isk. fentartó, (áll., hitf.) felerészben a tanító. Kedvezőbb formája a betegsegélyzési járulékok fizetésének az volna, ha ezen megterhelhetést teljes egészében az isk. fentartó vállalná (amint a gazd. alkalmazottaknál ez lényegben így is van.) Itt csak a vezetőség tehet mindent s tekintve ez ügy fontosságát, mulasztást ez nem szenvedhet.

Ha aztán ezen ügy rendben van, amely már a temetkezési egyesület kérdéseit magába foglalja, illetve fölöslegessé teszi, mivel a betegsegélyzők egyben temetkezési segínyt is nyújtanak, a gyógykezelés, stb.-n kívül — jöhet a bizt. hehozata is.

Az életbiztosítás ma már annyira fontos kérdése lett, — különösen a haladottabb népeknek, hogy maga az állam (itt már harmadszor az államra hivatkozom) törvénnyel akarja ezen fontos kérdést megoldani.

Hogy mennyire fontos ez, különösen a felekezeti tanítóságra nézve, azt fölösleges bizonyítani. Rendszeren nyugdíjügyünk már eleve magával hozza, hogy minden kartárs, aki szereti családját s az eselleges szerencsétlenség (halálozás) bekövetkeztével nem akarja őket a nélkülözésnek kitenni, — biztosítani fogja magát. Igaz, az a 2000—3000 korona nem oly sok, hogy abból az árván maradt család hosszú időre megélhetését biztosítani tudná, de a kevés nyugdíjjal kiegészítve, — ha rövidebb időre is, — megélhetést nyújt.

Nem zárva ki az államnál levő kollégákat se, kiknek a nyugdíjazás szempontjából szerencsésebb a helyzetük, — hiszen oly busásan nekik se jár a nyugdíj, hogy 2—3 ezer korona nem jelente valamit.

Szép tervek volnának ezek, de sajnos, nagyon nehezen lehetne megvalósítani.

A szervezési munkát, tudom, derék vezetőségünk, mint sok más ügyben is, kitűnően megtenné, de egy a baj, a minden hasznos és szép iránt való közönyösségünk. Akadnának többen (?) — az optimista szemüvegén nézve (?) 30—35% a a tanítóságnak, akik ezen fontos ügyet magukévá téve támogatnák a vezetőséget, — de a nagyobbik rész, az a 65—70%, aki nem tudja bevenni a mai kor kívánalmait, közönnyel fogja fel az ilyen életre való kérdést.

Nem rózsás a helyzetünk, igaz, igaz! Az a csekély fizetés, amit kapunk, csak szűkösen elég. De ez ne legyen akadálya annak, hogy egy oly ügy támogatására, mely hivatott esetleg saját magunkat, családunkat segíteni — ne siessünk.

Battyán, 1924. III. 6.

Keresztély Ferenc,
rk. ig. tanító.

Felhívás

a volt Bars, Gömör és Nógrád-vármegye tanító-
egyesületeinek vezetőihez!

Kedves Kartársak! Az új nagymegyebeosztás szükségessé teszi az eddigi megyei egyesületeknek nagymegye szerinti megszervezését. Én magam voltam ennek az új átszervezésnek eddig a megakadályozója. De most már, — amennyiben a járási s megyei testületekben az egyesületek által kiküldött tanítókból lesz a tanügyi ügyek képviselője, — szükségessé válik a nagymegye alapján a megyei egyesület megszervezése — magam is hozzájárulok.

Ebből kifolyólag felkérem a fenti volt megyei, járási egyesületek vezetőit, hogy a kebelükből választott egy-egy jelölt bizottsági tagnak nevét velem tudatni sziveskedjenek, hogy a nagymegye tisztikarának választása mielőbb megtörténhessék.

A volt honti egyesület tavaszi gyűlésének napját látnám erre nézve legalkalmasabbnak Ipolyságon, mert ez a hely Gömörnek s Barsnak is központja lehet! Itt történnék — előzetes megbízatás alapján — a jelölés!

Tanító Testvéreim! Figyelemmel kísértétek lapunkat! Minden sora — sajnos — a nemtörődömség netovábbját mutatja, amikor tan. egyesületekről van szó! Nem akarok a nyitra-megyei választásra utalni. Tegyük félre azt a nemtörődömséget! Vegyük egyszer komolyan ügyünket! Ne tegyünk úgy, mint Petőfi „Páló Pál“-ja! Akinek baja nincs, segítenie kell azt, akinek baja van! Így érünk csak a biztos révbe, honnan egyszer reánk süt a megérdemelt boldog nap! De ha egymást elhagyjuk, akkor, ha baj ér, ne okoljunk senkit, csak önmagunkat! Fel, kéz-kézben a munkára!

Kartársi tisztelettel

Bajta, pp.: Hronská-Kamenica, z. XVI. *Willand János*

Hont m. egy. elnöke.

A polgáriszkolai tanítóság mozgalma, amely anyagi ellátásának méltányos rendezésére irányul, mind nagyobb mérvet ölt. Szervezkedett e tekintetben a magyar iskoláknát működő polg. isk. tanítóság, valamint külön a szlovák polg. isk. tanítóság, a két szervezet azonban párhuzamosan működik és a végső akciókban egyesül. Ezen szervezkedés elsősorban azon polgáriszkolai kartársakra vonatkozik, akik a pedagógiumot, vagy ezzel egyenértékű polgáriszkolai képzőt, ese leg rajztanári főiskolát végeztek, mert a jelen fizetésbeli állapot, amidőn az elemi iskolai kartársakkal szem-

ben is szolgálati időt veszítenek, v. lósággal sérelmes. Értesüléseink vannak arról, hogy a cseh és morva po.g. isk. tanítók is erőteljes mozgalmat indítottak a B. fiz. csoportba való sorolás iránt, tehát ők is méltánytalannak találják a jelen állapotot, pedig ők tanulmányi idejükkel szolgálati időt nem veszítenek.

A magyar mozgalom szervezője *Seidl Sándor* tanár Bratislava, reál-gimnázium, Védőölöp ú. Azon kartársak, akiknek ezen szervezésben van a helyük, minél előbb küldjék be hozzá csatlakozásukat. Április hó folyamán ez ügyben Bratislavában értekezlet lesz.

Pályázat elemi iskolai tankönyvek megírására.

Az alább következő feltételek mellett, külön 10% netto szerzői tiszteletdíj biztosításával (a miniszterium által is jóváhagyott tankönyvnel) az alább felsorolt elemi iskolai tankönyvekre ezennel nyilvános pályázat hirdettetik. *Pályázati határidő f. é. május 15.* A lehetőleg idegen kézzel, vagy géppel írott pályamunkák jelzett határidőig *Kovács Átajos kp. elnök, Negyed, zsupa Bratislavská,* címére küldendőek jelígyével ellátva, jelígyes levél kíséretében.

1. a) *Szlovák nyelvkönyv* II—III. évfolyam számára. Pályadíjak: I. 1500, II. 1000, III. 500 Kč.

b) *Szlovák nyelvkönyv* III—IV. évf. számára. Pályadíjak: I. 1500, II. 1000, III. 500 Kč.

c) *Szlovák nyelvkönyv* VI—VII—VIII. évfolyam számára. Pályadíjak: I. 1500, II. 1000, III. 500 Kč.

2. *ABC és olvasókönyv* az I. évfolyam számára. Pályadíjak: I. 1500, II. 1000, III. 500 Kč.

3. a) *Számtani példatár* a II—III. évfolyam számára. Pályadíjak: I. 1000, II. 500 Kč

b) *Számtani példatár* a IV—V. évfolyam számára. Pályadíjak: I. 1000, II. 500 Kč

c) *Számtan, mértan* kapcsolatban a VI—VII—VIII. évfolyam számára. Pályadíjak: I. 1500, II. 1000, III. 500 Kč.

4. a) *Nyelvtani gyakorlókönyv* a II—III. évfolyam számára. Pályadíjak: I. 1000, II. 500 Kč.

b) *Nyelvtani gyakorlókönyv* a IV—V. évfolyam számára. Pályadíjak: I. 1000, II. 500 Kč

c) *Nyelvtani gyakorlókönyv* VI—VII—VIII. osztály számára. Pályadíjak: I. 1500, II. 1000, III. 500 Kč

5. *Honismeret* a IV—V. osztály számára nagymegyék szerint külön-külön.

a) Bratislava nagymegye részére.

b) Nitra

c) *Košice* " " "d) *Zvolen* " " "e) *Podtatranská* " " "

Pályadíjak egyenként 1000 Kč.

6. a) *Olvasókönyv* a IV—V. osztály számára. Pályadíjak: I. 1500, II. 1000, III. 500 Kč.b) *Olvasókönyv* a VI—VII—VIII. osztály számára. Pályadíjak: I. 1500, II. 1000, III. 500 Kč.7. *Földrajz* a VI—VII—VIII. osztály számára. Pályadíjak: I. 1500, II. 1000, III. 500 Kč.8. *Természetrajz* a VI—VII—VIII. osztály számára. Pályadíjak: I. 1000, II. 500 Kč.9. *Természettan* a VI—VII—VIII. osztály számára. Pályadíjak: I. 1000, II. 500 Kč.10. *Történelem* a VI—VII—VIII. osztály számára. Pályadíjak: I. 1000, II. 500 Kč.

Megjegyzés: A pályázatra kiírt tankönyvek mind szorosán a nyolcosztályos népiskolák tanterve alapján irandók meg. Felvilágosításokat szívesen ad lapunk szerkesztősege. A pályázatra beérkezett és kiadásra elfogadott kéziratot az Egyesület egyedül az „Akademiánál” adhatja ki.

Tanügyi értekeztet. F. hó 27 én d. e. 9 órakor a komáromi polgári fiúiskola tornatermében tartandó tanügyi értekeztetle a tankerületbeli egyesületi tagokat tisztelettel meghívom. Tárgyszórozatot a helyszínen közlöm. Vizváry Vilmos.

Értesítés. A nagyszombati apostoli adminisztratura felhatalmazása alapján tudatom az érdekeltekkel, hogy a r. kath. iskolák igazgató tanítói a jövőben szlovák-magyar nyelvű kinevezési okmányt fognak kapni.

Azok a kartársak, kik eddig csak egynyelvű kinevezési okmányt kaptak, ha kívánják, az apostoli adminisztratura kinevezési okmányukat 2 szövegű példányra kicseréli. *Központi Elnökség.*

FIGYELEMI Banai Tóth Pál: **Természettan** a szlovén nyelvű magyar tantervű *polgári iskolák I. osztálya számára.* Kapható és megrendelhető a könyvkereskedésekben; kiadja a Statne Nakladatel'stvo, Prahá. *Ára 8 Kč.*

Természettan a II. osztály részére a napokban szintén kapható lesz *Ára 1020 Kč.*

Schematizmus a szlovén nyelvű iskolák és tanítók részére. Kapható az *Akademia* könyvkiadóvállalatnál Bratislava, Grössling-utca 20. *Ára 50 Kč.*

Szemle.

A köztársasági elnök úr nevenapját márc. 7-én a Köztársaság összes iskolái, így a magyar iskolák is, méltóképen megünnepelték.

Smetana, világhírű cseh zeneszerző, születésének századik évfordulóját ünnepli most az egész művelt világ, elsősorban a Csehszlovák köztársaság. A miniszterium elrendelte, hogy március hó folyamán az iskolák is rendezzenek Smetana-emlékünnepeket.

A spielbergi várbörtönök titkaiból.

A csehországi tanulmányutunk kiemelkedő és emlékezetes momentumai közé tartozott a brünni Spielberg és várbörtöneinek megtekintése. Maga a vár Spielberg nevű kies hegyen 283 m. tengerszín magasságban fekszik. Környéke a brünniek kedvenc kirándulóhelye. Hatalmas vára, mely elönte agyag és fából volt, 884 körül épült. Köröskörül citadellákkal van körülvéve, melyek a 9. századból valók. Legelső irott följegyzés 1080-ból való, amidőn a vár »castrum brunense« néven szerepel. A XIII. sz.-ban kapta nevét »castrum Spylberch«. 1055-ig a brünni alfejedelmek, 1197-től a morva grófok székhelye volt. Története igen nagy és sok viszontagságon ment keresztül. 1428-ban a busziták vették be. 1660-ban I. Ferdinánd eladja a várat a morvaiaknak 35000 kop. garasért, ezek pedig Brünn városának 6000 ezüst forintért. 1678-ban teljesen leégett és csak 15 év múlva épült fel a város áldozatkészsége folytán. Az 1600-as években a városi börtönök központja lett. 1643-ban a svédok, 1742-ben pedig a poroszok és szászok foglalták el a várat és a környékét is elpusztították. Csakhamar felépítették azt. 1809-ben Napoleon legberőpítette a várat. Ezzel elvesztette fontosságát és mesébe illő börtönökké alakították át. Régi börtönei 1430-tól ismeretesek. Közbe vajt börtöneibe napfény nem juthatott be, világosság sőt levegő is kevés. Nedves falain az évszázados penészvirágok telepóriásai a mai napig látványosok. A súlyos börtönök telejéről ceappenként hullott a víz az elítéltekre éjjel nappal, sőt evés, alvás közepette is. Egyes börtönök folyosóin patak folyt, melynek jéghideg vizében vizipatkányok varangyosbékák és vakgyíkok, seregei tanyáztak és az elítéltek lábait izgatták, sőt rágták is. Aki ide került, élve nem igen szabadulhatott meg, mert a kínzások eme sokféle nemét nem bírták ki. Az elítéltek 90 százaléka megvakult, tüdőgyulladásba, tuberkulózisba, skrofulizisba, vizibetegségbe esett és vagy a helyszínen vagy kiszabadulva rövid idő alatt nagy kínok között kiszenvedett. A 15. sz.-ban az elítélteket már foglalkoztatni is kezdték. Szabó vagy cipész mesterségre kiképezték őket. Műveletlen gonosztevőket bűnszekményük elkövetése napján nyilvánosan 20—25—30 kemény bottal sújtották. A nőket ugyanolyan megveszélyeztették. A 18. század végéig háromféle börtön volt használatban. 1. Könnyű börtön. Rendes körülmények között nők voltak benne. Akik idekerültek, csak kezeik, lábaik könnyű láncokkal voltak összekötve. Eledelük tőrhető volt. Hetenként sétálhattak is felügyelet mellett. 2. Nehéz börtön. Felső

kazamaták (cellák)-ban voltak elzárva Kezeik, lábaik nehéz bilincsekkel voltak összekötve. Sétálni nem mehettek. Helyenként csak kétszer kaptak bűst, vagy huszemű eledelt. Büncselekményük elkövetése napján 15–20 botot kaptak. 3. Legsúlyosabb (alsó) börtön. Ide kerültek a legnagyobb gonosztevők, hová se napfény, se világosság nem jöhetett soha sem. Egyesek kőbe voltak vályva, szűk fosznyi deszkából alkotott cellákból állottak. Nedves falairól állandóan csöpögött a víz, falain penészgombák óriási telepei láthatók, melyek még rontották a kazamaták amugy is kevés levegőjét. Ülő és evő, nyugvóhelyük a rotbadófélnben levő deszkapricea volt. Az elítéltek itt derékon, nyakukon, lábukon és kezükön nehéz bilincsekkel voltak megvasalva, hogy még ne is járhas-sak a cellába. Ezen láncok együvé folytak és figyelmükhöz vezettek, hol az ér meghúzhatta azt, hogy az elítéltek annál borzasztóbb fájdalomt okozzon. Ezek száma 34 volt. Ugyanitt a folyosókön láthatjuk a kinzószközöket; a derék, nyak, kéz és lábbilincseket, ahogy oda voltak láncolva a folyosók beugró mélyedéseibe. Itt látható egy érdekes kinzószerszám a körte, melyet használat előtt fekete borssal töltöltek meg és így tették be ezt az elítélt szájába, hogy kinzása idején ne ordíthasson. Itt volt felálltva a 3 akasztófa is, melyet II. József beszűntetett. Ugyanitt áll a mai napig a kinzólétra, alatta egy tűz-hely, ahol a kinzószerszámokat, a vasakat izzították, továbbá a hengerfelhúzó gép is, melyhez hozzákötötték az illetőt, lábaira sulyokat helyeztek és kerék segítségével magasra emelték. Ezzel teste megnyult, úgy hogy sokszor szét is szakították azt. Ezek voltak a legrettenesebb kínok, amely csak létezett valaha, miért is ezeket először II. Lipót 1791-ben, majd II. József végleg beszűntet-tette. Híresebb kinzások még 1769-ig történtek. (Constitutio criminalis Theresiana). 1787-ben teljesen beszűntették ezeket és az elítéltek halálozási száma is 60%-al csökkent.

Spielberg várbörtöneinek legnevezetesebb lakói a következők voltak: gróf Prokopp 140—10, gróf Szirmay István politikus 1380, gróf Claude Sándor Boemeval marschall 1723—24, gróf Oliver Vallis marsall 1740—44, 1843. évben 1300 svéd, 1743-ban és 1744-ben igen sok gonosztevő és alchémistát zártak el ugyanezen börtönökben. Ez időbeli kinzások módja ismeretlen volt. 1743—1749. báró Trerik Ferenc pandúrezredes, 1793. Ján Babl. Drnet, 1794-ben Kazinczy Ferenc és Verszghy magyar költők, 1816-ban gr. Filanghery szabadgondolkodó, 1816-ban sok olasz Karbonári, 1822—1837 gróf Silioi Pellico költő, 1822-ben Maroncelly költő, 1822-ben 10 főúr, ezek között volt őrgrof Pallavicini György államférfi is. 1845-ben ismét sok krakkói, kik 3 évi kemény rabság után kegyelmet kaptak. A nem politikai foglyok közül legnevezetesebbek voltak Revirnik Antal 1810—34-ig, ki rablógyilkossággal volt vádolva és 18 év mulva derült ki ártaatlansága, mert egy gazdag molnár halálos ágyán vallotta be vétkét és Revirnik szabadonbocsáttatását kérte. Revirnik azonban kiszabadulása napján bánatában meghalt. Itt voltak elzárva Rinaldo Rinaldini és a cseh Rózsa Sándor is.

A földalatti folyosók sötét kamaráiban legtöbbet szenvedett báró Wesse-lyeni Miklós az »árvízi hajós« és a híres, de halk költő gróf Silvio Pellico, kiket Ferenc császár súlyos börtönbe vettett.

Az 1880. évek, a napoleoni idők, az osztrák zsarnokskodás rettenese-n sértette az olaszok önértetét. Napoleon bukása után a bécsi kongresszus Ausztria császáranak ítélte oda Lombardiát és Velencét. Ezen a területen is megkezdődött az elnyomatás. Milanóban egy titkos szervezet alakult, mely az

osztrák uralom ellen dolgozott. Ezt azonban a bécsi kamarilla csirájában elfojtotta. Ezen szervezet hőse és vezére gróf Silvio Pellico volt, ki fiatalon Franciaországba került és alakította meg szervezetét. Szegény piemonti szülők gyermeke, már fiatal korában az irodalomnak szentelte életét és magára vonta a magasabb körök figyelmét. Legelső híres drámája »Franceneca da Rimini« volt: Majd nevelő lesz gr. Porró házában, ahol sok neves baráttal és tudóssal ismerkedett meg. (Monti, Uggó, Foscoló, Stael, Byron, Schlegel stb.). Csakhamar gazdájával és gr. Confalonni és társaival és később Pierró Maroncelli zeneszerzővel megalapítják a Carbonárok titkos szövetségét. Lapot is indítanak, de az osztrák kamarilla csakhamar betiltotta azt. Pellico drámáját sem engedték meg, sőt mi több, 1800-ban le is tartóztatják, Velencébe szállítják és ólomkamarákba zárják és sok viszontagság után halálra ítélik. Sok közbenjárás után kegyelmi kérvény alapján halálos ítéletét 16 évi fegyházbüntetésre változtatták át és a spielbergi várbörtönbe szállították. Itt a legelsőbb, azaz a legborzasztóbb és legszigorubb börtönbe zárták. Faloz láncolva, kezei és lábai nehéz bilincsekben voltak hosszú időn keresztül. Feje fölött viztartály volt, melyből vízcspepek hullottak fejére. 2 évi kemény fogság után a középkamrába tették. Itt írta meg 8-ik évében híres művét: »Le mie prigioni« »Börtöneim«. Lapjai telve vannak keservekkel és panaszokkal. Ferenc császár személyesen meglátogatta Pellicót és ellenőrizte a foglyok büntetését: 1830-ban kegyelem jött a börtön lakóira, mert Európában végigszáguldott a júliusi forradalom szele. Pellico és társai is elhagyták a börtönt és visszatértek otthonukba Pellico testileg teljesen romos lett. Mint ősz aggastyán egy szerzetesrendbe lépett. Gyakran meglátogatta egyik régi főúri család házát, ahol annak híres könyvtárában talált vigaszt. Nemsokára halva találták a könyvtárban. Nevezetes foglya volt Spielberg várának gróf Filanghieri szabaddolgozó úrnő is, kit a császári rendelet 8 évi börtönre ítélt. Hű komornája ide is elkísérte úrnőjét és együtt osztotta meg és szenvedte el a rabság keserves kenyerét — életét. Úrnője regényeket írt fogsága alatt, melyek később napvilágot is láttak.

Spielberg vára 1809-ben, hírhedt börtöne 1787-ben vesztették el fontoságukat. 1740—1825-ig már mint államfogházi börtönnél szolgált és a szokásos kínzások teljesen megszűntek. 1800 évtől katonai börtönök központjává lesz, sőt később várát kaszárnyává alakították át. A világháború alatt nem egy székényes katona ismerte meg Spielberg várának börtöneit. Jelenleg szintén kaszárnyának használják, régi várbörtönei a közönség megtekintésére szolgálnak.

Polgári neveléstan.

A »Kassai Napló«-ból vettük: Ezen a címen a napokban egy csinos külső vezérkönyv hagyta el a sajtót, hogy meginduljon nehéz uttörő útjára. Elsősorban a szlovenszkói magyar tannyelvű elemi iskolák tanítói számára írták a szerzők (Jezó Márton áll. tanfelügyelő és Banai Tóth Pal jog. isk. igazgató) e könyvet, de haszonnal olvashatja minden szülő, aki nem testi fenyegetéssel, hanem az életből vett példák belátásra vezető lélekre hatásával akarja gyermekét az erkölcs, a jellem és a buzafiság nemes erényeiben felnevelni.

Hogy miért emlékezünk meg e könyvről lapunk hasábjain, annak az a magyarázata, hogy ennek az új tantárgynak a behozatala igen nagy félreértésre adott alkalmat. Sokan rémlátóan azt hirdették róla, hogy ez valami istentelen egy tudomány, amely a vallástanítás ellen rendelkezett el.

Ime tehát ez a testlé vált mumus, ami ellen népgyűléseket is rendeztek

Szlovenszón többfelé. Most már megadatik az alkalom arra, hogy kiki elolvassván, saját maga meggyőződhesse arról, miszerint ebben a könyvben egyetlen egy mondat sem sérti meg senkinek a vallásos érzését, mert éppen ellenkezőleg: nemes példával, történelmeivel és költeményeivel világosan, szemléltetővé akarja tenni azokat az erényeket, amelyek úgy az egyes egyének, mint az egész emberi társadalom boldogságát óhajtják munkálni és biztosítani.

E vezérkönyv megjelenésének korszakos jelentősége van az elemi iskolai tanításban és nevelésben. Eddig ugyanis az erkölccsant csak a hitoktatók tanították a hittanórákon. Úgy lehet, hogy ez nem is fog megváltozni most sem. De a hittanítás legkisebb megzavarása, vagy megszorítása nélkül is, ezeken minden osztálytanító köteles tanítani a polgári nevelésant, aminek alsó tagozata teljesen erkölccsant, közép- és felső része pedig alkotmánytan és társadalomtudomány lesz.

Olvasóközönségünk tájékoztatására leközöljük e könyv bevezető szavait, hogy mindenki megtudhassa ez új tantárgy tanításának célját és módját.

(Itt következik a könyv előszava és az I—II—III. osztály vonatkozó tanterve.)

Ezekből megítélheti mindenki, hogy van-e valami alapja a polgári nevelésant iránti ellenszenvnek. A tudatos állampolgári élet lesz ezen új tantárgy tanításának a várható eredménye, az pedig úgy az egyesek, mint a köz javát fogja előmozdítani.

A szerzők nehéz munkát végeztek, amikor az első ilyenmódú magyar könyvet megírták. Bárcsak teljesebben is a tanításhoz és neveléshez fordult minden reménységgel, hogy az új generáció már faji gyűlölködés és felekezeti türelmetlenség nélkül nőjön fel.

Egy nagy magyar kulturakció.

Mindennapos életbajaink közepette magyar kultúrnyilvánosságunk egy fontos törvényről feledkezett meg, amely pedig a nemzetnek annyit jelent, mint a napszámosnak a kenyérré való paprikás szalonna. A törvény, melyről szó van, nem egy új adóemet statuál és ezért érthető, hogy az éber hivatalos világ figyelmébe is kerülött róla. Le is járt volna a törvény érvényességének határideje, ha ki nem szimatolja poros aktapolcok tömkelegéből egy élmes üzletember s meg nem mozgatja a világ legmobilisabb élelszerkezeteit: a napilapok szerkesztősegeit. S így értesült szinte a 12 órában az újságolvasó ember arról, hogy az 1919. év július 21-én hozott és július 30-án kihirdetett 43. sz. törvény arra kötelezi a köztársaság legkisebb politikai községét is, hogy 3 esztendő leforgása alatt művelő, oktató és szórakoztató könyvekkel községi kölcsönkönyvtárt szereljen fel. A költség fedezetéről is ugyanez a törvény intézkedik, amennyiben előírja, hogy évente fejenkint 50—80 fillér szedendő be ezen a címen. A jelzett törvény ugyan nem mondja meg, mely könyveket, mennyi idő alatt s hányat kell beszerezni, csak éppen a könyvtár felállítását rendeli el és pedig 1924 december 31-én lejárató kelettel. Az élmes vállalkozó, amidőn egyrészt a törvény végrenembajtásának következményeire figyelmeztet, egyszerűsind a gyors könyvtárszerelés metódusát is kifejti s alkalmát kínálja annak, hogy Szlovenszón közel 800 magyar községe, melyek közül aligha van 80-nak, tehát 10%-ának, közkönyvtára, ezeket a lehető legrövidebb idő alatt s a meglévő anyagi fedezettel beszerezhesse. A maga részéről egyszerűen három millió koronát mozgósít és a községek könyvtár hozzájárulását — amortizálják

Vagyis elküldi a községeknek a kész könyvtárt s beéri az éves könyvtár illetékekkel. No bizony! — mondják a pesszimisták — a leghatékosabb módszer arra, hogy valamely könyvtár a raktárán porosodó, selejts régi salabaktereket a községekre szóhassa.

Nem az! Három milliót nem áldozhat bármely cég s ezt csak akkor teheti meg, ha a könyvtár felszerelésre monopóliumot kap a népművelésügyi minisztertől. A miniszter pedig először csak a már engedélyezett könyvek között enged válogatni, az ujakra nézve pedig fenntartja az approbáció jogát. Ezt a jogot pedig elsősorban magyarokból (tanítók, tanárok, írók, gazdaszok stb.) alakított bíráló bizottság révén gyakorolja s annak határozatát csak egalizálja. Az összeállított névjegyzékből a község válogathat. De fontos feladata lesz a tanítónak is, aki természetesen kezelni fogja a közkönyvtárt.

S most Szlovenszko ittrekedt szellemi magyarságának szerepére térek át s arra a jelentőségre, amelyel ez az akció rá nézve bír. Kétségtelenül kiváló alkalom arra, hogy termelő impulzusát kiélje, hogy ideáljainak, szellemét foglalkoztató egyéni eszméinek formát adjon, amit eddig megakadályozott a kiadóvállalatok óvatossága és az elszegényedett magyar közönség csekély könyvkereslete. *Három millió csehszlovák korona 200000 magyar könyvet jelent.* S ha minden község egyformán szerelné fel könyvtárát, akkor is legalább 250 különböző magyar könyvre lenne szükség, amelyek legrosszabb esetben az ötöd-részt, de esetleg harmadát is itt kellene megvenni. S e nagy könyvszerkesztőségben helye van minden népnevelőnek, mint népzetlőnek is, aki közvetlenül érintkezve a néppel, legjobban tudja, hogy fejletlen értelmiségőnek melyek a folytonossági hiányai. Ő tudja legjobban, mi érdekli a falusi magyart, de legkövetesebben érti és használhatja azt a nyelvet is, amelyet emez beszél. Mert nem lehet minden népkönyvtári könyv szépirodalmi olvasmány; a könyvtár célja első helyén a közismereti problémáknak kell állaniok. A népkönyvtár elsősorban felvilágosító intézményül szolgáljon s ennek napszámosa a tanító. Az ő érdeke, hogy kezdetmunkája méltó folytatást nyerjen. Az ő érdeke, hogy a könyvtárak megvalósuljanak. Lásson is hozzá! A vállalat, amely polgári nyeresége mellett felbecsülhetetlen szolgálatot készül tenni a Szlovenszko magyarságnak, a bratislavai Kultura irodalmi és könyvkiadó vállalat (Füredő-u).

Seidl Sándor.

Szintelőadás. Jelsőc község (Nógrád m.) műkedvelő ifjúsága f. hó 2-án mutatta be Farkas István kartársunk »Fehér galamb« c. népszimfővét igen szép anyagi és még szebb erkölcsi sikerrel. Farkas István, mint novellairó, már eléggé széles rétegben ismeretes, mint szinpadai szerző mest — a saját falujában — mutatkozott be először. — Iskolák részére, érdeklődőknek szívesen szolgál a darab fölől felvilágosítással.

Törvények és rendeletek.

Az iskola- és nemzeti-művelődésügyi miniszterium bratislavai referátusának 1924. évi január hó 24-én kelt 1412—I-A al számú

rendelete a két napos igazgatói nap tárgyában, amelyet adni jogában áll az iskola igazgatójának.

Tekintettel azon megállapított esetre, hogy polgári iskolai igazgató az iskola- és népművelődésügyi miniszterium 1919. évi április hó 26-én kelt 18167—9 számú (a Vestník I. évf.) rendelete értelmében igazgatói szünnapot adott, tudomásul adatik, hogy az iskola- és népművelődésügyi miniszterium 1920. évi június hó 14-én kelt 26695—20 (Vestník II. évf. 188 oldal) számú rendelete értelmében csak köz- és kereskedelmi iskolák igazgatóinak van jogukban két egyes szünnapot adni az isk. évben, minek következtében ezen jogot az elemi- és polgári iskolák igazgatói nem gyakorolhatják.

Az iskola- és népművelődésügyi miniszterium bratislavai referátusának 1924. évi február hó 14-én kelt 7358—23. pres. számú rendelete az államjogi viszonynak meg nem felelő bélyegzők eltávolítása ügyében.

Előfordulnak esetek, hogy némely intézetek az államjogi viszonynak meg nem felelő bélyegzőket használnak. Ezen okból kifolyólag újból figyelemzetelem az összes áll. közép-, az áll. és községi polgári- és elemi iskolai igazgatókat és valamennyi tanfelügyelőséget Szlovenszkón, hogy az iskola- és népművelődésügyi miniszterium 1920. évi július hó 8-án kelt 3401 számú (az itteni 1920. évi július 15-én kelt 26791. körrendelet) rendelet értelmében kivétel nélkül a Csehszlovák köztársaság kis címerével ellátott köralakú hivatalos bélyegzőt használni kötelesek, még pedig olyan alakban, amint azt az 1920. évi március hó 30-án kelt, 252 számú a Törv. és Rend. tárában megjelent törvény előírja. Ezen címer mellett körs- körül helyet foglal az intézet neve hasonló módon el kell, hogy készltve legyen az iskola hivatalos pecsétje is.

Meg nem felelő bélyegzőket a használatból azonnal ki kell vonni. Az esetleges áthágásokért, melyek a fentidézett törvény 11. § a szerint büntetendők az iskolák igazgatóit és a tanfelügyelőket teszem felelősökké.

Egyidejűleg figyelemzetelem a nem állami iskolák igazgatóit, hogy az államjogi viszonynak meg nem felelő bélyegző használata felelmi vétséget képez és az 1907. évi XXXII. törvény 22. § c. pontja szerint bírálhatik el.

Az iskola- és népművelődésügyi miniszterium bratislavai referátusának 1924. évi február hó 1-sején kelt 260—1.—A 23 számú rendelete a szlovenszkói állami polgári iskolák tanítói könyvtárai részére való könyvek beszerzése tárgyában.

Az iskola- és népművelődésügyi miniszterium valamennyi szlovenszkói állami polgári iskola tanítói könyvtára részére megvette dr. I. V. Šimák egyetemi tanár által írt Csehszlovák Krónikák I. és II. kötetét beköltve. Ezen könyveket a »Vesmír« kiadóhivatal Praha, VII., Dobrovska-ulica čís. 2», egyenesen az iskoláknak fogja szétküldeni. Az iskolák igazgatói a könyvek átvételét igazolják a kiadónál és mindkét kötetet beírják a tanítói könyvtár mellélapjába.

Hogy ezen rendelet végrehajthatott, arról a tanfelügyelők az iskola- és népművelődésügyi miniszterium bratislavai referátusának 1924. június hó 30-ig tesznek jelentést.

Figyelemzetelem szlovenszkó tanítószágot dr. I. V. Šimák ezen művére. Mivel ezen mű tekintettel van a szlovenszkói körülményekre, ezért kívánatos, hogy a tanítószág ezen művet olvassa, s úgy az iskolai, valamint az iskolán kívüli működésében használja fel.

Az iskola- és népművelődésügyi miniszterium 1924. évi febr. hó 26-án kelt 7618-I. számú rendelete a tanítói- és ifjúsági könyvtárak művelnek összehírása tárgyában.

A bratislavai Komensky egyetem könyvtára már kezdettől fogva egy szlovák osztály szervezésére törekszik, amely a főiskolai hallgatóság tudományos szükségletének szolgálataiba állna. Habár ezen osztály már ma 600 művel számol, mégis szükséges a könyvtárt — főleg régebbi kiadási művekkel — kiegészíteni.

Felkérem tehát valamennyi középiskola, tanítóképző-intézet, gyermek menhely, polgári- és elemi iskola igazgatóit, hogy ide legkésőbbben 1924. év április hó végéig hivatalos úton terjesszék be külön a tanítói, külön az ifjúsági könyvtár műveinek a jegyzékét és pedig csak azokat: a) melyek a politikai fordulat előtt lettek kiadva és ezek közül is első sorban a szlovák és cseh nyelvűeket, amelyek a volt Magyarország területén nyomattak;

b) a más nyelvű művek közül csak azokat kell felvenni, amelyek szlovák vonakozásúak; pl. a szlovák irodalommal, földrajzzal, történelemmel, valósággyel vannak kapcsolatban (Ezen művek rendszerint a XVII. és XVIII. sz. valók s latin vagy német nyelven vannak írva.)

A jegyzéknek tartalmaznia kell:

1. a szerző nevét, 2. a mű pontos címét, 3. a kiadás helyét és évét, 4. hány kötetből áll a mű, 5. vajjon teljes-e a mű, 6. hány példányban van meg a mű a könyvtárban, 7. vajjon be van-e kötve.

A kitűzött határidő be legyen tartva.

Az iskola- és népművelődésügyi miniszterium bratislavai referátusa prezidiumának 1924. évi február hó 26-án kelt 1267 prez. sz. rendelete Bedrich Smetana születésnapjának száz éves évfordulójának megünneplése tárgyában.

Az iskola- és népművelődésügyi miniszterium 1924. évi január hó 31-én kelt 6553-III. szám alatt a következőket rendeli el:

1924. évi március hó 2-án az egész csehszlovák nemzet a cseh nemzeti zene megalapítójának Bedrich Smetanának születése 100 évfordulóját üli meg. Ünnepli őt mint nagy zeneszerzőt, mint hazafit, mint embert egyaránt.

Valamennyi iskola egyrészt mint a nemzeti és állami gépzet alkotórészei, másrészt mint a munka intézetei, tisztelettel és szeretettel emlékezzenek meg Smetana jubiláris napjáról, aki áldásos életének és lángelméjének munkájával, dicsőségére volt magának és szeretői hazájának.

Tcendő ez oly módon, amely az iskola viszonyainak legjobban megfelel. Ahol ifjúsági önképzőkör van, ott legjobb alkalom van Smetanát zene szereményeinek reprodukálásával, valamint alkotásairól való előadásokkal megismertetni. Hangsúlyozzuk az ifjú ág előtt, hogy a nagy emberek iránti tisztelettel általában a munkát becsüljük meg, mint a nemzeti előhaladás mozgató erejét, melynek terén való együttműködés minden ember becsületes törekvése legyen.

Az iskola- és népművelődésügyi miniszterium bratislavai referátusa felhívja azért Slovensko valamennyi iskolaigazgatóját, hogy március hó folyamán vagy önállóan az iskolában vagy valamely helyi önképző avagy művelődési egyesületben tisztelettel emlékezzenek meg Smetana Frigyesről és érről ide jelentést tegyenek.

Szerkesztői üzenetek.

Munkatársainknak. Kérjük munkatársainkat, valamint szervezeteink vezetőségeit, hogy hozzáak beküldött dolgozataikat és értekezéseiket minden esetben csak a papír egyik oldalán írják. Ez feltétlenül szükséges a nyomda szempontjából. Kéziratokat a szerkesztőség nem küldhet vissza. Csak igehi kivételes és megokolt esetben.

Paptanító kérdés. Több cikket is kaptunk a tárgyra vonatkozólag, olyanokat, melyek közölhetők volnának. Azonban a kérdés a maga sok gyarlóságával nem érdemli meg, hogy lapunkat terheljük vele, sok más, fontosabb ügyünk van, amelyre amúgy is kevés helyünk kell. Azonban szivesen vesszük, ha karitásaink a napilapokban foglalkoznak az »esettel«. Ezért kívánságukra visszaküldhetjük a beküldött kéziratokat.

Több kérdezősködőnek. Lapunkban kiadott rendeleteket nem tárgyalhatunk s főleg nem bírálhatunk a tanítótság előzeles állásfoglalása nélkül. A márc. 27.-i értekezleten tessék a tanítótság megterhelését feltárni és alaposan megokolni. Rendelet csak rendelettel változtatható meg. Amíg ez meg nem történik, tessék a rendeletet végrehajtani és a mintaleckéket — akármilyen nehéz is ez — elkészíteni.

A. B. G. Szt. György. Későn érkezett. Jövő számban jön.

Kiadóhivatali üzenetek.

Felhívás. Felkérem azon osztálytársaimat, kik velem az »Esztergomi érseki tanítóképzőben« 1913/14. tanévben végeztek, közöljék minél előbbi címüket. Horváth József kántor-tanító, Kamenné Kosy (Kőkeszi) zsupa XVIII Pp. 1p. nekije.

V. I. Nemesócsa, N.-né, Z. A. Felsővámos; a járási pénztáros jelentése alapján tagjaink közé soroztuk és a lapot megindítottuk. Sz. J. Kava-puzta; az 1921. évből a kért számok már elfogytak, a többit megküldöttük. P. L. Rekeň; tartozása 1923. év végéig 60 K. K. S. Ekel; címét kijavítottuk, 4-5 számot megküldöttük. P. L. Rekeň; a 4-5 számot pótlólag megküldöttük, címét kijavítottuk, kérését áttettük jogi tanácsadóinkhoz. G. J. Für; egyik példány küldését beszüntettük. H. J. Tisčevó; a kért számot megküldöttük.

Pályázati hirdetés. Gemer-Kováčovai (p. Drnava, z. XIX.) rk. filiális iskolaszék magyar tannyelvű népiskolájánál megüresedett rendes kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: 2 szobás lakás, szükséges mellékhelyiségekkel, 7 hold 1551 □-ól szántóföld és rét, 1/2 telek után legeltetési jog, 8 örméter tűzifa, 6 köből rozs, 30 korona készpénz és stóla, többi államszegély. Csehszlovák állampolgársággal és nosztrifikációs oklevéllel bíró férfitanterők folyó évi március 20-ig kellőképp felszerelt kérvényeiket fenti címre küldjék be. Állás azonnal elfoglalandó.

Iskolaszék.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: Banai Tóth Pál.

Főszerkesztő: Vaskó Imre.

TARTALOM:

Vezércikk:

A nemzetgyűlés 165 oldal.

Dr. Bojnár Cecília:

A gyermekek hibái . . . 167 oldal.

Thaisz Lajos:

Reflexió Schlosz Lajos le-
velére 171 oldal.

Zsemlye Ilona:

Tanítási tervezet 176 oldal.

Akucs Béla:

Paptanító rendszer . . . 178 oldal.

Egyesületi élet 179 oldal.

Szemle 185 oldal.

Szerkesztői üzenetek.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hirdetések.

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola, { Komárno
Kiadóhivatal: Községi elemi iskola, { (Komárom.)

HUSZÁR ISTVÁN

KÖNYV-, PAPIR- ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉSE
KÖNYVNYOMDÁJA ÉS KÖNYVKÖTÉSZE

NITRA

Az összes enge délyezett szlovák és magyar nyelvű
tankönyvek, segédkönyvek és térképek

állandó raktára.

Ifjúsági és községi könyv-
tárak szállítása!

Természettani és természet-
rajzi képek és tanszerek!

Iskolai szerek, füzetek, iró-
szerek s. b. a legjobb mi-
nőségben és olcsó áron.

Zongora, harmonium, hege-
dűiskolák, orgonahangje-
gyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által ki-
adott iskolai nyomtatványok
raktára.

Nevelő kézimunkához szük-
séges anyagok, segédesz-
közök és kézikönyvek.

Könyvnyomdai és könyvkö-
tőmunkák csinos kivitelben.

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANITÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANITÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Társzerkesztő: **Vaskó Imre.**

A nemzetgyűlés

Iavaszi ülésszakának munkaprogramjába a nem állami tanfőlség fizetés- és nyugdíjellátásának ügye is fel van véve. Ezen örvendetes ténynek hirt a napisajtó ulján jut hozzánk s a maga aktualitásával a nem állami tanfőlség körében érthető érdeklődést vált ki.

A nem állami tanfőlség fizetés- és nyugdíjügyének elintézellensége sőtél gonddal nehezedik az érdekeltekre s a legnagyobbok elcsüggedés érzését váltja ki a bizonytalan jövő felől, melynek előrevetett árnyékaként ott látjuk szenvedni azokat, akik energiájukat kiadták, munkaerejükkel felhasználták s jutalmuk a szősoros értelemben veit éhség, mert a kolduspénznek nevezhető nyugdíjból sem megélni, sem meghalni nem tudnak.

Ezekben a kérdésekben úgy állunk eddig, mint akiknek arról kellett meggyőződnie, hogy senkisémet törődik azzal, hogy rajtunk segítsen. Magunk körül szinte hagyományyszerű közönyt tapasztalunk, mely mindenkor elmaradhatatlan kísérője volt minden kultúrügynek.

A népoktatásügy történeti fejlődésének során visszajelentést vetve, mindenütt ott találjuk a közönyt, mely a fejlődés lassú folyamatának okozója volt s a világháborút megelőző évlizedekben is európaszerint olyan kormányzati rendszereket leremtett, amelyek a közoktatásügyet az államok gondoskodásának mostohagyerekévé tették. A kultúr kormányzatok terén csak olyan javaslatokat engedtek törvényerőre emelkedni, amelyeket az idők haladása során egyszerűen nem lehetett megakadályozni. A kultúrpolitikában hatalmi irányzatok igyekeztek érvényesülni avégeit, hogy az uralkon levő kormányzatok a maguk politikai rendszerét az iskolák segítségével törékedtek megalapozni. Azonban az oktatásügy történeti fej-

lődése mindenkor azt igazolta, hogy ezek a törekvések sohasem sikerültek, mert ellentétben állottak az oktatás történeli hivatásával, mely az egyetemes emberi és a nemzeti műveltség szolgálatában találja meg természetes létjogosultságát. Éppen ezért az európai államokban a szó nemes értelmében vett modern államhoz és modern társadalomhoz vezető kifejlés folyamata nem is tudott befejezéshez jutni s mindig nehézségekkel küzdött, mert eme kifejlés csakis a kulturális kérdések szerencsés megoldásával lett volna elérhető. Az oktatásügy Európaszerte az állami gazdálkodás megmaradt morzsalékaival tengelte életét s ilyen gazdasági helyzetben a kultúrmunkások megélhetése is mindenkor tengődéssel volt határos,

A lezajlott világháború a maga borzalmas áldozatai és kára mellett, azzal a tanulással is szolgált hogy meggyőzte az európai kormányférfiakat arról, hogy az oktatásügy minél fokozottabb fejlesztése, az államok fennmaradásának egyik legbiztosabb alapja.

Hogy ennek az igazságnak belátása mégis milyen nehezen tud utat törni magának, arról meggyőződést szerezhettünk, ha csupán a szlovenszkói népoktatás ellátásának ügyére s annak kenyérgondjaira mutatunk is rá.

A népkultúra ellátásának ügye Szlovenszkon úgy áll, hogy az kilencven százalékban a nem állami tanítóság vállain nyugszik. Személyi megoszlásban 90%-a nem állami tanító és 10% az állami. Mindkét jellegű tanítóság azonos tanterv, azonos tankönyvek s azonos állami ellenőrzés mellett szolgálja az ország népoktatásügyét s dacára mindezeknek, fizetés- és nyugellátás tekintetében kétféle elbírálás alá esnek. E bántó megkülönböztetéssel az intézőkörök nagyfokú visszahelyezel teremtettek, mert a nem állami tanítóságot nem részesítik abban az általános, egyforma és törvényes elbánásban, melyet az egyenlő munkalejtesítmény megkövetel.

A nem állami tanítóság mai törvényszerinti fizetése az 1913. évi XVI. t.-c.-en alapul s amit ehhez az állami tanítók fizetéseihez mértén kiegészítésül kapnak, az, mint rendkívüli illetmény, amely a folytonos prolongálásokkal valósággal kormánykegyeknek van kitéve s ezek mellett a fenálló rendelkezések szerint adóll esetekben, az állami tanfelügyelő javaslatára leszállítható avagy teljes egészében megvonható.

Ami pedig a nem állami tanítóság nyugdíját illeti, ill

még szomorúbb a helyzetkép, mert a nyugdíj megállapításánál az 1913. évi XVI. f.-c. alapján járó illetmények jönnek számításba s annak legmagasabb összege évi 3200 Kc.

E lap hasábjain minduntalan rámutallunk ez állapotokra, amelyek türhetellenek szociális szempontból, az egyenlő munka és egyenlő elbánás elvénel, az arra való jogosultság és rászorultság általánosságánál fogva, de türhetetlen kiváltképen azért is, mert ez a megkülönböztetés, az ebben megnyilvánult igazságtalanság, a szolgálatai ellátására is károsan befolyásoló hatást gyakorolhat.

Most, hogy a nem állami tanfűtség ügye a legilletékesebb fórum, a nemzetgyűlés elé kerül, elérkezett annak alkalma, hogy a sérelmek az egész vonalon egységesen bíraltassanak el és orvosoltassanak. A nemzetgyűlés tagjai, akik a nép bizalmából kerültek a törvényhozás házába, a népkulturát szorosán érintő kérdésben érdekeinket képviselni fogják és beleszólást kérnek a törvény alkotásába, hogy az a tanfűtségre kedvező fogalmazású legyen.

A nem állami tanfűtség bizó reménységgel tekint a nemzetgyűlés munkája elé, ahonnan igazságos ügyének közmegegyezést keltő elintézését várja.

A gyermekek hibái.

Amit a nyelv követ el.

Irtá: Dr. Bognár Cecll.

Annyi bizonyos, hogy az emberek legtöbbet nyelvűkkel vétkeznek. A legtöbb ember olyan, mintha a Teremtő nem is nyelvet, hanem fullánkot adott volna a szájába. Mintha maró mérget termelő mirigyekkel volna kibélelve a szájürege. Még az olyanok is, akik egyébként jószívűek, akik mások szenvedéseinek láttára könnyekre fakadnak, egy kis sebből kiszivárgó néhány csepp vér láttára elájulnak, nyelvűkkel nagyon sok könny okozóivá lesznek, nagyon sok vérző, sajtó sebet ütnek mások lelkén.

Ne csodálkozzunk tehát azon, hogy a gyermekek is sokat vétkeznek nyelvűkkel, hiszen úgyszólván a levegővel szívják az ilyen hajlamokat magukba, a levegővel, amelyet a velük együtt élő felnőttek megfertőztek ezéknak a hibáknak jól tenyésző baktériumaival.

Megfordítva is igaz az okoskodás: a felnőttek azért követnek el ezen a téren annyi hibát, mert a gyermekekből nem irtjuk ki eme hibáknak csíráit, nem neveljük őket arra, hogy nyelvűkre

vigyázzanak. Igaz, néha kap a gyermek figyelmeztelést, szidást, sőt büntelést ilyen hibáiért, de ez nem rendszeres nevelés. A legtöbb szülő és tanító csak akkor förmed rá a gyermekre, ha ez valami kellemetlenséget okoz neki, ha valami olyat talál mondani, ami őt sérti, bosszantja, de egyébként nem törődik vele. Összeszidja valami hibáért, anélkül, hogy világosan megmagyarázná neki, miért követte el cselekedetével hibát. Nem tanítja meg arra az életbevágóan fontos művészetre, hogyan kell helyesen használnia a nyelvét?

A múltkor a hazugságról beszélünk, azt vizsgáltuk, hogyan nyilvánul ez a hiba a gyermekeknél és hogyan lehet ez ellen a hiba ellen küzdeni? Most sorba vesszük az összes hibákat, amelyeket a gyermek nyelvvel, beszédjével követ el, meg akarjuk állapítani, milyen hibákra hajlamos ezen a téren a gyermek és hogyan, milyen eszközökkel szoktathatjuk le eme hibáiról?

A hibák egyik fő forrása ezen a téren maga a sok beszéd. Sok beszédnek sok az alja, aki sokat beszél, könnyebben követel el valami hibát beszédjével. Maga a sok beszéd, ha még olyan ártatlan természetű, magába véve is hiba lehet bizonyos körülmények között.

A gyermekek pedig általában hajlandóságot mutatnak a sok beszédre. A kis gyermek, mikor nyiladozik az esze, folyton-folyvást csacsog, de később is, a gyermek élénk temperamentumával vele jár a sok beszéd.

Ez a hajlam a legtöbb esetben az eleven ész jele, megnyilatkozása, továbbá a gyermek beszélgetése az észnek, gondolkodásnak gyakorlására, fejlesztésére szolgál. A nagyon hallgatag gyermek vagy beleg vagy együgyű.

Nem szabad tehát kritikátlanul eljárunk és a gyermeket egyszerűen hallgatásra kárhoztatnunk. Nagyon kényelmes módszer kimondani: a gyermek fogja be a száját felnőttek társaságában, akkor beszéljen, ha kérdik. Ezzel nem azt érjük el, hogy a gyermek megtanulja a nyelvét helyesen fékezni, hanem azt, hogy elkeseredik, elveszti kedvét, élénk temperamentumát és szellemi fejlődése is megbénul.

A gyermekornak jellemző sajátága ugyanis, hogy, amit gondol, ki is mondja, illetőleg, hogy beszélve gondolkodik. Nem tud csendben magába mélyedni, hallgatva elmerülni gondolataiba, hanem ha gondolkodik, mindjárt beszél is, tehát ha sokat gondolkodik, sokat beszél.

Viszont már jó korán hozzá kell szoktatnunk a gyermeket,

hogy a beszédben is megtanulja magát fékezni. Csakhogy a legnagyobb óvatossággal, bölcseséggel kell eljárunk. A kis gyermeket nem szabad elhallgattatni, ha sokat kérdezősködik, mert az a sokszor véget nem érő kérdés nála a mohó tudásvágynak megnyilatkozása. Ha azt akarjuk, hogy az a tudásvágy megmaradjon, sőt fejlődjék — pedig minden okos nevelőnek ezt kell akarni — akkor türelemmel felelgessünk kérdéseire. Ne adjunk neki olyan feleleteket, amivel egyszerűen le akarjuk rázni a nyakunkról, mintegy azt gondolván: ennek az ostoba gyereknek jó ilyen felelet is. Ha éppen olyat kérdez, amit nem lehet neki megmagyarázni, szép szóval mondjuk meg neki: te ezt még nem érted meg, majd ha nagyobb leszel, meg fogod érteni. De ne dobáljuk minden szíre-szóra oda a feleletet: nem jó a gyermeknek mindent tudni, mert akkor majd egyszer csak azt sem akarja tudni, amire szeretnők megtanítani.

Ha azonban a gyermek pusztán unalomból, csak azért, hogy a szája járjon, össze-vissza beszél, akkor szépen figyelmeztethetjük, hogy ennek a beszédjének semmi értelme nincsen, hogy azért nem lesz ám semmi baj, ha egy kicsit hallgat.

A fegyelmezéshez hozzá tartozik, hogy hozzászokjék a gyermek bizonyos esetekben a hallgatáshoz. A kis gyermeket figyelmeztetni kell, hogy, ha mások beszélnek, tudjon szépen csendben lenni, ne kiabáljon bele mások beszédébe, még akkor sem, ha ez őt nem is érdekli.

A már iskolába járó gyermeknél ez a fegyelmezés azt kívánja tőle, hogy az iskolában az előadás alatt hallgasson. Ezt a tanítás és iskolai rend érdekében is meg kell követelni, de meg fontos azért is, hogy nyelvének fékezését megtanulja.

A kisebb gyermekeknek ez a hosszas hallgatás meglehetősen nehéz dolog, sőt még a nagyobbaknál is elég nehezen megy. Az iskolában elég baj van az órák alatti folytonos beszélgetésekkel, sugdosással. Alig akad tanuló, aki ebben a tekintetben többszöri figyelmeztelésre ne szolgálna rá, némelyiket pedig nem győzi a tanító eleget figyelmeztetni. Különösen a leányok mutatnak nagy hajlamot az órák alatti folytonos beszélgetésre. A leányok közül még azok is, akik egyébként nagyon kötelességtudók, lelkiismeretesek és egyéb szabályt a világért meg nem sértenének, ebben a tekintetben nagyon nehezen fékezhetők.

Felhívás!

1924. jan. 1-től mind a központi, mind az összes körzeti pénztáraknál jelen minta szerint készített törzslapokon történik a tagok által eszközölt összes befizetéseknek az elkönyvelése. Fizetés, nyugdíj és egyéb személyi ügyekben tanácsadó szervünkkel való gyakori levelezgetés elkerülése szempontjából szükségünk van a törzslap fejvonala fölötti rovatok kitölthetéséhez a kívánt adatokra. Kérjük kartársainkat, hogy saját érdekeikben a szükséges adatokat a *megyei illetve járási pénztárosaikkal* közöljék, akik azt összegyűjtve küldik be hozzánk! *Központi pénztár.*

tagzási szám.

Megye, járás:

A tag neve:

Állása:

Lakhelye:

U. p.:

Nagymege:

Belépés ideje:

Tanfolyamoság:

Működés kezdete:

Gazdái állapota:

A feleség foglalkozása:

A gyermekek szül. ideje:

1924													
Év	Előírás		Törlesztés		Lerovás		Munka hátrah		%o vissza- terítés		Egyéb befizetés		
	cime	K f	cime	K f	ideje	K f	ideje	K f	ideje	K f	Milyen címnen	ideje	K f
	Hátrah										Tandíj		
	Tagdíj										Öv. Árv. a.		
	Előfizetési kapitál												
	Összesen:										Összesen:		
	Összesen:										Összesen:		

Megjegyzés

Reflexió Schlosz Lajos kartárs levelére.

„Egy levél hazulról.“

Irta: *Thaisz Lajos.*

A „Magyar Tanító“ f. é. március hó 1-én megjelent 5-ik számában a többi értékes és aktuális közlemény között a „Szemle“ rovatában „paedagogiai levél Csehszlovákiából“ cím alatt elolvasva Schlosz Lajos rimaszombati kartársunknak „Schweizerische paedagogische Zeitschrift“-ben közölt cikke kivonatos ismertetését, megvallom, olyasmit éreztem magamban, mint amit őszöne és emlékei alapján érez az a kimustrált vén huszár-csatáló a kürt megfúvása-kor. Önként gondolok a vén csatálóra, mert sorsom mintha közös volna az övével. Valamikor neki is szabályszerűen kijutott a jó szénából, abrakból, zabból s most a száraz kukoricagórén, útszéli szalmaszálakon, tövisen s más hulladék gazon tengeti életét; gazdátlanul kóborol a nagy természetben, mert még a vándorcigány-nak se kell. Őt év óta nekem is ez a sorsom.

Régi gazdámtól elszakítva várom, várom, de hiába várom az új gazdát, pedig az országa útszélén járok, kelek, ha nem is a központ tájékán s talán épp azért sehogyse akar meglátni; vagy ha lát is, bizonyára rozogának tartja csontjaimat, kopottnak, foltosnak a bőrrömet és gyérnek az egykor még lobogó, sűrű söré-nyemet.

Akármit van is, — pedig e hasonlatom nem sántít, — csendes szemlélődésemben, báránytűrelmű hosszú várakozásomban, mondhatom, a nagyfokú lehangoltságom, lekopottságom s a létért roskadásig való küzdelmem dacára is bizonyos örömrömet váltott ki bennem Schlosz druzsámnak és kartársamnak Bechyne nép-művelési és iskolaügyi miniszterünk nagyarányu reformterveiről szóló h iradása. Nem azért, mintha a tanügyi nagy reformterv életbeléptetése esetén reaktiváltatásra számítanék, arról már lelettem és mit sem reménylek, csak az engem jogosan megillető nyugdíjilletékeket várom, ha ugyan megélelem, de azért örülök, hogy végre-valahára a tanítóképzés gyökeres reformja is sorra kerül talán.

Eddig csak suttogni hallottam e témáról, sőt olyasmit is beszéltek egyes beavatottak, hogy 2—3 magyar tanítóképző felállításáról is lenne szó és belátható időn belül az állam meg is szervezi azokat Szlovenszkon. Talán mind korai dolog még e jól-eső hír, de biznunk kell a reformtervezet készítőjének humanitá-sában, másrészt pedig jóllehet Bechyne miniszter úr kiváló publi-

cista, jeles szociológus és mélyen szántó elme hírében áll, föl kell tételeznem, hogy az iskolaügyi reformtervezetét előbb szakférfiakkal is közli s azokkal együtt dolgozza ki az elaborátumot, melynek összegezett egyetemleges eredménye essenciáját törvényjavaslatként teszi le a Ház asztalára. Így volt ez szokásban mindenkor, mindenütt, mennyivel inkább helyén való, hogy így legyen e republikában is.

Nem állván rendelkezéseimre más alap, csupán a jól értesült forrásból a „Schweizerische paedagogische Zeitschrift“-ban megjelent Schlosz kollegánk cikke, mely szintén csak nagyjában vetíti elénk Betchyne miniszterünk nagyszabású iskolaügyi reformtervezetét, kénytelen vagyok beérni azzal, hogy az elaborátumnak bár csak vázlatos megismerése alapján is, szerkesztő úr szives engedélyével szerény nézetemnek az alábbiakban adjak kifejezést.

Mondom, nem ismerem a reformtervezet eredetijét, de már a vázlatból is sejtem, hogy nagykoncepciójú, az állam szempontjából talán gyakorlati irányú tervvel állunk szemben, amely a közoktatásügy egész vonalán lényegesen átalakító reformokat hoz az iskolák minden fajtájánál. Főjellembvonása az uniformizálás, a lehető egységesítés az iskolanem egyik típusából a másikba átmenés, átlépés megkönnyítésével. A különböző tagozatok között nem lesz meg többé a nehéz áthidalás, az a sok esetben túlszigorúan vett külömbözeti és fölvételi vizsga, mint ahogy eddig volt s így nem lesz annyira kínban az ifjuság, de meg a szülőknek se fog annyi időelötti fölösleges gondot és fejtörést okozni gyermekeik iskolázatalása és pályaválasztása. Nagy horderejű reformnak tartom már az alsó tagozatban is az elemi népiskolának 6—14 éves korig nyolcosztályúvá fejlesztését, mert kell, hogy a nép nagy tömegének tudatos léte, általános műveltségi szintje az életre értékes, hasznos ismeretek kellő mérvű megszerzésével gyakorlatiasabbá, s lelkileg is tartalmasabbá váljék. Ezzel megszűnnek a gazdasági-, ipari- és kereskedelmi iskolai típusok esti tanfolyamai, amelyeknek sok értékük amugy se volt. Ezek helyett a nyolcosztályú alsó tagozathoz szükségképpen mintegy csatlakozik az u. n. munkaiskola egyéves tanfolyama. Ennek célja: az elme és emlékezés fejlesztése mellett a teremlő, szerkesztő és alkotó erőt, a mélyebb kedélyt, az akaratot, az érzékszerveket, főleg a szem és kézügyesség tervszerű fejlesztésével a testi épiséget, testi erőt s ennek többoldalú ügyesítésével a harmonikus embert annyira biztosítani az életnek, hogy minden halandó elégedettnek és boldognak érezze magát e Földön.

Oly magas szárnyalású idealizmus ez, mely ha testet ölt és

valóra válik a gyakorlati életben, igazán boldoggá tenne mindenkit a Csehszlovák köztársaságban; talán az egész Föld kerekésége, az egész földgömbön hozsannával fogadná az emberiség e fenséges gondolat realizálását. Csak az a baj, hogy sok milliónyi embertársaink mind csak emberek s nem értik meg az idealizmust hirdető s valóra váltani akaró kimagasló embertársak szavát: „Jeder Kopf nach sein' . . Gehirn“ igaz közmondás itt is hajótörést okozó sziklakemény szirtje lehet ez ideális elvnek s még nem mult el az éjszaka, hogy fölbredve, a reggelt köszöntsük s veredőnyes napkelte sugara mellett a világos nappalnak örvendhessünk. (Szerénytelenség nélkül szabadjon itt megjegyezmem, hogy az elemi iskola nyolcosztályúvá fejlesztésének korszerű szükségességéről már 1901 ben, 23 évvel ezelőtt tartottam felolvasást az ált. tanítóegyesület losonci körének egyik tavaszi közgyűlésén.)

Ez alkalommal nincs szándékomban — (lehet, hogy alkalomadtán későbbben igen) — a polgári isk. és a középiskola reformjáról elmondani egyet-mást, túlhosszúra nyúló helyigénnyel se akarom terhelni „Lapunk“ keretét; rátérek egy pár szóval különlegesen a tervbe vett tanítóképzés reformjára.

A reformtervezet szerint a tanítóképzés ezentúl a középiskola felső tagozatába lesz beillesztve olyalétképpen, hogy két tipust vesz föl és pedig az „A“ típusban a nyelvismeretek lennének uralkodók, a „B“ típusban pedig a rajzoló, ábrázoló mértan. A tanítójelölt akár a polgáriskola, akár a gimnázium vagy reáliskola alsó négy osztályának elvégzésével föllép a gimnázium vagy reáliskola felső tagozatának első osztályába, azaz a mai értelemben vett 5-ik oszt.-ba s így tovább elvégzi a II, III. és IV, vagyis a 6., 7., 8. osztályt. A középiskola nyolc osztályának sikeres elvégzése után el kell végeznie még a középiskolához csatolandó 9-ik, azaz a felső tagozat V-ik osztályát is, melynek tananyaga öt (5) tárgycsoportból áll és pedig: a) régi nyelvek, b) új nyelvek, c) természettudományok, d) matematika és e) paedagógia. Az V-ik, illetve a jelen fogalma szerint a középiskolához csatolandó 9-ik osztályának, sikeres elvégzése után a tanítójelölt fölvetetik az egyéves paedagógiai akadémiaira, melynek tárgyai: általános paedagógia, általános tanítás és módszertan, a tanítás és nevelés története, szerveztan, paedagógiai kísérleti gyakorlatok, phisiológia, psychológia, paedologia, paedopathológia, különleges módszertan, hospitálás, tanítási gyakorlatok, testművelődés és fejlődéstan. Mind igen szép, üdvös, az eddigi tanítói szakképzéstől bár eltérő, de megengedem, hogy talán magasabb nivójú általános műveltséget, több intellektualitást biztosító

tartalma van a reformtervezetnek. Az egyetemen tovább tanulni vágyó ifjú vagy leány útja nincs elzárva, mert a pedagógiai akadémiát végzett kész tanító bármilyen egyetemen nemcsak folytathatja tanulmányait, de azt a pedagógiai akadémiai évet be is tudja neki az egyetemen.

Nagy haladást jelent a reformtervezetnek ama imperatív intézkedése is, hogy a középiskolát végzett ifjú, mielőtt az egyetemen valamelyikére fölvétnék, köteles — ha nagyon szegénysorsú, de kiütönden végzett, esetleg állami ösztöndíjjal — egyévi külföldi tanulmányutat tenni és arról beszámolni, mintegy szó- és írásbelileg vizsgálni.

Bármennyire szembeillően értékes újítást és a tanítói kvalitást emelni célzó intenciója van is a reformtervezetnek, szerény nézetem szerint noha elég sok benne az elméleti tudást biztosító tartalom, de vajmi kevés a gyakorlati része. Igen jó és szép dolog, hogy a tanító tudományosan képzett, tartalmas, okos és művelt ember legyen, olyannak is kell és kellene lennie: testileg, lelkiileg, erkölcsileg és jellemileg az ifjuság és felnőttek valóságos mintaképe: de akár városban s még inkább ha faluhelyén működjék a tanítói pályára kész ember, számot kell vetnünk azzal, hogy nemcsak az iskolában, de az iskolán kívül a társadalmi való életben is kell, hogy minden jóban, szépben, nemesben irányító, tanácsot adni tudó, gyakorlati készséggel is bírjon. A nép igen sokat vár a tanítótól. A gyakorlati élet követelménye tette szükségessé, hogy a tanítóképzés eddigi keretében a rendes és a szaktárgyak mellett igen tekintélyes hely jutott pl. a gazdaságtan (földművelés, állattenyésztés, méhészet, növénytermelés, kertészet) elméleti és gyakorlati részének; nemkülönbben a közgazdaságban, utóbbi időben a szociológia és főbb vonásokban az államháztartástan (eltekintve az alkotmánytantól) tanítása is rendszerileg beleillesztetett a tantervbe.

A kedélyképzés nemes eszközét, az ének és zenetanítást se látom a reformtervezetben. Hogyan tanítson éneket az olyan tanító, aki soha éneket, zenét és zeneelméletet nem tanult!? Szükségesnek tartom, hogy az ének kötelező rendes tantárgy legyen a középiskolában s ha az eddigi szervezettel működő tanítóképzők megszűnnek s a tanítóképzés a középiskolába ékelődik, okvetlen kell, hogy a tanítói pályára aspirálók nemcsak az énekben, de a zenében és pedig legalább a hegedülésben és harmoniumon játszásban, nemkülönbben a zeneelmélet alapfogalmaiban is, bizonyos fokú készséggel bírnak.

Nagy meglepetés fogja érni az összes keresztény egyházakat.

A tanítóképzés reformtervezetének törvényerőre emelkedésével megszűnik a tanítóképzéshez eddig kapcsolt kántorképzés. Kik lesznek, kik legyenek az egyházak ének — zene (orgonálás) funkcionáriusai?

Csehországban könnyebb a helyzet. Ott annyi sok a különböző kvalitású muzsikussal, majdnem minden falunak van rezesbandája. A szükséghez képest számszerű sok muzsikusból tetszés szerint választ magának a felekezet bármelyike kántort, karmestert v. ha úgy tetszik régenszékőrit, amint tényleg jobbára úgy is van, mert tudvalevőleg Csehországban már régóta különálló dolog a kántori funkció a tanítói állástól; igen ritka ott ma még a kántortanítói együttes fogalma. Ezzel szemben nálunk Szlovénia és Ruszinszón el se képzelhető az, hogy ne tanító legyen egyszerűs mind kántor is. Legfeljebb a nagyobb és gazdagabb egyházak, püspöki rezidenciák és jómódú protestáns egyházaink néhány engedhetné meg azt a luxust magának, hogy zeneiskolát végzett orgonistát választ kántornak; de mi tevék legyenek a kicsi szegény egyházak?

E tárgyról itt bővebben nem elmélkedhetem; érdemileg nem is igen e „Lap“ keretébe tartozó kérdés, ami azonban mégse zárja ki azt, hogy a szlovéniai és ruszinszói keresztény egyházak összességének figyelmét eleve ne hívjam fel e kérdésre és jóindulatulag figyelemükbe ne ajánljam azt, hogy a speciális kántorképzésről idejében és sürgősen gondoskodjanak.

Tudtommal e téren az ág. evangélikusok ily irányú kezdeményezésnél tartanak is már s az „Evangélikus Lap“ a múlt év őszén közölte is a kántor és hitoktatói képzés tervezetét, de úgy látszik csak az akarási stádiumában van még s a zsinat döntését várja az ügy.

A tanítóképzés reformjának tervezete szerint tehát míg egyrészt rövidesen teljességgel megszűnik a mai tanítóképzés alakja, másrészt szinte kizárja azt, hogy felekezeti képzők állítsanak; ellenben a tervezet megindokolásából némileg megnyugtatóképpen világosan kitérjük, hogy Bechyně miniszter úr jóindulattal s jóakarattal gondoskodni kíván a kisebbségek arányszámához képest arról, hogy kellő számú magyar, német és ruthén tanító is kiképeztessek.

Míg teljes egészében és részleteiben is tökéletesen nem ismerem a nagy reformtervezetet, egyelőre bővebben nem szólhatok a tárgyhöz. A közös érdek szempontjából egyelőre elég. Hiszem és várom, hogy a kartársak közül többen közlik majd véle-

ményöket lapunk hasábjain, ami kivánatos lenne, mert megérdemli az ügy, hogy nyiltn, őszintén és tárgyilagosan felszinen tartassék.

Tanítási tervezet.

A tanítás tárgya: beszéd- és értelemgyakorlat alakjában polg. nevelésben.

A tanítás anyaga: a szülői szeretet. (Az I. o-ban.)

A tanítás célja: 1. anyagi cél: a gyermeki kötelességek megismerése. 2. alaki cél: szív, és erkölcsnemesítés.

A tanítás alakja: közlő, kérdve kifejtő.

Szemléltető eszközök: két történet (belső szemlélet)

Előkészítés: Ki vette neked ezt a szép ruhácskát? (Édesanya vagy az édesapja) Ha hazamégy iskolából, ki ad neked ebédet? (Édesanya.) Vannak játékaid? Ktől kaptad? (Bizonyára az édesapától.) Volt már valamelyitek nagy beteg? Ki ápolta akkor? (Édesanya.)

Kapcsolás: Ki tudja, hogyan hívjuk édesapát, meg édesanyát egyszóval? (Szülők.) Mit gondoltok, miért ilyen jók hozzátok a szüleitek? (Mert szeretnek.)

Célkitűzés: A mai órán megtanuljuk, hogyan kell viszonznotok szüleitek szeretetét.

Tárgyalás: Elmondok két kis történetet, mindegyik egy kis fiúcskáról szól. Egyik kis fiút Pistukának hívták, a másikat Imrénnek. Először elmondom Pistuka történetét. Ugy történt, hogy Pistuka édesanyja nagyon megbetegedett. Pista ekkor volt 13 éves, éppen elvégezte az elemi iskolát. Kicsi növésű volt, talán csak egy fejjel nagyobb mint a kis Puskás*, de sok sok jószág és szeretet volt a szívében. Volt két kis testvérkéje, akik szintén nagyon szerették az édesanyjukat és az első nap, mikor édesanyjuk beteg volt, bizony sokat sírtak, mert olyanok voltak, mint a kis árvák: nem törődött velük senki. A kis Pistuka ezt észrevette s másnap már ő öltöztette fel reggel a testvérkéit, rendbe szedte a hajukat, megmosdatta szép tisztára őket, s vigyázott, hogy játék közben valami bajuk ne történjék. Mit gondoltok, mit érzett az édesanyjuk, mikor ezt látta? Ha nem tudjátok, én megmondom: boldog volt nagyon, nagyon s örömeben szinte megfeledkezett szenvedéséről.

A kis Pistuka pedig emellett még ápolta az édesanyját is.

* Ő a legkisebb fiúcska az osztályomban.

Mikor a testvérei délután aludtak, vagy pedig olyan helyen játszottak, ahol nem kellett őket féltenie semmitől, szaladt az édesanyjához, megkérdezni: mire van szüksége? S a jó Isten megáldotta őt: édesanyja nemsokára meggyógyult, s boldogan éltek tovább, még jobban szerelve egymást. Eddig a történet.

Hajlátok a másikat: ez Imréről szól. Imrének sok kis pajtása volt és nagyon szeretett velük játszani. Az nem baj, ha valaki játékos, de amellet nem szabad elfelejteni, hogy mindennek megvan az ideje. Imrénél ez volt a baj: játszott akkor is, amikor nem kellett volna. Egyszer gombozott az utcán a többi gyerekekkel és hallotta ám az édesapja hangját: „Imre fiam gyere be, elküdelek valahova!” Imre annyira belemelegedett a játékba, hogy nem kívánta abbahagyni s úgy tett, minthi nem is hallaná. Az édesapja még egyszer hívta, de mivel Imre nem jött, nem szólt többet. Bement a szobába. De nemsokára megint kijött és hívta Imrét ebédelni. Na persze ezt már meghallotta Imre, rögtön szaladt: „Itt vagyok édesapám!” De az édesapja tisztán látott. Tudta, hogy Imre előbb is hallotta a hívását, csak nem akart menni. Azt hiszem ez az eset nem először történt meg Imrével, mert tudjátok mivel büntette meg az édesapja? Mig a többiek ebédeltek, neki a sarokban kellett térdelnie.

Gyermekek, most azt kérdezem tőletek, melyik gyermek szerette jobban a szüleit, Pistuka, vagy Imre? Te milyen kis fiú akarsz lenni, olyan, mint Pistuka, vagy olyan mint Imre? Bizony legyetek mindnyájan kedves jó gyermekek, mint Pistuka! Láttátok, ti még így mese után is jobban szeretitek őt mint Imrét, hát még aki ismerte ezt a két kis fiút, akik között ilyen nagy volt a különbség!

De nemcsak az emberek: a jó Isten is a jó gyermeket szereti jobban. Csak azt áldja meg, aki szereli a szüleit!

Ha nagy leszel, hogyan hálálod meg szüeid szeretetét? (Öreg korokban olyan szeretettel fogom gondozni őket, mint ők engem gyermekkoromban.)

Pistuka, — akiről meséltem — nagy volt már mikor az édesanyja megbetegedett? (Még kicsi volt) És mégis mit tett? Ápolta beteg édesanyját és jóságával örömet szerzett neki. Mit gondoltok, ezt ti nem tudnátok megtenni? Minden pici jóság születeknek nagy örömet okoz!

Közlésérték születeket tisztelni is. A jó Isten parancsolja ez: „Tiszteld atyádat és anyádat, hogy hosszú ideig élj e földön!”

Mit teszel, ha hazamész iskolából? (Köszönök.) Ezzel már megmutatod, hogy tiszteled szüleidet.

Mit gondolsz, Imre is így tett-e? Bizony nem. Ő a nagy játékban minderről megfélekedezett. Ugy-e még a játékot sem hagyta abba, mikor az édesapja hívta? Szófogadó gyermek volt-e tehát Imre? Pedig a jó gyermeknek milyennek kell lennie? (A jó gyermeknek szófogadónak kell lennie.)

Ilyen volt-e Pistuka? Egész biztos. Pista nagyon szerette az édesanyját és mindent elkövetett, csak hogy őt jókedvűnek láthassa. Dehogy okozott volna szomorúságot szüleinek! Mikor édesanyja beteg volt, mit csinált? (Gondozta kis testvéreit és ápolta édesanyját.) Ez egy kis gyermeknek nem könnyű, ő is sokszor elfáradt, de csak egy egy percre, utána mindig édesanyja mosolyára gondolt, s újra erősen és vidáman dolgozott tovább. Mivel jutalmazta meg a jó Isten? (Meggyógyította az édesanyját.)

Gyermekek, milyenek voltunk mi eddig? olyanok mint Pistuka, vagy olyanok, mint Imre? Bizonyosan voltak köztünk rossz Imrék, de én tudom, hogy ezután mindnyájan Pistu példáját fogjuk követni!

Befejezés. Miről tanultunk a mai órán? (Arról, hogy hogyan kell viszonzni szüleinek szeretetét.) Hogy hívják azt a két kis fiút, akikről meséltem (Pistuka és Imre.) Melyik szerette jobban a szüleit? (Pistuka.) Akarsz te is jó lenni? Mit kell akkor tenned? Megkivánom, hogy kifejtse úgy, amint megbeszéltük. Szüleimet szeretni és tisztelni tartozom. Szereteletem most kimutatom azzal, hogy jószággal örömet szerzek nekik. Öreg korukban pedig ápolni fogom őket. Kötelességem szüleimet tisztelni is. A jó Isten parancsolja ez: „Tiszteld atyádat és anyádat, hogy hosszú ideig élj e földön!” Mivel tisztелеm szüleimet, ha hazamegyek, vagy ha eljövök hazulról, köszönök. Hogy jó gyermek lehessék, szüleimnek mindig szót fogadok. (Természetesen eleinte a tanítónak kérdésekkel segíteni kell a gyermeket.)

Jövő órán majd megtanulunk egy szép imádságot, mert ti ezután minden este imádkozni fogtok a szüleitekért!

Búcs.

Zsemlye Ilse.

„Paptanító rendszer.”

A M. T. 4. számában e cím alatt megjelent cikk foglalkozik Holló Géza ref. lelkésznek a „Ref. egyház az iskolá”-ban közölt hasonló című cikksorozatával, melynek egyik része elítélően hivat-

kozik az én — évekkal ezelőtt — a M. T.-ba irt egyik cikkemre is. Későn jutott tudomásomra ez a támadás és ha pusztán magamról lenne szó, — ismerve cikkíró egyéniségét és multját — egy lesújtó kézlegyintéssel intéztem volna el, vagy talán arra sem méltaltam volna ezen tanítógyűlölet szülte közleményt. De mivel rajtam keresztül az egész ref. tanítóságot tapintatlanul sérti, mert nem csupán a vallástanításra, de általánosságban a tanítói hivatásra is méltatlannak bélyegzi, — nehogy miattam álljon ily sértő vád alatt a ref. tanítóság — védelmére vagy inkább igazolására szükségesnek tartok itt nyilvánosan néhány kérdést intézni a vallásosságot magának kisajátító, erkölcsbiró szerepét játszó lelkész úrhoz.

Kérdem Holló urtól:

1. Igaz-e, hogy Ön eredeti vallását elhagyva vallást cserélt?
2. Igaz-e, hogy Ön tanítóját éveken keresztül a legádázabb gyűlölettel üldözte (s talán ma is üldözi) s őt állandó feljelentésekkel és perekkel zaklatta?
3. Igaz-e, hogy hivatalos papi kötelességének elhanyagolása miatt hívei egy időben az Ön elmozdítására lépéseket akartak tenni?
4. Igaz-e, hogy az egyh. megyei felsőbbség Önt — mivel az ismétlőiskolai vallásoktatást is a lehető leghanyagabbul végezte — többbizben fegyelmivel fenyegette?

és végül 5, arra kérem, szíveskedjék itt e lapban — a megsértelt tanítóság szemeláttára és okulására — szószerint leközölni annak az 1918-ban kell ítéletnek indokolását, mellyel a volt dunántúli ref. egyh. ker. fegyelmi bírósága — tehát javarészen a saját tisztársai — az Ön által vádolt tanítóját felmentették, ellenben Önt — mint vádlót 680 K körüli költség lefizetésében marasztalták el.

Egyelőre ezekre kér nyílt, őszinte és határozott választ

Akúcs Béla tanító.

Egyesületi élet.

Felhívás a polgáriskolai tanárokhoz. A szervezkedés már annyira előrehaladt, hogy a fizetésrendezésre irányuló mozgalom vezetői *f. é. április 14-ére (hétfőre)* országos gyűlésre hívják össze a pedagógiumot, vagy ezzel egyenrangú más főiskolát végzett

összes szlovenszkói polgáriskolai tanárokat. A gyűlésen a Referátus is résztvesz. Felhívjuk az érdekelt polgáriskolai kartársakat, hogy az ügy végtelen fontosságára való tekintettel kivétel nélkül valamennyien jelenjenek meg a gyűlésen, amely *Bratislavában, a Torna-utcai áll. polgári fiúiskolában* (szlovák polg. isk.) lesz. *Kezdele jelzett napon d. e. 9 óra.*

Tárgysorozat: A fizetésügy megbeszélése, a Referátushoz, teljhatalmu miniszteriumhoz és a prahai iskolaügyi miniszteriumhoz benyújtandó memorandum ismertetése. Küldötségek kiküldése. A küldötségek azonnal eljárnak Bratislavában és az eredményről lehetőleg azonnal tájékoztatják is a kartársakat.

Egyesületünk polgáriskolai szakosztálya azonkívül újabb szervezkedő értekezletet is tart, melyen a szakosztály vezetősége újból választásra kerül.

Tanügyi értekezlet.

A komáromi tankerület tanítói márc 27-én Komárnoban *Jezó Márton* áll tanfelügyelő elnöklelével tanügyi értekezletet tartottak. Az értekezleten, melyet *Vizváry Vilmos* járásköri elnök hívott egybe, a tankerület tanítói csaknem teljes számban megjelentek. Az értekezletet a polg. fiúiskola tornatermében tartották meg. Az elnöklő áll. tanfelügyelő d. e. 9 órakor megnyitotta az értekezletet s vázolta a tanügyi értekezlet célját és fontosságát, mely a tanítói munka minél tökéletesebb létele s ezzel az oktatás előbbrevitelét van hivatva szolgálni. Az elnöki megnyitó után napirend előtt felszólalt *Vizváry Vilmos* járásköri elnök s kegyeletes szavakkal parentálta el az elhunyt kartársakat: *Sárközy Gizit, Jankó Nándort, Dárczy Istvánt és öze. Sipos Elekét.* A jelen voltak felállással adtak kifejezést az elhunytak iránt érzett kegyelelteljes tiszteletüknek.

Következett *Bakonyi István* polg. isk. kartárs előadása a módszeres rajztanításról. Előadása bevezető részében vázolta rajzolás történeti fejlődését, rámutatott az emberi léleknek a szépség utáni keresésére, mely már a barlanglakó ősembert is szép kifejezésre sarkallta, amikor barlangja falára rajzokat produkált. A rajzoktatás mai fejlődése a népművészeti irányban keres érvenyesülést s éppen azért a rajzoktatás ebben találja meg nagyszűkösségét. A nyolcvanas évekig a rajzoktatás úgyszólván a mértani rajzokban s a puzele másolásban merült ki. Az új irány a természetutáni rajzolás terén mozog s ezek mellett a mértani rajzolás történeti rajzolásában találja meg. Cél: a *hű rajz s az illusztráló képesség fejlesztése* A mértani rajz: számtan. A szemlélet utáni rajz: történelem. Az illusztráló rajz: fogalmazás. A díszítő rajz: lírai költészet.

Bemutatta a népiskolai rajzoktatás menetét, melyet ábrákkal is illusztrált. A könnyű kézzel való rajzolás előgyakorlataira az egyes betűalakok rajzolását tartja a legalkalmasabbnak, melyet a tanulók vékonyan egymásra húzott vonalakkal alakítanak. Itt főleg, hogy a gyermek az iránnyal jöjjön tisztába. A tanuló legelőször a levegőben irányozza e mozgásokat. A mértani idomok

rajzolását természet után szemléltetve vezeti (papircsákó után a háromszöget). A festésnél megismerleti előbb a festékek keverését. Az ecsetgyakorlatokat alárajzolás nélkül kell megkezdeni. Az ecset egyszerű lenyomásával kezdődhetik a dolgozások, melyet azután különféle képen variálhatnak. A mértani idomokat ki is vágathatják pld. burgonyából s azt lenyomják a papírra. Kivágások papírból, melyet azután fel is ragaszthatnak, mellyel a rajzoktatás a kézi munkába kapcsolódik. Bemutatta a természetutáni rajzolás menetét, amely a kelt tárgy két fő dimenziójának, a legnagyobb hosszúság és a legnagyobb szélességnek arányba hozatalával kezdődik s e megállapítás után befoglaló idomot rajzolnak, mely legelőször négyzet vagy háromszög. A kifestés a fényfoltok kihagyásával történik. A diszitőrajzolás a természet köréből meríti tárgyát. Igen ügyesen mutatta be, miként lehet a természeti formákat diszítéssel felhasználni. *Felsőb fokon* a virágok, levelek, toboz stb. diszítés a'ajjúl szolgálhat. A tanítás menete: természetutáni rajzolás, stilizálás és diszítés. Itt kevesebbet rajzolnak ceruzával s többet ecsettel. *Színkeverések* az őzi leveleken igen szépen tanulmányozhatók. Itt éri el a természetutáni rajzolás a tetőfokát: *a látszattani alapon való rajzolást*. Itt már a 3-dik dimenzióra, a vastagságra is tekintettel kell lenni. A látszattani elváltozások szemléltetésére igen elmesés szerkesztet; keretből kivágott négyzetet mutat be. Bemutatja *az őrnártyék és a cetettárnértyék* mibenlétét és megrajzolását. Az elemi rajzoktatás elérte végső célját azzal, ha a tanulók az egyszerű tárgyakat látszattani uton lerajzolják. A mindvégig érdekes és tanulságos előadás egy szakavatott és tárgyával kedvel foglalkoztató pedagógust mutatott be *Bakonyi Iszánban*, akinek értékes munkájáért az elnök elismerő szavakban mondott köszönetet. A tanulságos előadás hatása alatt elhalálozta az értekezlet, hogy a jövőben szeptember és október hónapban minden csütörtökön, a többi hónapokban pedig minden hó első csütörtökén tart értekezletet s annak anyagát a rajzon kívül a slójdokkal, ének és tornával is kibővíti. A rajztanításra külön rövid tanfolyamot is rendeznek, melynek elbárájáról *Bakonyi Istvánt* kéri fel.

Az értekezlet fővelkező tárgya volt *Weisz Kornélia* kartársnő előadása a számtanlanítás fonomimikájáról. Az előadása bevezető részében kifejtette hogy a fonomimikai eljárás, mely e tárgy tanításánál előfordulhat, nem más, mint az ujjakkal végzett mozdulatok egy-egy mondóka kisérletében, mely eljárás a számfogalommal bizonyos eszmekepcselatban áll. Eljárása csupán az 1. oszt. összeadási műveletének megkönnyítését célozza. Bemutatta eljárása mikénti módját, melynek segítségével a műveletek megoldásának könnyűsége szépen kifejezésre jutott. Módszere a tízes kiegészítésnél határozott könnyűséget visz a tanításba, amikor a szében képzelt 9 vagy 7 ujjhoz a tíze való kiegészítést játszva végezhetik a gyermekek. A jelen voltak a bemutatott módszert érdeklődéssel szemlélték. Elnök az előadónak figyelemreméltó előadásáért elismerését és köszönetét nyilvánította. Többen hozzászóltak a tárgyhoz s a módszer helyességét elismerték, de viszont kifejezésre jutott az is, hogy a számtanlanításnál az ujjak kizárólagos domináló szemléltetési szerepet nem játszhatnak.

Következő tárgyat volt: *magyarárat a tanítási tervezetekhez*. *Jezo Márton* áll. tanfolyagelő ismertette a rendeletet, mely a tanítási tervezetek készítését megköveteli. Előadásában rámutatott azok elkészítésének módjára, mely főleg az osztatlan iskola tanfolyagelő az kívánja, hogy az egy napi tanítási tervezetnek képéből jusson kifejezésre az egyes tárgyak kapcsolata és kölcsönhatása s ennek alapján a csendes foglalkozásnak az az napi közvetlen tanításhoz tör-

ténő harmónikus alkalmazkodása. Nem is annyira az anyag terjedelmes kimutatása itt a fő, inkább a tanítás gondolatmenetének megrögzítése. Többen hozzászóltak a tárgyhoz, melyből megállapítható, hogy ez a munka nagy terhet ró, különösen az osztatlan iskola tanfőjára s ebbeli munkát sok helyen az is igen megnehezíti, hogy az anyaggyűjtés szempontjából megfelelő könyvtár sem áll a tanító rendelkezésére. Kifejezte jutott az az óhaj, hogy a rendelet megszüntetése végett forduljanak az intézőkörökhöz, de ezt a törekvést az elnöklő áll. tanfelügyelő előre is hiábavalónak és eredménytelennek mondotta, azonban megbízott néhány kartársat, hogy a legközelebbi értekezleten hozzák el tanítási tervezeteiket, hogy azok bemutatása kapcsán az elkészítés módját jobban megvitathassák.

Fél-kettőre járt az idő, amikor az elnök az ebédelésre való tekintettel felfüggesztette a gyűlést d. u. $\frac{1}{2}$ 3-ig.

A délutáni értekezleten a *törzslapok kiállításának módjáról* volt szó, melyet *Uherezky Géza* ismertetett. Bemutatta a táblázat elkészítésének módját s azt konkrét esetekkel is megvilágította. Eszerint mindenki készít magának a magyar fizetési törvénynek megfelelő táblázatot s azon megállapítja előfépéseit s ezt dátumszerűleg és számszerűleg a kimutatás rovatába vezeli. 1919 szept. 1-től pedig a rendk. drágasági [segély összegeit is feltünteteli. Egyébként a kiállítás módjára jó szolgálatot nyújt a Magyar Tanító 1921. évi 16–17. és 1922. évi január 1. számai, a tanítói zsebnaptár és a most megjelent *Iskolai törvények és rendeletek tára*, melyet *Vásárhelyi Károly és Uherezky Géza* állítottak össze. Ebben a nem állami tanítók illetményének megállapítása magyarázatokkal és ügyesen összeállított előlépési táblázat nyújtanak bő felvilágosítást.

Elnök, Uherezky Gézának szíves és nagy hozzáértésén alapuló ismertetésért köszönetet mondott.

Tekintettel az elutazókra, elnök, a tárgysorozat többi pontjainak tárgyalását a jövő értekezletre hagyta s amidőn megjelenteknek köszönetet mondott, felhívta figyelmüket a tanulmányi kirándulásra, azonkívül rámutatott arra a nagyfontosságú könyvre, *Iskolai törvények és rendeletek*-re, mely most hagyta el a sajtót. *Vásárhelyi Károly* és *Uherezky* ezzel a munkával nemcsak a tanítósnak, hanem az iskolaszékeknek s közigazgatási szerveknek is nagy szolgálatot tettek. Szükséges, hogy a művet a tanítók és iskolaszékek is beszerezzék. Az elnök zárószavaival a minden tekintetben sikerült gyűlés d. u. 5 órakor befejeződött. (v. i.)

Elnökségi értekezlet. *Kovács Alajos* központi elnök elnökletével a központi tisztikar Komáromban levő tagjai márc. 12-én értekezletet tartottak. Az értekezlet foglalkozott a tervbevett bratislavai nagygyűlés ügyével s megállapodott annak tárgyalási anyagára nézve. Ezt a tervezetet véleményezés végett az összes megyei egyesületek elnökeinek megküldik. Az elszalásolás dolgában megkeresik a pozsonyi kartársak elnökségét. Ezeken kívül foglalkozott az értekezlet a honosítás ügyével is. Ebben az ügyben a lévai központi gyűlés határozatából folyólag annak idején lépések történtek a miniszteri audencia végett s mint ismeretes, előbb bekérték a memorandumunkat, melyre még máig sem jött válasz.

Az értekezlet elhatározta, hogy az elnökség Prahába utazik s a honosítás ügyében a népművelési miniszter előtt audencián jelenik meg. A tankönyvirás ügyében az elnökség megkeresi a Referátust, hogy a tankönyvek meghírlásához esetről-esetre küldje ki megbizottját. Az értekezlet elfogadta a központi pénztár javaslatát a volt komárommegyei egyesületi díjak elszámolására vonatkozólag. Ezekon kívül az értekezlet több folyóügyet is letárgyalt.

Az országos tanügyi kiállítás

Központi bizottsága március hó 27-én ülést tartott, melyen a rendes bizottsági tagokon kívül jelen volt *Kostlivý*, a bratislavai Komenský-tudományegyetem rektora, *Bulsky* kereskedelmi akadémiai és *Vostřík* ipariszkolai igazgató is. A német tannyelvű iskolákat *Pinkava*, *Schmidt* és *Belohlavac* tanárok képviselték, akik bejelentették a német iskolák részéről az egyes szakbizottságokba kiküldötték névsorát. Az elnök megnyitó és üdvözlő szavai s a mult ülés jegyzőkönyvének felolvasása után *Jelinek* zsupai felügyelő részletes jelentést tett a tanügyi kiállításra vonatkozó újabb mozzanatokról. Közölte egyben, hogy a földművelésügyi miniszterium hozzájárult ahhoz, hogy a földmives-iskolák is részt vehessenek a tanügyi kiállításban. Részl fognak venni a kereskedelmi és ipari szakiskolák, valamint különálló egységként a Komenský-egyetem is. Az egyes szakbizottságok vezetőinek jelentései után a központi bizottság abban állapodott meg, hogy az iskolák mielőbb felszólítandók, hogy a kiállítás anyagát lehetőleg már április végéig előkészítsék, hogy május végéig a kerületi, június végéig pedig az országos kiállításra beküldhető legyen.

A részletekre nézve az iskolák pontos utasításokat fognak kapni. A kiállítás *augusztus 23-ától szeptember 2-áig* fog tartani. A vezetőség mindent meg fog tenni arra nézve, hogy a tanügyi kiállítás a *keleti cásár* területén legyen megvaltható. E kérdés s az ezzel összefüggő részletek elintézésére négytagú bizottságot küldött ki az értekezlet. Amennyiben itt nem lehetne megfelelő helyet biztosítani a tanügyi kiállítás részére, ez esetben a keleti vásárhöz közel eső nagyobb iskolák épületeit, elsősorban pedig a Gröszling-utcai realgimnázium épületét fogja e célból igénybe venni a tanügyi hatóság. A tanügyi kiállítás védnöki tisztjeinek elvállalására az iskolai-és nemzeti művelődésügyi s a földművelésügyi minisztert, valamint Slovensko teljhatalmú miniszterét kéri fel a vezetőség. A tiszteletbeli elnökség tagjai *Mašek* Ferenc min. tanácsosa, a Referátus vezetője, *Stefánek* Antal orsz. főfelügyelő és *Kostlivý* Stanislav a Komenský-egyetem rektora lesznek.

Sebestyén Árpád bratislavai polgári iskolai igazgató, aki a központi bizottságban az Általános Magyar Tanítóegyesületet képviseli, ezúton kéri fel a magyar tannyelvű közép-, polgári- és népiszkolák szervezőit, hogy a német Kartársukhoz hasonlóan mielőbb jelentsek be nála azon kiküldötték névsorát, akik az egyes szakbizottságokban a magyar tannyelvű iskolák képviselőleiben öhajtanak közre vőködni. Sürgősé teszi ezt az a körülmény, hogy a bizottságok rendszeres munkája rövid időn belül megkezdődik, miért is a kiküldötték névsorát mihamarább be kell jelenteni a vezetőségnek, hogy az illetők meghívásáról kellő időben gondoskodhassék. — *Sebestyén* igazgató a „Magyar Tanító” útján készséggel ad felvilágosítást minden oly esetben, amikor a tanügyi kiállításra vonatkozó valamely utasítás vagy közlemény félreértésre ad okot.

Freiszmutth Imre

csallóközarányosi (ž. bratislavská) áll. tanító kartársunk három és fél hónapi súlyos szenvedés után 28 éves korában f. é. március 19-én visszaadta sokat szenvedett lelkét teremtőjének. Március 22-én temették el Ekelen nagy részvét mellett. Korai halálát felesége sz. Németh Mariska cs. aranyosi áll. tanítónő gyászolja. Emlékét

kegyelettel őrizzük. Nemrég kapta meg a boldogult kartársunk a csehszlovák állampolgárságot, amelyről lapunk is megemlékezett. Roncsolt szervezetének egészségét ez az örömhír sem tudta visszaadni s most megint csak ott vagyunk, hogy kartársaink közül, tudomásunk szerint még senki sem kapta meg az állampolgárságot.

Müller Lajos.

Megszűnt dobogni ismét egy tanítói szív. A kegyetlen halál ismét elvitt közülünk egy testvért. Nehéz, fáradságos, ötven évi működés után nyugodni tért egy pályatárs, kinek sírja fölött könnyes szemekkel mondunk búcsuzót.

Elhunyt kartársunk, Müller Lajos, szürtei rk. kántortanító Battyán községben 1855 július 16-án született. A gimnáziumot Saujhelyen végezte. Képesítést pedig Szatmárnémetiben nyert 1874 ben. Ugyanezen év szept.-től Császlóson kezdte meg működését, honnan 1880-ban Kiszrátra lett megválasztva, 17 évi működés után Kiszrából Szürtebe ment, ahol küzdelmes, nehéz pályáját 1924 március 1-vel befejezte. Munkától terhes életét sokszor megnehezítették a szerencsétlenségek, melyek kedves családját oly sokszor érték. 12 élő gyermeke maradt, kik közül 5 még kiskorú. Elvesztette a nagy család a gondos, szerető apát és férjet, ki egész életét, nyugalmát feláldozta, hogy gyermekeinek a megélhetést s a boldog jövőt biztosítsa. S im a sírnál minden-minden véget ért. Koporsóját megtört szívvvel állta körül nemcsak a nagy család, de a község lakossága is, kikből egy egész nemzedék köszönhelte neki tudását. Kartársai nevében Meskó János, szürtei ref. tanító mondott mélyen megrendítő búcsuzót s Váry Endre, kistárkányi tanító, egy. elnök vezetésével a kistárkányi énekkar végezte a gyászszertartást.

Emléked örökre szívünkbe zárjuk.

Battyán, 1924 március hó.

Keresztesy Ferenc

rk. ig. tanító, körz. jegyző.

Sipos Elekné

szül. *Schwandtner Berta* komárnói községi elemi leányiskolai tanítónő kartársunk folyó év március hó 25 én hirtelen meghalt 64 éves korában. 46 esztendői töltött a tanítói pályán s hogy ennyi ideig volt kénytelen gyenge, megtört testtel is dolgozni, azt a nyugdíjügy rendezetlensége okozta. Családot nem hagyott maga után, így mi kartársai és sorsának osztályosai gyászoljuk meg őt és őrizzük szívünkben kedves emlékét.

Súlyos gyász érte egyik kedves és nagyrabecsült kartársunkat, *Vincze Ferenc* kosícei áll. tanítót, a hernádme nti kör elnökét.

Szeretett felesége, sz. *Labáth Ilonka* f. é. márc. 18-án életének 34. évében rövid szenvedés után elhunyt. A korán elkölözött szerető anyát férjén kívül két kis gyermeke: a hatéves Magduska és az öt hónapos Ilike siralja. Szeretett kartársunk bánatát osztatlan részvétünkkel igyekszünk enyhíteni.

Értesítés. Nem lévén többé akadálya annak, hogy a magyar tannyelvű iskolákra vonatkozólag szlovák–magyar igazgatói kinevezési okiratok és véglegesítő tanítói kinev. okiratok is használ-tassanak, a trnavai apostoli adminisztratura ilyeneket már használ-tatba is vett. Értesítem azon t. tanító és igazg. tanító urakat, kiknek az előbbi, 1918. év utáni időből szlovák nyelvű ily iratok jutottak, hogy ez okiratokat az illető r. k. iskolaszékek újján hivatalosan oly célból ide küldhetik, hogy ez okiratok innét szlovák—magyar nyelvűekre kicserélhetők legyenek, a Szlovenszkoí Ált. Magyar Tanító Egyesületnek óhaja szerint is. Trnava, 1924. márc. 10-én. *Szűcsy Géza*, az apost. adm. r. k. iskoláinak főtanfelügyelője.

Felhívás. Felkérem azon osztálytársaimat, kik velem az „Esztergomi érseki tanítóképzőben” 1913/14. tanévben végeztek, közöl-jék minél előbbi címüket. Horváth József kántor-tanító, Kamenné Kosy (Kőkeszi) zsupa XVIII. Pp. lp. Nekije.

Kartársaink figyelmébe.

Felhívjuk kartársaink figyelmét **dr. Bezák István** reál-iskolai tanár, a magyar kiegészítő vizsgálati bizottság tagjának magyar magyarázatokkal ellátott **SZLOVÁK NYELVTANÁRA**, mely nemcsak a tanulásnál, hanem a **szlovák nyelv tanítá-sánál is** elsőrendű szolgálatot tesz kartársainknak. A nyelvtani anyag rendszeres, módszeres szakszerű feldolgozása, könnyű meg-érthetése és az eddigi nyelvtani ismeretek alapján való világos és áttekinthető csoportosítása a könyvet nélkülözhetetlen segéd-eszközzé teszik. Mivel a **könyv csak korlátolt mennyi-ségben jelent meg**, felhívjuk kartársainkat, hogy azt minél előbb rendeljék meg. **Megrendelhető a szerzőnél dr. Bezák István főreálisk. tanár Bratislava, Státna reálka, valamint lapunk kiadóhivatalában is.**

Szemle.

Magyar könyvakció Berlinben.

Kaptuk a következő levelet és prospektust, amelyet minden kartársunk figyelmébe ajánlunk: Tekintetes Szerkesztőség! Talán már méltóztatott hallani

arról, hogy itt Herlinben egy magyar kiadóvállalatot szerveztem főleg azon célból, hogy az utódállamok magyar ifjúságát könyvekkel lássam el. Amint a mellékelt prospektusból kitetetik, már eddig is egy egész sorozat könyvet sikerült megjelentetnem és most azzal a nagy kéréssel fordulok a Tekintetes Szerkesztőséghez, hogy e könyvek terjesztésében segítségemet nyújtani szíveskedjék. Igen nagy aulyt helyezek ugyanis arra, hogy főleg ifjúsági kiadványaim a magyar falvakba is eljussanak és a terjesztést vállaló kartársaknak kész vagyok a legmesszebbmenő kedvezményt biztosítani, esetleg a szegény gyerekeket kiadványaimmal ingyenesen ellátni. Hiszen talán felesleges is hangsúlyoznom, hogy e kiadványok természete minden üzleti célt eleve kizár. A segítségel pedig úgy gondolnám keresztülvihetőnek, hogy a Magyar Tanító talán hajlandó volna a prospektust mellékelni vagy pedig költségre egy hirdetést elhelyezni. Vagyok bátor még megjegyezni, hogy kiadványaim az állam törvényeinek legmesszebbmenő tekintetbe vétele mellett kerülnek kiadásra, a legutóbbiakat a pozsonyi Concordia-nyomda készíti el és mindegyiket cenzura alá bocsátom. Nagybecsű válaszukat kérve maradok kartársi üdvözzettel Berlin, 1924. március 21-én. igaz hívők: Dr. FARKAS GYULA, a berlini egyetem előadó tanára.

Ludwig Voggenreiter Verlag Magyar Osztálya kettős cél szolgálatában áll. Semleges őrhelyén, menten minden politikai és párt szempontból egybe kívánja gyűjteni az egyetemes magyarság ifjú íróinak legjavát, mindenkit, aki igaz magyar kulturértéket jelent, hogy műveiket az egész magyarság közkincsévé tegye. Emellett legfőbb ügyelmét a jövő magyar nemzedékre fordítja. Jó és olcsó könyveket akar a magyar ifjúság kezébe adni, megismertetni vele a magyar irodalom halhatatlan remekeit és előkészíteni azokra a nagy feladatokra, melyek rá várnak. Ifjúsági kiadványait három sorozatban bocsátja ki: 1. *A klasszikus könyvtár* a nagy magyar költők műveiből ad korszerű szemelvényeket, 2. az *ifjúsági regénytár* a legjobb magyar ifjúsági írók tollából közöl regényeket, elbeszéléseket és előadható szindarabokat, 3. a *cserekész-könyvtár* korunk legnagyobb ifjúsági mozgalmát, egy új nemzedék teremtő akaratát állítja a magyar ifjúság szolgálatába. Mind e könyvek árát oly olcsón szabja meg, hogy minden magyar ifjú megvehesse. Ifjúsági egyesületeknek, iskoláknak, cserekészcsapatoknak ezenfelül nagyobb megrendeléseknél 25% engedményt ad. Könyveink kaphatók minden magyar könyvkereskedésben és megrendelhetők a Ludwig Voggenreiter Verlag Magyar Osztályánál Berlin, C. 19, Alte Leipziger Strasse 10.

Ölvedi László: *A bányász éneke*. Versek. Ára 8 K.

Sajtó alatt: *Sziklay Ferenc: Hangzatka*. Regény. A címlapot Bodzásy István rajzolta.

Ifjúsági sorozatok: *Klasszikus könyvtár: 1. Petőfi*. E füzet az örökifjúság köllőjének legszebb verseit hozza, melyeket minden magyar ifjúnak kívülről kell tudnia.

2. *Vörösmarty, az ember*. Ez a kis anthológia egészen új látvlatokat nyit meg a legnagyobb magyar romantikus köllészetében, úgyhogy legmaibb köllőknek érezzük.

3. *A ma köllői*. Szemelvények a közelmúlt és a jelen legjelentékenyebb magyar köllőinek műveiből.

Ifjúsági regénytár: *Radónyi K.: Napsugár-leventék*. Egy új, diadalmas nemzedék köllészele. Előadható jelenetei nem hiányozhatnak egy ifjúsági előadás műsoráról sem.

Lábán A.: Magyar regék. Legszebb, még sehol meg nem jelent magyar regék gyűjteménye, melyek megszerettetik velünk azt a földet, hol elődeink szenvedtek.

Rudányi K.: Horogh et Comp. Tréfás diáktörténetek. Alakjai ma már típusok, melyeket minden magyar diák ismer és szeret.

Farkas Gy.: Forrongó lelkek. Új kiadás. Ennek a regénynek német fordítása egy év alatt két kiadást ért meg, finn fordítása nemrég jelent meg Helsingforsban.

Cserkészkönyvtár: 1. *Sztrilich-Mócsy: Tábortúrák.* 61 képpel. Minden cserkészre nélkülözhetetlen szakkönyv.

2. *Mócsy-Sztrilich: Cserkészsegélynyújtás.* 8 képpel. Száz kérdés- és feleletben mindenben tanácsot ad, amit balesetknél, rozullét esetén tenni kell. Nemcsak a cserkész, hanem mindenki számára nélkülözhetetlen.

3. *Farkas Gy.: A tábortűz üzen.* 3 művészi képmelléklettel. Cserkészbeszélőések. A tartalomból kiemeljük: A rikkancs. Két kis turáni. A magyar cserkész útja.

4. *Gerő L.: Térképoltasás.* 24 képpel. Nemcsak a térképoltasás titkaiba vezet be, hanem megtanít vázlatkészítésre és azokra a módokra, amelyek segítségével szemléltetünkkel élelhetjük.

5. *Buczkó J. E.: Törvénytárgyaztat.* Vezető és cserkész számára egyaránt nélkülözhetetlen. További füzetek részint sajtó alatt, részint előkészületben vannak. Az egyes füzetek ára terjedelmük szerint 2-4 Ké. 4-8 dinár, 6-12 lej. 25-50 aranypenning, 5-10 cent.

A *Spiritus* humoros tanítói lap 2. hóji száma megjelent Rimaszécsen. *Gáspár János* kartársunk szerkesztésében. A lap ezen száma érdekesség és tartalmasság tekintetében semmivel sem marad az első szám mögött. Telve van a tanítóság életéből vett vidám, humoros, sokszor bizony fájoán, szvszagtatóan humoros esetekkel, tréfákkal, versekkel. A szerkesztőségnek üzenjük: csak így tovább, a lap méltó a rendszeres folytatásra és pirtolásra.

A *kis doktor úr* zen's vigjáték (3 felv.) zenéje megjelent zongorára. Szerzője: *Gáspár János* kartársunk, Rimaszécs. Szerző tulajdona, ára 6 Ké 80 fillér.

Szerkesztői üzenetek.

G. I. Köszönjük az újabb litert. — R. I. Az interpelláció elhangzott, a válasz is reá — az állapotok azonban a régiek. A válasz nem változtat a tényeken, amelyeket mi érzünk legjobban. A M. T. szerk. nem tévedett, a többi eshetőség elképzeléséit a gondolkodóra bizzuk. — T. L. A cikket köszönjük. A reformtervezet megjelent lapunk múlt évi számaiban. A javaslatról azonban még nem tudunk. — A. B. A hozzászólást felelősségre közöljük. — Irg. nővérek Léva. A beküldött rendkívül tartalmas és értékes dolgot köszönjük. Felhasználjuk. Legjobb szeretnének az egészlet a jövő számban leközölni. — R. V. Košice. Ezidőszorint nincs tudomásunk készülő rajztanfolyamról. Amennyiben a nyáron lesz valahol, köztudomásra bozzuk. — M. I. A polgári nevelésian anyagkőréből nagyon elvont témát dolgozott ki, mely éppen azért mintaleckének nem igen használható fel. Az ilyen elvont dolgok metodikai kidolgozásánál a tanító könnyen túlságos moralizálás és filozófálás hibájába esik, ami a jelen esetben is megtörtént. A kidolgozásban egymást követik a legelvontabb dolgokra vo-

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felolós szerkesztő: **Banal Tóth Pál.**

Társ szerkesztő: **Vaskó Imre.**

TARTALOM:

Vezércikk:

Prahai küldöttségünk . . . 189 oldal.

Dr. Takács Menyhért:

La Fontaine meséi . . . 190 oldal.

Dr. Bognár Cecil:

A gyermekek hibái . . . 194 oldal.

Schinögner János:

Tanulóink túlterhelése . . . 198 oldal.

(v. i.)

A tanító egyénisége . . . 203 oldal.

Egyesületi élet 205 oldal.

Szemle 210 oldal.

Szerkesztői üzenetek.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hirdetések.

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola, { Komárom
Kiadóhivatal: Községi elemi iskola, { (Komárom.)

HUSZÁR ISTVÁN

KÖNYV-, PAPIR- ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉSE
KÖNYVNYOMDÁJA ÉS KÖNYVKÖTÉSZE

NITRA

Az összes enge délyezett szlovák és magyar nyelvű
tankönyvek, segédkönyvek és térképek
állandó raktára.

|| Ifjusági és községi könyv-
|| táruk szállítása! ||

Természettani és természet-
rajzi képek és társzerek!

Iskolai szerek, füzetek, író-
szerek slb. a legjobb mi-
nőségben és olcsó áron.

Zongora, harmonium, hege-
dűiskolák, orgonahangje-
gyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által ki-
adott iskolai nyomtatványok
raktára.

Nevelő kézímunkához szük-
séges anyagok, segédesz-
közök és kézikönyvek.

|| Könyvnyomdai és könyvkö-
|| tőmunkák csinos kivitelben. ||

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANITÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANITÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: Banai Tóth Pál.

Társszerkesztő: Vaskó Imre.

Prahai küldöttségünk

Útja meggyőzött bennünket arról, hogy Egyesületünket a legfelsőbb tanügyi fórumokon is elismerik s a tanítóságunkat érintő súlyos ügyekkel ma már minden arra hivatott tényező foglalkozik, arra törekedvén, hogy végre a Köztársaság megalapításának hetedik évében tényleg minden vajdó kérdés kellő megoldást nyerjen.

Jóleső érzéssel állapíthatjuk meg, hogy a dolgok eme kibontakozásában Egyesületünk vezetőségének fáradtságos, türelmes munkálkodása nagy szerepet játszott. Eme tapintatos, mindenre kiterjedő, de amellett kellő eréllyel folytatott munkásság nélkül életbevágó kérdéseink még ma is messze volnának attól, hogy rendezésükre a hivatalos tényezők — egyéb nagy és mind szélesebbkörű ügymenetelük mellett — gondolhattak volna.

Azt is meglegedettséggel vesszük egyben tudomásul, hogy a legfelsőbb intézőkörökben megértéssel és jóakarattal vannak a tanítóság méltánylást érdemlő ügyei iránt. Minden reményünk megvan arra nézve, hogy a nem állami tanítóság fizetés és nyugdíjügye a kapott határozott ígéretnek szerint a folyó év végével rendeződik.

A honpolgársági ügyek elintézésére vonatkozólag — sajnos — a küldöttség nem hozhatott pozitívumot, legalább olyant nem, ami egységes érvennyel egy csapásra döntésre juttatná ezen fájoan súlyos ügyet. Lévai közp. gyűlésünk után e tárgyban beadott memorandumunkra a Minisztérium válasza a Referátusnak ugyan elküldetett és bár onnan az Egyesület ennek tartalmáról még értesülést nem nyert, de a Minisztérium által a küldöttségnek adott felvilágosítás meggyőz bennünket arról, hogy egységes döntést hiába várunk. A kérvények egyéenként külön ügyet képeznek, külön is bíráltnak el a szlovenszkói politikai és tanügyi hatóságok által. Minden attól függ tehát, hogy a tanfelügyelőségek, illetőleg a Referátus, tanügyi szempontból szükségesnek tartják-e az illető

tanítók szolgálatban való megtartását és hogy milyen véleménnyel van róluk politikai szempontból a járási, illetve zsupáni politikai hatóság.

Ismerve a tanfőtség lojalis magatartását, munkakedvét és készségét, nincsen kétségünk aziránt, hogy kérvényező kartársaink túlnyomó többsége ellen nincs és nem is lehet kifogása sem a tanügyi, sem a politikai hatóságoknak. A prahai miniszterium újból megerősítette azon, már egyszer leszögezett álláspontját, hogy a szlovenszkói hatóságok véleményét föltétlenül magáévé teszi s aszerint dönt az állampolgárság megadása vagy elutasítása kérdésében.

Hogy az állampolgársági kérvények ma már tényleg a döntés stádiumában vannak, bizonyosággal szolgál, hogy bár lassan, de mégis csak tudomásunkra jut egy-egy elintézett ügy. Sajnos — ezidőszerint — még mindig több a kedvezőtlen, mint a kedvező elintézés.

A további működés az állampolgársággal nem bíró kartársak számára folyó iskolai év végéig meg van hosszabbítva, de ez is egyénenkint bíraltatik el. A működés engedélyezése — véleményünk szerint — biztató reményt nyújt arra, hogy a kérvény útban van a kedvező elintézés felé.

Ilyen kilátásaink vannak a jövőre vonatkozólag. Ez az őszinte, tiszta kép. Szívünk fáj és összefacsarodik annak tudatában, hogy lesznek, sőt vannak máris, kartársaink, akik súlyos megpróbáltatások elé néznek. A küzdelmet nem adhatjuk fel azonban ezen kartársaink érdekében sem. Szervezetünkben, összetartásunkban, egymás iránti testvéries szeretetünkben nagy erő rejlik. Minden egyes, önhibáján kívül bajbajutott, kartársunk erkölcsi és anyagi védelme mindannyiunknak egyenként és egyetemlegesen erkölcsi és anyagi kötelességünk. Összetartásra, együttérzésre, hű és áldozatkész tagokra sohasem volt Egyesületünknek nagyobb szüksége, mint most.

La Fontaine meséi.

Irlta: Dr. Takács Menyhért.

Jászóvári prépost.

I.

Taine Hippolit, az angol irodalomtörténet és filozófia francia művelője, a bölcselkedő esztetikussal a XIX. század egyik leghíresebb történelírója, La Fontaine-ról szóló érdekes monografiájában

azt mondja, hogy „Franciaországban ritkaság az olyan nagy író, aki egyúttal népszerű is. Rendesen úgy van, hogy akik népszerűek, azok nem nagyok; akik pedig nagyok, nem népszerűek. Nálunk a műveltséget a természettől látongó mélység választja el.“ S ez valóban úgy is van. A fejlődő irodalom mind jobban és jobban szabadulni igyekezett az őseredeti gall szellemtől; az írók Páris és a nagy városok intelligens közönségének irtak oly nyelven és oly hangon, amely soha be nem hatolt a francia paraszt kunyhójába s a köznép lelkét nem hatotta meg; viszont a szociális bölcsélet irodalmi képviselőinek sem az volt a céljuk, hogy az ősi gall szellem hagyományait ápolják, sőt inkább annak kiirtására törekedtek, amidőn a gyárakba csoportosított tömegeket szervezték s az uralkodó osztálynak nevezett polgárság ellen sorakoztatták. A földművelésre utalt falusi nép — az igazi nemzeti többség — a maga gall eredetiségével és természetességével jóformán magára maradt; a műveltség áldásaiból alig jutott neki valami.

Ez a „mesterséges civilizáció“ egyébként nem francia találmány. Így fejlődött a görög kultúra hajdan Alexandriában a Ptolemaeusok idejében, ilyen volt Rómában is, ahol hiába beszélt volna valaki Cicero vagy Horatius nyelvén a kenyeret és cirkuszi játékot követelő fenséges népnek, az szintűgy nem értette volna meg. Mennyire más volt az ókori görög nép, amely, bár örökös testvérharcban élt, palotáiban épen úgy, mint kunyhóiban Homeros verseit énekelte s azokból tanulta meg a hellén nép közös nemzeti hagyományait, azokból szívta föl a világ kulturáját irányító görög szellemet; mennyire más az örökké konzervatív angol, amely a bibliát és Shakespeare műveit telte meg népének általánosan legkedveltebb olvasmányává s a „természetes civilizáció“ forrásává. Ezekkel ápolja a britt szellemet és az angol történeti hagyományokat.

Ezek a nemzetek mind világhuralomra törekedtek, nemcsak katonai erővel és politikai eszközökkel, hanem elsősorban egyetemességre emelkedett kulturájukkal és irodalmuk művelésével legfőképen azért, hogy nyelvük világnyelvvé legyen. És ezt a célt — bár ellenkező módszerrel — elérniök sikerült.

Ha nem is mondhatjuk azt, hogy a francia irodalom az egész francia nemzeté, ha nem is állíthatjuk, hogy Victor Hugot, Racinet, Rousseaut vagy Balsacot a francia falvak népe ismeri és olvassa úgy, mint a német köznép Schillert, azt ki kell emelnünk, hogy azok a francia írók, akik az igazi gall műfajokat: a dalt, a szatírárt, a vigjátékot művelték, nemcsak nagyok, de népszerűek is

leltek. Ki vitathalná azt el egy Rabelais-tól, Moliéretől, vagy Béranger-től, vagy ki ne ismerné el, hogy La Fontaine — a franciák Aesopusa — nemcsak az előkelőknek és a polgároknak volt kedvenc poétája, hanem a falusi nép százezreinek is, akiknek lelkét mesemondásának művészetével meghódította.

La Fontaine a gall természetnek igazi typusa; azé a gall természeté, amelynek vérében van a fajszeretet, de a könnyelműség is, amely a nemzeti tradíciókhoz ragaszkodik ugyan, de állandóan élcelődik és gúnyolódik fölöttük, igazi esprit gau'ois, amely vallásos, de kevésbé erkölcsös, büszke, de nem méltóságos, nagy szenvedélyei nincsenek, de annál több hajlama az élvezetekre.

La Fontaine élete az akkori francia társadalom kortörténetével szorosan összefügg, egyénisége XIV. Lajos korszellemének hordozója, költészete valóságos akció-költészet, amely a gall természetbe beleoltja az ókori klasszikus szellemet. Egyike azoknak a világpoétáknak, akik mindig modernnek maradnak és minden korba beleillenek s akiknek tanulmányozása mindig ujszerű, mindig tanulságos és érdekes.

Amióta a XVI. század humanistáinak egyik legkiválóbbika, Pierre Pithon, kiadta a görög Aesopus eredeti meséit, a francia renaissancista poéták nagy kedvvel fogtak hozzá az aesopusi mese műveléséhez. IV. Henrik romantikus kora nagyon kedvezett ennek az irodalmi iránynak, melynek fő képviselői Gilles Corrozet, Guillaume Hardent, de Haudent és de Guéroult voltak. La Fontaine tehát már taposott nyomokon haladt, a midőn a XVII. század derekán meseírói talentumát igazi gall szellemben kifejtette. Származása, neveltetése, életkörülményei nagyban hozzájárultak ahhoz, hogy a francia fabulisták között a legelső helyet foglalhassa el és tarthassa meg mind e mai napig.

Életrajzírói közül elég Walckenaer, Taine és Des Granges nyilatkozataira hivatkoznunk, akik egyértelműleg megállapítják, hogy La Fontaine egy gondatlanságban és ábrándokban élő epikureista volt, egészen más jellem, mint a meseírás prototypusa Aesopus, akinek csak a szellemességét utánozta, de nem egyuttal szigorú erkölcsseit is. Erre a meggyőződésre jutunk műveinek tanulmányozása által magunk is. Annyit azonban előre kell bocsátanunk, hogy költői ethika és igazságérzet dolgában találunk nála kifogásolni valót. Erdemes azért életét közelebbről is megismernünk.

II.

La Fontaine egy régi polgári család ivadéka volt Chateau

Thierryben, ahol 1621. július 8 án született. Atyja Charles de La Fontaine erdőmester és a vadászat kapitánya jelentékeny vagyonnal és gazdag családi könyvtárral rendelkezett, aki fiát teljes gondtalanságban a szabad természet ölében nevelte. Nap-nap után vele járta be a ligeteket és berkeket s otthon megszoktatta a könyvek szeretetére és olvasására mondhatni minden válogatás nélkül. S ez sikerült is neki. Ebben a nonchalante életben az ifju megkedvelte a humanista írókat s szinte észrevétlenül fejlődött ki benne a későbbi nagy író elmélkedő genie-je.

Vallásos nevelést is kapott, de inkább formálisat, mint a lélek mélyére hatót. Az akkori francia intelligenciának olyan volt a közszeleme, hogy a vallást egy szent köteléknek tartotta; melyet elszakítani nem szabad, mert az élet komoly és főfeladata keresni a lélek üdvét, de csak a keresztény életelvek hangoztatásában és a hagyományos szent szokások követésében; a mellett semmit sem tagadni meg önmagától, ami az élet élvezetéhez tartozik. Ilyen volt az ifjú költő lelki világa, amidőn az oratoriánusok rendjébe lépett. Esze ágában sem volt, hogy pap legyen, de hát az szokás volt akkoriban egy-két esztendőre valamely papi szemináriumba vonulni, ott egy kis egyházi fegyelmeltséget elsajátítani, megizlelni a szent tudományokat s megszokni a kitartó szellemi foglalkozást. Ez a cél vezette La Fontaine-t és semmi más. Még egyházi javadalmat sem keresett, mint sok más kortársa, akik azért tanultak theológiát és azért vették föl az egyházi tonsurát s esetleg a kisebb egyházi rendeket is, hogy a klérushoz tartozzanak, egyházi beneficiumot nyerhessenek s annak birtokában egészen világi életet élhessenek.

La Fontaine másfél év után otthagyta a semináriumot s újból kiment a világba s valósággal átadta magát a szórakozásnak és életörömknek; szerette az irodalmat és színi előadásokat, de került minden közhivatalt és kenyérkereső pályát, melyet atyja szeretett volna biztosítani számára. Szelid jellemű ember volt különben és tanulékony, jószívű és humoros, ragyogó fantáziával és finom szellemmel, kedves naivitással és ötletes eredetiséggel. Ezekkel a kvalitásokkal szinte praedestinálva volt, hogy költővé legyen, bár 26 éves koráig verseléssel egyáltalában nem foglalkozott.

Amint a papi pályától megvált, hamarosan ügyvédi kvalifikációt szerzett magának s annak birtokában visszavonult Chateau Thierry-be s ott töltötte ifju éveit a költői pályára előkészítő tanulmányokkal. 27 éves korában megházasodott. Elvett egy 16 éves leányt: Héricart Mária, egy előkelő kriminalista bíró leányát.

Házassága nem volt boldognak mondható. Nem voltak egymáshoz valóik. A nőben nem voltak meg azok a tulajdonságok, amelyekkel a csapongó természetű költőt magához tudta volna kapcsolni. Inkább regényolvasással foglalkozott, mint a háztartással, pedig a bonvivant férj szeretett volna jól élni s amellett szabadon mozogni a megszokott intim társaságokban, amit viszont a fiatal feleség nem nézett jó szemmel. Ennek kölcsönös féltékenykedés lett a folytatása s csendes szélválás a vége, bár akkor már egy fiúgyermekük is volt. A költő folytatta a maga könnyelmű életmódját, de buzgón foglalkozott a világirodalommal is. Mohón olvasta a francia és olasz írókat, főleg Marat, Rabelais, Boccaccio és Ariosto műveit és régi regényeket. Leginkább vonzódott azonban a görög és római klasszikusokhoz, mely hajlandóságát csak fokozta egyik rokona Pintrel, aki lefordította Seneca leveleit és egy jó barátja de Maucroix, Plátó és Ciceró műveinek fordítója.

Ebben az időben sok verset írt a vidéki társaságoknak, melyeknek könnyű humora általános tetszést keltett s feledteté, vagy legalább megbocsáthatóvá tette a költő könnyelmű életmódját.

(Folytatjuk)

A gyermekek hibái.

Amit a nyelv követ el.

Eléggé tapasztalhattuk az iskolában, hogy a figyelmeztetés, sőt a büntetés sem valami sokat használ. Elő kell vennünk egy másik eszközt is: meg kell érteitnünk a tanulókkal, hogy milyen csunya dolog, milyen nagy fogyatkozás az, ha valaki nem tudja magát ebben a tekintetben fékezni. Meg kell magyaráznunk, hogy az órák alatti beszélgetés nem olyan egészen ártatlan dolog, zavarja az előadást, másokat elvon a komoly munkától.

Szükséges azonban, hogy az iskolai órákon valóban nyújtsunk a gyermeknek kellő foglalkozást. Az érdekes előadás a legjobb fegyelmező eszköz. Ha az órát immel-ámmal tartjuk meg, ha magunk is unjuk az egész dolgot, akkor a tanulóitól lehetetlen dolgot kívánunk, midőn azt akarjuk, hogy teljes csendben maradjon.

Vannak dolgok, amelyekről nem illik beszélni. Ezt a kis gyermekkel nagyon nehéz megértetni. Az még azt hiszi, hogy mindent ki lehet mondani, amit gondol és így a felnőttek figyelmeztetései nagyon furcsa színben tűnnek fel. Vannak olyan dolgok, amikről lehet a családi körben beszélni, de nem lehet idegenek előtt. A gyermek, az „infant terrible“ bizony ezeket a korlátokat nem ismeri.

Abba már bele kell nyugodnunk, hogy ezt a gyermek csak lassan fogja megtanulni. Nagy hiba volna, ha türelmetlenül, kiméltelenül neki rontanánk azért, amiben ő nem is látott semmi hibát, semmi rosszakarat nem vezette, pusztán ítélőképességének még fejletlen volta az oka mindennek. De persze az sem volna helyes, ha az ilyen hibákra nem figyelmeztelnők, hiszen akkor sohasem fogja megtanulni: mit szabad mondanía, mit nem.

Eddig olyan hibákról beszéltünk, ahol inkább gyarlóságról, figyelmetlenségről lehet csak szó, de nem rosszakaratról. Most azokról a hibákról lesz szó, amelyek már nem pusztán az iskolai figyelem vagy az illem megsértései.

Egyik legocsmányabb dolog a káromkodás. Nem az a feladatunk most, hogy ennek erkölcsi megvilágítását adjuk, csak azt állapítjuk meg, hogy sajnós, amilyen csúnya dolog, annyira elterjedt. A gyerekek között is. Igaz, hogy csak a durvább, műveletlenebb gyermekek között, de azért ez is nagyon szomorú.

Némiképen rokonságban van evvel mindenféle átkozódó, durva, illelten kifejezések használata. A gyermekeknél ezeknek a hibáknak a forrása részben abban keresendő, hogy a felnőttek rossz példával járnak elől és az ilyen kifejezések annyira megszokottakká válnak előtte, hogy nem is tudja, mit mond, gépiesen, majom módjára ismételteti, amit a felnőttektől hallott. Másrészt pedig az ő együgyű eszével valami virtust lát abban, hogy ő „mer“ ilyen káromkodó és illelten szavakat használni, a felnőtlet jálszani. Azt hiszik, hogy ilyen szavak használatával imponálnak társaiknak.

Mivel a rossz példát nem lehet egészen kiküszöbölni, úgy kell ellensúlyozni, hogy megértetjük a gyermekkel, milyen utálatos, mennyire nem emberhez méltó az ilyen beszéd. Ez a feladat elsősorban a vallástani tanításával kapcsolatos, de nagyon fontos, hogy ne csak a vallástani órákon halljon a gyermek ilyen figyelmeztetéseket. Ezek ellen a hibák ellen annál nagyobb reménységgel vehetjük fel a küzdelmet, mert, mint mondtuk, nem gyökereznek mélyen a gyermek lelkében, inkább utánczás és éretlen hetvenkedés eredményei.

Sokkal nehezebb már leszoktatni a gyermekeket a csúfolódásról. Ez is általános emberi hiba, de a felnőtt embert az illetudása mégis jobban visszatartja tőle, a gyermek ellenben nem érzi annyira az illem korlátait. Különösen a kisebb gyermekek nagyon szeretik társuknak bármilyen fogyatkozását kigúnyolni, sőt nem is kell annak épen fogyatkozásnak lenni. Ami neki szokatlan,

az már gúny tárgya nála. Megegyezik ebben a műveletlen emberrel, aki mindenkit kigúnyol, kinevet, aki más, mint ő, másképen viselkedik, más ruhában jár, másképen beszél, mint ő. A gyermekek is nagyon hamar készek társaikat kinevetni egy új, kissé szokatlan kalap, ruha vagy akármi csekélység miatt. A gúnynevek osztogatása nagyon jellemző a műveletlen emberekre és a gyermekekre.

Sokszor az ilyen gúnyolódás eléggé ártatlan természetű. A gyermekek szeretnek másokat utánozni pusztán mulatságból, minden rosszakarat nélkül. Kár volna az ártatlan tréfálkozást is kiirtani. De meg kell értetni velük, hogy mikor és meddig ártatlan az ilyen tréfa: mindaddig, míg az illetőnek rosszul nem esik.

Ha valakinek rovására tréfálunk, bármilyen ártatlan természetű legyen is az magában véve, mindjárt abba kell hagynunk ha észre vesszük, hogy az illetőnek fáj, bántja, bosszantja.

Persze, hogy a legtöbben annál inkább űzik, mentől nagyobb bosszankodást idéz elő. Sokszor látjuk, hogy a gyerekek valakit csúfolnak valamivel, pusztán azért, mert az illető ékteienül tud bosszankodni rajta. Ha nem törődnek vele, abbahagynák.

Az ilyen, már rosszakaratú, gúnyolódást avval kell irtoztatnunk, hogy megértetjük a gyermekekkel az ebben megnyilvánuló szeretetlenséget. Különösen mások testi hibájának, fogyatkozásának kigúnyolását kell mint megvetendő, aljas cselekedetet szemük elé állítani.

Ha valakit gúnyolnak és az felháborodásában elégtételt vesz magának, nem szabad ugyan ezt helyeselnünk, sőt legtöbbször meg is kell érte büntetnünk, de sohase feledjük el magát a gúnyolódót is megbüntetni. Pedig ez nem igen szokásos eljárás, rendszeren szárazon menekül ez utóbbi. Sőt ha a gúnyolódás nagy fokú, kiméletlen volt, előfordulhat, hogy csakis a gúnyolódót büntetjük meg és a másikat nem, avval a megokolással, hogy bár nem volt helyes a gúnyolódó bántalmazása és a maga ügyében való bíráskodás, de az egész kellemetlen ügy igazi előidézője mégis az volt, aki a bosszantást akkor sem hagyta abba, mikor látta, hogy a másikat mennyire bántja.

A megszóítás és rágalmozás — a felnőtteknek ez a csúnya, nagy bűne — a gyermekek körében is nagyon el van terjedve. Persze az ő természetüknek és viszonyaiknak megfelelő formában jelentkezik.

A tanulók nagyon sokat tárgyalnak tanítóikról, tanáraikról, különösen a nagyobb diákok éles, kiméletlen kritikát szoktak mondani róluk. Még ha az igazság mellett maradnának, de sokszor a

legképtelenebb dolgokat adják róluk szájról-szájra. Mindegyik tesz hozzá valamit, lassankint azután általános vélemény lesz belőle. Néha pusztán az élénk képzelőtehetség és a hiszékenységek mindeme híreknek a forrása, de máskor a rosszindulat. A tanuló nem tudja megbocsátani tanárjának, hogy lustaságát, tudatlanságát, vagy rossz viseletét nem nézte el. A kellemetlenségekért nem magát, hanem tanárát okozza, tehát örül, ha valami rosszat mondhat reá.

Egymást sem nagyon kímélik, elmondanak egymásról mindeféle rosszat, sokszor igazat, néha olyant is, ami nem igaz. A lányok még inkább hajlandók a pletykára, mint a fiuk.

A megszólásnak tipikusan iskolai alakja az árulkodás. A kisebb gyermekek között nagyon sok van, aki minduntalan, minden ok nélkül árulkodik társaira. Nemcsak azokra, akikre haragszik, hanem azokra is, akikkel egyébként jó barátságban van.

Az ilyen iskolai árulkodások legnagyobb része épen nem valami erkölcsös, nemes dolog. A gyermeket nem az igazság és a fegyelem iránti szeretet vezeti, hanem irigység, káröröm stb. Nem szabad tehát az árulkodást elismeréssel honorálni, sőt, ha a rosszakarát nyilvánvaló, az árulkodót meg kell dorgálni, meg kell szégyeníteni.

A nyelvnek azokról a hibáiról, amelyek szeretetlenségből, rosszakaratból fakadnak, csak úgy szoktathatjuk le a gyermeket, ha szívébe ültetjük a mások iránt való szeretetet.

Egyszersmind azonban meg kell magyaráznunk, hogy sokszor milyen súlyos következményei vannak a könnyelműen elhangzó szónak. A legnagyobb baj, hogy az emberekben nagyon kevés a felelősségérzet. A gyermeket is hozzá kell szoktatnunk ahhoz, hogy minden tettéért és minden szaváért viselje a felelősséget.

Homályos, elvont fejtegetések nem sokat használnak, ellenben nagyon erősen megragadják a gyermekeket találó példák, apró történetek, amelyek mutatják, mekkora bajokat okozhat valaki a nyelvével, ha nem vigyáz reá.

Még többet használ, ha saját kárán tapasztalja ezt. Ne engedjük a gyermeket, ha másokat gúnyolt, megszólt, olyan könnyen kimenekülni teltének következményei alól. Hadd érezze azt, hogy a szó ugyan hamar elröppen, de a seb, amit ütött, sokáig megmarad.

A beszéd is telt, tehát szóval vétetni gonoszított. Nemcsak hazudni nem szabad, hanem ezenkívül még sok tilalom van élénk állítva. Vannak esetek, amikor a titoktartás súlyos kötelezettség, ha valami titkot elárulunk, avval valakit megrablunk.

Talán legnehezebb dolog a gyermeknek nyelvét megzabo-

lázni, fegyelemhez szoktatni, de viszont könnyű belátni, hogy enélkül igazi helyes nevelés nincsen. Csak lassú, türelmes munkával értünk el eredményt, de ez az eredmény érdemes a fáradságra.

Tanulóink túlterhelése.

E napokban több napilapban olvashattuk, hogy az utolsó időben mind sűrűbben érkeznek panaszok szülők részéről a népművelésügyi minisztériumba el-, polg.- valamint főgimn. tanulóink túlterhelése ellen, úgy, hogy a minisztérium e fontos kérdést illetőleg egy értekezlet összehívását szükségesnek látja.

A hír valóságát ellenőrizni nem áll módunkban, de szinte bizonyosra vehető, hogy a valóságnak tényleg megfelel. Legalább erre enged következtetni tanfelügyelőségeinknek az iskolák vezetőihez intézett ama felhívása, hogy a tanulók túlterhelésének kérdésével foglalkozva, véleményüket, illetve erre vonatkozó javaslataikat, március hó végéig adják be.

Bár a kitűzött határidő letelt, a jelen viszonyok mellett alig ismerek a gyermekek életébe s jövődöbeli fejlődésükbe vágó fontosabb, mint ezen a szülők részéről *nem minden alap nélkül* felvetett kérdést, a *túlterhelést*, úgy, hogy egyenesen közszolgálatot vélek teljesíteni, amikor ezt lapunk hasábjában fölvetem, tollforgató el-, polg., valamint főgimn. kartársaimat e kérdés beható tanulmányozására, nézeteiknek lapunkban való közlésére felkérem.

Mert miről van szó; arról, hogy az ember legbecsesebb kincse: a gyermek 6 éves korában a szülői házból kiragadva, úgyszólván minden átmenet nélkül az iskola rideg falai közé kényszerítetik, ahol a szabad természet tiszta levegőjét 60—100, sőt gyakran annál is több tanuló romlott levegője váltja fel, a gyermek eddigi szabad mozgását minden átmenet nélkül hirtelen rideg fegyelem korlátozza s legbecsesebb helyét, a szülői házat, nem az annyira kívánatos s mintaszerű felszerelésekkel paradicsommá alakított másik otthon váltja fel, hanem a heti 25—32 órai, többnyire elvont, tanítás fogalmainak egész halmaza szinte bilincsekbe veri a gyermek gyöngé testét, úgy, hogy lelke egy pillanat alatt összezorol s a gyermek igazi rabnak éri magát az új helyen és pedig annál is inkább, miután már a szülői házból is alig hallott egyebet az iskoláról s a gyermeket folyton verő tanítójáról, mint hogy... „majd lesz neked, kerülj csak az iskolába“!

Mondanom sem kell talán, hogy az éveken át tartó idegbontó háborus állapot, hiányos táplálkozás és általános nélkülözés

folytán a fejlődésben amúgy is megakadályozott gyenge gyermekre a beiskoláztatással járó hirtelen változás annál súlyosabban hatott, mert mindezekhez az is járult, hogy a háborús évek alatt még a nagyobb tanulók zöme is alig, vagy egyáltalán nem járt iskolába, amikor pedig az 1919-ik, de még inkább 1920-ik évvel a 10 havi beiskoláztatásra kényszerítettek, más lett a gyermek iskolája, tanítási nyelve, tanítója s egész környezete, vagyis minden, amihez éveken át szokva volt. Az iskolába kényszerített csenevész gyermekben tehát egy, az áprilisi zord szelekben kiültetett, zsenge növényt kaptunk, amely bár él, de tulajdonképeni hivatásának megfelelni nem képes.

A zsenge 6—12 éves gyermektést és ebben rejlő fogékony lélek fejlődését figyelemmel kíséző komoly paedagógusok már a háború előtt is a legnagyobb aggodalommal nézték a legfelsőbb tanügyi hatóságok rendelkezéseit úgy a folyton növekedő tananyag, mint a heli nagy óraszámot illetőleg. Hogy ezen aggodalom a háború végét követő viszonyok megváltozásával, a 10 hónapra szóló beiskoláztatás, új nyelv, új könyvek, új tantárgyak, új rendszer s még fokozottabb óraszám behozatalával, az eddigi ünnepnapok és mindennemű szünetek eltörlésével csak fokozódott, talán mondanom sem kel'. A nagy változást különben mi se mutatja jobban, mint hogy ma már nemcsak komoly paedagógusok és gyermekbarátok, hanem a legszegényebb gyermekek napszámos apái is védelmet kérnek az iskolai tudományokkal és fennálló rendszerrel túlterhelt vézna és csenevész gyermekek részére.

E jelenség láttára nekünk tanítóknak e fontos kérdés fölött napirendre térni nem szabad és pedig annál kevésbé, mert, mint a gyermek legfőbb gondozói, a túlterhelés okaival nagyobb részben már a háború előtt is tisztában voltunk, kétszeresen pedig ma vagyunk, amikor ennek szomorú következményeit idegrendszérünk felbomlásával, már saját testünkön is érezzük, másrészt pedig, a szülők jajsava egyenesen belekényszerít, hogy a tanítás és nevelés ezen fontos és nehéz problémáját megragadva, ezzel a legsürgősebben és pedig nemcsak 1-2 odavetett cikkel, hanem folytatólagos munkával egyrészt egyesületi gyűléseinken, másrészt a szülőkkel tartandó értekezleteken a legintenzívebb módon foglalkozzunk s ezzel lehetővé tesszük, hogy e tekintetben már a jövő, vagyis 1924/25. iskolai évben kedvezőbb prespektíva nyiljék mindannyiunk előtt, akiket e kérdés közelebbről érdekel.

*

Szerény nézetem szerint a nevelés az életfeladatok legnehe-

zebb problémája s szinte el sem képzelhető, hogy valaha is sikerülhetne a nevelés tudományával foglalkozóknak egységes megállapodásra jutni.

E kitétel, ha valamikor, úgy épen ma kétszeresen szembeötlő, amikor minden intézmény szomjazva kapkod valami friss, éltető elem után s mindenki, bár fáradt testtel és tépázott idegekkel, mégis azt kiáltja: „Ujjá, építeni, le a multtal!”

Ennek láttára azonban talán joggal kérdezhetjük, hogy azok, akik e célt kitűzték, számolnak-e azzal: helyes-e, vagy sem? Gondolnak-e arra, hogy a hozzávezető út járatlan s ennek nehézségeit leküzdeni képtelenek vagyunk? Tudják-e azok, akik kijelölik, miként vagyunk képesek e kitűzött célt elérni? Azt hiszem, hogy alig, mert mi tanítók, ismerve a nevelés nehézségeit, nagyon jól tudjuk, hogy igazi lélekismerő művésznek kell lennie, aki a mai társadalmi osztályharcok romlott levegőjü áradatában nemcsak meg tudja állni a helyét, hanem kivezető utat találva, az Isten legtekéletesebb és legkedvesebb teremtményét, a gyermeket, meg tudja óvni, hogy zsenge, vézna testecsskéje és fogékony lelke a nekünk kiszabott tananyaghálmazzal és óraszámossal legalább a legvégső fokig meg ne terheltség.

Hogy csak egyet is említsek, itt van pl. „az iskola és szülői ház közötti ür áthidalása,” mely már a multban is nem csekély fejtörést okozott minden komoly paedagógusnak, ma pedig kétszeres sullyal nehezedik vállainkra. A szülői házban nyert nevelés ugyanis a legtöbb esetben sehogy, avagy nagy áldozatok árán is csak hézagosan történhetik, úgy, hogy a legtöbb esetben a „*semminél*” is rosszabb. A nagy feladat megoldása így elsősorban reánk tanítókra vár, hogy a gyermeket az élet nagy feladataira előkészítsük, fegyelmeztetté tegyük, szellemi erejét pedig oda felesszük, hogy ez nemcsak a belső erőknak engedelmessé csupán ösztönből cselekedjék, hanem képessé váljék fokról-fokra arra, hogy oly idegen követelést is teljesítsen, melyet neki a terv szerint való vezetés előszab s mely őt lassanként előkészíti arra, hogy idővel helyét az élet forgatagában becsülettel meg is állja.

Sajnos, munkánk, feladatunk rendkívül nehéz, mert míg egyrészt eléggé el nem ítéhetjük a szülői házban is a gyermekek lelki világát felizgató beszédek, a korai szellemi foglalkoztatásnak, az idő előtti tanulásnak, a szellemi tuleröltetésnek mihamarább — de némelykor csak később — megnyilvánuló káros hatás előidézőinek romboló munkáját, másrészt lelkünk semmiként sem képes belenyugodni abba, hogy az elsősorban reánk bizott zsenge

plánta neveltetését a mi megkérdésünk nélkül folyton olyanok irányítsák, akik sem a 6—12 éves egyszerű napszámos, vagy iparosgyermek szókincsével, sem ennek gondolatvilágával tisztában nincsenek, ezek nevelésével és tanításával talán sohasem foglalkoztak, ezekben részt nem vettek.

Igy talán nem érdektelen, amikor e helyen egyet a legújabb intézkedések, nevezetesen a „Nevelés- és Polgári Erkölcsstan“ tanításának köréből kiragadok s Kartársaimat nyíltan felkérem, mondják meg nekem, melyik az a „tanítóművész,“ aki a 6—7 éves gyermek érdeklődését egy *teljes órán át* le tudja kötni, hogy túl ne terhelje, gyöngye idegrendszerét tönkre ne tegye? Pedig mint sejtjük, ezen óraszám az eddigi formában a jövőben is „Nebánts virág“ óhajtana maradni, mitől pedig Isten óvjon!

Az *„egészséges testben, egészséges lélek“* megdönthetetlen elve oly közismert, hogy ennek bővebb fejtegetésébe bocsátkozni alig kell, mert hiszen ma már a mindennapi élet is számos példakkal szolgál, hogy azok a szülők és tanerők által „eminens és prematurus“ eredményhez szorított tanulók a gyakorlati életbe kerülve, tanulóssal tönkretett idegzetükkel egyenesen háttérbe szorulnak s helyüket inkább a volt közepes, avagy gyengébb elemek foglalják le, vagyis az, amely nem annyira az ész, hanem talán egy belső ösztönytől irányítva a test kiművelésének iparkodott nagyobb fontosságot tulajdonítani.

Rousseau is azt vallja, *szellemi képesség a testi erő fékezője a gyermek azonban olyan gyenge, hogy e fékre szüksége nincsen!*“ s helyesen, mert azáltal, hogy pl. huzamosabb ideig a figyelmet a gyermektől megkivánjuk, tőle olyan erőt követelünk, melyre a felnőttek is alig volnának képesek. E követelés nemcsak a lelki tehetséget képviselő agyrésztől vonja el a táplálékot s használja fel azt csupán a figyelhetőség céljára, elvágva ezáltal az okoskodás útját, hanem a kiszípolyozás, a szellemi erőket képviselő agyrészek visszafejlődését s a testi fejlődés pangását, mi több, ennek elcsenevészését előbb-utóbb láthatóvá teszi.

A lap szük kerete nem engedi, hogy e kérdéssel bővebben foglalkozzam, másrészt azonban a szót a fentiek után kartársaimnak óhajtanám átengedni, remélve, hogy egy-egy jó eszme felvetésével nemcsak magunknak és a szülőknek, hanem legfőbb hatóságainknak is jó szolgálatot teszünk, amikor e fontos kérdés felvetésének megvitatásához szót kérünk s az illetékes körök helyzetét csak megkönnyíteni igyekszünk.

Különben a túlterhelés, valamint megakadályozásának főbb

pontjait fentiek előre bocsátásával az elemi oktatásnál a következőkben foglalom össze :

1. Osztom a szülők ama nézetét, hogy a tanuló ifjúság iskolai teendőikkel túl van halmozva, panaszuk jogos és

2. Ezen államfenntartói szempontból is fontos közérdekű kérdés, megvitatás végett egyrészt szülői értekezleteknek, másrészt az összes tanítóegyesületeknek sürgősen kiadandó, véleményük beérkezése után pedig a tanügyi Referát, illetve Ministeriumban a tanítóegyesületek képviselőinek bevonásával külön értekezleten megvitattassék.

3. Addig is, amíg ezen fontos kérdés végleges rendezést nyer, sürgős intézkedés történjék, hogy már a jövő, vagyis 1924/25-ik iskolai évtől kezdve a heti óraszám — a vallástani órák beszámításával — az I—II-ik évfolyamban legalább 18-ra, a III—IV-ben 22-re, az V—VI-ban 26-ra redukáltassék.

4. A tanítás szept, okt., márc és ápr. hónapokban reggeli 8 órakor, nov, febr. hónapokban 9 órakor s máj, jún.-ban, mint az iskolai év legforróbb hónapjában téli időszámítás szerint reggeli 7 órakor vegye kezdetét.

5. A május, de különösen júniusi hőségre való tekintettel az iskolai év legkésőbb jún. 20 ával véget érjen s ennek utolsó 3 hete is inkább kirándulásokra, a közeli vidék és-nevezetesebb helyeinek (mezei munkálatok; ipari műhelyek sfb.) megtekintésére fordítottassék.

6. Az összes ünnep, egy napos országos vásárok helyein s emlékünnepek napjain a tanítás teljesen szüneteljen.

7. A tanév folyamán legalább 3 igazgatói szünnap engedélyezhető legyen.

8. Szerdán és szombaton d. u. *általános tanítási szünet legyen*; e helyett a tanítási idő ezen napokon d. e. 1 órával megtoldható legyen.

9. A tanítási órák végével 10 perces szünet legyen, amely a tanulóknak az udvarra való kibocsátásával a legszigorúbban betartandó.

10. Az iskolák megfelelő tanszerekkel a legsürgősebben felszereltessenek, hogy az eddigi inkább elvont tanítás a gyermek gondolkodó tehetségét és lelkének működését meg ne bénítsa, hanem megfelelő szemlélettel élénkítve, a tanulást érdekessé, élvezetessé tegye.

11. Házi feladatokkal a tanulók ne terheltesse, az ezekkel való megterhelés fegyelmi végtiséget képezzen.

12. Az igazgató-tanító az osztályok számához mérten heti 12—16 óránál, az osztálytanító heti 26 óránál többet ne tanítson, hogy a reá bízott feladatnak lelkiismeretesen megfelelelhessen, a kezére bízott nemzedék testi és lelki nevelésében úgy, mint a társadalom munkájában irányító szerephez juthasson.

Schmögner János.

A tanító egyénisége.

A pedagógiában sokat emlegetett dolog, hogy a nevelés munkájának sikere a tanító egyéniségétől függ. Mi, akik közvetlen tapasztalatból látjuk a tanító egyéniségének fontosságát, tudjuk, hogy az nem pusztá jelszó a pedagógiában.

Különösnek tűnhetnék fel, hogy amíg a tanítói egyéniséget annyiszor halljuk emlegetni, addig más hivatásnál az egyéniség alig említődik. Pedig a dolog természete olyan, hogy az egyéniség megnyilvánulása úgyszólván minden pályán számításba jön. Bizonyos egyéniséget minden élethivatásba be kell vinni, mely anélkül eredménytelen. A lelkészi, bírói, ügyvédi, orvosi hivatás sikeres betöltése épen úgy az illető egyéniségén mulik, mint a tanítói élethivatásé. Általánosságban mindenkiben van egyéniség, de nem szoktunk róla beszélni.

A tanító egyéniségéről mégis oly sok szó esik, azt annak tulajdoníthatjuk, hogy alig van még egy élethivatás, melynél az egyéniségre oly nagy súlyt helyeznének, mint a tanító egyéniségére. Nem minden ok nélkül mondják: amilyen a tanító, olyan az iskola. A tanító a maga egyéniségének bélyegét úgyszólván rányomja tanítványai lelkére. Ez alapon a tanító egyénisége valósággal szociális erőtelnyező, mely hatást gyakorol a lelkekre. Nemcsak az iskola külső képe, de maga a tanítvány lelki kifejlése is a tanító egyéniségéhez alkalmazkodik.

A tanító egyénisége lényegileg nem más, mint a tanító testi és szellemi tulajdonságai, melyek Weszely Ödön szerint: „termete, arckifejezése, hangja, beszéde, mozdulatai, modora, izlése, gondolkodása, felfogása, kedélyvilága, érzékenysége, jelleme, temperamentuma s ezernyi apró, részint veleszületett, részint szerzett tulajdonság együttvéve teszik egyéniségét.”

E tulajdonságok legtöbbje velünk született természetes hajlamból ered, melyek különös rátermettséget kölcsönöznek a tanítói élethivatásra. Ezek a velünk született tulajdonságok azonban még egymagukban nem jelentik a tanítói egyéniséget, hanem olyan

tényezők, amelyek az egyéniség szerencsés kialakulásához nagyban hozzájárulnak. A tanítói élethivatásra való rátermettség mellett még bizonyos szerzett tulajdonságok is szükségesek, mert az egyéniséget ki kell egészíteni különleges tudással és gyakorlattal.

Nem elég tehát, hogy a tanítói pályára menő ifjúnak bizonyos hajlama legyen a tanítói élethivatáshoz és középiskolai végzettsége legyen, szükséges, hogy különleges szakképzettséggel is bírjon. Éppen ezért a tanítóképzésnek tervbe vett módja bizonyos aggodalommal tölt el bennünket a megkívánható szakképzettséget illetőleg, mert a tanítói munka gyakorlati dolog lévén, annak elsajátítására a gyakorlati ismeretek a legfontosabbak. Igen helyesen állapítja meg ezt Weszely Ödön, amikor a következőket mondja: „A pedagógiai gyakorlatra nézve természetesen a gyakorlati ismeretek a fontosak s a nevelés sikerére nézve döntő az, hogy az ember minő mértékben ismeri meg gyakorlatilag a gyermek egyéni sajátosságait. Az egyéniségnek ismerete pedig, mint minden ismeret, kétféle: gyakorlati úton szerzett ismeret, vagy elméleti úton, azaz tudományos módon szerzett ismeret.” A tanítóképzés tervbe vett reformjánál a tudományosan szerzett ismeretek túlságosan favorizálva vannak a gyakorlati úton szerzett ismeretek rovására. A jelölt betekintést nyer a pedagógia legelrejtettebb zugába is, de ugyanakkor az oktatási módszertan közvellen gyakorlati mibenlétéről sejtelve sincs. Az előkészítés eme módja nem nyújt alkalmat a jelöltnek arra, hogy a tanítói egyéniség megszerzendő tulajdonságai nála kialakulhassanak. A reform magát a gyermeki lélektant agyba-főbe favorizálja s a gyermeki lelket megvilágítani igyekszik a modern kutatás minden elképzelhető apparátusával, de ugyanakkor megfeledeznek arról, hogy ez a megismerés csupán elméleti természetű, mely különbözik a gyermeki lelkület igazi megismerésétől, mely közvellen betekintést kíván a gyermek lelkületébe és iparkodik mindegyikben megtalálni az értelem fényét és a cselekvés rugóit.

A tanítóképzésnek egyik legfontosabb feladata, hogy a jelöltben igyekezzék kifejleszteni azokat a tulajdonságokat, melyek a tanítói élethivatás sikeres betöltéséhez szükségesek. Járuljon hozzá a tanítói egyéniség kialakításához, nehogy az ifjú a gyakorlati életben szármalmasan tapasztalja önmagán a rátermettségnek hiányát, mely elkedvet'enedést vált ki s ambíciót öl meg.

A pedagógia fejlődése az egyéni nevelés felé gravitál, mely alkalmat kíván adni minden gyermeknek legjobb tulajdonságai kifejtésére. Ennél a munkánál a tanító egyéniségéhez alkalmazko-

dik a tanítvány lelkülete. Ha ez az őszlönző erő hiányzik, a tanuló egyéniségének kifejlődése magárahagyott marad. Meghaladott álláspont az, hogy a gyermeknek joga van a maga egyéniségéhez s joga volna ahhoz, hogy erőt a maga saját úján fejlessze és tökéletesítse. A modern reformerek ezen kívánsága szerint a tanító irányító, vezető szelleme illuzóriszá válna, mert arra a gyermek egyéniségének szabad fejlődése szempontjából semmi szükség sincs.

A tanító nemes egyéniségének ráhatása nem a kényszerűségből tett *köteles* jószág érzését váltja ki a tanítvány lelkéből, hanem olyan szíves készséget ébreszt, mely a nemes és követésre méltó jó ember példája nyomán fakad. Tudatában kell lenni annak, hogy az iskolában nem a *parancsoló* egyéniség biztosítja az igazi eredményt, hanem a *rokonszenves*. A tanító egyéniségének tehát nem a parancson, hanem a megértésen kell alapulnia. Egyéniségünknek illetlen módon való érvényesülése biztosíthatja munkánk sikerét s az egyéniség ilyen módon leendő kifejlésére kell a jövő tanító-nemzedéket is nevelni. (v. i.)

Egyesületi élet.

Házassági jubileum. Kovács Alajos országos elnökünk ápr. 12-én ünnepelte meg házasságának húzontéves évfordulóját. Ezen örvendetes tény a rokonok és jóbarátok körén túl a magyar tanítótság körében is igaz örömet kelt s azt az őszinte jókívánságot váltja ki: adjon a Gondviselés egészséget és zavartalan jólétet; hogy a tanítótság iránt megnyilvánuló törekvéseit valóra is válthassa s jutalmát a magyar tanítók közliszletében, közszeretében és családjá boldogságában továbbra is föllehesse.

Az elnökség prágai útja.

Egyesületünk vezetősége a lévai központi gyűlés határozatából kifolyólag még december hó folyamán lépéseket tett aziránt, hogy a belügyminiszter úrnál kihallgatást eszközöljön ki az állampolgárságerít folyamodó kartársak érdekében. A belügyminisztérium elnöki ügyosztálya azonban az egyes. elnökséghez intézett leiratában inkább azt ajánlotta, hogy az iskolaügyi minisztériumnál tegyünk lépéseket, minthogy a tanítószemélyek állampolgársági ügyének eldöntésénél elsősorban is az iskolai hatóságok véleményezése a döntő. Egyesületünk vezetősége ezen utasításhoz híven az iskolaügyi Miniszter úrhoz fordult kihallgatásért, akitől azon felszólítást nyerték, hogy előzőleg az előadandó kérelmet tartalmazó memorandumunkat terjesszük fel. A vezetőség ennek is eleget tett s azonnal elkészítette a tanítók állampolgárságára vonatkozó tartalmas s alapos tárgyi és érzelmi érvekkel megindokolt memorandumát s azt fel is ter-

jesztette az iskolügyi miniszter úrhoz. Mintbogy a memorandumunkra a ki-látásba helyezett válasz nem érkezett be, sőt mind újabb és újabb hírek ér-keztek a tanítók állampolgársági kérelmeinek elutasításáról, egyesületünk veze-tősége balaszthatatlan kötelességének ismerte, hogy a prágai központi hatóságokat felkeresse s ott az illetékes ügyosztályok vezetőinél e szerencsétlen kartársaink érdekeit minden rendelkezésre álló érv felhasználásával támogassa s intéző körök jóakarátát e nagyfontosságú s egyének és családok sorsát eldöntő kér-désben kieszközölje.

Április hó 7-én indult el a Kovács Alajos elnökből, Vásharhelyi Károly főtitkárból és Uherczky Géza tanácsadóbból álló küldöttség Prágába s ott ápr-ilis hó 8-án és 9-én interveniált a belügyi és iskolügyi minisztériumban.

A belügyminisztériumban *dr. Pálpitel János min. tanácsos* úr fogadta küldötteinket s az ezek részéről előadott kérelemre kijelentette, hogy a tanítók állampolgársági ügyeinek elintézésénél a belügyminisztériumot a legszigorúbb tárgyilagosság vezeti s a kérelmeket ezek speciális jellege folytán másként, mint *egyénileg* nem bírálhatja el s az elintézésnél döntő fontossággal bír az alsóbb iskolai és politikai hatóságok javaslata. Ott, ahol a javaslatok kedvez-zőek voltak, semmi akadály sem volt s nem is lesz a kérelmek kedvező el-intézésének.

Küldötteink ezután az iskolügyi minisztériumot keresték fel, hogy ott az illetékes szakreferensnél interveniáljanak kartársaink érdekében. Guncerád József úr, az állampolgársági ügyek referense fogadta küldötteinket s a leg-messzebbmenő jóakaratról biztosította őket, de el. nem mulasztotta ő is arra figyelmeztetni küldötteinket, hogy az alsóbbfokú hatóságoknál iparkodjanak odahatni, hogy a kérvények kedvezően véleményeztessenek.

Küldötteink ezen alkalmat arra is felhasználták, hogy a nem állami tanítóság fizetés és nyugdíj rendezési ügyében informálódjanak az iskolügyi minisztériumnál. E célból felkezeszték *dr. Buzek Kamil* miniszteri tanácsos urat, mint a legislatív és igazgatási ügyosztály főnökét s felkérték-öt, hogy tájékoz-tassa őket a minisztériumnak e tárgyban tervezett intézkedéseiről. A miniszteri tanácsos úr kijelentette küldötteink előtt, hogy a minisztérium belátva és át-érezve ezt a súlyos helyzetet, melyben a régi nyugdíjasok szynlődnek, javas-latot készített ezek helyzetének legalább némileg való javítására s e javaslatot, mely a nyugdíjasok, az özvegyek és árvák eddigi egyszeri segélyeinek 100% os javítását tartalmazza, a minisztertanács el is fogadta s rövid időn belül az az illetékes végső fórumoknál is elfogadásra fog találni s érvénybe fog lépni. Eszerint a nyugdíjas tanítók évi 2000 Kc., az özvegyek 1400 Kc, s az árvák évi 280 Kc. egyszeri segélyt fognak nyerni.

Ami a nem állami tanítók végleges nyugdíjrendezését illeti, e tárgyban is szorgos munkálatok folynak a minisztériumban s e munkálatoknál az az intenció vezeti a minisztériumot, hogy az állami és nem állami tanítóság nyug-díjjelátása közti különbségek elimináltassanak. A nyugdíjrendezés azonban elvá-laszthatatlanul szoros kapcsolatban áll a fizetések törvényes rendezésével, mert jöghilag is kizárt do'og az, hogy a nyugdíjak törvényes rendezést nyerjenek addig, míg a fizetések csupán rendeletileg időről-időre meghosszabbított rend-kivüli segélyek jellegével bírnak. A minisztériumok elhatározott szándéka e vég-leges rendezést még 1925 január elsejére tető alá hozni. E határidőig sikerül azokat a nehéz kérdéseket is megoldani, melyek a kérdés rendezésének mind-eddig útjában állottak, mint pl. a nyugdíjalap megteremtése, az ehhez való hozzájárulás mérvének megállapítása stb., stb.

Bevezetés a számtani példák megoldásába rajz segítségével.

E címen *Manuel generál de l'instruction primaire* francia pedagógiai folyóirat figyelemreméltó cikke közöl, melyben a következőket mondja:

A gyermekek aránylag könnyen megértik a számtani műveletek végrehajtását, de nagy nehézség előtt állanak, ha példákat kell megoldaniok. A helyes megoldásban is lehet érezni, hogy létrejöttekben valamely korábban megoldott feladat-típusra való pusztá emlékezés volt a gyermekek legfőbb segítségé. Az elkövetett hibák rávilágítanak a tanítás hiányaira, főleg arra, hogy a számtanban nem adunk konkrét alapokat. A tanulók igazoló gyakorlati adatok nélkül végzik a műveleteket s azért öncélú gépiességgnek tekintik. Nem lesznek szert az okoskodáshoz elengedhetetlen logikus gondolkodásra és nem fejlődik ki bennük a feladat alképzeléséhez szükséges képzelet.

Tegyük fel, hogy a következő példát kapják: Egy ember 3 malacot vesz darabját 125 frankért. 450 fr.-t költ hizlalásukra és 1650 fr.-ért adja el őket. Mi a haszna?

Hogy a feladatot igazán megértsék, a valóságnak megfelelően kell elképzelniük a tanulónak a vevést és eladást. A lehető legegyszerűbb módon a táblára rajzolunk egy embert három malaccal, jobb kezébe egy racskót, balkezébe három lapot, a lapok mindegyikére 125-öt. A rajz alá írjuk: 1. Vétel.

Mit csinál az ember? A sertéseket meghizlalja, amíhez korpára, burgonyára és kukoricára van szüksége. Mennyit költ erre? 450 frankot. Ismét lerajzoljuk az embert (kezében 450 fr. ot feltüntetlő lapot), mellé a zsákokat tartalmuk nevével. A kép alá: 2. Kiadás sertéseleségre.

A sertések meghíztaak. Mi történik velük? Eladják őket. Lerajzoljuk, amint a kereskedő az eladónak egy lapot nyújt át, amelyre 1650 van írva. Az eladónak mosoly kerekíti az arcát. A rajz alá: 3. Eladás.

Most ki kell számítani, hogy a sertésekért kapott pénz mennyivel több, mint a kiadások összege, tehát azt, hogy mi a hizlaló haszna. Így eljárva. a gyermekek látják a problémát és logikusan különltik el három fázisát: a vételt, az eladást és a hasznot.

Hogy meggyőződünk eljárásunk értékéről, adjuk fel a következő feladatot: 1 kaszás 6 óra alatt kaszál le egy rétet, hány óra alatt kaszálja le 3 kaszás?

A gyermekek közt lesznek olyanok is, akik azt mondják, hogy 18 óra alatt. Ne magyarázzunk semmit, hanem rajzoljunk le a rétet 1 kaszással és mellé 3 kaszással. A rajz mindjárt feleletre ösztönzi a gyermeket. A rajz tehát halhatós kiegészítő eszköz, amely az absztraktról a konkrétire viszi a gyermeket és a szónál jobban kifejezi a tanító gondolatát. Az ismertetett eljárás azonban csak mint gyors és konkrét *bevezetés* értékes, amellyel érdekessé tesszük a számtant a kezdő fokon, de amelyet mellőzünk, mihelyt csak lehet.

A rajz olyan egyszerű lehet, hogy mindenki könnyen el tudja készíteni.

Horvát Samu
1870—1924.

A mi kis világunk szűk falain messze túlradó mélységes fájdalom borult reánk. A kösicei zsidó iskola szerény épületén gyászlobogót lenget a márciusi szellő és amikor a természet megújbodása mindenkinek szívébe új reményeket ültet, mi egy nekünk drága élet elmulása fölött kesergünk. És miközben a szívünket marcangoló fájdalom az enyhülés könnyeit fakasztja sze-

münkben, mi azokon keresztül is csak a mi kedves, jó igazgatónk mosolygó arcát látjuk és nem tudjuk elbinni, hogy ez már csak egy nagyon-nagyon fájó emlék . . .

Tanestületünk tagjai közül én voltam az Istenben boldogult Horvát Samu legrégebbi kartársa. 20 éve át működünk együtt ugyanazon eszméktől áthatva. Élete nyitott könyvként fekszik előttem, melynek fehér lapjait csupán két szó tölti meg értékes tartalommal: munka és szeretet.

Kedvvel, bizakodással végezte minden munkáját, olyan könnyedén, mint ahogyan a pacsirta énekel. Nem tekintette munkáját tehernek, hanem életszükséglet volt az neki, mert a siker, ami annak nyomán fakadt, elfeledte vele a fáradtságot, nehézséget. Az iskolában is otthont talált, kartársai és tanítványai voltak az ő családja ott benn. Résztvett szíve mindegyikünk munkájában, mindegyikünk sorsában. Sobasem gáncsolt, mindig buzdított és milyen szívesen dicsérelt! Mindenkihez volt egy kedves szava, mosolya; nem tudott senkire haragudni, mindent megértett és mindent megbocsátott, mert ő csak szeretett.

Az ő egyénisége mellett elképzelhető az ő családi élete. Nincsen szó olyan, mely annak szépségét, harmóniáját vissza tudná adni. Csak az, aki tanuja volt annak a páratlan melegségnek, mely rajongással szeretett hitvese és imádott egyetlen fia és egyetlen leánya iránt megnyilatkozott, csak az érti meg, hogy mit veszített benne családja.

Isten akarata csak 54 évig engedte a földi életet élveznie, tehát még messze az élet alkonyától hunyta le örökre jóságos szemét, de mégis hálával kell Isten sujtó kezére leborulnunk, amikor elmondhatjuk róla azt, amit oly kevés emberről, hogy Horvát Samu boldog ember volt. Szeretettel adott és szeretettel aratott bőségesen elsősorban családjában, azután az iskolában, a társadalomban mindenütt, ahol ismerték nemes, minden szépért, jóért és igazért lelkesülő nagy szívét.

Tanítványai, a IV. osztályos lánykák, szívetlőpő zokogása tölti be a košicei zsidó iskola falait, amikor elhangzik a megdöbbentő hír, hogy az igazgató nincs többé! Hiába reménykedtünk, hiába fohászokdunk, nem tér vissza többé. 32 évet töltött a tanítói pályán, abból két évtizedet Košicén fáradhatatlan; önzellen munkában. Őt hét előt döntötte ágyba egy látszólag kevésbé súlyos baj. Jó hitvese mindent elkövetett, nem kimélt sem fáradtságot, sem költséget, hogy baját enyhítse és amikor orvosi tanácsra Budapestre vitte, telte azt telve reménnyel, hogy nemsokára gyógyultan hozhatja baza.

Nekem jutott a fájdalmas szerep, hogy őt a tanestület képviselőjében elkísérjem utolsó útjára és amikor bucsuzom tőle, keresztültör igaz fájdalmon egy sikoly: Isten veled, jó barátunk, te igaz ember!

Košice, 1921. március 26.

Özv. Lányi Emília.

Gömöri Tagtársaim! Nyári közgyűlésünk szép és fontos tételeinek kidolgozására eddig senki sem jelentkezett. Igen kérek, ne nézzétek ölbeteit kézzel az események folyását, hanem lássatok egy kis szellemi munkához is. Tolleforgató társaim: támogatatok ily irányban, jelentkezettek minél előbb s tegyétek lehetővé, hogy folyó évi közgyűlésünk az eddigiekhez hasonlóan a teljes siker jegyében folyjon le. A tagsági díj — *elsősorban pedig a régi hátralék* — végleges rendezéséről meg ne feledkeztek. A megjelent

„Csehszlovák Tanügyi Törvények és Rendeletek“ gyűjteményének magyar nyelvű kiadását minden tanító iskolája számára rendelje meg. Rožňava Rozsnyó, 1924. ápr. 3. Schmögner János m. e. elnök.

Hasák Etelka

Folyó hó 6 án temettük el Felsőszeliben Hasák Etelka, 22 éves ev. tanítónőt, Hasák

Lajos ev. kántortanító kartársunk leányát. Fájó érzés nyilallik szívünkbe, amidőn e gyászesetről hírt adunk. Főzokog bennünk a keserűség s lelkünk nem talál megnyugvást, ha a tanítóság egének ezen évpályája kezdetén fénylő csillagát az enyészetbe hullani látjuk. — Az óriási részvét, amely az elhunyat utolsó útjára kísérte s amelyben a tanítóság is méltóképpen osztozott, biztosítéka elköltözött pályatársunk fennmaradó emlékezetének. A t. metési szerződést ifj. és id. Endreffy János, felsőszelii, valamint Szalontay Oszkár alsószelii ág. ev. lelkészek végezték. A tanítóság részéről, a sírnál Boros Béla mondott bucsuzót.

Felhívás. Kedves Kartársaim! Tavasz van! A természet új életre ébredt! A kötelességteljesítésnek belső szózata arra készlet, hogy a Szlov. Á. M. T. E. tagjait én is ébresszem, illetve felhívjam figyelmüket az Ő erk. kötelességeiknek teljesítésére is. •

Buzdító szóra, a lelkesedés tüzeinek élesztésére ne legyen már oly sokszor szükség! Kartársaim, testvéreim! Ti, akik oly szeretettel, odaadó lelkesedéssel közelítetek a magyar tanítóság magasra emelt lobogóját, hogy Hozzátok szólok, annak nagy oka van! Testvérek! Az elbocsájtottak száma megsokasodott! Sok-sok szerencsétlen kartársnak nyomora mindinkább szaporodik; nagyobbá, egyre sürgősebbé válik a segítség szüksége. Igen ám! de miből? Miből? Megmondom! Az 1921—1922. évi tagdíjak nagyrésze még mindig Brat. megyében is hátralékban van, hát még egész Szlovenszkon? Gyűléseken hallottátok, mily tetemes összeget tesz ki! Sok könnyet le lehetne vele törölni. Pedig azt szeretnénk, ha nem akadna egy is, akihez hiába fordulunk, akinél zörgetünk és meg nem nyitattik nekünk. Kérve-kérem azon kartársaimat, akik ezen erk. kötelességüknek már eleget tettek, keressék fel a még hátralékban levő kartársainkat és nőinket, legyenek segítségünkre, ösztönözzék Őket hátralékaik lefizetésére, kezdjék meg a gyűjtés munkáját körükben, siessenek a Szlov. Á. M. T. E.-nek segítségére, hogy ez az Egyesület akkor, midőn legnagyobb a veszély, kevesebb gonddal, gyorsabban, tetemesebb összegekkel törölgethesse a sok sok kicsorduló keserves könnyet. Tudom jól, tudom magamról, hogy az ilyen munka nem kellemes. De gondoljátok meg, hogy nem Önmagatoknak, hanem a nyomorban

szenvedőnek, tanítótiszlérek s családjainak, az ártat'anul szenvedő kenyérről kiáltozó szerencsétlen tanító gyermekekért tesztick. Ha már másképen nincs módunkban segíteni ezen szerencsétlencen, legalább anyagi segítséggel iparkodjunk enyhíteni kétségbeesztő helyzetükön. Én bizom, remélem, hogy lesznek köztetek, akik ez úgynek Aposztolai lesznek. K K Legyen lelkierőtök! A legnehezebb külső körülmények se térílsenek el Titeket hivatásszerű kötelességeiteknek becsületes teljesítésétől. A kultúra emberében érzékenységnek is kell lenni. Ime itt az idő! Mulassátok meg, hogy van is bennetek érzékenység! Sursum corda! JÓKA, 1924. márc. 26. Kart. üdv. Nagy Ferencz, Brat. m. pénztáros

Állampolgárság adományozása. Örömmel vettük tudomásul, hogy *Somogyi István* komárnói közs. polgári iskolai tanár kartársunk, Egyesületünk titkára, megkapta a csehszlovák állampolgárságot azon feltétellel, hogy megszerzi és u ölagosan csatolja a magyar állampolgárság kötelekéből való elbocsátást. Kérvényét Egyesületünk útján adta be. Ez a második honossági ügy, mely kedvező elintézést nyert.

Kartársaink figyelmébe.

Felhívjuk kartársaink figyelmét **dr. Bezák István** reáliskolai tanár, a magyar kiegészítő vizsgálati bizottság tagjának magyar magyarázatokkal ellátott **SZLOVÁK NYELVTANARA**, mely nemcsak a tanulásnál, hanem a **szlovák nyelv tanításánál is** elsőrendű szolgálatot tesz kartársainknak. A nyelvtani anyag rendszeres, módszeres szakszerű feldolgozása, könnyű megérthetése és az eddigi nyelvtani ismeretek alapján való világos és áttekinthető csoportosítása a könyvet nélkülözhetetlen segédeszközzé teszik. **Mivel a könyv csak korlátolt mennyiségben jelent meg**, felhívjuk kartársainkat, hogy azt minél előbb rendeljék meg. **Megrendelhető a szerzőnél dr. Bezák István főreálisk. tanár Bratislava, Státna reálka, valamint lapunk kiadóhivatalában is.**

Szemle.

Nimród vadászati és halászati folyóirat április 1-i száma ismét változatos és gazdag tartalommal jelent meg, melyből kiemeljük: *Emericus* vezető cikkét a vadállományról, *Kunszt* Károly érdekesen ír a selyemfarku vagy csonttollu madár téli megjelenéséről a Csallóközben, a tárcarovatban *Andaházy* Pál egy fajdkakasra való vadászatát írja le igen élvezetesen, ezeken kívül

aktuális hírek, vadásztrefák s a vándormadarak idei megérkezéséről összeállított táblázat egészítik ki a tartalmas számot.

A világ legnagyobb iskolája. New-Yorkban, a világ legnagyobb és népesebb városában van a világ legnagyobb iskolája, amelyet 128 tanterem vezetése alatt 5189 gyermek látogat naponként.

A 61 tanteremmel bíró iskolában van külön tornaterem és külön játszótér a fiúk és leányok számára, külön sektőkürára alkalmas termek a lúdöbteget és gyenge gyermekek részére, valamint löbb mint ezer abnormis gyermeket befogadni képes tanterem.

Van kisdudoroda, két főzőiskola, két varrósztály, divatáruosztály, két ácsműhely, nyomda, mozgóképfelvételek, rádiófelszerelés, vonósorchester, karének-club gyermekekből álló bank, könyvtár, faiskola stb.

Hivatásos ápolónőkkel bíró kórház áll a gyermekek rendelkezésére, azonkívül különféle kísérleti állomások, laboratóriumok stb. Valóban egész kis mintavárost alkot ez az iskola az 6 kiskorú polgáraival, hol az iskola falai között megtalálják mindazt, amire egy kultúremler igényt tarthat.

Filmek alkalmazása a tanításnál. Az északangliai neveők Black-poolban tartott nagygyűlésén — mint a *The Manchester Guardian Weekly* írja — Lord Gorell beszédet mondott, hogy hogyan lehetne filmek iskolai célokra alkalmazni. Lord Gorell először körvonalazta a munkatervet, mely szerint a kiküldött bizottság eljár.

A Közoktatásügyi Tanács szíves és minden segítségre kész volt, de mint más hasonló állami intézmények, — a kezdeményező erő hiányában van. Ha a Tanács meggyőződne, hogy a neveők kongresszusának kiküldöttjei a tárgyban érdekelve vannak, maga is foglalkoznék a problémával, hisz megvan hozzá a megfelelő szervezete. Azt hiszem semmi kétség nem fér hozzá, hogy a világnak a mozigéppel egy félelmes fegyver van a kezében, melyet jóra-rosszra egyaránt fel tudnak használni. Nehéz volna becsléssel meghatározni azoknak számát, kik nap-nap után moziba mennek. Egyesek szerint az Egyesült-Államokban hetenként nem kevesebb, mint 10 millió ember látogatja a mozgószinbázakat.

Három elválasztható csoportját különböztetem meg a filmeknek, de nem hiszem, hogy ezt valaha is figyelembe vették volna. Először van a szórakoztató film, mely általában a legelterjedtebb. Azután az általános érdekű film, mely maga is egy külön osztályt képez. Harmadik pedig a tanító célzatú — mondhatnánk talán a fogalom tisztábbá tétele kedvéért — a *pedagógiai film*.

A pedagógiai filmek vonatkozásában a bizottság először is adatokat kezdett gyűjteni. A helyzet tanulmányozása megmutatta, hogy a pedagógiai film hatalmas segítőeszköz lesz a tanításban. Ezt feltétlenül el kell ismernünk. Különböző országokban nagyokat tettek, de Anglia hátramaradt ezen a téren. A pedagógusoknak szükségük van áttekinthető, könnyen érthető, szenzációs címek nélküli felvételekre, melyekkel a tanító az iskolában előadottakat szemléltetheti. A filmek alkalmazkodnának a használatban levő tankönyvek menetéhez. A ma ismert, úgynevezett tanító-filmek semmiféle kapcsolatban nincsenek a tankönyvekkel. Persze itt a pénz is szerepet játszik és megoldás csak abban lehet, hogy az elkészítendő filmeket minél nagyobb körben használják. Ha az összeállítások alkalmaznák, nem hiszem, hogy a költségek akadályt képeznének. Így gondolom, legjobb volna, ha állandó közönségvállalat, mintegy filmkönyvtár alakulna, melyben az iskolák előfizethetnének és az őket rendszeresen kiszolgálná.

Ezután Lord Gorell még a tárgyacról beszélt, melyekben a filmek alkalmazást nyernének. Szerinte a történelem tanításánál kevésbé, de a földrajzban megbecsülhetetlenek lennének, szintúgy a természettudományokban is. Ezek azonban részlektérdekek, melyeknek tanulmányozásával a nevezett bizottság állandóan foglalkozik.

Szerkesztői üzenetek.

Munkatársainknak és lapunk minden olvasójának boldog husvétii ünnepeket kívánunk.

Többeknek. A beküldött dolgozatok a beérkezés sorrendjében kerülnek elbírálás alá, melyet mindenkor tárgyilagossággal intézünk. Nem egy esetben megtörténik, hogy a kidolgozás hiányos. Ilyenkor a téma kedvéért utbaigazításokat adunk, sőt magunk is el szoktuk végezni a szükséges simításokat, amiről az illető kartársak meggyőződhetnek. A legnagyobb jóátarat mell t is megtörténik azonban, hogy a dolgozatok közül papirkosárba kerülnek egyesek, aminek igazán nem a szerkesztőség az oka. Az illetők e helyen erről tudomást szereznek s hetekkel, sőt hónapokkal utána dolgozataikat visszakérik, amit már nincs módunkban megtenni. Azért szives tudomásvétel végett közöljük, hogy az el nem fogadott kéziratokat egy-két hélig még megőrizzük s ha az illetők kívánják, a *beküldött levélbélyeg* felhasználásával azokat visszaküldjük. K. F. Ebben a dologban a magunk részéről befejeztünk minden hozzászólást. Meg vagyunk győződve jóhiszeműségéről, amely azonban lévedésen alapszik. A kézirat dolgát a kívánt módon elintéztük. F. I. Peltőc. Vállalkozását helyeseltük s pártoljuk is. A felhívás helyszüke miatt a jövő számban jön. O. G. Palágy. Levélileg intéztük el. S. M. A nevelés mikénti módjáról elveket sorakoztat fel, amelyekkel úgy van, mint az, aki a mezőn összeszedi a sok szép virágot, de azokat szépen elrendezve bokrétába kötni nem tudja. Egy kis elrendezés után jönni fog.

Kiadóhivatali üzenetek.

T. I. Garay. Január hó folyamán küldött 80 Kc-át elkönyveltük 1924 évre. — **H. M. Doboruska.** Január 1-től a lapot megindítottuk. — **B. J. Nagycsalomja.** A tagok sorába felvettük. jelentkezzen Halász Ferenc pénztárosnál Ip. Sály. — **B. I. Sillca.** A küldött 100 Kc-val lagdja 1924 április 1-ig rendezve. — **T. O. Martos.** Jezo-Banai féle polg. neveléstan bármely könyvkereskedésben kapható. — **F. E. Rimavska-Sobota.** Tagjaink sorába felvettük a lapot jan 1-től megküldöttük. — **S. L. Nizna Pokorác.** A küldött 60 Kc-va, 1923-ra hátráléka liegyenlítve, 1921. évi 40 Kc-ból 20 Kc-át törlesbe bozunk. **W. A. Tornala.** Tagjaink sorába felvettük, lapunkat jan. 1-től megindítottuk **Sz. V. Nové-Zámky.** A kért számot elküldtük. — **P. Gy. M. Boleslav.** A kért számokat elküldtük.

U. K. Čakonovce; január 12-én küldött 20 K-val előfizetési hátraléka 1923. dec. 31-ig van rendezve. T. I. Garaň; jan. 12-én küldött 20 K-val lag-dija ez év végéig rendezve. Sz. S. Malý Kővesd; jan. 15-én küldött 100 K elkönnyelése után, 1923. dec. 31-ig még 20 K hátraléka van.

Pályázati hirdetés. A sirtei (p. loco, ž. XX.) róm. kath. filiális iskolaszék magyar tannyelvű iskolájánál megüresedett kántortanítói állásra április 25. határidővel pályázatot hirdet. Az 1923. május 4-iki javadalmi jegyzőkönyv szerint a helyi járandóságok 2326 K-ra értékelve (megfelelő lakás, kert, gazdasági épületek, 10 k. hold szántórét, 1/2 telek után legeltelési jog, 10 q vegyes életnemű, stola) a többi államsegély. Köteleessége a fiókegyházi kántori teendőket és a hitoktatást is végezni, az egyházközségi és egyesületi élet teendőiben tevékenykedni. Slovenskó ruszinszkói illetőségű, nostrifikációs vizsgával vagy slovenskói tanítói érettségivel bíró tanerők felszerelt kérvényüket a róm. kath. plébániai hivatalnak Malé-Ratovce p. Sirte ž. XX. küldjék. A megválasztott az állást az özvegyi félév miatt szept. 1-ig mint helyettes, azontul mint rendes kántortanító foglalhatja el.

Állatok kitévésére természetrajzi tantervek szállítására vállalkozik Kunszt Károly nyug. tanító Somorja—Šamorjn.

Ježo—Banai, Polg. neveléstan I—III. évf. kötve	25— Kc.
A rajz művészete. Számos előmintákkal lerajzoláshoz 78 különféle füzet	10— »
Tollrajzminták 12 füzetben	10— »
Gonz, Zeichenschule kötve	38— »
Imre Lajos, A falu művelődése	8— »
Varró Margit, Zongora tanítás és zenei nevelés	4.— »
Péter József, Eljárásom a fönomikai olv. tanít.	24— »
Juhai, A gyermek első tanítója	18— »
Foerster, Az élet művészete	18— »
» Élet és jellem	18— »
Déván István, A modern atlétika	30— »
Marberger, Hogyan védekezzünk a tuberkolózis vagy gümőkór ellen?	10— »
Štefan Mihály, Szlováknyelvi tanfolyam (szótárral)	16— »
Jankovics—Dobai, Uj Auróra almanach 1924. évre kötve	20— »
Buchner, Temetési könyve	20— »
Suitbert-M., A chorális ének katekizmusa	7— »
Bozoky, Magyar egyházi halotti könyv kötve	10— »
Sztojánovics, Elm. és gyak. Harmonium iskola	40— »
Luspay, Modern Orgonakiséreték rk. egyb. népének.	10— »
Ritter, Orgel-Schule Bd I—II.	30— »
Striegeler, Der moderne Organist	36— »

Megrendelendő: **Szent József** könyv- és papírkereskedésben

POZSONY—BRATISLAVA, Lőriuckapu-utca 3.

Pályázati hirdetés. A naszvadi rk. iskolaszék pályázatot hirdet egy fiúiskolai helyettes osztálytanítói állásra. Fizetés hitközségi államsegéllyel. Tanítási nyelv magyar. Pályázati határidő folyó évi április 24. — Župa Nitra; okres Stará-Ďala. Iskolaszék.

Pályázati hirdetés. Betöltendő választás útján Komárnóban, a közs. elemi fiúiskolában egy osztálytanítói állás. Javadalma a község házi pénztárából évi 1800 K fizetés és megfelelő lakbér, a többi államsegély, mely bizto ltva van Férvények kellően felszerelve (nosztrifikált oklevél, működési bizonyítvány, illetőségi bizonyítvány) az iskolaszéki elnök címére küldendők. Pályázati határidő április 23. Az állás azonnal elfoglalandó. Komárno, 1924. ápr. 1. Weisz Kornélia sk. isk. széki jegyző. Dr. Kamrás József sk. isk. széki elnök.

Pályázati hirdetés. A nagyövedei ref. iskolaszék II-od tanítói állásra április 25-1 lejáratall pályázatot hirdet. Javadalom: az egyháztól egy szobás lakás legszükségesebb bútorzattal, 100 K készpénz, 20 K kerületmény, 120 K lakbérpótlék, a többi államsegély. Kötelesség: az alsó osztályok tanítása és női kézimunka oktatás. Pályázhatnak nosztrifikált, oklevéllel, csehszlovák állampolgársággal bíró magyar ajkú ref. vallású férfi és nőtanítók. Állás azonnal elfoglalandó. Pályázati kérvények Ref. esperesi hivatal Alsószece, Zólyom-megye, u. p Alsóvárád — címre küldendők.

Stampay

egyh. ének- és imakönyvek szlovenszkói püspöki jóváhagyással csinos félvászonkötésben, 42 új énekkel bővitve, — a melléköltségeken kívül, % nélkül 6 kor. — Köbölkut, župa Nitra.

JÓ KARBAN LEVŐ concert ZONGORA költözöködés miatt jutányos áron, kartársnak részlelvezetés mellett is eladó a deáki nyug. kántortanítónál.

Felhívás. Felhívjuk kartársainkat a most elhunyt Horvát Samu košicei kartársunk kiváló művének a *Derhs percek*-nek megrendelésére, amivel családján segítenek. Ára 18 Ké. A pénz öze. Horvát Samuné címére küldendő. *Košice, Molnár-u. 7.*

Templomi-organák, Harmoniumok,

Cottage-féle nyomó és szívószervezettel

Pianó és Pianinókat

szállít az 1869-ben alapított gyár.

J. Tuček Kuttentberg (Csehország) cég.

Alapítás óta szállított: 287 organát, 7300 harmoniumot. Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve. Különlegességek: Orchester harmoniumok, nyomószervezettel és Percussion nélkül. Összerakható és hordozható harmoniumok.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőség címére küldendők. **All. polg. leányiskola, Komárno (Komárom).**

A kiadóhivatal ügyeit (előfizetések, hirdetések, reklamációk) **Árendás József közp. pénztáros és Telkes Mihály közp. ellenőr intézik.**

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banal Tóth Pál.**

Társ-szerkesztő: **Vaskó Imre.**

TARTALOM:

Vezércikk:

Utánpótlásunk 213 oldal.

Gáspár János:

Május 215 oldal.

Dr. Takács Menyhért:

La Fontaine meséi . . . 218 oldal

Dr. Varjú Mihály:

Az új tantárgy 223 oldal

Schlosz Lajos:

Külföldi gyermekek a Cseh-
szlovák köztársaságban . 228 oldal

Egyesületi élet 231 oldal

Szemle 236 oldal

Kiadóhivatali üzenetek.

Hirdetések.

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola, } Komárno
Kiadóhivatal: Községi elemi iskola, } (Komárom.)

HUSZÁR ISTVÁN

KÖNYV-, PAPIR- ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉSE
KÖNYVNYOMDÁJA ÉS KÖNYVKÖTÉSZETE

NITRA

Az összes engedélyezett szlovák és magyar nyelvű
tankönyvek, segédkönyvek és térképek
állandó raktára.

== Ifjúsági és községi könyv-
tárak szállítása! ==

Természettani és lermészeti-
rajzi képek és tanszerek!

Iskolai szerek, füzetek, iró-
szerek stb. a legjobb mi-
nőségben és olcsó áron.

Zongora, harmonium, hege-
dűiskolák, orgonahangje-
gyek, kántorkönyvek.

Az állami nyomda által ki-
adott iskolai nyomtatványok
raktára.

Nevelő kézimunkához szük-
séges anyagok, segédesz-
közök és kézikönyvek.

⋮ Könyvnyomdai és könyvkö-
tőmunkák csinos kivitelben. ⋮

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banaí Tóth Pál.**

Társzerkesztő: **Vaskó Imre.**

Utánpótlásunk

elintézetlensége egyike azon súlyos körülményeknek, amelyek a magyar tannyelvű iskolák jövőben való fenállását életbevágóan befolyásolják. E tekintetben felmerült aggodalmainknak nem egy ízben adtunk már kifejezést e lap hasábjain, mert tudatában vagyunk annak, hogy e kérdéssel szemben megnyilvánuló közöny és nemtörődömség mellett a magyar tannyelvű iskolák élete a pangás és a tönk felé vezető úton halad.

A köztársaság keretébe utalí magyarság jövőben való fennmaradásának életforrásai a magyar tannyelvű iskolák, melyeknek szellemi ereje termeli azt a sajátos magyar kultúrát, mely az itteni magyarság életfeltétele s amely csak ebben a kultúrában tud élni s ennek a kultúrának a halálával is hal meg.

A folytonos fejlemények az utánpótlás kérdését mindinkább égetőbbé teszik, olyannyira, hogy magát a kulturális szolgálat folytonosságát is veszélyeztetik. Hiszen a dolog természete általában olyan, hogy ahol utánpótlásról gondoskodás nem történik, ott a munka folytonosságában zavarok támadnak s ez éppen a legnagyobb nyugalmat feltételező kultúrászolgálat terén érezteti leginkább káros hatását.

Nem vitatkozunk itt azzal a téves felfogással, mely azt tartja, hogy Szlovenszón elég állásnélküli tanerő van, akikkel a megüresedő állások betölthetők. Ha léteznék is ilyen időleges állapot, mint ahogy nem is létezik, akkor sem volna szabad az utánpótlást ilyen labilis dologra bázisozni, amely nem mentheti fel az intező köröket az utánpótlás intézményes biztosításának kötelezettsége alól.

A dolgok mai elszomorító állása mellett egy rideg tény kell csupán leszögeznünk: *egyetlenegy magyar férfit tanítóképzőnk sincs*. Ez a tény egymagában is kiáltó módon jellemzi az utánpótlás ügyében megnyilvánuló nemtörődömséget. Elte-

kintve attól, hogy 1500 magyar tanerő jövőbeni utánpótlásának biztosításáról van szó, egyéb körülmények is szükségessé tették volna ebben az ügyben való eddigi intézkedéseket. Ugyanis, a tanügyi kormányzatnak az iskolaszervezet javítására való törekvése, mely legújabbban a 8 osztályos elemi népiskolában nyilvánult meg, annak eredményes keresztülvitele a maga természetességében több iskolatermet és több tanítót tételez fel. A szlovák tannyelvű iskoláknál ez az utánpótlás nem ütközik nehézségbe, mert hiszen vagy tizenegy képző gondoskodik arról; de miből pótolják a tanerőket a magyar tannyelvű iskolák?

A nem állami tanfőiség nyugdíjügyének elintézését a jövő év elejére ígérték. Feltéve és megengedve, hogy ez addigra megtörténik, mintegy 200 idős, érdemes magyar kartársunk megy nyugalomba, akik lörödött testtel és lélekkel kénytelenek még ma is a nehéz munkát ellátni, mert a mai nyugellátással az éhhalálnak lennének kiszolgáltatva. Honnan vegyünk helyettük új magyar tanerőket?

Azonkívül itt van a mindannyiunkat állandó izgatottságban tartó s valósággal szörnyeteggé fejlődött honosítás ügye, mely naponta szedi áldozatait a magyar tanerők soraiból. Szerencsétlen kartársaink helyébe hol találunk magyar tanerőket?

A tanítóképzés terüvet reformja, mely beállításában a magyar tanítóképzést is elintézni kívánja, ma még javaslat formájában létezik s ha holnap kerülne is a megvalósulás stádiumába, akkor is későn jönne. Ily körülmények közl aggodalommal nézünk a dolgok jövő fejleményei elé s prófétai szellem nélkül is előrelátjuk az elkövetkezendő zavarokat.

A magyarságnak, mint nemzeti kisebbségnek, szabad kulturális kifejlése a békeszerződés lételes intézkedéseiben nyert biztosítékok, melyeknek intenciója nem az, hogy elvenni, hanem *adni és a meglevőket biztosítani*. Éppen ezekre való utalással bizonyos kötelezettségek teljesülését várjuk az államhatalom részéről, hogy megtörténjenek azok az intézkedések, melyek a demokrácia kardinális lényegén, az egyenlőségen alapulnak s mi magyarok az egyenlő faji elbánás alapján, úgy bíraltassunk el a kulturális téren, mint az állam más nemzetei.

Emlékezetünkben él a köztársasági elnök úr üzenete, melyet egy interjúján kapcsán juttatott el hozzánk 1922. évben.

Az interjuvoló, egy magyar lap főszerkesztője, a többek között a következő kérdést terjesztette elő:

— Mi a fölfogása Elnök Úrnak a magyarság iskolaügyi követeléseiről. tekintettel különösen a nyári iskolaügyi akcióra? A magyarság Elnök Úr személyében saját népének, a cseh nemzetnek, legnagyobb tanítóját látja és úgy véli, hogy saját népének tanítója más nemzetek kultúráját és ezzel az állam kultúráját is elő fogja mozdítani.

— *Minden kisbbség minden kul'úrdlis szükségletére tekintettel kell lenni és azokat a legnagyobb mértékben elő kell mozdítani — volt a válasz.*

Az államfő e kifejezett intenciójának végeredményben mégiscsak érvényesülnie kell a kultúrkormányzat terén. Ezek a kijelentések belátóbb és méltányosabb tanügyi politika elkövetkezését feltételezik, amely számol az állam keretei közt élő különböző fajú népek kultúrigényeivel s módolád arra, hogy az állam minden fajú polgárának gyermeke a maga anyanyelvén és természetes lehetőségének megfelelő kiképzést és érvényesülést nyerhessen.

Szivünkön fekszik a magyar kultúra ápolása és fejlesztése és átérezzük azt a komoly felelősséget, mely reánk hárul, hogy a közlérsaság keretei között ezt a munkát becsülettel ellássuk. Ez a munka egy részlete annak a nagy ügynek, melynek mi is az életünket szenteljük — *a népnevelésnek*. Ennek a nagyfontosságú államérdeknek teszünk szolgálatot akkor, amikor a magyar tannyelvű iskolák tan-személyzete utánpótlásának intézményes biztosításáért szót emelünk.

Május.

Légy üdvöz kikelet! Ezt susogja a tavaszi, langy szellő. Ezt dalolja a tavaszt sejtő dalos madárka a faágon. Ezt mondja az ébredő természet csodás, végtelen nagy élőlénye éppenugy, mint az alig látható piciny rovar. De miért e lelkesülés? Mi az, ami úgy fogva tartja most a lelket? A reménység. Igen, a reménység. Kikelet, tavasz, ébredés, újulás, reménység mind, mind édes testvérek. Az ősz az elmulás szaka, a tavasz az ébredésé. Óh de sok reménység — mely az emberi kebelben támad, — marad csak reménység, vágy, sóhajtás. És mégis remélünk. Remélünk, mert remélünk kell. Hol remény nincs, ott megszűnik az élet.

Lelkünk önkéntelenül is a tanítói kikeletre gondol. Eszünkbe ötlik ezer és ezer dicshimnusz a tanítói pálya fontosságáról. Pedig ez a legtöbbször színes szappanbuborék, frázis.

A megélhetés nehéz gondja, gyermekeink bizonytalan jövője redőket von a családfenntartó homlokára. A mindennapi élet terhe mint egy hadi tank biztos mozgással szalad tova s rettentő súlyllyal tiporja agyon a földgolyó legértékesebb, de leggyaralóbb teremtményét, az embert. Jaj annak, ki nem tud megbirkózni a sorsnyujtotta küzdelemmel. Menthetetlenül elpusztul s nyomorult féreg módjára fejjel rohan a köfalnak s a halál fiává lesz. A gyűlölködés tankjának kereke hányszor fordul felénk! Szívünk hevesen dobog. Gyakran tolul előtérbe lelki szemünk előtt a keserű gondolat: Ha már születünk, mért vertek meg az istenek azzal, hogy tanítóvá tettek. Szívünk szorul, már-már kitör, de fegyelmezi a türelmesség, szerénység, mit belénevelt a tanítórsor, az élet.

Lám, mégis azt mondom: A gyűlölség fullánkját ne viszonozd, hanem tűrj, szenvedj és remélj! Ha az élet harcának szükségé van reád, mint katonájára, akkor előbb-utóbb megnyered érdemelt zsoldodat. Ha nem, akkor föld nyeljen el s az utókor felejtse el nevedet: néptanító.

Légy üdvöz kikelet! Szívünk érzései kitörnek ajakunkon. Dehát ki parancsolhatna a májusnak, hogy ne jöjjön! A lombos erdőnek, hogy lombjait ne mozgassa, ha vihar tépdesi. Ki a felhőnek, hogy könnyeit ne öntse, ha vihar éri? A száraz ág reménytelen, kihalt, nem alkalmas a fészekrakáshoz. Kizöldül az ág, hogy fészket rakhasson reá dalos madárka, meg, hogy legyen majd a fáradt vándornak a lombos fa enyhet adó pihenő-hely. Óh, hány boldog fészek rombolódott össze az élet érzéketlen, kegyetlen viharától. Hány fészek atyja nyugszik hideg sírhant alatt, míg övéi könnyes szemmel, hallgató ajakkal, némán állanak.

El a viharral testvéreim, mely a lombos erdő isteni szépségét megzavarja, tavaszi megújulását késlelteti. Félre a viharral, hogy a felhő könnye áldáshozóan peregjen a szomjas anyaföldre. Félre a mázsás terheket, a kenyérgondot az érzékeny, emberi szívről, hogy nemes hivatásának élhessen, hogy boldog legyen. Hogy érdemes legyen élni. Vajjon lesz e valamikor balsam a csüggedt lelkekre? Vagy csak lelkünk sebei, sérelmei sokasodnak; vagy ezután is csak szöözön lesz a szenvedés ára.

Rettenetes zivatar dühöng az élet tengerén. A hullámok torony magasra emelkednek, majd visszahullnak s szédítő örvény

támad nyomukban. S a rettenetes, tátongó örvényben a habok ide-oda hányják a rozoga hajót. A hajó himbálódzik jobbra, balra. Minden hullám ellensége. Hol keleti, hol nyugati szél éri. Beletekintünk a hajó mélyébe s megdöbbenve vesszük észre, hogy a hajó lakói szenderegnek. Hogy lehet ez? Ily rémes viharban, a sorsra bízni az életet, nemtörődömség, sőt öngyilkosság. Állnak ugyan ört néhányan a hajón, kik görcsösen markolják a kormányt, erejüket megfeszítve mozgatják az evezőket. De ők kevés erőt képviselnek ahhoz, hogy ily rémes zivatarban révparthoz segítsék az amúgy is rozoga hajót. Az ő munkájuk csupa erőlködés marad s az eredmény alig valami. Ébredjetez rozszant hajó lakói, az élet-tenger elhagyottai. Evezőre mindnyájan, hogy révpartot érjetez. Ha összefogtok, talán leküzdítez a romboló vihart. Hát édesebb-e a lethargia párnája, melynek vége a biztos halál, mint az öntudatos, — bár nehéz öszszmunka, a jobb jövő reményében? Igen, evezőre véreim, mert mi élni akarunk. A diófa, melyet őseink ültettek, még ma sem terem nemes gyümölcsöt, de arra kell törekednünk, hogy öntözgetéssel, nyesegetéssel oda neveljük, hogyha már mi nem is, de legalább unokáink meg legyenek elégedve gyümölcsével. A mi életünk hasonlít az égő gyertyához. Mig munkálkodunk, addig esetleg megtűrnez, ha nem is becsülnek. Ha elgyengülünk, akkor eldobnak, vagy a létminimumhoz sem elég fillérekkel bocsátanak el. Névtelenek vagyunk, mint a népdal szerzői.

Légy üdvöz kikelet! Nekünk is kell tavasznak lenni, mert ahol tavasz nincs, ott nem lesz nyár sem. Hogy azonban a reménység ne csak gyöngge hajtás maradjon, azért dolgoznunk, tennünk kell. Hogy megnőjjön, megérjen s majdan gyümölcsét learathassuk. Van-e neked Testvérem reménységed? Nem várom feleletedet, mert lenni kell. Talán a sok tüszúrás, bántás, mint gyomok nem hagyják kifejlődni reménységed piciz fakadását. S így csaknem feladod a reményt. Ne tedd! Lám, a fecske újra meg újra rakja sárfészékét, ha leverik. Mindent elveszthetsz, mindent elvehetnek tőled, csak a reménységet nem. Üres, sivár lenne kebeled anélkül. Aztán . . . a Te reménységed az enyém is. Mily jó azt tudni, hogy nemcsak nekem fáj, ami fáj, hanem Neked is. Örömed az én örömem is. Pusztítsuk hát a gyomot, a gazt, melyek reményeink teljesedését gátolják, de közös erővel. Így könnyebb lesz a munka, biztosabb az eredmény s édesebb a munkánk gyümölcse. Nézd, hogy nyüzsög az élet, hogy zümmög a legkisebb bogárka is. Mind, mind élni akar. Tavasz van. Tőlünk függ, hogy milyen nyaruok lesz.

Mivel pedig reménységünk csupán a munkára van építve,

bizvást joggal várhatjuk annak teljesülését. Ez az igazság alapja, amely oly szilárd, mint a gránit szikla. Senki, senki el nem vitathatja tőlünk az igazságot. De sziveinket csupán egy közös érzés hassa át: A munkánkba vetett erős, törhetetlen hit. Semmi más. Munkára fel! Légy üdvöz kikelet!

Gáspár János.

Ozábal-féle Nyitramegye
földrajzának szlovák és
magyaryelvű kiadásai
21,626/l/A/1924. sz. alatt
engedélyezve lettek.

Megrendelhető minden
könyvkereskedésben és
- - a kiadónál - -
Huszár István
könyvkereskedésében
Nitrán.

La Fontaine meséi.

Irta: Dr. Takács Menyhért.

jászóvári prépost.

A régi írók közül Terentius-t szerette a legjobban. Az ő vígjátékainak az olvasása kedveltette meg vele a szinpadot. Hamarosan le is fordította a latin költő egyik legsikerültebb darabját: az Eunuchus-t. Ki is adta nyomtatásban. Ez volt az első irodalmi debut-je. Bár ebben a fordításban nem tudta ragyogtatni költői talentumát úgy, mint eddig verseiben és elbeszéléseiben, melyek később nyomtatásban is megjelentek, de ez a legkevésbé sem bántotta, mert azt érezte, hogy az Eunuchus mégis csak a leginkább figyelemreméltó és a legszabályosabb műve, amely megérdemli, hogy a közönség elé kerüljön.

Eltől fogva sokat járt kelt a vidéken s elő is adta ezt a darabját, meg egy másikat is a kezdő ember sikerével. Ez éppen elég volt neki, hogy végkép szakítson a gyakorlati életpályával és mindenestől költővé legyen. Vándorlása közben találkozott Molière-rel és annak egy színésztruppjával s megnézte annak néhány vígjátékát. Azonnal észrevette, hogy megtalálta azt, akit keresett, „aki bevezette Franciaországba a jóízű és Terentius levegőjét”. Nyomban csatlakozott is hozzá, mivel egykoru volt és izlés tekintetében is teljesen megegyezett vele. Kölcsönösen megszerették egymást. De nem soká maradtak egyedül. Két még fiatalabb poéta kereste fel őket: Racine és Boileu, kikkel mihamar megharathoztak s megalkották az első vidéki irodalmi kört.

Gyakori összejöveleiken felolvasták a műveiket s erős irodalmi mozgalmat indítottak, amelynek az volt a bevallott célja, hogy kiküszöböljék a francia stílusból az addigi terjengősséget, dagályt, keresettséget és bohóckodást s érvényre juttassák a szépet, az igazat és természetest a szellemi alkotásokban. Meg tudták azonban becsülni Corneille-t és mindazt, ami a régieknél követésre méltó.

La Fontaine meg is örökölte ennek a irodalmi körnek a működését *Psyché* című regényének az elején, mint egy felejthetetlen kedves emléket, amely állandó nyomokat hagyott költői lelkében.

Bár a színmű-írás talentumának nem volt az igazi genreje, mégis nagyon ragaszkodott ahhoz írt egész operákat, vígjátékokat, pásztor-idylleket és mythológiai jeleneteket, sőt egy tragédiához is hozzáfogott; majd verseket írt egy ballethez, amelyet eljátszottak illetve elénekelték és eltáncoltak Chateau-Thierryben igen előkelő közönség előtt. Ebben az időben igen divatosak voltak Párisban és Saint Germainban a pompás ballet-előadások, amelyekben a királyt és kísérelét szokták bemutatni. Ez az ízlés kezdett lábra kapni a vidéken is. Bár költőnk Ballet-je egyáltalán nem hasonlított az ú. n. királyi ballethez, de mivel kevésbé volt költséges, nagyon vonzott és sok örömet szerzett. Tárgya egy foltozó vargának a kalandja a keresztútnál. Címe: *Les Rieurs de Beau-Richard*. Ennél a keresztútnál szoktak t. i. összejönni Chateau Thierry városka naplopói, hogy elmondják az újságokat és megbeszéljék a napi cseményeket. Ezt a tárgyat elbeszélés alakjában is földolgozta a költő és nyomtatásban is kiadta.

III.

1657-től 61-ig La Fontaine a gazdag és nagy befolyású Fouquet állami főintendáns házában élt, akinek őt Jannart, a költő feleségének rokona, mutatta be. Ennek ajánlotta *Adonis* című epikus költeményét. A híres költő-barát nem kívánt tőle mást, minthogy minden három hónapban néhány verssel örvendeztesse meg. Itt nagyon jól érezte magát, mert csupa vidámság, játék és zene vette körül s barátai gyakran fölkeresték, bár az örökös zaj és pöffeszkedés, melyet a beözönlő vendégek részéről tapasztalt, sokszor nyomasztólag hatott a lelkére. Ilyen deprimált hangulatban tette egyszer azt a nevezetes kijelentést, hogy „gazdagnak lenni voltaképen nagy nyomoruság“. Mikor azonban Fouquet kegyvesztett lett és Jannart-tal együtt számkivetésbe került, La Fontaine úgy érezte magát, mint akit a villámcsapás szele ért. Barátja de Maucroix arra kérte őt, hogy térjen vissza Thierry-be és rendezze

össze-vissza küszált anyagi ügyeit, de ő azt felelte, hogy követni fogja a száműzötteket.

Fouquet pere veszedelmes fordulatot vett. Attól lehetett tartani, hogy halálra ítélik. A költő e fölötti elkeseredésében egy gyönyörű elégiát írt *Aux nymphes de Vaux* cím alatt, amely tele van az önfeláldozó barátság igazi érzelmeivel. Ennek is volt némi része abban, hogy Fouquet kikerülte a halálítéletet.

Ebből az időből származik La Fontaine-nek több kisebb költeménye: ódák, balladák, madrigálok, amelyekben a Fouquet-nél eltöltött idő édes emlékeit dicsőíti. Ott tett szert különben széleskörű ismeretségre; ott találkozott a többi között: Mme Sévigné-vel, Mme Scudéry-vel, Desmarets-el, Conrart-al és Chapelain-nel; őt nézte végig nagy lelkesedéssel Molière két vigjátékát a: *L'école des maris* és a *le Facheux* címűeket, amint azt Maucroix-hoz írt levelében egész elragadtatással említi.

Fouquet bukása után La Fontaine tényleg követte a száműzött Jannart-t Limousin-be, de nem sokáig maradt vele, hanem visszatért Thierry-be, ahol a fiatal de Bouillon hercegnő pártfogását szerezte meg magának. Ennek a házában kapott szállást és minden kényelmet. Örökös vidámságban élt, és nem volt egyéb gondja, mint elbeszéléseket és meséket írni a hercegnő mulattatására. Rövid egymásutánban három gyűjtemény jelent meg ezekből a mulattató olvasmányokból királyi privilégiummal, amelyek annak a kornak pajzán szórakozásokat és sokszor sikamlós tréfákat hajhászó szellemét hirdetik. A költő, akinek Eunuque-ja alig kellett feltűnést, ezzel a könnyű műfajjal mihamar a szellemes francia írók sorába emelkedett.

Madame de Montespan XIV. Lajos kegyeltje és nővére madame de Thianges siettek La Fontaine-t a magok körébe vonni s az neki igen jól esett, mert ő csak a szellemes és mindenféle kedvtöltést ígérő női társaságban érezte magát boldognak és nem kereste a nagy urak és királyi udvaroncok pártfogását, amellyel az udvar körébe juthatott volna, mint barátai Racine és Boileau. Az előkelő hölgyek révén remélte XIV. Lajos bizalmát megnyerni, ami — talán épen e miatt — igazában nem sikerült neki. Soha sem lett belőle a király udvari poétája, de annál inkább kitűnteték a luxemburgi palota kis udvarában, ahol a fiatal özvegy orléánsi Margit uralkodott. Ennél volt ő gentilhomme servant, a hogy a szép hercegnő nevezte. Több versével igyekezett a költőt a kegyet meghálálni.

Ennél még érdekesebb volt a nagy meseírónak de Buillon

hercegnővel való összeköttetése. Ő volt az, akit ünnepelt *Adonis* című verses elbeszélésében és *Psyché*-ről szóló regényében. Akkoriban sokat vitatkoztak a doktorok egy új orvosszernek: a chininnek hasznos vagy káros voltáról. Maga a közönség is két pártra szakadt: pro et contra. De Buillon hercegnő csodaszert látott benne s lelkesedésében a népszerű La Fontaine-t kérte meg, hogy versekben magasztalja a csálhatatlan orvosságot. Költőknek nem nagyon imponált ez a furcsa kívánság, de nem volt az az ember, aki egy előke ő hölgynek bármit is meg tudott volna tagadni. Itt tehát egy semmimondó verset erőt a „quin quina“-ról is, amely tele van dédelgető udvariassággal és hízegő gyöngédséggel anélkül, hogy a kérdés lényegével foglalkoznék. Minden gondját arra fordította, hogy verses elbeszélései első gyűjteményét kiadja. Ez a gyűjtemény 1664 ben jelent meg: „*Nouvelles en vers tirées de l'Arioste et de Boccace.*“ A következő évben kiadta elbeszéléseinek második sorozatát szintúgy verses formában. Amíg ezzel buzgólkodott, mind a két pártfogónőjét elvesztette. Az orléánsi hercegnő meghalt, Bouilloné pedig kalandos élete miatt sok kellemetlenségbe bonyolódott és elköltözött a luxemburgi palota tájékaról. Ezzel — legalább egyelőre — vége lett a költő gondtalan életének. Anyagi zavarokkal küzdött, amelyeket még súlyosabbá tett az a körülmény, hogy 14 éves fiának neveltetéséről is gondoskodnia kellett. Költői hírneve azonban már meg volt alapítva s azzal népszerűsége is. Műveiben az irodalom-pártoló közönség egy egészen új költői nyelvet ismert meg, amely szerencsés vegyüléke volt az I. Ferenc korában divatos naiv és erőteljes stílusnak s a XIV. Lajos századában uralkodó előkelő és ragyogó eleganciának. Ennek az új költői nyelvnek a birtokában határozta el, hogy állítai az aesopusi meséket a francia irodalomba.

IV.

1668-ban jelent meg ezeknek a meséknek az első hat könyve, melyeket Lajos francia dauphin-nek, XIV. Lajos fiának ajánlott. Érdekes az előjáró beszéd, melyet La Fontaine ez alkalomból a trónörökösökhöz intézett: „Bátor vagyok — mondja a többi között — fenségednek néhány tanulmányomat bemutatni, amelyek ifjú korának megfelelő szórakozást nyújtanak. Kegyed abban a korban van, amidőn a mulatság és játék meg van engedve a trónörökösnek, de ugyanabban az időben gondolatait néha komoly reflexiókkal is el kell foglalnia. Ilyeneket találhat azokban a mesékben, melyek Aesopustól származnak. Megvallom, hogy azok látszólag gyermek-mesék, de a valóságban fontos igazságokat tartalmaznak.

E művek olvasása észrevétlenül elveti a lélekben az erény magvait s megtanítja azt önismeretre anélkül, hogy bennök önmagára ismerne... A mi legyőzhetetlen uralkodónk nagy képességeket hagyott önre már születésében s azokat példájával minden nap növeli. Látnia kell, hogyan formálja meg ő nagy céljait, észre kell vennie, hogy megdöbbenés nélkül nézi Európa mozgolódását... hogy első föllépésekor behatol egy tartománynak a szívébe, ahol lépésről lépésre elháríthatatlannak látszó akadályokra talált; hogy egy másikat nyolc nap alatt leigáz a háborúra legnehezebb időjárásban... amidőn nem elégszik meg azzal, hogy legyőzi az embereket hanem az elemek fölött is uralkodik és amidőn győztesen visszatér, mint Nagy Sándor, úgy uralkodik a népeken, mint egykor Augustus. Vallja be, hogy ön is vágyik ily dicsőség után, ifjú kora dacára türelmetlenül várja az időt, amidőn majd az ő versenytársának nevezheti magát. Ön nem fogja bevárni azt az időt, ön megelőzi azt. Ezt bizonyítja az a nemes nyugtalanság, az az élénkség, az a hæv, az a szellem, bátorság és az a lelki nagyság, melyet ön minden percben tanusít. Kétségtelenül nagy öröme az a mi uralkodónknak, de kedves látvány az egész világnak, hogy lát növekedni egy fiatal csemetét, amely egykor árnyékával be fogja takarni a nemzeteket és népeket."

Ebből a bevezetésből látszik, hogy La Fontaine a dauphin utján akarta magának megnyerni a király kegyeit. Mind hiába. A sok sok magasztalás, a nyílt és hízeltő beajánkozás nem használt semmit. XIV. Lajos a nő e kényeztetett kegyencét nem szerette soha.

Költőnk, hogy anyagi zavarain segísen, ismét női pártfogó keresett s meg is találta de la Sablière asszony személyében. Ez 1672-ben történt, amidőn már verses elbeszéléseinek harmadik gyűjteménye is megjelent. Az új pártfogónő beajánlotta őt de Harley-nek, a párisi parlament első einökének, aki különben is lelkes olvasója volt La Fontaine műveinek. Ez azután magára vállalta fia nevelését és Sablièrené meghívta házához a költőt, aki hozzá is költözött és teljes husz évig maradt nála. Itt azután vigan élte világát a sok udvari ember, előkelő idegen, művész és költő társaságában. Maga a háziúr is — aki különben pénzügyárisztokrata volt — szeretett verselni s a maga részéről nem talál semmi megütközni valót abban, hogy a feleségének a kegyence, mint benső családtag, lakik a palotában. Volt ott különben egy másik is: de la Fare marquis s a két kegyenc egészen jól megtért egymás mellett. Ilyen volt annak a kornak az izlése:

a királyi udvarban épen úgy, mint az arisztokrácia által lakott perifériákon. Madame de la Sablière egyébként híres volt tudományosságáról és különösen filozófiai műveltségéről épen úgy, mint szellemességéről és lebilincselő kedves modoráról nemcsak Franciaországban, hanem a külföldön is. Egészen érthető tehát, hogy a palotában igen élénk tudományos és irodalmi élet folyt, míg a kegyencek egyike: a marquis egy színésznő kedvéért el nem hagyta ezt a megszokott uri kört, melynek a játék és a szórakozás volt a mindennapi foglalkozása. Rövidre rá Sablière ur is meghalt s az asszony a sorcsapástól lesújtva és büszkeségében is megalázva teljesen szakított a világgal s hátralévő életét a vallásosságnak és emberszeretetnek szentelte. Palotájából is kiköltözött s csak a mi mese-költőknek hagyott abban egy berendezett lakást, míg maga a gyógyíthatatlan betegek kórházába vonult és azok ápolásában gyakorolta az irgalmasság cselekedeteit.

A magára maradt La Fontaine Sablièrené házában írta meg meséinek VII-től XI-ig terjedő könyveit s azokat egy gyűjteményben 1679-ben Madame de Montespan-nak ajánlva kiadta. Ez ifjabb nővére volt Madame de Thianges-nak, a költő régibb ismerősének. Ebből is látszik, hogy mennyire kereste a nők pártfogását. Mindig újabb és újabb ismeretség kellett neki, anélkül azonban, hogy a régiektől msgfeledkezett volna. Amíg Sablièrené élt, vele olvastatta el először minden újabb művét. Csak így tudta kifejezni hálóját. Egyszer Racine-nak küldött egy verskötetet átolvadás végett, de azt írta hozzá: „Ne mutassa meg ezeket a verseket senkinek, mert Sablièrené még nem látta őket.” Ebben az örökös liaison-ban elvesztette önmagát. Szórakozott lett és sokszor együgyűnek látszott. Egyszer a barátai rávették, hogy menjen el Thierry-be és béküljön ki a feleségével. El is ment, de nem találta otthon, hát rögtön sarkon fordult és a nélkül, hogy látta volna, visszatért Párisba. Ott azután azt mondta a barátainak, hogy a felesége épen vecsernyén volt, hát nem találkozhatott vele. A fiával meg épenséggel nem törődött, amióta Harley vette gondjai alá. Egy alkalommal találkozott is vele, de nem ismerte meg, csupán annyi észrevétellett: „Igazán azt hiszem, láttam már valahol ezt a fiatalembert.”

(Folyt. köv.)

Az új tantárgy.

Írta: Dr. Varju Mihály.

Az 1922. év július 13.-án kelt, 226 számú törvény 1. §-a felsorolja köztársaságunk népiskoláinak kötelező tantárgyait. A

második helyen egy, tantervünkben eddig még nem szerepelt tantárgynak: občianská nauka a výchova-nak, németül: Bürgerkunde und bürgerliche Erziehung-nak, magyarul: polgári jogok és kötelességek meg állampolgári nevelés tanának, mint önálló tantárgynak nevével találkozunk. A törvény végrehajtásával megbízott iskolaügyi és népművelődési minisztérium 1923. április 11.-én kiadott, 44457/1. — A számú rendelettel a folyó tanévtől kezdődőleg már kötelezővé is tette a „polgári jogok és kötelességek” meg az „állampolgári nevelés” tanának tanítását.

Ez új kötelező tantárgy sok félreértésre adott alkalmat és vele kapcsolatosan a közhangulat ideges megmozdulása volt érezhető.

Hivatásos pedagógusok feladata és kötelessége, hogy ez új tantárggyal szemben táplált ellenszenvet és ferde irányba terelt közhangulatot megváltoztassák, az új jövevény tantárgynak ok — és célszerűségét, igazi tartalmát és szükségszerűségét kimutassák.

Az állampolgári nevelés, meg polgári jogok és kötelességek tana, mint neveléstudományi irányzat, a legújabb kor azon modern pedagógiai áramlatai közé sorozandó, melyek korunk megdöbbentő társadalmi és politikai átalakulásainak szükségszerű következményei. Ujnak csak nálunk és pl. Németbirodalomban mondható; mert azon államok, melyek demokratikus alapokon rendezkedtek be, már évtizedek előtt, mint az Északamerikai Egyesült Államok, Franciaország, Svájc, az állampolgári nevelés tanát, mint elérendő főcél, régebben kitűzték iskoláik elé. Különösen vezet e tekintetben Franciaország, ahol e modern pedagógiai irányzat meggyökeresedését és az általános köztudatba való jutását legjobban kifejezi a közismert szólás-mondás: *democratie c'est démocratie*, a demokrácia népneveléssel egyenlő!

Pedagógia-történeli szempontból nagy vonásokkal a következők adják az új neveléstudományi irányzat kifejlődésének útját.

Az *abszolút államrendszer* idején a nép két osztályra tagozódott: az uralmon levők és alattvalók osztályára. Ennek megfelelőleg a népiskolai nevelés és oktatás célja az volt, hogy a legszükségesebb ismeretek közlésével feltétlenül engedelmes alattvalókat neveljen; a középiskola és egyetem pedig kiképezte az uralkodásra hivatottakat, akik egyttal az általános műveltség részeseivé is lettek; az *alkotmányos* korszak kezdi megszüntetni a két iskolatípus közt fenálló kiálló ellentétet és kizárólagosságot, a *demokratikus* korszak pedig teljesen lerombolja a régít és

helyébe új, korszerű nevelési és oktatási célt tűz ki, mely az állampolgári nevelésben csúcsosodik.

A világháborút a társadalomtudomány korifeusai a demokrácia döntő küzdelmének hirdették a csak látszólag alkotmányos, lényegében abszolút monarchisztikus, államrendszer ellen. A szabad, demokratikus vagy a demokrácia felé hajló népek együttes harcának tekintették a „berlini kalifátus“ igájába fogott, abszolutisztikus rezsim alatt nyögő népek ellen.

Mindenesetre figyelemreméltó, hogy a háborút valóban a végsőkéig fokozott társadalmi ellentétek véres kirobbanása fejezte be azáltal, hogy az abszolutisztikus monarchista rendszerben élő népek ijesztő tömegekben tagadták meg az egyetérzést és az érdekközösséget az eddigi rendszertől és egy merész, de elhatározó lépéssel a sok szenvedésből megváltást ígérő demokrácia karjaiba vetették magukat.

Forradalmak, nagy társadalmi és politikai átalakulások a népek történetében afféle kozmikus jelenségek. Mint mikor a Csendes-Oceán u. n. tüzkörében szigetek tűnnek el és újak keletkeznek vulkanikus kitörések következtében: épenúgy vannak társadalmi és politikai katasztrófák is az előbbihez hasonló kísérőjelenségekkel.

A szabatosan működő földrengésjelző apparátus azonnal észreveszi, jelzi a legtávolabbi helyen történt földrengést. A túmányok, így a neveléstudomány is, mint finoman működő szeizmográf — apparátus megérezte jövele a nagy átalakulásokat és sietett hozzájuk korszerűen alkalmazkodni.

A Németbirodalomban is, Köztársaságunkban is beköszöntött a demokrácia uralma.

A demokratikus rendszerben minden állampolgár egyenlő jogokkal van felruházva. Minden ember előtt nyitva áll akár a miniszteri szék is. Kereskedősegéd lehetett miniszterelnök, asztalos lehetett iskolaügyi miniszter stb.: És ez világjelenség!

A Németbirodalom elnöke kisiparos. Angliában munkáskormány igazgatja a hatalmas britt világbirodalmat, mely kormány majd minden tagjának keze súlyos fizikai munkától érdes.

A demokratikus rendszer parlamentjében földmunkások, ipari és gyári munkások, kereskedelmi alkalmazottak, földművesek is nagyszámban foglalnak helyet, mint közvetlen törvényhozók. Közvetett törvényhozók sorába pedig be van iktatva minden nagykorú egyén, nemre való tekintet nélkül.

Szóval a — ne sutor ultra crepitam — maradj a kaptafánál elv a demokratikus korszakban nem alkalmazható többé!

Ha a demokratikus államrendszer azt akarja, hogy szisztémája ne gyengüljön, sőt folytonosan erősödjék, gondoskodnia kell arról, hogy az állampolgárokat a demokratikus államrendszer intézményeivel, kormányzati eszközeivel, az állampolgárokat megillető jogokkal és kötelességekkel megismertesse. A már felött állampolgárokra nézve erre vonatkozólag intézkedett is az 1919. évi 67. számú törvény, amely az állampolgári nevelés céljából szervezendő népszerű tanfolyamok tartását írja elő. A jövő állampolgárok, tehát a jelenleg iskolaköteles gyermekek céltudatos állampolgári nevelését pedig a fenti törvény biztosítja.

Igy látjuk tisztán, hogy az állampolgári nevelés modern irányzata nem egy kiváló pedagógusnak a találmánya, hanem az államrendszerből és a kor viszonyaiból származott szükségszerűség folyománya, még pedig logikus folyománya.

Mit akar már most az állampolgári nevelés tana elérni?

Elsősorban azt, hogy a leendő állampolgárok az állam, község és más nyilvános testületek szervezetéről, hatásköréről és feladatairól, az állampolgárok jogairól és kötelességeiről alapos kioktatást nyerjenek.

Legyen alkalma továbbá minden állampolgárnak már jó eleve elsajátítani a legnevezetesebb nemzetgazdasági elveket, szóval, emelje a politikai érettség és műveltség színvonalát. Ez volna az az elv, melyet a modern pedagógiai irodalom *politikai pedagógia* névvel jelöl.

Összehasonlító történelmi alapon jusson minden állampolgár arra a belátásra, hogy az összes kormányzati szisztémák között a demokratikus rendszer a legigazságosabb — legalább elvben — és emberhez legméltóbb. A helyes belátás és a saját jól felfogott érdekében ne csak élvezze minden állampolgár a jogok összességét és előnyeit, hanem arra a meggyőződésre is jusson, hogy neki ez államrendszerrel szemben súlyos kötelezettségei is vannak. Ez az *ethikai alap (Morálpedagógia)*. És ha így minden állampolgár azonosítja magát hazája érdekeivel; ha minden állampolgár belátja, hogy neki, úgyis, mint munkás állampolgárnak, úgyis, mint közvetett törvényhozónak, szóval a nemzet számottevő tagjának, érdeke a demokratikus államrendszer fölvirágzása, akkor az állampolgári nevelésben e szempontból is elérte célját.

Végül nyerjen oktatást minden leendő állampolgár az állam erkölcsi alapjairól, a szociális kölcsönösségről, a közcélért, az egyetemességért való odaadásról. Ez az állampolgári nevelés tanának *szociálpedagógiai* része.

A 226/922 számú törvény ugyancsak az 1. § 1. pontjában, mint szintén kötelező tantárgyat, a slöjdöt, helyesebben kézimunka tanítását is előírja, miután már az állampolgári nevelés és polgári jogok és köteleességek tantárgyban a munka nemességét, magasztosságát úgy az egyes személy, mint az összesség szempontjából kiemelte.

És e tekintetben a 226/922. számú törvény megint egy modern, nagy elvet a *munkaiskola* elvét valósítja meg.

A modern iskola szükséges ismeretek közlése mellett etikai alapon álló öntudatos állampolgárokat akar nevelni, akiknek vérrüké kell, hogy válják a tudat, hogy bármely munkakörben becsülettel végzett munkájuk nekik is, az egyetemességnek is hasznára válik.

Ennek filozófiai háttere pedig az, hogy — látjuk — a történelmi jogu, de a konjunktura alapjain szerzett javak nem biztosítanak többé existenciát. Egyik oldalon a kommunizmus megsemmisíti a magántulajdon elvét, másik oldalon az óriási állami hozzájárulások illuzóriussá tesznek minden vagyonygyűjtést és a gyűjtött, vagy öröklött vagyont óriási mértékben megrészelik. Igazán biztos élethalapok tehát csak az ember fizikai, vagy szellemi munkája révén teremthetők.

Igy fonódik össze az *állampolgári nevelés meg a polgári jogok és köteleességek* tanában a jelen kor négy legfontosabb, modern pedagógiai irányzata: 1) a *politikai pedagógia*, 2) a *mórálpedagógia*, 3) a *szociálpedagógia* és 4) a *munka-iskola*.

Sokan az új tantárgyat magyarul „polgári nevelés”-nek fordítják. Ez a fordítás nem egészen precíz. A „polgár” ugyanis társadalomtudományi műszó, mely társadalmi osztályt is jelent: Bürger, bourgeois, melynek ellentéte a proletár. A demokratikus államrendszer nem ismer ilyen megkülönböztetést, mert a „proletár” épen olyan jogokkal felruházott *állampolgár*, mint a „polgár”. A precíz elnevezés tehát: állampolgári nevelés.

Az új tantárgy tanításának kötelezettsége készületlenül találta a szlovenszkói tanítósgot, mert csak általános utasításokban a főbb elveket közölték velük. A kinosan érzett hiány pótlására a szlovenszkói magyar pedagógiai irodalom két ismert nevű művelője: Banai Tóth és Ježo „Polgári neveléstan” címmel egy műve ízében szakavatott vezérkönyvvel lepte meg a tanítósgot. Mivel a sikerült mű az állampolgári nevelés tana és a polgári jogok és köteleességek tantárgynak csak etikai alapjait dolgozza

föl részletesen, kívánatos, hogy a még fel nem dolgozott politikai-pedagógiai és szociálpedagógiai részek is minél előbb elhagyják a nyomdát.

Külföldi gyermekek a Cseh-Szlovák köztársaságban.

Irta: Schlosz Lajos.

Az országos lapok közölték, hogy a prágai minisztertanács határozata folytán, mihelyt az időjárás lehetővé teszi, az inséges országokból mintegy 6000 gyermek jön üdülésre köztársaságunkba és azok egy jelentékeny része Szlovenszkóban nyer elhelyezést. A szepesi községekben már nagy előkészületek folynak a gyermekek fogadására s a lakosság vetekedik egymással a gyermekek ellátásának vállalásában. Nem kételkedem benne, ez a hír minden népnevelőben a legmelegebb érzést fogja kelteni. Hiszen nekünk volt részünk külföldi gyermekek vendégségében és mily kedves, felejthetetlen emlékeket hagytak maguk után azok az ártatlan, szegény gyermekek.

Bizonyos az is, hogy népünk, az istenadta nép szive most is oly magasztos és fönséges lesz, mint annak idején, amikor 100.000 külföldi gyermek nyaralt nálunk. Tudjuk, hogy a nép szive nem számol, nem mérlegel; benső gondosság, szeretet és aggodó féltés fogadja most is majd a hozzánk jövő fiukat és leánykákat.

Jól tudom, a tanitóság most is kiveszi oroszlánrészét a nagy, emberséges munkából, mert csak igazi názareti lelkek és Pestalozzi szivek érzik és tudják, hogy mi itt a tennivaló és megteszik teljes odaadással, nem kérdezve, mi jár érte, vagy mi lesz a jutalom a fáradságért. Ez a tanitóság istenszolgálat, mert legnemesebb szándéka, hogy a rosszat, mi a világ szívére nehezedik, jó és emberséges tettekkel leküzdeni segítse.

Igazán, már a kicsiny gyermekeknek is arról kellene mesélnünk, hogy más országok gyermekei mindenben hasonlítanak rájuk, éppen olyan örömeik és fájdalmaik vannak, mint nekik; éppen úgy játszanak és dolgoznak, mint ők. Hogy arcbőrük, ruházatuk és nyelvük más, annál érdekesebbnek kellene előttük lenniök.

Szomorú, hogy sok gyermekszobában az ólomkatonák és kisfegyverek a legkedvesebb játéktárgyak és a minden benyomásra fölötte fogékony gyermeklelket arra oktatják, hogy a há-

borut és harcot olyasminek tekintsék, ami a dolgok természetében rejlik.

Az iskolában meg nagyon fontos, hogy a történelmet ne csak nemzeti, hanem nemzetközi szempontból is tanítsák s nem feltétlenül szükséges, hogy a hős mindig harcfi legyen. A jövő nemzedéket úgy kellene nevelni, hogy minden nemzet barátságos érdeklődést tanúsítson a másik iránt és ne lásson állandóan ellenséget és riválist benne.

A tanítók, mondják, a világ jövőjét kezükben tartják. Amire a gyermekeket ma oktatják, az holnap a világ boldogságát, vagy boldogtalanságát jelentheti.

Ha a nevelés valódi célja az, hogy az ifju polgárokat jövő kötelességeik teljesítésére előkészítsük, legfontosabb feladatunk: látóköriüket kibővíteni, őket magasabb polgárságra, képesíteni.

Oktaassuk és neveljük a reánk bízott nemzet virágát arra, hogy lelkükben az összemberiség iránt lojális érzelmek fakadjanak és teremjen meg a régvárt és óhajtott testvériség a világ népei között. Vidámlelkű gyermekeink különösen fogékonyak új eszmék iránt, kiváltképen az altruisztikus eszmék iránt.

* * *

Kétségtelen, hogy a hozzánk jövő gyermekeknek hasznos, tanulságos szórakozást is kell nyújtanunk és erre nézve legalkalmasabbak a kirándulások festői szép vidékeinkre: fényképezőgéppel, rajzfűzettel, írónnal és festékkel.

A legmegkapóbb képet természetesen a Magas Tátra fogja nyújtani, melynek klasszikus birodalmát már a Kassa felől Poprádfelkára robogó vonat ablakaiból megpillantjuk.

A természet itt csupa szépet, nagyszerűt nyújt a szemnek, gyógyulást a betegnek és szórakozást az egészségesnek. A Magas Tátra mindenkit kielégít: aki a kényelmes sétákat szereti, az a telepek és völgyek kiválóan gondozott utait leli; a virágokért lelkesedőt a havasi virágok, a dalra vágyót a fenyőerdők madarai szórakoztatják. A rögzős utat kereső turista kimeríthetetlen terepre akad; ha kilátásért rajong, talál felséges kilátócsúcsokat könnyű uttal, ha a magas hegymászás hive, a legnehezebb feladatokat oldhatja meg a Tátra-bérceken. Aki fényképezni szeret, a szinhatások és tájképek pompás változataiból ki nem fogy s aki téli sportok bármily nemét űzi, nem panaszkodhatik, mert a téli Tátra nem marad fukar a tél örömeivel. Köröskörül szláv népek laknak a hegységben, északon lengyelek, délen szlovákok, de ama

körülménynél fogva, hogy a havasok tövén németek és a szepeségi városokban meg a tátrai telepeken magyarok is vannak, a Tára természeti kincseit négy nemzetiség értékesíti.

* * *

Hogy van egy tulajdonképeni szlovák irodalom, a maga sajátos körvonalával és más irodalomtól teljesen elütő jeleggel, az mindeddig nem volt általánosan ismert dolog.

A múlt évben történt, hogy a budapesti etnográfiai muzeum őre: Erneyi József a budapesti etnográfiai társulatban fölötte érdekes előadást tartott a szlovák kuruc és krónikás dalokról s mint kifejté: ő már 30 év előtt kezdette meg ezen nagyértékű szlovák költői művek kutatását és tanulmányozását: Nyitra, Pozsony, Érsekújvár, Surány vidékén és sikerült is neki nagy számban találni szlovák nyelven írott kuruc- és hősdalokat, melyek eddig teljesen ismeretlenek voltak. Valamennyinek vonatkozása van az akkori magyar történelemhez (II Rákóczi Ferenc és a török uralom korszaka). A legrégebbike e daloknak 1640-ből és a legfiatalabb 1840-ből származik.

(Erneyi József tanulmánya nyomtatásban is megjelent.)

* * *

Tartsunk szemlét Szlovenszko nép-nűvészete fölött. Megtekintésre méltók: Lőcsén a Szt. Jakab templomban a fából faragott oltárok. A főoltár 1508—1515. készült és 19 méter magas. A közepén lebeg az Istenanya gyermekével karján; a faszobrászat igazi remeke ez. Építészeti szempontból kiváló hire van a lőcsei és a bártfai városházának, ez utóbbi reneszánsz stílusban épült. Ezek az épületek oly nagyszerűek, hogy a nézőre felejthetetlen benyomást gyakorolnak.

A parasztlaszonyaink és leányaink sajátkészítette ágyneműibe, fehéreneműibe és asztalkészleteibe, nemkülönben ünneplőruháiba annyi szín és rajzbeli gondolat van beszöve, hogy a szívet-lelket gyönyörködtetik. A szépművészet népünk lelkületével organikusan össze van forrva s azokat az ősi formákat, miket tán már évszázadok óta kultivál és fölényesen őriz, kebeléből kiirtani nem lehet.

Kiváló termékeket produkál népünk az agyag- és keramikaedények gyártásában, melyek közül csak a rimaszombati díszkancsókra és a rozsnói festett tányérokra hivatkozom. A gömöri céhbéli fazekasság évszázadokon keresztül nagy hírű volt. Nagy művészet rejlik a zólyomvidéki pásztorok fafaragásában. Az asszonyok és leányok pedig a szövészetben, hímzésben és csipkeverésben vetélkednek egymással. Vajjon ki nem hallotta volna hírét a csetneki

csipkének? Vidékünkön még manapság is található egy-egy öreg asszony, ki a paraszthímzés előrajzolásához nagyszerűen ért, azaz oly ügyességgel rendelkezik, hogy fekete festékbe mártott lúdtollal a legpompásabb motívumokat, ornamenteket varázsolja emlékezetből a saját szötte hófehér vászonra, kihímzés céljából.

Igen jellemző, hogy a férfinépség az asszonyok ezen munkájában egyáltalán részt nem vesz; a lent és kendert maguk az asszonyok ültetik, vetik, nyüvik, áztatják, tilolják és hechelik, szövök stb., mígnem patyolat vászon lesz belelő. Sajnos, e művészi asszonyok már kihaló félben vannak; az ifjuság meg már jobban hajlik az olcsóbb gyári munka után.

* * *

Tanítóknak és népnevelőknek magyarázni, hogy mily kulturális és hazafias jelentősége van annak, ha idegen nemzetbeli gyermekekkel megismertetjük honunkat és annak szépségeit, bizonyára nem lenne más, mint homokot hordani a tengerbe. De mivel minden eszmének, melynek célja, hogy az életben megvalósuljon: a kis iskola ajtaján kell kopogtatnia, a hozzánk jövő külföldi gyermekeknek is az iskola útján kívánnék hazánkról és népünkről némi oktatást nyújtani. Remélem és hiszem, hogy a lelkükbe szórt magvak ezerszeres áldást fognak teremni. Hiszen az új iskola az ifjuságé és az életé!

Egyesületi élet.

Felhívás!

Tanítótestvéreim! Mikor Ti a feltámadás magasztos nagy ünnepének előestéjén boldog családi létszékben elmékedtetek a megfeszített, de feltámadott Krisztusról, fületekben zúgott még az Alleluja és édes melegség járta át szíveketek, én a vonat egyhangu zakatolását hallgattam, de lélekben ott voltam veletek.

Majd átgondoltam az elmúlt nap eseményeit.

Ott ültem Uherezky Géza iróasztala előtt s mikor a tárgyalásokban kifáradtunk, a jogügyi tanácsadó címére érkezett leveleket kezdtem olvasgatni.

Úgy feldobogott a szívem!

„ . . . Nem is tudom, hogyan köszönjem meg sok fárado-

zását, jóságát, mit ügyem célhoz jutásánál kifejtett. Kicsinynek érzem magam, hogy hálám e léren szavakba öntsem . . .“

„ . . . Isten adjon jó egészséget a Te nagy, önzetlen munkásságodért . . .“

„Mosl sajnálom igazán, hogy a sors nem áldott meg engem olyan tehetséggel, hogy ékes szavakkal fejezhessem ki hálámát kedves Kartárs úr iránt, hogy államsegélyemhez végre hozzájuttattott. Így igazán nem tudok egyebet tenni, mint azt mondani: „Köszönöm!“ De engem örök hálára kötelezett . . .“

Igy szólott a levelek nagy része.

Volt azonban közöttük egy 20000 koronás számla is, az is Uherezky Géza nevére szólt.

A „Tanügyi Törvények és Rendeletek“ számlája.

Megtudtam, hogy még ez összeg fele sem foyt be, mert a magyar tanítók 90%^o át ez a munka — úgy látszik — nem érdekli.

És ekkor úgy elszorúlt a szívem!

Milyen más világban élnek pl. a cseh tanítók!

Mindenütt az első helyet vívták ki maguknak.

Ha felemelik tiltakozó szavukat, egyes javaslatok a miniszterek asztalfiókjaiban rekednek.

Ha valamit kezdeményeznek, azt keresztül is viszik, annak érvényt szereznek.

Őt az áldozatkészség oltáránál mindenki első akar lenni.

Ha a tanítóságot érdeklő munka jelenik meg, az rövid idő alatt — négy kiadást ér el.

A tanügyi törvények 4—5 féle kiadásban közkezen forognak.

Az özvegyek, árvák, tanulóiifjuság számára palotákat emeltek saját erejükből.

Nálunk?

Szerződést kötünk egy intézettel a segítségre szoruló tanítócsaládok érdekében Felkérjük kartársainkat a privát haszonnal is járó munka megindítására.

Az ügy — ahogy meg is indul.

Az ellenőrzésnél okvellen szükségünk lévén a kartársak időnkinti tudósítására, várjuk azt.

Ma is várjuk.

Még senki egy sort sem irt róla.

Természetesen a társaság sem fizet, holott az eredményt nem is is tagadja.

Ez így megy az egész vonalon.

És most eszembejut gróf Zinzendorf Lajos, a nagy emberbarát, ki, mint ifjú, tudományszomjas lélekkel forgatta az öreg foliánsokat s rátalált egy képre, melyen a keresztrefeszített Krisztus volt ábrázolva, alatta ez állott:

„Ezt tettem érted én, mit tettél te értem?”

Ettől az időtől kezdve mindig érezte a nagy tartozást, mivel a keresztrefeszített Krisztusnak volt adósa.

Tanítótestvéreim! Legyetek rajta, hogy senkit se érhesen közlünk az a vád, miszerint nem róttá le köteles adóját akár a közszel, akár egyesekkel szemben!

Kovács Alajos

az-Á. M. T. E. elnöke.

Értesítés. Tekintettel arra a körülményre, hogy mind többen és többen kéri az ez évre tervezett országos nagygyűlés elhalasztását, értesítjük Kartársainkat, hogy a nagygyűlés megtartását 1925-re elhalasztottuk.

Központi vezetőség.

Bratislava nagymegyei „Tanító Egyesület” tisztikarának megválasztása.

Az 1924 április hó 3 án Bratislavában megtartott elnökségi jelölő értekezlet határozatából kifolyólag felhívjuk a Bratislava-megyei kartársakat, hogy az alább közölt jelölő lista alapján, a választás megejtése céljából a részükre kiküldött szavazólapokon szavazataikat legkésőbb *folyó évi május 25-ig Berényi Gyula* kartársunknak, mint a szavazatszedő bizottság elnökének (*Ga'dnta*) költés birtékában megküldeni sziveskedjenek.

Jelölő lista:

Elnök: Osztényi József, Vizváry Vilmos, Tátoš Lajos.

Alaelnök: Németh István, Móza Lipót, Pathó Flóris.

Titkár: Bauer Ferenc, Tafferner Gyula, Vánkay László.

Jegyő: Horváth Imre, Alt Lajos, Régely István, Kocsis Árpád.

Pénztáros: Nagy Ferenc, Fehér Gyula.

Ellenőr: Telkes Mihály, Feuer Béla.

Könyvtáros: Thüringer István.

Megyei választmány:

Bratislava I. részéről: Grits Károly, Warm Károly, Weiner Márton, Stefanek Ferenc. — *Póttag:* Hubec Sarolta.

Bratislava III. részéről: Németh Gyula, Nagy János, Bartal István

Póttag: Hantos Ádám.

Galdnta—Vágszelys részéről: Lechner Rezső, Bocz Imre, Horváth Alajos.

Póttag: Stark Sándor.

Komárom részéről: Uhreczky Géza, Madarász Lajos, Hrotkó Sándor.

Póttag: Mészáros Dénes.

Az alapszabályok 7. §-a értelmében kiküldöttek:

Bratislava I. részéről: Falb Gyula, Grits Károly, Feuer Béla. *Póttag:* Mergl Károly.

Bratislava III. részéről: Bükky József, Németh István, Szabó Lajos.

Póttag: Erdődy Tivadar.

Galánta—Vágselye részéről: Berényi Gyula, Kovács Alajos, Kovács Ferenc.
Póttag: Polák Kálmán.

Komárom részéről: Vizváry Dezső, Rosenbaum Dávid, Varga István.
Póttag: Molitorisz Géza.

Az alapszabályok 10 § a) pontja értelmében központi választmányba:

Bratislava I. részéről: Kovárik Mihály. *Póttag:* Müllner Mihály.

Bratislava III. részéről: Nagy Antal, Tólos Lajos. *Póttag:* Barla'os Miklós.
Galánta—Vágselye részéről: Jónás Ferenc. *Póttag:* Uhlárik Ágost.

Komárom részéről: Vizváry Vilmos és Ivanics Andor. *Póttag:* Petthes Béla.

Megjegyzés. Választandó: 1 elnök, 2 alelnök, 1 titkár, 2 jegyző, 1 pénztáros, 1 ellenőr, 1 könyvtáros, 13 megyei választmányi tag, 12 központi kiküldött 7. §. d) pont alapján, 6 központi választmányi tag 10. §. c) pont alapján.

Elnökség.

Meghívó. Országos Ált. Magyar Tanítóegyesületünk „Gömöri“ kerületéhez tartozó választmányi tagokat f. évi május hó 15-én (csütörtökön) d. u. 3 órától Tornalán, a róm. kath. elemi népiskolában tartandó választmányi gyűlésre meghívom.

Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó; a mult gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása; az új hitelesítése. 2. Elnöki jelentések. 3. Az 1923-ik évi számadás felülvizsgálása; az 1924-ik évi költségvetés megállapítása. 4. Az évi közgyűlés előkészítése. 5. Titkár és pénztáros esetleges jelentései. 6. Segély iránti kérvények. 7. Indítványok.

Kerületünk többi tagjának is figyelmébe ajánlom, hogy:

a) A közgyűlés napját jövő lapszámunkban közlöm.

b) Indítványokat csak írásban, legkésőbb a választmányi gyűlés napjáig fogadok el.

c) Tagsági díjhátralékban levő kartársaimat felkérem, hogy a hátralékot minél előbb fizessék ki, de amennyiben ezt bármely oknál fogva nem tehetnék, tartozásuk okát írásbelileg a választmány napjáig a pénztárosnál igazolják, miután ellenkező esetben az 1923-ik év végéig kimutatott hátralék törvényes uton be lesz hajtva.

d) A Csehszlovák Tanügyi Törvények és Rendeletek Gyűjteményének az iskolák részére való megrendelését ismételten melegen ajánlom.

f) *Segély iránti kérvények a választmányi gyűlés napjáig hozdóm nyújtandók be.* Már most jelzem, hogy a kiosztásra kerülő összeg ez évben — sajnos — igen csekély, úgy, hogy kevésbé rászorultak lehetőleg tartózkodjanak a kérvény beadásától.

Rožňava-Rozsnyó, 1924. április 17.

Schmögner János
megyei egyes. elnök.

Felhívás.

Központi egyesületünk megbizott, hogy egy országos tanítói dalárda megszervezésének előmunkálatait meglegyűk s a tanítók körében minden a magyar kultúra oltárára összehordható kincset fölkutassunk.

Nincs pénzről, nincs újabb szervezkedésről szó, csak a saját magunk szórakozásáról, a művészetek megkedvelteléséről s az esetleg szunnyadó tehetségek felébresztéséről, szóval a magyar kultúra előbbreviteléről.

Ne kedvetlenedjetelek el, csak a szíveteket, a lelkesedéseket kérjük. Igaz, nagyot akarunk, de ha a ti akarásotok erős lesz, az akadályok ellünnek.

Nézzétek morva kollégáink nagyhirű dalárdáját!

Hát mi magyarok nem tudnánk tenni?

Óh, ha mi együtt szólaltatunk meg sok-sok daloskedvű tanyát ajkukon az édes, bús magyar dallal, magyar nőink gyöngykönnyei mellett azok szívét is megmozgaljuk, akik még fölünk idegenkednek.

Tudjuk, hogy akik újabban hontalanná váltak s akik őket siralják, elnémultak, de reméljük az ő szomorú helyzetük jobbra fordul.

A belgiumi legutóbbi dalárversenyen a magyar dalosok vitték el a pálmát. Idegen népek sirtak, tomboltak s a legnagyobb örömmánon között ünnepelték a lehajtott fővel álló győztes magyar dalosokat.

Mindenki otthonában folytathatja továbbképzését, csak egy séges irányítást akarunk. Ne vonja ki magát senki, akiben művészi készség, eselleg készsültség van. Alkalmas időben és helyen össze-jövünk néha néha és bizonytságot teszünk képességeinkről.

Aki jó orgánummal és kottaolvasással képes énekelni, vagy bármilyen hangszeren játszani, jöjjon ide; aki pedig talán a művészi fok felé közeledik, vagy azt megűti, semmi szín alatt el ne maradjon.

Felkérjük a megyei, járási egyesületek vezetőit legyenek segítségűnkre, hogy báthol legyen elrejtve vagy szerényen meghűzűdva egy-egy tehetség, felszínre hozhassuk.

A kérdűveket a megyei egyesületek rövidesen megkapják, az ivatek az iskolák igazgatűi sziveskedjenek kitűlteni s az adott utatás szerint a megszabott helyre bekűldenai.

Magyar tanítótestvéreink! Hisszük, hogy a művelődés eme megnyilatkozása elől nem fogok kitérni.

Az előkészítő bizottság nevében:

Dinnyés Károly

kp. alelnök.

A nyitramegyei egyesület választmányi ülést tartott ápr. hó 23-án Érsekújvárott. Dinnyés Károly az újjászervezett megyei egyesület elnöke röviden vázolta azokat az irányelveket, melyeket a magyar tanítóegyesületeknek követni kell; kérte a választmány támogatását, hangoztatta, hogy erős falként kell a központ háta mögé állni, mert máskülönben cöl nem érünk. A választmány megszabta a júniusi közgyűlés idejét és tárgysorozatát. Ezek után a következő határozati javaslatokat fogadta el: 1. Az ujabban elbocsátott tanerők ügyének újrafelvétele érdekében fölterjesztést tesz. 2. A kath. tanítók fegyelmi bizottságába magyar tanító behívását kérelmezi. 3. A felekezeti tanítók fizetésének és nyugdíjának törvényes rendezését szorgalmazza s azt állandóan felszinen tartja. 4. Nyugdíjas nyomorgó tanítóöszvegyek adatainak összegyűjtése után azonnali segélyezést eszközöl. 5. A központ által közölt kidolgozandó tételt Nyitramegye területén mint pályátételt tűzi ki s az első munkát 150, a másodikat 100 koronával jutalmazza. Plichta János számolt még be az egyesület pénztáráról. A választmány tagjai 70 koronát adtak össze egy nyomorgó nyugdíjas tanító pillanatnyi fölsegélyezésére.

Köszönetnyilvánítás. Mindazon tanító és tanártestületeknek, valamint kartársaknak, akik édes jó feleségem elhunytá alkalmával fájdalommat a velem való részvételleljes együttérzésükkel enyhíteni siettek, szívből mondok köszönetet. — Kassa, 1924 április hó 14.

Vincze Ferenc.

Steiger Ferenc

nyugalmazott polgári iskolai igazgató, egyházi énekvezér kartársunk f. é. ápr. 2-án Košicén 75 éves korában elhunyt. A tanügy terén 58 évig működött, ebből a košicei evang. polg. leányiskolánál mint tanár, majd mint igazgató és egyh. karnagy 43 évet töltött fáradhatatlan, önzetlen munkásságban. Április 4-én temették el nagy részvét mellett. „Az igazak emlékezete áldott.“

Luzsicza Mariska

magyardiószegi róm. kath. tanítónő kartársunk f. é. április 20-án rövid szenvedés után 36 éves korában elhunyt. Ápr. 21-én temették el a nagyfödémesi rk. temetőben. Fiatalon elhunyt kartársunk emléket kegyelettel őrizzük. Áldás és béke hamvaira.

Az 1919. ik év előtti egyesületi vagyon likvidálása a „Gömör” egyesületben elnökének, Schmögner János kezdeményezésére f. évi ápr. hó 23-án Rim.-Sobolában tartott 12 tagú értekezleten az összes szlovenszkói érdekeltek — régi és új egyesületi képviselők, tiszteletbeli tagok stb. — bevonásával megtörtént s mint örömmel értesülünk, egyhangú határozattal, az összes felek közmegegyezésére, úgy hogy az értekezlet a régi egyesület elnökének és vezetőségének a felmentvényt megadta, a vagyon végleges felosztásáig szóló összes intézkedéseket mint *egyedüli* meghatalmazottunk a megyei magyar tanítóegyesület elnökségére, közelebről pedig Schmögner János elnökre bízta, aki minden tiltakozás ellenére is a megfizetendő bizalomnak engedni kénytelen volt. Kívánatos, hogy Schmögner János példáját a többi megyei egyesület is minélelőbb kövesse, hogy ezen renekvül fontos úgy nemcsak a f. évi megyei, hanem központi gyűlésen is végleges elintézését nyerjen.

Szemle.

Bratislava nagymegye fal térképe. A térképrajzolás és sokszorosítási technika valóságos remeke, az iskolai tanításban nélkülözhetetlen fal térkép jelent meg a múlt napokban: Bratislava megye pompás kivitelű, nagyalakú fal térképe. Rajzolta *Ježo Marton* komáromi áll. tanfelügyelő, iskolai használatra jóváhagyott a prahai isk. és népműv. minisztérium által. A szerző nevét nem kell bővebben ismeretnünk, tankönyvirodalmi munkássága minden tanügyi ember előtt ismeretes. Ezúttal is bizonyosságot tett kiváló, sokoldalú képességeiről, amidőn a végtelen gondosságot, pontosságot, türelmet és nagy speciális szak'udást igénylő térképrajzolásához fogott. Térképeinek helymeghatározásai, a domborzati viszonyok precíz kialakítása, színezései valóban tökéletesek. Bratislava nagymegye iskolái már régen várták eme nélkülözhetetlen térkép megjelenését, amely a honismereti tanítás intenzív beállítását teszi most már lehetővé.

Nem tudjuk eléggé ajánlani az iskoláknak és hivataloknak e térkép beszerzését, amely egyúttal a tanítás érdekében minden egyes iskolának kötelessége is. Erre föltétlenül kell fedezetet találni az iskolafenntartóknak.

A vászonpapíron nyomott, tartólécekkal ellátott térkép ára 200 Ké. megrendelhető és kapható *Földes Samu* könyvkereskedőnél, valamint az áll. tanfelügyelőségen, Komárno, Kisebbitett alakban a tanulók részére kézi használatra rövidesen szintén kapható lesz.

Egy igazgatónő naplójából.

The Schoolmaster angol tanügyi folyóirat egyik legújabb számában a fenti címen figyelemreméltó közlemény jelent meg, mely az angol iskolai életre jellemző adatokat tartalmaz. Az illető igazgatónő naplójában a következők elírja le:

Az iskolában, mint a szinpadon, sok minden történik s egy nap sem múlik el érdekes esemény nélkül. Az igazgatónő foglalkozása pedig azon foglalkozások közé tartozik, amelyek sohasem válnak egyhangúvá. Még itt, a mi iskolánkban is, pedig ez nem tartozik a legnagyobbak közé, sok érdekes eseményel találkozunk.

Szokásom szerint 8 óra 20 perckor érkeztem be (az előadás 9 órakor kezdődik) s megkezdtem a napi posta feltöltését, de azonnal megzavartak egy ügyetlen nagyobb fiúnak lépései, ki az egyik tanítónőtől hozott számomra levelet. Mielőtt még kinyitottam volna, sejtettem tartalmát, ugyanis tegnap már fűtünk, hogy kollégánknak mumszot fog kapni. A tanítással foglalkozókra bizony gyakran átkerjedhet ily betegség a gyermekekről; sohasem vagyunk biztonságban és mégis csodálatos, hogy a mumsznok említése inkább mosolygásra indít bennünket. A fullómirigylobot valahogyan tréfának tekintjük, pedig igen keserves és kínos tréfa. Dehát most bizony bent vagyunk a bajban; az sem biztos, hogy az említett tanítónő valóban ezt a betegséget kapta e meg és ha igen, mennyi ideig lesz kénytelen távol maradni. Mielőtt megírtam a hivatalos jelentést az esetről oda, ahova az ilyen természetű hiányzásokat be kell jelenteni és bevezettem számtalan helyre mindezt, úgy találtam, hogy az óra bizony már 9/9 felé jár és a hatósági felügyelő megjelent.* Látogatása rövid volt, pedig — ha gyorsan is, — de lelkiismeretesen minden napieseményre vonatkozólag informálta magát.

A tanítói kar oly kis számú az elemi iskolákban, hogy helyettesítésre nem gondolhatunk. Így azután, ha egy tanítónő hiányzik, rengeteg helyváltogatás történik és nagy rendtelenségben tologatják egyik teremből a másikba az íróasztalokat és tanszereket. Mindezekhez hozzájárul, hogy a felügyelet nélkül maradt 50 gyermek nagyon fölemelő látványt — jobban mondva látomás képet — nyújt. Őket, sajnos, nem lehet egyszerűen a falhoz állítani vagy az asztalra tenni, hogy csendben maradjanak. Az íróasztalok és tanszerek sorsát ezzel elintéztük, de nem a gyermekekét. Pedig már nekünk alapos gyakorlatunk volt a különböző okokból történt változások elintézésében és az osztályok álcsoportosításában s így még aránylag minimális idő alatt, a lehető legkevesebb zavarral most is megloktént. Nehéz munka után sikerült terv szerint úgy elhelyezkedni, hogy 60-nál többben nem kerültek egy terembe és egy tanítónő alá. Feljogosítva éreztem magam, hogy fellélegezzem.

De még mielőtt munkába vehettem volna a nekem jutott 50 gyereket, újabb félbeszakítás következett. Először megjelent a fogorvos és asszisztensnöje. Megkapták a szobájukat, hisz már vagy négy napja itt dolgoznak s így csakhamar el is fogták helyüket. Azután csoportonként jönnek a gyermekek fog-

kezelésre, a nálunk levő központi helyiségbe. Ezt is elintéztük volna, de alig intézkedhettünk. midőn bevonult ápolónőnk és jelentette, hogy ma nem szokásos kötelességének végzésére jön, hanem hogy bemutassa utódját. mert ő távozik. Amennyire lehet, helyet adtunk nekik és bagytuk, hogy az érkező mamáknak és gyermekeknek egészségügyi utasításokat és segítséget nyújtsanak. Mi pedig visszatértünk, hogy elcsendesítsük a forradalmat, melyet 60 munkanélkülünk támasztott és dologra szorítsuk őket.

Már most 1 fogorvos és 3 ápolónő is volt a házban. Ez bizony ritka kegy számunkra! Húsz pernyi békés uralom és nyugodt tanítás következett, de akkor meg elkezdett esni az eső. Ez azt jelentette, hogy sünet nem lesz és a nyugtalan, ülésben kitérő gyermekek számára, kik végre ki szeretnék ugrálni magukat, — nincs alkalmas hely. Rendes körülmények között sem maradnak hosszú ideig helyben és nyugodtan, most pedig 60—70 összezúszolva egy-egy teremben, egész kis vihart csináltak. És ezt nem is csodálhatjuk, hisz a szoba levegője ilyenkor mindig nyomottabbá és nyomottabbá válik, még ha az összes ablakok és ajtók nyitva is vannak. Azért mégis megbírkóztunk velük különös nehézség vagy rosszkedv nélkül. Csak néha zavart meg a kicsikék lármája, kik a változások előnyeit és a felügyelet csökkenését igyekeztek kihasználni.

Közben azért nem voltunk mentesek kisebb incidensektől. Egy rémült mama jött, keresve kis fiát, ki rendszerint bátyjait el szokta kísérni az iskolába. Talán ma is itt lesz. Megengedtük az egyik idősebb fiának, hogy segítsen a keresésben s csakhamar boldogan jelentették, hogy sikerrel jártak. Majd jött egy másik fiú, ki elvesztette kalapját. Megnyugtatóra szolgált, midőn szorgos munka után egy másiknak a fején meg is találtuk. Ilyen s hasonló események töltötték ki a hátralévő időt. Bizony, ma is nehéz nap volt, de azért még sem különb, mint a többi. Egyformán érdekes mindegyik. Sohasem tudjuk, hogy mi fog történni, csak azt, hogy valami biztosan történik, mert unatkozás ismeretlen fogalom egy igazgatónő számára.

Magyar helyesírási szótár. Hézagpótló, ügyesen összeállított helyesírási szótár jelent meg a napokban a könyvpiacra. Írta: *Bíró Lucian* komáromi bencés főgimnáziumi tanár kartársunk. A művelt nagyközönség és a tanulóifjúság használatára szolgál s a magyar Tudományos Akadémia legújabb iskoláival egyesített helyesírási szabályai szerint készült. Szerző megfelelő használati utasításokkal és bevezetéssel látta el a tanítók számára szinte nélkülözhetetlen könyvét. Nagyon kevesen vannak, akik ma tökéletesen tudják a magyar helyesírást, ezen a bajon kívánt a szerző segíteni, ami neki — könyve szorgalmas tanulmányozása mellett — sikerülni is fog. Ára 9 korona. Kiadta: *Spitzer Sándor* könyvkiadó vállalata Komárom.

Felhívás. A közel jövőben sajtó alá szeretném rendezni összegyűjtött írásaimat „Falusi próféták” címmel. Mivel magának, a fenti cím alatt említett kisebb regénynek is a témája: a falusi tanító, minden időnknek lelkisínyelt, de egyszer majd mégis körülglóriázott prófétája, úgy vélem, kötelességet teljesít vele, amikor m. tisztelt Kartársaim becses figyelmét van szerencsém előre felbírni a munkára. Hozzávetőlegesen meg kell állapítanom — tekintettel a mai horribilis kiadási költségekre — hány kartárs fizetne elő a könyvre, amely jóvedelmének 20%-át a Magyar Tanítóegyesület segélyalapja javára fordítanám, hogy így az esetlegesen mutatkozó részvétlenség tisztán álljon előttem. Az ára minden valószínűség szerint nem megy túl a tíz koronára maximumon. Kérem tehát mélyen tisztelt Kartársaimat, hogy a kiadást így számomra megkönnyítve

méltóztassék egy levelező-lapon bejelenteni az előfizetést. Vagyok őszinte kártsáris üdvözléssel: Farkas István, Jelsóc u. p. Veliká nad Iplom, Zupa XVIII.

Vörösmarty az Ember. A berlini magyar társaság vezetője, *Farkas Gyula dr.* a berlini egyetem előadó tanára legújában a fenti címen egy füzetcskét adott ki s abban a kiváló magyar költő, *Vörösmarty Mihály* műveiből gondosan összeválogatott verseket találunk, melyek a költő nemes egyéniségét tükrözik vissza. E vállalkozás nemes intencióit nem lehet eléggé méltányolni, mert Vörösmartyt a feledés-homályából igyekszik kiragadni, akinek minden érzése, minden sora az ő sajátos látnoki szelleme folytán úgyszólván a mai élet világából fakadnak. A füzetecske végén *Farkas Gyula dr.* tollából egy lelkes szeretettel, nagy hozzáértéssel s mindenek felett meleg magyaros érzéssel megírt költői méltatást találunk, mely megható módon eseteli Vörösmarty egyéniségét és költészetét s buzdít az abban való elmerülésre. A füzetcskét kártsársainknak a legmelegebben ajánlhatjuk. Megjegyezzük, hogy a kiadványok mindegyike a pozsonyi Concordia cég útján az itteni batóságok által is jóvá van hagyva. Minden könyvkereskedésben kapható, azonkívül megrendelhető a Ludvig Voggenreicher Verlag Magyar osztályánál Berlin, C. 19. Alle Leipziger Strasse 10.

Nimród. Vadászati és halászati folyóirat apr. 15 száma a megszokott gazdag tartalommal jelent meg. Vezető helyen *Bohrandt Lajos* kegyeletes szavakkal parentálja a Červiček tábornokot, a Szlovenszkói Vadászati Véderegylet elhunyt elnökét. *Szemere László* néhai *Csernel István*-nak a madarak védelméről szóló tervezetéről értekezik, *Andaházy Pál* a párizsi időszakokról ír. A tárcarovatban pedig *Doroszló Mihály*: A vadászat szerepe az emberiség történetében címen közöl tanulságos kortörténeli tanulmányt. Ezekon kívül aktuális hírek, kérdések és feleletek, vadásztréfák egészítik ki a tartalmas számot.

Kiadóhivatali üzenetek.

P. J. Velka Ida; Z. A. Lelesz; R. D. Vizkelet; G. K. Višný Lánca tagjaink sorába felvettük, a lapot megindítottuk. **O. I. Studene.** Márc. 15-én küldött 180 Ké-vel tagdíja ez év végéig rendezve. — **K. B. Farnad.** Márc. 17-én küldött 20 Ké-vel a folyó évre 70 Ké áll javára. — **V. J. Böös.** Ápr. 1-én küldött 80 Ké-vel tagdíja július 1-ig rendezve van. — **P. Gy. M. Bolesláv.** A jan. 15-i számot megküldöttük. — **K. I. Hradište.** Tagjaink sorába felvettük, a lapot megindítottuk. — **K. I. Vághosszúfalu.** Jan. 6-án fizetett 20 Ké és apr. 18-án fizetett 20 Ké leszámításával 1924. apr. 1-ig még 70 Ké hátraléka van. — **N. P. Garamsaló.** Jan. 21-én küldött 80 Ké-vel tagdíja f. év végéig rendezve. — **Zs. G. Bodrogszerdahely.** Márc. 30-án küldött 40 K-vel hátraléka rendezve, csak f. évi tagdíja esedékes.

Állatok kitémésére természetrajzi tanszerek szállítására vállalkozik Kunesi Károly nyug. tanító Somorja—Šamorjn.

HIRDETMÉNY.

Természettan a szlovenszkói magyar tannyelvű polgári iskolák I. o. számára, írta: *Banai Tóth Pál* áll. polg. leányisk. igazgató; engedélyeztetelt a prahai isk. és népműv. miniszterium 26532/I. ai. 1923. sz. rendeletével. 64 szebbnél-szebb szöveg közé nyomott szemléltető képpel 74 oldalon. Ára 8 Kč. Kiadta az *Allami kiadóhivatal* Praba. Kapható az Áll. kiadóhivatal fiókjánál, Bratislava, valamint az összes könyvkereskedésekben.

Természetrajz a szlovenszkói magyar tannyelvű polgári iskolák I. osztálya számára. Írták: *Banai Tóth Pál, Ježo Márton és Somogyi István*. Tankönyvül engedélyeztetett a miniszterium 26294/I. 1924. sz. rendeletével. A tanterv szerinti egész I. osztályos anyagot lefoglaló, modern szellemben megírt 77 képpel élénkített tankönyvre felbívjuk polgáriskolai kartársaink figyelmét. Kiadja *Spitzer Sándor* könyvkiadóvállalata, Komárno. Most van nyomás alatt, néhány nap múlva elhagyja a sajtót. Előjegyzések a kiadónál eszközölhetők.

Ježo—Banai, Polg. neveléstan I—III. évf. kötve	25—	Kč.
A rajz művészete. Számos előmintákkal lerajzoláshoz 78 különféle füzet	10—	»
Tollrajzminták 12 füzetben	10—	»
Gonz, Zeichenschule kötve	38—	»
Imre Lajos, A falu művelődése	8—	»
Varró Margit, Zongora tanítás és zenei nevelés	4—	»
Péter József, Eljárásom a fonomikai olv. tanít.	24—	»
Juhai, A gyermek első tanítója	18—	»
Foerster, Az élet művészete	18—	»
» Élet és jellem	18—	»
Déván István, A modern atlétika	30—	»
Marberger, Hogyan védekezzünk a tuberkózis vagy gümőkór ellen?	10—	»
Štefan Mibály, Szlováknyelvi tanfolyam (szótárral)	16—	»
Jankovics—Dobai, Uj Auróra almanach 1924. évre kötve	20—	»
Buchner, Temetési könyve	20—	»
Suitbert-M., A chorális ének katekizmusa	7—	»
Bozoky, Magyar egyházi halotti énekeskönyv kötve	10—	»
Sztojánovics, Elm. és gyak. Harmonium iskola	40—	»
Luspay, Modern Orgonakiséreték rk. egyh. népének.	10—	»
Ritter, Orgel-Schule Bd I—II.	30—	»
Striegeler, Der moderne Organist	36—	»

Megrendelendő: **Szent József** könyv- és papírkereskedésben

POZSONY—BRATISLAVA, Lőrincapu-utca 3.

SPITZER SÁNDOR

könyvkiadóvállalata, könyv-, papír-, író-
és rajzszeretek, zeneművek, tanfelszerelések,
--- irodaberendezések kereskedése, ---
könyvnyomdája és könyvkötészete
KOMÁRNO-KOMÁROM
NÁDOR-UTCA 29. TELEFON 80. SZ.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.
A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banni Tóth Pál.**

Társszerkesztő: **Vaskó Imre.**

TARTALOM:

Vezércikk:

Az állampolgári neveléstan . 241 oldal.

Schmögner:

Emlékezzünk 243 oldal.

Dr. Takács Menyhért:

La Fontaine meséi 246 oldal.

Nagy Ferenc:

A költemény fölhasználási
módja 253 oldal.

Egyesületi élet 258 oldal.

Szemle 260 oldal.

Rendeletek.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hirdetések.

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola, { Komárno
Kiadóhivatal: Községi elemi iskola, { (Komárom.)

HUSZÁR ISTVÁN

KÖNYV-, PAPIR- ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉSE
KÖNYVNYOMDÁJA ÉS KÖNYVKÖTÉSZE

NITRA

Az összes engedélyezett szlovák és magyar nyelvű
tankönyvek, segédkönyvek és térképek
állandó raktára.

|| Ifjúsági és községi könyv-
tárak szállítása! ||

Természettani és természet-
rajzi képek és tanszerek |

Iskolai szerek, füzetek, írő-
szerek stb. a legjobb mi-
nőségben és olcsó áron.

Zongora, harmonium, hege-
dűiskolák, orgonahangje-
gyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által ki-
adott iskolai nyomtatványok
raktára.

Nevelő kézimunkához szük-
séges anyagok, segédesz-
közök és kézikönyvek.

|| Könyvnyomdai és könyvkö-
tőmunkák csinos kivitelben. ||

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Társ szerkesztő: **Vaskó Imre.**

Az állampolgári neveléstan,

amely, mint új kötelező tantárgy, a köztársaság összes iskoláiba bevezetettel a 226/1922. sz. törvény (kisiskola törvény) alapján, már eddig is sok félreértésre adott alkalmat. A tantárgy hivatalos nevének (občianska nauka a výchova) helytelen fordítása, amellyel azt polgári erkölcsstannak nevezték el, volt ennek az oka elsősorban, a másik pedig az a gyanakvás, amellyel az egyházi körök általában az egész új nevelési és tanítási rendszert fogadták s amely korunk szabadabb gondolkodásában ateizmust, vallástalanságot látott.

Voltak és vannak ideges megmozdulások, amelyek az új jövevényben világelfordító szörnyet látnak s már jöelöre befeketítették és ördög képében a falra festették.

Mi tanítók, akiknek kötelelességszerűen kezébe adatott az új tantárgy tanítása, kell, hogy világosabban lássunk. Látjuk is, hogy az új tárgy csupán alkotmánytan és állampolgári neveléstan és — bár érintkezik egyfelől a hit és erkölcsstannal, másfelől a laikus morállal, — de alapjában véve egyikkel sem azonos.

Eredele oda vezethető vissza, hogy ma az összes államok főrekvése öntudatos, hű állampolgárok nevelése. Nemcsak a közvöllen ma államainak a célja ez, hanem a múltban is így volt. Az alkotmánytan mindig és mindenütt kötelező tantárgy volt, a jó állampolgári nevelésnek eszméje pedig áthatotta hosszú idők óta az összes államok nevelési rendszereit, ha nem is volt külön tantárgyba foglalva.

S azt láttuk, hogy a valláserkölcös nevelést, amely főképen a hit és erkölcsstannban koncentrálódik, egyáltalában nem hátráltatta az állampolgári nevelés eddig sem. El tudunk

képzelné vallásosan erkölcsös hű állampolgárt s erre akár-mennyi példát tudunk felhozni.

A 226/22. sz. törvény, valamint az ennek részleges végrehajtását célzó 44457/1923. sz. min. rend. (az állampolg. nevelés tanterve), valamint a 92189/23. sz. rend. (az óratervek) világosan mutatják, hogy a hittan továbbra is kötelező tantárgy (a felekezetenkívüliek és el nem ismert felekezetteliek fel vannak mentve, más vallásúak szülei irásban kérhetik gyermekük felmentését), tehát a vallásos nevelés továbbra is a hitoktató-lelkészek kezében marad. Hogy milyen eredményt érnek el, az természetesen elsősorban az ő buzgalmuktól függ. Az iskola, illetve a tanítóság, pedig a vallásban a nevelés egyik fontos tényezőjét kell, hogy lássa, tehát e tekintetben föltétlenül segítségére kell lennie a hitoktátónak.

Az egyházaknak eminens érdekük, hogy vallásos, egyházunkhoz hű tagokat neveljenek; a papságnak és általában az egyházi intézményeknek léteérdekei is függenek ettől, de viszont az államnak — egy másik nagy közösségnek — is érdeke, hogy alkotó egyedei megbízható, áldozatkész, hű állampolgárok legyenek. A jogos állami érdek kielégítését célozza az állampolgári nevelés tan és semmiesetre sem célja a laikus morál bevezetése és a hittannak az iskolákból való kiszorítása.

A polgári erkölcs tan helytelen elnevezést, amely olyan sok félreértésnek és felesleges izgalomnak volt okozója, ki kell küszöbölnünk a közhasználatból. Nevezzük úgy, amint azt a hivatalos elnevezés hű fordítása adja: alkotmánytan és állampolgári nevelés tan, vagy röviden állampolgári nevelés tan.

A tanítás kivételére vonatkozólag pedig le kell szögeznünk azt, hogy a tanító ne vigye be a tanításba a maga politikai, életfelfogási külön véleményeit és ne törekedjék arra, hogy a vallási nézetekkel merőben ellentétes fogalmakat ültessen át a gyermeki lélekbe. Ennek a nevelés egyöntetűsége vallja kárát. Amit a nevelés egyik tényezője épít, ne rombolja le a másik. Hogy a hit és erkölcs tan és az állampolgári nevelés tan jó tanítók kezében szépen összeegyeztelhető s a kellő összhangjából elsőrendű nevelési eredmény származik, az meggyőződésünk szerint elvitathatatlan tény.

Emlékezzünk!

Az 1918. év végén vagyunk! Dürmesztő, hideg fagyos tél nemcsak a természetben, hanem az emberek, közelebről pedig a tanítóóság szívében is, amelyből csak az 1919-ik év elejével megindult politikai és területbeli változások rémhírei rázzák fel! A legrövidebb idő alatt száz meg száz hivatalnok és tanító kezébe veszi a vándorbotot s... fut, ki merre tud! Régi bajtársaink tekintélyes része itt hagy bennünket, akik pedig a megváltozott viszonyokkal számolva azon édes reményben itt maradtunk, hogy becsülettel teljesítendő munkánk fejében a megfelelő elbánásban is részesülünk, további társadalmi és kulturális tevékenységünket feladatunk teljes tudatában az új államnak felajánlottuk: a hűség-fogadalmat lelettük!

Sajnos, hamarosan csalódtunk! Mindazon előnyök, amelyeket cseh és szlovák testvéreink már az átcsoportosítás első napjaiban élveztek, nekünk magyar tanítóknak nem jutottak osztályrészül! Legfájdalmasabb pont a fizetésrendezés folytonos halogatása (sajnos ma is az!), a rendeleteknek cseh és szlovák nyelven való közlése, saját nyelvünknek háttérbe való szorítása! Csoda-e, hogy ezek láttára az itt maradt magyar tanítóóság nagy részét a kétségbeesés, más részt — és pedig ha jól láttam: a gazdálkodással foglalkozó, jobb módú tanítóóságot — a minden nemes ügynek átkos férge a teljes nemtörődömség, a letargia szállja meg?

Rettenetes rabság, rémséges állapot azok számára, akik már az 1919-ik év előtt is titáni harcot vívtak, nem a magyar szóért, amelyet mindenki szívesen beszélt; nem is a magyar dalért, amelyet minden falusi leány ajkán önként jelent meg, hanem... *az egyesülés, az összetartozandóság, a kartérsi és testvéri egység magaslatos eszméjének megvalósításáért!*

2 évi lelki kín és mellőzés, de e mellett becsületes és emelt fővel teljesített kulturális és államépítő munka végre is utat tör magának s itt is, ott is felmerül ama komoly belátás, hogy a magyar tanítóóság sorsának további intézését másoktól nem várhatja!

A gondolatot tett követte! Az 1920-ik év végével a komáromi kartársak Jezo Márton tanf. bevonásával — akinek érdemei előtt a messze távolból is az őszinte elismerés zászlaját meghajtom — előkészítő bizottsággá alakulnak s az éjszakát nappalá téve, előkészítik a Szlovenszkói Áll. Magyar Tanítóegyesület alapszabálytervezetét, saját filléreik befektetésével pedig megindítják mai napig is egyedüli magyar tanügyi lapunkat, a „Magyar Tanító“-t.

A rang és felekezeti különbség nélküli egyesülés magasztos

eszméje villámgyorsan járja át az országot. A szélnek eresztett néhány mustármag mindenütt a legtermékenyebb talajra talál! Az előfizetők száma rohamosan 500-ra emelkedik, Nógrád, Hont, Bars stb. megye megalakítják egyesületeiket, úgy, hogy az 1921. április 3-ra összehívott Országos Értekezletre már több megye *egyesületi* képviselőt küld.

Magam is egy kisdéd, de annál lelkesebb csapat egyenes felkérésére már ápr. 1-én reggel utra kelek, hogy 24 óránál hosszabb utazás után a 2-án d. u. tartandó *előértekezleten* is részt vehessek, lássam a kihajtott zsenge növény tavaszi fejlődését, esetleges kivirágzását!

Délelőtt 10 az óra. Éppen a 10 perces szünetben érkezem a polg. fiuiskola tanácsterme elé. Mély csend honol falai mögött. Bizonyára most is azt latolgatják: hoz-e a gőzös valakit s ha igen, vajjon honnan? Kopogok. Az ajtó nyílik, bemutatkozom. A „Gömöri“ szóra nagy ámulat fogja el a kartársakat, majd mintegy villanyos gombnyomásra, száz meg száz kérdés tödul a kartársak ajkára, ami érthető is, mert micsoda áldozat volt akkor egy „Szlovenszkói Magyar Tanítóegyesület“ megalakítása érdekében 4—5 napos utra kelni, állást, családot a sors szeszélyének kitenni, igazán csak azok tudták méltányolni, akik a lelketlen egyének aknamunkájával számolva, ennek szomorú következményeit is szívükön viselték.

A délutáni előértekezletre oly kevesen jöttek, hogy szinte általános lehangoltság vett erőt rajtunk, különösen mikor láttuk, hogy e kis csapat több órai hosszú tárgyalás után nem képes megegyezni abban, hogy az új egyesület, mint valamelyik már meglévő egyesület egyik *alosztálya*, avagy mint teljesen *önálló, független* egyesület alakuljon meg. A nagy többség utóbbi mellett foglalt állást, csupán Kovárik, bratislavai kiküldött barátunk tört pálcát az első mellett, az utolsó percig is fentartva eredeti álláspontjához való ragaszkodását.

A kora hajnal a Duna-parton hoz össze bennünket, az ápr. 3-iki értekezletre szállingózó kartársakkal. Mondanom sem kell talán, hogy nem a Dunán való átkelés, hanem az új alakulásmikéntje volt beszédünk, korteskedésünk egyedüli tárgya.

10 óra után a polg. fiuiskola nagytermében végre megszólal az előkészítő bizottság vezérének, a tanítótság őszhaju rektorának, Marcsa Györgynek elnöki csengetyűje. Feláll és a történelmi pillanat hatása miatt önkénytelenül is még jobban kiegyenesedik, majd rövid, de lelkes szavakban üdvözli a megjelenteket, vázolja az eddigi munkát, az országos értekezlet célját, a tanítótság hivatását s végre

is több órai lelkes tárgyalás után, nagy lelkesedéstől kísért egyhangú határozattal kimondja a „Szlovenszkói Ált. Magyar Tanítóegyesület“-nek, mint *független* és *önálló* egyesületnek előkészítését, május 12-re való megalakulását.

Tehát máj. 12 re! A még meg nem alakult megyei egyesületek lázas tevékenységgel kimondják megalakulásukat s mindenki most már kétszeres feszültséggel várja a bekövetkezendő eseményeket. A 6 hetes időköz esztendőknék tűnik fel, de végre május 12-ke is csak megérkezik. Már 11-ke mutatja, hogy valami rendkívüli esemény készül. *Komárno* állomása is megelevenedik s az ottani kartársak feltűnő nagy száma itt várja, fogadja, kalauzolja, szokott magyaros vendégszeretettel szállásolja el az érkezőket. Legnagyobb részben mind régi, apr. 3-iki ismerősök, telve reménységgel, lelkesedéssel. Jobbról-balról engem is körülflognak s már is a holnapi alakuló gyűlés a beszéd egyedüli tárgya. Központja a ZUS társ egyesület elnökségének: *Hanckó személyes jelenléte* s 4 tagú küldöttsége.

A polg. fiúskolában is már nagy a sürgés-forgás. Itt folynak a tárgyalások már második napja. Rövidesen beavatnak a bizalmas tárgyalások menetébe. A társ egyesület minden lehető elkövet, hogy mint ennek egyik alosztálya alakuljunk meg, de mi „*független*“ egyesület mellett állást foglalva, *hajthatatlanok* vagyunk. Álláspontunk győz, az egyezségről szóló jegyzőkönyv estére aláírható!

Ily előzmények után nyílt meg esteli 7 órakor az *előértekeztet*, hogy most már a május 12 ki gyűlés kereteit legalább nagyjából megállapítsa, annak síma és méltóságteljes lefolyását biztosítsa. Miután az *önálló és független* tanítóegyesület melletti álláspont az itt résztvevett mintegy 150 tanító egyhangú lelkesedésével elfogadtatott, az apróbb részletek a késői éjféli-, majd a korai reggeli órákban a legelőkeltebben foglalkoztatják a tanítószágot kávéházakban, vendéglőkben, utcán egyaránt. Engem is, bár éjféli 1 óra után még Czéh István jelenlegi alelnöktársammal tárgyalok, reggeli 4 óra már ismét az íróasztal mellett talál, hogy az előkészítő bizottság elnökét s mellettem pihenő megyei titkáromat a gyűlés elé tartozó fontos részlettel meglepjem, még a gyűlés előtt az előkészítő bizottság elé terjeszthessem.

Igen ám, de hol az előkészítő bizottság? Hol az a detektív, aki hamarosan legalább 2 embert előkeríteni tudna a komáromi Jókai Kulturpalota hatalmas termében és összes mellékhelyiségekben már a korai reggeli órákban összegyűlt tanítószágy köztül?

miában megüresedett. La Fontaine barátai mindent megtettek, hogy ezt a helyett a költő számára megszerezzék. Pártfogóinak csoportja élen nem kisebb emberek állottak, mint Turenne, a híres hadvezér-író és a nagynak nevezelt Condé Lajos herceg, továbbá Conti hercegnő, XIV. Lajos legszebbik leánya a férjével és sógorával a másik Conti herceggel, ugy szintén Vendome herceg meg a bátyja, a grand prieur. Ezek biztatására még egy kötet verses elbeszélést adott ki, amelyek azonban annyira szabad szellemben voltak írva, hogy kiadatásukhoz a király privilégiumát megszerezni nem sikerült. Amióta ugyanis XIV. Lajos morganalikus házasságot kötött az özvegy madame de Scarron-nal, az udvar légköre egészen megváltozott. A király szakított a cœurtisanne-okkal s palotájában eddig szokatlan komolyság, szigoru erkölcs és vallásos szellem kezdett uralkodni. Ebbe az új légkörbe bele nem illett La Fontaine könnyelműsége, szeszélyes és szellemes gallicismusa. Azután meg a király a maga udvari történetíróját, Boileau-t a híres szatiraköltőt szemelte ki a megüresedett akadémiai tagságra.

Költőnk elbeszéléseinek legujabb gyűjteménye félelmetes fegyver volt ellenfeleinek kezében, akik a király akaratához képest be akarták előtte zárni a francia akadémia kapuját. A választás napján Rose, az akadémia elnöke és a király titkos tanácsosa, az asztalra dobta La Fontaine legujabb könyvét és indulatosan kérdezte az akadémikusoktól, hogy föl mernék-e terjeszteni királyi jóváhagyásra egy oly írónak a megválasztását, akinek e műve ellen a rendőrség is kifogást tett. Az elnök erőszakos föllépése dacára az akadémikusok megválasztották La Fontaine-t. Ez volt talán a legelső független elhatározása a francia akadémiának. XIV. Lajos nem hagyta jóvá a választást, de az akadémia nem vonta vissza a maga határozatát.

La Fontaine ekkor egy gyönyörű balladát írt, amelyben kérte a királyt, hogy egyezzen bele a megválasztásába. Akadt egy női szószólója is a régiek közül: madame de Thianges, az egyedüli nő, akinek még volt befolyása az udvarnál. A véletlen úgy akarta, hogy még egy tagsági hely üresedett meg az akadémiában. Erre azután megválasztották Boileau-t s a király egyszerre hagyta jóvá mind a két költőnek a megválasztását. Ily viszonyok között lett La Fontaine a francia akadémia tagja.

Székfoglalóul egy Sablièrenéhez írott költői levelét olvasta föl, amelyben hangsúlyozta, hogy egykori jótevőjének tanácsait szándékozik követni, hogy megvezekeljen a múltért, bár érzi, hogy többé el nem tévelyedni oly nagy ígéret, amely felülmulja erőt.

És valóban tovább folytatta előbbi életmódját. Hervarték házában ismét fiatal asszonyok társaságába került. Ismét áladta magát a régi illúzióknak és élemedelt kora dacára úgy viselte magát, mint egy amorosus fiatal ember. Csapongó fantáziával irta tovább víg elbeszéléseit arra ügyelve, hogy előadása bájos legyen, amely a nőket elragadja. Az élcelésben és szellemeskedésben azonban sokkal óvatosabb volt, mint annak előtte. Sabliè.e-né példája Racine és Maucroix barátainak intelmei nem maradtak egész hatástalanok, legalább addig nem, míg egy új csillag föl nem ragyogott, amely ellenállhatatlanul maga után vonta az öregedő költőt. Madame Ulrich volt ez az új csillag, Praslin hercegnő barátnéja és intrikáinak szövetségese, aki viszont megvédte amatt öreg és zsémbes urának féltékenykedése ellen. Ennek lett gyakori vendége La Fontaine. Ez vette rá, hogy ismét egykori pajzán modorában írjon a la Boccacio. Ennek a kedvéért írta meg a többi között *Qui pro quo* című csinos elbeszélését, amelyet maga az asszony adott ki, de már csak a költő halála után. La Fontaine posthumus műveihez ez a madame Ulrich írt bevezetést, amelyben hitásosan védelmére kelt költő barátjának különösen Brunyére ellen, aki ellenmondást látott La Fontaine élete és művei között. Megállapította, hogy költőnk nem volt sem szórakozott, sem góromba, sem álmodozó, sem hallgatag, csupán csak az olyan társaságban, ahol unta magát és neki ismeretlen emberek között. Bizalmas körben, ahol jól érezte magát, nem volt nálánál kedvesebb, vidámabb és szeretetreméltóbb ember. Tény dolog, hogy La Fontaine első sorban a női világnak volt a poétája. Őszintén ragaszkodtak hozzá a legliszteleteméltóbb és legszellemesebb asszonyok minden kifogásolható érdek nélkül s kíváncsiak a társaságába és ő mindnyájuk iránt galant tudott lenni. Tulzás volna azért őt a kicsapongó és léha emberek típusához sorozni. Don Juan sem volt, csak a maga korának igazi szülöttje és egyik vezetője annak a művelt társadalomnak, amely mindenben a királyi udvarnál divó szokásokat és erkölcsöket igyekezett utánozni: Gondtalanul és szellemesen siklani végig az egész életen. Annak a francia epikureizmusnak volt a követője La Fontaine, amely az állandó jólét és mindennapos szórakozások mellett a nők kultuszát élcelélnak tekinti. Ebből az élelfőfogásból még az öregség sem képes kikökkenteni. La Fontaine már hatvannyolc éves volt, amidőn a 15 éves Beaulieu kisasszonnyal találkozott s a szó szoros értelmében belészerelett. Más közönséges halandóra azt mondanók ilyen esetben, hogy dementia senilis-ben szenved. De hát

ő poeta volt, aki nem ismert korkülönbségeit, csak költői privilégiumot Horatius tanítása szerint:

„Pictoribus atque poetis, quidlibet audiendi, semper fuit acque potestas.“ Meg is írta ezt egyik barátjának: „Miért nem szólt nekem Hervart úr előre? Megmondtam volna neki, hogy alázatos szolgája képtelen ellentálni egy olyan tizenöt esztendőös kis lánynak, kinek olyan szép szeme, olyan finom fehér bőre, oly végtelen bájos arca s olyan szeme, szája van.“ Valakibe beleszeretni nem volt nála más, mint költői hangulat, mely képessé tette, hogy öreg korában is ifjúi hévvel írjon. Legnagyobb örömét abban találta, ha a szép nemhez tartozó fiatalságot mulattatni tudta. „Ha az a fiatal istenség — úgymond — aki nyugalmapamat megzavarta, ebben örömét leli, nem bánom. Ugyan mire valók volnának a fecsegők, ha nem arra, hogy a fiatal lánykakat megnevetessék!“

Találón mondja Taine: „Ezekből a mosolyokból és nevetésekéből, a dédelgető udvariaskodásból, az édeskedésből, a játsszi elmesség s a futó gyöngédség e vegyülékéből áll Franciaországban a szercelem.“ La Fontaine ennek a szenvedélytelen erotikának volt a lantosa verses elbeszéléseiben és költői leveleiben.

VI.

Aki csak ebből a szempontból ismeri és méltatja La Fontainet, az csak félig ismeri és egyoldalúan méltatja őt. Erotikus költészetéből csak életviszonyait és kora szellemét ismerjük meg. Igazi költői nagyságát komoly muzsája mutatja meg: az a ragyogó meseköltészet, amelyben, mint a nemes erkölcs tanító mestere, mint az új kor Aesopusa áll előlünk.

A mesék a költő érett férfikorának gyümölcsei, nemes izlésének és klasszikai tanulmányainak eredményei. Tudjuk, hogy az első hat könyvet a trónörökösnek ajánlotta, a többi ötöt de Montespan aszszonynak. Most azután megírta a XII-ik kötetet a király unokája, a Franciaország reményének nevezelt bourgognei herceg számára s az előbbiekkal együtt újból kiadta. A királyi unoka nevelője, Fenelon, nagy lelkesedéssel fogadta ezeket az irodalmi remekeket s méltányolva azoknak paedagogiai értékét, fel is használta nevelői munkájában. A kis herceg buzgón olvasta a kedves és értékes tanító meséket s talán épen ezért az egész francia kultúrvilág mohón kapkodott utánuk. A népszerű költőnek ez a fényes siker teljes elégtételt adott elhibázott életének minden viszontagságáért.

Egy súlyos betegség, amely majdnem a sírba vitte, megváltotta eddigi életét. La Fontaine felgyógyult s azontúl minden

gondolatával és érzésével a vallás felé fordult. Gyakran gyónt és áldozott, gyakran és hosszasan értekezett Pougat-val, a tudós theologussal. Valóságos conversion ment keresztül. Többé semmi profán dolgot nem akart olvasni, sem írni. Hozzáfogott a latin egyházi hymnuszok francia verses fordításához abban a reményben, hogy még sokáig fog élni s ezt a hitbuzgalmi művét befejezi. Vallásossága egyre mélyebb és odaadóbb lett s az önmegtagadásig fokozódott. Áhítatosan imádkozott és szigorúan böjtölt.

Testén ciliciumot viselt, amit csak holta után vettek észre. A „Dies Irae“ kezdetű bűnbánó hymnusz t gyönyörű paraphrasisban dolgozta át franciára, megható töredelemmel kéri Isten bocsánatát, az egyházi költő siralmát magáévá tévén:

„Te, aki a hozzád fohászkozó latort meghallgattad,
Nékem reményt adtál.“

Egyedül az akadémia volt az, amelynek üléseire szeretett eljárni. Azt is azért tette, hogy barátjával, Maucroix-val együtt a vallásos költészet művelésének nemes céljait szolgálja. Öregségében egyedül az életszentség útjait kereste. Minden hibáját jóvá akarta tenni; mindenkit ki akart engesztelni, első sorban a könyörtelen Istent. Az egykori világfira, az élvezeteket hajhászó pajzán póétára senki sem ismert rá többé a megtért, a megigazult La Fontaine-ban. Minél magasabbra tört a lelke az örökkévalóság felé, annál rohamosabban fogytak testi erői. 74 éves korában úgy halt meg, mint egy szentéletű ember Racine és Heivarték karjai között.

Fenelon, amidőn értesült a költő haláláról, egy gyönyörű latin elogium-ot írt róla bucsuztató gyanánt s azt odaadta királyi tanítványának lefordítás végett.

Ez az elogium így végződik: „Olvassátok őt és mondjátok meg, vajjon Anakreon tudott-e bájosabban csevegni, vajjon Horatius a bölcselkedést fényesebben, változatosabban és vonzóbban egyesítette-e a költészet szépségeivel, vajjon Terentius természetesebben és igazabban festette-e az emberi erkölcsöket és végül vajjon Vergilius meghatóbb és harmonikusabb volt-e nálánál?“

VII.

Áttérve már most La Fontaine meseköltészetének méltatására, előzetesen így meg kell állapítanunk, hogy költőnk csak a tárgy megválasztásában azonos az állatmesék fejedelmével Aescopussal, az előadás módszerében és az erkölcsi tanulságok megállapításában azonban a saját korának felfogásához, ízléséhez és életviszonyaihoz alkalmazkodik.

„Az ő eredetisége, mondja Sainte-Beuve, a költői modorban és nem az anyagban keresendő“. Magát a tárgyat megtalálja La Fontaine Aesopusnál és Phaedrusnál, néha az indus Bidpainál s minden gondját arra fordítja, hogy az ősmesékben meglévő kis drámai elemeket tökéletesítse, a cselzsövényt organizálja, az apró eseményekből bonyodalmat szöjjön, hogy azt azután ügyesen és meglepő módon oldja meg. Nézzünk meg ebből a szempontból egyet-kettőt:

„Léptessük fel — mondja a költő — a pásztorokat és foglaljuk versekbe azt, amit a fark sok és juhok mesélnek róluk egymás között“. (VIII. 13.) Ez a kis vígjáték tárgya. Tircis egyszer azt mondta az ifju Amarante-nak: Óh ha te ismernéd, úgy mint én azt a bizonyos rosszat, amely nekünk tetszik és minket elbájol! Nincsen olyan jó az ég alatt, amely azzal fölér, Engedd, hogy elmondjam neked, higj nekem és ne félj. Megcsalhatnálak-e én, akiben annyi legédesebb érzés van irántad, amennyi csak elfér a szivben? Amarante rögtön így felelt: „A nevé! mondd meg annak a rossznak, hogy hívod?“ „Szerelmemnek, válaszolá Tircis. Ime itt a drámai elem tökéletesített alakban: a rossz, mint jó.“ „Szép név — mondja Amarante — de szeretném tudni az ismertető jeleit.“ S most kezdődik a bonyodalom. „Mit érez az ember?“ „Fájdalmat, amelyhez képest a királyok minden öröme csak unalom és izetlenség. Az ember elfelejti maga-magát. Örül, ha magában lehet az erdőn. Megcsodálja magát a patak tükreben, de nem ő az, akil lát. Csak egy kép van előtte mindig s az követi mindenfelé, ahová megy. Más egyébre nincs is szeme. A falu pásztora az, akinek közeledtére, szavára, nevére elpirul. Ha rágondol, csak sóhajt. S nem tudom miért, amikor sóhajt, fél, hogy meg fogja látni és mégis úgy vágyik utána.“ S most következik a bonyodalom meglepő megoldása. „Óh, hiszen itt van az a rossz — vágja közbe Amarante — amelyről te beszélsz. Nem uj előltem, jól ismerem.“ Tircis már azt hitte, hogy elérte célját, amidőn a szép pásztorleány így szólt: Valóban igaz, mindazt így érzem én Clidamantes iránt“. „Az udvarió szinte halálra vált bánatában és szegyenében. Sok ember olyan, mint ő, akik csak a magok hasznára akarnak dolgozni s ugyanakkor jó vásárt csinálnak másnak.“

Még drámaibb a megoldás az alábbi állatmesében:

„Egy fiatal nyúl kora hajnalban kiment a palotájából, hogy körültját a kakukfűben és vadrózsák között elvégezzze.“ (VII. 16.) Ez a mese expositiója: egy kis drámai cselekmény, melyhez cselzsövényt kell formálni. Mindjárt meg is van: a menyét asszony-

ság látva az üres palotát, lefoglalta azt magának s mialatt a nyúl sétált és legelészett, minden holmijával együtt beköltözött. Minő bonyodalom lesz ebből! A nyúl hazatérve, megdöbbenéssel látja, hogy a palotája ablakán egy hegyes orrú menyét kandikál ki. „Mit akar itt nagysád?” — kiált föl a háziúr — „hiszen ez az én palotám, hogy jön kegyed ide?” „Hát csak úgy — felelé amaz — hogy a birtok azé, aki elfoglalja.” „Menjen ki láрма nélkül — folytatja a nyúl — különben maga ellen látítom az egész patkányfajt.” Szép háború lesz ebből. „De kérem — veszekszik tovább a menyét — miféle törvény alapján tartja ezt a területet örökre a magáénak?” „A megszokás és használat alkotta a törvényt. Én őseimtől kaptam a birtokot és utódaimnak hagyom. Ennél nincsen bölcsőbb törvény.” „No hát jól van, ne veszekedjünk tovább — mondja a menyét — van az erdőben egy ájtatos remete: egy vastag, kövér macska, olyan, mint egy szentéletű ember. Menjünk hozzá, legyen ő a bíró felettünk.” A nyúl ráállt. S most következik a megoldás. „Jöjjetek csak egészen közel hozzám fiaim, mert én már öreg vagyok és egy kissé süket, hadd halljam meg jól, hogy mi a bajotok — mondá a macska.” A két pörlekedő egészen hozzásimult. Akkor aztán a macska rájuk csapott a karmival, mind a kettőt lefogta és összeroppantotta. Ez a dolog — mondja a köllő — nagyon hasonlít azoknak a veszekedő kis souveraineknek dolgához, akik a királyhoz mennek panaszra. Ime a mese tanulsága.

Még meglepőbb a cselszövényes bonyodalom s még poitikusabb és nevetséges módon könnyörtelen a megoldás a VII. ik könyv első dramatikusan meséjében:

Az ég megsokallotta a földiek sokféle bűnözését és elhatározta, hogy pestis által pusztítja el őket. Az egész állatfajt a végenyészet fenyegette. Az oroszlán gyűlésre hívta össze a még élő összes állatokat: „Kedves barátaim — így szól hozzájuk — én azt hiszem, hogy az ég bűneink miatt mérte ránk ezt a szörnyű csapást. Ki kell őt engesztelnünk s önként kell feláldoznunk haragjának azt, aki közülünk a legbűnösebb. Ne széplítsuk magunkat, ne mentegelődzünk s kíméletlen őszinteséggel tárjuk fel lelkiismeretünk állapotát. Én bevallom, hogy falánkságomban tömredek juhot elpusztítottam, sőt nem találván ellenállásra, sokszor fölfaltam magát a pásztort is. Éhes voltam, nem tudtam ellenállni. Ez a bűnöm. Valljatok ti is, úgy, mint én. Pusztuljon el az, akinek a legnagyobb a bűne. Ez az igazság.” Erre aztán szót kért a róka és azt mondta: „A legjobb király vagy, fölséges úr. Aggo-

dalmaid csak mély érzéseidről tesznek tanuságot. Hát bűn az, hogy juhokat ettél, hiszen még a legalsóbb rendű emberek is juhussal élnek. A legnagyobb megtiszteltetés a juhokra nézve, hogy felséged fogyasztja őket. Ami pedig a pászfort illeti, az valóban megérdemli a sorsát, hiszen ő valóságos rémuralmat gyakorol az állatok fölött." Általános taps fogadta a hízelgő róka szavait. Nem is mertek nagyon elmélyedni a tigris, a medve és más hatalmasok tetteinek a bírálatában. Minden önmagát vádló ártatlannak találta magát az utolsó juháskutyáig. Valóságos kis szentek valamenynyien. Mikor a számárra került a sor, az így szólt: „Beismerem, hogy egyszer a barátok rélje mellett menve elfogott az éhség, kínálkozott az alkalom a jóllakásra; előttem volt a finom, gyöngéfi Rávit az ördög: szélteben végig legelészttem rajta. Tudom, hogy nem volt hozzá jogom, de hát őszinte vallomást kell tennem." Lett erre nagy jajveszékelés. Mindnyájan a szegény számár ellen fordultak. Egy otromba farkas egyre azt hurrogta, hogy fel kell áldozni ezt az átkozott állatot. Ez a girhes számár az oka minden bajnak. Másnak a fűvét fölfolni, micsoda aljas bűn; csak halálával teheti azt jóvá. - S nyomban végeztek is vele. Ime az emberi igazságszolgáltatás iróniája! A költő hozzá is fűzi a csípős szarkazmust: „Ászerint, amint hatalmasok vagytok, vagy nyomorultak, fehérre mos, vagy befekelt az udvar ítélete." S ez nem is is erkölcsi tanulság, csak keserű való. Hányszor menekülnek a keztyűs tolvajok a legsúlyosabb vádak alól s élnek tovább vígan — ahogy mondani szokás — köztiszteletben s a milliós sikkasztás után elcsapnik egy nyomorult hivatalozgát. La Fontaine-nek nem közönséges élvezet volt a bűnös társadalmat egy-egy szatirikus állatmesével megbélyegezni.

Szíves-örömmel elpolilizál; több sikerrel, de kevesebb óvatossággal. A macska kikaparja a gesztenyét a tűzhelyről a majom számára (IX 17) E közben megégeli e talpát, hozzá még a cseléd tetten éri és elveri. Ugy jár, mint azok a hercegek, akik a provinciákon kaparásznak és leforrázzák magukat némelyik királynak öröme és javára.

(Folyt. köv.)

A költemény fölhasználási módja.

Értekezleteink tárgysorozatának főbb pontjai minden alkalommal a mintatanítás s annak bírálata. Ez indította tehát arra, hogy felolvasásom tárgyát innen merítsem; távol legyen az a gondolat, mintha én ezen felolvasásommal a nálamnál tapasztaltabb,

vagy idősebb kartársaimnak mintegy oktatással szolgáljak, mert egyedüli céloom csupán az, ha netalán a költemény előadására valamint bírálására kerül a sor, azt mindnyájunk részére könnyebbe tegyem az által, hogy elméletileg annak jó és rossz oldalait tölem telhelőleg az olvasottak, a gyakorlatban tapasztaltak alapján megvilágítsam.

Mi a legfőbb költemény célja? A szívet és akaratot nemesíteni. Mi tehát az első feladatunk? Az, hogy a költemény tartalma a gyermek szívébe jusson. Hogy érthetjük ezt el? Csak úgy, hogy az értelmet is igénybe vesszük. Ha tehát hatást akarunk elérni, arra törekedjünk, hogy a gyermek a költeményt megértse és benne a költemény szerint való érzelmek is felébredjenek.

Mielőtt a költemény földolgozására térnénk át, még néhány megjegyzést kell tenni.

A költemények három csoportba oszthatók: Vannak, amelyek bizonyos ismeretágakhoz, mint pl. földrajz, történelemhez csatolódhatnak, azután, melyek bizonyos évszakokhoz vannak fűzve végül bizonyos ünnepélyes alkalmakhoz használatosak.

Vigyázzunk elsősorban arra, hogy olyan költeményt, mely a gyermek értelmi körét túllépi, ne tárgyaljunk, mert a nehéz megértés előidézi az agyonértelmezést, ez pedig megöli az érdeklődést, a kedvet, a hangulatot, szóval a költeményt. Ne legyen a költemény kiinduló pontja az egyes ismeretágaknak, hanem kísérője a földolgozott anyagnak. Például: Ne akkor tárgyaljuk egy történelmi tartalmú költeményt, amikor még a gyermekek a korról s a költemény cselekményéről még semmit sem tudnak, hanem amikorra már e téren ismeretségük van. Vagy pl. Nem tanítható „Hol van honom, hol a hazám“ addig, míg a gyermek a földrajzi alapfogalmakkal nincs tisztában; még nem tudja, mi a hon, mi a haza?

Ha ezeket s hasonló eseteket szem előtt tartjuk, könnyebb lesz az értelmezés, mélyebben behatolnak a gyermekek az eszméi tartalomba, a hatás, az érzélem is erősebb lesz.

Ugyanígy az évszakhoz, valamint ünnepi alkalomra szóló költeményt is a maga idejében vegyünk tárgyalás alá. Ilyenkor jobban fölfogja a gyermek, reá a hatás élénkebb és közvetlenebb lesz. Ha a költeményt nem a maga idejében tárgyaljuk, rossz hatással van a gyermekre. Az itt a tavasz című költeményt pl. március első hetére vettem fel a részletes lecke tervben, de nem tárgyalhatom, mert e héten még hó borított mindent; nem tárgyaltam, mert nem várhattam tőle semmi hatást.

Ellenkezőleg. Kísérletük meg egy jól vezetett tavaszi kirán-

dulás után megejteni egy pl. évszakra szóló költemény tárgyalását, tapasztalni fogjuk, hogy az eredmény mélyebb és erősebb lesz.

Hogy a költemény eszméjét a gyermekek fölfoghassák és az érzületre való hatás állandó és működő maradjon, vegyünk például egy-két költeményt, hogyan kell eljárni annak tárgyalásánál.

1. *A cél:* Mielőtt a költemény kezeléséhez fogna, megmondja a tanító, miről szól a költemény. Pl. Ma a Tavaszi dal-ról szóló költeményt fogjuk olvasni. Vagy (Füstbe ment terv c. költemény-nél): Ma arról fogunk beszélni, hogyan érezte magát egy jó fiú, ki hosszú idő után találkozot édesanyjával.

Ezen figyelemre való felhívással megadjuk az egész, vagy félóra munkájának célját.

2. *Előkészítés:* A cél megjelölése után ne menjünk mindjárt a költemény tárgyalásába, előbb készítsük elő a gyermeket arra, hogy a költemény tartalmát könnyen befogadhassa. Az előkészítés azonban hosszadalmas ne legyen. Mielőtt költeményt akarunk kezelni, nagyon jó, ha anélkül, hogy a gyermekeknek megmondanánk előre, értelmi előkészületet, szómagyarázatokat teszünk. Pl. Mielőtt oly költeményt akarnánk kezelni, hol ilyen kifejezések, mint „Dalos erdő, Zajos erdő“ fordulnak elő, előbb kirándulást teszünk s ez alkalommal már az ilyen kitételeket megmagyarázzuk a gyermeknek. Pl. Az erdőhöz érve, meglepődve megállunk s kérdezzük: „Mi az? Hallgassátok csak! Milyen madár dalol? Látod? Hát amott? Halld csak! hisz amott is dalol egy! Csupa dal itt minden. Igazi dalos erdő ez! Ilyen s hasonló alkalmakat felhasználva, a költemény szómagyarázatát játékká tesszük, az eszmetaralom fölfogását pedig nagyban könnyítjük.

A „Füstbe ment terv“-nél szintén hangulatot keltünk azáltal, hogy a költemény alap gondolatával azonos tapasztalatokat felújítjuk. A gyermeket hasonló helyzetbe képzelletjük.

Az alkalmi költemény előkészítése: az alkalom kiaknázása. Az előkészítés után a költeményt a gyermekkel fölfogatjuk, megértetjük és elsajátíttatjuk. Erre az első lépés — ha a költemény nem hosszú — kellő kifejezéssel *előolvassuk* Mire kell itt ügyelni? Ha a költemény hosszú, akkor egy-egy befejezett részt olvasunk csak fel. A kellő előkészítés, a tanító *jó előolvasása* képesíti a gyermeket arra, hogy a költeményt, vagy a költemény részlet tartalmának legfőbb részeit elmondani képes legyen. Ezért az *előolvasás után* a költeményt legfőbb vonásaiban a gyermekek *elmondják*. Ezután a tanulók *kezdenek olvasni* vagyis következik a 3. *tárgyalás:* Értelmezés, szómagyarázat. A tanulók részenként és

értelmezve olvasnak. Ha egy versszak még nem ad teljes értelmet, úgy a másik szak hozzáolvasása is szükséges. Előfordul az is, hogy egy versszakot kétszerre kell olvastatni, mert két különböző gondolatcsoportot tartalmaz.

Az így szakaszonként történő olvasásnál a tárgyalásnál fölvetett részben előforduló szavak, képes kifejezések értelmét megértetjük. Pl. *Füstbe ment* = nem sikerült, máskép történt, mint gondolta. *Terv* = előre meghatározta, mit fog édesanyjának mondani. *Gondolkodám* = gondolkodtam, stb. Ezen értelmezés, szómagyarázat után a tanulók ismét szakaszonként olvassák a költeményt s a tanító kérdéseire megadják a szakasz *főgondolatát*, melyet azután egy szóval vagy rövid mondatokban táblára ír a tanító. Azaz: elkészítik röviden a *költemény vázlatát*, s ennek alapján kikeresik a költemény *alapgondolatát*. A vázlat segítségével a gyermekek elmondják saját szavaikkal a költemény tartalmát. Így kezelve a nyelvszépségek a gyermeket önkénytelenül megkapják, a kifejezés szépségében és gazdagodásában is előre haladnak.

A megértetés munkája azonban főleg az értelmet fejleszti, az *érzületre* egymagában keveset hat. Tehát az *érzelmi v. erkölcsi tartalmat is meg kell értetni* a gyermekkel. Ez úgy történik, hogy a gyermekkel megítéltetjük a cselekvő személyeket vagy cselekményeket. Főlébred ilyenkor a gyermek ítéllete; s lelkiismerete szerint állapítja meg mi jó — mi rossz. 4. *Összekapcsolás*. Az eszme mélyebb megértése s az érzelmek fokozása céljából azon költeményeket is idézzük fel a gyermek emlékezetében, melynek tartalma az ujonan tárgyalt költeménnyel eszmei rokonságban áll. Ezen szélesebbkörű eszmetársítás által egyszersmind azt is elérjük, hogy: a költeményből levonható

5. *Tanulság* megállapítására a gyermek nagyobb önállóságot nyer; a kialakított igazság pedig életképesebb lesz. Amiből tanulságot levonni nem lehet, ne tárgyaljuk az iskolában, mert kár az időért. Ha az előző munka jó volt, tanulságot levonni nem nehéz. A füstbe ment tervnél mi a tanulság? Az anya a gyermek védőangyala. Rossz gyermek az, ki szüleit nem szereti. A tanulságot mindig be kell tanítani. Végül: Az általános igazság megállapítása és betanulása után ezen igazságnak az életre való

6. *Alkalmazása* következik:

Eseleket sorol fel a tanító s kérdi: miként cselekednének hasonló körülmények között? Esetleg magukkal a gyermekekkel alkotott képzeletbeli hasonló eseteket, melyekben így vagy amúgy kell cselekedni. Példákat hoz fel az életből. A hazafias érzelmekre buzdít, serkent stb.

Ha a költemény ekként megtette hatását, megkezdhetjük az *olvasatást*. Azután következik a betanulás és a költemény ki-hallgatása.

Befejezésül még megjegyzendők a következők:

A költemény legtöbbje igen alkalmas a *kifejezéssel olvasás* gyakorlására. A kifejezéssel olvasás mintegy magasabb foka az értelemes olvasásnak, annyiban tér el csupán, hogy az egyszerűbb hangsúly helyett a jellemző hangsúly alkalmazandó, vagyis az olvasó az olvasmányban uralkodó érzelmeket és indulatokat olyan hangon adja vissza, mint azok az életben megnyilatkozni szoktak. Ha az olvasmány értelmezése jó volt, az olvasásban való készség kellő, a tanító jó példája már magában is sokat tesz a kifejezéssel való olvasás érdekében. Szabályokat adni a gyermeknek nem tanácsos. Szükséges továbbá a *gyakorlás*. Itt ügyeljünk, hogy előbb a jobb olvasókat olvassassuk. Így a gyöngébbek a sokat hallott példa után a kifejezéssel való előadást könnyebben megtanulják.

A fent elősoroltak után a gyermekek teljesen átértik és át-érik a költeményt, s ha a gyermek ezt megérti, akkor szeretni is fogja betanulni, ha ellenben nem érti, nem is szabad őt ezzel kinoszni. Kegyelenség a meg nem értett költemény betanítása. Először mert a gyermek szelleme emészthetetlen anyaggal terhel-tetik, másodsor mert a gyermekben a költemény iránt utálatot kelt; ezzel pedig szellemi kincstől foszljuk meg. De ha betanulta a gyermek a költeményt, hallgassuk is ki és a kifejezéssel való előadást szigorúan követeljük meg.

Jobb viszonyok között levő iskola tanítója egyes jelesebb költők rajzának megismertetésével is igen jó munkát végez. Ha ezt ügyesen végzi, a gyermeki lelkületbe igen nemes magot hint el: tiszteletet a nagyok iránt, követendő példát a nemes és magasztos felé. — Ne legyünk azonban hosszadalmas és aprólékosak. Olyan költeményt válasszunk ki, ami a gyermeknek való, amit a gyermek megért, tartsuk szem előtt a fentebb elmondottakat s munkálkodásunk eredményében s örömet fogunk találni, amit mindnyájuknak szeretettel kívánok.

Nagy Ferenc.

Hirdetés. A terinői rom. kath. hitközség a templomában orgonát állíttat s az olt használt é vált. harmóniumot jutányos áron eladja. Értekezni lehet Gramantik Ferenc tanítónál Terinč, Nógrád m.

Pályázati hirdetés. A kamocsai, komáromi járás, ref. elemi iskolához kerestetik egy nostrifikációs vizsgás osztálytanító. Fizetése az egyháztól évi 620 Ké. Fizetés 110 Ké, lakbér és egyszobából álló lakás. Törvényben előírt állami fizetésekielégítés. Férfi tanítók előnyben részesülnek. Pályázatokat 1924. május 29-ig a ref. lelkészi hivatalhoz kell küldeni. Az állás azonnal elfoglalandó.

Egyesületi élet.

A polgáriskolai kongresszusból kiküldött permanens bizottság közlései.

A polgári iskolai tanárok, akik egyetemet, rajztanárképzőt, pedagógiumot és ezekkel egyenrangú főiskolákat végeztek, április 14-én a bratislavai állami polgári fiúiskolában országos értekezletre gyűltek össze. A két nemzeti himnus eléneklése után *Wessely* igazgató, a gyűlés elnöke, meleg szavakkal üdvözölte *Strecha* Sámuel zsupai iskola-felügyelőt, aki az iskolaügyi referátus képviselői között jelent meg a gyűlésen. Tartalmas megnyitó beszédében rámutatott azután az összejövetel céljára és a polgáriskolai tanárság sérelmeire. *Strecha* Sámuel zsupai felügyelő köszönetét fejezte ki az üdvözlésért és biztosította a jelenlévőket, hogy a referátus őszinte törekvése az, hogy a tanítószolgálat megelégedett legyen, mert csak ez esetben tudja minden erejét a nemzeti kultúrának szentelni. Ezután felolvasásra kerültek a lelkeshangú üdvözlő táviratok, melyeket a tanárgyűlés *Masaryk* köztársasági elnöknek, valamint a nemzetgyűlés elnökének és az iskola- és nemzetművelődésügyi miniszternek küldött. *Mašek* Ferenc min. tanácsost, az iskolaügyi referátus vezetőjét a gyűlésből kiküldött bizottság szóbelileg üdvözölte.

A gyűlésen elhangzott fejtegetések meggyőzően világítottak rá arra a sérelemre, mely a polgári iskolai tanárságot az 1922. évi 251 számú törvénnyel érte. E sérelem orvoslásáért küzdenek a történelmi országok polgáriskolai tanárai is. A szlovenszko polgáriskolai tanárság a maga állásfoglalásával is előmozdítani törekszik e küzdelem sikerét.

A memorandum, melyben a polgáriskolai tanárság a maga képzésének megfelelő fizetési kategóriába való beosztását kéri, a kiküldött bizottság kézbesítette az iskola- és népművelődésügyi miniszternek, Szlovenszko teljhatalmú miniszterének, az iskolaügyi referátusnak és a birodalmi polgáriskolai szövetség vezetőségének. Az emlékirat illő formában hívja fel az illetékes körök figyelmét a polgári iskolák tanszemélyzetének jogos kívánságaira.

E sérelemes ügy remélhetőleg csakhamar méltányos elintézését fog nyerni.

A köztársasági Elnökhöz intézett üdvözlő táviratra a következő válasz érkezett a tanárgyűlés elnökéhez:

„Alulírott kancellár köszönetét fejezi ki Önöknek a köztársasági Elnök ur nevében az üdvözlételért, melyet Ön az Elnök úrnak küldött a Bratislavában ez évi április 14 én összegyűlt polgári iskolai tanszemélyzet nevében és kéri Önt, hogy e köszönetet alkalomilag a gyűlés összes résztvevőinek tolmácsolni sziveskedjék. — Olvashatatlan aláírás, a köztársasági Elnök kancellárja.“

*

Mašek Ferenc min. tanácsos, az iskolaügyi referátus vezetője, a következő értesítést küldte Wessely rimaszombati áll. polg. isk. igazgatónak, az április 14-iki kongresszus volt elnökének:

„Az iskola- és nemzetművelődésügyi miniszter úrnak örömet okozott a szives megemlékezés, melyet ön a polgári iskolák tanerőinek április 14-iki gyűlése nevében hozzájuttatott. Fel vagyok hatalmazva arra, hogy tolmácsoljam ezé a miniszter úr köszönetét és biztosítam önöket, hogy egész figyelmét fogja szentelni az önök kívánságainak. — Teljes tisztelettelé František Mašek“

*

A permanens-bizottság felkéri egyúttal az érdekelt kartársak közül azokat, akik a költségekhez való hozzájárulás címén megállapított 30 korona díjat eddig még le nem fizették, hogy ez összeget *Sebestyén Árpád* bratislavai polgári iskolai igazgató címére mielőbb beküldeni sziveskedjenek.

Felhívás

Zvolenska župa területén működő tanegyesület vezetőihez és tanítóihoz.

Lapunkban közzétett felhívásom — két kartársamat kivéve — süket fülekre talált. Végtelentül fáj tudni, hogy még a tanfőiség teljes letargiában van, még a saját érdekeit védő és azokért küzdő egyének szavát sem akarja meghallani. S ha eredmény sehol sincs, önmagát vádolja mindegyik; sohasem mást. H'sz az volt a megalkulás, tömörülés első idejében a hang, hogy erős falként áll ügyeinek megvédésében a tanfőiség, mert így ér csak célt! Ez pedig nekünk tanítóknak, mint nevelőknek, legjobban kell tudnunk, hogy a tétlenség jót soh' sem szült. Ne így Testvéreim! Féltre azzal a nemtörődomséggel! Legyünk eggyé! Tetteinkben, gondolatainkban vállalva tömogassuk egymást, mert, mint a közmondás tartja, „első után késő lesz a köpenyeg!“

Levelezőlapon, a megye területén működő egyesületek vezetőit május hó 22-ére Ipolyságra megbeszélésre meghívom. Egyben a „Honli Egyesület“ választmányát, melyen a nagymegyei

egyesület tisztikarának jelölését ízlésem csül, tekintettel arra, hogy a megye oly nagy s egymástól oly távol van egyc egyesület vezetőinek tartózkodási helye, hogy a pénztelenség nem engedi a gyakori összejövetelt. Ebből kifolyólag megbeszélés tárgyát képezze a fent említett úgy az egyesület vezetőit illetőleg, hogy ily irányú uszlással sziveskedjenek jönni kartársaim a megbeszélésre.

A megbeszélés tárgya:

1. A nagymegyei egyesület megalakításának kimondása.
2. A nagymegyei egyesület tisztikar jelölőbizottságának megalakítása.
3. Jelölése a tisztikarnak.
4. A körzeti egyesületté való átalakulás.
5. Indítványok. (Legkésőbb a gyűlés megkezdéséig írásban kérem.)
6. A honti választmány fontosabb ügyeinek elintézése. (Gyűlés idejének meghatározása, 1923 évi pénztári számadás, elnök távozásának bejelentése.)

Ismételve felhívom az igaz kollegialitásra figyelmeteket. Jöjjetek el minél többen! Aki írásos meghívót nem kapott. — a pénztár kímélés volt előttem — tekintse ezt meghívónak. Szeretettel, igaz testvéri szeretettel vár benneteket munkára

Bajta, 1924 május 7

Willand János

Honti Egyesület Elnöke.

Szemle.

Diáknaptár az 1924—1925. iskolai évre.

Szerkesztette *Dr Wallentiny Samu* presjevi (eperjesi) coll. főgimnáziumi tanár, kiadja *Kósch Árpád* cég, Prešov.

Szerkesztő és kiadó nagy szolgálatot tett a szlovenszkói és kárpátaljai magyar tanügynek, hogy már most adták ki a Diáknaptárt (II. évf.). E kitűnően sikerült kis művecskére felhívjuk a szakkörök b. figyelmét. A művecske minden sorából kisugárzik az ifjúsággal együtt atyailag érző, élő és barátkozó tanárnak, a kiváló nevelőmesternek meleg szeretete. Az iskolát illető „Hasznos tudnivalók”, napi rész és a különféle mértékek leközlése után következik az irodalmi rész lelkes hangú bevezetője. Köz i ezután *Csengey Gusztávnak* életrajzát, kinek 60 éves írói jubileumát még csak nem rég unneptették és a nagy írónak zsenyéjét, »A fogoly lengyel« c. legsikerültebb költeményét. Ragyogó tollal ecseteli ezután a legnagyobb magyar mesemondónak és világhírű magyar regényírónak *Jókai Mórnak* gigászi irodalmi tevékenységét abból az alkalomból, hogy 1925-ben lesz *Jókai* születésének 100 éves fordulója A véletlen találkozása, hogy mindkét nagyíró írónk *Komáromban* született. Majd pedig két újabb magyar költőt és 1—1 költeményüket mutatja be a magyar ifjúságnak. Az egyik: *Mécs László*, a »költő pap«, a másik *Györy Dezso*, rimaszombati tanárnak a fia. Mindkettőnek életrajza érdekesítő, buzdító olvasmánya

lesz az ifjuságnak. Bemutatja *Smetana Frigyes*, a nagy zeneszerzőt, kinek 100 éves születési évfordulóját ünnepelték köztársaságunkban és kinek »Eladott menyasszony« című darabját felújították a budapesti operában. A »Szlovák triász« c. cikkben megismerteti a magyar tanuló ifjuságot a három legnagyobb szlovák íróval: *Hviezdoslavval*, *Vajanskyyal* és *Kukučinnal*. Az irodalmi részt befejezi a »A cserkészlet és tanulóifjuság« c. tanulságos és az ifjuságot a legvonzóbban érdeklő cikk, amelyhez szép illusztráció is van. Nyomda-technikai szempontból is mintaserű a Diáknaptár, úgy hogy a legmelegebben ajánlhatjuk a tanári és tanítói karnak, úgy a középiskolai, valamint a nőiskolai magyar ifjuság között való ismertetésre és terjesztésre. A naptár ára Ké. 3.20 és kapható minden könyvkereskedésben.

Spiritus, ez a »búban és örömben egy húron pendülők orgánuma« legújabb száma ismét pazar módon szórja szét szellemi sziporkáit, amelyeket a világ legkomolyabb tárgyának, a pedagógiának köréből csihol ki azok számára, akiknek a komoly munka után derűt és lelki felüdülést igyekszik nyújtani. Örömmel és élvezettel látjuk, hogy a Spirítusból kiáradó humor szikrái egyre gazdagabban és mindjobban magas ívelésben törnek elő, hogy az élet mai komor realizmusától elérnyedjék lelkeket a humor melegével életkedvre derítsék. A forrás, melyből a humor kiárad, kiapadhatatlan szellemi tárháznak mutatkozik, s amelyet az ügyes kéz egyre jobban ki tud aknázni. Az eddig befutott út sikeres volt s a jövő is biztató sikereket ígér.

Kath. Lelki pásztor, elméleti és gyakorlati papi folyóirat május 1-ki száma a megszokott gazdag tartalommal jelent meg, melyben *Dr. Janda József*: A papok három osztálya címen közöl ismertetést. *Kristóf Árpád József* negyedi plébános: Széttékinvés a retorika műhelyében címen folytatólagos s nagy készültségre valló értekezésben fejtegeti a retorikai művészet mibenlétét. *Dr. Szyllaba Emil*: Az iskola címen beható módon tárgyalja a hitvallásos iskola létjogosultságát és szükségességét. *Pauer Károly* a kis iskolatörvényt veszi tárgyalagos bírálattal alá a nyolc osztályos iskolatípus és a vallásoktatás szempontjából. *Dr. Varjú Mihály* ismerteli a 226/1922. sz. iskolatörvényt. Ezekon kívül több vallásos tárgyú közlemény, valamint könyvismertetés és hitéleti rész egészítik ki a gazdag számot.

Nimród vadászati és halászati folyóirat május 1. száma ismét változatos és élvezetes tartalommal jelent meg, melynek vezető cikke az egyre jobban terjedő vadorzásról értekezik. *Román József*: A vizsla és a szárnyas vad csonlja címen közöl ismertetést. A lárcaarvatban *Bajcura Iodn* egy bravúros vadkan-vadászatot ír le. Ezen kívül vadásztréfákat, aktuális híreket és érdekes rókahistóriákat tartalmaz az ügyesen szerkesztett sportlap.

Rendeletek.

Tájékoztató füzetke az emlékek védelméről.

A műemlékek védelmének állami Referátusa Szlovenszón e napokban egy füzetkét (brozsúrát) adott ki, mely a műemlékek védelmére vonatkozó valamennyi törvényt és rendeletet tartalmazza. Ezen füzetkében össze vannak gyűjtve a volt magyarországi törvényeknek az építészeti műemlékekre, a műemlékek védelmének szervezésére, a növények és állatok, továbbá a természeti szépségek kimelésére vonatkozó törvényes rendelkezések. Ugyanott idézve vannak a törvényeknek és rendeleteknek azon helyei is, melyek a műemlékek szempontjából vett kincsek megtalálására, egyházi szerek védelmére s a földreformra vonatkoznak, továbbá bennfoglaltatnak az állami szubventio elnyerésére vonatkozó

szabályzatok is. A bevezetés felvilágosítást tartalmaz azon emlékekről, amelyek az állami referátus programja szerint védelemben részesülnek.

Közigazgatási, iskolai és egyházi hatóságoknak a műemlékek védelmének szlovenszkói állami referátusa, szlovákul: štátny referát na ochranu pamiatok na Slovensku (Bratislava, Törökóvá ul. č. 2.) a füzetkét megkeresésre ingyen megküldi.

Iskolai kiállítás Bratislavában.

Az 1923—24. tanév végén megtartandó iskolai kiállítás (lásd az iskola- és népművelődésügyi miniszterium bratislavai referátusának »Zprávy« című hivatalos lapja V. évfolyamának 3. számát), amennyiben szabadkézi- és mértani rajzokról (6. pont) és kézimunkáról (7. pont) van szó, a következő szakosztályokra (Gyakorlat nemekre) oszlik:

I. Képzelethez való rajzolás (nemes illusztrációk, emlékeztetőből való rajzok, spontán- és utasítás alapján való megnyitkozások).

II. Technikai gyakorlatok (ceruza, pastel, kréta, toll ecset).

III. Természet után való rajzolás (szikforma-, térbeli- ábrázolói, szabad perspektíva, természetből vett tanulmányok, figurális rajzolás).

IV. Az ornamentől általában (díszítő írás, spontán ornament s az ornamentre és annak alkalmazására vonatkozó összes gyakorlatok).

V. Kísérleti módszerek.

VI. Nevelő kézimunka, a munka iskola, fiú kézimunka (munkák papírból, agyagból és fából, grafika stb.)

VII. Női kézimunka. Ennek felosztása technikák szerint (pl. varrás, himzés, zsinóröltés).

VIII. Népművészet vonatkozással az iskolai munkára.

IX. Mértani rajzok.

Utasítás a szabadkézi- és mértani rajzok elküldésére stb.-re vonatkozólag.

Ezen fajta munkák (rajzok értendőek) kemény borítékban (kemény táblák) lesznek elküldve, melyre rávezetendő: az intézet, a tanító (tanár) és osztály neve. A boríték belső oldalán fél kelti tüntetni a munkák jegyzékét — mégpedig szakcsoportok szerint — külön sorszámokkal jelölve.

A tartalomjegyzék másolata postán lesz külön elküldve.

A borítékon belül a rajzok — szakcsoportok szerint — puha cellulose borítékban legyenek elhelyezve. Ezen borítékokon fel legyen tüntetve a munkák száma.

Minden munka hátlapjának alsó bal sarkába kerül az intézet pecsétje (esetleg neve kis méretben) s alatta foglal helyet a rajznak, — a tartalomjegyzékkel összeegyező — sorszáma (kék ceruzával a pecsét alatt).

Azon rajzoknál, amelyek inkább pszichológiai mint didaktikai jelentőségűek hirtnek, fel kell tüntetni a kort, esetleg a socialis viszonyokat, a módszert s mindazt, ami a munka megértéséhez hozzájárul. Minden feljegyzendő a puha boríték belső oldalán esetleg külön mellékleten.

Minden rajz legyen a tanulóval aláírva. (Név, osztály és dátum)

Utasítás a női kézimunkák elküldéséhez.

A női kézimunkák szintén dobozokban lesznek elküldve; az adatok ép olyanok, mint a rajzok borítékjain.

Minden női kézimunka tárgyhoz legyen egy 3×4 cm. nagyságú kemény táblácska hozzávarrva, rajta ezen adatokkal: a pecsét, a tanuló-, az osztály neve, keltezés s a tartalomjegyzékkel egybehangzó sorszám.

Ila ezen munkák selyempapírosba vannak becsomagolva, akkor ezen feltüntetendő a tanuló-, az iskola- és a tárgy neve.

Utasítás a fiú kézimunkák elküldéséhez.

A fiú kézimunkák ládikákban legyenek elküldve. Az adatok ép olyanok, mint a női kézimunkánál. A doboz vagy ládika külsején fel legyen tüntetve a feladó el nem törölhető címe, azért, hogy ugyanazon boríték visszaszolgáltatható legyen.

A nevelő kézimunkára való utasítás ép olyan, mint a fiú és a női kézimunkánál.

Pigylmetelünk mindenkit arra, hogy a modell könnyen törik. A munkákat először selyempapírosba kell csomagolni s azután vattába vagy faforgácsba.

Ezenfajta munkáért (modellek és törékeny tárgyak) a rendezőség csak rendes csomagolás esetén vállal felelősséget.

Nemcsak szabadkézi- és mértani-rajzok állíthatnak ki, hanem vázlatok- és vázlatkönyvek stb. is. Apróbb dolgok egy nagyobb formátumra legyenek ragasztva. Ila valamely egyes feladatnak egész osztállyal való bemutatásáról van szó, akkor ezek füzetbe varrandók.

A munkák a kiállítás után négy héten belül vissza lesznek szolgáltatva. Azon munkák, amelyek eltérve beérkeznek, azonnal vissza lesznek küldve.

A munkák beküldésének határideje későbbben lesz megállapítva.

A rendesen meg nem jelölt tárgyakért a rendezőség nem vállal felelősséget.

Az iskola- és népművelődésügyi miniszterium bratislavai referátusának 1924. évi április hó 11-én kelt 13394-I-A-ai. szdmű rendelete a hanyag iskolalátogatásból származó büntetőpénzek elszámolása tárgyában.

A járási hivatalok által az iskola igazgatóságoknak hanyag iskolalátogatásokból befolyó összegek elszámolására vonatkozólag a következő rendeltetik el:

A befolyt összegeket az iskola igazgatósága csak tankönyvek beszerzésére szegény tanulók részére s másodsorban az iskola ifjusági könyvtára kiegészítésére fordíthatja.

A nem állami elemi és polgári iskolák igazgatói a befolyt összegeket a megfelelő költségvetési év Főkönyvében a »Különbféle bevételek«, »Segélyek szegény tanulók részére« és a »Tanítási segélyeszközök« című rovatokban számolják fel.

A nem állami iskolák iskolaszázei a befolyt büntetésiokról — fél éven belül — kötelesek a tanfelügyelőségnek elszámolni.

A tanfelügyelőségek az egyes iskolák részéről befolyt büntetőpénzeket nyilvántartják s ügyelnek arra, hogy ezen rendeltet előírásait az iskolaigazgatóságok, azaz az iskolaszékek betartsák.

Az iskola- és népművelődésügyi miniszterium bratislavai referátusának 1924. évi február hó 15-én kelt 1630. prez. szdmű rendelete az iskolák által használt, hivatalos bélyegzőknek (pecsét) iskolák által való használatára tárgyában.

Az iskola- és népművelődési miniszterium bratislavai referátusának 1924. évi február hó 14-én kelt 7358-23/prez. számú, az államjogi viszonyok meg nem felelő bélyegzők eltávolítása tárgyában kiadott rendeletének első szakasza második mondatába — technikai elővigyázatlanyságból — belekerül az a szó »és községi«, mely szó a fentidézett rendelethez kibagyandó.

Ezen alkalomból figyelmeztetem valamennyi tanfelügyelőséget, közép-, polgári- és elemi iskolák igazgatóit, hogy az iskola- és népművelődésügyi mi-

nisztérium, illetőleg az iskola- és népművelődésügyi minisztérium bratislavai referátusának a Csehszlovák köztársaság állami kis címerével ellátott bélyegzők (pecsétek) használatáról szóló — mindez ideig érvényben levő — rendelkezései, mint amilyenek főképen az iskola- és népművelődésügyi minisztériumnak 1920. évi július hó 8-án kelt 34021., az 1921. évi október hó 1-én kelt 9957. prez. és az 1923. évi november hó 29-én kelt 10855. prez. számú, továbbá az iskola- és népművelődésügyi minisztérium bratislavai referátusának 1920. évi július hó 15-én kelt 2791/II. és az 1923. évi február hó 14-én kelt 7358.23. prez. számú rendeletei *kizárólag* csak az állami intézetekre (iskolákra) vonatkoznak.

Nem állami iskolák hivatalai, intézetei, igazgatási szervei stb az iskola- és népművelődésügyi minisztérium referátusának 1922. évi június hó 20-án kelt 2425. prez. számú, illetőleg az iskola- és népművelődésügyi minisztériumnak 1924. évi február hó 29-én kelt 1531. prez. számú rendeletei szerint egyáltalában nincsenek *felőgosítva* a Csehszlovák köztársaság állami (kis) címerét bélyegzőiken (pecséteken) az 1920. évi augusztus hó 20-án kelt 512. számú a törv. és rend. tárában megjelent kormányrendelet értelmében használni, kivéve azon eseteket, ahol erre ezen kormányrendelet 10. §-a szerint külön engedély van.

Ennek következtében az iskola- és népművelődésügyi minisztérium bratislavai referátusának fentidézett rendelete utolsó bekezdése is csak ezen rendelet előírásaival összhangban magyarázható.

Az iskola- és népművelődésügyi minisztérium bratislavai referátusának valamennyi eddig megjelent rendeletei, — amelyek a Csehszlovák köztársaság állami (kis) címerének hivatalos bélyegzőkön (pecséteken) való használatát szabályozzák — amennyiben jelen rendelettel ellentétben állnak, érvényességüket veszítik.

Az iskola- és népművelődésügyi minisztérium bratislavai referátusának 1924. évi március hó 22-én kelt 13362-I-a számú rendelete az állami épületek, utak stb. tisztántartási költségének fedezése tárgyában.

Kiegészítésként az itteni 1924. évi február hó 14-én kelt 6905—5296-I-ai számú rendelethez és a kormány közmunkaügyi referátusának 1923. évi február hó 6-án kelt I—851/3—3281-ai 1923. számú rendelete alapján valamennyi állami iskolai épületek igazgatóságai arra figyelmeztetnek, hogy az állami iskolák épületeinek tisztításával és fertőtlenítésével járó összes kiadásokat az illető iskola fenntartási átalányából kell fedezni. Úgyzint a fenntartási átalányból kell fedezni a folyosók-, lépcsők-, az iskola előtti utak tisztítását s ahhoz szükséges felszerelési tárgyak, továbbá a hivatalos árnyékszék tisztításának költségeit (nem értve bele a természetbeni lakások árnyékszékét).

Csak az utak felszórására szolgáló homok és a hó eltakarítási költség-it fedezi a kormány közmunkaügyi referátusa.

Kiadóhivatali üzenetek.

Kiadóhivatali üzenetek. P. P. Držkovce, N. B. Gúta, L. A. Seňa-F. A. Kolare, a kért számokat elküldöttük. — Sz. J. Nagysalló, címét kijavítottuk. — B. A. Köhldgyarmat, M. M. Kisujfalu, F. A. Párkaň, K. E. Köbőkút, B. I. Nagyöved, a megyei egyesület elnökének jelentése alapján tagjaink sorába felvettük, lapunkat január 1-től megindítottuk. — L. A. Tósnvárad, tagjaink közé felvettük, a lapot január 1-től megindítottuk. M. L.

Velky Meder, tagjaink közé felvettük, a kért számat megküldöttük. — Ref. el. népisk. Honfianské Darnaty, a lapot január 1-től megküldöttük. — Z. S. Dežerice, a küldött 40 Kc-vel előfizelése egy évre, december 31-ig rendezve. — M. S. Jleln, címél kijavítottuk, F. L. kollégáné címére a lapot megindítottuk. — F. B.-né Velky Kyr, D. K. Balca-Haraszti, B. I. Csukánpaka, B. I. Egyházzelle, D. L. Hegysúr, D. Sz. Józka, H. K. Somorja, M. A. Gútor, P. M. Senec, R. S. Réte, R. A. Somorja, W. M. Vajaszvatta, megyeri pénztárosunk jelentése alapján tagjaink közé felvettük. — D. F. Tallós Úrföldpuszta, tagjaink közé felvettük. — D. A. Kajal, a lapot január 1-től megküldöttük. — O. I. Studena, a kért számat megküldöttük.

JÓ KARBAN LEVŐ concert ZONGORA költözködés miatt jutányos áron kartársnak részletfizetés mellett is eladó a deáki nyug. kántortanítónál.

Állatok kitévésére természetrajzi tanszerek szállítására vállalkozik *Kunst Károly* nyug. tanító Somorja-Sámoryn.

Pályázati hirdetés. A magyariószegi r. k. iskolaszék a négy tanerős iskolájánál elbálokozás folytán megüresedett tanítónői állásra május 18-ig pályázatot hirdet. Fizetése törvényes. Az állás azonnal elfoglalandó. Tannyelv magyar. — Az Iskolaszék.

Templomzi-organák, Harmoniumok,

Collage-féle nyomó és szívószerkezettel

Pianó és Pianinókat

szállít az 1869-ben alapított gyár.

J. Tuček Kuttenberg (Csehország) cég.

Alapítás óta szállított: 287 organát, 7300 harmoniumot. Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve. Különlegességek: Orchester harmoniumok, nyomószerkezettel és Percussion nélkül. Összerakható és hordozható harmoniumok.

Ježo—Banai, Polg. neveléstan I—III. évf. kötve	25—	Kc.
A rajz művészete. Számos előmintákkal lerajzoláshoz 78 különféle füzet	10—	>
Tollrajzminták 12 füzetben	10—	>
Gonz, Zeichenschule kötve	38—	>
Imre Lajos, A falu művelődése	8—	>
Varró Margit, Zongora tanítás és zenei nevelés	42—	>
Péter József, Eljárásom a fonomikai olv. tanít.	24—	>
Juhai, A gyermek első tanítója	18—	>
Foerster, Az élet művészete	18—	>
Élet és jellem	30—	>
Déván István, A modern atlétika	10—	>
Marberger, Hogyan védekezünk a tuberkózis vagy gümőkór ellen?	16—	>
Stefan Mihály, Szlováknyelvi tanfolyam (szótárral)	20—	>
Jankovics—Dobai, Új Auróra almanach 1924. évre kötve	20—	>
Buchner, Temetési könyve	7—	>
Suibert-M., A chorális ének katekizmusa	10—	>
Bozoky, Magyar egyházi halotti énekeskönyv kötve	40—	>
Sztójánovics, Elm. és gyak. Harmonium iskola	10—	>
Luspay, Modern Organakíséreték rk. egyh. népének.	30—	>
Ritter, Orgel-Schule Bd I—II.	36—	>
Striegeler, Der moderne Organist		

Megrendelendő: **Szent József** könyv- és papírkereskedésben

POZSONY—BRATISLAVA, Lőrincapu-utca 2.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banaí Tóth Pál.**

Társzerkesztő: **Vankó Imre.**

TARTALOM:

Vezércikk:

Az országos iskolai kiállítás 265 oldal.

(v. i.):

Nyugellátásunk kérdése . . . 267 oldal.

Marta György:

Népiskolai nevelésünk iránya 270 oldal.

A—a.

A tanulók túlterhelése a
polgári leányiskolában . . . 272 oldal.

Schlosz Lajos:

Technikai oktatást az
ifjúságnak 276 oldal.

Dr. Takács Menyhért:

La Fontaine meséi 279 oldal.

Egyesületi élet 281 oldal.

Szemle 285 oldal.

Rendeletek.

Szerkesztői üzenetek.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hirdetések.

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola, { Komárom
Kiadóhivatal: Községi elemi iskola, { (Komárom.)

HUSZÁR ISTVÁN

KÖNYV-, PAPIR- ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉSE
KÖNYVNYOMDÁJA ÉS KÖNYVKÖTÉSZETE

NITRA

Az összes engedélyezett szlovák és magyar nyelvű
tankönyvek, segédkönyvek és térképek
állandó raktára.

==
Ijúsági és községi könyv-
tárak szállítása!

Természettani és természet-
rajzi képek és tanszerek!

Iskolai szerek, füzetek, írő-
szerek stb. a legjobb mi-
nőségben és olcsó áron.

Zongora, harmonium, hege-
dűiskolák, orgonahangje-
gyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által ki-
adott iskolai nyomtatványok
raktára.

Nevelő kézimunkához szük-
séges anyagok, segédesz-
közök és kézikönyvek.

•••
Könyvnyomdai és könyvkö-
tőmunkák csinos kivitelben. •••

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Társ szerkesztő: **Vaskó Imre.**

Az országos iskolai kiállítás

megtartásáról hivatalos rendelkezések lőrléntek s ez az oktatásügy szempontjából jelentős esemény a tanév végével a megvalósulás stádiumába jut.

Bennünket az iskola kultúrmunkájának mindennemű megnyilvánulásához az érdekelttség szoros kötelekei fűznek s éppen ezért a megtartandó országos iskolai kiállítás ügye a maga jelentőségében áll előttünk, nem csupán az általános pedagógia, hanem a magyar nyelvű iskola szempontjából is.

Az iskolai kiállítások kétségkívül annak az új és európaszerte mindjobbán lért hódító nevelési rendszernek megnyilvánulásai, melyek azon a helyes elven épülnek fel, hogy ma már az iskolának nem szabad csupán értelmi ismeretanyagot nyújtania, hanem művelnie kell a gyermek érzelmi és akaratí életét s különösen az érzelmi élet erői közül a *teremtő képzelet* erőit kell intenzívebben foglalkoztatnia.

Ez az oktatási rendszer, mely a szellemi munka egyoldalúságát van hivalva megszüntetni, felismerte a rajz és a kézimunka nevelő értékét, a teremtő képzeletnek a speciális tárgyait s azokat eddiginél jobban, nevelő fontosságukhoz mértén méllányolni lőrekszik.

A huszadik század kezdő éveire esik az oktatásnak e szerencsés kialakulása, mely felhagyott a szaktudós rendszerével, amely a pusztá értelmi energiára támaszkodott. Elvül fogadla el, hogy az iskolában csak az jöhet számításba, ami a gyermek természetének s az ő lelki struktúrájának, cselekvő kedvének megfelel. A stockholmi, majd 1906-ban megtartott budapesti nemzetközi gyermekművészeti kiállítások óriási sikerei és tanulságai nagy lendületet adtak ennek az új iránynak, mely az oktatást a munka iskolájának eszméje felé terelte s európaszerte az esztétikai és erkölcsi nevelés

terén erős megvilágításba hozta a rajz és kézimunka tárgyait s kiemelte azokat elhanyagolt állapotukból. Ennek a felismerésnek nyomán a munka eszméjének pedagógusai e tárgyakban nagy metodikai eszközül ismertek fel, melynek szerencsés bekapcsolásával tudhat az iskola eleget tenni a gyermek természetének és lelki szükségletének s az érzék-szervek mindenoldalú művelésével viheti megoldás felé az egész ember nevelésének régóta hangoztatott elvét.

A pedagógusok közül éppen Comenius volt az, aki a teremtő képzelet művelésének nagyfontosságát legelőször hangoztatta s a kézügyességi oktatás jelentőségét felismerte. Didaktikájának az anyaiskoláról szóló részében a következőket mondja: „A gyermekek sárból, forgácsból, fából és kőből szivesen ragasztanak és építenek házakat, ami az építőmesterség kezdete. A negyedik, ötödik és hatodik évben folyton kézimunkával foglalkozzék a gyermek, mert nem jó jel, ha a gyermek mindig csöndesen ül egy helyben. Mindent meg kell tehát nekik engedni, ha valamit csinálni akarnak és ebben segítségükre kell lennünk, hogy mindennek, amit cselekszenek, legyen valami értelme és hogy minden cselekedetüket további nagyobb dolgoknál hasznosíthassák”.

Az idézett szavakban az iskolarendszer megjavításának természetes útját jelölte meg Comenius, aki ezzel az egyoldalú értelmi energiának bizonyos mértékű mechanikai energiává való átváltoztatását oly szakavatott szemmel megjelölte.

A köztársaság iskolarendszerének kiépítése bizonyos mértékben ebben az irányban keres megoldást, melyet az iskolai munkakiállítással is előmozdítani törekszik. Az oktatás ez irányú kifejlésének ugyan még kezdetén állunk és a rendezett kiállításoknak éppen abban lesz a legnagyobb értéke, hogy olyan tanulságokkal fog szolgálni, melyek az oktatás ily irányú rendszeressé tételére a szükséges intézkedésekre a figyelmet felhívják. Ezek főleg az iskolák felszerelésére s a tantervek kiképzésére irányulhatnak. Egy dolgot azonban már eleve is leszögezhetünk s ez az, hogy a kézimunka és a rajz anyagkörének tantervi megkötöttséget nem szabad adni. Az eddigi intézkedések, kiváltképen a részletes tanmenet ily irányú feldolgozása legfeljebb az anyagkörre bizonyos tájékoztató ismertetésül szolgálhat, mely nem lehet általánosan kötelező, mivel a tárgyak szelleme a tanuló egyéniségének szabad kifejlődését s ezzel az anyagkör vál-

lozthatásának szabadságát megköveteli. Az anyagkör megváltoztatását elsősorban a helyi viszonyok, az ipari fejlettség, a népipari sajátosságok irányíthatják.

Ami ezek után a magyar fannyelvű iskoláknak a kiállításon leendő részvételét illeti, a dolog természetéből önként következik, hogy ezekből az iskolákból kikerült munkáknak magukon kell viselniök azokat a motívumokat, amelyeket magyar fajunk sajátossága a rajz és a kézimunka terén felmutathat. Éppen a művészeti tárgyak azok, amelyekkel egy faj egyéni képességei és sajátos tulajdonságai természetesen kifejlődnek. Ez a bizonyos fokú különbözőség nem fogja megbontani a kiállítás egységét, sőt értékes szint kölcsönöz a kiállítás képének. A kiállítás anyagának illetően tagozódása a maga érdekességével az ország egyes vidékei kulturájának nemzeti vonásait is szemléltethető és tanulságos módon feltüntetheti. Ily értelemben kívánatos tehát, hogy kartársaink a gondjaikra bizott magyar ifjúság munkáinak bemutatásával méltó módon képviseljék a magyar kultúrát s annak életképességéről tanubizonyosságot téve, hozzájáruljanak a kiállítás legfőbb céljához: az iskolai kultúrunka minél fokozottabb tökéletesítéséhez.

A nyugellátásunk kérdése.

Valóban, leírhatatlan az a sok aggodalom, keserűség és szenvedés, amely a nem állami tanítók nyugdíjkérdésének rendezetlensége nyomán a tanítói lelkekben végbe megy. Az érdekelteknek a kérdés rendezése ügyében minden eddig megtett útja és elhangzott panasza teljesen hiábavalónak bizonyult s semmi pozitívumot sem hozott a jövőre nézve. Ennek az ügynek további halogatása a szolgálat ellátását is károsan befolyásolja, mert a tanítói munkához a lélek nyugodtságára van szükség, ezt pedig aggodalmakkal megrakott tanítóknál hiába keressük.

A nem állami tanítók mai fizetése csupán időleges természetű, mely folytonos prolongálásra szorul s ezzel valóságos kormánykegyeknek van kitéve. Ha pedig nincs rendszeres fizetéstörvényre alapítva, akkor annak megfelelő nyugdíjtörvény sem létezhetik. Azaz, hogy nyugdíjtörvény van: az 1913. évi 16. t. c., melynek mai fentartása a nyomorgók és koldusok kitermelésére való. A nem állami tanítóságnak nyugdíjkérdés körül felmerült igényei nem olyanok, amelyek teljesíthetetlenek volnának. Maga a nyug-

díjintézet létesítése sem olyan problematikus, hogy egy kis jóakarral nem volna létesíthető. Szomorúan kell tapasztalnunk, hogy amíg az államkormányzat ez ügyben a halogatás merev álláspontjára helyezkedik, addig más téren, más társadalmi rétegeket a szociális gondoskodása védőszárnyai alá vesz, olyanokat, akiknek munkateljesítménye nem is tartozik az állami adminisztráció keretébe s akiknek munkaértéke a tanítói munkával összehasonlításba sem jöhet.

E tekintetben elég rámutatnunk a magánalkalmazottak nyugdíjellátásának tényére, mely a 484/921. sz. törvénnyel intézményesen biztosított. Meglep bennünket a törvény messzemenő gondoskodása, mely kiterjed azon alkalmazottakra, akik túlnyomórésztben szellemi munkát végeznek, vagy akik más személyek munkájára rendszeresen felügyelnek, mint: művezetők, építésvezetők, pallérok, mesterek, almesterek, főmolnárok, magánhivatali, irodai, üzleti, raktári, szállító és egyéb vállalati alkalmazottak, akik kereskedelmi vagy más fontosabb szolgálatot végeznek, tekintet nélkül arra, vajjon nyereszkesző-e az illető vállalat vagy sem, így különösen az ügyvédi és jegyzői irodák összes alkalmazottai; mindezekre nézve a nyugdíjbiztosítás kötelezettségét elrendeli s evégből egy országos nyugdíjintézetet létesít a maga hivatali szerveivel együtt.

Amikor ennek a nyugdíjbiztosításnak a tervét kidolgozták, nem okozott nehézséget a kérdés pénzügyi részének mikénti megoldása. Egész könnyedén megoldották ezt azzal, hogy a törvénybe befoglalták a nyugdíjjárulékoknak a munkaadók és a biztosítottak által történő befizetését, olyaténképen, hogy ezen járulékok kétharmadát a munkaadók, egyharmadát pedig az alkalmazottak kötelesek fizetni. Ezekből a biztosítási díjkból létesíti a törvény a nyugdíjbiztosítási díjtaralékot. A nyugdíjbiztosítási kötelezettséget 16 élettől kezdve 55 éves korhatárig az illető alkalmazottakra elrendelték s őket 16 fizetési osztályba osztották be szolgálati járandóságuk szerint, nyugdíjalapul beszámítva mindennemű illetményt, a természetbeni járandóságokat épügy, mint az osztalékot, jutalékot stb.

A nyugdíjbiztosítás tárgya a biztosított számára: a rokkantsági járulék, aggkori járadék, nevelési pótlékok a rokkantsági és aggkori járadékokhoz. A hátramaradtak számára pedig: özvegyi járadék, nevelési pótlék, temetési költség, az özvegy, a gyermekek vagy a nélkülözö szülők végkielégítése.

A törvény a nyugdíjjárandóságokra a várakozási időt 120

hónapban állapította meg, ha pedig a nyugellátás esete ennek eltelte előtt következnék be, a járandóságok bizonyos mértékű redukálásban kerülnek kifizetésre. Az özvegyi járadék a biztosított járadéknak felét teszi ki. A rokkantsági járadék életkorra való tekintet nélkül, keresetképtelenség esetében minden biztosítottnak jár. A nevelési járuléka az egyoldaluan elárvult gyermek részére az elhunyt apa vagy anya várományának, illetve rokkantsági járadékra való igényének egyharmadát teszi ki. A végkielégítés esete fennforog, ha a nyugdíjbiztosított 60 járadék hónapot letele előtt halálozik el. A temetési járuléka a biztosított nyugdíjának egynegyedét teszi ki. A törvény azonkívül a kötelező gyógyeljárás bevezetését is elrendelte, a biztosított részére a betegség következtében fenyegető keresetképtelenség elhárítása céljából. Hogy fogalmunk legyen a fizetendő biztosítási díjak mérvéről, elég annyit leszögeznünk, hogy a legmagasabb nyugdíjösszeg (9000 K^é) után havi 90 K^é nyugdíjjáradék fizetendő.

Az elmondottakon kívül a törvénynek még sok más intézkedését is felemlíthetnénk, de a felsorolt törvényes intézkedések is meggyőznek mindenkit arról, hogy az államkormányzat, ha akarja, a módját is igen szépen megtalálja annak, hogy a dolgozó társadalmi rétegek szociális gondoskodását megvalósítsa. Igen szép, ha az állam olyan társadalmi rétegek szociális biztosításáról is gondoskodik, akik kevésbé fontos államérdekek szolgálatában állnak, de az meg viszont visszas állapot, ha e tekintetben olyanokról feledkezik meg, akik elsőrendű államérdekek szolgálatában állnak s akik az államélet alapvető munkásai. A tanfőtség kultúr-munkája révén joggal rászolgált arra, hogy az államhatalom szociális gondoskodásában részesüljön.

Nyugdíjkérdésünk elintézetlensége folytán egyre-másra történnek anomáliák, melyek csak tetézik a nyomort és szenvedést. Legújabbban is özönével érkeznek hozzánk levelek, melyekben a 60—100 K^é havi nyugdíjjal nyomorgók keservesen panaszkodnak amiatt, hogy még ezt az éhbért sem kapják meg, mert annak jelentékeny hányadát levonják. Megbizottunk eljárta a likvidatúrán, hogy ebben a dologban informálódjék s olt azt a meglepő értesülést szerezte, hogy a drágasági segély a nem állami nyugdíjasoknak nem jár s azt április 1-től kezdve részükre nem utalják. Ez a kínos momentum kiáltó módon világít rá arra a kegyetlenséggel határos gondoskodásra, melyben szerencsétlen nyugdíjasaink részesülnek.

Az államkormányzat emberies érzésére appellálunk, hogy

ezen szégyenteljes állapotok megszűnjenek s hogy a nem állami tanítóság nyugellátása végre-valahára rendeztessék, nehogy további kárát szenvedje ennek az az elsőrendű államérdek, melyet a nép-
oktatásügy képvisel. (v. i.)

Népiskolai nevelésünk iránya.

Köz társaságunk társadalmi életében forr minden. Izzó tűz van a talpunk alatt. Az ellentétek nagyok, mert a legideálisabb eszmék mellé a legrutabbak is odatolakodnak. Erény és bűn, önzetlenség és önérdék, az eszményekért való lelkesedés és a fásult közöny, a józan ész és a hóbort, a nemes akaraterő és a léha gyávaság, a hithűség és az istentelen hitetlenség egyaránt felszínre vannak. Az ellentétek harca nagy erővel folyik és a gondolkodó lélek megdöbbenve kérdi, hogy az erkölcsi világrend követelése szerint ma még miért nem jutnak teljes győzelemhez az emberiséget felemelő szép és nemes eszmék azon rútak felett, melyek az emberi társadalmat katasztrófával fenyegetik? Aggodalommal kérdi, hogy hát miért van az, hogy az általános műveltség bámulatos haladása dacára a civilizáció, az erkölcsiség tekintetében devalvációt okozott.

E kérdésre a társadalmi tanulmányokkal, megfigyelésekkel foglalkozó lélek a kor szellemét figyelve — ha határozott feleletet nem adhat is — azt állíthatja, hogy a kor szelleme ütötte rá társadalmi életünkre az ő bélyegét és e bélyegben benne van társadalmi életünk kritikája is.

Az anyagiság, a haszon, az önérdék elve küzd a magasabb eszményekért lelkesülő akarattal. És hogy ezen utóbbi táborban kevesen vannak a küzdők, oka az, hogy a materialisztikus korszellem hatása erőt vett a népnevelés tényezőin is. És melyek a népnevelés legfőbb tényezői? Elismert igazság, hogy a család és iskola. E kettőnek nevelési irányzatát is erősen érinti a korszellem materialisztikus irányzata.

Ne értessem félre. Nem állítom én, hogy társadalmi életünk terén gyönyörködhető, felemelő tüneteit nem találhatjuk a szépért, a nemesért, az eszményekért való lelkesedésnek. Hiszen lépten-nyomon látjuk a jótékonyosság oltárán égni az áldozatoknak nyomort enyhítő tűzét; de állításom, hogy bár népünk rohamosan halad a tudomány magaslata felé, de csak az anyagiságnak és haszonnak van becse előtte, míg a szépért, nemesért buzdulni nem tud, kellőleg nem lelkesül, vagy ha igen, akkor a lelkesedés pillanatnyi szalmatűz, mely hamar kialszik. S miért? Mert a buzdulás

a lelkesülés nem a szív hurjainak volt hangja. Sőt mi több, az értelmi fejlettség mellett sokan feloldva tartják magukat az igazi vallásosság alól. Ferde gondolkodás, kifecamodott észjárással állítják, hogy nekik nincs vallásuk.

És az ilyen emberek szaporítják azoknak a sirdomboknak a számát, amelyek alatt az öngyilkosok nyugosznak, akiknek üres volt a szívük a nemes ideáloktól és az ürességbe belopódzott a fásultság, az élet valódi feladatai iránti közönyösség, és önkezükkal rövidítik meg azt az utat, melyen küzdenie és bízniuk kell az igaz embernek a bölcsőtől a sírig.

Nekem úgy tetszik, mintha nem ok nélkül volna a panasz, hogy iskolai nevelésünk hibás, hogy csak az észet műveljük, de a szívet nem. Pedig mit ér az aranyész rozsdás szív mellett? Nekem úgy tetszik, hogy a mai iskolai nevelés rendszere mellett hajrá módon kell megtömnünk az észet tudással és annak következtében érünk rá a szívet bezománcozni nemes érzelmekkel, felmelegíteni a hittel, megbátorítani a reménységgel. A mai kor iskoláiban nevelkedett emberek legnagyobb része a haszon hajhászásában, vagy az élvezetek, a gyönyörök kultuszában elmerülve képtelen lesz az eszményi munkára. Hiszen korunkban a családi élet is sivár, melegség nélkül való és ha az iskola is megszűnik szív- és lélekképző lenni, akkor az embernevelés nem teremti Isten képére és hasonlatosságára szív, lélekben és jellemben valódi embert.

Azért az iskolai nevelés munkájában meg kell változtatni az irányt. Az értelmi képzés hajrá módja mellett több gondot kell fordítanunk a jellemképzésre, a nemesebb akaraterő és a kötelességérzet növelésére. Mindenek felett nemesíteni kell a szívet, megtölteni azt nemes ideálokkal; bele kell vinni azt az igazi vallásos szellemet, mely az emberszerelet törvényéből meríti forrását, amely bátorít, lelkesít és megvizsgálat.

Marta György.

FIGYELEM!

Csehszlovák

tanügyi törvények és kormány rendeletek

Összeállították és magyarázatokkal elláták: *Vásárhelyi Károly* egyesületünk főtitkára és *Uhereczky Géza* egyesületi tanácsadó. A minden tanítóra és iskolára nézve nélkülözhetetlen tanácsadó könyv ára 50 Kč. Rendelje meg minden kartárs és gondoskodjék arról, hogy az iskolai könyvtár részére is beszereztesse.

A tanulók túlterhelése a polgári leányiskolában.

1. Vajjon tényleg megállapítható-e a túlterheltség?

A polg. leányiskolában a túlterheltség tényleg megvan és pedig részben az óraszámban, részben az anyagbeosztás tekintetében.

A régi óraszám már amúgy is éppen elég volt leánygyermekeinknek, de túlterheltséget még nem okozott, mert a 26, 27, 28 heti óra mellett egésznapos tanításnál 8—11-ig, 2—4 ig voltak iskolában s 2 szabad délutánjuk volt s az I. és III. oszt. csak egyszer, a IV. oszt. kétszer maradt 12 óráig. Félnapos beosztásban pedig a II.-nak csak kétszer volt egyfolytában 5 órája, az I. és III.-nak háromszor, a IV.-nek négyszer. Megjegyezzük, hogy a gyenge szervező gyermeknek már ez is megterhelő volt.

A jelenlegi 32, 33, 34 heti óra a régivel szemben nagy megerőltetést kíván, mert a délelőtti állandó 5 tanítás óra mellett az I-nek egyszer, a II. és III. és IV.-nek kétszer be kell jönni délutáni tanításra is.

Déli egy órakeresés a gyermek, otthon alig ebédelhet meg rendesen, már ismét szaladnia kell vissza néha 10—15 percet igénylő hosszú úton. Ezzel szemben nem enyhítés az egész napi tanítás behozatala, mert az alapbaj az óraszám sokaságában rejlik.

S mit mondjunk a vonatokon bejáró gyermekeink megerőltetéséről? Az ilyen szegény gyermek felkel 4—5 órakeresés, itt tölti az egésznapos tanítás idején a hosszú napot hideg étel mellett s mivel vonalja d. u. 2—3 órakeresés, ő meg négyig van befogva, itt kell maradnia késő estig s hidegben, fagyban, esőben, szélben 8 óra körül megy az állomásra s nem egy 9—10 órakeresés jut haza. És ebben egy parányi túlzás sincs, ez a szomorú valóság. Az idején kemény tél még mindenkinek emlékezetében lehet. Mikor s milyen pihent aggyal tanulhat az ilyen elgyötört gyermek? S a magántanulás lehetőségének megszüntetésével a sok vidéki szegénysorsú gyermeknek nincs más módja a továbbképzésre.

De mennyivel jobb az itt lakó szegénysorsú gyermek helyzete? Amely napon 7 tanórája van, 4-kor, sötétben kerül haza; otthon az egyetlen szobába vagy meleg konyhába, műhelybe összehúzó, sokszor nagyszámú család körében, apró gyermekek lármája közt, kifáradt fejével kell végeznie kötelességeit és gyakran a késő éj vet véget tanulásának.

Szóba jöhet itt még a különféle különóra, a gyakran jövődöbeli kenyérkeresetnek szánt zene, rajz, nyelvek, amelyek az amúgy is megterhelt gyermeket teljesen igénybe veszik, még ha egészségi állapota mindig kifogástalan volna is. De hány % most az erőteljes, egészséges gyermek? Egyetlen tekintet a gyermek-seregbe s a szomorú válasz kész is van. Itt említhetjük meg másodízben is a magántanulás eltörlését, amely míg egy szempontból nagyon is megokoltan történt, de másrészt erősen sújtja a gyenge szervezettel rendelkező gyermekeket, akiknek választaniuk kell a rendszeres tanulóssal járó összes nehézségek vagy a tudatlanságban maradás között.

Ami a tananyagban való megterheltséget illeti, itt első helyen a IV. oszt. számtananyaga ellen van kifogásunk. A tanterv persze koedukációs iskolának van szánva, amely nincs tekintettel a két nem külön tudásszükségletére, hanem általában kötelező. Így a IV. oszt.-ban a lányoknak is algebrát kell tanulniuk, melynek semmi gyakorlati értéke nincs főleg a leányokra nézve. Hogy ezzel a gimnáziumba való átlépést akarják megkönnyíteni, gyenge megokolás. A polg.-ba járó tanulóknak olyan csekély hányada megy át a gimnáziumba, hogy azért az 1—2 gyermekért nem volna szabad 100 és 100 gyermekre terhet róni. Végülre, aki a gimnáziumba készül, a különbözőzeti vizsga tárgyaiból készüljön privát úton, aki pedig a képzőbe megy, úgylis előlrol kezd az algebrát.

A polg. iskola nem lépcsője a középiskolának, hanem egy teljesen önálló lépcső, amely a gyakorlati életre készíti elő a gyermeket. S mire akkor az algebra?

A régi anyag mellett több idő maradna a számtannál oly fölötte fontos begyakorlásra, mit a tanuló otthon úgysem végez kellő mértékben. Vagy ha mégis meg *kell* maradnia az anyagnak, adják vissza az elvett 4 órát, hogy a bővebb anyag begyakorlása lehetséges legyen. A IV. osztály algebrával megoldott anyaga miatt sokasodott meg a III. oszt. anyaga is, ahol az elvett 4 óráhiányát a fenti okból szintén erősen érzi a tanítónő és tanítvány.

Ugyancsak a IV. oszt.-ban sok a földrajzi anyag a ráeső heti 1 óra keretében; ezzel szemben a II. III. oszt.-ban aránylag kevés van előírva. A II.-ban Európát kimerítőbben lehetne tárgyalni, a III.-ban pedig a 4 világrész ismertetése jöhetne sorra, hisz mind a négy osztályban ismét és ismét tanulja a gyermek a Csehszlovák Köztársaságot, mellette tehát kényelmesen átvehetnék a világrészeket, hogy a IV.-re ne maradjon annyi, ahol

heti 1 órában Csehszl.-t, a 4 világrészt és még a csillagászati földrajzot is kívánja a tanterv.

De a túlterhelésnek egyik nyomós oka a tankönyvmizéria is. Vagy egyáltalán nincs az új tantervnek megfelelő tankönyv, vagy ha van, nem kielégítő, mert a középiskoláknak készült, melyeknek tananyagbeosztása teljesen más s így a polg.-ban legfeljebb úgy lenne alkalmazható, ha egy-egy osztályban a tanítvány pl. 2–3 természetrajzi vagy fizikai könyvet tudna beszerezni, hogy mind-egyikből kiválogathassa a neki előírt anyagot. De hogy ez anyagi szempontból képtelenség, az világos dolog.

Mi marad tehát hátra? A jegyzetírás. Hogy ez milyen munkát ró a gyermekre, arról a sápadt kis arcok, fáradt, fénytelen szemek, görbülő hátgerincek a legkiáltóbb bizonyítékok.

S hogy a gyermek egy kissé pihenhessen s természeti szükségleteit végezhesse, most még a 10 perces pihenőjétől is meg van fosztva az 5 perces szünetek kényszerével. Aki maga is tanít, jól tudja, hogy a csengőszóval nem lehet azonnal elvágni a nyelvünkön levő szó felét is; 1–2 perc eltelik néha valami rendelkezéssel, itt ott fegyelmi dolgokkal, melyekre sajnálja az ember az órát lefoglalni; meg aztán szaktanítást végzünk, az osztályfőnök sokszor egész délelőtti nincs órája s ilyenkor csak az óráközi szünetekben jut osztályába. Vagy a gyermek keresi osztályfőnökét engedélykérés stb. ügyében, hogy végezze mindezt 5 perc alatt? S szóljunk még a torna- és énekórkkal járó osztálycseréről, amikor ruhaosztást, öltözést, átvonulást kell végeztetni 5 perc alatt? Csak aki benne él, az tudja, milyen hajszott élet ez s milyen idegőrlő tanítóra és tanítványra egyaránt.

Aprólékos dolgok ezek magukban véve, talán kicsinyeskedésnek minősülhetné a felületes szemlélő, de ezekből az aprólékoságokból tevődik össze az iskolai élet s fárasztó, izgató volta végeredményben az idegek rovására megy.

Az elmondottakban egyúttal megfelleltünk már a feltett 2. kérdésre is, hogy t. i.: *Miben rejlik a túlterheltség?*

Hátra van még a harmadik kérdés: *Mi módon volna ez megakadályozható?*

Első feleletünk: Adjanak gyermekeink kezébe a tantervnek megfelelő könyveket.

Másodszor helyesbítsék meg az óraszámot a túltengésig, sok munkára rovására. Nem ismeri a női lelket s természetet, aki a kézimunka számára annyi órát lefoglalt. Egy szellemes irónő tolalából idézek néhány sort: „A női kézimunka kezdetben nem volt,

nem lehetett egyéb, mint a nő tudatalatti művészetének megnyilvánulása. Játék; elringatója nagy bánatnak, kifejezője titkos örömeinek, halvány visszfénye ragyogóan színes ábrándvilágnak, mely lelkünkben él öröktől fogva“.

Igen. A leánygyermeknek az egyetlen „tantárgya“ a kézimunka, amit a legtöbbje könnyen, szívesen végez, nem tekinti tehernek, feladott leckének s otthon parancsszó nélkül is előveszi, élvezi s eldolgozgat rajta nemcsak szabad idejében, hanem a nehezebb tanulnivaló elmellőzésével is. Miért kell akkor a sohasem elégtanításidőből mégis annyi óraszámot feláldozni rá?

Hiszen az előírt anyag nem olyan sokféle, hogy annak elsajátítása tenné ezt megokolttá. A gyakorlásra meg otthon is talál időt, ezzel szemben a 4. számtan órát elvonták az órarendből, amely a mindennapi életben oly igen szükséges számolókészségre vezethetné a gyermeket.

A munkaszeretetre, a dolgozásra való nevelés különösen ma óriási jelentőségű, de azt senkisémm állíthatja, hogy azt a sok munkaóra fogja előmozdítani. Ellenkezőleg, az egész napi megterhelő szellemi s egyéb munka kifárasztja, ott keres magának részt, ahol talál; finom szímmal megérzi, kilesi hogyan húzzák ki magukat a felnőttek a munka alól s mégis „keresnek“ sőt boldogulnak; s bizony megeshetik, hogy munkaszeretet helyett a mai munkaiszonyban szenvedő, a „munkanélküliség-“ből élő példák hatása lesz urrá rajtuk.

A nagy drágaság mellett a szegényebb szülőknek még zsebkérdés is a munkához szükséges anyagok gyakori vásárlása. De még egy kinövésre is kénytelenek vagyunk rátérni. Miután a szülők látják gyermekeik túlterheltségét, ott iparkodnak könnyebbitést keresni, ahol lehet. Az orvosi bizonyítvány a mentődeszka, melynek alapján a munkából és rajzból való felmentéshez folyamodnak. Szomorú valóság, hogy a mai gyenge nemzedéknél ez igen sok esetben életbe vágó szükség, de sokszor csakis a túlterheltségtől való felszabadítás készíti a szülőt. S míg ezek a „szerencsés“ felmentettek heti 5—7 órákon át szabadságot élveznek, addig a nagyobb rész néha napi 6—7 órán keresztül görnyed a padban s csak az 5 percre leszorított órákőzi szünetben mozoghat valami keveset.

Kívánatos lenne tehát a heti órák számák legalább 30—31-re leszorítani, — ha már az újabb követelmények miatt a régi ideálisabb óraszámot el sem érhetjük, — úgy pl., hogy I. ben egy magyar és egy munkaórával, a II. és III.-ban 2—2 munkaórával,

a IV.-ben 3 munkaórával lehetne kevesebb. A IV. ben eleshetnék még az egyik polg. neveléstan óra, hisz az alkotmánylevél tárgyalása, ami itt a legfontosabb, a történelmi óra keretében elvégezhető, a többi előírt anyag pedig heti egy órán szépen eltárgyalható. Viszont ugyanítt az algebra meghagyása esetén a számtanra kellene egy óra. Nem egyszer szóvá tették a polg. iskolákból a kereskedelmibe kerülő tanulóknak csekély tudását főleg a számtan, földrajz stb. köréből. Ez a panasz tulajdonképen kiálló bizonyítása és igazolása éppen e tárgyakra vonatkozó megjegyzéseinknek.

Talán hosszúnak, talán soknak tetszik e véleménynyilvánítás, pedig merjük állítani, hogy még így sem elég kimerítő. Mi csak hozzájárultunk a kérdés megtárgyalásához, más helyekről talán más oldalú megvilágításba kerül a vitatott ügy, de hisszük, hogy akár tárgyilagosság, akár ügyszerelet szempontjából tekintve nem eshetünk vád alá.

A—a.

Technikai oktatást az ifjúságnak!

Irta: Schlosz Lajos.

Főlötte érdekes könyvecske akadt kezembe a napokban, mely fantasztikus tartalmánál fogva komoly elmélyedésre késztelt. Címlapjára ez van nyomtatva: „Az ipar-góliát labdajátéka az emberrel.“ Szellemes írója a közel jövőre a következő perspektívát rajzolja elénk.

A kontinens egyik nagy metropolisában járván, mondja, Párisba akartam utazni. A város toronyórájára néztem és ijedten láttam, hogy már csak 15 percem van az induló vonathoz. Gyorsan autóba vetettem magamat és a nagy bulevardokon keresztül, 3 perc alatt lettük meg az igen nagy utat. Ime, vezető, itt a díja. A beburkolódzott ember gépiesen kinyújtotta kezét, tenyerébe tettem a pénzt, azután útemyszerűen becsukta s meghajlotta magát, mint egy óraszerkezelő bábú. Ember, kérdém elképedve, élőlény-e ön, vagy gép? Arcába akartam nézni, de nem tudtam; nem is felelt. Gépkarja fordított egyet a keréken és az autó tovább száguldott.

Besiettem az inddház nagy csarnokába; ott egy hatalmas automata tárta felém karjait e felirattal: direkt Páris, 150 márka. No megint egy ujdonság, morfondizáltam magamban; két embert takarít itt meg a vasuligazgatóság. Bedobtam a pénzt, rövid bűgás, és kirepült az utijegyem. Sehol egy vasuti tiszt nem volt látható.

Mindenütt csak gépek mozogtatták a néma mutatókat. A padozat egy része üvegből volt, keresztül néztem rajta s lám, kis kocsi gurulnak ott, megrakodva podgyással, de emberek nélkül.

Könyvautomaták hosszú sora mellett haladtam el; minden könyv 1 márka, minden folyóirat 50 pfennig és minden ujság 1 nickel. Árus sehol. Egy automatás restauráción is keresztül vezetett utam; üveg alatt tányérokon és üvegekben izletes ételek és italok s itt-ott egy-egy úr és nő maguk szolgálták ki magukat. Pincérnek vagy pincérnőnek nyoma sem volt sehol; mindenütt gép helyettesítette az embert.

A vonat mozdonya nem volt bezárva; a kíváncsiság bevezetett; mindenütt órák, rugók, ingák és emeltyűk voltak vastagfalu üvegszekrényekben, de ember sehol. A vonat agyában voltam, s úgy láttam, hogy a vonat agyából számúzve van az ember.....

Kétségtelen, hogy a könyv szerzője az ifjúságot a technika fejlettségére, nagy jelentőségére és rendkívüli térhódítására akarja figyelmessé tenni, egyben nagyobbfokú érdeklődést is kíván iránta kelteni.

Nagyon természetes, hogy ily érdekes és tanulságos olvasmány a pedagógus lelkületét is megkapja és megszívlelendő gondolatokat vált ki belőle.

Az új nevelés forradalmat idézett elő a pedagógiában és az egész oktatásügyben. A régi iskolának, mely az ismeretek nagy tömegét közvetítette, el kellett tűnnie és helyét kellett adnia az új képző iskolának, mely megtanítja növendékeit a dolgok lényegébe hatolni.

A tanonc-műhelyekben eléggé tapasztalhattuk, hogy a kéz munkája mennyire leköti a fiúk figyelmét és akaraterejét és ebből kialakult az a vélemény, hogy a tanoncnevelésnek bizonyos neme már a népiskola keretébe is beilleszthető.

Nagyban indokoltá tette és elősegítette ezen eszme megvalósítását a munkás család-olthonnak sivársága, ahol az apa egész napon át a gyárban dolgozik és a kényszerűség az anyát is elszólítja tűzhelyétől és gyermekeitől.

Valamikor úgy volt, hogy a fiú, ha iskolai dolgai le nem kötötték, az atya iparában segédkezett, vagy pedig a szomszéd mester vette műhelyébe. Ennek azonban az ifjú-védelmi törvény már gátat vetett.

Való igaz, hogy technikai ügyességet gyermekeink nem sajátíthatnak el, ha karba tett kezekkel lesik tanítóik magyarázatát; de még akkor sem, ha jegyzetekkel és írónnal forrásműveket ta-

nulmányoznak. Valamennyi érzékszervüket kell igénybe venniök; a szem és fül mellett különösképen a kezét.

Mit ér példának okáért az, ha egy leányka büszkén elmondja a calcium-karbonát vegyi képletét, de nem tudja, hogy a hamuszirt nem szabad papírzacskóban megőrizni. Vagy ha, egy fiú nagyon jól tudja Volta és Watt élettörténetét, beszél a dróttalan táviróról, röntgenről és rádiumról, de a megrongált villamoscsengőn a legjelentéktelenebb hibát sem tudja kijavítani.

Sajnos, ezek a tények arról győznek meg bennünket, hogy az oktatás, tisztelet a ritka kivételnek, többnyire egyoldalú elméleti tudományos alapra helyezkedik; sőt a gyakorlati élet is túlnyomóan könyvből lesz ismertelve; a technikai nevelés pedig a tudományival egyáltalán nincsen párhuzamban.

Hogy a gyermek a műveltségi javakat magának megszerezze, kiküzdje, minden erejét, minden képességét igénybe kell vennie. A szemnek és fülnek egyoldalú képzése, ami jellegzetes ismertetőjele az úgynevezett oktató-iskolának, természetesen mellőzendő; de viszont a tantárgyaknak a tudományok, művészet és technika csoportjai szerint való osztályozása sem engedhető meg, amely utóbbiak, gyakran, valóságos, vagy képzelt értékük, avagy értéktelenségük szerint, teljesen háttérbe szoríthatnak.

Ne tévesszük szem elől, hogy a technikai oktatásnak nem szabad egyedül az úgynevezett képességek elsajátítására irányulnia vagy minden vonatkozás nélkül a tudományos tantárgyakhoz kapcsolódnia. Nevelje a tanulókat maguk alkotta, önálló munkák végzésére úgy a tudományi, mint a technikai szakkörből.

A mérésstanban a térsík szabályai gyorsabban és szilárdabban vésoódnak a gyermek emlékezetébe, ha azokat magakészítette papíralakzatokon levezeli s öntudatosan győződik meg helyességükről, mintha a tantételeket gépiesen bevágná. A fának tulajdonságait csak félig-meddig ismerjük meg, ha egy fagyűjteményt csak szemlélgetünk, de ha faragókéssel kettéhasítunk egy hasábot és kerek skatulyává görblíjük, vagy fűrésszel egy iönköt kelté vágunk, avagy egy deszkát gyaluval megsímlunk, egy diófatóblácskát pácolunk és fénymázolunk, az bizonyára tanulságos élményt nyújt és anyag meg szerszámismeretre vezet bennünket. Ha a gyermek a kalapácsot okosan kezeli, úgy azon e szerszám évszázados fejlődését ismeri meg; a ragasztó- és pép-munkáknál csakhamar belátja az ollóval és késsel való vágás közölti nagy különbséget. Az ércsek és fémek feldolgozásánál megismeri azok nyújthatóságát s alkatrészeik változását. Az agyag-munkálatoknál megtanulja a fazekas-

ság kulturtörténelmi fejlődését. Az ily módon gyűjtött, elmaradhatatlan tapasztalatok, megfigyelések és felfedezések mélyrehatók és maradandók, mert az összes érzékszervekkel szerzettettek és nem kizáróan az elmét oktatták egyoldaluan. A térbeli cselekedet itt sem mint öncél szerepel és csak abban az esetben lenne gépies, ha gyors egymásutánban hosszas ismétlésekbe bocsátkoznák.

A technikai nevelés tehát úgy értelmezendő, hogy a kéz ügyesítése legyen a cél tárgya, vagyis a kéz iskolázása akként, hogy szolgálatába álljon az agynak és ezek együttes munkásságából önálló értékek teremjenek.

La Fontaine meséi.

Írta : Dr. Takács Menyhért.

jászóvári prépost.

VIII.

La Fontaine képekből és hasonlatokból is szeret mesét szerkeszteni s az ilyen tiszteletes mese — mint des Granges mondja — nagyon is „suggestív“, mert a metaforák nagyon is hiven jelképezik a való életet. Ilyen a többi közt az I-ső könyv 22-ik meséje a tölgyfáról és a sásról :

„A tölgyfa egyszer azt mondta a sásnak : Neked bizony nagy okod van panaszkodni a természet ellen. Egy kicsike ökörszemnek a terhét sem bírod el. A legkisebb szél, amely megráncolja a víz felszínét, arra kényszerít, hogy lehajtsd fejedet, amíg az én koronám olyan, mint a Cauçusus, nem elégszik meg azzal, hogy fölfogja a napsugarat, hanem bátran szembe száll a viharral is. Ami neked éjszakai szél, az nekem csak zephyr. Ha az én lombjaim árnyékában nőttél volna fel, nem kellene annyit szenvedned s megvolnál védve a viharok ellen. De te legtöbbször olt nősz a szél birodalmának nedves szélein s úgy látom, hogy a természet nagyon igazságtalan volt irántad. — Köszönöm a részvéteket, — felelé a sás — csak tartsd meg a te természeti elönyeidet s ne gondoldj velem. A szelek nekem kevésbbé veszedelmesek, mint neked. Én meghajlom, de el nem török. Te addig ellenálltál neki anélkül, hogy meggörbült volna a hátad, de várjuk be a végét. A'ig hogy ezt kimondta, elborult a látóhatár s teljes dühével kitört az orkán. A tölgy csak állt s a sás hajlongott ide-oda. Még egy óriási erőfeszítés s a tölgy ki volt tépve gyökereitől és végig terült a földön. Így járt az, akinek koronája majdnem az égig ért s gyökerei lehatoltak egész a halál országáig “

Egy-egy találó metaforából könnyű eleganciával szerkeszt a költő tanító mesét, melyből a tanulságot magának az olvasónak kell levonnia. A természet háztartásában semmit sem szabad leki-csinyelni, mert mindennek megvan a maga jelentősége, akárcsak az emberek között. A nagynak bűnhődése nemcsak megdöbbenés, hanem nevetséges is, ha a kicsinynek megvetése után következett be.

Sokszor egy csekélyke epizód széles mederben hömpölyög s egymás után veti fel a komikus helyzeteket, akár egy bonyodalmas vigjáték. Ilyen pl. a IV-ik könyv negyedik meséje: Egy félig ur, félig paraszt embernek jókora gazdasága volt. Kertjében sok sóska, saláta s egyéb konyhanövény termelt; spanyol jázmin és más szagos virág csak épen annyi, hogy leánya csokrot köthetett magának az ünnep napján. Jólétben élt volna, csak az bántotta, hogy egy nyul garázdálkodott a kertjében. El is ment a földesurhoz panasza. „Az átkozott állat — ugymond — reggel este ott torkoskodik a veteményeim között. Se követ, se bottal nem tudom elkergetni, a hálót meg épenséggel kineveti. Azt hiszem, hogy boszorkány. Nem hiszem, hogy az volna — felelé az ur — de ha maga az ördög is, majd az én vadászkutyám kinyomozza és nyakon csipi. De mikor? — kérdi a gazda. — Mindjárt holnap, kár volna késlekedni — mondja az ur. — El is jött másnap az egész háznépével. Itt meg is reggelizhetünk — így köszöntött be. — Vannak-e már idei csirkéid? Hát a leányod hol van? Csak elő vele. Mikor adjuk férjhez. Elkele már a vő. Csak rám hallgass, jó ember. Ki kell egyszer nyitni azt a pénzes szekrényt.“ Azután a leány mellé telepedett. Megfogta a kezét, a karját, a kendőjét, szóval tette neki a szépet, ami ellen a lány tisztelettel védekezett. Az apát nem kevésbé boszantotta a dolog. Majd a konyhára kerül a sor. „Mikori az a sonka? — kérdi a nagy vendég — pompásan néz ki.“ Uram — mondja a gazda — rendelkezésedre áll. „Igazán szivesen veszem.“ Így tett a családja, kutyái, lovai, szolgái. Jó éles foga van valamennyinek. Csak úgy parancsolgatott a gazdának teljes szabadsággal; itta a borát, udvarolt a leányának. Lakmározás után a vadászok csináltak nagy zenebonát. Mindenki hevült és készülődött. A trombiták és kürtök fölharsantak. A gazda csak nézte a dolgot nagy megdöbbenéssel. Az úr vezényszavára a vadászok nekiestek a kerítésnek, feldöntötték a deszka-palánkot, kutyáستól, lovastól végiggázolták a kertet. Oda a sok szép ültetvény: cikória, póréhagyma, minden. A nyúl pedig ott lapult egy káposztafejek

a tövénél s amíg a vadászok szerte-szét száguldoztak a kerten, felhasználva a kedvező pillanatot, elmenekült a kerltésen ütött részen át. A szegény gazda keservesen panaszkodott: „Hát ilyen a hercegek mulatsága!” Hagyták beszélni a szegényt, hiszen a kutyák és csatlósok egy óra alatt több kárt tettek neki, mint az egész provincia összes nyulai tettek volna száz év alatt. Tanftást is fűz a költő a komédiához: „Ti kis urak, intézzétek el a bajaitokat egymás között. Nagy bolondot tesztek, ha a királyhoz fordultok. Nem szabad őt belevonni viszályaitokba és azt kívánni, hogy földetekre jöjjön.”

La Fontaine meglepő biztossággal rajzolja meg szereplő személyeinek a jellemét. Ezek között első helyen áll a király, nyomban utána következnek az őt örökké majmoló kiskirályok, majd a papság, a nemesek, a polgárok, a parasztok. Mindegyikök él, mozog, cselekszik. Mindegyiköknek megvan a sajátos fellépése, arckifejezése, modora, gesztusai, nyelve. Mindez pompásan érvényesül különböző-külön stílusban, mert La Fontaine-nak, akárcsak Molière-nek, nem csupán egy stílusa van. Épen oly jól ismeri az oroszlan nyelvét, mint a farkasét, rókáét, szamarét, épen olyan híven szólaltatja meg a pénzarisztokratát, mint a foltozó vargát, vagy a tejes kofát. Igazi drámai elemekké formálja őket. A mesét maga is színjátéknak tartja és „komédiá”-nak nevezi „száz különböző felvonásban.”

(Folyt. köv.)

Egyesületi élet.

A polgáriskolai kongresszus küldöttsége Prahában. A f. é. ápr. 14-én tartott orsz. gyűlés határozatából kifolyólag Wesselý Lajos, Klacínský István, Hromada János és Benai Tóth Pál polg. isk. igazgatók május 14-én kihallgatáson jelentek meg a prahai isk. és nemzetmívelődési miniszter előtt.

Markovič unifikációs miniszter, Bechyne isk.-ügyi miniszter helyette, fogadta a küldöttséget, melyet *Babka György* szenátor, beszteřebányai tanfelügyelő vezetett a miniszter elé.

Markovič miniszter az előzőleg már felterjesztett memorandumot, amelyben a Szlovenszkón működő pedagógiumot, vagy ezzel egyenrangú más főiskolát végzett polgáriskolai tanárok főiskolai képesítésük elismertetését s ezzel kapcsolatban a B. tisztelet

csoportba való soroztatásukat, valamint középiskolákhoz való akadálytalan átléphetésüket kérték, azonnal tárgyalás alá vette. A küldöttség meggyőződött arról, hogy a miniszter tökéletesen ismeri a polgáriskolai tanárság helyzetét, ami feleslegessé tett mindennemű magyarázatát. A miniszter előzetes és alapos informálása az állandó végrehajtó bizottság gondos, előrelátó munkáját dicséri. A végrehajtóbizottság ugyanis *Dérier* volt minisztert nyerte meg már előzőleg közbenjáróul, aki az isk.-ügyi miniszternél el is járt.

Markovič miniszter a a memorandumra adott válaszában kijelentette, hogy a főiskolai képesítést a kormány nem ismerheti el, sem pedig nem csoportosíthatja a pedagógiumot és más főiskolát végzett polg. isk. tanerőket külön fizetési csoportokba, mert ennek igen sok akadálya van. Ellenben elismerte, hogy a polg. isk. tanerők ezen kategóriájá méltánytalanságot és hátrányt szenved az osztrák képesítésű (cseh) polgáriiskolai szaktanársággal szemben, azzal, hogy három (négy) évi tanulmányi idejük következtében később kezdheték meg szolgálatukat. Ezen hátrány elűntetése céljából a kormány két évet fog a szolgálatba beszámítani, amellyel a polgáriiskolai szaktanárság fizetési ellátásában megszűnnek az eddig fennálló különbségek. Analóg esetet is említ, amely szerint a 251/1922 sz. törvény alapján a rendszeresített álláson működő hitoktatók ugyancsak 2 évi szolgálati előnyt nyertek.

A miniszter határozott ígéretet tett arra vonatkozólag, hogy a pedagógiumot vagy más főiskolát végzett polg. isk. tanerők ezen 2 évi szolgálati előnyt meg fogják kapni.

Kijelentette azonkívül, hogy a középiskolákhoz való áthelyezés akadályba nem ütközik, de erre külön törvényes intézkedés nem fog tételni, hanem a szükség szerint egyénenként intéztetik el, amennyiben egyesek kívánják.

A küldöttség ezután *Buzek* miniszteri tanácsost kereste fel, aki hasonlóképen jól van tájékozódva a polgári isk. tanárság sérelméről és lényegében ugyanazt válaszolta, amit a miniszter.

A küldöttség a kihallgatást megelőző napon *Babka* szenátor előzékeny kalauzólása mellett a szenátusban járt, ahol memorandumokat adott át, majd a kihallgatás után a nemzetgyűlés házába ment, ahol a titkári hivatalnál a képviselők között leendő kiosztás céljából adott át megfelelő számú nyomtatott memorandumot.

A küldöttség ezzel megbízatásának teljesítet.

A magunk részéről azt jegyezheljük meg, hogy — bár kitűzött célunkat teljes egészében nem érhettük el — legalább azt

elértük, hogy a miniszterium belátta és elismerte sérelmünket és minden reményünk megvan arra, hogy minisztertanácsi határozat alapján megszűnik az a bántó háttérbe szorításunk, hogy szolgálati időben s ezzel fizetésben a többi polg. isk. szaktanító mögött maradunk. Tovább aztán minden attól függ, hogy mit érnek el az osztrák képesítésű kartársak a B-be való csoportosításukat célzó mozgalmukkal.

Ugyan ezt a miniszter kijelentése szerint el nem érik, de valami eredményt kell, hogy elérjenek. Ha a tervbevett B—2-t (a szolgálati időből 2 év levonva s a maradékkal a B szerint csoportosítva) elérik, ekkor mi elérjük a tiszta B-t, amelyet kérünk. Ha a jelen állapot marad meg, akkor a C csoportban maradunk $3+2=5$ szolgálati év beszámításával. Ennek hátránya az, hogy — bár előbb elérjük a VII. f. o. legmagasabb fokozatát, — de a VI. f. o. b3, amely pedig minket föltétlenül megillet tanulmányaink alapján, nem juthatunk be. Mindenesetre köszönetet kell mondunk e helyen is *Marković* miniszter úrnak, *Buzek* Kamill min. tanácsos úrnak az előzékeny fogadtatásért, valamint *Babka* szenátor kartársunknak a fáradhatatlan kalauzolásért és támogatásért.

Tanítói és tanári zsebnaptár az 1924/25 tanévre. Egyesületünk vezetősége az Egyesület kiadásában a következő tanévre is kiadja a *zsebnaptárt* az Egyesület segélyalapja javára. A szerkesztéssel az Elnökség részéről megbízott *Banał Tóth Pál* lapunk felelős szerkesztője és *Vásárhelyi Károly* egyesületünk főtitkára. A zsebnaptár a szünet folyamán fog megjelenni értékes tartalommal és minden tagtárs címére el fog küldetni befizetési lappal együtt. Ára a lehető legmérsékeltőbb lesz.

Választmányi gyűlés. Gömöri egyesületünk választmánya f. é. május 15-én Schmögner János m. egyesületi elnök vezetése alatt gyűlést tartott Tornalján. A jegyzőkönyv felolvasása, hitelesítése után az elnök megteszi jelentéseit. Még mindig felszinen lévő kérdés az egyesület átszervezése nagymegyéek szerint. Ha van értelme a szervezetségnek, — mint ahogy nagyon is van — akkor csak az lehet a célunk, hogy megyei egyesületünk minél erősebb legyen. Egyesületünk a legjobban megszervezett egyesületek egyike. De csak addig maradhat erős és életképes, amíg együtt vagyunk. Hacsak szép fejlődésnek indult egyesületünk további kiépítését fel nem adjuk, nem mehetünk bele jó lelkiismerettel a szétszakításba. Alapos, minden oldalról megvilágított tanácskozás után a választmány az eddigi keret fenntartása mellett döntött. Elnök továbbá jelenti, hogy az Isk. Ref. a megtartott tanfolyamok segélyezéséhez nem járult hozzá. Rimaszombat városa a háború előtt a Gömörvármegyei Internátus számára felajánlott telket még mindig fenntartja azzal a megoldással, hogy az esetben, ha netán valamilyes célra felhasználná, mást fog adni megfelelő helyen. A régi Gömörvármegyei Egyesület vagyona ügyében elnök Rimaszombatba gyűlést hívott össze. Meghívta szlovák és magyar rész-

ről az illetékeseket. A gyűlés Schmögner János elnökünket biztatta meg az ügy további tisztázásával. Választmány helyesli az elnök eljárását és köszönetét nyilvánítja nagy fáradozásáért. Az ez évben kiosztandó segélyek összege 1200 korona. Elnök indítványozza a szigorúbb eljárást azokkal szemben, akik a tagsági díjjal hátralékban vannak és hogy az új kartársak állásuk elfoglalása napjától legyenek tagjai az egyesületnek. A választmány elfogadta. Hogy más-kor elő ne forduljon olyan eset, hogy gyűléseinkről ferde és az egyesület tekintélyét aláásó újságcikkek lássanak napvilágot, elnök indítványozza állandó hírlapi tudósító választását. A választmány elfogadta. A közgyűlés ideje július 3-ra állapítottat meg Csizben. A gyűlés este 6 órakor végződött.

Hontiak! Július 3. Meghívó. Május 22-én Ipolyságon tartott választmányi ülésből kifolyólag a »Hontmegyei magy. tan. Egyesülete« 1924 július 3-án csütörtökön Ipolyságon tartja rendes évi gyűlést, melyre ez uton hívom meg az egyesület tagjait. A gyűlés a polgári iskola dísztermében lesz. Tárgy: 1. Elnöki megnyitó. Referáda a lefolyt évről. A nagymegyei egyesület. 2. Miként lehet a népiskola a józan szocializmus magvetője; tartja: Novák Lajos tanító Százd. 3. Madách 100 éves születése. Méltatás. Tartja: Willant Henrich kántató K.-Túr. 4. Az írásbeli feladatok s azok módszeres elkészítése. Tartja: Pálinkás Ferenc kántató Lonko. 5. Indítványok. (Melyeket írásban kérek a gyűlés megnyitásáig kezeimhez juttatni.) Egy év már ismét elmúlt felettünk. Sok szenvedés volt osztályrészünk. Hogy képet nyerhessünk az egyesület életéről, hogy megludjuk, miképpen állnak ügyeink s hogy egymást támogatva, bátorítva a tövises élet küzdelmeihez erőt merítsünk, jöjjetek el mindnyájan! Mutassuk meg, hogy a harc edzi a lelkünket s e küzds csak nagyobbá teszi bennünk a kultúra terjesztésének vágyát s bennünket is csak emelni fog! Bajta, 1924 május 25. Willand János egy. elnök.

Felhívás a Honti egyeslet tagjaihoz! Ezuton felhivom kartársaim figyelmét arra a határozatra, melyet Ipolyságon 1924 május 22-én hozott a nagymegyét megalakító egyesület. Ugyanis a Zvolenska župa területén az eddig működő egyesület-k megmaradnak teljesen úgy, amint eddig voltak, ugyanazon tagokkal, mint eddig, csak a neve lesz változtatva arra, amire a legközelebbi közgyűlés akarja.

Felhivom a tagok figyelmét arra a kimutatásra, melyet a közpönt a pénztárkezelés megkönnyítése céljából elkészíteni kért. A p'nzárnok kezébe, *Halász Ferenc* tanító Šahy címre, sürgősen küldje el ezt minden tagé!

A pénztáros a közpöntől folytonos sürgelesben részesül, mert a hontiak a tagdíjfizetést úgy látják kötelességüknek, pedig ezen kötelesség erkölcsi kötelessége mindnyájunknak. Tanítótestvéreim! Ha Ti így gondolkodtok s e gondolkodástok átragad a vezetőségre is, nem gondoltok arra, mi fog bekövetkezni? Gondolkodjatok! Azt hiszem, kellő elgondolás után tudatára jultok a bekövetkezendőknek. Kérlek beneleket, tegye meg mindenki azt, amire kötelezettséget vállal!

Szétküldöttem a dalárda szervezését felhívó körlevelet, melyet kérek pontosan kitöltve visszaküldeni.

Bajta, 1924 május 24.

Willand János,
egy. elnök.

Allampolgárság adományozása. Ujabbán két kartársunk kapta meg a csehszlovák állampolgárságot, amelyről tudomást szereztünk és örvendeles tudomásul adjuk kartársainknak. Ezen

két kartársunk *Fonay* József naszvadi rk. és *Krutzler* János taksonyfalvai ev. tanító. E helyen felkérjük kartársainkat, hogy az állampolgárság adományozása esetén lapunk szerkesztőségét értesítsék.

Kálnay Alajos.

ny. kehnci rk. kántortanító f. é. április hó 29-én csendesen elhunyt. A 75 éves köztisztületnek örvendett kartársunk 53 évig működött a tanügy terén. S ebből Kehnecen 48 évig szolgálta hiven az iskola és egyházat, munkálva ügyeit. Fáklya volt ő, aki magát emésztve fel, lángját másnak osztja ki, mint önzellen kebel. Jó szívénel egy nép melegedett, mely koporsóját könnyekkel áztatta. Pályatársai nevében Gerő Ágoston señai ig. tanító búcsuzott tőle megható szavakkal. A gyászszertartást volt tanítványaiból álló dalárda végezte könnybe borult arccal Sproch Gyula kántortanító vezetésével. Kálnay Bertalan fáji áll. tanító az elhunytban édes apját gyászolja.

Kartársaink figyelmébe!

A Ježo—Banai „Állampolgári neveléstan“ II. része, vezérkönyv a IV—V. osztály részére, nyomás alatt van és június végén megjelenik. Előjegyezni lehet a kiadónál: **Stehr-féle könyvkiadóvállalatnál, Prešov.**

Szemle.

Szerkesztőségünkbe érkezett folyóiratok. *Slovenský Učitel*. A ZUS hivatalos orgánuma. V. évfolyam, folyó évi május 15-i 10. száma. Szerkeszti *Mojto Ferenc* Nyitra. — *Národná Škola Slovenská* a Szlovák Tanítói Szövetség hivatalos közlönye II. évfolyam 5. szám. Szerkeszti *Pitr* — *Bartoň A. Bratislava*. *Református Egyház és Iskola* IV. évfolyam, folyó évi május 18-án megjelent 20. száma. Szerkeszti *Kövy Arpdá, Lucenec*. — *Školská Zpráva* V. évf. 1—4. sz. Szerk.: *Šimek József* min. titkár, Praha.

Színi előadás. A szabó-i áll. polgári leányiskola növendékei látrai tanulmányi kirándulásuk költségeinek fedezésére, f. évi május hó 10-én a volt megyebáz nagytermében színi előadást rendeztek, amely minden tekintetben fényesen sikerült. Előadták a „*Popelka*“ c. szlovák darabot és az *Ivanka születésnapja* c. magyar ifjúsági darabot. Közben hegedű, zongora, tánc és ének-számok tették változatosá a fényes sikerű előadást.

Az iskolásgyermekek számára írt költemények. Múltánylást ér demlő dolog *Bukovszky Lászlótól* (Ebed), amikor látva, hogy viszonyaink közt kevés hozzáférhető és előadásra alkalmas költeményünk van, ily kedves szindarabkák megírásához fogott. A sajtó alá rendezendő ilyenmő költeményekből beküldött hozzánk néhányat, melyekből azt látjuk, hogy eltalálja a hangot a gyermekek szívéhez s érthetőség szempontjából sem lépi túl a gyermekek értelmi fokát. Külön ki kell emelni, hogy a költemények nem hosszúak s vers-

technikájuk is egyszerű, ami betanításuk előnyére válik. Gondja volt a szerzőnek arra is, hogy költeményeivel nevelőhatást váltson ki. Mutatóul alább közlünk egy ily költeményt, melyet a fák és madarak napjára irt a szerző.

Virágszedés.

Szereplők: Virágszedő leány

Hóvirág

Jácint

Ibolya

*Virágok az emléknyen állnak. Virág- Ne tép le engem se kis lányom kincsem,
szedő leány bairól jön:* Fényes életemnél más egyebem nincsen.

Leány:

A szabadba megyek vadvirágot szedni. Meghódítok mindent édes illatommal.
Kimegyek a rétre kacagni nevetni. Mikor a madarak a dalukba kapnak
Itt van már a tavasz. Első napsugára Én adok illatot a tavaszi napnak;
Édesen sül le a kis faluk tornyára; Hogyha délvidekről haza jön a fecske
Meggelenget mindent: a rétet a kertet, Én fogadom rája vidáman nevetve.
A fűvet, virágot s az emberi lelket! A tavaszi szellő édes illatárja
A napsugár ott kint virágot fakasztott. A mezőt a falut őssze vissza járja . . .
Kimegyek én oda: virágot szakasztok. . . és amíg a szellő mindent megölelget
(Körülnéz.) A tavaszi napnak én adom a lelket...

Ej! De nini! Hiszen — vagy tán nem

[jól látok?

Itt is vannak élő mezei virágok.

Ezek közül tépek. A keblemre tűzöm

S virágos jó kedvvel a pillangót űzöm.

(Hóvirághoz megy)

Letéplek kis virág. — — —

Hóvirág:

Netépj le kis leány! Ne öld meg a lelke

Engedj virágozni, engedj élni engem.

Én vagyok a tavasz legelső virága,

Én hozom a tavasz híret a világra.

Fehér fejecskémet kidugom a hóból

S azt mondom a télnek: »Elég volt a

[jóból!«

És a tél szomorún elkotródik innen.

Utána kiállok, hogy jobban siessen.

Én hozom az első mosolyt le a földre,

Én kérem az első napsugárt a rögre,

Először csókol meg a tavaszi szellő,

És az én szavamra ébred fel az erdő..

És mikor az égen a nap vígan ragyog:

Az alvó természet ébresztője vagyok.

— — — — —
Ezért halál vár rám?

Leány:

Nem bántlak virágom. Jácintot tépek

Az is van mint látom.

[hisz.

Jácint:

Leány:
Nem bántalak. Megyek tovább!!!

Ibolya:

Itt virágom én is a nagy fa tövében.

Hogy ily hitvány vagyok, nem emészt

[a szégyen,

Itt vagyok. Letéphetsz, ha rávisz a lelked

Hogyha örömdölet ép ebbe kell lenned,

Én semmit se adok a világ fiának

engem kis virágot meg se hallgatónak

Szinem se ríktó, csak illatom édes

nem vagyok én büszke, sem pedig negédes.

Boldog vagyok azért és vidám a lelke

és a boldogságom: szerénységbe lettem.

Ha akarsz szakíts le. Küldj a másvilágra.

Leány:

Nem ibolya! nem nem! Nem vágyom

[virágra.

Majd a virágokkal barátságban élek,

de rólu virágot soha le nem tépek.

Hisz a virág legszebb míg kint él a réten

s rája nevet a nap a derűs kék égen.

Jaj! hisz már a lelke oly sok rosszat

[látott,

Hogy oly sok rossz ember tpte a virágot.

De én sohse teszem.

— — — — —
És most megyek innen:

Kicsi virágaim áldjon meg az Isten!

Rendeletek.

Utasítás a bratislavai országos iskolai kiállításához.

Valamennyi tanfelügyelőségnek, középiskolák, tanítóképző-intézetek, szakiskolák, siketnéma, vakok, polgári- és elemi-iskolák igazgatóinak és ovodáknak!

A bratislavai országos iskola kiállítást rendező bizottság figyelmet a következő utasításokra:

a) *A tanítótság kulturális tevékenysége.*

Figyelmeztetünk az Iskolai Referátus »Zprávy« c. hivatalos lapjának 1924. évi február hó 1. számában közzétett első utasításra, mely kimondja, hogy az iskolai kiállítás a tanítótság iskolán kívüli tevékenységének is bő képe legyen. Hogy ezen tevékenység képe teljes legyen, kívánom, hogy külön íveken pontos adatokat töltsenek ki azok, akik hasonló tevékenységet képesek felmutatni. Ezen felleletek legkésőbb f. é. június hó 5-ig küldendők be, hogy a szlovenszkói tanítótság kulturális tevékenységének statisztikája összeállítható legyen.

b) *A tanítótság könyvtári tevékenysége.*

Kívánom az iskola, a tudomány, népnevelés, művészet, belletrisztika terén a nyomtatásban megjelent munkákból 1 példány beküldését, valamint egyéb munkákból is a kiállítás külön szakosztályai részére. Amennyiben képzőművészeti munkákról (festmények s hasonló munkák) volna szó, ezekre nézve a »Zprávy« további számában lesz utasítás.

Kérdőív a tanítótság iskolán kívüli tevékenységére vonatkozólag.

1. Név:
 2. Szolgálati jelleg:
 3. Heti tanítási órák száma:
 4. Könyvtárak vezetője:
 5. Vizsgáló-bizottság tagja:
 6. Iskolán kívül tanít-e ismétlődő vagy egyéb iskolában:
 7. Tagja-e művészeti- és képzőművészeti egyesületeknek:
 8. Nyilvános testületek-, a község közigazgatásának-, nem politikai jellegű népművelődési- és kulturális egyesületek tagja-e:
 9. Külföldi nem politikai jellegű népművelődési- és kulturális egyesületek testületbeli vagy levelező tagja:
 10. Résztvevett-e alkalmi színelőadási, bábszínházak művészeti feldíszítésében vagy pedig együttműködött mint előadó, színész és hasonló:
 11. Készített-e plakátokat, meghívókat, címeteket, okleveleket és egyéb grafikai munkákat:
 12. Írói-, szerkesztői-, bírálói-ének- és zenetanári-tevékenység és hasonló:
 13. Tevékeny volt-e a testi nevelésben, a turisztikában, a sportban, a zenében, zeneegyesületekben és dalárdákban:
 14. Egyéb iskolán kívüli működés.
- Fenti adatokat, valamint a nyomtatásban megjelent műveket a hivatalosan megállapított időpontig — az értékesebb munkákat ajánlva — hivatalos

úton beküldendő. A küldemények a bal sarokban lent V jelzéssel látandók el. (Výstava—magyarul kiállítás.)

c) *A kiállítás ideje alatt tanári- és tanítói gyűlések rendezetnek*; bővebben később.

d) *Az iskolai kiállítás katalógusa.*

A kiállítás alkalmából külön felvilágosító katalógus adatik ki. Szívesen látunk tudósításokat és cikkeket, amelyek az iskolai kiállítás céljával és tartalmával kapcsolatban, megérthetően leírnák az iskolaügy fejlődését az elmúlt öt év alatt, úgy az adminisztráció, valamint pedagógiai és didaktikai szempontból.

Ugyszintén szívesen elfogadunk tudósításokat, amelyek az iskolaügy fejlődésére esetleg hanyatlásra befolyással voltak. Megfelelő jellegzetes képeket is lehet mellékelni. Minden adatokat V/Kt jellel a bratislavai Iskolai Referátusnak legkésőbbben f. évi június hó 28-ig be kell küldeni.

e) *Kerületi és megyei kiállítások rendezése.*

Hogy a kerületi és megyei kiállítások rendezhetőek legyenek, szükséges a tanfelügyelők vezetése mellett kerületi és megyei kiállítást rendező bizottságokat szervezni, amelyek nemcsak a kiállítás rendes megnyitásáról, hanem ezen kiállításokon való kiállítandó munkák kiválogatásáról gondoskodik, ezekből azután egy külön bizottság újból kiválogatja a legjobb munkákat a bratislavai országos kiállítás részére. Ezért szükséges a kerületi és megyei kiállítások megnyitásának napját egy héttel előbb — V/P jel alatt — az iskolaügyi miniszterium bratislavai referátusának bejelenteni.

Ezen kiállításokon részt vesz valamennyi iskola: óvodák, elemi-, polgári-, közép-, szak- és ezen körbe tartozó kiegészítő iskolák.

(Magától érletődő, hogy a bratislavai megyei kiállítás elmarad.)

Fentidézett kiállítások a következő időpontokban rendezendők:

1. a helyi kiállítást folyó évi június hó első vasárnapjáig;

2. a kerületi kiállítást folyó évi június hó 15-ig;

3. a megyei kiállítást úgy, hogy legkésőbbben folyó évi június hó 23-ig legyenek belőle a megfelelő munkák kiválogatva és elküldve Bratislavába.

Ajánlatos, hogy a kiállítás a fordulat előtti időkből is mutatvány példányokat felöleljen, úgy, hogy megfelelő összehasonlítás révén a szlovenszkoí iskolaügy fejlődése felismerhető legyen.

f) *A kiállított tárgyak megőrzése.*

A kiállított tárgyak a kiállítás színhelyén rongálás és elveszés ellen gondos felügyelettel lesznek külön megőrizve és biztosítva, úgy, hogy ilyen esetek ki vannak zárva.

A kiállításra küldendő tárgyak elküldésének módjára, valamint a küldemények és a kiállításokat látogatók részére szóló esetleges kedvezményekről kellő időben részletes utasítás adatik ki.

g) *Kérdőzködés és utasítás a kiállításra vonatkozólag.*

A bratislavai iskolai kiállításra vonatkozó kérdészködés esetleg utasítás ügyében hivatalos úton — V/O (Otázky—kérdés) az iskolaügyi miniszterium referátusához intézendő.

Internátusok, alumneumok és hasonló.

Amennyiben internátusokról, alumneumokról és hasonló intézményekről van szó, kívánatos, hogy ezek épületeinek-, valamint belső berendezésüknek képei, tervei V/Soc jel alatt beküldessenek.

Az iskola- és népművelődésügyi miniszterium bratislavai referátusa prezidiumának 1924. évi május hó 12.-én kelt 2705. prez. számú rendelete, mely azon 18. évnél idősebb gyermekek nagyszüneti utáni drágasági segélyéről szól, akik tanulmányait már befejezték.

Az iskola- és népművelődésügyi miniszterium az 1924. évi április hó 25.-én kelt 3565. sz. rendeletével a következőket rendeli el:

Ha a gyermekek valamely tanintézetben a 18. életkoron túl tovább tanulnak, akkor az 1924. évi 394. számú törvény 6. § I. bekezdése értelmében az utánuk járó drágasági segély — a félbenenszakított rendes tanulmányi időnek beszámított időszakra — továbbra jár, egészen a 24. életkor betöltéséig. Befejezi valaki rendesen megkezdett és meg nem szakított tanulmányait valamely középiskolában például ezen év júniusában az érettségi vizsgával (vagy tanítóképző intézetben), de a jövő iskolai évtől kezdődőleg tovább nem tanul, úgy, hogy a tanulmány folytonossága el nem ismerhető meg nem szakítottnak, akkor ezzel megszűnik a drágasági segélyre való igényjogosultság (Egységes drágasági segély, gyermekek után járó segély.) Ezen igényjogosultság elvesztését az illetékes személynek a drágasági segély kézhezvétele után, ugyszintén mindennemű változást, amely az egységes drágasági, avagy a gyermekek után járó segély összegének megállapítására, avagy beszüntetésére befolyással van azonnal, legkésőbbben azonban 14 napon belül be kell jelenteni. (Az 1924. évi 34. számú kormányrendelet 19. bekezdése) Ha nem így történik, akkor a jogtalanul felvett összegek a jövő illetményekből — a kifizetés alkalmával, — levonatnak, tekintet nélkül arra, hogy ezen elkésett bejelentés — az általános büntető és fegyelmi előírások szerint — az illetőre nézve büntetést is vonhat maga után. (1922—394. számú 6. törv., IV. pontja.)

Befejezi a gyermek középiskolai érettségivel tanulmányait, a nagyszüneti idő folyamán előállhatnak kételyek afelől, vajjon tanulmányait magasabbfokú (esetleg más iskolában) folytatja-e vagy sem. Ekkor nem lehet megkövetelni, hogy az igényjogosult a segélyekre való igényjogosultság elvesztését bejelentse, amikor a nagy szüneti idő után beálló tanulmányi folytonosság miatt erre ok nincsen. Ha azonban biztos az, hogy a gyermek a nagy szüneti idő után tanulmányait nem folytatja, akkor az igényjogosultság elvesztése ama napon áll be, amikor tanulmányait befejezte, pl. az érettségi vizsgálat lelevése után.

Ha a tanulmányok folytatása nyíven csak a nagy szüneti idő folyamán vagy csak a nagyszüneti idő után határozta meg, pedig nemleges értelemben, akkor az igényjogosultság elvesztését azonnal — amikor a döntés történt — kell bejelenteni, legkésőbbben a jövő tanév kezdetéig. (A főiskolákon való beiratkozások határidei.)

Ilyen esetben — visszamenő hatállyal — elvesz az igényjogosultság azon a napon, amikor a tanulmány be lett fejezve, ugyszintén szükséges a jogtalanul felvett összegeket — a jövő illetményekből a kifizetés alkalmával való levonás céljából — előírni. Az igényjogosultság nem ujul meg abban az esetben sem, ha az illető hozzátartozója a családnak későbbben tanul valami tanintézetben, megszakítással (pl. a rendes beiratási határidő elmúltával), hacsak ezen megszakítás — pl. betegség esetén hivatalos orvosi bizonyítvánnyal keletőleg megokadatulva és bebizonyítva nincsen.

Ezen utasítások a pénzügyminiszteriumnak 1924. évi április hó 10.-én kelt 29700/2./VII/20. számú átirata értelmében kiadatnak azzal, hogy az iskola- és népművelődésügyi miniszterium ezek szerint való pontos eljárást megkívánja.

Szerkesztői üzenetek.

F. Amit nekünk az Értékek a tanítóságban címen beküldött, nem más, mint kilakadás tanítótársaival szemben, akik „közül száz meg száz kartársnak semmi sem tetszik, amit a kartársi toll szántott”. Ezzel a közleménnyel leg-
többet ártanánk a most megjelenni készülő novellás kötetének. S. M. A be-
küldött két dolgozat közül a besz. ért. gyakorlat köréből címűt esetleg hozni
fogjuk, azonban a másikra a legjobb akarattal sem mondhatjuk, hogy tanul-
mány, mely különben is a maga beállításában bizonyos egyoldalúságot mutat
s általános érdeklődésre nem is tarthat számot. L. V. Amit a polg. neveléstan
tanításának mikénti módjáról elmond, semmi újat nem tartalmaz, sőt közhely-
számba megy, amivel még sajátos egyéni szempontokkal is megtold. Sajnála-
tunkra, nem közölhetjük. H. J. Amennyire módunkban áll, hosszabb lélegzetű
dolgok közlésétől tartózkodunk. A beküldött dolgozata az esztétikai nevelés
dolgát meglehetősen széles alapokon fejtegeti. Esetleg jönni fog.

Kiadóhivatali üzenetek.

P. Gy. **Malá Boleoslav**: előfizetése ez év végéig rendezve, mert most
csak mint előfizetőt tartjuk nyilván, ha állást vállal 80 K tagdíjat írunk elő. —
K. Gy. **Maleratovce**: ezen évre még 40 K-val tartozik. — K. I. **Spišská
Belá**: a kért számokat ápr. 1-től megküldöttük, a többit jan. 1-től már meg-
küldöttük. — M. A. **Gútor**: míg ügye el nem intéződik, fogadjon el lapunkat. —
P. L. **Ungmogyorós, O. L. Veča n/Váhom**: a kért számokat megküldöttük.

Pályázati hirdetés. Betöltendő választás újján Komárnóban, a közs.
elemi leányiskolában egy rendez tanítónői állás. Javadalma a község házi
pénztárából 1800 K fizetés és megfelelő lakbér, a többi államségély, mely biz-
tosítva van. Kérvények kellően felszerelve (nostrifikált oklevél, működési bizo-
nyítvány, illetőségi bizonyítvány) alulírott iskolaszéki elnök címére küldendők.
Pályázati határidő június 20. Az állás szeptember 1-én foglalandó el. Komárno,
1924 május 16-án. Dr. Kamrás József isk. sz. elnök.

Hirdetés. A terlnői róm. kath. hitközség a templomában orgonát állítat
s az ott használt 4 vált. harmóniumot jutányos áron eladja. Értekezni lehet
Gramantik Ferenc tanítónál Terinč, Nógrád-m.

**Fizetésnélküli tanító szünetre rk. kántorb helyettesítést elvállal teljes
ellátás és utiköltség megtérítése ellenében.** Cím: Horváth György Nekijó z. XVIII.

**Állatok kitévésére természetrajzi tanszerek szállítására vállalkozik
Kunssi Károly nyug. tanító Somorja—Šamorjn.**

JÓ KARBAN LEVŐ concert ZONGORA költözködés miatt jutányos áron kárlársnak részletfizetés mellett is eladó a deáki nyug. kántortanítónál.

Felvétel Slovensko egyetlen magyar tanítá nyelvű tanítónő-képző intézetébe Bratislava, Hummel-utca 4. sz, Orsolyiták. Ez az egyetlen magyar tanítónőképzőnk Slovensko és Ruszinszko magyar társadalma kulturájának fennmaradására. Magyar kulturánk színvonalának fennmaradása, állandósága és szívóssága nem egy-két tudós férfiü kiválóságától függ, hanem a családi kör művelődési tartalmától, ezt pedig a családban a nő képviseli. Magyar nőink nem elégedhetnek meg a polgári iskola tanulmányi színvonalával; nem járulhatnak hozzá, hogy magyar kulturánk eddigi színvonalal alásülyedjen! Ez okból ne csak azok jelentkezzenek, akik tanítónők akarnak lenni, hanem mindazok, akik a magyar nők számára a polgári iskolánál magasabb kulturális művelődést óhajtanak. A képzőbe jelentkezhetnek — lehetőleg mielőbb — 15 életévüket betöltött, a IV. polgári vagy középiskola IV. osztályát végzett leányok. A 15 évből legfőlebb 6 hónapi korengedélyt adhat az iskolai Referát, de ezért előre kell folyamodni. Kérvények a képző előljárósága címére küldendők. Mellékletek: születési anyakönyvi kivonat vagy keresztlevél, honi-illetőségi bizonyítvány, orvosi bizonyítvány, utolsó iskolai bizonyítvány (a IV. osztályt most végzők az év végéig az I. félévi bizonyítványt is beküldhetik.) Van internátus is. Tandíj egész évre 500 KČ, internátusi tartásdíj havi 500 KČ (van olcsóbb internát is) Felvételi vizsgálatok július 4-én és augusztus végén Közelebbi értesítést szívesen ad az intézet előljárósága.

Ježo—Banai, Polg. neveléstan I—III. évf. kölve	25— KČ.
A rajz művészete Számos előmintákka lerajzolásához 78 különféle fűzet	10— >
Tollrajzminták 12 fűzetben	10— >
Gonz, Zeichenschule kölve	38— >
Imre Lajos, A salu művelődése	8— >
Varró Margit, Zongora tanítás és zenei nevelés	42— >
Péter József, Eljárásom a fonomikai olv. tanít.	24— >
Juhai, A gyermek első tanítója	18— >
Foerster, Az élet művészete	18— >
> Élet és jellem	30— >
Déván István, A modern atlétika	10— >
Marberger, Hogyan védekezzünk a tuberkolozis vagy gümőkör ellen?	16— >
Štefan Mihály, Szlováknyelvi tanfolyam (szótárral)	20— >
Jankovics—Dobai, Uj Auróra almanach 1924. évre kölve	20— >
Buchner, Temetési könyve	7— >
Suitbert-M., A chorális ének katekizmusa	10— >
Bozoky, Magyar egyházi halotti énekeskönyv kölve	40— >
Sztojánovics, Elm. és gyak. Harmonium iskola	10— >
Luspay, Modern Orgonakiséreték rk. egyh. népének.	30— >
Ritter, Orgel-Schule Bd I—II.	36— >
Striegeler, Der moderne Organist	

Megrendelendő: **Szent József** könyv- és papírkereskedésben

POZSONY—BRATISLAVA, Lőri ckapu-utca 8.

MAGYAR TANITO

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANITÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banal Tóth Pál.**

Társzerkesztő: **Vaskó Imre.**

TARTALOM:

Vezércikk:

A tanítóképzés 293 oldal.

Dr. Takács Menyhért:

La Fontaine meséi 294 oldal.

F. P.:

A gyermekek szexuális élete 298 oldal.

S. M. Niobe:

Milyen elvekkel neveljük a
fiatalságot 303 oldal.

Egyesületi élet 307 oldal.

Szemle 313 oldal.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hirdetések.

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola, { Komárno
Kiadóhivatal: Községi elemi iskola, { (Komárom.)

HUSZÁR ISTVÁN

KÖNYV-, PAPIR- ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉSE
KÖNYVNYOMDÁJA ÉS KÖNYVKÖTÉSZE

NITRA

Az összes engedélyezett szlovák és magyar nyelvű
tankönyvek, segédkönyvek és térképek
állandó raktára.

Ijúsági és községi könyv-
tárak szállítása!

Természettani és természet-
rajzi képek és tanszerek!

Iskolai szerek, füzetek, írő-
szerek stb. a legjobb mi-
nőségben és olcsó áron.

Zongora, harmonium, hege-
dűiskolák, orgonahangje-
gyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által ki-
adott iskolai nyomtatványok
raktára.

Névelő kézimunkához szük-
séges anyagok, segédesz-
közök és kézikönyvek.

Könyvnyomdai és könyvkö-
tőmunkák csinos kivitelben.

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banal Tóth Pál.**

Társzerkesztő: **Vaskó Imre.**

A tanítóképzés

megalakulása óta állandóan napirenden tartott ügye Egyesületünknek. Ől esztendeje annak, hogy Szlovenszko területén nincs magyar férfi tanítóképzés, nincs utánpótlás a hétszázötven magyar iskola ezerötszáz tagú tanítósága részére. Kérdhetné valaki, miképen lehetséges, hogy az elmúlt öt év meddősége ellenére minden iskolába került tanító? Ennek könnyen okát adhatjuk! A negyven éven felüli szolgálattal bíró tanítók is kénytelenek tanítani, amíg csak öregségük engedi. Nem mehetnek nyugdíjba, mert ez a koldus tarisznyával jelent egyet. Így csak elhalálozás folytán üresedhetnek meg magyar tanítói állások. Az így keletkező évi 15—16 főnyi hiányt momentán még ki lehet egyenlíteni az újabb képzésű tanítónőkkel esetleg toldás-foldással. De ez végtelenségig nem mehet. A nyugdíjra jogosult kartársaink száma mind nagyobb lesz és csak az várható, hogy egyszerre tömegesen kidőlnek, ami a magyar iskola kalasztrófáját jelentené.

A magyar tanítóképzés megindítása iránt Egyesületünk már a közelmúltban többször interveniált illetékes helyeken. Lapunkban állandóan felszinen tartottuk a kérdést és nyomtatékosan figyelmezteltünk mindenkit a megoldás elodázhatatlanságára. Lassanként a magyar közönség, a sajtó, az iskolafenntartók is belátták, hogy a tanítóság utánpótlására végtelen nagy szükség van. Vártuk és várta mindenki, hogy kormány veszi végre is kezébe az ügyet, hisz a népoktatás elsősorban állami feladat és érdek. Erre azonban hiába vártunk. Magától adódott tehát az a gondolat, hogy akkor csinálja meg a magyarság a maga erejéből, mert hisz a magyarságnak is eminens érdeke a magyar iskolák zavartalan működése.

Ennek belátása szülte azt az eredményt, hogy a hiffe-

lekezetek tanítóképző felállításáról kezdtek gondolkozni. Nevezetesen elsősorban a református egyház, melynek legfőbb egyh. hatóságai olyan buzgalommal és eréllyel láttak a kérdés megoldásához, hogy az eredmény, a magyar tanítóképző, ma már a bizonyosság, a megvalósulás felé halad.

Az egyházközségek, szóval az egész református közönség, közadakozásából fog az első magyar tanítóképző megszületni.

A dolog ma már a szervezés stádiumában van s úgy látjuk, hogy csak örömmel üdvözölheljük ama vezetőférfiakat, akik az eszmét ime diadalra juttatják s azon áldozatkészséget, amely a megvalósítást anyagi szempontból is lehetővé teszi.

Hangsúlyozzuk, hogy az ügy fejlődése helyes úton halad. A tanító és lelkészképzés körül merültek fel ugyan viták, amelyek során akadtak olyanok is, akik a kellőt egyesíteni akarták, a „pap-tanító“-ban látták a jövő ideálját, de a végén mégis csak kiderült, — komoly elgondolás alapján másképp nem is lehetett — hogy ez az idea meg nem valósítható, erőszakolása pedig rossz eredményre vezet. Egyesülelünk szívesen üdvözli a református egyházi vezetőség sikerre vezető nagy munkásságát, amellyel lehetővé teszi a magyar tanítóság utánpótlását. Egész lelkünkben kívánjuk, hogy a fáradozásait a legszebb siker, a legteljesebb és megnyugtatóbb eredmény koronázza.

La Fontaine meséi.

Írta: Dr. Takács Menyhért.

Jászóvári prépost.

IX.

Az állatokat is jól ismeri és szereti, sőt védelmükre is kel Descartes állítása ellen, aki nem akart bennök egyebet látni élő gépeknél. (Discours à madame de la Sabliere.) El kell azonban fogadnunk de Granges figyelmeztetését, hogy La Fontaine nem volt természetrajz-tudós, azért ne keressünk nála tudományos fontoskodást és valljuk be, hogy hibákat is követett el a tudomány ellen. Ő ugyanis úgy írta le és úgy analizálta az állatokat, mint ahogy azt a gyermekek teszik és maga az állatokkal együtt élő falusi nép. Azt azonban nagyon jól tudta, hogy nekik is van érző lelkük s ezeket az érzéseket természetük megfigyelése után raj-

zolta meg. S ez a rajz mindig természetlő, találó és szerencsésen kiválasztott epithetonokban gazdag. Olvassuk csak el a IX ik könyv 14 ik meséjét a macskáról és rókaról:

„A macska és a róka, mint valami szép kis szentek, úgy indultak el zarándokútra. Pedig szenteskedő és gazkópé mind a kettő. Csak úgy ropogtatták a sok szárnyast és sajtot kölcsönösen kárpótolva egymást abból amijők volt. Az út hosszúnak látszott s hogy megrövidítsék, vitatkozni kezdtek. A vitatkozás elűzi az unalmat, anélkül elaludnék az ember. A legközelebbi teendőkről vessekedtek egész az elrekedésig. A róka végre azt mondta: Te dicsekszel, hogy ügyes vagy. Hát tudsz te annyit, amennyit én? Nelim száz cselszövény van a zsebemben. Nem tudok — felelé a macska — de nekem van egy fortélyom a tarisznyában, azt latolgatom, mert más ezerrel fölér. Így folyt a pörlekedés, amidőn hirtelen egy kutyafalka megjelenése vetett véget vitájuknak. A macska odaszólt a rókának: Nyulj csak a zsebedbe pajtás s ravasz eszeddel találj ki valami biztos haditervet. Az enyém megvan s felmászott hirtelen egy fa tetejére. A másik erre is, arra is öszsze-vissza futkosott, hogy valamikép meneküljön, de mind hiába. A kutyák megszimatolták, utána iramodtak, elfogták, széttépték. A sok segédeszköz könnyen elrontja a dolgot, mondja a költő. Az ember elvesztegeti az időt, amíg azokat kipróbálja. Csak egy kell, de az aztán biztos legyen.“

A tragikomédia hősei: a képmutató macska és a cselszövény róka igazi molière-i nevek és típusok. Az első Tartuf, a második Archipatelin, a nagy vígjátékiró szinpadai alakjai. Beigazolva látjuk, hogy a cselszövény fondorlatai nem mindig sikerülnek; sokfelé kell cselekednie és sehol sem lehet eléggé óvatos. Mindig hamis uton jár és többször rajtaveszt, mint nem. Ügyes fortéllyal azonban mindig célt lehet érni. Vannak fortélyos cselszövények, nemcsak a hypokrita macskák, hanem a furfangos rókák között is. Pompás példa rá a VII. ik könyv harmadik meséje:

„Egy elaggott közsvényes oroszán tehetetlenségében azt kívánta, hogy találjanak ki valamely orvosszert az öregsege ellen. Lehetetlen volt rajta segíteni, csak ámtgatták. Mindenféle orvos megfordult nála; halomra küldözgették az orvosságot és receptét. A sok látogató közül csak a róka hiányzott. Jónak látta elzárkózni a maga otthonában. A farkas ki is fakadt ellene e miatt a beteg király ágyánál. A herceg azonnal elrendelte, hogy füstöljék ki a rókát az otthonából és kényszerítsék a beteghez jönni. Be is jött és tisztelgett. Tudván azonban, hogy a farkas keverte bajba, így

szólt a királyhoz: Félek felséges uram, hogy valakinek kevésbbé, őszinte jelentése engem gyűlöletessé tett azért, hogy hódoló tisztelgésemet eddig elmulasztottam. Zarándok úton jártam és fogadalmi ajándékot vittem a felséged egészségéért. Utközben találkoztam tapasztalt és tudós emberekkel. Elpanaszoltam nekik a felséged baját, amely nagy aggodalomra ad okot. Nem hiányzik felségednek más, csak a meleg, amely testéből magas életkora miatt kivesszett. Szükséges volna azért egy élő farkasnak lehúzni a bőrét és azt azon melegen magára ölleni. Az biztosan segíteni fog elgyengült természetén. A farkas ur — ha úgy parancsolja — azonnal átadhatja ezt a házi öltönyét. A király elfogadta a róka ajánlatát, lenyuzatta a farkast, a husából ételt készíttetett magának és a bőrét magára ölté. Udvaronc urak — mondja a költő — ne tegyék magokat önkie. Udvaroljatok, ahogy tudtok, anélkül, hogy másnak ártanátok... A gár.csvetők előbb, vagy utóbb magok is sorra kerülnek...“

X.

La Fontaine kitűnő megfigyelő. Amidőn nézi az állatokat, hogyan járnak-kelnek, hogyan vágatnak az erdőn, mezőn, réten, vizen, hogyan repülnek a levegőben, hogyan küzdenek egymás ellen és mit cselekesznek; az embereket látja bennük, mindenkit a maga természete szerint. Érdekes szerepkörökben mutatja be őket. S az igazság, melyet tetteik nyomán szolgáltat nekik, mindenkor találó és megkapó, tanulságos és meg is van érdemelve. Az oroszlán maga a király, akinek mindig igaza van. Hogy is lehetne másképp, hiszen ő a legfőbb hatalom, akitől tovább appellálni nem lehet. Absolut uralkodó, aki azt mondja magáról: „L'état c'est moi“ az állam én vagyok. A tigris, medve, farkas s a többi nagy vadak valóságos hercegek, akik körülveszik a királyt; külön-külön gazdag kis souverain-ek, akik torzsalkodnak egymás ellen és összevesznek a koncon, össze is verekednek, amíg a király el nem látja a bajukat. A róka, meg a macska igazi udvaroncok és udvari intrikusok; mindig azon vannak, hogy kit és hogyan keverjenek a bajba, csak magukat mentsek. Ha nincs más táplálékuk, jóllaknak a sötétben bujkáló csöcseléknék: a patkányoknak és egereknek a husából és szerzeményeiből. A nő-állatok az oroszlánhoz segítik s ezeknek a courlisane-oknak a révén hosszú ideig kitűnően élnek. A papok sas módjára röpködnek a magasban, hogy elérjék a Jupiter trónját (II. 8.). De vannak köztük kicsinyek, mint az ökörszem s a földön gázlók, mint a golya, meg a gém. Amaz megelégszik a békával is, ennek nem

elég jó a kövér ponty sem; jobbat szeretne s végül beéri a száraz keszeggel is, sokszor még az is kicsuszik tágra nyitott csőréből. (VII. 4). Ezekkel a szárnyasokkal nem könnyű jelbánni, mert nemcsak a föld és víz, hanem a magas levegő is az ő birodalmuk, s nagy tanultságukkal otthonosak a három birodalomban. Urai a lelkeknek, akiket azért nem tanácsos megbántani. A kutyák teszik a polgári oszlályt. Hűek és megbízhatók, nem fondorkodnak, a cselszövéshez nem értenek. Megelégedetten akarnak élni és megvédeni hazájokat, mert vannak ám éles fegyvereik: a fogaik, melyekkel védő és támadó harcra mindig készek, sokszor egymás ellen is. Szegény számár az az állatok parasztja. A legtöbbet dolgozik és a legsoványabban él akkor, amikor legközelebbi rokona, a ló, parádésan fel van szerszámozva s csak úgy fénylik a bőre a jólétől. Ő már kiemelkedett a közönséges népből, ő már úr, de szabadsága, az még kevesebb van, mint a szegény számárnak. Ha amaz megszakad a teherhuzásban, fölszedik és rácsapják a ló szekérére, hadd húzza hazáig (VI. 16). Szóval a parasztból lett urnak sincs valami kiváltságos helyzete, sokszor éreztetik vele, hogy parasztnak született. Hátra van még a majom, „ce peuple imitateur“, ahogy a költő nevezi. Ez is gyakori és kedvenc alakja La Fontainenak. Mindenféle komikus szerepre különösen alkalmas. Nagyuri allurjei vannak. Egyszer úgy lép fel, mint magának Jupiternek a nagykövete az elefánt udvarában (XII. 21.), ahol azután kísül, hogy nincs semmi megbízatása s megszégyenülten kell eltávoznia. Máskor az előkelő világlátott embert játssza, holott csak ostoba hencegő. (IV. 7.) „A görögöknél az volt a szokás, hogyha tengeri útra kellek, magokkal vitték majmaikat, kutyáikat, szemfényvesztőiket. Egy ilyen megrakodott gálya Athéne közelében hajótörést szenvedett s ha a delfinek nem jönnek segítségére, el is pusztult volna. Ez az állatfaj — mondja P. inius — nagy barátja az embernek. Ezuttal is segített menteni mindent, amit csak lehetett. A majom is sietett felhasználni a maga emberi hasonlatosságát, hogy a delfinek segítségével meneküljön. Egy delfin tényleg embernek nézte és felvette a hátára. Amint a part felé úszott vele, véletlenül megkérdezte tőle: Kegyed a nagy Athénéből való? Igen — felelé a majom — mindenki ismer engem ott. Ha van valami ügyes-bajos dolga, vegye igénybe közbenjárásomat. Rokonaim mind elsőrangú emberek; maga a főbíró unokatestivérem. Nagyon szépen köszönöm — mondja amaz. — Ugye bár a Pireus is meg van tisztelve az ön jelenléte által? Sokszor látja, nemde? Mindennap, hiszen jó barátom régtől fogva — válaszolta a majom, aki a ki-

kölő nevét emberi névnek gondolta. Sokan vannak olyanok, akik Páris külvárosát — Vaugirardot — Rómának nézik és sietnek mindent összefecsegni, bár nem láttak semmit. A delfin nevetett s hátratekintvén, látta, hogy akit kimentett a vízből, barom, de nem ember, hál visszalökte és sietelt embert menteni.

Az ostoba majom határtalan ambíciójában még a királyi koronára is ráveli a szemét (VI. 6):

„Az oroszán halála után az állatok királyválasztásra gyűltek össze az egyik herceg palotájában. A koronát kivették a tokjából és egy sárkány felügyeletére bízták. Mindegyikök megpróbálta a koronát, de senkinek se illett a fejére. Az egyiknek a feje nagyon kicsi volt, a másoknak túlnagy, Némelyik meg a szarvai miatt nem tudta felvenni. A majom is megpróbálta nagy nevetés közben. Nagy arcintorgatások között illesztgette a fejére és sikerült is. A korona úgy ráillett, mintha odaabroncsolták volna a fejére. Meg is választották királynak. Az állatok mind meghódoltak előtte, csak a róka bánla meg, hogy rászavazott, bár nem mutatta. Ő is kifejezte hódolatát, miközben azt mondta: Felség, én tudok egy rejtkehelyet, melyet senki sem ismer. Ott van a sok kincs, amely a királyt illeti. Áhítózott utána s maga sietett érte a rókával, hogy meg ne csalják. De nem volt ottan semmi kincs, hanem kelepce. A majomkirály hálóba került, amelyből nem tudott kiszabadulni. A róka aztán a gyűlés nevében azt mondta neki: Te akarsz minket kormányozni, aki magadat sem tudod kiszabadítani a hálóból? Le is csapták azonnal s megegyeztek abban, hogy nagyon kevés embernek való a korona.“

A majom különben — mint maga is bevallja (IX. 3) — a leopárd külső tulajdonságait: bőrének tarka barkaságát, finoman pettyezetelt voltát, simaságát, fényességét, drágaságát, mind a lelkében egyesíti; nála azok belső tulajdonok, amelyek birtokában alkalmasnak hiszi magát arra, hogy a király nagykövete, vagy legalább udvari bolondja legyen, hogy mint békebíró, vagy mint a legelőkelőbb athénei, lépjen föl, sőt ha alkalom kínálkozik, magára a koronára is pályázzék. Mert hát örökre igaz marad: „Parva sapientia regitur mundus“. Hány ostoba majom szerepel olyan polcokon, ahol józan életbölcösségre volna szükség! (Folyt. köv.)

A gyermekek szexuális élete.

Az ember csak nagy aggodalommal mer erről a kényes kérdésről szólni. Nem könnyű dolog róla úgy beszélni, hogy ne keletkezzék esetleg valami félreértés. Mégis el akarunk erről egyet-

mást mondani azért, mert rendkívül nagy fontossága miatt szükséges a figyelmet ezekre az elmondandó dolgokra felhívni.

A modern kornak divatos témája lett mind a felnőttek, mind a gyermekek szexuális életének tárgyalása. Sajnos ezeknek a tárgyalásoknak legnagyobb része többet ártott, mint használt, sőt elég sok közülök csak ártott, használni igazán nem használt semmit. Nem komoly hozzáértés, becsületes jóakarát vezette azokat, hanem feltűnési vágy, eredetiségkedés, vagy pedig az illetők az elméleti fejtegetésekkel saját bűneiket akarták igazolni, lelkiismeretüket megnyugtítani. Mások éppen ellenkezőleg szigorú erkölcsi fel fogást vallottak, de azt hitték, hogy ezt az egész ügyet ki lehet radírozni az emberi életből, a tények ignorálásával vagy eltaga dásával meg is lehet azokat szüntetni.

A szexuális ösztön az emberi életben óriási szerepet játszik. Ma már nagyon jól tudjuk, hogy az ember érzelmeinek, törekvé seinek legnagyobb része összefüggésben van vele. Még ott is megtalálhatjuk a kapcsolatokat, ahol a be nem avatottak nem is sejtették.

Talán a legtöbb emberi nyomorúságnak, szenvedésnek, bűn nek forrását benne kell keresnünk. Igen sok lelki abnormitás, gonosz hajlam nem más, mint ennek a hatalmas mozgató erőnek valami ferde megnyilvánulása.

Ennek a magyarázatát néhány szóval megadhatjuk. Minden bennünk élő törekvésnek a külső világgal, életünkkel valami mó don harmóniába kell jutnia. A legtöbb idegességnek, pszichikai bajnak forrása ennek a harmóniának megzavarása. Már pedig legnehezebb ennek a harmóniának megteremtése éppen ezen a téren.

Az ösztönnek különféle megnyilvánulásai már a kora gyer mekkorba esnek és ha helyes neveléssel nem tudjuk a gyermek nél ezt a megfelelő mederbe terelni és kellőképen szabályozni, ennek az illető egész életére nagyon szomorú következményei lesznek.

A gyermekkori hatásoknak egyáltalában igen messzemenő horderejük van. Egy olyan kis esemény, amelyet maga a gyermek is hamar elfelejt, esetleg döntő befolyással van az illető jellemé nek kialakulására és így egész jövőendő sorsára. De sehol sem olyan nagy ez a hatás, mint éppen a szexualitás terén. Elég csak arra rámutatni, hogy az újabb vizsgálatok szerint a legtöbb nemi aberrációnak, perverzitásnak gyökere a gyermekkorba nyúlik vissza. Ezek a szerencsétlenek talán normális, erkölcsös és boldog em berek lettek volna, ha valami káros befolyás helytelen irányba

nem terelte volna őket, vagy helyes nevelői beavatkozás akkor irányította volna őket, amikor még ez lehetséges lett volna.

A gyermeknél — mint már említettük — nagyon korán, a legtöbb esetben jóval a nemi érettség előtt, már erős megnyilvánulásai vannak az ösztönnek. Ez már maga nagy baj, mert ilyenkor az egészséges állapot egyedül az volna, ha ezeket az időelőtti megnyilatkozásokat meg lehetne szüntetni.

Természetes dolog, hogy a komoly pedagógusok mind egyetértenek abban, hogy a gyermeket a lehetőség szerint meg kell óvni minden olyan hatástól, amely bármiféle ilyen természetű gondolatokat, érzelmeket kelthetne benne.

Az már azonban nagy tévedés volna, ha azt hisszük, hogy évvel már el is értük a céll. Dehogy! Igaz ugyan, hogy az embernek ösztöneit rendszeren a külső körülmények hozzák működésbe, de azért nem ezek az igazi okok, csak alkalmak az ösztön megnyilvánulásaira. Ezek a hatalmas erők működnek akkor is, ha semmi külső körülmény sem hozza őket működésbe. A szomjas ember iparkodik szomjúságát enyhíteni akkor is, ha nem lát vizet, az éhes ember enni kíván, ha nem is csalogatja valami csábító falat. Természetes, hogy a dúsan terített asztal akkor is felkeltheti étvágyunkat, ha nem vagyunk nagyon éhesek, de az éhség viszont jelentkezik külső hatás nélkül is. Akármennyire óvjuk is a gyermeket, a szexualitás meg fog nyilvánulni.

Azután meg lehetetlen elzárni a külső hatások elől. Lehetetlen, hogy a gyermek ne lásson olyan dolgokat, ne halljon olyasmiről, ami benne ilyen gondolatokat ébreszthet. Valóban minden embertől és az egész külső világtól légmentesen el kellene zárunk, de talán még így sem érénk el célt, mert saját magától nem szakíthatjuk el.

Igenis, óvjuk minden káros hatástól, de ezt sem ajánlatos túlságba vinni, már csak azért sem mert az ilyen eljárással csak felhívjuk a figyelmét arra, amit el akarunk előtte titkolni.

Nagyon ügyetlen dolog, rejtegetni a gyermek előtt olyant, amit ugyis meglát, holott, ha ügyet sem vetünk rá, a gyermek is olyan természetesen fogja találni, hogy semmiféle káros gondolatot sem ébreszt benne. Klasszikus szobrok vagy képek nem lesznek veszélyesek, ha mi előltük, mint közömbös, ártatlan tárgyakat kezeljük.

Sokan azt hiszik, hogy legveszedelmesebb az egyik nemű egyénnek a másik neműre való hatása. Ezért tehát szerintük a legfontosabb a fiuknak és a leányoknak elkülönített nevelése.

Szintén keresztülvihetetlen, hogy például egy kisiut minden női személyről elkülönítetten neveljünk fel. Már pedig nem éppen az iskolatársnők a legveszedelmesebbek reájuk nézve. A leányok és fiuk együttnevelése, a koedukáció ma már nagyon sok helyen tapasztalásból ismeretes és a tapasztalás azt mutatja, hogy nincsen semmi káros következménye. Sőt talán a megszokás letompítja azt az izgató hatást, amit a fiúk és a leányok egymásra kölcsönösen tehetnének.

Különbben is a két nemnek mesterséges elkülönítése sokkal több bajnak lehet okozója, mint ami előnyt ötle remélhetnénk. Ez még a felnőtteknél is oka lehet homosexualis hajlamok kifejlődésének, tehát létrehozhatja az egyik legveszedelmesebb és legtöbb szerencsétlenséget előidéző perverzítást. Hát még a gyermekeknél, akiknél még ez az ösztön nem fejlődött ki és így még nem differenciált, vagyis még nincs meg neki a határozott iránya, nem irányul határozottan és kizárólagosan a másneműre.

A gyermek ezen a téren is sajtóságos helyzetben van a felnőttel szemben. Működnek benne erők, amelyek előtte teljesen ismeretlenek, vannak határozatlan vágyai, hajlamai, amelyeket természetesen már tudatlanságánál fogva sem tud kellőképpen irányítani.

És most itt merül fel a nagy probléma, amely a gyermeknevelés és a sexuális kérdés főproblémájává nőtte ki magát: a nemi felvilágosítás problémája. Erről is röviden meg kell emlékeznünk. Divatba jött ez, éppen úgy, mint valami ruhadarab. Nemrég még annyira a modernség jele volt a felvilágosítás mellett lándzsát törni, hogy az ellenkező véleményen levőkre úgy néztek az emberek, mint ha egy hölgy ma az utcán krinolinban sétálgatna.

Pedig tulajdonképpen mind a két párt tévedett. A felvilágosítás hívei azt hitték, hogy a gyermeket éppen a rejtelmesség izgatja, a kíváncsiság bánlja. Pedig hát ezen a téren sokat tapasztalt felnőttek is nagy hibákat követnek el, meg a gyermekek között ebben a tekintetben nagyon is sokat tudók szoktak lenni a nagyon romlottak.

A felvilágosítás hívei azt hitték továbbá, mintha a veszélyek megmutatásával, a cselekedetek helytelenségeinek alapos megvilágításával maguk ezek a cselekedetek meg fognak szünni. Mintha a tolvajnak elég volna a tulajdonjogot világosan megmagyarázni! Ez még a Sokrates korából ittmaradt intellektualista tévedés: ha a jót világosan felismerjük, tesszük is, ha a rosszat felismerjük, elkerüljük.

Viszont a felvilágosítás ellenségei is nagyon tévednek, ha azt hiszik, hogy pusztá titkolódzással elintézhető ez az egész ügy. Ez meg egy másik közmondás rangjára emelkedett tévedésből táplálkozik: ignofi nulla cupido: amit nem ismerünk, az után nem vágyódunk. Dehogy nem, sőt épen maga a vágyódás hajt bennünket a megismerésre.

Már maga a kérdés rosszul van felállítva: felvilágosítsuk-e a gyermeket, vagy ne? Vannak bizonyos dolgok, amelyekről fel kell világosítanunk, másról nem, az egyiket erről, a másikat arról, az egyiket korábban, a másikat később.

Ennek a kérdésnek már olyan nagy irodalma van, hogy a vele való foglalkozás köteteket kívánna. Itt csak röviden annyit mondhatunk, hogy a helves eljárás egyedül az lehet: közölni a gyermekkel azt, aminek ismeretére abban az időben épen szüksége van még pedig oly módon, ahogyan az illető gyermek egyéniségének legjobban megfelel. Tehát semmi esetre se az iskolában. Különbben is a legjobb, ha ez a felvilágosítás nem külön tanfolyamféle lesz, hanem a gyermek egyéb ismereteinek gyarapodásával kapcsolatban ismeri meg ezeket a dolgokat is.

A baj ott van, hogy — mint minden gyermekismerő tapasztalhatta — valami legyőzhetetlen, elnémíthatatlan kíváncsiság hajtja a legidőbb gyermeket ezek felé a titkok felé. Nem olyan ez, mint a gyermeknek egyéb dolgok iránt való érdeklődése. A gyermek általában sokat szeret kérdezősködni, de másra vonatkozólag csakhamar megnyugszik, megelégszik a szellemi nivójának megfelelő felvilágosítással. Itt ellenben sokkal többet akar tudni, kutat, figyel és a legkülönbözőbb forrásokból hallottakat bámulatos türelemmel és fantáziával rakja össze, hogy belőlük megalkossa a teljes képet. Persze ez a kép sokszor nagyon furcsa, a valóságnak nem felel meg. Ennek megérzése a gyermeket azután újabb kutatásokra ösztönzi.

Ez a nagy kutatás azért is veszedelmes lehet, mert a gyermek azt is megérzi, hogy nem fordulhat olyan nyugodt közömbösséggel, ártatlan nyíltsággal szüleihez, vagy tanítóihoz, mint valamely más kérdéssel. Valami szégyenletes dolgot sejt, amiről nem illik beszélni, nem mer kérdezősködni. Olyanokhoz fordul tehát, akiknek nincsen akkora tekintélye előtte: pajtásaihoz, cselédekhez, stb. Akárhányszor az a legnagyobb baj, hogy a felvilágosítást ilyen forrásokból kapja meg. A szülők nagy naivul mindenféle mesékkel traktálják a még teljesen ártatlannak, tudatlannak hitt gyermeküket, aki pedig bámulatba ejthetné ismereteinek bőségével és sokoldalúságával őket.

Nem lehet ignorálni azt a tényt, hogy a gyermek ezen a téren szinte lebirhatatlan kíváncsisággal kutat, emellett pedig maga is érzi, hogy ez a nagy kíváncsisága titkolandó. Nem véletlen ez, hanem kétségbevonhatatlan jele annak, hogy itt egy hatalmas ösztön nyilvánul meg. Sokszor a legártatlanabb, minden káros hatástól a leggondosabban óvott gyermekeknél jelentkezik ez a nagy kíváncsiság a legnagyobb mértékben.

Legyünk mindenekelőtt tisztában azzal, hogy sem a tudás, sem a nem tudás nem fogja a gyermeket megóvni a rossztól. Mindamellett azonban fontos, hogy mit tud meg a gyermek és hogyan?

Ahelyett, hogy a felvilágosítás módjait tárgyalnók, csak egy nagy nehézségre akarunk rámutatni. A gyermek ezekről a dolgokról legtöbbször úgy hall, mint szégyenletes, bűnös tényekről. Emellett megtudja azt, hogy ezeknek a tényeknek köszönheti eredetét.

A felnőtt embernek nem kell magyarázni, hogyan hozható harmóniába ezek egymással, ő megtudja különböztetni a szexuális életben a helyeset a helytelenőt, a gyermek azonban nem képes a megkülönböztetés ilyen fokára. Éppen ezért kifejlődhetnek a gyermek lelkében olyan felfogás, hogy a szülőknek egymással és vele, a gyermekükkel való kapcsolatot valami utálatos, bűnös dolognak tartja. Hogyan lehet a gyermekbe bele nevelni a szexuális bűnök iránt való utálatot és egyszersmind az apaság és anyaság fenséges voltának érzelmét? Ez az igazi nehézség a felvilágosítás kérdésében? Sajnos ezt a legtöbb felnőtt nem látja és itt hibáz leginkább.

Az egyetlen helyes út megint csak az igazság. Meg kell értetni a gyermekkel azt, hogy milyen nagyszerű, nemes dolog életet adni, de azt is, hogy minden olyan szexuális cselekedet, amely nem ezt a fenséges célt szolgálja, bűnös. Nem könnyű dolog, de viszont szükséges, hogy a gyermek lelke ebben az irányban is harmonikusan fejlődhessék.

(Folyt. köv.)

Milyen elvekkel neveljük az ifjúságot?

Írta: S. M. Niobe.

A régi gondtalan, derűs napok leűntével, a nehéz megélhetési viszonyok között egyre türelmesebbül hangzik fel e közérdekű pedagógiai kérdés: Milyenné neveljük a mai ifjúságot, a jövő generációját?

Érdekes probléma ez nemcsak a gyermek első ápolójára, a szülőre, hanem a tanítóra nézve is. Ugyanis minden anya, apa legforróbb vágya, hogy drága kincseik, édes magzataik erős lélekkel, bátor szívvvel járják meg az élet rögös útját s ugyanaz a cél elérése vezeti az iskolát is.

Valamennyien, akik az élet harcát harcoljuk, — legyünk bár nagyok vagy kicsinyek, szegények vagy dúsgazdagok, egy akarat-tal boldogság után sóvárgunk! Ezt kívánjuk felebarátunknak az új esztendő hajnalán, névnapjuk alkalmával, esküvőjük órájában.

Mi a boldogság? Boldognak lenni nem egyéb, mint megelégedettnek lenni. A megelégedés pedig lelkünk összhangjából áll. Ez okból elégedetlenségünk fő okát ne keressük a külső körülményekben, hanem saját lelkünk mélyén.

Milyen irányelvek vezessék a nevelőket, hogy a reájuk bízott lelkes palántákat megelégedett, boldog emberekké neveljék?

A társadalom javítására törekvő Rousseau szerint gyermekeinket a jó felismerésére kell nevelnünk és odahatnunk, hogy minden jóra külső kényszer nélkül, belsejük szózatára törekedjenek. Platon és Arisztoteles az ember erkölcsi törekvésének legegységesebb célját, a legfőbb jót, az erényt látják meg s ennek gyakorlásával kívánják az embert a nevelés eszközeivel a legfőbb éthikai magaslatra felemelni.

A cselekvő nevelés gondolata tehát az oktatás történe i fejlődésének kezdődő korában is kifejezésre jutott s annak érvényrejutásán mulik munkánk mai sikere is. Tanítói munkánk végső célja, hogy a tanítványban erkölcsi jellem alakuljon ki. Ennek a célnak elérését pedig manapság az egész világszerte megnyilvánuló valláserkölcsi alapon igyekeznek elérni minden komoly államban.

Régi elismert tény az, hogy amit a fejlődő lélekbe elmulasztunk begyökereztetni, azt a felnőtt már nem teheti a magáévá. Vallás nélkül nevelt gyermekből üreslelkű, hitetlen ember válik.

Éppen ezért mély-vallásosságot oltsunk a bimbózó kis lelkükbe. Minduntalan figyelmeztessük őket a felettünk lakozó hatalmas Urra, aki ajándék nélkül julalmazhat és bot nélkül sujthat. Bárhol vannak, csakis a jót keressék, mert a Mindentudó egyedül a jókat szereli.

Vezessük ki tanítványainkat Isten szabad ege alá és szemléltessük az ő remekművét, a csodaszép természetet. A természet világa a maga törvényszerűségével, rendszerességével, legkisebb életnyilvánulásában is szemlélhető gondosságával nagy nevelőhatást gyakorol. Nem hiába mondta maga Rousseau is: „Ki a természetbe!”

Tanítsuk a tudrívágyó kicsinyeket alaposan látni, behatóan szemlélni. Aki valóban megtanulja a szépet élvezni, az oly pompás kincs birtokába jut, amely minden földi értéknél jobban boldogítja. Keresse, kutassa a gyermek a szép dolgokat!

Tudja csodálni a virágzó fát, a ringó kalásztengert, a réttarka virágszőnyegét, a játsz felhőket stb. De ki tudná felsorolni a Teremtő kezének remek csodáit teljes számban? Meleg lelkesedéssel buzdítsuk tanítványainkat a természeti szépségek méltánylására!

A látottakat rögzítsék meg. Rajzoltassunk virágokat, lepkéket, bogarakat, országutat, utszéli keresztet, házikókat, holdat csillagot Nemcsak kézügyességre tesznek szert általa, de fejlesztjük az arányérzékét és világos szemléletek birtokába jutnak. Mindez sok munka, fáradság, de neveltjeink előmenetele, meleg tekintete lelkesítsen bennünket nehéz, de nemes munkánkban.

Az esztétikai érzelem fejlesztése az érzékelhető fogalmakon kívül terjedjen ki az elvont fogalmakra is.

Figyelmeztessük tanítványainkat az olvasási órák alatt a szép emelkedett gondolatokra. Magyarázzuk meg a közmondások valódi jelentőségét. A költemények egyes soraiban rejlik különösen szép gondolatot emeljük ki, irassuk le, hogy emlékülben maradjon. Nagy emberek velős mondásait, a tréfás szólásmódokat fejtegetjük érdekes formában.

Hívjuk fel figyelmüket a szép cselekedetekre. Történelmi alakjaink sok csodálatos tettet vittek véghez. Hozzunk fel lélekemelő példákat az Isten ember életéből is. Mondjunk a gyakorlati életből is szívnyemesítő eseteket. Buzdítsuk a hevülékeny, tetterkés ifjúságot nemes cselekedetek gyakorlására!

Legyünk rajta, hogy tanítványaink kötelességeiket szeretettel végezzék. Értessük meg velük, hogy a munka Isten áldása, az ad egészséget, éllekedvet, (önmagunkka' való megelégedést) önmegelégedést. A munka az összes erények anyja. Egyedül a munka tartja bennünk a lelket. Valamint a heverő gépet a rozsdá, úgy a létlenség megemészli testünket, lelkünket. Szívesen dolgozzanak a szülői házban is mindent. Csakis a jó kedvvel végzett munkán van Isten áldása.

Az iskolai idő után ne hanyagolják el a szellemi foglalkozást sem.

Üres idejükben lapozgassák olvasókönyveiket, naplárakat, a bibliát. Olvassanak meséket, legendákat, novellákat. Mondassuk el tartalmukat, vajjon helyesen fogták-e fel olvasmányuk lényegét.

Dicsérjük meg az ügyes előadású diákokat. Há lelkesedést ébresztünk bennük az intellektuális örömök iránt, akkor felnőtt korukban is szívesen képzik majd magukat. Élvezettel vásárolják majd a jó könyveket, újságokat, folyóiratokat. Aki szereti a szellemi munka örömeit, az oly erős páncéllal övezi körül szívét, hogy nem kell féltennie a rossz társaságtól, a szenvedélyek elhatalmasodásától, a ballépéstől.

Neveljük szerénnyé, igénytelené az ifjúságot. Ne kényeztessük a gyermeket, nehogy azt higgyék, hogy a világ értik van. Hangoztassuk előtűk, hogy igazi emberi értékünk nem vagyontól függ, hanem lemondóképességunktől. Ne irigyeljék a bőségben élőket, hanem gondoljanak a nehéz sorsban tengődő szegényekre. Ne sóvárogjanak lehetetlenségek után. A hiú ábrándok, légvárak megbontják lelkük derűs összhangját. Akit az élet érdemén s várakozásán túl talál megjutalmazni, ne legyen elkapatott. Gondoljanak a szerencse forgandóságára, akik ma fent vannak, holnap lekerülhetnek. Hozzunk fel hasonló példákat a történelemből, a bibliából, a gyakorlati életből.

Magyarázzuk meg az ifjúságnak, hogy a felebaráti szeretet törvényeit gyakorolni is kell. Mint Isten képmásai, becsüljük is meg egymást. Éljenek békében, az árulkodás, civakodás rossz szívre vall. Ne sajnálják tanszereiket kölcsönadni. Tanítsák tudatlanabb társaikat. Aki másnak jót cselekszik, az önmagában nemes érzelmeket fakaszt. Ezért a kellemes érzésért gyakorolják az irgalmasság testi és lelki cselekedeteit. Szoktassuk neveltjeinket takarékoságra, de ez az erény ne fajuljon fősvénységgé, vétekké.

Tanítsuk a fiatalságot szép szülőföldünk megbecsülésére. Hiszen itt ringatták bölcsőnket, itt élnek rokonaink, barátaink, ide fűznek szép emlékeink, számunkra ez a föld az, ahol élünk, halnunk kel'. Ne menjünk idegenbe boldogulást keresni, még akkor sem, ha munkánkat nem méltányolnák eléggé, ha igazságtalanul üldöznek, rágalmaznak. Kötelességünk drága és pótolhatatlan szülőföldünkért tőrni, szenvedni! Bármily mannhullásban lenne is részünk másutt, visszavágyódnánk elhagyott kedves hazánk után.

Ha alaposan kifejlesztjük tanítványainkban a vallásos és esztétikai érzelmeket, ha emellett szellemi és fizikai munkára is szoktatjuk, továbbá szerénységre, haza és emberszeretetre buzdítjuk, akkor a jövő nemzedék feltétlenül boldogabb lesz a mai emberiségnél.

Az igazi boldogságot a tiszta szív, a munka, a kevéssel való beérés adja meg.

Amely pedagógus ily elveket csepegtet értékes palántái fogékony lelkébe, minden bizonnyal fáradozását Isten áldása, siker kíséri. Legnemesebb foglalkozás az ifjúságot a tisztességes élni tudásra oktatni, egész emberré nevelni.

Sorsunk nagy hatalmat és felelősséget juttatott kezünkbe, fölünk függ a jövő nemzedékének minősége. Ha igaz pályaszeretet lelkesül nehéz munkánkban, nem sajnáljuk a fáradságot. Büszke örömmel vezéreljük tanítványainkat a boldogság útjára.

Felhívás.

Az összes szakosztályi, megyei és körzeti pénztárainkat felhívjuk, hogy június végén esedékes félévi elszámoláshoz és százalék visszatérítéshez szükséges szokásos kimutatásokat j. hó 25-ig okvetlenül küldjék be központi pénztárunkhoz, mert elszámolásunkat csak azokkal a pénztárosokkal fogjuk megejteni, akik a kívánt kimutatásokat a jelzett időig hozzánk juttatják.

Központi pénztár.

Egyesületi élet.

Az iskolai kiállítások.

A kiadott rendelkezések nyomán a népoktatási intézetek országsszerte megrendezték a maguk helyi és járási kiállításait, melyeket a szorgos tanítói kezek valóságos iskolai ünnepekké avattak. A kiállítások tanubizonyosságai annak a produktív munkának, mely ma már az iskola falai közt kell, hogy végbemenjen. Ha egyelőre nem is összegezhetők azok a tanulságok, melyek a kiállításokból leszűrhetők, de annyit máris megállapíthatunk, hogy a kiállítások mind a tanulók, mind pedig a szülők körében a legnagyobb öröm érzését váltották ki s oly nagyfontosságú pedagógiai célt szolgáltak, melynek értékeit nem lehet eléggé méltatni.

Már magában véve az, hogy a tanítvány szorgalmának, munkájának látható jelei: az írásbeli dolgozatok, rajzok, kézimunkák a nyilvánosság megtekintésére kerülnek s arra érdemesek is: növe-

lik a gyermek szemében az ő munkájának értékét, jövőbeni szorgalmának lápot adnak s ezek mellett a szülőkből érdeklődést támasztanak az iskola munkája iránt s jótékonyan mozdítják elő a család és az iskola harmonikus együttműködését. Maga a tanítóság megértő lelkes szeretettel karolta fel a kiállítás eszméjét s ezzel is tanubizonyosságát adta minden szépért és jóért hevülő lelkiületének. Részletes jelentések nem érkeztek be hozzánk a vidéki kiállításokról, de amit hallomásból, a napisajtó hireiből, valamint a magunk körzetében tapasztalunk, amellel tanuskodnak, hogy maga a közönség is méltányolta a kiállítás nemes intencióit s érdeklődésével hozzájárult a kiállítás sikerének előmozdításához.

A komáromi népoktatásügyi intézetek helyi kiállítása a legszébb siker jegyében folyt le. Elsőnek a róm. kath. elemi iskolák tartottak helyi kiállítást jun. elsején a Majláth iskola disztermében, ahova a nagyközönség a kiállítás tartama alatt valósággal búcsújárást rendezett. Ezt követte jun. 8—9-én a helybeli népoktatási intézetek közös kiállítása a polg. fiúiskola épületében, melynek tágas tornatermében a községi elemi fiú- és leányiskola, a róm. kath. elemi fiú- és a zárdai leányiskola, a helybeli szlovák népiskola és a siketnémák áll. intézete foglaltak helyet, a rajzteremben pedig az áll. polg. leány- és a közs. polg. fiúiskola állította ki a maga tárgyait. A kiállítást jún. 8-án d. e. 10 órakor nyitotta meg *Ježo Márton* áll. tanfelügyelő, aki után *Czéh István* polg. isk. igazgató, mint házigazda, üdvözölte a hatóságok, iskolaszékek megjelent tagjait s a közönséget, *Kamarás József* dr. iskolaszéki elnök pedig elismerését fejezte ki a tantszűlekeknek a kifejtett eredményes munkásságért.

Az elemi iskolák kiállítására került rengeteg anyagot igen izlésesen és elmésen rendezték el és a kiállítás külső formájában is igen impozáns képet nyújtott. A *rk. elemi fiúiskola* osztályai rajzokat, írásbeli dolgozatokat, papír- és agyamunkákat állítottak ki, a *zárdai leányiskola* ugyancsak rajzokat, írásbeli munkákat s a női kézimunka minden válfajából mutatott be készítményeket. A *községi elemi iskola* osztályai rajzokat, írásbeli munkákat, a slöjdből papír- és famunkákat s a női kézimunkákból az egyszerű horgolástól kezdve a legnehezebb hímezésekig állítottak ki tárgyakat. A *cseh-szlovák népiskola* az írásbeli munkákon kívül rajzokat, női kézimunkákat, a fiú kézimunkákból pedig lombfűrész és faragott dolgokat és papírmunkákat mutatott be. Az *áll. siketnéma intézet* az alkalmazott különleges tanítástanukon alapuló írásbeli dolgozatokat, rajzokkal illusztrált olvasmányokat, papír, agyag,

lombfűrész és famunkákat, valamint a leányaktól különféle horgolásokat állított ki.

Az *áll. polg. leányiskola* is igen szép és értékes készítményeket mutatott be. Itt láttuk a legújabb módszeres rajzoktatás alapján készült díszítő belülettervezéseket a címek és feliratok szempontjából, a kézügyesítő gyakorlatokat, képzelet utáni rajzokat, ornament kivarrásokat tónusos papirosokon, természet utáni rajzokat, különféle tervezéseket a kézimunkákhoz, üvegfestéseket tónusos papíron, foltfestéseket, levelezőlap tervezéseket a díszített belük felhasználásával, csendélet képeket. A mértani rajzok a kézimunka gyakorlati céljait szolgálják: a kivarráshoz, himzéshez és keresztlítéshez adnak terveket. A kiállított kézimunkákban gyakorlatilag megvalósulva láttuk a különféle rajztervezeteket.

A *közs. polg. fiúiskola* kiállított értékes tárgyai nagyban hozzájárultak a kiállítás nivójának és sikerének emeléséhez. Bemutatva láttuk itt a mértani rajzolás gyakorlati alkalmazását, az építészeti rajzoktatást: épületterveket, csapolásokat, téglakötéseket, valamint az ábrázolás különféle módjait. A szabadkézi rajzolás, mely ebben az intézetben is a legújabb módszeres eljárás szerint tanítatik, bemutatta: a különféle ecsetgyakorlatokat, képzelet utáni rajzokat, technikai rajzokat; (csendélet, táj) díszítő rajzolást, levelezőlaptervezéseket stb. A kiállított tárgyak közt láttuk az iskola 5 évi statisztikájáról készített, könnyen áttekinthető táblázatos kimutatást is. A rajzok mellett a tanulók kézimunkái, agyagmunkái és faragványai, valamint az írásbeli dolgozatok is ki voltak állítva.

Az érdeklődők százaival örömmel és élvezettel gyönyörködtek mind az elemi, mind a polg. isk. kiállított tárgyaiban és a látottak a legnagyobb meglepedést váltották ki. Pünkösöd másodnapján *Jelinek Károly* főtanfelügyelő is meglepintette a kiállítást és mindent tüzetesen megismerve, a legnagyobb meglepedésének adott kifejezést.

A járási kiállítást a kulturpalota nagytermében és a polg. fiúiskolában tartják meg június 15., 16. és 17. én. A helyi kiállítások kiválasztott legjobb tárgyai kerülnek itt bemutatásra, melyek nemcsak a minőség, de a mennyiség tekintetében is látványosság számba jönnek. Amikor e sorokat írjuk, a rendezőbizottság a beérkezett anyag elrendezésénél tart még s így a nagysikerűnek ígérkező kiállításról a részletes jelentést a jövő számunkban tehetjük meg.

Meghívó.

(A „Gömöri“ és „Nógrádi“ taglársak évi rendes közgyűlés re.)

A Szlovenszki Ált. Magyar Tanítóegyesület „Gömöri“ és „Nógrádi“ kerületének folyó évi júl. hó 3-án (csütörtökön) d. e. fél 10 órától „Csizföldön“ tartandó közös évi közgyűlésére *mindkét kerület* tagjait, a központ- és társ-egyesületek képviselőit, tanf. ügyelőinket és tanügybarátok tisztelettel meghívjuk.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó. 2. A múlt évi közgyűlés jegyzőkönyveinek felolvasása, az új hitelesítése. 3. Elnöki jelentések 4. Titkárok évi jelentése. 5. *„Az egyesületi életre való nevelés“* c. tétel. Előadó: Papp Dániel martonovcei karlárs. 6. *„Hogyan lehet a népiskola a józan szocializmus magvetője“* c. tétel. Előadó: Molnár János lekefai kaptárs.

15 perc szünet.

7. *„Az ipolysági értekezlet javaslata“* a megyei egyesületek átszervezésére. (alanti tájékoztatót kérem elolvasni!). 8. *„Tanulóink túlterhelése“* c. vitatétel (l.: a Magyar Tanító 8. és 11-ik számát). 9. Pénztárosok előterjesztése: a) az 1928-ik évi folyó és segélypénztári számadásra, b) az 1924-ik évi költségvetésre vonatkozólag. 10. Segély iránti kérvények. 11. A nagymegyei vezetőség jelölése, esetleges tisztújítás előkészítése. 12. Esetleges egyéb ügyek és indítványok.

Igen fontos! 1. Júl. 3-án pont 8 órától a *ref. el. iskola* tantermében a *„Gömöriek“* választmányi gyűlése következő tárgysorozattal:

a) A május 15-ki gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása. b) Elnöki, titkári és pénztárosi jelentések. c) Az *„Ipolysági“* értekezlet javaslata a nagymegyei tanítóegyesület megszervezésére. d) Segély iránti kérvények. e) Esetleges egyéb ügyek és indítványok. (Utóbbiak írásban júl. 1-ig hozzám küldendők!)

2. 9 órától mindkét egyesület közös előértekezlete: a lurdői étkező nyári helyiségében. Ezen előértekezlet egyedüli tárgya a napirend megállapítása, különösen pedig, hogy a két kerület *együttessen* óhajta dönteni az *„Ipolysági“* javaslat fölött, avagy külön-külön? Utóbbi esetben az előértekezletet a *„Gömöriek“* gyűlése követi az étkező téli, a *„Nógrádiaké“* az étkező nyári helyiségben, a 7-ik pontnak a tárgysorozatból való kiemelésével és *külön* tárgyalásával. Ezen pont letárgyalásával a többi pontra vonatkozólag a két egyesület közös gyűlésre egyesül.

3. Külön meghívó kibocsátva nem lesz.

4. Távolmaradását mindenki gyűlés előtt írásban igazolni tartozik.

5. Miután régebben megállapított tárgysorozatunk a 7-ik ponttal megbővült, *rövid és tárgyilagos* felszólalásra kérjük fel taglársainkat.

6. A júl. 2-án gyűlésre utazó kaptársak: Ruskay István ref. tanító, Csiz címre jelentkezzenek, hogy nevezett tanító testvérünk az elszállásolásról kellő időben gondoskodhassék.

7. Segély iránti kérvények július 1-ig hozzám betérjesztendők.

8. Miután az *„Ipolysági“* határozatból folyólag meglevő egyesületeink átszervezése ismétellen napirendre kerül, fontos, hogy a júl. 3-ki gyűlésen lehelőleg teljes számban résztvegyünk. Az ipolysági értekezleten a *„Gömöriek“* azon javaslata — hogy a meglevő megyei egyesületek továbbra is a jelenlegi keretek között megmaradjanak — kisebbségben maradt, egy szavazat ellenében az alapszabály ridég 8-aira hivatkozva a nagymegyei egyesület megszervezése mellett döntött és pedig oly értelemben, hogy a jelenleg fenálló egyesületek továbbra mint a nagymegye *„kerületei“* működjenek. E javaslat szerint tehát az eddigi *„Gömöri“* egyesület is megtartaná jelenlegi kereteit és taglétszámát

ami annál is inkább kívánatos lenne, miután a régi Gömör területén működő kartársaknak speciális érdekeik vannak úgy a tanítói internátust, mint az Andrásy-féle alapítványt illetőleg. Nehogy azonban bárki, bárhogyon és bármilyen irányban részrehajlással, avagy kötelesség mulasztással vádoljon bennünket, a júl. 3-ki gyűlésen hozandó határozat fontosságánál fogva már e gyűlés előtt szükségesnek látjuk tagtársaink figyelmét arra felhívni, hogy e jelenlegi gömöri egyesület tagjai részben a XVIII-ik, részben a XIX-ik nagymegyében működnek. a XIX-ik nagymegyéhez tartozók száma mintegy 80. Miatán ezen 80 tag a XIX-ik nagymegyei tanácsban képviselőt nem kaphat (20% szükséges!) ezen kis csoport, mint önálló kerület oly gyengének bizonyulna, hogy szinte teljes lételenségre volna kárboztatva, úgy hogy kívánatos, hogy e 80 tanító a XVIII-ik nagymegye magyar tanítóságával egyesülve, legalább az egyesülés téréen iparkodjék pótolni, amit a XIX-ik nagymegye tanügyi tanácsában kisebbségi helyzeténél fogva elveszített.

A júl. 3-ki gyűlésen tehát föltétlenül el kell dönteni: a) Kívánatos-e a régi, vagyis jelenlegi keretek megtartása az 1920-ik évi máj. 5-én kihirdetett 992 sz. törvény dacára? (I.: Tanügyi Törvények — Gyűjtemények 160-ik old.) b) Ha nem: mily keretekben óhajtunk tovább működni, illetve hozzájárulunk-e az ipolysági értekezlet javaslatához, avagy *nagymegyék* szerint kelté válnunk úgy, hogy a jelenlegi »Gömöri« egyesület Linkartovce, Rim.-Sobota és Feledí része a XVIII-ik, az Abovce-Rožňavai rész a XIX-ik nagymegye kerületét képezze.

Bármiként döntsünk e fontos ügyben, a XVIII-ik nagymegyei vezetőségre és választmányra való jelölés és esetleges tisztujtás napirenden lesz és föltételesen szükséges, hogy az idő rövidségénél fogva e tárggyal mindenki előre foglalkozzék s így a gyűlésen rövidesen végezhesünk!

Kedves Kartársaink! E reményben, hogy ne csak a gyűlésre küldött tételek rendkívüli fontosságától, hanem testvéri együttartozandóságunk nagy horderejű eszméjétől mindannyian át vagytok hatva, a legőszintébb testvéri szeretettel hívunk meg nemcsak a hivatalos zöld, hanem a baráti fehér asztalhoz is. Olcsó ellátásról, italról és fürdőről gondoskodtunk s ha Irántatok és kulturális működéseitek iránt érzett nagyrabecsülésünket csak némileg is honoráljátok, nem csak reméljük, de hisszük, hogy egy évi fáradságos munkátok után gyűlésünk helyére fátadva, egy kellemesen eltöltött nap emlékével távoztok majd... a kiérdemelt nyári pihenőre! Gömöri és nógrádi testvéreim, tartsatok össze s ha lehetséges, jelenjete meg nejeitekkel, felnőtt leányaitokkal minél többen, mert e nap a mi, ... a »Gömör Nógrádi« tanítók egyesülésének ünnepnapja lesz!

Vonát indulás: I.) Rožňaváról 5:12; Pleš vecről 6:10. Érkezés: Csizbe 7:22. II.) Lučenecről: 5:03, Rim.-Sobotából 5:29, Feledről 6:33. Érkezés: Csizbe 7:01. Visszaindulás: *Minél későbbben, annál jobb!*

A viszonzítás édes reményével Rožňava-Lučenec 1924. jun. 10.

Szívélyes kartársi üdvözléssel:

Osvald Emil

a nógrádiak elnöke.

Schmögner János

a gömöriek elnöke.

A tervezett csehországi tanulmányut, melyet Ježo Márton áll. tanf. vezetése mellett a komárnoi járás tanítósága tervezett, a közbejött iskolai kiállítások miatt, szeptember h-ra tétetett át.

Állampolgárság adományozása. Örömmel vettük újabban a hírt, hogy *Laky Antal* mészari ref. tanító karlársunk megkapta a belügyminiszteriumtól a csehszl. állampolgárság adományozását. *Bónitz Márton* bösi kartársunk szintén arról értesített bennünket, hogy megkapta a szlov. teljh. miniszter 22452/24 sz. leiratát, amely szerint a belügyminiszter a 21776/7/24. sz. rendeletével elismeri csehszlovák állampolgárságát azon feltétellel, hogy felmutatja az SHS állam kötelékéből való elbocsátását. Kérjük kartársainkat, hogy márcsak nyilvánartás szempontjából is — ne mulasszák el lapunkat értesíteni az állampolgárság elnyeréséről.

Az irodalomtörténeti füzetek elemi, polgári és középiskolák tanulói számára megjelentek és a jövő tanévben bevezethetők. Kiadja az *Academia* könyvkiadóvállalat. 6% brutto Egyesületünk segélyalapja javára esik. Felhívjuk kartársainkat nevezett füzeteknek az összes iskolákban való bevezetésére. A füzetek egyegy magyar vagy szlovák író méltatásával és arcképével vannak ellátva, izléses kiállításúak, olcsók, a lapok kitünő anyagból vannak és az előírt hivatalos rendelkezéseknek teljesen megfelelnek.

Állampolgárság adományozása Kaptuk a következő levelet: „Tekintetes Szerkesztőség! Örömmel értesitem a gyermekeiért aggódó és féltő gondnal őrző, szerető anyánkat, a Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesületet, hogy az állampolgárságot már megkaptam. Adja a Mindenható, hogy mielőbb az összes kartársak ily jó hírrel örömet szerezhessenek egyesületünknek. Kartársi üdvözzel: Varga Izidor felsőszelii izr. tanító.“

Barna Antal

Ismét kidőlt a küzdők sorából egy magyar tanító. *Barna Antal* a jászói rk. elemi isk. tanítója rövid; súlyos szenvedés után, életének 28 esztendejében, május 28-án meghalt. Teremtőjével kibékülten tért meg a földre, melyből alkottatott. Az Úrnak buzgó énekese, tanítványainak odaadó, szeretett tanítója, a felnőtt ifjuság hivatott vezetője volt. A kath. legényegylet énekkarának ujrászervezésében, műkedvelő színelőadások rendezésében hervadhatatlan érdemeket szerzett. Sírjánál Novotny Alfréd prépost a hívők, tanítványok és jóbarátok nevében, Bárdos Gyula tanító a Szlovenszkói Általános Magyar Tanító Egyesület képviselőjében bucsuztatták. Sem férfi, sem nő, sem kicsiny, sem nagy szeme nem maradt szárazon sírjánál. Emlékét hálás kegyelettel, őszinte barátsággal őrizzük.

A gútai kartársak újabb adománya. Ismeretes, hogy a gútai rk. elemi iskola tanfőtestületének kezdeményezése és áldozatkészsége folytán alapítvány létesült központi egyesületünk keze-

zésére bízva, melynek kamata tanítói özvegyek és árvák segélyezésére fordítandó. Ez az alapítvány eddig 2400 Ké, melyhez a gútai kartársak most újabb 1000 Ké-t küldtek, mellyel a nemes célt szolgáló alapítvány 3400 Ké-t tesz ki. E páratlanul álló áldozatkészség megható módon dokumentálja, hogy vannak még nemesen érző szívek, akiknél özvegyeink és árváink felsegítésének ügye szeretetteljes támogatásra talál. Az újabb nemes adományt a tanítói nyilvánosság előtt köszönettel nyugtázzuk. Kesergő özvegyeink, szenvedő árváink szeméből kicsorduló könnyeket tanuljuk meg letörölni a gútai kartársak nemes példájából.

Szemle.

„Virradat.“

Egy új népisk. IV—V. oszt. magyar olvasókönyv ismertetése.

Irta: dr. Pálesch Ervin.

Új sorsunk, a változott idők és körülmények, valamint az új törvények iskoláink számára új könyveket követeltek. Az új könyveket sebtiben meg is írták, meg is szerkesztették s azok talán meg is jelentek.

Teltek az évek — hiszen idestova hat éve élünk már az új államkere-
tekben — s ezalatt lassankint változtak az idők, változtak az emberek is. A
jobb belátás kerekedett felül — fent is, lent is. Az olyan könyveknél, amelyek-
ben a politikum is érvényesül, — így az olvasónál, honismeretnél, történelem-
nél s az állampolgári neveléstannál — ma már más elvek dominálnak, mint
kezdetben. Az ezen könyvek elé e tekintetben állított követelmény az, hogy a
tanulókkal megismertessék és megszeretessék a Csehszlovák köztársaságot s
őket a Köztársaság öntudatosan republikánus és demokratikus érzelmű, erős
nemzeti és szociális öntudattal bíró, művelt állampolgáraivá neveljék, akik
polgáriásukat nemzetiségi és vallási különbségre való tekintet nélkül szerelik,
becsülik, tisztelik.

Nyilvánvaló, hogy e célt csakis olyan tankönyvekkel lehet elérni, ame-
lyek e tekintetben megadják azt, ami megadandó, de viszont nem sértik a ma-
gyar tanító s tanuló faji érzületét, mert hiszen ez éppen az ellenkező hatást
váltja ki, mint ami a könyv s a tanítás célja.

Ezen magas szempontok érvényesültek egy új népiskolai IV - V. osztályú
magyar olvasókönyv, a »Virradat« megírásánál, megszerkesztésénél, mely az
évről évre fejlődő s folyton fokozódó pedagógiai követelményekkel is teljes
mértékben szánolva, ezeknek is tökéletesen megfelel. A »Virradat« az e tan-
évben megjelent, a minisztérium által engedélyezett s magyar iskolák legna-
gyobb részében máris bevezetett »Fecskek« című II—III. oszt. olvasókönyv

folytatásának tekinthető, mely úgy a bíráló és a tanügyi hatóságok, mint pedig az egész tanítóság legteljesebb elismerését váltotta ki. A »Fecskek« útján az ismeretek első *fecskéi* közönlének be az iskolába (II. oszt.), a »Virradate pedig már a magasabb ismeretek, a nagyobb tudás (IV. oszt.) *virradatát*, hajnalhasadását jelenti a tanulókra nézve.

De jelenti a »Virradat« cím azon időnek rég óhajtott virradatát is, amikor a Köztársaságunkban élő különböző nyelvű s vallású lakosság végre is egymásra talál és megérti egymást. Ezt az eszmét szolgálja az olvasókönyvnek az »Elnökünk Szlovenszkon«, továbbá a »Magyar tanulók Prágában« című olvasmánya és a könyv címképe is. Ez utóbbi olvasmány egyes részleteit bemutatól alább közöljük.

„ . . . A tanév elején a szlovenszkoí magyar tanulók egy része tanulmányi kirándulást tett a Csehszlovák Köztársaság fővárosába, a szűztornyú, híres Prágába.

A kirándulás tervét a szlovenszkoí magyar iskolák tanítói a prágai cseh tanítókkal egyetértésben már jó előre kidolgozták s így az igen jól sikerült“ . . .

Következik az út leírása

„ . . . Egész éjjel száguldvá, reggelre beutolt a tanulók vonatja Prága városába. A vonat a Masaryk-pályaudvaron állt meg, ahol a magyar tanulókat a prágai cseh tanulók nagy csoportja várta tanítóik vezetése mellett. Amikor a magyar tanulók a vonatból kiugráltak, a cseh tanulók a nemzeti zászlót lengelve, hangos »Nuzdár« (éljen) kiáltásokkal üdvözölték a magyar tanulókat, majd — mintha már régi jó barátok volnának — odafutottak a vendégekhez, megölték, karonfogták őket, csomagjaikat előzékenyen elkapkodták, aztán örömtől kipirult arccal kifelé indultak vendégeikkel a pályaudvarról.*

. . . Pályaudvar, mozdony, előtte az egymást üdvözlő cseh- és magyar-tanulók, felettük az égbolton feltűnő Nap, a megértés felvirradó napja, aranyos sugarai között a »Virradat« szó . . .

A magyar fiukat ez a szíves fogadtatás kellemesen lepte meg, de örömlük még fokozódott, amikor azt tapasztalták, hogy a szlovák nyelven, melyet az iskolában sajátítottak el, milyen különösen tudnak a cseh fiúkkal lársalogni. Ugyanis, aki szlovákul tud, teljesen megérti a cseh nyelvet, a csehek pedig tökéletesen megértik a szlovák nyelvet. A cseh és a szlovák nép tudniillik két testvérnép, a cseh a nagyobbik, az idősebbik, a szlovák pedig a kisebbik, a fiatalabbik. Ezért a két nyelv is majdnem azonos. Most látták csak a diákok milyen jó, hogy szlovákul tanultak — megértik a cseh tanulók magyarságát

A pályaudvarról a tanulók a szállásukra, majd onnan vilanyoson legelőször is a várba, a történelmi nevezetességű Hradčanyba mentek. Hajdanta itt koronázták a cseh királyokat. A Hradčany palotái közül a legfontosabb a királyi palota, amelyben jelenleg köztársaságunk tudós, ősz elnöke, dr. Masaryk G. Tamás lakik . . .

Következik Prága leírása. Majd pedig: „ . . . A Národní trída végén, a Vltava partján a Nemzeti Színház, a Národné Divadlo szép épülete áll, melyet a cseh nemzet a legnagyobb elnyomatása idején nemzeti nyelve és műveltsége fejlesztése céljából önkéntes adományokból emelt. Ékes példája a nemzeti áldozatkészségnek, mely arra int bennünket, hogy mi is áldozatokra készen sze-

* Ezt a jelenetet ábrázolja a könyv címképe.

ressük nemzeti nyelvünket és műveltségünket, de viszont a másokét is tiszteljük és becsüljük meg. . .

Ezután:

. . . Másnap reggel cseh barátai ismét felkeresték a magyar fiukat és megint szives örömet, karonfogva kalauzolták őket a fővárosban és nékik minden nevezetességet megmagyaráztak.

A magyar tanulók, meg a prágaiak így kölcsönösen igen megkedvelték egymást és mire elérkezett az elutazás ideje, csak nehezen tudtak egymástól elválni. — De nem hosszú időre! A magyar tanulók ugyanis, hogy a prágaiak szives előzékenységét meghálálják s hogy a jó magyaros, híres vendégzaretnek jelét adják, meghívták prágai barátait a szünidőre látogatóba.

E meghívásnak a cseh tanulók a szünidőben eleget is tettek és a magyar barátaitól szorgalmasan tanulták a magyar nyelvet. Mert hát mindenki annyi embert jelent, abány nyelvet bir Tanuljuk tehát mi is nagy szorgalommal a szlovák, vagy a cseh nyelvet!

Aki Prágában volt, az sohasem felejtí el azt, hanem mindig kellemesen fog visszaemlékezni az ott töltött időre, úgy, mint a szlovenszkoí magyar tanulók, kiknek ez a prágai szép kirándulás sokszor-sokszor eszükbe jut most is.

A jó olvasókönyvtől megkivánjuk, hogy a tanulók általa ismereteiket olvasás útján bővítsék, szívüket nemesítsék, egyszóval művelődjenek. Reáltárgyak anyagát tárgyalni olvasási órákon nem szabad itt csupán csak olvasatlunk és felelevenítjük a tanultakat. Tartalmazni kell az olvasókönyvnek népmeséket, nép- és történeti mondákat, közmondásokat, földrajzi, történelmi, természetrajzi, természettani, polg. neveléstani, egészségügyi és gazdaságtani olvasmányokat. E tekintetben a »Virradat« a követelményeknek várakozáson felül megfelel. Ismert itteni pedagógusok és írók, ú. m. Banai Tóth Pál, Merhout Cyrill, Ježo Márton, Dr. Pálesch Ervin, Dr. Símeček János stb. tollából eredő kiváló értékű olvasmányokat tartalmaz.

Az olvasás célját bépezi az is, hogy a tanulók megismerjék a nemzeti írók válogatott munkáit. Ede csak azokat, amelyek az ifjúság számára alkalmasak s mind alaki, mind tárgyi szempontból értékesek, a kedélyt nemesítik, az érzelmeket művelik s a nemzeti irodalom szépsége iránti szeretetet felkeltik. E tekintetben a »Virradat« szintén elsőrendűt nyújt, mert a legkiválóbb magyar írók, ú. m. Jókai Mór, Mikszáth Kálmán, Gárdonyi Géza, Benedek Elek, Tomörkény István, Bársony István stb. válogatott prózai munkái, valamint Petőfi Sándor, Arany János, Tompa Mihály, Eötvös József, Gyulai Pál, Pósa Lajos, Lampérth Géza, Szabolcska Mihály, Farkas Imre stb. költők szebbnél-szebb költeményei ékítik. De tekintettel van a könyv a szlovák és a cseh nép legkiválóbb íróira és költőire is és ezek műveiből is hoz jó magyar fordításban több kiváló szemelvényt. Nem kerülték el a szerzők figyelmét a világirodalom legkiválóbb pedagógus-írói sem és többek között a francia Guyan, az angol Smiles, az olasz De Amicis, a német Förster néhány legkiválóbb pedagógiai értékű olvasmányát is felvették a »Virradat«-ba.

Különös nagy előnye a »Virradat«-nak, hogy szoros szellemi kapcsolatban van a Ježo-Banai polgári neveléstani vezérkönyvel, amely vezérkönyv számtalan helyen utal a »Fecskek«-re s a »Virradat«-ra, ezekből a vezérkönyv egyes olvasmányokat is átvett s így az olvasókönyv a tanfőnök munkáját a polgári nevelés tan terén is megkönnyíti és valóban eredményessé teszi.

A »Virradat« kiváló szellemi tartalmát még értékesebbé teszi a 63 kitűnő tollrajz, 31 fénykép és 4 színes melléklet, mely a könyvet díszíti. Aki tudja, hogy a megfelelő, a tálaló kép mily halással van a gyermek lelkületére s mennyire megkönnyíti a tanító munkáját, az kellőleg értékeli majd a »Virradat« ezen kiváló oldalát is.

A »Virradat« most van engedélyezés alatt s kétséget nem szenved, hogy ezen minden tekintetben kitűnő munka engedélye mibamar leérkezik s így az új tanévben minden iskolában bevezethető lesz.

Egyébként tájékoztatás céljától lapunk következő számában külön melléklet hozza majd a »Virradat« részletes tartalomjegyzékét.

Már ennek elolvasása is minden szakavatott pedagógust meggyőz arról, hogy a »Virradat« megjelenése a tankönyvirodalom terén is valóban virradatot jelent majd.

Átszámító táblázatok. Az 1922. évi dec. 14-én kelt 396. sz. tc. értelmében, 1923. évi május hó 1-től kezdve az ingatlanok már nem hold és ölben, de méterrendszerben, azaz hektár, ár és négyzetméterben lesznek nyilvántartandók a telekkönyvekben és kataszterben. Minden eladás és vétel ezen túl a törvény értelmében csakis méterrendszerben történhetik. Ezen törvény életbe lépése minden mérnöknek, ügyvédnek, jegyzőnek, telekkönyvvezetőnek és földbirtokosnak nélkülözhetetlenné teszi a *Ferdinber Artúr és Töszögi Iván* prašovi mérnökök összeállításában az *Academia* könyvkiadó vállalat kiadásában megjelent „*Átszámító táblázatokat*“, melyek nemcsak az örengszerről méterrendszerre vonatkozó területi átszámítás és ennek fordítottja, de a hosszmérlekek átszámítása is foglaltatik. A zsebkönyv, mely kis alakban, laikusoknak is áttekinthető módon szlovák, magyar és német szöveggel, puba vászonkötésben jelent meg, minden könyvkereskedőnél s a kiadóvállalatnál is kapható. Ára K 15-50.

„**Pap-tanító rendszer.**“ Mint ismeretes, Holló Géza ref. lelkész e címen egy szrencsétlen eszmét vetett fel, mely az egyházi, de különösen a ref. tanítói körökben nagy visszatelezést váltott ki. A Ref. Egyház és Iskola hasábjain látott napvilágot a pap-tanító rendszer s érdekes, hogy ugyanezen lap hasábjain kapja meg utolsó kegyelemdöfését is, melyet *Lenkey Laos* páskaházi lelkész végez el, aki a gömöri lelkészértekezletre írt és ott felolvasott értekezésében a többek közt a következőket mondja :

„A lelkész-tanító rendszer“-t, hogy elolvastam, az első átgondolásra örömmel állapítottam meg lelkemben, hogy meg van oldva a nagy kérdés, hogy ez az egyedül helyes út. De miután lelkemben átgúrtam és minden oldalról megvilágítottam, igaz meggyőződésből, hitem, egyházam és hittestvéreim iránti szeretetből, a pap tanító rendszert, mint a régi rendszer felváltóját *teljesen megvalósíthatatlannak tartom.* Iskolaügyünk jelene szomorú, jövője gond és aggodalomteljes, azt esetleg csak azok láthatják, akik iskoláink felett nélkülünk rendelkeznek. De mégis kérdeem: meddig lesznek még iskoláink a mieink? Nem lesznek-e egykor államivá s ha igen, mikor? S ha államivá lesznek, átvételnök-e a mi tanítóink? S különösen a paptanítók melyik államszégelyt fogják kapni? a lelkészi, vagy a tanítói, vagy egyiket sem? Vagy általában el fogja-e ismerni s megerősíteni az állam majd a pap-tanítót, vagy most azért nem

bocsát az iskolába, mert nem vagyunk tanítók, akkor meg majd azért tiltatna ki, mert papok vagyunk. Megengedné-e az állam, hogy a pap tanító tanítási idő alatt lelkészi funkciókat (keresztezés, esketés, temetés) végrehessen? Avagy ki biztosíthat minket afelelől, hogy a pap-tanítók majd más elbírásban részesülhetnek az iskolai hatóságoktól, mint a maiak! Ezek mind oly kérdések, amelyekre, ha nem tudunk a mi érdekeinket biztosító, megnyugtató választ adni, akkor nem mondhatjuk, hogy az új pap-tanító rendszer az államhoz való viszonyunk szempontjából jobb, mint a régi. Fájdalom, a feltett kérdésekre vagy semmi, vagy kétségberjítő feleletet tudnánk adni."

Ezek után *Lenkey Lajos* bírálata tárgyává teszi a pap-tanító rendszert az egyházi élet és a hitélet szempontjából s e helyütt a többek közt a következőket mondja:

„Ha a hitre való születés szerint kellene megválogalni a p.p. és tanítóképzők növendékeit, akkor egyet sem vehetnének fel; mert ugyan kicsoda látja előre a lelkék fellobogó lángját?”

„Avagy nem járnánk-e ezzel úgy, hogy azáltal lennének teológiát végzett tudományos tanítóink és lennének tanítóképzőt sem végzett tudomány nélküli papjaink. Mert az egy évi teológiát végzett tanító is elvégezhetné magánúton a teológiát és választható pap is volna s nincs kizárva, hogy ilyen semmit sem végzett papok ülnének be a kiváló lelkészi állásokba, mert hiszen legtöbbször még ma sem az érdem, hanem a szerencse szerez jó parochiát.

Én tehát nem óhajtom a tanítók kezéből kivenni a vallástanítást, sőt azok kezében megtartani óhajtom; mert nem lehet elvárni, hogy felekezeti tanítóinkat egészen kirekesszük az egyház építő munkájából.

A paptanító rendszer egy halvaszüleltt idea volt, melyet a ref. egyház vezetőkörei sem méltaltak figyelemre s a régi rendszer fenntartásáért küzdenek, amiről legújabbán a felállítandó teológia és tanítóképző ügye is oly élesen igazol.

Kiadóhivatali üzenetek.

S. Gy. Turnov; a lapot április 1-től megindítottuk. M. L. Brattslava; a kért számot megküldöttük. R. F. Cestice; a kért számokat megküldöttük; a küldött 100 Ké-ét megkaptuk; tartozása f. év július 1-ig még 60 Ké.

Pályázati hirdetés. A csúzi (XVI. zupa) r. kat. iskolaszék tanítónői állásra pályázatot hirdet. Javadalom a hitközségtől évi 1200 Ké, 20 Ké kert illetmény és lakás természetben, azonkívül államségély. Kötelessége az összes osztályokban a női kézimunkát tanítani. Az állás 1924. szept. 1-én elfoglalandó. Csak is teljes képzettséggel bíró tanítónők pályázhatnak. Pályázati határidő 1924. június 24. Iskolaszék.

Állatok kitémésére természetrajzi tanszerek szállítására vállalkozik *Kunszt Károly* nyug. tanító Somorja—Somoryn.

Pályázat. A kassai ág. hitv. ev. magyar-német egyházközség magyar tanylevelő, államilag segélyezett polgári leányiskolájánál egy férfi igazgató-tanári állás betöltendő. Feltételek: mennyiség-, természettudományi szakképzettség, protestáns vallás, cseh-szlovák állampolgárság, nostrifikációs vizsga és a magyar- és szlovák nyelvtudása. Javadtalom: évi 1200 Ké tanári lörszizetés, évi 600 Ké igazgatói díj, évi 810 Ké lakbér, öt ízben 200 Ké ötödéves korpótlék az egyház pénztárából. Ezen javadalmak kiegészítését képezik a megfelelő áll. tanári fizeték kiegészítései és segélyek az állam pénztárából. Ha a pályázó orgonálásban is járatos és az egyháznál az énekevezéri teendőket is — megegyezés szerinti díjazás mellett — elvállalja, előnyben részesül. Pályázatok 1924. július hó 5-ig küldendők Greguss Gyula, ev. lelkész, isk.-széki elnök címére, Kosice, Mlynská u. 3.

Hirdetés. A terinči róm. kath. hitközség a templomában orgonát állíttat az ott használt 4 vált. harmóniumot jutányos áron eladja. Értekezni lehet Gramantik Ferenc tanítónál Terinč, Nógrád-m.

Fizetésnélküli tanító szünetdörc rk. kántorhelyettesítést elvállal teljes ellátás és utiköltség megtérítése ellenében. Cim: Horváth György Nekije z. XVIII.

Ježo—Banai, Polg. neveléstan I—III. évf. kötve	25— Ké.
A rajz művészete. Számos elömintákkal lerajzoláshoz 78 különféle füzet	10— „
Tollrajzminták 12 füzetben	10— „
Gonz, Zeichenschule kötve	38— „
Imre Lajos, A falu művelődése	8— „
Varró Margit, Zongora tanítás és zenei nevelés	42— „
Péter József, Eljárásom a fonomikai olv. tanít.	24— „
Juhai, A gyermek első tanítója	18— „
Foerster, Az élet művészete	18— „
> Élet és jellem	18— „
Déván István, A modern atlétika	30— „
Marberger, Hogyan védekezzünk a tuberkolózis vagy gümökór ellen?	10— „
Szefan Mihály, Szlováknyelvi tanfolyam (szótárral)	16— „
Jankovics—Dubai, Uj Auróra almanach 1924. évre kötve	20— „
Buchner, Temelési könyve	20— „
Suitbert-M., A chorális ének katekizmusa	7— „
Bozoky, Magyar. egyházi halotti énekeskönyv kötve	10— „
Sztojánovics, Elm. és gyak. Harmonium iskola	40— „
Luspay, Modern Orgonakiséreték rk. egyh. népénekl.	10— „
Ritter, Orgel-Schule Bd I—II.	30— „
Striegeler, Der moderne Organist	36— „

Megrendelendő: **Szent József** könyv- és papírkereskedésben

POZSONY—BRATISLAVA, Lőrincskapu-utca 3.

Felvétel Slovensko egyetlen magyar tanításhelyű tanítónő-képző intézetébe Bratislava, Hummel-utca 4. sz, Orsolyiták. Ez az egyetlen magyar tanítónőképzőnk Slovensko és Ruszinszko magyar társadalma kulturájának fennmaradására. Magyar kulturánk színvonalának fennmaradása, állandósága és szívóssága nem egy-két tudós férfiú kiválóságától függ, hanem a családi kör művelődési tartalmától, ezt pedig a családban a nő képviseli. Magyar nőink nem elégedhetnek meg a polgári iskola tanulmányi színvonalával; nem járulhatnak hozzá, hogy magyar kulturánk eddigi színvonala alásüljedjen! Ez okból ne csak azok jelentkezzenek, akik tanítónők akarnak lenni, hanem mindazok, akik a magyar nők számára a polgári iskolánál magasabb kulturális művelődést óhajtanak. A képzőbe jelentkezhetnek — lehetőleg mielőbb — 15 életévüket betöltött, a IV. polgári vagy középiskola IV. osztályát végzett leányok. A 15 évből legfőleg 6 hónapi korengedélyt adhat az iskolai Referát, de ezért előre kell folyamodni. Kérvények a képző előljárósága címére küldendők. Mellékletek: születési anyakönyvi kivonat vagy keresztlevel, honi-illetőségi bizonyítvány, orvosi bizonyítvány, utolsó iskolai bizonyítvány (a IV. osztályt most végzők az év végéig az I. félévi bizonyítványt is beküldhetik.) Van internátus is. Tandíj egész évre 500 Kč, internátusi tartásdíj havi 500 Kč (van olcsóbb internát is) Felvételi vizsgálatok július 4-én és augusztus végén. Közelebbi értesítést szívesen ad az intézet előljárósága.

A "

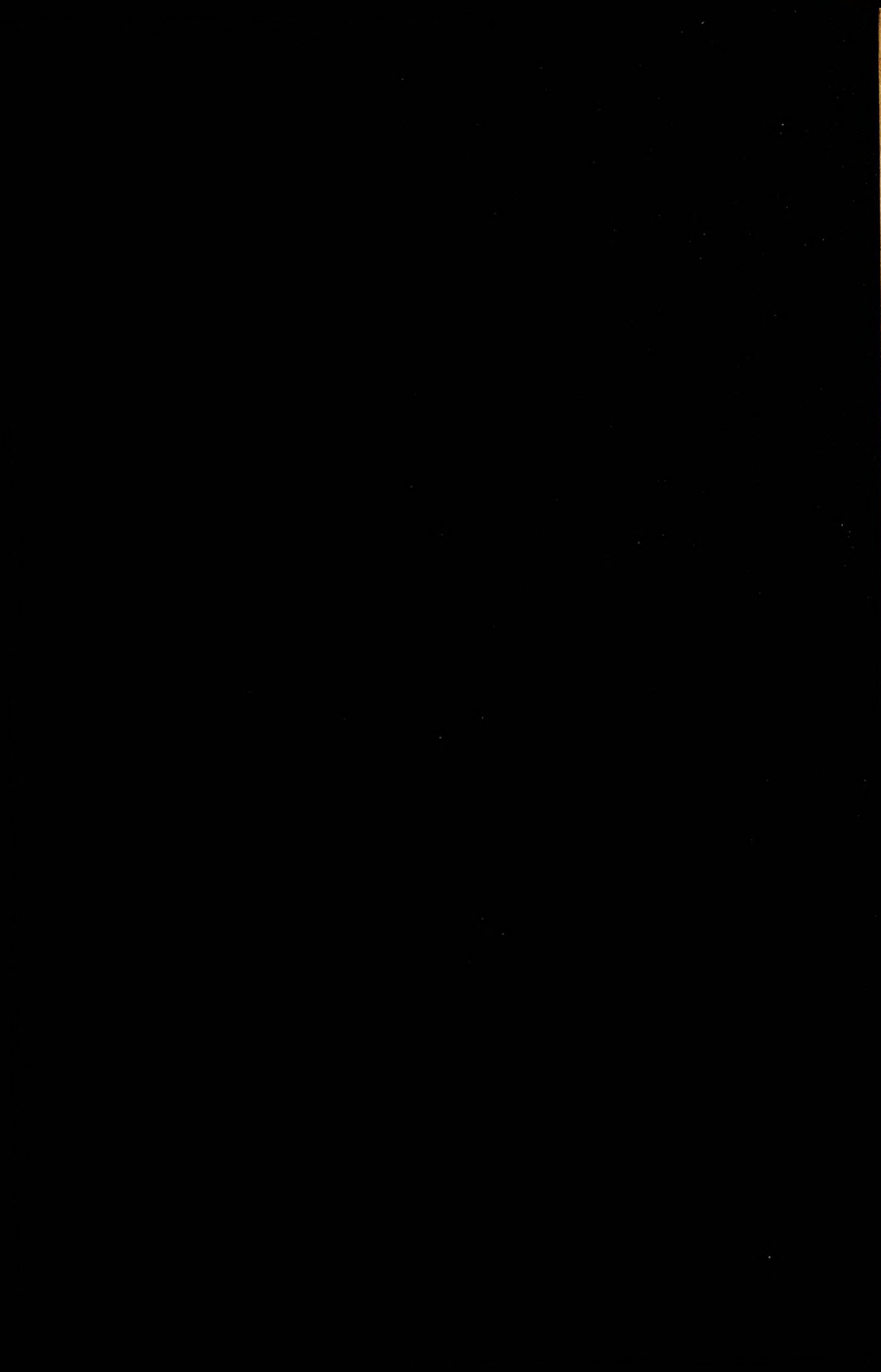
„MAGYAR TANÍTÓ“

elfogad hirdetéseket a következő árszabás mellett:

Egész oldal . . .	150 K		3-szori közlésnél 10% engedm.
Fél oldal . . .	80 K		6-szori „ 15% „
Negyed oldal . . .	40 K		12-szeri „ 20% „
Nyolcad oldal . . .	20 K		24-szeri „ 25% „
Tizenhatod oldal . . .	10 K		

Pályázati hirdetmények szavanként
40 fillér, vastagon szedett szó
60 fillér. Többszöri hirdetésnél
engedmény.

A hirdetések szövege, a pályázati hirdetmények stb. a kiadóhivatal címére: Komárno (Komárom) községi elemi iskola
Deák Ferenc utca 11. szám.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banaí Tóth Pál.**

Társzerkesztő: **Vaskó Imre.**

TARTALOM:

Vezércikk:

A tanév végén 321 oldal.

F. P.:

A gyermekek szexuális élete 328 oldal.

Seidl Sándor:

Védőbeszéd a radikalizmus
mellett 329 oldal.

(v. i.):

Járúsi kiállítás 332 oldal.

Egyesületi élet 334 oldal.

Szemle 339 oldal.

Rendeletek.

Szerkesztői üzenetek.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hirdetések.

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola, { Komárno
Kiadóhivatal: Községi elemi iskola, { (Komárom.)

HUSZÁR ISTVÁN

KÖNYV-, PAPIR- ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉSE
KÖNYVNYOMDÁJA ÉS KÖNYVKÖTÉSZE

NITRA

Az összes engedélyezett szlovák és magyar nyelvű
tankönyvek, segédkönyvek és térképek
állandó raktára.

Ifjúsági és községi könyv-
tárak szállítása!

Természettani és természet-
rajzi képek és tanszerek!

Iskolai szerek, füzetek, ír-
szerek stb. a legjobb mi-
nőségben és olcsó áron.

Zongora, harmonium, hege-
dűiskolák, orgonahangje-
gyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által ki-
adott iskolai nyomtatványok
raktára.

Nevelő kézimunkához szük-
séges anyagok, segédesz-
közök és kézikönyvek.

•
•
•
Könyvnyomdai és könyvkö-
tőmunkák csinos kivitelben. •
•

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANITÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANITÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banaí Tóth Pál.**

Társzerkesztő: **Vaskó Imre.**

Tanév vége

ismét elkövetkezett s a halárkő, melyhez elérkeztünk, immáron az ötödik iskolai évnék befejezését jelzi. Miként a polgári év utolsó napja a gazdasági életben a nagy számadások, mérlegek és egyenlegek napja szokott lenni. éppúgy a tanév vége a dolog természetesen rendje szerint a közoktatás számára is mérlegnapot jelent. A tanév a maga meghatározott időbeli beosztásával a pedagógusok életét szinte kalendáriumszerű rendszerbe foglalja, melynek utolsó napján összegzik a kulturmunkásság elért eredményeit vagy eselleges eredménytelenségeit, ilyenkor vonják le a tanulságokat s a tapasztalatokat is. ilyenkor szokás tervekbe önteni.

A tanév vége bennünket is elmélkedésre készít s erre nem a konvencionális szokás indít, hanem ama körülmények kényszerítő hatása, mely a közvetlen tapasztalat nyomán támad. A visszalétkintés a meglett útra s a tapasztalatok tanulságok értékesítése éppen a pedagógia terén a legszükségesebbek s egyben nélkülözhetetlenek is. mert hiszen maga a pedagógia tapasztalati tudomány s mint ilyen, fejlődésében kísérleti megfigyelésekre szorul.

Egy államélet berendezésének legérzékenyebb ideghálózatát mindenkor a közoktatás képezte, mely eredményes életműködésében abszolút nyugalommal feltételezett s amely kizár minden rendszertelen kapkodást vagy ingadozást, ami még a legkisebb mértékben is káros hatást vált ki a pedagógia terén. Sajnos, köztársaságunk közoktatása tanrendszerének egész vonalán bizonyos ingadozás és nyugtalanság észlelhető, ami a tervszerűség és az előrelátó gondosság hiányának tudható be. A közoktatás minden ágazatában vörös fonalként húzódik végig a *túlterhelés*, mely a középfokú oktatásnál éppen úgy érzéletes káros hatását, mint a népiskolákban. Ez ma már olyan arányokat ölt, hogy egyenesen a tanulóifjúság egész

ségének rovására esik. A túlterhelést kiálló módon jellemzik a nagy óraszámok, melyek ma egy középiskolai tanulónak heti 34–36 órát, a polgári iskolainak 32–34 órát, az elemi iskolai növendéknek pedig 26–31 órát irnak elő. Ennek az időnek a belartása megkivánja, hogy a tanuló az egész délelőttöt négy, sőt öt órán át az iskolában töltsse, s azonkívül még hetenkint háromszor vagy négyszer még a délutánok is az iskolai tanításra fordítanak. A középiskola tananyag besorozására jellemző, hogy már a harmadik osztályos tanulónak öt nyelvvvel kell megbirkóznia. A nagy anyaghalmaz kijelölésénél nem számoltak a tanulók teljesítőképeségével s ennek káros hatását a közoktatás minden ágazatában észlelhetjük. Kultúr-kormányzatunknak a bajok orvoslásánál elsősorban ezen körülményre kell tekintettel lennie s mihamarabb a tantárgyak, illetve az óraszámok redukálásához kell fognia.

A túlterhelés mellett egy másik, nem kevésbé fontos körülményre is rá kell mutatnunk: *a közoktatás egész vonalán hiányoznak a pontos tantervi utasítások.* Azok előtt, akik tudják azt, hogy mit jelent egy jó tantervi utasítás az előadandó tárgyak anyagára nézve, főleg bővebben a tantervi utasítás fontosságát fejtegetni. Az oktatás egyöntetűsége egymaga is megköveteli, hogy a közoktatás minden ágazatában pontos tantervi utasítások legyenek lefektetve. E tekintetben a hiányokat sürgősen pótolni kell, mert a mai állapot tarthatatlanságának éppen egyik főoka, hogy nincsenek tantervi utasításaink.

Egy másik megszívlelendő körülmény: *a közoktatás minden ágazatában megfelelő jó tankönyvek nem állnak rendelkezésre.* A jegyzet után való tanulás az elmúlt tanévben is létezett. Az eddig kiadott könyvek közül sok nem felel meg a pedagógia követelményeinek s általános irodalmi szempontból is erősen kifogás alá esnek. Tankönyvek dolgában még ama visszás helyzetben is vagyunk, hogy a tanév végével beiratkozó növendékeknek nem tudunk biztos utbaigazítást adni, hogy a jövő tanévbe milyen tankönyveket szerezzenek be. A kultúr-kormányzatnak oda kell hatnia, hogy a tankönyvirodalom terén egészséges konkurrencia fejlődjék ki, amint ez a többi európai kultúr-államokban is így van. Nálunk ennek egyik legfőbb akadálya a tankönyvek jóváhagyásának nehézkessége.

A lefolyt tanévben a nyolcosztályos iskolatípus kiépítése megkezdődött, amennyiben a kiadott körrendeletek értelmében a hetedik osztályt meg kellett nyitni, noha a lörvény

1927—28. tanévre szabta meg a teljes kiépítést. Amikor ennek a reformnak életbeléptetéséről volt szó, mi voltunk az elsők, akik azt hangoztattuk, hogy az iskolatípus átszervezésénél az előfellelételekre is tekintettel kell lenni, mert nélkülük az egész reform nagy visszafejlődést fog teremteni. A kiépítés előfellelételei pedig: *több tanító és több iskolaterem*. A lefolyt tanév tanulságai nekünk adtak igazat, amennyiben a jövő tanévben a nyolcadik osztályt a legtöbb helyen a tanító- és tanteremhiány miatt megnyitni teljes lehetetlenség. A megnyitás körülményeinek mérlegelése egészen az iskolaszékek hatáskörébe lett utalva.

Általánosan elfogadott elv az európai kultúrállamokban, hogy a közoktatási reformtervezeteket előbb az érdekelt közoktatási ágazatok tanerőiből alakult szakbizottságnak kell kiadni tanulmányozás és véleményezés végéig s csak ennek megtörténte és figyelembevételé után kerülhetnek a javaslatok a törvényhozás asztalára. Egyesületünk révén főtörékvésünk, hogy mindazok a körülmények, melyek ma még az egész közoktatásügyünk nyugodt menetének és fejlődésének útjában állanak, a tanerők bevonásával alakult szakbizottságok meghallgatása után orvosoltassanak.

A gyermekek szexuális élete.

A gyermek tulajdonképpen nehéz küzdelmek tragikus hőse akkor, midőn benne ezek az ösztönök megnyilvánulnak és a felnőttek nagyon furcsán és igazságtalanul bánnak vele. Ahelyett, hogy megértéssel, szeretettel közelednének feléje, támogatnák azt, aki tudatlanul és tehetetlenül, gyámoltalanul áll szemben ezzel a nagy hatalommal, csak megvetést, vagy sokszor nagyon igazságtalan büntetést tartogatnak számára.

Ez megint a kényelmesség nagy bűne a nevelésben, sok szülő egyszerűen nem veszi tudomásul, hogy a gyermeke is húsból, vérből való lény, akit csak az ösztönök hajtanak, ha pedig a gyermek azt valami módon el találná árulni, — sokszor anélkül, hogy sejtjelme volna tettének helytelen voltáról — akkor azután kiméletlenül nekiesnek, nem is annyira erkölcsi felháborodásból, mint a felett való bosszúságukban, hogy nyugalmas mítsemtudásukban meg vannak zavarva.

A legnagyobb hiba, amit a felnőttek ezen a téren elkövethetnek, a kétféle erkölcsnek hirdetése, szóval és tettel. Igen sok

felnőtteknek, szülőknek is az a felfogása, hogy a gyermeknek nem szabad, ellenben a felnőtteknek minden szabad. Ez az elv természetesen sehogy sem állja meg a helyét. Mikor mi a gyermek nevelésénél az erkölcsi elveket tartjuk zsinórmérték gyanánt, azt csak azon az alapon tehetjük, hogy ezek az elvek a felnőttekre nézve is kötelezők. Ha nem úgy volna, akkor tulajdonképpen semmi értelme sem volna a nevelésnek.

Ha a gyermek azt látja, hogy őt egy illelen szóért megbüntetik, sőt esetleg jóhiszeműleg feltett kérdéseikért is összeszedjük, ellenben a felnőttek — ezek a szigorú bírák, majdnem állandóan trágár beszédekkel szórakoznak, továbbá saját, meg egymás cselekedeteinek elbirálásában korántsem olyan szigorúak — akkor hiábavaló minden prédikáció, lilalom, büntetés.

Bizony itt is, mint mindenütt, a jó példa a leghatalmasabb nevelőeszköz. Azt is mondhatnám, hogy a felvilágosítás kérdését a szülőkre is ki kellene terjeszteni és minden szülőt felvilágosítani arról: milyen szent hivatás apának és anyának lenni és akinek az Isten gyermeket adott, az már azért is ne szennyezze be száját trágár beszédekkel és saját magát ilyen cselekedetekkel, mert ezzel gyermekének lelkét is beszennyezi.

Különösen nagy gondosságra van szükség akkor, mikor a gyermek elérkezik a pubertás korához. Ez az az idő, amely legveszedelmesebb lehet a gyermek fejlődésére. A nagy átalakulás annyira leköfi a gyermeknek testi-lelki energiáit, hogy erre mindenestre az iskolában is tekintettel kell lennünk. Sokszor jó tanulók hirtelen hanyatlanak, kifogástalan viselkedésű gyermekek figyelmetlenek, szórakozottak, rakoncátlanok és dacosak lesznek. A szülőknek és tanítóknak tudniok kell, hogy erről szegények nem tehetnek, tehát szigorúság helyett elnézéssel és gyengédséggel kell velük bánni. Ilyenkor a gyermek különben is túlságosan érzékeny és akárhányszor búskomorságra hajló, tehát a rosszul alkalmazott szigorúság nagyfokú elkeseredést, csüggedést válthat ki belőle.

Persze a tanárnak nem könnyű a helyzete. Ha az úgynevezett kamaszkor egyszerűen kiméleti időt jelentene a gyermekek számára, ha bizonyos években egyszerűen nebántságok gyanánt kezelnék őket, alaposan visszaélnének ezzel a helyzettel. Ezt az elnézést, megértést nagyon az egyes tanulók egyéniségéhez kell alkalmazni és ez csak a tanítók és szülők becsületes, komoly együttműködésével lehetséges. Ebből a szempontból is szükséges volna, hogy a szülők őszintén informálják gyermekeiknek tanárjait.

A legnagyobb baj azonban ott van, hogy sok gyermeknél ennek az ösztönek megnyilvánulásai egészen szabályellenesek, rendkívüliek. Mint már említettük, nem ritka dolog a nagyfokú koráérettség.

Vannak egészen rendkívüli esetek, amikor még az egész kicsiny gyermekkorban, sőt a csecsemőkorban is teljes nemi érettséget lehet megállapítani. Gebhard talált olyan leánygyermeket, aki mindjárt a születése után ennek az érettségnek jeleit mutatta. Mások említenek olyan leányt, aki 4 éves korában testileg minden tekintetben kifejlett volt, Breschet pedig egy fiút említ, aki 3 éves korában minden jelét magán viselte a nemi érettségnek.

Ezek nyilván olyan patológikus esetek, amelyek a mi szempontunkból kevés figyelmet érdemelnek. A pedagógusnak elvégre nem kell számolnia a torzszülöttekkel. Sokkal gyakoribbak azonban az olyan esetek, amikor a gyermek testi fejlettsége észrevehetőleg semmiben sem tér el a normálistól, ellenben ez az ösztön szokattanul korán és nagy erővel lép fel. Moll több olyan esetet említ, amikor 6—8 éves korban a gyermek rabja lesz ezeknek az ösztöneinek, veszélyezteti saját erkölcsiségét és testi egészségét, egyszersmind pedig nagyon veszedelmes társaira nézve is.

Pedig talán az ilyen gyermek nem annyira rosszabb, mint a többi, csak sokkal szerencsétlenebb. A legszomorúbb a dologban az, hogy a tapasztalás szerint sem a nevelőnek, sem pedig az orvosnak a beavatkozása és fáradozása az ilyeneknél nem igen szokott eredménnyel járni. A büntetés természetesen még kevésbé, mert még jobban fokozza a gyermeknek elcsüggedését, ami arra vezet, hogy feladja a harcot, továbbá még nagyobb titkolódzásra bírja.

Legyünk tisztában avval, hogy igazságtalanok volnánk, ha az ilyen gyermekeket kegyetlen szigorral kezelnénk és teljes megvetéssel bánánk velük. Viszont azonban semmi esetre sem szabad megtérni az illet a többiek között, mert mérhetetlen veszedelmet jelent számukra. El kell szigetelni, mint valami fertőző beteget; de ez az elszigetelés olyan legyen, ami az illetőt nem teszi tönkre. Ezért volna szükség gyógypedagógiai intézetekre.

Azok a gyermekek, akik ezen a téren bűnököt követnek el, természetesen titkolódnak, úgy hogy akárhányszor a szülők és tanítók semmit se sejteneek. Előfordult már, hogy valamely internátusban valami véletlen folytán bukkantak rá a már nagyban lenyésző és helyrehozhatatlan pusztításokat végző bűnre.

Sokszor teljesen ártatlannak tetsző cselekedetek mögött ez

rejtőzik, azért igen nagy figyelemmel kell a gyermekeket kísérni. Viszont nagyon sokat árthat a szülő és a tanító, ha ügyellen. Tapasztalatlan nyomozásaival ráirányítja a figyelmet arra, amire a gyermek nem is gondolt.

Még egy kérdés szorosan összefügg ezzel a most tárgyalt problémával: a testi büntetés kérdése. Ezen elsősorban a verést értjük.

A pedagógusok legnagyobbbrészt ellenzik a testi büntetést, még pedig abból az okból, hogy ez a legtöbb esetben egyáltalán nem éri el azt a célt, amit akarnak vele szolgálni: a gyermek megjavítását, sőt akárhányszor inkább eldurvul tőle a gyermek. Egyes pedagógusok a legrilkább esetekben tartják csak megengedhetőnek.

A szexuális pedagógia szempontjából a verés semmi esetre sem helyeselhető, csak kárhóztalandó. Az a veszély rejlik ugyanis benne, hogy a gyermekben szadiszztikus és masochisztikus hajlamokat fejleszt.

A szadizmus nem más, mint az a pszichikai aberráció, hogy valakinek kéjt okoz, ha másokat bántalmaz. A bántalmazás lehet bármilyen természetű, de legtöbb esetben testi. A masochizmus pedig, mikor valakinek az okoz kéjt, ha őt bántalmazzák mások.

Ezek az aberrációk korántsen olyan ritkák, mint ahogyan egyes optimisták gondolják. Maga a hajlam a legtöbb emberben megvan és ha a külső körülmények közrejátszanak, könnyen kifejeződhetik.

A gyermekben csirájában majdnem minden aberrációra való hajlam megvan, tehát nagyon vigyáznunk kell, hogy ezt a csirát ki ne fejlesszük. A pszichiaterok sok esetben megállapították, hogy a gyermeknél a testi büntetés akárhányszor a fájdalomérzés mellett kéjérzést is vált ki. Úgy hogy ilyen esetekben a testi büntetés nem csak nem elrettentő hatású, sőt ellenkezőleg. Megfigyelték, hogy az ilyen gyermekek nem csak nem félnek a testi büntetés-től, hanem egyenesen keresik azt. Azért követnek el csínyeket, hogy megverjék őket. Talán ez az eddig figyelemre nem eléggé méltaiott körülmény adja meg a magyarázatát annak, hogy a testi büntetésnek olyan kevés, vagy semmi hatása sincsen.

A gyermek testi büntetése a többi gyermekekben szadiszztikus hajlamokat fejleszthet ki. Egyesek gyönyörűségüket találják abban, ha másokat megvernek. Az ilyen hibás hajlamok esetleg nem nyilvánulnak meg kifejezetten mindjárt a gyermekekben, de a testi büntetés alkalmazása oka lehet ezek későbbi kifejlődésének.

Nem akarjuk ilt magukat a hibákat, bűnöket, amelyeket ezen a téren a gyermekek elkövetnek, részletesen ismertetni. Ehelyett inkább arra akarunk röviden rámutatni, milyen eszközökkel lehet ezek ellen a bajok ellen küzdeni.

A legfontosabb a gyermek testi és lelki egészségének ápolása. Bizonyos az, hogy az a gyermek, akinek szervezete egészséges, aki észszerű életmódot folytat, sokat mozog és este fáradtan fekszik le, hogy az egész éjszakát nyugodtan, mélyen átaludja, sokkal kevésbé van kitéve a veszélynek, mint az ideges, túlságosan fogékony gyermek.

A sport, testmozgás, a test edzése, az észszerű táplálkozás (kevés hús, a szeszestaltól való tartózkodás) a testi egészséget is szolgálja, de megvédelmül szolgál a fentebb tárgyalt veszélyekkel szemben is.

Talán még fontosabb az egészséges lélek. A derült, nyugodt hangulat, a lélek harmóniája. Az elégedetlenség, lehangoltság, az unalom a legveszedelmesebb kísértők.

A lelki egészségen azonban ilt elsősorban az igazi erkölcsösséget kell értenünk. Ez pedig kemény küzdelmet jelent. Meg kell tanítanunk a gyermeket arra, hogy kötelessége saját rossz hajlamainak ellenállani, felvilágosítanunk, hogy saját magának megfélekezése nélkül nincsen becsületes ember. Persze nem elég az értelmet felvilágosítani, — hiszen sok gyermek belátja ezt és még sem tud ennek megfelelőleg cselekedni — hanem az akaratát is edzeni kell. Ehhez pedig önbizalom szükséges. Ha valaki azt hiszi, hogy nem elég erős valaminek véghezvitelére, már el is vesztette a csatát. Ezt, az akaratában való bizalmat, bátorítással, buzdítással kell beléje oltanunk. A legtöbb pedagógus abban követ el hibát, hogy az önbizalom kifejlesztése helyett csüggedést ültet el a gyermek lelkében. A leghatalmasabb tényező — mint már említettük — a jó példa.

Csakis az erkölcsi elvekhez való szilárd ragaszkodás nyújthat menedéket ezek ellen a veszélyek ellen. Mennyi pusztítást okoztak azok a felelősség-érzet nélküli emberek, akik azt hirdették, hogy az ifjuságnak ki kell élnie magát, vágyainak szabad folyást engedni, azután majd le fog higgadni. Mintha valaki felgyujtaná a házát, mert mikor már minden hamuvá égett, akkor többet nem kell már félnie a tűzveszélytől.

Még egy dologról külön kell szólanunk. Az emberben és így a gyermekben is nem csak szexualitás van, hanem az úgynevezett ideális szerelem is. Az a vonzódás, ragaszkodás, sokszor

rajongás, amit egy másik iránt érez, nincsen szükségképen kapcsolatban sexuális vonatkozásokkal, sőt akárhányszor egyenesen visszatelezést szülne, ha ezzel az ő tiszta érzelmét valaki kapcsolatba akarná hozni.

Sokan nem hisznek ebben az ideális szerelemben, mert szerintük ennek a gyökere is a sexualitás. Ez lehetséges ugyan, de maga az érzelem, amely ebből kivirágzik, tiszta, ártatlan lehet.

A felnőtt embernél is egészen különválhat ez a két dolog, még inkább a gyermeknél. A gyermekek lelkének igazi ismerői tudhatják, hogy abban nagyon gyakran kivirul az ideális, tiszta szerelem.

Ezt az érzelmet nem szabad, mint valami bűnös, erkölcstelen dolgot a gyermek előtt megbélyegezni, sőt ellenkezőleg ennek becslésére kell megtanítani. Ha ez igazán tiszta, inkább védelmül szolgálhat az erkölcstelenség ellen, mintsem annak előmozdítójaul. Felnötteknél is előfordul, hogy ez az érzelem egyenesen visszatartja őket más, nem tiszta vágyaktól és cselekedetektől.

Sajnos, igen sok ember erről az érzelmről úgy beszél, mint valami szégyenletes dologról. A mai romlott és képmutató társadalom, amely annyi utálatos bűn felett szemet hűny, megbotránkozó szemforgatással tekinti két egyénnek tiszta vonzalmát egymás iránt, mert éppen saját romlottsága miatt nem tud hinni a tisztaságban.

Ne raboljuk el a gyermektől ezt a tisztaságban való hitét! Az iskolában az olvasmányok közben is elkerülhetetlenül előfordul a szerelem. Micsoda nagy pedagógiai hiba volna ilyen témákat mesterségesen elkerülni! Milyen tapintatlan naivság népdalokat, meséket, amiket a gyermek különben az iskolán kívül is hallhat, meghamisítani! Például az egyik iskolában az egyik népdalt úgy énekelték, hogy azon a helyen, ahol arról van szó, hogy örül kedvese jövetelének, a „kedvese“ helyébe „nagybácsi“-t helyettesítettek. Nem csak a költészet, hanem a komolyság ellen is nagyot vétkeztek, mert a gyermek legfeljebb nagyon jót mulat az ilyen pedagógusok naivságán.

Nem így kellene cselekedni, hanem inkább megértetni a gyermekkel az ideális szerelem szépségét, azt hogy ez a szépség a tisztaságban van.

Éppen azért azután nem kell üldözni a gyermeknél sem ennek megnyilvánulását — természetesen, ha ez igazán tiszta és nemes érzelem. Vannak pedagógusok, akik módfelett meg tudnak botránkozni azon, ha egy diák szívesen elbeszélget egy leánnyal,

vagy megfordítva. Egyenesen erkölcsi romlottságnak hajlandó minősíteni az ártatlan rokonszenvet is. Pedig ugyanolyan joggal megbotránkozhatnék azon a természeti jelenségen is, hogy tavasszal a gyümölcsfák virágba borúlnak. A romlott gyermekek a tapasztalás szerint nem nagy kedvüket lelik az ilyen ártatlan lársalgásokban.

A világért sem óhajtának apostola lenni a fiatal gyermekek közötti szabad szerelemnek, sőt még a túlságos egymással való foglalkozást, udvarolgatást is elítélem, de viszont nem szabad rossznak minősíteni, ami nem az. Inkább azon legyünk, hogy megtanítsuk őket arra, hogyan lehet ez az érintkezés igazán tiszta, hozzá szoktassuk őket ahhoz, hogy egymásban elsősorban az embert, az értelmesen gondolkodó, nemesen érző, kellemes kedélyű embert lássák, ne csupán a másik neműt.

Nagyon szomorú lénynek tartom az olyan férfit, aki a nőben nem tudja megtalálni az embert, aki a testben nem tudja megtalálni a lelket. Ne ilyen embereket neveljünk, ne öljük meg az ideális szerelmet, mert ennek halálával fel fog támadni a veszedelmes ellenség, amelyről ebben a tanulmányban szövelünk. *F. P.*

Védőbeszéd a radikálizmus mellett.

A radikálizmus nem jelentheti soha valamely aktivitás irányát, hanem mindig csak a módszert. Nemcsak a cél fe'é való határozott törekvés mikéntjét, a haladás ütemét determinálja, hanem a célkitűzést is. Ebben a módszerben van tudatosság, erély, bátorság és elegendő optimizmus. „Hadi célját“ ritkán éri el, ami természetes is, mert hiszen tudatosan túlmesszire tűzi ki ezt.

A defaitizmus a megalkuvó lélek cselekvésének determinánusa. Emez félve, habozva indul el, célját túlközel tűzi ki, mivel retteg a csalódástól, előre feladja pozíciójának jelentékeny részét s így természetes, hogy nincsen hová visszavonulnia. Előretolt állásokba elhelyezkedni nem mer, mert fél elhagyni régi biztos álláspontját, amelybe már valamennyire beleszokott s van gondja rá, hol mérje össze „megfontolt“ nézetét. Pesszimiztikus apostola a „Jobb ma egy veréb, mint holnap a tűzok“ jeligéjű vénasszony-filozófiának. Az így elmaradhatatlan sikertelenség esetében fatalisztikus beletördéssel vígasztalódik, ami újból megérleli benne a nagyapai szölyében konzerválódott spíszerkölcsöt: *a megelégedettséget*. Hólt e kényelem-bölcselet a haladás gyilkosa — sztagnáció.

Világos, hogy szembeállításomnak csak akadémikus jelentő-

sége van, habár kétségtelen, hogy konkrét élményekből leszűrt tapasztalat eredménye. De miért volna lehetetlenség ez akadémiai igazság és a gyakorlati szabály közötti vonalkozás? Lehet-e magunk fajta ember radikalista, úgy is mint nemzelnapszámos, úgy is mint olyan individium, amely az adott viszonyok közt nem a legszerencsésebben választotta meg a speciesét? Van-e a radikalizmusban illegalitás, van-e a törvényes kereteken állanduló expanziója — fegyelmezetlensége avagy esztelensége? Ha tisztára mód-szer, akkor senkit sem diszkreditálhat, akkor nem számíthat megtorló ellenhatásra, mert elvégre mindig csak a szándék, a cél kerül az erkölcsi értékmérleg serpenyőjére, benne itélik meg minden akció illetékességét. A radikalizmus nem zárja ki a józtlás, a tapintat, a kulturemberi érintkezés megszokott formáinak tiszteletben tartását sem.

Mi tehát a végső különbség a radikalizmus és a defaultizmus között? Amaz ugródeszkáról lendül el, emez a lépést is tétovázza. S ha az előbbi „sokat markol, de keveset fog“, úgy az utóbbi keveset markol és — semmit sem fog.

Minden szervezkedés célja, — hogy közelebb jussak „védő beszédem“ magjához — *érdekvédelem*, Békés, alkotmányos, jogrendi időkben minden ily szervezet tisztára defenzív alakulat. És ki az ellenfele, aki elé a szolidaritás várfalát emeli? Soha sem az, aki a jogbirtok kezelője, elosztója, hanem csak az, aki annak *hasznigénylője*. A háborúval való analógia itt egészen sántít, mert az érdekarc nem pártes viadal, inkább gátverseny avagy bellum omnium contra omnes.

A kérdést most már esetünkre konkrétizálhatjuk. A mi jogaink kezelője — függetlenül a vele való szoros, vagy kevésbé szoros viszonytól — végeredményben az *állam*. Ez az elvont fogalom a kormányban és annak közegeiben nyer látható, cselekvő formát. Az állam nevű gyűjtőfogalomhoz egy határozott mennyiségű jogbirtok is tartozik, amelynek a „látható, cselekvő állam“ csak a kezelője, de nem a tulajdonosa; tulajdonosok az összfogalmat alkotó alanyok: az állambeli polgárok személyenként. Jogigényünk vitathatatlan, hisz integráns részei vagyunk mi is, az állam fogalmának, csak a jogrészesedés *aránya* kétes. Itt van a molivuma minden szervezeti küzdelemnek. Az adó elengedések, a fizetésjavításért, a vállalati szubvencióért, a tarifák leszállításáért, a drágaság ellen folytatott minden akció ezen arálynak az érdekeltek javára történő megváltozását célozza. Itt még az sem fontos, vajjon ideális vagy anyagi jogokért folyik-e a küzdelem, vajjon kiváltsá-

gért történik-e, avagy megfelelő ellenszolgáltatásért, vagy mint az én esetemben — egzisztenciális feltételekért.

Az állam és az összszakosság köztulajdonát képező jogbirtok összefüggése olyan, mint valamely alapítvány kezelője és a kérdéses alapítvány közötti viszony. Az alapítvány — az állam kezelésében lévő jogbirtok — nem imaginär, sőt elméleti pontossággal létező „összeg”, habár matematikai nagyságát eddig még nem állapította meg senki. De nincs is rá szükség. Hiszen ez a jogbirtok nemcsak számban kifejezhető anyagi, de összegben megjelölhetetlen ideális „birtokrészekből” is áll. Teszem a pénzügyi jövedelem nagysága pontosan meghatározható s az itt számba jövő jogigénylők is ismeretesek, akik amabból bizonyos kulcs szerinti részesednek. A kulcsra nézve minden állam megállapítja a maga rendszerét, de az élet olyan, hogy mindenféle rendszerből állandóan kitörekszik. Amennyire bizonyos a legjobb rendszer, ép oly igazságtalan legalább is ugyanabban a mértékben, mert minden államban körülbelül annyi a megelégedett, mint az elégedetlen ember. Ezért a kulcsért, időről időre (legalább relative) igazságosabb alkalmazásért folyik a szervezetek, társadalmi csoportok, sőt pártok és nemzetek érdekegyesülése részéről a küzdelem. Ki ellen? Az állam fogalma ellen soha, mert ez az öngyilkosságnak egy neme lenne. De folyik a többi jogigénylő ellen, vagy legalább is a *rovásukra*. Kifejezhetjük ezt algebrailag is.

Az állam kezelésében lévő jogbirtok összege = A.

Eddigi részesedésem = a.

A többi égyülttéve = (A — a).

Mihelyt újabb jogigényt támaszlok (x), összes igényelt jogbirtokom (a + x), marad a többinek (A — a — x).

A „többi” alatt hemcsak személyek, hanem intézmények, rendszeres túlkiadások stb. is értetendők, amelyek az összirtok jövedelméből részesednek. Ezért tisztára kacagató aggodalom, ha indokolt vagy vitás jogigény bejelentésénél sápadoz a defaitista s remegve sugdossa: „Mit fognak szólni felettes hatóságaink? . . . Ne kérjünk túlsokat, nehogy megharagudjanak . . . Legyünk szerények, ez jó hatást fog kelteni . . . stb.”

Hangsúlyozandó, hogy a defaitizmust korántsem a vérmérséklet kérdésének tekintem, legalább is nem tisztán annak; a defaitizmus, amely minden érdekvédelmi mozgalomnak legnagyobb gáncsvetője — önmérgező halálos kísérlet — többnyire a régi autokrata kor szervilizmusának hazajáró kísértete. Aki görnyedten, szolgálai alázatossággal egyre csak *kér*, holott új alkotmányjogi

adottságunk szellemében követelnie kellene; még abban az atavisztikus hitben él, hogy a jogbirtok kezelője maga minden jognak forrása és korlátlan ura s így első tekintetre elárulja, hogy nincsen — idehaza. A jog bátor követelésének útja talán hosszabb, kényelmetlenebb, de célhoz jutása annál biztosabb. Mozgalmainkban, amelyek nem lehetnek csak túrt jelenségek, szervezettelünkben, amely ép oly társadalmi tényező, mint minden más érdekvédelmi megnyilatkozás, úgy illik viselkednünk, mint egy demokratikus állam szabad polgárának. Lehet, hogy a premíssa csak teoretikus, hogy a valóság ennél másabb, de mint a társadalom legideálisabb szervezete, ezt a „frázist“ is komolyan kell vennünk. Ne kérjünk, követeljünk — anélkül, hogy követelődznénk. Ne követeljünk mindig csak a minimumot, hanem a maximumot — öntudatosan, bátran és ami a fő: kitartóan. Amit mi követelünk, az nem a hatóságé, kormányé, habár követelésünket szükségszerűen vele tudatjuk s bizony előfordul, hogy olykor a vasúti pénztárnok is tévesen úgy érzi, mintha hálára kötelezhetne azáltal, hogy eladja nekünk meghatározott összegért a vasúti jegyet. Minden követelésünk saját jogbirtokunkra való igényünk bejelentése, amely lehet túlzott, melyre alkudhatunk, amelyből szabad engednünk is, de ne mindjárt kezdetben, hanem — a legvégén.

Seidl Sándor.

Járási kiállítás.

A komáromi járás népoktatási intézeteinek értékes és kihatásban is jelentős kiállítása június 15—16—17-én folyt le Komáromban. Erre az alkalomra a járás iskoláiból annyi érdekes és becses anyag gyűlt egybe, hogy annak befogadására még a kultúrpalota hatalmas terme is kicsinek bizonyult s a rendezőség kénytelen volt az anyag egy részét a polg. iskolában elhelyezni, ahol a helyi kiállítás anyagát is meghagylák.

A kiállításon a helyi intézeteken kívül a járás következő népiskolái vettek részt: komáromfűlői rk., csicsói rk., ekeli ref., nagymgyeri rk., eszallókőzari anyosi áll., őrsujfalu-i rk., gútai rk., ekecsi rk., kolozsnémai ref., nemesócsai rk., tanyi községi iskola, nemesócsai ref., kolozsnémai rk., felsőgelléri ref., izsapi állami isk., nagymgyeri izr., nagymgyeri ref., gútai izr., gútakísszigeti közs., seregakoltanyai, apáczszakállasi ref., ekecsi ref., csicsói zárda, kavápusztai állami, bogyaréli állami, csicsói ref., vágbalparti állami, túrtszakállasi rk., szilmői, kamocsai, érsekléli, nagykeszti, bálványszakállasi, keszegfalvi és az ekeli rk. népiskolák.

A kiállítást a kultúrpalota nagytermében június 15-én délelőtt 10 órakor *Ježo Márton* állami tanfelügyelő és szép számú közönség jelenlétében *Banai-Tóth Pál*, a rendezőbizottság elnöke nyitotta meg, aki röviden vázolta a kiállítás jelentőségét s köszönetet mondott a Jókai Egyesületnek a helyiségek átengedéseért. A kiállítás nagy anyaga a rendezőség gondos és nagy fáradsággal eszközölt munkája folytán igen csinos és könnyen áttekinthető elrendezést nyert és külső formájában is látványosság számba ment. A terem körül felállított állványokon kitélt sokféle rajz és női kézimunka, az asztalokon elhelyezett írásbeli munkák, agyag-, fa- és papír munkák ezrei a nagyszámú érdeklődőnek igaz gyönyörűséget szereztek s tanubizonyosságul szolgáltak arra, hogy a járás iskoláiban a produktív nevelői munka serény kezekben van s eredményei az átlagiskola színvonalát messze túlhaladják.

A kiállítás anyagrésze között domináló szerepet játszottak a különféle famunkák, melyek fűrő faragó magyar fajunk sajátosságait igazolták. E tekintetben dicséretére válik járásunk tanítósgának, hogy a tanulókat olyan tárgyak és eszközöknek a használatára és elkészítésére tanítják meg, amelyek a jövő életfoglalkozásukhoz szükségesek. A kiállított sokféle gazdasági eszköz, háztartási cikk, szék- és díványfonatok, bútorok stb. mind azt igazolják, hogy ez irányú oktatásuk a gyakorlati életbe vágó szükségleti cikkek elkészítésében talál kifejezést, mely a jövőben kiterjedhet még a külföldi vasszőnőfonásokra, gyékénykötésre, szalmafonásra, könyv- és kefekötésre is.

A rajzok közt nem egy helyült igen figyelemreméltóak voltak azok, amelyek a beszédértelem-gyakorlat keretében készültek. A magyaros ornament disztlések is igen tekintélyes számmal voltak képviselve s ezt a kézi munkáknál is tapasztaltuk. Kiválóan sikerült meseillusztrációkat, valamint az alsóbb osztályos növendékektől emlékezet után a falusi életből (űzoltás, vetés, szántás, cséplés) merített és minden idegen kéz segítségét kizáró gyermekrajzokat is láthattunk.

Az agyagmunkákból is igen szép tárgyakat mutattak be, pedig azok jobbára agyagsárból készültek, beigazolvva azt, hogy fazekasagyag nélkül is lehet elfogadható dolgokat produkálni.

Az írásbeli munkanemekből kiállítottak között nem egy iskola igazán figyelemreméltó s az egész tanév folyamán módszeresen vezetett tanításáról tanuskodó munkálatokat mutatott be.

A mellékteremben az iskolai könyvek s az egyes iskolák öt évi statisztikai kimutatásai voltak kiállítva, melyeket az érdeklődők szintén megsejmeltek.

A három napig tartó kiállítást az érdeklődők száza tekintették meg naponkint, köztük igen sokan vidékiek is voltak. A járásból sok kartársunk növendékeivel együtt jött el a tanulságos kiállítást megtekinteni, akik egyúttal a kulturházban elhelyezett múzeumot is megnézték. Megnyitás napján délután városunkban időző *Bella Melód* zsupán s *Osusky* volt párisi csehszlovák követ is megtekintették a kiállítást.

Elmondhatjuk, hogy a komáromi járás népiskoláinak kiállítása szép sikerrel járt s nagyon is alkalmas volt arra, hogy a család és az iskola törekvéseinek harmonikus együttműködésére jótékony befolyást gyakoroljon. A járási kiállítás anyagából az országos kiállításra a rendezőség kijelölése alapján felküldendő darabok nemcsak a járás tanítóóságának válnak dicséretére, hanem magának a magyar kultúrának is becsületet fognak szerezni. (v)

Felhívás!

A közp. pénztár ügykezelését nagyon megnehezíti azon körülmény, hogy hátralékos tagjait évenként egyszer, esetleg kétszer is fizetésre felhívni kénytelen. — Folyó hó végén is kapnak egy, a hátralékokat feltüntető és ennek megfizetését szorgalmazó felhívást kartársaink. A hátralékot a tagság kezdetétől számítjuk s a befizetéseket 1924 április 30-ig vettük figyelembe. — A Magyar Tanító jelen számához befizető lapot mellékelünk s ez úton arra kérjük kartársainkat, mentsenek meg bennünket ilyen felszólítással járó nagy munkától, az Egyesületet pedig a vele járó felesleges kiadásától s a kimutatott összeget — ha nincs komoly, gátló körülmény — haladéktalanul küldjék be. Költségvetésünk megállapításánál minden fillért számításba vettünk s minden fillérre szükségünk is van.

Központi pénztár.

Egyesületi élet.

Levél.

A XVIII. és XIX. nagymegye magyarnyelvű Tanítóóságához!
Kedves Tanítótestvéreim!

Ha csak némileg is figyelemmel kísértétek egyesületi ténykedésem egyes mozzanatait, lehetetlen volt észre nem venni, hogy

szívvél-lélekkel a Tíetek, a tanítóegyesület- és kulturáé vagyok. Egyedüli eszményképem Titeket egy táborban látni, komoly egyesületi, kulturális és ezzel államépítő munkánk szilárd és megdönthetetlen alapokra való fektetésében segédkezni, a közös, de annál intenzívebb munka édes gyümölcseit élvezni, ebben gyönyörködni!

E boldogító érzéstől ösztönözve a folyó évi máj. 22-én megtartott „Ipolysági“ értekezleten is résztvettem, hogy ennek egyik kimagasló tárgyába „Zvolen“ nagymegyei tanítóegyesület megszervezése és jelenlengi u. n. megyei tanítóegyesületeink átszervezésébe némi bepillantást nyerjek.

Az u. n. „Gömöri“ tanítóegyesület többször hangoztatott álláspontja eléggé közismert lévén, ezzel bővebben foglalkozni nem óhajtok, de miután szavazatommal ezen értekezleten kisebbségben maradtam, mint a többség határozatát tiszteletben tartó egyénnek, most már nekem is tölem telhetőleg keresni kellett a módosítókat, amelyek mellett a 2 megye magyar nyelvű tanítószága jövődöbéli egyesületének, a kulturának és államnak egyaránt legjobban és legodaadóbban szolgálhat.

A XIX. nagymegyei kisebbségi arányszámánál fogva a 292 ik sz. törvényben foglalt megyei tanügyi tanácsban képviselőt nem nyerhet. Ezen megye tanítószága földrajzilag annyira szét van tagolva, hogy nemcsak 1—1 évi köz-, de még választmányi gyűlés megtartása is a lehetetlenséggel határos és pedig elsősorban pénzügyi szempontból, mert a tagok oly távol állnak egymástól, hogy a megye bármely részén is tartunk 1—1 gyűlést, ez a többség részére nemcsak teljes 3 napot, hanem 100-akra menő kiadást jelent, amelyet sem a tanítószág, sem egyesület, sem pedig község pénztára el nem bír.

A nagymegyei egyesület megalakítása esetére tehát föltétlenül keresnünk kell oly módosítást, amely az alapszabály rideg §-ai mellett is helyét legalább némileg megállja s ez nem más, mint az ipolysági értekezleten is már előterjesztelt és ott elvben a legnagyobb helyesléssel elfogadott ama indítványom elfogadása, hogy ha már a nagymegyei egyesületet meg kell szerveznünk, alakítsunk e két megye földrajzi fekvésénél fogva 2 egymástól független vezetőséggel és választmánnyal bíró kerületet és pedig I., a „Rozsno-Lozonc“ és II., „Léva-Ipolyság“-it, e kétkerület fölél pedig válasszunk közösen egy elnököt és titkárt, akiknek egyedüli teendőjük lesz mindkét kerület gyűlésein résztvenni, közös munkaprogramról gondoskodni, mindkét kerület érdekeit egyformán

szolgálni és képviselni, esetleg minden 3-ik évben egy közös gyűlés megtartásáról gondoskodni. Midőn jelzem, hogy e két kerület fölött álló elnök és titkár napi- és fuvardijköltségeit mindkét kerület a tagok arányában közösen viselné, a nagymegyei tanügyi tanácsba pedig titkos szavazással közösen választanánk képviselőt, azt hiszem, hogy tervem előnyeit bővebben indokolni szükségtelen.

Kedves Tanítótestvéreim! A XVIII. és XIX. nagymegye magyar tannyelvű tanítószága az átszervezést illetőleg a jul. 3. iki gyűléseken oly fontos ügyben dönt, hogy e fölött az alapszabály rideg szavainak szem előtt tartásával, az egyszerű szavazat leadásával határoznunk nemcsak, hogy nem lehet, de nem is szabad! Hozandó határozatunk nagyon is fonolóra veendő, mert ezzel oly felelőséget vállalunk, melynek biztosításával már gyűlés előtt számolnunk kell. Az ipolysági határozat fölött sokat töprengtem, de minél jobban foglalkozom vele, annál inkább megerősödik hitem, hogy ez az ott megszavazott formában keresztülvihetetlen s csak pénztáraink, munkásságunk, egyesületi életünk teljes csődjét vonja maga után, amelynek szomorú következményeit nemcsak mi magyar nyelvű tanítók, hanem maga a kultúra, sőt az állam is megérezné, mert egy komoly és intenzív munka és egészséges alakulás biztosítása nélküli egyesület még az államra is káros hatással van!

Miután az ipolysági határozat lapunkban bővebben közölve nem volt, szükségesnek látom fentieket a jul. 3. iki végleges határozat meghozatala előtt Nektek szives figyelmeitekbe ajánlani. Gondolkozzatok fölötte, nehogy magunkra és utódjainkra oly terhet rójjunk, amelyet senki el nem viselhet, határozatunk nyomán nem áldás, hanem átok sarjadzzék!

E reményben, hogy a jul. 3. iki közgyűlések a teljes megértés és helyes megoldás jegyében fognak lefolyni, maradok

Rožňava—Rozsnyó, 1924. jun. 20.

testvéri üdvözléssel:

Schmögner János

a gömöriek elnöke.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Galántán, 1924. évi június 12-én a Bratislava-megyei magyar tanítóegyesület szavazatszedő bizottsága által. Miután a zárt borítékok a bizottság által felbontáltak és a leadott szavazatok összeszámláltattak, a választás a következő eredménnyel végződött: Ladatott 265 szavazólap, amelyből alaki hiba miatt

4 érvénytelennek találtatott. Az érvényes 261 szavazat a következőképp oszlott meg: Elnök: Osztényi József 125, Vizváry Vilmos 81, Tátos Lajos 55. Alelnök: Németh István 225, Pathó Flórián 152, Móza Lipót 106. Titkár: Bauer Ferenc 167, Taferner Gyula 45, Vánkay László 49. Jegyző: Horváth Imre 224, Kocsis Árpád 148, Alt Lajos 82. Régely István 58. Pénztáros: Nagy Ferenc 233, Fehér Gyula 30. Ellenőr: Telkes Mihály 201, Feuer Béla 58. Könyvtáros: Tüninger István 258. Ennélfogva megválasztatott: Elnök Osztényi József. Alelnök I. Németh István, II. Pathó Flórián. Jegyző I. Horváth Imre, II. Kocsis Árpád. Pénztáros Nagy Ferenc, Ellenőr Telkes Mihály. Könyvtáros Tüninger István. A megyei választmányba rendes tagnak megválasztatott: Grits Károly, Uhercký Géza, Nagy János, Madarász Lajos, Bartal István, Horváth Alajos, Bocz Imre, Hrolko Sándor, Wurm Károly, Németh Gyula, Lechner Rezső, Wisner Márton, Stefánék Ferenc Póttagnak: Huber Sarolta, Stark Sándor, Hantos Ádám, Mészáros Dénes. Az alapszabályok 7. §-a alapján központi kiküldöttek: Kovács Alajos, Vizváry Dezső, Berényi Gyula, Szabó Lajos, Falb Gyula, Bükky József, Németh István, Kovács Ferenc, Vargha István, Feuer Béla, Grits Károly, Rosenbaum Dávid. Póttagnak: Molitorisz Géza, Polák Kálmán, Mergl Károly és Erdődy Tivadár. Az alapszabályok 10. §-a alapján a központi választmányba Jónás Ferenc, Nagy Antal, Kovárik Mihály, Ivanics Andor, Vizváry Vilmos, Tátos Lajos. Póttagnak: Bartalos Miklós, Pethes Béla, Uhlárik Ágoston, Müllner Mihály. Kmf. Bauer Ferenc. Berényi Gyula elnök. Sandner Irén. Polák Kálmán.

A magyar tanítóképző ügye. Bratislavai megbizottunk közli velünk a következőket:

A magyar tanítóképző ügyét maga a szlovenszkoí teljhatalmú miniszter vette kezébe s az ő sürgetésére dolgozott ki az iskola-referátus megfelelő tervezetét. Ez a tervezet már hónapok óta van a prágai közoktatásügyi minisztériumban. A tanítóképző helyére nézve eltérők voltak a nézetek; a referátus Pozsonyt javasolta s már a helyiség kérdése is közel eredményes diskusszió tárgyát képezte. Tekintettel az iskolaidő előrehaladottságára, írásbeli kérdést intéztem az iskola referátus vezetőjéhez, akitől az Egyesület nevében sürgős felvilágosítást kértem. A minden privát interjúval szemben is rendkívül előzékeny hivatalfőnök, dr. Masek miniszteri tanácsos úr személyesen közölte a prágai minisztériumban előterjesztett kérdésemre s újból visszatérve a következőkben közölte velem a választ:

Tekintettel arra, hogy a miniszterium valószínűleg már az idei szeptemberben kezdődő tanévben, de legkésőbb 1924. őszén életbelépteti a reformált középiskolát, miáltal a tanítóképzés is a maiól lényegesen eltérő megoldást nyer; ezért nem látja célszerűnek a magyar tanítóképzőnek a likvidálás alá kerülő mostani formájában való felállítását, hanem már új, reformált alakjában lép-teti életbe legkésőbb az 1924/25.-i tanévben.

Értesüléséből világos, hogy elvileg a magyar tanítóképző elhatározott dolog. Másrészt nyilvánvaló, hogy minden társadalmi mozgalom egy magyar nem állami tanítóképző felállítása céljából illuzorikus, mivel a preparandia — a hír szerint rövidesen elfoga-dott törvény alapján — nem lesz külön szervezetű tanügyi intéz-mény, hanem meglévő középiskolákhoz csatolt akadémiai tanfolyam.

A gömöri és nógrádi egyesület évi rendes közgyűlése! július hó 3-án d. e. 9 órától kezdve tartja Cszfűrdőn. Ugyanakkor d. e. 8 órától a gömöriek választmányi gyűlést tartanak. A rész-letes tárgysorozatot lapunk f. é. jún. 15-i száma hozta.

Allampolgárság adományozása. Örömmel vettük a hírt és adjuk tudtul kartársainknak, hogy *Szimhart Lajos* bogyaréti állami, *Bedők Pál* lökösházai és *Schöniczky Imre* dobócai tanító kartár-saink mezkapták a csehszlovák állampolgárságot.

A polgáriskolaiak fizetésügye. *Seidl Sándor* bratislavai tanácsadónk, a polgáriskolai szokosztály elnöke a múlt napokban járt *Kállay* teljh. miniszternél részben a magyar tanítóképző, rész-ben a polgáriskolai kartársak fizetési ügyében. A magyar tanító-képzőről szóló érdekes és értékes értesüléseft lapunk más helyén hozzuk. Az audiencia másfél óráig tartott. Részletesen informálta a minisztert a polgáriskolai tanárok fizetésbeli sérelméről. A mi-niszter jóakarattal fogadta előterjesztéseit, de ő is ragaszkodik az egységes státushoz és inkább rendkívüli rekompenzációkra gondol. Egyik kijelentése: „A szlovenszkói polg. isk. tanárok jóhiszeműleg szereztek meg magasabb, főiskolai, kvalifikációjukat, amiért nem volna igazságos őket megbüntetni.“

A tanítótság figyelmébe Figyel nezteljük azon kartársainkal-akik még nem birnak állampolgársággal és f. é. jún. 30-án mű-ködési engedélyük lejárt, hogy a működés további engedélyezése íránt az állampolgársági ügyük végleges elintézéséig sürgősen ad-janak be kérvényt a Referátushoz illetékes tanfelügyelőségük útján.

Nagykőrösön 1909 ben végzett tanító képezdei növendékek 15 éves találkozó-t tartanak 1924 július 22 én. Bővebb felvilágo-sítást nyújt *Nemcsik Béla* tanító *Imel' z. XVI.*

Nyilvános nyugtázás és köszönet. A „Domov“ hazai biztosító intézet, az 1923. évi február hó 1-én kötött szerződés alapján tűzkárbiztosítási jutalék címén 2000 Ké összeget fizetett be Egyesületünk pénztárába a tanító özvegyek és árvák alapja javára.

Amidőn ez összeg átvételét köszönettel nyugtázom, egyúttal örömmel ragadom meg az alkalmat, hogy azon kartársaimnak, kik ezen összeg előteremtéséhez serény és önzetlen munkásságukkal hozzájárultak, a nélkülözö özvegyek és árvák nevében leg-hálásabb köszönetem kifejezzem.

Komárom, 1924 június 24.

Vásárhelyi Károly egy. főtitkár.

Szemle.

A nagykaposi járás tanítószágának prahai tanulmányútja.

Beszámolót kellene írnom arról az egy heti tanulmányútról, amelyet a nagykaposi tankerületben működő nagyobbbrészt magyar nyelvű tanítók tettek Prágában abból a célból, hogy megtekinték az ország fővárosának nevezetességeit s közvetlenül megismerkedjenek a csehországi tanügyi viszonyokkal. Azonban sem a lap terjedelme, sem a rendelkezésemre álló anyag bősége nem alkalmasak arra, hogy a látottak kimerítő ismertetésébe fogjak, e helyett csupán benyomásaimat fogom elmondani s a főbb mozzanatokat megrögzíteni hiszen az egész úgy él hennünk, mint egy nagyszerű filmfelvétel, aminek bármily alapos megírása csak nagyon gyengén tükrözné vissza az eredeti kép változatosságát és nagyszerűségét.

Kezdem annak a megállapításával, amit már oly sokan bengoztattak előttem, hogy az ilyen tanulmányi kirándulásoknak haszna és fontossága egyenesen megbecsülhetetlen, hiszen nemcsak elméleti tudásunkat mélyítik és szélesítik, de egyúttal sok zavaros, vagy meg nem értett fogalom tisztázását teszik lehetővé. Azért rendkívül fontos volna ezen tanulmányi utaknak minél gyakoribb és minél szélesebb körű ismételődése, ám ez csak úgy lehetséges, ha a tanügyi kormány főleg anyagi téren a tanítóknak minél messzebb menő kedvezéseket nyújt, mert bármily sokra értékeljük is tanulmányi szempontból mostani prágai utunkat, anyagilag bizony a 600—800 koronás rendkívüli kiadás mindannyiunkra súlyos megterhelést jelentett.

Május 18-án d. u. 2 órakor indultunk el Čopról gyorsvonaton s mintegy 800 km. hosszú, szinte vég nélkülinek tetsző utazás után, amelynek fáradsalmait csak részben enyhítették a kollégák ajkáról időnként felhangzó vidám magyar nóták és a szemünk előtt elvonuló vidék természeti szépségei — hétfőn reggel 9 órakor hegördült vonatunk a Wilson pályaudvarra, ahol az országos tanügyi tanács képviselőiben egy küldöttség várt ránk, élükön Černy országos tanf-

Ügyelővel, aki meleg szavakkal üdvözölte minket, kifejezvé az az óhaját: vajha ezen tanulmányi kirándulás is hozzájárulna a cseh—szlovák kölcsönösség és kollegiális jóviszony elmélyítéséhez. Az üdvözlést *Kucharik* nagykaposi tanfelügyelő, az egész kirándulás agilis megszervezője és vezetője meghatott szavakban köszönte meg, ami után kijelölt szállásunkra mentünk, hol 2 órai szabad idő állott rendelkezésünkre a tisztálkodásra és pihenésre.

1 órákor ebéd volt az ideális *Stovenský Ostrovon*, sajnos, a vendéglői közl, a meg nem szokott ételek különössége, főként pedig a kiszolgálás gyatra-sága nem járultak hozzá az út fáradsalmaitól deprimált kedélyhangulat meg-javításához.

Jött azonban a program első pontjának megvalósítása, d. u. 3 órákor a gazdasági kiállítás megtekintése, amely aztán bőven kárpótolt az utazás közben kiállott szenvedésért. Itt mindannyian valósággal felüdültünk, legfő-képpen a virágkiállítás nagytermében, ahol a virágkertészet remek produktumai izléses elrendezés keretében igazán festői, szívet-lelket gyönyörködtető látványt tártak elénk. Egyébként az egész gazdasági kiállítás nagyon gazdag és bőséges látnivalóval szolgál, hiszen, ami újat, nagyszerűt, eredetit a cseh gazdasági kultúra és mezőgazdasági ipar, a cseh gyümölcsészet, állattenyésztés az utóbbi években produkált, mind feltárult szemünk előtt, még pedig kifogástalan stílusos elrendezésben és egy monumentális épület csarnokaiban, amely egy-maga is imponáló látványt nyújtott a szemlélőnek.

Este a *Stovorský* színházban a R. U. R. szociális drámát néztük végig, sajnos, legtöbben csupán tolmács útján szereztünk tudomást egy-két részletről s legfeljebb a rendező névs munkájában gyönyörködöttünk.

A keddi napot — május 20-át — Prága városa nevezetességeinek megtekintésére fordítottuk. Bármily gyors tempóban pergett is le a film, amely egy szakavatott kalauz vezetése és tolmácsolása mellett a város értékeit vetítette elénk, még mindig kevések mondható mit láttunk ahhoz képest, amit látnunk kellett volna. De még így is maradandó becsű értékkel bír ránk nézve, hogy megnézhettük a nagy történelmi multra tekintő várost, amely már nagyszerű természeti fekvésénél fogva, szép épületeivel, pompás parkjaival remek látványt nyújt.

Am mindennél becsesebbek a város történelmi emlékei melyekben Prága rendkívül gazdag s amit féltő gonddal, szeretettel őriz az utódok hálás kegyelele.

És amint a nevezetes helyeket jártuk, lehetlenség volt megbotltság nélkül átsurranni például a 30 éves háború tilokzatos jellemű hősenek, Waldstein grófok, antik bútorokkal, festményekkel és réziségekkel teli szobáin, avagy azokon a termeken és folyosókon, ahol a véreskezű császári abszolútizmus szerencsétlen áldozatainak aranyai kísértlenek, ugyancsak a primitív faragású padok és székek mellett, honnan ez áldozatok utolsó, kétségbeesett sóhajai szálltak el és egyáltalában mindazon helyek és emlékek között, melyeket a cseh nemzet szabadség hőseinek megszentelt hamvai aváltak a kegyeleles utókor szemében örök becsűvé. Megilletődéssel álltunk meg a *Loretói* templom ódon falai között s a csodálat érzése szállta meg szívünket, amikor megmutatták nekünk a templom több 100 éves rendkívüli anyagi és művészi beccsel bíró értéktárgyait, köztük a caupa főúri gyűrűkből készült, gyöngyökkel gazdagon kirakott aranykeresztet, avagy egy másik keresztet, amelyen több mint 6400 drb gyémánt sorakozik egymás mellé s amiről azt a felvilágosítást kap-

tuk, hogy egyetlen használat után egy főúri menyasszony menyegzői palástjáról szedték le s úgy foglalták a keresztbe. Ábitattal telt meg a szívünk a sok kápolnás *Szent Vitus* templomban, amely császárok és királyok temetkezési helyéül is szolgált, s amelyet most is restaurálnak, bővítenek. Kár, hogy a csehok szemében ennek is csak művészi és történelmi értéke bír különösebb jelentőséggel, mint templom és imaház vajmi kevésbé; mondják, hogy a több ezer befogadóképességű templomban a prágai érsek egyik utóbbi ünnepi szertartását és szentbeszédét alig 30 »hívő« hallgatta végig...

Azán következtek sorba a *Hradčany* nagyszerű épületei és pompás termek, Anna királynő palotája, a játéktér, a trónterem, majd a spanyol galéria, mely Európa legnagyobb fogadóterme s ahol kissé komikus látványt nyújtottak az előszobában lábukra bújott hatalmas papucokban csoszogó kollégák és kolléganők.

Említsre méltó még a Radnica tanáczház hatalmas történelmi képeivel, különösen pedig csodás szerkezetű órájával, mely a jelladó baráttal, 12 apostollal és a kukorékoló kakással valóban remek alkotása valamelyik több száz év előtt élt geniális órásmesternek.

Este klasszikus előadásban volt részünk: a nemzeti színházban élveztük Shakespeare remekét, a Rómeo és Juliát, amely, minthogy sokunk előtt magyar szövegben is ismerős volt, igazán magasfokú művészi élvezetet nyújtott.

Szertától kezdve szombatig, leszámítva a három nagy gyárnak, az üveg-, léglá- és vasgyárnak megtekintését, programunk gerincét, a különböző területű Prága vidéki elemi iskolák tanulmányozása képezte. Az első domináló érzés, mely e látogatások során egész bensőnket áthatotta s talán legmélyebben vésődött sziveinkbe, annak a meleg és szeretetteljes fogadtatásnak nyomán támadt, amelyben polgári és tanügyi hűbőségok, kollégák és növendékek szinte tüntető módon részesítettek bennünket. Ahol csak megjelentünk, mindenütt a tanulók ünnepi sorfala, virágerdő, nagyon szívélyes üdvözlő szavak és úsan terített asztalok vártak ránk s mindannyian valósággal versenyeztek abban a törekvésben, hogy közöttük elfogultság nélkül, igazán jól érezzük magunkat. Még kell állapítanom, hogy ez a nemes törekvésük teljes sikerrel járt; a cseh kollégák és tanügyi barátok valósággal lebilincseltek kedves figyelmükkel, közvetlenségükkel s teljesen meghódították még azokat a kollégákat is, akik nyelvilag nem érintkezhetek velük. Hálás szeretettel gondolunk ezért mindannyiukra.

A másik e látogatások nyomán támadt érzésünk valami szent irigységféle volt, amit állandóan és mindannyian éreztünk, valahányszor egy-egy iskola külső és belső berendezését megtekintettük s gondolatunk e közben visszaszállt az otthoni, ezekhez képest igazán nyomorúságos viszonyokra. Mindössze négy község iskoláit tanulmányozhattuk, de amit itt láttunk, arról bizvást megállapíthatjuk, hogy nemcsak nagyfokú és céltudatos haladásnak, hanem egyúttal a lakosság kulturális, áldozatkészségének mindennél ékeesebb dokumentumai. Egy 900 lelket számláló község pl. két évvel ezelőtt építette modern, emeletes, mintaszerűen felszerelt iskoláját 1 millió cskorona költséggel 20 év alatt tizenföld kölcsönből, megterhelvén magát ezáltal 300%-os pótdóval. Valóban beszédes bizonyosság ez a lakosság nagy kulturérzete mellett. Miközben az egyes ragyogó tisztaságú, tágas, világos termeket jártuk és a belső berendezést szemléltük, miálatt bemutatták nekünk a tanszerekben és szemléltető eszközökben egyaránt gazdag iskolákat, számtalanszor felsóhajtottunk, hogy mennyivel

könnyebb és tökéletesebb lehet a cseh kollegák tanító-nevelő munkája, mint a miénk, akik mindezek hiányában tanítás közben sokszor igazán kétségbeesett erőfeszítéseket folytatunk. Egyetlen iskolából sem hiányzott az ugynevezett kabinet, melyben természetrajzi fizikai szereket, kitömött állatpéldányokat, a számtalan tanításhoz többféle szemléltető eszközt láthattunk, a folyosók falai telve történelmi alakokkal és festményekkel, a tantermek falai szemléltető képekkel, melyek között igen sok a népviseletet és népszokásokat feltűntető kép. Megtűnt az az is, hogy az összes tanulókat könyvekkel és írószerekkel az országos tanügyi tanács látja el, tehát e téren soha semmiféle hiány nem érezhető. Valóban ideális állapot!

Mit mondjak ezek után a cseh kollegák tanításáról és a tanításban elért eredményéről? Végig hallgattuk majdnem az összes tárgyak tanítását s amennyire megtudtuk érteni, véleményünk kb. így alakul ki: a cseh kollegák szakképzettsége alapos, a tanítás alatt tanusított nyugalmauk imponáló.

Tanítás közben szót és sokoldaluan szemléltetnek, amihez nagyban hozzájárul rajzolásbeli ügyességük, amit erősen igénybe is vesznek. Igyekeznek eredetű produkálni, nemcsak a módszer megválasztásában, de sokszor a szemléltető eszközök elkészítésében is. Sokat szavaltatnak s ebben igazán meglepő eredményeket mutattak: az állampolgári neveléssannál különösebben feltűnt az a törekvésük, hogy a növendékekbe beleoltsák a köztársaság területén élő kisebbségek megbecsülését, szeretetét. Legjobban lekötötte figyelmünket a torna-tanításban elért nagyszerű eredmény: láthattuk a testgyakorlásnak testedző hatását, mert a gyerekek fejlettek, izmosak, erőteljesek, de meggyőződhattünk, kedélyképző hatására is, főleg a különféle játékok és táncok bemutatásánál.

Szombaton d. u. a Bubeneci iskolák meglátogatása után az ottani polgári iskola tanerői és növendékei nagy ünnepélyt rendeztek tiszteletünkre, melynek végén bábszínházzal mulattattak bennünket. Este 7 órakor Prága reprezentációs házában fényes bucsubankett volt, amelyen a nagyszámu cseh kollegán kívül több neves közéleti férfi is megjelent közöltünk. Az első felkőszöntőt *Matolin* cseh tanfelügyelő mondotta a slovenskóiakra, melyre *Valkovič* csapi kollega lelkes szlovák nyelvű diktatóban válaszolt. Azután még több felkőszöntő hangzott el, kiemelendő közülök dr. *Tuma* miniszteri tanácsos csaknem félórás beszéde, melyben történelmi visszpillantással méltatta a cseh kollegák hazafias érdemeit és a melynek végén meleg szavakkal aposztrofálta a magyarokat, hangsúlyoztatván, hogy a csehek nem lehetnek elnyomók, hiszen sokáig ők is érezték és szenvedték az elnyomatás jármít s így megvelnek minden elnyomó szándékot, bármely részről jönne is az. Szavaira *Lesko* József perbeniki állami iskolai ig. tanító magyar nyelven válaszolt s miután megköszönte az országos tanügyi tanácsnak a polgári hatóságoknak és kollegáknak szerellettjes bánásmódját, a miniszteri tanácsos urnak pedig meleg, rokonszenves szavait, magyar kollegái nevében megígérte, hogy a cseh kollegákkal karöltve fognak haladni, a köztársaság hazafias szellemű kulturájának munkálásában. A felkőszöntőt *Kucharik* tanfelügyelő tolmácsolta szlovák nyelven, többször megszakítva a csehek lelkes óvációitól. *Kucharik* tanfelügyelőt a tanítószág osztallan elismerése illeti a tanulmányut fáradhatatlan sikeres megrendezéseért.

Este 10 órakor a cseh kollegáktól kisérve ünnepi bangulatban mentünk ki az állomásra, honnan bensőséges bucsuzkodások után szívünkben sok-sok meleg érzéssel s lelünkben gazdag tapasztalatokkal távoztunk a fővárosból.

Lesko József.

Az Akadémia könyvkiadó vállalat (Bratislava, Grössling-u. 20), amellyel Egyesületünk szerződéses viszonyban áll, valóban szép és minden figyelemre méltó munkásságot fejt ki az iskolák tankönyvekkel való ellátása érdekében. A tavasz folyamán hirdetett tankönyvpályázatokra beérkezett munkák most vannak bírálattal és lehetséges már a jövő tanév elején megjelenik az Akadémia kiadásában néhány hízagptló tankönyv.

A kiadó cég most adja ki az Egyesületünk hozzájárulásával készült rodamli füzeteket, elemi, polgári és középiskolák használatára; a füzetek borítékján egy-egy szlovák, vagy magyar író élete és munkássága van kiváló feldolgozásban ismeretlve. A lapok vonalozása teljesen megfelel a hivatalos rendelkezéseknek. A jövedelem 6%-a Egyesületünk segélyalapját illeti.

Az Akadémia most hozzánk juttatott tankönyvjegyzékei hü képét adják annak a kitűnő munkásságnak, melyet a cég szlovenszkoí magyar tankönyvirodalom és kiadás terén kifejt. Mind az elemi és polgáriskolák, mind pedig a középiskolák számára már eddig is egész kollektio tan- és segédkönyvet jelentett meg, amelyeknek mind tartalma, mind kiállítása elsőrendű. A cég az érdeklődő kartársaknak szívesen megküldi a kívánt iskolatypusra vonatkozó, ott érvényben levő tankönyvek és segédkönyvek jegyzékét. Jövd számunkban bővebben.

Mihal: A szlovák nyelv. Szerző kitűnő könyvecskét szerkesztett a magántanulók részére. Az 1000 szó módszere minden nyelvtanuló és tanító előtt ismeretes. Ezen módszert sikeresen alkalmazza Michal új munkájánál. Tény, hogy 1000 szó tudása elegendő ahhoz, hogy az ember megérthesse és megérttesse magát embertársaival. Köznapünk a saját nyelvében még talán kevesebb szót használ és mégis minden gondolatát kifejezheti. A szerző helyesen adja meg a célt, amikor azt mondja: »A ritkábban használatos szavakat egyelőre hagyjuk. Iparkodjunk minél több rövid és praktikus mondatot elsajátítani. Egész egyszerűeket mint pl.: Jó napot? Hol voltál? Mit csinálsz? Hisz az egyszerű mindennapi beszéd, tulajdonképen csupa ilyen mondatból áll. Aki megtanul egy pár ezret belőlük, tudni fog szlovákul.

Az előttünk fekvő első füzetben ugyesen vannak feldolgozva a hanglan elemei, sőt a főnév és személyes névmást is tárgyalja. Meg kell azonban megjegyznünk, hogy habár a könnyebb megérthetőség kedvéért szívesen látottak a gyakori példák, idegen nyelvtanulásnál azonban minden példaszaporítás egyuttal újabb szcanyag is, amit a tanulónak fel kell dolgoznia. Viszont nem lehet azt a tényt sem elvitatni, hogy ezáltal minden szabály a legpontosabban megjegyezhető és ezen első füzet alapos megtanulása által a többi anyaga szórakoztatónan emészthető meg. A munka mindenkinek melegen ajánlható. *Egy füzet ára Kc. 3.* Minden könyvkereskedésben kapható.

Magyar könyvek Berlinben. A berlini *Ludwig Vögelreiter Verlag* magyar osztályának kiadásában *Farkas Gyula* berlini egyetemi tanár irányítása mellett egymásután jelennek meg a magyar irodalom ért kes termékei. Az akcióról lapunkban már megemlékeztünk Legújában megjelent könyvek: *A ma magyar költői*, szemelvények élő magyar költők lírai terméséből. A 72 oldalas csinos kiállítású könyvecske tartalmazza 22 ma élő költőnk legkiválóbb verseit. *Petőfi: Tündérvilág, Bolond Istók* c. könyvecske a nagy költő eme két gyönyörű költeményét tartalmazza, *Farkas Gyula* által hozzáfirt ismertetés

kapcsán. A kiadványok a Köztársaságunkban is kaphatók a jobb könyvkereskedések útján, vagy egyenest megrendelhetők fentemlített kiadó cégnél Berlinben.

Színlelőadás Alsószelein. A legteljesebb siker jegyében foyt le Gáspár János kartársunk: »A kis doktor ur« című zenés vígjátékának Alsószelein történt negyedik és ötödik előadása. A közkedveltséget nyert vígjáték pünkösdi első és második ünnepén, délután, az ev. iskola lágas udvarán került színre, az »Evang. Kultúrkör« rendezésében, ahol a tömeggé sokasodott közönség lelkes ünnepléssel jutalmazta a szereplők ügyes, temperamentumos játékát. A műsor kiegészítéseképpen ugyancsak Gáspár János: »Félreértés« című tréfás daljátéka szerepelt, amely az általános sikert csak tetézte. A tiszta jövedelem az iljuszági könyvtár fejlesztésére szolgál.

Felhívás. Több oldalról fölmerült kérdésre közlöm kedves kartársaimmal, hogy a Spiritus c. tanügyi humoros lap 4-ik számát július elején mindazoknak megküldöm, akik érdeklődésüket nálam levelező-lapon bejelentik. *Gáspár János* Szécsényi Rimaszécs (Gemér) ž. XVIII.

Rendeletek.

I. číslo 509.

Valamennyi tanfelügyelőségnek és iskolának Slovenskón.

42.427/I. A. r. alapján az iskolai és nemzetművelődési minisztérium bratislavai referátusa az itteni javaslatot, — amely szerint az áll. kiadóhivatal által kiadott nyomtatványok *könyvkereskedők közvetítésével eladhatók az iskoláknak* — elfogadta.

Ma, amidőn az iskolák igazgatóságai már tudják, hogy bizonyos meghatározott célokra milyen nyomtatványokat használhatnak fel, ezeknek a *tanfelügyelők útján való megrendelése elmaradhat.*

Ebből kifolyólag az iskolák a szükséges nyomtatványokat megrendelhetik *bármely rendes könyvkereskedőnél, amennyiben nincs helyben ilyen könyvkereskedő, közvetlenül az itteni fióknál.*

A bizonyítványok, mint szigoruan elszámolt nyomtatványok, továbbra is csak az iskolák eredeti, az illető iskola hivatalos pecsétjével ellátott megrendelésre adhatók ki, amely a fiók alulírott igazgatóságához közvetlenül, vagy valamely rendes könyvkereskedő közvetítésével nyújtható be.

Ezen határozat értelmében adunk erről jelentést azzal a kívánsággal, hogy alkalmas módon szíveskedjenek erről az ottani kerület összes iskoláit értesíteni.

Egyidejűleg értesítettnek erről az összes rendes könyvkereskedők Slovenskón.

Előjáró: *Pisti v. r.*

Szerkesztői üzenetek.

Olvasóinknak: Lapunk legközelebbi kellős száma augusztus 1-én jelenik meg.

Munkatársnak: A téma kidolgozására a lapban a tanulók túlterheléséről írott cikk inspirálta. Dolgozatában a házi feladatok szükségtelen voltát igyekszik kimutatni azon az alapon, hogy az iskolai tanítás, amennyiben a tanulók érdeklődését teljes mértékben lekötölte, máris feleslegessé tett minden otthoni feladatkészítést vagy készülést. Amíg elérkeznek végső konklúziójához, közben az érdeklődés kifejlésének lélektani elemzésébe fog, majd rátér az érdeklődés felkeltését biztosító tanítás módszeres menetére s erre konkrét példákat tár fel az egyes tárgykörökből. Elismerjük, hogy az érdeklődés alapvető fontossága az oktatásnál, mert ahol érdeklődést nem tudunk kelteni, ott az akaratlanságról és öntevékenységről sem lehet szó, de az is bizonyos, hogy ha a tanításnál az érdeklődést teljes mértékben úrrá is tettük, az ellentéte, a közöny felett, az még nem merítheti ki az öntevékenység teljes mérvét s nem teheti feleslegessé a tanuló otthoni öntevékenységét, melyen a házi feladatok is alapulnak. Az érdeklődés sokat fejtegetett témája a pedagógiának s annak a házi feladatokkal vonatkozásban való fejtegetése — noha a kettő közti összefüggés kétség'eien — meg lehetetlen az újszerűség hatásával bír, annyiban, hogy az érdeklődés teljes kihasználásával házi feladatok végzése felesleges s ebben az esetben való alkalmazása a túlterhelés rovására írandó. Fejtegetésében az érdeklődést eszköznek avagy célnak is nevezi Herbart megállapítása nyomán, aki az érdeklődést legelőször foglalta rendszerbe. Ez a kétféle disztingválás ma is helytálló. Az érdeklődés cél, amennyiben az akaratlanság szabályozza a ma dolgok elérésében, mely iránt érdeklődünk. Eszköz, mert az érdeklődés felkeltésével igyekszünk a tanítvány figyelmét felkeltetni és ébrentartani a tanítás sikere érdekében. Dolgozata, dacára, hogy a házi feladatok szükségtelenségből indul ki, tovább részében azt az érdeklődéssel úgyszólván nem is hozza vonatkozásba s a végső következtetését az érdeklődés felkeltésének általános fontosságából vonja le. Arról volna tehát szó, hogy az érdeklődés és a házi feladatok szoros egymásra vonatkozásban tárgyalassanak-e, vagy pedig az érdeklődés ettől függetlenül, mint az oktatás alapvető fontossága kerüljön-e megvilágításba? Cikkje a dolog e kétféle fázisának egyszerre nem felel meg. O. I. A beklüdt dologra vonatkozó sorainkat a mellékelt bélyeges boríték felhasználásával megküldöttük. Sch. L. Erről a témáról lapunk egy ízben hozott már fejtegetéseket, de nem baj, sőt kívánatos is, hogy a sajnálatos tünetet többen is és minél több oldalról megvilágítsák. Helyesen fogja fel a dolgot, amikor e tekintetben is az orvoslást az iskolán keresztül keresi. Igen helytálló lett volna a mai tanrendszer túlterheléseire való rámutatás. Tanrendszerünk igenis alkalmas arra, hogy a növendék életkedvét elvegye és kétségbeesésbe kergesse, melytől már csak egy lépés az öngyilkosság. Azt azonban engedje meg, hogy olyan kitételek, mint: »Az erény a mi nagy félreértésünk«, vagy: »minden jelentősebb emberi tett az egoizmus szüleménye«, egyelőre elfogadhatatlanok. Ez — alapon ünzetlen cselekedet nincs is s minden nagy tett egoista cselekedetté devalválódik. E nietzschei

idézeteiket kihagytuk, melyek Nietzschénél is a paradoxokra való szertelen hajlandóság szüleményei.

Többeknek: *A beküldött dolgozatokra vonatkozó észrevételünket a jövő számban hozzuk.*

G. I. Rimaszécs. Későn érkezett így csak most hozhatjuk. A dátumot kitöröللük. Talán így is megfelel.

L. I. Perbenik. A múlt számunkban nem volt már hely. Most hozzuk és pedig szívesen.

Dr. Takács Menyhért jászóvári prépost által írt *La Fontaine meséi* című folytatásokban közölt cikk anyagtorlódás miatt jövő számunkban jön.

Kiadóhivatali üzenetek.

K. A Komarovec; S. F. Bratislava. A kért számokat megküldöttük. — **V. I. Felsőszeli.** A beküldött 250 K elkönyvelése után tagdíja f. év végéig rendezve van, 10 K-t pedig 1925 évre irtunk át. — **J. S. Senec** Lapunkat 1924 január 1-től megindítottuk. — **P. D. Szabác.** Lapunk f. évi számait január 1-től megküldtük, közölje velünk, hogy egyesületünknek lagja-e? Ha igen ezt jelentse be megyei pénztárosának Sjač.

Tanítók tanácsadójára befolyt 1924. év január 1-től. M. A., K. F. Ballyán 30, N. V. Felsővámos 11, D. G. Rokitnyik 25, M. P. Deáki 10, K. F. Málas 15, P. V. Léva 50, K. J. Garamszentgyörgy 10, N. E. Lučenec 20, M. S. Vyčap-Apáti 10, K. R. Kürt 10, G. M. Farkasd 10, K. J. Garamszentgyörgy 40, Sch. R. Nižné-Slovensky 10, K. J. Várgede 10, M. Á.-né Vizkelet 10, Sz. S. Kiskövesd 100, G. M. Leles 10, Sz. B. Alsószecse 150, O. L. Veča N-Váhom 10, R. F. Čestice 10, B. J. Jánok 20, K. J. Deregyő 10, B. I. Anderejovec 20, H. I. Léva 10, K. E. Kurtakeszi 20, P. L. Nagykapos 30, B. M. Bős 10, O. G. Palač 14, U. A. Kossuthi 20, B. K. Švedlár 10, H. I. Hrbač 10, N. A.-né Rožava 10, A. D. Madar 19, P. P. Gemer 5-20, V. J. Hontvarsány 20, P. S. Komárnó 50, D. G. Rokotnik 1250, V. J. Ujbars 19, I. A., M. J. Őrsújfala 20, M. P. Deáki 10, Cz. M. Janosovec 20, S. M. Jasov 50, K. E. Kurtakeszi 30, F. J. Matejovce 30, D. S. Kisölvéd 150, V. Gy. NagyKálna 50, I. S. Král-Cklumec 20, B. R. Nové-Zamky 20, M. A. V. Šarlubý 50, A. D. Madar 20, M. M. Deáki 10, K. F. Málas 10, M. G. Gúta 10, V. J. Novy Tekov 50, W. A. Tornala 20, F. R. Bajcs 10, N. V. Kéménd 20, R. M. Galsa 20, T. K. Ekel 20, N. B. Tehla 30, P. L. Csetnek 60, V. J. Kassa 20, J. L. Igló 10, P. S. Helemba 20, T. Gy. Varsány 30, K. B. Svedlár 10, K. A. Kom. Szentpéter 20, B. J. Jánok 50, K. F. Ballyán 20, K. M. Zeljz 20, O. G. Béla 10, T. J. Nagysáró 30, T. S. Beretka 10, Sch. H. Komárnó 20, J. L. Seňa 10, L. S. Tornala 40, H. J. Nemesócsa 20, B. D. Alistál 30, K. J., K. K. Komárom-Szentpéter 40, Sz. H. Nagyfödemes 30, N.-né, K. K. Megyeres 20, L. J., M. J. Gúta 100, Ref. isk. tant. Dunamocs 60, R. S. Rád 327-76, D. G. Svely Král 10, N. B. Oroszka 100, K. L. Sajógömrő 13-40, Sz. A. Opatovce 20 Kč, T. Gy. Komárnó 100.

Könyvrovat IV.

Báthoriné, Asszonyi életművészel	6—Kč
Horváth Dani, Regék a magyar múltból	22—
Marosi Arnold, Bevezetés a biológiába	22—
Pósa Lajos, válogatott költemények. Jubileumi kiadás	20—
Smiles, Takarékoság, Önsegély, Jellem	25—
> Kötelesség jellemrajzokban és példákban	25—
Tóth Tihamér. Levelek diákjaimhoz: Ne igyál!	4—
> > > Dobányzol?	3—
> > > A tiszta férfiság	10—
Zsigovics, Ami a világon ritkaság	4—
Bernhard Zs. S. J. Egy Jezsuita emlékei a kommunizmus idejéből	6—
Bodnár, Az iparostanoncok vallásoktatásáról vezérk.	6—
Hetényi, A nőkérdés	15—
Petzenhofer, A demografiai viszonyok befolyása a nép szaporodására	25—
Ravasz, Gyakorlati útmutató az elemi iskolai fiukézimunka tanításához	6—
Tunyogi, Szabad-e tovább követni Marxot?	15—
1000 szó módszere a szlovák nyelv megtanulására; e mű megjelenik 10 füzetben. Első füzet most jelent meg, egy-egy szám	3—
Zsebmenetrend Szlovenszko és Ruszinszko részére. Érvényes junius 1-től, magyar állomásnevekkel. Ára	6—

Tanító uraknak szives figyelmébe.

Nagyobb megrendelésnél árengedményt nyújtunk!

Megrendelendő: **Szent József** könyv-zenemű és műkereskedésben

POZSONY—BRATISLAVA, Lóricapú-utca 3.

Štátne Nakladateľstvo, Brátislava.

FIGYELEM!

Osehszlovák

tanügyi törvények és kormány rendeletek

Összeállították és magyarázatokkal elláták: *Vásárhelyi Károly* egyesületünk főtitkára és *Uhereczky Géza* egyesületi tanácsadó. A minden tanítóra és iskolára nézve nélkülözhetetlen tanácsadó könyv ára 50 Kč. Rendelje meg minden kártárs és gondoskodjék arról, hogy az iskolai könyvtár részére is beszereztesse.

Pályázati hirdetés. Az ekeli kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalmazása: természetbeni lakás, 16 m. hold szántó, 2 öl puhafa, 12 q párbérbuza, 100 K párpénz, stóla. Pályázati határidő július 2. Választás július 29. Személyes megjelenés előnyös, de nem díjaztatik. Az állás megerősítését után azonnal elfoglalandó.
Róm. kath. Iskolaszék.

Felvétel a košicei felső ipariskolába. A košicei fémipari szakiskola magyar első osztályába felvételnek a következő tanévre a polg. és középiskola négy osztályát végzett tanulók. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy most még előző gyakorlat kimutatása nélkül is felvételnek a tanulók. Felvilágosítással szívesen szolgál az intézet igazgatósága.

Fizetésnélküli tanító szünidőre rk. kántorhelyettesítést elvállal teljes ellátás és utiköltség megtérítése ellenében. Cím: Horváth György Nekije z. XVIII.

Állatok kitémésére természetrajzi tanszerek szállítására vállalkozik *Kunszt Károly* nyug. tanító Somorja—Šamorjn.

Pályázati hirdetés. A peredi (Bratislava vm.) róm. kath. iskolaszék helyettes tanítói állásra pályázatot hirdet. Fizetése a hitközségtől évi 100 K, 210 K lakkér, többi államsegély. Anyanyelv magyar. Határidő július 6.

Pályázati hirdetés. A deáki róm. kath. négy tanerős magyar nyelvű iskolánál megüresedett tanítói állásra. Fizetése a hitközségtől 600 K^{cs}, egy bu'orozott szoba és 140 K lakkérpótlás, a többi államsegély. Kántorhelyettesítésre képes, cseh-szlovák illetőségű, nostrifikációs vizsgát tett okleveles tanítók pályázhatnak július 16-ikáig. Deáki, z. Bratislava iskolaszéki elnökénél.

Pályázati hirdetmény. A jászói rk. iskolaszék a halálozás folytán megüresedett kántortanítói állásra pályázatot hirdet. A megválasztott kötelessége: a kettő osztott osztályok tanítása, a mindennapi kántori teendők végzése. Javadalom kettő szobás lakás, melléképületekkel kettő kerttel, a község pénztárából 1000 K, 3 köblös föld, stóla, a többi államsegély. Kérvények felszerelten (nosztrifikált oklevél, működési és illetőségi bizonyítvány) 1921. július 15-ig küldendők be. Nyilvános kántor próba július 21-én. Az úti költséget nem térítjük meg. Állás a kántorság miatt augusztus 1-én elfoglalandó. Jászó, 1921 június 19.

Az iskolaszék elnöksége,

Nyugdíjba készülők, de még teljesen munkabíró, 3½ évi kifogástalan jó működéssel, nosztrifikációs vizsgát is tett, orgonálni is képes kántortanító, valamely kisebb gyülekezeten, előkönyörgőt, esetleg kántortanítói állást elváltat. Szíves megkeresések kérelnek: Ref. kántortanító Čestice, pp. Čečejevce. Ž. XX. Košickej.

Felvétel Slovensko egyetlen magyar tanítá nyelvű tanítónő-képző-intézetébe Bratislava, Hummel-utca 4. sz., Orsolyiták. Ez az egyetlen magyar tanítónőképzőnk Slovensko és Ruszinszko magyar társadalma kulturájának fennmaradására. Magyar kulturánk színvonalának fennmaradása, állandósága és szívóssága nem egy-két tudós férfiú kiválóságától függ, hanem a családi kör művelődési tartalmától, ezt pedig a családban a nő képviseli. Magyar nőink nem elégedhetnek meg a polgári iskola tanulmányi színvonalával; nem járulhatnak hozzá, hogy magyar kulturánk eddigi színvonalá alácsússzon! Ez okból ne csak azok jelentkezzenek, akik tanítónők akarnak lenni, hanem mindazok, akik a magyar nők számára a polgári iskolánál magasabb kulturális művelődést óhajtanak. A képzőbe jelentkezhetnek — lehetőleg mielőbb — 15 életévüket betöltött, a IV. polgári vagy középiskola IV. osztályát végzett leányok. A 15 évből legfőlebb 6 hónapi korengedélyt adhat az iskolai Referát, de ezért előre kell folyamodni. Kérvények a képző elöljárósága címére küldendők. Mellékletek: születési anyakönyvi kivonat vagy keresztlevél, honi-illetőségi bizonyítvány, orvosi bizonyítvány, utolsó iskolai bizonyítvány (a IV. osztályt most végzők az év végéig az I. félévi bizonyítványt is beküldhetik.) Van internátus is. Tandíj egész évre 500 Kč, internátusi tartásdíj havi 500 Kč (van olcsóbb internát is). Felvételi vizsgálatok július 4-én és augusztus végén. Közlebbi értesítést szívesen ad az intézet elöljárósága.

Helyreigazítás. Lapunk 12. számában »A götai kartársak újabb adománya« című közleménybe tévesen került bele az, hogy az alapítvány összege 3400 Kč. Helyreigazításképpen közöljük, hogy az újabb 1000 Kč adománnyal az alapítvány összege 3600 Kč.

Pályázat. Alsószeli (Bratislavavárm.) fiókközség rk. iskolaszéke magyar tanítónő, két tanerős népiskolájánál megüresedett kántortanítói állásra július 12-ig pályázatot hirdet. Javadalma: két szobás lakás, mellékhelyiségekkel, házikert, két kat. hold 1482 □-öl szántóföld, négy szekér széna beszállítva. Stola-jövedelem. Készpénzben a hitközségtől 700 K és megfelelő államsegély. Kötelessége a reábizott osztályokat vezetni, hetenként misét, vásár- és ünnepnapokon litániát orgonálni. — Kérvények a felsőszelii plébánia hivatalhoz küldendők. Személyes megjelenés kívántatik.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.Felelős szerkesztő: **Banaí Tóth Pál.**Társzerkesztő: **Vaszió Irma.**

TARTALOM:

Vezércikk:

Nyári hangulat 353 oldal.

Dr. Takács Menyhért:

La Fontaine meséi (folyt.) 354 oldal.

Seidl Sándor:

Nem szerelünk le 358 oldal.

Egyesületi élet 301 oldal.*Szemle* 366 oldal.*Szerkesztői üzenetek.**Kiadóhivatali üzenetek.**Hirdetések.*

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola, { Komárom
Kiadóhivatal: Községi elemi iskola, { (Komárom.)

HUSZÁR ISTVÁN

KÖNYV-, PAPIR- ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉSE
KÖNYVNYOMDÁJA ÉS KÖNYVKÖTÉSZE

NITRA

Az összes engedélyezett szlovák és magyar nyelvű
tankönyvek, segédkönyvek és térképek
állandó raktára.

==
Ifjúsági és községi könyv-
tárak szállítása!

Természettani és természet-
rajzi képek és társzerek!

Iskolai szerek, füzetek, író-
szerek stb. a legjobb mi-
nőségben és olcsó áron.

Zongora; harmonium, hege-
dűiskolák, orgonahangje-
gyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által ki-
adott iskolai nyomtatványok
raktára.

Nevelő kézimunkához szük-
séges anyagok, segédesz-
közök és kézikönyvek.

● ●
Könyvnyomdai és könyvkö-
tőmunkák csinos kivitelben. ● ●

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banaí Tóth Pál.**

Társzerkesztő: **Vankó Imre.**

Nyári hangulat.

Csönd és béke honol az iskolapadok között. A tanulók serege szülőik körében élvezi a nagyszünet örömeit. A tanító is pihen. Megfeszített, idegölő munkája után meg is érdemli a pihenést. Erőt kell gyűjteni a jövő tanév bizonyára nem kevésbé megerőltető munkájához.

A tanító munkája az utóbbi években határozottan megsokszorozódott. Az új tantervek, melyek az iskoláztatás minden típusán és fokozatán bevezettek, mind több és nagyobb munkára serkentik a tanítóságot. A tanítási rendszernek ezidőszertint való meglehetősen labilitása, a kellő megvilágítás és anyagjelölés hiánya még csak fokozza a munkát, mert hisz a lelkiismeretes tanító inkább többet végez, minthogy munkájában mennyiség tekintetében a felsőbb hatóságok hibát találjanak.

A nyolcosztályos iskolatípus lassanként, úgy látszik, mégis csak épül. Ma már kiadott a részletes tanterv és utasítás az állampolgári neveléstanra, a lesli nevelésre és a női kézimunkára vonatkozólag. Ez azonban még csak kezdet, várjuk a többi tantárgyra is a részletes tanterv és utasítás rendeleti kiadását. Az irányító munkának felülről, a minisztériumtól és a referátustól kell kiindulnia és minél gyorsabb tempóban folynia, mert máskülönben az 1926—27 terminusra aligha lesz kiépítve a nyolcosztályos népiskola, amelynek ugyan a tanterven kívül van még más nagy akadálya is: a tanterem és a tanítóhiány.

Nyár van, reánk nézve a pihenés ideje. A föld népe arat, betakarítja egész évi munkája gyümölcsét. De hányan vannak még mindig köztünk olyanok, akik a pihenést nem élvezik, tépelődő gonddal, gyötrődve szenvednek. Dolgoztak becsülettel, de nem aratnak. Az iskolában kegyelemből ta-

níthattak. Most pedig nincs fizetésük. Az állampolgársági ügyről van szó, amely még mindig csak kis részben van elintézve.

A nyári szünetben ezen kartársainkra gondolunk s a hit és bizalom reménysugara arra ösztönöz bennünket, hogy újból csak kilátásra és türelemre intsük őket. Reméljük a legjobbat: a gyors és kedvező elintézését.

Figyelmeztetés.

Felhívom Egyesületünk azon tagjait, akiknek f. év előtti időből tagdíjhátralékuk van, szeptember 15.-ig írásban jelentsék be a kp. pénztárnál, hogy hátralékukat mikor és milyen részletekben fizetik be. Akik a jelzett időpontig hátralékaikat nem rendezik, illetőleg fenti nyilatkozatot be nem küldik, azok ellen ügyvéd útján végrehajtási eljárást indítatunk meg. Az egyes kartársaknál netán előforduló fontos gátló körülmény a központi pénztárral szintén írásbelileg közlendő.

Elnökség.

La Fontaine meséi.

Írta: Dr. Takács Menyhért.

Jászóvári prépost.

XI.

Ennek a józan életbölcsetségnek a típusát La Fontaine a legszerényebb bölcseletben, Sokratesben találja meg (IV. 17.), aki egyszer házat építtetvén, magára vont a egész görög társadalom kritikáját. Némelyek azt mondták, hogy a ház belseje nem méltó egy ilyen nagysághoz, mint Sokrates. Mások a ház külsején találtak kifogásolni valót, de mindnyájan megegyeztek abban, hogy a szobák kicsinyek, alig lehet bennök megfordulni. „Adja Isten — mondá a bölc — hogy ez a ház, legyen akármilyen, megteljék igaz jó barátokkal.” És igaza volt Sokratesnek, mert ezek számára a ház igen is nagy volt, oly kevesen voltak. Névleges jó barát igen sok van — hiszen mindenki annak mondja magát — tényleg azonban igen-igen kevés.

Tudnivaló dolog, hogy La Fontaine meséinek a szereplői

nem csupa állatok, vagy allegorizált növények. Magának az embernek is kijut bennök a nekivaló szerep, akár csak Aesopusnál. Megszólaltatja ő a szociális életnek különböző alakjait: nagyokat és kicsinyeket minden translatio nélkül. Valamennyi kiűnőd tárgya a jellemfestésnek. A királyról és udvaroncáiról eleget hallottunk már, miért ne kötné le figyelmünket az öreg ember (I. 16), akít mindenki kinez és gyötör: a felesége s fia, a katonák, az adó, a hitelezők, a robot. Maga jár az erdőre száraz fáért s azt a hátára kötve huzcolja hazafelé, de összeroskad a nagy teher alatt. Keservei között kéri a halált, hogy jöjjön már el és szabadítsa meg etől a nyomorult lélettől. A halál nyomban meg is jelenik és kérdi az öregtől, hogy mit akar. „Hát csak azt, hogy segítenéd fel a hátamra ezt a fát, hadd vigyem tovább.“ A közismert aesopusi meséből egy tanulságos közmondást von le a költő: „Pitot souffrir, que mourir“: inkább tűrni mint meghalni; ez az emberi felfogás.

Az élethez ragaszkodó öreg épen olyan rokonszenves, mint az a foltozó varga, aki reggeltől estig vígan énekel és boldogabb; mint a hét görög bölcs együttvéve. (VIII. 2.) Épen ellentéte neki a dúsgazdag szomszéd, aki nem énekel, csak a tallérjait rakogatja, fényesíti, őrsi s még aludni sem tud tőlük. Ha pedig este elnyomná a szender, a varga énekétől azonnal felriad. Miért is nem intézte úgy a Gondviselés, hogy az álmat is meg lehetne venni a piacon, mint az ételt, vagy italt! El is hívta magához az énekes vargát és megkérdezte tőle: „Ugyan, édes szomszéd, mondja meg nekem, mennyit keres maga egy éven át?“ „Én egy éven át? azon bizony sohasem törtem a fejemet. Nem igen tehetek félre egyik napról a másikra semmit, de ha eljön az év vége, látom, hogy mindennap megkerestem a magam kenyerét.“ „Hát egy nap mit keres?“ kérdezi tovább a gazdag. „Hol többet, hol kevesebbet, csak az a baj, hogy az esztendőben sok az ünnepnep. Az tönkre tesz bennünket. Az ember bolond dolgokat művel, egyiket a másik után. A plébános úr mindig más és más szentnek a példáját állítja elénk prédikációban. Csak nem tudunk megjavulni.“ A pénzember jót nevelt a varga naivságán és azt mondta neki: „Én magát mától fogva úrrá teszem. Itt van száz tallér, tegye el és őrizze meg jól, hogy a szükség napjain legyen mihez nyulnia.“ A szegény varga azt hitte, hogy az egész világ aranyát látja maga előtt, melyet a föld legalább száz év alatt produkált az embereknek. Hazavitte és bezárta a pincéjébe, de bezárta vele a jókedvét is. Az álom elhagyta hajlékát s gondok

ültöttek tanyát otthonában, Örökös félelem és gyanakvás közt élt. Egész nap a rejtekhelyét leste; éjszaka pedig, ha a macska megmozdult, rémület vett rajta erőt, hogy már lopják a pénzt. Utoljára is kapta magát, elment a gazdag szomszédhoz, akit már nem háborgatott az énekével és azt mondta neki: „Adja vissza a dalaimat meg az álmomat és vigye a maga pénzét.”

Hasonló jóízű humorral meséli el La Fontaine annak a falusi papnak a történetét, aki egy gazdag halottat kísért utolsó utjára nagy parádéval. (VII. 11.) Ráért az uton fontolgotni, hogy mi mindent fog magának beszerezni a nagy stóla-jövedelemből, a midőn egyszerre egy reccsenés riasztotta fel ábrándozásából. A halottas kocsin a koporsó födele föl pattan s a halottnak hitt ember kikelt a koporsóból. A nép ijedten szélfutott s a pap szépen hazakisérhette tetszhalott hívét.

Még rosszabbul jár a vaksi csillagjós, aki mindenkinek jó vendőt mondott az égi testekből (II. 13): Addig botorkált összevissza, a míg egyszer beleesett egy kutba. Nem is történt vele nagyobb baj, legfeljebb az, hogy a nép kinevette: „Szerencsétlen — így kiáltottak — te vizsgálod a csillagokat és nekünk jószolsz, holott magad a lábaidig se látsz. Hát most igyál.”

Tipikus falusi alak a molnár, a kinek fonák helyzetét annak az igazolására használja fel a költő, hogy soha sem lehet az emberek tetszésének eleget tenni. (III. 1.) A molnár elindult a fiával a közeli vásárba, hogy a szamarát eladja. Mint afféle jó üzletember, elhatározta, hogy nem fásztja ki a szamarat az uton, de hogy ürge maradjon és annál kelendőbb legyen, összekötötte a lábait, rudra akasztotta s úgy vitte a fiával kiméletesen, mint valami lámpacsillárt. Mekkora ostobaság és durvaság!

Az első ember, akivel találkoztak, majd megszakadt neveltébe. „Hát ezek — mondja — miféle bohózatot készülnek előadni? A három közül nem az a szamar, amely annak látszik.” E szavakra a molnár kénytelen volt belátni, hogy balgán cselekedett. Feloldotta a szamar kötelékeit és ta'pra állította; menjen hát gyalog. A gyaloglás nem igen izlett a szamárnak, de a molnár nem törődött vele; még a fiát is a határa ültette. Amint így haladtak, három kereskedő jött velük szembe, akiknek nem tetszett ez a látvány. Rá is kiáltottak a fiúra: „Szálljon le, fiatal ember, mert majd azt mondják az emberek, hogy lakáj megy utána ősz szakállal.” A molnár ezt is belátta; leszállította a fiút és maga ült fei a szamárra. Most meg három leány jött az úton feléjük. Az egyik hangosan rászólt a molnárra: „Szégyen, gyalázat, hogy az

a mihaszna ember elhelyezkedett a számaron, mint egy püspök s az a szegény fiatal gyerek kénytelen sántikálni utána. Egy borjú a számar hátán, aki azt hiszi magáról, hogy okos!" „Az én koromban — mondja a molnár — már nem borjú az ember.“ Nehány hasonló vágás és visszavágás után elhiite, hogy ismét tévedett és felvette a fiát magához a számar hátára. Alig mentek így vagy harminc lépést, midőn egy más kompániára találtak, amelyből valaki rájuk kiáltott: „Bolondok ezek, hogy úgy megterhelik azt a szegény szamarat, hisz meg kell gebednie; úgy látszik, a bőrét akarják eladni a vásáron.“ A molnár közel volt a kétségbeeséshez. „Meg kell bolondulni, ha az ember eleget akar tenni az egész világnak!“ — így kiáltott s megpróbált még egy módot. Leszállt a fiával együtt a számarról s úgy hajtotta azt a vásárra. Megint jött valaki szemközt, aki ezt a megjegyzést tette: „Ugy látszik, most az a divat, hogy a számar kényelmesen menjen s a gazdáit utána cammogjanak. A számar van-e azért, hogy fáradjon, vagy az ember? Ajánlom nekik, hogy rá mázlassák be... Gyönyörű számar trió!“ Erre aztán végkép elkecsereedett a molnár és azt mondta: „Számár vagyok az igaz, megvallom, de azt is kimondom, hogy a jövőben akár szidni fognak, akár megdicsérnek, akár szólnak valamit, akár nem, föl se veszem és cselekedni fogok a magam esze szerint. Ugy lesz jó.“

Költőnk úgy állítja be ezt a mesét, mintha Malherbe mondta volna el de Racan marquisnak, amidőn az Calaisban hagyván fegyvereit és csatlósait, hozzá jött megkérdezni, hogy hogyan éljen tovább. „Hát ami téged illet, követheted Marsot, vagy Ámort, vagy a fejedelmet; jöhetsz, mehetsz, rohanhatsz, vagy lakhatol a provincián; megházasodhatol, vagy apáttá lehetsz, hivattal, kormányzóságot vállalhatsz: az emberek meg fognak szólni, abban ne kételkedjél.“

XII.

La Fontaine meséiben a görög római hitregék isten-alakjainak is jelentős szerep jutott; első sorban a büntető és villámszóró, egyben könyörületes és megbocsátó Jupiternek (VIII. 20.), aki látván az emberek bűneit, az ég magasságában így fakadt ki: „Uj lakókkal fogjuk benépesíteni a világ tájait, ahol az a gonosz és minket bántó emberfaj lakik. Menj le az alvilágba Mercurius és vezesd hozzám a három furia közül a legkegyetlenebbet; hadd pusztítsa el azt a nekem egykor nagyon kedves fajzatot.“ Jupiter haragja azonban nem tartott sokáig, szigorú parancsát enyhíteni kívánta. „Óh, ti királyok, akiket ő tett meg sorsunk bíráivá, en-

gedjete meg legalább egy éjszakát elmulni a ti hiragotok és az azt követő vihar között." A könnyű szárnyú és édes szavú Isten elment felkeresni a fekete nővéreket. Tisiphoné-nél és Maegeránál kegyetlenebbnek találta a könyörtelen Alekto-t. Ezt választotta ki és Alekto annyira büszke volt erre, hogy megesküdött P utóra, hogy kiírja az egész emberi nemet s az istenek birodalmából a pokolba kergeti. Jupiter nem hagyta helyben az Eumenida esküjét; visszaküldte és a hisztig emberfajt egy villámcsapással fenyítette meg. A villám azonban éppen azért, mert Jupiter irányította, nem tett senkiben sem kárt, csak rémületet okozott az emberek között, akik térdre hullva esedeztek bocsánatért. Az egész Olympus bosszankodott s akkor a felleggүйítő Jupiter megesküdött a Styx re, hogy más viharokat fog támasztani, csak legyenek nyugodtak. Az istenek mosolygtak és azt mondták, hogy mivel ő az emberek alyja, jobban tenné, ha más Istenre bízna az új villámok elkészítését. Vulcanus vállalkozott, hogy megcsinálja s csinált is a miki kohójában kétféle villámot. Az egyik fajta mindig oda talál, ahova küldve van, a másik azonban mindig eltéved s legfeljebb a hegyek ormait sújtja. Csak ez az utóbbi származik Jupiterből. Klasszikus példája ez a mese annak, hogy bármennyire gonoszok az emberek, az isteni jószág mégis csak megkönyörül rajtuk. Ha büntet is, csak azért teszi, hogy észre térítsen és megjavítson minket.

(Folyt. köv.)

Nem szerelünk le!

Irta: Seidl Sándor.

„A siker oly láng, mely mindent megtisztít;“ Zola kevés aforizmái közül ezt az egyet jegyeztem meg magamnak. „A sikerelenség oly láng, mely mindent megemészt.“ — a nagy francia realista aperszűjének ez az esetünkre alkalmazott negatív képe. A polgári iskolai tanárok mozgalma közel van ahhoz, hogy semmitmondó csekély eredményével a mindentmegemésztő sikertelenség kátyujában megrekedjen. Nem hiszem, hogy akár 5 esztendő előmeneteli előnye az elemi kartársakkal szemben megfelelő arányszámot képviselhesen három-, ill. négyesztendős főiskola-jellegű többképzettségünk ellenértéke fejében s ez a „kártalanítás“ bármelyikünket is kielégíthetné.

A hivatalos helyen észlelt hideg fogadtatása jogos kívánságainknak új helyzetet teremtett, mely korántsem jelenthet részünkről harcbeszűntetést, hanem csak egy újabb haditerv kidolgozásának

szükségességét. Mielőtt ennek feltételeit preciziroznom, felvetem a kérdést, mi is mozgalmunk elapadásának s a főbb hatóságok által elfoglalt kedvezőillen álláspont kézenfekvő oka? A válasz egyszerű.

1. Viszonylagosan csekély számunk;

2. Osztrák képesítésű kartársaink kisebb kvalifikációja;

3. A polgári iskolai tanerők egységes státuszának principiuma, amelyhez a kormány feltétlenül ragaszkodni látszik.

Ha ezt a három akadályt megdönthetetlennek tételezzük fel, úgy csak a következő újabb alcélok kitűzésével közelíthetjük meg a végső eredményt:

1. Megszerezzük a hasonégyesületek (szlovák középiskolai tanárok egyesületét, magyar ill. szlovák áll. Tanítóegyesület, egyetememes áll. tisztviselői szövetség, stb.) támogatását; vagy

2. együtt küzdünk osztrák képesítésű kartársainkkal (biztosított előnyünk megtartásával) a polgáriskolai tanerők egyetememes kedvezőbb fizetési és minősítési pozíciójáért; avagy

3. kitörekszünk a polgáriskolai státuszból.

Megjegyzem, hogy a 3. alternatíva éppenséggel nem fiktív, miután ezzel a megoldással — látszólag — a kormány is rokonszenvez. Az így várható eredményben persze csak kevesen (egyelőre kevesen) részesedhetnének. Ilyformán azonban a 3. pont alatti megoldás nem is megoldás, mert egy privilegizált külön-csoportot teremtene, holott mint szolidáris testület csak általános orvoslásban nyughatunk meg. Emellett a polgáriskolai akszidensek egyáltalán nem biztosak abban, hogy dotációjukat majd a teljesített munka után kapják s nem — mint most szokás — sérelmesen értékelt kvalifikációjuk szerint.

Ha a közoktatásügyi kormány a harmadik alternatív megoldással megpróbálkozik, úgy ez ellen senki sem tiltakozhatnék, de sem a sérelem általánosságát, sem a meglevő szolidaritást ez nem szüntethetné meg, miért is a magyar képesítésű polgáriskolai tanárság összességének érdekében harci célul csak a két első megoldás jöhet számba. Az 1. szám szerinti megoldás csupán a memorandumban foglalt kívánságainknak teljes fenntartása esetében illetékes. Ám a teljhatalmú miniszternek e sorok írója előtt kifejezett álláspontja szerint a csehszlovák republika tanügyi politikája nem reflektál az osztrák képesítésnél magasabban kvalifikált polgáriskolai tanerőkre, számára a magyar főiskolás nosztrifikáció főlősleges luxus, ennél fogva az utóbbival bíró tanerők úgy szerepelnek a polgáriskolai státuszban, mint a jogvégzettek pl. a jegyzői karban, vagyis az utóbbiak ellátását élvezik s távolról sem

gondolhatnak arra, hogy kvalifikációjuknak megfelelően külön státuszt képezzenek a státuszban. (Ez mindenesetre új, szokatlan felfogás, mert volt elég közintézmény, amelyben több státuszra voltak oszolva a tisztviselők. Így volt a régi Magyarországon a középiskolai tanszemélyzet is 3, a polgáriskolai 2, a felsőbb leányiskolai is 3 státuszra oszolva) Ugyanakkor elismerte a miniszter azt is, hogy teljes jóhiszeműséggel szereztük meg a mai tisztviselő-hierarchiában feleslegessé vált többképzésünk, amiért minket anyagi és erkölcsi veszteséggel büntetni nem szabad.

Dehát az első felfogás konok elvi alapon realizált tény, a másik talán egyoldalú, habár nemes, konciliáns magánvélemény — a valóság pedig az, hogy ezen az alapon a célhoz vezető út gödrös, hepehupás, tekervényes, a siker pedig több, mint bizonytalan. Maradna tehát a 2. számú megoldás: a külön törekvésekről való ideiglenes lemondás s együttműködés az osztrák képesítésű kartársakkal anyagi és erkölcsi helyzetünk javítása céljából. Két körülmény biztat itt sikerre:

1. az osztrák képesítésű kartársak jelentékeny száma,
2. a szenátusnak 1922 júl. 13-án hozott határozata, amelyben felszólítja a kormányt, hogy törvénytervezetet nyújtson be, amely a polgáriskolai tanerők illetményeit véglegesen rendezze s amelynek keretében külön kivánságaink honorálására is tehetünk kísérletet.

Az utóbbi mozgalmat az új középiskolai reform is kedvezően befolyásolhatja. Ennek keretében emelkedik a tanítók előképzettsége s így valószínű, hogy a polgári iskolai képesítés nivóját is emelni lesz szükséges, mi által a B) csoportba való soroztatás esélyei emelkednek. Ha ehhez még több tanulmányunk rekompenciója is kerül, úgy jogos követelésünk teljesedésének remélt határát kielégítően megközelítettük.

Akármelyik megoldást választja is a f. évi április 14-én tartott kongresszusra: on megalakult érdekszövetség, szükséges, hogy ez a határozat mielőbb döntő valósággá érlelődjék. Az elért eredmény nem olyan, hogy a további cselekvést feleslegessé tehetné. A leszerelés nem igazolná a mozgalom megindításának komoly tudatosságát, nem volna férfias, de mindenesetre lelkiismeretlenség a felkeltett várakozásokkal szemben. A vezetőség legyen azon, hogy a munkára hajlamosakkal ismét megtalálja az érintkezést s megszervezze a további harcot. Harc nélkül nincsen győzelem s s az első kudarc még nem zárja ki a végső diadalt.

Egyesületi élet.

A gömöri és nógrádi tanítók közgyűlése.

Homályban a láthatár. Sehol semmi fény. Majd a kicsi falu egyik ablakában kigyúl a mécses. Azután visszhangképpen itt is ott is, több kis ablakban világot gyújtanak s a világosság munkára serkenti a házikók lakóit. Óh, mily megkapó látvány, amint az égő mécses száma fölszaporodik. Van olyan házikó is, ahol alig gyúl fény. Tán ott nem laknak? Dehogy! Ott is laknak, de a ház lakói valami ok miatt késlekednek. Látják a többi égő mécsset, pár pillanatra gyönyörködnek is benne. De vagy későn gyújtják, vagy csak pislogva ég a mécsük lángja, mit jóformán alig látni.

Mi is sötétségben jártunk. Lelkünk vágyott a világítófény után. Mig egyszer csak ott, délen, hol az öreg Duna hajjai csókolgatják az ősi partot, fáklya gyúlt. A lelkes, kis csapat élesztette a fényt, hogy ki ne aludjék. Sőt magasra tartotta azt, hogy meglássák az egész ország tanítói. S mivel a fáklyát saját szívükbe mártották s a lelkesed's szent tűzével táplálták, nemsokára meglátták azt fölben. Megláttuk mi is. Néztük a komáromi fényt és gyönyörködöttünk benne. Lelkünk hírja felzendült s mi is fáklyát gyújtottunk a magunk szűkebb körében s mikor megerősödtünk, odavittük égő fáklyánkat a komáromihoz, hogy fényesebbé tegyük azt, meg a mienket is.

Sok házikóban még most is csak pislog a mécses. De azért ott tartunk, hogy mindnyájunknak világít a fáklya fénye. Talán olykor lobog a fény, amikor kegyetlen vihar éri. Fő, hogy ég s mutatja nekünk az utat, amelyen járnunk kell. S ime a szívünk megérzi és megérti, melyik a járható ösvény, mely odavezet a szent cél felé: a tanítói boldogulás felé. És mi megyünk bátran, ez uton fölemelt homlokkal, mert fáklyánkra az igazság, a szeretet, a munka van fölírva.

Fokozott érdeklődéssel indultunk el július 3 án, a „Gömör“ és „Nógrádi“ kerületnek Csilizföldön tartandó együttes közgyűlésére. A híres fürdőhely ózondús levegője s gyönyörködteő parkja sejteni engedte, hogy kedves napunk lesz. A tartalmas tárgysorozat pedig növelte bennünk a nap fontosságának érzését.

A válaszmányi ülések s előértekezlet után fél 10 órakor

szívből jövő, közvetlen szavakkal nyitotta meg a közgyűlést Schmögner János, szeretett elnökünk, a nála megszokott alapos-sággal, a kartársi szeretet s a közös célra való önfeláldozást mutató megnyilatkozással. Üdvözli a jelen levő Uram János rimaszombati tanfelügyelőt, a kartársakat, vendégeket, majd fontos jelentéseket tesz. Tankönyvirásra, illetve pályázatra buzdítja az író kartársakat. Azután referál a fordulat előtti ált. tan. egyeslet liquidálásáról, illetve vagyonának átvételéről s elosztásáról. Ennek kapcsán előadja, hogy Rimaszombat városa a régen, tanítói internátus céljára felajánlt telket bármikor hajlandó biztosítani, ha arra szükség lesz. A polgármester ezen átirata megőriztetik s jegyzőkönyvünkben is meg lesz őrkítve.

Azután Oswald Emil a nógrádiak elnöke teszi meg előterjesztését. Jelenti, hogy mivel Konss József az elnöki tisztségről lemondott, ő mint alelnök vette át az ügyek vezetését.

Sajnálatlalt vettük tudomásul, hogy agilis titkárunk, Stefanyák Róbert betegsége miatt a közgyűlésen nem jelent meg s így helyette a titkári jelentést Molnár János kartársunk írta és olvasta fel. Kiemeli, hogy egyesletünk az elmúlt évben is folytatta nemes, emberbaráti cselekedetét az özvegyek s árvák segélyezésével Fájóan állapítja meg, hogy felekezeli kartársaink fizetése még ma sincsen törvényhozásilag biztosítva, csupán rendeletekkel. Sajnálkozását fejezi ki afelett, hogy orsz. közgyűlés ez évben nem lesz.

Az egyesületi életre való nevelés c. tételről előadást tartott Papp Dániel nemesmartonfalvi kartársunk. A szeretet és munka szerinte azon sarokkövek, amelyek jelzik a helyes irányt. Dolgozni hív az egyeslet, — úgymond — hogy megtaláljuk az utat, amely a tanítói boidoguláshoz vezet. Nemcsak jó vezetőre, hanem hű munkásokra is szükség van, hogy a cél könnyebben s biztosabban elérhető legyen. S hogy ki ne fogyjanak az aktív egyesleti tagok, szükség van ezek nevelésére. Tény, hogy a tanítótság jobb jövőjét csakis az egyesülés útján vívhatja ki, hiszen az egész magában gyenge. Szükséges, hogy minden tag tevékeny legyen. Fontos kellék az egyesleti életben a közfegyelem. Ennek a pillére az alapszabály. A tagok kötelességüket benső ösztönből teljesítsék. Az egyesleti élet ébren tartására jó eszköz a folyóirat, de még jobb a közgyűlés. Itt érzi át minden tag a közös céll s közös érdeket. Közgyűlésünk a kimerülő, élvezetes munkáért könyvünkben kívánja köszönetét kifejezni.

Majd Molnár János lekenyei kartársunk olvasta fel a „Hogyan lehet a népiskola a józan szocializmus magvetője“ c. tételről írt

értekezését. Leírja a szocializmus történetét jóformán a világ teremtésétől kezdve a mai napig. Az önértéket nem elnyomni, hanem fejleszteni kell. A növendék szeresse meg a munkát. Fejlesszük ki a gyermek lelkében az összetartozandóság tudatát. Az iskola egy kis társadalom, hol igazi érdem a munkásság. A növendékek mindnyájan egyenlő joguak, de egyenlő a kötelességük is. Az olvasókönyvek darabjai olyanok legyenek, melyek a munkát, az igazi értéket s a társas élet fontosságát dicsőítik. A szocializmus elmélete azonban nem való az iskolába. Becsületes, művelt, de másokat is becsülni tudó, önálló gondolkodású polgárokat kell nevelnünk. Az értekezés oly gondgal, alaposan van megírva, hogy dacára hosszúságának, ébren tartotta figyelmünket 1 és fél óra hosszáig. Közgyűlés köszönetét könyvben kívánja megörökíteni s azonfelül kívánatosnak tartaná, ha e tanulmány külön füzet alakjában is megjelenék.

Osvald Emil a nógrádiak nevében bejelenti a nógrádi kerület feloszlását s azon óhaját, hogy ők a gömöriekhez óhajtanak csatlakozni. A gömöriek nem akarják a nagymegye szerinti átcsoportosítást, sőt föltétlenül a régi keretek közt akarnak maradni. A régi tűzhelyet, melyet elődeink sok fáradsággal alapítottak, nem hogy megbontanánk, — mondják — sőt élesztetni akarjuk a kartársi szeretet lángját, hogy az még fényesebben égjen. Így aztán a közgyűlés kimondotta, hogy a nógrádiak kézszorítását szeretettel elfogadja s elvárja a nógrádi tagok tevékeny részvételét az egyleti életben. Megalkottuk tehát a „Gömör Nógrádi“ kerületet, melynek egy elnöke lesz, a nógrádiak pedig a vezetőségben egy alelnöki, titkári, aljegyzői s 2 választmányi tagsági helyet kapnak. E helyekre a jelölést nyomban be is jelentik. A volt nógrádi kerület vagyonát átadja az új egyesületnek.

A következő pont a „Tanulóink túlterhelése“ c. vitatétel volt, melyhez úgy, mint más tételhez is Uram János tanf. és többen hozzászóltak, de éppen a tétel fontossága miatt, e tárgy jövő évi közgyűlésünkre újra kitűzetik.

Azután Stubendek Alajos pénztáros olvassa fel jelentését, melyből kitűnik, hogy gömöri egyletünk 186 rendes tagból áll. A múlt évben segítyezésekre fordítottunk 2600 koronát. A mostani közgyűlés pedig ugyane célra 1400 koronát javasol kiosztani.

Az egyesület tiszteletbeli tagokká választotta Koss József és Falvai János kartársakat.

A kegyelet hangján emlékezik meg Demeter Lajos rozsnói nyug. kartársunk elhunytáról.

Végül Elnök indítványozza a tagdíjak szigorú behajtását, valamint azt, hogy a közgyűlésekről igazolatlanul távol maradtak 20 korona pénzbírsággal sújlandók a segélyalap javára, mit a közgyűlés el is határoz. Továbbá azt, hogy a tanító megválasztásának napjától kötelezett tagja legyen az egyletnek.

Az érdeklődés a közgyűlés végéig élénk volt s d. u. 2 órakor a fehér asztalhoz vitt utunk, hol kedélyes társalgás és 150 terítékes közebed mellett pecsételgettük az egymás iránti szeretetet s a nógrádiakkal való frigyét. Az ebéd végével tombola volt s több felköszöntő hangzott el. Majd Lovcsányiné: György Jolán kartársnőnk közvetlen, megkapó szavakat intézett hozzánk. Önkénytelenül kinyílt a tárca zsebünkben s néhány perc alatt kartársnőnk mintegy 600 koronával tett tányért tett le az elnökség asztalára az özvegyek segélyezésére.

Gömöri kerületünk ismét megmutatta, hogy tud lelkesedni az egyesülés eszméjeért. Az egyesülésbe vetett hite élő hit, mely előbb utóbb megtermi a maga gyümölcsét: a tanítótság erkölcsi és anyagi elismerését Bizonyosság erre a lefolyt közgyűlés, mely impozáns voltával feledhetetlen nyomokat hagyott lelkünkben s becses emlékekkel gazdagította emlékeink örömnapiainak számát, melyek a tanítói életben úgyis ritkák. A gömöri kerület lelkesedésének fáklyája ismét oly lobbot vetett, mely messzire ellátszik, hogy más kerületek is kövessék nemes példáját.

Gáspár János.

Tanítógyűlés Léván.

A levicei Tanfelügyelőséghez tartozó tanítótság az áll. Tanfelügyelőség felhívására július hó 4-én tanügyi értekezletre gyűlt össze, hogy a folyó évi ügyeket megtárgyalhassa. Az értekezlet Hrúz Samu levicei áll. tanfelügyelő a tanítótság szépszámú részvétele mellett nyitotta meg. Bemutatja Suchy Václav a XVIII. nagygyűlése orsz. tanfelügyelőjét, mire ez rövid pár szóval szlovák nyelven fejtette ki jövelele célját és üdvözlölte a kerület tanítótságát. Hrúz tanfelügyelő magyar nyelven tolmácsolja a min. referens szavait, majd leadja referációját, mely a következő: „Tudja azt minden tanító, hogy munkájáról a tanév végén számot kell vetnie. Ezek között legelső az önbírálat. Büntül rója fel, hogy sok iskolából hiányzik a szeretet. A fegyelem túl szigorú — katonás. Ajánlja az iskolák látogatását. A szigorú fegyelmezést, főleg a bot mellőzését ajánlja, mert ez nem fejleszt szeretetet az iskolában. Örömmel látott inspektori idején oly iskolákat, ahol a fegyelmezés a

szeretet jegyében folyik. Mindezek után rátért az olvasás tanítására Hangsúlyozza a szép és értelmes olvasás gyakorlását. Az írás tanításánál ajánlja a szép és helyesírás gyakorlását, melynek alakilag is szépnek kell lennie. A fogalmazásoknál nagy haladást tapasztal, csak a módszer ellen tesz kifogást. A logikus és fejszámolásra hívja fel a hallgatóságot. Ne tanítsunk kifelé, hanem befelé. „Keveset, — de jól!” A besz. és ért. gyak. tanítása még mindig a régi katekirális módszerben történik. Ma ezen tárgyat a rajz, mese, szavalás, ének, zene bevonásával kell tanítani, hogy azt kedvelté tegyék. A honismeret tanítását még mindig összetévesztik a földrajz tanításával. Ezt látottak, hallottak alapján, kirándulásokkal kapcsolatban kell tanítani. A földrajz tanítása már haladást mutat. A polg. neveléstan tanítása még sok kívánni valót hagy maga után. A torna és rajzoktatás hiányaira nem is tér ki, mert ott nem sok a kívánni való, miért is felhívja a tanítóságot a július hó első felében rendezendő tanfolyamra. Az ének tanítása eléggé intenzív. Mindezek után figyelmezteti a hallgatóságot a tantermek, folyosók, iskolakörnyéke tisztaságára. Az iskolai igazgatóságok adminisztrációs és lelkiismeretes vezetésére hívja fel. Tapasztalata nyomán nagy haladást látott már eddig is, ami buzdításul szolgál a jövőre is. Visszatérve a kiállítás fontosságára, felhívja a tanítóságot annak tömeges látogatására a gyermekekkel együtt. Okuljanak, tanuljanak; szűrjék le konzekvenciákat a saját szempontukból. Az értekezlet az elnöklő tanfelügyelőnek köszönetet szavaz és az előadottakat tudomásul veszi. Következett a tárgysorozat, amely a következő: „A testgyakorlás tanítása a polg. iskolában“, előadó: Belúch Imre barsendrédi tanító. Szép előadásában felkeltette az érdeklődést a modern tanítás iránt, hogy az egy legközelebbi tanfolyamon bemutaltassék. Érdekesítő előadásáért a hallgatóság jegyzőkönyvi köszönetet szavaz. Következett: „A nevelő kézimunka tanítása a nép- és polg. iskolában.“ Előadó Akúcs István bajkai áll. tanító. Propagáló-informáló előadását az értekezlet jegyzőkönyvi köszönettel örökli meg. „Rajztanítás az elemi népiskolában“. Előadó: Székely Béla alsószecsei tanító, kinek lelkes és beható értekezését az értekezlet jegyzőkönyvi köszönettel honorálta. Végül: „Az egységes részletes tanmenet bevezetése a lévai kerületbe“. Előadó: Hagarc Béla oroszka tanító, kinek lelkes és beható értekezéséért, szép és érdekesítő előadásáért jegyzőkönyvi köszönetet mond az értekezlet. Indítványozza, hogy a jövő tanév elejéig egy összhangzó tanmenet készíttessék, melynek összeállítását egy bizottságra bízna. A

bizottság meg is alakult, melynek elnöke Deák Adrész lett. Tagjai: Ballagi, Csorba, Pekarik, Vida Róza, továbbá Akúcs J., Szarka, Hagara, Kömlei, Csapó, Tax M., Székely Jolán, Székely Béla, Belúch, Király M. és Váradí Gyula lettek. A tanf. ajánlja, hogy ezen ügy a ker. gyűlésen is szóvá tétessék. Könyvités céljából lépjenek érintkezésbe Hulják Pál csejkői ig. tanítóval, ki az egységes tanmenet kiadásának a kezdeményezője volt. Legvégül ajánlja a „Cs. törvények és Rendeletek“ c. könyv megrendelését és az „Abe“ Index vezetését.

Mindezek tudomásulvétele és megszívlelése után a hallgatóság újabb tapasztalatokkal megrakodva vonult vissza tartózkodási helyére.

Jelenvolt.

Tanítói és tanári zsebnaptár az 1924—25. tanévre. Az Elnökség megbizásából kifolyólag ez évben is kiadjuk a tanítói és tanári zsebnaptárt érdekes, hasznos tartalommal és némileg javított formában. Az elnökség határozata szerint minden rendes tagunk sekk mellékelésével megkapja a zsebnaptárt aug. második felében. Kivételt csak az indolens, vagy hátralékkal bíró kartársaknál tesszünk, akik közül többen a tavalyi zsebnaptár árával is adósok. A naptár jövedelme teljesen a kp. tanítói segélyalapot illeti. A naptár ezévi szerkesztői: Banai Tóth Pál és Vásárhelyi Károly.

Értekezlet. Kovács Alajos kp. elnök júl. 5-én Komárnoban járt, mely alkalommal a Kp. vezetőség jelenlevő tagjaival értekezletet tartott. Ez évi Kp. gyűlésünk okt. elején lesz Komárnoban. Megdöbbenéssel töltötte el a jelenlevőket a Kp. pénztáros jelentése, amely arról szólt, hogy tanjaink hátraléka immár 80 ezer koronát tesz ki. Hogyan képzelik kartársaink egészséges, eleven egyesületi élet megszervezését ekkora indolencia mellett?

Tanügyi kongresszus az orsz. kiállítással kapcsolatban. Dr. Bezák István, bratislavai főreálisk. tanár az orsz. tanügyi kiállítás propaganda-bizottságának elnöke, a tanügyi kiállítással kapcsolatban nagyszabású szlovenszki tanügyi kongresszust rendez, amelyre meghívta Egyesületünket is. Az elnökség néhány kartársat már ki is jelölt a rendezőbizottságba tagokul.

Szemle.

A košicei kerületi elemi iskolai kiállítás tanulságai.

A Referát vonatkozó rendelkezése a košicei II. sz. tanfelügyelőség hatásköre alá tartozó moldvai és gelnici járások elemi iskolái, továbbá a

kosicei magyar tanítási nyelvű Hunyadi u. áll. el. iskola együttesen ez utóbbi intézet három tantermében június hó 23–30-ig rendezték iskolai kiállításukat. A kiállítást az iskolák látogatása miatt hivatalos úton levő dr. Simeček tanfelügyelő helyett dr. Vargóczy János igazgató nyitotta meg. Az izléses, sőt itt-ott művészes elrendezés, valamint a kiállított női kézimunkák gondos tisztasága, a fiúk slójdje és az irkák feltűnő rendes és szép külseje és értékes tartalma minden látogatót kellemesen meglepett s mind a szülők, mind a tanúghoz értő kollégák és felsőbb iskolák tanárai részéről a legteljesebb elismerést vívta ki. Mindezeknek igen megörült a rendező bizottság, hanem mégis van egy-két jószándékú megjegyzésünk.

Kedves Karfársaink! Mi, akik a kiállításra beküldött szebbnél-szebb munkákat igyekeztünk tetszetős összeállításban bemutatni a szülőknek és az érdeklődőnek, nagyon sajnáljuk, hogy nem volt szerencsénk személyesen a tankerület összes tanítóhoz! Úgy lett volna e kiállításnak valóban pedagógiai sikere és haszna, ha az ott látottakban együtt gyönyörködhattunk volna, és egyes kiválóbb gyermekmunkák kivételét, eredetiségét és anyagát észrevétlenül megtanulhatták volna és az azonos tantervi anyag lehetőleg egységes kivételében a tapasztalt ellérésekre, hibákra vagy túlhaldolt álláspontra néhány szelid szóval fel tudtuk volna hívni az érdekeltek figyelmét. Lehet, hogy a nagymérvű elfoglaltság, lehet, hogy az engedély késése, lehet, hogy az útiköltség nagysága volt az oka, miszerint a kiállító 38 iskola tanítói közül is csak 3–4 községből jöttek el. Mindezen okokat meg kell szüntetni a jövőben. Iskolai kiállításokat csak akkor rendezzünk, mikor az osztálytanítás nagy gondjától már megszabadultunk s azokra egy napon a tankerület egész tanítócsapata behívandó, hogy személyes benyomásokat szerezhessenek. A nemes versengésnek feltétlenül az iskola, a tanítás fogja hasznát venni.

Hogy tehát a mi rendező bizottságunk a lap hasábjain helyet kér, ez azt jelenti, miszerint egy iskolai kiállításról nem elég olyan referátát közölni mint egy másnemű kiállításról, egy kis szakzerű beszámolást sem kell unalmasnak venni, hanem sokkal inkább gondolkozni kell azokon.

A mi tankerületünkben körülbelül 75–80 elemi iskola tartozik s ebből a nagyszámból mindössze 38 iskola vett részt a kiállításban több-kevesebb munkával. Vajjon mi lehet az oka a nagyobbik fél elmaradásának? Egyik kollégánk azt írta, hogy kis faluja szegény; a szülők nem adnak pénzt sem rajz-papírra, sem női kézimunka anyagra. A másik azt jelentette, hogy szép és értékes munkákat azért nem küldhet, mert a szülők féltik. Nem bíznak abban, hogy senmi el nem vész. Más melegséget egyelőre nem hallottunk.

Na most már feleljünk ezekre a melegezőzésekre! Ha a szülők szegények és drága kézimunka anyagra nem áldozhatnak: mutassa be az iskola a foltozást, a faluban végzett kézimunkákat, ami tehát semmi különös kiadásokat nem kíván. Igen ügyesen megfejtette e nehéz kérdést a novočany r. kath. el. iskola, amikor a köztetszést aratott házivásvon kézimunkáit küldte be. Ugyanígy tett a čečejevicei iskola is. A fiuk slójdjénél már talán fel sem merül a pénz-kérdés. Az agyag a határban feltalálható, vessző is van a mogyoróbokrokon. Nagyon szép agyagmunkákat küldött a poproci iskola, ahol a lakkozással egészen megelevenítették az agyagukat. A medzevi és krompachy iskolák gondos agyagmunkái is más hatást értek volna el egy kis lakkozással. Igazgató urak ne sajnáljanak néhány fillért ilyesmire költeni! A nyers vessző feldolgozásában a stará-vodai iskola tűnt ki legjobban. A S. išký Mnisek német tannyelvű áll.

el. iskolája a famunkákat is felvarrta kék papírra. Igen szépen mutatott és megkímélődött a nézők fogdosásától. Hogy pedig még rajzpapírra sem adnak pénz a szülők, az sem akadályozhatja meg a rajztanítást, mert az I. és II. o. gyermekek rajzoltjának palatáblára, földre, homokba, agyagba. Csak házak falára, meg kerítésekre nem! A III. VI. osztályosok pedig bármilyen színű, de tiszta pakolópapírra, lisztes papírzacsokóra; hiszen a világbíró Munkácsy Mihályunk is a gyatuforgácsból kihalászott fadarabkákon kezdte művészetét. Általában tehát megszívlelendő, hogy sohasem az anyag drágasága teszi értékessé a gyermek munkáját, hanem az azokból kitűnő ötlet és kidolgozás. Klasszikus példát mutatott be erre a házi iskola, hol bizony nem színes drágakövekből, hanem fehéres és tarka babból rakták ki a legredetlibb asszonyi és férfi alakokat. Otletük dicsegetre méltó. Ami a kiállításra küldött tárgyak biztonságát illeti, az természetesen bizalom alapszik. Elveszhet már valami a postán is, ezert legjobban mindenkor személyesen hozni-vinni a tárgyakat. Sok kellenetlenségől megmentenénk magunkat és el sem törne az a sok szép agyagmunka sem. A szevélyes bejelentés azért is kívánatos, hogy a helyi rendezőbizottság munkáját is megkönnyebbítsék és az elrendezést illető kívánságaikat is azonnal előadhassák. A krompachy kollegák ezt jól sejtették is igen okos dolog volt egyik ügyes kartársukat személyesen elküldeni.

Miután a tanügyi kiállítások egyrészt a laikus közönségnek, másrészt a hozzáértő szakembereknek rendezetnek: szükséges, hogy a kiállítási anyag elrendezése is e két fő célt szolgálja. A falakra, az asztalokra azaz a feltűnőbb helyekre helyezendők a legszebb munkák, míg a pedagógiai haladást tanúsító rendszeres tanmenet osztályonként s füzetenként egy szerényebb asztallán is elérhető. Így a halás is megnyerhető és a tananyag pedagógiai feldolgozása is kéznél lesz.

Lépjünk hát be most már mint tanítók az első terembe! Itt a kosicei Hunyady-u áll. el. iskola gazdag anyagú, finom, gonjos kidolgozású női-kézimunkáit, továbbá a fiú s leányosztályok rajzeit, papír s agyag készítményeit láthatjuk.

A nagyszámú látogatók elismerését jóleső ö ömmel könyveltük el. Azonban az elrendezéskor észrevettük mi magunk is, hogy a falakról csak a tiszta fehéres rajzpapírra rajzolt figurák látszottak batásosan, míg a szürke és zöld rajzpapír szinte elnyelte a rajta levő alakokat. A most lefolyt tanévben kötelező tantárgyul újra bevezetett papír és agyagmunkák igen nagy eredményre jogosítanak, mert nagyon kedvező alkalmat adnak több tantárgy koncentrálására, valamint a gyermekeknek szinte a vérökben levő cselekvési ösztöne tervezésre, kidolgozásra, szóval a legigazibb alkotómunkára.

A 2. és 3. tanteremben a vidéki el. iskolák által beküldött anyag volt kiállítva. Gazdag anyagukkal és tiszta, szép munkáikkal különösen kitűntek a medvei, krompachy, turnai, poproci, gelnci, moldvai és hrbovi iskolák. A szorgalmas munkálkodást, a jó ízlést és a tisztaság-szeretetet tanúsította minden darab. Örülünk, hogy egy kiváló rajzos turnai VI. o. gyerek rajzát maga a tanfelügyelő úr igazolta, viszont u. azon iskola egyik V. o. tanulójának katonatiszti fejrözei iránt általános volt a kételkedés. Kérjük azért az összes kartársakat, hogy el. isk. kiállításra csak elemi iskolás gyermek rajzait szíveskedjenek beküldeni. Ugyanezt kérjük a papírkivágásoknál is, mert ott is a teljesen művészi tájkép benyomását keltő ragasztásokat gyermekmunkának még nebezhogadták el. A safaragásnál is nagyon csóválták a fejöket a szakértők. Szíves-

kedjenek tehát jó szívrrel fogadni ezt a kérésünket, mert a jövőben szigorúbban megvizsgáljuk mi magunk is a kiállítandó munka milyenségét és ha nem igazolódik be az ilyen fellépőn szép, nehéz és művészi tárgynál a gyermek különös képessége: a munkát félre kell tennünk — saját érdektől. Ugy szintén félre kellett tennünk annak az iskolának a rajzait is, amelyek még ma is a pontozott rajzfüzetnél maradt. Lehet, hogy abba az 1sten háta mögötti kis faluba nem jutott még el a modern rajztanítási eljárás, de hát éppen ez a tanügyi kiállítások legkézzelfoghatóbb haszna, hogy újat lát, újat tanul ott, aki végigszomléli.

Most pedig ülünk le egy szerény kis asztal mellé, amelyen irkák vannak s lapozgassunk bennök. Azonnal észrevesszük azt, hogy egyik kolléga vagy két ujjnyi margót, a másik nem. Mi a margósok pártján vagyunk, mert: a fordításnál nem fog eltörölni egyetlen szó sem; továbbá a kényszerült szótagolás a margón még csak könnyen igazítható és valahogy izléseesebb külsőt is mutat a dolgozat, ha a sorok egy szépen begyűrt margóvonalig érnek és nem fukaron a sor legvégéig, esetleg az írásztalig. Tapasztaltuk azt is, hogy dacára annak, miszerint Ježo — Banai tantervben határozottan jelezve van, hogy az I—III. o. rendes négyvonalú irkába írjanak: igen sok iskolában a III o. gy. már egyvonalas irkába írnak. Természetesen a szép és szabályos írás rovására, mert az egyik aránytalan nagy, a másik pedig alig olvasható apró betűket ír. Az egyvonalas irkát elég elővenni a IV. o. második felében.

Sok irkában nehéz észrevenni, hogy az a dolgozat másolás-e, diktálás-e vagy fogalmazás-e, azért kívánatos minden írásbeli munka szabatosabb jelzése, pl.:

I. sor:	I. Feladat.	Košice, 1924. IX/3.
II. sor:	Másoljuk le a kis ábécét!	
Vagy pl.:	III. Feladat.	Košice, 1924. IX/20.
	Írjunk emlékezetből 8 fiú-, 8 leánynevet!	
Vagy pl.:	VI. Feladat.	Košice, 1924. X 14.
	Írjuk le diktálás után a következőket:	
Vagy pl.:	VIII. Feladat.	Košice, 1923. X/30.

Feleljünk írásban a táblára felírt kérdésekre!

Mert, ha az egyes dolgozatok előtt ilyen szabatosan jelezve lesz az osztály teendője, akkor bárki veszi a kezébe azt az irkát, azonnal megérti, hogy miért szebb és hibátlanabb a másolási munka a többinél. Még a gyermek nevét is jó odairatni minden dolgozat alá, hogy egyrészt gyakorolja, másrészt pedig a neve aláírásával mintegy a felelősség érzetét is felüljéja magában. A gyermek ugyanis szereti nevét ide-oda írni. Ezt már csak inkább az irkájában töltsse ki ezt a kedvét, mint a falakon vagy a kerítésekben!

A javításról és osztályozásról már a múlt évben volt szó. A komáromi községi el. iskola javítási eljárását bizonyára sokan követik. Csak ismételjük azért, hogy az I—III o. aránylag egyszerű, könnyű és rövid dolgozatait ott az iskolában a gyermekek előtt volna leghasznosabb kijavítani. A IV—VI. o. gyermekek minden eredeti dolgozatot az irka baloldalára írjanak s a jobb oldalon javítsák ki. Az osztályozásnál legalább két jegyet adjuk; az egyik a külsőt, a másik a belső értéket jelezze.

Rendezőbizottságunk mindezek szives megfigyelésére kéri a kartársakat és ismétli, hogy egy-egy tanügyi kiállítás fgyemes megnézése igen nagy haszonnal jár minden kartársra. Ha tehát a jövőben újra kell iskolai kiállítást

rendeznünk, fordítsuk hasznunkra a most látott s ajánlott tapasztalatokat. — A košicei iskolai kiállítás rendezőbizottsága megbízásából írta:

Vízecs Ferenc áll. tanító.

Nagygye gyének tanügyi kiállítása Zólyomban.

A helyi, járási kiállítások után a nagygye gyei kiállítást rendelte el a népjóléti minisztérium, melynek eleget téve nagygye gyének június hó 15—17 között fényes ünnepségekkel tartotta meg Zólyomban. A kiállításon 12 tanfelügyelőség képviseltette magát és beszámolt 5 évi sáfárkodásáról. Az eredmény várakozáson felüli volt. Minden tanfelügyelőség 2—3 delegátust küldött a kiállításra. A lévai tankerületből Lučanszky igazgató a polg. isk. részéről, Huljak igazgató a szlovák el. iskolák részéről és Csorba tanító a magyar elemi iskolák részéről lett kiküldve a kiállításra, akik egyúttal a tanfelügyelőség kiállított termét és annak fáradságos munkáját is vállalták magukra. A kiállítás az áll. polg. iskola összes termeiben folyt le. A megnyitáson jelen volt Planbarš miniszteri kiküldött, Suchý orsz. tanfelügyelő, az összes ker. tanfelügyelők és a nagyszámú tanfőtárság. Az ünnepélyt Joska tanfelügyelő nyitotta meg, melyre Suchý tanf., Ertl szenátor, Hruz tanfelügyelő találóan válaszolt. Mindezek után megtekintették a kiállítást. Planbarš min. kiküldött egy bizottság kíséretében sorra megtekintette az egyes tanfelügyelőségek termeit és általános megelégedésének adott kifejezést. A lévai Inspektorátus termében különösen meglepettettek a speciális munkák. Ezek sorozatát ki is kérte az országos kiállításra. 16-án smét megjelent egy szűkebbkörű bizottság és a. arra alkalmas tárgyakat kiszemelte a nagy kiállításra s így a lévai tankerületből 16 darabot a rajz és írásbeli munkából, 14 darabot a sloyd munkából és 5 darabot a női kézimunkából. Láttunk még egyebet is!

A kiállítás egyik termében a tanítók munkái is ki voltak állítva, amelyek szintén említéssre érdemesek. Itt volt kiállítva több statisztikai táblázat, mely Hruz levicei tanfelügyelő gondos munkája volt, továbbá dombormű és siktérképek, melyek Kriek tanár ügyes kezét dicsérik stb. Itt voltak felhalmozva a legújabbban megjelent szlovák, magyar, német tankönyvek. A díszterem fel volt díszítve a nagyzsupa statisztikai táblázataival. Volt egy terem, ahol az iradalmi termékek sorozatában gyönyörködhetett a tanfőtárság, továbbá egy szertári terem, amelynek szekrényeiben mintaszerűen voltak elhelyezve az állat, növény, ásványtani, kémia-fizikai segédeszközök.

Végül ott láttunk egy mintatantermet, amely a tanfőtárságnak mintaképpül szolgált annak tanulmányozására, hogy hogy nézzen ki egy tanterem a falun s városban egyaránt.

Ott láttuk az asztalon az összes mintaszerűen vezetendő nyomtatványokat, amelyeket a törvény előír.

15., 16-án a tanfőtársak százai, 16., 17-én a tanulók ezrei látogatták meg a kiállítást. 17-én este 6 óraker bezárultak a kiállítás kapui és a tanfőtárság egy kedélyes bucsuvacsora után gazdag tapasztalatokkal vonult vissza szerény otthonába

Egy résztvevő.

A lévai járási iskolák rajz és kézimunka kiállítása június hó 4-én nyílt meg a régi Tanfőtárs Házában a mai szlovák áll. el. iskola összes termeiben. A megnyitáson annak járási tanfelügyelője Hruz Samu elnökölt, ki tartalmaz bevezetőben kifejtette annak célját. A megnyitáson jelen volt Suchý orsz. tanfelügyelő és Joska zólyomi tanfelügyelő is, kik a megnyitás után azonnal megte-

kintették a kiállítás és a látottak fölött teljes megelégedésüket fejezték ki. Szóval az eredmény a várakozáson felüli volt. A kiállításra 93 nép és 3 polg. iskola küldte be munkáit. Volt ott papírbajtogatás, fűzés, nyírás, ragasztás, kartonmunkákból ugyanez, samunka mindenféle ága, női kézimunka az egyszerű horgolástól kezdve a legnehezebb tájképekig menő dolgok. A rajzoktatás terén a kézügyességi rajzoktól gyakorlatokból, képzelet utáni ornamentikai, term. utáni rajzok egész halmazát továbbá tervezéseket, foltfestést, levelezőlap festést, címlapok, megbírók, plakátok, díszbetűk sorozatát mutatták be. Végül az épülettervezés, csapolás, fa, tégla yaskötések módozatait, az ábrázolás fázisait és a szabadkézi, term. utáni rajzolás zömét állították ki, miért is méltán megérdemelték a dicséretet.

Statisztika. A XVIII. nagyüzupa zvoleni kiállításán a gyermeknek munkáján kívül a tanítók munkái és a pedagógiai és irodalmi munkái is ki voltak állítva, melyek közül említést érdemelnek a következők: Hruz levicei tanfelügyelő, Joska zvoleni tanfelügyelő statisztikai tabellái, továbbá Kriek tanár dombormű lérképei, munkái, továbbá a sok tanító különböző természetű munkái, amelyek közül említést érdemel Ábrabám Ádám tanító, ki egy igen ügyes fűrészt modellt készített. A XVIII. nagymegye tanítóinak száma 1201, iskolák száma szlovák 521, magyar 211. Ezek közül állami 149, kincstári 37, községi 32, róm. kath. 142, gör. kel. 2. ev. 197, ref. 63, zsidó 6, magán 13. Beírt tanulók száma 70498. Áll. iskolákra 15 $\frac{1}{2}$ millió, egyháziakra 1,382,000, községiekre 237,000, magániskolákra 7,000 és egyebekre 127,000 Ké. fizet az állam.

Forrongó lelkek ifjúsági regény, Bovzási István rajzaival. új kiadás. Írta: *Parkas Gyula* a berlini egyetem magyar nyelvi tanára. A kiváló szerző egyéniségét bővebben nem kell ismertetnünk, hisz lapunkban többször megemlékeztünk már nagyszabású ifjúsági-irodalmi munkásságáról. Az új kiadásban megjelent kitűnő ifjúsági regénye, mely német és finn nyelvre is le van fordítva, a magyar ifjúság lelki-szenvedéseit írja le a háborús és az azt követő forradalmak alatt. A magyar lélek azonban nem tört meg és nem változott meg a szenvedések és idegen eszmék hatása alatt sem. *Ára 12 Ké.*, kapható a könyvkereskedésekben. Kiadja: L. Voggenreiter Verlag Magyar Ösztály, Berlin

Német olvasókönyvek a szlovenszkói német tannyelvű iskolák részére. Szlovenszkói német tannyelvű iskolái kénytelenek voltak eddig oly tankönyveket használni, melyek csak a történelmi országok részére irattak és csak az ottani viszonyokra voltak tekintettel. Pedig sehol sem olyan fontos, hogy a gyermek környezetétől induljunk ki, mint éppen gyermekeknél és a tanítás kiinduló pontjai is csak legközelebbi környezete lehet. A „Bratislavai Akadémia“ könyvkereskedő vállalat, áthatva az új fontosságától, elhatározta, hogy a szlovenszkói német tannyelvű iskolák részére a speciális szükségleteinek megfelelő könyveket ad ki és a legközelebbi napokban már a II. elemi népiskola részére szerkesztett olvasókönyv jelenik meg: *Czubin—Dr. Schaffer: Lesebuch für das II. Schuljahr.* eng. szám 59062/24. Az új olvasókönyv (szerkesztői *Czubin*, bratislavai tanító és *Dr. Schaffer* bratislavai német reálgimnáziumi tanár) nemcsak új dolgokat kíván hozni, hanem a régi értékes dolgokat az újakkal egyesíteni akarja és oly alakban feldolgozni, hogy az a mai speciális viszonyoknak is teljesen megfeleljen. A könyv évszaktanként majd etikai olvasmányokat tárgyal — így meséket, melyek a polgári erkölcs tanításánál is, előnyösen felhasználhatók, majd reáliákat, leírásokat, tekintettel a vidékek természetrajzi, történelmi viszonyaira, Hogy a tanítónak a polgári erkölcs taní-

lását megkönnyítse. kizárólag az ő használatára a könyvhöz tárgymutatót is csatol. Hogy az olvasókönyv az osztály enciklopédiája legyen, a második osztály részére előírt nyelvtani anyagot is tárgyalja, természetesen nem közöl csak száraz nyelvtani szabályokat, hanem az olvasmányokból merített példákat használja fel a nyelvtani szabályok levezetésére és azoknak begyakorlására. Mivel a vállalatot e könyvkiadásnál nem az anyagi érdek vezeti, hanem kizárólag a tanügynek kíván szolgálatot tenni, már most is azzal a kérelemmel fordul a német iskolák tanszabályait, hogy a már megjelent és approbált olvasókönyvet az új tanévben iskoláikban bevezetni szíveskedjenek.

Iskolatársak találkozója. Az esztergomi tanítóképzőben az 1913—14 tanévben végzett és most Szlovénzskón működő tanítók f. é. júl. 8-án Érsekújvárott tartották 10 éves találkozójukat. Az osztálytársak d. e. 9 órakor gyülekeztek össze a rk. el. iskolában, azután misét hallgattak, majd 1 órakor ünnepélyes banketten vettek részt.

Szerkesztőségünkbe küldettek: A komáromi Szt. Benedekrend; kath. főgimnázium *Értesítője* az 1923—24. tanévről, közléseszi Gidró Bonifác igazgató. A kitűnően vezetett, virágzó magyar gimnáziumnak van 18 tanára s az év zárásakor volt 397 növendék. — A *Slovensky Učiteľ* a Z. U. S. hivatalos orgánuma f. évi júl. 1-i 1. sz. száma. Szerkeszti: Mojto Ferenc áll. tanító Nitra. *Národná Škola Slovenská* II. évf. 6—7. sz., a *Sväť Slovenského Učiteľa* hiv. orgánuma. Szerkeszti: Pitr Bartoň A. Bratislava. *Nimród*. Halászati és vadászati folyóirat II. évf. 13. sz. Szerkeszti: Bohrandt Lajos, Prešov. *Méhészüjág* VI. évf. 7. sz. Szerkeszti: Balogh Bálint, Galánta. *Spiritus* I. évf. 4 száma, tanítói humoros lap. Egyes szám ára 2 60 Kc. Szerkeszti és kiadja: Gáspár János, Rimaszécs.

Szerkesztői üzenetek.

Olvasóinknak. Lapunk az Elnökség utasítása szerint a szünetekben is rendszeresen jelenik meg.

B. B. A polgári neveléstanból mutat be mintatanítást. A feldolgozás anyaga elég sűrűn írva kitesz 11 félives oldalt. Egy órai időt tűzött ki, mely alatt ezt a túlságos nagy anyagot ténylegesen feldolgozni kívánja. Dolgozata megírásánál ezekre a körülményekre hivatkozunk elsősorban, mert amikor a kéziratot elolvastuk, önkénytelenül is ez a kérdés tolt elénk: hogyan lehetséges ezt a sok dolgot egy óra leforgása alatt az önkifejtő és kérdező tanak alkalmazásával letárgyalni, sőt még egyes történeteket is a gyermekekkel lejátszani? Hiszen a gondos átolvasása is eltart 15—20 percig. A fő hiba tehát abban van, hogy az anyagból sokat szemelt ki egy órára. Elég lett volna, ha csupán a becsületesen végzett munka mérlegelésénél marad. A kidolgozás a maga beállításával arra törekszik, hogy a gyermekben ne pusztá tudatbeli megismerést keltsen, hanem az értelemre és az akaratra is iparkodik nevelőleg hatni, amire különösen a felhozott történetek lejátszása, az akarat készség fejlesztése szempontjából töltötte alkalmazni. Ez a körülmény mindenesetre a dolgozat javára irandó. Kétségtelen, hogy a becsületesen végzett munka az erkölcös jellem folyományaként jelentkezik s ez alapon a munka, jellem és

becsület szoros összefüggésben áll. Azonban ezeknek a lelki motivumoknak együttes bemutatása az időbeliség szempontjából végzett munkát s ennek negatív képét, a lelkiismeretlenül végzett munkát az egyes foglalkozási ágakon keresztül bemutatja, szinte akaratlanul is gyors iramot alkalmaz, mert maga is érzi, hogy ezek után még sok mondanivalója lesz. A dolgok természetes egymásutánjához pedig az a megjegyzésünk, hogy a becsület vagy helyesebben becsületérzet az erkölcsös jellem egyik olyan sajátosága, mely a felett való érzelem, hogy mások jó hírnevünket elismerik és törekvés a jó hírnevünk fenntartása. A becsületérzetre vonatkozó metodikai feldolgozásnak tehát a jellem után kell következnie, mint annak járuléka, nem pedig megfordítva, mint ahogy ez a dolgozatban történik. Azt ajánljuk tehát, hogy egy órai mintatanítás anyagául csupán a munka mérlegelését vegye, a jellem és a becsület egy más óra keretébe tartozék. Az érintett példák és történetek lejátszását, mint igazán figyelemreméltó körülményeket, a gyakorlati tanítás szempontjából hozza egy kissé közvetlenebb megvilágításba. — F. I. A beküldött fordítást, tekintve tárgyának pedagógiai vonatkozásait, közlésre elfogadtuk. Azonban, hogy annak bizonyos aktualitást is adjunk, később fogjuk hozni.

Kiadóhivatali üzenetek.

Evang. polg. leányisk. Spišska Nová Ves. V—8-án küldött 40 K-va előfizetése 1924. XII/31-ig van rendezve. A felszólításokból ered, hogy a befizetés V—8. lőrtént s mi csak az április 30-ig befolyt összegeket könyveltük el. R. M. Galsa. VI 7-én küldött 300 K-val tagdíja 1924. október 1-ig van rendezve. — **B. M. Nádszeg.** V—20-án küldött 80 K-val tagdíja f. év végéig van rendezve. Felszólításkor még ez a befizetés nem volt elkönyvelve, amennyiben április 30-a után érkezett. — **Irgalmasnővérek Nagymegyer.** Címüket, mint fent olvasható, kijavítottuk s most már erre a címre küldjük a lapot. A küldött 40 K-val előfizetési díjuk 1924. szept. 1-ig van rendezve. Az egész évi tagdíj 80 korona, a lap évi előfizetési díja pedig 40 korona. **D. J. Bratislava** A bratislavai kartársak tagdíjukat Bauer Károly pénztárosnál fizetik, ki azt velünk egy összegben számolja el. A lapban mellékelt befizetési lap alkalomadtán felhasználható bármily másnemű befizetésre — **H. A. Balony.** A régi könyvünkben befizetése 1922-re 40 K, 1923-ra 20 K. Igy törzslapjára átvittünk 1923-ról 60 K hátralékot. Folyó évben július 1-ig esedékes volt 40 K, az összesen 100 K. Erre történt V. hó 4-én 80 K befizetés, úgy július 1-ig még 20 K hátralékban van. Az V. hó 4-én fizetett 80 koronát még csak most vehetjük figyelembe, mert a felszólítások csak az április 30-ig befolyt összegeket könyvelték el. — **K. K. Miksa.** II. hó 14-én küldött 100 K-val tagdíja erre az évre teljesen rendezve van, sőt 20 K-t 1923. első. negyedére írtunk át. A tagdíjbefizetéseket csak a megyei pénztárossal számoljuk el, a M. T-ban nem szoktuk nyugtázni, csak a jogi tanácsadóra befolyt összegeket. **E. E. Košicka-Bela.** Csak mint előfizetőt kezeljük, hátralékát töröltük. **N. J. Kicsind,** V. M. Dunamocs, Sz. M. Želovce, F. K. Ip. Szany. fizelésük utalásáig várunk. **P. D. Szalócz,** F-né, B. A. Kürt, K. B. Alsónyárad, F. M. Čičer, M. B. Bática, tagjaink sorába felvételtek. N. P. Hr.

Šarluhy, Evang. Volksschule Nová-Ves, J. N. Levice, Állami földmívelésiskola Komárno, K. A. Ip. Šahy, D. S. Levice, F. K. Józka, S. Gy. Turnov, a kért számokat megküldöttük.

Jegyzék a szlovenszkói magyar tannyelvű polgári fiú- és leányiskolák részére engedélyezett azon tan- és segédkönyvekről, melyek az »Academia« bratislavai könyvkiadóvállalatnál megjelentek, illetve kaphatók. I. osztály: Róm. kath. kis katekizmus (bratislavai kiadás), róm. kath. kis biblia (bratislavai kiadás), Wessely, Magyar nyelvtan I. rész (sajtó alatt), Lengyel-Bučenec, Magyar olvasókönyv I. rész az első és második osztály részére (enged. szám 7682.), Jachelka, Földrajz I. (új politikai beosztás szerint. Sajtó alatt), Jelinek-Maule, Földrajzi atlasz, (új politikai beosztás szerint, enged. szám 8660). Trnadel, Számtan I. rész, az első és második osztályok részére (sajtó alatt), Banai Tóth, Somogyi-Mitterholzer, Mértan I. rész, az első és második osztályok részére (sajtó alatt), Farkas, Természettan I. rész az első oszt. részére, enged. szám 92334., Kramer, Természetrajz I. rész, az első oszt. részére, enged. szám 132198., Banai Tóth-Pálesch, Történelem I. rész, az első oszt. részére (sajtó alatt), Énektan I. rész, az első és második oszt. részére (sajtó alatt). II. osztály. R. kath. kis katekizmus (bratislavai kiadás), r. kath. kis biblia (bratislavai kiadás), Wessely, Magyar nyelvtan II. rész (sajtó alatt). Lengyel-Bučenec, Magyar olvasókönyv I. rész, enged. szám 7682, Jelinek(Maule, Földrajzi atlasz (új javított kiadás), Trnadel, Számtan I. rész, az első és második oszt. számára, Banai Tóth-Somogyi-Mitterholzer, Mértan I. rész, az első és második oszt. számára (sajtó alatt), Kramer, Természetrajz II. rész, a második oszt. számára (sajtó alatt) Farkas, Természettan II. rész, a második oszt. számára (sajtó alatt), Banai Tóth-Pálesch, Történelem II. rész, a második oszt. számára (sajtó alatt), Scherer, Német nyelvkönyv II. rész, enged. szám 57213 III. osztály. Wessely, Stilisztika. enged. szám 105874, Cvangros, Magyar olvasókönyv II. rész, enged. szám 48355., Scherer, Német nyelvkönyv II. rész, enged. szám 57243, Jelinek-Maule, Földrajzi atlasz, Szenes, Számtan II. rész, enged. szám 39125. Lengyel, Háztartástan, enged. szám 39125. IV. osztály. Wessely, Stilisztika, Scherer, Német nyelvkönyv II. rész, Szenes, Számtan II. rész, Jelinek-Maule, Atlasz, Lengyel, Háztartástan, Schuschny, Egészségtan, enged. szám 33125 Segédkönyvek valamennyi osztály számára: Herédy, Elemi zenetan, Juhász-Hvozdk, magyar és szlovák igék szótára. Irodalomtörténeti füzetek életrajzokkal, az előírások vonalzással. 60%-a szlovenszkói általános magyar tanítóegyesület javára. Megjelent életrajzok: Masaryk, Beneš Madách, Pósa, Petőfi, Jókai, Arany J., Hviezdoslav, Sládkovič, Kollár, Komenský, Tompa, Kukučín, Štefanik. Engedélyezésre felterjesztett segédkönyvek az irodalomhoz. Petőfi, János vita; Arany, Toldi; Arany, Buda halála: Kalona, Bink Bln; Jókai, Az új földesur; Kisfaludi, Csalóddások; Madách, Az ember tragédiája; Hviezdoslav, Az erdőőr felesége, fordította Schöpflin Géza; Schiller, Das Lied von der Glocke; Goethe, Iphigenia auf Tauris; Goethe, Hermann und Dorothea. A sajtó alatt levő tankönyvek a tanév elejére megjelennek, miért is a tankönyvjegyzékbe felvehetők. Mutatványpéldányokat készséggel küldünk. Teljes százzal »Academia« könyvkiadóvállalat, Bratislava.

Jegyzék a szlovenszkói magyar tannyelvű középiskolák részére az »Academia« bratislavai könyvkiadó cég kiadásában megjelent, illetve kapható tan- és segédkönyvekről: Róm. kath. kis katekizmus (bratislavai kiadás. Róm.

kath. kis biblia (bratislavai kiadás). Wessely, Magyar olvasókönyv I. rész az I. osztály számára [sajtó alatt], Cvengros, Magyar olvasókönyv I. rész az I. osztály számára eng. szám 40193, II. rész a II. osztály számára eng. szám 48355, Jelínek-Maule, Földrajzi atlasz I—VIII. osztály számára engedélyezési szám 8660, Jahelka, Földrajz I. rész új politikai beosztás szerint [sajtó alatt], Scherer, Német nyelvkönyv II. rész enged. szám 67243, Dr. Mészáros, Geometria I. rész I—III. osztály számára engedélyezési szám 1:9703, Macher, Francia nyelv. és olv. könyv I. rész [sajtó alatt], Hvozdk-Jubász, magyar és szlovák igék szótára I—VIII. osztály részére. Irodalomtörténeti dolgozati füzetek életrajzokkal az előírtas vonalzással. 6 százalék a szlovenszki általános magyar tanító egyesület javára. Megjelent életrajzok: Masaryk, Benes, Madách, Pósa, Petőfi, Jókai, Arany J., Hviezdoslav, Sládkovič, Kollár, Komenský, Tompa, Kukučín, Štefanik. Engedélyezésre felterjesztett segédkönyvek az irodalomhoz: Petőfi: János vitéz, Arany: Toldi, Buda halála, Katona: Bánk Bán, Jókai: Az új földesúr, Kisfaludi: Csalódások, Madách: Az ember tragédiája, Hviezdoslav: Az erdőőr felesége. Fordította Schöpflin Géza, Schiller: Das Lied von der Glocke, Goethe: Iphigenia auf Tauris, Hermann und Dorothea. A sajtó alatt levő tankönyvek a tanév elejére megjelennek, miért is a tankönyvjegyzékbe felvehetők. A felső osztályos könyvek engedélyezés alatt állnak és azok jegyzékét rövidesen küldjük. Mutasványpéldányokat készséggel küldünk. Teljes tisztelettel »Académia« könyvkiadóvállalat, Bratislava.

Állami magyar földművesiskola tájékoztatója. 1. Iskola célja és szervezete. A növendékek két tanév alatt megtanulják mindazt, ami a gazdasági üzem okszerű vezetéséhez megszukséggeliek. Elméletileg az I. évfolyamba általános képzést nyújtó tantárgyak és a természettudományok (magyar nyelv és történelem, számtan, mértan, természettan, vegytan, növénytan, ásványtan, állattan és alkotmánytan), a II. évfolyamban pedig gazdasági szaktantárgyak (növénytermelés, állattenyésztés, állatgyógyászat, üzemtan, számvitel, gazdasági ipar, zöldségtermelés és fatermesztés) taníttatnak. Gyakorlatilag, ami szintén minden növendékre kötelező, elsajátítják az összes gazdasági munkákat, mely cél eléréséhez az iskola nagyobb, jól berendezett gazdasággal van felszerelve, ahol: a) a szántóföldeken csak eredeti és javított gabona-, hűvelyes-, tengeri-, burgonya stb. fajták lesznek termelve. A tej teavajja és finom sajtókka lesz feldolgozva. Tiszlavérü baromfi-, liba- és kacsatenyésztés nagyban lesz üzve. Az iskola nagy méhészettel rendelkezik és selyembernyótenyésztési kísérletek is lesznek végezve; b) nagyobb zöldségkertészet és gyümölcsfaiskolával is rendelkezik, mely üzemek képzett szakember vezetése alatt állanak; c) az iskola növénytermelési kísérleti állomással is fel van szerelve, ahol a növendékek betekintést nyernek gazdasági növények nemesítési és javítási módszerekbe, továbbá gyakorlatilag is megismerik a különféle növényi betegségeket és kártevőket, valamint ezek védekezési módjait. Az összes növendékek a tanári felügyelet alatt álló iskolai internátusban lesznek elhelyezve és élelmezve.

2. Felvételi feltételek. a) Leghatalabb életkor 14 évvel, a legöregebb korhatár pedig 30 évvel van megállapítva; b) mint a legalacsonyabb előképzettség 6 elemi osztály sikeres elvégzése lesz megkövetelve; c) beíratási és tandíj évente 50 Kč; d) internátusi díj havi 160 Kč; e) biztosítási díj évente 50 Kč, mely év végén visszaadatik, ha a növendék az isk. éven át semmi kárt nem okozott. Felvételi kérvényekhez mellékelendő: születési és utolsó iskolai bizonyítvány, továbbá szülői nyilatkozat arról, hogy a) az internátusi díjat minden hónap i-ig

megküldik; b) az igazgatóság felhívására fiúknak minden évben szükséges tanulmányi kirándulást fizetik (évente 100 KÉ-ig); c) a fiúknak iskolai év elején az összes tankönyveket megveszik (arra körülbelül 100 KÉ-t adnak); d) év elején megveszik a fiúknak a következő szükséges gazdasági eszközzeit, ú. m.: ásót kapát, gereblyét, kést, kerti ollót és fűrészt. Ezen gazdasági eszköz az ö tulajdona lesz. Szegénysorsú, vagy önnélküli növekedések részére a földművelésügyi minisztérium ösztöndíjával bocsát rendelkezésre a szegénységi bizonyítvány alapján. Tanév október hó 1-én kezdődik és július hó 31-én végződik. Felvételi kérvények mielőbb benyújtandók, mert csak korlátozott számú növendék vehető fel.

3. Tudnivalók. Minden növendék tartozik magával hozni 2 teljes öltözet ruhát (egy vasárnapi és egy iskolai-hétköznapi), valamint a külső gyakorlati munkák végzéséhez egy munkába való (üreg ruha) öltözetet, 1 pár hétköznapi cipőt és 1—2 pár munkába való erős cipő vagy csizma, illetve lábszárvédőt. Megfelelő számú alsóruhát, valamint szalmaszakot, takarót, párnát a hozzávaló áthuzatokkal és ágylepedőkkel. Szappan, fogkefe, fésű, törülközők, cipőlisztelő eszközök, egyszóval minden, ami a tisztán és rendben tartáshoz szükségesellik. Az iskola és internátus 8 km. távolságra fekszik Komárom városától és így gyalog vagy vasúton lehet kijutni, esetleg bérkocsival. Az iskola egyik állomása a Komárno—Bratislavai vonalon »Komárom földműves iskola« név alatt van, míg másik állomása a Komárom—Gúti vonalon »Gazdasági tanítóképző« név alatt van.

Az igazgatóság

Pályázati hirdetés. A bratislavai róm. kath. iskolaszék I. rendes tanító és I. rendes tanítónői állásra pályázatot hirdet. Amennyiben a pályázati hirdetés határidejének lejártáig tanító vagy tanítónői állás még megüresednék, ez is a pályázók közül betöltetik. A pályázati kérvényhez csatolandó: 1. A csehszlovák állampolgárságot igazoló okmány. 2. A róm. kath. vallást bizonyító keresztlevél. 3. A cseh-szlovák állam részéről nostrifikált tanítói oklevél és a hűség fogadalom kimutatása. 4. Az előbbi tanítói működésére vonatkozó bizonyítványok. 5. A testi épiséget igazoló orvosi bizonyítvány. 6. A hatósági erkölcsi bizonyítvány. Megkívánatik a német és a magyar tanítási nyelvre való képesítés, azonban a szlovák nyelvet bíró pályázók előnyben részesülnek. Pályázhatnak érettségít tett tanítójelöltek is, de ezek alkalmaztatása csak ideiglenes. Ezen állásokkal egybekötött javadalom a hitközségtől évi 1200 K alapfizetés és évi 1800 K ideiglenes lakásbér. A törvényes államsegélyt az iskolaszék fogja kérelmezni. A pályázat határideje 1924 évi augusztus 10 déli 12 óra. A kérvények a bratislavai róm. kath. aut. hitközség iskolaszékének címére (Bratislava, Lőrincskapu u. 3.) küldendők. A megválasztottak kötelesek állásukra, szept. 1. elfoglalni. A megválasztottak 1 évi próbaidő után véglegesíttetnek. Bratislava, 1924. évi július hó 4-én. A bratislavai róm. kath. iskolaszék.

Az állampolgári neveléstan II. része a IV—V. osztály tanulói számára néhány nap mulva elhagyja a sajtót. Írták: Banai Tóth Pál és Jezó Márton. Kiadja a Stehr cég Prešovon. Megrendelhető a kiadónál, vagy bármely könyvkerekedő útján. A könyv 55 leckebe veszi fel a középső fokozat teljes anyagát s minden garancia meg van arra nézve, hogy ez a II. rész, éppen olyan szolgálatot fog tenni a magyar tanítóságnak, mint a közhasználatban forgó I. rész.

Állatok kitévésére természetrajzi tanszerek szállítására vállalkozik Komárom Király nyug. tanító Somorja—Šamorjn.

Pályázat a nagypeszeki (Hontm.) reform. kántorlanítói állásra. Javadalma a következő: 1. Kézpénz az egyháztól 16 korona. 2. Az ismétlés iskolások tanításáért a község fizet 60 koronát. 3. Szemes búza 24 pozsonyi mérő, melyből fizet a község $\frac{1}{2}$ p. mérőt. 4. Bor 3 magyar akó (168 liter). 5. Faggyú 5 (öt) bécsi font. 6. Fa 3 (három) bécsi öl, kemény, házhoz szállítva. 7. Szántó föld az 1876. évi tagosztály szerint a) »Szőlőkalja« föld- és legelőilletmény 11 (tizenny) hold 984 □ öl; b) »Kapitányrét« 510 □ öl; c) a községi fahozólánál fekvő beltelek és kertpótlék fele része; d) természetbeni szép új lakás, mely áll 2 szoba, konyha, éleškamra, pincéből és a tanító nem használatos; e) fél házhely után erdőillelőség szokás szerint. 8. Munkaváltásért kézpénz 100 (egyszáz) korona. 9. Széna 3 szekérrel természetben, melyet a község fizet per 15 (tizenöt) bécsi mázsjával. 10. Stóla a főútsz. Egyházkerület határozata szerint. 11. Esedékes államteljesítő. Megjegyzetelik, hogy a község a 4 pozsonyi mérő lúza és az 5 bécsi font faggyu megváltási árába évi 106 K-t fizet. Köteleessége: a mindennapi és ismétlés iskolások rendszeres, előírás szerinti oktatása; a kántori teendők pontos teljesítése ünnep és köznapokon; lelkész akadályoztatása esetén és kanonikus órákon, valamint azon hat esetben, amidőn a lelkész a leányegyházban úrvacsorát oszt, templomi isteni tisztelet végzése. Ez utóbbi szolgálatért a leányegyháztól évi 24 (buszonégyszáz) koronát kap. Pályázhatnak reform. vallású csebszlovák állampolgár férfitanítók, akik a nosztrifikációs vizsgát letették. Az állás 1924 évi szeptember hó elején elfoglalandó. Pályázatok, a kellő okmányokkal felszerelve, Alsószecse, u. p. Alsóvárád, z. XVIII. a ref. esperesi hivatalhoz f. évi július 31-ig küldendők. Kelt Nagypeszek 1924. június 28. *Akúcs Lajos* ref. lelkész.

Pályázat a nagyölvédi ref. egyházközség kántorlanítói állására. Javadalom: 1. Kézpénz 25-20 kor., 2. Tiszta buza megostálva 15 q., 3. Árpa 4 q., 4. Széna egy hosszú szekérrel. 5. Bor 164 liter.-6. Fa 2 öl. 7. Bab, lencse 2 véka. 8. Virágos kender 80 fej. 9. 4 magyar hold föld haszon élvezete. 10. Földdek művelése és szabad fuvar fejében 200 kor. 11. Marhabűs 16 kg. 80 dkg. 12. Zó 16 kg. 80 dkg. 13. Őszi szalma egy hosszú szekérrel. 14. Erdei alapítvány kamata 106 66 kor. 15. Községtől 25 kor. 16. Stóla egyházkerület határozata szerint. 17. Orgonálási díj 100 kor. — Köteleesség: A felsőbb osztályok és ismétlősök tanítása, énekvezetés és orgonálás, kanonikus órákon és lelkész, akadályoztatása esetén lelkész helyettesítése. Pályázhatnak református okleveles nosztrifikációt tett tanítók. Pályázati határidő *augusztus 1.* Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. Pályázatok ref. lelkési hivatal címére Nagyölvéd, Nyitra m. küldendők. *Szinay Sándor* ref. lelkész.

Hirdetések a tanítói zsebnaptár részére felvételnek július hó 31-ig. A hirdetések okvetlen credményre vezetnek, mert a naptárt 1800 magyar tanító és tanár hordja egész éven át a zsebében. Kartársainkat is kérjük, hogy naptárunk részére hirdetéseket szerezzenek. Díjazás: *Egész oldal: 100, féloldal 80, negyedoldal 40 korona.*

A hirdetések szövege a *Magyar Tanító kiadóhivatalhoz, Komárom, közs.* elemi isk. amely a befizetésre sakklapot küld.

Felkérem a hadifogságban volt tanítókat, hogy a hadifogságunk talmára esedékes illelményeink rendezése céljából, címeiket velem közölni sziveskedjenek. Veszely László ig. tanító Zita-vky-Bešenov z. XVI.

Felhívás a kartársakhoz!

Az **Académia** bratislavi kiadó cég **Irodalmi Iskolai Füzetek**et adott ki az elemi, polgári és középiskolák számára. A füzetek borítékának belső oldalán egy-egy magyar vagy szlovák író életrajza és munkásságának ismertetése olvasható élvezetes modorban, kiváló stílusban. Felhívjuk kartársainkat, hogy mindenütt ezen füzeteket vezessék be a jövő tanévben, annál is inkább, mert ezzel Egyesületünk ügyét segítik elő, amennyiben a bevétel 6 %-a Egyesületünk segélyalapját illeti, ami a borítékon felül fel is van tüntelve.

Tanárt vagy tanárjelöltet keresek, ki fiamat a reál gimnázium VI. osztályára a jövő tanévben magánúton előkészítené. Dr. Fazekas Tornalja.

Pályázati hirdetés. A kamoccai református magyar iskolához (egy lehetőleg férfi tanítói állásra, július 26-iki határidőre, a május 15-iki számban megjelent pályázat meghosszabbítottat).

Magántanítót, vagy tanítónőt keresek, ki I. osztályu elemi iskolás fiamat magánúton az 1924-25. tanévben előkészítené. Ajánlatok Trugly János Megyeres z, Bratislava küldendők összes fizetés feltételek megjelölésével.

Pályázati hirdetés, a megüresedett Hont-Pereszlyéni róm. kath. kántortanítói állásra. Lakás 2 szoba, kert. Jövedelem a javadalmi jegyzőkönyv szerint 774 K. Ennek fele az árvaké. A többi államszegély. Kántori próba július 28-án délelőtt 10 óra. Kérvények az iskolaszéki elnökökhez címezendők. Utiköltség nincs. Iskolaszék.

Fizetésnélküli tanító szünidőre rk. kántorhelyettesítést elvállal teljes ellátás és utiköltség megtérítése ellenében. Cím: Horváth György Nekije z. XVIII.

Könyvrovat IV.

Báthoriné, Asszonyi életművészet	6,- KČ
Horváth Dani, Regék a magyar múltból	22,- →
Marosi Arnold, Bevezetés a biológiába	22,- →
Pósa Lajos, válogatott költemények. Jubileumi kiadás	20,- →
Smiles, Takarékoság, Önszegély, Jellem	á 25,- →
» Kötelesség jellemrajzokban és példákban	25,- →
Tóth Tibamér, Levelek diákjaimhoz: Ne igyál!	4,- →
» » » Dobányzol?	3,- →
» » » A tiszta férfiuság	10,- →
Zsigovics, Ami a világon ritkaság	4,- →
Bernhard Zs. S. J. Egy Jezsuita emlékei a kommunizmus idejéből	6,- →
Bodnár, Az iparostanoncok vallásoktatásáról vezérk.	6,- →
Hetényi, A nőkérdés	15,- →
Petzenhofer, A demografiai viszonyok befolyása a nép szaporodására	25,- →
Ravasz, Gyakorlati utmutató az elemi iskolai fiukézimunka tanításához	6,- →
Tunyogi, Szabad-e tovább követni Marxot?	15,- →
1000 szó módszere a szlovák nyelv megtanulására; e mű megjelenik 10 füzetben. Első füzet most jelent meg, egy-egy szám	3,- →
Zsebmenetrend Szlovenszko és Ruszinszko részére. Érvényes junius 1-től, magyar állomágnevekkel. Ára	6,- →

Tanító uraknak szives figyelmébe.

Nagyobb megrendelésnél árengedményt nyújtunk!

Megrendelendő: **Szent József** könyv-zenemű és műkereskedésben

POZSONY-BRATISLAVA, Lőrincskapu-utca 3.

Felvétel Slovensko egyetlen magyar tanításhelyű tanítónő-képző-intézetébe Bratislava, Hummel-utca 4. sz, Orsolyiták. Ez az egyetlen magyar tanítónőképzőnk Slovensko és Ruszinszko magyar társadalmi kulturájának fennmaradására. Magyar kulturánk színvonalának fennmaradása, állandósága és szívóssága nem egy-két tudós férfiú kiválóságától függ, hanem a családi kör művelődési tartalmától, ezt pedig a családban a nő képviseli. Magyar nők nem elégedhetnek meg a polgári iskola tanulmányi színvonalával; nem járulhatnak hozzá, hogy magyar kulturánk eddigi színvonala alásüljedjen! Ez okból ne csak azok jelentkezzenek, akik tanítónők akarnak lenni, hanem mindazok, akik a magyar nők számára a polgári iskolánál magasabb kulturális művelődést óhajtanak. A képzőbe jelentkezhetnek — lehetőleg mielőbb — 15 életévüket betöltött, a IV. polgári vagy középiskola IV. osztályát végzett leányok. A 15 évből legfőleg 6 hónapi korengedélyt adhat az iskolai Referát, de ezért előre kell folyamodni. Kérvények a képző előjárósága címére küldendők. Mellékletek: születési anyakönyvi kivonat vagy keresztlevél, honi-illetőségi bizonyítvány, orvosi bizonyítvány, utolsó iskolai bizonyítvány (a IV. osztályt most végzők az év végéig az I. félévi bizonyítványt is beküldhetik.) Van internátus is. Tandíj egész évre 500 Kc, internátusi tartásdíj havi 500 Kc (van olcsóbb internát is). Felvételi vizsgálatok július 4-én és augusztus végén. Közlebbi értesítést szívesen ad az intézet előjárósága.

Felvétel a kőszicei felső ipariskolába. A kőszicei fémipari szakiskola magyar első osztályába felvételnek a következő tanévre a polg. és középiskola négy osztályát végzett tanulók. Felhívjuk a figyelmet arra, hogy most még előző gyakorlat kimutatása nélkül is felvételnek a tanulók. Felvilágosítással szívesen szolgál az intézet igazgatósága.

Pályázati hirdetés. Az ekeli kántortanítói állásra pályázat hirdettek. Javadalmazása: természetbeni lakás, 16 m. hold szántó, 2 öl puszta, 12 q párbérbuza, 1.0 K párpénz, stóla. Pályázati határidő július 27. Választás július 29. Személyes megjelenés előnyös, de nem díjazatik. Az állás megerősítés után azonnal elfoglalandó.
Róm. kath. Iskolaszék.

Nyugdíjba készülő, de még teljesen munkabíró, 34 évi kifogástalan jó munkavégeléssel, nosztrifikációs vizsgát is tett, orgonánai is képes kántortanító, valaki, mely kisebb gyülekezeten, előkönyörgőt, esetleg kántortanítói állást elvállal. Szíves megkeresések kérelmek: Ref. kántortanító Cestice, pp. Čechovce. Ž. XX. Kőszickej.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banal Tóth Pál.**

Társzerkesztő: **Vaskó Imre.**

TARTALOM:

Vezércikk:

A nemtörődömség 381 oldal.

Hortoványi Jolán:

Az esztétikai érzet nevelése
a népiskolában 382 oldal.

Dr. Takács Menyhért:

La Fontaine meséi (vége.) 384 oldal.

Schlosz Lajos:

Üngyilkos gyermekek . . . 388 oldal.
Egyesületi élet 391 oldal.

Szemle 397 oldal.

Szerkesztői üzenetek.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hirdetések.

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola, { Komárno
Kiadóhivatal: Községi elemi iskola, { (Komárom.)

HUSZÁR ISTVÁN

KÖNYV-, PAPIR- ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉSE
KÖNYVNYOMDÁJA ÉS KÖNYVKÖTÉSZETE

NITRA

Az összes engedélyezett szlovák és magyar nyelvű
tankönyvek, segédkönyvek és térképek
állandó raktára.

III Ifjúsági és községi könyv-
tárak szállítása!

Természettani és természet-
rajzi képek és tanszerek!

Iskolai szerek, füzetek, írő-
szerek stb. a legjobb mi-
nőségben és olcsó áron.

Zongora, harmonium, hege-
dűiskolák, orgonahangje-
gyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által ki-
adott iskolai nyomtatványok
raktára.

Nevelő kézimunkához szük-
séges anyagok, segédesz-
közök és kézikönyvek.

III Könyvnyomdai és könyvkö-
tőmunkák csinos kivitelben.

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banal Tóth Pál.**

Társ szerkesztő: **Vaskó Imre.**

A nemtörődömség

Jellemzi leginkább a mi tanítóságunkat, a szlovenszkói magyar tanítóságot. A nemtörődömség saját sorsa érdekeinek megóvása iránt. Megszerveztük nagy küzdelmek árán egyesületünket, hogy legyen védő hajlékunk, terebélyes fánk, mely megvédjen mindnyájunkat a tanítói élet viszontagságai ellen, enyhülést nyujtson, ha megfáradtunk a munkában. Ahol tanuljuk meg egymást szeretni és támogatni, ahol egymástól eszmél, buzdítást nyerünk véghezviendő dolgainkhoz.

Mindehhez azonban szoros összetartás, a köz iránti lelkesedés, önzetlenség kell. S mit látunk? Kétségtelen, hogy mindnyájan hisszük és belátjuk a fent elmondottak igazságát és szükségességét, de kevesen vannak, akikben valóban megvan a köz dolgai iránt való lelkesedés és az önzetlenség, az áldozatkészség.

Azt látjuk, hogy nemes célú gyűléseinkre a kartársak kis része jár el. Panaszokat hallunk, hogy az egyesületi tagok tekintélyes része megokolatlanul egyszerűen nem jelenik meg a közgyűléseken. Olvassuk a hosszú névsort, nem a jelenlevőket. Pedig fontos, minden tanítót igen közelről érdeklő ügyekben kell határozni. A közömbös kartársak talán a gyűlésre menéssel járó kiadásoktól rejttenek vissza? Vagy éppen akkor valami kis házimunkájuk akad? Hát olyan csekély értékű a tanítói összetartás megnyilvánulása, a szeretet és barátság ápolása, az iskola, a tanítás, nevelés, az egyesület ügye, hogy ilyen alsórendű, kicsinyes okok háttérbe szoríthatják?

Szomorú, bizony szomorú!

Ki fog a mi ügyeinkkel törődni, ha magunk sem gondolunk vele? Vagy, csak akkor ismerünk kartársi szeretetet, egyesületi tevékenységet, ha egyénileg bajban vagyunk? Kartársak, félre a kicsinyes, egyéni érdekekkel, itt nagy, közös

érdekekről van szó! Az önzellenségre és áldozatkészségre, ha másképp nem lehet, kényszeríteni kell saját magunkat. A fejletlen gyermek tulajdonsága az önzés — abból is nekünk, tanítóknak kell e minden szépet és jót hátráltató csunya tulajdonságot kiirtanunk. Mi pedig felnőtt, művelt lelkülettel bíró, hivatásos nevelők vagyunk, akikhez természetesen illik az önzellenség, az áldozatkésztség.

Az élet mindenülf harc. A társadalom minden kategóriája szervezve áll az élet harcával szemben, csak épen mi, a legelhagyatottabbak tekintetünk a kicsinyes, önző célok felé és hanyagoljuk el mindnyájunk életérdekeit.

Egyenesen megdöbbentő központi pénztárosunk jelentése, mely szerint 80 ezer korona tagjaink lagdíjhátraléka. Erős hangú felszólításokra van szükség, kényszeríteni kell a szeretetre, önzellenségre, áldozatkészségre, a minden szép és jó iránt lelkes buzgalomra nevelőket vállal kötelezettségeik teljesítésére. Hát ez is lehetséges? Szinte hihetetlenül hangzik!

Egyesületünk eddig zökkenés nélkül megoldotta feladatait. Nem mondhatjuk, hogy a vezetőség a szükséges anyagokban nagyobb hiányt szenvedett volna. De gondoljuk meg, hogy mekkora előnyt jelentene, ha a hátralék összege is a köz javára gyümölcsözőnék. Ha szükség esetén közcéljainkra rendelkezésünkre állana is ez!

Kartársak! Essünk gondolkozóba az elmondottak felett, mert ezek végtelenül fontos, komoly valóságok. Széthullunk, mint oldott kéve, ha a kartársias érzés, az összetartás, szeretet s az egymás ügye iránt való érdeklődés kihal szívünkéből!

Az aesthetikai érzet nevelése a népiskolákban.

Írta és felolvasta a nagymagyar tanítói körzet értekezletén Hortoványi Jolán felsőjányoki tanítónő.

A civilizáció történelme és az antropologusok egyiránt azt tanítják, hogy az embernél a magát csinosítás megelőzte a ruházatot. A vad ember egyáltalán nem érezte még szükségét a ruházatnak, holott már rég élt benne a vágy, hogy magát szebbé tegye, azért festette a bőrét, s a vad és miveletlen népeknél a férfi ma is hord karperecet, gyűrűt, fülbevalót, fején tollbokrétát, hogy ellenségét elbűvölje s magának társai között elsőséget biztosítson. — A borneoi vadember földiszíti fegyverét, hogy ne csak állni tudjon vele, hanem a szemnek is tessenék. Livingston útleírásá-

ban említi, hogy Dél Afrikában a Zambézi partjához közel egy kunyhóban pihent, egyszerre kézimalom zajára ébredt fel s egy leányka és anyja következő párbeszédét hallá: „Miért örölsz anyám, hiszen még sötét van?” — „Csak aludj gyermekek — biztató az anya — lisztet készítek, hogy az idegenektől, piros ruhának valót vegyek neked.“

Az élénk színeket, a fényt, a ragyogást többre becsüli a gyermek, mint a sötét színeket, mert látóórzéke szintén arra törekszik, a mire képzelete; mosolygó környezetet akar teremteni, mely a rideg valóságot regényessé, álomszerűvé teszi s így az eszményire való vágyakozását kielégítse. Még a beteg gyermek is, a kinek az étel nem kell, szívesen forgalja ágyában a képes könyvet és elgyönyörködik színes alakjain. A legszegényebb ember gyermeke szintoly érzékeny a képzelet gyönyöreire iránt, mint a leggazdagabbé. Szeret rajzolni, festeni, szereli megeleveníteni a szoba valamely szögletét, a melyet képzelete benépesít színes alakokkal, ragyogó színekkel, tarka változatokkal. S ha visszapillantunk az emberiség gyermekkorára, ott is csak azt látjuk, hogy a szépre vágyás minden irányban fejlődött, de lényegében ugyanaz maradt. China és India népei szintúgy művelték a szépművészeteket, mint Európa népei és így tett Kelet többi népe is, sőt némelyik oly ügyességre tett szert, melyet földrészünk alig bír megközelíteni. Egyiptom az építő és díszítő művészetet nagy sikerrel folytatta, még pedig majdnem történelem előtti időkben. A zsidóknál is megvolt a szép kedvelése s az emberi alak plasztikai hasonmása iránt való érzék. Az ó-szövetség több helyén kitetszik, hogy a zsidók díszítésre úgy az építészetben, mint a személyes csinosításra tömérdek aranyat és ezüstöt használtak. Mohamed a faragott képek irányában Mózesnél is szigorúbb volt és még sem irihatta ki követői szívéből a csinosítás vágyát, mely ellenállhatatlanul nyilvánult az építészet díszítményeikben: virág, gyümölcs, állatalakokban. S ma, midőn a mohamedánizmus társadalmi, politikai és vallásos hatalma hanyatlóban van, építészeti díszítés tekintetében a művelt nyugati művészi nem szégyenlenek hozzájuk iskolába járni. A görögöknél teljesen túrhetetlen volt a csunya. Ők istenítették a szépet s az alak és eszme rútságát száműzték az éleiből és gondolatból. Hiszen ép a szép kultusza tette ezt a maroknyi, de filozófiai, költői és politikai geniussal felruházott népet az ókori világ urává és tanítójává. A mondottakból kitetszik mily mélyreható az a titokszertű őszitő, mely arra készlet, hogy a szemnek tetsző alakokkal és színekkel vegyük körül magunkat és arra törekedjünk, hogy a mindennapi élet ridegségét prózaiságát egy hosszú és szép költeménnyé alakítsuk át. (Folyt. köv.)

Figyelmeztetés.

Felhívom Egyesületünk azon tagjait, akiknek f. év előtti időből tagdíjhátralékuk van, szeptember 15-ig írásban jelentsék be a kp. pénztárnál, hogy hátralékukat mikor és milyen részletekben fizetik be. Akik a jelzett időpontig hátralékaikat nem rendezik, illetőleg fenti nyilatkozatot be nem küldik, azok ellen ügyvéd útján végrehajtási eljárást indítunk meg. Az egyes kartársaknál netán előforduló fontos gátló körülmény a központi pénztárral szintén írásbalelileg közlendő.

Azokra, akik fontos ok alapján már a központból halasztást kértek, jelen felszólítás nem vonatkozik.

Elnökség.

La Fontaine meséi.

Írta: Dr. Takács Menyhért.

Jászóvári prépost.

Mindezekből a kiszemelt példákban s La Fontaine összes meséiből kiviláglik, hogy ő épen úgy, mint Aesopus, a józan emberi erkölcs tanító mestere. Különbség van azonban az ő erkölcs-tana és az Aesopusé között. Aesopus mindig az erkölcsi tanulság kedvéért komponálja meg a mesét, amely annak csak az illusztrációja. Benne rejtőzik az igazság szinte geometriai pontossággal megállapítva, akár csak egy dogma. La Fontaine nem ilyen szigorú moralista. Ő az aesopusi mesét épen úgy, mint azt, amelyet maga költött, kiszélesíti s a komédia, vagy tragikomédia alakjaival művésziileg dramatizálja. Nála a mese nem a moralitásért, hanem önmagáért a meséért van: l'art pour l'art. Az erkölcsi tanulság, mint történelmi hagyomány, vagy mint természetes velejáró fűződik hozzá. Ő maga nem leckézteti az olvasót, mint Aesopus s általában a régiek; az ő erkölcs-bölcsélete — amint des Granges találóan mondja — „philosophie indulgent“, amelynek gyakorlati életszabályai a mesék szereplőinek, vagy az általok allegorizált személyeknek szólnak és nem vonatkoznak az olvasóra. Ő tehát a gyakorlati erkölcs hirdetője, aki nem tanít mást, mint maga az élet. Épen ezért tőle csak azt tanuljuk meg, hogy a tudatlanság és előítélet, a hiúság és gőg, az elbizakodottság és pazarlás, a szivtelenség és kapzsiság az okai annak, hogy oly „sok ember-

nem képes felfogni az élet természetes és szociális feltételeit.“ „Kell, hogy egymáson segítsünk; ez a természet lörvénye. Sokszor van szükségünk a nálunknál kisebbek segítségére. A kapzsi, amidőn mindent meg akar nyerni, mindent elveszt . . . Minden dolognak meg kell fontolni a végét. Ne barátokozzunk csak a hozzánkvalókkal. Legyünk elővigyázók a hatalmasokkal, az udvarral, az igazságszolgáltatással és a pénzemberekkel szemben.“ Ebből és ilyen-félékből áll La Fontaine etikája, aki erkölcsi téren nem kíván mást, mint önmérsékletet és u. n. „intelligens jóságot“.

XIII.

Ezek a józan és gyakorlati életszabályok magokban véve nem jelentenek bölcséleti erkölcsant, még kevésbbé keresztény erkölcsi világnézetet, mert csupán önvédelemre tanítanak a saját rossz hajlamaink és a világ csábításai ellen. La Fontaine a bűntől csak azért óv, mert az megzavarja a lélek egyensúlyát és tönkreteszi az élet nyugalmát. Ő az élelet úgy fogja fel, hogy azt magunkra és másokra nézve hasznosan kell eltölteni békés és csendes örömmök között. Erényre nem tanít a szónak sem teológiai, sem morális jelentése szerint. Egy stoiko-epikureussal állunk szemben, akinek meséiben hiába keresnők az önmeglagadás és önfeláldozás önzetlen példáit, bár életének végső szakában maga szolgáltatta a magabaszállás és jóvátétel példáját. Erkölcsi elvei épen ezért nem elégtették ki sem a naturalizmusért rajongó és a természetben erkölcsi paedagogust kereső Rousseau t, sem a fenkölt és keresztény szellemű Lamartine-t. Különösen ez a költő tett kifogást a költő gyakorlati életfilozofiája ellen: az egyik a természetben rejlő erkölcsant, a másik a keresztény ethika szempontjából. Magának Fenelon-nak is hibául rótták fel, hogy La Fontaine meséit a királyi unoka erkölcsi nevelésének eszközzévé tette. Ezzel a kifogással szemben megállapíthatjuk, hogy a nagy fabulista erkölcsi tanításában nincsenek sem eltévelyedések, sem hibák, csupán hiányok vannak, amelyek voltaképen az ő kora erkölcsi világnézetének hiányai. Ez a világnézet a XVII. század természettudományi gondolkodásán alapult, melyet már Descartes skepticizmusa vezet be a később Montaigne gyakorlati életfilozofiája irányított. La Fontaine szintén önkéntelenül követte — mondjuk szolgálta — ezt a hiányos világnézetet, amely nyíltan nem szállt szembe a keresztény erkölcs tanaival, de az u. n. tudományszeretet fitogtatásával nem helyezkedett annak szilárd alapjaira. La Fontaine elbeszélései igen is szenvednek a Boccacio-féle haedonismus morális tévelygéseiben, meséi azonban tiszta emberi erkölcsöt tanítanak az

Aesopuséhoz hasonló s a korviszonyokhoz alkalmazkodó klasszikus szellemben, épen azért meseköltészete nemcsak poétikai, de etikai szempontból is a legnagyobb tiszteletet és méltánylást érdemli meg. Igaz, hogy ez teljesen világi felfogás, de La Fontaine-t csak ebben a felfogásban lehet megérteni és méltányolni.

XIV.

A mesék allegóriái magát a földi életet tárgyalták a nélkül, hogy az örök élet reményét táplálnák, vagy az örök büntetés féltelmével elrettentenének. Az erkölcsi elégtételt a természeti és erkölcsi világrend törvényei adják meg. Ezek a törvények biztosan, sokszor meglepetésszerűen, érvényesülnek s az ellen hiábavaló minden kifogás. Gyönyörű példa erre az első könyv 8-ik meséje a halálról és a haldoklóról: „Egy öreg ember, aki már száz esztendőnél is többet élt, keservesen panaszkodott, amint egyszer megjelent előtte a halál és kényszerítette, hogy menjen vele. A nélkül — úgymond — hogy figyelmeztettél volna, a nélkül, hogy végrendeletet csinálnék, csak úgy lábon állva kell meghalnom. Hát igazságos dolog ez? Legalább egy keveset várj. A feleségem nem akarja, hogy nélküle távozzam. Gondoskodnom kell az unokámról. Engedd, hogy egy szárnyat építhessek a lakásomhoz. Mily kegyetlen istenasszony vagy te, hogy úgy siettetsz! Öreg — mondá a halál — én nem leptelek meg; hiába panaszkodol türelmetlenségem miatt! Hát nem vagy már száz éves? Mutass nekem Párisban csak két embert, aki olyan idős, mutass tized egész Franciaországban. Azt mondd, hogy valami figyelmeztetést kellett volna neked adom, hogy elkészülhess. Hát én végrendeletedet készen találtam, unokádról gondoskodva van, házad kész. Nem volt elég figyelmeztetés hogy a járásod és minden mozdulatod, az eszed, az érzésed és minden elgyengült benned? Nincs izlésed, nincs hallásod; minden dolog reád nézve láthatólag elmult. A napi csillag gondoskodása neked már fölösleges. Sajnálod a vagyonedat, melyet már nem vagy képes használni. Megmutattam neked a társaidat: a halottakat és haldoklókat, a betegeket. Mi más mindegy, ha nem figyelmeztetés? Menjünk öreg zúgolódás nélkül. A köznek mindegy, hogy végrendeletkéztél-e, vagy nem. S a hálának igaza volt. Én azt szeretném, ha abban a korban mindenki úgy távoznék el az életből, mint egy lakomáról, megköszönve a házigazdának a szivességét. Mert hánynak lehetne késleltelnünk az elköltözködését? Te zúgolódsz öreg. Nézd azokat, akik fiatalon halnak meg, hogy mennek, hogy rohannak a halálba; igaz, hogy dicsőségesen és szépen halnak meg, de gyakran kínosan. Még én

fakadhatnék ki ellened. Az én buzgóságom nem kiméletes, aki legjobban rászolgált a halálra, az hal meg a legkeservesebben.“

La Fontaine ebben a mesében az élet végére vonatkozó erkölcsi elveit fektette le. „A halál — úgymond — nem lepi meg a bölcsét, ő minden nap készen van az elköltözésre.“ Ugyanezt tanította a hét görög bölcs és azok nyomán Aesopus, az atomista Demokritos és a stoikus Zeno; ugyanezt vallotta a bölcsélet eklektikusa Cícero is: „Non deterret sapientem mors.“ (Tusc. disp.) Ez az erkölcsi életszabály, melyet hangoztatni valóban bölcs dolog, de követni annál nehezebb. Maga La Fontaine is, amikor már öreg, összelört ember volt, hosszú reményeket táplált az élet iránt. Mintha csak önmagáról írta volna ezt a megható mesét.

Az egész francia irodalomban nincs La Fontaine-nél klasszikusabb, eszmékben gazdagabb, tárgyválasztásban változatosabb költő. A franciák büszkék voltak rá abban a korban, amikor élt és büszkék ma is. Ő nekik az első iskolai költőjük. J. Joubert, a híres hadvezér, aki 1799-ben Novi mellett az egyesült osztrák hadsereg ellen vívott csatában elesett, egyszer elragadtatásban azt mondta: „La Fontaine a mi Homerosunk.“ Ha nincs is ez az állítás minden túlzás nélkül, annyit minden esetre el kell ismerünk, hogy miként Homeros a leggőrgőbb, úgy La Fontaine a legfranciább nemzeti költő. Miként amaz, úgy ez is „összegyűjtötte a nemzeti hagyományokat, legendákat, néphitelt egy minden tekintetben fonséges és családias stílusban.“ Meseköltészete egy hű életkép s az egész francia nemzet jellemének manifesztációja. Az Iliás és Odyssea grandiosus világ epos-ok, melyek hősiesség formában öröklik meg a görög nemzeti ideált, La Fontaine meséi egy mikrokosmost jelentenek, a világalomra törekvő franciák belső kis világát.

Sokaknak méltán feltűnt, hogy Boileau a maga Ars poetikájában nem adott helyet a mesének a költői műfajok között. Mondják, hogy ezt XIV. Lajos kedvéért tette, aki — mint emittettük — soha sem szerette La Fontaine-t. Des Granges védelmére kel Boileau-nak és azt mondja, hogy ő kizárólag azokról a költői műfajokról írt, amelyeknek verses formában kell megírva lenniök; ezért hagyta ki nemcsak a mesét, hanem az elbeszélést, költői levelet, szóval az egész didaktikus műfajt, amelyeknek hol verses, hol prózai előadásuk van. Különbösen ő csakis a régi poétákról írt és azokról a kortársairól, akik az Ars poetika megjelölésekor már nem éltek. Bármint áll a dolog, az elvitathatatlán,

hogy La Fontaine ép olyan örök költője a franciáknak, mint a Homeros a görögöknek, Horatius a rómaiaknak, Shakespeare az angoloknak, Góthe a németeknek. Egy olyan nagy költő, akire méltán ráillik Horatius ítélete önmaga fölött: „Non omnis moriar“.

(Vége.)

Öngyilkos gyermekek.

Iria: Schlosz Lajos.

Egy régi görög dal kesergi: „Nem születni vón a legfőbb üdv!“ s sokan leroskadva az élet küzdelmeiben, vallják a költő szavát.

Önkezüleg csak oly szerencsétlen oltja ki életét, kinek attól már nincs mit remélnie, abban nincs mit keresnie. Az ember egyáltalán nagy energiával s szívóssággal ragaszkodik az élethez s valóban elviselhetetlen sorscsapásoknak, mély fájdalomnak kell közreműködniök, hogy az élet és halál mérlegelésénél a mérleg nyelvcskéje az élet megsemmisítésének serpenyője felé hajoljon.

Alig képzelhető, hogy lenne ember, kit szerencsétlenség, fájdalom, gond és nyomor megkímélt volna s így az öngyilkossági esetek számának a konstalálnál még sokkal nagyobbak kellene lenni, ha a földi élet viszontagságai maguk elégségesek lennének arra, hogy az ember önként rohanjon a halálba.

Szerencsére az életöszton folyton serkenti, bátorítja a lankadót, hogy szálljon szembe az élet viharaival s tartson ki pályáján, míg nem út a megváltás órája.

Sok csüggedőt a bennük élő erkölcsi és etikai erő tart vissza a borzasztó szándék végrehajtásától, másokat a vallás vigasztaló és intő szava, valamint a rémes tervnek halogatása, mignem az étellel való meghasonlásnak indító oka megszűnik bennök.

Mit szóljanak azonban ama, napjainkban mindegyre sürűben nyilvánuló szomorú és megdöbbentő jelenséghez, hogy fiatal gyermekek (fiúk és leányok), kik az életnek úgynevezett küzdelmeibe még egyáltalán bele sem kóstoltak s akik a felnőttek véleménye szerint gondtalanul és vidáman éltek, vagy legalább élhettek volna: az iskola padsorai közül megszökve, keresik a halált. Az ismeretlen fekete halált keresik, amely tehát minden titokzatos és ismeretlen borzalom ellenére mégis kecsgetőbb előtűk, mint az élet, melynek országutján alig egy pár lépésnyit botorkáltak előre. S vajjon ki nem rendülne meg egész bensejében csak halatára is annak, hogy egy ifju, reményteljes élet elemésztette magát. Képzeltető-e ennél borzasztóbb valami?

Kik behatóbban foglalkoznak e probléma megoldásával, azt állítják, hogy a fiatal élet önmagával való meghasonlásának korunk pedagógiai paradoxonja az oka.

Ki nem venné észre, hogy mily mély szakadék vonul végig társadalmi életünkben. Testi fájdalmak mellett lelki kínok gyötrik az emberiséget. Vidámság, jókedv s boldogság tűnedezőben vannak s helyükbe elégedetlenség, irigység és ellenségeskedés lép. A szívjóság, igazság és igazságérzet pedig már szinte kivételek.

Nevelési rendszerünk a kisedővőtől kezdve egészen az érettségi szigorlatig igazságosságtól, becsületességtől és kimélettől áradozik s ha az ekkép nevelt melegágyi csemetéket kiviszik az élet küzdterére, lépten-nyomon az iskolai igazságokkal ellenkező akadályokba ütköznek, miért is az élet fagyos szele hamarosan elhervasztja őket.

Etikai ideálokat, halhatatlan hősokeket állítunk tanítványaink elé s azt tanítjuk róluk, hogy: „a gazdagság megvetendő és a hősi halál áhítandó; hogy jobb igazságtalanságot szenvedni, mint elkövetni!” (Cicero.)

Künn az élet színpadján azonban csakhamar keserű igazsággá válik, hogy az iskolai ünnepélyes szólásmódok, példabeszédek és közmondások nem képesek az ifjúságot az élet viszontagságai ellen vértetni. Az élet vajmi keveset törődik a pedagógiával, hanem ennek kellene ahhoz alkalmazkodnia.

Kérdem, jogos- és helyes-e az ifjúságot kizáróan az úgynevezett abszolút értelemre nevelni, holott világ és élet csak relatív fogalmak? Helyes-e, hogy azokat a társadalmi nagy igazságtalanságokat és viszályokat, amiket az élet magával hoz, az ifjúsággal meg nem ismerteljük s neki folyton ábrándszerű illuziókról és eszményi erkölcsökről beszélünk.

Észszerű-e az ifjúságot ideális járszalagon vezetni és benne a legkárhözatosabb ellenségünket: az érzékenységet és ábrándozást nagyra növesztetni? Leányokat és fiúkat szigorú, szűk házi gyámságra fogni, hogy azután készületlenül, minden átmenet nélkül lépjenek ki az életbe s azt követeljük tőlük, hogy a nagy tülekedés közepette, mint ifjú asszonyok, vagy mint élettapasztalt, harcedzelt férfiak sikeresen sáfárkodjanak?

Szabad-e az iskolának, az élet eme leghivatottabb képzőintézetének az életet hamis színben feltüntetnie, ahelyett, hogy legszentebb földadata lenne az élet számára nevelni és alkotni? Legyünk tisztában a világ, élet és emberiség fogalmával. Ezek nem álmok, ideálok és befejezett tökéletességek, hanem nagyon sokszor kegyellenül valóságos tökéletlenségek.

Társadalmunk még nem érett a föltétlen igazságosság alapján megalkotott társadalmi rendre. Az irigység a modern társadalmi öröklöbít büntünk, mert szenvedést látni jól esik s szenvedést okozni még jobban. (Nietsche.)

Ahelyett, hogy a nevelés minden fokozatában, de leginkább annak talapzatán a tényt, a valóságot szerepeltetnők nevelő gyanánt s az életben felmerülő dualizmus elől sem hűnyánk szemet, a legfolyékonyabb korban csak az erényt tüntetjük fel, ami rendszerint káros hatású s csak parányi mértékben fejleszt etikai tehetségeket.

Ha az ifjúságot elég korán beavatnók abba, hogy az életben vajmi ritkán történik minden úgy, amint szeretjük és reméljük, hogy az érdekek folytonos tusája következtében a cselekedetek surlódása áll elő, hogy tények és események az életben sokszor összejútköznek, hogy a dolgok sima, egyenes folyása és a teljes siker csak ritka kivételek, ellenben harc, küzdelem, csalódás (s kiábrándulás szinte rendszerre lettek; akkor a későbbi kor számára bizonyára sok fájdalmat, keserúséget és könnyet takarítanak meg.

Valóban sokkal jobb és humánusabb, ha már az iskola izletteti meg az elkerülhetetlen keserű pi'ulákat a jövő reménységével, minthogy a könnyörtelen élet felnőt korában suhintson rajta végig. Mert jaj annak, ki álmodott ideálokkal lép az élet zsivajába. Keserű csalódás lesz osztályrésze, ha mindent csak szívével néz s emiatt a föld röjét észre sem veszi.

Félre tehát a tradicionális önámításokkal, melyek az abszolút tökéletes miatt a relatív lehetséget nem látják!

Hogy e labirintusból kikeveredjünk, nevelési rendszerünket gyökeresen reformálnunk kell. S mintha hallatszanának is már a messze távolból a reformmunkálatok hatalmas csákánycsapásai.

Váltsuk föl az ideális nyálánságot többször a gyakorlatiaság és célszerűség izletes házi étkeivel, azaz az idealizmus hite mellett közvetítsük a világ s az élet ismeretét is az ifjúsággal.

Ne léphesse át egyetlen ifjú sem az iskola küszöbét anélkül, hogy az életbölcsesség szilárd és gazdag tárházát magával nem vinné. Szálljunk le olykor olykor az emberi ideálok magas lajtortájáról s a föl nem váltható kincsek mellett gondoskodjunk közkeletű apró pénzemekekről is.

Óvakodjunk az álisfenektől s iparkodjunk legjobb tehetségünk és tudomásunk szerint az emberiség boldogulását előmozdítani. A kárhózatol ideálok elleni hecsületes harc fölötte üdvös, mert meg-

termi a lelki békét, nyugalmat és boldogságot, miket semmi sem kárpótolhat a földön.

Az öngyilkosság, fájdalom, napjainkban már szinte járvánnyá fajult, mely nemcsak a tanulók között, hanem általában az egész társadalomban ijesztő módon terjed. Régi igazság, hogy a felnőttek társadalmának bajai, nyomorúságai és bűnei sohasem hagyják érintetlenül a gyermekek világát.

A kis öngyilkosok legtöbbje utánzásból követi el tettét. A szuggeszciónak is meg van a maga gyászos szerepe. Ezért az újságoknak nem volna szabad olyan bőven foglalkozni ezekkel a dolgokkal.

Egyesületi élet.

A „Honti Tanító Egyesület“ évi közgyűlése.

Végre hosszú kínos hallgatás után elérkezett 1924. július 3 a, mely napon a hontmegyei magy. tanítók tartották rendes évi közgyűléstüket. Megjelent Krpec Bertalan ipolysági tanfelügyelő úr és — sajnos — 34 tag. A közgyűlés a megjelentek legnagyobb érdeklődése mellett folyt le.

Willand János elnök 10 órakor megnyitja a gyűlést, üdvözlő a tanfelügyelőt és a megjelent kartársakat. Bemutatja a központi elnök táviratát, melyben az elmaradását jelenti, egyben elnök indítványozza, hogy a gyűlés a közp. elnököt távirati úton üdvözölje. A közgyűlés ehhez örömmel hozzájárul.

Elnök reátér az egyesületi élet fontosságára, bemutatja annak feltétlen szükségességét. Nem tudja megérteni, hogy mi lehet az oka ennek a nemtörődömségnek éppen Hontban, ahol oly lelkesedéssel csatlakoztak szívvél lélekkel az egyesület megalakításához.

Majd a honosítás ügyének mibenlétét ismerteti. Örömmel veszik azokat a híreket, melyek egy-egy kartárs honosságának elnyerését tudatják, de fáj, hogy oly sokak felett lóg még ma is a Dámokles kardja. A lelki nyugalom még mindig nem állt helyre.

Majd megemlékezik 3 elhunyt kartársról: Nagy Miklós inámi, Lehoczky Árpád felső szemerédi és Erdős Sándor pereszlényi — volt honti elnök — kartársakról, kiknek emlékét jegyzőkönyvileg örökíti meg a közgyűlés.

Majd felhívja Elnök a közgyűlés figyelmét a „Domov“ bizt.

társaság előnyös biztosításaira, mely által a tanítók részére messze menő előnyöket biztosít, különösen életbiztosításai révén. De előnye az egyesületnek is, mert a biztosítások után, bizonyos %-ot biztosít az özvegy és árva alap gyarapítására.

Rátér ezután a május 22-i értekezletre. Ennek határozatait teljesen magáévá teszi. A jelenlegi egyesület nevét „Ipolság vidéki magyar tanítók Egyesületé”-nek mondja ki hivatalos címül a közgyűlés. Hozzá járul a „Léva vidéki egyesület”-tel leendő egyesüléshez, melynek tisztikarát jelölőbizottságba kiküldi: Willand János egy. elnök, Willant Henrich egy. titkár, Oberth Kálmán, Urbán Ferenc, Pálinkás Ferenc, Ferlich Emil, Varga Béla, Pálinkás Ferencné kartársakat s utasítja őket, hogy a Léva vidékiekkel karöltve a nyár folyamán a tisztikar jelölését ejtsék meg.

A nagymegyét illetőleg a közgyűlés úgy határoz, hogy a „Losonc—Gömöri” testvérekkel közösen alkotja meg, mely felett — tekintve Zvolenska župa geográfiai helyzetét — egy elnök s titkár végzi az adminisztrációt. Ez a határozat azonban az alapszabályokba ütközik, ennél fogva közgyűlés utasítja elnököit, hogy lépjen érintkezésbe a Központtal, hogy az alapszabályok ily értelemben helyesbítessenek, annál is inkább, mert amikor az alapszabályok készültek, a nagyžupai rendszer még ismeretlen volt. E határozat hozatala annál nagyobb örömet szerzett, mert ennek tárgyalásánál megérkezett a gömöriek távirata, mely Losonc—Gömör egyesülését hozta.

A közgyűlés a május 22-i választmány határozatát, melyet az Elnöknek az elnökség megtartására vonatkozólag hozott, helyben hagyta. Így az Elnök az egyesület vezetését továbbra is teljesíti.

Végül a központ megkeresése folytán felhívja Elnök a kartársakat a tankönyv-írásra és a tankönyv bírálat elfogadására. A vállalkozók névsorát központtal tudatja.

Novák Mihály kartárs tartja meg ezután felolvasását a központ által kitűzött tételről. „Hogyan lehet a népiskola a jözan socializmus magvetője.” A nevezett kartárs mély tanulmányozás után, lelkiismeretes kidolgozásban elérte a célt, mit a tétel megjelöl. A közgyűlés úgy határoz, hogy e tételt az elnök a központnak küldje meg, lapukban való közlés céljából.

Willant Henrich Madách születésének 100 éves évfordulóját méltatja Az Ember tragédiájával kapcsolatban, melyért jkönyvi köszönetet szavaz neki a közgyűlés.

Végül Pálinkás Ferenc, „Az írásbeli feladatok módszeres el-

készítéséről" értekezelt. Kimutalja az írásbeli feladatok fontosságát s megmutalja a módot, az utat ama paedagogiai eljáráshoz, mely a tanítót az eredményre vezeti. Lapunkban leendő közzétételére kéri a közgyűlés a felolvasást s élismerését fejezi ki a szép munka felett.

Következtek az indítványok. *Novák* kartárs a következő indítványokat terjeszti elő: I. Mondja ki az egyesület egy segítő akció megszervezését és bízza meg a vezetőséget a gömöri segítő akció tanulmányozásával és a választmányt annak megszervezésével.

II Mondja ki az egyesület, hogy szükségesnek tartja egy oly szervezetnek megindítását, amely az egyetemen esetleg középiskolában tanuló tanító gyermekeit anyagilag támogatná. Ily irányban keresse meg a központot, hogy a többi slovenskói tanítói egyesületekkel (Šváz S. U., Z. U. S.) közösen vagy különállón ilyen intézmény létesítését kezdeményezze. (Eötvös alap)

III. Az évi rendes közgyűlést olyan helyen tartsa az egyesület, ahol a tagok családjaikkal megjelenhessenek s a gyűlés után szórakozhassanak, ezáltal a kollegialitás érzése jobban kifejlődne.

Az indítványokat a közgyűlés magáévá teszi s utasítja az elnököket ennek keresztül vitelére.

Egyben a közgyűlés megbotránkozását fejezte ki azon nemtörődömség felett, melyben a kartársak az egyesületi életet részéltik. 90 kartárs közül sokan olyanok, akik messze vidéken működnek s akik hónapok óta fizetést sem kapnak, eljöttek. mert tudják kötelességüket, míg azok, akik közel, jó helyzetben vannak, teljesen megfelelkeznek minderről, még arról is, hogy egy év után jó lenne legalább összejönni, s egymástól tanulni, az élethez s annak küzdelméhez egymástól biztatást — ha más nincs — nyerni. Közgyűlés úgy határoz, hogy azoknak névsora lapunkban közzétessék, kik nem jelentek meg és 20 K büntetést szedjen be tőlük a pénztárnok, az eddigi jogi alap — mely most árva s özvegy alap nevet nyert — gyarapításra.

A közgyűlésen nem jelentek meg:

Ambrózy Sándor, Akucs Árpád, Bottka József, Csapó Lajos, Cserhalmy Gyula, Eggenhoffer Gyula, Ferlich Emil, Fajtlík Antal, Fekete Kornél, Gombos Piroska, Halász János, Hoffbauer Ferenc, Jánossy Lázár, Keserü Géza, Mászaroivits Gyula, Mászaroivits László, Nagy Pál, özv. Oberth Kálmánné, Okolicsányi Erzsébet, Pintér Sándor, Rakotta József, Serés Pál, Simonyi Lajos, Szlávik Margit, Szlávik Aladár, Szilárd Lászlóné, Soskő Gyula, Szikszay József, Szalay Ilonka, Takács Olga, Varga Béla, Vészeliák Lajos, Willant Gizella, Lachár Matild.

Elnök megköszönve a megjelentek s a Tanfelügyelő úr szives türelmét, felhívja a megjelenteket, hogy egy szívvel-lélekkel törekedjünk az 'alvó, letargiában nyugvó testvéreket felrázni a mai kor nagy betegségéből, a nemtörődömségből, mert ha arra várunk, amikor a felébredést egy ismeretlen nagy rázkódtatás fogja előidézni, féltő, hogy e rázkódtatás halálos végű lehet. Gondoljunk arra, mi lesz az egyesülettel, annak életével, ha mindnyájan nyugszunk babérainkon? Ki fog dolgozni? Ki fogja vállalt kötelezettségét keresztül vinni? És ha a vezetőség is megszűnik dolgozni? Erre nem gondoltok testvérek?

Vessétek le a régi mezt, öltsetek újat, dolgozzunk együtt, egymásért!

Bajta, 1924. július 9.

Willand János, egy. elnök.

Hadifogoly tanítók.

Még ma is, — évek után, — megoldásra, illetőleg rendezésre vár a hadafogságban volt községi- és hülfelekezeti tanítók fizetésügye. A Referát az állami tanítóknak minden további nélkül kiutalta, — 1919. szept. 1-től visszahatólag, — hadifogságuk tartamára rendkívüli drágasági segélyüket; ugyanakkor a községi és felekezeti tanítók kérvényeit rendre elutasította, ama megjegyzéssel, hogy ezen tanítókat e segély meg nem illeti. Fűt-fát megmozgatunk, üléseztünk, küldöttségeket menesztettünk ide is, oda is, — hiába! Fizetésügyünk még ma is rendezetlen!

Egyesületünk központi küldöttsége 1923 nyarán Elnök Urunknak Kistapolcsányban memorandumot nyújtott át, amely memorandum többi sérelmünkkel kapcsolatban, e sérelmünket is felölelte. Közben a tanfelügyelőségek hivatalosan is összeírátták adatainkat, de, — mint később tudomásunkra jutott, — csupán előzetes információ végett.

Elnök Urunk kabinetirodája memorandumunk kérdéses pontjára ama választ adta, hogy a községi és felekezeti hadifogoly tanítók rendk. drágasági segélye nem folyósítható, mert hiányzik arra a fedezet.

E válasz valószínűleg téves információn alapult! Az illetékes körök tévesen informálhatták Elnök Urunkat, valószínűleg sok-sok millióssal összegekről, — másképp érthetetlen e válasz. Hiszen számításunk szerint, — szlovák bajtársainkat is beleszámítva, — legfeljebb 240--260 tanító kielégítéséről van szó; ezek közül is már többen a föld alatt pihennek a hadifogság rettenetes szenvedései,

nyavalyái következtében. Pedig, — velünk együtt, — szegények hogy' várták fizetésrendezésüket! Ez összegből, — mert hisz' a tanítónak lőkepenze, magánvagyonja rendszerint nincs, — akarták megrongált egészségüket, roncsolt idegrendszerüket pár hónapos gyógykezeléssel, üdüléssel meggyógyítani, felüdíteni; ez összegből akarták a hosszú idő alatt hasznavehetetlenné lett ruházatukat kiegészíteni; ez összegből akartak a sokat szenvedett családjuknak is némi szórakozást, üdülést biztosítani, — óh mennyi mindenre jutott volna ez összegből.

Nem hisszük, hogy kormányunknak, illetőleg a felelős tényszerzőknek szándékos célja lenne, hogy ez ügygel is ébrentartsák az állami és nem állami tanító közötti átkos különbséget. Avagy az a községi és hitelekezeti tanító nem ugyanazt szenvedte át Szibériában, mint az az állami? Az itthon végzett munkáról, az egyenlő — sőt mi több, fokozott munkateljesítményről nem is beszélve, ami már egymagában is megkövetelné az egyenlő elbánás elvét is.

Még egyszer tisztelettel felhívjuk az illetékes körök figyelmét ügyünkre és már a méltányosság alapján is kedvező — és ami a fő, gyors elintézést kérünk. Elismerjük, ifjú államunknak sok és súlyos anyagi gonddal kell megküzdenie, azt azonban nem értjük, hogy miért épen a nem állami tanítóság az a szenvedő alany, amely mindenkor és mindenben rövideiséget szenvedett és szenved. Miért épen e tanítóság az a kísérleti nyúl, amelyen minden fizetésredukáló operációt kipróbálni és végrehajtani lehet.

Államunk a demokratikus elvek jegyében született, minden ténykedése ezen elveken alapú, pedig a demokrácia — e nemes fogalom nem tűri az átkos megkülönböztetést, nem tűri kiváltságosakat a tanítók között! Egyenlő képesítés, egyenlő köteleesség és munkateljesítmény, — egyenlő jogokat, egyenlő elbánást is biztosít, ami tehát jár az egyiknek, az jár a másiknak is!

Weszely-László
ig. tanító.

10 éves találkozó. Az esztergomi érseki tanítóképzőben 1913/14. tanévben végzett s jelenleg Szlovenszékön működő tanítók július 7—8. án tartották 10 éves találkozójukat Érsekújváron.

A fenti évfolyamból nyolcan működnek itt Szlovenszékön s ezek közül csak öt jelent meg. A többi talán teljesen megfeledezett rólunk s a találkozási szerződés aláírásakor adott becsület-szóról!

Volt tanáraink közül Siposs Antal udvardi esperes plebános

is megjelent a találkozón s a jubiléusok osztatlan öröme kitarított velünk az utolsó percig. A találkozó részletes programja a következő volt: Julius 7 én este a róm. kath. fiúiskolában gyülekezés, majd este 8 órakor a Menczel étteremben közös vacsora. Mintegy 35 főből álló lelkes társaság hajnali 3 óráig volt együtt és „sirva vigadt” a viszontlátás felett. Julius 8 án d. é. 9 órakor rövid értekezés volt a róm. kath. fiúiskola tanácstermében, melyen Horváth József kőkeszi-i kántortanító emlékezett meg röviden az elmúlt 10 esztendőről, üdvözölte a megjelenteket és elparentálta az elhunyt tanárokat és osztálytársakat. Szecsányi Géza udvardi és Staudt Ferenc érsekujvári kollégák indítványára a megjelentek nagy lelkesedéssel elhatározzák, hogy az összes Esztergomban végzett tanítókat egy közös találkozóra kell összehívni. E találkozó megszervezésével, a hely és idő megválasztásával egyhangulag. Horváth József kőkeszi-i kántortanítót bízzák meg, kinek kérésére segítőtársakul minden évfolyamból egy-egy kartársat jelöltek ki. Az értekezés után a kis sereg a róm. kath. plébánia templomba vonult, hogy a Mindenhatónak köszönetet mondjon a 10 évi kegyes gondviselésért s egyúttal segítséget kérjen a jövő munkára. Az ünnepies „Te Deum”-mal összekötött szent misét Siposs Antal udvardi esperes plébános végezte. A szent misét követő fényképezés után déli 1 órakor a fentemlített étteremben bankett volt, melyen Siposs Antal esperes-plébános, Szecsányi Géza, Staudt Ferenc, Tóth János és Csiffáry Jenő tanító kartársak mondtak szívből jövő felköszöntőket.

A bankett után 5 óra tájban Staudt kollégánk bucsuszavaira a „Ballag már a vén diák” hangjai mellett szétoszlott a kis társaság. A megjelentek egy kedves, felejthetetlen nap emlékével tértek haza.

Alulírott mint a fenti találkozó rendezője ezuton is hálás köszönetet mondok osztálytársaim nevében is Siposs Antal udvardi esperes-plébános urnak szíves megjelenéseért, az érsekujvári tanító-testvéreinknek közreműködésükért és Staudt Ferenc osztálytársunknak a rendezésben tett segítségeért.

A Magyar Tanító Egyesület vezetőségének, valamint az összes Esztergomban végzett kartársaknak, kik sajnós a találkozón meg nem jelenhettek, ezuton küldöm a résztvevők nevében testvéri üdvözelem.

Adja Isten hogy a légközelebbi közös találkozón mindannyian részvehessünk.

A viszontlátásra!

Horváth József
kántor-tanító.

Gyász. Bresztovszky Lajos nové-zámkyi kartársunk felesége, *Bresztovszky Lajosné sz. Lakatos Gizella* jul. 14-én 28 éves korában meghalt, mélységes gyászba borítván szerető férjét és három kis gyermekét. Kartársunk fájalmában részvétellel osztozunk.

Állampolgárság adományozása. Örömmel vettük a hírt, hogy *Bálint József* bejei ref. tanító kartársunk megkapta a cseh-szlovák állampolgárságot.

Esküvő. *Dobossy Ilonka* és *Munka Jenő* folyó hó 29-én délután 5 órakor esküdtek örök hűséget egymásnak a nové-zámky-i r. kat. plébánia temp'omban. Nové-Zámky — Szeňc 1924 július havában.

Szemle.

Tanulmányi kirándulás.

Jun. hó. 2-án százötven, látni, gyűjteni, tapasztalni akaró tanítóval rohogott a vonat Csehország felé.

A százötven jó egyharmadát mi képeztük: a galántai tanfelügyelőség körébe tartozó iskolák tudást szomjazó munkásai. Pozsonyban várt reánk *Gáspárik Ignác* tanfelügyelő úr k. családjával, ugyanitt gyűlt össze a Bratislava II. és III. tankerület tanítósa *Bučenec Dániel* tanfelügyelő vezetésével. Ilyen számbeli gyarapodottsággal folytattuk utazásunkat Prága felé. Az út hosszá és talán kissé unalmas is lett volna, ha — különösen nekünk, a vidék ismeretlenjeinek — figyelmünket nem foglalkoztatja a Morvántúlúknak a siető vonat ablakain át látni engedett, változatos képe. Sőt, a Brünn után következett hegyes-dombos tájon kanyargó vasúti pálya a gimnastika barátainak is kedvezett itt ugyanis vonatunk az egyik alagútból ki sem bújtatott, máris egy újabb hegy sötétjébe fúródott bele. A pálya ezen szeszélyes geológiai következetlenségeből alkalmat nyújtott arra, hogy fülként ablakait le-felráncigáljuk. Mindamellett a testi ernyedtség jeleit mutatkoztak rajtuk és amikor 12 órai utazás után esti fél 6 órakor végre *Prágába* érkeztünk, a szellemi éhség mellé bizony oda-surakodott a gyomor hasonló szükségérzete is.

A pályaudvaron két prágai tanfelügyelő fogadott bennünket, akik elkálauzoltak éjjeli szálláshelyünkre: egy polg. leány skola tornatermébe, ahol már lőmölt sorokban fehérlettek a vasrámájú ágyak itt megtudtuk a másnapi programot, majd úgy-ahogy eltűntettük magunkról az utazás nyomait, s a váro egyik előkelő hoteljének souteirain-jében jóízűen elköltött vacsora után sietve igyekeztünk ágyunk takarója alá.

Másnap csorbítatlan kedélyhangulatban reggeliztünk meg és sorakoztunk katonás rendben az iskola előtt, hogy elinduljunk Prága nevezetességeinek vilámoson leendő körszemléjére. És most lébetellen meg nem emlékezmem a minket kalauzoló villamosvasúti alkalmazottról, aki történelemtanári pontosság-gal magyarázta meg körutunkba esett minden terjedelmesebb épületömb kelet-

kezését, jelentőségét, sőt már fogamzásának történetét is, s általában minden érdekességről oly kimerítő, színes képet rajzolt elénk, hogy mi a méltó elismerés mellett, szinte bámulattal adóztunk neki. A nagyobb érdekességű épületek előtt ki-ki szálltunk a villamoskocsiból, s közvetlen szemlélettel feltűnt mara-
dandóbbá az itt látott, hallott, régi históriákból fölevenített emlékeket. Így néztük végig a 30 éves háború egyik főszereplőjéről: *Wallenstein* (Waldstein, Waldstyn) cseh főúrról elnevezett *múzeumot*, amelyben a nagy hadvezér fény-
és pompakedvelő élelmódjának fennmaradt bizonyítékai őriztetnek. Az 1565-ben épült *Belveder* megtekintése után, — ahonnan pompás kilátás nyílt a metropol s minden részére, a *loretto-i templom* (1626-ból) milliókat érő kincsein kápráztak szemeink. Vezetőnk állítása szerint az itt fölhalmozott arany, ezüst régiség-
gyűjtemény pénzértékén a fél Prága vásárolható meg. Innen a külügyminisz-
térium palotája előtt elhaladva, a *Hradsin-térre* értünk, amely a fehérhegy-i csata után négy retorziós kivégzésnek volt a színhelye. Majd fölmentünk a *Hradsin-palotába*, ahol a küldöttségeket fogadó- és az ünnepi összejövetelekre szlgáló két kolosszális méretű termen csúsztunk végig (lábainkra jó bőszabású papucsockat kaptunk). E két, óriási helység nagyobbika 48 m. hosszú, 16 m. magas és 13 m. széles, s a kisebbik is csak szélességében keskenyebb jelen tékelenül. A várudvaron, a gót- és renaissance-stílusban épült és még mindig épülő *Szt. Vitus templom* méretei szintén je'entősek. A tornáccsúcson ágaskodó oroszlán kívül, amely maga 8 és fél méter, a templomtest 100 m-re emelkedik a várhegy fölé. A templom főhajójának szépségeit a folyamatban lévő belső munkálatok miatt nem élvezhetjük, vezetőnk ellenben lelkiismeretes ap-
rólékokossággal mutogatta meg a királyok és püspökök sírhelyeit, s ragadta esod-
dálatra hálás hallgatóit egy egy ezüst-, vagy márvány-oltár eredetéről elmondott epizódjaival. (Kár, hogy részint az előadó túlságosan jól tolyó beszédje, részint a tolmács kartársaknak fordításra rendelkezésül álló rövidke idő miatt mi magyarok, az érdekesnek látszó magyarázatok jelentékeny részét nem értettük.)

A palota további részében vizsgálódásunk során eljutottunk az u. n. *II. Vladislav-terembe*, amelynek falán az itt-ott lekaprt vakolat mutatja, hogy itt szorgos kutatás folyik a múlt idők mesterségesen, avagy természetesen elrejtett emlékeinek a felderítésére. A külső buroktól felszabadított falrészekon előcsilán egy-egy régi, festékkel, vésővel odaöröklített gondolatnak, eszmének a múlt idő ködfátyolán átszűrődő halvány fénye. Ez a terem valamikor a koronázási-ünnepáfgeknek is a színhelye volt, amely alkalmakkor lovagjájétkok is rendeztetek. — A szomszédos gyűléstermen keresztülmelve, a cseh tartományi *helytartók irodájába* jutunk, ahol hajdan a 30 éves háború praludiuma játszódott le. Megilletődéssel álljuk körül az ovális asztalt, amely előtt több mint 300 éve a cseh protestánsok sérelmeik orvoslását hasztalan követelték. Ezen terem ajtaján látható puskagolyósebhelyek híven megőrizték az akkori viharos idők áldatlan emlékeit.

Sietve haladtunk lefelé a várhegy lejtőjén, hogy újból felszállva a lent váró villamosra, pontosan egy óraker a történelmi nevezetességű *Óvárosi térre* érhesünk, ahol a városháza falán lévő óra a 12 apostol látható elvonulása közben csengeti ki az időt. Ezt azonban a kívánci fázisban lekéstük. De vezetőnk nem esett kétségbe s a következő 60 percel felhasználva, felvezetett bennünket a városháza kis- és nagytermébe, ahol nem szűnő lelkesedéssel illusztrálta a falakon ékekedő freskók jeleztségét és elsorolta az ablaküvegeken

évszámokkal jelzett történelmi mozzanatok. A kápolnában névtelen hősök emlékezetét idézte élénk az oda összegyűjtött koszorú, szalag, virág. Lemenve, a téren a hatalmas *Hus-emlékszobrot* néztük meg; majd felgyűlt kíváncsisággal igyekeztünk az óra alá s a csatlakozás bangja röppent el fejainkról, amidőn a fent leírt módon láttuk és hallottuk kiütni a tizenégyet.

Most már megtelt ismeretvágyggyal, de üres gyomorral ugrottunk fel a villamosra s rövid kocsizás után, meleg búcsut véve fáradhatatlan vezetőnkől, kiszálltunk a Vltava egyik szigeténél, amelynek vendéglőjében elfogyasztottuk a kiérdemelt ebédet. Itt számos felköszöntő hangzott el, amelyek hálásan emlegették a két vendéglátó prágai tanfelügyelő nevét. A délutánt mindenki szabadon tölthette. Este a Stavovské Divadlo-ban Romain Rolland: »Vlci« (Farkasok) című mélyerejű drámáját közösen néztük végig.

4-én, reggel 8 órakor búcsut vettünk Prágától és a bratislavaiaktól (akik Poděbrady-ba utaztak), hogy a vidéken tegyünk szemleútat. Vonatunk széles répföldek között haladt, jobbra-balra füstölgő gyárkémények nyújtózkodtak ki egy-egy házcsomóból. Három órai utazás után elérkeztünk *Mnichovo Hrad. ště-ba*. Az állomás előlői téren fenomenális fogadtatásban részesültünk. A kis városnak — mondhatni — apraja-nagyja ott lobogtatott keszkenőt és szórt virágot élénk. A kerületi iskolai výbor, a diákság; majd benn, a városháza előtt, a közigazgatási hatóságok képviselői mind osztatlan örömmel üdvözöltek. Ennek a sok üdvnyilvánításnak mi sem maradtunk adósai, s Gašparik tanfelügyelő úr, továbbá bájos kislánya: Gašparik Józsika, Daňkó József és Tafferner Gyula hasonló hangon válaszoltak. — Elszállásolásunk ügye rövidesen elintéződvén, a városháza nagytermében gyűltünk össze közös ebédre, ahol a legízesebb ételeket lálalták fel. Ebéd után két csoportra oszlottunk: az I. csoport itt marad Gašparik tanfelügyelő úrral az élén, a II. csoport Daňkó József barát vezetésével holnap reggel más útirányt követ. — A délutáni programja a kb. fél-óránnyira lévő *Klíštr. Hradistě sörgyárának* a megtekintése. Itt már vált minket Dr. Beneš Vojtěch orsz. főtanfelügyelő, aki barátságosan szorított mindnyájunkkal kezét. — A sörgyár, mint azt egyik alkalmaott a mag arátja, eredetileg cisztercita kolostor volt és a XII. században épült. Földalatti helységei különbözőppen megfelelnek a sörgyártás »ódozatainak. A gyár végigjárása után a figyelmes igazgatóság néhány nagyobb fajtájú üveg órrel kínált meg bennünket így tartva be a szemléltetve oktató eljárásnál nélkülözhetetlen »formális sokozatokat«. (Ez a körülmény azonban nem tehet rossz-májú emberek kezébe ütkéskártya az iránt, hogy utunk visszavezető felét dalolva tettük meg.) Hazatérve, vacsora után a *Sokol* egyesületnek a mi tiszteletünkre rendezett, nagyobb részét Smetana-darabokból álló koncertjét élveztük végig. Úgy az itt is fölhangozott beszédek, valamint az est műsorának névső összeállítására csak haláttalan kedvességre, figyelmességre vallott-k. Újabb emlékvirággal ékesen tértünk éjjeli nyugvóra.

5-én reggel, a II csoport, amelybe én is kerültem, útrakészen gyülekezett az állomáson. 10 órakor indultunk el a Liberec felől jövő vonattal, amelyről Bakovban átszálltunk, s innen 10 perces utazás után elértük *Bělá* állomást. Az elébünk vezényelt kolléga letessékelt az ott várakozó autobusz-kocsiba, amely a meredek úton, negyedórai dőcögés után, megállt velünk a kb. 4500 lakossal bíró városka szépen parkírozott terén. Itt a mnich. hradiště-i lelkedéssel találkoztunk újra Lobogó, virág, öröm, üdvözlő beszédek. Ebéd után, délután autóra ültünk, s a kis város szövőgyárát tekinteltük meg. Innen

az autó gyönyörű szép vidéken át igyekezett velünk a 605 m magas *Berdéz* hegy lábához. Ezen a sűrű erdőkoszorúval borított kúphegyen Premysl Ottokár (1260) idejéből való várrom mered az égnek, kicsucosodó bástyái, mint két őrszem, figyelik e határvidéket. A fővezető úton három gótikus várkapu romjai alatt áthaladva, megállunk a 80 m magas u. n. Ördögbástya tövében, mert ebbe feljárás nincsen, s csak így alulról találhatjuk, miért Ördögtorony a neve? A másik bástya, — amely a Berdéz legfelső részén 45 m-re emelkedik, — már magába fogad, s mi buzgón számláljuk a lépcsőfokokat. A 190-nél végre elérjük a tetőt. A borongós idő nem nagyon kedvezett a mi kíváncsiságunknak, azonban mégis eléntünk a környék szépsége, ha egy-egy erősebb szellő-kéz utat tépett szemünknek az alattunk és rajtunk keresztül szaladó felhőkben. Lent, az udvaron megcsodáljuk a vár fundamentumának lerakásával egy időben épült gótikus kápolnát a maga számos, csúcsíves alakzataival. A váruton lefelé haladva, vezető kártársaink, mint itteni ritkaságot mutogatják a sziklák hasadékaiban pirosló és nálunk, hegyes vidékeken eléggé gyakori karthauzi szegfűt. Kivirágozva foglalunk helyet az autóban, amely most már vigabb iramban szalad velünk a fehérítő úton vissza Bělára. Vacsora után résztvevünk a Sokol-egyesületnek ez alkalomra rendezett tornaünnepélyén, amely egy, nínkel üdvözítő szónoklattal nyílt meg s amelynek mélyrengésű szólamai a mi részünkről Szőke Lajos kártársunk választásában rezonáltak. A zeneszámokkal átszótt tornamutatóványok stb. amelyekben mindkét nembeli fiatalság már a 6-7 éves kortól kezdve brillirozott, sok éljenti és tapost nyertek. Önkéntesül is arra gondoltunk, mily sok a tenni és pótolni való ezen a téren a mi gyermekeinknél. S ha összehasonlítjuk a mi városi iskoláink enemi működését a csehekével, be kell vallanunk, hogy a cseh pädagogia a testgyakorlást, amelltt, hogy nevével jelzett célját teljesen eléri, a léleknevelés szolgálatába is szerencsésen beállította. Ezen hasznos, szép, nemes és eredményes ténykedésük előtt készséggel meghajljuk az elismerés zászlaját.

Junius 6. Péntek. Reggeli után ellátogattunk a helybeli koedukációs polg. iskolába itt állunk meg egy szóra. A cseh iskolákat általában jellemzi, hogy az iskoláspüllet formája, jókarban volta, külső csinja oly maradandóan kedvező hatást gyakorol az emberre, amely könnyen elnézővé teszi egyéb, nem teljesen kifogástalan tanításbeli momentumokkal szemben. A legcsekélyebb elfogultság nélkül megállapítható pl., hogy némely iskolákban, az egyes examinálások alkalmából, különösen a humánus- és reáltárgyakban tapasztalt előmeneteli produktió nem egészítette ki teljesen az ilyen, mintaszerűn, példásan felszerelt, mindennel ellátott intézményektől méltán elvárt szines kép tökéletességét. Másrészt azonban a művészeti tárgyakban részint kiállított, részint pedig hallott és élvezett produktumok sokszor valóban művészi nivót mutattak fel. Rajzaik, gyermekdalárdáik, tánc-, tornamutatóványaik mind erről tanuskodnak. Ebben csúcsosodik ki a cseh iskolák jellegezettsége. Ez a művészi hajlam különben a szlávok sajátos alaptermészetében rejlik.

A helybeli polg. iskola különösen plasztikus rajzaival és kézimunkáival (kosárfonás stb.) (ún.) ki. Osztályvizsgálataink során meghallgattuk a III. évfolyam feleleteit a szlovák költő-trió elsőjéről: Hviezdoslav Ország Pál életéről és működéséről. Mint rendkívüli intézményt említjük meg az iskola múzeumát és működéséről. Mint rendkívüli intézményt említjük meg az iskola múzeumát, ahol különösen a helyi régiségek, érdekeségek, de a nemzeti hagyomány és történet emlékei is jelentékeny részben vannak összegyűjtve. Az iskola felszerelését teljessé teszi a gondosan berendezett botanikus kert.

Ezen a napon autón meglátogattuk Čistá és Katusice kisebb községeket,

ahol szintén a legszívélyesebb fogadtatásokban és a már megszokott lukullái lakomákban volt részünk. Katusicen, a három tanerds iskolában, a VI.—VIII.—VIII. évf. ban Jánosik-ról érdekes tanítást hallgattunk meg. Vacsora után a Sokol-egyesület koncertje tette kellemessé az estét.

Szombaton reggel kocsikon mentünk *Vrátno* községbe, amelynek iskolájában különösen az énektanítás módja vonta magára figyelmünket. Bámulatos ügyességgel olvasták, illetve énekelték le a növendékek a hangképek legkülönbözőbb jeleit. Ugyanitt négybangu kardalokban is gyönyörködöttünk. A modern berendezésű gazdaságok megtekintése után búcsút vettünk szíves vendéglátóinktól, s útrakeltünk, hogy Ml. Boleslavban találkozva I. csoportbeli kártyasainkkal, Prágán keresztül hazarobogjunk.

Pünkösdi reggelén szeretteink körében boldog örömmel leregettük széjjel üsszegyűjtött emlékvirágainkat és kötöttük színes bokrétába. — B. B.

Gondolatok

az iskolai kiállításokkal kapcsolatban.

Viccel kezdem, de komolyan végzem.

A vásári sátor alól fenhangon kiabálja az elárusító: — Ide tessék! Itt kaphatók finom zsebkések! Van benne fogpiszkáló, fülpiszkáló, dugóhúzó, üveg-vágó, cipőgomboló, keztyűgomboló és még igen sokféle hasznos dolog s az egésznek ára csupán 4 korona! — Egy atyafinak eszébe jut megkérdezni: hát vajjon *kés* van e benne?, mire az elárusító lehangoltan feleli: -- Kés? az nincs benne!

Ílát ilyenformán vagyunk mi is a mi *tantervünkkel*. Van abban etnografia, ortografia, asztrolómia, filozófia, atletika, aviatika és a jó Isten tudja micsoda sok mindenféle -tika, -rafia és -zófia; azonban *idő* mindezeknek a keresztlívületére — az nincs benne. A mi tanterv gyártóink úgy a multban, mint a jelenben következetesen megfeledeztek két dologról: 1. vajjon lesz-e a tanítónak elég ideje annak az óriási tárgyhalmaznak feldolgozására, melyet ők a tantervben összehordanak és 2. van-e azoknak a 6-12-13 éves gyermekeknek elég szellemi és testi fejlettségük annak a tudománytömegnek megemésztésére. Mert az elemi iskola ma már nem elemi iskola, hanem valóságos kis *egyetem*, hol olyan magasabb tudományokat tanítunk, melyek a valódi *elemi* ismeretek fogalomkörét nagyon, de nagyon túlszárnyalják.

Felnőtt emberek sokszor megállanak s nézik az iskolából hazamenő véznalestű, halványarcú, koporsószínű gyermek sereget s törlik a fejüket, hogy a mai nemzedék miért oly satnya, miért nem oly életerős s következőképen a mai felnőttek között is miért oly sok a vérszegény, ideges ember? Mi tanítók tudjuk, hogy a hiba ott van az iskolában, illetve annak tanítási rendszerében. Valóságos merényletet követünk el a gyermek szellemi fejlődése ellen akkor, amidőn a tantervekben foglalt óriási anyagbalmzat mindenáron, — ha kell erőszakkal is — beléjük akarjuk, mert beléjük kell tömőnk; de merényletet követünk el testi fejlődésük ellen is, amikor a sok tudomány megemésztésére napi 6-7, sőt néha 8 órán át ott regetjük az iskola falai között annak poros, bűzhödtt levegőjében ép abban a korban, mikor az ő testi szervezletük leginkább kívánná a szabadban való minél gyakoribb tartózkodást amikor valóságos életeliszér lenne számukra a friss, napsütéses, külső levegő. Űn tehát ebből a szempontból — a gyermekek jövő fejlődését tekintve — eljene vagyok minden oly kísérletnek és törekvésnek, mely a mostani tanidőt és

tananyagot még jobban szaporítani óhajtja. Sőt! ezeket a legnagyobb mértékben csökkenteni kellene, s az elemi iskolát visszavinni eredeti céljához, hogy legyen az csupán az elemi ismeretek közlöje s ne legyen gyermek kintzó műhely.

Újabbban a slöjd, női kézimunka, és rajztanítást akarják oly színvonalra emelni, hogy az elemi iskola valóságos taragó-, festő- és csipkeverő művészeteket képezzen. De hát akkor mire valók az e fajta szakiskolák? Csak azért legyen az elemi iskola nagyobb terhet magára, hogy a fentjelzett szakiskolák munkáját megkönnyítse? Vagy van szükség az önálló ipari-rajz és kézimunka iskolákra, vagy nincs? Ha nincs, akkor el kell azokat törölni a föld színéről, s az azokra fordított összeg a tanítók javára fordítandó. De szerintem igenis szükség van a jelzett szakiskolákra, ellenben semmi szükség nincs arra, hogy azok munkáját az elemi iskola végezze el.

Akács Béla.

Újabb támadás ellenünk. A »Komáromi Lapok« folyó évi július 13-i számában B. K. (Boross Kálmán kamocsai ref. lelkész) Seidl Sándor kartársunk »Védőbeszéd a radikalizmus mellett« c. közleményével kapcsolatban bántó és igaztalan váddal illeti a tanítósgot: Addig is, míg Seidl kartársunk megadja a választ rá, magunk részéről a K. L.-ban illő választ adtunk.

A polgári erkölcsstanról értekezik egy »őreg pedagógus« a Ref. Egy. és Iskola hasábjain. Tényleg, mi is úgy látjuk, hogy »őreg« lehet a kartárs, mert azt sem tudja, hogy a »polg. erkölcsstan« elnevezés helytelen. A szerint »felesleges« tantárgynak olyan tartalmat nyújtott, amellyel birnia nem lehet Folytatása következik, majd meglátjuk, mire lyukad ki még az őreg. Ha lényegesen tanító, csodálatos és egybe szomorú, hogy e tantárggyal még mindig nincs tisztában: Még mindig nem tudja, hogy az nem »laikus« uorál!

A Z. U. S. központi gyűlése. A szlovák társaságület folyó évi júl 3-án tartotta évi kp. gyűlést Košcén. A jegyzőkönyv elolvasásakor azonnal szembeütünk, hogy a szlovák kartársaknak is fáj minden, ami nekünk fáj. A jelentésekből kitűnik, hogy a Z. U. S.-nak 233 tagja van, a tagdíjhátralék ott is nagy, 83 ezer korona. Úgy látszik a tanítósg mindenütt egyformán indolens saját ügyével szemben.

Új magyar-szlovák szótár. Összeállították: Kanizsai L., Štosiar F., Schiffer A. A kéziratot átvizsgálta és javította: Klochán F. tanfelügyelő. A bártfai áll. iskola három főnt nevezett tanítója közel két éven át gyűjtötte lankadatlanul az anyagot ezen új kézi-szótárhoz, miután az eddigi szlovák szótárak egyáltalában nem felelnek meg a mai idők kívánalmainak. Művük első részében csönd és fáradhatatlan munkával közel 48 ezer szót és kifejezést gyűjtöttek össze. Hogy a magyar-szlovák szótárt azok is használhassák, akiknek nem volt alkalmuk a szlovák nyelvet közvetlenül megtanulniok, a szerzők egy oly újítást vezettek be szótárukba, amelynek segítségével a kezdők is könnyen tájékozódhatnak. Ezen újítás abból áll, hogy minden egyes szlovák kifejezés, minden egyes szó nemcsak nyelvi szempontból, hanem nyelvtani ragozási minták szerint is megvan határozva. Ez tiszteletreméltó, mélyen átgondolt és minden eddigi szlovák szótárt felülmúló újítás. A szótár egyrészt azon szlovákok részére készült, akiknek, magyar iskolákban végezvén tanulmányukat, nem volt alkalmuk a szlovák nyelv szellemébe elmélyedni, másrészt azon magyarok részére, akik a szlovák nyelvet kellő alaposággal óhajtják elsajátítani, elsősorban tehát az átvett tisztviselői kar, a tanítósg és a

magyar tannyelvű középiskolák tanulóiíjúsága forgathatja ezt a szótárt nagy haszonnal. A szótárból a szerzők minden fölösleges frivol kifejezést kihagytak. A megjelenő szótárt, mely kb. szeptember hó folyamán hagyja el a sajtót, melegen ajánljuk kartársaink figyelmébe annál is inkább, mert a szerzők által bemutatott kézira! meggyőzött arról, hogy a szótár minden eddig megjelent és közkezen forgó szótárnál lékéletesebb mű. Megrendelhető a kiadónál: Horovjtz M. Ch. könyvkiadó cégnél *Bardiov*, Zupa XX. Ára kb: 50 Kc.

„**Furcsa emberek.**“ *Rácz Pál*, a »Ruszinszkói Magyar Hirdap« szerkesztője, most rendezte sajtó alá a legszebb tizennégy elbeszélését. A novellák a legmélyégesebb emberi érzéseket kifejező történeteket tartalmaznak a mai szociális viszonyok és megvilágításával. Az elbeszélések mindegyike önálló kis remekmű, de annyira rokon eszmei tartalommal, hogy összefoglaló címmel a »Furcsa emberek« felelt meg a legjobban a kötet szellemének. A szép kiállítású könyv elsőrangú nyomdai teljesítmény lesz melynek művészi címlaprajzát *Tichy Kálmán* rozsnói rajzoló művész és lapszerkesztő alkotta. A könyvből különben kétféle kiadás készül. A könyvárusi kiadás olcsó, mindössze 6 korona 50 fillérbe kerül, melynek fejében a kiadó *parímentesen* küldi meg a könyvet. A *különleges kiadásból* igen kevés készül. Csakis *elő egyzés* útján szerzethető meg. Ennek ára 10 korona. Nyomatékosan hívjuk fel olvasóink figyelmét erre az irodalmi műre és ajánljuk, hogy a pénz előleges beküldésével a 3 kötetet rendeljék meg. (Cím: *Rácz Pál* Užhorod-Ungvár Teleky-u. 5. sz.)

Szerkesztői üzenetek.

P. D. Martonovce. Köszönet. Sorra kerül. V. E. Nagykapos. Elfo-gadva. Sch. L. Rimaszombat. Az utóbbi is sorra kerül.

Kiadóhivatali üzenetek.

G. F. Terinc; tagdíja 1925. év végéig rendezve van. P. Gy. Kisgyarmat címváltozását átvezeltük. N. B.-né Nova Bána, a lapot megindítottak.

Felhívás a kartársakhoz!

Az *Académia* bratislavai könyvkiadó cég *Irodalmi Iskolai Füzetek*et adott ki az elemi-, polgári- és középiskolák számára. A füzetek borítékának belső oldalán egy-egy magyar vagy szlovák író életrajza és munkásságának ismertetése olvasható élvezetes modorban, kiváló stílusban. Felhívjuk kartársainkat, hogy mindenütt ezen füzeteket vezessék be a jövő társában, annál is inkább, mert ezzel *Egyesületünk* ügyét segítik elő, amennyiben a bevétel 6%-a *Egyesületünk* segélyalapját illeti, ami a borítékon felül fel is van tüntetve.

Pályázat. A kisgyékényesi római kath. iskolaszék államsegélyes rendes tanítói állásra pályázatot hirdet. Szlovák nyelvű tanításra képesített tanítók augusztus 15-ig pályázhatnak. A magyar nyelv tökéletes tudása szükséges. Pjébániahivatal, Aleogyöröd u. p. Hronsky Lok.

Helyettes ref. tanítót vagy tanítónőt keresek, aki nostrifikációs vizsgát tett, az 1924—25 tanévre. Javadalma havi 400 kor. és teljes ellátás. Jelenkezés augusztus 20-ig. *Sárközy Gyula* ref. tanító Dunaradvány, Ž. Nitra.

Keresztvén magyar tanítónőt keresek V. elemista kisleányom mellé falura. Somogyi Béláné Kistúr. Posta: Ipolyság.

Fizetésnélküli tanító szünetidőre rk. kántorbhelyettesítést elvállal teljes ellátás és utiköltség megtérítése ellenében. Cím: Horváth György Nekije ž. XVIII.

Nyugdíjba készülő, de még teljesen munkabíró, 3½ évi kifogástalan jó működéssel, nostrifikációs vizsgát is tett, orgonálni is képes kántortanító, valamely kisebb gyülekezetben előkönyörgői, esetleg kántortanítói állást elvállal. Szíves megkeresések kéretnek: Ref. kántortanító Cestice, pp. Čečevojce. Ž. XX. Košickej.

Figyelem! A tanítói és tanári zsebnaptár az 1924—25. tanévre megjelenik augusztus közepén. Tagársaink címükre megkapják szeklap mellékelésével. — Ára 10 Kc portóval együtt. — Kérjük a pénzt azonnal postára adni. Nem tagok csak azon esetben kaphatnak naptárt, ha külön megrendelik és csakis korlátolt mennyiségben, mert kevés a felesleges példány. Nem tagoknak 11 Kc (portóval együtt).

Az összes iskolai nyomtatványok,
tankönyvek, írószerek, iskolai
felszerelések, térképek
stb. nagyválaszték-
ban kaphatók

Friedman Herman

könyvnyomda, könyv- és papir-
kereskedésben TORNALÁ ž. XIX.

Ujdonság!

Ujdonság!

Az örökös palatábla,
eltörhetetlen pala-anyagból készült; 5 korona
ellenében küldök mintát!

A tanítóság figyelmébe!

A „Virradat“

magyar olvasókönyv a magyar tannyelvű elemi népiskolák IV.—V. osztályára számára a miniszterium 88703/14 sz. rendeletével tankönyvről engedélyezetté! Írták: **Šimeček János, Ježo Márton** áll. tanfelügyelők és **Banai Tóth Pál** áll. polg. leányisk. igazgató. Augusztus közepén már kapható. Megrendelhető a könyvkereskedők útján a *Štehr kiadóvállalatnál Prešov*.

Ježc—Banai **Állampolgári neveléstan II. r.**

a IV.—V. osztály számára. — Kézikönyv a magyar tannyelvű elemi iskolák tanítói részére. — Megjelent és megrendelhető a könyvkereskedők útján a *Štehr-féle könyvkiadóvállalatnál Prešov*.

Itt adjuk tudomásul, hogy a fenti szerzőktől megjelent **Polgári neveléstan I. rész (III.—IV. o. sz.)** a miniszterium 65293/1. 1924 számú rendeletével jóváhagyatott.

Pályázati hirdetés. A bratislavai róm. kath. iskolaszék I. rendes tanító és 1. rendes tanítónői állásra pályázatot hirdet. Amennyiben a pályázati hirdetés határidejének lejártáig tanító vagy tanítónői állás még megüresednék, ez is a pályázók közül betölthetik. A pályázati kérvényhez csatolandó: 1. A cseh-szlovák állampolgárságot igazoló okmány. 2. A róm. kath. vallást bizonyító keresztlevél. 3. A cseh szlovák állam részéről nostrifikált tanítói oklevél és a büszégi fogadalom kimutatása. 4. Az előbbi tanítói működésére vonatkozó bizonyítványok. 5. A testi épiséget igazoló orvosi bizonyítvány. 6. A hatósági erkölcsi bizonyítvány. Megkívánatik a német és a magyar tanítási nyelvre való képesítés, azonban a szlovák nyelvet bíró pályázók előnyben részesülnek. Pályázhatnak érettségit tett tanítóléjeltek is, de ezek alkalmaztatása csak ideiglenes. Ezen állásokkal egybekötött javadalom a hitközségtől évi 1800 K alapfizetés és évi 1800 K ideiglenes lakásbér. A törvényes államségiét az iskolaszék fogja kérelmezni. A pályázat határideje 1924. évi augusztus 10. déli 12. óra. A kérvények a bratislavai róm. kath. aut. hitközség iskolaszékének címére. (Bratislava, Lörincskapu-u. 3.) küldendők. A megválasztottak kötelesek állásukat szeptember 1-ig elfoglalni. A megválasztottak 1. évi próbaidő után véglegesítetnek. Bratislava, 1924. július hó 4-én. A bratislavai róm. kath. iskolaszék.

Állatok kitémésére természetrajzi tanszerek szállítására vállalkozik Kunszt Károly nyug. tanító Somorja—Šamorjn.

Hirdetések a tanítói zsebnaptár részére felvételnek augusztus hó 5-ig A hirdetések okvetlen eredményre vezetnek, mert a naptárt 1800 magyar tanító és tanár hordja egész éven át a zsebében. Kartársainkat is kérjük, hogy naplárunk részére hirdetéseket szerezzenek. Díjszabás: *Eg/ss oldal 160, féloldal 80, negyedoldal 40 korona.*

A hirdetések szövege a *Magyar Tanító Kiadóhivatalhoz, Komárno*, közsz. elemi isk. küldendő, amely a befizetésre sekklapot küld.

Pályázati hirdetés. A muzslai rk. iskolaszék három tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalmazás: államségiellyel kiegészített törvényes fizetés. Pályázhatnak tanítók és tanítónők. Pályázati határidő f. évi augusztus hó 16. A kérvények a muzslai rk. iskolaszék címére küldendők. Tanítási nyelv magyar.

Könyvrovat IV.

Báthoriné, Asszonyi életművészet	6—K8
Horváth Dani, Regék a magyar múltból	22—>
Marósi Arnóld, Bevezetés a biológiába	22—>
Pósa Lajos, válogatott költemények. Jubileumi kiadás	20—>
Smiles, Takarékoság, Önsegély, Jellem	25—>
> „ Kötelesség jellemrajzokban és példákban	25—>
Tóth Tibamér, Levelek diákjaimhoz: No igyál!	4—>
> „ „ „ „ Dohányzol?	3—>
> „ „ „ „ A tiszta sérfiuság	10—>
Zajgovicza, Ami a világon ritkaság	4—>
Hernbard Zs. S. J. Egy Jezsuita emlékei a kommunizmus idejéből	6—>
Bodnár, Az iparostanonok vallásoktatásáról vezérk.	6—>
Hetényi, A nőkérdés	15—>
Pelzenhofer, A demografiai viszonyok befolyása a nép szaporodására	25—>
Ravasz, Gyakorlati utmutató az elemi iskolai fiukézimunka tanításához	6—>
Tunyogi, Szabad-e tovább követni Marxot?	15—>
1000 szó módszere a szlovák nyelv megtanulására; e mű megjelenik	
10 füzetben. Első füzet most jelent meg, egy-egy szám	3—>
Zsebmenetrend Szlovenszko és Ruszinszko részére. Érvényes június	
1-től, magyar állomásnevekkel. Ára	6—>

Tanító uraknak szives figyelmébe.

Nagyobb megrendelésnél árengedményt nyújtunk!

Megrendelendő: **Szent József** könyv-zenemű és műkereskedésben

POZSONY - BRATISLAVA, Lőri ckapu-utca 8.

Hirdetmény. Nőstrifikációs vizsgát tett, szlovenszkoí illetőségű, kereskedelmi végzett polgári iskolai tanítónő megfelelő állást keres a jövő tanévre. Cím a kiadóban.

Pályázat. Horné-Saliby (Felsőszeli, Bratislava nagym.) községben három tanórós, magyar tannyelvű róm. kath. népiskolánál megüresedett kántortanítói állásra aug. 7-ig pályázat hirdetik. Javadalma: Kétszobás lakás mellékhelyiségekkel. Házi kert. Hat kat. hold 1200 □-öl elsőosztályú szántóföld. Párber megváltás címén 227 kor. 20 f. Tandíjváltás 264 kor. Vallásalapból 14 kor. Tízennégy méter roz. Hitközségi segély 200 kor. Stólajövedelem. Huszonolc méter kemény tűzelőfa beszállítva. Adók a kántortanítót terhelik. Kötelessége a IV—VI osztályokat tanítani és az összes kántori teendőket végezni. — Személyes bemutatkozás megkívánatik, de nem díjaztatik. Iskolaszék

Pályázat. A lévai magyar tannyelvű róm. kath. elemi fiúiskolánál üresedésben levő segédkántor-tanítói állásra pályázat hirdetik. Javadalma: Tanítói javadalom a város pénztárából évi 1200 kor., a többi államségély Segédkántori teendőkért a hitközség pénztárából évi 1200 kor. és az általa végzett funkciók utáni stólajövedelem. Kötelesség díjjevel szerint. Pályázók, nosztrifikált oklevelükkel, illetőségi bizonyítványukkal és eddigi működésüket igazoló okmányokkal felszerelt kérvényeiket f. é. aug. hó 19-éig nyújtatják be, mely napon d. e. fél 12 órakor az orgona- és énekpróba is meg fog tartatni. Utóköltés nem térítetik meg. Az állás f. é. szeptember hó 1-én elfoglalandó Róm. kath. iskolaszék, Levice.

Pályázati hirdetés. Az ekecsi róm. kath. iskolaszék az újonnan szerzett III. tanítói állásra aug. 6-ig pályázatot hirdet. Fixetés 1200 kor. készpénz és lakás, v. lakbér a hitközségtől, a többi államségély. Tannyelv magyar. R. kath. iskolaszék.

Hirdetmény. A felsőszeli-i (Bratislava zsupa) ág. hitv. ev. egyház a helyettes-tanítói állásra pályázatot hirdet. Fizetés az egyháztól: természetbeni lakás és havi 50 korona, a többi államségély. Kötelessége az elsőosztályú gyermekek oktatása, valamint az ismétlőbetelesekkel felváltva tanítani. Jóhangú és orgonálásban is jártassággal bíró pályázók előnyben részesülnek. Pályázati határidő augusztus 23. Az állás október elsején elfoglalandó. Kellően felszerelt kérvények (nosztrifikált oklevél és illetőségi bizonyítvány) a felsőszeli-i ág. h. ev. lelkészi hivatalhoz küldendők.

Pályázati hirdetés. A velká-kalnici rk. iskolaszék az 1924. augusztus 17-i határidővel a II. tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: az egyháztól 1200 kor. készpénz, 250 kor. lakbér, a többi államségély. Kötelesség: az alsó osztályok és az ismétlősök tanítása, női tanerő megválasztása esetén kézimunka tanítása a felsőbb osztályokban is. Pályázhatnak férfi- és nőtanítók. Az államnyelv tudása szóban és írásban megkivánlatik. Tanítási nyelv magyar. Az állás szept. 1-én elfoglalandó. Róm. kath. iskolaszék.

Jegyzék. A szlovenszói magyar tannyelvű elemi népiskolákban használható engedélyezett tankönyvekről, melyek az »Academia« bratislavai könyvkiadó cég kiadásában megjelentek, illetve kaphatók Róm. kath. Elemi Katekizmus (bratislavai kiadás), Róm. kath. Kis Katekizmus (bratislavai kiadás), Róm. kath. Kis Biblia (bratislavai kiadás), Több tanító: Számtan II—III-ik oszt. számára, Kadaneč P.: Számtan IV—VIII-ik oszt. számára, Jelinek K. — dr. Maule V.: Földrajzi atlasz, Jelinek K.: Bratislava nagyzsupa Földrajza, *Irodalomtörténeti füzetek.* Híres költők és írók arcképeivel és életrajzával, a minisztérium által előírt új vonalsági rendszerrel. Megjelentek: Masaryk G. Tamás, Tompa Mihály, Hviezdoslav—Ország Pál, Pósa Lajos, Štefánik Milán Rastislav dr., Jókai Mór, Beneš Eduard dr., Petöfi Sándor, Kukučín Márton, Arany János. *Ezen füzetek árából 6 %-ot kap a szlovenszói általános magyar tanító egyesület.* A füzetek minden könyv és papirkereskedésben kaphatók, ahol nem kapható, oda közvetlen is szállítjuk. ACADEMIA Slovenskói könyvkiadó és könyvbeszerző vállalat kor. fel. társ. Bratislava Gröbbling u. 20. sz.

Pályázat. A törvényes államségellyel kiegészített ekeli r. kath. kántortanítói állásra hirdetett pályázat határideje meghosszabbítva. Választás aug. 5-én. Hővebbet a júl 1 és 15-iki számban. *Rk. Iskolaszék.*

Orgona 5 változatú, majdnem teljesen új állapotban 4900 Kc.-ért eladó. Kisebb hitközségnek igen alkalmas. Cím a kiadóban.

Hirdetmény. A zsigárdi ref. tanítói állásra aug. 12-iki határidővel pályázat hirdetelük. Pályázhatnak ref. vallású, csehszlovák honosságú okleveles és nosztrifikációs vizsgát tett férfi- és női tanítók. Fizetés 600 kor. és fél ót kémenyfa egyévre és államségély. Lakás: egy szoba konyhá és kamra. Az állás szept. 1-én elfoglalandó. Ref. lelkészi hivatal.

Pályázat. A felsőgyörödi róm. kath. iskolaszék államségélyes rendez tanítói állásra pályázatot hirdet. Szlovák nyelvű tanításra képesített tanítók augusztus 15-ig pályázhatnak. A magyar nyelv tökéletes tudása szükséges. Plébániahivatal, Alsógyöröd u. p. Hronský Lók.

Pályázati hirdetmény. A jászói róm. kath. iskolaszék elnöksége a Magyar Tanító 13. számában a kántortanítói állásra hirdetett pályázati határidőt meghosszabbítja augusztus 15-ig. Kántor próba augusztus 18-án. Állás azonnal elfoglalandó. Jászó, 1924. júl. 21. *Az iskolaszék elnöksége.*

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Társzerkesztő: **Vaskó Imre.**

TARTALOM:

Vezércikk:

Közoktatásügyi reformok . 409 oldal.

(v. i.)

Egy új nevelőmódszer . . 413 oldal.

(-)

Válasz az „Öngyilkos gyermekek” című cikkre . . 417 oldal.

Hortoványi Jolán:

Az esztétikai érzet nevelése
a népiskolában 420 oldal.

Egyesületi élet 427 oldal.

Szemle 431 oldal.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hirdetések.

HUSZÁR ISTVÁN

KÖNYV-, PAPIR- ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉSE
KÖNYVNYOMDÁJA ÉS KÖNYVKÖTÉSZE

— NITRA —

Az összes engedélyezett szlovák és magyar nyelvű
tankönyvek, segédkönyvek és térképek
állandó raktára.

≡ Ifjúsági és községi könyv-
tárak szállítása! ≡

Természettani és természet-
rajzi képek és tanszerek!

Iskolai szerek, füzetek, írő-
szerek stb. a legjobb mi-
nőségben és olcsó áron.

Zongora, harmonium, hege-
dűiskolák, orgonahangje-
gyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által ki-
adott iskolai nyomtatványok
raktára.

Nevelő kézimunkához szük-
séges anyagok, segédesz-
közök és kézikönyvek.

≡ Könyvnyomdai és könyvkö-
tőmunkák csinos kivitelben. ≡

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Bancsi Tóth Pál.**

Társzerkesztő: **Veziró Iszre.**

Közoktatásügyi reformok

korát éljük. A rettenetes világháború az emberéletben és a kultúrában okozott mérhetetlen kárai mellett a tömegek lelkében is nagy változásokat idézett elő. Azóta az élet mindjában elfáradott az iskolától s erkölcsi sülyedésében olyan képet tár elénk mely minden komolyan gondolkodó emberben azt az elhatározást kelti, hogy, ha már a romlásba siető társadalmat megállítani nem is tudjuk, legalább a jövő nemzedéket meentsük meg.

A hivatásos pedagógusokon kívül Európaszerte az államférfiak figyelme az iskolák felé terelődött, mert egyértelmű az a felfogás, hogy a jelenünk szomorú képének megváltoztatásához s a jövő szilárd alapjainak megépítéséhez egy út vezet: az iskolák átformálásának az útja. Ez a belátás mindinkább úrrá lesz a közélet minden területén, a politikákon éppen úgy, mint a pedagógia területén is s e belátás nyomában bizonyos erkölcsi ébredés észlelhető. A pedagógusok és a kulturpolitikusok a nevelés lényegén kezdenek gondolkodni; mérlegelés tárgyává teszik az iskolák belső munkáját, mely vizsgálódás a hiányok felismeréséhez vezet s azt a tudatot kelti, hogy az iskolák a nevelés leglényegesebb feladatát, az erkölcsi nevelést nem szolgálják kellő eredménnyel.

Ennek okát azokban a filozófiai rendszerekben kell keresnünk, melyek főleg a XIX. század második felében nyugatról áradtak felénk, amikor a természettudományi kutatások nagy méretei öltöttek s azok módszere, az exakt tudományos vizsgálódás, a lelki élet értelmi és akarati megnyilatkozásairól, mint nem exaktnak tartott területről, elterelték a figyelmet, azok művelésétől elzárkóztak, melyet a természettudományi kutatások mellett teljesen alsórendű jelentőségűnek tartottak. Ez a helytelen pedagógiai irányzat a tantárgyak

beosztását s azok kezelésének módját teljesen az értelmi irány egyoldalú követelményeinek rendelle alá s az akarati és érzelmi élet hátraszorításával pusztán az egyoldalú tudás szerzését lüzi ki céljául.

A komoly pedagógiai irány kezdettől fogva küzdött az iskola nevelőmunkásságának eme hátraszorítása ellen s a mostani élet erkölcsi süllyedése közepette még fokozottabban száll sikra ama léves felfogás ellen, mely az értelemnek tulajdonít elsőséget az akarat és az érzelem felett. E kétféle pedagógiai irány küzdelme ma már Európaszerte az erkölcsi nevelés javára dől el.

Anglia, Franciaország s legújabban Olaszország közoktatásügyi politikája arról tanuskodnak, hogy ezekben az államokban is feladták a természettudományi álláspontot s a metafizikai irányt az erkölcsi neveléssel váltják fel.

Köz társaságunkban szintén a közoktatásügyi reformok idejét éljük. Ama körülmény, hogy kulturkormányzatunk számol az iskolák megreformálásával, mutatja, hogy az oktatásunk tökéletesebbé és eredményesebbé tétele szükségessé vált. Nemcsak az elemi, hanem az egész középiskolai oktatás megreformálásánál tartunk. Azok a hibák, amelyek ma az egész köznevelés terén fellelhetők, sürgőssé teszik a reformot, azonban jövő kihatásukat tekintve, megfontolt és alapos munkát igényelnek. Az egész közoktatás tökéletesebbé tételét célzó reform mindenestre azon fordul meg: *sikerül-e intézményesen biztosítani az erkölcsi nevelés követelményeit s azokat kellő összhangba tudjuk-e hozni az értelmi neveléssel?*

Kulturkormányzatunk a köznevelés átreformálását a nyolcosztályos elemi iskolatípussal vezette be. Amikor az erre vonatkozó tervezeteket megpillantottuk, nyomban aggodalmainknak adtunk kifejezést a reform tanrendszerére és egész kivihetőségére nézve. Nagy hibának tartottuk akkor s ezt újból is hangsúlyoztuk: *reform nem telítődött gazdasági tartalommal.* E tekintetben annyira hiányos, hogy nyolc esztendőn keresztül teljesen megfelelkezik az ifjúság gyakorlati gazdasági oktatásáról. A reform a koncentrikus tantervet igyekszik megállapítani, de azért a modern szintentikus irányzatnak megfelelőleg az egyes tantárgyakat nem foglalja úgy össze, hogy azok egymást támogassák, hogy egységes, összefüggő kulturkép alakulhasson ki a tanítvány lelkében. Ez mindaddig hiba marad, míg a koncentrikus tanmenet figye-

lembevételeivel rendszeres tanterv és utasítás nem jelenik meg. Az erkölcsi nevelés tekintetében pedig igen nagy hibát követelt el a reform, amikor a szülők fetszésére bízta, hogy a gyermek vallásos nevelésben részesüljön-e vagy ne? A reformtól erkölcsi megújítást csak akkor várhattunk volna, ha a növendékek vallás-erkölcsi nevelését biztosítja.

A nyolcosztályos iskolatípus életbeléptetésére az első lépést országosan megtettük, amikor a hetedik osztályt megnyitottuk. Most vissza kellett lépnünk. Ez az első próba mindenestre meggyőzte az intézőköröket arról, hogy a felső osztályok benépesítése milyen óriási nehézségekkel jár. Olyan korú tanulók beiskolázásáról van szó, akiket bizonyos munkánál foglalkoztatni lehet s így keresethez juthatnak. A mai nehéz megélhetési viszonyok közepette a szülők erre rá vannak szorulva. Az alkalmazott legszigorúbb közigazgatási intézkedések sem hozták meg a kívánt eredményt. A reform életbeléptetésének tehát a mai megélhetési viszonyok a legnagyobb akadályai. Az olyan iskolatípus pedig, amelyet a szülők ellenszenvvel fogadnak, sőt elítélnek, nem igen válósulhat meg, ha a gyermek a család körében azt hallja: „*minek az*“. Így nem csoda, ha az újításnak minden érdekessége és bece a tanuló előtt is veszve van. A nyolcosztályos iskolatípusra pedig nagy szükségünk van, azonban megvalósítása a létező közgazdasági viszonyok közepette s a tanerők létszáma, valamint az iskolahelyiségek mai adottsága mellett óriási nehézségekbe ütközik.

A kulfúrkormányzat másik nagy reformja a középiskolai oktatásra terjed ki. A reform a különféle iskolatípusok beállításán, az azokba való állépés könnyűségén és az egységes jogosítás elvén épül fel. Ezeket az elveket mindenestre az egyszerűségre és a könnyűségre való törekvés jellemzik, melyet az egész reformon keresztül szeretnők érvényesítve látni. Az eddigi rendszernek egyik legnagyobb hibája az volt, hogy a klasszikus nyelvek tanítása gramatizálásban merült ki. A latin és a görög nyelv nevelő ereje pedig nem a gramatizálásban van, hanem a latin és a görög kultúrában, melyet a növendékekkel meg kell ismertetni. A túlságos gramatizálás a növendékben undort gerjeszt. A reformnak a középiskolai oktatásnál tapasztalható szakrendszert is meg kell szüntetnie. A tantárgyakra való elkülönítés mindenkor az egyoldalú értelmi nevelés területére vezetett.

A tantárgyak szerint elkülönülő ismeretek sohasem alakultak egységes lelki léletté, mert a szakrendszer nem oda irányult, hogy az egyes tantárgy után férkőzzék az egységes lélekhez s abban az egységes világnézet kialakulását szolgálja, hanem pusztán az értelem kiművelésére törekedett. Az új középiskolai oktatásnak tehát szigorúan koncentrikus tanterven kell felépülnie, hogy megszüntesse az egyes tantárgyak közt létező különállást s közelebb hozza egymáshoz az egyes tudományágakat s azok közt összefüggést és támogatást létesítsen. Ez a mód a részletező munka megszüntetésén túl az oktatás logikai célját a nevelés egyetemes céljában rejtő etikai értékkel is harmóniába hozza s ki fog zárni olyan helyzeteket, hogy a természetrajzi óra a Darwin vagy Heckel elmélettel a tanulóban az embernek az Istentől való származására nézve kétségeket támasszon s a fejlődő lelket egy ellentétes világnézet romboló hatásának kitégye. Ne akarjunk modernebbek lenni az angol iskolánál, melynek oktatási rendjébe a valláserkölcsei nevelés szervesen bekapcsolódik, bizonyosságául annak, hogy a vallás és a tudomány nem ellentétesek.

Az egész közoktatás átreformálásának kérdése tehát a tudományos és az etikai szempontok szerencsés összeegyeztetésén múlik. Meggyőződésünk, hogy a tanító és tanár munkássága nem állhat kizárólag a tudás szolgáltatásban s az, aki az értelmi nevelés terén talán a legfényesebb eredményeket éri el, még nem áll hivatása magaslatán, ha a jövő nemzedék erkölcsi életének művelését elhanyagolta. Eme szempontok figyelembevételével készült reformok a köznevelés ügyét nem viszik előre, sőt ellenkezőleg, annak káros voltát nemzedékek egész sora sinylti meg.

Kartársaink figyelmébe!

Országos Egyesületünk vezetősége elfogadásra felterjesztette a legkiválóbb módszer alapján készült pályadíjnyertes **ABC-t** és a hozzávaló

fali olvasótáblákat

Az Academia kiadócégtől nyert értesülésünk szerint úgy az ABC, mint a fali táblák hamarosan meg fognak jelenni. Mire Egyesületünk tagjainak figyelmét már ez alkalommal is felhívjuk. Egyesületünk

Egy új nevelőmódszer.

Amerikában, Angliában és azok gyarmatain nagy érdeklődést és lelkesedést vált ki egy új nevelőmódszer, mely *miss Parkhurst*, egy nagyteheiségű amerikai tanítónő nevéhez fűződik. *Miss Parkhurst* szerénysége folytán az új módszert a kísérleti helyéről *Dalton módszernek* nevezték el. Mindazok az iskolák, amely az új módszerrel egész szervezetüket és oktatási rendjüket megváltoztatták, az elért eredménnyel a legnagyobb fokban meg vannak elégedve.

Az új módszernek lényege az, hogy az együttes, a tanító által nyújtott tanítást a tanulók szabad és egyéni munkálkodásával cseréli fel s a tanulók a szükséges ismereteket maguk szerzik meg s maguk képezik ki eszméiket. Erre vonatkozólag maga *miss Parkhurst* a következőket mondja: „Mi felnőttek, nem tudjuk tiszteletben tartani a gyermek egyéniségét, egyéni géniuszát s annak veszélye forog fenn, hogy — ha nem is fojtjuk el azt teljesen, de — kifejlődésében gátoljuk, aminek folyamánya, hogy az alkotó és újító erőket sorvasztjuk s a holnap társadalmának megújítását akadályozzuk. Az iskola legyen az élet egyik központja, vessen el minden egyöntetű, rendszeres és merev szervezetet; az iskola legyen az a kicsiny társadalmi mag, amelyből a tevékenységnek különböző nemei és irányai egymást kölcsönösen támogatva, kifejlődnek — kifejlődnek pedig éreit, tapasztalt egyének közreműködésével.”

Miss Parkhurst abból az elvből indul ki, hogy a gyermek egy titokzatos, fejlődésben lévő lény, akivel szemben a nevelő nem arrógalhatja magának azt a jogot, hogy mint kívülálló, a gyermek egyéniségének kialakulására döntő befolyás gyakoroljon, amikor az még befelé, önmaga előtt is rejtély. Az új módszer tehát a tanítót meglehetősen háttérbe szorítja s azt úgyszólván a „szinfalak mögött tári meg”. Ez homlokegyenest ellenkezik a mai pedagógiai elvvel, melynél a tanító gondolkodásra, cselekvésre készítő tényezőként szerepel. Az új módszer alapjaiban ingatja meg a mai pedagógia épületét, melynek újjáépítésére nézve a következőket mondja: „Ne tekintsük az osztályban a gyermeket pusztán egy-egy számnak, az egyforma emberi egyedek egy-egy példányának, akit csengőszóra beosztott időközökben más-más ismeretek kezelésébe kell bocsátunk, mert ezzel kiölnék belőle minden energiát, kezdeményező készséget, önállóságot, hisz az annyira szabályozott, folytonos és különféle gyakorlatok közepette el kell roskadnia. Még

az iskola nevet is el kellene törölni, annyira megterheltük ezt a fogalmat előítéleteinkkel, rossz és végzetes szokásainkkal.“

A Dalton módszer szerint a gyermek nyolc éves koráig szabadjára van hagyva. Ez a szabadsága természetesen kutató-sokban, felfedezésekben merül ki. Innen kezdve azután önmaga fogjon hozzá neveléséhez s ezt egyre tudatosabban folytassa 18—20 éves koráig. Ezen önművelésnek megindoklására miss Parkhurst a következőket mondja: „Fejlődésének minden fokán amugy is érzi az egyén, hogy határozott kötelessége az ismeretszerzés, a feladatok elvállalása — bízunk tehát ő rá, hogy miképen akar azoknak megfelelni. Teljesen elég, ha évenként kifejtjük előtte az elvégzendő feladatokat és ezeket pontosan felosztjuk az egyes hónapokra, már jóelőre megfeszíti akaraterejét, a szabad lény teljes öntudatával, aki immáron — örvendetesen — nem mások erőlködésének tárgya, hanem cselekvő személy, akiben éber a felelősség érzete.“

Ezek után lássuk, miképen fest az új módszer a gyakorlati alkalmazás szempontjából.

A növendékek csupán formalitás kedvéért osztályokba vannak beosztva. Az egyes tantárgyak számára a *foglalkozó-termek*, valamint a gyakorlati foglalatosságok részére az egyes *munka-termek* barátságos épületekben vannak elhelyezve. Mindenik terem ajtaján világos értelmű feliratok jelzik a havi végeznivalókat. A növendék füzettel a kezében belép valamelyik terembe s ott annyi ideig időzik, amíg jólesik neki, azután más terembe lép. E tekintetben annyira szabadon rendelkezik önmagával, hogy ő szabja meg munkálkodásának irányát s annak időtartamát is. A *történelmi* foglalkozó teremben könyveket, metszeteket, időrendi táblázatokat stb. talál. A *földrajzi* foglalkozó-teremben a szükséges szövegeken kívül földgömböket, térképeket, látképeket talál. Az *irodalmi* teremben a különféle nyelvi és irodalmi művek állnak rendelkezésre. Az egyes foglalkozó-teremben nagy kedvvel munkához látnak a növendékek s közülük valósággal a munka ragálya fejlődik ki. Tanácskozhatnak, versenyezhetnek egymással, segíthetik egymást. Kutatásaik, tanulmányozásaik közben mindenkor kikérhetik tanácsát a jelenlevő tanítónak. Az így végbeme: ő munkára nézve miss Parkhurst azt mondja: „Az a mód, amint a növendékek a napi foglalkozás során tevékenységüket, örömeiket, élvezeteiket nyilvánítják, türelmük és jóakarataik, mindez oly látványt nyújt, aminőt el sem tudnak képzelni a régi iskola hívei, akik pedig valóságos lázadásoknak tanui, mihelyt a vélelten az összejött energiákat föl szabadítja.“

Ez új módszer az egyes tantárgyak anyagát nem részletekben tárja fel s nem „kanalankint” nyújtja, hanem teljes egészében mutatja be, úgy, hogy az egyes foglalkozótermekben a munka egész menetét végig szemlélheti a növendék. Az anyag osztályokra sincs beosztva. A tanító szükséghez képest bevezető és összefoglaló magyarázatokkal is szolgál. Az egyes tantárgyak szoros vonatkozásban állanak egymással, mely körülmény szinte ösztönzi a növendéket az egyes munkatermek felkeresésére. Fontos, hogy a növendék ismereteket szerezzen, de még fontosabb, hogy mindenütt az ő egyéni hajlamait és tevékenységét fejtsse ki, s az ismereteket egyéniségének megfelelőleg összegezze. „A pozitív észjárású gyermekek — mondja miss Parkhurst — előbb a kísérletek termét keresik föl, majd a mennyiségtanét, ahol az előzőleg megállapított adatok számításai tárnak föl előttük s csak azután a nyelvit és irodalmi, ahol a tanítónak az a főfeladata, hogy munkásságuk egybefoglalásának helyességét és pontosságát ellenőrizze. Az elmélkedésre, elképzelésre hajlók talán inkább megfordítva indulnak utnak s az irodalmi tárgyak után a rajzterembe térnek, ahol megkísérelhetik, hogy megvalósítsák a színnek ama látományát, amellyel olvasmány vagy elmélkedés közben találkoztak. A gyermek érzi és fölismeri, hogy tevékenységét nem szabad pusztán egyik irányba terelnie; annyi bizonyos, hogy hajlamainak jobban megfelelő útvonalon könnyebb az ismeretszerzésért folytatott harca, másokon meg nehezebb, — de lényeges az, hogy mind-egyik irányban meglegye a kellő erőfeszítéseket. Sikerei, fáradaimai, csalódásai egyaránt nevelő és oktató értékűek. Fokról-fokra kialakul technikája, számot vet képességeivel, érzi fejlődését, edzi akaraterejét s egyre inkább megbecsüli a cselekvés értékét, az eredmények árát; nekifeküdve a munkának, tudni fogja, mi is az a megszerzett ismeret, ellesett igazság, érti majd a módját, hogy a dolgokat gondolatai lényegének tekintse; egyénisége kihat majd a külvilágba, a jövőbe s apránkint lefoglalja majd az élet értelmét.”

Noha az új módszer a növendéknek juttatja a főszerepet, de mindazonáltal a tanítóval szemben is követelményeket támaszt. Megkívánja, hogy a tanító úgyszólván szellemi barátjává váljék növendékeinek. E tekintetben szívére köli, hogy a saját egyéniségét ne oktrojálja növendékeire. Erre nézve miss Parkhurst a következőket mondja: „Könnjű a gyermeket befolyásolni, de ez nem helyes eljárás. Bármily csábító is az alkalom, a tanításnak következetesen kerülnie kell, hogy nagyobb tudását, nagyobb tapasztaltságát fitogtassa, hogy az igazság napjának sugarait növendékei előtt lefoglalja.”

Az új módszer a tanítóktól a legharmonikusabb együttműködést követeli meg. A tanítványoknak érezniük kell azt az összhangzatos működést, amely az egyes tantárgyak szoros egymásba-kapcsolásán épül fel. A különféle foglalkozótermekben folyó munka összhangzatosra és egymást támogatóvá tételére nézve nem akar sablonos előírásokat adni az új módszer. E tekintetben a tanító és az iskola egyéniségének szabad kifejlésére apellál, hogy eredeti felfogásaik, eszméik szabadon érvényesülhessenek. A koncentrikus tanterv szigorú alkalmazásával kell az egyes foglalkozótermek részére az egy havi tananyagot megállapítani. Az így összeállított anyagkörnek a tudás és a nevelés kettős szempontját kell vissza-tükröznie.

A tanító minden egyes gyermek előhaladását figyelemmel kíséri. Ahol szükségesnek látja, felvilágosítást nyújt. Másutt tanácsal szolgál oly munkákra nézve, amelyre az illetőnek hajlama van. Úgyesen elegyedjék bele a növendékek vitáiba és eszmecseréibe. Tudjon várni és hallgatni. Néhol segít a gondolkifejzésben vagy a hiba felfedezésében. Csoportosítja azokat, akiknek előhaladása azonos ponton akadt meg. Ilyenek részére egy-egy előadást tart. Közös gyakorlatok, áttekintések vagy kikérdezések végett leckeórák is tarthatók. Minden hó végével az egyes foglalkozótermek növendékei összegyűjthetők egyes nehezebb anyag-részek megtárgyalása végett. Dacára mindezeknek, mégis előfordulhat, hogy egyesek az előhaladásban elmaradnak. Az ilyenek részére a megállapított anyag rész helyett könnyebb ismeretkört jelölnek ki.

*

Az új módszer a növendék egyéniségének legnagyobb fokú tiszteltbentartásán épül fel. A módszer a növendék részéről nagy önbizalmat, munkakedvet feltételez, mert a legkisebb elcsüggedés, elernyedés, vagy a megcsappant érdeklődés az előhaladás teljes rovására esik. Miss Parkhurstot módszere létesítésére nyilvánvalóan a mai oktatási mód ama hiányossága indította, mely éppen az egyéni nevelés szempontjából mutatkozik. Tény, hogy a pedagógia fejlődése ebben az irányban keres érvényesülést s azért a Dalton-módszer helyes utat választott. Van egy pedagógiai mondas, mely azt tartja: minden módszer jó, ha eredményre vezet. Miss Parkhurst módszere nem egy papíron létező, pusztán elméletrendszer, hanem nagyon sok iskolában kipróbált gyakorlati mód, melynek eredményeiről elragadtatással beszélnek. Amerikai és angol iskolákban elért nagy sikerei elbírálásánál mindenesetre figyelembe-

- kell vennük, hogy a módszer maga erősen visszatükrözi az angol-szász szellem sajátosságait: az egyéni érvényesülés ösztönét, az előretörékvő hajlamot, a nyugodt vérmérsékletet és a kitartó jellemet, amelyekre az egész módszer építve van. Lehetséges, sőt több mint valószínű, — az egyre növekvő érdeklődést tekintve —, hogy az európai államokban is próbákat fognak végezni az új módszerrel. Az is lehetséges, hogy ezek a kísérletek az angolszász iskolák eredményeit nem fogják elérni. Ehhez mindenesetre hozzájárulhat az is, hogy a család, a társadalom és általában az egész közvélemény hogyan fogadja az új módszert, mert azok rokonszenve nélkül minden újítás kárbaveszett. Ahhoz, hogy ilyen újítást értékelni is tudjon a nép, bizonyos fokú intelligencia szükséges, ami az angolszász népnél meg is van. Nálunk, ahol a tanítói kultúr munka értékeléseért és megbecsüléseért küzdelmet kell folytatnunk, a közvélemény az új módszerre egész biztosan azt mondáná, hogy azt a tanítók kényelemszereléssel teremtette meg. (v. i)

Válasz Schlosz Lajos „Öngyilkos gyermekek“ című cikkére.

Engedje meg, hogy a bennem annyira visszás hangulatot keltő cikkre legyen néhány észrevételem.

Az öngyilkosságok okául korunk pedagógiai paradoxon-ját állítja oda. Arról a mély szakadék-ról beszél, amely az iskola és élet között van, de nem a megszokott indokolással, hogy a klasszikus nyelveknek és tanulmányoknak kevés hasznát látja a növendék az életben, hanem a mi általánosan elfogadott nevelési rendszerünket támadja, amelyről rosszalólag nyilatkozik azért, mert »a kisdedovótól kezdve az érettségi szigorlatig igazságosságtól, becsületességtől és kíméletlőtől áradozik«; mert, mint tovább írja »etikai ideálokat, hallhatatlan hőseket állítunk tanítványaink elé s azt tanítjuk, hogy jobb igazságtalanságot szenvedni, mint elkövetni«. Ezért az élet fagyos szele hamarosan lehervasztja az ekkép nevelt melegágyi cseméteket . . . az élet nem törődik a pedagógiával.« Helytelennek találja, hogy »ábrándszerű illuziókról és eseményi erkölcsről beszélünk és növeljük a gyermekben legkárhözatosabb ellenségünket: az érzékenységet és ábrándozást.«

Szerény véleményem szerint az iskola, kell, hogy éppen az a hely legyen, amely a gyermeklelkeket szépre, jóra és nemesre fogékonnyá tegye, ha az életben »a szívjótság, igazság és igazságérzet már szinte kivételek« is.

Az a gyermek, akiben az elfajulás jelei még nem mutatkoznak, magában is hordja a csirját — egyéb hajlandóságok mellett, — mindeme tulajdonságoknak. Egész lelkemből fakadó erős meggyőződésem az, hogy éppen ezeket a jó hajlamokat kell gondosan ápolni, hogy igazságérzettől és becsületességtől át és átítatott ifjúságot kell nevelni, amelyiknek elég lelkiereje legyen az élet mostoha viszonyai között is, akkor is, ha mindenfelől a Kolléga cikkéhez méltó elfogadás környezi, híven kitarítani eszményét mellett és küzdeni az eszméért.

Én még amolyan régimódi ember vagyok, aki Kőlcsey Parainesisét

külömbnek és követésre méltóbbnak tartom, mint az említett cikk nem egészen világos tartalmát. Vallom, hogy jobb az igazságtalanságot elszenvetni, mint elkövetni; é! bennem a hit, hogy nincs bűn, amely megtorlás nélkül maradna.

Ennél a pontnál úgy érzem, hogy a cikkirő fölényesen mosolyog és azt kérdezi tőlem, hogy nem relatív fogalom-e a bűn is?

Megengedem, hogy a történelem folyamán egyes korok ebbeli felfogása különbözőlt bizonyos mértékben. Sőt az emberek a jogosról, igazságról és bűnről való véleménye is életük változó szakaszaiban is különböző volt. Így például Robespierre arrasi ügyvéd korában tanulmányt írt a halálbüntetés el-
törléséről és életének fénypontján ő küldött legtöbb embert a guillotine alá.

Relatívve véve az abszolút királyság korában az emberiség szempontjából az dicsegetre méltó cselekedet volt, épp úgy, mint a halált két kézzel osztogatni jogos akkor, amikor a dicsőséges francia forradalmárok szerint a szabadság és egyenlőség eszméjét védelmezték ezzel. De az abszolút igazság örök és változatlan. Ez az igazság saját cinkostarsait Robespierrenek választotta eszközül arra, hogy a kegyetlen embert százszoros halállal büntesse.

Mi, gyarló és változékony emberek, ha nincs Istenünk, nincsenek nemes eszméink és nem küzdünk a sivár életben érettük, akkor a föld sora egészen lenyűgöz. Mert ugyan mihez igazodnánk az élet bennünket sokszor elnyeléssel fenyegető hullámai között, az emberiség lüteményesen változó hangulatai közepette? Mi lesz velünk, ha nem az abszolút jóhoz, az abszolút igazságoshoz igazodunk, hanem az emberi fölfogás egymással diszonzáns fölttyszavára hallgatunk?

Azt írja: »Társadalmunk még nem érett a fölttellen igazságosság alapján megalkotott társadalmi rendre«. Dehát, hogy reméli érettebbé tenni? Úgy, hogy nem állítunk etikai ideálokat, halhatatlan hősokeket követendő példaképpen tanítványaink lelki szemei elé? Vagy ha fordítva mondjuk Cicero idézetét, hogy a gazdagság áhitandó, a hősi halál megvetendő; hogy jobb igazságtalanságot elkövetni, mint elszenvetni? Vajon boldogabbá neveljük-e a reánk bízott emberpalántát, ha már gyermekkorában is az emberi gyarlóság, önzés és bűn ezer nemét tárjuk ártatlan és csodálkozó szemei elé? Ön úgy látszik, hogy ezen a véleményen van, hisz a szenvedő emberiség összes bajának okozójául nem az erkölcsi leromlást, hanem az »ideális járszalagon« való vezetést tartja.

Azután, hogy az iskola tisztán »ideális járszalagon« vezesse a növendéket: frázis. Életem első, tehát legkevesebb igazságtalanságát a magát felsőbbrendű lénynek feltüntető tanítómától szenvedtem el: A 11 éves gyermek még nem tud Cicero gondolatairól; a képzeletet fejlesztő és ábrándozásra készítő, érzékenységet növelő egyedüli tankönyvem akkor az olvasókönyv volt, amely minden tekintetben csak kiválót nyújtott. Tehát ez a könyv lett volna az oka az én kezeségemnek és nem a tanító??!

Másképen áll a dolog, ha a serdülő ifjúság folyóiratait és olvasmányait vizsgáljuk. Ezek között már akad olyan, amely kihúzza a gyermek lába alól a rögzös, de mégis életet adó földet.

Ha a gyermek természetlőlit figyelt lelkivilágát avval méfelyezik meg, hogy a bűnös és önző életet szemléltetik előtte a valóban élt, kimagasló erkölcsi egyének helyett, szerintem mindössze annyit érnek el, hogy már a növendéket teszik lelkileg oly nyomorúságosan szerencsétlenné, amilyenek ma még csak a felnőt emberek. A gyermekben sokkal finomabb az érzék az igazság, jog és erkölcs iránt, mint a már fásult, felnőt emberekben.

Vagy talán az volna a legokosabb, hogy a gyermek ne is tudja meg a különbséget pl. az anyém és tied fogalma között, ne hogy fájjon neki, ha olyan valamitől fosztják meg, ami az övé; viszont örömmel tulajdonítson el mindent, amire kedve szoltyan?

Azt állítja: »A legfogékonyabb korban csak az erényt tüntetjük föl, ami rendszerint káros hatású s csak parányi mértékben fejleszt etikai tehetségeket.«

Szinte kétségbeesve kérдем, hogy miéle gyermekekkel foglalkozik, hogyilyent tud írni? Mert a normális gyermeket csakis úgy lehet nevelni, ha az erényt tüntetjük föl és nem a bűnt. Hisz n a pedagógia mindenkor tisztában volt a példa óriási nevelő hatásával. — Arany János, a pártalan lélekismerő is azt mondja, hogy a rossznak a látása is ront. — És a Kolléga is beszél cikke vége felé ilyen szuggesztív hatásról. Amikor az elme ítélő és gátló képessége még nincs kifejlődve, a példa szerepe döntő hatású a nevelésben.

»Az irigység a modern társadalmi örök'ött bűnünk, mert szenvedést látni jól esik s szenvedést okozni még jobban« — idézi Nietzscheből.

Nem olvaslam Nielschét s így nem tudom, hogy milyen vonatkozásban használja az imént idézett mondást. Azt azonban tudom, hogy az irigy ember szeret másnak bajt okorni, de ha csak nem lelki beteg, megsajnálja a szenvedőt — hiszen már nincs mit irigyelnie tőle. — Azért, hogy néhány kisebb-nagyobb kaliberű Karaffa meg Báthory Erzsébet teszi miázmassá a levegőt, még nem tartunk ott, hogy abnormitásnak nyilvánítsuk, ha va akinek nem esik jól szenvedést látni és ha valaki irtózik attól, hogy szenvedést okozzon. Még nem annyira püposbátú az emberiség, hogy szűrnyek nézzék az épermetűt.

»Nevelési rendszerünkkel gyökeresen reformálni kell. S mintha hallatszanának is már a messze távolból a reformmunkálatok hatalmas csákánycsapásai« — írja.

Ha reformálásról van szó, úgy ez elsősorban a tanfőtöságot, kell, hogy érje. Megdöbbsentő, amit a Magyar Tanító közöl Nemtörődömség cím alatt, hogy a tagdíj, hátralék 80 000 K. És Schloss Lajos kolléga azt kívánja, hogy szálljunk le »az emberi ideálok magas lajtorjájáról!« Hát talán úgy találja, hogy ez a 80 000 K tagdíjhátralékos tanfőtöság eszményi magaslatokon áll!? Hiszen még saját szervezete iránti köteleességét sem teljesíti, ugyan, hogy tudná »ideális járszalagon« vezetni az ifjúságot! Én úgy találom, hogy éppen ez a baj. A válásreformáció előtti nagy hitetlenségnek, erkölcsi súlyedésnek oka az akkori lelkivezérek, a papság volt.

Mi normális emberek éhezünk és szomjúhozzuk az igazságot. A rút anyagiasság durva túlekedése között úgy vágyunk egy-egy tiszta ember társaságára mint a száharai vándor az oázisra. Egyikünk lelkében öntudatos ez a kívánság, másokéban ösz önszerű. Pedig mi már benne vagyunk a nem ideális élet kellys közepében és nem gondolunk öngyilkosságra, hogy meneküljünk az élet csúnyaságaitól.

Ha „az emberi ideálok magaslatáról“ leszálítva a reánk bízott gyermekeket, ellátjuk őket „közkeletű aprópénzzel“, ha az igazat, a jót, a nemeset, a becsületet dajkamese képpén állítjuk majd növendékeink elé s ezal megfosztjuk az egy Istenbe vetett hitétől, mert ez eszmék szorosan öszszeformnak vele; vajjon mi lesz majd számunkra vezérfonál az élet útvesztőjében? Ghezzen mitológiai bős volt és mégis Ariadné fonala nélkül nem jutott soha ki a Labirintusból. Vagy talán lehet iránym nélkül eligazodni a végtelen óceánon?

A zabolázatlan szenvedélyek az ököljog korát annyira elvilehetetlenné

tették, hogy a Treuga Deire volt szükség, hogy legalább szerda estétől hétfő reggelig érezzék magukat biztonságban az emberek a hatalmaskodókkal szemben. Ha az ideális járszalagot eldobjuk és nem tanítjuk azt, hogy jobb igazságtalanságot elszenvetni, mint elkövetni, -- nem lesz-e szükség hasonló intézkedésre?

A végén azt írja: „A kis öngyilkosok legtöbbször utánzásból követik el tetteit. A szuggesztióknak is megvan a maga gyászos szerepe. Ezért az újságoknak nem volna szabad olyan bőven foglalkozni ezekkel a dolgokkal.”

De hát szabad-e a gyermekeknek újságot olvasni? Vagy ez is a Kartárs nevelési rendszeréhez tartozik, hogy a gyermek hírlap útján idején értesüljön a társadalom minden szenzációs szennyéről? (—)

ÉRTESÍTÉS!

Banai-Ježo POLGÁRI NEVELÉSTAN-a

az iskolaügyi és népművelődési minisztérium által engedélyezettelt. **A NEVELÉSTAN II. része** a vele szellemi kapcsolatban levő **VIRRADAT OLVASÓ-val** együtt **aug. 15-én** lesz a megrendelőeknek, a tanítósnak szétküldve. Megrendelhető a

STEHR-féle könyvkiadóhivatalnál Prešov és a könyvkereskedők útján.

Az esztétikai érzet nevelése a népiskolákban.

Írta és felolvasta a nagymagyarai tanítói körzet értekezletén Hortoványi Jolán felsőfajnyoki tanítónő.

(Folyt.)

Faluról-falura járunk, mi tanítók, iskolákat és azok környezetét vesszük szemügyre, tapasztalni akarunk s már mindnyájan megállapítottuk, hogy korunk hasznosat szerető, természettudományi irányzata mindenfelé hódított; mert a legkisebb faluban is akad követője, de a képpel, az esztétikai érzék nevelésével csak keveset vagy semmit sem törődnek. Egy pár vagyonosabb gazda háza előtt ott díszleg a hársfa, vagy egy kis virágos kert, nagy ünnepekre, búcsúkra megmeszelik a ház elejét, tisztára mosott függöny is kerül az ablakra, a konyhában fényes a bádogedény is, ha ünnep- vagy vendégvárás van, szép ruhába öltözik a paraszasszony és — lány, mert e nélkül nem volna ünnepélyes a hangulat. Megróják a piszkos és rendellen udvar gazdáját, mert még a paraszt is érzi, mily kellemetlen emóciókat kelt a pongyola külső lelkünkben. A nép gyermeke a szép iránti hajlamát a praktikussal köti össze, a szépérzék ő benne is megvan, csak ki kell fejleszteni. És ezen a téren mit tehetünk mi, az iskola vezetői?

Vasárnaponkint vidám muzsikaszó hallatszik be szobám csöndjébe, a cigány húzza a talpalá valót, majd borgözös fejjel a falu aranyifjusága kántálja végig az utcát. Hallgatom... Nincs abban az énekben se dallam, se szöveg, ami a lelkeket megkapná. Inkább ordítás és hangzavar az egész. Pedig mennyi szépség van a dalban! Gondoljunk csak a háborús évekre, az orosz hadifoglyok négyyszólamú nemzeti dalaira! Mennyi bánat, sóvárgás, öröm és remény sirt föl bennük! Kérdeztem tőlük, hol tanulták e szép, egyöntetű előadást? — „Az iskolában, nálunk ezt igen szigoruan veszik” — felelték. — Elhallgatlam. Az én csallóközi magyarjaimra gondoltam No, ezek között ilyesmit nem lehet hallani.

Pedig a magyaros dallam szépségeit nem kell főfedeztünk, csodaszépek a mi népdalaink, még sem érvényesülnek. Hej! pedig a dalban nemcsak szépség, de nagy erkölcsi erő is rejlik. Nézzük csak a „choralok” hazáját, Németországot. A német miért a choralok nemzete? — mert volt egy Luther. „Luther nemcsak reformátor volt, hanem költő és zenész is, aki világosabban felfogta, mint bárki más a művészet magas rendeltetését, az emberi szívre való ellenállhatatlan erejét s a ki abból az elvből indult ki, hogy az imádságot a hathatóság kedvéért a hitek összesége öntse zenébe: megkívánta, hogy minden hívő zenész legyen. Az összhangzatos karének hozzászoktatta a hiveket a szólam szerint való énekléshez, mely az ifjú nemzedék fülébe zengvén, meghatolta lelküket s így a zenei benyomások korán születnek meg benne. S ki tudja, vajjon Luther nélkül Bach Sebestyén és Händel megírták volna-e legszebb darabjaikat? De ettől eltekintve, Luther a nemzeti nevelés nagy apostolává lön azzal is, hogy megtanította, Németországot a művészet szeretetére és tisztetére, megtanította hogy amint szegénynek és gazdagnak egy a napja, egy a művésze is. Ha a társadalom minden osztályainak közös érzelmei vannak, az őket kifejező művészetnek is közösnek kell lennie, hogy az érzelem szálljon szívről szívre, mint ahogy a dal száll szájról-szájra.”

Ezért nem kívánatos, hogy a téli hónapokban a több tanerős iskolák valamennyi tanítója tevékeny részt vesz a felnőttek oktatásában. A legelső helyen az igazgató-tanító kántor is, tehát zeneértő. Osszuk meg a munkát; tanítsanak az osztálytanítók reálismereteket, a kántortanító pedig szervezze meg a dalárdát, hol nemcsak egyházi, de világi dalokat is betanít és műkedvelői előadásoknál önálló számként szerepeljen egy egy szépen előadott karének. — Osztályunk énekei is erős reformálásra szorulnak.

Amit az új lecketerv elének ad, annak a keretében a szépet alig-alig szemléltethetjük belsőleg. De kívánatos volna, ha a tanítóegyesület pályadíjat tűzne ki és hivatásos zeneszerzők írják meg egy-egy szép, a természetszeretlet köréből vett dalnak a melódiáját, esetleg összegyűjtenők azokat a magyar dalokat, melyek a magyarság történelmi múltjával nincsenek összefüggésben és így a republika területén iskolában való tanításra és engedélyezésre számíthatnának. Nagyon sok ilyen szép dalunk van, sajnos, lassan feledésbe mennek.

Ahol lehet, szervezzenek a tanítók házi zenekarokat, mint teszük a nagy olasz paedagógusnak, Bosca Jánosnak követői a salezianusok. Azok iparostanoncokból szerveznek zenekart. Hogy ki alkalmas a tanításra, azt korai kipróbálással kell megtudni. A 10—12 éves jó hallású gyermeket már hegedű oktatásra lehet fogni; szórványosan gyönyörű eredményt ért el így egyik másik kántortanító kollegám. A zenét nagy intenzivitással kell művelnünk, mert átjárja az erények közös talaját, az ember spontán erélyét, a lélek erejét. Rendkívüli hatásának titka abban áll, hogy testi s egyszersmind lelki szervezetünket átjárván, meghatja és megrendíti az embert természete ama titokteljes mélységeiben, ahol a testi- és erkölcsi élet közös gyökerei vannak.

Az éneket nem hanyagolhatja el az iskola, mert a szív érzelmei épen úgy megkívánják a nevelést, mint az értelem s a gyermeki lelket épen az érzelmek önkényt fakadása korában nagyon is tehető az ének által boldoggá, érzésben és gondolatban gazdaggá. Az énektanítás egyik célja, hogy a gyermek hangja szelíd, lágy legyen. Majd mindenhol riktó hangon énekelnek a gyermekek, kivált a fiúk. Az énektanítás aesthetikai része segítse elő a hangok tisztaságát és a hangszínezés kifejtését, a mi sok békelűrést és tapasztalatot kíván. E végre mintáink legyenek a kifejlett hangú gyermekek, kiket a többiek utánozzanak. Mert az énekekben nem a tudás a fődolog, hanem az utánacsinálás. A szép-érzéklet e tárgyunknál még úgy is fejlesztjük, ha megtanítjuk a gyermeket érzéssel, kifejezéssel és értelemmel énekelni. Erre szintén jó minta a hosszas szoktatás. Főleg művészi esen egyszerű dalokat tanítsunk, mert a dallal is úgy vagyunk, mint a költészetel. Deák Ferenc beszédei egyszerűek és átlátszóak, a nagyon közönséges észjárású ember is elhitheteli magával, hogy hasonlót tud készíteni. És hányan képzelték magukról, hogy tudnak oly egyszerű meséket alkotni, mint Aesopus vagy La Fontaine? Es mégis ugyan hánynak sikerült utolérni Deák Ferencet vagy La Fontainet?

II.

Az ének mellett a legérdekesebb és leghasznosabb esztétikai tanulmány közé tartozik a rajz. Foglalkoztatja az összes szellemi tehetségeket: a figyelmet, a gondosságot, pontosságot, mert utánzásról lévén szó, ez okvetlenül szükségessé válik. Nevelí az emlékezetet, az összehasonlító ítéléletet, képzeletet és feltalálást, végül az izlést. A rajz oly egyetemes nyelv, melyet minden művelt nemzet egyaránt ért és olvas. E nyelv formáit képzeletben látja a mechanikus csak úgy, mint az iparos és művész. A fazekas szép alakú edényt lát a kőben, a kőfaragó ioniai vagy karinthus oszlopot a kőben, a Florencz környékén járó Michel Angelo művelti szemé angyalt látott a kőben, melyet barátja csak alakatlan tuskónak nézett. A rajz és a festészet szintúgy szólnak a lélekhez, mint a szemhez, eszméket fejeznek ki és közölnek, leírnak és elbeszélnek élményeket. Kaulbach az emberi műveltség történelmét egyes mozzanataiban meggyőzőbben beszéli el rajzban, mint sok historikus és Dürer Albert szívrehatóbban adja elő Jézus szenvedéseit, mint sok hitszónok.

Aki valaha megfigyelte a gyermeket, tudja, hogy a rajzokra fordított sok papíros nem veszett kárba, mert a próbálgatás az ő játsszi ösztönének fontos működése, mert eszmék nyilvánulnak meg benne. A gyermek különösen kedveli az emberi és állati alakokat, a tájkép iránt nincs érzéke. Jó, ha 10—12 éves korában kezd efélét rajzolni, s ez természetes is, mert a távlat ismerete, a finom vonalak felfogása, a fejlett szerkesztő erő nem a gyermek sajátsága. De a távlatot hiába keressük a pompejii festményeken is és mint a bronzkori ember, a gyermek is főképen állat- és emberalakokat rajzol. Spenczer azt kívánja, hogy a gyermek kezébe minél előbb adjunk ecsetet, szinezzen, mert a színek örömet okoznak. Ez téves. Az őskori ember is jóval előbb rajzolt ember- és állatformákat, mintsem festett. Giolló hasonlóképen kőre karcolta vagy fővénybe írta le az általa őrzött kecskéket és csak később vett ecsetet a kezébe. A színezésben szélfolyának az alakok, ellenben a rajz vonalaiban összpontosulnak és kidomborodnak azok a legszembetűnőbb vonások, melyeket a gyermek magyaráz és lefordít rajzban. Rajzoltassunk sokat, mert aki jól tud rajzolni, nemcsak a nagy műalkotásokat tudja biztosan olvasni, hanem az irodalmi művek leíró és elbeszélő részét is inkább tudja élvezni, mint mások, mert gyakorlott képzelete plastikailag állítja maga eléje azokat az alakokat és képeket, melyek másként csak elmosódó árnyképeként vonulnak át lelkén. Végül a szép alakoknak a gyermekekre való

erkölcsi hatását sem szabad tekinteten kívül hagynunk. Az erkölcsi szépség alakjában nem különbözik a művészi szépiől, sőt egy azzal a széppel, mit a művész műveiben észrevesztünk. Ha egy 12—15 éves gyermek észreveszi egy jó festmény szépségeit, ebbeli jártassága segítségére van a végre is, hogy kiérezze a jó magaviselet szépségét és a rossz magaviselet rútságát. Aztán a rajz alapján készül minden a gyermekjátéktól a fel a székesegyházig, a cserépkemencétől a Belvederig — tehát rajzoltassunk lehetőleg természet után, a kicsinyekkel pedig jobb hiányában másoltassunk; ez is többet ér a semminél.

Az aesthétikai érzéket hatalmasan fejleszthetjük a költészettel és művészettel is. A gyermek első nevelője az aesthétikában a költészet, mely Lamartine mondásaként az emberiség őrangyala. De ha a költő azért első tanítója az emberiségnek, mert mese-szerű elbeszéléseket cadentiával, rhytmussal, dallal látja el, megtölti az elmét színes képekkel, a madarak dalába szőtt hangokkal magyarázza a természetet, akkor az anya az első költő, a több csodálatával a gyermeki szív húrjain játszik először. A költők balladáit egyengették egykor a törvényhozók útjait s a hegedősök dalai a bölcselőkét, ugyanezt a munkát végzi a költészet segítségével az anya, a dajka és a tanító-nevelő. De, hogy ezt a hatást elérhesük, legyen az a költemény egyszerű, képzelethez szóló és lelkesítő. Az egyszerűség a költészetben a hosszas munka, megállapodottság, a kikirjástályosodott tehetség eredménye. Egy egy megható költemény csak mesteri tollból kerül ki: egy Petőfi Beranger, Burns, Heine, Vajansky, Puskin, Lermontoff tollából, de nekik is hosszasan kellett forgatniok elméjökben a gondolatot, míg elkészült az egyöntetű dal, mely a gyermek lelkét csak úgy, mint a felnőttét is, szelid derűvel tölti meg. Második kelléke a gyermeknek való költeménynek, hogy legyen lelkesítő vagy részvétre hangoló szívhöz szóló. Az az igazi művésze a tanításnak, aki a költemény tárgyálásánál a szívben emóliókat tud kelteni és azokat sokáig fenn bírja tartani. A gyermeki szívet élénk képzeleténél fogva könnyen hozhatni emólióba, még pedig annál könnyebben, mert vágyva vágyik a költői színezésre, mely értelemvilágának természetes fentartója.

Ily szempontból szigorú elbírálás alá esik olvasókönyveink versanyaga, de míg a magyar nyelvű olvasókönyvekben az elmondottakra igazi iskolapéldákat találunk, (Mégfagyott gyermek, Éji látogatás, Füstbe ment terv) addig a szlovák nyelvű olvasókönyvekben, melyet a magyar gyermek kezébe adtak, erre aligha akad

példa, mert a Pokapala na salaši slaninia kezdetű, Pieseň a komárovi, Myšička című szlovák versek ugyancsak nem alkalmasak a költői és művészi szép belső szemléltetésére. Goethe híres mondása, hogy a legjobb vers is épen csak jó, ha gyermek kezébe adjuk, hatványozott értelemben veendő, amikor valamely idegen nemzet nyelvét tanítjuk a gyermeknek. Ilyenkor a szorgalmat nem is lehet másként kierőszakolnunk, minthogy érdeklődést, szeretettel, csodálatot keltünk a gyermekben, ama idegen nemzet költői iránt. Nagyon korán kell a legjobbat, a legegyszerűbbet, a legmeghatóbbat a kezébe adnunk, valamit, ami az ő kis szívéhez közel fekszik. Ilyen remeke a szlovák költészetnek Vajanský Malý drolárja.

A magyar olvasókönyvben valakinek a fordítása ismerteti ezt a bájos költeményt. Ez nagy hiba! A fordítás, sokszor még az igazi költő tollától eredő fordítás is úgy aránylik az eredetihez, mint a csinált virág a mező harmatos buzavirágaihoz. Lehet az a csinált virág selyemszirmú, azzal végeredményben a világ minden selyme sem ér fel a liliom, a rózsza bársonyos szirmával, illatának elragadó kellemével.

Vajanský csodálatos, Isten kegyelméből való költészele minden bájjával, tisztaságával, közvetlen melegségével benne ragyog e kis költeményben. Nehéz megmondani mi az, a mi szívünket annyira megragadja olvasásakor? A nyelvezet lendülete, a stylus plasticitása, eleganciájának választékos egyszerűsége vagy a megható, szívbemarkoló alap gondolata-e a versnek? Milyen finomlelkű művész is ez a Vajanský! Nem ír hasábos cikket az elhagyott gyerekekről, nem dörgi a kormány fülébe állíts menedékhelyet az apátlan, anyátlan árvának minden megye székhelyén, hanem megírja a világirodalom egyik legszebb költeményét és elhallgatja, ami ott zokog a lelke mélyén: az én népem kitagadott, világba taszított kis árvája, ki nyomorúságán kívül, csak hófehér lelkének egy orcáján végig gördülő könnyét viszi magával szülőföldjéről.

Mint minden nagy művész, Vajanský is a reális valóságot köti össze a művészettel. Hiszen a kis drótost mindnyájan ismetlünk, amint faluról falura járt és elmentünk mellette rideg közönnyel . . .

Vajanský ebben fölülmúlta a mi Eötvösünket. A mai árva gyermek nem fagy meg az anyja sírján, ilyesmit még sohse halottam, de igenis sokszor elzúllik a társadalom közönye miatt.

Adjuk oda eredetiben ezt a lélek bemarkoló költeményt a magyar gyermek kezébe, hadd lássa, hogy a nagy költők, akár

magyarul, akár szlovákul irtak, mindig a szépséget szolgálták. — Szépséget a nyelvezetben, a tárgyukban, gondolatban, érzésben, a reális valóság megjelenítésében. — Mikor a 12—14 éves gyermek már gyönyörködni kezd egy Petőfi, Arany, Tompa, Vajansky költészetében, mikor a bámulat érzelme támad benne, akkor kezd az izlése is finomodni s akkor a szép érzékének fejlesztése egy magasabb iskola légkörébe kerül, melynek keretétől szolgál a polgári erkölcsstan, a műkedvelői előadások és a Vörös Kereszt Sarjadék egyesületben való öntudatos tevékenység.

III.

Mielőtt áttérnék e hármas működési térre, egy sajnálatos tényről kell leszögezmem. A volt állam tanítóképzéséről kell megemlékezmem. Bennünket elfelejtettek megtanítani az emberiség művelődés történelmére, nem tanítottak meg, hogyan kell műkedvelői előadást úgy rendezni, hogy a szereplők tényleg művelődjenek a betanult szindarab előadásával. Mi, magyar tanítók, nem sokat értünk a képzőművészetek nagy alkotásaihoz, jó, ha a cinquecento vagy quattroento egy-egy nagy művészenek a nevét tudjuk. Nem tudunk az egyes nagy mesteriskolák irányairól, nem a nagy különbségről, mely a déli- és északi népek művészetét egymástól elválasztja, nem tudjuk melyek a modern eszme- és izlésáramlatok a képzőművészetben. És most tanítanunk kell művésztől, fejlesztenünk kell az izlést! — Mit csináljunk? — Tanuljunk! Az önművelődést ebben az irányban kell szorgalmaznunk. Pasteiner Gyula — műveltség története egyetlen tanító asztaláról se hiányozzék, járassunk valamely művészeti folyóiratot és szerezzük be a régi és modern festők művészies kivitelű galériáját kicsinyített másolatokban.

Járjunk el a kép- és szoborkiállításra, ha csak teherjük, diszítsuk szobánk falait eredeti festményekkel, hiszen ma már 1—2 ezer koronáért is gyönyörű, művészi értékkel bíró szobadiszeket kaphatunk képen és szobrokban. Aztán utazzunk. Soha több alkalom erre nem volt, mint most. Van szervezett egyesület Szlovénszkon, melynek tagjai lehetünk évi 12 Ké ellenében és így olcsó lársasutazásokban vehetünk részt, látogassuk a testvér Csehországot és nézzük meg Praha főváros gazdag múkincseit. Az idei nyáron 600 Ké ellenében Párisba lehet utazni, oda és vissza, az ott tartózkodás is olcsó lesz az Olympiász alatt, nézzük meg Páris építészeti remekeit, a Louvre Versailles szemétkáprázató kincsesbányáit is, ha visszajöttünk — tanuljunk tovább! Azt lehetne erre mondani, hogy a népközlésben keveset kívánnak a művésztől való tanításból, de a keveset is csak az tudja jól tanítani, akinek a lelke te-

lítve van a szépség szeretetével, fölismerésével sőt csak az taníthat, aki sokat tud és ismeri a lélektani fejlődés fokozatait a kezdet nehézségeitől a teljes megállapodott finom izlésig, aki önmagán tapasztalta ki a művészet bensőleg képző, csodás, megdöbbentően mély hatását. Hogy ne csak nézzünk, hanem lássunk is, tanulmányozzuk Brandes, Alexander Bernát, Berzeviczy Albert aesthetikai műveit és érezni fogjuk, mint hull a hályog szemeinkről, látni kezdjük a művészet nagyszerű életét az idők és nemzetek testében.

(Folyt. köv.)

Egyesületi élet.

Jegyzőkönyv.

Felvétellett az Á. M. T. E. Nagykapos járási egyesületének 1924. július 15-én Nagykaposon az állami iskolában tartott közgyűléséről.

Jelen vannak : Szűcs János, ifj. Papp Lajos, Erdélyi Lajos, Onody Géza, Tóth Miklós, Ortutay Tivadar, Mészáros János, Rajzák János, Hegedűs Margit, Nikolajcsik János, Laky Ilona, Ujlaki József, Rózsa Lajns, Bóczér István, id. Papp Lajos, Kővér Béla, Szanyó Sándor, Magda János, Böszörményi József egyesületi tagok.

Kuchárik Mihály sk. inápektor és -Nécs László az országszerte ismert költő mint vendégek.

1. Szűcs János elnök megnyitójában a tanítóság sérelmeit sorolja fel, amelynek orvoslását csak egységes fellépés és erős összetartás utján tartja lehetségesnek. Felhívja a közgyűlés figyelmét a központi Vezetőség fáradságot nem ismerő munkásságára, amelyet mindnyájunk szellemi és anyagi érdekében fejt ki, amiért elismeréssel és továbbra is bizalommal viseltessünk iránýukban. Továbbá az élők sorából elköltözött két kartáruukról, még pedig Müller Lajosról és Móré Endréről emlékezik meg, kik egyesületünknek hű tagjai voltak. Emléküket jegyzőkönyvileg kéri megörökíteni. — A megjelent vendégek és tagok udvözlése után a gyűlést megnyitja.

2. Titkári jelentés. Elnök bejelenti, hogy Czurkó György Ružomberokon van s személyesen meg nem jelenhetett, de titkári jelentését írásban elküldte, melynek felolvasására Böszörményi József jegyzőt kéri fel. Czurkó György jelentésében kiemeli, hogy a központi Vezetőség megélhetésünk, jövőnk tanúgyűrk a kulturnépek magas színvonalra emelésén dolgozik kiltartással; a vezetőségnek ebben a nagy munkában való támogatására kéri az egyesület tagjait. Sajnálattal jelenti, hogy még most is vannak körzetünkben olyan tanítók akik nem tagjai Egyesületünknek, akik névszerint a következők: Lendár László, Bok-sai József, Valkovics György, Zavodnyik Olga, Jencsik Margit, Muba Julia, Jenály József. Jelenti, hogy a jun. 14—15-én tartott járási kiállításra 20 iskola küldött be különféle kézimánkákat és rajzokat. — Az országos tanítói ének-és zenekarba egyesületünköl ötven jelentkeztek.

Közgyűlés a titkári jelentést tudomásul veszi.

3. Pénztári jelentés. Id. Papp Lajos pénztárnok jelenti, hogy az 1923-február 22-én tartott pénztárvizsgálat alkalmával találatot, mint maradvány

s ez év jun. 26-ig a tagsági díjak után ‰ címén bevétel	374 kor. 80 fill.
s így	404 > 70 >
összes bevétel	779 > 50 >
kladás	418 > 70 >
Maradvány	360 kor. 80 fill.

A kiadások közül megemlíti Kovács Sándor volt csapi elhocsított áll. tanítónak küldött 200 kor. segélyt. A pénztárt ez év jun. 26-án tartott választmányi gyűlésen Magda János és Tóth Miklós kartársak megvizsgálták, rendben találták és aláírták. Kéri a közgyűlést jelentésének elfogadására és a szokásos felmentvény megadására.

Közgyűlés a jelenlést tudomásul veszi és a szokásos felmentvényt megadja.

4. Tóth Miklós felolvassa az 1923. febr. 22-én tartott közgyűlésen elvált pályafélt kidolgozását: Miféle módszertani szempontokat kell figyelembe venni, hogy a magyar nyelv tanítását sikeresebbé tethessük? — Felolvasásában kifejti, hogy már, az első évfolyamtól kezdve a besz. ért. gyak. keretében az egész mondattal való feleletteléssel s tovább az olvasmánytárgyalás és fogalmazással, hogyan teherjük sikeresebbé a magyar nyelv tanítását. Tisztán nyelvtani szabályok szó szerinti bemagoltalásától ne várjunk eredményt. Pedagógiai alapossággal összeállított felolvasása mindvégig lekötötte a közgyűlés figyelmét s mindnyája helyesléssel fogadták.

Mészáros János felolvasására a közgyűlés elfogadja, hogy az elnök a pályamunkát két tagnak küldje meg, akik kötelesek megbírálani és bírálatiakkal dicsőretre vagy bizonyos fokú díjazásra ajánlják s az eredményt az elnök a következő gyűlésen a bírálat felolvasásával hirdesse ki.

5. Szűcs János felolvasást tart a szépírásról. Szerinte a szépíráshoz éppen úgy mint a rajzoláshoz, veleszületett tehetség és érzék szükséges. Az írási eszközök is sokat tesznek a szépírás elsajátításában. Tapasztalata alapján ajánlja a kartársaknak, hogy az első évfolyam-ban januártól kezdve már füzetbe írasanak ceruzával, hogy a gyerek keze hozzá szokjék a könnyű kéztartáshoz. A mindig palatáblára író gyerek hozzászokik a palavessző nyomásához s a tollat is nyomni fogja. Felolvasása további részében ismerteti a szépírás menetét.

Szűcs János felolvasásához az előadottak helyeslése mellett többen hozzászóltak. Kuchárik Mihály tanfelügyelő úgy találja, hogy ott fognak szépen írni a gyerekek, ahol a tanító képen ír és a szépírás tanítására gondot fordít. A szépírási füzetek közül a helyes távközökkel vonalzottat válasszuk ki és has-sunk oda, hogy minden növendéknek olyan füzele legyen:

Szűcs János dolgozata is két tagnak megbírálás végett kiadandó.

6. Ifj. Papp Lajos: A rajz- és kézimunka tanításáról tartott tanulságos felolvasást. A rajz helytelen tanítását párbuzamba állítja a helyes rajzitanítással, s elébünk állítja mindkettőnek az eredményét. Nem kell szerinte a rajz helyes és sikeres tanításához rajzművészeknek lennünk, hanem jó pedagógusoknak. Aki a gyermek lelkét ösmeri, az, ki fogja tudni választani a rajzoláshoz a megfelelő tárgyat. Mindig csak a természet utáni rajzolás legyen a fő; ha valamit másoltatnunk kell, abba is vigyünk életet, nehogy szolgai másolásá váljék az. A nyolcosztályos tanmenet rajzanyagát nagyzerűen összeállítottunk tartja, mert mindaz meg van benne, amire a rajzitanítás anyagának a kiválasztásánál figyel-

nünk kell. A kézimunka tanításánál azt ajánlja, hogy ne készíttessünk pusztán játékszereket, hanem a való élet használati tárgyai közül készíttessünk teljes nagyságúakat is. Főcélunk legyen a munkára nevelés. Ne dobjuk oda a gyermekeknek, hogy készítsen mindenki olyan tárgyat, amilyent tud.

Felolvasásút a közgyűlés teljes figyelemmel hallgatta s mindenki teljes elismeréssel, díjazásra méltónak ítéli bírálata nélkül.

Elnök indítványozza, hogy ifj. Papp Lajos felolvasásra a pályatételek I-ső díjával díjaztassék, vagyis 75 koronával.

Közgyűlés az indítványt egyhangulag elfogadja.

Ifj. Papp Lajos megköszöni a jutalmat s azt a segélyalapra ajánlja fel.

Közgyűlés az adományt köszönettel veszi.

7. Szűcs János elnök a magyar tankönyvek megírására hívja fel a közgyűlés tagjait s felolvassa Kovács Alajos közp. elnöknek e tárgyban küldött levelét

8. Elnök bejelenti a Járási egyesületeknek a kassai nagyüzpai egyesületbe való belépését.

Közgyűlés általános helyeslés mellett a csatlakozást tudomásul veszi.

9. Indítványok.

1. Kuchárik Mihály tanfelügyelő ismerteti a CSOU. szervezetben lévő tanítók követeléseit és indítványozza; hogy azokat a magyar tanító egyesületek is tárgyalják meg. Ezen szervezet tanítói követelik: a) a törvényeknek helyes értelmezését és alkalmazását, b) a régi és új nyugdíjasoknak egyenlő elbírálását, c) vasúti kedvezményes utazásra jogosító igazolványt minden tanítónak, d) a férjhez ment tanítónők állásaikban való meghagyását, e) lakás kiutasítását minden tanítónak; f) belegsegelezést, g) a felkezesi iskolák államosítását h) a tanítási rendnek a szabályozását.

Közgyűlés ezen pontokat szintén magáévá teszi.

2. Bóczér István ezuton kéri a Vezetőséget, hogy ismételten sürgeesse a felkezesi tanítók fizetés ügyének rendezését a törvényhozás előtt, mert sok nyugdíjba menni kényszerülő kartárs kénytelen az iskolában tanítani, minthogy a nyomorba menjen önként. Sokan az iskolából dőlnek ki s az itt hagyott család a nyomornak van kitéve.

3. Bóczér István a honossági ügyek kezelése ellen is tiltakozik. Sérelmesnek találja a legfelsőbb közj. bíróság 12633. számú döntvényét. Ezuton kéri a közp. Vezetőséget, hogy amennyire tőle telik a honossági ügyek humanusabb kezelésére bírja az illetékes hatóságokat. Felhossa Hadházy György és Rózsa Lajos kollégák eseteit. Hadházy György erdélyi születésű, de 33 évig tanított egyházamban Moksakerészen s ott 1890 ben már adófizető volt és most nyugdíjazása a honossági ügye miatt megakadt. Rózsa Lajos Borádmegyeyi születésű, de 1900-tól ezen a területen előbb Vajánban, majd jelenlegi állomáshelyén Vajkócson tanít. Utóbbinak a véglegesítése nem történt még meg. kérdése honossága miatt.

Elnök a megjelenteknek köszönetét fejezve ki a jegyzőkönyv hitelesítésére. Mikolajcsik János és Hadházy Györgyöt kéri fel s a gyűlést berekeszti.

Kmf.

Bőszörményi József
jegyző.

Hadházy György
Mikolajcsik János

Szűcs János
elnök.

Gvász. A kegyetlen halál könyörtelen kezével minduntalan lecsap a tanítótság közé s sűrű egymásutánban szedi áldozatait az amúgy is megcsappant magyar tanítótság sorai közül. Mint részvétellel értesülünk, a *magyar ref. egyház* 9 éven volt hűséges, kiváló szorgalmu, közszeretiben álló tanítónője, *Gabay Olga Irén*, emberfeletti szenvedések türelmes elviselése után, Budapesten, az Új Szt. János kórházban, hová gyógyulást ment keresni — 29 éves korában július 15-én meghalt. Temetése 17 én volt a kerepesi temetőben. Korán elköltözött kartársunk emlékét kegyelettel őrizzük.

Kartársaink figyelmébe! Felhívjuk kartársainkat, hogy iskoláikban az Egyesület segélyalapja javára az *Academia* kiadó vállalat által kiadott iskolai füzeteket, napilapokat és írószereket vezessék be. Ezek megrendelhetőek a könyvkereskedők utján is, vagy egyenest az Academiánál, Bratislava, Grössling-u 20. sz.

Allampolgárság adományozás. Lapzárlakor értesülünk, hogy Rubleczky Anicéta, a komárnói apácázárdai tanítónő állampolgárság adományozása tárgyában az egyesület útján beadott kérelmét a belügyminisztérium kedvezően intézte el.

Felhívás.

»Vessétek le a régi mezít, öltsetek újat, dolgozzunk együtt, egymásért!»
E szavakkal végezte az »Ipolyságvidéki Egyesület« elnöke, e szavakkal kezdem én, e szavak kellésenek visszhangol lelketekben, szívetekben tanítótévéreim! Szünjék meg az átkozott közöny, siessetek segítségére annak a pár embernek, akik még hisznek az egyesülés minden akadályon átsegítő erejében. Kitél várjátok sorsolok javítását, ha önmagatok nem munkálkodtok azon?

A zólyommegeyi áll. magyar tanítóegyesület keretén belül meg kell alakítanunk a »Lévavidéki tanító egyesületet«. Utat, módot kell találnunk az »Ipolyságvidéki tanítóegyesület«-tel való szoros kapcsolat megteremtésére. Ennek megbeszélésére meghívom a lévavidéki tanítótévéreket, valamint az ipolyságvidéki kartársakat, különösen a jul. 3-i tanítógyűlés által kiküldött képviselőiket.

A megbeszélés helye Léván, 1. évi augusztus hó 19 éu délelött 11 órai kezdettel a református elemi iskola egyik tantermében lesz.

Kartársak! Tanítótévérek!

Az időröl-időre folyósított segílyt ne tartásátok fizelésnek!

Tudtok egy éjszakát is nyugodtan átaludni az évi 2000 koronát alig elérő nyugdíjigény tudatában? Gondoljátok, hogy a mai túlekedő világban küzdelem, harc nélkül, öibe tett kezekkel elérjük ezen állapot megváltoztatását? Gondoltok a mai nyugdíjas tanítóokra, özvegyekre és árvákra, azok nyomorúságteljes sorsára? Látjátok bennünk a mi és családjaink holnapi képét? Ha igen, akkor eljöttök, akkor segíteni fogtok egyesületünk megalakítani, amelynek keretén belül van jogunk tartalatlan helyzetünk megváltoztatásán egyestül erővel munkálkodni.

Jöjjetek velni, hogy majd aralhassatok!

Szodó, 1924. aug. 8.

Szarka Zsigmond.

Szemle.

Irodalmi füzetek.

Mintegy válaszul a magyar tanítóságot ért méltatlan és alaptalan vádakra, leközlölköznek halhatatlan írónknak, Jókai Mórnak, az Egyesület segélyalapja javára kiadott füzetek borítékán megjelent életrajzát és munkáinak ismertetését.

Jókai Mór

1826 - 1904

A legkiválóbb magyar regényíró. Született 1826. február 18 án Rév-Komáromban (most Komárno). Atyja Ásvai Jókai József ügyvéd, anyja Polay Mária volt. Már gyermekkorában a család szemefénye lett a szelíd, költői hajlandósága és lelkiéletű fiúcska. Elemi iskoláit és a gimnáziumot szülővárosában, a most is látható kollegiumban végezte. Közben azonban 2 osztályt Pozsonyban (ma Bratislava) járt, ahoza szülei német szóra vitték.

A szülői háztól a gimnázium elvégzése után Pápára ment, ahol a főiskolán csakhamar feltűnt a vele körülbelül egykoru Petőfi Sándorral együtt. Jogot végzett ugyan, kevés ideig mint ügyvéd működött is, de az irodalom volt vágyainak megfelelő életpálya. Néhány novellája már 1845-ben (husz éves korában) méltó feltűnést keltett, majd a következő évben, 1846-ban kiadta első regényét: a *Hétköznapok*-at 2 kötetben. Istenadta nagy tehetsége mellett azonban jól elő is készült az írói pályára. Szorgalmasan tanulta a külföldi nyelveket, foglalkozott mind a magyar, mind a külföldi (különösen francia) regényírókkal s azok műveivel. Nagy hatással voltak reá Jósika, Eötvös, Vajda, de különösen a francia Hugo Viktor regényei. Regényeinek pompás, derűs nyelvezetével és c odálatos fantáziájának mesés színjátékával, témáinak ötletességével, tökéletes mesészővésével tanítómestereit és elődeit csakhamar felül is múlja.

Ünnepelt írója lett a magyar nemzetnek. A közönségre ujszerű és varázslatos volt a gyönyörű, dus, hangzatos, magyaros nyelvezete, a színes, meleg, derűs, humoros hang, amely igazában csak Jókaiival tűnt fel a magyar irodalomban.

Az 1848-ás forradalomban a pesti ifjuság egyik vezére volt Petőfivel együtt. Konárom feladásánál a várbellekkel együtt ő is menlevelet kapott, így szabadult meg az üldöztetésétől. A szabadságharc alatt megnöszült, feleségül veszi az akkori idők legkiválóbb magyar színésznőjét: Laborfalvi Rózsát.

A szabadságharc után a budai Svábbegyen épített magának kellemes villát és itt végei lankadatlan kitartással és nagy szeretettel őriási irodalmi munkásságát. Egymásután jelennek meg hatalmas regényei, több politikai és szépirodalmi lapot szerkeszt (Vasárnapi Ujság).

Szerkezetileg és tartalmilag legkiválóbb regényei: Az új földesur, Kárpáty Zoltán, Egy magyar nábob, Az elátkozott család, Az arany ember, A tenger szemű hölgy, Fekete gyémántok.

Írói termékenysége bámulatos, fantáziája nem lankadó, ismétlésekbe nem esik. Minden regényében új, meg új ragyogó szépségeket fedez fel az olvasó. A magyar irodalomban páratlanul álló tünemény Jókai munkássága, a világ-irodalomban is igen kevesen versenyezhetnek zsenialitásával.

Szülővárosát és annak népét különösen szerette. Igen sok regénye játszik szülővárosában, vagy indul ki onnan. Annak ugszólván minden utcáját, házat, nevezetesebb családjait, azok történetét alaposan ismerte.

Színpadí drámákat is írt, zomban ezek is inkább csak regények, olvasni valók voltak, színrehozataluk a mesés képzelőtehetsége és bár valószínűnek látszó, de meg nem valószínűsíthető fantaszükumai miatt nem volt lehetséges. Az aranyember c. drámája, mely hasonló című regényének átdolgozása, ért el csupán a színpadon is állandó és maradandó sikert (több mint százszor adták elő).

Igen sok írói kitüntetésben részesült. Magyar és idegen irodalmi társulatok és akadémiák, uralkodók szettek fejére tűzni az elismerés koszorúját.

Műveinek nagy része más nyelvekre is le van fordítva (német, angol, cseh, francia, orosz, holland, svéd, dán, finn, olasz, szerb, román, szlovák, japán stb.). Cseh nyelven kb. 25 műve jelent meg.

Nincs még egy magyar író, aki olvasóközönségére akkora hatást tudott volna gyakorolni, mint Jókai. Műveinek nagy elterjedtségét annak is köszönheti, hogy bár a középosztályból származott és alakjait is túlyomóan igényveszi, de alaposan ismerte az egyszerű népet és a főiri világot is és hatását mindhárom osztályból nyerte, ugyszintén használta mindhárom osztály nyelvi sajátosságait.

Rengeteg magyar szót használ (kb. 40.000), ezzel a magyar nyelv szókincsének gyarapítását segítette elő. 1910-ban a párisi világkiállításon művei ki voltak állítva, amely alkalommal a francia nemzet nagy ünneplésben részesítette az ősz költőfejedelmet.

Meghalt 1904. május 5-én, 79 éves korában.

Ellenségeink vannak fölös számban. Innen is, onnan is acsarkodnak reánk, magyar tanítókra. De azt mondja a közmondás: inkább száz irigykedő, mint egy sajnálkozó! Irigylik tőlünk a megőrhelést, talár a napfényt és levegőt is. Ha jog a anyagi érdekeinkért sikraszállunk, akkor megbotránkoznak rajta: követelődzés: neveljük a gyermekeket. „lelkellenek” vagyunk. „pedig minden hó elsején megeliek a zsebünk” (Délszlovenszkói magyar lapok) Ha a méltatlan támadást, amelyre semmiféle impulzust nem adtunk, visszautasítjuk, akkor „orvtámadók” vagyunk (Komáromi Lapok, Boross Kálmán úr). Ha özvegyeink és árváink segélyalapját gyarapítandó akciót kezdünk, ez sem tetszik. A poszony Magyar Újság eddig kevésbbé ismert „ősmagyar” lapban valami Gellért Jenő nevű előttünk szigoruan ismeretlen írói és bírálói egyéniség megtámadott újabban is bennünket, amiért az Academia könyvkiadóval az iskolai füzetekre vonatkozólag segélyalapunk javára bizonyos megegyezést létesítettünk. A szlovák iskolák részére kiadott szlovák nyelvű „Literárny sošit”-okat is reánk fogja, amelyekhez pedig egyáltalában semmi közünk. Az egyesületünk megbízása alapján készült, bírálóbizottságunk által felülbírált és javított írói életrajzokban (Jókai) nyomdai sajtóhibákon nyargal. Mi nem akarunk az illető lappal és revolverzó riporterével tollbureba bocsátkozni, nincs szándékunkban az uborkaszegzora a nekik annyira kívánatos újságcsomagét szállítani, de felhívjuk kartársaink figyelmét nevezelt lapra. Amely lap olyan előzékenyen és szivesen hozza a magyar tanítóság ellen szóló közleményeket, az nem-méltó arra, hogy támogassuk. Ezt tartások kartársak szemetek előtti No engedjük, hogy sáros csizmáját akármí befekén tőrülhess. Összefoglalóunkban és számunkban nagy energia van. Bojktotáljuk az ellenünk dolgozó lapokat, támogassuk azokat, amelyek igazságosan és jóindulattal kezelik ügyeinket. Az 1500 magyar tanítónak é tekintetben bizonyára meglesz a kívánatossága.

Kiadóhivatali üzenetek.

Sz. I. Lučenec, a részletes tanmenet sehol sem kapható. — T. I., A. R., G. Sz. Bratislava, a megyei pénzüros jelentése alapján tagjaink közé vettük, a lapot megindítottuk. — Sch. Gy. Bratislava, címét kijavítottuk. — M. L. Malych-Raškovčičach, P. M. Nové-Zámky, a lapot megindítottuk.

Hirdetmény. A római kath. püspöki kar azon határozata alapján, mely szerint Szlovenszkó és Podkarp. Rusko kath. iskoláiban kizárólag csak oly tankönyvekkel szabad használni, melyeket a püspöki kar megbízásából a szlovenszkói »Kath. Tanügyi Tanács« is jóváhagyott. Közéteszem azon népiskolák tankönyveinek jegyzékét, melyek eddigelé így jóváhagyattak.

Kanozsay József: A magyar gyermek harmadik könyve. Olvasókönyv a III. oszt. számára. Kanozsay József: A magyar gyermek negyedik könyve. Olvasókönyv a IV. oszt. számára. Ozabal József: Nyitramegye földrajza. Mikulás — Moyses: *) Školsky spovnik. Detrich Ján: *) Vlastiveda. Koreň Jozef: *) Fonomický Slabikár. Moyses—Remenik: *) Cvičebnica reči slovenskej. Koreň — Lukáč: *) Zemepis. Galla—Lukáč: *) Prírodopyt. Gallo—Lukáč: *) Természettan. Gallo—Lukáč: *) Naturlehre. Sivák József — Szutorisz Frigyes: Természettan népiskolák számára. Sivák József: Fecskék, magyar olvasókönyv a magyar tanulóiskolák II.—III. oszt. számára.

A római kath. hittanintézetnél kizárólag a trnavai szl. Adalbert egyesület által kiadott magyar elemi és kis katekizmus használata van megengedve. Bratislavában, a Szt. József könyvkereskedés kiadásában megjelent, egyházi jóváhagyással nem bíró káté használata tilos.

A csillaggal: *) megjelölt tankönyvek használatát a szlovenszkói »Kath. Tanügyi Tanács« csak visszavonásig, ideiglenesen engedélyezte.

Az itt felsorolt tankönyvek államilag is jóvá vannak hagyva. Amely tantárgyból egyházhatalóságilag jóváhagyott tankönyv eddig nincs, a tanító urak az iskolaszéki elnökkel egyetértőleg az egyébként kifogástalanakból azokat használják ideiglenesen, melyek kath. szempontból is kifogástalanok, vagy legalább legülrhetőbbek.

A trnavai szl. Adalbert társulat a nm. püspöki kar megbízásából 16 szlovák és magyar római kath. népiskolák használatára szánt tankönyv megírására megbízást adott. E tankönyvek még nem készek. Ha elkészültek és egyházhatalósági jóváhagyást nyertek, jegyzékük, valamint általában az egyházhatalósági jóváhagyást nyert római kath. népiskolai tankönyvek újabb névsora e helyen is közzé fog tételni.

A tanfelügyelő esperes urak kötelessége felügyelni és ellenőrizni, hogy a kath. iskolákban csak ily, egyházhatalóságilag jóváhagyott tankönyvek használattassanak.

Trnava, 1824 július 28.

Szűcs Géza s. k.

a Kath. Tanügyi Tanács
népiskolaiügyi ref.-rende.

Pályázat. Madar (Nyitra m.) református egyháznál egy osztálytanítói állásra pályázatot hirdetek. Javadalom: egykántól 600 K és megfelelő államsegély. Egy butorozott szoba fűtéssel, ez utóbbi kert pótlék helyett. Lakbérpótlék 100 korona. Kötelessége az iskolaszék által kijelölt osztályok tanítása; akadályoztatás esetén a kántori teendőikben a kántortanító helyettesítése; s az egyháztársadalmi munkában való részvétel. Pályázhatnak református vallású non-rifikációs vizsgát letelt okleveles szlovenszkói illetőségű tanítók és tanítónők. Az állás szept. 1-én elfoglalandó. Pályázati kérvények augusztus 24-ig aulirothoz küldendők. *Mokos Kálmán* ref. lelkész.

Hirdetmény. A damásdi rk. iskolához a jövő tanévre helyettes tanítónő keresetetik. Fizetés megegyezés szerint. *Csiffári Flóris* tanító.

Kedves Kartársak! Nyugdíjba küdtek és hogy megélhessek, Bratislavában *drogériát* nyitottam a bosszú-utca (volt Szilágyi Dzsózsa-ú) 14. szám alatt. Pártoljatok és én is szívesen állok rendelkezésetekre szóval, telt-l, jó tanácsall *Kellner Vilmos* nyug. áll. tanító.

Nyug. tanító özvegye két kis diákot, esetleg felső osztályos is, teljes ellátásra vállal. Világos, egészséges lakás, házi koszt. Cím e lap szerkesztőségében.

Pályázat. Csehi községben (Érsekújvárhoz közel) államsegéllyel kiegészített — egy szobás — róm. kath. tanítói állásra pályázat hirdették. Tan nyelv szlovák. Pályázhatnak férfiak és nők. Pályázati határidő: tiz nap a hirdetés megjelenése után. Kérvények a komáromszemerei plébánia hivatalhoz küldendők.

Pályázat a veikyfedymeši (Bratislava megye) G. tanerős magyarnyelvű róm. kath. iskolában három tanítói állásra. Javadalom: 1) 1200 kor. törvényes lakás, államsegély; 2) 1200 kor. egy szobás lakás pótlékkal, államsegély; 3.) 800 kor. egy butorozott szoba főléssel és pótlékkal, államsegély. Kötelességek díjlevelben. Kellő felszerelt folyamodványok augusztus 20-ig nyújtandók be.

Elbocsájtott tanítónő házitánítói állást vállal. Esetleg kezdő német és francia tanításra vállalkozik kath. családnál. Cím a kiadóban.

Keresek I-ső oszt. elemi iskolás fiam mellé olyan németül beszélő magyar tanítónőt, ki a tanórákon kívül vele németül társalogna. Ajánlatok küldendők a fizelési feltételek megjelölésével: Czobor Lajos intéző, Anyalapszta Érsekújvár.

Pályázat. Az alistáli ref. egyház az újonnan szervezett III-ik antítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: az egyház pénztárából évi 1200 korona. (Ezerkettőszáz korona) készpénz, 240 kor. lakkér és 20 kor. kerpótlék, államsegély. Pályázhatnak képesítéssel bíró ref. tanítók és tanítónők. Pályázati határidő augusztus 28. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. Szabályszerűen fel-szert kérvények alulírt iskolaszéki elnökhöz küldendők. Alistál, (z. Bratislava) Martisa Sándor ref. lelkész, isk. sz. elnök.

Helyettes tanítót keresek szeptember hó elejére, aki nyugdíjaztatásom eldőléséig az osztatlan 7 osztályú iskolában a tanítási teendőket ellátná. Fizetése havi 400 K és teljes ellátás. Sikeres működése esetén, amennyiben az orgonálásban is jártas, megválasztása is kildításban van. Pályázhatnak nostrifikációs vizsgát telt ref. vallású férfiak — esetleg oly érettségizett, vagy képzőt végzett egyének, — akik a tanfelügyelő úrtól nostrifikációs vizsga nélkül erre külön engedélyt kapnak. Jelentkezni lehet f. hó 20-ig Sedivi Pál ref. tanítóná Megyercsen.

Pályázati hirdetésny. A palhpusztai róm. kath. filiális iskolaszék magyar tannyelvű iskolájánál lemondás lolytán megüresedett kántortanítói állásra augusztus 24. határidővel pályázatot hirdet. Javadalom a díjlevel szerint és államsegély. Pályázhatnak nostrifikációs vizsgával és cseh szlovák állampolgársággal bíró róm. kath. férfi kántortanítók. Kérvények a fenti határidőre ft. Czenczik János iskolaszéki elnök úrhoz Izsára, župa XVI. küldendők. Az állás szeptember hó 1-én elfoglalandó.

A szlovenszkói és ruszinszkói magyar iskolák és a f. Tanító urak figyelmébe!

A kiadásunkban megjelenő:

K a d a n e c P. Fali-Olvastáblák

a Bučenec Kadeneč Kurinský A b c és Olvasókönyvhöz e hónapban elkészülnek. A páratlan kiállítású finom famentes papíron készült 63×95 nagyságú táblák négy színnyomásban kétféle kivitelben készülnek; kartonra és vászonra ragaszva. A 17 táblás sorozat kétrészre tagozódik: Az olvasási gyakorló rész 11 táblából áll, a hangoztatási előgyakorlatokhoz 6 tábla készült, E maradandó értékű sorozat árát oly méltányosan szabjuk meg, hogy minden iskola megvásárolhatja. Kapható minden jobb könyvkereskedésben. Előjegyzések már most kívánatosak. **Előkészületben** a köztársaság 5000 elemi iskolája számára az egységes iskolai szemléltető képek. Az iskola- és nemzetművelődésügyi minisztérium utasítása alapján, több kiváló pedagógus közreműködésével készíti Kováčik András festőművész. Az első sorozat 5 nagy képből fog állani.

K O M E N S K Ý kiadó és irodalmi társaság k. f.
BRATISLAVA, Fürdő-u. 5.

Tanító urak figyelmébe!

Van szerencsénk ezennel becses tudomásukra hozni, hogy következő, Tanügyi minisztérium által jóváhagyott tankönyvet szállítunk:

Dr. Bancik Samu: Magyar Nyelvtani Gyakorló-könyv II. oszt.	Kčs	4—
Dr. Bancik Samu: Magyar Nyelvtani Gyakorló-könyv III. oszt.	Kčs	5—
Dr. Bancik Samu: Magyar Nyelvtani Gyakorló-könyv V. oszt.	Kčs	7.—
Dr. Bancik Samu: Magyar Nyelvtani Gyakorló-könyv VI. oszt.	Kčs	7 60
Dr. Bancik Samu: Olvasókönyv a szlovenszkói magyar tannyelvű polg. iskolák III—IV. oszt. számára	Kčs	28.—
Hlavinka—Bancik: A csehszlovák nemzet rövid története. A középiskolák alsóbb oszt. számára	Kčs	18.—

és egyben tisztelettel felkérjük, hogy szükség esetén sziveskedjék ezügyben bizalommal hozzánk fordulni.

Kiváló tisztelettel:
BEZSO G. ÉS E.
könykiadóvállalat
TRNAVA.

MAGYAR TANITÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.
A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANITÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banal Tóth Pál.**

Társzerkesztő: **Vaskó Imre.**

TARTALOM:

Vezércikk:

Az új tanév küszöbén . . . 441 oldal.

Grünwald Béla:

A felmenő rendszerről . . . 443 oldal.

Papp Dániel:

Az egyesületi életre való
nevelés 448 oldal.

Schmögner János:

Elnök úr, ne hagyjon el . . . 453 oldal.

Schlossz Lajos:

Mégegyszer az „Öngyilkos
gyermekéről 455 oldal.

Hortoványi Jolán:

Az esztetikai érzet nevelése
a népiskolában 459 oldal.

Egyesületi élet 460 oldal.

Szemle 463 oldal.

Szerkesztői üzenetek.

Hirdetések.

HUSZÁR ISTVÁN

KÖNYV-, PAPIR- ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉSE
KÖNYVNYOMDÁJA ÉS KÖNYVKÖTÉSZE

— NITRA —

Az összes engedélyezett szlovák és magyar nyelvű
tankönyvek, segédkönyvek és térképek

állandó raktára.

≡ Ifjúsági és községi könyv-
tárak szállítása! ≡

Természettani és természet-
rajzi képek és tanszerek!

Iskolai szerek, füzetek, írő-
szerek stb. a legjobb mi-
nőségben és olcsó áron.

Zongora, harmonium, hege-
dűiskolák, orgonahangje-
gyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által ki-
adott iskolai nyomtatványok
raktára.

Nevelő kézimunkához szük-
séges anyagok, segédesz-
közök és kézikönyvek.

⋮ Könyvnyomdai és könyvkö-
tőmunkák csinos kivitelben. ⋮

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banaí Tóth Pál.**

Társzerkesztő: **Vankó Imre.**

Az új tanév küszöbén.

A szünidő, melyet a féléves pedagógiai munkásság pihenőjéül állítottak be az oktatás rendjébe, immáron ismét lefolyt, hogy nyomában egy új tanévnek eredményes munkájához a kipihent fáradalmak után új erőt és munkakedvet kölcsönözzön.

Az iskolák ajtai feltáruznak s a szünidői csendet a beözönlő tanulócsereg zsidongó élete vállalja fel. Újból megkezdődik a tanításnevelés munkája, a béke legnemesebb művésze, mely a tanulóifjúság szívébe a szép és jó iránti érzéket, lelkébe a tudást igyekszik becsepegtetni. Ez a lélekformáló munka művész kezeivel kíván s éppen azért a világ legnagyobb művésze az ifjúság nevelő-tanítója, akinek biztos kézzel kell az ifjúság szívének hurjaihoz nyúlania, hogy abból a nemes hevületek hangjait kicsalja s a lélekben az életnek tartalmat adó kincseit elhelyezze. Tulajdonképpen ebben rejlik az emberiséget foglalkoztató problémák kulcsa is, mert hiszen csakis az iskolák lelkes munkája teremtheti meg az egyéni, családi, társadalmi és nemzeti élet ideális kultuszát s vezethet a társadalom regenerációjához, mely egyenlő az egyén regenerációjával a tanító nevelőmunkássága által.

Az iskola az örök ifjúság hazája, mely éppen ezért sohasem öregszik, sohasem vénül. A nevelőnek, aki a légkörben él, alkalmazkodnia kell a miljöhez s lélekben örök ifjúnak kell maradnia. Az ő nagyfőntosságú munkája a lélek nyugalomát feltételezi, azért a lélekkel, amely az ifjúság vidámságával tükröződik vissza az egymást folytonosan felváltó ifjúság között.

Mi, akik a tanítói sors osztlályosai vagyunk, a mai életadottság közepette nélkülözzük a nyugodt tanítói élet felté-

leit. Kutatnunk, küzdenünk, harcolnunk kell a tanítói lélek nyugalmát feltételező életkörülmények után, melyek egyben a szolgálat nyugodt ellátásának is feltételei. Kérdjük: *lehet e ott nyugodt lélekről beszélni, ahol a kenyérért, a holnapért aggodó gondok terhelik meg a lelket? Mi lesz velem, ha munkaképtelen találok lenni? Milyen kétségbeejtő helyzetbe kerülök családommal együtt, ha nyugdíjba kell mennem? Milyen sors vár gyermekeimre, családomra?* Ezek az aggodalmat keltő kérdések soha súlyosabban nem nehezédtek tanítói lélekre, mint manapság. Ezek az aggodalmak elkísérnek bennünket mindenüvé. Velünk vannak, ha elfáradunk és pihenőre térünk; gyötörnek bennünket a családi tűzhelynél és azonkívül is s ezekkel az aggodalmakkal megterhelten lépjük át az iskola küszöbét is.

Visszás állapot, hogy akiknek nyugodt életfeltételei leginkább biztosítani kellene s akinek munkája egyike az államélet legfontosabb tényezőinek: *gazdasági ügyük rendezetlensége miatt gondterhes lélekkel szolgálatuk nyugodt ellátásában akadályozva vannak.* A nem állami tanítóság fizetés- és nyugdíjügyének hovatovább tartó elintézetlensége az egymást követő tanévekben egyre szomorúbb helyzetképeket teremt. Ószbecsavarodott, elaggott kartársaink, akik ahelyett, hogy a nyugalomban tölthetnék el hátralevő néhány esztendejüket: *törődött testtel és lélekkel még ma is a terhes tanítói munkában kénytelenek maradni, hogy a szó szoros értelmében vett koldulástól id-ig-óráig megmenekedjenek.*

A dolgok illetén alakulása egyre jobban olyan káros fejleményekre vezet, melyek nem csak egy becsülettel eltöltött munkás élet inségfizetését, de magát a népoktatás szolgálatának kárát is jelentik. Szomorú, hogy mindezt nem látják be azok, akiknek kötelességük az áldatlan helyzeten való javítás. A becsülettel végzett munkánk, az államérdeket szolgáló tevékenységünk öntudatával követeljük a nem állami tanerők fizetés- és nyugdíjügyének törvényhozás útján leendő mielőbbi végleges rendezését, melyet nemcsak az általános emberi szempontokból, de a szociális igazság alapján is méltán elvárhatunk az államkormányzattól.

Ily nehéz körülmények közepette, bizonytalan jövőnk aggodalmas érzésével lépjük át az új tanév küszöbét, mindazonáltal hivatásunk komoly átérzésével uralkodni tudunk magunkon, nem engedjük át magunkat sötét gondoknak, amikor szent hivatásunk teljesítéséről van szó s a hol-

napért való életharcunk közepette is derült élelkedvel kell tanítványaink közt járnunk s az értük lángoló szeretet lüzét kell lobogtatnunk a megpróbáltatások sötétjében.

Amikor tehát iskolánk küszöbét állépjük, hagyjuk kívül a sötét gondokat, nehogy tanítványainkban bánatos arcunk s lelkünk lehangoltsága az elcsüggedés, az elernyedés, érzését váltsa ki. Egész munkánk élető lelke az ifjuság iránti szeretelünk legyen, mert a gondjainkra bizottak többek előttünk, mint tanítványok: *magyar testvéreink ök egyszersmind.*

Szerzetesi türelemmel visellük jövőben vaió megélhetésünk bizonytalanságának súlyos terhét, de most már a türelem végső fokán azt kell mondanunk: *legyen elég a bizonytalanságból s küzdelmes életünk megérdemelt jutalmától ne fozszanak meg bennünket továbbra is!*

A felmenő rendszerről.

Irta: Grünwald Béla.

Ha a XX. század eseményeit vizsgáljuk, kétségtelenül azt konstatáljuk, hogy az a technikai felfedezések korszaka. Egy későbbi évtized az előzővel szemben óriási haladást mutat fel. A haladás pedagógiai téren is észlelhető. A jelen fiatalsága a leg-rövidebb időn belül többet lát, hall, tapasztal, mint a világháborút megelőző idők ifjúsága.

A tanulókkal szemben támasztott követelmények nagyok. Lelküket intenzív munka foglalkoztatja. A régi közmondás: „Mens sana, in corpore sano“ „Egészséges testben van egészséges lélek“ már nagy mértékben érvényesül. A szellemi neveléssel párhuzamosan alkalmazott testi nevelés a lélek egyensúlyának biztosítását mozdítja elő.

Mindazonáltal a testileg és szellemileg fejletlenek separálása tekintetében még sokat kell cselekedni. Ezek jelenléte a tanító munkáját megakasztja, a haladást megbénítja. A tanító ennek dacára nem csügged el, nem esik kétségbe. Tudván, hogy Róma sem épült egy nap alatt, nem mond le abbeli reményéről, hogy egyszer mégis csak elérkezik az az időpont, amikor a testileg és szellemileg hátramaradtak elkülönítése nem lesz már utópia.

A tanulók lelke nagyon titokzatos. Ezt modellálni s ebbe nemes tartalmat csepegtetni a legnehezebb feladatok egyike.

A nevelés és oktatás csak úgy termik meg egészséges gyümölcsüket, ha a nevelésre és oktatásra vonatkozó kontra és pro nézetek között, kiegyenlítődés jön létre, ha a terepet az egészség-een vélemény az egészséges véleménynek engedi át:

A felmenőrendszer, ez már oly szaporán s oly sokféleképen megvitatott téma s úgy az iskolafentartókat, mint magát az össztanítótságot régóta foglalkoztatja. A polemizálásnál homlokegyenest ellenkező vélemények alakultak s alakulnak ki.

Ha a természetben létező dolgokat vizsgáljuk, akkor rájövünk arra, hogy a legnemesebb és legtöbbre becsült dolgoknak is vannak hibái. Ez az axioma pedagógiai téren is észlelhető.

A józan ész azt diktálja, hogy ha egy nagyon fontos dologban, mint amilyen pl. a felmenő rendszer is, az előnyös argumentumok oly mértékben dominálnak, hogy a velők szemben állók eltörpülnek, akkor az előbbieknél, melyek elsősorban a tanulók érdekét mozdítják elő, különösen ott, hol a körülmények megengedik, kellene győzedelmeskedniök.

E cikk keretében csak olyan iskolákról lesz szó, melyekben anitók száma az osztályokéval azonos.

Kisérreljük meg tehát azt az argumentumot, melyet a felmentő rendszer ellen hangoztatnak, azokkal szembeállítani, melyek a systema üdvös voltát bizonyítják.

A felmenő rendszer ellenzői állandóan hangoztatják, hogy a tanulók érdeke azt kívánja, hogy őket évről-évre más és más tanerő oktassa és nevelje. Ébbeli véleményüket avval magyarázzák, hogy ez esetben a tanulók sokkal többet nyernek úgy tudásban, mint tapasztalatban. Azt is állítják továbbá, hogy a tanulók a változatosságot, még azon okból is szükségelik, mert a népiskola főfeladata a középiskolára való előkészítés, melyben a tanulók amúgy is szaktanárok kezébe kerülnek.

Nézetem szerint a népiskola önálló egésznek képez. Koncepcióm, hogy előkészítő-iskola, de csak a legmagasabb intézet számára, mely előttünk az „Élet“ c. alatt ismeretes.

E felfogás helyességét, a csehszlovák közoktatásügyi miniszterium teljesen helyes intézkedései is, melyek szerint a népiskola kizárólagos feladata a tanulókkal a különböző tudományokból annyit megemészteni, amennyi önálló gondolkodásuk biztosításához szükséges, bizonyítják.

Elsőrangú pedagógusok számtalanszor hangoztatták, hogy az életben csak azok képesek stabilis módon megállni, akik a népiskolát jó eredménnyel végezték.

A népiskola természetesen csak az esetben éri el kitűzött célját, ha a rábizott anyagból egy kifogástalan mesterművet produkál.

A tanítónak a modellálásnál sohasem jut eszébe, hogy neki a középiskola részére kell dolgoznia.

Molière a na kijelentése után, hogy „Különbség van fa és fa között!” határozottan állíthatjuk, hogy miként a természetben nincs két egymással abszolút módon identikus dolog, úgy nem létezik két egyforma ember, tanítók között sem.

Különbségük főleg vérmérsékletükben és módszerükben mutatkozik.

Munkájánál az egyik olyan rendszabályokat alkalmaz, melyek iránt a másik indolens.

De bármely úton is haladjanak a tanítók, szemük előtt csak az a szent cél lebeg, hogy kötelességük lelkiismeretes teljesítése révén, a rájuk bízott gyernekekből embereket faragjanak, embereket a szó legideálisabb értelmében.

Hiába rebesgetik azt is egyesek, hogy az osztályrendszernek még az az előnye is megvan, hogy a gyöngébb tanító munkáját az erősebb pótolni fogja.

Ez az állítás téves, mert a jelenlegi viszonyok között, mikor mindenkinek kivétel nélkül egész munkát kell végeznie, mikor mindenkinek kifogástalan működést kell kifejtenie, már nem szabad a bizalmatlankodásnak uralkodnia.

„Az egyik 19, a másik egy híján 20“, tartja a közmondás.

És éppen ezért biztosra veszem, hogy az esetben, ha az illetékes faktorok a tanítóságra bíznák a rendszer megválasztását, akkor az a felmenő rendszer mellett törne lándzsát.

Hogy már az első osztály tanulói is tanítójuk sajátosságait és szokásait veszik át, ezt ama körülmény is igazolja, hogy ha a kicsinyek egymás között iskolát játszanak, akkor játékukban viszatükröződnek tanítójuk tulajdonságai.

Az első benyomások nagy horderejűek és a későbbi jövőre nézve mérhetetlen fontossággal bírnak.

Osztályrendszer esetén a 2. osztály növendéke nagyon nehezen vagy egyáltalában nem alkalmazkodik új tanítója szokásaihoz, nem képes követelményeinek eleget tenni, mert gyöngéd lelke olyan impressziókkal van tele, melyek alól nem tudja magát emancipálni.

Ezen áldatlan állapot következménye nem egyéb, mint egy lelkiharc, mely a tanulóknak csak hátrányára szolgál. Ezt az új tanító szomorodott szívvel konstatálja. Ennélfogva nem tűnik fel, ha az ilyen tanító ekként nyilatkozik: „A tanítónak idegen osztályba való utasítása helytelen dolog!”

A halhatatlan Horatius mondá: „Omne tulit punctum, qui misenit utile dulci!” Minden siker azé, aki a hasznosat a kelle-

messel összeegyezteti! Ebből következik, hogy kényszer alkalmazásával abszolút értékes sikert elérni képtelenség.

Biztosan állítható, hogy a tanuló ama gondolattól, hogy a következő évben ismét régi tanítója irányítását élvezzi, van áthatva. Ezen pszichológiai momentum által, a tanultaknak, még a szünet alatti ismétlését is ambicionálja. Mindenesetre kellemes reménye egy kis éppem nem nehezére eső tevékenységre fogja serkenteni. És ha kérdezik: „Miért dolgozol még a szünetben is?” akkor azt feleli: „Mit is mondana nekem a tanítóm, ha mindent elfelejténék?”

Ellenben az a tanuló, ki eleve tudja, vagy csak sejti, hogy a jövőben más tanítója lesz, nem törődik semmivel, hanem úgy spekulál, hogy tőle az új tanítónak nincs joga a múltat számonkérni, mert múltjában semmi része nem volt.

A tanuló nagyszerű megfigyelő képességgel bír. A tanítók változása a tanulók állhatatosságát erősen befolyásolja. A változás felébreszti a gyermek bizalmatlanságát, aláássa törekvését, szóval kételkedővé formálja.

A változás hátrányosan befolyásolja magát a tanítót, nemkülönben az eredményt is. A tanítónak a tanítási idő nagy részét új osztályának sokoldalú tanulmányozására kell fordítania, ami természetesen előmenetelt gátló körülménynek tekinthető.

Az osztályrendszer a tanító idegességét is előmozdítja. Jövőre ismét az első osztályban kell működnöm, mondja az egyik. Nekem pedig a harmadikban, hangoztatja a másik. Nincs módunk ahhoz, hogy áttekintést nyerjünk az összes osztályokkal szemben támasztott követelmények tekintetében, mondja a harmadik. Meghülyülök, ha újra ott kell kezdenem, ahol tavaly kezdtem, vegyül a negyedik sententiája az elhangzottak közé.

Az ezekhez hasonló kifakadásokat ad infinitum lehetne folytatni. De ez nem szükséges, mert a tanító lelkiállapotának illusztrálására a leírtak teljesen elegendők.

A tanító felmenő rendszer esetén a következő évben egy rövidke ismétlés közbeszúrásával ott folytathatja, hol a múlt évben elhagyta, élvezettel fejleszti az általa megkezdett munkát, mert örömmel konstatálja, hogy művét szája ize szerint befejezheti, hogy nemes tevékenységének gyümölcse mint kerek egész fog szerepelni.

A felmenőrendszer kriteriuma ama szükségszerű szeretetnek, melynek a tanító és a tanítvány között kell uralkodni. A kölcsönös, intenzív szeretet olyan eszköz, mely az általuk áhított cél elérését előmozdítja.

Ha a gyermeket megfosztjuk attól, akit megszokott és megszeretett, akkor lelke megrázkódik és tágranyilt szemei vádoló pillantásokat lövelve a következőt fejezik ki: „Fáj nekem, hogy elvesztettem azt, kivel úgy szivem, mint lelkem összenőtt.“ A gyermek csalódása a bánkódás barázdáit szántja lelke talajába. A csalódott szent meggyőződése, hogy vele igazságtalanság történt.

Még számtalan érvet lehetne felhozni a felmenőrendszer tárogatására. De már csak azért sem akarom hosszú lére eresztetni a dolgot, mert tudom, hogy az immár ecsetelt és elvitázhatatlanul helyes argumentumok is teljesen elegendők annak az ítéletnek kimondására, hogy: A felmenőrendszert racionális voltánál fogva minden osztott iskolában életbe kell léptetni.

Határozottan állítható, hogy az osztályrendszer előnyös voltát sokan nem meggyőződésből hangoztatják. Álláspontjukat csak azért nem adják fel, hogy inkonzekventiával ne vádolhassák őket.

Ha az ingadozókat leszámítjuk, akkor az osztályrendszer mellett meggyőződésből kiltartók száma elenyészően csekély leend.

Hiszem és remélem, hogy cikkem keretében az osztályrendszer tarthatatlanságát és a felmenőrendszer életrealitását bebizonyítottam.

Ha pedig a felmenőrendszernek a meggyőződésből ellenkezők táborában is sikerült híveket toboroznom, akkor szerény céloom elértem.

Figyelmeztetés.

Felhívjuk Egyesületünk azon tagjait, akiknek f. év előtti időből tagdíjhátralékuk van, szeptember 15-ig írásban jelentsék be a kp. pénztárnál, hogy hátralékukat mikor és milyen részletekben fizetik be. Akik a jelzett időpontig hátralékaikat nem rendezik, illetőleg fenti nyilatkozatot be nem küldik, azok ellen ügyvéd útján végrehajtási eljárást indítatunk meg. Az egyes kartársaknál netán előforduló fontos gátló körülmény a központi pénztárral szintén írásbelileg közlendő.

Azokra, akik fontos ok alapján már a központtól halasztást kértek, jelen felszólítás nem vonatkozik.

Elnökség.

Az egyesületi életre való nevelés.

Felolvasta a Szlov. Ált. Magy. Tanítóegyesület »Gümür-Nógvádi« kerületének jul. 9-én *Csász-fürdőn* tartott évi rendes közgyűlésén: Papp Dániel.

Az egyesülés gondolata, azt lehetne mondani oly régi, mint maga ember, a lélfenntartás, a fajfenntartás, az embereknek az állatokkal, vagy egymással való küzdelme, harca szülte s hozta létre. A család, a törzs, nemzet, állam stb. mind ennek a megvalósulásai. Tehát maga az a gondolat olt rejti már az ősember lelkében is s néha tervszerűen, de legtöbbször ösztönszerűen, vagy pedig kényszerítő körülmények hatása alatt jelentkezik, a dinamikai mozgató erejét, mely azt felszínre hozta, legtöbbször az egymáson való segítéssel — egymás munkájának könnyebbé, tökéletesebbé tétele, az életmód megjavítása, néha a hatalomra való törekvés, a másokon való uralkodási vágy, vagy teljes meggátlása, — alkotják. Az egyesülés bármilyen formában jelentkezik is, bármilyen körülmény hozza is létre, mindig az erő kifejezése s amennyi erőt képvisel, annyi a hatása is úgy az egyesre, mint az emberiség összeségére nézve.

Az emberi egyesülésben rejlő hatalmas erő Egyesületbe való tömörítése-ugymint az a mai formájában van, nem nagyon régi keletű. Leginkább gazdasági okok, gazdasági erők és viszonyok a megteremtői részint közvetlenül, részint pedig közvetve. A gépek feltalálása és felhasználása óriási lendületet adott a gazdasági élet fejlődésének. A gazdasági élet fejlődése megkívánta a tőkék egyesítését, felhalmozódását. A tőkék hatalmas gyarapodása s erejétől való féltelme sorompóba állította a munkásságot is és mivel a tőke erejével szemben hasonló anyagi erőt szegénysége miatt nem tudott állítani, csekély anyagi tőkéje mellé egyesítette egy közös szervezetbe a munka fizikai és szellemi erejét érdekeinek megvédésére. Tehát a gazdasági élet kitermelte magából a tőkés és munkások osztályát, mely mindegyike egyesült a maga érdekének az elmozdítása és a másokkal szemben való megvédése érdekében. — Ezeknek a hatalomért való egymis elleni küzdelme amennyiben nem lehetett és nem lehet tudni, hogy mikor és hogyan változtathatják meg a társadalmi és gazdasági rendet és rendszert, nem lehetett közömbös azok előtt sem, akik talán látszólag, foglalkozásuknál fogva azt hitték, ninasenek bekapcsolva a gazdasági életbe. Pedig mindnyájan bár nem közvetlenül is, de közvetve részesei vagyunk annak. Hiszen lépjen nyomon egymásra vagyunk utalva. Az élet az embert ezer- és ezerféle szövvényes láncsal kapcsolja össze foglalkozás és életmódra való tekintet nélkül. Tehát ennek a két osztálynak a harca sem maradhatott hatás nélkül a társadalom egyetlen osztályára sem. Látna a nagy erőt, melyet a tőke egyesítése, a munkásság pedig a szervezethez való részvételével, az összes társadalmi osztályokat ar a sarkalta, hogy érdekeik megvédésére, jövődö boldogságuk megteremtésének legbiztosabb módja és útja, ha összefog, közös akarattal egy egyesületbe egyesíti erejét a közös munkára. — Az egyén harca elölröl a tömegküzdélem mellett s teljesen meddő marad, az egyén is csak a tömögön keresztül érvényesül, s csak az egyesülésben, az egymással való megértésben, az egymásért élni, halni tudás és akará s magasztos jellemvonásában találja meg azt az erőt, mely képessé teszi őt az élet különféle viszontagságaival szemben való ádáz harcra, sokszor a végkimerülésig tartó küzdelemre. Mi az a küzdelem? Erre a legegyszerűbb, amit felelhetek, de amely mégis magába foglalja a kérdésre adandó válasz összességét, semmi egyéb, mint a kötelességek teljesítése és a kötelesség teljesítése közben felmerült akadályok legyőzése.

Az egész emberi élet, a kötelességek teljesítésének szakadatlan láncolata. Ezeknek a teljesítéséhez szilárd akarat, elegendő fizikai és szellemi erőre van szükség. S ha mindezekkel felvértezve járja is valaki az élet útját, mégis hányszor megtörténik, hogy nem bír megküzdeni az elébe táruló ezer és ezerféle akadályokkal. Ha megtörténik ez az erőssel, mennyivel inkább a gyengével. Miért vergődik tehetetlenül az erős? Honnan merít erőt a gyenge? A tehetetlenül vergődő, szétforgácsolt erőt egyesíteni, összejújni, a küzdelemre harcalképesé tenni, a gyengének pedig erőt, bátorságot nyújtani van hivatása az Egyesületnek. Erre pedig összehozza az emberket a közös sors, a közös baj, a közös hivatás, a közös érdekek felismerése, az ugyanazon foglalkozással bírók, ugyanazon cél felé törekvők közös uton való haladásának biztos sikere, vagy legalább is a siker biztos elérésében vetett rendületlen hit.

De hát az Egyesület is csak akkor jelent erőforrást, csak akkor felel meg a kitűzött célnak, csak akkor képes megoldani az elébe szabott feladatokat, ha annak minden egyes tagja meg van győződve szükségszerű voltáról, ha belátja és felismeri az együttműködés nagy indító okait, ha megvan mindannyiukban a kölcsönös érdeklődés egymás sorsa iránt. Hogy az egyes Egyesületek az általuk kitűzött célnak és hivatásnak mennyiben feleltek és felelnek meg, azt hiszem fölösleges itt fejtegetnem, hiszen csak állítsuk szemünk elé a különféle Egyesületek működését és az általuk elért eredményeket, azt hiszem az mindnyájunk előtt tisztán áll, ha pedig tekintetünket visszairányítjuk a múltba s ebben a múltban legközelebről érdeklő tanügyfejlődésére, megállapíthatjuk, hogy a magyar tanítók arra a magas színvonalra emelkedett, amilyenre emelkedett és hogy a magyar tanítótság úgy anyagi, mint erkölcsi, valamint szellemi és társadalmi tekintetben azt a fokot érte el, amit elért, azt legfőképpen a tanító egyesületek működésének köszönhette.

A háború békéltől hatott ezek működésére. A háború befejezése és azt követő békekötések a magyarság egy részét s velük együtt a magyar tanítótság egy részét a Csehszlovák köztársasághoz juttatták. Az itt élő magyar tanítótság a régi egyesületekben nem találhatta meg azt, amit abban elveszített. Ijedt arcokkal tanácstalanul állt, rendült lélekkel a jövő felől való nagybizonytalanságban, tudva azt, hogy új életet kénytelen kezdeni másféle viszonyok között, várta a dermedtség fekele éjszakájából, az új életre irányító, az új életre mutató hajnalsugárt. A hajnalsugár, ez az új életre mutató a »Szlovákszói magyar tanító egyesület« gondolata, mely ma már valóságos élet, diadalmasan törte keresztül az ijedség, a kételkedés és dermedtség sötét fellegeit s mint a felkelő nap világossága, talpra állítja az egész természetet, munkára hívja a föld minden teremtményét, úgy ez is dolgozni hívja a magyar tanítótságot, hogy munkálkodjék, egy szívvel-lélekkel saját boldogságának, jobb jövőjének a megteremtésén.

Dolgozni hívja, mert csak a munka ad önállóságot, önérzetet, lelki szabadságot. Dolgozni hívja, mert csak a munka által tudjuk kivívni a mások megbecsülését, a tiszteletet s csak az által tudjuk biztosítani a társadalomban azt a helyet, amely becsületes munkánk után méltán meg is illet. Dolgozni hív, hogy annak a kulturának, amelynek eddig is harcosai voltunk, a magyar kulturának, a megváltozott viszonyok között is, a megváltozott viszonyok figyelembe vételével is lobogtassa zászlaját, amelyre a szeretet, egymás megértése és békés munka van selyemszálakkal hímézve. Dolgozni hív, hogy a fajtság érzését össze tudjuk egyeztetni nemzeti hovatartozandóságunk tudatával. Dol-

gozni hív, hogy az ellentétes világnézelek barcaiban megtaláljuk azt a helyes középútat, amelyen a szlov. magyar tanítószágnak haladnia kell, mert hiszen különösen ebben a tekintetben nem engedhetünk meg magunknak semmiféle luxust, ha érdekeinket nem akarjuk veszélyeztetni.

Dolgozni hív a nyomorban levő, nyomorral küzdő tanítói árvák, özvegyek, nyugdíjasok zorsainak jobbrafordulásáért. Dolgozni hív anyagi ellátásunk miatt esett sérelmek kiküszöböléséért, nyugdíjunk mai kornak megfelelő rendezéséért és még sok másért, amit mindnyájan ismerünk, amely miatt kétségeskedő lelkünk sokszor nem talál nyugalmat. Tagadhatná-e valaki, hogy ezt mind egyesületi működés nélkül, közös erő nélkül el lehet végezni? Még az Egyesületnek is ezek elvégzéséhez szüksége van mindnyájunk munkaerejére, mindenki tehetségére. Közös munka azonban nem történhetik másképpen, csak rendszeres, kidolgozott terv mellett, mert ha mindenki a maga akarata szerint cselekednék, akkor az Egyesület létjogosultsága megszűnnék, hiszen éppen az a hivatása, hogy a különböző irányban dolgozó erőket egy irányban koncentrálja, teljesítőképességét fokozza, azt a maga céljaira kibaszálja. Hogy az együttműködés lehetőségét biztosítsa, azért formai kereteket állít fel. A S. M. T. E. is évégből szabályokat dolgozott ki, amely megállapítja minden tagnak jogait, kötelességeit, amelyben meg van határozva a cél, amelynek elérésére minden tagnak törekednie kell. Csakis akkor létezik annak működése, munkája, ha az a kitűzött céloknak meg is felel. A cél elérésének sok útja és módja van, hogy ezek közül melyik a legjobb, legrövidebb, a legcélravezetőbb, annak a megállapítása igen fontos, de azt csak az tudhatja, aki tisztában van azzal, amit akar, tisztában van cselekedeteinek rugóival is, következményeivel is. Az egyesület hajója csak játéklabda az élet tengerén, ha nincsenek kiváló kormányosai, vezetői, akik azt a helyes utirányról letérni nem engedik. De viszont a legkitűnőbb hadvezér is csak úgy oldhatja meg a reábizott feladatot, ha munkabíró, jól fegyverezett, jól felszerelt és jól kiképzett hadsereg áll a rendelkezésére. Tehát a mi egyesületünknek is szüksége van állandóan kiváló vezetőkre s jól kiképzett, az egyesület céljaiért és érdekeiért működő tanító seregére, hogy ki ne fogyanak a csendes emberöltők során a munkás tanítók, hogy Egyesületünk céljainak, az abban felvetődött eszméknek odaadással engedelmessé, értük önfeláldozással harcoló szellemi munkásai legyenek; erre nevelni kell az egyesületnek tagjait, nevelni kell az egyesület tagjainak egy-egyét, nevelni kell a tagoknak magukat. — Egyesületi életre való nevelést már az iskola is adhat, hogy miként, talán fölösleges fejtegetnem, de speciális tanítóegyesületi nevelést csak az Egyesületünk keretein belül kaphatunk, csak az egyesületünk keretein belül szerezhetünk. A tanítók egyesületi életére való nevelési irányelveket fel nem állíthatunk s nevelési terveket ki nem dolgozhatunk, nevelési módokat, a nevelés kiterjedésének irányát meg nem határozhatjuk, hanem inkább csak azokról a hatásokról, mint nevelői hatásokról beszélhetünk, melyet az Egyesület működése annak tagjaira gyakorol.

Miben mutatkozik a hatás?

Abban, hogy az Egyesület működése annak a felismerésére vezet, hogy csak mindannyian együtt vagyunk erősek. Meg kell látni az Egyesületünk minden egyes tagjának a tanítói egyéni és a tanítói közérdek szoros kapcsolatát, meg kell érteni azért a közösségért vele úgy anyagi, mint szellemi áldozatok jelentőségét.

II. Abban, hogy az egyesület minden tagját átbatja az a tudat, hogy

érdekeinek előmozdítója, érdekeinek védelmezője, minden tanítónak a tanítószágot érdeklő vállalkozásában elősegítője, vágyainak, indokolt törekvései kielégítésének táplálója, egyedül csak ez az Egyesület, mit bebizonyított már eddig is elért és úgy az egyes tagok, mint az ösztanítószágot érdekében kifejtett munkásságával.

III. Abban a belátásban, hogy az Egyesülettel szemben kötelességeink is vannak, hogy Egyesületünk érdekében dolgozni is kell. Senki sem lehet olyan parányi, hogy annak a munkának részese ne lehetne. Minden embernek abban a körben kell érvényesülnie, amelyben él és amelyben tehetségét a maga érdeke szempontjából is a legjobban tudja értékesíteni. Tehát a szlovenszkoói magyar tanítószágot működésének és érvényesülésének a tere is legfőképp és legelső sorban is az az Egyesület, kell, hogy legyen, amely a magyar tanítószágot közös érdekeiért dolgozik. Ne sajnáljuk tehát azt a pár percet annak megdölgöléséért, hogy valóban a saját magunk érdekeit védjük akkor, amikor Egyesületünk fennmaradását, erősödését, erkölcsi és szellemi színvonalának az emelését személyes közreműködéssel is elősegítjük. Az a tudat, hogy Egyesületünkben csak az az egyén értékes, aki teljesen kifejti a maga erejét, kell, hogy megedzzen bennünket, fokozza önismeretünket, önértetünk erősítésével értékünk minél teljesebb kifejtésére ösztönözzön s e munkánk közben naponként, sőt óránként fogjuk kényszerítően érezni a messze terjedő és folytonos önképzés szükségességét.

IV. Előmozdítja mindnyájunkban az egyéni öntudaton kívül az osztály-öntudat kifejlődését, mely kell, hogy irányítson, kormányozzon bennünket, hogy mindnyájan élénkén érezzük a felelősséget az Egyesülettel, tanítótestvéreink összességével szemben. Ösztályöntudattal, erős munkásjellemelekkel bíró tanítószágra van szükség, ami egészséges szellemű, harcos egyesületi életben érhető el, mely harc nem egyéb, mint a tanítószágot melegszívű, jóhiszemű harca a tanítószágot legfőbb javaiért, új meglátások, új célok kitűzésében s megvalósításában.

V. Kifejleszti bennünk a rendhez való alkalmazkodást, megértelti velünk, hogy munkánk sikerének biztosítása érdekében szükségünk van arra, hogy akaratunkat alá tudjuk rendelni a köz akaratának, mert közfegyelem nélkül nem lehet közös munka. Az Egyesület szabályzatában §. van kidölgözve a közfegyelem biztosítása céljából, de igazi fejelem, igazi rend csak ott lehet, ahol mindeki önmagát tudja fejelemelni, ahol mindenki a maga jó szántából cselekszi, teljesíti azt, amit a holt betűk előírnak. Szóval a közfegyelem igazi alapja nem a §., hanem az önfegyelmzés. A rend megtartása és megtartása arra vezet, hogy a kötelességek teljesítését belső szükségnek érezzük.

VI. Elősegíti egy egészséges tanítói közszellem kialakulását. Amikor is Egyesületünk minden tagja megbecsüli egymásban a tanítót, az érdemekben gazdag nem nézi le a szerényebb körben működő, kevesebb sikert elért tanítótestvérét, a szerényebb tehetséggel rendelkezők nem irigylik azoknak érdemeit, nem igyekeznek azokat kisebbíteni, befeketíteni, bemocskolni. Amikor is a fiatalabbak tisztelettel fogadják az öregebbek, a tapasztaltabbak jóakaratu tanácsát, az idősebbek pedig elősegítik az azokban rejlt tehetségek kifejlődését. Amikor mindenki cselekedeteinek rugóit s cselekedetei által elérhető eredményeket soha nem a maga, hanem az Egyesület, az ösztanítószágot szempontjából bírálja meg.

VII. Ébren tartja bennünk a faji hovatartozandóság érzését és tudatát, mely kell, hogy ösztönözzön bennünket a Köztársaság területén élő magyar-

sággal szemben fennálló kötelességeink teljesítésére, mely azonban csak addig, mindig csak addig terjedhet, ameddig az az állam törvényein belül keresztül vihető.

VIII. Végül élezzti a ragaszkodás, hűség, hála stb. érzéseit, melynek belekezdése, gyökere bár a kisebb korba nyúlik vissza, de amely hatások egyesületünket segítik céljai előbbre vitelében.

Lásuk tehát most már, hogy az Egyesületünk tagjaiból hogyan váltja ki a fent felsorolt hatásokat? Micsoda módok és eszközök állanak rendelkezésére ennek elérésében? Az egyesület nem valami elvont fogalom, hanem valóságos élet, mely tagjaiból táplálkozik és működése közben termelt és megérlelt gyümölcseivel táplálja is mindenikünket. Ez az életműködés megnyilvánul I. az Egyesületünk kéthetenként megjelenő folyóiratában, mely kell, hogy a tanítóóság közérületének hű kifejezője, s abban határozott irányítója legyen II. Az Egyesület különféle gyűlésein; de legfőképpen a közgyűlésen. A célja mindkettővel egy, de hatásukat tekintve mégis különbség van közöttük.

A folyóirat jelentős, mivel a hatása állandó, folytonos, semmiképp sem kicsinylendő, de mert annak munkájában sajnos a legtöbben csak passzive veszünk részt, — semmiesetre sem oly nagy, mint az Egyesületi közgyűléseé. Az élőszó hatalmas erejével lámasztott érzelmek mindig intenzívebbek, a benyomások mindig maradandóbbak. — Az egyesületi élet a közgyűléseken lüktet a legelevenebben, mert annak munkájában az összes megjelent tagok bizonyos részben aktíve is részt vesznek. Itt érzi mindenki valóban, hogy részese annak a nagy munkának, melyet az egyesület végez, hogy céljait elérhesse. Itt domborodnak ki legfőképpen azon alkotások, melyek célja az Egyesületnek hasznos, munkás tagokat nevelni, itt érzi minden tag annak az élnék egyesületi életnek szépségét, gazdagságát, kellemességét, itt érzi mindegyik tag azokat a kacsokat, melyek összekötnek bennünket, melyek a karlársi egydév tartozás állandóbbá, erősebbé lételet biztositják.

Tehát a közgyűlés az Egyesületi életnek a főntőere, a főmozgató, hajtóereje. Mindent el kell követni, hogy ez valóban az is legyen.

Minden nevelőnek legelső feladata az érdeklődés felkeltése, annak ébrentartása, tehát legelőbbben is erről kell gondoskodni az egyesületnek is, mert az érdeklődés legfőbb biztosítóka az eredmény elérésének. — A közgyűlésnek vonzó erővel kell bírnia, hogy vágyják azon megjelenni az egyesület minden tagja. Erre a vonzó erőre nagy befolyással van: a gyűlés helyének célszerű kijelölése, a program helyes összeállítás, a tárgyalás rendje, a kifűzött tételek érdekessége és változatossága, praktikus, ésszerű indítványok, azok megvitatása okos, értelmes felszólalások, az elnöki tekintély tiszteletben tartása, személynarcok teljes kikűszűbűlése, stb. Ha ezek mind megvannak, akkor az egyesületi közgyűlés csakugyan megfelel a nevelői hivatásnak, nevelői feladatnak.

Láttuk, hogy az Egyesület működése milyen nevelő hatással van tagjaira s miként váltja azokat ki. Ezen nevelői hatások eredményeképpen mutassuk meg, hogy kötelességeinket teljesítjük az Egyesülettel szemben, ha kell, tudunk azért messzemenő áldozatokat is hozni.

Értsük meg, hogy az Egyesület csak tenődik, ha nem gondoskodik annak mindennemű életfeltételeiről. Ha mi pontosan teljesítjük a kötelességeinket vele szemben, ha mi dolgozunk, munkálkodunk annak javáért; akkor, az elvetelt és kicsírázott mag hamarosan hatalmas, terebélyes fává nő, amely tud, dacolni az idők viharával.

Teljesítjük kötelességeinket, akkor az utánunk következő tanítói nemzedék

erőt mérítve ami önzellen, önfeláldozó, lelkes munkásságunkból, valóban az a tanítóhadsereg lesz, amelyet nevelni kíván magának az Egyesület, amelyenre szüksége is van. És hogyha ilyen tanító hadsereggel rendelkezik a mi egyesületünk, akkor a szlovenszói magyar tanítótság nyugodtan hajthatja le fejét mert ha lennének is néha rossz álmai, azokat elhomályosítja, eltörli egy szebb egy boldogabb, egy jobb jövő hajnalbasadása. Adja az Isten, hogy az mielőbb bekövetkezzék.

Papp Dániel.

Kartársak figyelmébe !

A szlovák nyelv tanulásához és tanításához szükséges **dr. Bezák-féle** magyar magyarázatokkal ellátott **szlovák nyelvtan**

kiadóhivatalunkban még korlátozott számban kapható.

Elnök Úr, ne hagyjon el!

E kétségbeejtő és még keményebb férfi-szívet is megrendítő utolsó kiáltással borult rám egy nyugdíjas, de hontalansága miatt *minden nyugdíjigényétől megfosztott* 80 esztendő, agg tanítótestvértünkre támaszkodó feleség és nagyanya, amikor az e hó 20-án élete delén váratlanul elhunyt fiának, ifj. Szombathy Pál tanítóbarátunk frissen hantolt sírja mellől visszatérve Vigtelke község terén, a hátrahagyottak jövődöbeli sorsáról tündödvé, néhány pillanatra megállottunk, hogy a mély gyászba borult család és hozzátartozóinak elvonulását bevárjuk.

Azóla néhány nap telt el és bár a legközelebbi lépések megtétele iránt rögtön intézkedtem s ezen intézkedés pillanatnyilag megnyugtatón látszott az elhagyottak szenvedéseit átérző lelketem, mégis úgy érzem, hogy vigtelkei utammal *az én nyári vakációm* (?) igen szomorú véget ért! Szomorú véget, mert ha valaki, akkor talán én vagyok az, aki a kenyérkereső apát vesztett család multját, jelenét ismerem, szomorú jövőjének teljes tudatában vagyok.

A helyzet: A négy gyermekkel megáldott családfő harcban vonul, érte aggódó neje búskomor lesz, bánatában esztét veszíti és néhány hét után a rozsnyói kórházban meghal. Az olasz frontról hazahívott férjet a könnyörület nem ismerő háború gyermekei mellől visszaparancsolja, árván maradt kis gazdaságába és hajlékába a tehetetlen szülők, illetve nagyszülők költöznek. Az 1918-ik évvégi felfordulás hazáhozza ugyan az apát, de szíve vérzik, szíve fáj, megnyugvást nem talál. Nem panaszkodik, de akik jó humorát, adomás kedvét ismertük, egykedvűségén, közönyös magatartásán észrevehettük, hogy gondolatvilága más lett. Már nem

e világe — mondotta egyszer — s mint kiderült, háborúban szerzett baja igazat jósolt . . . aggódo lelkének.

Családi helyzetét súlyosbította öreg szüleinek hónapokon át élvezett csekély 85 koronás nyugdíja, majd *ennek teljes elvesztése*, miután kitünt, hogy aki éppen az ország határkövénél született és talán 10 év kivételével egész életét Szlovenszkon élte le, nincs egy talpalatnyi földje, amelyet a magáénak, a hazájának mondhat. A kór lappangva, majd hirtelen megrohanta a búsuló fiút. Augusztus 16-án még a saját lábán jött gyógyulást keresni a rosznyói közkórházba, 20-án azonban az őt itt felkereső öreg apja már csak fia hült tetemét találja. Meghalt, elkísértük, eltemeltük s most . . . „Elnök úr, ne hagyjon elveszni“ . . .!

E sziveltépő kiáltás kísér, amerre járok-keltek s bár azóta napok teltek el, mindenült magam előtt látom a teljes árvaságra jutott 4 ártatlan gyermek leperdülő könnyeit, akik az édesapa elhunytával még arra sem számíthatnak, hogy apjuk fizetés kiegészítő államségélyét legalább $\frac{1}{2}$ éven át élvezhessék. Magam előtt látom a kétségbeesett és nyugdíj nélkül maradt 80 éves emberpár sokaság, kártársak kérdő tekintetét s végre . . . magamat is . . . teljes tehetetlenségem tudatában! Mert végre is mi és ki vagyok én tanítótársaim *rettenetes közönye*, még a nélkülöző, elhagyott árvák, hontalan, nyugdíjas tanítók és özvegyeink „*jaj*“ kiáltását megérteni *nem akaró* nagy többséggel, *tömeggel* szemben? Mi és mik vagyunk mi néhányan, akik lelkünk legnemesebb érzését évek óta a köz oltárára rakjuk, de a megfoghatatlan indolencia mellett elveszve ma már szinte pirulva, csak úgy sűgva merjük Tölteket kérni, hogy . . . segítsetek, támogassatok! . . .

Tanítótestvéreim! E szomorú sorok írásánál lehangoltságom közepette egy fenséges és lelkemből el nem mosódó kép tárul elém, amely azt hiszem a jul. 3-ki csizi gyűlésen megjelent Kártársaknak is felejthetetlen pillanata. 30 fokos kánikulában d. u. két órára járt az idő, amikor hat órai tárgyalás után a zsúfolásig megtelt teremben löbök között szerény, megyei *Segélyalapunk* támogatását célzó indítványaimat megtettem és a mig az első — t. i. hogy e segélyalaphoz minden tag legalább 10 K-val hozzájáruljon — általános helyesléssel és lelkesedéssel elfogadtatott, a másik t. i. hogy a gyűlésekről minden komolyabb ok nélkül távol maradt tagtársak ugyancsak 10 K-val ezen *megyei* illetve *ker. segélyalap* javára megterheltessenek — tomboló tiltakozással elvetetett, a hasonló tomboló helyesléssel *határozattá emelt 20.*

azaz husz koronás hozzájárulással szemben! Az a pillanat a szenvedőkkel való együttérzés pillanata volt s ne csodálkozzatok, hogy az orkászertű tapssal elfogadott eme humánus indítvány többek között az én szememből is kifakasztott egy leperdülő könnyet.

E könnycsepp fakassza fel szíveteket fenti soraim után, nyissa meg szerény erszényteket s adja kezetekbe a tollat; hozza el kerületi pénztárosunk (Slubendek Alajos: Siač-Rimaszécs Ž. XVIII.) címére a határozattá emelt 10 és 20 K-ákat, de nem holnap, hanem még ma s ne feledjétek, hogy *szaporodik a hant, növekedik a bánat* s egyikünk sincs biztonságban, mikor éri utól a Szombathyak, Sonkolyok és számos más kartársunk szomorú sorsa. Igenis, küldjétek el a 10 és a 20 K-ákat, fizessétek meg végre *tags. díj hátralékaitokat s segélsetek, támogassatok*, ahol és ahogyan csak tudtok, hogy a sok szenvedés végre enyhületet találjon s ne legyen Szlovenszkón egyetlen magyar tanító, akinek szíve ártatlan gyermekeinek jövődöbeli sorsa fölött megreped, ne legyen már 1925-ben egyetlen tanító-árva, özvegy, nyugdíjas, vagy hontalan tanítótestvérünk, aki a sors kegyetlensége folytán vándorbotot kezébe venni kénytelen s végre is: ne feledjétek, hogy a nélkülözők, az elhagyottak anyagi szegénysége, tulajdonképen a mi *lelki szegénységünk*, melynek szegénybélyegét bárki magára sültetheti, csak a szlovenszkói. közelebről „Gömr-Nógrádi“ tanítóság nem!

Tanítótestvéreim, ébredzzetek és a közönyösség lidércnyomdsát lerázva, cselekedjétek és pedig minél előbb s mutassátok meg, hogy nemcsak tanítók, de igazi népnevelők és ezzel az én és velem érő igazi Testvéreim vagytok!

Schmögner János.

Mégegyszer az „Öngyilkos gyermekek“-ről.

Nagy volt az örödm, amidőn kedvelt lapunk augusztus 15-i számában megpillantottam a „Választ“ az Öngyilkos gyermekek c. cikkemre.

Jól esik látnom, hogy a „Magyar Tanító“ nem holt ujság, mely felbontattal ul hever a tanítók asztalán, hanem eleven, munkát, tevékenységet kiváltó közlöny, amelyet érdeklődéssel vár és olvas minden kartárs. Lelkemre mondom, nagyon örvendek, hogy már kétszer-háromszor kiszerveztettek; ez növeli tanítói önéreztetet és igazán büszke vagyok rá, hogy a tanítóság foglalkozik igénytelen írásaimmal. Eszembe jut Rákosi Jenő, a magyar ujságírás megymesterének egy slovenszkói fiatal költőhöz írt levele, mely-

ben többek között azt mondja: Önök dolgoznak és a dolog életet jelent! Én is mondhatom: a slovenskói magyar tanítóság dolgozik és áldásos életet él!

Köszöntöm az ismeretlen bajnokot, ki porondra hív, bár sajnálom, hogy a felismerhetetlenség vértjébe burkolódzott s mint egy középkori lovag, leeresztett sisakkal áll előm. Mindazonáltal felveszem az előm dobott keztyűt.

Karlásam azt hányja szememre, hogy cikkem alap gondolatát nem a középiskolák tanítási rendszeréből merítettem és nem a klasszikus nyelvek- és tanulmányoknak az ifjúságra oktrojálását kárhoztatom, hanem az iskola és az élet közötti mély szakadást veszem bonckés alá. Igaz, régenle megszokott volt a vád, hogy a középiskolát tettük felelőssé a sok szerencsétlenségért, ami az ifjúsággal történt, de az már a múlté, a történelemé. A modern középiskola hivatása magaslátán áll és sikeresen megkönnyítette az exakt tantárgyak tanulását is. Kutattam, fürkésztem s ma már alig lehet eset rá, hogy egy diák a latin, vagy a görög, avagy az algebra miatt életével játszanék. Azonban legyen szabad Karlásam figyelmét felhívni a magyar társadalomtudományi társulat kiadványára: A középiskolák reformja (vita a középiskolai kérdésről) című műre, abban igazolva fogja látni állításaimat.

Cikkem tenorja az első sortól az utolsóig az, hogy az iskola oktasson és neveljen az életnek és keresen szoros kapcsolatot a családdal. Hogy mennyire távol áll az iskola még manapság is a családtól, azt legeklatánsabban bizonyítják a szülői értekezletek. Mert ugyan melyikünk nem látta volna az ott megjelent apák és anyák arcán a csodálkozást és meglepetést, hogy mily újak előttük az értekezleten előadott dolgok. Sokan nem is restelik bevallani, hogy az elmondottak egészen készületelenül találták őket.

Karlásam azt mondja, hogy cikkem visszás érzést kellett benne, még pedig azért, mert értekezésemben nem klasszikus pedagógiai irodalomra és az eddig általánosan elfogadott elvekre támaszkodtam. Ezt készséggel koncedálom. De ne felejtsük el, hogy a forradalom korszakát éljük; forradalom van a pedagógiában, forradalom az oktatás terén a kis iskolától föl az egyetemig. A régi tanító iskolának, mely csak a tananyag halmazát közvetítette, el kellett tűnnie, helyét kellett csinálnia a nevelő- és képzőiskolának, mely megtanítja a haza reménységét a dolgok lényegébe behatolni. Ezért a tanítónak, a nép igaz jövendőjének és nevelőjének sem szabad a régi axiómákhoz ragaszkodnia, hanem keresnie, kutatnia kell új eszmék és elvek után, amelyekkel közelebb férközhetik tanítványai

szívéhez. Ez az oka annak, érdemes Kartársam, hogy cikkemben egyedül a gyermeki psziché hez folyamodtam és adataimat a lelki analízisből merítettem. Nagyon messzire vezetne az, ha itt filmeket vetítenének a falra, a lélek klinikájából.

Hiába küld engem Kartársam Kanosszába vezekelni, mert önkéntelenül esik tekintetem Lagerlöf Zelma svéd íróő, a Nobel-díj nyertese megrázó könyvére: Az űdv hadseregé-re; (A halál kocsisa), mely még Gorkij Maxim könyveit is felülmúlja tragikumában s bő anyag nyilik benne az élet ösvényéről, való lesiklásról; a bűn és bűnhődésről, valamint a lélekmentésről. Vajha ez a könyv minden tanító könyvtárában megvolna.

De minek is a messze svédhonba nyúlnunk, itt fekszik előttem egy jeles magyar pedagógiai írónak Dr. Bárány Gerőnek műve: „Vajjon a legnemesebb vágyak és eszmények érdekeit szolgálja-e jelenlegi kulturánk, az a kultúra, amelyben a legnagyobb visszásságok találhatóak, amelyben a fény és a pompa közvetlen közelében sötétség és zordon sívárság éktelenkedik? Vajjon helyes úton halad e az emberiség akkor, amikor a természet kényszerű berendezével járó szenvedéseket még telőzi, a társadalmi és gazdasági élet mindennemű olyan bajaiival, amelyek komoly törekvéssel és szeretettel álhatott munkássággal elkerülhetőek volnának.

Kérdezzük, de nem merünk válaszolni kérdésünkre: vajjon a vigasztalanság, nyomor, szenvedés, céltalanság helyébe tartalmat, megnyugvást, értelmes célt tett e a kultúra?

A tudomány és művészet, a technika vívmányai, az élet kényelme, a műveltség s a társadalmi érintkezés finomultsága bizonyára értékes produktumai a kulturának, de mindezekkel szemben nem szabad felednünk, hogy a kultúra egyáltalán nem irtotta ki az önző szívtelenséget s a rideg szeretetnélküliséget.

Ismételten hangsulyozom, hogy cikkem intenciója az volt, hogy rámutassak arra, hogy mint minden tudományszakban, úgy a pedagógiában is vannak balítéletek. Fájdalom, az iskolai élet külső és belső okokból egyformán tele van balítéletekkel, melyek itt annál veszélyesebbek, mert nemcsak, hogy egyrészt százados megszokáson, másrészt a legerősebb érdeken, a családi érdeken alapulnak, hanem igen gyakran az értelmi világosság fegyverével diszelve és vértézve jelennek meg.

A balítélet forrása természetesen a téves ismeret, mely úgy az emberi értelem korlátoltságán, vagy az erkölcsi életnek a tiszta morálba ütköző jelenségein, vagy pedig egyes társadalmi okokon alapul. A balítéletek a pedagógiai életben nem kicsinyes, hanem

nagyon fontos dolgok, mert a pedagógiai cél teljes elérését akadályozzák; mert minden pedagógiai balítélet befolyása alatt az ifjúság, a jövődö társadalmi és állami élet nemzedéke szenved s ezáltal hanyatlík, vagy legalább nem emelkedik a kultúra. Az iskolai életben feltűnő balítéleteket két csoportba lehet osztani, azon kört tekintve, melyekbőli erednek s melyben élnek. Egyik csoportba azok tartoznak, melyeknek forrása az iskola belső élete, megszokása, maguknak a tanítóknek a felfogása. Egy másik csoportba meg azokat soroljuk, melyek az iskolai életet illetőleg a nagy közönség körében vannak elterjedve.

Nem térhetek ki Kartársamnak azon kitétele előli, hogy a tanítóság 80 000 K tagdíjjal van hátralékban. Én erre cikkemben nem gondoltam s egyáltalán nem azonosíthatom magamat erre vonatkozó szavaival. Azt tudom, hogy nagyon sok tanító-család szíve sajog, de ne szakítsuk fel a sebeket!

Abban a kérdésben: „De hát szabad-e a gyermekeknek ujságot olvasni?!” Kartársam éppen az én malmomra hajlja a vizet. Persze, hogy nem szabad, hirdetjük katcdránkon; de mit tesz ezzel szemben a család és az élet? Emlékezhetik rá, hogy a háború alatt mily mohó kíváncsisággal vártuk a hírlapokat és gyermekeink a legkisebbtől a legnagyobbig böngésztek a harctéri tudósításokat; a szoba padlóján ki volt terítve a nagy térkép és a nebulók ragyogó szemekkel, lángoló arccal tüzdeltek a piroszászlós gombostűket: Sabác, Gorlice, Ravaruszka, Varsó síb. sorba. Ez csak egy példa a millió közül, hogy az élénkessű gyermekek otthon bizony belemérülnek a papa és mama ujságjába. De hiszen ma már annyira vagyunk, hogy a gyermekujság ugyanegy lapra van nyomalva a nagyokéval. S mit szól Kartársam ahhoz, hogy a hamburgi és bécsi iskolásgyermekek már maguk szerkesztenek ujságot: „Unsere Zeitung“, Eine Klassenzeitung“. Erről sok érdekeset ír a bécsi „Die Quelle“ című tanügyi folyóirat folyó évi 7. száma.

Végére értem a mondani valómnak. Talán sikerül Önt meggyőzőndm, hogy helyes úton jártam rövid tanulmányomban. Azonban szívesen bevallom, hogy dolgozatomat én magam sem tartom abszolút becsűnek és hálásan veszek minden jóindulatú észrevételt és nagyon üdvös lenne, ha minél többen hozzászólnának e nagyjelentőségű kényes témához, hogy e tekintetben is kialakulna a tanítói közvélemény.

Schlosz Lajos.

Vetítógépekről, továbbá: mese és humoros vetítőképsorozatokról felolvasószöveggel kérjen árjegyzéket, széküldés díjmentes. Rasovszky Béla Nitra, Zupna-u. 12.

Az aesthetikai érzet nevelése a népiskolákban.

Írta és felolvasta a nagymagyar tanítói körzet értekezletén Hortoványi Jo'án felsőjányoki tanítónő.

(Folyt.)

Önmagunkat és az örök emberit érezzük majd meg új fényben, új beállításokban. De ne feledkezzünk meg a művészeti monografiákról sem, tanulmányozzuk az alkotó művészek életrajzát, lelkivilágát, mert sok olyan műretek lélezik, melyet ilyféle ismeretek nélkül meg sem érthetünk. (Pl. Michel Angelótól „Medici sírok” alakjait) A művészetben látszik meg, mennyire szereti az ember önmagát és embertársát. Magát látni, szemlélni minden alakban, ezért teremlette meg a művészetet, hogy önmagát idealizálja: a szobrászatot, a festést, hogy a szeme a színek fényében és a testtartás bájaiban gyönyörködjék, a zenét, hogy megittasodjék érzelmeitől s hullámzó lelke legfinomabb moráját összeszedje. A történelemben is önmagával társalog, a bölcséletben önmagát nyomozza lényé legelrejtettebb zugáig s ki tudja a vallásos áhitat mysticus élvezetei közül nem: a magáról beszélgetésben gyönyörködötti az Istent? Nem elég, hogy lelkét meghatja a saját nyomorúsága, hanem részt vesz felebarátja bűjában is, színházba megy, hogy magát lássa, magát bámulja s kölcsönvett névvel és külsővel magát kipanaszolja, hogy érezze a költők megénele szánalmát, édes félelmet, az önmaga elsíratás legfőbb örömét. De nemcsak a híres szerencsétlenek ragadják meg a lelkét, hanem a legigénytelenebbek is, mert a költői emelkedettség pillanataiban a festvérség láncával fűződnek lelkéhez. Aki minket szeret és akit mi szeretünk, mindazt érdemesnek találjuk a művészet dicsőítésére. Így nem utolsó alakja az Odysseának Eumachos kutyája sem, mert minden nyér értékben, ami az ember szívét meghatja. Ha Virgil pásztora juháiért kesereg, ha a fogoly sajnálja a rút rovar, magányának hű társát, a másik megsíratja azt a virágot, mely börtöne boruját többé föl nem deríti, valahol csak egy ember könnyet ejt, szemének és szívének ezt a szentelt vizét, ott mindenütt van az erkölcsiségnek, a költészetnek és képzőművészeteknek tárgya. Így van az ember örömeivel is, mindennek meg van a maga értéke, a leg egyszerűbb, a legmulandóbb dolognak is: egy kézszorításnak, sőt Lukrelius szerint a mosolygás emlékének is. E művészet táplálta érzelmekben ki ne látná meg az erkölcsi elemet, mely egymás öröme-bánata iránt való érdeklődésben és kölcsönös rokonszenvedés nyér kifejezést. S minő nagy mértékben fokozódik és nemesedik ez a rokonszeny, ha alkalmat adunk az emberiség egy-egy tisztult

képét egy szép műben pl. szindarabban szemlélnünk s bámulatlankhoz a szeretetnek egy neme járul, amikor az egyesek szíve indulatát megsokszorozza az összes és a szereplő és a néző közönség szíve egybedobban! Azért nem helyes, ahogyan egyes helyeken a műkedvelői előadásokat betanítják. Lefírják a szerepeket, aztán kiosztják őket, valaki betanítja a mondókát, taglejtéseket, megválasztják a jelmezt, maszkot, megtartják a főpróbát és végre eljött a nagy nap, amelyen legfőbb dolog a — kasszasiker. Helyesebb, ha a tanító, mielőtt egyellen szerepet is leírat, maga köré gyűjti a műkedvelőit és megismerteti a szindarabot, jellemzi röviden a kort, melyben a darab játszik, megmondja az esetleges célt, melyért a darabot írták és ismerteti szerzőt, ki volt, mi volt, miféle helyet érdemelt ki magának az irodalomtörténelemben tehetségével, azután íratja le a szerepeket és sorra veszi a szereplők jellemét, azoknak alakját, mint egyéniségét és a darab alap gondolatához való viszonyát, hogy a műkedvelő a megértés után öntudattal élhesse bele magát szerepébe és ne csak majmolja, hanem fel fogása, értelme szerint játssza is azt a szerepet, csak ily előzetes tanulmány után tartjuk meg az olvasópróbát. Így tanították évtizedeken át az oberammergami passió-játék szereplőit a közeli kólostor szerzetesei és csak így érhatték el, hogy egyszerű földműves emberek olyan előadásokat tartanak, hogy hivatásos művészek is érdeklődéssel nézik játékkukat.

(Folyt. köv.)

Egyesületi élet.

Egyesületünk vezetősége az országos tanügyi kiállításon. F. é. aug. 31-én vezetőségünk küldöttsége fentírt Bratislavában azon céllal, hogy megtekintse a bratislavai vásárral egybekötött országos iskolai kiállítást. A küldöttség tagjai voltak Kovács Alajos, kp. elnök, Vásárhelyi Károly főtitkár, Banai Tóth Pál f. szerkesztő és Uherezky Géza tanácsadó.

A magunk részéről nem tartjuk szerencsés gondolatnak, hogy az iskolai kiállítás a vásár egy részét képezze. A vásár a maga

rengeteg kiállított anyagával annyi látnivalót nyújt, hogy benne szinte elvész az iskolai kiállítás, annak dacára, hogy eléggé nagyszabású az is. A „Z” jelzésű hatalmas pavillon első emeletét foglalja el az iskolai kiállítás anyaga. Ki vannak állítva: tanszerek, tankönyvek, statisztikák, hozzájuk készült grafikonok és az iskolák növendékeinek beküldött munkái. Az egyetem külön termekkel van képviselve.

A középiskolák, kereskedelmi, polgári, gazdasági, elemi iskolák kiállításai valóban meglepik a szemlélőt és hű tükrét nyújtják a szlovenszkoí oktatásügynek.

A kiállítás közép, polgári és elemi iskolai részében főképen a rajzok és kézimunkák dominálnak. Különösen feltűnik e tekintetben is a sok gyönyörű szlovák népművészeti motívum. A rendezés főképen az osztályonként való fokozat fellüntetésére törekedett, így az iskolánként, vagy legalább tankerületenként való beosztás teljesen elmaradt.

A beküldött rengeteg anyagnak azt mondhatjuk csak kis része szerepel a kiállításon, az érdeklődő az egyes ismerős iskolák beküldött anyagából csak itt ott talál egy egy darabot.

Ez különben előrelátható is volt. Az összes iskolák beküldött kiállítási anyaga a tanügyi kiállítás mai helyén egészében el nem helyezhető, ahhoz 3—4 hatalmas épület kellene. A szakemberek részére a kiállítás sok értékes tapasztalattal szolgál. A vásárt látogató közönség is nagy számban tekinti meg az isk. kiállítást.

Magyar Tanítóképző Akadémia. Örömmel adjuk a tanítótság tudomására, hogy az Iskolaügyi Referátus a minisztérium rendelete alapján Bratislavában Tanítóképző Akadémiát állít középiskolát végzett abiturientek részére. Az akadémia egy éves tanfolyam, kapcsolataiban a szlovák tanítóképzővel. Felvesznek maximum 40 nő és férfi hallgatót. A jelentkezés határideje szept. 8. Minimális létszám 20, ezen alul az akadémia nem nyílik meg. A szükséges mellékletekkel felszerelt kérvények a Referátusnál adandók be.

Gyász. Résztvétel vettük a szomorú hírt, hogy *Szegő József* bényi tanító kartársunk aug. 23-án 43 éves korában meghalt. Budapesten temették el. 24 évig működött. Ádás emlékére.

Meghívó. A bodrogközi általános tanítóegyesület szept. hó 11-én Királyhelmecen az állami iskolában rendes évi közgyűlést

tart, amelyre az egyesületi tagok és tanügybarátok tisztelettel meghívotnak. A gyűlés kezdete d e. 1/2 10 órakor. Táragsorozat: 1. Elnöki megnyitó. Referáda az elmúlt tanévről, a nagyzsupai egyesület. 2. Pénztári jelentés. 3. Pedagógiai értekezés. Hogy fejleszthetjük legjobban a magyar fajiság érzését a csehszlovák állampolgári nevelés kapcsán. Tartja: Bornemissza Sámuel vékei tanító. 4. Tánterv és megvalósítási lehetőség. A honismertetés, polg. nevelés, a számtan és mértan tanítása terén tett tapasztalatok megbeszélése. Különösen az osztatlan és részben osztott iskolák tanítót kérem tapasztalataiknak és kívánalmaiknak előadására. 5. Az egy községben levő különféle vallásfelekezelő népiskolák kapcsolata s ezen ügyben egységes állásfoglalás. Előadja Váry Endre egy. elnök. 6. A bodrogközi tanítói kör könyvtárának szervezésére bizottság megválasztása. 7. Indíványok. Gyűlés előtt 2 héttel írásban beadandók az elnöknel. Kistárkány, 1924 aug. 21. Váry Endre.

Az országos iskolai kiállítás megnyitása. A helyi, járási és megyei kiállítások sikeres lezajlása után még az országos kiállítás megrendezése volt hátra. Szlovenszko minden részéből összegyűlt hatalmas anyag elrendezése és feldolgozása meglehetősen időt vett igénybe s az országos kiállítás rendezőségének nem kis munkát adott. Az ünnepélyes megnyitás aug. 24-én folyt le. A megnyitáson a népnevelési minisztert *Markovič* Iván dr. unifikációs miniszter helyettesítette. Megjelentek még: *Kállay* József dr. teljhatalmú miniszter, *Bella* Melód dr. zsupán, *Štefanek* szlovenszkoí közoktatásügyi kormánytanácsos, *Rúth* dr. egyetemi tanár, *Mašek* miniszteri titkár, országos iskolai felügyelő, *Orisek*, *Benda*, *Šepka* képviselők, *Zimák* szenátor, a sajtó képviselői és nagyszámú közönség, *Stodola* Kornél képviselő, a Dunavásár elnöke, valamint *Križko* mérnök elnökhelyettes üdvözölte a minisztereket, akik a kiállítás feletti elismerésüknek adtak kifejezést. A kiállítás katalógusát *Bezdek* kapitány és *Janota* szerkesztő állították össze, utóbbi a szlovenszkoí elemi és polgári iskolák statisztikáját is összeállította. A katalógus bevezető cikkét *Štefanek* kormánytanácsos írta s benne beszámol az öt évi munka eredményéről. A kiállítást az ipariskola épületében helyezték el. Értesülésünk szerint sepi. 8-ig lesz nyitva.

Gyász.

Mi, a kevesek, ismét kevesebben lettünk eggyel. A halálnak bő aratása van közöttünk s legfájdalmasabb tragikum, hogy éppen életünk delén levőket szólítja ki megrikkult soraink közül. Egyre több és több özvegy és árva jaj-

szava hallik körülöttünk, akiknek keserves sorsa a mi kartársi istápoló szeretetünkre szorul. Így távozott el közülünk *Szombathy Pál* vigtelkei ref. tanító is, aki életének 42-ik évében aug. 20-án, gyöfrelmes szenvedés után, a rozsnyói kórházban hunyt el. Négy árvát s illetőségük miatt tanítói nyugdíjuktól megfosztott öreg szülőket hagyott maga után, akiknek nagy fájdalmában osztozott községe népe is, kik az elhunytban szerető tanítójukat, tanácsadójukat, odaadó segítőtársukat veszítették el. Aug. 21-én temették el nagy részvét mellett. Korán elkölözött kedves kartársunk emlékét kegyelettel megőrizzük.

Kartársaink figyelmébe! Felhívjuk egyesületünk tagjait, hogy iskolákban az egyesület központi segélyalapja javára kiadott iskolai füzeteket vezessék be. Támogassák ezzel is segélyszoruló nyomorban levő kartársaikat s azok családait (nyugdíjasok, özvegyek, árvák.) A füzetek bármely könyvkereskedő útján megrendelhetők az Academia könyvkiadóhivatalnál, Bratislava.

A Zprávy 6. számában 68. pont alatt hozott fontos rendeletet a jövő számunkban hozzuk.

Helyreigazítás. A múlt számunkban megjegyzéseket hoztunk a Délszlóvenszói Lapokkal és a Komáromi Lapokkal (nt. Boros Kálmán úr cikkével) kapcsolatban. A Délszlóv. L. felelős szerkesztője, nt. Soós Károly búcsi lelkész úr személyesen értesített bennünket arról, hogy a lapjában közölt cikk nem vonatkozik a tanítóságra. Így megjegyzéseinket, melyeket e lapra tettünk, visszavonjuk. Nt. Boros Kálmán, kámocsai lelkész úr szintén személyesen kijelentette, hogy hatmic éve foglalkozik a tanúggal és, mindig a tanítóság igaz barátja volt. Ha voltak is ellentétek, azok csakis egyes tanítók személyével állottak kapcsolatban s ilyen ellentétei saját paptársaival is voltak.

Örömmel vettük fenti helyreigazításokat tudomásul. Mi is szívesen jelentjük ki, hogy ellentétek felidézése igazán nem törekszünk, nekünk minden barátunkra nagy szükségünk van. A papság és a tanítóság között való jó viszony bensővé tétele, megszilárdítása meg éppen feltétele magyar iskoláink tovább fejlődésének. Részünkről vonatkozó megjegyzéseinket ezek után meg nem történtenek tekintjük.

Szemle.

A Szepesi Hírlap jubileuma. Szepesvölgy magyarságának közkedvelt lapja, a Szepesi Hírlap, fennállásának negyvenedik évfordulójához érkezett. E kiváló sajtóorganum mindenkor a magyarság érdekeinek hű szószólója és becsületes harcosa volt s ezt a változott viszonyok közt is híven megtartotta. Ezzel nemcsak szűkebb közönségének, hanem az itt élő magyarság egyetemének közbecsülését és szeretetét is kiérdemelte. A negyvenév határkövénél összegyűlt szeretet és nagybecsülés méltó módon jutott kifejezésre a táviratok és üdvözlő levelek százaiban, melyekkel a magyarság köréből a lap érdemes főszerkesztőjét, *Telléry Gyulát* elhalmozták. E nevezetes évforduló alkalmából a lap ünnepi külsőbe öltözködött s 60 oldalra terjedő gazdag és élvezetes tar-

talommal kedveskedett olvasóinak. A jubileumi szám második része szept. 1-én jelenik meg. A jelentős évforduló alkalmából a Szepesi Hírlapot mi is üdvözöljük s további működésére Isten áldását kérjük.

A „Fehér galamb” megjelent. Igen tisztelt Kartársaim szives tudomásukra adom, hogy a »Fehér galamb« címen Losonc-on nagy sikerrel bemutatott népszínművem számos oldalról jövő kívánságra nyomtatásban megjelent. Diszletei egyszerűek a legkisebb faluban is nagyobb nehézség nélkül előadható. A dalbetétek ismerős dallamra vannak írva. Losonci bemutató előadásáról többek között a következő lapok szóltak meleg elismeréssel: Pr. M. Hírlap, Kassai Napló, Kassai Újság, Magyar Gazda, Losonci Hírlap, Magyar Közlöny stb. Nem maradandó alkotásnak készült, mely megörökítésre vár az irodalomtörténetben, hanem, hogy falusi műkedvelők előadásában a *fatunak* egy kellemes estét szerezzen. A kényes igényű nagyobb városi közönség maga is szívből jövő kacagással honorálta a talpraesetten adott vig jeleneteket. Tekintve, hogy korlátozott példányszámban és saját nagy költségre adtam ki, az ára mégis aránylag igen olcsó. 5 példány játékedéellyel s portóval 40 Ké, 10 példány játékedéellyel s portóval 60 Ké. E példányok a darab gyors és pontos betanulásához szükségesek (3—4 hét teljesen elég) s áruk az előadás jövedelméből, akár a kultúralapból könnyen fedezhető. Ne menjünk előadni való darabokért idegenbe, idegenhez. Én *áldostam*, rajlatok a sor *megmutatni*, hogy testvérek vagyunk a közös sorsban és egymást támogatjuk. A pénz tessék postautalványon küldeni, vétele után azonnal szállítom a szükséges példányszámokat. Őszinte kartársi üdvözléssel: *Farkas István* Jelsőc, p. Vel. k. n. Ipl'om. 9. Részünköröi s a kartársak figyelmébe ajánljuk Farkas István jelen művét, megjegyezvén, hogy kartársunk a segélyalapnak javára a bevétel 10%-át felajánlotta.

Fénykép-kiállítás. *Jókai Egylet*et szépművészeti osztálya *Harmos Király* tanárral az élen nagyszabású fénykéпкиállításra készült, melyet szept. hó második felében a komáromi kultúrpalota nagytermében tartanak meg. A kiállítás nem csupán a professzionisták vesznek részt, hanem kiváltképen az amatőrök is. Minthogy tanítótársaink közül sokan kedvelői a fényképezésnek, figyelmükbe ajánljuk a kiállítást, mely alkalmat kíván adni mindama értékes képek bemutatására, melyek a nagyközönség érdeklődésére számot tarthatnak. A kiállításra még visszatérünk.

Bratislava nagymegye iskolai kézi térképe a bratislava nagymegyei iskolák tanulóinak használatára megjelent és kapható a könyvkereskedésekben. Ez a minden tekintetben sikerült kézi térkép kicsinyben ugyanaz, mint a nagy fal térkép, amely már a múlt iskolai évben megjelent. Rajzolta Ježo Márton komáromi áll. tanfelügyelő, nyomatta Schulz M. grafikai műintézet Práha, kiadta Földes S. könyvkereskedő, Komárom. A miniszterium 49014/23 sz. rendeletével iskolai használatra engedélyezte. Ára 5 Ké.

A tanítóság figyelmébe! Megjelent a *Virradat* magyar olvasókönyv a Csehszlovák közlársság magyar tanulóinak IV—V. oszt. számára. Írták: Ježo Márton és dr. Šimeček János áll. tanfelügyelők és Banai Tóth Pál áll. polg. leányiskolai igazgató. A könyv a nyolcosztályos iskolák tanterve alapján készült. A tanuló és a tanító munkáját rendkívül megkönnyíti azzal is, hogy szoros szellemi kapcsolatban van a Ježo—Banai *Állampolgári Nevelés*tan II. részével (IV—V. tananyag) s egyébként is mindenben megfelel a modern pedagógiai követelményeknek.

Az olvasó kiválóságát bizonyítja az is, hogy a hivatalos bíráló róla teljes elismeréssel, dicsérettel nyilatkozik, a miniszterium pedig a 887 8/1. 1924. VII. 14. sz. érendeletével iskolai használatra jóváhagyta.

A gömörli ref. egyházmegye folyó évi július hó 2-án Nemesradnóton tartotta az évi közgyűlését, amelyen egyéb határozatok között a bennünket érdeklő következő határozatot hozta: »Molnár János lekenyei tanítónak a Magyar Tanító 1921 június 1-i számában megjelent erősen vallásellenes, kultuszt, hitet, vallásos érzést mélyen lekicsinylő és így a ref. tanító hivatásával és hivatali esküjével ellenkező cikkét kiadta az e. m.-i ügyésznek véleményezés végett.«

Anélkül, hogy mi bármi tekintetben elébe akarnánk végni az e. m.-i határozat végrehajtásának, vagy erre befolyást óhajtanánk gyakorolni, engedtessek meg nekünk, hogy részben szerény megjegyzést tegyünk. Hát pont három esztendeig nem volt ez a cikk vallásellenes? Ha megjelenése időpontjában az egyházi hatóságnak nem volt e'ene kifogása, hogyan lehet most egyszerre annyira rossz, hogy még a tanító hivatali esküjével is ellenkezik? Es mikép lehetséges az, hogy Molnár János azóta három éven át nevelte a református gyermekeket úgy, hogy egyházának lelkésze nem látott benne vallástalanságot? Hisz ő látja legjobban, hogy a tanító minő munkásságot fejt ki a vallásos nevelés terén s három évig bizonyára nem hallgatta volna el, ha ebben kardinális hibát talál!

Megjegyezni kívánjuk, hogy abban az időben a vallástánítás kérdésében lapunkban hosszú, helyenként szenvedélyes vita folyt. De ez tisztán akadémikus vita volt s a benne résztvevők tényleges iskolai munkásságára, vallásos meggyőződésére nem lehet következtetéseket levonnunk, vagy a vita során kifejtett nézeteket a hivatali esküvel vonatkozásba hoznunk.

Mi Molnár Jánost modern és felvilágosult gondolkodású, kiváló tanítónak tartjuk, de feltétlen meg vagyunk győződve arról is, hogy vallási tekintetben nem a rombolás híve és hogy egyházának minden tekintetben hű tanítója, ak nem vét a ref. tanító hivatása és hivatali esküje ellen.

Színlelőadás. A komáromszentpéteri ifjúság f. évi aug. 17-én erkölcsileg és anyagilag fényesen sikerült előadást és táncmulatságot rendezett az ottani iskola felszerelése javára. Színre került a »Katóka örmesterné« c. népszínmű.

A Kassai Ujság f. é. aug 13-14-i száma is foglalkozik az Académia által Egyesületünk hozzájárulásával kp. segélyalapunk javára kiadott iskolai füzetekkel. Sajnálatosan állapítjuk meg, hogy a cikk a szlovák iskolák részére kiadott egyik füzetben megjelent történelmi ismertetést (Az 1848-i szlovák szabadságharc), amelyet magyar fordításban a Magyar Ujságból vett át, úgy állítja be, mintba az egyesület által propagált irodalmi életrajzok közé tartoznék. Ez nem felel meg a valóságnak.

Ahhoz a bírálathoz, melyet az irodalmi füzetek stílusára nézve előad, nem szólunk hozzá részletesebben, mert ez a cikkről teljesen egyéni felfogása és mert véleményünk szerint a négy-öt innen-onnan kikapott mondatból a 20 drb életrajzra mint egészre, nem lehet biztos következtetéseket levonni. A közönség csak úgy alkalhatja meg igazságos véleményét, ha a lap lehozza valamennyi életrajzát. Természetesen ekkor szükségtelen lesz akár jó, akár rossz indulatú glosszákkal kísérni.

Pályázati hirdetés. Az imelyi róm. kath. iskolaszék osztálytanítói állásra pályázatot hirdet. Pályázhatnak tanítónők is. Határidő: szeptember 15. Tanítás nyelv: magyar; a szlovák nyelvben tökéletesen jártaak előnyben részesülnek. Az állás jövedelme: a hitközségtől évi 25 Kő, lakás és kert; a politikai községtől: 3 méter keményfa, a többi államségély. Kérvények az iskolaszék címére küldendőek.

Róm. kath. iskolaszék.

talommal kedveskedett olaszóinak. A jubileumi szám második része szept. 1-én jelenik meg. A jelentős évforduló alkalmából a Szepesi Hirlapot mi is üdvözöljük s további működésére Isten áldását kérjük.

A „Fehér galamb” megjelent. Igen tisztelt Kartársaim szives tudomásukra adom, hogy a „Fehér galamb” címen Losoncban nagy sikerrel bemutatott népszínművem számos oldalról jövő kívánságra nyomtatásban megjelent. Diszletei egyszerűek a legkisebb faluban is nagyobb nehézség nélkül előadható. A dalbetétek ismerős dallamra vannak írva. Losonci bemutató előadásáról többek között a következő lapok szövege meleg elismeréssel: Pr. M. Hirlap, Kassai Napló, Kassai Újság, Magyar Gazda, Losonci Hirlap, Magyar Közöny stb. Nem maradandó alkotásnak készült, mely megörökítésre vár az irodalomtörténetben, hanem, hogy falusi műkedvelők előadásában a *falunak* egy kellemes estét szerezzen. A kényes igényű nagyobb városi közönség maga is szívből jövő kacagással honorálta a talpraesetten adott vig jeleneteket. Tekintve, hogy korlátozott példányszámban és saját nagy költségemre adtam ki, az ára mégis aránylag igen olcsó. 5 példány játékgengedéllyel s portóval 40 Ké, 10 példány játékengedéllyel s portóval 60 Ké. E példányok a darab gyors és pontos betanulásához szükségesek (3—4 hét teljesen elég) s áruk az előadás jövedelméből, akár a kultúra-alapból könnyen fedezhető. Ne menjünk előadni való darabokért idegenbe, idegenhez. Én *áldóctam*, rajlatok a sor *megmutatni*, hogy testvérek vagyunk a közös sorsban és egymást támogatjuk. A pénzt tessék postautalványon küldeni, vétele után azonnal szállítom a szükséges példányszámokat. Üszinte kartársi üdvözléssel: *Farkas István* Jelsóc, p. Velkák) n. Iplóm. 9. Részünkről s a kartársak figyelmébe ajánlunk Farkas István jelen művét, megjegyezvén, hogy kartársunk a segítyalapnak javára a bevétel 10 %-át felajánlotta.

Fénykép-kiállítás. *Jókai Egyesület* szépművészeti osztálya *Harmos Károly* tanárral az élén nagyszabású fényképkiallításra készül, melyet szept. hó második felében a komáromi kultúrpalota nagytermében tartanak meg. A kiállításban nem csupán a professzionisták vesznek részt, hanem kiváltképpen az amatőrök is. Minthogy tanítótársaink közül sokan kedvelői a fényképezésnek, figyelmükbe ajánljuk a kiállítást, mely alkalmat kíván adni mindama értékes képek bemutatására, melyek a nagyközönség érdeklődésére számot tarthatnak. A kiállításra meg visszatérünk.

Bratislava nagymegye iskolái kézi térképe a bratislava nagymegyei iskolák tanulóinak használatára megjelent és kapható a könyvkereskedésekben. Ez a minden tekintetben sikerült kézi térkép kicsinyben ugyanaz, mint a nagy fali térkép, amely már a múlt iskolai évben megjelent. Rajzolta Ježo Márton komáromi áll. tanfelügyelő, nyomatta Schulz M. grafikai műintézet Prahá, kiadta Földes S. könyvkereskedő, Komárom. A miniszterium 49014/23 sz. rendelkezéssel iskolai használatra engedélyezte. Ára 5 Ké.

A tanítóság figyelmébe! Megjelent a *Virradat* magyar olvasókönyv a Csehszlovák köztársaság magyar tannyelvű iskoláinak IV—V. oszt. számára. Írták: Ježo Márton és dr. Šimeček János áll. tanfelügyelők és Banai Tóth Pál áll. polg. leányiskolai igazgató. A könyv a nyolcosztályos iskolák tanterve alapján készült. A tanuló és a tanító munkáját rendkívül megkönnyíti azzal is, hogy szoros szellemi kapcsolatban van a Ježo—Banai *Állampolgári Nevelés tan II. részével* (IV—V. tananyag) s egyébként is mindenben megfelel a modern pedagógiai követelményeknek.

Az olvasó kiválóságát bizonyítja az is, hogy a hivatalos bírálat róla teljes elismeréssel, dicsőítőleg nyilatkozzal, a miniszterium pedig a 887 8/J. 1924. VII. 14. sz. érendeletével iskolai használatra jóváhagyta.

A gömörli ref. egyházmegye folyó évi július hó 2-án Nemesradnóton tartotta az évi közgyűlését, amelyen egyéb határozatok között a bennünket érdeklő következő határozatot hozta: »Molnár János lekenyei tanítónak a Magyar Tanító 1921 június 1-i számában megjelent erősen vallásellenes, kultuszt, hitet, vallásos érzést mélyen leikcsinylő és így a ref. tanító hívatásával és hivatali esküjével ellenkező cikkét kiadta az e. m.-i ügyésznek véleményezés végett.«

Anélkül, hogy mi bármi tekintetben elébe akarnánk végni az e. m.-i határozat végrehajtásának, vagy erre befolyást óhajtánánk gyakorolni, engedtesék meg nekünk, hogy részben szerény megjegyzést tegyünk. Hát pont három esztendeig nem volt ez a cikk vallásellenes? Ha megjelenése időpontjában az egyházi hatóságnak nem volt el'ene kifogása, hogyan lehet most egyszerre annyira rossz, hogy még a tanító hivatali esküjével is ellenkezik? És mikép lehetséges az, hogy Molnár János azóta három éven át nevelte a református gyermekeket úgy, hogy egyházának lelkésze nem látott benne vallástalanságot? Hisz ő látja legjobban, hogy a tanító minő munkásságot fejt ki a vallásos nevelés terén s három évig bizonyára nem hallgatta volna el, ha ebben kardinális hibát talál!

Megjegyezni kívánjuk, hogy abban az időben a vallástánítás kérdésében lapunkban hosszú, helyenként szenvedélyes vita folyt. De ez tisztán akadémikus vita volt s a benne résztvevők tényleges iskolai munkásságára, vallásos meggyőződésére nem lehet következtetéseket levonnunk, vagy a vita során kifejtett nézeteket a hivatali esküvel vonatkozásba hoznunk.

Mi Molnár Jánost modern és felvilágosult gondolkodású, kiváló tanítónak tartjuk, de feltétlen meg vagyunk győződve arról is, hogy vallási tekintetben nem a rombolás híve és hogy egyházának minden tekintetben hű tanítója, ak nem vét a ref. tanító hívatása és hivatali esküje ellen.

Színlelőadás. A komáromszentpéteri ifjúság f. évi aug. 17-én erkölcsileg és anyagilag fényesen sikerült előadást és táncmulatságot rendezett az ottani iskola felszerelése javára. Színre került a »Katóka örmesterné« c. népszínmű.

A Kassai Ujság f. é. aug. 13-14-i száma is foglalkozik az Académia által Egyesületünk hozzájárulásával kp. segélyalapunk javára kiadott iskolai füzetekkel. Sajnálatosan állapítjuk meg, hogy a cikk a szlovák iskolák részére kiadott egyik füzetben megjelent történelmi ismertetést (Az 1848-i szlovák szabadságharc), amelyet magyar fordításban a Magyar Ujságból vett át, úgy állítja be, mintba az egyesület által propagált irodalmi életrajzok közé tartoznék. Ez nem felel meg a valóságnak.

Abhoz a bírálathoz, melyet az irodalmi füzetek stílusára nézve előad, nem szólunk hozzá részletesebben, mert ez a cikkről teljesen egyéni felfogása és mert véleményünk szerint a négy-öt innen onnan kikapott mondatból a 20 db életrajzra mint egészre, nem lehet biztos következtetéseket levonni. A közönség csak úgy alkothatja meg igazságos véleményét, ha a lap lehozza valamennyi életrajzát. Természetesen ekkor szükségtelen lesz akár jó, akár rossz indulatú glosszákkal kísérni.

Pályázati hirdetés. Az imelyi róm. kath. iskolaszék osztálytanítói állásra pályázatot hirdet. Pályázhatnak tanítónők is. Határidő: szeptember 15. Tanítás nyelv: magyar, a szlovák nyelvben tökéletesen jártasak előnyben részesülnek. Az állás jövedelme: a hitközségtől évi 25 Kc, lakás és kert; a politikai községtől: 3 méter keményfa, a többi államsegély. Kérvények az iskolaszék címére küldendők.

Róm. kath. iskolaszék.

Szerkesztői üzenetek.

Olvasóink figyelmébe. A f. é. aug. 15. számunkba néhány értelem-zavaró rajtöhiba csuszolt be. Ezeket a következőkben javítjuk:

417. old. 31. sor: cseményi helyett *eszményi*
 418. » 8. » voltozó » *változó*
 418. » 18 » sora » *sara*
 419. » 45. » Ghezensz » *Thezeus*
 432. » 24. » lelket » *lélek*
 427. » 33. » kulturnépek » *kulturának*
 430. » 4. » magyar » *madari*
 430. » 13. » napilapokat és írószereket teljesen elhagyandó
 438. » 19. » lelketlenek helyett *telhetetlenek*
 432. » 40. » kívánatossága » *kívánatos súlya*
 433. » 4. » népiskolák » *népiskolái*
 433. » 5. » tankönyveinek » *tankönyvek*
 433. » 35. » Szűcs » *Szűcsi.*

Tudomásul. Azok az ügybuzgó, tevékeny kartársaink, akik szabad idejüket pedagógiai búvárkodásnak, a pedagógiai irodalom tanulmányozásának szentelik, rendszerint készségesen vállalkozni szoktak arra, hogy gyűlések alkalmával a felmerült pedagógiai kérdésekről értekezzenek. A továbbképzés tudatától áthatott eme kartársaink fáradozását a gyűlések rendszerint azzal szokták honorálni, hogy az általános érdeklődésre számot tartó értekezéseknek, előadásoknak a M. T.-ban való közlését határozzák el. Arra kérjük tehát a vidéki szervezetek elnökeit, hogy az ilyen közlésre elfogadott értékes dolgozatokat vegyék magukhoz és küldjék be lapunknak, jelezve egyúttal annak a gyűlés határozatából történi közlését is.

Sch. L. A pályaválasztás az, amit dolgozatában a szülők gondjával megállapít. Cikkét, a már előbb közlésre elfogadott dolgozatok folytán kellő időben nem közölhetők s annak ezután történi közrebocsátása az aktualitás rovására esnék.

V. E. Az állampolgári nevelés tan köréből írott cikke sorra fog kerülni.

Pályázat. A fűri (ž. Nitra) r. k. iskolaszék az ujonnan szervezendő III. tanítói állásra pályázatot hirdet. Pályázhatnak női kézimunkában jártas tanítónők. Fizetés községtől 1200 K és lakbér, államségély kiutalás után. Pályázati határidő 1924. szept. 10. Kötelessége az összes osztályokban a női kézimunkát tanítani.

Hirdetmény. Az alsószeli-i (zupa XV.) ágost. hitv. evang. egyház az 1924-25 tanévre helyettes tanítót v. tanítónőt keres. Javadalma az egyháztól évi 200 K, bútorozott szoba, 1 1/2 öl fa beszállítva felvágva és a helyettest megillető államségély. Kötelessége a III. és IV. osztályú növendékek oktatása. Az állás október elsején elfoglalandó. Kellően felszerelt kérvények szept. 18-ig az alsószeli-i ágost. hitv. evang. lelkészi hivatalhoz küldendők.

Pályázati hirdetés. A kulcsodi ref. elemi népiskolához 6 (hat) hónapi időtartamra helyettes tanítót keresek. Kötelessége az I-VII. o. tanítása és az ismétlőiskola vezetése. Fizetés megegyezés szerint. Megkeresések Hodossy Vince ref. tanítóhoz Kulcsod u. p. Csilizradvány, Bratislava megye küldendő.

JÓKAI könyvnyomda
Komárom, Nádor-u. 23.

Mindennemű szemléltető kép,

nyomtatvány, bárhol megjelent könyv és egyéb tanszer nagybani és kicsinybani legjutányosabb beszerzési forrása a

Jókai könyvnyomda, könyv- és papírkereskedés
Komárom, Nádor-utca 23.

Ugyanólt lett kiadva és rendelhető meg a Ježo Márton tanfegyelőd úr által rajzolt bratislavai nagymegye új felosztású falai, valamint kézi térképe is. Az államnyomda kiadásában megjelent és az Isk. Ref. által elrendelt iskolai nyomtatványok állandóan raktáron

Ježo-Banai: Polgári neveléstan I. és II. rész szintén itt kapható és rendelhető meg.

A református tanítók figyelmébe!

A szlovenszkói és kárpátaljai népiskolák református vallástanítási anyagát magában foglaló tankönyv a napokban jelenik meg. Bővebbet a szept. 15-iki Magyar Tanítóban.

Elbocsájtott tanítónő házitanítói állást vállal. Esetleg kezdő német és francia tanításra vállalkozik kath. családnál. Cim a kiadóban.

Kedves Kartársak! Nyugdíjba küldtek és hogy megélhessek, Bratislavában *drogériát* nyitottam a bosszú-utca (volt Sztitágyi Dazsó-u.) 14. szám alatt. Pártoljatok és én is szívesen állok rendelkezésetekre szóval, tetsel, jó tanácsall
Kellner Vilmos nyug. áll. tanító.

Pályázati hírdetés. A zirany-i róm. kath. kántortanítói állás másfél évre behelyettesítendő. Tannyelv magyar. Javadalma: stóla, a községtől 5=4 K, 6 kat. hold szántóföld, 14 m tűzelőfa, a tantermek fűtésére 12 m fa, 8 q rozs a hívektől. Természetbeni lakás, kerttel. A többi államsegély. Az állás szept. 15-én foglalandó el. Cim: Róm. kath. elemi népiskola. Zirany (p. Dymes) ž. Nitra. Nők is pályázhatnak.

Hírdetmény. A damásdi rk. iskolához a jövő tanévre helyettes tanítónő keresetlik. Fizetés megegyezés szerint. Csiffári Flóris tanító.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.
A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Társzerkesztő: **Vaskó Imre.**

TARTALOM:

Vezércikk:

A magyar tanítóképző akadémia 473. oldal.

v. i.:

Koncentráció a népiskolai oktatásban 474. oldal.

Dr. Kenessey Kálmán:

Élet a világgyetemben . . . 477. oldal.

Horváthy Jolán:

Az acestetikai érzet nevelése a népiskolában (vége) . . . 482. oldal.

Egyesületi élet 487. oldal.

Szemle 490. oldal.

Törvények és rendeletek . . . 491. oldal.

Szerkesztői üzenetek.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hirdetések.

HUSZÁR ISTVÁN

KÖNYV-, PAPIR- ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉSE
KÖNYVNYOMDÁJA ÉS KÖNYVKÖTÉSZE

— NITRA —

Az összes engedélyezett szlovák és magyar nyelvű
tankönyvek, segédkönyvek és térképek
állandó raktára.

≡ Ifjúsági és községi könyv-
tárak szállítása! ≡

Természettani és természet-
rajzi képek és tanszerek!

Iskolai szerek, füzetek, írő-
szerek stb. a legjobb mi-
nőségben és olcsó áron.

Zongora, harmonium, hege-
düiskolák, orgonahangje-
gyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által ki-
adott iskolai nyomtatványok
raktára.

Nevelő kézimunkához szük-
séges anyagok, segédesz-
közök és kézikönyvek.

⋮ Könyvnyomdai és könyvkö-
tőmunkák csinos kivitelben. ⋮

Tanító Úrakkal és Iskolákkal engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felölős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Társzerkesztő: **Vaskó Imre.**

A magyar tanítóképző akadémia

felállításáról szóló hiradást a legnagyobb örömmel vettük. Egyesületünk régi törekvése, a magyar tanítóság óhaja vált ezzel a ténnyel valósággá, melynek nagy fontosságát érzik mindazok, akik a szlovenszkói magyar iskolaüggyel törődnek, s akiknek szívében fekszik iskoláink, tanítóságunk sorsa.

A szükség kényszerítő ereje rábirta végre a közoktatásügy intézőit arra, hogy gondoskodjanak a magyar tanítóság utánpótlásáról. Az akadémia megszervezése azon biztató reménnyel tölti el a nyugdíjra már régen jogosult idős kártársainkat, hogy végre a tanítóképzés megindulásával feltétlenül be kell következnie a nyugdíjügy rendezésének is, mert hiszen nem képzelhető el, hogy demokratikus államban a becsületes munkában eltöltött élel jutalma a nyomor legyen.

A tanítóképző akadémia egy éves tanfolyam, a helye Bratislava s kapcsolatban áll a szlovák tanítóképzővel. Az előadó tanárok a bratislavai tanárság legkiválóbbjaiból vannak válogatva. Ez megnyugtató bennünket arra nézve, hogy a tanfolyam valóban akadémiai, főiskolai jellegű lesz s hogy az onnan kikerült ifjak valóban méltók lesznek a magyar tanító névre, sőt ennek a tisztos névnek újabb fényt és megbecsülést szereznek. Feltétlen helyeseljük a felveendő hallgatóktól megkivánt előképzeltség mértékét is. Az érettségi bizonyítvánnyal bíró ifjú már tud diszponálni hajlamai fölött, s ha vágya a tanítói pálya felé vezet, meg vagyunk győződve arról, hogy az életpályájára való előkészülést a legkomolyabban fogja fel és a legnagyobb ambícióval törekszik célja tökéletes elérésére.

Egy aggályunk azonban mégis van. A miniszterium és a Referátus olyan gyorsan, szinte máról holnapra szervezte meg a tanítóképző akadémiát, hogy valósággal meglepetés-szerűleg hatott.

Az első hirdás az aug. 31.-i lapokban látott napvilágot, a vonatkozó kérvények beadásának határideje pedig szept. 8. Ez a nyolc napi idő kevés ahhoz, hogy a dologról mindazok tudomást szerezzenek, akiket illet, hogy a jelentkezők magukat végleg elhatározzák, okmányaikat beszerezzék.

De ettől eltekintve szükséges lell volna már a mult tanév júniusában közhírré lenni a lerve. Az éreltségit tett középiskolai ifjuság — nem tudván a készülő tanítóképző akadémiáról — máshol próbált elhelyezkedni. Most, szeptember elején, a legtöbbye már megállapodott abban, hogy milyen pályára lép, — sőt intézkedéseket is tett tanulmánya folytatása érdekében. Mások esetleg állást vállaltak, amelyet most már nem olyan könnyű dolog otthagyni.

Már most az elmondottak alapján az a nagy aggodalom szállhatja meg lelkeinket, hogy nem lesz elég jelentkező Ennek pedig végzetes következményei lehetnek.

A rendelet szerint ugyanis legfeljebb 40 férfi- és nőhallgatót vesznek fel, de 20 jelentkezőn alul nem nyílik meg az Akadémia.

Igy aztán a kellő előkészítés hiánya miatt előállhat az a helyzet, hogy — bár a magyar iskolák, a tanítótság és az éreltségitel bíró fiatalság érdekei nagyon is megkivánnák — nem állítják fel az akadémiát azzal a megokolással, hogy a magyarság nem pártolja a tanítóképző akadémiát.

Szeretnénk, ha agályainkban csalódnánk, ha a magyar ifjuság még a rövid terminus ellenére is tömegesen iralkoznék be az akadémiára.

Koncentráció. a népiskolai oktatásban.

A tanítás sikerének elengedhetetlen feltétele, hogy az egyes tantárgyak közt összefüggést létesítsünk. Maga a koncentráció, a vonatkoztatás kizárólag ezt a célt szolgálja: a sokféle tantárgy közt kapcsolatot és összefüggést igyekszik megleremteni.

Az alapos tudásnak feltétele az, hogy a gyermek ismeretei egymásba kapcsolódjanak, azért a tanítónak az ismeretek egységes összekapcsolására, a koncentrációra egész éven át nagy gondot kell fordítania, ahhoz ragaszkodnia kell, hogy fáradságos munkájának eredményét biztosítsa. Fontos tehát, hogy a koncentráció elvét alkalmazzuk tanításunk egész menetén, amelynek segítségével tudunk csak öntudatos munkát végezni s reális tervszerűség-

gel haladni, ami munkásságunk eredményének egyik legfőbb biztosítéka. A koncentráció ma már a pedagógiai elméletek terén nem csupán a domináló vezérgondolat szerepét játszó pusztá elv, hanem olyan alkalmazandó gyakorlati eljárás, amelynek megvalósításától nem zárkozhatunk el többé.

Régen megállapított dolog — aminek különben mindannyian tudatában is vagyunk — hogy az elkülönülő ismeretek sohasem lehetnek oly biztosak és maradandók, mint azok az ismeretek, melyek újabb és újabb vonatkozásban hozhatók s azok közlésénél utalással lehetünk a már megszerzett ismeretekre. A különféle tárgyaknak illetén egybekapcsolása, egymást támogató és kiegészítő kezelése ki fogja zárni azt, hogy az ismeretek minden összefüggés nélkül raktározassanak el a gyermeki agyban vagy egymás rovására érvényesüljenek s esetleg egyes tantárgyak iránt az érdeklődést a tanulóban csökkentse. A vonatkoztatás, a koncentráció elve alapján elsajátított ismeretek a tanítvány lelkületében egységes kultúrképpé fognak válni s végeredményben egy egységes világnézet kialakulásához vezetnek.

A pedagógia egész kifejlése és továbbhaladása útján a koncentráció érvényesüléseért küzd s azt mind a gyakorlati tanítás, mind pedig magának a tantervnek egész felépítésénél érvényre juttatni törekszik. A koncentráció elvén felépült tanterv ma már nem egy betűrdő-betűre veendő, teljes egészében keresztülviendő anyaghalmoz, hanem csupán útmutatás. Összefoglalja mindazt, amit a feldolgozásra nézve *tervként* előír. Szabad kezet hagy a tanítónak, hogy a cél elérésében az alkalmazandó módszerek között szabadon választhasson, mert számol ama körülményekkel, hogy a tanítás módszere igen különböző és változó s függ egyrészt magától a tanítótól s ama viszonytól, mely a tanító, az iskola és az adott környezet között fennáll. Ezekon kívül figyelembe veszi még ama fontos körülményt is, mely szerint a helyi viszonyok döntik el a gyermek életpályáját, ami a tanítóra nézve azzal a kötelességgel jár, hogy a helyi foglalkozások követelményeivel számoljon s a tantervbe felvett anyag maximumából válassza ki a feldolgozandó részt.

Oktatásunk mai folyamán sűrűn halljuk hangoztatni a koncentráció elvét, azonban annak rendszeres és az egész vonalon történő intézményes bevezetése koncentrációs tanterv hiányában nehézségekkel jár. Mindazonáltal tanrendszerünk mai adottsága mellett is foglalkoznunk kell a koncentráció elvének gyakorlati megvalósításával. E tekintetben ama feladat hárul reánk, hogy a

tantárgyak köréből ki kell választanunk azt a főtárgyat, mely köré a többi csoportosítanunk kell.

Melyik hát ama főtárgy?

Az elemi oktatás mai tantervében ezt a főtárgyat a *honismeretben* találjuk meg. Ez a tantárgy a három alsó osztályban a beszéd- és értelemgyakorlat formájában lép fel, majd mint földrajz a negyedik és ötödik osztályban folytatódik s végül a hatodik, hetedik és nyolcadik osztályban a természetrajzzal és természetannal bővülve nyer befejezést. *Ennélfogva a koncentráció elvével úgy valósíthatjuk meg a népiskolai tanítás terén, hogy a kezdőfokon a beszéd- és értelemgyakorlat közé, a felső fokon a honismeret közé, mint a tanítás gerince köré csoportosítjuk a többi tárgyakat. Azért legelőször a besz. és értelemgyakorlat, illetve a honismeret tanítási anyagát kell kiválogatnunk munkahetekre felosztva s ennek megtörténte után minden egyes munkahétre kapcsolatot keresünk a többi tárgyakkal.*

A honismeret anyagának az első helyre való állítása azonban nem jelentheti a többi tárgyak értékcsökkentését. Ez a beállítás tisztán a technikai elrendezés munkája, mely csoportosítás kizárólag az ismeretanyag vonatkozásban való hozatala s általa a tanítás eredményének biztosítása végett szükséges.

A beszéd- és értelemgyakorlat kijelölt anyaga amely vonatkozásba hozható az olvasmányok anyagával, éppen úgy a felső fokon a honismeret anyagához simulhat az olvasmányok mellett a számtan, rajz, kézimunka, amelyek a honismeret konkrét tárgyából meríthetik anyagukat.

A tantárgyaknak illetén egymásra vonatkozásban történő kezelése, ha a mai tanrendszerünk adottsága mellett nem is valószínűsíthető meg teljesen, mindenesetre annak bizonyos mértékű érvényesülése is ama jóleső meggyőződéssel fog járni, hogy munkánkat eredményesebbé tettük s eljárásunkat megkönnyítettük. Különösen az osztatlan iskola tanítótsága részére a koncentráció alkalmazása nélkülözhetetlennek mutatkozik.

E lap alkalmat kíván venni, hogy a koncentráció elvének gyakorlati alkalmazása terén kartársainktól beérkező konkrét tervek közrebocsásson.

(v. i.)

Kedves kartársak! Nyugdíjba küldtek és hogy megélhessek, Bratislavában **drogériát** nyitoltam a Hosszú-utca (volt Szilágyi Dezső u.) 14 szám alatt. Pártoljatok és én is szívesen állok rendelkezésetekre szóval, tettel, jó tanáccsal!
Kollner Vilmos nyug. áll. tanító.

Élet a Világegyetemben.

Nem tudom átok-e vagy áldás az, hogy az ember állandóan kérdések halmazát veli maga elé s ezek megfejtése között emészti lelke energiáit, míg sokszor kénytelen szárnyaszegetten, alázatos főhajtással elmondani fájdalmas önvallomását: „Ignoramus“. És amikor valamelyik tudomány kiejti a becsületes kutatás végeredményeként a gyarlóságának tehetetlenségét: olyankor állanak elő az üresfejűek, nagyképűek vagy részlettudásuk nagyságában elbizakodottan elvakultak és a tudomány csődjéről beszélnek. Pedig ők jutottak csődbe, mert *végteleenbe prolongálták véges tudásuk szűk korlátait*. Azt hiszik gyémántot őriznek tudásuk páncél szekerényeiben, pedig csak kavics az.

Most, hogy a *Mars* bolygó földközelpbe jut — a rendes távolságnál több, mint 150 millió km. rel közelebb lesz hozzánk — és mivel a közelsége miatt a megfigyelése könnyebb és részletesebb lehet: sokan várják annak a kérdésnek az eldöntését, hogy van-e élet a Marson, Marslakók vannak-e s általában lehetséges-e a Világegyetemben a földi élethez hasonló élet?

A kérdés megbeszélése két részre bomlik: melyek a földi élet feltételek? a földi élet feltételeinek az égi testek mennyiben tesznek eleget?

*

Az élettudomány (biológia) ma már meghatározta az élet lehetőségének a főelveit (életprincípiumokat) és azoknak a feltételeit, az élelfeltételeket. Ezeket a feltételeket két részre oszthatjuk: az élet belső és külső feltételeire. A belső élelfeltételek az élő egyed vagy élőlény test határain belül fennálló követelményeket foglalják magukban s arra a kérdésre felelnek meg: milyen viszonyoknak kell lenni egy élőegyed testében, hogy az életvégzeményeket (át-hasonítás, növekedés, szaporodás, átörökítés, mozgás, ingerreagálás, formálódás, regenerálás és a részek irányitottságának a vissza-állítási képessége) mint az élőlényeket jellemző és meghatározó tüneteményeket megállapíthassuk. A külső élelfeltételek biztosítói és segítő eszközei a belső élelfeltételek megmaradásának.

Az élőlények testét felépítő anyagot *protoplazmának* hívjuk, amely anyag *csak* az élőlényekre jellemző és annyiféle, ahány élőegyed van a Földön. Az élőlények egyedisége (individualitása) már az azokat felépítő anyagon is jelentkezik. Kis Péter- más protoplazma tömeg, mint Nagy Margit s a kettő házasságából származó Kis Juliska megint más tulajdonságú protoplazmából áll, mint akár apja, akár anyja; a kettő variációja vagy kombinációja,

de új egyedi tulajdonságokkal, amelyek csak és kizárólagosan öreá jellemzőek. Ez az *egyedi változatosság, egyénekenkénti különbözőség* jellemzi az élőlényeket alkotó *protoplazmát*. A protoplazma egyik belső életfeltétele az, hogy *kolloidális halmazállapotú* legyen és maradjon, azaz mechanikus uton lekötött víz legyen benne. A kolloidális halmazállapotot legjobban szemlélteti előtünk egy csöpp kissé besűrített tojásfehérje. A protoplazma másik belső életfeltétele, hogy *labilis vegyülettani egyensúlya* megzavarást ne szenvedjen. Ehhez szükségesek a külső életfeltételek biztosítása és meglétele. A külső életfeltételek a következők:

1. A környezetben állandóan legyen meg az életfenntartására szükséges minimális víztartalom.

2. A környezet bizonyos hőmérséklettel bírjon, amely fagypontra felül és 40—50 C°-on alul legyen. Ha a hőmérséklet hazamosabb ideig fagypontra van, akkor a protoplazma megfagy, ha pedig 50 C°-on felül van a hőmérséklet, akkor a protoplazma fehérjeje megalszik (coagulálódik) és az élőlény elpusztul.

3. A környezetben legyen atmoszféri levegő és

4. a környezetben legyen elérhető és elegendő táplálék.

A szervezetek testében található elemek (vagy elemi anyagok) sorából főként négy elemnek van különös jelentősége, nem csupán azért, mert ezek, illetve bizonyos vegyületeik nélkül szervezeti részt egyáltalán el sem képzelhetünk, hanem azért is, mert ez a négy elem, annak a körforgalomnak (körfolyamatnak) keretében, amelyben a növények és állatok élésében részt vesz, részben elemi állapotában, részben igen egyszerű vegyületek képében gáznemű és mint ilyen a Földünket borító légkörben található. Ez a négy elem a hidrogénium (H), az oxigénium (O), a nitrogénium (N) és a szén, karbónium (C).

Híszén ismeretes dolog, hogy a H és O vegyülete a víz; a N és O keveréke az atmoszféri levegő, viszont a protoplazmát felépítő és azt áthasonítás útján tápláló fehérje és szénhidrátum félék szintén ennek a 4 elemnek a végtelentől sokféle vegyületi kombinációból állanak, hozzájárulva néhány járulékos elem, mint a kén, fosfor, vas, a *sókat* adó elem, Ka, Na, Cl., Fl, Si, Ca, Mg vagy az ezeket helyettesítő elemek.

Ma már a csillagok fizikai és vegyülettani felépítése a színképelemző prizma segítségével mai ismereteink és tudásunk határáig ki van kutatva és épen ezért kimondhatjuk, hogy kémiai szempontból nincsen semmi lehetetlenség abban, hogy a Világmindenségnek több tagja élő lényeket hordozzon. Ha a világrendet

egész általánosságban úgy képzeljük — s erre feljogosítanak eddigi tudományos tapasztalataink, — hogy az anyag, az energia és az élet mindig csak alakját és helyét változtatta és változtatja a térben, a Világmindenségben, kétségtelennek kell tekintenünk, hogy nem csupán a Földön, hanem másutt is lehet szerves élet. A tudományos kutatás révén nyert megbízható adatok során szemlét tartva, tapasztaljuk, hogy egyáltalán nem alaptalan az a feltevés, hogy a saját Naprendszerünkhöz tartozó néhány más égitestnek is lehetnek élő lakói.

Általában sok mindenféle tényezőnek kell együtthatnia, hogy valamely égitesten élet indulhasson. Az előbb röviden letárgyalt külső életfeltételek közül láttuk, hogy az égitesteknek vegyület... összetétele megadja a lehetőséget az atmosférai levegő, a víz és a protoplazma táplálékának meglételére, most vegyük szemügyre a legfontosabbat: a *hőmérsékletet*.

„Itt a Földön azért lakhatnak élőlények — állapítja meg Sv. Arrheniusz a svéd Nobel-díj nyertes természetbölcs — mert külső rétege hő kisugárzása folytán alkalmas hőmérsékletre, t. i. 55° alá süllyedt, de viszont nem hűlt ki annyira, hogy felületén a világ-tenger állandóan befagyott volna és a szárazföldeken a hőmérséklet mindig a fagyáspont alatt lenne. A Föld azért marad e kedvező hőmérsékleti határok között, mert a Nap sugárzása pótolni tudja azt a hőt, amelyet a Föld a világűrbe kisugároz és elég arra, hogy a Föld felületének legnagyobb részét a fagyáspont fölötti hőmérsékleten tartsa. A bolygón tehát csak úgy marad a hőmérséklet alkalmas az élet számára, ha egyrészt a bolygó elég hőt és fényt nyer napjától, másrészt pedig egyenletesen kisugároz hőt a világűrbe.“

Lássuk, milyen hőtani viszonyok vannak a naprendszerünkhöz tartozó bolygóokban? Az elméleti számítások szerint a

Merkur	közepes hőmérséklete	$+178^{\circ}$ (332° a Nap felé fordított	
Vénusz	"	$+65^{\circ}$	[részén.]
Föld	"	$+6.5^{\circ}$	
(Hold)	"	$+6.5^{\circ}$ (106° a Nap felé fordított	
Mars	"	-37°	[részén.]
Jupiter	"	-147°	
Saturnusz	"	-180°	
Uranusz	"	-207°	
Neptunusz	"	-221°	
Nap	"	$+6200^{\circ}$	

Ezek az elméleti számításokon alapult adatok nem fedik a való-

ságot. Érvényesek csak a légkör nélküli bolygókra. A légkör részben visszatartja a Nap sugárzó hőjét, részben pedig a bolygó felületét védi a kisugárzástól. Így pl. a számított adat érvényes a Vénuszra és Holdra, de sem a Földre, Marsra és Jupiterre nem. Észlelési adatok szerint a Föld levegőjének évi közepes hőmérséklete 10° -al magasabb a számítottnál, vagyis $16.5^{\circ} \text{C}^{\circ}$. A Mars közepes számított hőfoka 37° a fagyponthoz alatta, de légkörének hatását számításba véve $+10^{\circ}$ -ra tehetjük közepes hőmérsékletét. A külső bolygókra adott és számított értékek nagyon bizonytalanok, mert ezekről még azt sem tudjuk, hogy van-e szilárd kérgük?! Ezt sűrűségük kicsiny volta bizonyítja. Ha a Föld sűrűségét 1-nek vesszük, akkor a Jupiteré 0.23, Saturnuszé 0.12, Uranuszé 0.39, Neptuné 0.43 és a Napé 0.26.

Flammarion Camille „Népszerű csillagászat”-ában a Mars bolygóról írja: „ez voltaképpen maga a Föld, melyet a térben látunk lebegni, érdekes változásaival és újdonságaival és mindegyikünk akik ma örömet kompra szállana, hogy oda vitesse magát, ha akárminő mód állana lelkeinknek rendelkezésére, hogy oda menjenek (persze jövőst-menést beleértve)“.

„A Mars földrajzi viszonyait annyira ismerjük már, hogy annak mappáját elkészíthetjük... Ez a szomszédos égitest mindig kiváló érdekléssel bírt előttem, már csak azért is, mert ez az első tanúbizonysága annak a nagy és magas tudománynak, mely világgosságot lövel a világmindenségbe s azt *élettel* és *szellemmel* népesíti be, melynek elhagyottságában eddig csak a régi csillagászat által nem ismert anyagömbök uszkáltak”. „Máris nagyobb biztonnággal tudjuk megvonni a Mars geographiájának főbb vonalait, mint a Földnek északsarka körüli vidékein”. S a végén felteszi a kérdést „Mikor ismerjük fel ezen szomszédos világ városait!”...

Ezelőtt félszázaddal Flammarion túlfűtött képzelő tehetsége, de még inkább az a szent meggyőződése révén, hogy minél többet mondunk és minél érdekfeszítőbbet a rajtunk kívülálló égitestekről, annál jobban felkelti a nagyközönség érdeklődését a csillagvilág iránt, népszerűsítő írásaiban épűgy túlhatja a filozófiát és spekulatív fejezeteit, mint ahogyan *Haeckel* vagy *Bölsche* vagy napjainkban *W. Ostwald* a biológia, származástan vagy monista filozófia spekulatív fejezeteit. Pedig ebből hihetetlen félreértések keletkeznek, amelyekből kiábrándítani s a helyes utra irányítani az emberéket igen nehéz.

Ma félszázaddal később nem hinném, hogy akadna csillagász, aki a Flammarion fentidézett szavait le merné írni, mert ma, fél-

század hiheletlenül sokat fejlődött csillagászati ismeretei mellett jóval nagyobb teljesítő képességű műszereinkkel való észlelési adatok birtokában sokkal több megoldásra váró kérdéssel állunk szemben a *Mars*-sal, mint Flammarion talán gondolta volna.

Mert mit tudunk ma a *Mars*-ról, amely a legközelebbi bolygónk s amelyikről a legtöbbet is tudunk? Igen, igen keveset! A Naptól 226.000.000 km. távolságban van (a Föld 140.000.000 km.), átmérője a Földének fele: 6770 km., más számítás szerint 6850 km. Pályája igen excentrumos ellipszis, ezért egyszer közelebb, máskor távolabb van a Földtől. Ez a távolság Flammarion szerint 204 és 246.000.000 km. között váltakozik, míg újabb számítások nagyobb tágasságot adnak vagyis 75 és 375.000.000 km.-l. Emiatt a csillag fénye 4—5 nagyságrenddel váltakozik. Mikor legközelebb van a Földhöz, szabadszemmel látható átmérője 63 ad része a Hold átmérőjének, vagyis egy 63 \times nagyító távcsővön keresztül telihold nagynak látható. Egy 1200 \times -os nagyító távcsővön nézve 20 \times nagyobb mint a teli Hold, ekkora felületen úgy-e kényelmesen lehet észlelni? Észlelünk is minden szépet, látunk is sokmindent, de hogy valóság-é, amit látunk és a valóságot valóban megközelíti-e az, amit a látottakból gondolunk? ez az a két kérdés, hol fájdalmasan be kell vallanunk az „ignoramus“-t. Mert ime! *Schröder* 100 évvel ezelőt felhőket észlelt a *Marson*, azoknak sebességét megállapította s ebből következtetett klimatológiájára. *Flammarion* 1877 és 1878-ban kilenc hónapon keresztül észlelte és nem látott felhőt, mint ahogyan ő óta senki sem észlelt. *Schiaparelli* a milánói tiszta levegőjű égalj alatt sok éven át észlelte a *Marsot*. Csatornákat írt le, térképezte, rajzolt, az 1860 és 70-es években, *Lowell* 1903-ban 392 csatornát írt le és mégis kétséges, hogy vannak-e csatornák egyáltalában? nem-e egyszerű irradiációs tünet, a szem fáradtságának egy jele, mint azt *Scheiner* is, *Kövesligethy* is leírta. Egy angol iskolában a táblára kifüggesztették a *Mars* vöröses-sárga fényű és színű korongrajzát, minden csatorna-térkép nélkül és a gyermekeknek le kellett rajzolni azt, nem tudva, hogy a korong mit is akar ábrázolni. Az első sorokban ülő gyermekek lerajzolták, illetve lefestették a korongot minden szerkezet nélkül, az osztály közepe táján ülők szabályos vonalakban elhelyezett szemcséket láttak és rajzoltak, míg a hátsó sorokban ülő gyermekek csatornákat festettek a korongra, mintha csak *Schiaparelli* vagy *Flammarion* *Mars*-térképeit látták volna. Mi a *Mars*-csatornáknál a látszat és a valóság?

(Folyt. köv.)

Az aesthetikai érzet nevelése a népiskolákban.

Irla és felolvasta a nagymagyar tanítói körzet értekezletén Hortoványi Jolán felsőjányoki tanítónő.

(Folyt. és vége.)

Igaz, hogy ez nagyon fáradságos munka, mert nehéz föladattal állunk szemben, de az ilyen módszerrel elérendő eredmény megérdemli a hosszas munkát, mert igazi kulturmunkát végez vele a tanító, ideje lévén reá, hogy az értelmi képzéssel az izlést is fejlessze műkedvelőiben. A rendezés munkájába is bele kell vonni bizonyos fokig a szereplőket, meg kell velük beszélni a részleteket, miért kell ilyen és nem más maszk, jelmez, díszlet; persze ne csak kizárólag a magyar népszínművet kultiváljuk, kivált ott ne, ahol állandóan megszervezett műkedvelő társulat van. Csiky Gergely, Gárdonyi stb. vígjátékai, színműveivel, Moliere vígjátékaival is próbálkozhatunk. A népszínművek a múlt század 60-as éveiben Pest megmagyarosítását célozták és azt kitűnően elvégezte a magyarság dalos pacsirtája: Blaháné. Ma túl vagyunk ezen, ma finomodni szeretnénk és a célt jobban szolgálja a vígjáték és színmű.

Az aesthetikai érzék fejlesztésére tág kör nyílik a polgári nevelés tantervétől belül. Az igazi művészet soha sem mond ellent a jó erkölcsnek, hogy pedig művészetről beszélve erkölcsi hatásokat érzünk el, ez minden jó tanítónak legfőbb törekvése, csak azt ne tévesszük soha szem elől, hogy a művészet erkölcsi befolyása sohasem a puszta erkölcsi tendenciából fakad. A nevelő munka tehát nem abból fog állani, hogy egy kép eszmei tartalmát egyszerűen megállapítatjuk a gyermekkel, hanem abban, hogy észrevételjük az alkotó művész lelkivilágát, mely azt a művet kiváltotta. Mert sem a felnőtt, sem a gyermek nem szereli az erkölcsi prédikációkat. A felnőtt ember legelőbbje a filozófusokat nem olvassa, visszarad módszereiktől s nem bírja őket az öntudat tényei szerint boncolni. Mi főleckéinket azoktól tanuljuk szívesen, kiknek szelleme túlságos érzékenységüknél fogva a természet és a lélek közti mesgyét vagy korlátot könnyen túlszárnyalja vagy lebontja, mi tanultunk a költőktől s általában a nagy géniuszok örömeiből és fájdalmából, midőn a velők való érintkezés közben magukkal ragadnak. Ma a bomladozó hitnek és rendszereknek korában sem kicsiny dolog az életnek és természetnek az emberi szellemre tett mély benyomásait azoktól sajátítani el, kiknek szelleme szóban, képben, hangban leghívebben bírja visszatükröztetni a szív, a lélek szenvedélyes megnyilatkozásait. A költők és művé-

szek mélyen érzik azt, amit mások lanyhán éreznek, hangot tudnak adni annak, hol a tömeg néma maradna. A művészek nem annyira tudással ruháznak fel minket, mint emocióval, megkönyítik bennünk az emberi szükségletek érzetét s feltárják nekünk az eszmei szépség ama fényét, mely a szellemi és erkölcsi élet fentartó eleme.

Lássunk erre példát. Tanítjuk: a rossz cselekedetek kerülését, a lelkiismeret hatalmát. Szerkeszték egy kis elbeszélést Munkácsy Mihálynak „Siralomházban” című festményéhez, a képet természetesen elbeszélésem alatt egyáltalán nem mutatom meg. A lehetőleg élénk, érdeklődést keltő előadás után rátérek a gyilkosság bűnébe esett apára. Utolsó kívánságát a bírák teljesítik, börtönébe bocsájtják ifjú feleségét, két kis gyermekét. És most elérkezünk a drámai pillanathoz. A kis gyermek meglátja apját és nem fut hozzá kitért karokkal, nem nyújtja többé csókra édes szájacskáját a drága édesapának. A gyermek keserves sírásra fakad, fél az apjától. Óh! azok a riadt gyermekszemek, az a szivetlőpő sírás, feleségének bánatos, tartózkodó félre állása, hogy markolnak bele a bűnös apa szívébe! Szemei előtt megjelenik iszonyú bűnének véres árnyéka, a keze ökölbe szorúl, szeme maga elé mered és e szemekből sikolt felénk a kétségbeesett önvád: mit tettem? — meg kell halnom, árván maradnak kis gyermekeim, nem az Isten, én magam tettem őket árvává. Nem meri nézni azokat, kiket a világon legjobban szeretett, nem mer a kereszt felé sem pillantani, hol kitért karjaival az örök Irgalmasság önthetné a végső bocsánat reményét szívébe. Érti ez a lélek bűnének rettenetes, lesújtó hatalmát, élete lezárult, utolsó sorát néhány óra múlva bírái írják meg, mikor a porkoláb a vesztőhelyre kíséri s e sor után pontot tesz a — hóhér. Mikor figyelmes kis hallgatóim érdeklődését a végsőig fokoztam, mikor a nagy csendben ülő gyermekek közül itt-ott könnyes szem csillan felém, a stereoskop alá tett kép művészi reprodukcióját megmutatom. Hogy alakulnak át a gyermekarcok fürkésző, tapasztalást, bizonyítékot kereső *embe-rekké!* Most már nem tanítok tovább, most Munkácsy géniusza beszél a gyermekekhez és ez a géniusz betelözi azt, amit kezdtem, a művészi és erkölcsi szépnek egy örökké felejthetetlen képze rögződik bele a gyermekek lelkébe. Nem kell levonatnom a tanulságot; kerüld a rosszat! A művész egy darab életet, egy darab valóságot állít a gyermek elé, menten minden mellékkörülménytől. A bűnös szeméből sötétlő önvád, bánat kiáltja a gyermek felé: kerüld a bűnt! A gyermek így ismeri meg mi a jó, mi a rossz.

De a jó és rossz közötti különbség már maga is egy darab

reális valóság, mert az élet maga átkozza meg bizonyos cselekedeteinket, míg mások természetüknél fogva áldást és megváltást hoznak ránk. Az erkölcsi tanításnál a művészet felhasználása már csak azért is jó, mert a gyermeknek nincs mindig alkalma rá, hogy az életből vett példákön szemléljen egy-egy erkölcsi igazságot. Sőt, az élet sokszor éppen az ellenkezőjét mutatja annak, amit az iskolában tanítunk, bűnös utakon jut valaki áhitott céljához, vagyonhoz, jövedelmező hivatalhoz és ilyenkor könnyen megtevéred a fejletlen gyermeki ész. De azért ne üljünk fel az u. n. gyermekeknek való művészetnek sem. Németországból került el Európa minden művelt nemzetéhez ez a paedagogiai csodabogár, melyet olyan művészek kultiválnak, kik nem értik a gyermek lelkét és olyan paedagogusok dicsérnek, kik a művészet igazi feladatához még nem is konyítanak. Ilyenek Max és Móric történetének illusztrációi stb. Az ilyen képek az erkölcsi tanulság megéreztetésére a legrosszabbak, visszaélnek az erkölcs tekintélyével. A gyermek megmosolyogja őket és rögtön észreveszi a csalást, még jó, ha hitét a valóság felől el nem veszíti. Soha se kérdezzük meg a gyermeket, jól vagy rosszul tett-e a cselekmény hőse? Olvasmány tárgyalásainknál, elbeszéléseinknél, szindarabok, költemények boncolgatásánál inkább azt tudakoljuk, jól van-e leírva, beállítva az illető egyén. — Láttatok-e már ilyen embert? Van tán a faluban is? úgy beszél-e ez az alak, mint ahogyan cselekszik? tehát igaz ember-e? Így vételjük észre, hogy a művészi szép nem kizárólag a forma szépségében rejlik, a forma csak symboluma a szépnek, hanem az igazi művészet a nyers természet leküzdésében áll! Szép az önuralom, mely a haragot legyűri, szép a bánat, mely a lelket a bűntől tisztítja, szép a szellem, mely a márványból a képzelet teremtő erejével az alázatot kőbe vési

Szépét teremteni csak az tud, ki az akarat erejével gyűri le az anyagiakat, lélekkel a természetet, erővel a sorsot! Rá kell mutatnunk ezekre a dolgokra is, kivált, ha foglalkoztatni akarjuk a gyermek tevékenységi vágyát, ilyenkor odaszólhatunk neki: lehetsz te is művész. Alakíts magadból szép lelkű embert. Gyűrd le magadban a lustaságot, torkosságot, fecsegési kedvet, hogy ne légy barlanglakó, hanem művelt ember. Ilyen alapon a magaviseletet is a szépség kultuszába állíthatjuk. S az a gyermek, aki az első osztálytól kezdve föl a nyolcdik osztályig csak azt hallja: *szép-e* ahogyan viselkedél? a legnagyobb rúttnak a botot fogja tartani, mellyel megverték őt s úgy fog viselkedni, hogy e szárnak a használatára okot ne adjon. Így könnyíthetjük az illemes

magaviselet és jó modor elsajátítását is és kevesebb bajunk lesz a fegyelmezéssel, mert a gyermek saját elhatározásából fog illedelmesen viselkedni.

A Vörös Kereszt Sarjadék intézményének kultiválásával már az első osztálytól kezdve még a korlátolt eszű gyermekben is érdeklődést kelthetünk úgy az erkölcsi, mint a természeti szép iránt. A tisztaság, a rend, a virág- és kertkultusz, a segítség kis gyermektársaival szemben csupa olyan tér, mely a nyiladozó kis léleknek a legnemesebb táplálékot nyújtja.

Kövessük a Tanügyi Referálás rendeletét az osztály tisztántartásáról. Diszítsuk a falakat szép képekkel, gyönyörű és aránylag olcsó képek kaphatók az áll. könyvkiadó-híval bratislavai fiókjában. Praha, a Tátra Karlův Tin képei, de egyszerűbb kivitelűek is, melyeket a sílőjd órán kartónra húzathatunk, is jó szolgálatot tesznek. Faragassunk a gyerekekkel kis falállványokat, melyre az asperagus finom gallyacskáit helyezzük. Sílőjd órán köttessünk be minden tankönyvet sílőkék papírosba, ragasztassunk rá címkét és tanítsuk meg a gyermeket, hogyan kell a könyvben lapozni, hogy a jobb alsósarka be ne piszkolódjék és szélei föl ne kunkorodjanak.

Biztassuk őket, hogy legalább három hónapig tartsák meg a bekötési táblát tisztán s aki képes erre, azt jutalmazzuk meg. Számítsuk be a magaviseletbe a tisztaság, a rend ellen elkövetett hibákat, A falusi asszonyokkal pedig lépjünk érintkezésbe, hogy egyetlen ablaka se álljon virág nélkül. Az iskolai kert művelését pedig tegye kötelezővé sílőkés hatóságunk, legyen minden 5 ős csoportú gyermeknek külön virágágya, melyből a palántákat a sírok díszítésére használja, eselleg eladja őket, így, ha haszon jár a kerti gyakorlatok nyomában, a sílők sem haragusznak majd a túlterhelésért . . .

Az így nevelt gyermek, ha kikerült az iskolából, községének szépítésére is gondot fog fordítani. Nem lesz utópia, hanem a tantestület, jegyző, orvos és sílőkés közösen fogja megalakítani a helyi szépészeti egyesületet. Mi volna a dolguk? Elsőben is saját lakásuknak példás tisztasággal és dekoratív ízléssel való díszítése. Kertművelés, községi utcák befásítása és a temetők rendezése. Rettenetes állapotok vannak e téren Csehországgal, a bajorokkal, olaszokkal szemben. — A parasztember utánzási sílőkés hiúságából fakad. Fogjuk ezt a hiúságot a művészi szép szekere elé. Sokan tesznek most zarándok utazásokat Olaszországba és sokat nevelhet a jó ízlés fejlesztésén a kísértő pápság. Mutassák

meg a mi népünknek Olaszország csodaszép márványfeszületeit és ha hazajönnek, beszéljék le a parasztot az útszéli fakeresztek felállításáról, melyen Ő, az Örökszépség, egy darab bádoglemezen van kifeszítve, hogy nem tudjuk, sirjunk-e vagy haragosan nézzünk-e fölállítóikra.

A keresztény vallás géniusza adta a világnak a legremekebb alkotásokat és most kétezer év után ezek a kezdelezes csúf tákolmányok mit keresnek az útszélen, a temetők bejáratánál, a templomok ajtaja előtt? Egyházhatósági rendelettel kellenc elliltani az ilyen bádogalaknak a fölállítást; hiszen mosolyognak rajta a más vallásuak; eltekintve, hogy sem Krisztus fölségesen szép egyéniségéhez, de az igazán hívő lélek hódolatához sem méltó az ilyenfajta kereszt fölállítása. Ma aránylag kevés pénzért 5—6 ezer koronáért művészi alkotást szerezhetnek a hivek s ha a falu lelkes tanítója, papja magánbeszélgetésekben föl hívja a figyelmüket a nagy izléstelenségre, melyet elkövetnek egy-egy ilyen faalkotmány kiteleptésével, áldozatkész népünk talán kevesebb, de mindenestre művészi kivitelű kőkereszteket fog felállítani. — A tanítónők az oltárok és karácsonyfák izléses díszítése körül buzgólkodhatnának, első feltétel lenne természetesen a papiros virágok eltávolítása. Élő virágok a templomba, az iskolába! Tegyük kedvessé, otthonossá Isten és a kultura házá! Ne riadjunk vissza a felnöttek vezetésétől e téren, mert a szépérzék a vezetettel ápoljuk legjobban. A 18. században az Alpeselek szépségéről senki sem beszélt még, csak a fárasztó utazást rajtuk át sóhajtozták meg az emberek. Rousseau sas szemekellett hozzá, hogy ragyogó tolla nyomán megnyiljon még a művelteknek is. Ő beszélt először az égbenyúló havasokról, zúgó vizesésekről, a berkekben visszhangzó madárdalról, csak így e költői beállítás után látták meg a művelt emberek azt, mit eddig csak néztek...

A hasznót hozó üzleti foglalkozás, a kenyéért való túlekedés, a háború vad riadalma eldurvították a mai ember lelkét. Rohan az élet és kevesen vannak, kik az útszéli ibolya szépségeit meglátják. Ilyen útszéli ibolyák lépten-nyomon akadnak az iskolai életben. Ne menjünk el mellettük ridegen, ragadjunk meg minden alkalmat, hogy a szépség kultuszát iskolai életünk középpontjává tegyük. Kis bírodalmunkat, szeretett iskolánkat, menyországunkká varázsolhatjuk így át. De neveljük és ápoljuk elsősorban önmagunkban a Szépség szeretetét nagyra, hogy lelkünkrol aini zománcot az élet pora, küzdelme, gondja letörölt, hozzák vissza ök; a nagy művészek! Tanulmányozzuk örökéletű alkotásaikat, hozza

vissza a Művészet a tanító lelkébe a lizsta örömök forrását: az idealizmus napugarát.

Kartársak figyelmébe!

A szlovák nyelv tanulásához és tanításához szükséges **dr. Bezák-féle** magyar magyarázatokkal ellátott **szlovák nyelvtan**

kiadóhivatalunkban még korlátolt számban kapható.

Értesítés.

Seidl Sándor:

Sajtó alatt állanak a következő tankönyvek: Természetrész a szlovenszkói és ruszinszkói magyar nyelvű népiskolák számára. A legújabb tanterv alapján. Tankönyvül eng. 86569/1—24. sz. alatt.

Kadanec P.

Számtan a szlovenszkói és ruszinszkói magyar nyelvű népiskolák IV.—VI.—VIII. osztályai számára. III-ik átdolgozott kiadás — Komensky kiadóvállalat, Bratislava.

Egyesületi élet.

A Magyar Ujság és lapunk között támadt affér befejezése.

Kartársaink fentemlített ujság cikkei és lapunk f. é. aug. 15-i számában „Ellenségeink“ cím alatt közölt vonatkozó megjegyzések nyomán bizonyára értesülve vannak azon súlyos támadásokról, amelyek az Academia által kiadott irodalmi füzetek révén lapunkat, annak felelős szerkesztőjét és Egyesületünket érték.

A M. U. 1924 aug. 3-i és 22-i számaiban megjelent cikket, különösen az utóbbiban engem ért súlyos és igaztalan inzultust, bővebben nem taglalom, hisz azok az olvasók előtt bizonyára ismeretesebbek, de kötelességemnek tartom, hogy a dolog további fejleményét és elintézését kartársaink tudomására hozzam.

A lapunkban közölt megjegyzésekre következett a M. U. Gellért Jenő dr. szerkesztő tollából megjelent válasza, melyre

lapunk szerkesztősége és Egyesületünk elnöksége a következő választ adta:

Tekintetes Szerkesztőség!

1. A Magyar Tanító szerkesztősége kijelenti, hogy az Academia nevű kiadvállalathoz egyéb viszony nem fűzi, minthogy a magyar tanulóifjúság számára kiadott füzetek után, 5 évre szóló szerződés értelmében, 6°/_o-ot kap az Egyesület özvegy és árvalapja javára. A vállalat egyéb kiadványaira nézve se ingerenciája se felelőssége nincs. Ennélfogva a „Slovenský literárny sošit“-ok sem érintik az Egyesületet vagy a Magyar Tanítót. A Magyar Ujságban közölt füzet kizárólag szlovák tanulók számára készült. A magyar füzetek helyesbitéséről az Egyesület feltétlenül gondoskodni fog.

2. A M. U. cikkének fogalmazása nem zárja ki az olvasóban azt a feltevést, hogy ezek a füzetek is magyar gyermekek számára készültek. E a látszatos beállítás készítette a Magyar Tanító szerkesztőségét indulatosabb hanghordozásra. A „revolverező riporter“ kifejezést a szó szokásos jelentőségének nem ismeréséből használta a M. T. szerkesztősége.

3. Az irodalmi füzetek kérdésében az eltérő álláspont onnan ered, hogy a M. U. szerkesztőjének kezébe Jókai két életrajza közül egyik került, amelyben nyomdatechnikai okokból olyan hiba van, amelyről az Egyesület vezetősége eddig nem tudott. Hamisításról tehát szó sem lehet.

A Magyar Tanító szerkesztősége ezek megállapítását azért látja szükségesnek, hogy két magyar lap között felmerült differencia megszűnjék s bizalommal elvárja, hogy a Magyar Ujság a maga részéről is revízió alá veszi e kérdésben elfoglalt álláspontját.

Komárom, 1924. szeptember 3.

A Magyar Tanító szerkesztősége és
a Magyar Tanítóegyesület vezetősége.

Ezen tárgyilagos s csupán a tényeket érintő válasz megjelent a M. U. szept. 4-i számában.

A M. U. szerkesztője, dr. Gellért Jenő úr válaszol erre a lap hasábjain. Válaszában az Academiára vonatkozó kitételek is vannak, amelyek pedig nem tartoznak ránk. Ezért az alábbiakban válaszában tisztán reánk vonatkozó részeit közöljük. Kijelenti, hogy:

„A Magyar Tanító és Tanítóegyesület választát a Magyar Ujság s a fenti lap között támadt félreértés teljes elintézésének kell minősítenünk.“

„Soha, egyetlen pillanatban sem gondoltunk arra, szándékunkban nem volt, okunk sem volt rá, hogy a magyar tanitóság tiszteletreméltó egyesületét, vagy magát a lapot, mint magyar-elleneset támadjuk.“

„Mi — mint az közismert is — bármikor szívesen állottunk súlyosabb esetekben a magyar tanitóság mellé, mely testület minden tagja bátran tekint bennünket öszinte védelmezőjének; ezért nem lehet egy pillanatra sem arra gondolni, hogy mi egyetlen szóval is sértsük a köztiszteletben álló tanítói kart.“

„Az Academia elleni harcunkban a Magyar Tanítót becsületesen megtartott szerződési kötelezettsége állította sorompóba.“

„Ami Banai Tóth Pál szerkesztő ur és a köztem felmerült affért illeti, miután a sértő kifejezés nem ismerésével menti eljárását, kötelességem tehát ezt azzal tudomásul venni, hogy rossz szándék nem forgott fenn s ezért válaszom kissé erős kitételeit teljes egészében visszavonom.“

Gellért Jenő,
a M U szerkesztője.

A válasz többi részében a M. U. az Academia kiadó ellen harcol, amely harcba mi beleelegyedni egyáltalában nem akarunk.

A magunk részéről a M. U. szerkesztőjének fenti válaszát elfogadjuk s kielégítőnek tartjuk arra nézve, hogy az akaratlanul is súlyossá vált úgy teljes elintézést nyerjen.

Részemről Gellért Jenő urat személyében sérteni nem akartam s a vélt sértő kifejezést szintén visszavonom.

Komárno, 1924. szeptember 9.

Banai Tóth Pál,
a M. T. felelős szerkesztője.

A református tanítók figyelmébe! A szlovenszkói és kárpátaljai népiskolák, polgári iskolák s a középiskolák alsó osztályainak *református vallástanítási anyagát* magában foglaló *tan-könyv* október első felében jelenik meg két kötetben Bratislavában, az Academia könyvkiadó kiadásában (Grössling-utca 20) *I. kötet* (III.—V. oszt.) Imák. Ószövetségi rész. Újszövetségi rész. Biblia-ismertetés, ára 5 K. *II. kötet* (VI.—VIII. oszt.) Egyháztörténet. Egyházalkotmány. Hit- és erkölcsstan. Szertartástan. Konfirmáció. Ára 6 K. Megrendelhető minden könyvkereskedésben, valamint a kiadónál. Előjegyzéseket már most elfogad az Academia.

Felhívás a kartársakhoz! Felhívjuk egyesületünk tagjait, a közép-, polgári- és elemi iskolai kartársakat, hogy Egye-

sületünk segélyalapja gyarapítására mindenütt a segélyalapunk javára kiadott iskolai irodalmi füzeteket vezessék be. Elnökség.

Köszönet. Azon kedves kartársaimnak, akik Egyesületünk érdekeinek védelmében engem ért hirlapi támadások alkalmából a kartársi szolidaritás érzését siettek velem közölni, ezton mondok köszönetet. Bár tettekre a sor nem került, kérem kartársaimat, hogy ezt a nemes érzést továbbra is ápolják lelkeikben.

Banai Tóth Pál szerk.

Felhívás. Kaptuk a következő felhívást, melyet mi is szívesen teszünk magunkévá: Kedves Tanítótestvéreim! Lelkemben megrendülve olvastam k. lapunk 17. számában ifj. Szombathy Pál tanító-barátunk korán történt elhunytát. 80 éves agg atyát, anyát és 4 kis árvát hagyott itt anya nélkül! Induljunk meg lelkünkben és siessünk az elhagyottak, — a mindenüket veszettek felségítésére, de minél gyorsabban ám! Sorsuk közös mindnyajunkkal! ma nekem, holnap másnak húzhatják meg a harangot s hogy lelkünk nyugodt legyen: hozzunk gyorsan tőlünk telhető áldozatot a szerencsétlen árvák-, a tehetetlen nagyszülőknek! Részemről postára tettem *Schmögner János* rozsnyói kollégánk címére 20 K-át; kövessetek Testvéreim és mielőbb igyekezzetek a szükölködők segítségére! Ne maradjon el közülünk senki sem, tehetsége szerint enyhítse a nyomort mindenki, megáld érte jó Istenünk!

Egy résztvevő.

Szemle.

A „Virradat“ c. olvasókönyvről. A »Ježo — Dr. Šimeček — Banai Tóth Pál »Virradat« magyar olvasókönyv a Csehszlovák köztársaságbeli magyar tannyelvű elemi iskolák IV—V. osztálya számára« című könyv megjelenése ismét egyik örvendetes jelensége Szlovenszkó népoktatása előhaladásának, közlelebből pedig az érdekelt magyar tannyelvű elemi iskoláknak.

Csak hála és köszönet illeti a kiadót és teljes elismerés a szerzőket, hogy népiskoláink eme legnagyobb hiányát ily sikeresen megszüntették. A magyar tannyelvű elemi iskolák olvasókönyv szükséglete a »Fecskék« és a »Virradat« megjelenésével a legnagyobb megnyugvásunkra jó időre rendezve van, mert mindkét könyv hatalmas lépést tett a jó olvasókönyvek iránt támasztott igények felé.

Azok, kik e két olvasókönyvet áttanulmányozzák s osztályaikban a kellő hozzáértéssel használatba veszik, tapasztalni fogják, hogy valami kedves, új, vonzó érzés támad fel úgy mi bennünk, mint tanítványainkban e könyvek

íránt s ahelyett, hogy az 5—10-ik olvasmányoknál, mint régen, ránebezdedne kedélyünkre az iskola szaga, pora: most mindinkább fokozódó érdeklődéssel vesszük elő olvasókönyvünket és szeretnénk akár egyfolytában végigolvasni. Nagy szó ez ugy-e bár? Az unalmasság, a csömörlés helyett élénk érdeklődést kelteni csak művészi munkával lehet s e két könyvnek ez sikerül, mert a bennök található olvasmányok tartalma és könnyen folyó, élvezetes stílusa nemcsak kedélyképzők és nemesen szórakoztatók, hanem egyúttal a gondolkozás megindítására sőt cselekvésre indításra is alkalmasak. A változatos tartalom bő alkalmat nyújt arra is, hogy ne csak mechanikai olvasási gyakorlatokra használjuk fel az egyes olvasmányokat, hanem ezek közül keressük ki a különböző tanítárgyak szemléltetésére avagy a hangulat felkeltésére szükségeseket.

Mindkét olvasókönyv egészen alkalmazkodik a mai szociális közgondolkodáshoz is és a belőlük kisugárzó szellem észrevélenül megragadja a fogókony gyermeki lelket, mert kézzelfogható példákkal mutatja be a jó Isten, a hazánk, önmagunk és felebarátaink iránti jogokat és kötelességeket. Kiváló tehát mindkét olvasókönyv. A külsejük tetszetős, a nyomásuk tiszta; kár, hogy néhány sajtóhiba található bennök. Az anyag szakszerűen van bennök elrendezve. A kiváló szerzők teljes elismerést és köszönetet érdemelnek sikeres munkájukért. Azt pedig talán mondanom sem kell, hogy ha kártyásaim oly szakértelemmel kezelik e két olvasó könyvet, amint azokat kell: akkor csak ugyan kincsesbányái lesznek ezek a szlv és lélek gazdagodásának V. F.

Lehrbuch der slovakischen Sprache II. rész megjelent. Irta Plicka V. bratislavai áll. polg. isk. tanár. A már kiadott I. rész a most megjelent II. résszel együtt teljes egészet alkot s kiválóan alkalmas arra, hogy belőle a szlovákul tanulni akarók a nyelvet teljesen elsajátítsák. Mindkét rész az iskolák részére a miniszterium által engedélyeztetett. A tanítóság megtalálja bennük az alapot a szlovák nyelv tanításához és tökéletes példákat a szlovák helyesírásra. Kapható minden könyvkereskedésben, esetleg megrendelhető a szerzőnél: Plicka V. tanárnál Bratislava, Novy Svet 375 szám alatt.

A keresztyén hit és a keresztyén élet (az ige az ember életében) református iskoláknak és családoknak. Irta *Pálóczi—Czinko István* református püspök. Ára 4 K. Megrendelhető a szerzőnél Rimaszombatban, aki bérmentesen küldi. Nyomatta Klein Géza könyvnyomdája és könyvkiadó vállalata Rimavská-Sobota 1924.

Törvények és Rendeletek.

A bratislavai iskolai- és népművelődésügyi referátus 1924. évi aug. hó 12-én kelt 4015 prez. számú rendelete a jövedelmi adónak az illetmények számfejtése alkalmával való levonása tárgyában.

A szlovenszkói pénzügyi vezérigazgatóság 1924. évi július hó 15-én 3502. V. számú átirata értelmében a jövedelmi adóra vonatkozó fizetési meghagyások az 1922. és 1923. évre az állami tisztviselőknek már folyó évi július hóban megküldettek vagy legközelebb meg fognak küldetni. Ezen fizetési meghagyásokban előírt adó, amely az 1921. évi III. 16-án kelt 116. számú a Törv. és rend. tárában megjelent törvény értelmében kivettett, a fizetési meghagyás

kézbizletési napjától számított 30 napon belül fizetendő. A Törv. és rend. tárában megjelent 1920. évi március hó 26-án kelt 198. sz. törvény 11. § értelmében azon állami tisztviselő, akire ezen adó már kivétellett, a fizetési meghagyás ellen az illetékes pénzügyigazgatósághoz 30 napon belül felebbezhet ugyan, de ennek a felebbezésnek elhalasztó hatálya nincsen. Azonkívül a Törv. és rend. tárában 1921. évi III. 16. kelt 116. sz. törvény 3 § értelmében azon állami tisztviselőknél, akikre a jövedelmi adó az 1923. évről már kivétellett, 1924. évi július hó elsején esedékes az 1924. évi jövedelmi adó 3/4 része is, még pedig az 1923. évi előírás szerint. A kellő időben be nem fizetett adó után az esedékes napjától kezdődőleg 7% késedelmi kamatot tartozik fizetni.

Miután ezen összegek, amelyeket az állami tisztviselők a fentidézett előírások szerint az 1922., 1923. és 1924. évre jövedelmi adó címén fizetni fognak, tekintélyes összegek lesznek, a pénzügyminisztérium, hogy a tisztviselőknek a jövedelmi adó befizetését a fentidézett évekre megkönnyítse, másrészt, hogy a nevezettek a 7% késedelmi kamatot megtakarítsák, — megengedi, hogy az állami számfeljött hivatalok ügyosztályukhoz tartozó tisztviselőkre az 1922. és 1923. évre esedékes adót 1924. évi október hó 1-étől kezdődőleg 12 havi részletekben a személyi illetményekből vonják le és az illetékes adóhivatalnak ők maguk szolgáltatassák be.

Hogy ezen kedvezményben a középiskolai és tanítóképző intézetek tanárai, a tanfelügyelők, a polgári és elemi iskolák tanítói, óvodák, siketnéma- és vakok intézeteinek tanítói, úgyszintén vezetett iskolák- és intézetek alkalmazottai is részesülhessenek, *akiknek személyi illetményeit az iskola- és népművelődésügyi minisztérium bratislavai referátusának számvevősége számfeljött, a következő intézkedést tettem:*

Ütösitottam a referátus számvevőségét, hogy valamennyi fenti kategóriákba sorozott tisztviselő (állami és nem állami) 1924. számfeljött illetményeiből vonja le az 1922., 1923. és 1924. évre a rájuk eső jövedelmi adót 1/12 részletekben, még pedig 1924. évi október hó 1-jétől kezdődőleg. Miután a számvevőség 1924. évi október 1 én még nem fogja ismerni az egyesek pontos előírásait, azért a levonandó összeget hasonló esetek alapján csak ideiglenesen és megközelítőleg fogja kiszámítani. Végérvényesen csak akkor fogja megállapítani és a levonásterveket elkészíteni, ha jelen rendelet 2. pontja értelmében az egyes tisztviselőktől erre felhatalmazást kap.

2. Az iskola- és népművelődésügyi minisztérium bratislavai referátusának számvevősége a fentemlített tisztviselők közül csak azoknak vonhatja le a jövedelmi adót, akik ezt — *legkésőbbben 1924. évi szeptember hó 30-ig* — kérik. Későbbben beérkezett kérvények elintézetlenül visszaküldetnek a kérvényezőknak. Tanároknak, tanítóknak stb., akik az előírt határidőn belül nem nyújtják be kérvényüket (feltéve tehát, hogy az adólevonást nem kívánják) a jelen rendelet 1. pontja értelmében levont adórészetet a számvevőség az 1924. évi november hóra számfeljött illetmények alkalmával visszafizeti. Azoknak pedig, akik az adólevonás engedélyezése iránt kérvényt benyújtani akarnak, de a fizetési meghagyást kellő időben még nem kapták meg, ajánlom, hogy hivatkozással az 1921. évi III. 16. kelt 116. sz. törvény 3. §-ra, kellő időben kérjék ki az illetékes adóhivatal nyilatkozatát az 1922. és 1923. évre eső adókötelezettségükről. Hangsúlyozom, hogy csak az 1924. évi szeptember hó 30-ig benyújtott kérvények vételnek figyelembe.

3. Hogy a 2. pont alatt említett kérvények alakja egyöntetű legyen, e

célra külön nyomtatványok adtak ki (lásd a mintát), melyeket minden tisztviselő felettes hatóságától még 1924. évi szeptember hó folyamán, két példányban ingyen megkap. A rendszeren kitöltött nyomtatványok egyik példányát közvetlenül (tehát nem hivatalos úton) elküldi az iskola- és népművelődésügyi minisztérium számvevőségének Bratislavába, a hasonló módon kitöltött másik példányra ráírja, hogy »Odpis« (Másolat) s elküldi az illetékes adóhivatalnak a következő megjegyzéssel: »Bernému úradu v N. N. na vedomie na základe vynosu referátu ministerstva školstva a národnej osvety č. 40 5. prea. z 12. VIII. 1924. Sajtátkežú aláírás.« (A-i adóhivatalnak. Tudomásul az iskola és népművelődésügyi minisztérium referátusának 1924. évi VIII. 12. kelt 401. pres. számú rendelete alapján. Sajtátkežú aláírás.) Az adóhivatalt azért kell a kérvény benyújtásáról értesíteni, nehogy az egész adót az adóhivatal bírósági úton behajtsa.

A jövedelmi adó összege a következőképen vezetendő be a kérvénybe:

a) az 1922. és 1923. évre a fizetési meghagyás alapján, b) az 1924. évre az 1923. évi előírás, hozzávéve még ennek az $\frac{1}{4}$ -e (pl. ha az előírás az 1923. évre 800 K-t tett ki, akkor az 1924. évre eső adó nagysága megközelítőleg 1000 K). Aki a fizetendő adó egy részét az adóhivatalnak már saját maga befizette, vagy megfizetni tudja, szintén kérheti a még meg nem fizetett részlet levonását. (Pl. az adóösszeírás az 1922. évre 1200 K-t, az 1923. évre 800 K-t és az 1924. évre 1000 K-t tett ki, de az illető tisztviselő már 1200 K-t befizetett, akkor a kérvénylő a következőképen tölti ki: az 1922. évre, az 1923. évre és az 1924. évre 750 K.)

4. Az iskola- és népművelődésügyi minisztérium referátusának számvevősége minden havi fizetési lapon (platebná listina) valamennyi tisztviselőnél megjegyzi az eszközölt adólevonás összegét.

5. Hogy az iskola- és népművelődésügyi minisztérium a jövedelmi adó ügyében ne legyen fölösleges írással túlhatározva, hangsúlyozom, hogy a) ezen hivatal csak jelen rendelet 2. pontja értelmében kellő időben benyújtott kérvényeket fogad és intéz el, b) a levonások befejezése után (1925. évi október hó 1. után) az esetleges túlfizetések visszafizetése ügyében beadandó esetleges kérvények (pl. a számvevőség 1924 X.—1-jétől 1925 IX.—1-ig összesen többet vont le, mint amennyit kellett volna) — habár ezek tulajdonképen feleslegesek, mert amit a számvevőség valamely tisztviselőtől adó címén levont, azt az illetékes adóhivatalnak tudomásul adja — egyenest az adóhivatalhoz intézendők, hogy a túlfizetést az 1925. évi adó javára számlálja el. Hogy a túlfizetés nagysága tekintetében se zavartassék a referátus, fölösleges kérvényekkel, ajánlom, hogy minden tisztviselő jegyezze fel a kért levonandó összeg, úgyszintén a havi illetmények kifizetése alkalmával eszközölt adólevonások nagyságát.

Minden egyéb kérdészködés, kérvény, valamint a fizetési meghagyás ellen benyújtott fellebbezés, úgyszintén az adóívek másolatának visszaadása ügyében benyújtott kérelem stb. közvetlenül az illetékes adóhivatalnál adandó be. Nehogy az adóhivatal elővigyázatlanságból végrehajtási úton hajtsa be az adót, amelyet az iskola- és népművelődésügyi minisztérium referátusa már levont, ajánlom, hogy mindenki, aki jelen rendelet 2. pontja értelmében kérvényt nyújtott be még annak elküldése előtt szerezzon be a kérvényről hiteles másolatot, hogy azzal félreértés esetén magát igazolni tudja

6. Ha a tisztviselő jelen rendelet 2. pontja értelmében a kérvényben a

fizetendő adónak csak egy részét tünteti fel s a fizetendő adó maradékát az előírt határidőn belül ki nem fizeti, az adóösszelet behajtása az illetékes adóhivatalnak jogában áll. A 7% késedelmi kamat elengedésének előnye csak az iskola- és népművelődésügyi minisztérium referátusának bejelentett adóra vonatkozik.

7. Az 1925. évtől kezdődőleg a fentemlített tisztviselők nagykötelesek a jövedelmi adót a fennálló törvényes előírások értelmében az illetékes adóhivatalnak befizetni a már idézett 1921. évi 116. számú és az 1920. évi 198. számú törvények szerint.

8. Jelen rendelet 2. pontja szerint kiállítandó kérvényekhez a mellékleteket megkapják a) az elemi- és polgári iskolák tanítói, az óvodák tanerői, valamint ezen iskolák egyéb alkalmazottai, az iskolai tanfelügyelők, a tanfelügyelőséghez beosztott tanítók és a tanfelügyelőségek kiegészítő erői az illetékes tanfelügyelőségtől, b) az állami- és államilag szegélyezett középiskolák-, tanítóképző intézetek-, siketnémák- és vakok intézeteinek tanárai, tanítói- valamint ezen intézetek alkalmazottai az illetékes tanfelügyelőség igazgatóságától.

A szükséges nyomtatványokat az igazgatóságok és tanfelügyelőségek — minden külön kérés nélkül — megkapják folyó évi szeptember hó 20-ig és felhivatnak, hogy azokat valamennyi iskolának, intézetnek a tisztviselők száma szerint — akiknek személyi illetményeit az iskola- és népművelődésügyi minisztérium referátusa számfejtli — két-két példányban azonnal küldje meg.

Tanítók stb. a nyomtatványokat reklamálhatják az iskola igazgatójánál és a tanfelügyelőségénél; a tanfelügyelőségek-, középiskolák-, tanítóképző intézetek-, siketnémák- és vakok intézeteinek igazgatói pedig az iskola- és népművelődésügyi minisztérium referátusánál és pedig azonnal, hogy azokat még idejében megkaphassák.

Fordítás.

Melléklet az 1924. évi VIII. 12. kelt
4015 sz. prez. sz. rendelethez.

Gyűjtő-ív a számvetés részére.

Vezeték- és keresztnév
Iskola
Iskolai tanfelügyelőség
Adóhivatal, ahol a jövedelmi adót fizetni kell
Az illetékes pénzügyigazgatóság
Utolsó posta (a kérvényező)

Az iskola- és népművelődésügyi minisztériumnak

Bratislava.

Alulírott kéri az iskola- és népművelődésügyi minisztérium bratislavai referátusát, hogy neki az 1922-, 1923- és az 1924. évre eső jövedelmi adót a személyi illetményekből 1924. évi október 1-jétől 12 havirészletekben vonja le és pedig:

az 1922. évre		K
az 1923. évre		K
az 1924. évre		K
Összesen		K

....., 1924-én.

Névalírás.

Az iskola- és népművelődésügyi minisztérium referátusának 1924. évi július hó 5-én kelt 37271-1924 I. A. számú rendelete a tanfelügyelői havi jelentések benyújtásának eltörlése tárgyában.

Az 1924—25 tanévtől kezdődőleg a tanfelügyelőknek további intézkedésig nem kell az itteni hivatal részére havi jelentést benyújtani. Ezáltal megváltozik az itteni hivatalnak 1922 évi május hó 4.-én kelt 19592-1—2 számú rendelete. (Lásd a Zprávy III. évf. 10. sz. 85. old.) Ennek következtében esznek az iskolaigazgatók által eddig a tanfelügyelőséghez benyújtott havi jelentések is.

Ezen intézkedés célja, hogy a tanfelügyelők jobban tudják magukat a tulajdonképeni pedagogiai munkának szentelni. Ennélfogva gyakrabban látogathatják tankerületük iskoláit s a tanítóssággal együttműködve hatékonyabban közreműködhetnek a szlovenszkói iskolatgy fejlődésében.

Az iskolalátogatásokról szóló jelentések minden hó 10.-én, a végzett inspekciókról szóló áttekintő táblázattal együtt, egy tömegben terjesztetnek fel.

Szerkesztői üzenetek.

Cs. Gy. Egyik hetedik osztályos növendéke fogalmazványát küldötte ba közlés végett. A fogalmazványban az illető tanuló egy iskolai kirándulásról számol be. Elolvastuk a dolgozatot abban a hitben, hogy egy kiváló tehetségű tanuló nem mindennapi fogalmazási készségéről győződünk meg. Azonban, engedje meg, ebbeli várakozásunkat a dolgozat nem elégítette ki s hogy annak bővebb bírálatába bocsátkozunk, tesszük azért, mert úgy véljük, hogy a dolgozat nyomán támadt észrevételeink inkább lehetnek általános érdeklők, mint maga a dolgozat bemutatása. Jelen esetben egy szabad fogalmazást végeztetett növendékeivel s annak tárgyául egy megtelt kirándulást választott, melyről a növendékek rendszerint a legnagyobb kedvvel írnak. Mint tudjuk, a szabad fogalmazás kidolgozásának módját és alakját teljesen a tanuló tetszésére bízuk. Egyéni elgondolás, illetve az áltált események megrögzítése és izléses formába öltöztetése itt a főcél. E tekintetben a beküldött dolgozat jó, de nem tartalmaz rendkívüliséget. A gondolatok könnyen és élénken sorakoznak benne s a gátló okok, melyek a szegényes szókincsből erednének, könnyen győzölnek le. Azonban helytálló »irdi« részleteket, megkapó eredetiségről tanuskodó természeti meglátásokat a dolgozatban nem találunk. Bizonyos, hogy növendékének helyesírási kétélyei nincsenek, ami elsősorban a jó tanításnak tudható be. Ami általában a dolgozatban megnyilvánul, egy hetedik osztályos növendék természetes fejlettségfokának mértékén belül esik s rendkívüli érdeklődésre nem tarthat számot. Meg vagyunk győződve, hogy tanítványai fogalmazó képességének fejlesztésére nagy gondot fordít s abban, mint látjuk, szép eredményeket ér el; éppen azért szivesen vennők, ha módszere tárgyában ismertetést közölne a lap hasábjain.

J. Hv.-né Košice. Közölni fogjuk. — L. W. Senec. Most van bírálat alatt. — M. J. Lekeža. Amint sorát ejthetjük, leközöljük. — Többeknek. Több oldalról történt megkeresésre tudomásul adjuk, hogy a tanító az osztályba

a miniszterium által engedélyezett tankönyvek közül bármelyiket bevezetheti. Ez természetes és magától érthető dolog, amely teljesen a tanítóra tartozik. Viszont a tanítónak számolnia kell az osztály körülményeivel és alaposan meg kell fontolnia, hogy az iskola sajátos viszonyainak melyik engedélyezett tankönyv felel meg legjobban.

Kiadóhivatali üzenetek.

H. J. Nové Zámky, Z. E. Albár, Cz. E. Ipolyság, Sz. G. Érsek-Kéty, K. J. Bratislava, Sz. L. Bogyarét, U. J. Bajánháza a kért számokat újból megküldték H. J. Nové Zámky, V. F. Košice, Sz. H. Nagytödemes a kért lapokat újra elküldték. I. K. Ekecs VII/2-án küldött 40 K-val tagdíja 1924. dec. 31.-ig van rendezve. M. L. Roškovciach, V. E. Tornalja, P. M. Nové-Zámky, Sch. E. Bratislava, N. J. Zseliz. Lapunkat megindítottuk. G. S. Magyarszögyén. Lapunkat bejelentett címére rendszeresen küldtük. Lehet, hogy azok a póstán elvesztek. A kért, hiányzó számokat újból elküldtük. **Többeknek:** Tagdíjbátralékaik iránt érdeklődőkkel közöljük, hogy kéredezésekre a legközelebbi számunkban válaszolunk. A befizetések elkönyvelése most folyik és csak ennek megtörténte után közölhetjük a pontos bátralékokat.

Figyelem! Pártoljuk a keresztény kereskedelmet! Figyelem!

Tisztelettel értesítjük a tanító urakat, hogy az összes Slovenskón megjelent

elemi- és polgári iskolai tankönyvek,

valamint

IRÓSZEREK

legjutányosabb árban nálunk beszerezhetők.

Tanító uraknak 10% árengedményt nyújtunk.

Szives párfogásukat kérjük és vagyunk teljes tisztelettel

SZENT JÓZSEF

könyv- és papírkereskedés

Pozsony-Bratislava, Lőrincikapu-utca 3.

Elbocsájtott tanítónő háztanítói állást vállal. Esetleg kezdő német és francia tanításra vállalkozik kath. családnál. Cim a kiadóban

Vetítőgépekről, továbbá: mes, és humoros vetítőképsorozatokról felolvasószöveggel kérjen árjegyzéket, szélküldés díjmentes Rasovszky Béla Nitra, Župna-u. 12.

Pályázati hirdetés. A kulcsdi ref. elemi népiskolához 6 (hat) hónapi időtartamra helyettes tanítót keresek. Kötelessége az I—VII. o. tanítása és az ismétlőiskola vezetése. Fizetés megegyezés szerint. Megkeresések Hodossy Vince ref. tanítóhoz Kulcsod u. p. Csilizradvány, Bratislava megye küldendő.

Hirdetmény. A damásdi rk. iskolához a jövő tanévre helyettes tanítónő keresetlik. Fizetés megegyezés szerint. Csiffiri Flóris tanító.

Pályázat. A nagykereskényi (Velké Krškany, Ž. XVIII.) r. kat. iskolaszék pályázatot hirdet kántortanítói állomásra f. é. szept. 28.-ig. Lakás, párbér, tűzelőfa, kert, 6 hold föld, fizetés a községtől az államsejellyel. Az állomás f. é. okt. 1.-én elfoglalandó. Magyar nyelv tudása szükséges. A kérvények a rom. kat. plébánia hivatalhoz intézendők Velké Krškanyban. Iskolaszék.

Pályázat a dercsikai (Csallóköz) rk. egy tanerős elemi iskola kántortanítói állására. Javadalom: 2 szoba, konyha, kamra, fakantra, kocsiszín, istálló, sertésól, kert. Évi 250 K fizetés és törvényes államsejely, 2 öl hasábfu, 25 kéve rözse, 8 m. b. és 488 □-öl szántó és rét; 514 □-öl közös legelő haszonélvezete. 25 mérő gabona, stolaris jöv. 250 K. A szántóföldek feles művelésre 19.5 illetve 1926 őszéig kiadva. Tannyelv magyar. Nostr. vizsgázott tanítók pályázhatnak. A kellően felszárell kérvények szeptember 20-ig betérjesztendők az iskolaszékhez. U. p. Cs. Nádasd, vasútállomás Dunaszerdabely (11 km.) Kántorpróba és választás szeptember 25-én, csütörtökön. Dercsikai Iskolaszék.

Pályázat kántori állásra. Az Érsekújvári rk. iskolaszék pályázatot hirdet a megürült rk. kántori állásra. Pályázhatnak rom. kath. vallású, erkölcsös életű, feddhetetlen jellemű, önjogú oly férfiak, akik az álláshoz szükséges szakképzettséggel rendelkeznek. A szakképzettség oklevéllel, vagy szaktbizottság előtti végzett orgonálás és énekléssel igazolandó. Az állás megválasztás után azonnal elfoglalható. Az állás javadalma: 33—284/1200 hold föld haszonélvezete (Jelenleg bérbeadva holdankint 150 kg. búza bérért). Lakás és meckaváltás. (Jelenleg 5000 K-é) és stóla, mely 5—8000 K-ra becsülhető. Kilátása lehet énektanítás és karvezetésért a középiskoláktól s énekkaroktól a megfelelő tiszteletdíjra. A pályázati kérvények megfelelően felszerelve a rk. plébániára küldendők. Pályázati határidő 1.24 szept. 20. Részletes pályázati feltételeket dr. Hangos István ügyvéd válaszbélyeg ellenében küld. Érsekújvár, 1924 aug. 15. Róm. Kath. Iskolaszék.

Pályázati hirdetés. A háji (Áji) rom. kath. kántortanítói állásra pályázatot hirdetek. Tanítás magyar. Amennyiben csak minden harmadik vasárnap van szentmise, tanítónők is pályázhatnak. Javadalom: természetben lakás, pénz, termény s államsejely. Kérvények szept. mber végéig Bencsik Sándor esperes Turňa, zupa Košicka címre küldendők. Állás azonnal elfoglalandó. Választás szeptember 28-én. Személyes megjelenés előnyös, de uti költség nem térítetik meg. Bencsik esperes.

Pályázat a Komárom csicsói (Komáromi tanfelügyelőség és járás) református kántortanítói állásra. Javadalom az egyháztól, melynek fele kántori: 7 magyar hold föld (szántó); 5 hold legelőilleték a közöslélelőben; 24 q. buza; 2 öl puda fa 200 kéve rözse és 509 kor 48 fillér készpénz. Stóla az egyházkerületi megállapítás szerint. Államsegély az állás elfoglalása után kérvényezve lesz. Kötelesség: Az egy tanító iskola összes osztályainak, valamint az ismétlődő tanításán kívül a lelkész helyettesítése az E. T. VI. t. c. 42. §. szerint. Énekkar vezetése, vallásos estélyeken való közre-működés. Pályázati határidő 1924 október 10. Pályázati kérvények a csicsói ref. lelkészi hivatalhoz küldendők. Az állás a megerősítés után azonnal elfoglalandó. Tanítás nyelve magyar. Pályázhatnak nosztrifikációs vizsgával bíró ref. vallású okleveles tanftók. Ref. Presbitérium, mint iskolaszék.

Pályázati hirdetés. Čolovo községben (p. Gemer-Panita, ž. XIX.) pályázat hirdettek rk. kántortanítói állásra okt. 1-ig. Tanítási nyelv magyar. Javada om: lakás, 1607 Ké-ra értékelt helyijárandóság és törvényes államsegély. Személyes bemutatkozás előnyös.

Pályázati hirdetés. A bényi rk. iskolaszék pályázatot hirdet a II. tanító állásra. Javadalom: 2.0 K lakbér az egyháztól. 400 K fizetés az iskolafenntartótól és a törvényes államsegély. Pályázati határidő október 6. d. e. 11 óra.

Pályázati hirdetés. A nemesoroszi ref. kántortanítói állásra pályázat hirdettek. Fizetése 14 Ké, szántóföld 1 kat. hold 9 0 □-öl, rét 681 + 1305 □-öl, buza 7 m. 30 kgr, bor 66 liter, kemény tűzifa 4 m., tandíjkárpótlás államtól 84 Ké. Megfelelő lakás. Kötelessége a mindennapi és ismétlőiskolaok tanítása, kántori teendők végzése, lelkész helyettesítése. Állás azonnal elfoglalandó. Kérvények az Epereshez Alsószecse szept. 20-ig küldendők.

Pályázati hirdetmény. A vékei rk. kántortanítói állásra hirdettek és a Zprávy f. évi 16. számában megjelent pályázat f. évi szept. 30-ig meghosszabbíthatók.

Hirdetmény. A cilicai (Gemer) róm. kath. iskolaszék helyettes kántortanítót keres. Javadalom: 15 öl kert, 10 köböl rozs, 14 méter tűzifa, 40 Ké készpénz és államsegély. Nők is pályázhatnak. Határidő szept. 25. Állás okt. 1-én elfoglalandó.

Templom-organák, Harmoniumok, Cottage-féle nyomó és szívószervezettel Pianó és Pianinókat

szállít az 1869-ben alapított gyár.

J. Tuček Kuttenberg (Csehország) cég.

Alapítás óta szállított: 287 organát, 7300 harmoniumot. Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve. Különlegességek: Orchester harmoniumok, nyomószervezettel és Percussion nélkül. Összerakható és hordozható harmoniumok.

Kurínský-Osztényi-féle ABC és olvasókönyv

a magyar tannyelvű népiskolák számára még 1923-ban engedélyezve volt. Kiadta a prahai államnyomda, mint hivatalos kiadvány, minden könyvkereskedésben kapható. Keménykötésű, tisztanyomású, papírra elsőrendű. Tessék kérni mutatványpéldányt. A kiadóval kötött szerződés értelmében a kinyomott példányok 25%-a a szegény tanulóknak van fentartva. — A hozzávaló

fali olvasótáblák október 1-re megjelennek,

mely iránt sziveskedjenek a farkasdi ref. iskola igazgatóságához fordulni z. XV. Szerzők a M. T. egyesületének segélyalapja javára tekintélyes % ot felajánlottak.

JASCHKÓ GÉZA

könyv és papirkereskedése, írószerraktára

Kassa-Košice, Fő-utca 63. sz.

Tanító uraknak és iskoláknak engedmény!

Stankovič: Irodalmi szlovák nyelvtanító Ké 5.30

Bauer-Novák: Csehszlovák állampolgárság, községi illetőség, opció és csszl. állam polgárság elismerése Ké 40.—

ISKOLASZEREK,

úrkák, füzetek, írószerek a legjobb minőségben és olcsó áron

Ifjúsági iratok nagy választékban.

Szép könyvek, meséskönyvek, mindennemű tankönyvek.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.
A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banal Tóth Pál.**
Társszerkesztő: **Vaszkó Imre.**

TARTALOM:

Vezércikk:

Különválás 501 oldal.

Váry Endre:

Tapasztalataim az állampol-
gári neveléstan tanításánál 503 oldal.

Dr. Kenessey Kálmán:

Élet a világegyetemben (folyt.
és vége) 509 oldal.

J. Hvozdkíné-Huzella Erzsébet:

Dilettantizmus a nevelésben 514 oldal.

Egyesületi élet 516 oldal.

Szemle 518 oldal.

Szerkesztői üzenetek.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hirdetések.

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola, { Komárno
Kiadóhivatal: Községi elemi iskola, { (Komárom)

HUSZÁR ISTVÁN

KÖNYV-, PAPIR- ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉSE
KÖNYVNYOMDÁJA ÉS KÖNYVKÖTÉSZE

— NITRA —

Az összes engedélyezett szlovák és magyar nyelvű
tankönyvek, segédkönyvek és térképek
állandó raktára.

|| Ijúsági és községi könyv-
|| táruk szállítása!

Természettani és természet-
rajzi képek és tanszerek!

Iskolai szerek, füzetek, írő-
szerek stb. a legjobb mi-
nőségben és olcsó áron.

Zongora, harmonium, hege-
dűiskolák, orgonahangje-
gyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által ki-
adott iskolai nyomtatványok
raktára.

Nevelő kézimunkához szük-
séges anyagok, segédesz-
közök és kézikönyvek.

|| Könyvnyomdai és könyvkö-
|| tőmunkák csinos kivitelben.

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banaí Tóth Pál.**

Társszerkesztő: **Vankó Imre.**

Különválás

gondolata ütötte fel fejét vidéki kartársaink egyik csoportja körében s habár a gondolat ma még csupán a „felmerült eszmék” sorában foglal helyet, mindazonáltal foglalkozunk vele, mint olyan lünett, mely a tanítói egység bomlasztó csiráját s a köztársasági magyar tanerők kiépített szervezete szétmálásának gondolatát is magán viseli.

Arról van szó, hogy az illető tanítólársaink szükségességnek látják a felekezeti tanítók — jelen esetben a kath. tanítók — egyházi alapon való szervezkedését. Nem ismerjük kartársaink indító okait, amelyek alapján ezt a szervezkedést szükségesnek látják, de logikailag véve azt kell látnunk, hogy Egyesületünkkel megelégedve nincsenek s ahhoz fűződő törekvéseiket nem látják keresztülvihetőeknek, mert, ha az ellenkezője állana, úgy nem látnák szükségét annak, hogy országos Egyesületünket otthagyják s egyesülésüket új alapra helyezték.

Országos Egyesületünk megalakítását a szükségszerűség hozta létre. Azok, akik annak megalakítása körül tevékenykedtek, attól a racionális felfogástól voltak áthatva, hogy a magyar tanerőket egy láborba kell gyűjteni, mert a felismert közös érdekeinkért folyó harcunkban egyedül a kartársi szolidaritás és az egyesült erők alapján kifejtendő együttműködés vezethet sikerre. Éppen ezért a szervezés arra törekedett, hogy a magyar tanerők közt a különféle alapon létezett egyesületeket, mint az egy társadalmi osztály keretén belül széthullott erőegységeket, összegyűjtse s olyan erőt alkosson, mely képes azokat az erkölcsi és gazdasági célokat elérni, melyek a széttagoltság közepette el nem érhetőek. A szervezkedésnek az adott helyzetben való ilyenén megítélése a kulturális és gazdasági helyzetben elfoglalt pozícióknak látószöge alatt tisztán felismertté lett s e felismerés nyomán ez

az országos szervezet mint következetesen elhatározott lépés vált szükségessé,

Ebben az országos szervezetben egységesnek érezzük magunkat a magyar kultúra ápolása és fejlesztése tekintetében, amely feladatot elsőnek illesztettük be munkásságunk programjába. Ebben egységeseknek kell lennünk, éppen úgy, mint abban a küzdelemben is, melyet a fizetés- és nyugdíjtörvény egyenlő kiterjesztéseért folytatunk, Egyesült erővel vállalkozhatunk arra a humánus feladatra is, hogy özvegyeink és árváink siralmas helyzetén az országos segélyalap létesítésével segítsünk. E közös munkára való társulásunk egyesítette az itt élő magyar tanítók valamennyijét, hogy a szövetségben rejlő erkölcsi erőnek a tanítóság egyetemességére szolgáló jótékony hatását biztosítsuk. Bárha az iskolafentartók szerint szét is vagyunk tagolva, de a felismert közös érdekeink szolgálatában egységeseknek kell lennünk, mert ebben a magunk választott úton a magunk eszközeivel és a magunk erejére támaszkodva vetettük meg egyesülésünk alapját, mi, akik egyek vagyunk a munkában, a szenvedésben, a küzdelmekben.

Országos egyesületünk keretében helyet foglalhatott minden felekezeti tanító, mert az a tanító, amely a vallás-erkölcsi nevelést tűzte ki vezérelvéül, az Ált. Magyar Tanítóegyesületben nemhogy ellenséget nem, de egyenesen támogatót nyert. Az Egyesület alapszabályaiban lefektetett elve a vallás-erkölcsi alapon való nevelés, mely tényével az Egyesület jövő munkásságának utjelző tábláit rakta le, mely megjelölt utról eddigi tevékenységével a legkevesebbet sem tér le, sőt féltékenyen őrködött annak betartásán és következetesen állja ma is azt, amit abban ígért. Az országos Egyesület keretében nem is folytathat és eddig sem folytatott senki sem oly ténykedést, amely a vallás-erkölcsi nevelés ellen irányult volna, mert ilyen munkát az egyesületi alapszabályok egyszerűen kizárnak.

Ha mindezek mellett akad felekezeti tanítós, aki köztünk nem találja meg a helyét, vagy akit új keretek közé juttatni óhajtanak, az kevésbé tudja felismerni közös érdekeink egyetemes szolgálatát s talán inkább az egyéni ambíciók felé törekszik s esetleg oly akcióterre lép, melynek tereuma ma még beláthatatlan.

Egyesületünk belső élete és egész menete nyitottan áll

tanító társaink előtt s az ezekre vonatkozó szabad véleménynyilvánításnak sohasem voltunk elnyomói, sőt szívesen vesszünk erre vonatkozólag minden olyan tárgyilagos bírálatot, mely az egyesületi élet tökéletesebbé és eredményesebbé tételére irányul. Ha a kivátságra okot adó körülmények az Egyesület belső életéből fakadtak, úgy szeretnők, ha ezekre az okokra rámutatnának az okulás általánossága szempontjából is. Ha pedig a kiválás az egyesületi élet keretein kívül álló erők ráhatásának következménye, úgy lássák be kartársaink, hogy kívül álló célok szolgálatába akarnak állani akkor, amikor még a magunk céljait sem valósítottuk meg s így saját érdekszolgálatuktól vonják el magukat.

Az önmagunkat becsmérő kishitűségből eredő széthúzás és egységünk közé törő beékelésekkel szemben azonban acélosan ellenállóvá keményül az egymásra utaltak meggyőződéses akarateréje, mely a helyes belátásra fogja nyitni a kételkedők szeméit, akik ráeszmélnék majd arra, hogy a közös érdekeink védelmének és elérendő egyetemes céljainknak az a mindnyájunkat egybegyűjtő szervezkedési forma felel meg legjobban, melyet a Szlovenszkoí Általános Magyar Tanító Egyesület képvisel.

Tapasztalataim az állampolgári neveléstan tanításánál.

A tanév befejezésével nagyon időszerű témául kínálkozik az egyes tantárgyak, főleg az újonnan bevezetett tantárgyak tanításában elért eredmények, a haladási lehetőségek megfigyelése, a kivitelben mu atkozó nehézségek megbeszélése, esetleg azok kiküszöböléséle irányuló eljárások ismertetése. Mostani értekezésem tárgyául az állampolgári neveléstan tanítását választottam. E tárgy tananyaga három részre oszlik a nálunk most szervezett nyolc osztályu népiskola alsó, középső és felső tagozata szerint. Amennyiben az elmúlt tanév folyamán községem iskoláinak kapcsolata folytán csak a középső és felső csoport oktatására volt alkalmam, azért csupán e két csoport — illetőleg egyelőre a középső tagozat — anyagának feldolgozásáról szólok.

Az állampolgári neveléstan, mint tantárgy, némely oldalról bizonyos kicsinyléssel fogadtatott, mert egyesek felfogása szerint az erkölcs csakis a vallásból sarjadzhatik és erkölcsöt hirdetni a

vallással való kapcsolat nélkül képtelenség. Ez a megállapítás ugyan nagyon szomorú színben tűnteti fel a letűnt jó idők valóságát, amikor a hatalom a valláserkölcsvilága mellett csinált az emberiség nagy részéből emberszámba nem vett rabszoldomeget. Ma sem tudom megérteni, hogyan tudott fennállni a valláserkölcsvilága mellett az igazságszolgáltatásnak olyan neme, melyet a mai újkori, pogánynak, vallástalannak bélyegzett kor embere mintegy a képzelőtehetség torzálmainak tekint csupán és szinte képtelenségnek tekinti azt, hogy a valláserkölcsvel teljesen átitatott keblű bírák képesek voltak kihallgatásukat a vizsgálat alatt levő terhelték kínhörgései között lefolytatni.

Szükséges, nagyon szükséges, hogy az emberi erkölcs, az emberszeretet gondolata vallással karöltve és vallási vonatkozásokon kívül is folyton-folyvást csepegtetve, plántálva legyen az emberek, főképp a még fogékonyabb tanulóifjúság zsenge lelkébe, hogy felnövéni, legyen ne vallások szentje, hanem legyen ember-séges ember, aki felebarátja közt, szenvedéseiben tudjon fájdalmat, részvétet érezni. Legyen ember-séges ember, akit ne választásnak el embertársaitól a vallások szertartásai, ne távolítsanak el a zengő emberi beszédnek másféle kiejtési módjai, hanem tekintse magát és szenvedő felebarátját is egy nagy emberi közösség tagjával. E tekintetben az új tárgy bevezetését csak üdvözölni lehet. Bár csak a gyakorlati kivétel arányban állna azokkal a szép célokkal melyek e tárggyal vonatkozásban vannak.

Tulajdonképpen nem is erkölcsön e tárgy a szó teljes értelmében, mert a szorosán vett erkölcsi vonatkozások csak helyenként domborodnak ki határozottabban s a legnagyobb elfogultsággal sem lehetne állítani azoknak a valláserkölcsvel való ellenkezését. Az úgynevezett polgári erkölcsön tananyagát vizsgálva, azonnal kész a megállapítás, hogy e tárgynak az erkölcsi vonatkozások mellett, amely vonatkozások nem annyira az Isten iránti kötelességeinket tárják elénk, hanem meghagyva azokat a vallásoktatásnak, inkább a magunk és embertársaink irántiakkal foglalkoznak — ezek mellett főleg kidomborodnak az illemtani, egészség-tani és jó böven az alkotmánytani vonatkozások.

Ami e tárgynak szorosán vett oktatási módját illeti, e tekintetben — eddig szerzett tapasztalataim alapján — a nézetek meglehetősen eltérők. Egyes kollegák úgy gondolkoznak, hogy amennyiben itt az erkölcsi élet fejlesztéséről és mélyítéséről van szó, nem kezelhető ez a tárgy egyéb tantárgyak módjára, amelyeknél tanítunk, előadunk, az eredményt begyakoroljuk és számon

kérjük; hanem a lelki ráhatásokra törekedjünk csupán s elégedjünk meg az erkölcsi fogalmak felébredésével, amelyeket előadásunkkal elérnünk sikerült. Én nem osztom e nézetet teljesen s az a felfogásom, hogy igenis előadásunk velejét foglaljuk össze s ez fogja képezni annak mintegy szilárd vázát, amelyet a gyermeki felfogóképességnek megfelelőleg öntünk alkalmas kérdések és feleletekbe. Ezt annál inkább is meg kell tennünk s tárgyunkat tételtől-tételre ki kell dolgoznunk, amennyiben e tárgy korántsem erkölcsi vonatkozású dolgokból áll csupán, hanem mint előbb említettem, bőven vannak benne egészség- és alkotmánytani vonatkozások, amelyek ha kellőképp begyakorolva nem lesznek, kútba esett összes fáradságunk. Én a II., III csoport tananyagát — Wasserbauer-féle tanmenet alapján — főcímek szerint csoportosítva feldolgoztam, a begyakorláshoz alkalmas kérdés és felelet formájába öntöttem. E kidolgozást természetesen még nem tekintem tökéletesnek és véglegesnek, hanem a tapasztalatok felhasználásával módosítok rajta. E rendszerezés és feldolgozás mellett mondhatom, hogy kezdetnek nagyon tűrhető eredményt sikerült elérnem.

A II. csoport anyagát a következő főcímek alatt csoportosítottam: I. Szülőföld, nemzet és haza. Itt a társadalmi alakulatokat beszéljük meg a gyermekekkel, kiterjeszkedve a család, község, állam, társadalom fogalmára. Hazaszeretel, közreműködés a haza felvirágoztatásában, művelődés, szorgalmas munka, takarékoság, a nemzet és nemzetiség fogalma. a különböző nyelvű népek egymás iránti szeretele, más népek megbecsülése, a nemzet szabadsága azok a fogalmak, amelyek e cím alatt csoportosítva vannak. Hogy a begyakorlást és ismétlést magamnak is, tanítványaimnak is teljesen megkönnyítsem, a következő kérdéseket teszem fel: 1. Az emberek magánosan élnek-e? f. nem magánosan, hanem társaságban. 2. Milyen lény tehát az ember? f. társas lény. 3. Az emberek nagy társaságát hogy nevezzük? f. társadalomnak. 4. Melyik a legkisebb emberi társaság? f. a család. Itt azután kiterjeszkedünk a család tagjaira, azoknak viszonyára, a gyermekek kötelességeire szüleik és testvéreik iránt. Egy-két idevágó alkalmas verset betanítunk, példázatot, történeteket elmondunk s azt a gyermekekkel is elmondatjuk s az egyes erkölcsi fogalmakat ilyképen szemléltetjük s tesszük azokat megérthetővé és vonzóvá. 5. Sok családból álló nagyobb társaságnak mi a neve? f. község. 6. A község felnőtt lakosait, hogy nevezzük? f. polgároknak. 7. Miket létesítenek a község polgárai közös erővel? f. iskolákat, kórháza-

- kat, utakat, hidakat építenek és tartanak fenn. Itt megemlíthetjük a községi vagyon megkímélését és a község jó hírnevének fentartását. 8. Mit alkotnak azok az emberek, akik egy nagy területen közös főhatalom és közös törvények alatt élnek? f. államot alkotnak. 9. Melyik államnak vagyunk mi a polgárai? f. Csl. államnak. 10. Hogy nevezzük azon országot, amelynek polgárai vagyunk? f. hazánknak nevezzük. 11. Mi a kötelességünk hazánk iránt? f. hazánkat szeretni és védeni tartozunk. 12. Mi által mutatjuk meg hazaszeretetünket? f. ha a hazának becsületes, munkás polgárai vagyunk, a hazai készítményeket pártoljuk és a haza javáért vagyonunkból is szívesen áldozunk. 13. Mit ad nekünk a haza? f. törvényeivel megvéd minket és tisztességes megélhetésünket előmozdítja. 14. Hogy lesz a haza boldog és virágzó? f. ha polgárai műveltek, szorgalmasak és takarékosak. 15. Miért kell szorgalmasaknak és takarékosaknak lennünk? f. hogy tisztességes megélhetésünket biztosítsuk és a jövőre is teheszünk félre valamit. 16. Mely állatok szolgálhatnak nekünk mintaképpül a szorgalomban és takarékoságban? f. a hangyák és a méhek. E két szép erény szemléltetésére alkalmas verseket és meséket mondunk el. Pl. A tücsök és a hangya. A méh és a tücsök. Az elmondott történeteket, meséket, verseket gyakran feleleventítjük, nehogy feledésbe merüljenek. 17. Szerencsétlenségbe jutott embertársainkkal szemben mit kell tennünk? f. őket nyomorúságukban segíteni tartozunk. Nagyon alkalmas történetké helyen a „Cipók“ meséje, mely a régi olvasókönyvek csaknem mindenikében megvolt. Ebből megtanulja a gyermek a legelvontabb erkölcsi fogalmakat, mint pl. a részvét, könyörtületesség, tolakodás, szerénység, hála, háttalanság. 18. A mi községünk lakosai hogyan beszélnek? f. magyarul. 19. A mi államunkban mindenütt magyarul beszélnek? f. nem. 20. Milyen nyelvű lakosai vannak a Csl. államnak? f. cseh, szlovák stb. 21. Azok a polgárok, akik egy nyelven beszélnek, mit képeznek? f. a többségben levők nemzetet, a kisebbségben lévők pedig nemzetiséget képeznek. 22. Csl. államban mi a hivatalos nyelv? f. a cseh és szlovák. 23. Miért jó, ha több nyelven tudunk beszélni? f. mert úgy más országokban könnyebben boldogulunk. 24. Hogyan kell az egy államban lakó nemzetiségeknek egymással élniük? f. testvéri szeretetben és békességben. 25. Milyen a Csl. állam címere? 26. Milyen a Csl. lobogó?
27. Miket alapítanak a polgárok, hogy tudásukat és haladásukat előmozdítsák? f. egyesületeket. 28. Milyen egyesületek vannak? f. vannak közművelődési, gazdasági és jólékonysági egye-

sületek. 29. Melyek a közművelődési egyesületek? f. az ifjúsági egyesületek, olvasó- és dalkörök. 30. Mik tartoznak a gazdasági egyesületek közé? f. a szövetkezetek, amelyek tagjaikat takarékosságra szoktatták. 31. Melyek a jótékonyági egyesületek? f. legnagyobb a ésl. vöröskereszt egyesület, amely betegek ápolásával, szegénysorsú tanulók segélyezésével tesz sok jót a társadalomnak. 32. Milyen jótékonyági egyesületek vannak még? f. vannak még árvákat, nyomorgókat és elhagyottakat gondozó egyesületek és intézetek is. 33. Milyen egyesületet alapíthatnak a népiskolai tanulók? f. iskolai takarékpénztár. 34. Mi egy nemzetnek legfőbb kincse? f. a szabadsága. 35. Mit értünk a nemzet szabadsága alatt? f. ha nincsen más nemzet hatalma alatt, hanem tetszése szerint rendezheti állami ügyeit. 36. Kik ellen kellett a csehszlovákoknak küzdeni szabadságukért? f. a Habsburg család ellen, akik teljesen önkényesen uralkodtak népeik felett.

37. Mikor ünnepli a csehszlovák nemzet felszabadulását? f. október 28 án.

Ezekben az I. szakasz feldolgozásának összefoglaló vázlatát állítottam a kartársak szemei elé, a többieknél csak rövid áttekintést nyújtok, nehogy visszaeljek a türelemmel.

A II. szakasz az egészség címet viseli. Az egészség nagy fontosságát és becstét tanulja a gyermek megismerni. Kiterjeszkedünk a testedzésre, a test egészségének, frissességének kihatására, a lélekre, a tisztaság fontosságára mind egészségi, mind esztétikai szempontból. Rámutatunk az egészséget károsan befolyásoló dolgokra, meghűlésekre, szeszes italokra és rendszeren túl menő munkára. Kiterjeszkedünk a ragályos betegségekre, azok okozóira a bacillusokra és az ellenük való védekezésre.

A III. szakasz a magaviseletről szól és az illedelmes viselkedésről, a tanuló jó és elkerülendő rossz tulajdonságairól kap a gyermek oktatást

A IV. szakasz a társadalomról és a társadalmat emelő és fenntartó munkáról tartalmaz hasznos tudnivalókat. A munka és a munkás megbecsülése és értékelése, itt a főcél. Ez a rész különös figyelmet érdemel. A társadalomban beteges áramlatok folynak, az urhatnáság, a munkától való iszonyodás, a könnyű, dologtalan életmód utáni vágyakozás, valamint a kérgeskezü munkásember lenézése nagyon is mindennapi jelenségek. A munkáról szóló szép közmondások tulajdonképpen csak mint frázisok szerepelnek a legtöbb ember ajkán. Oda kell hatni, hogy azok komoly valóságok legyenek.

Az V. szakaszban a műveltséget tárgyaljuk. Rámutatunk annak előnyeire, hasznára, felemelő hatására, valamint az azt nyújtó forrásokra. Iskolák, könyvek, hírlapok, színházak, muzeumok, valamint a vallás méltatása a művelődés és erkölcsös élet szempontjából képezik itt feladatunkat.

A VI. szakasz a természet címet viseli. E fész nagyon alkalmas témául szolgál arra, hogy a gyermeki lélekbe beleöntsük a természet szeretetét. Ezt persze nem szükséges fellengzős és a gyermek előtt érthetetlen frázisokkal tennünk. Elég, ha rámutatunk arra, hogy milyen különbség van két háztájék között, melyek közül az egyiknek környéke kopár, a másik pedig fákkal, bokrokkal be van ültetve, belül és kívül virágokkal van ékesítve. Mily örvendetes az egyiknek s mily nyomasztó, lehangelő a másiknak látása. Rámutatunk e helyütt a növények kimélésére, a madarak hasznára és védelmére, a természet szépségeinek megnyugtató, vigasztaló hatására az emberi lélekre.

A VII. szakasz teljesen alkotmánytani jellegű, amennyiben a község, járás és megye fogalmát tárgyalja körülbelül olyan terjedelemben mint az ezelőtt a 3. osztályban volt szokásban.

A VIII. rész a kataszteri térképről, birtokfvről, telekkönyvről, birtokvételetről és eladásról. E résznél nem hallgathatom el azon véleményemet, hogy ezeket kár volt felvenni a IV., V. osztály anyagába, mert egy 10 éves gyermeknek magas dolgok ezek még nagyon.

A IX. rész anyagáról ugyanezt mondhatom. Ebben a községi önkormányzatról van szó, képviselőtestület, elöljáróság, választójog, illetőség, anyakönyv jönnek itt elő, amik ezelőtt a VI. osztály alkotmánytani anyagát képezték.

A X. szakasz az adókkal foglalkozik. Állami kiadások, bevételek, egyenes adó, fogyasztási adó, községi, megyei póttadó elég száraz dolgok a IV. osztályban, ezek is koraiak még itt.

A XI. rész a járásról, annak igazgatásáról, a közbiztonságról, annak fenntartó közegeiről és az igazságszolgáltatásról tárgyal. Ezt még valahogy megőrzi a kis tanuló agya, főképp ha az előadási mód a gyermeki észjáráshoz le tud ereszkedni.

A végső XII. részben megismerkedik a gyermek a régi közlekedési és szállítási viszonyokkal, valamint a mostaniakkal s belátására jut az emberi elme nagyszerű műveinek és az emberi haladásnak. Ha kedvvel, ambícióval kezeljük e tárgyat, a gyermek sok hasznos dolgot tanul meg e beszélgetésekből. Mint rámutattam, vannak benne olyan dolgok, amiket még koraiaknak lehet tartani:

a népiskola középső tagozatában. Az idő és a gyakorlat minden-
esetre sok érdekes tapasztalatra vezet bennünket, ép azért foglal-
kozunk szeretettel e tárggyal és közöljük értekezleteinken és ked-
ves lapunkban egymással megfigyeléseinket. A felső tagozat tan-
anyagának feldolgozásáról más alkalommal szölok.

Váry Endre.

Élet a Világegyetemben.

(Folyt. és vége.)

A Mars ismeretének legújabb kutatója, *Lowell*, annyiban ha-
iadt csak, hogy az eddig „*Lacus*“-oknak (tengereknek) nevezett
részeket „*Lucus*“-oknak (oázisoknak) nevezi, mert sötétebb színe-
zésük zöldes növényzet vegetációját jelezné. De ezt megdönti a
Mars hőmérsékletének legújabb ismerete, amely szerint a *Marson*
csak jég lehet, habár előbb *Arrheniusszal* végzett számításunk
 $+10^{\circ}$ közép hőmérsékletet adott. A jég felszíne érdes, tükröz-
dése nincsen, mert a Nap besugárzása változó és így változóan
olvasztja fel a jég felszint, de ezeket kiegyenlítő, kisimító lecsapó-
dás, légköri eső, majdnem egyáltalán nincsen. A csatornákat *Chol-
noky* jégrepedéseknek gondolja és ezt a fellevését megerősíti a
csatornák megkettőződése, mint az egyik legmisztikusabb tünemény
a *Mars* felületén. *Cholnoky* a Balaton jegén észlelte, hogy a régibb,
öregebb jég levegővel telve világosabb lesz, mikor kissé olvadva
„gyertyásodik“ az. Ha aztán újra összefagy a jég, a repedések
— „rianások“ mentén — feketén látszanak, mert a repedésekbe
levegő nélküli tiszta jég fagy be. Ha aztán nagyon erős fény van
a fekete repedések kettőzöttén látszanak, ugyanis az egyik árnyék
a jégen, a másik a víz felszín tükröződésében látszik.

És *Cholnoky*nak ez a fellevése igen kedvező a csatorna
magyarázatra, sokkal inkább, mint az, hogy a *Mars* felületét sárga
és narancsszínű *chlorofillumos alga* növényzet takarja, amely adja
a Mars-nak ma is meg nem magyarázott vöröses, sárga színét.
Az alga takaró szárazföldnek látszik, míg a csatornák benne a
tengeráramlatokkal megzavart, megszakított, félresodort alga takaró
helyeit mutatnák.

A *Mars* nak sarkai körül fehér, igen erős fényű süveg van,
amely vagy hősüveg, vagy lecsapódott szén-sav, vagy felhőzet.
Spektroskopos megfigyelések ez utóbbit mutatják. Ez a „sarki
-süveg“ évszakonként változik. A *Mars*-nak a tengelye az eklipt-

likára 65° szög alatt hajlik (a hajlás tehát $1\frac{1}{2}^\circ$ -al nagyobb, mint a Földé) é. így évszakok fejlődtek ki rajta. A *Mars* napkörüli keringése 668 nap s ebből a tavaszra jut 191, nyárra 181, őszre 149 és a télre 147 nap. Az évszakoknak illetően való eloszlása nyújt némi lámpontot arra, hogy talán mégis egyes helyein a *Mars*-nak van valamelyes vegetációja, de a légkörének sűrűségéig annyira kicsiny, hogy a szilárd felülete veri vissza a napsugarakat.

A *Mars*-on a csatornákon kívül változó alakú és nagyságú felületi foltokat és kisebb, rövidéletű, fekele, vagy fényes foltocskákat is lehet észlelni; hogy mik ezek, hiu találgatásokon kívül semmi pozitívet sem mondhatunk róla.

Hogy ezeket a felületi változásokat, szabályszerű, többé-kevésbé állandó foltokat és különösen a csatornahálózatot eszes, mérnöki tudással bíró, magasabb szellemi életet élő *Mars* lakók hozták, illetve hozzák létre, kedvenc gondolata a csillagászoknak, természetbölcseleknek, de még inkább a nagy képzelőtehetséggel megáldott laikus közönségnek. *Hallei* szerint, aki szintén ugylát-szik a lélekzándorlás híve: „A felmagasztosult szellemek a csillagokat birják hazájokul s mialatt itt a tökéletlenség uralkodik, ott fent az erény a legnagyobb ur“. És mivel csillagfizikai szempontból és bolygóörténeti szempontból a *Mars* öregebb és fejlettebb, következik, hogy a rajta élő lények is ugy testileg, mint szellemileg fejlettebbek, mint a mi szegény, fiatal kis sárteknénk. Szóval az „erény a legfőbb ur“. Ugy lászik *Hallei* csillagásznk nagyon vágyott az „erény“ után.

A *Mars*-nak vörös fénye volt talán végzete, mert a legősibb felfogástól a mai napig, — mert hiszen az asztrológia a dekadens, intellektüel hisztériás kulturembernek ma ismét kell — mindig ugy szerepelt, mint az embernek ellensége, minden civakodásnak okozója, minden erőszaknak és háborunak pártfogó csillagzata. Az emberi test részei közül a bal fül és az epe tartozik uralma alá, a növények közül az ártalmas növények és mérges dudvák, mint a dohány, tea, rebarbara, alvé, koriandrum, gentiana etc. az állatok közül a darazsak, szunyogok, egér, mérgeskigyók, macskák, leopárdok, oroszánok etc., az ásványok közül: a vas, mágnesvas; gyémánt, jaspis és rubin a drágakövek közül kabellás jelei a „ról“ fényű *Mars*-nak.

A *Mars* fennhatósága alá tartoznak: a gyárak, gépek, ipari termékek, kaszárnyák, börtönök, a sivalagok és egészségtelen tájékok. A *Mars* konjunkturájában születnek a vöröshajú emberek, forró, vérszomjas tekintettel s a gyermekekre ártalmasak, a nők:

veszekedők, gyermektől iszonyodók. A *Mars* befolyása alatt van minden olyan foglalkozás, amely vérrel, vassal, fegyverrel és tüzzel dolgozik; így a katonáskodás, vadászás, sebészet, kovácsmesterség, vegyészkedés, pirotechnikusság, sőt a szakácsokat és szakácsnőket is ideszámították a csillagjósok, asztrológusok. — (A felsorolásból láthatják t. olvasóim, hogy az adatokat egy *modern asztrológiából* is tam ki, mert gyári üzem, ipari gépek is szerepelnek. 1910 ben egy öt kötetes „Astrologische Bibliothek“ indult meg Leipzigben Hugo Volrath kiadásában a „theosofusok szektája“ számára. A szellemi fejlődésben is van atavizmus, visszatlés.)

Nosl ezután a kis kitérés után térjünk vissza a Világmindenség életproblémájához. Arról, amit rövidesen és vázlatosan elmondottam a Marsról való ismereteinkről, igazán nem mondhatnánk ma azt, amit *Flammariion* irt, hogy jól ismerjük, részben jobban, mint a Földet, a *Marsot*. És ebből a vázlatból meg is láthatjuk azt, hogy igen kevés támaszpontunk van arra, hogy a Marson földi élethez hasonló életet supponáljunk. Tagadni nincs jogunk és okunk, de állítani talán még kevesebb!

Mi életet mást, mint amilyen a Földünkön van, elképzelni nem tudunk s a *Wells* által leírt *Marlakók* elrajzolt karikatúrái az ő ideális embereinek. Akinek az evés az istene itt e Földön, az a Marlakót úgy képzeli, hogy egy nagy gyomorból áll az egész lény s mindent csak eszik, ami gurmanderiáját kikéjelegtetli, de környezetében nincs is más, mint nyenc falatokkal telt éléskamrák. *Nitsche* követői bizton Marlakókban látják az „Übermenschet“, ahol a szellem túltengése levegőben lebegő hólyagokká degenerálja a porhüvelyt s a theozophusok „lélek-plasmája“ bizton a Mars felületén tanyázik kocsonyás tunyaságában.

Ha elfogadjuk *Arrhenius panspermia* elméletét, mely szerint a Világmindenségben a fénysugár úlján, a fénynyomás hatására életcsírák száguldanak s életet hoznak létre, ha oly égitestekre jutnak, melyen az életre kedvező körülményeket találnak, elgondolhatjuk, hogy vannak étellel ellepett égitestek is. De igen kicsiny a valószínűség arra, hogy azok az élőlények a földiekhez hasonlóak lennének. Hiszen itt a mi Földünkön is hányféle alakban jelentkezik az élet s az élő szervezetek életműködésüket tekintve, azonnal két részre is oszthatók: növényekre és állatokra. Ugyanabba a fajba, osztályba, családba tartozó élőlények is mennyiben különböznek egymástól. Sőt teljes joggal mondhatjuk, hogy minden individium egy különálló élő világ. Egyenlőség éppúgy nincs az élő világban, mint az emberi társadalomban és nem is lehet soha. Szép utópia az egyen-

lőség, de az egyed és a faj kihalásához vezetne. Mi lenne, ha csak a szerelemben is megszűnnék a „kinek a pap, kinek a papné” elve. Nem lenne vágy, nem lenne kívánság! Ha a világmindenségben előállana az az állapot, hogy minden egyenlő hőmérsékletű lenne, megszűnnék a világmindenség élete, dinamikája. Az egyenlőség az emberi társadalomban megszüntetné az eszméket, vágyakat, szerelmeket, ambíciókat s megszűnnék az individuumok életével együtt az egész faj élete, az individuális különbségből előálló dyamika, élet és szelleműktetés. Nos! naivitás minden olyan feltevés, hogy az égitesteken emberi lények vannak, amelyeknek szellemi alkata hasonló és azonos a mienkkel. Ezért nevetséges minden olyan kísérlet, hogy érintkezésbe lépünk valamely égitest lakóival.

Egy balga bölcs azt ajánlotta, hogy a Föld valamelyik nagyobb síkságán az élénk sárgaszínű repcével ültessünk be egy derékszögű háromszöget. Ezt a Mars lakók — kik olyan szabályos és sok száz, sőt ezer km. hosszú csatornákat csinálnak — meglátják, észreveszik teleszkopjaik segítségével. A következő tenyészeti időben a háromszög befogóira és átfogójára ültessünk négyzet alakú táblákat, amiből a mars-lakók megérik, hogy a mi matematikai tudományunk is ismeri a Pythagoras nevéhez fűződő tantételt, hogy az átfogó négyzete egyenlő a két befogó négyzetének összegével, mert a mars-lakók nagy mérnökök és geometerek, biztosan volt nekik is egy Pythagorasuk már. Mások tükrökkel leadott Morse-jeleket, vagy az Amazonasz ösrengelegeinek felgyujtásával, vagy dróttalan táviróval akarják a Világmindenség figyelmét Földünkre vonni. Hiu, balga ábránd mind! Mikor itt a Földön az emberekkel oly kevéssé tudjuk magunkat megértetni, mikor kultura tekintetében oly óriási különbség van még csak egy családhoz tartozó egyének között is, hogyan reméljük, hogy más világok jámbor halandói megértsenek minket. Vagy már talán odáig jutottunk, hogy más világról várunk megértést, jóakaratot? Nagy csödjé lenne ez a mi világunknak!

Amint saját Naprendszerünknek néhány más tagjáról több-kevesebb joggal képzelhetjük, hogy rajta élet, de nem földi mérfékkal mért élet, lehetséges, egész általánosságban azt sem tagadhatjuk, hogy más naprendszerek tagjain is lehet szerves élet. A látható álló csillagok között és körében első sorban azokra gondolunk, melyek; különösen fényük szinképét tekintve, a mi Napunkkal egy szinkép típusba; t. i. az álló csillagoknak második típusába, tartoznak. Az *Arkturus*, a *Kapella* stb. az elmélet szerint oly-

középpontokként tekinthetők, amelyek rendszerében életet hordó tagok is lehetnek.

Annál a nagy távolságnál fogva, mely bennünket ezektől az égitestektől elválaszt, természetesen szó sem lehet arról, hogy a közvetlen kísérlet segítségével kísértsük meg annak a kérdésnek eldöntését, lehet-e valóban élet ezeken az égitesteken, vagy sem? Csakis annyit remélhetünk tehát, hogy a lökélesített műszerekkel végzett megfigyelések, mind több és több adatot fognak rendelkezésünkre adni, amelyek segítségével és az egybevetés, hasonlítás útján elméleti alapon bizonyos feltételeket jelölhetünk meg, amelyek kedvező egybetalálkozása esetén a szerves életet az egyik vagy másik égitesten elképzelhetjük. Meddő az élet milyenségén vitatkozni; meddő arról szólni, lehetnek-e más égitesteken is értelmes lények, amelyek talán el is jutottak már a fejlődésnek arra a fokára, amelyen az ember van, aki a jogost a jogtalantól, az erényt a gonosztságtól meg tudja különböztetni és aki a közvetlen környezetének nem pusztán szemlélő tanuja és lakója, hanem tudásával és tapasztalásával igájába tud hajtani sok mindenféle erőt, melyet a természet bőkezűen és pazarul ad rendelkezésére.

Copernikus óta kedvenc gondolata az embereknek a Világ-egyetemben az egetemes élet gondolata s azóta „az idegen világok is sokkal vonzóbbak, ha rajtuk életet képzelhetünk, mintha a térben lebegő kihalt tömegeknek kell őket gondolnunk.“

A Mars mostani közelállásakor nem fogják a legvérmesebb képzeletű emberek sem meglátni a Marslakókat, de ez nem lesz a tudomány csődje, mint előre láthatólag hirdetni fogják az üres-fejűek, nagyképűek vagy a részlettudásukban elbizakodottak!

Ógyalla, 1924 VIII. 21.

Dr. Kenessey Kálmán.

Tanító Urak! Figyelem!

A Jezó Márton tanfelügyelő ur által szerkesztett

Bratislava nagyzsupa térképe

az egyetlen miniszterileg jóváhagyott

:: :: iskolai kézitérkép. :: ::

Engedélyezési szám: 49014/1923.

Ára 3 K.

Nagyság 47×60.

Ára 3 K.

**Megjelent és kapható a Jókai könyvnyomda és
könyvkereskedés kiadásában Komáromban**

Dilettantizmus a nevelésben.

A mai középiskolának különböző szakiskolák és iskolatípusok szerint való differenciálódása örvendetes fejlődést mutat a gyermeki lélek megértése irányában. Minden pedagógiai törekvés arra tendál, hogy az ifjuságnak hajlamai és tehetsége szerint való elhelyezkedését megkönnyítse és az életpályák megválasztása tekintetében is jóval több lehetőség nyíljon ma, mint csak a háborút közvetlenül megelőző években is. A világháborúnak és a kommunizmusnak még a nem-kommunista államokba is beszűrődött speciális lelki atmoszférája legsúlyosabban éppen azt a *dilettantizmust* sujtotta, amely a háboru-előtti nevelési rendszerünk egyik legjellegzetesebb sajátossága volt.

A mai társadalmi élet eldurvult formái és felfokozott szabad versenye nem kedveznek a régen divott, jóakarató és ártatlan dilettantizmusnak és azonkívül az emberek megnövekedett ambíciói és a művészi körökkel való szabadabb érintkezés azt eredményezték, hogy a dilettánsok száma nagyon megfogyatkozott és a helyüket mindmégannyi „hivatásos művész” kezd betölteni.

Sajnos, ez a most dühöngő „professzionizmus” nem jelenti azt, mintha a komoly és maradandó értékű alkotások ugyanolyan arányban megsokasodtak volna, mint amilyen arányban elszaporodtak a „tehetségek”, és a tehetségeket gombamódra tenyésztő művészeti iskolák. Ma már majdnem minden szorgalmas és ambíciózus fél tehetség a maga művészeti ágában a régi dilettáns-mértéket jóval meghaladó produkciókra képes és éppen ezáltal végtelenül megnehezíti úgy a maga, mint a vele egy pályán levők anyagi megérettését. Ezért ma komoly problémává vált a szülőkre nézve a gyermekek művészi oktatásának a kérdése, amely már eleve választásra készlet a professzionizmus vagy dilettantizmus között.

A nehézség az, hogy nincs az a szülő, aki *tudatosan* dilettánszt akarna nevelni a gyermekéből (természetesen nem gondolkodok hirtelen-meggazdagodott műveltség-szomokk önelégült dilettantizmusára, vagy a falusi és kisvárosi intelligencia sokszor tiszteletreméltó igyekezetére, amely a fővárosi nivåba beleilleszkedni törekedik). Majdnem minden szülő *hisz* abban, hogy éppen az ő gyermekeinek a tehetsége fog diadalmasan útat törni az anyagi siker felé. Ez sok esetben sajnálatos tévedésnek bizonyul, annál sajnálatosabbak, mert a forszírozott tanulmány — különösen a zenei főiskolákon — súlyosan megtámadhatja a serdülő fizikumot

és esetleg egy egész életre szóló letörtség nyomorult érzését ébresztheti a pályáját későn félbeszakított fiatal lélekben.

Ezt nagyon sokszor csak későn látják be azok, akik a „dilettantizmus” megbélyegző fogalmától irtózva, egész fiatalságuk, sőt néha az egész későbbi életük súlyát rábírják oda abba a mérlegbe, amelynek a másik oldalán az életük *célját* vélik felismerni, holott csak *eszköz* az, amelyért az *igazi célt: az egyéniség harmonikus és tökéletes kifejlődését* — áldozatul dobták.

Ezen a ponton olyan kérdéseket érintettünk, amelyek a művészeti dilettantizmus határain túl nőnek és általános paedagogiai problémává válnak.

Tegeyünk először is különbségeket *művészet* és *dilettantizmus* között.

Az abszolút művészet végző ponton az *alkotásban* kulminál, de lehet tökéletes reprodukálója is a más művészetének. A lényeg itt a „*tökéletes*” fogalmában rejlik. Egy ilyen mindent föltümlő, évek és évszázadok divatján túl halhatatlanul fennmaradó *érték* alkotója a *zseni*, tökéletes reprodukálója a *művész*, tökéletesen reprodukálója vagy utánzója a *dilettáns*.

A zseni művészete *öncél*, amely minden más életcélt a maga igájába hajt, és ura még az életnek is, mert az, amit *produál*, nagyobb és maradandóbb, mint az élet. Ellenben a reprodukáló művészet nem lehet cél, csak eszköz és épp így dilettáns alkotása is csak eszköze egy gazdag és értékes élet harmonikus leélésének.

Ebből a szempontból nézve, kár volna a dilettantizmus létjogosultságát teljesen elvitatni; épp ellenkezőleg, van egy hasznos és jó dilettantizmus is, az, amely a szorgalmat és kitartást, a magunk határainak őszinte beismerését és a mások művészi fensőbbisége előtt való meghajlást neveli bennünk és sohasem elveszti szem elől, hogy minden munka és művészet csak arra való, hogy az életünket szebbé, gazdagabbá és *egészebbé* tegye. Egy ilyen művészi szempontból dilettáns, de *emberi* szempontból *egészember* is hozhat létre valami *értéket*: valamit, amin befejezettség, komolyság és elnyelődés látszik és aminek a lélekben lerakódott verejtékéből a *jellem* megingathatatlan szilárd falai jegecesednek ki. Ezért ne féljünk, mi szülők, annyira a „dilettáns” szótól, — mert *káros dilettantizmus csak az, ami féltig akardás, félbemaradtság, letörés bennünk, ami fél munka még akkor is, ha egész sikere van.* Gondoljuk meg azt, hogy az emberiség 90%-ra nézve az életnek csak egy *része* az, amit mi művészetnek nevezünk és a másik

része a munka, — és az életnek ezeket a sokszor széthulló részeit a jellem kovácsolja szilárd egésszé.

*A szakiskolák csak úgy ontják magukból a szakembereket és „professzionistákat”, de nem törődnek azzal, hogy ezek a jellem örök dilettánsai maradnak. A népnevelés legfontosabb, óriási fontosságú feladata az, hogy a „dilettantizmus” elkoptatott fogalmát újraértékelle és beledobja a társadalomba az új jelszót: *örizkedjünk az erkölcsi dilettantizmustól!**

Juhász-Hvozdi kné Huzella Erzsébet.

Egyesületi élet.

Meghívó. Bratislava megye Ált. Magyar Tanító Egyesülete f. év október hó 23 án d. e. fél 10 órakor Bratislavában tartja ez évi rendes közgyűlését, amelyre az egyesület összes tagjait ez úton tisztelettel meghívjuk. A gyűlés helye okt. 15-én e helyen közöltetik. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Titkári jelentés. 3. Pénztárnoki jelentés. 4. „A tanítóság egyesületi életre való nevelése” Előadó: Vizváry Vilmos. 5. „Hogyan lehet a népiskola a józan szocializmus magvetője.” Előadó: Mihalicska János. 6. Esetlegesen egyéb ügyek és indítványok. Farkasd 1924. szept. 21-én. Bauer Ferenc titkár, Osztyényi József elnök.

Állampolgárság adományozása. Örömmel jelenthetjük, hogy kartársaink közül újabban a következők kaptak állampolgárságot: *Varga Valéria, Söregen, Demkó István Bétéren, Balint József Behyncén, Schönviszky Imre Dubovczen, Willand János Bajtán és Tervey Katalin Csallóközarányoson.*

Martonovics Ábrahám
1864—1924.

Ismét egy kedves kartárs elhunytát siratjuk. Martonovics Ábrahám a lekéri izraelita iskola tanítója nincs többé az élők sorában. Elszállt örökre, itthagya családját melyet a rajongásig szeretett és melynek boldogulásáért élete utolsó lehetéig küzdött; de családj is a legnagyobb szeretettel csüngött rajta. Midőn a betegség ágyba vetette, féltő gondnal ápolgatta őt még legkisebb gyermeke is, de a betegség ellen hiába küzdött az orvosi tudomány, hiába volt a leggondosabb ápolás. Meg sem várva a szünidőt, szeretett kartár-

sunk örök nyugalomra tért. Képesítését a bpesti orsz. izr. tanítóképzőben 1892-ben nyerte. 1895—1898-ig Árvanagyfaluban, azóta pedig Lekéren működött. Élete a küzdelemnek hosszú sorozata volt, ami öt időnek előtte teljesen megtörte. Csendesen, zajtalanul működött kis birodalmában, iskolájában, mely éltető eleme volt. Életfeladatát három irányban fejtette ki, az iskolában, családjában és kartársaival szemben, kikhez a legbensőbb kolleghiális érzés fűzte. Szeretett kartársunk! itthagytad családodat, melyért éltél és küzdöttél, itt hagytad iskoládát, csendes birodalmadat és itt hagytad kartársaid, kikhez oly sok szeretet fűzött! Isten veled szeretett kartársunk, Isten veled!

Tanügyi értekezlet. A komáromi tankerület tanítói *Ježo Márton* áll. tanfelügyelő elnöklete alatt Komáromban pedagógiai értekezletet tartotnak. Az elnöklő állami tanfelügyelő vázolta az értekezletek jelentőségét s azokat a gyakorlati szükség szerint óhajlja megtartani. Az értekezlet elfogadta az elnök javaslatát az értekezletek decentralizálására nézve. E szerint a tanügyi értekezletek helyei: Komárom, Gúta, Nagymegyér és Dunaszerdahely. *Komáromhoz* tartoznak: Órsujfalu, Ca.-Aranyos, Ekel és Érseklél. *Gútához* tartoznak: Keszegfalva, Megyerics, Királynérét, Bogyarét, Vágbalpart, Kamocsa, Szimő, Kis-sziget, Seregakoltanya. *Nagymegyérhez*: Izsap, Apáca- és Turiszakállás, Keecs, Gellér, Nemesócsa, Tany, Nagykeszi, Füss, Csicsó, Nemesócsa, Csilizköz. *Dunaszerdahelyhez*: a tankerület többi községei. A tanügyi értekezletek során gyakorlati tanítások is bemutatásra kerülnek. Az értekezlet az elnök javaslatára elhatározta, hogy a tankerület tanítói egyelőre csupán rajztanfolyamon vesznek részt. Az elnöklő tanfelügyelő figyelmezteti azokat, akik állásukat elhagyják, hogy a gondjaikra bízott iskolai tárgyakat, taneszközöket jegyzőkönyv ellenében tartoznak átadni illetékes iskolaszéküknek s a naplótak utolsó napig kötelesek pontosan vezetni. Az órarendek külső formájáról és a belső tartalmáról az elnök megjegyezni kívánja, hogy a külső forma: a tetszelsős kiállítás, a belső tartalom: a tantárgyak helyes beosztása s különösen a csendes foglalkozások beállítása az anyag előzőleges tervszerű beosztása alapján. A mulasztás jelzésére nézve az értekezlet helyesléssel fogadta, hogy a mulasztolt félnap függőlegess vonallal jelölendő, mely ha igazolt, felette vízszintes vonal fekszik. úgy, mint az a tavalyi naptárban is jelezve volt. Az állampolgársági ügyekre nézve az elnök közölte, hogy mindazoknak, akiknek tanítási engedélyök lejárt, újból kérelmezniök kell a tanítási engedélyt, melyet mindannyian meg fognak kapni. Közül még, hogy a közigazgatási bíróság legújabb döntvényében az 1886. évi XXII. t.-c. 10. §. alapuló hallgatólagos illetőséget nem ismeri el, s ennél fogva mindazoknak, akik nem itt születtek, kérnüök kell az állampolgárság adományozását. Előre is megnyugtatólag közölbelt, hogy ezeknek a kérvényeknek kedvező elintézését megígérték. A kérvényeket minél előbb tanácsos beadni, mert ha december hó után történik, kérelmezők tanítási engedélyüket is kockáztatják. Szó volt még a lecketervek elkészítéséről is. A fiatal tanerő részletesen dolgozza ki, az idősebb tanerő jobbjára vázaltszerűen. Az elnöklő állami tanfelügyelő közölbte még, hogy az iskolavizsgálat alkalmával különösen három tárgyra fektetnek fősblyt: a tanítási nyelvre (olvasás, nyelvtan, fogalmazás) szlovák nyelvre és az állampolgári nevelés tanra. Figyelmeztet azonban, hogy a három tantárgy

tanításának a többiek rovására nem szabad megtörténnie. Az állampolgári nevelés tanítása terén szerzett értékes tapasztalatokat szívesen figyelembe veszik.

Ezek után az értekezletet az elnöklő állami tnsfelügyelő berekesztelte, mely után formális tanítói gyűlés következett *Yizvrdy* Vilmos elnöklele alatt s foglalkoztak a rajztanfolyam ügyével, melynek megtartását betenkint szombati napra tették. E rajztanfolyam helyei és körzete ugyanazok, mint a tanügyi értekezleteké. A gyűlés határozata szerint a legközelebbi előadások: október 4-én Nagymegyeren, október 11-én Dunaszerdahelyen, október 18-án Gútán; okt. 25-én Komáromban. Az elnök felkérésére a rajztanfolyamok vezetését *Bakonyi* István polg. isk. tanár készségesen elvállalta s első értékes előadását nyomban meg is tartotta.

Kartársainkhoz! Szombathy Pál nemrég elhunyt kartársunk árváinak sorsán segítenünk mindnyájunknak kötelessége. Adományokat küldjétek *Schmögner* János roznyói áll. elemi isk. igazg. gömöri elnök címére. Ha valamelyitek az árvák sorsán másképen gondol segíthetni, szintén *Schmögner* János kartársunkhoz forduljon a továbbiak tekintetében.

Szemle.

Iskolareformok.

I.

Iskolareformok küszöbén állunk. Szervezkedéseknél, melyek egyaránt illetnek kereteket és tartalmakat, — új élelszükségleteket és tradíciókat.

Megjelentek az első rendelkezések, melyek — helyesen — közoktatásunk birodalmának fundamentumaira vonatkoznak s ott is olyan pillérekre, melyeknél legnagyobb a szükség az alátámasztásban.

Már ezek is szervezeti munkát jelölnek és jelentenek: Iskolareformok részeit.

A delegált Nagytanácsi Bizottság a *Vestnik* két legutóbbi — 6., 7. — számának informáló részében közli a *fiú- és leányközépiskolák*, valamint a *polgáriaknak* s velük (az osztrák rendszerükéknél?) kapcsolandó u. n. *eggyéskurzusok* szervezésének alapelveit.

Az előkészítő munkálatokat egy albizottság végezte. Ez a fentjelölt iskolákkal 18 ülésen foglalkozott. Előrelátumát a Nagybizottság 3 ülésen tárgyalta. és a publikálásra megérlelte. Ezeket hozza a hivatalos lap.

A megtárgyalt iskolatípusok. — bár ezt nem fejezik ki határozottan a közlemények — *közoktatásunkban* egy jól elkülönült, de magukban összefüggő birodalmat: *a középső, a középiskolai fokozatot alkotják*. Ehhez képest is a bizottságok eddigi teljesítményei nagyjelentőségű, valóságos reformmunkálatok. Szerzőik ki is emelik, hogy azok egyhangúlag hozattak, — de, mint hivatásuk fontosságát, a felelősséget érző reformátorok, azt is jelzik, hogy melyik alapvető

kérdéseknél s kik részéről estek különvélemények s azoknak milyen koncessziók adáltak.

A Nagybizottság mindjárt abban a helyzetben volt hogy kiküldhetett két kodifikáló kisbizottságot is; egyiket a testnevelésre, másikat a középiskolai törvénytervezetnek megszövegezésére. Előbbinek munkálata részben már meg is jelent egy vonatkozó rendelet alakjában. Következethetlni lehet ebből iskolágyünk új organizálásának most már gyorsabb tempójára.

Mindezek jelentős, tanügytörténeli adatok és fejlemények Közlársaságunk nevelés-oktatásügyében s a XVIII. század utolsó negyedének iskolamozgalmaira emlékeztetnek. (Felbieger, Allgemeine Schulordnung, Ratio Educationis).

Ezen szervezkedésekből ezúttal a polgári iskolát közelebről érdeklőbböz van itt néhány szavunk. Annál inkább, mivel az első kapavágások az ezidő-szerint lapunk a »Magyar Tanító« által képviselt intézményeket: a nép- illetve polgári iskolákat is érték.

A Vésztők nevezett számaiban t. i. már meg is jelentek az 1924—25. tanévre, hatályosítva a nép- és polgári iskolák, valamint az utóbbiakkal (mindjárt a 3 osztályos osztrák formáját gondoljuk érteni) kapcsolatosan szervezendő »egyéves-tanfolyamok« részére a következő rendeletek:

1. a testnevelésről — 10. június 1924. Z. 12650/24-I.
2. a háztartástannal tantervileg egyesített női kézimunkáról — 12. júni 1924. Z. 70274-I.
3. a nevelő kézimunkáról — 30. júni 1924. Z. 64175-I. és
4. a polgári iskolákkal kapcsolatos egyéves tanfolyamokról — 13. júni 1924. Z. 65983-I.

Mindegyik rendelet kötelezi az érdekelt tantereket és tantestületeket, az illető tárgykörből, illetve a rendeletekben maximálisan felsorolt tanítási anyagból részletes tantervek (recte: helyi tanmenetek — mert a női kézimunkánál »kerületi-tanterv«-ről is szó esik) kidolgozására. Mindezek a közvelen tanügyi hatóságoknak (Szlovenszón az Inspektorátusok) jóváhagyásra bemutatandók. Ezek a tantestületek és saját tapasztalataik alapján évi jelentésekben számolnak majd be az eredményekről az Isk. Referátusnak. Innét hasonló jelentések lesznek intézendők az 1926., 1926. és 1927. kalendáriumi évek végén a Nemzeti-művelési Minisztériumhoz, aki azután a három éves tapasztalatok szerint esetleg — ujonnan rendelkezik. — Látható, hogy a rokratikusan jól organizált munkáról van szó, dacára, hogy a rendelkezések 3 év tartamára próbaszerűek.

Valamennyi rendeletet a részletes tantervek (márcsak ezt a kifejezést használom) elkészítésére tartozó hivatalos utasításon túl a rendeletekben bőven részletezett tanítási anyagnak leteleologiai, tárgyi és metodikai értékelése vezeti be. Utóbbiakat minden tanító szívesen fogja látni. Annál inkább, mivel olyan tanítványokra vonatkoznak, melyek eddig inkább csak Hamupipőkéi voltak a tanításhoz. . . Vajha megtörténnék velük is ennek a mostoha gyermeknek csuda meséje!

Mert meg kell állapítanunk, hogy iskoláink belső életét érintő eme legelső rendelkezések a modern szociális ember gyakorlati érdekeit eddigelé kétségbe nem állították. A tanügyi körökben »lógós-tárgyak«-nak is nevezett, melléktárgyakat érintik s kívánják organizálni, — olyanokat, melyeknek tanítási módszerük eleddig gyengén fejlett, hagyomány nem járt évtutakon. A

rendeletek — hisszük — sok felé fognak a munkába, az érdekelt tártyak és általában a nevelés különböző irányainak helyes céljaiba erőt és életet viinni., nemcsak, de a vonatkozólag szervezendő gyakorlati tanítói kurzusokat is hivatva lesznek tartalmasítani s az eredményéréseket itten is hatbalósan fogják támogatni.

A négy rendelet közül részletesebben a *nevelő kézimunkáival* (szlőjd) óhajlok kissé bővebben foglalkozni, mint amelyekből a Referátus is az éppen mult tanévben már elodázhatatlanul szükségnek tartotta a továbbképző gyakorlati tanítói tanfolyamok intézményes szervezését.*

Alkalmam volt ilyen egyik tankerületünkben vezetni. Annak zárultán tapasztalataimat az ezen tárgy iránt a multból folyó köteleességem folytatásaként mint »kurzus tanulságokat« a megbízó Referátus elé terjesztellem. Nem lehet most céloom annak kutatása, hogy a memorandumszerű beszámoló mennyiben gyorsította meg a 64715-I. számú rendelet kibocsátását, — de a tény, hogy a nagy iskolareform alkalmából éppen a nevelőmunka, a »Szlőjd« házatájékán tartják legszükségesebbnek a rendcsinálást: az e téren volt évtizedes izgatásaim (tantervek, tantervi utasítások, normáltanmenetek) jogosultságának számlájára könyvelem el.

Mielőtt azonban az iskoláinkba új tárgyul most ismét felvett disciplínának legelső hivatalos fecskéjél is alkotó rendeletre létrének, a születési dátumaik szerint azzal egyidősekké váltaknak egy közös sajátosságát kell — eredeti céloom érdekében — letaglalnom: mind a négy rendeletnek közös *adresszálását* értem. Feltűnik t. i. hogy valamennyi az éppen fejlődőben levő 8 osztályos elemi népiskolát és a most már az egész vonalon, nevezetesen a történelmi országokban is (legalább úgy a hogy) 4 osztályúvá vált polgári iskolákat *fajlagosan idéntifikálja*, egy kalap alá vonja.

Ebbez másoknak valószínűleg más megvilágításban lesz szavak. Engemet egy a citált rendeletből folyó »régi szerelem« kötelez a viszonyoknak taglalására, — ha még lehet: a felbontások megsürgelésére Ha ezért nélán a bármely áron akadékoskodásnak vádja érne azzal a régről származó nexussal, tartozó érzéssel utasítanám vissza; — amellet, hogy indittatásom főforrása: a racionális és empirikus iskolaszervezeti és tantervelmélet, amely egyaránt pedagógiai mint szociológiai tudományágak társúlvételével annak idején hasonló munkát végeztünk, mint most a Nagytanács bizottságai.

Ugyanis az eddigi publikálásokból, de főleg az új organizálást megnyitó rendeletekből mintha az látszanék ki, hogy közoktatásunk új birodalmában a polgári iskolák helye már kijelölötetett volna, véglegesen beosztatván a népiskolai típusba; — jóllehet a közzétett bizottsági munkálatok s nevezetesen a középiskolák tervezole nem nyilatkoznak határozottan, vajjon az osztrák Bürgerschule témája győzött-e a tanárai képesítése és tantervének emelkedett nivója révén a népiskolát messze túlbaladó és határozottan középiskola-fajos magyar illetve szlovenszkói polgári-iskola-típus fölött?

* Tudomásunk szerint maga a tanítótság is löbbhelyütt önkéntesen szervekedett, hogy szlőjdbeli egyéni és tanítói képességeit tanfolyamokon felújítsa bővítse... talán megalapozza.

Félmunkát kell abban látni, hogy a 1893—1. sz. rendelet az eddigi 3 osztályos népiskolák szervezeti osztrák sémát illetőleg *egyéces tanfolyammal* kísérletezik, ahelyett, hogy kollektív elhatározással végleg megoldaná a nemzettest egy jelentős számu és fontos rétegének iskolaérdekét. Maga az életbeéptető rendelet azzal kezdi, hogy a 3 osztályu polgári iskolák fölé többfelé már előzőleg is felállított 4-ik osztályok »értékes formává« lettek. Iparállamban a lakosság zömének igényei mellett ez csak természetes. Inkább az a csodálandó, hogy a régi gazda miért nem organizálta a fejtelten alkotást! Most Lövebb fontolgatás nélkül a rendes iskolai jelleggel kellett volna törvényesíteni a de genere szükségelt »értékes« födelet. Ha a fejlődő polgárság fogalmát már nevében hordja az iskola, akkor annak lelkét is bele kell abba oltani. Különben csak cimbitörőrsről lehet szó.

A szlovenszkói típusu polgári iskola régebben rátalált a maga szükség-szerű irányára: a polgári osztály eminens érdekeinek legalább részben való szolgálására. A természetes fejlődés most az volna, hogy az eredetileg különvált törzseken nőtt kétféle ág egybeotjassék, hogy a jobbik gyümölcs életeri, tulajdonságai érvényesüljenek a gyöngébben is s az új palánta gyökereiben kapja meg az erőpótlást. Mindez egységes lantervre emelkedett tanárképzést involvál s mint mindezek alapját: az iskola típusának törvényben elismert felemelését, — amit meg a társadalom fejlődési törvényének parancsoló szava dönt el . . . ha t. i. igaz az, hogy a »törvény—törvény«. Lássuk ezt.

A polgári iskolákat s nálunk éppen főleg a történelmi országokban a polgári osztály kontingentálja. Annak a modern munkástársadalomnak gyermekei, amelyek — még a kisebb dimenziókban is — hovatovább a *tudományos technika riumányain alapozott s az állami életben különösen fontos ipari termelést intézi*. Mint ilyennek jelentős különbözeti igényei vannak az ismeretek irányából és méreteiből a népiskolai ismeretnyújtáshoz képest. Ez az irány és igény a tudományok, főleg az ú. n. természeti törvény és leíró tudományok útjának és evolúciójának adottságai szerint — s amikből az ismereteket meritjük — más, illetve kevesebb nem lehet, mint amit a kontemplált középiskola aiso tagoltságába is felvettek . . . s aminőket mindig nélkülözni fog bármilyen népiskola-típus. Ami különben is sosem lehet bifurkáló: elemi és polgári. A polgári-népiskola fából vaskarika. Lehet szó: felső-népiskoláról.

Sajátságos, hogy a Morvántúli országrészeknek ab ovo fejlettebb ijar-életében ezt már nemzedék-fordulta előtt, egy Dille idejében nem igatták törvénybe. Ha Csengerynek a jövőt tisztán látott tervei a szlovenszkói, illetve magyar polgári iskola fejlődésében nem érvényesülhettek teljeseen, annak magyarázata kézenfekvőbb: az akkori lakosság túlnyomóan agrikultúr gondolkozása. De ma, mikor korszakalkotó fejlődés után, illetve olyanban vagyunk, ez ideiglenes és előrelátott változtatásokat követelő próbálgatások (amit mind a négy rendelet hangsúlyoz) helyett *radikálisan kell organizálni*. A szoros értelmű középiskoláink — úgy jelentkezik a Bizottságok közleményéből — ezt el is fogják érni. A társadalom fejlődési törvényének osztó igazsága a polgári iskolára nézve ezt talán még jobban követeli.

Egyébként a középiskoláink jövő képét bemutató elaborátum mintha bizonyos engedelmeyeket adna az itt fejtegetettekre nézve a testvéreink, a polgári-iskolának. Formálisan nem minősít ugyan, de — azonkívül, hogy a felvételi feltételeket mindkét iskolatajra egyetemlegesen stilizálja: III. szakasz — az

Átlépések szabályozásánál is — IV. mint aegüivátlenset ismeri el; — míg a felsőbb elemi osztályokból (6—8) az évjáratos felsőbb gimnáziumi osztályokba (II.—IV.) léphetésről nem emlékezik (A belépési alap t. i. az 5. elemi osztály lesz.) A polgári iskola minden egyes osztályát végzetlekre nézve szinte taxative sorolja fel a módokat a fokozatosan magasabb — tehát hallgatólagosan egyenjogúnak minősített középiskolai osztályba lépésre. Sőt a gimnáziumból a polgáriba átlépést is feltételekhez köti (IV. szakasz).

Ezen reciprocitásból logikusan csak oda lehet következtetni, hogy leendő középiskoláink alsó tagozata a polgári testvért már egyenjogúnak, egyenlő rangúnak ismeri el a Közoktatás szervezetében. Emlékezni kell azonban a tanári körökben s mindkét Országfélben magát erősen tartó áramlatra is, hogy t. i. ko- és szubordinációról nem is szabadna beszélni. Mert a középiskolák (gimnázium+reál) jól felépített alaptagozata szerint polgáriakra nincs is szükség, — vagy ha igen, azok egészen önálló típusú (ipariak vagy gazdaságiak) fejlődnek ki, függetlenül úgy a közép, de még inkább a népiskoláktól.

A pedagógia skolasztikus korából származó eme hierarchikus fajtázás során a polgári iskolát magából kizáró népiske úrról különlegesen ezt kell még megjegyeznünk.

Fentebb említettük, hogy a közzétett középiskolai elaborátum a népiskoláról csak mint alapozó iskoláról emlékezik. Tanítványainak pszichológiai és leendő társadalmi adottságánál fogva nem is tehet másként s természetesen a népiscola felsőbb osztályaival szemben sem. Annál kevésbbé, mivel ez az ősi iskolafaj (bármiként tárgyaltuk is annak évfolyamos kereteit) úgy a régi, mint az új ideológia fogalma szerint a *nép egészeinek igényei* szerint osztja ki az ismereteket; tantervét minden *differenciálás nélkül* mint az ország valamennyi kezdőiskolájának közös igényét a maga sajátos iskolataja kulturabeli kötelezettsége szerint kell megszerkeszteni, miközben még a középiskolákra sem kell tekintettel lenni. Olyan igazsága ez a szociális pedagógiának és államtudománynak, mely az iskolaszervezés és tantervelméletek megállapításait és törvényeit is fűdi s melyeket az iskolaszervezőknek és tantervkészítőknek nem szabad szem elől téveszteni, nehegy munkájuk az Állam folyton fejlődni hivatott kultúrdekeivel ellentétben állónak lissék.

Ezen látószögből kifogásolni kell, hogy a cikkünk elején idézett négy alaprendelet a nép és polgári iskolát egy kalap alá vonta. A polgári iskola nem elemi kezdő iskola; tanítási anyagkomplexuma ma már nem a nemzettest egészének igényeit figyeli, őt a társadalomnak olyan rétege kontingenciája amelynek a tudományok legalemibb alapismeretein túlabb is szüksége van tudnivalókra. Figyeljük csak e tekintetből az újabb munkásnemzedékeknek (még pedig nemcsak az irodai tisztviselők és tanult szakmunkásoknál, de sokszor a napszámós munkások közt is) a nekik nélkülözhetlen ismeretek felé lázasan törekvő vágyát. Élő szemrehányás a multnak a csekély s nem az ő életüknek való iskolai ismeretnyújtásért!

Hiba volna most is habozni! Amennyiben meg van mindkét iskola típusnak — elemi- nép, polgári — a maga tanterve: az egyes tárgyszerű ismeretek intenzitását és a módszereket fejleszteni hivatott miniszteri rendeleteknek, kormányintézkedéseknek is külön-külön kell hozzájuk szólani. Mi reméljük is, hogy ha a »Nagy iskolalörvény« során lesz külön középiskolai és népiszkolai törvényünk, a polgári iskolák az előbbibe kerülnek.

Azt még talán concedálhatnánk, hogy éppen a szóban levő tantárgyaknál (torna, kézimunkák), mint amelyek sok fiziológiai és biológiai elemet zárnak a gyermek fizikai mivoltát illetőleg magukba, az emberi fizikum egyenlő elbirálásának elve esetleg az egykalapalá-vonásra ösztönözhet, — de akkor a szoros értelmű középiskola se szoruljon külön rendelkezésre. De ugy-e bár, hogyan védekeznek az az ilyen kísérlet ellen?

Mi fejtegetéseinkben más alapon: a kifejtett, talán szabad minősíteni, hogy magasabb szempontoknak hódoló evolúciós elvek alapján, jutottunk el a differenciálás sürgetéséhez — viszonyok felbontásának kívánságához — a tanítás anyagának kiválogatásában csak úgy, mint a tanítás metodikai fejlesztése tekintetében megkívánt személynélküliségéhez a rend letekben összevont iskolafajoknak.

Különösebben is vonatkoztatható ez a követelés a kétnemű kézimunkára s itt is főleg a fiukéra. És ezzel már most vissza- és rá is térhetnék az írásom derekán jelzett eredeti céloom disszertálására — ama »első szerelem«-hez — a Szőlőjre, illetőleg a 64175—1. sz. rendeletrre. De ezt az Igentisztelt Szerkesztőség engedelmével majd csak a jövő számban teszem meg.

Kriek Jenő.

Elismerés és köszönet a „Logia“-cégnek!

Felreértések elkerülése céljából előre kell bocsátanom, hogy e sorok célja nem reklámsínálás, hanem egy adósság lerovása egy előkelő szellemű céggel szemben, mely az országos tanügyi kiállítás mintaszertári bizottsága részére — nem mondunk nagyot — ózít jelentelt a sivatagban. Az írás- és szóbeli tárgyalások kinos keserves, hosszú sora után valósággal megpihenő állomást nyújtott számunkra ez a cég. A többiek szinte egymásra licitáltak a mintaszertár felállításához fűzött — nehezen teljesíthető — feltételeikkel és követelődzéseikkel. Akadtak olyan cégek is, melyek csak előre kikötött és szám szerint biztositott haszon ellenében voltak hajlandók részt venni e kulturális munkában. A »Logia« nem követelődzött, nem kívánt tőlünk semmiféle kötelezettségvállalást se szóban, se írásban. Mellénk szegődött, mint önzetlen munkatárs a szállítással és a mintaszertár felállításával kapcsolatos költségeket is vállalta.

A mintaszertári bizottság vezetősége, mely az országos tanügyi kiállítás alkalmából kiadott katalógusban közölt cikkben meleg szavakkal emlékezett meg e cég önzetlen készségéről és a tanügyi kiállítás sikere körül szerzett érdemeiről, kötelességet vél teljesíteni azzal is, hogy a tanügyi szaklapok útján is kifejezésre juttatja a »Logia«-val szemben való őszinte elismerését és köszönetét.

Azt a tiszteletrre méltó önbizalmat, amellyel e cég a kiállításon való részvételre vállalkozott, mindenképp igazolta a nagy szakavatottsággal összeállított népi iskolai mintaszertár elsőrendű minőségű tartalma. Jól eső érzéssel állapíthatjuk meg, hogy ez ügynek valóban a leghivatottabb céget sikerült megnyernünk, mely — a kiállításon szerzett értesüléseink szerint — bámulatosan nagyarányú üzemenél fogva a legmesszebbre menően kedvező feltételekkel tudja fel elővé tenni az iskolai szertárak célszerű berendezését vagy kiegészítését.

Négyemeletes, hatalmas gyárépülete van a cégnek *Smichov*-ban (Radlická tr. 26. sz. a.) Négy nagy tanszercég egyesüléséből keletkezett ez az óriási vállalat, mely a maga nemében — gyártmányainak rengeteg tömegével s paedagógiai és tudományos szempontból egyaránt kifogástalan minőségével — versenyen kívül áll köztársaságunk területén

E nagyszabású vállalat üzemét érdemes volna olvasókönyvek útján megismertetni a tanulói fűjással: a mintaszertű munkafelosztás, a gondos tervszerűség és lelkiismeretesség oly nagyszerű képét nyújtja ennek az üzemnek a szervezete. A higiénikusan berendezett pincehelyiségektől kezdve fel egészen a negyedik emeletig egy és ugyanazon cél és gondolat mozgat itt összhangzatos ütemben minden agyat és kezét. A legkiválóbb értelmi szakértők és szakmunkások nagytömegét foglalkoztatja a vállalat maga különböző szakosztályaiban.

A legelső helyiségekben vannak az asztalos- és esztergályos műhelyek. A földszintet a mechanikai és kémiai szakosztály foglalja el. Az első emeleten vannak az irodahelyiségek és a képraktárak, amelyekben az összes iskolatípusok és szakok szükségleteit minden irányban kielégítő szemléltető képek, térképek, táblázatok, diagrammák stb. óriási tömege van felhalmozva. A második emeleten van a praeparátumok, természetrajzi, fizikai s egyéb természettudományi tanszerek szakosztálya. Ezen az emeleten készülnek a botanikai és anatómiai modellek is. Az ásványgyűjteménynek csak része van itt, a nagyobbik része az udvari épületben van elhelyezve. Ugyancsban az épületben van a géposztály, a kovácsoló, nikkelező és fényező műhely. A főépületben van még két könyvtőrszakosztály, több terjedelmes csomagolóhelyiség stb.

És amilyen nagyarányú a vállalat impozáns üzemének a belső szervezete, épp oly előkelő az a mód és szellem is, mely a cég egész magatartásában a vele való érintkezés és tárgyalás alkalmával kifejezésre jut. A készséges és kiválóan szakavatott tanácsadó tapintatossága, türelme és minden irányban való előzékenysége fogadja a céggel tárgyaló felet még oly esetben is, amikor nem megrendelés, hanem csupán szakszerű tájékozódás a megbeszélés tárgya és célja.

E tények tárgyilagos megállapításával és regisztrálásával mintaszertár-bizottsági működésünk zárószavát mondottuk el. E zárószót nem mellőzhettük, mert úgy éreztük, hogy ez a legkevesebb, amellyel a »Logia«-nak a vele szemben fenálló erkölcsi tartozásunk kiegyenlítésére adoznunk kell!

*

Az őszinte elismerés szavával kell megemlékeznünk *Kunst* Károly, nyugdíjazott somorjai kartársunk rendkívül értékes közreműködéséről is. Nagy szak-tudással összeállított természetrajzi és állatbiológiai mintakollekciója pompásan illeszkedett bele a mintaszertár keretébe s annak értékét jelentős mértékben fokozta. A tanügyi körök a kiállítás alkalmával konkrét meggyőződést szerezhettek arról, hogy *Kunst* kártárs praeparátumai és kitűnő állati valóban elsőrendű készítmények. Minden egyes darabja egy-egy mintapéldány. Olcsó árai pedig egyenesen meglepők.

Az igen tisztelt Szerkesztő Úrnak azt a kérését, hogy a kiállításon részt vett minden vezetősebb cégről emlékezzem meg e cikkem keretében, sajnos, nem teljesíthetem. A többi cégek más bizottságok batáskörében működtek közre

a kiállítás alkalmából. A bizottsági munkálatokban gondos körültekintéssel óvakodunk mindenemű hatásköri túllépéstől, s ezt a kölcsönösen tisztelőben tartott elvel magamra nézve még ma — post festa — is kötelezőnek tartom.

Sebestyén Árpád
polg. isk. igazgató,
mint mintaszertári bizottság
volt alelnöke.

Kartársak figyelmébe!

A szlovák nyelv tanulásához és tanításához szükséges **dr. Bezák-féle** magyar magyarázatokkal ellátott **szlovák nyelvtan**

kiadóhivatalunkban még korlátozott számban kapható.

Megalakult a szlovenszkói és ruszinszkói különálló német tanítóegyesület, melynek Poprádon tartott ülésén megválasztottak elnökké: Bruckner Ottó evang. leánypolgári iskolai igazgató, ügyvivő elnökké: Bene Brunó evang. leánypolgári iskolai tanár, jegyzőkönyvvezetökké: Buchalla Gyula és Prognor Lajos evang. elemi iskolai tanítók, Pénztárossá: Knott Ottó evang. népi iskolai tanító; valamennyien késmárki tanerők. Az országos tanítóegyesület körében betöltendő tisztségek egy későbbben megtartandó választmányi ülésben kerülnek választás alá. Ugyiszintén az évi tagsági díjak megállapítása a választmány határozatának lett fenntartva. Ezuttal elhatározták, hogy egy nagy segélyalapot fognak létesíteni avval a rendelleléssel, hogy annak segélyalapjából segélyre szoruló öreg nyugdíjas tanítók, továbbá tanítók árvái és özvegyei anyagi támogatásban részesüljenek. A segélyalap előteremtés: módzatainak megtárgyalása szintén a választmány hatáskörébe utaltatott. Végül még élénk megbeszélés tárgyát képezte egy jogvédő iroda megszervezése Bratislava székhellyel, mely oly módon van kontemplálva hogy annak tagjai az ottani tanító-ság kebeléből lesznek megválasztva, tanácsadóul pedig egy ottani ügyvéd lesz melléosztva. A jogvédő-iroda — felmerülő sérelmek orvoslása céljából — állandó összeköttetésben fog állani az iskolai referátussal. Az elfogadott alapszabályok jóváhagyás végett a minisztériumhoz lettek felterjesztve.

Az ungi ref. egyházmegye Nagykaposon f. é. szept. 9.-én tartott gyűlésén a következő figyelemreméltó határozatokat hozta, amelyek bennünket, tanítókat, is érintenek: Jövahagyla közgyűlés az ungi ref. egyházmegyei lelkészegyesület alapszabályait is és pedig azzal, hogy a tanítók is tagjai az egyesületnek. Ugyancsak a tanítókat is belevonva, elfogadta a gyűlés a lelkési segélyegylet alapszabályait is, mely egylet igazán szociális célt szolgál, mert éppen a legborzasztóbb helyzetében a lelkész és tanító családjának fog segélyt adni: az elhalálozó s csaknem mindig szegény sorban elhalálozó lel-

kész és tanító családot segíyezi. E segélyegylet minden bizonnyal a többi egyházmegyében is rövidesen megalakul.

A fehér galamb, háromfelvonásos népszinmű, írta *Farkas István* jelsőci tanító kartársunk, megrendelhető a szerzőnél, *Jelsőc u. p. Veliká n. Ipl'om*. Műkedvelő előadásra kiválóan alkalmas. A darab előadási joga csak a szerző írásbeli engedélye alapján szereshető meg. Egyes példányok vásárlása az előadásra fel nem jogosít

Farkas István novellás kötete rövid időn belül megjelenik a könyvpiacra. Szerző neve, amellyel lapunk hasábjain is gyakran találkozunk, kellő biztositék arra vonatkozólag, hogy a könyv nyeresége lesz a szlovenszkói magyar irodalomnak. Felhívjuk kartársainkat a mű megrendelésére, annál is inkább, mert szerző kartársunk a könyv árának tekintélyes 90%-át ajánlotta fel Egyesületünk segélyalapja javára. Előjegyezhető illetve megrendelhető a szerzőnél, *Jelsőc, up. Veliká n. Ipl'om*. Ára 10—15 Ké. között.

Uj tankönyvek a polgári iskolák számára. A szlovenszkói tankönyvirodalom ismét néhány jó tankönyvvel gazdagodott. Megjelent: *Trnadel János: Számítan* a polg. isk. I. oszt. számára, ára 8. K; *Banai-Somogyi-Mitterholzer: Mértan* a polg. isk. I.—II. o. számára. (ugyanaz a III. és IV. o. számára sajtó alatt) *Banai, — dr. Pálesch: Történelem* a polg. isk. I. oszt. számára. Kiadja az Academia, Bratislava. *Seidl Sándor: Állattan* a közép. és polg. isk. I.—II. o. számára, ára 27.50 K. Kiadta az Államnyomda.

Segédkönyv a szlovák nyelv megtanulásához. Egy igen ügyes nyelvgyakorló könyvet állított össze *Mihal S.* 1100 szó alkalmazásával. Az anyag 30 leckére van beosztva, melyek mindegyikében a könnyen áttekinthető nyelvtani részhez egy kis beszélgetés kapcsolódik. A szlovák nyelv elsajátítására igen alkalmas a könyvecske, melyet kartársainknak ajánlhatunk. Minden könyvkereskedésben kapható.

Spiritus, a búban és örömben egyháron pendülő orgánuma szeptemberi száma ismét a megszokott szellemes tartalommal jelent meg. Az egyes rovatok, melyek jobbra az iskolai életből merítik tárgyukat, elmésen és jóízű humorral kalandozzák be a pedagógiai élet berkeit, s onnan a derűt keltő epizódok egész halmazával szórakoztatnak bennünket. A lap megrendelhető **Gáspár Jánosnál**, Rimaszécs.

Nimród, vadászati és halászati folyóirat szept. 15-iki száma ismét sok érdekes cikkel kedveskedik olvasóinak. Gazdag tartalmából kiemeljük *Rössler* ezredes érdekes cikkét a vadászkiállításról, *Oliv* írását a legszebb lövéseiről, *Kubekné Rudnay Klára* kedveren megírt lárcáját az őzbakleárról. Ezenkívül sok aktualis hír, vadászírás, valamint kérdések és feleletek egészítik ki a legújabb számat.

Szerkesztői üzenetek.

M. J. Lekeňa. Természetes, hogy kívánsága szerint járunk el. A beküldött szép dolgozatot hozzuk, amint lehet külön lenyomat is készül róla. — Sch. L. R-Sobota. Az újabb küldeményt is megkaptuk. — V. E. Kistárkány. Megkaptuk. Sorra kerül.

Kiadóhivatali üzenetek.

Sz. L. Bogyarét. R. L. Felsővárad. O. J. Kisgéres. G. S. Magyarországgyén. A kért számokat újólaj megküldtük. — L. L. Sikabony. VIII.—5-én küldött 80 K-val tagdíja f. év végéig van rendezve Tartozása 10 K, a f. évi naptár ára. — D. L. Izsa. Tagdíja f. év végéig rendezve. — Sch. E. Bratislava. N. J. Zseliz. Lapunkat megindítottuk. — B. Gy. Debrac. A küldött 50 K-val tagdíja f. év végéig és a naptár tartozása rendezve van. — B. C. Pašková. Tagdíja f. év végéig van rendezve. — P. M. Diószeg. Küldött 20 K-val előfizetése július 1-ig van rendezve. — Többeknek. *A hátralékok 1924 szept. 5-ig beküldött összegek figyelembevételel lettek megállapítva.* — W. M. Bratislava. Folyó év végéig naptárral együtt hátraléka 130 K. — O. J. Malý Géres. Hátraléka f. év végéig 40 K. — P. J. Andod. F. évi zsebnaptár árával hátralékban van. — M. J. Szakálpis. Hátraléka nincs, 10 K jövő évre előírva. — Sz. J. Tajna. F. év végéig előfiz. díj hátraléka 20 K. — Sz. D. Bodolov. Hátraléka f. év végéig naptárral együtt 130 K. — T. S. Ebed. Május 5-én küldött 160 K-val tagdíja f. év végéig rendezve van. — H. J. Vértpuszta. A multra nézve hátraléka nincs, f. évre a naptárral együtt 70 K tartozása van. — H. A. Nagyszarva. H. J. Dunaszerdahely. Sz. Zs. Zalaba. S. S. Sahy. T. L. Nagylődemes. Sz. E. Velký-Pesek. Címét kijavítottuk. — K. Á. Sahy. Lapjait címére rendezsen küldjük. A postán vesznek el. A hiányzókat július 1-től újra elküldtük. — R. B. Ujlót. R. L. Felsővárad. Sz. G. Udvard. H. A. Nagyszarva. Az elveszett számokat újra megküldtük. — G. L. Bratislava. H. K. Kamocsa. Lapunkat megindítottuk. H. K. Allstál. Hátraléka f. év végéig 40 K. — N. S. Košice. A naptárral együtt f. év végéig a tartozása 40 K. (1./1-én küldött 5) K t javára irtuk Hátralékát felszámolási részletekben törlesztheti. — S. M. Želovce. Hátraléka naptárral együtt f. év végéig 170 K. Tartozását fizetésének kiutalása után várjuk. Ügyével forduljon Uhreczky Géza tanácsadónkhoz. Címe: Komárno, községi iskola. — H. K. Allstál, T. S. Beretka, D. I. Nagysalló, P. M. Matovce. Az elveszett lapokat újból megküldtük. — F. J. Csarnahó. A küldött 210 K-val tagdíja a a naptárral együtt f. év végéig van rendezve. — V. Gy. Magyaróók. F. év naptárral együtt 90 K tartozása van.

Vetődgépekről, továbbá: mes: és humoros vetődképsorozatokról felolvasószöveggel kérjen árjegyzéket, szétküldés díjmentes. Rasovszky Béla Nitra, Župna-u. 12.

Pályázat a Komárom csicsói (Komáromi tanfelügyelőség és járás) református kántortanítói állásra. Javadalom az egyháztól: Megfelelő lakás, 5 (öt) hold szántóföld; 2½, (kettő és fél) hold rét; 5 (öt) hold legelőtelőség; 24 q (huszonnégy métermázs) buza; 2 (kettő) öl puhafa; 200 (kettőszáz) keve lágyfa rőzse; készpénz a díjvel szerinti különböző címeken 509 kor. 48 f (ötszázkilenc korona). Stóla az egyházkerületi megállapítás szerint. Államsegély az állás elfoglalása után kérvényezve lesz. Kötelesség: Az egy tanító iskola összes osztályainak, valamint az ismétlők tanításán kívül a lelkész helyettesítése az E. T. VI. t. c. 42. §. szerint. Énekkar vezetése, vallásos estélyeken való közreműködés. Pályázati határidő 1924. október 10. Pályázati kérvények a csicsói ref. lelkészi hivatalhoz küldendők. Az állás a megerősítés után azonnal elfoglalandó. Tanítás nyelve magyar. Pályázhatnak nosztrifikációs vizsgával bíró ref. vallású okleveles tanítók. Ref. Presbitérium, mint iskolaszék

Pályázati hirdetés. A bényei rk iskolaszék pályázatot hirdet a II. tanítói állásra. Javadalom: 240 K lakbér az egyháztól. 400 K fizetés az iskolafenntartótól és a törvényes államsegély. Pályázati határidő október 5. d. e. 11 óra.

Pályázati hirdetés. A keszegfalvai községi iskolaszék az újonnan szervezett III. tanítói állásra, október 10 iki határidővel pályázatot hirdet. Helyi járulékok államsegéllyel egészítetnek ki. Kérvények felszerelve az iskolaszéki elnök címére: Keszegfalva XV. župa, küldendők. Iskolaszék.

Pályázat. Az udvardi róm kath. iskolaszék a tizedik tanítói állásra pályázatot hirdet. Pályázhatnak férfi- és nőtanítók. Javadalom: a hitközségtől évi 1200 Ké havi részletekben, egy szobás lakás fűtéssel, takarítással, államsegély. Határidő október 11-ig. Tanítási nyelv magyar. Kérvények Siposs Antal esp. plébánoshoz küldendők.

Pályázati hirdetés. A Balogfalván szervezett második nőtanítói államsegélyes állásra a balogfalvi iskolaszék pályázatot hirdet. Pályázatok folyó évi október 10-ig a hodejovói plébánia hivatal címére küldendők. Iskolaszék

Pályázati hirdetés. A nagygyéresi ref. iskolaszék a II. tanítói állásra október 8-ig pályázatot hirdet. Fizetés 1200 kor. készpénz és lakás az egyháztól, a többi államsegély. Tannyelv magyar. Ref. iskolaszék.

Milyen taneszközöket vásárol Ön?

Bizonyára csak jót, a mai időknek megfelelőt,
szakemberek által szerkesztetteket, melyeket a
— bratislavai tanügyi kiállításon is látott. —
Kérjen árjegyzéket az előállítótól:

Logia taneszközgyár, Praha XVI. Radlická 25.

Minden felvilágosítással azonnal szolgál és költségjegyzéket küld.

Stampay

kath. ének- és imakönyve szlovenszkói püspöki
jóváhagyással, csinos, erős félvászonkötésben
42 új énekkel bővítve a portón kívül netto 6 K.
Kotta készülõben. Egyedül a szerzõnél kapható
Köbölkúton, z Nitra.

Figyelem! Pártoljuk a keresztény kereskedelmet! Figyelem!

Tisztelettel értesítjük a tanító urakat, hogy az összes Slovenskón
megjelent

elemi- és polgári iskolai tankönyvek,

valamint

IRÓSZEREK

legjutányosabb árban nálunk beszerezhetők.

Tanító uraknak 10% árengedményt nyújtunk.

Szíves pártfogásukat kérjük és vagyunk teljes tisztelettel

SZENT JÓZSEF

könyv- és papírkereskedés

Pozsony-Bratislava, Lőrincskapu-utca 3.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.
A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banaí Tóth Pál.**

Társszerkesztő: **Vaskó Imre.**

TARTALOM:

Vezércikk:

Drágasági segély 565 oldal.

Molnár János:

Hogyan lehet a népiskola a
józan szocializmus mag-
vetője 568 oldal.

Dr. Kenessey Kálmán:

A földtudomány 578 oldal.

Egyesületi élet 581 oldal.

Szemle 589 oldal.

Szerkesztői üzenetek.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hirdetések.

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola, { Komárom
Kiadóhivatal: Községi elemi iskola, { (Komárom.)

HUSZÁR ISTVÁN

KÖNYV-, PAPIR- ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉSE
KÖNYVNYOMDÁJA ÉS KÖNYVKÖTÉSZE

NITRA

Az összes engedélyezett szlovák és magyar nyelvű
tankönyvek, segédkönyvek és térképek

Állandó raktára.

Ifjusági és községi könyv-
tárak szállítása!

Természettani és természet-
rajzi képek és tanszerek!

Iskolai szerek, füzetek, író-
szerek stb. a legjobb mi-
nőségben és olcsó áron.

Zongora, harmonium, hege-
dűiskolák, orgonahangje-
gyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által ki-
adott iskolai nyomtatványok
raktára.

Nevelő kézimunkához szük-
séges anyagok, segédesz-
közök és kézikönyvek.

Könyvnyomdai és könyvkö-
tőmunkák csinos kivitelben.

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKŐI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Bansi Tóth Pál.**

Társzerkesztő: **Vaszkó Imre.**

A drágasági segély

megvonásának létező körülményei egyre jobban aggodalmat kellő szimpptomákat öltenek, melyek Egyesületünket, mint a tanítói érdekek védelmére alakult szervezetet s magát lapunkat is, kell, hogy közelebről foglalkoztassák s a dolgok jobbrafordulása érdekében újbóli akcióba lépésre készlessék.

Tudvalevő dolog, hogy a nem állami tanítóság ellátásának kérdése a paritásos intézkedésekkel csupán provizórikus megoldást nyert s annyira kormányrendeletekre épült, hogy annak időről-időre történetű prolongálása úgyszólván teljesen kormánykegyeknek lett kitéve. Az eddigi intézkedésekkel a nem állami tanítók illetménye annyiban nyert megoldást, hogy az 1913. évi XVI. t. c. alapján járó fizetést az állami tanítók fizetésének a mérvéig kiegészítették s ezen kiegészítések drágasági segélyek címén utaltatnak. Ez alapon a nem állami tanítóság fizetése az állami tanítókéval egyenlővé tételre ugyan, de törvényes és végleges alapokra nem helyeződött.

Az 1913. évi XVI. t. c. alapján járó illetmények közigazgatásilag biztosíthatnak. A törvény értelmében a nem állami tanító jogállása is meghatározást nyert, mely szerint a nem állami tanító köztisztviselő s mint ilyen személyné és hivatali működésére nézve a köztisztviselőket illető közjogi, magánjogi és büntetőjogi törvényes rendelkezések irányadók és adott esetekben alkalmazandók.

A nem állami tanítónak hivatali állásában elkövetett mindennemű fegyelmi vétsége az előírt fegyelmi eljárás alá tartozik. A felekezeti tanítók ügyében a fegyelmi eljárást a saját rendtartási szabályaik szerint intézik. A községi tanítók ügyében a fegyelmi eljárások az államiakéhoz hasonlóan közigazgatási úton foganatosítandók. A fegyelmi hatóságok-

nak a fizetést érintő határozatai kizárólag az 1913. évi XVI. t. c.-en alapuló törvényes illetményekre bírnak beavalkozási joggal, mely körülmény a rendkívüli drágasági segélyre nézve kizár mindennemű ingerenciát. Ez a segély a nem állami tanítókra, mint kedvezmény, kormányrendelet útján terjesztetett ki s annak élvezete feltételekhez szabott, melyre nézve a 380. sz. kormányrendelet intézkedik. Erre vonatkozólag a következőket mondja: „Az előző bekezdésben említett igény azonban minden esetben csak azon tanítókra vonatkozhat, akiknek iskolai működését az állami ellenőrző közegek legalább kielégítőnek találták, akik iskolán kívüli magatartásukkal a tanítói kar tekintélyének semmiképen nem ártottak és különösen semmiféle, a csehszlovák köztársasággal szemben ellenséges cselekedetet nem követtek el.”

Az idézett rendeletben első pillanatra feltűnő a megvonhatóságra okot adó ténykörülményeknek rendkívül lakonikus megfogalmazása s minden precizitózást mellőző általánosságban odavetett formája. A rendeletnek idézett kitételén nyugszik az állami ellenőrző közegeknek ama diszkrecionális joga, mely felhatalmazást ad a drágasági segély részben vagy egészben való megvonásának javaslatételére, amennyiben az illető nem állami tanító működését kielégítőnek nem találják. A rendelet végrehajtása a megvonásra okot adó ténykörülményeknek szabad mérlegelésében s a megvonás mérvének egyéni elbírálásában nyilvánul meg.

A jogrendszerőség elve azt az általános jogszokást vezette be mindenütt, hogy ama cselekmény vagy mulasztás, mely fegyelmi vétséget jelent, e vétségekkel szemben fegyelmi eljárás megindításának van helye. A jelen esetben ez a jogrendszerőség oly rendelettel van szabályozva, mely a nem állami tanítóságnak az állami ellenőrző közegekkel szemben rendkívül súlyos függő helyzetet teremtett s a fegyelmi hatalom gyakorlását az egy ember ítélkezésének jogkörébe utalta.

A tanítói kar tekintélye vagy az állam ellen irányuló cselekedetek alig előforduló esetei mellett jobbra a tanítók iskolai működése az, ami minden esetben az ellenőrzés alkalmával mérlegelés tárgyává tehető. Hogy a tanító iskolai működése kielégítő-e vagy nem, azt a tanítás eredményének megvizsgálása alapján állapítják meg, noha a tanítás kevésbé

eredményes vagy teljes eredménytelenségének oka nem mindig a tanító rovására irandó. Nagyon is befolyásolhatják azt a tankönyvhiány, az iskola hiányos felszerelése, a túlzusfoltosság stb. Ezzel nem azt akarjuk mondani, hogy a tanító részéről mulasztás nem fordulhat elő; csak ama körülmény szempontjából említjük meg, hogy a mérlegelésnél könnyen egyoldalúságba lehet esni. Az állami ellenőrző közeg is ember, aki éppen úgy az érzelmek hatása alatt állhat s a momentán ráhatások közepette ítélkezhetik olyan dologban, ami egy embernek életvezetési módját jelentheti. Meg vagyunk győződve, hogy az állami ellenőrző közegeknek sem lehet kellemes ilyen rendelkezések végrehajtása.

Mi itt nem az állami ellenőrző közegek hivatali jogkörének megnyirbálását követeljük, még kevésbé akarunk a tanítói hivatását anyagilag betöltő védelmére ürügyet találni, hanem igenis azt akarjuk, hogy az a nem állami tanító is legyen olyan jogi személy, aki felelt, ha ítélkezni kell, azt a jogrendszerőségnek megfelelő módon tegyék meg.

A fizetésnek részben vagy egészben való megvonása egyike a legnagyobb büntetéseknek, mellyel egy közalkalmazottat sújtani lehet. A rendelet végrehajtásának adott eseteiből azt látjuk, hogy vannak szép számmal olyanok, akiknél a drágasági segély egy bizonyos hányadát szüntették be, de vannak azután olyanok is, akiknél ez a segély egészben megvonatott. Sajnos, ezek közt öreg embereket is találunk, akik törődött testtel és lélekkel még állani akarják a munkát, mert a mai nyugdíjba menéssel a koldusok közé jutnának.

A drágasági segély megvonása után az illető tanító tovább is működik, de miből éljen? Az, amit neki az 1913. XVI. l. c. biztosít, havi 270 Kc-t sem haladja meg, a megvonás időtartama pedig teljesen bizonytalan s tisztára az ellenőrző közegek mérlegelésétől függ.

Annak idején, amikor a 380. sz. kormányrendelet életbelépett, Egyesületünk vezetősége előre számolt a rendelet végrehajtása nyomán előállható helyzettel s azért terjedelmes memorandumba foglalta észrevételeit s konkrét javaslatot is tett a rendelet végrehajtására nézve. Ezt a múlt év nyarán magának a köztársasági elnök úrnak nyújtotta át, azonban, sajnos, ezirányú lépésnek nem lett meg a kívánt eredménye. A dolgok mai állása ismét arra készítet, hogy ezzel az ügyvel foglalkoznunk kell, mindaddig napirenden kell tartanunk s a

szükséges lépéseket újból meg kell tennünk, míg ebben az ügyben közmegnyugvást kellő orvoslás nem történik, amit a fizetés- és nyugdíjügy végleges rendezése hozhat meg.

Hogyan lehet a népiskola a józan szocializmus magvetője.

Írta: *Molnár János.*

Ez a kommunizmus azonban nem azonos a mai kommunista törekvésekkel. A mai kommunizmus a termelés közösségére törekszik és a fogyasztásban megengedi az egyéni érdekek érvényesülését. Az őskeresztény kommunizmus a termeléssel nem törődött, hanem csak a fogyasztást vagy inkább csak az étkezést tette közössé. Itt tehát mindig szükség van gazdag jelentkező hivekre, akik eladván mindenüket, az árát átadják a közösség vezetőjének.

Hogy a gazdagok mennél többen jelentkezzenek vagyonukkal, bizonyos engedményeket tettek nekik. Vagyonuk egy részét megtarthatták. A gazdagok elleni agitáció enyhébb lett. Már csak a közös étkezés mutatta előbbi szervezetségüket. A gazdagoknak azonban a közös étkezésre nem volt szükségük, mert otthon jobban ehettek. Így a község megszűnt proletár intézmény lenni. Kezdődtek benne — a kereszténységen belül — az osztályellen-tétek. A római császárok csak a keresztény község, de nem a keresztény kommunizmus előtt hajoltak meg. Nem az uralkodó osztály közeledett a kereszténységhez, hanem a kereszténység az uralkodó osztályhoz.

Hogy a keresztények kezdetben miként vélekedtek a rabszolgaságról, nem tudjuk bizonyosan. Később azonban nemcsak hogy nem ellenezték, de erkölcsileg megalapozták. A kolosszeabeliekhez írt Pál féle levél szerzője azt mondja: „Ti rabszolgák testszerinti uraitoknak engedelmeskedjétek mindenben, de ne látszólagosan, az emberi tetszés után törve, hanem becsületesen, az Istentől való félelemben.“ A Timótheushoz írt levélben pedig: „Az iga alatt lévő rabszolgák mutassanak tiszteletet uruknak, hogy Isten neve és tanítása ne káromoltassék. Azok pedig, akiknek hívők a gazdáik, ne vessék meg emezeket, mert testvérek, hanem annál szivesebben szolgálják őket.“

Ebből látni, hogy a keresztények is tartottak rabszolgákat. Nem a kereszténység szüntette meg a rabszolgaságot, hanem a termelés módjában beállott változás.

Láttuk, hogy a rabszolga gazdálkodás csak akkor kifizető, ha nagymennyiségben lehet olcsó rabszolgákhoz jutni. Mikor azonban ennek a lehetősége megszűnt, a termelésnek más alapokra kellett átszerveződnie. A földesur birtoka egy részét kiadta olyan feltétel alatt, hogy azért neki ellenszolgáltatásként többi földjeit megdolgozzák, terményük egy részét beszolgáltatják. Ez volt a feudálizmus, hűbériség. Ez a középkorban érte el uralma telőpontját.

A jobbágnak már volt félteni valója. Azért hát kész volt termése egy részét hűbérurának kiszolgáltatni, csak védje meg a gyakori rablótámadások ellen. A papnak is megfizette adóját, mert a pap neki tanácsadója, vezetője, sokszor védelmezője volt. Viszont a földesúr sem tudta az ő munkásságuk nélkül a hadivállalataihoz, fényűzéséhez szükséges cikkeket előteremteni. Védelmezték is ezért a polgárságot, sőt olykor még kiváltságokat is engedélyeztek nekik.

A középkor elején egyetlen szervezet volt, a keresztény egyházi szervezet. A papság hatalmas néprétegre támaszkodva féltelmetes erő volt. Csinján is bántak velük a fejedelmek, sőt nagy birtokok adományosásával igyekeztek jóakarukat megnyerni. Viszont a papság is szorgos volt a nép kioktatásában, hogy szolgálataikat hűséggel, engedelmesen teljesítsék.

Az osztályellentétek sokszor hevessé fejlődtek a polgárság és a földesúr között, város és falu között. A polgárság igyekezett a földesúr hatalmát megtörni, de nem felszabadítani a jobbágyságot, hanem csak saját hasznukra fordítani.

Bármily kis mértékben is haladt elő a középkoron át a mezői gazdálkodás tudománya, az erdőirtások, telkesítések, állatnevelés beleszűkítették némely vidék parasztjait olyan kedvező helyzetbe, hogy a legszükségesebbnél többet termelhettek. Ezek földet, erdőt, legelőt igyekeztek vásárolni. Azonban ez az ur kezétől függött. Mind erősebb lett hát a jobbágyság körében az önállóságra való törekvés. És hogy szolgáltatásaikat ne szaporíthassa a földesúr tetszése szerint, kívánták azok pontos megállapítását. Így támadtak a parasztháborúk leginkább ott, ahol a jobbágyság aránylag jó-módban élt.

Az iparos polgárság aránylag hamar tömörült, kiváltságokhoz jutott, megerősödött. A késő középkori iparos városok demokratikusabbak voltak, mint az antik köztársaságok, mert nem támaszkodtak rabszolgatömegekre. A polgárság kettéválása egy vagyonos és egy munkás rétegre hamar megkezdődött. A céhekbe tömörült iparosok makacsul védték jogaikat, kiváltságaikat. Sokan voltak azonban, akik mint vándorló vagy egy helyben dolgozó segédek

bérmunkás helyzetükből sohasem szabadultak ki. Ezek érdeke más volt, mint a céhbeli mesteré.

A papság a középkorban nagyszerűen kihasználta előnyeit: szervezettségét, műveltségét, a lelkek feletti hatalmát, a köznéppel fennálló érintkezését. A fejedelmek az ország kormányzásában, a nemesség fékentartásában nem nélkülözhetette a papság segítségét, azért rengeteg javakkal, előjogokkal halmozták el. De így olyan hatalomra tett szert az egyház, hogy a pápa a főhatalomért is kinyújtotta a kezét. Ez nagy küzdelmekre vezetett, különösen a római-német császár és a pápa között. A harcok a világi hatalom győzelmével végződtek.

A középkor vége felé tűnnek fel a világi intellektuelek. Ezeknek súlyos teher volt az egyház gyámkodása. Ekkor keletkeztek az első egyetemek, amelyek már csak részben voltak egyháziak. A fejlődés mellett el kellett következnie az időnek, amelyben a világi értelmiség mint nyomasztó békót, rázza le magáról az egyház gyámkodását.

A tőkében és szellemi segélyforrásokban meggazdagodott városi nagypolgárság erős harcot kezdett folytatni a régi hűbéres nemesi, papi rend és városi céhrendszer megcsontosodott uralma ellen. Mert ezek lehetetlenné tették minden intenzív kereskedelmet, az elért nyereséget alaposan megvámolták. Ennek a harcnak a következménye a sok tengeri vállalkozás és így Amerika felfedezése is. Kelet felé nem terjeszkedhettek a török előnyomulás miatt.

A fejedelmek ezen vállalkozásokat segítették, mert így nagy területek korlátlan birtokosai lehettek. Csakhamar mérhetetlen kegyek és ajándékok forrásai lettek az ilyen királyok, akiknek jóindulatát a nemesek is kezdték keresni.

Az egyházban is nagy forradalom folyt le ebben az időben: a reformáció. Forradalma volt ez az alsóbb, demokratikusabb papságnak, a gőgös, fényűző, zsarnok papi fejedelmek ellen. Forradalma volt a világi intellektueleknek a papság azon tevékenysége ellen, hogy minden szabad kutatást megakadályozzon. Forradalma volt az iparos és kereskedő polgárságnak, mert megnövekedett tőkéjét nem használhatta fel. Forradalma volt ez a világi földesuraknak, akik az egyházi szervezet megszűnésétől sok terhük megszűnését várták. Forradalma volt a világi fejedelmeknek is, mert így kikapcsolhatták magukat egy felsőbb egyesítő keretből és így önállóságukat biztosították.

A papság tekintélye azonban alászállt. A protestáns hilyköltöket a nép tartotta el, s nem volt kiváltságosabb helyzetük, mint:

a világi értelmiségieknek. De a néppel való szoros összefüggés miatt újra előretört a kereszténység demokratikus magva is.

A reformátorok a bibliát mindenkivel olvasatni akarták. Ez a körülmény, aztán a könyvnyomtatás feltalálása odahatottak, hogy az irni-olvasni tudók száma szaporodott. A kutatás szabadabb lett. Felfedezések, feltalálások egymást követték, minek következtében a termelésben változás állott be. S emiatt meg kellett változni a társadalom ábrázatának is.

A katolicizmus internacionális jellegű, ellenben a reformáció a nemzeti szervezkedés jegyében folyt le. A nemzeti irányzat lassan kezd életre ébredni, de jelentékeny idő kellett hozzá, míg a nemzeti kialakulások bekövetkeztek.

A jobbágy csak annyiban volt ura földje termékének, amennyiben azt földesura és papjai megengedhetőnek tartották. A közös legelők, erdők felett ott lebegett a földesúr főtulajdonos igénye. A föld hozadéka a bizonytalanság és folytonos munkaerő-elvonás miatt kevés volt. A földesúr nem támaszthatott az élelmszolgáltatató, katonaságot kiegészítő jobbágyság ellen olyan törekvéseket, amelyek őket az uradalomról elűzték vagy kipusztíthaták volna. Viszont a parasztok sem tagadták meg a szolgáltatásokat, mert szükségük volt az úrra, aki ellenséges betörés esetén megvédelmezze őket.

Amint azonban az általános biztonság megszilárdulásával, a forgalom élénkülésével lehetségessé vált a piac számára való termelés; mikor az érvényesülésnek nem a sok jobbágy, hanem a nagy pénzjövedelem lett az alapja, már megindult a túlekedés az így előállott értéktöbblet felett. Minek tűrjön a földesúr ezer jobbágyot, mikor száz béres több eladható búzát, állatot, gyapjút stb. termel számára. Vagy ha meg is tűri a jobbágyokat, de minek hagyja kezükben a föld hozadékának négy-ötödét vagy kilenc-tizedét, minek engedje évente 300 napon saját magának dolgozni, mikor annyit termelnek, hogy annak kis hányadából is eltengelythetik életüket? Viszont a parasztnak is eszébe jutott, hogy ha már munkájával többet képes termelni mint eddig, miért ne lehetne ez a többlet az övé? Miért kelljen továbbra is szűkölködni? Miért kelljen a fölösleget beszolgáltatnia annak a földesúrnak, akire már szükség sincs, mert a rendet fenntartja, az országot megvédi a király?

Nagy érdekek ütköztek össze, de ebben az összeütközésben csak a földesúr maradhatott a győztes. Az ő kezükben volt a jog-alkalmazása, az ő váraikban, kastélyaikban őrizték a jogmegállapító

okmányokat. Így a földesúr a jogrend korlátai között üldözhetett el sok jobbágyot, költözhetle gúzsba a meghagyottakat. Ahol a jobbágyok erőszakkal akarják segíteni helyzetükön, ott a feudális nemesség fegyverrel verte le őket a fejedelem és a papság segítségével.

Amely parasztoakra a földesúrnak nem volt szüksége, azokat irgalmatlanul elzaklatta földjéről, legelő, erdői mellől. Mi legyen ezekből? Ami a rómaiaknál is volt: rabló vagy városi lumpenproletár. De szolgáltatott ez a néparadat mást is: erőteljes, emellett olcsó munkaerőt. Ezek alkalmazásával állíthatták fel a városok tőkés ipari vállalkozói nagy műhelyeiket, melyek tönkreversenyezték a kisiparosokat. De ezek a helyek lettek az ipari forradalom előkészítő telepei is.

A földesurak azonban elvesztették személyes hatalmuk alapját; ezentúl csak annyi befolyásuk volt, amennyit a fejedelem meghagyott. Nem szállhattak már szembe a királlyal. Ettől kezdve fektétlen hívei lettek. A korona iránti hűség így keserves kényszerből idővel büszkeséggé lett.

Ez az út elvezetett a nemzetek kialakulásához. Nemzet ott keletkezett, ahol az egymáshoz közellakó emberek nagyobb tömeget közös irányú gazdasági munkálkodás lehetősége, bizonyos közös létérdek egyesítette és ahol ezen tömeget egy arra alkalmas hatalmi tényező közös politikai eljárásra megszervezte. A közös származás előmozdította a nemzeti szerveződést, de nem volt annak lényeges előfeltétele.

Társadalmi szempontból nagyon szomorú nemzeti kialakulás volt azonban az, ahol a hatalmat egy kisebbséget képező, vagy más ország hatalmi szervezetére támaszkodó nemzet vezetői gyakorolták. Egy uralkodó nemzet a leigázva tartott nemzetek, nemzetiségek tagjai számára a kereseti, vagyonszerzési, érvényesülési lehetőségnek csak azt a minimális mértékét szorította megengedni, amelyet saját jogrendjének feldúlása nélkül meg nem tagadhat.

A nemzeti államok kialakításában, védelmezésében és szolgálatában azok az osztályok tanúsítottak legnagyobb hazafias buzgalmat, amelyekre ez a legtöbb előnyt hozta. Így a fejedelem szolgálatából élő állami hivatalnokok, katonatisztek, iparos-, kereskedő polgárok, a tanítással foglalkozók. Ellenben azok az osztályok, melyeket az új rend nem juttatott uralomhoz, nem siettek hazafiaságukkal. Ilyen volt a földművelő parasztság és az ebből kiszakadt legalsóbbrendű bérmunkásság, a hűbéri eredetű nemesség és a papság. Az arisztokrata jelentékenyen közelébb érezte magát bár-

mely idegen, vagy akár ellenséges ország arisztokratájához, mint a saját állama közpolgárához, vagy éppen parasztjához.

A tőkés polgárság leggazdagabb részét sem kötötte le a nemzeti érzés. Az újkori nagytőke mindinkább nemzetközi tőke lett. Cselekvéseik rúgója az lett, hol gyümölcsözteszethetik tőkéjüket jobban, szülőházjukban-e, vagy bármely más, esetleg ellenséges országban is.

Mikor a társadalom hatalmi viszonyai már így megváltoztak, jött a francia forradalom, amely ezen hatalmi viszonyokat kodifikálta. Nem a forradalom következménye volt a társadalmi átalakulás, hanem a megváltozott hatalmi viszonyok következménye a forradalom. Ez aztán betelődte az újkorban megindult kereskedelmi, egyházi, mezőgazdasági, nemzeti forradalmakat.

Valamivel később kezdődött az ipari forradalom. Ezt a forradalmat is a többleiérték termelése idézte elő. A közlekedési-, piaci- és hitelviszonyok változása, a termelési eljárások és eszközök, gépek tökéletesítése folytán az ipari üzemek személyzetének és felszerelésének nagyobbítása úján képes volt jelentékenyen több terméket előállítani, mint amennyinek értéke a munkásoknak és családjaiknak egyszerű eljárással szükséges volt. A gépjármű általánossá válása biztosította az ipari forradalom győzelemre jutását.

A nagyüzemek felállítását azok vették kezükbe, akik nagy pénzürtékű tőkével rendelkeztek. A nagyüzem tönkretette a kisüzemet. Az olcsó, igénytelen bérmunkásokat ontották a falvak. Mezei proletárok, nők, gyermekek töltötték meg a gyárakat. A nagytőke megalkotta a részvénytársaságokat, kartelleket, trösztöket, hitel-szervezeteket és így a tőke személytelenné lett. A nagytőke hatalmába kerítette az ipart, hitelezései révén függésbe hozta a mezőgazdaságot, az államkormányokat, alkalmazottjává tette az értelmiséget; kiemelkedése ezáltal biztosítva volt.

De megindult a bérmunkásság politikai és gazdasági szervezkedése is. Így némi ellenállást tudtak kifejezni, követeléseket támaszthattak. Hosszú, keserves harcok árán ki tudták kényszeríteni a rövidebb munkaidőt, a béremelést s némileg emberibb bánásmódot. Így aztán némely ipari szakma munkásai többet kerestek mint akárhány kispolgár vagy értelmi kereső.

Legújabb és ma is tartó forradalom a társadalmi forradalom. Az elnevezés nem éppen szerencsés, mert hisz a keresztlénység fellépése is tulajdonképpen társadalmi forradalom volt. Már pedig a kettő között súlyos, nagyméretű, összeegyeztethetetlen különbségek vannak. A mai társadalmi forradalom odairányul, hogy az emberi

munkát és a munkálkodó embert az egész társadalmi lét közép-pontjába helyezze. Az egyes embernek csakis a társadalmi érdekek megegyező munkálkodás adhasson jogot bármire az élet fenntartástól a legmagasabb társadalmi megbecsülésig. Sem születés, sem vagyon, sem vallási hitelvekbe vagy jogi tételekbe öntött hagyomány ne juttasson az egyes embereknek vagy ezek csoportjainak munkával meg nem szolgált előnyöket. A munkát és munkálkodót szolgálja minden gazdasági, állami, közművelődési intézmény.

A megindult társadalmi forradalomnak részjelenségei az állami szocializmus, kollektívizmus, kommunista szocializmus, anarchizmus, szabadelvű szocializmus stb.

Mint minden más társadalmi átalakulásnak, úgy a szemünk előtt lefolyó forradalomnak is elkerülhetetlen jelensége a reakció. Nem tévesztendő össze a konzervatívizmussal. Ez a felvetett új eszmével szemben a régi állapotok fenntartását kívánja, mert az újítást a társadalom összesére vagy nagy részére károsnak tartja. Reakciós az, aki az egész társadalomra vagy annak nagy részére üdvös újításokat ellenez csak azért, mert azok megfosztanák a köz rovására eddig élvezett előnyeitől. Ilyen példái a reakciónak:

A politikai reakció, mely békóba igyekszik verni a véleménynyilvánítást, elnyomja a sajtószabadságot, lehetetlenné teszi az állampolgárok szervezkedését, összegyülekezését.

A militarista reakció, mely nagy áldozatokat szorít ki a haderő javára, nem tekintve az állam védelme és a közrend fenntartása érdekének mértékét. Az államban a katonaságot külön államá igyekszik tenni. Az ifjúságot arra neveli, hogy magát az erőszak jogán más népeknél különbnek tartsa.

A klerikális reakció az egyes felekezetek papságának a hatalmát ki akarja terjeszteni az egész társadalom politikai, gazdasági, kulturális életére. A népművelés ügyét egészen papi ellenőrzés alá szeretné venni, minden olyan tudományos eredményt eltitkolni vagy elnyomni, amely az ő hatalmi érdekeikkel ellenkezik.

A kulturális reakció nyíltan vagy burkoltan lassítani igyekszik a népműveltség terjedését. Itt találkozni a tőkés birtokos osztállyal, sőt még az értelmiség egy részével is. Továbbá idesorakoznak a börttermelők, sörbárók, szeszgyárosok, kocsimárosok.

A tőkés gazdasági reakció a munkásságot úgy az iparban, mint a mezőgazdaságban olyan feltételek között igyekszik tartani amelyek között a munkás olcsó munkát szolgáltat.

A feudális társadalmi reakció az ember és ember közötti különbségek tüntető érvényesítésében, kihasználásában és tovább-

fejlesztésében áll. A magasabban állók gögös elkülönülése a „közönséges“ emberektől. A hatalmi állások megtartása a főrangú körben.

Mindeme reakciók természetesen nem lépnek fel elkülönözten, hanem sokszorosan összefonódnak. Aki valamely kérdésben reakciós, ha más nem, a logika viszi rá, hogy más kérdésben is reakciós legyen.

A termelési formáknak tehát bizonyos korszakait lehet megkülönböztetni. Kezdetben láttuk az őskommunizmust, amikor semmi korlátok közé sem szorította egyik ember a másikat; mindenki képességei, tetszése szerint elégithette ki igényeit. Ezt felváltotta a magántulajdon. A korlátozás még ekkor sem volt mindjárt nagymérvű, mert csak a házi szükségletekre termeltek. A nagyobb társadalmi elkülönülések s így az osztályküzdelmek is csak akkor vették igazában kezdetüket, mikor a piac számára kezdtek termelni. Láttuk, hogy ez a rabszolgapasztorkodás mellett lehetséges volt. De csakis addig, míg a rabszolgákat ingyen vagy nagyon olcsón kapták. Mikor azonban a rabszolgát drágán kellett vásárolni, vagy tenyészteni, akkor már a rabszolgapasztorkodás nem volt kifizetődő. Felváltotta ezt a feudálizmus, amikor a földesurak földjeik egy részét kiadták a jobbágyoknak, amiért tartoztak a földesúr bizonyos hányadát beszolgálhatni és a feudál úr földjeit megművelni. A közlekedési és termelési viszonyok, a közbiztonság javulásával azonban sem a feudál úrnak nem volt szüksége a jobbágyokra, sem a jobbágyoknak a földesúrra. Másrészt meggazdagodott a kereskedő és iparos osztály. Ez a változás maga után vonta a kereskedelmi, egyházi, mezőgazdasági, állampolgári forradalmakat. A gépek bevezetése, a többtermelés nagy lehetősége biztosította a tőke uralomrajutását. Mindez elősegítette a kultúra, civilizáció hatalmas fellendülését. Nyomában megindult az ipari forradalom és a ma végbemenő társadalmi forradalom.

A kapitalisztikus társadalomnak megvannak a maga normái, amelyeken a szocializmus szándékszik változtatni a maga társadalmi forradalmában. Néhány ilyen anomáliára rámutatok.

A tőkés több-kevesebb élelmi és iparcikkeket termeltet. De nem azért, mert a társadalomnak szüksége van rá, hanem a profitért. Pl. a cipőgyáros nem keresi, hogy van-e és mennyi cipőre van szükség, hanem hogy mennyit lehet rajta nyernie. Hiába volna szükség millió meg millió iparcikkre, ha hasszonnal nem kecsegtet, nem termeltet a tőkés. Hát nem egészségtelen állapot ez? Mikor rizzsel megrakott hajókat csak azért súlyosztanak el, hogy

a raktáron lévő rizs árát le ne verje az olcsóbb szállítmány. Nagy vámokat szabnak ki ételmi és iparcikkekre, hogy a honi termékek árát le ne verje. Nem a társadalom és az emberek szükséglete a fontos, hanem az ár. A munkást nem azért alkalmazzák, mert a társadalomnak szüksége van a munkájára, hanem mert a tőkés hasznot csíholhat ki belőle a maga számára.

Továbbá társadalmunk létalapja a munka. Mindent, aminek valami értéket tulajdonítunk, a munka hoz létre. És mégis a munkát szolgáltató embereknek legyen a legsanyarúbb élete? Mivel társadalmunknak szüksége van a munkára, semmi ok sincs rá, hogy valaki a társadalomra nézve hasznos, kívánatos munka nélkül is jólétben éljen. Főltéve, hogy munkaképes.

Társadalmunk átkozott betegsége a szegénység. Shaw azt mondja: „És a rossz, ami ellen harcolnunk kell, nem bűn, szenvedés, kapzsiság, papi hatalom, királyi hatalom, demagógia, monopólium, tudatlanság, ital, háború, dögvész, hanem csakis a szegénység.“ Persze, könnyű azt felelni, hogy ha valaki részeges, pazarló stb, hadd legyen szegény. De ugyancsak Shaw mondja: „Mit jelent az, hadd legyen szegény! Azt jelenti, hogy hadd legyen gyöngé. Hadd legyen tudatlan. Hadd legyen a nyavalyák fészke. Hadd legyen állandó mintája és példája a rútságoknak és mocsoknak. Hadd legyenek angolkóros gyermekei. Legyen olcsó és társainak a munkabéréit verje le azzal, hogy eladja magát az ő munkájukra. Lakásai által váljanak a városaink bűzhódtt utca-tömekegekké. Lányai nemi bajokkal fertőzzék meg a mi felseerdült fiainkat, és fiai azzal álljanak bosszút értük, hogy a nemzet férfiai görvélyesek, gyávák, kegyellenek, képmutatók, politikailag ostobák legyenek és még egyebek is az elnyomatás és rossz táplálkozás miatt.“ És ha ez így van, igazán olyan bölcös dolog azt mondani: hadd legyen szegény?

A tőkés társadalomban a hatalom és jólét alapja a munkánélküli jövedelem. Azért történetnek az emberek százezrei, hogy munkánélküli jövedelemhez jussanak. Az ilyen társadalmi berendezkedés determinálja az érzelmi, erkölcsi életet is. Azon érzelmeknek, erkölcsi követelményeknek tulajdonítanak elsőbbséget, amelyek a meglévő viszonyokat igenlik, erősítik, idealizálják. És így az egyes gazdaságilag, társadalmilag, erkölcsileg, szellemileg, érzelmileg annyira belefonódik ebbe a társadalomba, mint a légy a pókhálójába és átitátódik szellemével, mint a vízbedobott fa vízzel. Úgy, hogy nem az a csudálatos, hogy nem ismeri fel azt.

a sok visszásságot és fonákságot, amelyben él, hanem az lenne a csudálatos, ha felismerné.

A tőkés társadalom hibáit kiküszöbölni, egy ideális társadalom alapját lerakni szándékozik a szociálizmus. Ez a mozgalom eredetileg a gazdasági helyzetével elégedetlen bérmunkásság mozgalma, de terjeszkedik a mezőgazdasági proletárság, az önálló, de vagyontalan kispolgárok, sőt az értelmiség körében is. A nagy munkára a munkásság nagy felkészültséggel indul. Vannak szellemi és gazdasági harci eszközei. Szellemiek a szociálista elmélet, a történelmi materializmus, mely megfelelő tudományos világnézetet állít a mozgalom szolgálatába. És így e mozgalom híve szellemileg is kiszakadhat a tőkés társadalomból. Erősebb eszközeik is vannak gazdasági téren: a sztrájk, bojkott.

A társadalmi forradalommal, a szociálistussal egy oly nagy küzdelem indult meg, melyben előbb-utóbb mindenki részt vesz ezen vagy azon az oldalon. A küzdelem helye minden hely, ahol élet folyik: a gyermekszobáktól, iskoláktól, templomoktól, műhelyektől, kaszárnyáktól, utcáktól, korcsmáktól, váiasztási helyiségektől kezdve az ipari, kereskedelmi és pénzügyi vállalati irodákig, a törvényhozó termekig, a kormányzó hivatalokig, az egyleti helyiségekig, báltermekig, sőt a temetőkig is.

A szociálista elmélet nagy része eleintén merev dogmákból állott. Azonban a jövő társadalmának a térképét vagy pontos alaprajzát képtelenség ma elkészíteni. A szociálista tanítások is mindinkább engednek merevségükből és figyelembe veszik az emberi akiből mégis csak állania kell az új társadalomnak. Ki kell belőle küszöbölni mindent, ami ártalmas lehet, de mindent belevonni, ami hasznos lehet a társadalomra.

De ez a mozgalom nem lehet elszigetelt, csak egy országra szoritkozó. Nem lehetne akkor sem, ha nem is volna más példa a nemzetköziségre. De a nemesség internacionális. Egy osztrák nemes-utód többre becsül egy angol lordot, mint száz tudóst, ha mindjárt idióta is az a lord. A tőke nemzetközi, ott helyezi el tőkét minden tőkés, ahol az legjövödelmezőbb lehet. Az egyház nemzetközi. Miért lehetne kívánni csak a munkásságtól, hogy nacionalista legyen? A szocializmus nem akarja az egész társadalmat proletár nivóra sülyeszteni, hanem a proletáriátust is emberi nivóra emelni. Egyébként is ez a mozgalom ma már olyan erős, hogy minden ország kormányának figyelembe kell vennie, sőt sok helyen munkásképviselek ülnek a kormányban is. Nem lehet struc módjára homokba dugni fejünket, hogy ne lássuk a társadalom

megbillent egyensúlyát. És a népiskolában együtt vannak azok a gyermekek, akik felnőtt korukban talán ádáz ellenségei lesznek egymásnak. A népiskolának számot kell vetnie önmagával, miként viselkedjék a szociálizmussal szemben.

(Folyt. köv.)

A földtudomány.

— Dr. Kenessey Kálmán. —

Motd: Boldog, ki tündéri románok helyébe

Utazók irását forgal a kezébe . . .
Kis olvasás után emberré kezd lenni,
Földekről, nép-kről esméretet venni.
Rátalál helyére e nagy pláncában
S mi ő az emberi nemzetnek láncában?
Azt érzi, hogy ott jár és ébren álmodik,
Egyre tanul s mulat, henyel s okosodik.
Csokonai: »A lélek halhatatlanságáról.«

Rendszerben egységesített ismeret a tudomány. Minden tudománytól ma már megköveteljük, hogy teljes egységbe illesztett ismeretek bölcséletileg, ismeretelméletileg megalapozott halmaza legyen. Az ismeretelméletileg megalapozott tudomány veheti fel csak a tiszta tudomány nevet, amely aztán szolgálja az alkalmazott tudományokat éppen akkor a legtökéletesebben, ha semmi közvetlen érdeket nem tekintve tisztán csak a jelenségek összefüggéseit keresi és csak így közvetve, ezen összefüggések kiderítése révén szolgáltat aztán eszközöket az alkalmazott tudományok közvetlenebb céljaira. *Ma már megköveteljük minden tudománytól, hogy az elégséges ok elvének világmagyarázatát adja.*

A mai földrajznak tárgya, munkaköre és feladata az, hogy azt a kábitóan gazdag valóságot, amit *földfelszinek* mondunk s ennek életként találunk magunk előtt, megfejtse. A földfelszín sokáig valósággal kusza hieroglif-halmaz volt, amelyet részleteiben csak egymásmellé raktak s lett belőle „üres topografia“, unalmas adatok még unalmasabb leírása. Mivel ma már a földrajz a földtérzini formák kialakulásának az okával, a rajta levő élet keletkezésével és kiformalódásával, a kettőnek kölcsönös okozati függésével foglalkozik, az organikus és anorganikus világ egymásra hatását kutatja, a tudomány valódi területét és így fogalmát a „Földrajz“ kifejezés nem fedi teljesen, ezért a legújabb magyar terminologia szerint — a „természettudomány“ megjelölés analogonjaként — a „földtudomány“ névvel jelöljük a földrajzot. A

földrajz név már csak a földtudomány tisztán leíró (descriptivus) részét jelöli. A földtudomány már nem többé a térképet szavakban elmondó unalmas tudomány, amely rendszerezte az ismereteket térbeli elosztottság vagy állami (teljesen mesterségesen előállított földrajzi fogalom) alakulatuk, vagy folyók iránya szerint, tehát egy indokolatlan és éppen ezért tudománytalan rendszerezés szerint, hanem *fizikai, oknyomozó, összefüggéseket, kölcsönhatásokat, logikai kapcsolatokat kutató, magyarázó és megfejtő tudomány.*

Húsz hosszú évszázadnak kellett eltelnie ahhoz, hogy ismét eszükbe vegyék a geográfusok, hogy a földtudomány (most már nevezzük a továbbiakban így) filozófikus tudomány, mert a tájék természetrajzát írja le, az ott lakók (amennyiben lakott hely) kulturállapotával karöltve, reámutatva a szokások és államberendezések fejlődését elősegítő vagy gátló okokra; — ahogyan azt *Strabon* (Kr. c. 68.—Kr. u. 24.) görög geográfus megjelölte a maga nagy 17 kötetes „*Geografika*”-jában.

Strabon volt az első „modern” geográfus, hogy a mostani kor leghizelgőbbjének képzelt jelzőjével tüntessem ki ezt a tisztá látású, bölcsen értékelő görög tudóst, aki beutazta az akkor ismert világot csaknem teljesen, de, aki nemcsak utazott, látott, hanem az egész ismert világ összefüggő képét adta meg munkájában, amelyik talán a természetbölcséletnek is egyik legjelesebb alapvető műve. A filozófikus egészben való összefoglaló szemlélet megfelelt *Strabon* görög mivoltának.

Strabon gondolata, hogy a földtudomány filozófikus tudomány, az idők folyamában elsikkadt és hosszú századokon át *Ptolemaios* (élt Kr. u. 150 körül) volt a geográfia cégjegyzett atyamestere, akinek pedig a legfőbb földrajzi ideálja csak a topográfiai elhelyezkedésben rendszerezett leírás volt, de még inkább: rajz útján előállítani az ismert Föld minél tökéletesebb képét. Kartográfus volt és nem geográfus. *Ptolemaios* munkája csak adat és anyaggyűjtemény a lakott Föld térképének elkészítéséhez; anthropocentrikus felfogás: a lakatlan vidékek nem is érdekelték.

A középkor földrajza *Ptolemaios* munkáinak kérődzése volt, amennyiben aztán a szkolaszticizmusban földisméről szó lehet. *Ptolemaios* neve, mint geográfusé, később feledésbe ment; az arabok előtt ő csak mint *csillagász* volt ismert.

A XVI. század elején, amikor a klasszikus ismeretek reneszánsza után a gondolkodók a saját eszükkel is mertek már gondolkozni, kel új életre a földrajz is, de az epigonok még jobban elsőkélyesítették fogalmát. *Aptianus Péter*, V. Károly császár udvari

asztronómusa „*Cosmographicus liber*“ (1524) a földrajznak hármas feladatát tűzött ki: 1. helymeghatározással tájékozódni a Földgömbön s a meghatározott helyek földrajzi koordinátáinak (földr. szélesség és hosszúság, φ és λ) katalogizálása; 2. a meghatározott helyek felsorolása távolságok szerint, *itinerarium*-szerűen és 3. a helyek felsorolása politikai hovatartozandóság szerint. Az ezzel a felfogással megírt földrajzi munka megfelelt egy menetrendnek s olvasása azt hiszem éppoly élvezetet szerezhetett, mintha valaki négy fal közé elvonulva kis lámpája fénykörébe ülve morzsolná a menetrend sorait anélkül, hogy vasutról, térképről fogalma lenne! — 1550 ben *Sebastian Münster* a geografia feladatát 1. a topografia lelkiismeretes leírásában, 2. a vidékek termékenységének ismertetésében és 3. a lakosok jellemének és életmódjának leírásában látja. Mintha nem is csak három évtized választaná el a két tudóst! — Impliciter ez a három cél magában foglalja a mai földtudomány célját is.

A XVII. sz. első felében élt a fizikai földrajz ujáteremtője *ifj. Varenius Bernhardt* (1622—1655), aki szintén hármas célját és felosztását adja a földrajznak: 1. affectiones teerestres; 2. affectiones coelestes és 3. affectiones humanale. De *ifj. Varenius*-nak sem volt meg a kellő hatása, még a XVIII. sz. folyamán is ez *Apianus* követőit találjuk, annyi különbséggel, hogy „természeti földrajzot“ (matematikai, csillagászati és fizikai földrajzot) is művelnek az *itinerarium* földrajzból kifejlődött „historiai földrajz“ mellett. Ennek a kornak a geográfusai annyira szűklátókörűek valának, hogy a *Newton* által megindított hatalmas természetvizsgálás eredményei földrajzot csaknem teljesen érintetlenül hagyták. Még 1775-ben *Joh. Chr. Gatterer* „*Abriß der Geographie*“ c. művében hiányzik a tájrészek helyes természeti leírása, mert hiányzik a helyes megfigyelési anyag, — és *A. Busching* csak a statisztikai geografiát művelte, a természeti leírás alig érvényesül, mintha csak a földrajz fogalmát kielégítené a *Hübner* félé „*Geographisch-Statistische Tabellen aller Länder der Erde*.“

A XVIII. sz. végén és a XIX. század elején *Alex. von Humboldt*, *Saussure* és *Georg Forster* állapítják meg helyesen a földrajz feladatát: teljes, természettudományosan végzett megfigyelési és tapasztalati anyag alapján, összehasonlító oknyomozással leírni a Földön térbelileg elhelyezkedett természeti és emberi alakulatokat. És *Humboldt* hozzáfog „*Cosmos*“-a megírásához, amely „kiterjeszkedik minden földi és égi tüneményre“, hogy egy való, fizikai világleírást adjon. Ő a megalapítója a kozmikus fizikának, mely-

nek igen terjedelmes, ma mir csaknem önálló része a geofizika és ő alkalmazza ezek megállapításait a földrajzi leírásban. Összehasonlító alapon írja le a Föld felületének alakulatait s szerinte a földrajz: „das Studium die Plastik des Endbodens.“ — A. v. Humboldt-tal egyidőben működött Carl Ritter is, ki skolasztikus hagyományokon nyugodva a földrajzot csak anthropocentrikusan fogta fel és a Földnek csak emberi megéihetés szempontjából értékes részei leírását tartja a földrajz tárgyának és az u. n. tudományos történet és statisztikai földrajzi irány célkitűzője.

Ugy Humboldtnek, mint Ritternek követői a követői, de kényelini szempontból a Ritter követői növekedtek meg annyira, hogy az ő felfogása uralkodott a legutolsó emberöltőig s részben uralkodik ma is. Az epigonok persze túlzók! És Ritter követői a létalapról, a természetadta valóságokról felemelkedő hiú spekulációk igen kétes értékű útvesztőibe tévedtek s oda jutottak, mint a hajnalt kukorékoló kakas, hogy azt képzei: kiáltására kel fel a Nap. Ritter követői szerint minden természeti jelenség csak az emberért van; pld. a forró égövi tengerpartokon azért fú a tengeri szél, minden reggel szabályosan megindulva, hogy az ott lakó embereknek tűrhető legyen az éghajlat — mintha éppen nem megfordítva lenne a dolog! — De spekulálni könnyebb, mint pontos meteorologiai megfigyelésekkel a tünemény valódi okát megállapítani. Ritter követői közül legjelesebb s talán ilyen túlzásoktól leginkább ment *Ratzel*, akinek „Anthropogeografiája“ adta meg az iskolás földrajznak a — mondjuk úgy — tegnapi képét: egy kis térkép leírás, politikai földrajz az államok topografiájával, egy kis statisztika, néprajzi kuriozitások és sok-sok történelmi vonatkozás — sokszor rendszertelen, indokolatlan felsorolásban.

Folyt. köv.

Egyesületi élet.

Meghívó.

A „Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület“, mint központi egyesület, 1924 november hó 20-án (csütörtökön) délelőtt 9 órai kezdettel Komárnóban a polgári fiúiskola nagytermében

évi rendes közgyűlést

tart, melyre az alkotó tagokat (l. alapsz, 14. §) tisztelettel meghívjuk.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó és beszámoló.
2. A titkárság évi jelentése.
3. Pénztári jelentés és jövő évi költségvetés.
4. A tanítóság fizetés és nyugdíjügye. Előadó Dinnyés Károly közp. alelnök.
5. A kitűzött pályatételek végleges letárgyalása és új tételek kitűzése. Előadó: Somogyi István egyes. titkár.
6. A tanítók honossági ügye.
7. Indítványok.

Az indítványok november hó 10. éig a központi elnök címére írásban elküldendők.

Előértekezletet tartunk 19-én d. u. 7 órakor a közgyűlés helyén.
Negyed, 1924. október 25.

Vásárhelyi Károly

főtitkár.

Kovács Alajos

elnök.

A polgáriskolai szakosztály közgyűlése. Végre elérkezett az ideje annak is, hogy a polgáriskolai szakosztályunk megtarthassa közgyűlését. A polgáriskolának és munkásainak annyi kívánsága van a jelen időben, hogy minden kartársunk erkölcsi kötelességének tartsa a gyűlésen való megjelenést. A közgyűlésre a szakosztály elnöksége a következő meghívót bocsátja ki:

Meghívó,

az Ált. Magyar Tanítóegyesület *polgáriskolai szakosztályának* f. év november 19-én d. e. 10 órakor (a közp. gyűlést megelőző napon) tartandó rendes évi közgyűlésére. A gyűlés helye: *Komárno, a polg. fiúiskola rajzterme.* Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó; 2. Titkári jelentés; 3. Pénztári jelentés; 4. A polgári iskola mai és jövő formájában, előadó: Somogyi István áll. polg. isk. tanár; 5. Javaslat a régi képesítésű polg. isk. tanárok sérelmeinek orvoslásáról, előadó: Seidl Sándor; 6. Indítványok. Az esetleges indítványok az elnök címére (Bratislava, Gyurikovics-u. 4. II. em.) a közgyűlés előtt írásban elküldendők.

Bratislava, 1924. október 27.

König Vilmos

szakoszt. titkár.

Seidl Sándor

szakoszt. el. ök.

Meghívó. Az ipolysági tanfelügyelőség 2793. sz. felhívása folytán, az Ipolyságvidéki Magyar Tanítók Egyesületének 1924. év november hó 13. napján d. e. fél 10 órakor az áll. polg. iskolában tartandó gyűlésre ezennel meghívom. Tárgy: Elnöki jelentés; A tanítói adminisztráció mikéntje. Délután 5 órakor 12-én választ-

mányi gyűlés. A gyűlésről az elmaradás megfelelő okok támogatásával elnökségnek bejelentendő, a gyűlésen való részvétel 1924. VII. hó 3-án hozott határozat alapján kötelező. Bajta, 1924. okt. 14. *Willand János* egy. elnök.

Bratislava-megyei Ált. magyar Tanítóegyesület közgyűlése.

Bratislava megye Ált. Tanítóegyesülete október hó 23-án Bratislavában tartotta ez évi rendes közgyűlését, mely alkalomból a torna-utcai izr. elemi iskola terme kicsinek bizonyult. Az érdeklődő tanítók száma meghaladta a 800-at, akiken kívül megjelentek még *Ježo Márton*, *Bučenec Dániel* és *Gašparik Ignác* állami tanfelügyelők s *Kovács Alajos* országos elnök, valamint a központi vezetőség több tagja is.

A közgyűlést d. e. 10 órakor nyitotta meg *Osztényi József* elnök, aki kegyeletos szavakkal parentálta el néhai *Lengyel Mayeri*, az egyesület lelkes tagját. Ezután a közgyűlés tagjai elénekelték *„Holl van honom”*-himnusz, melynek elhangzása után *Osztényi József* elnök elmondotta tartalmas megnyitóját. Üdvözölte a megjelent vendégeket s ecselelte a nem állami tanítóság szomorú helyzetét, melynek jobbrafordulása végelt együttes erővel kell harcolnunk. A köztársaság elnökét aposztrofálta, akinek szíve itt él közöttünk. Az elnök javaslatára üdvözlő táviratokat küldtek *Masaryk* elnöknek, *Markocič Ión* miniszternek, dr. *Mašek Ferenc*nek, a Ref. vezetőjének, valamint *Pluhár József* országos főtanfelügyelőnek. *Masaryk* elnökhöz intézett távirat a következő volt: Bratislava vármegyei Ált. Magyar Tanítóegyesület a mai napon Bratislavában tartott közgyűléséről mély tisztelettel üdvözi elnök urat, kérzén, hogy a nem állami tanítóság fizetés- és nyugdíjügyét törvényes úton leendő rendezésében támogatni kegyeskedjék.

Bučenec Dániel áll. tanfelügyelő tolmácsolja *Jelinek* főtanfelügyelő üdvözlését, aki hivatalos elfoglaltsága miatt nem jelenhetett meg. Beszédében kiemeli, hogy a tanítóság soraiból került ki s támogatására a tanítóság mindig számíthat. *Gašparik Ignác* áll. tanfelügyelő örömeinek ad kifejezést, hogy az egyesület elnöke az ő tankerületéből került ki. Foglalkozik a nem állami tanítókkal s a nem állami iskolák oktatási ügyével s az egységes oktatás mellett foglal állást. Az oklevél nosztrifikálása mellett a lélek nosztrifikálását is szükségesnek tartja.

A napirend előtt *Tótos Lajos* szólt fel, akinek felszólalására elhatározta a közgyűlés, hogy előbb az indítványokat tárgyalja le. Egy öt pontból álló indítványt terjesztett be az elnökséghez *Madarász Lajos*. Az indítvány a következő: 1. Az egyesület központi vezetősége a cseh és szlovák kollégákat követve, lépjen minden vonalon radikálisabb irányzatba. 2. Anyagi és erkölcsi helyzetünk tarthatatlan. Ennek megvitalása céljából a szlovák haladó és cseh tanítóegyesületekkel saját egyesületünk a legszorosabb kapcsolatot szerezze meg s velük együtt haladjon. 3. A legközelebb megjelenő nemzetgyűlési képviselők s választásánál az Egyesület tagjai oly politikai pártot támogassanak, mely a tanítóság kívánságait magáévá teszi. E végből a vezetőség haladéktalanul lépjen érintkezésbe a számba vehető politikai pártokkal. 4. Hogy az ösztantítóság a saját ügyeiben megnyilatkozhasssék, hívja össze a közp. vezetőség s amúgy is esedékes nagygyűlést. 5. Tanítói sérelmek, jogos igények s általában

tanítói érdekek védelmére és propagálására Braatislava székhellyel alapítson egy tanügyi politikai lapot vagy alakítsa a M. T.-t azzá.

Mint hogy az indítvány megindokolás csatolása nélkül terjesztetett be, elnök az indítványozót, Madarász Lajost, felkérte, hogy az indítványait indokolja meg. Madarász Lajos a megindokolás kapcsán kiterjeszkedett a magyar tantervek megszervezésére, mely körül a vezetőség elismerést érdemlő tevékenységet fejtett ki. Ecseteli a szomorú jelent, melyben a nem állami tanítóság van. Az öreg tanítóink koldulnak, a nyugdíjba menendők rettegnek. Hozzájárul ehhez még a honpolgárság félelmetes ügye, mely a hontalanság bélyegét üti sok tanító homlokára. A tanítóság süket fülekre talál. A nem állami tanítóság fizetése csupán segély, de annak törvényesítését és új nyugdíjtörvényt akarunk. A vezetőség, noha tőle lehetőleg megtett mindent, nem ismerte fel az egyesülésben rejlő erőt. A tanítóság egyetemességét összefogó erőt nem hozta létre. Minden itt élő nemzetiségű tanítónak átéreznie kell, hogy mindannyian tanítók vagyunk s egyforma közös eszközöket kell választanunk. A cseh tanítóegyesületeket mintázképpül vehetjük. Az együttélés kiépítését bangoztatja. Mint hogy a M. T.-ban nem találja meg a legerősebb sérelmeket észlő, szükségét látja egy tanügyi politikai lap alapításának. A központi vezetőségnek jobban tájékozódnia kell a tagok hangulatáról. Az egyesület vezetőségének állapontja nem mindig fedi a tanítóság álláspontját. A tanítóság sorsa a saját kezében van.

Kovács Alajos országos elnök köszöni, hogy ezuttal az elnökség iránti véleményét hall megnyilatkozni. Ha mindenben nem is értünk egyet, de a szeretetben egyek vagyunk. A nem állami tanítóság helyzetének intézése más kezekből is függ, nem csupán a miénktől. A vezetőség azt ígerte, hogy mindenben eljár. El is jártunk s ahol az ajtón nem engedtek be, ott az ablakon át parkodtunk bejutni s ha itt se megy, a kéményen át törekszünk célunk felé, ha onnan kormossan is kerülünk vissza. Most a kéménynél tartunk. A nyugdíjat 1926. jan. 1-re ígérték. Ezt be kell várnunk. Az egyetemes gyűlés elmaradásának okait a körülmények adták, melyeket felfedni nem tartottuk célszerűnek. Mi republikánusok vagyunk s akik a köztársaságnak érdekeit szolgáljuk. A szlovákok egyesületével eddig is kerestük az együttműködést, akik azonban ma egészen más vizeken járnak s őket mindenben nem követhetjük. A tanítószervezetek egyetemes kereteinek kiépítéséhez a tagok nagyobb áldozatkészsége szükséges. Az eddigi csekély tagsági díj is nagy nehézséggel folyik be. A tanügyi politikai lap alapítását nem ellenzi s annak mint nem egyesületi szervnek lehet működnie.

Az egyesület vezetősége igyekezett minden sérelmet orvosolni s ehhez törekvésében a tagoktól bizalmat vár s egyuttal tanácsot, utbaigazítást, melyet szívesen magáévá tesz. E gyűlésen lelki nosztrifikációt említettek, amelyre csak azt felelheteti, hogy mi hűek vagyunk ahhoz, amit megfogadtunk s addig segítsen az Isten, míg ezt a szavunkat állani fogjuk.

Madarász Lajos a zárászó jogával élve többek közt kijelentette, hogy ha a küldöttséget a miniszter nem fogadta, annak is megmondhatja az okát *Fogadta volna, ha a nem állami tanítóság bebizonyította volna a köztársaság iránti hűségét.* Erre a kijelentésre óriási felháborodás tört ki, melynek csillapultával *Jónás Ferenc* erélyes hangon utasította vissza a nem állami tanítóságnak azt a súlyos megsértését. Miközben Madarász Lajos megkövetve a gyűlést, visszavonta szavait, melyeket nem olyan értelemben akart használni.

Banai Tóth Pál a Magyar Tanítót ért támadásokat a legerélyesebb formában visszautasítja s megállapítja, hogy a M. T. a tanítóság sérelmeivel

állandóan foglalkozott s ha egyes dolgokban biggadlabb hangot használt, lette azért, mert az ellenkezőjével sokak ügyének ártalmára lett volna.

Szavazásra került a sor. A közgyűlés az indítványok közül az I. 2. 4. számúakat változtatlanul elfogadta. Az ötödik számú *Kovács Alajos* indítványára a következő formában fogadtatott el: Tanítóit sérelmek, jogos igények s általában tanítói érdekek védelmére egy tanügy politikai lapot alapítsanak.

Következett *Vízváry Vilmos* felolvasása az egyesületi életre való nevelésről. Tartalmas, a méhék világából vett pompás életképeivel illusztrált előadása a hallgatóság figyelmét és érdeklődését mindvégig lekötötte. Az értekezést lapunk hozni fogja.

Dezsi Zoltán szólalt fel ezután s a ref. tanítók sérelmeinek és panaszainak határozottabb orvoslását sürgeti. Erre vonatkozólag *Kovács Alajos* nyújtott hővebb felvilágosítást.

Ezek után *Miholicska János* igazg. tanító tartott igen széleslátásra való tanulságos előadást arról, »Hogyan lehet a népiskola a józan szocializmus magvetője«. Történelmi visszapillantást vet az egyes korok eszméire. A jelen idők eszméje a szociális eszme. Ezzel az iskolának is számolnia kell. Mérlegeli a szociális eszme mibenlétét, mely a képzett elme és a meleg szív kialakításán épül fel. Foglalkozik Fürsterrel, mint aki első volt a szociális gondolatnak a pedagógia terére való átvitelében. Igen érdekesen fejtegette a szociális eszme gyakorlati megvalósításának metodikai keresztülvitelét. Az érlekes előadást nagy figyelemmel hallgatták s meleg elismeréssel honorálták.

Németh (Somorja) felvilágosítást nyújt arra nézve, hogy a rk. esperesi karnak legutóbb Somorján tartott értekezletéről, melyen tanítók is megjelentek, olyan tévhírek keringtek, mintha ott a kath. tanítók külön egyesületi szervezkedéséről is szó lett volna. Ilyen természetű kérdés ott fel nem merült.

Délután 2 órára járt már az idő, amikor *Oszlényi József* elnök megköszönte az érdeklődést, hálás elismeréssel adózott a két előadónak, mely után a közgyűlés »Zeng az ég a Tátrán« élénkklésével véget ért.

Körzeti gyűlés. A somorjai tanítókörzei 1924. október 15-én tartotta *Tyukos Béla* elnökletével Szunyogdin rendes havi értekezletét. Jelen voltak: *Bucenec Dániel* tanf. és 26 kartárs.

Az értekezlet *Németh István* somorjai r. k. igazgatótanító mintatanulmányával kezdődött. A véglesen számsort ismeretle az V—VII. osztályban oly szép és mintaszerű előadásban, hogy az elhangzott bírálatok után a tanf. ur javaslatára elismerést és köszönetet szavaz az értekezlet.

Majd *Regéczy Aladár* kartárs rövid, de tanulságos értekezésben ismerlette a tornatanulás tanmenetét és gyermekjátékokat. Az előadásért köszönetet kapott azzal, hogy az általa ismert összes gyermekjátékokat sokszorosítatva juttassa az értekezlet tagjainak.

Végül a tanf. felhívja a tanítótságot szociális munkára, a vöröskereszt sarjadékának megalakítására, az értekezlettel kapcsolatban tartandó népelőadások tartására, valamint kötelezettségeink pontos teljesítésére.

Az értekezlet ismét 100 K val járult hozzá özv. Janikovicsné tanítóözvegy segélyezéséhez.

Rovás. A folyó lanévre kiadott tanítói zsebnaptárunkról szólunk. Megülődve tapasztaljuk és tapasztaljuk, hogy vannak közöttünk olyan kartársak, akik a címükre irányított zsebnaptárt „nem fogadom el” megjegyzéssel sok esetben most, hetek múlva az elküldés után, visszaküldik kiadóhivatalunkhoz.

Ennél a „nem fogadom el” megjegyzésnél álljunk meg egy szóra!

A naptárt Egyesületünk vezetősége nagy fáradtsággal és költséggel adta ki. A jövedelem teljes egészében a központi segélyalapot van hivatva gyarapítani, amelyből elbocsátott, nyugdíjas, vagy másképen nyomorba jutott, segélyre szoruló kartársainkat, özvegyeinket és árváinkat segélyezzük. Kérdezzük: miképen egyeztethető össze a „nem fogadom el” kifejezés a kartársias együttérzéssel, a nemes, segítsre törekvő lélek érzelmeivel. Hát az is lehetséges, hogy akad rendes ellátásbeli körülmények közt élő tanítótárs, aki 10 K t sajnál a nyomorban levő kartársai, a síró özvegyet és koplaló árvák javára áldozni? Elképpedünk és megdöbbenünk.

A naptárból annyit készítettünk, ahány tagunk van, csak a köteles tiszteletpéldányokkal többet. S most látjuk, hogy 200 példány, legnagyobb részben „nem fogadom el” jelzéssel visszaküldött hever kiadóhivatalunk szekrényében. Nézzük csak a neveket, kik küldték vissza! Azt látjuk, hogy tulnyomó többségben olyanok, akiknek semmi bajuk sincs. Ezek a kartársak szükkebíűek és önzők, megérdemelnék, hogy neveiket közszemlére tegyék.

Most, amidőn a naptár költségei a befolyt és még befizetendő összegekből — de nagyrészen a hirdetések díjaiból — fedezve vannak (egy példány az Egyesületnek kb. 7 koronájában van), a visszaküldött 200 példány ára tiszta bevételt jelentene a segélyalap javára. Ez is 2000 K t tenne ki. Ettől a 2000 koronától fosztották meg szükkebíű, érzéstelen kartársaink a közp. segélyalapot és ezzel szegény nyomorban élő vagy a jövőben oda jutó kartársaikat, özvegyeket és árvákat.

Nitra nagymegye közgyűlése. A napilapokból értesültünk arról, hogy Nitra nagymegyei egyesületünk f. év október 22-én tartotta évi rendes közgyűlését Nové-Zámkyban *Dinnyés Károly* kp. alelnök, nitramegyei elnök elnöklétével. Döbbenet kőzébéd volt, este pedig a tanítói ének- és zenekar hangversenye. (Kénytelenek vagyunk megállapítani, hogy Nitra nagymegyei egyesületünk elnöksége elmulasztotta a gyűlés meghívóját és tárgyszorozatát lapunkban, a Kp. Egyesület hivatalos orgánumban, közzé-

tenni, — ami pedig kötelessége lett volna — valamint a gyűlés lefolyásáról sem küldött be referátát. *Szerkesztőség.*)

Állampolgárság adományozása. *Réthy Lajos* garam-zekényi ref. tanító kartársunk, a szlovenszkói tejhatalmi miniszter 52057/adm I' 1924. sz., illetőleg a belügym. 63460/7—1924. sz. rendeletével megkapta a csehszlovák állampolgárságot.

Ter Sándor beretkai ref. tanító kartársunk szintén arról értesít bennünket, hogy megkapta a csehszlovák állampolgárságot azon feltétellel, hogy 1925. szept. 1-ig beterjeszi a Román állam kötelékéből való elbocsátatását igazoló iratot.

Helyreigazítás. Az előző számunkban „új tanerő a közs. polgári fiúiskolában“ c. közleményünkbe sajtóhiba csuszott be, mely e mondatban fordult elő: „a közs. *fiúiskola* tanítótestülete f. hó 14-én vett bucsut szeretett igazgatójától“, holott a bucsuvétele úgy a fiú-, mint a leányiskola tanítótestületének együttesen megnyilatkozó tisztelete és nagyrabecsülése volt *Uherezky Géza* iránt.

Új igazgató a komáromi közs. elemi iskolánál. *Uherezky Géza* távozásával megüresedett igazgatói állásra az iskolaszék: *Weiss Kornéliát*, az intézet e kiváló képzettségű tagját választotta meg

Jubileum. Csak véletlenül paltant ki az a hír, hogy *Sárhegyi János*, lévai r. k. elemi fiúiskola érdemes igazgatója, f. évi október hó 16-án mult 40 éve, hogy a lévai r. k. elemi fiúiskolához került tanítól.

Kartársain kívül az iskolaszék tagjai és jóbarátai, a jubiláló tanférfi minden tiltakozása dacára, a szó szoros értelmében megragadták az alkalmat arra, hogy őt ünnepeljék.

Szakács Viktor pápai tamarás, lévai plébános a tanítótestület és az iskolaszék tagok nevében szívélyes hangon üdvözölte *Sárhegyit*, kiemelve azt a páratlan szorgalmat és tevékenységet, melyet ez oly hosszú időn át úgy tanítói, mint igazgatói tisztségében kifejtett.

A jubiláns mindig példányképe volt a jó tanítónak és a hajszálig pontos és lelkiismeretes igazgatónak. Ő nem csak tanítója, de nevelője is volt a gondjaira bízott gyermekeregnek. És hogy e feladatát is mintaszerűen töltötte be, mi sem bizonyítja jobban, mint azon tény, hogy *Sárhegyi János* egy egész emberöltőt meghaladó buzgó fáradozásával osztály és rangkültség nélküli mindenki részéről kivívta azt, ami a legbecesebb: a *közbecsülést és általános tiszteletet*.

A szónok végül az Úristen áldását kérte a jubiláns további működésére azt kívánva, hogy őt, a Mindenható boldog megelégedésben igen sokáig éltesse. *G*

50 éves jubileum. — *Ritka* és igazán szép ünnepély folyt le okt. 20-án Paláston (Hont. m.) — *Wagner János* nyugd. kántortanító és postamester és neje szül. *Thuróczy Viktória* ünnepelték házasságuk 50 éves évfordulóját. Az aranylakodalmom magában is elég ritkaság, jelen esetben még érdekesebbé tette az, hogy a jubiláns párért bemutatott szt. misét ugyanaz a plébános végezte, aki 50 évvel ezelőtt Őket összehadta. — Az ünnepelt *Wagner János* együtt végezte

iskoláit Esztergomban Varjú Sándor nyug. plebánossal, majd együtt kerültek, — 52 éve, — Palástra s e több, mint fél század alatt együtt szolgálták a vallás-erkölcsös s hazafias nevelés szent ügyét. Együtt, mindenkor a legnagyobb megérettéssel, dolgoztak a közügyért s magas (75-76 éves) koruk dacára még ma is Varjú a hitel- Wágner a fogyasztási szövetkezet igazgató-elnöke és lelkes vezetője, — Az ünnepelés d. e. 10 órákor szent misével kezdődött, melyet Varjú Sándor ny. plebános végzett, Kubina János alsórákocnai esperes-plebános, Tóth Ignác felsőlúri és dr. Horváth Zsigmond palásti plebános segédletével. A szent misén számos rokon, tisztelő, jóbarát s úgyszólván Palást község egész lakossága, — mint az ünnepelt volt tanítványai, — vett részt s a templomból kijövet igazán megható volt látni, amint örömtől könnyes szemekkel árasztják el volt tanítójukat s nejét jókívánataikkal. Szent mise után az iskolások tagjai keresték fel az ünnepelt párt Irás Ferenc isk. székeli tag vezetésével, ki a hitközség nevében üdvözölte őket. — Wágner János megható szavakkal mondott köszönetet és biztosítja a község küldöttjeit továbbra is meleg szeretetéről. — Búszkeséggel tekint vissza-úgymond-ez elmúlt félszázadra, mert éri, tudja, látja, hogy munkája nem maradhat s nem is marad gyümölcs nélkül. — Szép vendégsereg gyűlt össze az ünnepelt vendégszerető házában ünnepi ebéd s vacsorára. — Sok lelkes köszöntő, poharzás, dal. vidám muzsika s tánc mellett telt el az emlékezetes nap, mely a legvidámabb hangulatban az éjféli utáni órákig együtt tartotta a kedves s vig társaságot.

Oberth Kálmán, tanító.

Gyász. Sulyos csapás érte *Weiss Kornéliát*, a komáromi községi elemi iskola igazgatónőjét és *Weiss Katinka* polg. isk. tanítónőt, édesanyjuk özv. *Weiss Pálné* Alcsúthy Komjáthy Julia elhunytával. A mélységes fájdalomban őszinte részvételt osztozunk.

Szemle.

Markovič Iván dr. az iskola- és nemzetművelődésügyi miniszter. Köztársaságunk elnöke *Bechyně* eddigi isk. és nemz. műv. miniszterét saját kérelmére egészségi okokból, kitűnő szolgálatainak elismerése mellett, felmentette felelősségteljes tisztétől és helyébe *Markovič Iván* dr. eddigi unifikációs minisztert nevezte ki. Amidőn az új minisztert szívből üdvözöljük, egyben azon megelégedésünknek is adunk kifejezést, hogy olyan ember került a köztársasági iskolaügyének élére, aki a szlovenszkoí viszonyokat — lévén szlovák ember — alaposan ismeri s akitől a szlovenszkoí iskolaügy és annak munkásai sokat várhatnak. Markovič miniszter hivatalát f. évi okt. 9-én vette át.

A bratislavai nagyzsupa (XV.) honismereti kézikönyv a tanítóság részére megjelent írta: Jelínek Károly, bratislava nagy megye főtanfelügyelője, magyarra fordította *Holló Antal* áll. polg. isk. tanár Bratislava. Az iskola- és nemzetművelődésügyi minisztérium bratislavai referátusánál 33201/f. A. 1924 sz. rendelkezéssel a tanítóságnak ajánlva. Ára 12 Ké. Kiadja az »Akadémia« könyvkiadóvállalat, Bratislava 1924.

Örömmel vettük kezünkbe ezt a 116 oldalas kitűnő, önálló, alapos kula-

tasokon alapuló munkát s örömmel állapítottuk meg, hogy óriási hézagot fog ez a könyv pótolni Bratislava nagymegye tanügyében.

A végtelen alapos, gondos, metodikailag jól elrendezett megírás írója nagy szak tudását dicséri, a különö, gördülékeny magyar nyelvezete pedig a ordítót. Mindketlen kiváló munkát végeztek, melyért nekik a bratislava nagymegyei magyar tanfőóság csak elismeréssel és hálával adózhat, hogy így a honismeret tanítását az elemi iskola IV. és V., valamint a polg. isk. I. osztályában nemcsak megkönnyítették, hanem a tanterv szerint valóban lehetségessé és eredményessé tették.

Hogy mennyire nélkülözhetetlen ez a könyv minden bratislava nagymegyei magyar tanító kezében, azonnal nyilvánvalóvá lesz, ha csak a tartalomjegyzékel nézzük is meg. Eszerint a könyv beosztása a következő: A XV. zsupa határai, fekvése és keletkezése. A zsupa geológiai kialakulása. Földrengések. Alföldek. Vizrajz. Vasútak. Égbajlat. Lakosság. Állatvilág. Nő rényvilág. Helyrajz: 1. Bratislava, a) története, b) séta a városban. 2. Bratislavából nyugat felé és Uhorská Skalicára. 3. Bratislavából Nové-Mesto n. Váhom községbe. 4. Nové-Mesto n. Váhom községhől Žitný Ostrovra és Komárnoba. 5. Komárnoból Galántán át Kútyba. 6. Bratislava keleti vidéke. A községek jegyzéke járáások szerint.

Ebből minden tanító világosan láthatja, hogy az eddigi tapogatódzások helyett mi is a honismeret anyaga az el. isk. V. osztályában. A könyvhöz a nagymegye vázlatos térképe van csatolva. A benne található sok szép kép (földrajzi, néprajzi, művészettörténeti) a könyv használhatóságát nagyban elősegíti.

A legjobb szívet ajánljuk a könyv beszerzését és használatát minden bratislava nagymegyei kartársunknak.

Gyermek típusok.

Irta: Ghimesy János.

„Három árva sír magában,
Elhagyott sötét szobában;
Zivataros hideg éj van;
Édesanyjuk kőn a sírban.“

Három gyermekről írva, énkénytelenül is e megbató költemény fenn idézett versszaka jut eszünkbe.

Itt természetes, vagyis szülőnélküli három három árváról van szó, akik édesanyjuk elhunya miatt siránkorva, egyaránt sötétnek látják a nappalt és az éjjelt.

Hány oly gyermek jár s bolyong közöttünk, akiknek szülei élnek ugyan de velük született szerető, vagy egyéb fogatkozásaiaknál fogva szellemi sötétségben kénytelenek sínylődni.

És ilyenek nem csupán a vakok, hanem a siketek, némák, — siketnémák, gyöngé-elméjük stb.

Többen vannak közöttünk — tanítók között — a kik nem ugyan a körülmények kényszerítő hatása alatt, mivel erről, mint később látni fogjuk, egyáltalán nem lehet szó, — mint inkább az ily szülők és gyermekük iránti szánalomból és jóindulatból segítő kezét akarnának nyújtani a gyermeknek a végből, hogy őt a szellemi sötétségből kiemeljük: ha e jószándékunk megvalósításakor nem lennének magunk is a sötétben tapogatódzónak kínos szerepére kárhozthatva; ha nem lennének ama bizonyos, sokszor emlegetett, hatodik érzékünkre utalva.

Tagadhatatlan, hogy a tanítóképzőben már év izedekkel ezelőtt is sokat markoltattak velünk. Valószínűleg arra számítva, hogy a sokból, ha elpárolog is, még mindig több marad, mint a kevesebből. Arra azonban nem gondoltunk, hogy az É.É., ez a nagy Tanító-mester, a legtöbbször torzalkabban mutatja elének azt a képet, a melyet képzeletünkben az iskola falai között, oly ideálisan meg-rajzoltunk; hogy oly probléma elé állít bennünket, a melyhez nem értünk, mert tudásunk kevés.

Vajjon azok, a kik a kultúra haladásának és fejlesztésének irányt szabnak, akik a tanítóképzőben, — a mi *Alma Mater*einkben — az évfolyamok számát 3-ról 4-re, majd 4-ről 6-ra emelik: gondoltak-e erre?

Gondoltak-e arra, hogy ott a *gyógypedagógiai* ismeretek legalább nagy általánosságban, vagy főbb vonásaikban a növendékeknek előadásosnak?

Mintha hallanók erre az elutasító választ: *Ott vannak a vakok, siketnémák, képezhető hülyék stb. intézetei.*

Ez a válasz senkit sem elégíthet ki!

Nem pedig azért, mivel a siketnémák tanintézeiteibe a nagyobb intelligenciával bíró, többnyire városi szülők küldik gyermekeiket, a falusiak kevésbé, a tanyaiak, pusztaiak pedig alig, vagy egyáltalán nem. Ezek a legtöbb esetben iskolázatlanul nőnek fel.

Ha pedig a népiskolákba küldik őket: tudásuk semmi, vagy alig több a semminél.

Még elképzelni is borzasztó! Valaki 5—6 évig koptassa az iskola küszöbét anélkül, hogy annak nyoma látszanék; anélkül, hogy az illető ott legalább olvasni és beszélni megtanulna.

Ennélfogva csupán arról van szó: szükséges-e az 5-6 évfolyamú tanítóképzőben a gyógypedagógia tanítása, vagy sem?

Mikor nem szükséges?

Akkor, ha az a 6 évfolyamot végzett kolléga, — a ma tanítónál több szellemi kincs birtokában lévén, — rá tudja nevelni a jövő nemzedéket arra a nivóra, hogy minden gyermek a neki megfelelő iskolába járjon: t. i. a vak, a vakok, a siketnéma, a siketnémák, a gyöngélméjűek a szeretet iskolájába, vagyis a képezhető hülyék intézetébe járjanak.

Szóval, hogy a főcél: minél kevesebb legyen az analfabéták száma, el-tudja-e érni, vagy sem.

Ha nem tudja elérni, akkor kettős ok van rá, hogy a gyógypedagógiát necsak általánosságban — mint azt előbb kívántuk, — hanem részleteiben is megismerje.

Ne beszéljünk arról, hogy mily magaslatos hivatás a kezdő tanuló a kultúra áldásaival megismertetni; elsajáttatni vele mindazon ismereteket, a melyek a mindennapi életben nélkülözhetlenek.

Térjünk át e helyett fejtegetésünk tulajdonképeni tárgyára: mit és mennyit vagyunk képesek elsajáttatni ez ismeretekből iskolánkban oly gyermekkel, aki nem hall és nem beszél, vagyis siketnéma.

Mielőtt ezt tennők, tekintsünk be ilyen gyermekek otthonába.

Az apa távol van a háztól; a fiú az udvaron faragcsál; az édesanyja házi leendőket végez, de időközönként szemmel kíséri' fiát.

Később a fiú a palánk, vagy kerítés hasadékan keresztül, sóvárögva nézi az utcán körben játszó gyermekek vidám szórakozását.

Édes anyja örömet akarva szerezni fiának, közéjük vezeti őt. De nem

megy oda üres kézzel. Valósággal lekenyerezi a kis hancúrozókat, amennyiben enniválót: vajjas kenyeret, gyümölcsöt vagy cukrot oszt ki közöttük, csak azért, hogy megtűrjék gyermekét társaságukban.

Az anya megnyugodva tér vissza lúzhelyébe. Addig, míg a haragnivalóban tart, nincs is baj, de mihelyt ez elfogyott, keserves sírással jön vissza a fia.

Az édesanyja megéri, hogy a játszótársak gúnyt és csúfot űztek gyermekéből. Megbékíti fiát; letörli könnyeit és eközben szigorú arccal mondja, hogy így, meg úgy, majd elbánik ő azokkal a csunya, rossz gyermekekkel. Azután elvonul a kamrának vagy pincének valame'ly zugába és szivettépé, fuldokló zokogásban tör ki.

Mikor megnyihült, előjön, mert fia már keresi őt. És amidőn a siketnéma fiú meglátja édesanyjának kisírt szemeit, az ő mimikájával tudakolja tőle: »Mi bajod anyám?!«

Az édesanyja mosolyt erőltetve arcára, keblére öleli és össze-vissza csókolva őt, mondja: Semmi, én édes gyermekem!»

»Az anyai szeretet előtt, még az istenség is leborul«, tartja a hindu közmondás.

Az iskolában az ily fiúval szemben a tanítás azon arany szabályai: Térjünk a könnyebbről a nehezebbre, az ismert dologról az ismeretlenre, az egyszerűről az összetette, stb. hosszú ideig nem alkalmazhatók!

Kivéve azt az egyet, hogy: Tanításunkat mindenben a szeretet hassa át! Fődolog, hogy ez vörösfonalként húzódjék keresztül tanításunkon.

»Ha azt akarjuk, hogy tanításunk minél eredményesebb legyen: *ereszkedünk le a gyermekhez, beszélnünk az ő nyelven.*«

Mindenki tudja, hogy ez siketnéma fiúra nem vonatkozhatik.

Ezt tehát egy laikus tanító, aki a siketnémák intézelését legfeljebb kívülről látta, azoknak tanítási módszeréről soha nem olvasott, de már ily fiúkat tanított, így módosítja: »Ha a siketnéma gyermek oktatásánál eredményt akarunk elérni: *emelkedjünk fel a szülőhöz, különösen az édesanyjának nagy fájdalomhoz és szenvedéséhez; képzajuk magunkat az ő szemoru helyzetébe!*

Szóval: *az édesanydnak és az édesatyának saját gyermekük iránti érzetét* — hogy úgy mondjuk — *összes szeretete egyesülve legyen a tanítóban.*

Mégis mi történik, ha ily anya kezénél fogva elvezeti fiát hozzánk az iskolába; hogyan fogadjuk őt gyermekével együtt?

Mindenképen, csak szívesen nem! Az összes rábeszélő tehetségünket felhasználjuk arra, hogy az anya bárhová adja be inkább gyermekét, csak hozzánk, a mi iskolánkba ne.

S mikor mindez nem használ, szíves készséggel ajánlkozunk *ingyenes* hely kieszközlésére, valamely legközelebb eső intézetben.

Azután iparkodunk vele megírtni, hogy gyermekére nézve az *otthoni* iskolabajlás különben is meddő dolog lenne, mivel nálunk semmit sem tanulna, stb. stb.

Csak hogy könnyeb a tevét a túfokán keresztül hajsrolni, mint ezt, az ilyen anyával elhítni.

Sőt talán a számi íreket is könnyebben lehetett volna egymástól ellasztani, mint az ily anyát a gyermekétől, és — ily gyermekeket az anyjától.

Mikor aztán valamennyi argumentumunk hiábavalónak és kádba-

e : e'nek bizonyult: ridegen és szívtelenül elutasítjuk az anyát, gyermekével együtt!

No de mutassuk be a három neu közönséges gyermeket, föltéve, hogy azoknak *kezelése* a kartársak némelyikét érdekelni fogja.
Folyt. köv.

Szerkesztői üzenetek.

V. F. Košice. Az újabb küldemények megérkeztek. Legközelebb leküldöljük. — K. K. dr. Ógyalla. Kérjük a folytatást — *Munkatársainknak*. Az elfogadott dolgozatok leküldése tekintetében türelmet kérünk. Valamennyire sor kerül.

Kiadóhivatali üzenetek.

Gy. M. Ipolynyék. Hátraléka f. év végéig 120 K. — Cs. F. Tornalja. A lapot megindítottuk okl. 1-16l. — Dr. N. Á. Lučenec. Hátraléka f. év végéig 40 K. — W. E. Janova Lehota. Naptárért 10 K jár. — Cs. J. Tornala. A tagok sorába felvettük. Lapunkat megindítottuk. — Sz. L. Alsószeli. Címét kijavítottuk. — K. P. Kislöved. A küldött 150 K-ból levele értelmében 80 K-t tagdíjra és 70 K-t tanácsadóra könyveltünk. Ezen összeg betudásával tartozása még 160 K tagdíj és 10 K naptár. Címét kijavítottuk. — R. F. Csaraha. Okt. 3-án küldött 70 K-ból 60 K-t tagdíjra, 10 K-t naptárra könyveltünk. Tartozása f. év végéig még 20 K. A kért lapokat elküldtük. — O. J. Kisgérés. Tartozása f. év végéig 40 K tagdíj. Az országos dalárda ügye iránt érdeklődjék Dinnyés Károly kartársnal, címe: Kőhidgyarmat, zsupa Nitra. — M. L. Jasov. A beküldött 100 K-át kívánsága szerint könyveltük el. — R. L. Garamvezekény. F. év végéig tagdíj-tartozása 120 K. A tanácsadó és tagdíj-tartozását egy befizelési lapon küldheti. A hátlapon tessék jelezni a küldendő összeg részletezését.

Hat hónapi belegsabadságom idejére, I. osztály tanítására helyettest keresek. Fizetés megegyezés szerint. Nostrifikációs oklevéllel bírók jelentkezhetnek Srenker Géza kezzezfalvai (XV. z.) kántortanítónál.

Keresek megvétetre egy teljesen jó karban levő, erős hangú használt harmóniumot. Megkeresések az árak megjelölésével a következő címre: Ev. Iskola, Vužava—Vúsa, z. XVIII., posta: Rim. Sobota.

Pályázat. A galántai izr. iskolaszék iskolájában elhalálozás által megüresedett 3-ik tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom évi 1200 Ké havi részletekhen, az előírt lakbér a hitközség pénztárából, a többi államszegély. Pályázhatnak csehszlovák illetőségű férfi- és nőtanítók, kik a nostrifikációs vizsgát letették, a szlovák nyelvet is bírják szóban és írásban és a héber tantárgyakat is sikeresen tanítani képesek. Pályázai határidő 1924. év november hó 10-ig. Felszerelt kérvények Mandl Adolf iskolaszéki elnökhöz küldendők.

Pályázat. A királyfiakarcsai r. k. iskolaszék pályázatot hirdet egy tanítói állás betöltésére. Pályázhatik r. k., lehetőleg nős *férfitanító*. Illetmények évi 100 KČ, a községtől megfelelő lakás, kert és törvényes államségély. Pályázati határidő 1924 nov. 5. Pályázatok iskolaszék címére küldendők. R. K. Iskolaszék Királyfiakarcsa, zsupa Bratislava.

Vetítógépekről, továbbá: mesé és humoros vetítőképsorozatokról felolvasószöveggel kérjen árjegyzéket, szélküldés díjmentes. Rasovszky Béla Nitra, Župna-u. 12.

Orgona- és harmóniumgyár (belföldi) ajánlja elsőrangu hangszereit s 5 évi kezességet vállal. Eszközöl e szakba vágó bármínemű javítást és átalakitást. (Kérjen árjegyzéket!) **Guna Gyula** orgona- és harmóniumgyár, Prešov, Szlovencskó.

Stampay

kath. ének- és imakönyve szlovencskói püspöki jóváhagyással, csinos, erős félvászonkötésben 42 új énekkel bővíve a portón kívül netto 6 K. Kotta készülőben. Egyedül a szerzőnél kapható Kőbölükúton, z Nitra.

Milyen taneszközöket vásárol Ön?

Bizonyára csak jól, a mai időknek megfelelő, szakemberek által szerkesztetteket, melyeket a — bratislavai tanügyi kiállításon is látott. —
Kérjen árjegyzéket az előállítótól:

Loggia taneszközgyár, Praha XVI. Radlická 25.

Minden felvilágosítással azonnal szolgál és költségjegyzéket küld.

Templom-i orgonák,

Harmoniumok,

Collage-féle nyomó és szívószerkezettel

Pianó és Pianinókat

szállít az 1869-ben alapított gyár.

J. Tuček Kuttenberg (Csehország) cég.

Alapítás óta szállított: 287 orgonát, 7300 harmoniumot. Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve. Különlegességek: Orchester harmoniumok, nyomószerkezettel és Percussion nélkül. Összerakható és hordozható harmoniumok.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Társzerkesztő: **Vaskó Imre.**

TARTALOM:

Vezércikk:

A tanítói hivatás 533 oldal.

Molnár István:

Hogyan lehet a népiskola a
józan szocializmus mag-
vetője 535 oldal.

Dr. Horváth Lajos:

A társadalom megismerése 543 oldal.

Egyesületi élet 552 oldal.

Szemle 558 oldal.

Szerkesztői üzenetek.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hirdetések.

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola, { Komárom
Kiadóhivatal: Községi elemi iskola, { (Komárom.)

HUSZÁR ISTVÁN

KÖNYV-, PAPIR- ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉSE
KÖNYVNYOMDÁJA ÉS KÖNYVKÖTÉSZE

— NITRA —

Az összes engedélyezett szlovák és magyar nyelvű
tankönyvek, segédkönyvek és térképek

Állandó raktára.

|| Ifjusági és községi könyv- ||
|| táruk szállítása! ||

Természettani és természet-
rajzi képek és tanszerek!

Iskolai szerek, füzetek, ír-
szerek stb. a legjobb mi-
nőségben és olcsó áron.

Zongora, harmonium, hege-
dűiskolák, orgonahangje-
gyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által ki-
adott iskolai nyomtatványok
raktára.

Nevelő kézimunkához szük-
séges anyagok, segédesz-
közök és kézikönyvek.

|| Könyvnyomdai és könyvkö- ||
|| tőmunkák csinos kivitelben. ||

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**
Társzerkesztő: **Vaukó Imre.**

A tanítói hivatás,

amelynek a jövő generáció értelmi kiképzésén kívül elsőrendű feladata a nép nevelése, megköveteli, hogy a tanító kellő anyagi ellátás mellett állandó lelki nyugalomban éljen.

Az anyagi gondoktól való mentesség, a derült, nyugalmas kedélyhangulat, a sorssal való elégedettség eredményezheti azután az elmélyedő, alapos, készséges tanítói és nevelői munkát.

S mit látunk ma mindenütt a tanítóóság táborában? Elégedetlenséget, állandó nyugtalanságot, rettegést a jövőtől, szóval olyan nagyfokú lelki bizonytalanságot és deprimáltságot, amely felléptlenül érezteti hatását a tanító munkásságában is.

Tévedés volna azt hinni, hogy ez a nyugtalanság csupán a nem állami tanítók soraiban volna észlelhető. Az ellenkezőt látjuk, bár tudjuk, hogy a nem állami tanítók anyagi helyzete hasonlíthatatlanul súlyosabb, mint az államiaké; efelől listában van mindenki, aki ismeri a szlovenszkói tanítóóság e kétféle kategóriájának ellátásbeli viszonyait.

Tudjuk, hogy az állami tanítóóság ma a szlovenszkói drágasági segély további utalásával jelentékeny fizetésbeli előnyt élvez, a fizetés ill. egyébként is főrvényesen rendezve van, amellelt rendben van a nyugdíja, amely pedig nagy szó. Ezzel szemben a nem állami tanítóóság fizetése nagyrészen államsegély, amely minden tekintetben a „segély” jellegével is bír s a főrvényes fizetés kellékeit s a belőle folyó jogokat nem foglalja magában. Erre mutat az, hogy az államsegély a tanítón kívül álló okokból elvonható és a tanító csekélyebb mérvű mulasztása esetén is részben beszüntethető fegyelmi vizsgálat nélkül. Végül nem tekinthető főrvényesnek azért sem, mert a megillelő nyugdíjat nem vonja maga után.

Ezen álláspont részleteivel, tarthatatlanságával foglaloznunk kell s ezt meg is tesszük lapunkban a legközelebbi alkalommal. Ezzel mintegy elő fogjuk készíteni a küszöbön álló központi gyűlésünk legfontosabb tárgyalási anyagát.

Az utóbb elmondottak az állami tanítóságra nem vonatkoznak bár, mégis azt tapasztaljuk, hogy ott is nyugtalanság van. Ez a nyugtalanság az ok nélkül való áthelyezésekben leli magyarázatát.

Tudomásunk szerint igen gyakoriak a már definitív kinevezett állami tanítók áthelyezései is, amelyek sokszor maguk után vonják az egyén, sőt családok nyugalmanak felborulását. Másokat, talán indokolatlanul, állandó rettegésben tartanak s így a tanítás-nevelés szenved igen nagy hátrányt.

Régen megállapított tény, hogy a tanítói hivatás természetesen helyhez kötöttséget, nyugalmat, a helyi viszonyok alapos ismeretét lételezi fel; csak így válhat a tanító a gyermekek, az ifjak, a felnőttek, szóval az egész helység nevelőjévé.

A helység lakosságával összeforrott, élete munkásságának gyümölcsseiben élvezettel gyönyörködő tanítót minden alapos ok nélkül, szolgálati érdekből máshova helyezni nemcsak helytelen, hanem kíméletlen dolog is. Különösen áll ez azon idősebb városi állami tanítókra, akik gyermekeiket ott helyben taníttathatják s minden tekintetben hozzáalakultak a városi élethez, a városi gyermekek neveléséhez. Ilyen tanítót faluba áthelyezni s ezzel minden további ambícióját letörni, a legszigorúbb büntetés az illetőre nézve.

Az ok nélkül való áthelyezés mindenestre súlyosan érinti a tanító lelki nyugalmán kívül jog- és igazságérzetét is, hisz eddig minden igyekezettel arra törekedett, hogy a város társadalmi és kulturális életében méltó helyet vívjon ki magának.

A mindenkori állami kormányzat elvitatathatlan joga ugyan az állami tanerők szükség szerinti áthelyezése, e jognak azonban a méltányossággal kell párosulnia. A méltányosságnak meg kell éreznie az áthelyezés gondolatának idegölő lélekemésztő voltát.

Figyelmébe ajánljuk ezért intéző köreinknek az ill elmondottakat, érezzék át ők is a folytonos borolvaélen táncolás egyéni és egyetemes veszélyeit s legyék lehetővé, hogy a tanító csak saját kérelmére legyen áthelyezhető; de

semmiesetre se helyezzenek át sorsukkal megelégedett, helységükhöz nőlt tanítókat.

Nem szólunk itt most a képzőkből kikerült egészen kezdő tanítókról. Ők örülnek, ha álláshoz jutnak, helyezték lehat a fiatalokat a megüresedett állásokba.

Ha pedig nálán az lenne az oka az áthelyezésnek, ami ugyan ritka eset, hogy a növendékek létszámának apadásával szükségessé válik a tanerők csökkentése, ne az egyént lönkretevő áthelyezéssel intézzék el a csökkentést, hanem helyezték az illetőt legalább bizonyos időre várakozási állományba.

A növendékek számának gyarapodásával — ami szintén gyakori eset, hisz tudjuk, hogy a háborus évek a születési arányt mennyire befolyásolták, — helyezték őt vissza aktív működési körébe. Ha pedig a növendékek számának növekedése nem következne be, nyugdíjazzák az illetőt. Meg vagyunk győződve arról, hogy szívesebben elviseli ezt, mint az idegenbe való áthelyezést.

Hogyan lehet a népiskola a józan szociálizmus magvetője.

Bevezető tanulmány.

A kitűzött tétel címe józan szociálizmust említ. A szociálizmusnak sok irányzata van, azonban ezen elnevezést egyik sem viseli. Nehéz hát megmondani, mit értünk józan szociálizmus alatt. Egyetlen párt sem maradt meg csupán ezen elnevezés mellett: szociálizmus, szociálista. Mindegyik még új szót vett fel elnevezésébe, amely aztán az egyes pártok közti különbség jele lett. Van azonban ezen sok árnyalatnak bizonyos magva, amelyre minden segítő név nélkül használhatjuk a szociálizmus elnevezést. De mivel még sem a gyűléseinken, sem lapunkban nem foglalkoztunk ezen témával, szükségesnek tartom — mielőtt igazi tárgyunkra térnék — az emberi társadalom kifejlődését ismertetni. Persze, egy rövid felolvasás kerete nem engedi meg, hogy azt alaposan kifejthessem, hisz annak már egész könyvtárra való irodalma van. Fontos mozzanatokat, jelenségeket, alakulásokat teljesen mellőznöm kell, másokat éppen csak érintek, de így is felmutathatom azt a gigászi műhelyet, amelyben a társadalmunk a mai formájára kövacsóldott.

Ezen utamban különösen két fontos tényezőt veszek figyelembe minden kor társadalmának a vizsgálásánál. Egyik a szükségletek, másik azok kielégítési lehetősége. A szükségletek mindig arra kényszerítik az embereket, hogy teremtsék meg a kielégítési lehetőségét. Viszont, ha nagy kielégítési lehetőség áll fenn, azok új szükségletek igénylésére sarkalják az embereket. Pl. az ősnómád törzseknél, ha elfogyott az erdők vadja, a folyók hala, a mezők gyümölcse, új hazát kerestek maguknak. Ha kevés volt az asszonyuk, raboltak a szomszéd törzsektől. De ha új lehetőségek nyíltak meg — mint pl. a tengerhez jutott törzseknél — új irányba terelődött eddigi életmódjuk.

Az emberiség a történelem előtti korban és történelmi korunk elején a maiól jelentékenyen eltérő társadalmi viszonyok között élt. Szükségletük vajmi kevés volt és annak a kielégítése nem szabályoztatott emberi korlátok által. A mezők, erdők gyümölcse, szárazföld és víz állatai azéi voltak, aki birtokába keríthette. Edényeit, szerszámaikat, ruháját mindenki maga készítette. Mindenkié volt minden. Ilyen gazdasági körülmények között a családi elkülönülés sem volt olyan szigorú, mint ma. A család feje az anya volt, vagyis matriarchátus divott. A nő a békéltető, a bíró, a papnő. Mutatja ezt a sok hatalmas istennők, fejedelemnők léte is abban a korban. A nő sérthetetlen. Az anyajog hatása mutatkozott a babiloniaknál, assziroknál, egyiptomiaknál, a hőskor előtti görögöknél, az itáliai népeknél Róma alapítása előtt, a scytháknál, a gallusoknál, a germánoknál. Ez volt az ős kommunizmus kora.

De a családi élet ezen jellege ma is megvan még sok kezdetleges műveltségű népnél. Utazók így tapasztalták ezt a Zambézi folyó mellett lakó balonda-néger törzsnél, Kamerun gyarmaton és más helyeken is.

Abban az időben nem volt a nő egy férfihez kötve és így a rokonság is csak anyai ágon számított. Amikor már némi magán tulajdon is volt, azt az anya után örökölték.

Azonban a vadászat, halászat, fegyverkészítés, később a földművelés bizonyos szaktudást igényeltek. Az ezekben való magakiképzésre a férfinek elegendő ideje volt. A nő idejének nagy részét lefoglalta a gyermeke, ami a nő fizikai energiáját nagyon is igénybevette. A férfi erejét a fokozódó munka, harcok edzették, a különböző szaktudásnak ő lett a birtokosa. Ezzel megkondult a matriarchátus felett a halálharang.

A népesség szaporodásával megindult a túlekedés a legjobb földek lefoglalásáért, új munkaerők igénybevételeért. A magán

tulajdon mindinkább kifejlődött. És ez szétrombolta a matriarchátust is. Ugyanis az apa egy életen át gyűjtött vagyonát nem akarta idegenekre hagyni, hanem a saját gyermekeire. De ehhez az kellett, hogy a nő csak az ő felesége legyen. Az anyajog eltűnt, helyét az apajog foglalta el.

Persze ez nem ment minden ellenállás nélkül. A nők bizonyára nem könnyen mondtak le eddigi irányító, vezető szerepükről. Mitoszokban, mondákban sok népnél — így a szlávoknál is — nyoma van úgynevezett asszonyháborúnak. Azonban a termelési viszonyok legyőzhetetlen erővel biztosították a férfinek a győzelmet. Amint Bébel mondja: A magántulajdon uralma megpecsételte a nőnek a férfi által való leigázását. Következett a nő kevésrebecsülésének, sőt megvetésének ideje. Az anyajog uralma az emberek egyenlőségét jelentette, az atyajog felülkerekedése a magántulajdon uralmát és egyúttal a nő elnyomását és szolgátságát jelentette.

A társadalmi rétegződés bizonyára korán kezdődött. Harcok idején vezért kellett választani. Ha szerencsés kimenetelű volt, zsákmányra, foglyokra tettek szert. Ezekből rendszerint több jutott a vezérnek és a harcban kitűnőknek. Ha szükségük volt a foglyokra, nem ölték meg őket, hanem rabszolgákká tették. Így egyiknek több, másiknak kevesebb rabszolgája volt. A szóbeli törvények, erkölcsi szabályok kialakulására jellemző, hogy ahol nem volt szükség a rabszolgákra, ott a foglyok megölése istennek tetsző volt, ahol pedig szükségesek voltak, ott az istenek haragját maga után vonó bűn. Azután pedig már a legrégebbi társadalmakban kezdődött bizonyos munkafelosztás. A fegyverek, szekek, szerszámok készítését hozzáértőkre bízták. Ezek már csírái voltak a társadalmi rétegződésnek.

Némely nép vándorlásai alatt olyan kedvező helyre került, amely beláthatatlan időnkig biztosította megélhetését. Ezek itt igyekeztek végleg berendezkedni. Harci felkészültségük is erősebb lett, úgy, hogy a támadókra súlyos csapásokat mérhettek. Lassan megkezdődött hát az állandó letelepedés. Véglegesen megszállt helyeken azonban nem lehetett örökké a készből, a meglévőből élni. Vagy rabolniuk kellett más népektől, vagy módot találni otthon a szükségletek folytonos pótlására. Amely nép megkezdte a földmívelést, az már egyúttal megteremtette a gazdasági alapját az állandó egyhelyben-lakásnak. Ezek mint katonák is különbek voltak, mert ezeknek már sok veszteni valójuk volt. A szomszédok is kénytelen-kelletlen belátták a betöréseik hiábavalóságát, sőt

káros voltát. Igyekeztek inkább ők is elsajátítani a földművelést. De ez az új életmód egyúttal a kézművesek számát is szaporította.

Az antik társadalmak fejlődését a római birodalom társadalmi kifejlődésében akarom bemutatni. Nagyjából így ment ez más helyeken is. Természetesen, ahol mások voltak a természeti adottságok, eltérések mutatkoznak. Ez azonban az ókor leghatalmasabb szervezett állama, ennek volt az utókorra is legnagyobb hatása. Az alábbi fejtegetés egyes részeit Kautsky Károlytól vettem át.

A római birodalmat alkotó országok termelésének az alapja a parasztgazdálkodás volt. Az ipar, kereskedelem csak kisebb szerepet játszott. A saját szükségletükre termeltek. Az iparosoknak és kereskedőknek is volt mezőgazdaságuk. Csak azt a fölösleget adták el, amire a családban nem volt szükség. Ez a termelési mód megköveteli a legtöbb termelőeszköz magántulajdonát. Tehát a földbirtok, a háziállat, a szerszám, nyersanyag és belőle készült cikkek magántulajdonát.

A magántulajdon azonban a társadalmi egyenlenséget is magával hozza. Szerencsés véletlen folytán az egyik üzem gyarapodik, a másik hanyatlak. Minél termelékenyebbé lesz a gazdasági munka, annál több fölösleget termel, annál többet juttathat az iparosoknak és kereskedőknek. Ezek pedig annál intenzívebben folytathatják iparukat és kereskedelmi munkájukat. Így több iparcikk kerül forgalomba. Ezt a többletet azonban csak a szerencsés üzemek birtokosai vehetik meg. Így kezdődik az elkülönülés gazdag földbirtokos osztályra és szegény parasztra.

A földbirtokra munkaerő kell, amely azt megművelje. Míg kicsi volt a földbirtok, megművelte a család. De mikor az említett körülmények folytán megnagyobbodott, munkaerőről kellett gondoskodni. Bémunkás ekkor nagyon ritka volt. De nem is alkalmazhattak volna ilyen, mert nem termeltek a piac számára. Az új munkaerőt a háztartásba is be kellett venni, sőt be kellett a családba olvadnia. Erre a szabad munkás nem volt kapható. Tehát a nagyobb gazdasági üzemek a szükséges munkaerőt csak kényszer útján teremthették elő. Erre való volt a rabszolgaság. Háborúban egész nemzeteket rabszolgákká tettek. Békében pedig a tengeri kereskedők raboltak embereket. Azután pedig a rabszolgák utóda is szaporították a rabszolgák számát.

Míg a termelés csak a házi szükségleteket szolgálta, a rabszolga sorsa nem volt rossz. Családtag volt, sokszor barátja a gazdának. Együtt dolgozott gazdájával. Sorsuk csak akkor kezdett rosszabbra fordulni, mikor a piac számára kezdtek velük dolgoztatni.

Az első nagyüzemek valószínűleg a bányák voltak. Itt nem lehetett a házi szükségletre termelni. Nem azért dolgoztak, hogy gazdájuknak legyen márványa, vasa, kénje, reze stb., hanem hogy gazdájuk azért pénzt kapjon. Szabad munkásokat nem igen lehetett kapni, azért itt is rabszolgákat alkalmaztak. De most rémesség lett a rabszolgasors. Míg a házi szükségletre dolgoztak, addig a gazda élelmi cikkeit vendégeivel, rabszolgáival etette meg. Most azonban az volt a cél, hogy minél több pénzt lehessen a rabszolgamunkából kicsihozni. Agyonhajsolták őket, hiányos táplálékban részesítették, mert hisz ez pénzbe került. A gazda sok, néha többszáz rabszolgát alkalmazott. Ezekkel már nem is élhetett baráti viszonyban, de meg ő maga már nem is dolgozott. Elkülönítették a rabszolgákat kaszárnnyába.

Az állandó háborúk bőven szolgáltatnak rendkívül olcsó rabszolgákat. Azután pedig a parasztok közül is sok jutott rabszolgasorsra. Ugyanis a parasztság szolgáltatta a hadsereg magvát. Míg ő odavolt, a gazdasága tönkrement. Nem volt mást tenni, mint vagy rablónak felcsapni, vagy városba költözni s a lumpenproletárok számát szaporítani.

A rabszolgabőség azt eredményezte, hogy minden téren felültötte fejét a nagyüzem. Építkezéseknél, földművelésben. Igaz, hogy a rabszolgamunka kevesebbet termel, mint a szabad paraszt, de rendkívül olcsó és így minden költség felszámításával is nagy fölösleget termelt. Téiben ezeket a rabszolgákat ipari munkákra fogták. Olcsó iparcikkeket termelvén, megakadályozták egy erőteljes iparos osztály kifejlődését.

Az a rabszolga, akit naponta vérig gyötörtek, aki az urára csak kétségbeesve és gyűlölködve nézett, annyit ártott urának, amennyit csak tudott. Finomabb eszközöket, szerszámokat nem lehetett kezébe adni, ami pedig a termelés kárára ment. Elkeseledésében a rábízott állatokon töltötte boszuját, melyek azért nem fejlődtek. Mivel a sok háboru tönkretette gazdaságilag a parasztságot, földjeiket nagyobb mezőgazdasági üzemek tulajdonosai foglalták el. Ezeknek pedig rabszolgákra volt szükségük. A rabszolga-gazdálkodás azonban — amint láttuk — csak úgy fizeti ki magát, ha a rabszolga rendkívül olcsó. Ilyen olcsó rabszolgákhoz csak győzelmes háborúkban lehet jutni. Ez a szükséglet készítette a rómaiakat a folytonos háborúra.

A mai tőkés üzeme hasznát új gépekbe, üzeme nagyobbításába fekteti. De mit tehetett a római a felgyülemelő haszonnal? Üzemfejlesztésről, tőkésítéséről az említett körülmények miatt

szó sem lehetett. Ez vitte rá őket, hogy az élvezeteknek talán sohasem ismert módjait találták ki. A fényűzés, élvezelhajhászás a legmagasabb fokot érte el. De ez nem volt egyúttal a nagy hatalom jele is. Mert ez az egész gazdasági rendszer csak a szerencsés háborúkra volt építve. Mi lesz, ha megszűnik a háboruskodás?

A sok tönkrement paraszt, iparos bekerült a városba és alkotta annak züllött proletárságát. Nem azonos ez a mai proletársággal. Ma ezeken épül a társadalom. Ha megszűnnének dolgozni megrendülne a társadalom alapja. Nem úgy a római proletáriátus. Azok semmi hasznos munkát nem végeztek. Sőt egyenesen terhére voltak a társadalomnak. Az osztályellentét ugyan nagyon kiéleződött a proletárság és a gazdagok között, de a proletárság nem törekedett magasabb társadalmi berendezkedésre, hanem csak ők s része sültni akartak a gazdagok élvezeteiben. A rabszolgák állati helyzetével épügy nem törődtek, mint a marhákéval.

Az eddigi termelési mód csak addig maradhatott meg, míg a szerencsés háborúk folyton szolgáltaták az olcsó rabszolgákat. Azonban a parasztság az állandó háborúskodásban tönkrement. Mind több és több idegen zsoldost kell felvenni a hadseregbe. A háború kezdett nagyon drága lenni és így Róma békésebb lett. A szomszéd barbárokkal alkudozásba bocsátkozott. Megszűntek a háborúk, nem özönlöttek az olcsó rabszolgák. Ezentúl a rabszolgákat tenyészteni kell. Ez azonban nagyon költséges volt. A bányákban és a mezőgazdaságban egyáltalában nem fizette ki magát. A földbirtokosok kiadták földjeik egy részét parasztoknak, iparosoknak, bevándorolt kolónusoknak oly feltétel alatt, hogy ezek munkaerejük egy részét földesuruknak engedik át. Így született meg a kényszer folytán a hűbériség, feudálizmus.

A gazdasági pusztulást azonban már ez az új termelési mód sem akadályozta meg. A kolónusok is kényszermunkások voltak. És csak annyit hagytak meg nekik, hogy éhen ne vesszenek. A föld hozadéka nagyban csökken, a lakosság pusztul. A termelő munkás mindegyre fogy, ami maga után vonja az állam elszegényedését is. A barbárok gyakran betörnek, nagy károkat okoznak. A katonaság hihetetlen összegekbe kerül. Az adó növekszik, a lakosság szegényedik. Gyakori polgárháborúk, lázadások törnek ki. A legtöbb terhet a kolónusokra rakják. Ebben a lezúllásban a hátlárok közelében lakók már óhajtották a barbárok bevonulását. A népvándorlás tehát nem egy magas kultúra megsemmisítését je-

lentette, hanem egy haldokló kultúra elmúlásának utolsó felvonását és egy új, bár lassan fejlődő kultúra megalapozását.

Vessünk egy pillantást Róma állami életére is.

A nagy kereskedővárosok kifejlődése előtt nem is volt igazi állami élet. Minden községnek megvolt a határa, melyen túl nem terjeszkedhetett. Egy ilyen közösség egy-két faluból állott, melyet együtt igazgattak. A törvényhozást közösen és közvetlenül gyakorolták. Nem lehettek ezek a közösségek nagyok, különben nem jelenhetett volna meg mindenki a népgyűlésen. A demokrácia azonban ennél tovább nem terjedt.

Változást hozott a kereskedőosztály kifejlődése. Az első kereskedők valószínűleg állattenyésztők, halászok voltak. Veszedelemes, rabló foglalkozás volt ez akkoriban. A kereskedők városaikban telepedtek le legszívesebben az iparosok is, mert itt adhatták el legkönnyebben készítményeiket. Telepedtek itt is még gazdag földbirtokosok is. Itt vásárolták a rabszolgákat, itt adhatták el fölöslegeiket, itt szerezhették be élvezeli cikkeiket. Maguk már nem dolgoztak és így ráértek a köztuljék intézésére. A kereskedővárosok nem tűrtek versenytársat s addig nem nyugodtak, míg a versenytársat le nem igazták és maguknak nem biztosították mint adóízelt, vagy mint piacot.

Igy egyes kedvező helyzetben lévő városok hatalmuk alá hajtottak sok más várost és azokat egy állami organizmusban egyesítették. Az egyes városokban volt némi demokrácia, de az államot nem demokratikusan igazgatták.

A falu és város közti ellentét korán kezdődött. Ahol a parasztok foglaltak el egy kereskedő várost, azt teljesen kifosztották. Ahol pedig a kereskedő város igazta le a parasztságot, földjeiket elvette, őket vagy mint rabszolgákat, vagy mint bérlőket, de semmiesetre sem mint teljesjogú polgárokat tűrte meg. Így voltak teljes- és nem teljesjogú polgárok. Patrícusok és plebejusok. Háborúk idején sok jogtalannak adtak jogot, mert azzal kötelesség is járt. Adót kellett fizetnie, katonáskodnia kellett. Róma nem csekély mértékben köszönhette nagyságát annak, hogy nem fukarkodott a polgári jognak sem a bevándorlók, sem a legyőzött községek részére való adományozásával.

A demokráciából ezen az úton arisztokrácia fejlődött ki. A teljesjogúak száma állandó volt, a nem teljes jogúaké folyton szaporodott. A paraszt nem sokat törődik a politikai jogokkal. Távol lakik a várostól, úgysem vehet részt a népgyűléseken. Meg sem érti az ott tárgyalt ügyeket. Ellenben a sok tönkretett paraszt mind

a városba gyülekeznek. Ezek lesznek a lumpenproletárok. Ezekre nézve fontos a politika. Igyekeznek is mind nagyobb helyet elfoglalni benne, amit nagy számukkal el is érnek. De ez sem más, mint arisztokrácia, mert a politikai jogból kizártak kizsákmányolása tovább tart.

Róma mindazokon a helyeken, amelyeket elfoglalt, minden politikai életet megölt. Az egész birodalom politikája Rómában összpontosult. Itt pedig pénzemberek irányították, akik minden munkát megutálták, továbbá lumpenproletárok, akik eladták magukat a legtöbbet ígérőknek.

Egyes vezérek nagy összegeket osztottak szét, ezeket látták el ingyen étellemmel, hogy a szavazatokat maguknak biztosítsák. Amikor zsoldos hadsereget kezdtek szervezni, akiket hivatásos tisztek vezettek, attól kezdve a hadsereg is megvásárolható volt. Ezzel a cézárizmus alapja meg volt vetve. Róma leggazdagabb embere megvásárolhatta a köztársaságot. A köztársaság utolsó története csupa polgárháboru, vagy helyesebben egyes pénzsóvár politikusok versengése a hatalomért és pénzért. Mig végre Caesárnak részben, Augustusnak egészben sikerült az egyeduralmat kezébe ragadni. A politikai élet megszűnt. A vagyonosok és vagyontalanok egyaránt lassan-lassan mind az államot, mind annak tisztviselőit meggyűlöltek. Ellenük a barbároknál kerestek védelmet. Caesár győzelme után alig volt hely, ahol számottevő politikai élet maradt volna. Még legtovább Palesztina nagy városában, Jeruzsálemben állott fenn erőteljes politikai élet. Időszámításunk 70. évében azonban ezt is lerombolták.

Mivel a cél a társadalom kifejlődésén kívül a szocializmus helyes értelmezése is, szükségesnek tartom az őskeresztény szervezetet is érinteni, mert egyeseknél azzal a téves felfogással találkozunk, hogy az azonos a mai szociálizmussal.

A keresztény község eleintén kizárólag proletárelemekből állott, tiszta proletárszervezet volt és sokáig így is maradt. A gazdagok elleni osztálygyűlölet nagyon heves volt. Bizonyítja ezt a Lázárról szóló elbeszélés is. A gazdag nem azért jut a pokolba, mert rossz vagy bűnös volt, hanem egyedül azért, mert gazdag volt. Lázárról sincs egy szó sem, amely a jósága mellett bizonyítana. De mert szegény volt, Ábrahám kebelére jutott. Az osztálygyűlölet csak akkor engedett szigorúságából, amikor gazdagok is kezdtek belépni a keresztény községbe. Azokra pedig nagy szükség volt gazdasági okokból. Ezt az enyhülést mutatja Máté evangéliuma, amely már későbbi eredetű, mint a Lukácsé.

Az Apostolok cselekedeteiben ezt olvassuk :

„Mindnyájan pedig, akik hisznek vala, együtt valának és mindenük köz vala. Mert öközöttük senki sem vala szűkölködő, mert valakik mezőket vagy házakat bírnak vala, eladván azokat az eladott marhának árát előhozák vala. És leteszik vala az Apostoloknak lábaiknál és elosztják vala azt mindenek, amint kinek-kinek szükség vala.“ Az öskeresztények szervezete tehát kommunisztikus volt.

(Folyt. köv.)

A református tanítók figyelmébe.

A református vallástanítás anyagát teljesen magába foglaló két kötetes vallástani kézikönyv jelent meg Bratislavában az Akadémia kiadásában. Az I-ső kötet a III—V. oszt. tananyagát, a II-ik kötet a VI—VIII oszt., továbbá a konfirmándusok és az ismétlő iskola tananyagát tartalmazza.

Megrendelhető a kiadónál (Bratislava, Grössling-u. 20), valamint az összes könyvkereskedéseknél. Az első kötet ára 5 kor., a második köt. 6 kor.

A társadalom megismerése.

Irta : Dr. Horváth Lajos.

Kant „A tiszta ész kritikája“ c. művének bevezetésében azt mondja, hogy nem tehet róla, de ő úgy van alkotva, hogy éppen azt találja legkevésbé érthetőnek, amiről mindenki azt hiszi, hogy érti.

Minél alacsonyabb színvonalon áll egy ember — mondja viszont Schopenhauer „Die Welt als Wille und Vorstellung“ valamely helyén — annál kevésbé rejtélyesnek tűnik fel előtte a lét. Ellenkezőleg mindent, ami van és hogy az úgy van, amint van, — természetesnek és magától értetődőnek talál.

Ennek a két megfigyelésnek az igazságát a társadalmi kérdésekről alkotott véleményeknél is szembeűnően tapasztalni. Sőt bátran meg lehet toldani azzal, hogy minél kevesebb készűltsege van valakinek ahhoz, hogy társadalmi kérdésekben helyes ítéletet alkosson magának, rendszeren annál hirtelenebben, határozottabban és legűbbszőr ellentmondást sem tűrő biztossággal foglal állást a legbonyolultabb problémával szemben is.

Pedig a társadalmi jelenségek hű megfigyelésének, értelmük helyes felismerésének, összefüggésük és hatásuk szabatos megállapításának nehézségei bizonyára meghaladják azoknak a tudományoknak a problémáit, amelyekre a laikus egyébként, mint előtte hétpecséttel elzárt titkok titkára, szent áhitattal szokott tekinteni.

De nemcsak a laikus, hanem a tudományok hivatott buvárai és a tudományos kutatásban iskolázott elmék is beleesnek a felületes megfigyelések és elhamarkodott következtetések csapdáiba, amelyekkel a társadalmi megfigyelés nehéz ösvénye úgy meg van tűzdelve.

A fizika, a kémia, az élettan, a lélektan, amelyek a társadalomtudománynak elő- és segédtudományai, hasonlíthatatlanul egyszerűbb jelenségek vizsgálatáival foglalkoznak s ez az oka annak, hogy ezekben a tudományágakban dolgozó szakemberek ezen, aránylag egyszerűbb, jelenségek vizsgálatára képzett észjárásukkal a sokkalta komplikáltabb társadalmi jelenségekben eligazodni nem tudnak és a társadalmi tudományok terén nyilvánított véleményeik magukon viselik szaktudományaik szűkebb szempontjainak meg nem engedetten leegyszerűsítő hajlandóságát. Így lesz a fizikus keze alatt a társadalom a fizikai erőknek a mechanika törvényei szerint lefolyó játéka és jön létre a szociológia mechanisztikus magyarázata. A vegyész csak az atomok vonzásának és taszításának tüneteit látván, egyedül a kémiai energia törvényszerűségeit ismeri föl a társadalmi folyamatokban. Míg az élettudomány buvára az egész társadalmat, mint egyetlen óriási élő szervezetet fogja föl és jelenségeit az élő szervezet viselkedéséből vont analógiákkal iparkodik megmagyarázni. A lélekbuvár ellenben a szellemi élet megnyilvánulásainak szubtilis atmoszférájában mozogván, többé-kevésbé titokzatos fluidumok (tömeglélek, népakarat, faji jelleg stb.) személyesített erőinek játékát látja az emberi társas élet minden tünetében. Mindenki azt a perspektívát és olyan megvilágításban pillantja meg, amint azt saját eszméi a külső világba vetítik s így válunk mindannyian akarva nem akarva képzeletünk játékszerévé.

Csakhogy a társadalom a szervetlen és a szerves élet törvényein felül még más, hasonlíthatatlanul bonyolódottabb törvényeknek is alá van vetve és a társadalom bűvárainak éppen az a feladata, hogy ezeket a törvényeket türelmesen kinyomozza. Ez azonban hármas okból nehéz.

1. tárgyi okból: a társadalmi tények összetett természete és a jelenségek végtelenül bonyolódott volta miatt;

2. alanyi okból: a megfigyelő személyében rejlő, a megfigyelés folyamatát zavaró tényezők miatt;

3. végül azon sajátos viszony természetéből fakadó nehézségek miatt, amely viszonyban a megfigyelő a megfigyelés tárgyával szemben áll.

A társadalmi jelenségek természetében rejlő tárgyi követelmények méreteit szemléltethetővé teszi a következő gondolatmenet: a társaság alkotó egyede, az ember, szerves lény s mint ilyen a szerves élet törvényeinek alá van vetve. A szerves élet törvényei viszont a szervetlen élet törvényein: a fizika, a kémia törvényein nyugszanak. Minden oly esetben tehát, amikor a társadalomban a szerves élet funkciói folynak le: a táplálkozás, fajtentartás stb. folyamatainál, a fizika, kémia, élettan egymagukban is tekintélyes problémáival számot kell vetni.

De ez még csak a kezdet kezdete. Az igazi nehézség volta- képen ott kezdődik csak, amikor a szerves élet fölött álló társadalmi jelenségek megismeréséhez fogunk. Ezek a jelenségek ugyanis térben és időben óriási terjedelmet öltenek és sajátosságos összefüggésüknél fogva oly kölcsönhatásban állanak egymással, hogy a helyes eredmény csak az összes tényezők együttes figyelembe vétele mellett jöhet ki. Már pedig e roppant anyag alapjául szolgáló megfigyelések értékéhez sok aggály fűződik. Csak egy pillantást kell vetni a szociológia nyersanyagának ama kimeríthetetlen halmazára, amit történelemnek nevezünk, hogy világosan lássuk, mily bizonytalan valami az, amit általában történelmi ténynek hívnak. A történelmi tények szem és fültanuk vallomásán alapszanak, amely vallomásokot a tanu alanyi állapotai befolyásolják. A tanu-vallomások lélektani vizsgálatai igazolják, hogy mennyi tévedés csúszhatik bele valami eseményről alkotott kép tárgyi hűségébe. Ahhoz az aránylag egyszerű folyamathoz, hogy a látottakat az emlékezethez hűen rögzítsük meg, a látással kapcsolatos idegfolyamatok zavartalan lefolyása szükséges, ami viszont gyakorlatot, beidegzést, szünkronizálást igényel. Helmholtz méréseiből tudjuk, hogy ahhoz, hogy az inger az idegpályán a tudatba jusson, bizonyos időre van szükség. Ez az idő, amely természetesen a másodperc törtrészeiben nyer kifejezést, — egyénenkint változik. A csillagászok ezt jól ismerik és számításaikban ez az u. n. personalis equatio figyelembe is van véve. De a ténytanú nemcsak ennek a personalis equationnak módosító hatása alatt áll, hanem a saját

maga és környezete érzéseinek, világfelfogásainak, anyagi, politikai, vallási érdekeinek oly mértékű hatása alatt, amely alól magát ki nem vonhatja. A történelmi tények labilis voltát s azok magyarázatának korlátlan lehetőségeit mi sem igazolja jobban, mint az, hogy ugyanazt a történelmi tényt más és más korban eltérően, néha homlokegyenest ellentétesen fogták föl. Ma már a történelmi események felfogásának a történelme is meg van írva.

A kezdetleges népek intézményeiről, szokásairól szóló útleírások mutatják, hogy a társadalom fejlődésének megértéséhez oly műhatatlanul szükséges és a társasélet kezdeti, őskorára következőt engedő természeti állapotra vonatkozó megfigyelések gyűjtése milyen nehéz s milyen ritka azoknak a kutatóknak száma, akik tudományos értékű adatokat tudnak szolgáltatni.

Ilyen fogyatékos építő anyag tehát a történelmi és társadalmi megfigyelés, amelyből a társadalomtudományt föl kell építeni.

De ha magának a ténynek szabatos megrögzítése is olyan nehézségekkel jár, mit szóljunk a tényekből levont következtetések nehézségeihez. Hogy abban a szüntelen hullámvásban, amelyben a társadalmi események egymást nyomon követik, a felszín emémér változásain felismerjük a mély áramok irányát, — azokat az igazán jelentős változásokat, amelyek a társadalom kialakulását, formáját és szerkezetét döntően befolyásolják, — ahhoz nem elég, hogy ez események egyes részletét kiragadjuk, hanem azokat összességükben, kialakulásuk kezdetétől fogva vizsgálni kell, abban a Proteusként folyton változó formájukban, amint előttünk lefolyóznak. Mindig szem előtt tartva, hogy minden tény, a saját közvetlen hatásán felül, minden más tény hatására is módosító befolyással van és maga is e más tények módosító befolyása alatt áll. A szociológusnak sohasem szabad tudatából kiesni engedni azt az igazságot, hogy a társadalomban elszigetelt jelenség nincs, hogy minden, ami van benne, hat a többire és a többi hatása alatt áll.

Ennyit izelítől a társadalmi tény benső természetében rejlő tárgyi nehézségekről.

Ami a megfigyelő személyében rejlő, alanyi nehézségeket illeti, ezek főleg abból származnak, hogy, amikor mi másokkal foglalkozunk és mások cselekvését megérteni és magyarázni iparkodunk, rá vagyunk utalva arra, hogy a saját gondolat- és érzésvilágunk természete és feltételei szerint ítéljük. Hogy valamely társadalmi tényt megértsünk, ismernünk kell az illető társadalom

egyedeinek természetét. Csak, ha úgy vagyunk képesek a dolgokat látni, ahogy például a vadember látja, — akkor tudjuk megérteni eszméit és számotadni viselkedéséről. Ez az önmagunkból való kivetkőződés tökéletesen sohasem sikerülhet s azért a mások lelkiállapotairól tiszta képet sohasem szerezhetünk.

De nemcsak az auto- és heterointrospectio (az önmagunkba és másokba való bepillantás) természetszerű fogyatékoságai játszanak fontos szerepet a társadalmi ismeretszerzés nehézségei között, hanem felfogóképességünk szerkezete is, amelynek sem a rendkívül összetett társadalmi jelenség kellő befogadásához szükséges tagozottsága, sem a jelenségek gyors változásaihoz hozzásimuló rugalmassága nincs meg. Az a hiba, amelyet a logikai indukciókban leggyakrabban szoktak elkövetni s amelyet műszóval *ficta universalitás*nak, képzelt általánosításnak nevezünk, amikor ugyanis az egyes tényekből tulságos korán vonunk le általános elveket, — az indukció helytelen alkalmazásának ez a veszélye a szociológiában talán még fenyegetőbb, mint más tudományágban. Csak az, aki képes arra, hogy valamely társadalmi jelenséget egész az eredetéig visszanyomozzon, elemi tényeire felbontson, előzményeivel helyes viszonyba állítson s mindeme folyamatot nemzedékeken keresztül lépésről-lépésre pontosan kövesse és figyelemmel kísérje, — képes arra, hogy a társadalomtudományra értékkel bíró megállapításokat szolgáltatson. Hogy ehhez speciális iskolázottság kell, azt talán nem szükséges külön hangsúlyoznom, de ez egymagában még nem elég, ezenfelül veleszületett tulajdonság is kell: a teljes tárgyvilágosságra való hajlandóság.

Az érzelmeink ugyanis ítéletünket erősen befolyásolják s azért az érzelmi tényezőknek ezt a torzító szerepét szintén figyelembe kell vennie annak, aki a helyes társadalmi megismerésre törekszik. Hogy a felizgatott fantázia mire képes, hogy a félelem, harag és gyűlölet, miként fojtja el a józan ítélőképességet, — arra a mozgalmas idők eseményei elég példával szolgálnak. Én itt különössége kedvéért csak kettőt említek. Az egyiket olvastam, a másikat láttam. — Le Bon, az ismert szociológus, beszéli el, hogy, amikor a németek 1870-ben Párist körülkerítették, — egyszer az utcán tanuja volt annak, amint a tömeg valakit elfogott és meg akart lincselni, mert állítólag kémkedett. Találtak ugyanis nála valami Baedeker-félel Párisról, amelyben a párisi erődök is benne voltak. Már ki akarták végezni a szerencsétlent, amikor valakinek az a jó ötlete támadt, hogy elhívott egy népszerű képviselőt, beszéljen a tömeghez. „Azt vártam, — írja Le Bon — hogy ez az

ember azt fogja nekik mondani: „ostobák, azt a könyvet bármely könyvárusnál öt szúért megkaphatjátok, — a németeknek több eszük van, semhogy ezért kémeiket fizessenek.“ De a fiatal Le Bon még rossz emberismerő volt. A képviselő nem ezt mondta, hanem megköszönte a felizgatott tömegnek, hogy oly éberen örködik a haza sorsán, — átvette a foglyúl ejtett kémet és megnyugtatta az aggódó hazafiakat, hogy a hatóság szigorú megtorlást fog alkalmazni. Néhány óra múlva az illetőt csendben hazaeresztették. A másik példát magam éliem át. Mindjárt a világháboru elején egy magas állású és igen képzett uriember, aki hivatásánál fogva hozzászokhatott volna az önálló gondolkozáshoz, közölte velem, hogy a legjobb forrásból tudja, hogy az orosz haderő elindította légi flottáját Budapest felé s valószínű, hogy utjukban Kassát is meg fogják tisztelni. Igyekeztem a vállalkozás technikai kivihetlenségét és stratégiai hasztalanságát megvilágítani, de legegényibb szenzációját féltékenyen megvédte cinikus észokaim ellen. Estére már az egész város egy légi támadás várásának lázában égett és meglepetésem akkor hágott tetőfokára, amikor hazamenet a lakásom előtti téren egy szakasz katonát találtam, akik sortűzeket adtak le egy fényszóróval ellátott repülőgépre, amiben a csillagok ismeretében kissé jártas ember az akkor különösen ragyogó fénynyel égő Jupitert ismerhette föl. A krónikai hűségnek tartozom annak a megállapításával, hogy a megtámadott bolygó megőrizte semlegességét, a tüzelést nem viszonzta s mint utólag kiderült, nem csatlakozott az antanthoz.

A társadalmi kérdésekben a helyes ítéletet zavarja az is, hogy mindannyian a környezet befolyása alatt állunk és a nevelés, a nemzeti érzés, osztályérdek stb. impulzusai alól nem tudjuk kivonni magunkat. Pl. Tíz év előtt mindenki háborúspárti volt, ma mindenki ellensége a háborúnak. A szociológusnak azonban mindkét szélsőséggel szemben meg kell tárgyilagosságát őriznie és a dolog két oldalát egyszerre kell látnia. A szociológus tudja, hogy már az állatvilágban is magas fokú szervezeteket találni, amelyek célja másokat elpusztítani, illetve az elpusztítás elől menekülni, vagy azzal szembeszállani. Már az állatok is szervezetekbe tömörülnek a támadás vagy annak elhárítása végett. Az üldözött és az üldözött között ilykép valóságos verseny keletkezik, amelyben a rátermettebb győz. Az emberi társadalomban soha meg nem szűnő vetekedés hasonlóképpen kifejlesztett bizonyos testi és szellemi jellemvonásokat, amelyek az emberi művelődésre igen nagy hatással voltak. — Harc nélkül nagy emberi közösségek nem jöttek volna

létre és kiterjedt emberi közületek nélkül ipari állam nem fejlődhetett volna ki. — Ugyancsak közvetve a háboru eredményezte a munkához való hozzászoktatást és a társadalom követelményeinek magát alárendelő fegyelmet. A folytonos, kitartó munkához való készséget ugyanis az a szigorú kényszer hozta létre, amellyel a győző törzsek a legyőzött törzseket a saját céljaikra felhasználták. És csakis a fegyelmezés azon kemény iskoláján keresztül, amelyben előbb a rabszolga urával, majd az alattvaló a vezérével, később a személytelen felsőbbbséggel, a kormányval, végül az állampolgár a törvényekben megtestesített államhatalommal szemben állott, — érhető el az erkölcsi törvényei előtt való amaz önkéntes meghajlás, amely a művelt embert emberitársával szemben való viselkedésében jellemzi s arra bírja, hogy az erkölcsi törvény parancsszavát minden külső kényszerrel menten, egyedül belső meggyőződésből folyólag önként kövesse. — A háboru tehát a társadalmi fejlődés folyamatát egy bizonyos fokig segíti. De egy bizonyos fokon túl a jótékony hatás megszűnik. A modern államban ugyanis a hadikötelezettség sorozas útján töltenek be és katonának a legalkalmasabb, tehát a legjobban nőt és legerősebb egyedeket vesznek be. A háborúban ezeket éri leg hamarabb a pusztulás veszélye s a fajfentartás a testiileg kisebb értékű, be nem sorozottakra háru, ami a megfordított értelemben vett szelekciót (selectio ad pénis) jelenti.

Ép úgy, mint a háború fogalmával, a hazafiasság fogalmával is teljesen elfogulatlanul kell a szociológusnak bánnia. Hazafiasság a nemzetnél ugyanabból a forrásból fakad, mint az egyénnél az önmagunk iránt való tekintetek. A saját fajunk szeretete az önszeretetet reflektse. Kellő mértékben alkalmazott hazafiasság helyes és szükséges dolog. Túlzása nemzeti ellentétekre és a hiúság istápolására vezet, ellenben túlkevés hazafias érzés azt eredményezi, hogy a nemzet az ő jogos igényeit nem érvényesíti és ezzel egyrészt más nemzeteknek alkalmat ad túllépésekre az ő rovására, másrészt a haladáshoz szükséges erő kifejtést gátolja. A szociológus tehát a sovinizmus és a nemzeti érzés meglagadása, mint a két véglet között, a középutat foglalja el.

Még az osztályérzésről, mint olyanról, amely a szociológiai tisztánlátást jelenleg legjobban megzavarja, — szeretnék néhány szót szólni.

Mindnyáján valamely társadalmi osztályhoz tartozunk, annak érdekkörében nőtünk föl s így annak eszmevilágát természetesnek találjuk. Ez az osztályérzés tulajdonképen alapjában szintén az

egyéni önzés egyik változata. Az osztály arra törekszik, hogy tagjainak egyesült erővel juttasson nagyobb részt a társadalmi előnyökből, mint ami őket különben megilletné. Az egyes osztályoknak ezt a törekvést más osztályok ellentétes törekvései kell, hogy egyensúlyban tartsák.

Az egyoldalú osztályelfogultság hátrányai, hogy a társadalmi kérdéseket mindig csak egy osztály érdekének a szemszögéből nézik s ezzel elvesztik azt a képességet, hogy valamely ténynek a társadalom egészére való hatását helyesen megítéljék. Az osztályharcon felépült munkáskormányoknak politikai kudarcai legtöbb esetben erre az okra vezethetők vissza. Megszokták a negáció taktikáját, az ellenzékieskedést és a hatalmon is megmaradnak ellenzéknek.

Az osztályérzés további fogyatékosága a társadalmi kérdések helyes megítélésénél abban nyilvánkozik meg, hogy a munkásosztály az egyént teszi felelőssé oly hibáért, melyek a rendszerben vannak. Annak az ellenérzésnek a torzító hatása alatt, amelyet azok, akiket szabályoznak, éreznek azokkal szemben, akik a szabályozást létrehozzák és végrehajtják, tehát jelen társadalmunkban: a munkások a kormányzással, a hivatalnoki karral és a vállalkozóval szemben, — a szabályozottak elvesztik érzéküket a mai társadalmi szervezet szükséges voltának és előnyeinek felismerésére.

Viszont az uralkodó osztályok elfelejtik, hogy azok a fogyasztékoságok, amelyek a szabályozottakban (munkásokban) mutatkoznak, oly okok eredményei, amelyek az uralkodó osztályban is megvannak. Elfelejtik, hogy a fennálló társadalmat sohasem szabad azon az alapon védelembe venni, hogy az az uralkodó osztálynak megfelel, hanem csakis azon az alapon, hogy az a jelenleg kivihető rendszerek között a legjobb.

Mindkét felfogás szem elől téveszti azt, hogy lényeges javulást maradandóan sohasem lehet a társadalmi berendezkedés erőszakos megváltoztatásával, vagy pusztán kormányzati reformokkal, létesíteni, hanem csakis emberi természetünk megjavulásával. Az erkölcsi forradalmak, az erkölcsi világfelfogás tisztulása, a társadalmi fejlődésnek sokkal fontosabb tényezői, mint a politikai forradalmak. A fejlődés, kialakulás folyamatában levő társadalmak igen sok ellentmondást, következtelenséget tartalmaznak. A szociológusnak föl kell tudnia ismerni, hogy ezek az új létföltételekhez való alkalmazkodás szükségszerű velejárói. Tisztán logikai, vagy társadalom-esztétikai okokból ezeket a látszólagos anomáliákat

lenyesegetni annyi volna, mint egy növésben lévő kétéléletű visszafajlódó kopoltyúút kioperálni, mielőtt tüdeje még teljesen kifejlődött volna. A régi intézményeket lerombolni, mielőtt az új készen volna, ugyanilyen káros hatású a társadalmi fejlődésre. Modern társadalmi reformerek ezt gyakran figyelmen kívül hagyják. Az a legszerencsésebb társadalom, amelynek ideje és alkalma van arra, hogy a régi intézményeket az új kövelelményeknek megfelelően átalakítsa és amelyben meg van az a fegyelem, hogy az átmenet korában csak a legszükségesebb határokon belül alakítson át. Mérséklet és az a képesség, hogy a dolgokat egyszerre több oldalról lássuk, — lényeges kelléke az okos társadalmi újjátásnak. Azzal a törekvéssel, hogy a romot leromboljuk, lépést kell tartani annak a másik törekvésnek, hogy a jót fentartsuk. A radikalizmus és a konzervativizmus így egészítik ki egymást és munkálnak közre a nyugodt fejlődés folyamatában oly fontos egyensúly létrehozásában.

A társadalmi kérdéseknek szigorúan tudományos szellemben való tanulmányozása a vallási, politikai, gazdasági, művészeti stb. intézményeknek helyes felfogását és értékelését vonja maga után. A haladás rúgóinak felismerése azt fogja eredményezni, hogy gondolkodásunk és cselekvéseink összhangzásba hozatnak a társadalmi fejlődés egyetemes irányával. Mert bár nem áll módunkban adott föltételek között a társadalmi fejlődés irányát lényegesen módosítani, de ezt a fejlődést megakasztani, megzavarni, vagy egyensúlyát fölborítani, — ez a végzetes lehetőség hatalmunkban áll.

A társadalmi megismerés föltételei tehát mindenek előtt józanságra és mérsékletre intenek. Csak fanatikuskok, akiknek vérmes ígéretekre és túlfűtött izgalmakra van szükségük, hogy exaltációjukat fentarthassák, — fogják lebecsülni a szociológia nyugodt tárgyilagosságát. A magasabb típusu ember kell, hogy várakozásaiban is szerény legyen és kevéssel megelégedő, ellenben annál kitartóbb e mérsékelt célok kivitelében. A végletek között ingadozó hangulat az egyénnél is az idegrendszer gyöngeségének, kezdődő zavarainak jele. Az egészséges társadalom épügy, mint az egészséges ember hangulata, egyenletesen legyen temperálva.

Nincs gondolat, amely intelligens emberben nagyobb megnyugvást keltene és a világfelfogás két véglete, a pesszimizmus és az optimizmus között a helyes középút tekintetében: a meliorizmusban, az emberi lét lassu javulásába vetett hitében jobban megerősíthetné, mint az a rövid mondat, amellyel Spencer Herbert: *Study of Sociology* c. művét lezárja:

„keveset tehetünk, de ezt a keveset érdemes megtennünk”.

Egyesületi élet.

Meghívó. Bratislava megye Ált. Tanító Egyesülete f. év október hó 23-án d. e. fél 10 órakor Bratislavában tartja ez évi rendes közgyűlését, amelyre az egyesület összes tagjait ez úton tisztelettel meghívjuk. A gyűlés helye a *torna-ulcai Todeskó-féle izr. iskola díszterme*. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Titkári jelentés. 3. Pénztárnoki jelentés. 4. „A tanítószági egyesületi életre való nevelése“. Előadó: Vizváry Vilmos. 5. „Hogyan lehet a népiskola a józan szocializmus magvetője.“ Előadó: Mihaliczka János. 6. Eselleges egyéb ügyek és indítványok. Az indítványok a közgyűlés előtt az elnökhöz kellő időben írásban beterjesztendők. Farkasd 1924. szept. 21-én. Bauer Ferenc titkár, Osztényi József elnök.

Jelentés a tankönyvpályázatról.

Az „Academia“ könyvkiadó vállalattal kötött szerződés alapján a „Magyar Tanítóban“ meghirdetett tankönyvpályázatra a következő pályamunkák érkeztek be:

1. ABC. Jelige: „Fonomimika.“
2. „ „ „Játszva tanítunk.“
3. „ „ „A munka nemesít.“
4. Nyelvyakorló könyv a II—III. oszt. részére. Jelige: „Nyelvében él a nemzet — 1924.“
5. Szlovák nyelvkönyv II—III. oszt. részére. Jelige: „Mindegy kezdet nehéz.“
6. Szlovák nyelvkönyv II—III. oszt. részére. Jelige: „1887. március 10.“
7. Számtan és mértan az elemi isk. VI—VII—VIII. oszt. részére.

A beérkezett pályamunkákat a tankönyvbizottság több kartárs bevonásával előzetesen átnézte, mely alkalommal megállapította, hogy a 7 ik számú pályamunka (Számtan és mértan) nincs teljesen kidolgozva, ezért pótlás végett azt a szerzőnek visszaküldötte; a 4-ik számú pályamunka (Nyelvyakorló könyv) nyelvezete miatt nem megfelelő.

Az ABC-ék és a szlovák nyelvkönyvek az előzetes bírálat után külön-külön bírálóbizottságnak ki lettek osztva.

Az ABC ékre vonatkozólag kiküldött bírálóbizottság jelenti: Mindegyik pályamunka alapos tudás eredménye.

Az első számú pályamunka fel van szerelve olvasótáblákkal, mozgatható betűkkel, utasítással.

A másik kettő — pár módosítással és pótlással — szintén alkalmas az elfogadásra.

A bírálóbizottság jelentése után az első számú ABC teljes felszereléssel fel lett küldve engedélyezésre az iskolügyi minisztériumba. A szlovák nyelvkönyvre vonatkozólag a bírálóbizottság az 5-ik számú pályamunkát, (jelige: „Minden kezdet nehéz”) mivel sem tárgyi, sem módszertani, nyelvi és politikai szempontból nem megfelelő, elfogadásra nem tartja alkalmasnak.

A 6-ik számú pályamunkát — több pótlással — elfogadásra és kiadásra ajánlja. E pályamunka szerzőnek pótlásra vissza lett küldve s most van felülbírálat alatt, mely után engedélyezésre felterjesztjük.

A 4-ik és 5-ik számú pályamunkákat a szerzők megbízottai — ha a feladás helyét, idejét és az ajánlott levél számát jelzik — a központi elnöktől átvehetik.

A pályadíjak a minisztérium döntése után azonnal ki lesznek osztva. Hogy a tankönyvpályázat ilyen gyenge eredménnyel járt, annak egyik oka volt a rövid pályázati határidő, ám csak így lehetett volna elérni azt, hogy már a folyó tanévre lesznek engedélyezett tankönyvek.

Hogy mégis több eredményre számítottunk, annak oka kártyásaink ama biztatása volt, hogy nagyon sok tankönyv van készen a tollforgató kollegák íróasztalának fiókjában, csak nincs mód a kiadásra. E föllevésben annyiban csalódtunk, hogy akinek kész könyve volt, az nem volt hajlandó a jövedelmet az Egyesület segélyalapjával megosztani.

Fenti eredményt a kellő időben közöltük a megyei és járási elnökökkel részben azért, hogy akit érdekel, az eredményt látjuk is megtudhassa, részben, hogy ajánljanak egyeseket, kik a tankönyvek megírását megbízás útján elvállalnák.

Az elnökök — fájdalom — csak sok utánjárással tudtak a kérésünknek részben megfelelni.

A tankönyvbizottság minden igyekezettel azon van, hogy az iskolák is kellő időben el legyenek látva megfelelő tankönyvekkel. s a segélyalap is minél előbb olyan összeget nyerjen, mely özvegyeinknek és árváinknak szomorú helyzetét ürbelővé tegye.

Elnökség.

Új tanerő a komáromi polg. fiúiskolánál. A községi iskolaszék legutóbbi ülésén hozott határozatával *Uhereczky Géza* igazgató-tanítót, Egyesületünk központi tanácsadóját, a községi polgári fiúiskolához a megüresedett helyre szolgálattelelre osztotta be. A községi fiúiskola tantestülete f. hó 14-én vett bucsut szeretett igazgatójától, akinek új működéséhez mi is szerencsét kívánunk s kérjük őt, hogy a tanítótság ügyét továbbra is lelkes, odaadó szeretetében tartsa meg.

Kinevezés. A miniszter *Somogyi István* polg. isk. tanárt, Egyesületünk titkárát a komáromi áll. polg. leányiskolához rendes tanárrá nevezte ki.

Értesítés — Köszönet. A legőszintébb hála érzésével állapítom meg, hogy lapunk 17-ik számában megjelent cikkem nemcsak kerületem, hanem egész Szlovenszko magyar tanítótságának szívében a legmelegebb visszhangra talált. Midőn nemesen érző tanítótestvéreim részint hozzám, részint pénztárunkba küldött segélyadományaiért nélkülözö társaink, özvegyeink és árvaink nevében is hálás köszönetet mondok, jellem, hogy a polgári év folyamán akár hozzám, akár pénztárunkba befolyt segélyösszeget *mindenkor lapunk febr. 1-i* (esetleg 15 iki) *számában nyugtázzuk*, ez alkalommal azonban ezen összegek átvételének közlését — az adományozók neveinek felütitésével — kivételesen már a dec. 1-i számban kezdjük meg. Addig is szíves türelmeteket kérem! Kartársaimat, akik intencióimat és szívem dobbanását átérzve a nemesszívűek taborát szaporítani óhajlják, arra kérem, hogy adományaitok nem — amint két ismeretlen kartársam lapunkban közölte — hozzám, hanem *közvetlenül pénztárunknak* (Stubendeck Alajos: *Sloč Rimaszécš Ž: XVIII* címre) feladni sziveskedjenek. Fentiek előrebocsajjtásával végre Te. Hozzád „*Gömör-Nógrádi Kerületem Tanítótságához*” külön is volna egy kérő szavam és pedig: Mutasd meg, hogy „*egyek*” vagyunk nemcsak a határozathozatalban, de cselekedetben is! Ne legyen köztetek egyetlen kartárs, aki a cszi gyűlésen tett indítványaim fontosságát át ne érezze, a szenvedők „*Jaj*” szavát meg ne értsel! Impozáns komolysággal meghozott határozatunk a segélyalaphoz való 10 koronás hozzájárulást *minden tagra nézve kötelezővé tette*, nem különben az ezen felüli 20 koronás hozzájárulást azok részéről, akik a gyűlésen részt nem vesznek! Tagtársaim, tegyétek meg kötelesegeteket s mutassátok meg „*összetartozandóságunk*” legszebb jelét! Hogy a nyugtázás egyfolytában megtörténhessék, küldjétek be e díjakat legkésőbb nov. 1-ével. Szívélyes kartársi üdvözléssel: *Schmögner János* kerületi elnök.

Állampolgárság adományozása. Öömmel vettük a hírt, hogy *Kopasz Ármin* ipolyzági tani ó kartársunk megkapta a csehszlovák állampolgárságot.

Lengyel Mayer

galántai izr. tanító kartársunk, mint részvétellel értesültünk, f. é. október 5-én váratlanul elhunyt. Temetése okt. 9-én folyt le Galántán nagy részvét mellett. Legyen áldott emléke.

Jegyzőkönyv.

Felvételt Král'-Chlumecen, 1924. szeptember 11-én, a král'-chlumecí járási magyar tanítói egyesület évi rendes gyűléséről. Jelen voltak: csekély kivétellel a járás összes tanítósa. Kuchárik Mihály tanf. ur, Zombory G. járási ref., továbbá Horváth Győző reform. lelkész urak, mint vendégek. Elnök, Váry Endre üdvözölve a megjelenteket, meleg szavakban emlékezik meg a tél folyamán elhunyt egyik pályatársra, Müller Lajos, volt sűrtei rk. kántortanítóról, ki 49 évig tanítoskodott, — félszázados nevelői munkája után jutalma a halál lett, — s népes családjáé a nélkülözés. Kibaszálva egyház és állam által, ki-dőlt az öreg bajtárs s mint saját esperese, egyben a sűrtei rk. iskolaszéki elnök gyászbeszédjében megjegyezte: félszázadig augsyi türelemmel »idomította« a jövő reményeit s míg a szónok az elhunyt »idomár«-ról emlékezett meg, felhangzott az ének: »Hittem, reméltem, szerettem«. Mind a háromban csalódást hozott nagy halottunknak a halál. Emberekbeni hite, jobb jövőben vetett reménye, hivatása iránti szeretete hiábavalók voltak, mert a nyugalom csendes, derűs napjait e földön kivárni nem tudta s nyugalmat, enyhülést sok küzdelme után csak a sír adott neki. Majd áttér a szónok a tanítósg siralmas helyzetének esetelesére. A felekezeti tanítósg nagy százaléka menne már nyugdíjba — de a rendezetlen nyugdíjügy miatt, ha csak nyomorogni nem akar, — dolgoznia kell tovább, addig míg a halál, vagy a betegség ezt lehetlenné nem teszi. Mások ismét állampolgárságuk miatt lettek földönfutók. Ezen sajnálatos képek a jelenkorból a hunamizmus, demokratizmus korszakából valók, holott egy 100 év előtti kornak is szegényére válnék.

Kitartásra bízta a megjelenteket, elnök a gyűlést megnyitja s a belegsége miatt meg nem jelent jegyző helyettesítésére Keresztesy Ferencet, a jegyzőkönyv hitelesítésére pedig Branna József és Kuthy Anna kartársakat kéri fel.

A gyűlés megnyitása után az elnök beszámolt az elmúlt év nevezetesebb eseményeiről. Szellemi elbágyadás tekintetében egyesületünk az elmúlt iskolai évben sokat mutathat fel. Mindjárt a múlt iskolai év elején kerületünk lelkes tanfelügyelője megalakította a pedagógiai körzeteket, hogy a tanítósg összegyűlve, tapasztalataik kicserélésével az oktatásügyet a kívánt magaslatra emelni segédkezzék.

Az oktatásügynek magas színvonalra való emelése s a tanítósg munkájának megkönnyítése érdekében tanfelügyelőnk volt azon, hogy az egy községben levő osztatlan iskolákat, egymással kapcsolatba hozva, osztottakká tegye. A Csehországba vezetett tan. kirándulás, az iskolalátogatás rendezettebb tétele mind-mind tanfelügyelőnk körültekintő munkásságának, az iskola és a tanítósg iránti megértő támogatásának köszönhető.

Az év végén Král'-Chlumecen rendezett iskolai kiállítás, majd a csapi ped. tanítói körzetnek Košicére rendezett tanulmányi kirándulása az iskolás gyermekekkel mind azt mutatják, hogy az elmúlt iskolai év a munka jegyében folyt le. További beszédében, elnök felhívja a megjelentek figyelmét, a megalkandó kosicei nagyszupai egyesületre, mely a Kosice nagymegye területén működő magyar tanítósgot lesz hivatva tömöríteni. Az új egyesület megal-

kítésára a központhoz, Kocsicéhez való közelség miatt az abaujiak részéről volna kívánatos, hogy a kezdeményező lépéseket megtegyék. Elnök befejezve múlt évről jelentését, egyben felhívja Román Károly egyesülettel pénztárnokot, hogy egyesületi pénztárunk évi jelentését előadni sziveskedjék.

2) Román Károly egyesületi pénztárnok előadja, hogy egyesületünk vagyona 1923 év XII. 31. dátummal 1667'48 koronát tesz ki. A mondott időtől a központ nem számolt még el, ami azonban e napokban várható. Hátrálék a bef. után befolyó 25 százalék 420 kő. 1924. évre a 25 százalék cca 1100 kő. lesz. Előadja továbbá, hogy helyi (járási) egyesületünknek a mai napon 56 tagja van. Kéri jelentését tudomásul venni s a pénztárkönyv felülvizsgálására két tagot kiküldeni s egyben a szokásos főnartásokkal a fölmentvényt neki megadni. A pénztárkönyv megvizsgálására Juhász György és Tury Mária küldettek ki.

3) Pedagógiai értekezés: Hogy fejleszthetjük legjobban a magyar fajiság érzését a csehszlovák állampolgári nevelés kapcsán. Tartotta: Bornemissa Sámuel véteji tanító. Előadó sikeres felolvasásában rámutatott arra, hogy a csehszlovák államban élő nemzetiségek, így közöttük a magyar is szabadon fejlesztheti a fajiság érzését, sőt módot nyújt az állam, hogy a területén élő nemzetiségek a fajiság érzését minél jobban kifejleszthessék. Az iskolában a tanítónak szintén igen sok alkalma van a fajiság érzésének minél erősebben való kifejtésére, szem előtt tartva persze, hogy amellett jó honpolgárokká is kell a gyermeket nevelnünk. Megkapóan mutatja be az előadó, miként fejleszthető a fajiság érzése, a magyar nyelv, történet, rajz, polg. nev. tan tanításiával kapcsolatban. Elvezetés előadásáért a gyűlés köszönetet mondott.

4) Tanterv és megvalósítási lehetőség: Előadta Váry Endre egyesületi elnök. Megkapó előadásában rámutat arra, hogy a tananyag beosztás, melynek alapján kellene haladnunk, a felállított követelményekben annyira bő, hogy annak becsületes elvégzése teljes lehetetlenség. Eredendő büne minden eddig készült egységes népiszkolai tantervnek az, hogy tulságosan idealisztikus, mely az emberben nem az ambíciót, de ép az ellenkező hatást, a reménytelenség érzetét kelti. Nézzük pl. a honismeret c. tantárgyat. E tantárgy valóságos lexikonja a tudománynak. A 13 heti anyag pl. ezeket írja elő. A tojás tápértéke. Hus, mécsáros, hentes. A bőr feldolgozása, cipész, nyerges. A szörmc. szűcs stb. Nem marad mögötte a 18, 19, 20 vagy a 26. hétre szánt anyag se. Oly dolgok vannak itt, melyeket egy VI. oszt. gyermeknek is nehéz lenne megemésztenie. Elég egy betekintés a tananyag beosztásba s mindjárt látja az ember annak kivihetlenségét, pláne egy tanító, osztatlan iskolában. A tantervnek realitásnak, a tanulók idejükhöz mért értelmi fokával számot vetőnek kell lennie.

Hasonló eset áll elő a történet, számtan, mértan anyagának beosztásánál is, pl. a számtannál amilyen csekélyek a követelmények a III. osztállyal szemben, ép oly hatványozottak azok a IV. osztálynál. A gyermek, aki a III. osztályban 50—100-ig terjedő semmiséggel csapla agyon az időt, 4. osztályba kerülve tanul egy- és többnevű számokkal az 1000 körben fejben és írásban. Majd tanul a tízesdecs törtékről, sőt a közönséges törtékről is. Itt a tanterv a könnyítési tendenciát, amit az I—III. osztályban olyan szépen kifejezésre jutott, annál jobban elejtette. Ha még hozzávesszük a mértani anyagot, bátran megállapítható, hogy ez egy osztatlan iskola részére kivihetetlen.

Az előirt tananyag bősége a tanítónak sokoldalú lektörtöltésge, az iskola

adminisztrációja annyi munkát zúdított a szegény tanító nyakába, hogy bizony egy osztatlan népiskola tanítója nem 28, de kétszer 28 órát is dolgozik hetenkint. Kéri ezek után az előadó, hogy a kartársak tegyék meg észrevételeiket a tantárgyak elosztásával kapcsolatban.

Négyesi János az elhangzott felolvasásra megjegyzi, hogy a Ježo-féle tananyag beosztásban az anyag azért van sok helyen olyan bőven megadva, hogy az ne csak az anyag elosztását mutassa, de egy kis vázlattal is szolgáljon a tanítóságnak — egyébként az előadóval mindenben egyetért.

5. A népiskolák kapcsolatáról szintén Váry Endre tartott értekezést. Helyes gondolatokkal mutat rá Čsl. rep. nyugati és keleti részén élő nép kultúrája közötti óriási különbségre. Népünk ugymond, igen el van maradva a keleti részen, különösen a szegényebb vidékeken. Hogy népünk műveltsége az egész országban egyformán magas színvonalra emeltesse, köztársaságunk kormánya erőszakkal nyult az iskolák minden tekintetbeni megreformálásához. E szempont vezette tanfelügyelőinket is, még a mult tanév elején, amidőn a különböző felekezeti osztatlan népiskolák kapcsolatát szembe elé tűzte ki, s sok helyen e tervét meg is valósította. Ez által az osztatlan népiskolákból osztottakat csinált, s ezzel meg lett könnyítve a tanítóság s a gyermek munkája, egyben az eredmény megközelíthetetlenül nagyobb lett, mint amidő az ellenkező esetben lett volna. De a különböző felekezeti iskolák összekapcsolásának még más haszna is van. Az egy faluban élő nép, különböző felekezeti (vallási) nézeteltérések miatt folytonos súrlódások közepette él. Az együtt oktatás által ez megszűnik. Igaz, az egyes egyh. felekezetek némi idegenkedéssel, bizalmatlansággal fogadják az iskolák ilyen kapcsolatba hozását, pedig, amint a tapasztalat mutatja, valóságos tekintetben semmiben sem estek vissza a közös iskolát látogató gyermekek, hiszen az iskolák kibővítésével a vall. tanítási órák is gyarapodnak. A megkívánt eredmény biztosítása végett ajánlja az egyesületnek az előadó, hogy ott ahol nincs más mód rá, hogy az iskola kibővítessék, mint az osztatlan iskolák egyesítése által. saját magukra való tekintettel is meggyerve az egyházak részéről annyira kívánatos támogatást, valósítsák meg a tanf. Úr bevezetett módszerét.

Váry Endre sok tapasztalatot mutató értékes közleményével a kerület valamennyi tagja egy nézetben van, s köszönetet mondanak azon sok és értékes munkáért, melyekből az egybegyűlteket valamennyie tapasztalatoikat szerezhették.

6. Román Károly egy. pénztárnok a košicei nagymegyei egyesületbe való beolvadás s az azzal járó felszámolással kapcsolatban megemlíti, hogy az egyesületi könyvtár részére, melynek megszervezése régebben tervbe volt véve, egy bizonyos összeget fordítsanak. A könyvtár székhelye Král' Chlumec volna, mivel az itteni tanítóság hozzájárulásából, illetve tagsági díjainak bizonyos százalékából lesz a könyvtár beszerelve.

Az egybegyűlteket e tekintetben abban állapodnak meg, hogy az egyesület vagyonából 1500 koronát fordítsanak a könyvtár-szervezés céljára, majd pedig Lesko József indítványára Kovács Sándor čapi állás nélküli tanító részére 300 koronát szavazzanak meg. A fennmaradó összeg, mely még így is tekintélyes % a, az egyesület vagyonának, a košicei egyesületnek lesz átadva a csatlakozás után.

7. Indítványok, Kovács Béla indítványozza, hogy a körzet tanítószervezési egységek tananyagbeosztást készítsen s a szerint haladjanak.

Lesko József, kinek e tekintetbeni véleményével a jelenlevők szintén egy nézetben vannak, ezzel szemben azt ajánlja, hogy mindenki a saját körülményeinek megfelelően dolgozza ki a tananyagbeosztást.

A tornatanításra vonatkozóan a tanf. Ur indítványozza egy tornatanfolyamnak szervezését Čapon. A megszervezésre kéri az egyesület tagjai Kucharik Mihály tanf., továbbá Lesko József és Kovács Béla kartársakat. Végül az áll. polg. ügyében Váry Endre egys. elnök intéz kérdést a tanf. Úrhoz s kéri információját, tekintettel arra, hogy a helyi lapok szerint a kormány is lépéseket tett már az áll. polg. ügy rendezésére.

Kucharik Mihály tanf. válaszában kifejti, hogy az áll. polgársággal nem bíró, kerületébe tartozó tanítótság ügyét mindig humanusan kezelte. A kormány intézkedéséről ezen ügyet illetőleg jelenleg tudomása nincs.

Elnök az egyesületnek megköszöni beléje belyezett bizalmát s a gyűlést bezárja.

Váry Endre
elnök.

Keresztesy Ferenc
jegyző.

Kmf.

Hitelesítjük:
Kuthy Anna
Braun József.

Kartársak figyelmébe!

A szlovák nyelv tanulásához és tanításához szükséges **dr. Bezák-féle** magyar magyarázatokkal ellátott **szlovák nyelvtan** kiadóhivatalunkban még korlátozott számban kapható.

Szemle.

A Referátus fogadónapjai: Kedd és szerda 9—13 óráig.

Új orsz. tantf. ügyelők. A Köztársaság Elnöke Pluhár Bohumil terezini polgári iskolai igazgatót a szlovenszkói népoktatási intézetek országos tantf. ügyelőjévé kinevezte.

A Kazinczy Társaság jubileuma. Folyó hó 19-én ünnepli fennállásának huszonegy éves évfordulóját a košicei Kazinczy Társaság. A jubileumot országos ünnep keretében ülik meg, mely méltán országos érdeklődésre is tarthat számot. Az önálló szlovenszkói magyar irodalom ápolása és fejlesztése terén irodalmi társaságainkra fontos szerepkör vár s éppen azért irodalmi társaságaink támogatásával a magyar irodalom ügyének leszünk szolgálatot. A Kazinczy Társaság 25 éves működése a magyar irodalom hűséges szolgálatában telt el s annak nyomán tisztelet, kecsülés és rokonszenv kísérte ezt az egyesületet, mely a változott viszonyok közt hatványozott mértékben törekszik a magyar irodalom ügyét szolgálni. Az országos ünnep élén dr. Blandr Béla elnök és dr. Sziklay Ferenc főtitkár állanak. Az ünnepség programja a következő: Délután 11 órakor a Kazinczy Társaság ünnepi közgyűlése a Schalkházban. Utána a képzőművészeti szakosztály által az összes szlovenszkói művészegyesületek részvételével rendezendő képző- és iparművészeti kiállítás meg-

nyitása a Kelet-szlovenszkói Múzeum kiállítási termeiben. D. u. 4 órákor a Magyar Irodalmi Szövetség Szlovenszkóban alakuló közgyűlése. Este 8 órákor hangverseny a Schalk-házban. A vezetőség kéri a vidékről érkező résztvevni szándékozókat, hogy részvételüket okt. 15-ig a társaság főtitkárának, dr. Sziklay Ferencnek címére (Košice, Éder-utca 9) jelentsék be, hogy az elzárólásról gondoskodás történhessen.

Értesítés. Az Egyéves Háztartási Iskola még most is eszközöi a beiratásokat az iskola helyiségében, Duna u. 33 (leánygimnázium); az érdeklődők bármikor fordulhatnak felvilágosításért az iskola igazgatójához, Fridrich Antalhoz (Duna-utca 33.) Az iskolában az oktatás a növendékek anyanyelve szerint alakított csoportokban, szlovák, magyar és német nyelveken történik. **Tantárgyak:** 1. Fehérnemű és felsőruba varrás. 2. Főzés, egyszerűbb és különlegesebb ételek, sütemények, torták készítése, táplálás, felszolgálat, különféle konzerválási módok stb. 3. Háztartási munkák. 4. Számtan. 5. Hazai nyelv (üzleti és társadalmi életben előforduló levelek fogalmazása és kiválóbb irodalmi művek ismertetése stb.) 6. Egészségtan és élelmiszertan (a legfontosabb táp- és élvezeti szerek ismertetése, hamisításuk, valódiságuk megállapítása, a konyha és konyhaeszközök egészségtana, növényi és állati mérgek, első segélynyújtás stb.) 7. Gyermek-ápolás és nevelés (a csecsemő ápolása, táplálása, gondozása fogzás és betegségek alkalmával, tisztántartása, foglalkoztatása, egyszerűbb játékszerek készítése stb.) 8. Hit- és erkölcsstan. 9. Ének. 10. Torna. Az iskola főbörzése a növendékeket célszerűen gondolkodó, a munkát és otthonukat szerető intelligens háziasszonyokká nevelni, kik értsenek a legegyszerűbb munkákhoz is, nehogy ki legyenek szolgáltatva cselédek szeszélyének, de a jó társaságban is megállják a helyüket. Olyan háziasszonyokká nevelni, kik háztartásukat és családjukat nem tekintik tehernek, hanem értük élnek, jólétükért lelkesedve fáradoznak és szükség esetén kényerüket önállóan is meg tudják keresni, mint pl. árva házak, nevelőintézetek, nagyobb háztartások, penziók, népkonyhák stb. vezetői.

Az iskolában a múlt évben 25—30 személy számára főztek a növendékek. Ez bizonyítja hogy nemcsak elméleti tudást, de gyakorlati ügyességet is kell szerzniök. A tanfolyamra 14 éves vagy ennél idősebb lányok vétetnek fel. Beíratási díj 10 Kc. Tandíj egész évre 300 Kc. Vidékről bejáró növendékek kedvezményes árú vasuti utazásra szóló igazolványt kapnak.

Mesedélutánok cím alatt összeírtam és gyűjtöttem már egy csomó mesét s hogy k. kartársaimnak segítségére legyek, szeretném azokat ki is adni. Mielőtt sajtó alá rendezném az anyagot, hogy a művet minél változatosabbá s hasznosabbá tegyem, felkérlek mindnyájatokat kedves tanító testvéreim: segítsenek ti is nekem s munkában s küldjétek be hozzám kedves meséteket, hogy e gyűjteménybe felvehessem. Lehetnek azok tündérmesék, állatmesék, pásztormesék, népmesék; saját szerzeményűek, vagy hallomásból ismeretek. Különösen hálával fogadom az olyanokat, melyek tartalma nem csupán a fantáziát foglalkoztatja, hanem erkölcsnemesítő és szívképző hatása is van. Szíves kartársi szeretettel: Nováves pri Turni (XX. z.) *Litkey Menyhért* tanító.

Esküvő. Október 4-én esküdött örök hűséget a nyitrai ősrégi Boldogasszony kegytemplomban *Orosz Zoltán* magyardiószei rk. tanító *Paldi Mici* magyardiószei rk. tanítónőnek. Az új pár frigjét Entress Ede szti. székli tanácsos magyardiószei plébános áldotta meg, felejtethetetlenül kedves, magaslatos gondolatokban gazdag, gyönyörű beszéd kíséretében. Tanuként az új pár nagybátyjai: Dr. Paulus József és Bócz Imre szerepeltek.

Nitra nagymegye földrajza a magyar tannyelvű népiskolák részére, írta **Ozábal József** tanfelügyelő. Tankönyvül engedélyeztetett a 1626/1. A. 1924. sz. rendelettel. A katolikus iskolák részére a kath. felsőbb tanügyi hatóságok szintén jóváhagyták. A sok kitűnő képpel ellátott földrajzi tankönyvet ajánljuk kartársaink figyelmébe. Kiadta **Huszár István** könyvkereskedő, **Nitra**. Ára 7 Ké.

Szerkesztői üzenetek.

Tudomásul. Újabbán beküldött dolgozatok kapcsán az illető kartársaink ama kívánságuknak adnak kifejezést, hogy az esetleges bírálatot ne a lapban közöljük, hanem levélben tudassuk velük. Minthogy ez a kívánság mindinkább általánosra kezd válni, a szerkesztőség erre való tekintettel a jövőben a bírálatok nyilvános közlésének eddig követelt módjától kénytelen eltekinteni, de ezt csakis abban az esetben teheti meg, ha az illető kartársak válaszbélyeggel ellátott borítékot mellékelnek. Azonban azoknál, akik ezt ilyenkorán nem tudatják velünk, kénytelenek vagyunk a bírálatok közlésének eddigi módját követni s ebben az esetben a dolgozatok visszaküldésére sem vállalkozhatunk. Ezuttal még arra is kérjük önkéntes dolgozóitársainkat, hogy a papirosnak csupán egyik oldalára írjanak. — **Cs. J. Torna**lja. Jönni fog. — **G. J. Léva**. Sorra kerül. — **L. V. Egyesületi életre nevelés**. Közlésre elfogadtuk. — **Gy. A tanító szociális munkássága**. A dolgozat nem annyira a tárgyi, mint inkább a stílárius szempontok miatt nem közölhető.

Kiadóhivatali üzenetek.

N. J. Zellezovce, **H. K. Kamocsa**, **G. L. Bratislava**, **M. A. Szap** tagjaink sorába felvettük, a lapot megindítottuk. **A. Á. Hont**, **Darmoty**, **M. Á. Kral'-Chlumec**, **H. A. Nagyszarva**, **K. Á. Ipelské Šahy**, **R. L. Felsővár**, **Sz. G. Udvard**, **H. K. Allstál**, **T. S. Beretka**, **D. I. Velké-Šarluhy**, **P. M. Mat'ovce**, **B. I. Vysoké-Mýtó**, **J. L. Hasvár**, **R. F. Čestice**, **H. J. Nemesócsa**. A kért számokat újból elküldtük. — **K. E. Velky-Citín**, hátraléka nincs, 40 korona jövő évre javára áll. — **H. K. Allstál**, tartozása folyó évre 40 korona. — **R. B. Újlót**, tartozása 40 korona a folyó évre. — **Gy. M. Ipolnynek**, október 2-án küldött 50 korona leszámításával tartozása még 120 korona. — **B. R. Mély**, tagdíja a folyó év végéig rendezve. — **L. M. Torna**lja-Ujfalva, naptárt küldtünk, valószínűleg elveszett, így egyet ismét küldünk. — **B. I. Silica**, **J. G. Celár**, címét kijavítottuk, lapot új címére küldtük. — **V. Á. Vlnákamenica**, csak mint előfizetőt tartjuk nyilván, előfizetési díja folyó év végéig rendezve van. — **G. S. Kalonda**, úgy a naptár, valamint tagdíja folyó év végéig rendezve.

Vetítógépekről, továbbá: mes; és humoros vetítőképsorozatokról felolvasószöveggel kérjen árjegyzéket, széküldés díjmentes. Rasovszky Béla Nitra, Zupna-u. 12.

Pályázat a nagyjölvedi református egyházközség kántortanítói állására. Javadalom: 1. Készpénz 25/20 K, 2. Tiszta búza megrostálva 15 q. 3. Árpa 4 q, 4. Széna egy hosszú székérrel, 5. Bor 169 liter, 6. Fa 2 öl, 7. Bab. lencse 2 véka, 8. Virágos kender 80 fej, 9. 4 magyar hold föld haszonélvezete. 10. Földek művelése és szabad fuvar fejében 200 K. 11. Marhahus 16 kg 80 dg., 12. Só 16 kg 80 dg., 13. Őszi szalma egy hosszú székérrel, 14. Erdei alapítvány kamata 106/66 K, 15. Községtől 26 K, 16. Stóla egyházterület határozata szerint, 17. Orgonálási díj 100 K. Megfelelő állámsegély. Kötelesség: A felsőbb osztályok és ismétlősök tanítása, énekvezetés és orgonálás. kanonikus órakon és lelkész akadályoztatása eselén lelkész helyettesítése. Pályázhatnak ref. okleveles, nosztrifikációt tett tanítók. Pályázati határidő 1924 október 31. Állás választás után azonnal elfoglalandó. Pályázatok ref. lelkészi hivatal címére Nagyjölved, Nyitra-m. küldendők. Szinay Sándor ref. lelkész.

Olcsó könyvek! Kérje azonnal legujabb árjegyzékeket. A benne felsorolt könyvek ily olcsó árakon **csakis e hó végéig** kaphatók! Jaschko könyvesboltja, Kassa—Kosice, Fő-u. 63. sz. **Egyetlen alkalom!**

Stampay

kath. ének- és imakönyve szlovenszkói püspöki jóváhagyással, csinos, erős félvázonkötésben 42 új énekkel bővítve a portón kívül netto 6 K. Kotta készülőben. Egyedül a szerzőnél kapható Kőbölküton, z Nitra.

Orgona- és harmóniumgyár (belföldi) ajánlja elsőrangú hangszereit s 5 évi kezességet vállal. Eszközöl e szakba vágó bármilyen javítást és átalakítást. (Kérjen árjegyzéket!) **Gyula Gyula** orgona- és harmóniumgyár, Prešov, Szlovenszkó.

Keresek megvételre egy teljesen jó karban levő, erős hangú használt harmóniumot. Megkeresések az árak megjelölésével a következő címre: Ev. Iskola, Vužava—Vúsa, z. XVIII., posta: Rim. Sobota.

Hat hónapi betegszabadságom idejére, I. osztály tanítására helyettes keresek. Fizetés megegyezés szerint. Nostrifikációs oklevéllel bírók jelentkezhetnek Srenker Géza keszegfalvai (XV. z.) kántortanítónál.

A mellétai (u. p. Horka, župa XIX.) ág. h. ev. leányegyház kántortanítói állására pályázat hirdetik. Fizetés: lakás, kert, 12 köből rozs, 3 köből búza, 3 köből zab és állámsegély. Jelentkezni lehet folyó évi október 31-ig a gemerskápanitai ág. h. ev. lelkészi hivatalnál.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banai Tóth Pál.**

Társszerkesztő: **Vaskó Imre.**

TARTALOM:

Vezércikk:

Mint oldalt kéve 597 oldal.

Molnár János:

Hogyan lehet a népiskola a
józan szocializmus mag-
vetője (folyt. és vége) . 598 oldal

Vizváry Vilmos:

A tanítószeg egyesületi életre
való nevelése 609 oldal.

Egyesületi élet 615 oldal.

Szemle 618 oldal.

Törvények és rendeletek . . 620 oldal.

Kiadóhivatali üzenetek.

Hirdetések.

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola, { Komárom
Kiadóhivatal: Községi elemi iskola, { (Komárom.)

HUSZÁR ISTVÁN

KÖNYV-, PAPIR- ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉSE
KÖNYVNYOMDÁJA ÉS KÖNYVKÖTÉSZE

— NITRA —

Az összes engedélyezett szlovák és magyar nyelvű
tankönyvek, segédkönyvek és térképek

Állandó raktára.

—
— Ifjúsági és községi könyv-
—
— táruk szállítása!

Természettani és természet-
rajzi képek és faszerek!

Iskolai szerek, füzetek, írő-
szerek stb. a legjobb mi-
nőségben és olcsó áron.

Zongora, harmonium, hege-
dűiskolák, orgonahangje-
gyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által ki-
adott iskolai nyomtatványok
raktára.

Nevelő kézimunkához szük-
séges anyagok, segédesz-
közök és kézikönyvek.

⋮
Könyvnyomdai és könyvkö-
tőmunkák csinos kivitelben. ⋮

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZKÓI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felelős szerkesztő: **Banal Tóth Pál.**

Társzerkesztő: **Vankó Imre.**

Mint oldott kéve

széthull minden közösség, amelyet nem egy akarat, egy elhalározás, egy célra való törekvés köt össze. Ennek a nagy is igaz mondásnak a súlyát kell átérezniük mindazoknak, akik egy bizonyos közösségbe tartoznak. Át kell éreznie ezt Egyesületünk minden tagjának.

Gondoljanak erre azok is, akik ma ugyan még Egyesületünk közösségébe tartoznak paptroson, de tényleg lélekben már messze állanak tőlünk, gondoljanak arra, hogy széthúzásuk az egységet bontja meg s amit egyesült erővel talán mégis elérhetnénk, azt részekre tagolva, meggyengülve sohasem érjük el.

Nincs mit félkolnunk azt a sajnálatos tényt, hogy Egyesületünk kebelében van két kis csoport, amely — bár egymástól homlokegyenest ellenkező állásponton — csak az alkalmat várja, hogy rombojon és ékeket verjen eddig tömör sorainkba, hogy önös célok elérését forszirozza ki, még a virágzó közösség szétrombolása révén is.

Mi, mint az egyesületi életünk őrtállói, ugyan nem látjuk kézenfekvőnek azt a veszélyt, hogy az említett külön törekvések tönkretelhetnék Egyesületünket, hisz itt meggyőződésünk szerint csak kicsiny töredékekről van szó, de kötelességünk komolyan és nyugodtan inteni ama karfársainkat arra, hogy vigyázzanak, el ne tévelyegjenek esetleg olyan utakra, amelyen nemcsak a köz érdekeinek, hanem saját maguknak is sokat árthatnak és vigyázzanak arra, hogy az utánuk menők szemrehányásai ne jussanak nekik osztályrészül.

Lehet, hogy jó szándék vezérelt őket, maguknak is, követőiknek is jól akarnak s remélik, hogy Egyesületünk útjaitól eltérő más ösvényen jobban boldogulnak. De a remény ma éppen nem elegendő ahhoz, hogy jogot adjon ismeretlen végződésű utak követésére.

S főleg arra intjük eme kartársainkat, hogy a politikától óvakodjanak. A politika nem függő állásban levő tanítóknak való. Egyik oldalról egész biztosan elítélnék és támadnak bennünket, a tanítóságnak pedig semmi szüksége sincs arra, hogy ellenségeket szerezzen magának. Rendszerint úgy történik, hogy aztán az ellenségek támadásai ellen nem találunk sehol sem védelmet.

Akárhogy is forgatjuk és nézzük a dolgot, meg kell állapítanunk, hogy egyesületünk feltétlenül helyes utakon jár. Tanítói érdekeink csakis ezen utak befartásával védhetők meg és csakis így — az arany középút követésével — érhetjük el kitűzött céljainkat.

Elvitathatatlan, hogy egyesületünk vezetősége köztársaságunk alapjain állva, a leghivibben törekszik a köztársaság ügyeinek előbbrevitelén, másrésről faji kötelességének tartja, hogy a magyar kultúra előbbrehaladását istápolja.

Hogy e kettős működési kört egymással összhangban befölthesse, elengedhetetlen, hogy teljesen objektív nézőpontból szemlélje a dolgokat és hogy őrizze meg higgadságá minden tényezővel szemben, amely munkája végzése közben eléje tölul.

Egyesületünk gyűlésein minden szó meghallgatásra és éreft megfontolásra talál. Indítványt tenni, tervét előadni mindenkinek joga van. Jöjjenek indítványainkkal a köz elé mindazok, akik elégedetlenek egyesületünk vezetőségének munkájával, tárgyaljuk meg a kívánságaikat. Ha érdekeink megóvása céljából jobb, helyesebb módszerről meggyőznek bennünket, feltétlenül elfogadjuk. De ebben nyíltság, őszinteség kell és nincs szükség aknamunkára, hátmögött való tárgyalásokra.

Minden ellentét áthidalható s minden jogos és észszerű kívánsalom honorálható, csak meglegyen minden oldalról az egyesület iránti hűség és a tanítólársak iránti szeretet.

Hogyan lehet a népiskola a józan szociálizmus magvetője.

Irta: *Molnár János.*

A következőkben szándékozom rámutatni a népiskola feladatára, a nevelésre és hogy mit tehet a népiskola a szociálizmusért. Az ember maga körül civilizációt, kulturát teremtett. Ma már

ezen civilizáció és kultúra nélkül el sem képzelhetünk igazi emberi életet. Ezt föltétlenül megőrizni, sőt tovább fejleszteni törekszünk. Azonban ennek a tudása, ismerete nem születik az emberrel. Míg az emberi tevékenység csak arra szorítkozott, hogy a mindennapi szükségleteket kielégítse, — és ezek a szükségletek úgyszólván csak állati szükségletek voltak — addig az ismeretek átadása nem igényelt elkülönített célirányos tevékenységet. A sülők tudása a mindennapi életben átragadt a gyermekre. De már a földművelés, kezdetleges ipar is bizonyos szaktudás igényelt. Itt már határozott kioktatásra volt szükség. Iskola volt már az, mikor az apa fiát a földművelésbe vagy mesterségbe bevezette. Azonban míg csak gyakorlati tudást kellett átadni, addig a mai értelemben vett iskolákról szó sem volt. Az első iskolákat papok szervezték, akik a maguk elméleti tudását csakis rendszeres oktatás útján adhatták át az új nemzedéknek. Voltak az ókorban világi intellektuelek is, akik körül iskolák keletkeztek. A mai értelemben vett iskolákkal azonban csak az ókor végén és a középkorban találkozunk.

Mivel ebben az időben a szellemi irányítás a papság kezében volt, természetes, hogy az ő hatáskörükben, az ő felügyeletük, vezetésük, alatt keletkeztek az iskolák. A vallástan kezdetben egyuttal a tudomány is volt. A termelés, társadalom, művelődés fejlődésével azonban az emberek felfogása, világnézete, hite is változott. De a papságnak létérdeke volt, hogy a régi hitelvek — melyekre hatalmukat építették — változatlanok maradjanak. Ez a tény szükségessé tette iskolák felállítását, hol a hitelveket ugyanezen formában ismertethették mindenkor. Az egyházak az első iskolalapítók. Akkor ez szükségszerű volt, de ebből nem következik az, mintha ez mindég csakis így lehetne. A történelem nem adhat jogot, legfeljebb csak tanítót.

Ezek az iskolák azonban nem a népei voltak, hanem az uralkodó osztályéi. És ez így maradt mindaddig, míg a nemzeti államok ki nem fejlődtek. Csak ekkor gondoltak arra komolyan, hogy az egész nemzet tanult legyen. A kulturát, civilizációt csak tanult nép tarthatja fenn, viheti tovább. Csak a XIX. század a népiskola születési ideje. Szükségessé tette tehát a népiskolát a kultúra, civilizáció fentartása és tovább fejlesztése. De ez egyuttal feladatává is lett. A népiskola akkor teljesítette feladatát, ha az új generációt képessé tette arra, hogy ami szepet jót, hasznosat az ember eddig kiküzdött, megtartsa, sőt tovább fejlessze. Tudjuk, hogy a mai népiskola ezen feladatot nem teljesítheti, mivel rövid ideig tart. Ki kell tehát idővel bővíteni az ifjú 18. vagy 20. évéig.

A népiskolának szabadnak kell lennie és az emberiség egyetemese céljait kell szolgálnia. Nem lehet az hiedelmeknek, babonáknak, párharcoknak fészke. De legyen az emberiség új temploma, ahonnan a legnagyobb, legtisztább lelki gazdagodást meritheti mindenki.

Az iskolának azonban nemcsak tanitania kell, hanem nevelnie is. De mennyivel erőtlenebb ebben az iskola, mint a tanításban. Ha bizonyos tudást nyújtok a gyermeknek, azt lelkéből kivenni már nem lehet, az biztosított vagyona lett. Ha valamely ügyességet sajátítottak el vele, azt az ügyességet nem lehet kivenni izmaiból, idegeiből. Ellenben az iskolai nevelés eredményét mily könnyen leronthatja a család, a község, a társak stb. A jól neveltségre nem lehet a gyermeket megtanítani, jellemet nem lehet tanítani. Nem lehet sem elvekkal, sem prédikációval, sem kéréssel. Arra csak szoktatni lehet. A gyermek legmélyebb kedélyével összefüggésbe hozni a dolgokat. Hiába magyarázzuk a tisztaság előnyeit, nem sokra mehetünk vele. De ha ügyelnek rá, hogy pontosan mosdjék, fürödjék, tisztálkodjék, később minden kioktatás nélkül is ügyel a tisztaságra, sőt ekkor igyekszik igazán a jó tanácsot meg is valósítani. De így van az minden nevelési tartalommal.

Ha azt akarjuk, hogy az iskola nevelje a gyermeket, az iskolának kedves helynek kell lennie, ahová a gyermek örömmel jár. Sok gyermek elfelejti az iskolai életének a legfontosabb mozzanatait is; szinte irtózik a visszaemlékezéstől, mert a pszihe a kellemetlen emlékeket a tudattalanba fojtja. Csak akkor terjeszkedhet az iskolai szellem az iskolán túl is, ha szoros kapcsolatban áll a gyermek mindennapi életével. A modern pszichológiát felhasználó pedagógia szerint az ártalmas, antiszociális hajlamokat (kínzás, kegyetlenség, gyújtogatás, rongálás stb.) nem elfelejteni kell, hanem hasznos irányba terelni. Mi sem könnyebb egy ügyes nevelőnek, mint az állatkínzási hajlamot állatvédelemmé alakítani. És itt a lelki energia nem veszett el, hanem csak más irányban érvényesül. Az elfojtás pedig előbb-utóbb megboszulja magát.

Azután pedig igen nagy fontossága van a nevelésben a gazdasági állapotnak is. Gazdagabb gyermekekbe sokkal könnyebb a jó erkölcsök magvát elhinteni, mint szegény gyermekekbe. Nincs nagyobb érvénye a matematika törvényeinek sem, mint amit a közmondás kifejez: szükség törvényt ront.

A társadalom számára csak úgy lehet nevelni, ha az iskola nem valami külön világ, légmentesen elzárt fészek, hanem bele

van kapcsolva a társadalom vérkeringésébe, hogy a társadalom életét ésszel, gyakorlattal, éléssel felérzékelye a gyermek. Ez azonban csak akkor lehetséges, ha az iskola megtelik szociális tartalommal.

Már ma is sok példáját láthatjuk az ilyen tartalomnak az egyes országokban. Vannak napközi otthonok, gyermekkertek, szünidei gyermektelepek. Némely városban közös étkezdék vannak a gyermekek számára. Látni már példáját néhol az ingyen ellátásnak is. Az ingyen ellátás a népiskolákban a legtöbb országban be van vezetve. Vannak országok, hol ingyen taneszközökkel látják el a gyermekeket és pedig nemcsak könyvekkel, írószerekkel, hanem kézimunkához, főzéshez, fizikai, kémiai kísérletezésekhez szükséges anyagokkal. Mindinkább erősebb a törekvés, hogy a gyermek ne rendőrt lásson a tanítójában, hanem barátot. Az iskola nem tartja feladatának a gyermek önértését tönkretenni, hanem inkább fejleszteni.

Még azonban sok olyan tartalommal lehetne megtölteni a népiskolát, amelyek kifejezetten szocialista színezetűek. Hisz még a felsorolati is csak néhány helyen vannak, pedig mindannak általánosnak kell lennie. Azután kertekkel, földekkel, műhellyel kell ellátni minden iskolát, hol a gyermek megismeri, megtanulja, megszereti a munkát.

Utoljára hagytam annak a kérdésnek a fejtegetését: Mit tehet a népiskola a szocializmusért?

Fontos követelmény, hogy a tanulót a köz (állam vagy község vagy külön e célra alakult pénztár) lássa el minden szükséges tanszerekkel. A gyermek kellően fel legyen szerelve mindazokkal, amit a modern pedagógia csak megkívánhat. Így érezni fogják, hogy ők nincsenek magukra hagyva, hogy az emberek törődnek az ő sorsukkal. Látni, érezni fogják, hogy az emberek között van valami összetartó kapocs, amely közös cselekvésre viszi őket; hogy az ő iskolázásuk nem egy embernek (a szülőnek vagy a tanítónak) külön hajlandóságán alapszik, hanem közös érdek. És őket is érdekelní fogja az a társadalom, mely értük annyi jót, szépet igyekszik tenni.

Az iskolai közszellem is vegyen határozott szociális irányt, hogy a gyermekekben kifejlődhessék az összetartozandóság tudata. Felelőssé kell tenni a gyermeket mások tetteiért is, ha azon tett véghezvitelénél jelen volt. Ha rosszat, helytelen dolgot látott, neki figyelmeztetnie kellett társát. Mert társadalomban élünk, hol vannak közös ügyek, miket illetőleg mindenkinek köze van minden-

kihez. Az osztály maga igyekezzék a jó rendet, szükséges fegyelmet fenntartani. Az iskolai közvagyon-rongálót figyelmeztesse. Viszont a tanítónak is ügyelnie kell, hogy érdemtelten megkülönböztetéseket ne tegyen tanítványai között. Ha egy tanító minden gyermekkel szemben szigorú, de az uraság fiának mindent elnéz, a gyermek öntudatlanul is elismeri annak felsőbbtségét. Mert tudja, hogy az uraság gyermeke nem erősebb és okosabb a tanítónál, nem lehet hát más oka a tanító meghunyászkodásának, mint a nevezett gyermek gazdagsága. Az a felfogás alakul így ki a gyermekben, hogy a gazdagság előtt minden körülmények között meg kell hajolnia. Pedig annak a tudatnak kialakulását kell elősegíteni, hogy az igazi érdem a becsületesség, műveltség, munkásság. Ezt kell a gyermek ideáljává tenni. Legyen az iskola a gyermekek kis köztársasága, ahol mindegyiküknek egyforma jogaik vannak. De ahol kötelességek is vannak. Ezek azonban ne mint kínzó teher nehezdedjenek a gyermekre, hanem az a tudat hassa át, hogy azok lelkiismeretes teljesítése révén része lehet a felnőttek társas életének, ami legfőbb vágya a gyermeknek. Nagy gondot kell tehát fordítani a helyes iskolai közszellem kialakítására, mert ez a legmélyebb nyomokat hagyja a gyermek lelkében.

Az egyes tantárgyak keretén belül is sokat lehet tenni a szociálizmusért. Az olvasókönyvekbe bőven kell fellvenni olyan olvasmányokat, amelyekben az egészséges szociális vér lüktet. A olvasókönyv bibliája a gyermeknek, és annak a szelleme belevődik a gyermeki pszichébe. Gazdag legyen olyan olvasmányokban, amelyek markánsan, de nagyon könnyen érthetően demonstrálják az emberek egymásrautaltságát, az emberek társas életét, a közös érdekek életbevágó jelentőségét, a magáramaradt ember gyengeségét, tehetetlenségét, a közösségbe bekapcsolódott ember biztosságot, a munka szükségét, értékét és tiszteletét, a munkás társadalmi helyzetét, megélhetési jogosultságát, az emberi jogokat. Legyenek lélekbemászó elbeszélések arról, hogy az ember igazi értékét becsületessége, műveltsége, munkássága adja meg és az igazság, ha ezek az értékek becsülletnek meg.

A történelemtanításban a vértől csöpögő, császárokról, királyokról, fejedelmekről, hadvezérekéről, püspökökről, csatákról szóló történelmet fel kell váltania annak a történelemnek, amely az emberi kultúra, civilizáció kifejlődését, társadalmunk kialakulását tárgyalja. Sokan azonban el sem tudnak képzelni más történelmet, mint az előbbit. Mintha bizony a világ történelmét egyes emberek csinálták volna! Pedig, ha minden király meg hadvezér helyett

egy másik személy szerepelt volna is, akkor is nagyjából ugyanez lenne a világ képe. A történelmi jelenségeket nem szabad egyes emberek elhatározásával, jóakarásával, dühével, irigységével, nagylelkűségével, stb.-vel magyarázni, hanem azon kor társadalmi-termelési viszonyaival. Ma már legfeljebb az lehet vita tárgya, hogy a történelmi jelenségek csak a társadalmi-termelési viszonyok folyamánai-e, vagy pedig ideológiai okokéi is. Valamely kor társadalmi-termelési viszonyainak az ismerete biztos kulcsot ad minden akkor lejátszódott történelmi jelenségek magyarázatához. Pl. ha valaki a reformációt csak azzal magyarázza, hogy az egyház eltért a bibliától, szándékosan eltereli az igazi okokról a figyelmet és érthetetlen lesz, talán még a gyermek számára is, aki másutt meg azt tanulja, hogy a legnépesebb keresztény felekezet ma is a róm. kat. Hanem ha megismerteti az akkori termelési-társadalmi viszonyokat és azokat bevonja a magyarázatába, érthetővé válik. De ezzel egyúttal látni, érezni fogja a gyermek, hogy milyen nagy jelentőségű az emberek társas élete és az emberi munka. Megismeri, hogy a mai társadalmi viszonyaink nem egyes embereknek köszönhetik léteiket és így nem is egyes embereken múlik azok sorsa. A háborúkért nem lelkesíteni kell őket, hanem megmutatni, mennyire vetette vissza a civilizációt, kultúrát, mennyire süllyesztette le az életnivót, milyen gazdasági, erkölcsi zűllést hozott maga után minden háború. Ha lelkesíteni akarunk valamiért, lelkesítsük a munkáért, az alkotásért. A legszörnyűbb ostobaság, a legveszedelmesebb butaság a pusztulásért, halálért lelkesíteni embereket, de hozzá a leggyalázatosabb bűn is, ha ezekért gyermekeket lelkesítenek. Rá kell mutatni, hogy a művelt dolgozó nemzetek erősödtek meg, a harciaskodók pedig előbb-utóbb elpusztultak. Mert nem akkor erős egy nemzet, ha tud gyűlölni, hanem ha tud tanulni és dolgozni. Ilyen megalapozás után magától értetődő lesz, mi a kötelessége a közzel szemben az egyesnek, s milyen jogokat vindikálhat magának.

A kézimunka, konyhakertészet, faiskola szintén hozzájárulhatnak a szociális köztudat kialakulásához. Mert azonkívül, hogy megtanulja és megszereti a gyermek a munkát, közvetlenül tapasztalni fogja annak gyakorlati értékét is. Vannak helyek, hol a faiskolából és konyhakertből sokat pénzelnek és az árát az iskola felszerelésére fordítják. Másrészt maguk élvezik munkájuk gyümölcsét, mert a konyhakertből, nemesített fákról maguk is ehetnek. A munkát tehát nemcsak, hogy kiüldözni nem szabad az iskolából, de ki kell bővíteni a munka területét, ha a társadalom számára akarunk nevelni.

Ami a szocialista elméletet illeti, arról jó lelkiismerettel azt mondhatom: ne vigyük a népiskolába. Hogy azt a maga egészében mélységében megérthessék, ahhoz nagy műveltség, alapos és nagyon széleskörű tudás szükséges. Már pedig megfelelő alap nélkül világnézetet adni haszontalan munka. Annak az élete csak olyan, mint a tavaszi hópehelyé. A jelszavakat közülük dobni pedig egyenesen kárhuzatos és elítélendő. A jelszavak leginkább az elmélet kivirágzásai, de csak az értelmezheti helyesen, aki az elmélettel tisztában van. De ha valakinek a szocializmust illető tudása csak jelszavakból tevődik össze, az csak fanatikusa lehet a szocializmusnak és így veszedelmes mindenkire és mindenre, de talán legveszedelmesebb magára a szocializmusra nézve.

Jó példákat láthatunk a mai munkásmozgalmakban. Ha az egyesület nyilvánvaló eredményeket tud felmutatni, akkor mint gyermek állnak mindnyájan a közös ügy szolgálatában. De ha egy titkárocskó vagy pénztáros elsikkasztja a rábizott pénzt; vagy a helyi elnököcske köpenyforgató, akkor elállnak nemcsak a vezetőségtől — ami éppen indokolt lenne — hanem a szocializmustól is. Ez csak felszínesség már, de nem szocializmus, akármennyi vörös gombot, meg ötágu csillagot raknak is fel.

Meg kell azonban ismerteini a gyermekkel a mai társadalmi viszonyokat. A különböző osztályok elhelyezkedését a társadalomban, azok érdekeit, az érdekek ellentétességeit. És ezen a ponton kell rámutatni a kiegyenlítő törekvésekre, a szocializmusra. Csak így láthatják be, hogy az egyes ember mentesíthető és ostobaság valakire azért gyűlölködni, mert gazdag. Mert nem az egyesek gazdagsága az oka a tömeg nyomorult helyzetének, hanem a társadalmi rendszer és mindkettő annak a folyománya. Pedig a festett szocialisták szocializmusa éppen abban áll, hogy a többvagyonút gyűlöli és folyton izgat ellene.

Ekkor kell megértetni, hogy ne az egyeseket okozzák, mert azok elszegényedése semmit sem javít a munkások helyzetén. Abban a társadalomban, ahol munkanélküli jövedelemből lehet gazdagon élni, csak természetes, hogy az ilyen jövedelem után fognak törtetni. Nem az ilyen gazdagok fejét kell levágni, hanem lehetetlenné kell tenni a munkanélküli megélhetést azok számára, akik munkaképesek.

Ha a történelemből megtanulta a gyermek, hogy a különböző társadalmi berendezkedések hosszú idő és a termelés eredményei, mutassunk rá, hogy erőszakkal a main sem lehet változtatni a jövőre kiható biztossággal. Mert a rombolás a jót is lerombolja.

alkotni pedig nem lehet semmiből. De a fejlődés folytán elmaradnak a fattyúhajtások és az alkotó embernek mindig van miből teremtenie.

Milyenné nevelje hát a népiskola a gyermeket, ha az az iskola a szocializmus megvetője akar lenni?

A józan ésszel, hozzáértéssel, alapos körültekintéssel megállapított követelmény ez lehet: legyen a gyermek becsületes, művelt, önállógondolkodású, önzérletes, munkaszerető, másokat megbecsülő, másokon segítő, a köz javát akaró.

Egyik követelménynek vettem a műveltséget. A mai értelemben vett műveltséget azonban a népiskola nem adhatja meg, mert ezen a fokon a gyermekek értelmi fejlettsége még kicsiny; azért szükséges a népiskola kibővítése. De be kell vezetni az ismeretek minden ágába, amellyel viszonylatba kerülhet a gyakorlati éleiben. Itt leginkább tudásnyújtásról van szó, amelynek módszeres taglalása jelen tanulmánynak nem célja. Meg kell azonban jegyezni, hogy a népi iskola még sokkal többet nyújthat, mint eddig nyújtott. De el kell hagyni azokat a tárgyakat, illetőleg részeket, amelyeket csak a hagyományos szokás vagy éprőlékosság tart az iskolában. Az ezután megmaradt részt is meg kell vizsgálni, vajjon nyújt-e értékes tudást, hasznos ügyességet, egészséges jellemképzést. Nagyon fontos feladata a népiskolának, hogy a gyermekkel megszerettesse az olvasást, a tanulást; megkivántassa a tudást. Kell, hogy a gyermek előtt tekintélye legyen az emberi kultúrának. Ha a jó alapot megadta a népiskola, és megkedveltette a tanulást, az önművelést, ezen a téren elérte célját.

Az önálló gondolkodás szoros kapcsolatban van az előbbivel, de nem azonos azzal. Ezt sem adhatja meg a népiskola. Ezen a fokon még nincs a gyermeknek sem tapasztalati, sem elméleti elégséges tudása, s így nem támaszkodhat önmagára. De mégis az alapját már a népiskolában kell megvetni. Ebből a célból meg kell a gyermeket szabeditani minden babonától, hiedelmektől. Sokszor maga a tanító sem tudja, hogy babonát tanít. De még inkább ki van téve ezeknek a gyermek a családban. Ezek ellen küzdeni kell; egyrészt ezek ostobaságának a kimutatásával, másrészt helyes tudás nyújtásával és helyes gondolkodás kialakításával.

Főleg két dologra kell a figyelmet felhívnom: a tekintélyimádás- és az ok-okozati viszonyra. Az előbbi ellen küzdjön a tanító, hogy sem személyeknek, sem gondolatáramlatnak, filozófiának abszolút tekintélye ki ne alakuljon a gyermekben. A tekintély alól tulajdonképpen senki sem szabadulhat, de üldözendő a feltét-

len szolgál magamegadás. Azt a hajlandóságot kell kifejleszteni a gyermekben, hogy ne csak a megmért dolgokat bírálja, hanem magát a mértéket és a mérőalanyt is. Az ok-okozati viszonyon alapuló gondolkozást kell kialakítani. Mindennek okát és az okiakat az okozattal való logikus összefüggését kell keresni. Nagyon sok „miért-mert“-nek kell az iskolában elhangzania. Akkor értünk itt célhoz, ha a gyermek minden állításánál már önmaga szükségét érzi az indokolásnak. Tanulás által a pilléreket folyton szaporítja és így gondolkozása mindinkább önállóbb lesz. Különösen őrizkedjék a tanító misztikummal magvarázni valamilyen jelenséget. Pl. „Ez az ember úgy járt a vízen, mint más a szárazon, mert ez egy csodálatos ember volt.“ Ez nem magyarázat. De egy nagyobb gyermek helyes előkészítés után ekkép okoskodik: „Én lemerülök a vízben, más is lemerül, mert testünk súlya nagyobb ugyanannyi köbtartalmú viznél. Talán az az ember túlkövér volt, mert a zsír könnyebb a viznél. Vagy a vízben nagyon sok só volt feloldva; mert az ilyen vízben a sovány ember sem merül le. Vagy így történt, vagy sehogy sem, vagy valami oly közreható volt, amiről nincs tudomásom: azonban míg a logikus magyarázatot meg nem kapom, nem ismerem el azon állítás igazságát.“ — Babonákkal, hiedelmekkel agyonbetegített gyermek nem érzi szükségét ily gondolatláncnak. A társadalom számára pedig művelt, önálló gondolkozású emberek kellenek.

Az önértetességre való nevelésnél súlyt kell fektetni arra, hogy a gyermek tudjon a maga értékéről és hogy ne legyen kénytelen sértegetéseket elszenvedni. Ha a gyermek normális, akkor bizonyára van valamelyes érték benne. Egyiknek az emlékezőtehetsége jó. Könnyen tanul, a hallott-látott dolgokat nem felejt el. Másiknak értelmi képessége erős. Harmadik a kezűgyességben kiváló; szépen ír, rajzol, kézimunkában ügyes. Negyedik jól, szépen énekel stb. Ezeket az értékeket mind meg kell becsülnie a tanítónak. Nem szabad soha így nyilatkoznia: „Látom, hogy szépen rajzolsz, kézimunka órán ügyes dolgokat készítesz, de mit ér az, ha számolni nem tudsz.“ Hanem inkább ezt mondhatná: „Látom, hogy rajzolni tudsz, igyekezz, hogy számolni is ilyen jól tudj.“ De ne sértegesse a gyermek öntudatát. Igaz, hogy isteni türelemmel ne könnyítsen a dühén. De másrészt világos, hogy ezzel nem lehet többre menni, de kevesebbre igen. Mert ha az a gyermek kénytelen az ilyen jelzőket elfogadni, aki egyébként nincs sértegetésekhöz szokva, bizony még hónapok múltán is elevenen él és

elefáj az emlékezetébe. Mig ellenben, aki folyton ezt hallja, annál eggyel több vagy kevesebb nem számít. Kevesebb eredménnyel küzdhet a tanító azon sértegetések ellen, amelyek a családban vagy a játszótársak közt érik a gyermeket. Különösen a durvább idegzetű, műveltségű és jellemű szülők részéről kap a gyermek durva, trágárságokkal körített sértegetéseket, melyeket kénytelen elviselni. Ilyen légkörben egészséges önérték nem fejlődhet ki. Maguk a gyermekek közt ezt semmiesetre sem szabad tűrni. Ha sértegetésektől mentesen nő fel a gyermek, felvilágosítva az ő értékéről, (persze nem elbizakodottá tenni) akkor várható, hogy kifejlődik benne az az egészséges önérték, amelynek minden valamirevaló embernek meg kell lennie.

A munkát megszerettetni semmiféle prédikációval vagy kioktatással nem lehet, csupán munkavégeztetéssel. Ezért kell felkarolni minden iskolában a munkát. Ez a munka legyen a gyermek erejéhez, képességéhez mért és mindenkor tökéletesen véghezvitt, hogy a gyermek lássa a munkája eredményét, mert csak akkor tudja megszeretni.

Másokat csak akkor becsül meg a gyermek, ha tudatosan valami értéket lát vagy öszönösen megsejt. A tanítónak gondja legyen rá, hogy a gyermek a becsütelest, jóakaratót, tudást, hasznos képességeket, elismert jó tulajdonságokat tekintse értéknek. És akiben ezen értéket megtalálja, azt becsülje meg. Itt is nagyon fontos a szoktatás. Ne tűrje sem a szülő, sem a tanító, hogy egy gyermek a másikkal szemben durva, goromba legyen. De mutassa meg minden gyermekben az értékes szép tulajdonságokat, amely tisztelőlet érdemel. Persze, ez nem azt jelenti, hogy mindig csak másban keresse a megbecsülendőt. Az önbizalom nélküli emberek könnyű súlyúak.

A mások segítésére is gyakorlattal lehet nevelni. Az értelmesebb magyarázzon a gyengébbnek, ceruzával, tollal, apró dolgokkal segítsen a rászorulókon. De együttal rá kell mutatni a közös segítség nagy jelentőségére. Fel kell hívni a figyelmüket a felnőttek egyesületeire. Az egyes ember magában gyenge, de nagy egyesületekbe tömörülve erős. A szervezeten munkást a gyára elbocsátja, ha erőteljesebb munkás kínálkozik. És a szerencsétlen nem tehet ellene. De ha szervezve vannak, az egyesület nem engedi elbocsájtani. Rá kell mutatni a sok segítő intézményre, amilyen az árvaház, lelencház, süketnéma intézet, vakok intézete, gyengeelméjűek intézete, szegények háza stb., amelyek mind arra vannak hivatva, hogy az embereken segítsenek.

Rá kell nevelni a gyermekeket arra is, hogy a köz javát olyan jószándékkal akarja, mint a magáét. Kezdeni kell a legközelebb fekvő konkrétumon, ahol tisztán, közvetlenül érzi a gyermek a közösséget. Mondjuk, a közös pénztáron vagy a közös kerten, a közpénzekből vásárolt szemléltető eszközökön. Ez közös; nemcsak az enyém, tiéd vagy az övé, hanem a miénk. Ami azonban nem azt jelenti, hogy ezt mindenkinek joga van rongálni. hanem, hogy mindenkinek kötelessége kímélni. Arra kell szoktatni, hogy a közös vagyont szeresse, kímélje, mint a sajátját. Ugyanezt kell kívánni az iskolai közvagyonnál is. Az iskolai bútorok, tanítási segédeszközök, szemléltető eszközök ugyan nem a tiéd vagy az övé, hanem közvagyon, amit szintúgy kell kímélni, fejleszteni. Folytatólagosan rámutatni a családi közös vagyonra, a községi, megyei, állami közvagyonra. Ezek kímélését, fejlesztését, gyarapítását elő kell segítenünk. A tanító találjon rá módokat, hogy valóban járuljon a közvagyon gyarapításához minden gyermek. Csak így éli bele magát a közösség gondolatába. Ezek után mutasson rá a tanító a közös ügyekre, közös érdekekre. Közös érdeke az iskolában mindenkinek, hogy minél több jót, szépet, hasznosat tanuljon. De ezen közös ügy érdekében közösen kell örködnünk azon, hogy az iskolában jó rend legyen, ők figyelmesek, engedelmesek legyenek. Itt közvetlenül érzi a gyermek a közös érdek tényét. De így van közös érdeke otthon a családnak is, a községnek, megyének, államnak. A helyi viszonyokat ismerve, a tanító példákra mutasson rá. Ezen nevelő eljárást elmélettel is támogatassa. Az egyes ember vagyoniilag gyenge, kevésre képes. Ime itt a faluban sem lenne képes minden gazda állatai mellé külön pásztorokat fogadni, de együttesen igen. Minél nagyobb a társaság, annál többre képes. Vajjon ki lenne képes annyi sok iskolát, postát, vasutat, országutat stb. fenntartani a maga erejéből? Senki. De együttesen, mindnyájan, kik egy országban lakunk, erre is képesek vagyunk. Így kell munkálnia a tanítónak azt a célt, hogy a gyermek az „én”-től a „mi”-hez emelkedjék. Mint ahogy minden életenergiájával szolgálja a saját javát, szintúgy minden életenergiájával szolgálja a köz javát is!

Ha ezen, vagy akár más úton elérte a népiskola, hogy a belőle kikérülő gyermek becsületes, művelődésre hajlamos, önálló gondolkodású, önérzetes, munkaszerető, másokat megbecsülő, másokon segítő, a köz javát akaró, akkor nyugodt lehet afelől, hogy magvetője volt az egészséges szocializmusnak.

Az utóbb felsorolt követelmények annál inkább is keresztült,

vihetők, mert van egy új tantárgy: občianska nauka a výchova — polgári oktatás és nevelés, amelynek — ha jól értelmezem — színién az a célja, hogy ilyen tulajdonságokkal rendelkező gyermekek kerüljenek ki a népiskolából. Ne idágenkedjünk hát ez új tárgytól, hanem karoljuk fel, óvjuk és fejlesszük.

Ezeket értem én józan szociálizmusra való nevelés alatt.

Lekenye, 1924 június 28.

A tanítószág egyesületi életre való nevelése.

Irta és a Bratislava nagymegyei tanítóegyesület f. évi közgyűlésén felolvasta:

Vizváry Vilmos.

A választmány megbízása folytán nekem jutott az a nagy szerencse, hogy a tanítószág egyesületi életre való neveléséről jelen gyűlésünkön előadást tartsak. Legjobb tudásom szerint feladatomban megfelelni igyekezem: kérem szives figyelmöket.

Előre bocsátom, hogy értekezésemben a gyakorlati résznek tulajdonítok nagyobb fontosságot és így az egyes köztudomású dolgokra, mint pl. az egyesülés indító okai, az egyesület történeti fejlődése és hivatása, bővebben nem terjeszkedem ki. Előtte már Pap Dániel kartárs — hasonló tárgyú értekezésében — ezen pontokat oly tüzetesen és körülményesen ismertette, hogy e téren már legfeljebb csak az ismétléseket eszközölhetném. Szóban forgó értekezés a M. T. f. évi 17. számában egész terjedelmében megjelent, így az ismétlés kinek-kinek módjában áll.

Ezeket előre bocsátva, értekezésemet ott kezdem, hogy egyesületünknek — a céljai eléréséhez nagyobb erőre van szüksége. Központi vezetőségünk belátta, hogy a folytonos kilincseléssel, valamint a jog, méltányosság és igazság fegyvereivel egyebet, mint elismerést és ígéretet kivívni nagyon nehéz. Ezen körülmény arra készítette az Elnökséget, hogy egyesületünk belső szervezetének erősítése végett a tagokat, egyesületi életre nevelti. Igen ám, de a tétel kitűzése óta közel egy év telt el és ez év egyesületünk kebelében igen súlyos kárt okozott.

Legjobbaink beleúntak az eredménytelen küzdelemben. Egyesületi tagjaink tekintélyes hányada már-már a különválás gondolatával foglalkozik. Ma már ott tartunk, hogy egyesületünkön nemcsak a gyengeség, hanem a betegség tünetei is mutatkoznak.

A gyengét erősíteni, a beteget gyógyítani kell, mert különben elpusztul. Fogjunk a mentési munkához, míg nem késő, mert minden elmulasztott pillanat helyrehozhatatlan veszteséget hoz szá-

munkra. Nézzünk szemébe az eseményeknek! Mondjuk meg egymásnak nyíltan, hogy mit akarunk. Egyes tüneteket a maguk valóságában vegyük szemügyre és ha talán azt látjuk, hogy közöttünk áthidalhatatlan űr tátong: számoljunk fel!

Ha egyesületünk működését közelebbről szemléljük, figyelmünket az elért eredmények kötik le. Első tekintetre szemünkbe tűnik, hogy vezetőségünk fáradozásával ma elért siker nincs arányban. A szívet-lelket megindító kérvények, a sok körültekintéssel és nagy gondnal szerkesztett memorandumok, a fáradságos és költséges deputációzások, a hozzájuk fűzött reményeinket valóra nem váltották. Özvegyeink és árváink szomorú sorsa, nyugdíjasaink kétségbeejtő helyzete, 40—50 évi tanítói munkában megfáradt öreg kartársaink panaszos szava, a községi és felekezeti iskolai tanítók fizetés és nyugdíj ügye, hontalan tanító testvéreink jaj kiáltása még ma is mindmegannyi fájó sebek, melyekre gyógyírt a lefolyt négy esztendő nem hozott. Csoda-e, ha a meddő küzdelem láttán legjobbjaink beleuntak a munkába és az egyesület vezetésétől való szabadulást várják? Csoda-e, ha az eredménytelenség láttára a kishitűek csoportja a különválást emlegeti?

Nem csoda!

Mind a kettő az események elmaradhatatlan következménye.

De hát mi okozta ezt a sikertelenséget? Mi az oka annak, hogy az egyesületünkhöz fűzött reményünk valóra nem váltak? Hiszen mi azt hittük, hogy ez az egyesület a mi várunk lesz mely a gyengének oltalmat, az üldözöttek menedéket nyújt az élet minden viszontagságai között.

Igen ám, de ugyanakkor ígértünk is valamit és kötelezettséget is vállaltunk.

Azt ígértük, hogy mi az egyesület kebelében mint jó testvérek a közös ideálokért együtt küzdünk: mindnyájan egyérl egy mindnyájunkért. Köteleztük magunkat, hogy az egyesületnek nemcsak tagjai leszünk, de a reánk eső terheket is viseljük.

És vajjon beváltottuk-e ígéretünket és teljesítettük-e kötelezettségeinket? Ugy viselkedtünk-e, mint jó testvérek? Felléptünk-e csak egyetlen egyszer is: „mindnyájan egyért?” Kötelességeink teljesítése tekintetében talán többet tettünk? Miért kell akkor a kitűzött tételek kidolgozásához kötéllel fogni az embereket? Honnan van az a sok ezer korona tagdíjhátralék?

Ezek mind olyan kérdések, melyekre ha őszinte feleletet adunk, be kell látnunk, hogy a hiba mi bennünk van, a gyenge eredményt igen nagy részben mi okoztuk. Igaza volt Jókai Mór-

nak, mikor azt írta: „A bástya nem védi a népet, ha a nép nem védi a bástyát.“

Várhatunk-e védelmet és ügyeink vitelében nagyobb eredményt az egyesülettől, amellyel szemben ígéretünket és kötelezettségünket nem teljesítettük? — Ne feledjük, hogy az alapszabályaink a mi törvényeink és a törvények be nem tartásának csak kellemetlen következménye lehet. — Ne hitesse el magával senki, hogy az ő mulasztása számba sem vehető csekélység az egyesület életében. Sok kicsi, sokra megy! Végeredményben ezek a csekélységek az egyesület kerékkötői és amellet bizonyítanak, hogy csekély közöttünk az összetartás, nem vagyunk egyakaraton.

Minden egyesületnek, de főként a Szlovenszkoí Általános Magyar Tanítóegyesületnek életfeltétele a külső és belső egység. Külső: a szervezet egysége, belső: a lelki egység.

Külső egység alatt értjük az alapszabályokban megjelölt szervezetek kapcsolatát, belső egység pedig az egyesületi tagok, valamint az egyesületi szervek működésében megnyilvánuló egyakarati, összetartás. Az az egyesület, melyben a belső egység alacsony fokon áll, hasonló ahhoz az emberhez, akibe a lélek csak hálai jár; nagy dologra egyik sem képes.

Viszont az a tanítóegyesület, amelyben a belső egység kifogástalan, hasonló a méhcsaládhoz: tagjainak jólétet biztosít és emellet, megfelelő viszonyok között, gazdájának is hasznot hajt és még a mostoha viszonyok között is bámulatos nagy dolgokra képes.

Tanulságunkra legyen szabad elmondanom a méheimről egy igaz történetet.

A nyár derekán észrevettem, hogy méheimet a sárga darazsak sűrűn látogatják. Egyik jött, a másik ment. Mondhatnám: egymásnak adták a kilincset. Méheim nem örültek ennek az atyafilátogatásnak, de én magam sem. A szükséges óvintézkedést megtettem, a röplyukat megszükittem. A megfigyelést folytattam. Mondhatom gyönyörűség volt nézni, amint a méhek egy-egy sárga rokont húztak ki a kasból. Négyen-öten belekapaszkodtak és úgy kidobták az alkalmatlan vendéget, hogy a lába sem érte a földet. Ez így ment körülbelül egy-két hétig. Később ritkább lett a vendéglátás, végre mikor a szőlő érni kezdett, teljesen el is maradt. Közben nekem is más dolgom akadt, a megfigyelést tovább nem folytattam.

A minap volt egy órai szabad időm, elmentem sétálni. Hogy a kellemeset a hasznossal összekössem, utamat a méhes felé írá-

nyitottam. Mikor a méheshez közelcdtem, észrevettem, hogy ott valami nagy baj van. Békés természetű méheim öt hat lépésre jöttek elé, acom és fülem körülzummögték, újságoták, hogy mi történt. Annyit értettem a fogadtatásból, hogy valami igenigen nagy mondani valójuk van; de azt, hogy mi történt, nem tudtam. Néztem a lakatot, zárva volt. Örök a röplyukaknál szelöltettek. Néhányan a röplyuk szükítésénél foglalkoztak. Ezeknek a munkáját megnézendő, közelebb mentem és egyúttal betekintettem a röplyukon, hogy a padló tisztaságáról meggyőződjem. Meglepetésemre a kas szájánál egy hártya csillogott, mely a belátást és az utat elzárta, a méhek csak egyenként járhattak el mellette. Jobban szemügyre vettem és láttam, hogy a hártya nem más, mint egy nagy szárny. Kiváncsi voltam, hogy mifele szárny lehet. Csekély fáradsággal sikerült kihúznom, de csodák-csodája: a gazdája is jött vele, egy óriási nagy darázsféle állat. Egyébként a tisztos neve: méhfarkas. Most már kezdtem éretni, hogy mi volt az a nagy újság, amit a méhek zummögték. Egy darabig nézegettem a hullát és gondolkodtam a történetek felett. Végre egy hálás pillantást vettem a hős család felé és tovább mentem a második kashoz. Kiváncsiságból oda is betekintettem, de ott nem láttam semmi különöset. A harmadiknál ellenben ugyanazt láttam, amit az elsőnél. Csillogott a hártvás szárny. Kihúztam azt is. Eltettem, elhoztam, megmutatom mind a kettőt!

Ime itt fekszik a dobozban két hatalmas hulla, bizonyoságául annak, hogy:

„Összetartásban van az erő.“

Sokat beszél ez a két hulla, csak meg kell értenünk. Egyik úgy, mint a másik, többek között azt mondja, hogy: addig, míg élt, erős és hatalmas volt... De tépett szárnyaikkal, beapadt szemeikkel és kikezdett potrohájukkal elmondják azt is, hogy a létért való küzdelemben nem a személyes erő és bátorság, hanem az egyedekben megnyilatkozó összetartás biztosítja a végső diadalt.

A belső egység fontosságának bizonyítására hozhatnék fel példákat a történelemből is, de hisz ezeket t. Kartársaim éppen oly jól ismerik, mint én, így a példák kiválasztását tetszésükre bízom.

Nézzünk nagyobb példát!

Mi történnék a világmindenséggel, ha megszűnnék benne csak egy pillanatra is a belső egység? Bizony, hogy ujra kellene azt teremteni.

És ami igaz az egészre, jelen esetben igaz az annak részére is.

Hazánk és benne a mi kis világunk a Szlovenszkői Általános Magyar Tanítóegyesület a világmindenségnek egy parányi része; nekik is, mint az egésznek, fentartó és életető elemük a: *belső egy.ég*

Megtaláltuk a kór okát és megneveztem az orvosságát. Mielőtt azonban az orvosság előállításáról szólanék, mondjuk meg egymásnak, hogy mit akarunk!

A központ akaratát ismerjük. Erősíteni óhajtja az egyesületet, hogy az életképes legyen. Egészséges egyesületi közszellemet akar teremteni, hogy a széthuzás és visszavonásnak elejét vegye. Olyan tanítógárdát akar nevelni, akire minden körülmények között bátran hivatkozhat és számíthat.

Időt és fáradságot nem kimélve, jobb jövőt akar teremteni a számukra.

Mi pedig olyan egyesületet akarunk, amelyik ezt a jobb jövőt biztosítani képes lesz. Mi azt akarjuk, hogy egyesületünk ne csak életképes, hanem életrevaló is legyen.

Egyesületünk életképessége a tagoktól, életrevalósága a vezetőségtől függ.

Mi a magunk részéről hibáinkat beismertük és azokat javítani igyekezőnk. A vezetőség jóakaratában nem kételkedünk. Érdeklünkben kifejtett ténykedéséért. elismeréssel és hálás köszönettel adózunk, azonban egyidejűleg kérjük a Vezetőséget, hogy a multon Ő is okuljon. Meddő küzdelmet ne folytasson, ellenben minden rendelkezésére álló eszközzel azon legyen, hogy egyesületünk az „életrevaló” jelzőt kiérdemelje.

Most már az a kérdés, hogyan teremtsük meg egyesületünkben a belső egységet?

Nagyon egyszerű módon!

Ismételjük meg az elől említett ígéretet:

Fogadjuk meg ismét, hogy mi az egyesület kebelében, mint jó testvérek, a közös ideálokért együtt küzdünk. Az alapszabályainkban biztosított jogainkat gyakoroljuk, viszont a reánk háramló terheket készséggel viseljük. De azután ez az ígéretünk és fogadásunk ne csak szó-beszéd legyen, hanem komoly emberekhez illő adott szó és azt a szó-szoros értelmében tartjuk is meg mindnyájan!

Fizessük meg a tagdíjakat, valamennyien és pontosan. Ennél fontosabb közös ügy az egyesületi életben nem igen van. Óriási

tévedés volna azt hinni, hogy a tagdíjfizetés lényegtelen dolog. Ez volt az árulónk a multban. Mi is tudjuk, de mások is tudják, hogy amely egyesületben sok a tagdíjhátralék, abban kevés az összetartás. Merem állítani, hogy akik kívülről szemlélik az egyesületünket és érdeklődnek az erőbeli állapotunk iránt, nem azt nézik, hogy hányan vagyunk, hanem azt vizsgálják: mennyi a tagdíj hátralékunk. Jövőben erre a kis árulóra nagyobb gondunk legyen! Tekintsük úgy a tagdíj lefizetést, mint a kartársi együttérzés kifejező eszközét. Legyen előttünk a tagdíjnak két értéke: erkölcsi és anyagi. Magától értetődik, hogy azok az összegek, melyek végrehajtás újján érkeznek be az egyesület pénztárába, erkölcsi értéket nem képeznek. Nem hasonlatképpen mondom, hanem csak mint igazságot megemlíteni, hogy: amely kutyát bottal hajtanak a nyúl után, annak a fogásából nem esznek. — Állapodjunk meg a tagdíjak erkölcsi értékét illetőleg abban, hogy az egyes befizetések mit jelentenek, erkölcsi tekintetben mennyit érnek. Tudjuk meg végre valahára és tudja meg a vezetőség is, amikor azt jónak látja, hogy voltaképpen hányan vagyunk? Ki van velünk és ki ellenünk? Legyen a tagdíj nyilvántartás jövőben a kartársi együttérzés könyve, legyen az egyesületi élet hőfokának jegyzéke, melyből a vezetőség minden negyedév 5. napján pontosan következtethessen az egyesület egészségi állapotára. Legyen a központi pénztár kincstárunk, melyben egyesületünk erkölcsi értékét is számontartjuk.

Igyekezzünk elérni, hogy ne csak névleg, de tényleg is legyen az egyesületünknek ázsiója!

Összefoglalva a mondottakat: tartsuk meg a törvényt és fizessük meg a tagdíjakat!

Ha így cselekszünk, akkor egyesületünkben a belső egység meglesz és már csak a kedvező körülmények hiányoznak ahhoz, hogy a hozzáfűzött reményeinket valóra váltsa.

Mik azok a kedvező körülmények?

A hazai állapotok rendezett volta, más szóval: a köztársaságunk belső egysége. Vegyük ki részünket mi is mindazon munkából, mely a konszolidációra és a köztársaság belső egységének megteremtésére irányul, mert míg ezen problémák megoldást nem nyernek, addig mi sem érünk célt.

Nem tartozik tárgyunkhoz, hogy ezen kérdéssel bővebben foglalkozzam, így mindössze csak annyit említek meg, hogy keressünk és találjunk együttműködési alapot mindazon testvéregyesületekkel, melyekkel azonos cél felé törekszünk. Legyünk

segítségére mindazoknak a hivataloknak és hatóságoknak, melyek a köztársaság összes népeinek a boldogulását munkálják. És én hiszem, hogy: ha kötelességeinket e téren is megtesszük, akkor a siker el nem marad. Beteljesedik az Irás szava: a tövis helyén ciprus kél és a bogáncs helyén mirtusz nevededik. (Ézsaiás: 55 r)

Egyesületi élet.

Meghívó.

A „Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület“, mint központi egyesület, 1924 november hó 20 án (csütörtökön) délelőtt 9 órai kezdettel Komárnóban a polgári fiúiskola nagytermében

évi rendes közgyűlést

tart, melyre az alkotó tagokat (l. alapsz. 14 §) tisztelettel meghívjuk.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó és beszámoló.
 2. A titkárság évi jelentése.
 3. Pénztári jelentés és jövő évi költségvetés.
 4. A tanítóság fizetés és nyugdíjügye. Előadó Dinnyés Károly közp. alelnök.
 5. A kitűzött pályatételek végleges lefárgyalása és új tételek kiűzése. Előadó: Somogyi István egyes. titkár.
 6. A tanítók honossági ügye.
 7. Indítványok.
- Az indítványok november hó 10-éig a központi elnök címére írásban elküldendők.

Előértekezletet tartunk 19 é n d u. 7 órakor a közgyűlés helyén.
Negyed, 1924. október 25.

Vásárhelyi Károly
titkár.

Kovács Alajos
elnök.

A polgáriskolai szakosztály közgyűlése. Végre érkezett az ideje annak is, hogy a polgáriskolai szakosztályunk megtarthassa közgyűlését. A polgáriskolának és munkásainak annyi kívánsága van a jelen időben, hogy minden kartársunk erkölcsi kötelességének tarssa a gyűlésen való megjelenést. A közgyűlésre a szakosztály elnöksége a következő meghívót bocsátja ki:

Meghívó,

az Ált. Magyar Tanítóegyesület *polgáriskolai szakosztályának* f. év november 19-én d. e. 10 órakor (a közp. gyűlést megelőző napon) tartandó rendes évi közgyűlésére. A gyűlés helye: *Komárno, a polg. jűiskola rajzterme.* Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó; 2. Titkári jelentés; 3. Pénztári jelentés; 4. A polgári iskola mai és jövő formájában, előadó: Somogyi István áll. polg. isk. tanár; 5. Javaslat a régi képesítésű polg. isk. tanerők sérelmeinek orvoslásáról, előadó: Seidl Sándor; 6. Indítványok. Az esetleges indítványok az elnök címére (Bratislava, Gyurikovics-u. 4. II. emelet) a közgyűlés előtt írásban elküldendőek.

Bratislava, 1924 október 27.

König Vilmos
szakoszt. titkár.

Seidl Sándor
szakoszt. elnök.

Felhívás.

A megyei és szakosztályi pénztárosainkat felkérjük, hogy az év végén esedékes második félévi elszámoláshoz szükséges tagjegyzéket két példányban legkésőbb december hó 15 ig központi pénztárunkhoz beküldeni sziveskedjenek.

Ahonnán ezek a jegyzékek be nem érkeznek, azokkal a pénztárakkal elszámolásunkat megejteni nem tudjuk.

A járási pénztárosok a három példányban kiállított jegyzéket december 1 ig a megyei pénztároshoz juttatják.

Központi pénztár.

Adomány. A „Gömör—Nógrádi“ kerület taní ói segélyalapja, illetve ifj. Szombathy Pál árvái javára hozzám befolyt adományok kimutatása. A) Segélyalapra: 1. Sztankó Gyula Pincina 10 Kč, 2. Némethi Géza Levára és Velkov Margit S:ňa 20—20 Kč, 3. Schmögnér János, Fodor Margit, Bádinyi Györgyné és Ochtinsky György Rožňava 30—30 Kč 4. Grósz Ignác Csiz (a júl. 3 iki gyűlés alkalmából) és Bilint József Behince 100—100 Kč, összesen 370 Kč. B) ifj. Szombathy Pál árvái részére 10 Kč-t: Székely Jolán Velké Šarluhy, Mikus Elek Tallós. 20 Kč t: Ujlaky József Bajánháza, özv. Hajda Pálné Antalháza, Turcsek Bertalan Dymes. Dóka István Velké-Šarluhy, Bárti István Nagyod, Weiss Kornélia Komárno, Szabó Gergely Érsekkéti, Kocsis Árpád Királyháza, Csapó József Rimavská-Sobota, Váry László Rožňava, Steitl Teréz Komárno útján, Nagy Pál, Hronské Šarluhy. 21.50 Kč t: özv. Lányi Emilné Košice útján (mint a košicci izr. isk. tantest-adománya) 30 Kč t: Nagy Anna Lučenec, 50 Kč t: Kovács Alajos Nygyed és Konkoly József S:ranské. 70 Kč t Cziráki Etelka Šahy.

90 KČ-t: Szabó Henrik Nagy-Födém (Komárno útján). 190 KČ-t: Urinyák Károly Čikonovce (mint a herlani kör szlovák tanítóinak adománya. 200 KČ-t: Központi pénztár Komárno (mint a központi özv. és árvaalap adománya). A B) pont alatti adományok összege 1061.50 KČ, mely az A) alatti segélyalap összegével 1431.50 KČ-t tesz ki. Amikor nemeslelkű Tanítótestvéreim hozzám befolyt és fent kimutatott adományait ezuton is hálásan megköszönöm és jelzem, hogy a kerületi pénztárosunkhoz (Subendeck Alajos kartársunkhoz: Siac Rimaszécsre) befolyt adományok közlését lapunk következő száma hozza, adja a Mindenható, hogy azok többi társunk szívében is minél melegebb visszhangra találjanak! A nemes ügyet további szives figyelmeitekbe ajánlva maradok Rožňava-Rozsnyón, 1924. okt. 30 án. Kartársi üdvözlettel: Schmögner János k. elnök.

Állampolgárság adományozása. Újabbán örömmel vettük tudomásul és adjuk közre, hogy a következő kartársaink kapják meg a csehszlovák állampolgárságot: *Karikis Jolán* (Kisgércs), *Kömley László* (Nagysalló), *Sólyom József* (Luč nec) és *Vízy János* (Újbars).

Köszönet Mindazon igen tisztelt kartársak, kik elhunyt kedves fiam árváinak nehéz sorsukon becses adományaikkal segíteni kegyesek voltak, fogadják ezért — az árvák nevében is — a leghálásabb köszönetem kifejezését. Páskaháza, 1924. október 27. id Szombathy Pál nyug. tanító.

Gyász.

A tanítói pályán eltöltött 45 évi működés után f. hó 9 én hunyt el *Csiffári Csiffáry Flóris*, garamdasmai tanítótársunk. Negyvenötévi munkás élete a tanítói élethivatás eszményi szolgálatában telt el: nemzedékeket nevelt fel vallásosságban, munkaszereteten, a becsületes életre való előkészítésben. 66 évvel a vállán hivatása szolgálatában kellett maradnia, mert a 45 éves munkálkodás után megérdemelt nyugalmat a nem állami tanítóság kérelhetetlenül megszabott sorsa megtagadta tőle is. A könny, mely derék tanítótestvérünk elvesztése felett érzelt fájdalomunkban orcánkra pereg, fájdalmasan éreztetni velünk veteránjainknak rettenetes helyzetét, akik az osztályrészkül jutott sorstragédiának valósággal áldozataivá lesznek. Csiffáry Flóris koporsóját gyászos szívvel és könnyező szemekkel állták körül szerettei, pályatársai és az ő népe, akik benne atyjukat, gondviselőjüket, vezérüket veszítették el, végtisztességén megható módon nyilvánult meg népe kegyeletes tisztelete. A nők lámpásokkal kísérték a koporsót, melyet a falu legjobbjai egymást felváltva vittek utolsó útjára s a sirkertben maguk hantoltak be. Emlékét kegyelettel őrizzük.

Szemle.

A Református és Egyházi Iskola margójára.

Ez a megjegyzés eredetileg a Ref. Egyh. és Isk. számára íródott, de nem közölték le, holott jogot nyertem rá az ottani meghurcoltatásom árán. Ugyanis a Ref. Egyh. és Isk.-ban Zajdó Lászlótól egy »válasz« látott napvilágot, mely engem — hogy a szokásos kifejezést basználjam — el akar intézni.

Jelzett írás tartalmi részei:

a Válaszban inkiuinált cikkem három évig ismeretlen volt az egyház-megye vezető emberei előtt;

a jelzett cikk tartalmából bizonyos (és milyen) következteléseket lehet levonni személyemet és tanítói működésemet illetőleg.

Ezekre van néhány megjegyezni valóm.

Zajdó László a háromévi hallgatásra cikkem nemismerését hozza fel mentségül. Ez nem fedi a valóságot, mert az e. m. tisztségel viselő emberek közül többen ismerték és szóvá is tették annak idején. De hivatkozhatom a Ref. Egyh. és Isk.-ra is, amelyben vezércikkben hivatott fel az olvasók figyelmére a M. T.-ban akkor megjelent hasonló című cikkekre. Azután pedig nincs meg a logikai összefüggés az említett 200 K és az én cikkem között.

Megengedi ugyan annak a lehetőségét is, hogy tudtak róla (legalább a »saját lelkésem«), de a »népforradalom« dühöngésére való tekintettel hallgattak. Kijelentem — és az érdeklődők kérdezzenek utána illetékes helyen, — hogy az akkori lelkész sem akkor, sem azóta nem volt a néppel ellenséges viszonyban. A népforradalom csak mese. És nemcsak hogy vasvillával nem támadták meg, de még csak egy ujjal sem fenyegették. Ez tehát koholmány, vagy — ha úgy tetszik — rágalom. Lehetséges, hogy Zajdó László tévedésben van az akkori lelkész személyét illetőleg, de akkor meg mi értelme van az egésznek?!

Nincs tehát megokolva, miért hallgattak nevezett cikkemről. Különbösen én nem is kértem megokolást, de ha már teszi, ne koholmánnyal álljon elő.

Jelzett cikket, minden alaposabb meggondolás nélkül, vallásellenesnek nyilvánítja. Én nem tebelek arról, hogy vannak emberek, akik a vallás, vallásérkölcés számára lefoglalnak olyan szavakat (hit, erkölcs stb.), amelyeket a pszichológia, mint tudomány is lefoszlat tudományos műszavakként. De azok ezen utóbbiról nem vesznek tudomást és csak az előbbi jelentésében értelmezik. Mert csakis ilyen értelmezésben lehet azokat kiolvasni belőle, amiket ő is kiolvasott. Zajdó László könnyen dobálódzik olyan kifejezésekkel, amelyeket magára sértőknek tartana. Pedig akiben nincs felelősségérzet, az tartja meg a kritikáit magának. Következőleg Zajdó Lászlótól vagy semmit rólam, vagy érvel szemben érvel!

Összegezve Zajdó László írásának tartalmi értékét, azt találjuk, hogy nulla. Mert nem igaz állítások és fogalmi tévedések nem számíthatnak értéknek. De van más »értéke«! Ugyanis az az írás nem tarthat arra igényt, hogy logikailag komolyan vegyék, de a tendencia nyilvánvaló. Talán gyönyörűséget okoz a nyilvánosság előtt való meghurcoltatásom. A konzekvencia is nyilvánvaló.

Molnár János tanító.

H. Kutter: Szociáldemokrácia és kereszténység. Fordította: dr. Czako Ambró. Ára: 26 kor. *Kutter* svájci protestáns pap, aki a kereszténységnek és a szociális világszemléletnek a hirdetője. Az ő befolyása alatt alakultak meg Svájcban a Vereine sozialdemokratischer Kirchgenossen. Fenti mű, mely a maga idején rendkívüli, szinte forradalmi hatásvolt, első kiadásban még 1904-ben jelent meg. A fordítás, melyet Czako Ambró, az ismert teológus-író végzett, csak most tette lehetővé, hogy a magyar olvasóközönség is megismerkedjék Kutter sajátos, erdelti gondolatmenetével. Ez a gondolatmenet, mely a kereszténységnek és a szocializmusnak a szintézise, nem azonos a nálunk »keresztényen szocializmus« név alatt ismeretes politikai irányzattal. *Kutter a szocialista mozzalmakkal való együttműködésnek a híve.* Látja és bírálja e mozgalmak hibáit és tévedéseit, de éppen ezek miatt tartja köteltségnek, lelkipásztori hivatásának a velük való foglalkozást és munkaközösséget. Kutter valószínű iskolát csinált Svájcban e felfogásával és állásfoglalásával. Rajta kívül *Ragaz* és *Förster* ennek a szociális kereszténységnek a kiváló hirdetői. A magyar fordítást a Népszava könyvkereskedés adta ki. Idők jele, mely azt mutatja, hogy végre Kelet-Európában is megéri a helyzet a szocialista és keresztény világnézetek közeledésére.

Dr. Bavínck Herman: A keresztény pedagógia alapelvei. Fordította: Márton János. Ára: 13 kor. Ma a gyermekért folyik a harc. A világnézeti nevelés az ütköző kérdés. Ugy látszik nincs semleges jellű tudományos oktatás. Ma az oktatás anyaga csak alkalom és eszköz világnézetek propagálására Nyugaton, ahol az iskolázás államosítása már rég elintézett kérdés, sőt szinte túlbáradott álláspont: mind jobban előtérbe nyomul a vallásos szellemű pedagógia problémája. Bavínck, aki jeles holland pedagógus, egy terjedelmes tanulmányt szentelt ennek a kérdésnek. E munkában össze van foglalva minden szempont, amit a keresztény világnézet a nevelés kérdésében érvényesíteni óhajt. Nálunk, ahol az egyházi és állami oktatás kérdésében izgatott a hangulat, ma sok tekintetben aktualitással bírhat e könyv, melyre szívesen hívjuk fel a kartársak figyelmét. (Lásd a Kultúra könyvkereskedő cég, Lučenec. multi számunkban közölt hirdetését)

G. F.

A fehér galamb. *Farkas István* kartársunk (Je'sóc) kitűnő szép színművéből 5 példányt kap — a játékjoggal együtt mindenki, aki 50 koronát bekiold címére.

»Fehér galamb« címen *Farkas István* kartársunk 3 felvonásos népszínművet írt, mely mint olvasmány is sok kellemes percet szerez az olvasónak, előadás esetén állandóan derűltégekben tartja a hallgatóságot. A darab előadási joga csak írásbeli engedély alapján szereshető meg; szerző, az eladási ár 10%-át a tanítói árvaalpra ajánlotta fél. Kapható szerzőnél: Jelsovce. p. Veliká. z. XVIII. Ajánljuk kartársaink szives figyelmébe!

Nyitra megye földrajzá, melyet *Jozef Ozábal* állami tanfelügyelő ur, az iskola- és nemzetművelődésügyi minisztérium bratislavai referátusa 194. évi május hó 14-én 2162/11.—A. számú rendeletével jóváhagyta. A nyitrai, trnavaí és banska-bistricai ordináriátusok a lőhatóságuk alatti iskolák részére engedélyezték.

A szemléltető képekkel gazdagon felszerelt kiváló munkát, melyhez kézirterkép is van melékelve, ajánljuk kartársaink pártfogásába.

A kiadó a nyomtatott példányok után Egyesületünk segélyalapja részére a 100% jutalékot már régebben befizette. Kapható *Hussár István* könyvkereskedőnél Nyitrán. Ára 7 korona.

Törvények és Rendeletek.

Az iskola- és népművelődésügyi minisztérium 1924 évi június hó 10-én kelt 126250/23-I. számú rendelete: A testi nevelés tanterve az elemi- és polgári iskolák, valamint a polgári iskoláknál szervezett egyéves tanfolyamok részére.

A) Általános megjegyzések.

1. Az ifjúság testi nevelésének szisztematikus figyelembevétele a nevelés nélkülözhetetlen része általában. Az iskolai ifjúság testi nevelésének rendszeres vezetése, mindenképp azonban szakképzett megfelelő tanítókat, valamint megfelelő szerekkel és eszközökkel kíván, amelyek az ilyen nevelést elősegítik és biztosítják. A tanítók szakképzettségéről egyrészt a tanítóképzőintézetek, másrészt az ifjúság testi nevelésére és az ifjúsági játékok részére rendszeresen rendezett tanfolyamok, valamint a szakfolyóiratok is gondoskodnak. A polgári iskolák legnagyobb részének azonban nincsenek a szükséges szerekkel felszerelt megfelelő tornatermek, nyári gyakorlótereik és játszóterei. Ezért az iskolai hatóságok leg sürgetőbb feladata minden alkalommal arra törekedni, hogy az iskolák mihamarább a legzükségesebb eszközökkel el legyenek látva. (Az iskola- és népművelődésügyi minisztérium 1922. évi október hó 13-án kelt 74380. számú rendelete, Mitteilungen IV. 160. sz.) Addig is amíg ez megtörténik, az ifjúság testi nevelésére vonatkozó gondoskodást legalább oly fokra kell emelni, hogy még a mai kedvezőtlen viszonyok között is új szellemben, rendszeresen, kielégítően vezetessék.

2. A testgyakorlatok tanmenetei, amelyek az 1922. évi július hó 13-án kelt a törv. és rend. tárásban megjelent 226. számú törvény 1. bekezdésének értelmében közzététettek, *Tyrs* rendszere szerint vannak kidolgozva és új utakat mutatnak a téren. Az idézett gyakorlatok egyenlő mértékben tartalmaznak: rendgyakorlatokat, szabadgyakorlatokat, játékokat, továbbá csukló- és levezetőgyakorlatokat, kirándulásokat, valamint szerrel és szeren való gyakorlatokat. Ha az iskolának még nincsen rendes tornaterme, nyári gyakorló- és játszótére, az említettek legnagyobb része az iskolai folyosón és udvaron, gyepes és pázsitos helyeken vagy bármely megfelelő más helyen akkor is gyakorolható. Kiegészítőül ajánlkozhatnak bizonyos gyakorlatok a szabadban, amelyek az ifjúság edzéséhez hozzájárulnak, ilyenek nyáron az úszás, télen a korcsolyázás, a röplázás és a skifutás.

3. A gyakorlatok célja az ifjúság kora és neme szerint a következő:

a) *Mindkét nembeli ifjúság számára 1—3. tanévig (alás fokozat):*

Ebben a korban szükségessé: 1. A test növekedésének elősegítése a létező szervek, valamint a vérkeringés élénk működése által. 2. Az idegek felfrissítése és az életkedv fokozása a gyermekeknél.

A gyakorlatok lehelőleg a szabadban és játszva végeztetnek. Ezek a következők:

1. Szabad mozgások vagyis játékok énekekkel kapcsolatban, amelyeknél a tanulók különös elhelyezkedése nem kívántatik meg.

Arra kell törekedni, hogy a tanulók a tárgyi tanításban nyert oktatás alapján dramatizálás és képletes mozgások által önállóan új játékokat teremtsenek.

2. Mozgási játékok szerekekkel és szerekek nélküli, amelyeknél a sebesség tekintetében állítandók fel bizonyos követelmények (menetelés, futás).

3. Izületi gyakorlatok a háizmok erősítésére.

A gyakorlatoknál arra kell ügyelni, hogy a testtartás még a legegyszerűbb alaphelyzetekben is helyes legyen, hogy a tanulók helyesen álljanak, lépjenek ki és menjenek. Rendszeres gyakorlatok a szereken — a kézz gyakorlatokat kivéve — teljesen ki vannak zárva. Szereket csak kivételesen — tartási gyakorlatoknál — szabad használni.

Valamennyi gyakorlatnál arra kell tekintettel lenni, hogy a tanuló a rendet megszokja. hogy a fegyverkezés alapját elsajátítsa, ami az erkölcsi nevelésnek okvetlenül szükséges feltétele.

B) Mindkét nembeli ifjuság a 4 és 5 tanécben (középsőfok).

Ezen időszak tananyagát képezik oly gyakorlatok, amelyeknél a szükséges erő az izmok nagyobb csoportjára oszlik szét s amelyekkel a vérkeringés, valamint a lélegzés elősegítésére előmozdítatik. A gyakorlatokat olyképen kell szabályozni, hogy a gyorsaság, ügyesség és a készség tekintetében bizonyos határozott követelmények állíthatnak fel. El kell érni a helyes testtartást az állásnál, alapállásnál és menetelésnél; a hosszanti és haránt háizmok erősítését, amik a lapocka és a mellkas fejlődésére nézve fontos, hasizmok erősítését, ruganyos és kiadós lépéseket.

Tünyomóak az olyan szabadgyakorlatok: a szabadgyakorlatok, különböző gyorsasági és ügyességi gyakorlatok, amelyek a tanuló ság szellemi fejlesztése céljából vannak összeállítva, anélkül azonban, hogy a gondolkozást feleslegesen megterhelnék. A gyakorlatok nevelő célja ezen a fokon abban áll, hogy a tanuló ságban olyan szokásokat állandosítson, amelyek minden tekintetben a gyermek fegyverkezelttségére és önfegyverkezelttségére vezetessenek.

C) Fiúk a 6-9 tanévig. (Felsőfok).

Ezen években kezdődik a fiúk felserdülése, amikor a tüdő és a szív erősebben fejlődik. Szereken való gyakorlatok által az ügyességet fokozzuk, az elzántságra és a bátorságra nevelünk. A tanuló ezen korban gyakran tübecestüli erejét; ezért gondosan, figyelemmel kell kísérni, ne hogy megerőltesse magát és erejét kimerítse.

A fiúkor ezen időszakának sajátos ösztöneit a vitéltség, kitartás, bátorság és barátság állandosítására kell felhasználni. A fiúknak igazi belső fegyverkezelttséget kell elsajátítaniok, amely az igazi nevelést, az erkölcsi alapelvek szellemében biztosítja.

D) Lányok részére a 6-9 tanévig. (Felsőfok).

A gyakorlatok kiválasztása különösen ezen a fokon fontos, mert ebben az időszakban befejeződik a lányoknál a gyormekkor és kezdődik a serdült kor. Alapvetően olyan gyakorlatok választandók, amelyekből a hízimok és főleg a hasizmok megerősödnek és megedződnek, a vállak helyes tartásához vezetnek és a vérkeringést fokozzák. Főképen figyelembe vevendő a helyes testtartás és a szép járás. A szabadlevegőn való mozgás és hosszú tartózkodás, ahol igen gyakran a gyakorlatok is végezendők, feltétlenül szükséges.

Kezeken főképen függési- és tartásgyakorlatok végeztetendők. Ügyességi és készségi gyakorlatoknak előny adandó az erő- és kitartásgyakorlatokkal szemben; ezen okból hosszantartó egyszerű támaszgyakorlatok nem végeztetendők. Lépések, ugró lépések, táncok, zene vagy ének kíséretében gyakorlandók. Gyakorlatoknál vagy menetelésnél megfelelő dalok, nevezetesen népdalok,

éneklendők. A leányokat ki kell oktatni afelől, hogy egészségi okokból mikor nem szabad mászniok.

A gyakorlatok keltsék fel a szép iránti érzéket, ébresszék fel a társas érzést és önfeláldozást, mindegy előkészítéskül a nő természetes társadalmi feladatára és minden adandó alkalommal fejlesztesse a leányok természetes hajlamai.

4. Mind a fiuknál, mind a leányoknál a felső fokon az elvégzett gyakorlatokhoz, azok élettani és egészségtani fontosságáról, magyarázatok küzendők,

5. Tornaruba. Tornatereben sem a tanulók, sem a tanító cipőben nem tornászhatnak. A fiuk rövid alsónadrágban tornásznak, leányoknál pedig arra törekedjünk, hogy a testi gyakorlatokat valamennyi fokon a törzset betakaró könnyű felső ruhában és rövid sötét alsóruhában végezzék.

6. A testi nevelésnél valamennyi egészségi szabály fokozott mértékben figyelemmel kísérendő.

Ha az orvos valamely tanulónál szervi bajt (szív, tüdő stb.) állapít meg, a tanító a gyakorlatokat a beteges tanuló részére akképen szabályozza, hogy azok testi állapotának megfelelően. Az iskolaoorvosok ebben a tekintetben a tanulókat évenként legalább kétszer vizsgálják meg.

Levezető (csillapító) gyakorlatok zárt termekben csak nyitott ablakok mellett végzendők.

Ha a kirándulások kevésbé kedvező időjárás mellett rendezetnek, akkor figyelemmel kell lenni arra, hogy a tanulók megfelelő ruhában és cipőben legyenek azokon részt.

A tornatermek tisztítása az iskola- és népművelődésügyi minisztérium 1921. évi április hó 16-án kelt 79555/20. számú rendeletének d) f) g) és ch) bekezdése (Mitteilungen III., Nr. 64.), valamint az 1922. évi január hó 11-én kelt 125774/21. számú rendelet (Mitteilungen IV. Nr. 28.) értelmében eszköztendők.

7. Az elemi- és polgáriiskolák tornatermeinek tornaegyesületek részére való átengedéséről az 1921. évi április hó 18-án kelt 79555/21. számú miniszteri rendelete (Mitteilungen III. Nr. 64.), az iskolai ifjuságnak egyesületi tornában való részvételéről pedig az 1922. évi május 25-án kelt 56909. számú miniszteri rendelet intézkedik.

8. A kirándulásokat célszerű valami feladattal összekötni, ami azoknak költönös jelleget adjon.

Ilyen feladatok: a) Tájékozódás. (A középő fokon a cél meghatározása, a távolság megbecslése, az égitájak meghatározása, tervek, utjelek és jelző táblák alapján? a felső fokon ezen kívül a magasság megbecslése, égitájak meghatározása, óra és iránytű, térképek, helyi- és tájékoztatótáblák segítségével. Falvak, városok, jellegzetes pontok és útkereszteszek meghatározása, valamely út, vonal és víziút követése, egyszerű vázlatok rajzolása és tájékozódás az erdőben.

b) Megfigyelés. (A középő fokon megfigyelés szem és fül segítségével, fedezés és csúszva mászás egyszerű módon valamely megfelelő vidéken, feltűnő, határozott és új nyomok követése; a felső fokon arc- és hallási jelek megfigyelése általában, az emberek megfigyelése, fedezés és csúszás akadályokkal bíró vidéken kevés fedezéssel azonban, az ember, a fontosabb állatok és a kocsik nyomairól, az egyszerű következtetés kezdete.)

c) Jelentéstétel. (A középő fokon rövid szóbeli jelentéstételek küldönc segítségével, emlékezel gyakorlatok, a szentfor lényege és annak alkalmazása,

karmozdulatok és az intés, egyszerű akusztikai jelzések; a felső fokon hosszabb szóbeli és írásbeli közlemények átbozatala akadályok legyőzése mellett. Titkos írás, a morsejelek. Intési gyakorlatok zászló és semaphor segítségével, fokozottabb követelményekkel azonban a gyorsaság és pontosság tekintetében, jelzés füst és kar útján, akusztikai jelek, állatbangok utánzása.

d) Testi gyakorlatok. (A középső fokon meneteles, gyakorlatok egyenes testtartással, gyakorlatok a felső test részére, egyensúlygyakorlatok, törzsgyakorlatok, gyors futás, futás, ugrás, éneklés meneteles közben, tornajátékok, sportjátékok, cserkészjátékok; a felső fokon az előbbi gyakorlatok, dobási gyakorlatok, mint további törzsgyakorlatok, torna-, sport- és cserkészjátékok az ifjúság korának megfelelő követelményekkel kapcsolatban.)

e) Úszás. (A középsőfokon az úzás előkészítéssel kar- és lábgyakorlatok, úszási kísérletek, felügyelet mellett való fürdés sekély helyeken. Felügyelet mellett való fürdés csendes, egészen a mellig érő vízben.)

f) Első segély és mentési kísérletek. (A középsőfokon egyszerű kötések a háromszög alakú kendővel, útmutatás a jégen való mentéshez, kis sebek kezelése; felső fokon kéz-, láb- és fejkötés, beteg, megsebesült és eszméletlen beteg elszállítása két hordárral, sebek kezelése, segélynyújtás egyes betegségek-nél, főképpen a mérgezések-nél.)

Minden iskola a kirándulásról minden tanévben készítsen külön tervet, úgy, hogy a tanulók az iskolahelyiség környezetét 10 km. körzetben s a járásuk főbb helyeit megismerjék. Kívánatos, hogy egyszer az ország fővárosát is meglátogassák.

Ha a tanulókkal hosszabb kirándulás rendeztetik, akkor ezen célból a testi nevelés mindkét óráját össze lehet vonni.

9. A tantervben csak a gyakorlatfajok vannak idézve, a szerek megjelölése nélkül azonban, amelyeken végezendők. Ezért a gyakorlatokat bármely egyszerű pótlószeren lehet végeztetni, ha a tanuló biztonsága biztosítva van és minden baleset ki van zárva. Így pl. a nyújtót lehet egy erős poznával, egy faággal, egy kerítéssel, egy kocsiruddal helyettesíteni; a sorompó helyett lehet két létrát vagy két póznát venni; egy gerendát lebegő gerenda helyett, spárgát lejtőkötél helyett. Vesszőket botok helyett stb.

10. Az 1. a 8. tanévig felsorolt gyakorlatok az elemi iskolákra (esetleg az 1. a 5. tanévig) vonatkoznak, amelyek az iskola- és népművelődésügyi miniszterium 1928. évi augusztus hó 4-én kelt 92.189—I számú rendelete értelmében osztályokra és csoportokra vannak felosztva. A 6. a 8. tanévig felsorolt gyakorlatok vonatkoznak a polgári iskolákra is és a 9. tanévben felsorolt gyakorlatok pedig az ezen iskolákhoz hozzácsatolt egyéves tanfolyamokon veendőket át. A fentidézett gyakorlatok valamennyi fokon, mint a gyakorlandó tananyag összegjegyzéke és maximuma tekintendő, amelyből az iskola rendelkezésére álló szerek és eszközök szerint, a megfelelő kiválasztandó. Különösen kisebb létszámmal bíró iskolák osztályai és csoportjai szerint kell a gyakorlandó anyagot kiválasztani.

11. Ezen tantervek az 1924—25. tanévben lépnek életbe. A helyi tanító-értekezletek ezen alapelvek megóvása mellett — az iskola viszonyaihoz alkalmazkodó — pontos tananyagfelosztást eszközöl, amelyet azután jóváhagyás végett a kerületi tanfelügyelőhöz beterjeszli.

12. A kerületi tanfelügyelők a tanítóság és saját tapasztalatainak tekintetbevételével az iskola- és népművelődésügyi miniszterium bratislavai referá-

lusának teendő évi jelentéseikben felügyelő járásuk ifjúságának testi nevelésének állapotát és továbbhaladását eseteleljék és számoljanak be arról, hogy mennyiben vált be ezen tanterv vagy hol kellene változásokat és javításokat eszközölni. Az iskola- és népművelődésügyi minisztérium referátusa az 1921, 1926 és 1927 naptári évek végén erre vonatkozó áttekintő jelentést tesz.

Kiadóhivatali üzenetek.

G. S. Nagygéres, f. évi tadjj és naptár kiegyenlítő. — **B. I. Vysoké-Mýto**, **M. L. Hradec-Králov.**, **T. L. Šimonovce**, **Z. S. Hokovce**, címüket kijavítottuk és az elveszett példányokat pótlólag új címükre megküldtük. — **Cs. I. Visk.** A pénzt megkaptuk. Lapunkat f. évi május 1-től visszamenőleg megküldtük. — **F. M. Csicsér.** Januártól júliusig megjelent számokat is megküldtük. — **N. I. Kéménd**, **Sz. S. Bratislava**, **Dr. N. Á. Lucenec.** A kért számokat újból elküldtük. — **P. F. Lontó.** Tartozása f. év végéig 40 K tadjj, 10 K naptár. **P. F. né Lontó.** Tartozása ugyanannyi. — **O. G. Palágy.** Miután lapjairág az említett 200 K. pénztárunkhoz nem folyt be, így hátraékráról felvilágosítást csak következő december 1-ii számunkban adunk. — **Sz. J. Ivanovce.** A tagok sorába felvettük. Lapunkat július 1-től megküldtük.

Pályázat. A kisdobrai gör. kath. egyház kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: tisztességes lakás megfelelő melléképületekkel, kert, 11 kat. hold jó termőföld, 30 köböl párbér, meglehető s stóla és államsegély. Kötelesség: az I—VIII. o. iskola vezetése, kántori teendők végzése. Tannyelv magyar. Folyamodványok nov. 27-ig küldendők be a kisdobrai gör. kath. lelkész hivatalhoz (pnsta: Bély, župa Košicka). Választás dec. 2-án, melyen személyes megjelenés kívánatos, de a költségek nem térítettek meg. Iskolaszék.

Pályázat az alsófegyverneki református kántortanítói állásra. Javadalom: lakás (2 szoba, 1 kis iroda, konyha, belső és külső kamra, megfelelő melléképületekkel). Beltelek 1563 □-öl. Készpénz: 70 kr. 8 szántó 9 oszt. hold 664 □-öl Buza 7.60 mm; zab 1.92 mm; kemény tüzifa 7.6 mm; bor 1.13 hl, széna két bosszúszékkel. Stóla. Megfelelő államsegély. Kötelesség: a kántortanítói teendők teljesítése; kanonikus órákon és akadályoztatása esetén a lelkész helyettesítése. Az állás azonnal elfoglalható. Oklevéllel, nostrifikációs vizsgával és állampolgársággal bíró református tanítók pályázhatnak. A kellőleg lezárult kérvények 1924. évi november hó végéig küldendők be a barsi ref. egyházmegye esperesi hivatalához. Velká Seča. pp. Dolný Varad. ž. XVIII.

Pályázat, a velky-mácaai (nagy-mácsédi) róm. kato. elemi népiskola IV. újonan szervezett férfi tanítói állásra. Javadalom: modern különálló új lakás, községtől 1200 kor., a többi államsegély. Kötelessége a kántort akadályoztatása esetén helyettesíteni. Tanítási nyelv magyar. Pályázati határidő november 28. Iskolaszék.

Állandó helyettesítesemre református orgonista kántortanítót keresek, ki állami büségfogadalmat tett. Megélhetését biztosítom. Fizetése, megállapodás szerint. Hitoktatás heti 10 órán. Alkalmazása állandó. Megkeresések: Nagy Lajos ref. kántor, Komárno címre küldendők.

Keresek megvételre egy teljesen jó karban levő, erős hangú használt harmóniumot. Megkeresések az árak megjelölésével a következő címre: Ev. Iskola, Vužava—Vúsa, ž. XVII., posta: Rim. Sobota.

Vetitőgépekről, továbbá: mes; és humoros vetítőképsorozatokról felolvasószöveggel kérjen árjegyzéket, szélküldés díjmentes. Rasovszky Béla Nitra, Zupna-u. 12.

Orgona- és harmóniumgyár (belföldi) ajánlja elsősorú hangszereit s 5 évi kezességet vállal. Eszközöl e szakba vágó bármilyen javítást és átalakítást. (Kérjen árjegyzéket!) **Guna Gyula** orgona- és harmóniumgyár, Prešov, Szlovenszkó.

Pályázat a Komárom csicsói (Komáromi tanfelügyelőség és járás) ref. kántortanítói állásra. Javadalom az egyháztól: Megfelelő lakás, 5 (öt) hold szántóföld; $2\frac{1}{2}$ (kettő és fél) hold rét; 5 (öt) hold legelőilletőség; 24 q (huszonnégy métermázs) buza; 2 (kettő) öl puhafa; 200 (kettőszáz) kéve lágyfa rőzse; készpénz a díjlevél szerinti különböző címeken 509 K 48 f (ötszázkilenc korona). Stóla az egyházkerületi megállapítás szerint. Áhamegély az állás elfoglalása után kérvényezve lesz. Kötelesség: Az egy tanító iskola összes osztályainak, valamint az ismétlők tanításán kívül a lelkész helyettesítése az E. T. VI. tc. 42. §. szerint. Ennek vezetése, vallásos estélyeken való közreműködés. Pályázati határidő 1924 november 30. Pályázati kérvények a csicsói ref. lelkési hivatalhoz küldendők. Az állás a megerősítés után azonnal elfoglalandó. Tanítás nyelve magyar. Pályázhatnak nosztrifikációs vizsgával bíró ref. vallású okleveles tanítók. Ref. Presbitérium, mint iskolaszék.

Siessen megrendelni a »Fehér galamb« c. népszínművet, 5 példány engedéllyel, portóval 50 K. Farkas István p. Veliká n. Iplom XVIII. z. Jelső.

Kurínský-Osztényi-féle

ABC és olvasókönyv

a magyar tannyelvű népiskolák számára még 1923-ban engedélyezve volt. Kiadta a prahai államnyomda, mint hivatalos kiadvány, minden könyvkereskedésben kapható. Keménykötésű, tisztanyomású, papírja elsőrendű. Tessék kérni mutatványpéldányt. A kiadóval kötött szerződés értelmében a kinyomott példányok 25% a a szegény tanulóknak van fentartva. —

Lapunk f. é. dec. 1-1 száma
a nyomdai munka szünetelése miatt meg nem jelenhetett.

IV. évfolyam 1924 december . 5. 23—24. szám.

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÚGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZÉKI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felolvasó szerkesztő: **Bana Tóth Pál.**
Társzerkesztő: **Vaskó Imre.**

TARTALOM:

Központi gyűlés	629 oldal.
Titkári jelentés	638 oldal.
Kivonat az 1924. évi pénzügyi jelentésből	644 oldal.
A polgáriskolai szakosztály közgyűlése	647 oldal.
<i>Somogyi István:</i> A múlt évi tételek kidolgozásának ismertetése	651 oldal.
<i>Seidl Sándor:</i> Csak garanciákért	654 oldal.
<i>Dinnyés Károly:</i> Fizetési ügy	657 oldal.
<i>Gajdár István:</i> A Közlársaság egyetemes tanítói szervezete	660 oldal.
<i>F. L.:</i> Panasz	663 oldal.
<i>Puskás Lajos:</i> Karácsonykor	665 oldal.
<i>Dr. Horváth Lajos:</i> A társadalmi fejlődés iránya	665 oldal.
<i>Farkas István:</i> Karácsonyi ostya	670 oldal.
<i>Váry Endre:</i> A népiskolák kapcsolata	672 oldal.
Egyesületi élet	677 oldal.
Szemle	684 oldal.
Szerkesztői üzenetek. Kiadóhivatali üzenetek. Hirdetések.	

Szerkesztőség: Áll. polg. leányiskola, } Komárno
Kiadóhivatal: Községi elemi iskola, } (Komárom.)

HUSZÁR ISTVÁN

KÖNYV-, PAPIR- ÉS IRÓSZER-KERESKEDÉSE
KÖNYVNYOMDÁJA ÉS KÖNYVKÖTÉSZE

NITRA

Az összes engedélyezett szlovák és magyar nyelvű
tankönyvek, segédkönyvek és térképek

Állandó raktára.

— Ifjúsági és községi könyv-
tárak szállítása! —

Természettani és természet-
rajzi képek és társzerek!

Iskolai szerek, füzetek, írő-
szerek stb; a legjobb mi-
nőségben és olcsó áron.

Zongora, harmonium, hege-
dűiskolák, orgonahangje-
gyek, kántorkönyvek.

Az államnyomda által ki-
adott iskolai nyomtatványok
raktára.

Nevelő kézimunkához szük-
séges anyagok, segédesz-
közök és kézikönyvek.

— Könyvnyomdai és könyvkö-
tőmunkák csinos kivitelben. —

Tanító Uraknak és iskoláknak engedmény!

MAGYAR TANÍTÓ

ÁLTALÁNOS TANÜGYI KÖZLÖNY.

A SZLOVENSZEKŐI ÁLTALÁNOS MAGYAR TANÍTÓEGYESÜLET
HIVATALOS LAPJA.

Felolós szerkesztő: **Banaí Tóth Pál.**

Társzerkesztő: **Vankó Imre.**

Központi gyűlés.

1924. nov. 20.

Az Ált. Magy. Tanítóegyesület alapszabályainak jóváhagyása óta immáron harmadik központi gyűlését tartotta f. évi nov. 20-án, Komárnóban. A gyűlés helye a polg. fiúiskola tornaterme, kezdete d. e. 9 órakor volt. Jelen voltak a központi elnök vezelése alatt a központi alelnökök, a központi vezetőség tagjai, a megyei elnökök: *Schmögner János* gömői, *Dinnyés Károly* nyitrai, *Willand János* honti, *Osztényi József* bratislavai megyei elnökök, *Seidl Sándor* a polg. szakosztály elnöke, a megyei szervezetek központi kiküldöttei, továbbá jelen volt még *Ježo Márton* áll. tanfelügyelő is. A többi megyék kiküldöttei, valamint a középiskolai szakosztály elnöksége kimentették távolmaradásukat.

A gyűlést d. e. 9 órakor nyitotta meg *Kovács Alajos* orsz. elnök, aki tartalmas megnyitójában vázolta a központi gyűlés célját, mely — mint mondotta — anyagi, erkölcsi ügyeink istáplása mellett a Köztársaság kultúráját is hivatva van előbbrevinni. Homlokunkról a redők még mindig nem simultak el s a jövőért való aggodalom még mindig megremegetteli sziveinket. Súlyos kereszt nyomja a vállainkat, mert a kenyeres kosarunk még mindig üres. A vezetőség céljainak elérésében a középutat választotta s erről nincs hatalom, mely eltávolíthatná, mert a három esztendő eredménye arról győzte meg, hogy helyes uton jár. Bátran néz szemébe azoknak, akik munkásságát kifogásolják s azt mellék-vágányokra terelni törekednek. Igaz ugyan, hogy mindenben nem ért el teljes sikert, de ezért vád a vezetőséget nem érheti, mert az nem rajta mulott. A türelemnek is van határa s ha a vezetőség nem találja magát szemben a megkívánt bizalmat s ha a tanfoglóságot nem látja maga körül sörakozva, tudni fogja kötelességét s távozik helyéről. Mi idejöttünk, hogy beszámoljunk munkásságunkról s töltekek tanácsot, segítő kart kérjünk. Reménye-

nak ad kifejezést, hogy a tanítóság jogos és elérendő céljainak beteljesülésével a biztos, nyugodt révbe jut.

Elnök megállapítja a központi gyűlés alapszabályszerű összehívását s a gyűlés határozatképességét, a gyűlés jegyzőkönyvének vezetésére *Somogyi Istvánt*, a hitelesítésre *Berényi Gyula* és *Lemény János* központi tagokat kéri fel. Ezután kegyeletes szavakkal parentálta el az Egyesület elhunyt 19 tagját, akiknek emlékét jegyzőkönyvben öröklilik meg.

A gyűlésből kifolyólag üdvözlő táviratokat küldtek a Köztársaság elnökének, *Markovič* közokt. miniszternek, *Kállay* teljh. miniszternek, *Mašek* Ferencnek, a Ref. vezetőjének és *Pluhár* Bohumil országos főtanfelügyelőnek.

Elnök napirend előtt indítványozza, hogy *Uherezky Géza* jogi tanácsadó, ilyen minőségben a M. T. szerkesztőségébe, mint társszerkesztő, beválasztassék, hogy ezzel a nevezett a központi vezetőség tagja legyen. A gyűlés ezt egyhangulag elfogadta.

Elnök jelenti továbbá, hogy *Seidl* Sándor tanár, mint bratislavai tanácsadó, mult évben működött s ilyenül a jövőben is alkalmaztatik. Ezt a közgyűlés helyeslőleg tudomásul vette.

Ezek után az elnöki jelentés következett. *Kovács* Alajos előadja, hogy harcban állunk. Aki harcol, az kap is és ad is sebeket. Az utóbbi időben hangok hallatszottak a vezetőség munkája ellen. Ezeket mindenesetre megfontolás tárgyává kell tennünk s amik azokban jók, kell, hogy meghallgatásra találjanak. A vezetőség eddigi működése felfelé sohasem a meghunyászkodás volt, hanem az őszinte, egyenes, megnyilatkozásban nyilvánult meg. Az utóbbi időben mindinkább előtérbe nyomul az az eszme, hogy a tanítóság saját ügyeiben erélyesebb állást foglaljon el. A vezetőség át érzi azt a bizonytalan helyzetet, melyet a folytonos alamizsnaszerű pótlékok teremtettek. A lévai gyűlés határozata alapján a vezetőség többször is eljár az illetékes helyen, azonban a pusztá igéreteken kívül mást elérni nem tudott. Legutóbb f. évi nov. 12-én járt fenn Prahában a vezetőség s a miniszter előtt leplezetlenül feltárta a helyzetet s azt a kérdést intézte hozzá: mi a kormány szándéka a nem állami tanítósággal s mit várhat ez a tanítóság a jövőben? A miniszter őszintén válaszolt, véleménye ez: a kormány célja a felekezetek jogainak épségben tartása mellett a nem állami tanítóság személyi államosítása. E tekintetben kívánsága a miniszternek, hogy a nem állami tanítóság a személyi államosítás kérdésében véleményt nyilvánítson. Buzek tanácsos még azt is kinyilatkoztatta, hogy a törvényjavaslat készen áll a

községi, kincstári és magániskolák teljes államosítására. Ezek után csak a felekezeti tanítószolgálat üggyel maradna még rendezetlen.

Ezek alapján az elnök a személyi államosítás kérdését a központi gyűlés elé terjeszti s kéri a gyűlés véleményének e kérdésben történő megnyilatkozását.

A kérdéshez elsőnek *Uhereczky Géza* szól s kifejti, hogy a központi gyűlésnek foglalkoznia kell a személyi államosítás kérdésével, azonban e tekintetben a tanítószolgálat nyílt állásfoglalása lehetetlen helyzetet teremthetne egyrészt az iskolafentartóval, másrészt az állammal szemben. De viszont módot kell találnunk arra, hogy e kérdésben a tanítószolgálat egyeteme őszintén megnyilatkozhassék. Erre nézve javaslatot tesz, mely szerint a tanítószolgálat nyomtatott kérdő íveken egyénenként és titkosan szavazhasson.

Ivanics Andor üdvözli az első komoly fellépést. A tanítószolgálat maga rendelkezék önmagával. Üdvözli a vezetőséget, hogy ezt a kérdést a tanítószolgálat elé terjesztette. A tanítószolgálat feladata, hogy lelkesedéssel és nyíltan álljon az államosítás mellé.

Szarka Zsigmond: Nem osztozik *Ivanics* nagy lelkesedésében. Az óvatosságot és megfontolást szükségesnek tartja. E kérdésben a nem állami tanítószolgálat nem léphet fel nyíltan mert az egyházi törvények kötik. Hozzájárul az elnökség előterjesztéséhez s elfogadja az *Uhereczky* által javasolt kivitelt, noha aggályai vannak a tekintetben, hogy ezzel a kérdéssel itt alapszabályszerűleg foglalkozhatunk-e? Ezt a maga megnyugtatóására is kijelenti.

Bányai Jakab: Az előtte szóló aggodalmaiban, hogy itt alapszabályszerűtlenség történnék, nem osztozik. Foglalkoznunk kell a kérdéssel, mert ez a tanítószolgálat egyéni érdeke. A mai helyzet szerint fenn nem tartható, mert az iskolafentartó nem siet a tanító segítségére. A javaslattevővel szemben nyílt szavazást óhajt, mindamellett garanciákra kell törekedni. Az idős tanítók állami nyugdíja biztosítandó.

Seid Sándor: A tanítószolgálat sorsának jobbrafordulása egyedül az államosítástól várható. Utal a nem állami tanítószolgálat kétséges helyzetére, mely szerint egyszerre két urnak kénytelen szolgálni s ebben a tanító lelkiismereti szabadsága megy tönkre. A nem állami tanítószolgálat nem maradhat az állam és az egyház harcának ütközőpontjában. Tudomása szerint a minisztérium keresztül fogja vinni az államosítást. Itt tehát rólunk van szó s e kérdésbe történő bebeszolásunk sorsjogon alapszik. Ugyan jobban szeretné a nyílt állásfoglalást, de azért elfogadja a javaslat szerinti titkosan szavazást, azzal, hogy két kérdés tétessék fel: igen, vagy nem.

Ježo Márton áll. tanf. felvilágosításul előadja, hogy itt nem az iskolák, hanem a tanítók személyi államosításáról van szó. Utal a bratislavai gyűlésre, amelyen a vezetőséget bírálták, de arra nézve, hogy a vezetőség miként járjon el, konkrét javaslatot nem tettek. A helyzetet feltétlenül javítani kell s ebben a vezetőséget támogatni kell. A felvetett kérdés nem politikai, hanem kizárólag gazdasági, szociális kérdés. Most, amidőn a tanítótságot a demokratikus elvek alapján meg akarják hallgatni, meg kell ragadni az alkalmat s nyilatkozni kell. Az elnökség által javasolt kivitelei módot helyesnek tartja, mert fő dolog, hogy a tanítótság őszintén mondjon véleményét.

Vizváry Vilmos: véleménye, hogy a nem állami tanítótság fizetési ügye, más úton, mint államosítás útján, nem intéződik el. A miniszter ígyis-úgyis megcsinálja az államosítást, de ha a tanítótság ebben megnyilatkozik, hamarább meg fog történni. A felvetett kérdésben a vezetőségnek tájékozódnia kell a tanítótság véleményéről s azért a javasolt módozatot elfogadja. Ismerteli az állami tanítótság nehéz helyzetét amiatt, hogy még ma sincs szolgálati pragmatikája. Azért szükségesnek tartja, hogy a kérdés rendezésével együtt a szolgálati pragmatika ügye is elintéződjék.

Lemény János: kívánatosnak tartja, hogy a szavazásban az állami tanítók, mivel a kérdésben indifferensek, ne vegyenek részt.

Elnök összefoglalva az elhangzottakat, felteszi a kérdést:

1. Kívánja-e a központi gyűlés, hogy a tanítótság a személyi államosítás kérdésében megszavaztassék?

Határozat: *igen*.

2. Elfogadja-e a központi gyűlés a szavazásnak *Uhereczky Géza* által javasolt s *Seidl* és *Lemény* felszólalásai által módosított eljárási módját?

Határozat: *igen*.

3. Kimondja-e a központi gyűlés, hogy a szavazás minden nem állami tanítónak tartozó kötelessége?

Határozat: *igen*.

Közgyűlés ezután kijelöli a szavazatszedő bizottságot, melybe a központi vezetőség tagjain kívül beválasztotta *Plichta Jánost*, *Ivanics Andort*, *Pathó Flórist* és *Nemcsik Bélát*. A szavazást a titkárság készíti elő s a szavazólapok *Vásárhelyi Károly* főtitkár címére küldendők. A kísérő irat kimerítő felvilágosítással szolgál minden tanító részére. A szavazás határideje ugyanott közölve lesz. (A kísérő levél szövegét lapunk legközelebbi számában közöljük).

Bányai Jakab indítványozza, hogy a központi vezetőség részére a legteljesebb köszönet és bizalom szavazzassék, melyet a közgyűlés egyhangú helyesléssel szavazott meg.

Ezek után tíz perc szünetet rendelt el az elnök, melynek leteltével a közgyűlést újból megnyitotta. Üdvözlí az időközben megjelent *Ježo Márton* áll. tanfelügyelőt, aki az üdvözlésért köszönetet mondott.

Következett *Vásárhelyi Károly* főtitkár titkári jelentése, mely az Egyesület működésének minden fázisára kiterjedő gonddal és alaposággal van megszerkesztve. A titkári jelentést a közgyűlés általános helyesléssel fogadta s annak lapunkban történő teljeskörű közlését elhatározta. A jelentés lapunk más helyén olvasható.

Szarka Zsigmond: a titkári jelentés kapcsán, kiterjeszkedik a Zvolen-nagymegyei szervezet megalakulásának szükségességére s indítványozza, hogy a központi vezetőség az ügyet magáévátéve, a megalakítás munkáját segítse elő.

Schmögner János: kifejezi aggodalmát a tervezett alakulásra nézve, mely a földrajzi helyzetre való tekintettel valósággal lehetetlenség, mivel egy-egy választmányi ülés megtartása is felemésztené a tervezett egyesület bevételeit s így az egyesület fentartásának egyéb körülményei is kétségessé válnak.

Dinnyés Károly: helyesli a megalakulást s csatlakozik *Szarka Zsigmond* indítványához.

Elnök ez ügyben összefoglalva az elhangzott véleményeket, javasolja, hogy a karácsonyi szünet alatt a központi elnökség bevonásával a megalakítás előkészítésére nézve összejövetel tartassék. Ezen indítványt a központi gyűlés elfogadta.

Bányai Jakab indítványozza, hogy a központi vezetőség hasson oda, hogy a feloszlott régi megyék likvidálása minél előbb megtörténjék, mint az már a gömörieknél meg is történt. Ez indítványt a központi gyűlés magáévátette.

Elnök felkéri *Dinnyés Károlyt*, hogy az országos dalárda ügyét adja elő.

Dinnyés Károly az országos dalárda eddigi megszervezésének állásáról részletesen beszámol s tudatja, hogy a szervezés Bratislava megye kivételével már mindenütt szépen előrehaladt. Az eddigi eredmény máris szép reményre ad okot s nemcsak az énekkar, de a zenekar megalakítása is sikerrel halad előre. A bratislavai megszervezés megtörténte után a központtól további intézkedést vár s a dalárda megszervezésének részleteit a M. T.-ban közölni fogja.

A központi gyűlés Dinnyés Károlynak eddigi tevékenységeért köszönetét és elismerését nyilvánítja s egyben megbizza Bratislava megye új elnökét, hogy a dalárda megszervezésében Dinnyés Károlyt támogassa.

Elnök a titkári jelentéssel kapcsolatban ismerteti a honosági ügyek állását. A kérvények elintézése ma annyiban szenved késedelmet, mivel jelenleg új eljárási módot vezetnek be, mely szerint a kérvények egységesen fognak elintéződni. Az elnökség mindent meg fog tenni, hogy az érdekelt kartársak ügye kedvező elintéztést nyerjen.

Következett a pénztári jelentés, melyet *Árendás József* központi pénztárnok terjesztett elő. A jelentés kiterjeszkedett az egyesület múlt évi gazdasági életére s egyben jelentést terjesztett elő a jövő évi költségvetésre vonatkozólag. A közgyűlés a költségvetést elfogadta s a kiküldött pénztárvizsgáló bizottság jelentése alapján a pénztárosnak és ellenőrnek a szabályszerű felmentvényt megadta. A pénztári jelentés részletesebb közlése lapunk más helyén található.

Ezután *Dinnyés Károly* tartott értékes előadást a tanítószag fizetés- és nyugdíjügyéről. A gyűlés nagy figyelemmel hallgatta az előadónak az ügyre vonatkozó tárgyilagos s alapos előadását, érte köszönetet szavazott s annak teljes leközlését elhatározta, mely más helyen olvasható.

Somogyi István titkár, mint előadó, ismerteti a múlt évre kiüzött tételek feldolgozását, melyet nagy gondnal és hozzáértéssel állított össze. A gyűlés köszönetet mondott a tartalmas jelentésért s annak lapunkban történő közlését elrendeli.

Schmögner kívánja, hogy a jövőben minden kiüzött tétel kidolgozását a járási és megyei elnökök szorgalmazzák, nehogy oly esetek történjenek, hogy egyes szerveknél a tételek közül egyetlen egy sem kerüljön kidolgozásra.

Vaskó Imre előterjeszti a jövő évre kitűzendő tételeket. Az előterjesztett tételek, melyeket a közgyűlés elfogadott, a következők:

1. A nyolc osztályos iskolatípus sikeres kiépítésének feltételei Szlovéniában.
2. Miként biztosíthatjuk gazdasági oktatásunk sikerét a nyolc osztályos népiskola keretében?

E két tételen kívül a közgyűlés a múlt évben elfogadott, de kidolgozásra hátrahagyott tételül elfogadta:

3. A tanulók túllerhelése.

Ezekon kívül a múlt évi tételek közül újból kitűzte:

4. Hogyan fejleszthetjük leginkább a magyar fajtság érzését a csehszlovák állampolgári nevelés kapcsán.

A közgyűlés *Vaskó Imréné* alapos, körültekintő munkájáért köszönetet szavaz.

Elnök előterjeszti, hogy ez idén különböző okok miatt az alapszabályszerű nagygyűlés megtartható nem volt. Kéri a központi gyűlést, hogy a jövő évben megtartandó nagygyűlés helyére és idejére nézve határozzon. Egyben meleg szavakban felkéri *Schmögner Jánost* a gömöriek agilis elnökét, hogy tegye lehetővé, hogy a jövő évi nagygyűlés Rozsnyón legyen megtartható.

Schmögner János a nagygyűlésnek Rozsnyón történt megrendezését elvállalja. A központi gyűlés köszönettel veszi tudomásul a szíves vállalkozást s ez alapon elhatározta, hogy a jövő évi nagygyűlést Rozsnyón tartja meg s idejéről július elejét tűzi ki.

Schmögner János indítványozza, hogy a kitűzött tételek a jövő évi nagygyűlésig minden szerv gyűlésén feldolgozásra kerüljenek. Az indítványt elfogadták.

Kovarik Mihály a nagygyűlés sikere érdekében indítványozza, hogy azon az előadók rövid, de alapos előadásokat tartsanak s az egyes előadások ne tartsanak 10 percnél tovább. Erre az előadók már előre figyelmeztetendők. Elfogadtatott.

Beterjesztett indítványok:

1. *Plichta János*: szólítassék fel az udvardi járáskör vezetősége, hogy az egyesületi működést kezdjék meg, vagy ha nem, úgy helyeikről mondjanak le.

Határozat: *Dinnyés Károly* nyitrai megyei elnök szólítsa fel *Karácsonyi József* udvardi járásköri elnököt a kötelező gyűlések tartására.

2. A kp. elnökség a közóhajra támaszkodva indítványozza, hogy Egyesületünk keresse meg a Referátust az irányban, hogy a részletes tanítási terv (mintaleckék) készítése alól a tanítóság felmentessék.

Határozat: a központi elnökség keresse fel e tárgyban az orsz. tanfelügyelőt.

3. *Nagykaposi járási kör* kéri a központi gyűlést, járjon el abban, hogy a 20%-ot meghaladó magyar kisebbségi iskolák nyelvét a tanfelügyelőségek respektálják s azokkal magyarul is levelezzenek.

Határozat: az elnökség utasíttatik, hogy a Referátusban ez ügyben eljárjon.

4. Bratislava-nagymegye közgyűlésén elfogadott és a központhoz beterjesztett indítványok:

a) az Egyesület központi vezetősége a cseh és szlovák kolégáinkat követve, lépjen minden vonalon radikálisabb irányzatba.

Határozat: az Egyesület központi gyűlése is megmutatta, hogy a radikális irányzat híve. Ennél még radikálisabb irányzatba való lépést nem tartja szükségesnek.

b) anyagi és erkölcsi helyzetünk tarthatatlan. Ennek megjavítása céljából a haladó és a cseh tanító egyesületekkel a saját egyesületünk a legszorosabb kapcsolatot szerezze meg s velük együtt haladjon.

Határozat: a gazdasági kapcsolatot, amennyiben kisebb áldozatokkal lehetséges, az Egyesület elnöksége megpróbálja.

c) tanítói sérelmek, jogos igények s általában tanítói érdekek védelmére és propagálására alapison egy tanügy politikai lapot, vagy alakítsa át a Magyar Tanítót azzá.

Határozat: a Magyar Tanító, mint az egyesület hivatalos lapja az alapszabályok értelmében nem politizálhat. Még egy lapot, mint tanügypolitikai lapot, az Egyesületnek nincs módjában alapítania. Nincs kifogása azonban az ellen, hogy ily irányú lap az Egyesület keretein kívül alapíttassék.

„Gömr-Nógrád“ kerület tanítóegyesület f. évi júl. hó 3 án egyhangu határozattal — többek között — a következő indítványokat hozta s egyben egységes eljárás végett a központi gyűlés elé terjeszti:

1. Az 1923. év végéig, valamint jövőben is egész és félévi tagsági díjjal hátralékban levő tagok ebbeli mulasztásukat *mindenkor* legkésőbb febr. 1-ig igazolni tartoznak; az igazolást a választmány és közgyűlés bírálja felül és amennyiben azt indokolatlannak találja, a törvényes úton való végrehajtást az összes költségek és 8%-os kamat hozzászámításával rendelje el.

2. A tagsági díj hátralékosokról, valamint haladékot nyert tagokról a pénztáros jövőben a választmánynak és közgyűlésnek névszerinti kimutatást előterjeszteni tartozik.

3. A magyar nyelvű tanintézetekhez megválasztott tanerők nem a polgári év elejétől, hanem „*állásuk elfoglalása napjától*“ tekintessenek az egyesület tagjainak.

4. Miután az évi rendes közgyűlésekre szóló napi- és fuvardíjak ügye országosan mindezideig rendezve nincs, nov. 20-iki közgyűlésünk az egyesület vezetését ez ügyben való sürgős eljárásra ismételten felkéri.

5. Tekintettel arra, hogy sem országos tanítóegyesületünk, sem ennek megyei, illetve kerületi szervei pedagógiai könyvtárral nem rendelkeznek, évi közgyűlésünk keresse meg a tanítóegyesület vezetőségét a megyei, illetve a kerületi könyvtárak létesítésére vonatkozó előintézkedések megtételére.

Lapunk a Magyar Tanító 1—1 példánya ezen könyvtáraknak díjmentesen megküldendő.

6. Országszerte általános lévén ama panasz, hogy a tanítószáz járandóságaira vonatkozólag nemcsak teljesen tájékozatlan, hanem gyakran hónapokon át is oly levonások eszközöltek, amelyekre nézve a tanítószáz semminemű felvilágosítást, vagy rendeletet kézhez nem kap, közgyűlésünk keresse meg egyesületünk vezetőségét: hasson oda illetékes helyen, hogy a tanítószáz illetménye az eddig eszközölt levonásokkal együtt a multra nézve a számvevőség részéről kinyutattassék, jövőben pedig minden tanító az őt megillető járandóságokról, valamint bekövetkezett változásokról a referátból kellő időben kiértesíttessék.

Határozat: Gömörmegye fenti hat. indítványát a Kp. gyűlés magáévá tette és végrehajtásukkal a Kp. elnökségét megbizta.

Ivanics Andor: az indítványok során felszólal a tekintetben, hogy az Egyesület végre hagyjon fel a tétovázással és határozott irányban, radikális szellemben folytassa működését, mely utra való lépést a mai gyűlés határozatával megmutatta. A lap maga is térjen át a radikális irányzatba. A lap szellemével nincs megelégedve, mert a benne közölt dolgozatok esupán önképzőköri nivót kölcsönöztek neki. Ezuttal ő a tanítószázhoz intézendő nagyobb beszédre készült, minthogy azonban az idő előrehaladottsága miatt azt nincs módjában elmondania, kéri a gyűlést, hogy ezt a Magyar Tanító útján tehesse meg.

Somogyi István: A dolog politikai részére nem tér ki, de *Ivanics*nak a Magyar Tanítóra vonatkozó kijelentéseiben a tanítószáz lekicsinylését és megsértését látja s ezt a lapba dolgozó tanítószáz részéről a leghatározottabban visszautasítja. Felsorolja a lap illusztris munkatársainak neveit, akik mellett ott látjuk a magyar tanítószáz legkiválóbb erőt, akik dolgozataikkal a lapot éppen magas színvonalra emelték. Utal arra, hogy azok, akiknek a lap szellemi nivója nem tetszik, miért nem igyekeznek azt a maguk dolgozataival a kívánt magaslatra emelni.

Ivanics Andor: kifejezi a szerkesztőség iránti nagybecsülését s kijelenti, hogy a használt önképzőköri nivó kifejezés arra vonatkozott, hogy a közölt dolgozatok a tanítószáz önképzésének szolgálatában állanak.

Határozat: a gyűlés a M. T. nivójával, annak szerkesztésével és szellemével teljesen meg van elégedve s annak ilyen szellemenben való vezetését továbbra is fenntartani kívánja. Amennyiben Ivanics a tervbe vett cikkét a lapnak megküldi, a szerkesztőség belátására bizza, hogy az közölhető-e vagy sem.

Vizváry Vilmos indítványozza, hogy a Vásárhelyi—Uhereczky: *Tanügyi törvények és rendeletek* c. műve minden tanító és minden iskolai könyvtár részére beszereztessek. A Központ hasson oda, hogy ez meg is történjék. A közp. gyűlés belátja, hogy itt a tanítóság részéről mulasztás történt, az indítványt magáévé teszi. Vásárhelyi főtitkár leghelyesebbnek tartja, ha a szerzők a művet minden minden tanító és isk. könyvtár részére megküldik. Kp. gyűlés ehhez hozzájárul és erkölcsi kötelességévé teszi a tanítósnak a könyv elfogadását.

Délután félháromra járt az idő, amikor Kovács Alajos országos elnök köszönve a tagok érdeklődését, a központi gyűlést berekesztette.

*

A közgyűlés folyamán Kovács Sándor csapi elbocsátott tanító részére 1333 Ké gyűlt egybe, mely tény megható módon igazolja a tanítótestvérek egymásiránti szeretetét és segítését. A szerencsétlen kartárs nevében Seidl Sándor mondott köszönetet a közgyűlésnek a nemesszivűségért.

Titkári jelentés.

Mélyen tisztelt közgyűlés!

Midőn ma, mint a számonkérés napján, 1924. évi egyesületi működésünkről szóló titkári jelentésemet előterjesztem, legyen szabad első sorban leszögezni azon tényt, hogy egyesületünknek működése nagy hányadát ezidén is a tanítósnak existenciális érdekeiért kellett kifejtjenie. Ez esztendő is legfőként azokban a küzdelmekben merült ki, melyeket a szlovenszkoói tanítósnak immár évek óta kimeríthetetlen energiával folytat jogos és igazságos követelményeiért.

A nem állami tanítósnak jogviszonyainak rendezetlensége, az állampolgárság kérdésének megoldatlan volta tövises utakat járított egyesületünk vezetésével, de e küzdelmes út fáradalmait lankadatlan akaraterővel felvértezett állotta és állja, mert tudatában van annak, hogy igazságos ügyet képvisel s az igazságos ügy szolgálatában végzett becsületes és önzetlen munkásságnak

gyümölcssei el nem maradhatnak. Az a sziklaszilárd meggyőződés tett erőssé a küzdelmekben, hogy immár 6 éve a közfarsaság szolgálatában hatalmas tényezővé válltunk a kulturális konszolidációnak s e téren elvitathatatlan érdemekre hivatkozhatunk azon tényezők előtt, kiknek kezébe sorsunk intézése le van téve. E tényt sohasem szüntünk meg kangoztatni ott, hová a tanítói érdekek képviselője szólított s ennek köszönhető az az enyhébb atmoszféra, melyet a fentebb említett égető kérdéseink megoldása részére teremtettünk magunknak.

E körülmény igazolásául legyen szabad reámutatni azon sikerekre, melyeket egyesületünk vezetősége főleg az állampolgársággal nem bíró kartársak ügyének képviselőjénél elért. A tanítóegyesület útján beadott kérvények közül eddigelé 27 kedvező elintéztést nyert, elutasított 7, a többi kérvény elintézés alatt áll s mint arról legutóbbi prágai utunk alkalmával értesültünk, ezek kedvező elintézése elé is a legjobb reményekkel nézhetünk, mert az illetők legnagyobb része a kedvező véleményezés folyamánként tanítási engedélyt nyert s illetményei ez alapon utalványoztattak. Az elutasított kérvényezőknek sem kell kétségbe esniök, mert újabb kérvény benyújtása esetén kérvényük kedvező elintézését egyesületünk vezetősége minden rendelkezésére álló erővel fokozottan elő fogja mozdítani.

A nem állami nyugdíjas tanítók, özvegyek és árvák sorsában is némi enyhülést hozott az 1924. év azáltal, hogy a kormány eddigi rendkívüli segélyeiket kétszeresére emelte s így legalább némileg enyhített azon a végtelen nyomorúságon, mely már-már a koldusbotot nyomta a szerencsétlen testvéreink kezébe.

Egyesületi működésünk sikereként kell elkönyvelnünk azon körülményt is, hogy a nem állami tanítóság elmaradt illetményei a supások elintézése kapcsán utalványoztattak s az 1924. évi illetményeinek folyósításában zavarok nem állottak elő. Illetményeink a folyó évben zavartalanul folyósítottak s mint azt a prágai iskolaügyi minisztériumnál legutóbb nyert értesüléseink alapján közölhetjük, a rendkívüli segélyek 1925 évi folyósítása iránt is a szükséges intézkedések megtételek.

E felsorolt eredmények természetesen csak a reménykedés apró mécsseit gyújtják lángra lelkeinkben s halvány, pislákoló fényességük még korántsem ébreszti fel bennünk a teljes eredménnyel járó munka jóleső érzését. A féluton nem szabad megállapodnunk, küzdelmünk még nem ért véget, a harcot végig kell küzdenünk. Egyesületünk vezetősége ennek tudatában is van s

elszántan néz a jövő küzdelmeinek elébe, abban a biztos tudatban, hogy az egyesület tagjai szilárdan sorakoznak fel mögötte s bizalmukkal, áldozatkészségükkel rendelkezésére bocsátják a küzdelemhez elengedhetetlenül szükséges erkölcsi és anyagi támaszt.

A tanítóság sorsának a múlthoz képest jelentkező ezen némi javulása is kedvezően befolyásolta egyesületünk külső szerveinek működését. Bár a jövő sötét árnya lidércként ott ül a nem állami tanítók lelkén, mégis jelen sorsuk kedvezőbb volta serkentőleg hatott rájuk. A járási és megyei egyesületek megtartott gyűlésein a sérelmek természetes hangoztatásán kívül már élénkebb, pezsgőbb egyesületi munkásságot látunk. Kifizőtt pályatételeink alapos készületségre való kidolgozása, pedagógiai kérdések szakszerű és beható tárgyalása töltik ki a gyűlések tárgysorozatát s e tények beszélő érvekként szolgálnak arra nézve, hogy az anyagi ellátásnak rendezett volta mily jótékonyan hatna a tanítóságra magasabb hivatása teljesítésében. Mennyi energiát fecsérünk el azzal az emberfeletti küzdelemmel, melyet anyagi sorsunk jobbra fordítására kell elpazarolnunk. Sorsunk intézőinek, úgy a kormánynak, mint az iskolafenntartóknak ezt be kellene látniok s fel kellene menteniök a tanítóságot, mint az állami s társadalmi élet rendezett voltának egyik leghatékonyabb tényezőjét, anyagi ellátásáért folytatandó meddő küzdelmei alól. A tanítóság hatalmas tábora ekként még felbecsülhetlenebb erőt képviselne az állami és társadalmi érdekek szolgálatában, ha gondjai alól felszabadulva, jövőjét biztosítottának látva, csak igazi népnevelő munkásságának szentelhetné energiáit.

Központi vezetőségünk a múlt évi lévai közgyűlés határozatai által reá rótt feladatait legjobb tudása szerint megoldani iparkodott.

Bár a tanítói segítő egyesületet nem sikerült azon intenciók szerint megvalósítani, amint azt a lévai közgyűlésen terveztük, de a Domov biztosító intézettel kötött temetkezési kölcsönösbiztosításokra vonatkozó megállapodásunk kartársaink s egyúttal segélyre szoruló özvegyeink és árváink érdekeit egyaránt szolgálja.

Ezen akciónk özvegy és árva alapunkat alig 5 hónap leforgása alatt 6000 K-val gyarapította, mely összeget a Domov biztosító intézet komáromi főgynökségének vezetője, Nagy Lajos kartársunk, központi pénztárunkba befizette s amelyet ehelyütt köszönettel nyugtatunk.

Özvegy és árva alapunk ez összeggel tetemesen gyarapodott, de hálás elismeréssel kell megemlékeznem a tagok ezirányú áldozatkészségéről is, kik nemes versengéssel adakoztak ezen jótékony

célra. Különösen a gútai kartársak áldozatkészségét kell kiemelni, kik ismételt adományaikkal 3600 K-ra emelték alapítványukat.

A régi egyesületi vagyonok likvidálásának nehéz munkája is megindult. E téren különösen kiemelendő Schmögner János gömör-nógrádi egyesületi elnök úrnak fáradhatatlan munkássága, ki Rimaszombatban e tárgyban megtartott értekezleten a szlovák kartársakkal rendkívül méltányos és kedvező megállapodást tudott teremteni. A többi vármegyékben e kérdés megoldása még nem haladt ennyire, de a kérdést az illetékes tényezők állandóan felszínen tartják s a gömöri megállapodás mindenestre nagyon jó és hasznos példának fog szolgálhatni mindnyájunk részére e kérdés végleges lebonyolításánál.

Az Országos Dalárda megszervezésének nagy munkáját Dinyenyés Károly nyitra megyei egy. elnök úr vállalta magára, aki ez ügyben hivatalos közlönyünk hasábjain lelkes hangú felhívást intézett kartársainkhoz. Felhívásának eredménye is volt, amennyiben az Orsz. Dalárda, ha nem is a tervezett nagy keretekben, de egyelőre szűkebb köre szorítkozva megalakult s a nyitra-megyei egyesület közgyűlésével kapcsolatban Érsekújvárt önálló hangverseny keretében a nyilvánosság elé is lépett s ott megérdemelt, meleg óvációkban részesült.

A megyei, járási, illetve körzeti egyesületeknek az új politikai beosztás szerinti átcsoportosítása eddigelé a bratislavai és nyitrai nagymegyékben megtörtént. Úgy a bratislavai, mint a nyitrai nagymegyék tanítóegyesületei az 1924. év folyamán már új keretekben fejtették ki működésüket, tisztikarukat az alapszabályok által előírt módon megválasztották s évi közgyűléseket is megtartották.

A zólyomi nagymegye egyesületének megalakítását azonban a kedvezőtlen földrajzi elhelyezés komplikáltta tette. A gömör megyei kartársak, kiket eddigi intenzív egyesületi életünk oly szorosán egybeforrasztott, nem tudtak beletörődni még a gondolatába sem annak, hogy az új politikai beosztás elvállassa őket egymástól s eddigi egyesületi keretüket feláldozzák s ezért azt a megoldási módot ajánlották Schmögner elnökük útján a zólyomi nagymegye lévai és ipolysági körzetének, hogy a lipóti és zólyomi nagymegyék tanítószervezete alakítsa meg közös egyesületét egy közös irányító tisztikarral. E javaslat azonban az Ipolyságon megtartott értekezleten elvetette. Ekként a gömöri egyesülethez csupán a nógrádiak jelentették ki csatlakozásukat, mely ezáltal gömör-nógrádi egyesületté bővült a tisztikarban helyet biztosítván a nógrádi kartársaknak is.

A lévai és ipolysági körzetek elhelyezkedésének terveit homály fedi s nagyon kívánatos volna, ha jelen központi gyűlésünkön az érdekeltekkel e tárgyra vonatkozólag valami elfogadható megoldási módban tudnánk megállapodni.

A kassai nagymegyei egyesület megalakítása sem történt meg még ezeitig, de az onnan központunkhoz érkező értesülések szerint a nagymegyei alakulás nagyobb akadályokba nemcsak, hogy nem ütközik, sőt általános óhaját képezi az ottani tagoknak s így remélhető, hogy az mielőbb meg is fog valósulni.

Amidőn a nagymegyéek szerinti egyesületek megalakítása terén történt eseményekről megemlékezem, nem mulaszthatom el megragadni az alkalmat arra, hogy az új átcsoportosítás folytán lávózó elnökökről, így Kovács Alajos nyírármegyei, Tátos Lajos bratislavamegyei és Willand János hontmegyei volt egyesületi elnökök urak érdemeiről meg ne emlékezzem. Mindnyájan hervadhatatlan érdemeket szereztek a volt megyei egyesületek elnöki tisztének odaadó, önzetlen betöltésével. Arra kérem ezért a közgyűlést, hogy úgy nevezettek, mint Lemény János kartársunknak a nyitra nagymegyei tanító egyesület szervezési munkálatai terén szerzett nagy érdemei jelen közgyűlésünk jegyzőkönyvében leghálásabb elismerésünk kifejezése kapcsán megörökíttessenek.

Polgári iskolai szakosztályunk az 1924 év folyamán élénk működést fejtett ki. 1924. április hó 14-én tartott tiszújító közgyűlésen sikerült az e'nöki tisztségre Seidl Sándor tanár urat megnyerni, kinek országosan elismert publicisztikai és tanügyirodalmi munkássága biztos zálogát nyújtja a szakosztály felvirágzásának. Évi közgyűlését szakosztályunk 1924. november 19-én tartotta meg, melyen a főiskolát végzett polg. iskolai tanerők sérelmei, valamint a polg. iskola reformja tárgyában hoztak fontos határozatokat.

Egyesületünk vezetősége azonban nem csak ezen általános tanítói érdekeket szolgáló határozatok végrehajtását tartotta kötelességének, hanem nem csekélyebb gondot fordított arra is, hogy az egyes tagok ügyes-bajos dolgaiban jóakarató tanáccsal szolgáljon s ott, ahol annak szüksége felmerült, az illetékes hatóságoknál közbejárjon. E téren különösen tanácsadói intézményünk s annak fáradhatatlan vezetője, Uhereczky Géza kartársunk tett hasznos szolgálásokat.

Mindezen előadottakból azon konkluziót óhajtom levonni, hogy egyesületi vezetőségünk az adott viszonyok között iparkodott a beléje vetett bizalmat kiérdemelni. Feladatunk megoldásában azonban éppen a magyar tanítósnak, mondjuk csak ki nyil-

tan, az állampolgársági kérdéssel összefüggő és a kormány jóakaratu kezét igénylő helyzete rendkívül tapintatos eljárást követelt. A nagy célok elérésénél jól és bölcsen kellett megválasztani az eszközöket, nehogy azt, amit körültekintő, céltudatos munkával ma felépített, elhamarkodott, avagy meggondolatlan eljárásával holnap halomra döntse. A magyar tanító egyesület vezetésében nem követhetjük mindenben a többi társeszközök taktikáját mi, kik annyi sebből vérző kartársaink érdekeit képviseljük, e nehéz munkánkban nem öltethetünk Janus arcot magunkra azok előtt tényezők előtt, kiktől e sebek gyógyítását várjuk és kérjük.

Ez talán egyes kartársaink előtt a gyengeség mezében tüntet fel bennünket, de meg vagyok győződve arról, hogy a mi felelősségteljes helyzetünkben a bölcs előrelátás részükre is csak ezt az eljárási módot írná elő. Csak ez töltheti el lelkünket megnyugvással a tekintetben, hogy éppen a legszerencsétlenebb helyzetben levő kartársaink ügyét a legjobban s legeredményesebben így szolgáljuk. 3 évi működésünk alatt bőven volt alkalmunk tapasztalatokat gyűjteni s e tapasztalatok meggyőztek arról, hogy ha az általunk követett középutról elhagynánk magunkat akár jobbra, akár balra térítetni, a szélsőségek utvesztőjébe tévednénk s ez egyesületünket a felbomlás veszélyének tenné ki.

Azonban ezzel korántsem akarom azt állítani, hogy vezetőségünk mereven elzárkózik a tagjaink sorából felhangzó kívánalmak elől, sőt ellenkezőleg éppen objektív álláspontunk teszi könnyen lehetővé számunkra azt, hogy a bármely oldalról megnyilatkozó jóakaratu kritikát megszivleljük, kövefendő eljárásunkban az össztanítósság javára hasznosítsuk. Egyesületünk megalapítása óta hangoztatjuk, hogy erőnk egyedül az egységben rejlik.

Oly kevesen vagyunk, hogy a világnézeti különbségek szerinti tagzódást nem engedhetjük meg magunknak, apró érdekcsoportokra oszolva feláldoznánk egyesületünk nagy céljait s ennek keserű következményeiért joggal felelősségre vonnának azok, kiknek legszentebb érdekei szenvednének kárt ezáltal. Hiszem és remélem, hogy egyesületünk, mely a legválságosabb időkben erős támasza volt a tanítósságnak, megbonthatatlan egységét megőrzi a jövőben is s a tagok odaadó, hű áldozatkészségükkel és bizalmukkal rendelkezésére bocsátják a vezetőségnek azt az elengedhetetlenül szükséges erkölcsi az anyagi tőkét, melyet az csak ki zárólag az ő javukra fog gyümölcsöztetni.

Ezekben bátorkodtam egyesületünk 1924. évi működésének

minden fázisára kiterjedő jelentésemet meglenni s kérem annak tudomásul vételét.

1924. november 20.

Vásárhelyi Károly
főtitkár.

Kivonat az 1924. évi pénztári jelentésből.

1924 november 20-án tartott közgyűlésén felolvasott pénztári jelentés rövid kivonatát az alábbiakban közöljük:

Az 1923. évi közgyűlés alkalmával zárt 1699 82 K pénztári maradvánnyal és 24771 73 K csekszámla tétellel nyílt meg a f. évi pénztári számadás.

A folyó pénztári évben a kiadások és a bevételek az 1923. évi közgyűlés által elfogadott költségvetés keretei között mozogtak.

A tagdíjfizetések legnagyobbbrészt csekken eszközöltettek, csak szórványosan postautalványon.

Az előirányzott tagdíjak kevés kivétellel befolytak, a hátralék mindezek dacára megnövekedett. Ennek oka az, hogy nagy számmal vannak olyan kartársaink, kiknek állampolgársága rendezetlen, illetményeiket nem élvczik s ezektől a tagdíjak rendszeres fizetését nem várhattuk.

A hátralékok nagyságát névreszólóan közöltük az illetékekkel 1924 július elején s a folyó év végén a hátralékokat újbó kimutatjuk, hogy azokat rendezni tudják kartársaink.

1924 január hótól a befizetett tagdíjakat — a befizetés idejének feltüntetésével — törzslapokon tartjuk nyilván s így a hátralékok az év végén pontosan megállapíthatók.

Az 1924 július 1-ig befolyt tagdíjak 25%-át a megyei és járási pénztárakkal elszámoltuk, kivéve azon pénztárakat, amelyektől felhívásaink dacára sem érkeztek be az elszámoláshoz szükséges jegyzékek.

A második félévi elszámolásokat 1924. évi december hó végén ejtjük meg.

Az elmúlt évben megalakult a Bratislava nagymegyei egyesületünk 4, a Nyitra nagymegyei 3 járással és a Gömör-Nógrád megyei egyesület.

Bars-, Abauj- és Zemplén megyék még a régi alakulatok szerint működtek.

A pénztárkönyv kivonata, amely az egyes bevételi és ki-

adási tételeket csoportosítja, a pénztárvizsgálat kapcsán megvizsgáltatott és jóváhagyatott.

Hirdetésekből az előirányzott összegnél mintegy 50%-kal több folyt be; a tanácsadóból befolyt összegek szintén meghaladták az előirányzatot.

A Magyar Tanító előállítási költségei nem csökkentek, de a kiadóval kötött előnyös hirdetési ügylet kapcsán a lap terjedelme 32 oldalra volt emelhető anélkül, hogy az előállítási költségek emelkedtek volna. Ez számonként mintegy 200 K megtakarítást jelent.

A múlt évben megteremtett és még nagyon kis összegge rendelkező özvegyek és árvák alapja — a közp. vezetőség által kötött és szerződéses alapján járó részesedésekkel — tekintélyes összeggel növekedett.

Igy a folyó pénztári évben befolyt:

A „Fecskék“ olvasókönyv %-ából	4856·30 K
„Domov“ biztosító által befizetett jutalékból	6000·— „
Egyesek adományából	175·— „
A gútai tanteszület újabb adományából	2000 — „
Kamatokból	172 50 „

Összesen: 13203·80 K

Ki kell emelnünk ezek közül különösebben a gútai tanteszület nemes intencióját, amellyel ezen alap növeléséhez évente erején felül járul hozzá és az eddigi adományaival 3600 K elköltöthetetlen alapot teremtett.

A postaköltségekre kiadott összeg legnagyobb részét a hátralékosok felszólítására járó levelezés emésztette fel.

Az egyesület megbizásából 1923—24-re kiadott zsebnaptár ügye még ma sem tekinthető lezártnak, mivel mintegy 120 drb árával még ma is tartoznak egyesületünknek.

Ezen naptárnak tiszta jövedelmeként, a hátralékok behajtása után, 4161 K mutatkozik.

A f. évre kiadott és 1600 példányban megjelent naptárból mintegy 650 drb értéke nem folyt még be.

Ha az idej naptárügy véglegesen lebonyolódik, mintegy 5121 K tiszta jövedelem mutatkozik, mely összeget a külön kezelt özvegyek és árvák alapjához fogjuk csatolni.

Megemlítjük, hogy az idej naptár jövedelmének legnagyobb részét a hirdetések adják, melyek díja, csekély kivétellel, be is folyt. A hirdetések szerzésében különös tevékenységet fejtett ki

a vidéki pénztárosaink közül Plichta János nyitramegyei és Németh János abaujmegyei pénztáros.

A kiadások és bevételek egybevetéséből a pénztárvizsgálat alkalmával mutatkozó 4220 17 K készpénz a központi pénztáros által őriztetik; a csekhivatalnál kezelt számlánk pénztárkészlete a pénztárvizsgálat napján 23051 40 K.

Az özvegyek és árvák alapján kezelt 14557 38 K $7\frac{1}{2}$ %-os kamatozással van elhelyezve.

Egyesületünk mérlege a pénztárvizsgálat napján a következő:

1. A pénztárkönyv szerinti pénzkészlet	4220 17 K
2. Csekszámlán kezelt készpénz	23051 40 "
3. Az özvegyek és árvák alapján kezelt pénz	14557 38 "
	<u>41828 95 K</u>

4 Kint lévő tagdíj- és naptártartozások 90055.—

25% leírás

22513.— 67542.—

Összesen: 109370 95 K

Ezzel szemben teherként mutatkozik:

1) Az idei naptár előállítási költségeire 6000 Ké

Tehát az egyesület vagyona a követelésekkel együtt:

103 370 95 Ké.

A hátralékoknak járások szerinti csoportosulása a következő:

A mutatkozó tag- és előfizetési
díj hátralékok 1924. novemb 1-ig.

Naptárhátralékok:
923/24. 924/25.

	Tagok sz.	Ké.	Ké.	Ké.
1. Bratislava városi körzet	62	1910 —	87 50	220 —
2. Csallóközi járás	118	6750 —	75 —	660 —
3. Komárom-Csallóköz jár.	161	6860 —	87 50	490 —
4. Galánta-Vágsellye járás	128	4590 —	150 —	360 —
5. Nyitra-Verebély járás	79	3270 —	50 —	290 —
6. Párkányi járás	101	6370 —	100 —	450 —
7. Udvardi járás	76	4670 —	50 —	330 —
8. Abaujmegye	74	2990 —	100 —	470 —
9. Barsmegye	73	4345 —	100 —	300 —
10. Hontmegye	68	5600 —	150 —	330 —
11. Gömör-Nógrádmegye	236	15245 —	215 —	890 —
12. Középiskolai szakosztály	47	4360 —	137 50	260 —
13. Polgáriiskolai szakosztály	56	1830 —	62 50	170 —
14. Zemplén I. körzet	56	2980 —	50 —	250 —
15. Zemplén II. körzet	42	2950 —	75 —	230 —
16. Járási, illetve megyei körzetbe nem tartozók	7	1170 —	12 50	10 —
16. Előfizetők	201	6770 —	12 50	570 —
Összesen:	1585	82660. —	1515 —	6280 —

Az év folyamán nyilvántartott 1610 tag és előfizetők létszáma 1656-ra szaporodott, kik közül kétszázat, mint előfizetőt tartunk nyilván. (I kolafenntartók, iskolaszékek, iskolák.)

A nyilvántartottakból az év folyamán meghalt 18, elköltözött, illetve állásáról lemondott 29, nyugdíjazás és egyéb címen előfizetését beszüntette 25, katonai szolgálatra bevonult 8.

A központi pénztár által összeállított jövő évi költségvetés a múlt évi keretei között mozog.

Végül előterjesztjük az 1924. nov. hó 9-én megtartott pénztárvizsgálat jegyzőkönyvét.

Jegyzőkönyv.

Felvétellett Komáromban, 1924. évi november hó 9-én a Sz. Á. M. T. központi pénztára átvizsgálása alkalmával.

Jelenvoltak: alulírottak.

Központi Elnök megbízása folytán megvizsgáltuk a központi pénztár összes könyveit, az összes bevételi és kiadási tételeket és az azokat támogató okmányokat és valamennyit teljesen rendben találtuk. Ezek szerint javasoljuk, hogy:

úgy a központi pénztárosnak, mint az ellenőrnek a szokásos óvások fentartása mellett a felmentvény megadassék és buzgó, lelkiismeretes munkálkodásukért jegyzőkönyvi köszönet szavazzassék.

Vizváry Vilmos, pénztárvizsg. biz. tag. jkvezető.	Kmf	Bányai Ferenc pénztárvizsg. bizottság elnöke.
Kovács, elnök.	Hrotkó Sándor, biz. tag.	Mészáros Géza, biz. tag.

Telkes Mihály,
közp. ellenőr,

Árendás József,
közp. pénztáros.

A közgyűlés felhatalmazza a központi pénztárt a hátralékoknak a legszigorubb eszközök igénybevételével való behajtására. Az előterjesztett költségvetést elfogadja és a pénztárvizsgáló bizottság jelentése alapján, úgy a központi pénztárosnak, mint a központi ellenőrnek buzgó és fáradhatatlan munkálkodásukért jegyzőkönyvi köszönetet szavaz és a szokásos felmentvény részükre megadja

A polgáriskolai szakosztály közgyűlése.

Komárno, 1924. nov. 19.

Folyó évi november hó 19-én tartotta meg polgáriskolai szakosztályunk ez évi rendes közgyűlését Komárnóban, a polgári fiúiskola rajztermében.

E közgyűlés fontosságát átéreztek mindazok, akik megjelentek, érezték, hogy a szlovenszkói polgáriskola tanerőinek szükségük van egyesülésre, szoros összetartásra, iskola-fajuk és önmaguk érdekeinek megóvására.

A közgyűlést pontban 10 órakor nyitotta meg *Seidl Sándor* elnök tartalmas, lelkekhez és értelemhez egyaránt odaférkőző szép beszéddel. Örömmel üdvözlö a polgáriskola megjelent munkásait, köszönetet mond azért, hogy kartársainak bizalma őt emelte a szakosztály elnöki székébe. Az öröm mellé azonban elkeseredettség is szegődik, amikor arra gondol, hogy egy kihalásra ítélt tanügyi csoport élén áll, amely magasabb, főiskolai képzettségével, degradált értékű oklevelével kénytelen ezidőszerűt nem részére szabott alacsony fizetés mellett dolgozni. Az utánpótlás szinte lehetetlen, hisz az elemi iskolai tanítók a végtelen csekély anyagi előny miatt nem törekzenek polg. isk. képezésre.

Helyteleníti a polgáriskolai tanárság eddigi állásfoglalását, amely a nagynyilvánosság, a sajtó mellőzésevel törekedett a helyzet megjavítására. Ezzel szemben célravezetőbbnek tartja a nyílt állásfoglalást, a közvélemény felvilágosítását a polgáriskolai tanárság tarthatatlan helyzetéről és a sérelmekről, amelyek érték. Ezt pedig a sajtó útján lehet legkötésesebben elérni.

A nyilvános kritika a demokrácia alapfeltétele s ez a mi közlésságunkban teljes joggal lehetséges. A tagoknak az Egyesülethez való ragaszkodása mellett törhetetlen hittel hisz a jobb jövőben.

A jegyzőkönyv vezetésére *König Vilmos* titkárt, hitelesítésére *Bátyai Mihályné* és *Czéh István* tagokat kéri fel.

Elnök javaslatára a közgyűlés táviratban üdvözlö a Köztársaság Elnökét, az Isk. és nemzetművelődésügyi Minisztert, Szlovenszkó teljhatalmu Miniszterét, a Referátus vezetőjét, *Mašek Ferencet* és az országos főtanfelügyelőt, *Pluhár Bohamilt*. Egyben meleg szeretettel üdvözlö a Szlov. Ált. Magyar Tanítóegyesület kiküldöttjét, *Czéh István* polg. isk. igazgatót, kp. alelnököt.

Czéh István kp. alelnök köszöni az üdvözlést. Örömmel tölti el, hogy végre hosszú tespedés után a polgáriskolai szakosztály is a cselekvés terére lép. A közömbösség a megsemmisülést jelenti. Ki kell tehát lépniünk a porondra és küzdenünk kell iskolafajunkért és sérelmeink orvoslásáért. Ez államunkkal szemben is tartozó kötelességünk. A Központ nevében üdvözlö a gyűlést és sikert kíván munkájára.

A titkári jelentés során *König Vilmos* szakosztályi titkár is-

mértette a szakosztály megalakulását, a három és fél év munkáját, amelynek eredménye igen hevés volt. A polgáriskolai tanerők csekély száma is feltétlenül megköveteli a minél szorosabb egyesülést és a szorgos munkát. Ismerteti a f. é. ápr. 14-én tartott országos kongresszust, amely a polgáriskolai tanárság B. fizetési csoportba való soroztatása mellett foglalt állást és követelte, hogy a főiskolai képzés ismertessék el azok részére, akik a pedagógiumot, vagy a rajztanár-képzőt végezték el. A miniszterhez menesztett küldöttség bizonyos félmegoldásra kapott ugyan ígéretet, de eredmény eddig nincsen. Ajánlja, hogy a megkezdett akciót a szlovák kartársakkal karöltve tovább folytassuk.

Majd *Somogyi István* szakosztályi pénztáros terjeszti elő jelentését. Eszerint a szakosztálynak 58 tagja van. Bevétel a kp.-járulékokból a megalakulástól kezdve 3081 66 K_č, kiadás 428 34 K_č, maradvány 2652 16 K_č. Közgyűlés az elszámolást köszönettel tudomásul veszi és megbizja Banai Tóth Pált és Farkas Gyulát a számadások átvizsgálásával.

Ugyancsak *Somogyi István* tartotta meg ezután előadását a szlovenszkói polgáriskola jelen helyzetéről és jövőjéről. Tartalmas, alapos készületségre valló előadásában ismerteti a magyar polgáriskola fejlődését, összehasonlítja az osztrák típusú polgáriskolával, ismerteti a szlovenszkói polgáriskola mai helyzetét, mely szerint a magas nivójú magyar polgáriskola színvonaláról visszafejlesztetett az osztrák típusú polgáriskola alacsonyabb szintjére. Ezt a tantervek összehasonlításával igazolja. Foglalkozik a Masek-féle egységes középiskola tervezettel, rámutat annak a polgáriskola és a tanárság szempontjából felfedezhető hátrányaira. Javaslatában a külön célú polgáriskola mellett foglal állást.

Alapos előadása meleg tetszéssel találkozott. A hozzászólások folyamán élénk és tartalmas vita keletkezett, melynek folyamán Farkas Gyula, Seidl Sándor, Banai Tóth Pál, az előadó, valamint többek felszólalásai után az a vélemény alakult ki, hogy a Masek-féle tervet alapul el lehet fogadni a polgáriskola szükséges reformjának alapjául. Ennek alapján terv dolgozandó ki, amelyben a polgáriskolának és a tanárságnak megbecsültetése hidomborodjék. Felterjesztés teendő a Referátushoz, a terv a Magyar Tanítóban közöltessék és külön levonatban terjesztessék, szlovák fordításban a társegyesületeknek és a felettes hatóságoknak megküldessék. A terv kidolgozásával a közgyűlés megbizja *Somogyi István* előadót, valamint az elnököt és Farkas Gyulát.

Seidl Sándor átadja az elnöklést *Biró Gyula* alelnöknek és

megtartja előadását a polgáriskolai tanszemélyzet fizetésbeli sérelmeiről.

Előadásában ismerteti az ápr. 14-i kongresszus memorandumát, amely jelenleg a minisztérium előtt fekszik. Itt lényegesen sérelem van. Nem elég azonban csak a felettes hatóságoknál kopogtatni mindig csak kérelem alakjában, hanem a sérelmeket a nyilvánosság elé kell tární az újságok révén. Példákat hoz fel arra, hogy az újságok cikkei milyen messze elhatolnak. A sajtó útján a polgáriskolai tanárság sérelmét szlovenszkói kérdéssé kell tenni. Javaslat az, hogy a pedagógiumot, vagy más főiskolát végzett polgáriskolai tanárok különbözeti vizsgálat letétele mellett középiskolákhoz átléphessenek s így a középiskolai tanárok státusába kerüljenek. Ennek, úgy látja, a minisztérium előtt sem lesz nagyobb akadálya. A javaslat memorandum alakjában terjesztessék a minisztérium elé, mint a bent levő (ápr. 14-i) memorandum kiegészítése és függeléke, esetleg attól teljesen függetlenül is. A javaslat megvitatás és hozzájárulás céljából küldessék meg a szlovák karitároknak, mert velük e tekintetben mindenestre karöltve kell haladnunk.

Több hozzászólás után a közgyűlés elfogadta Seidl Sándor javaslatát és utasította az elnökséget annak keresztülvitelére.

Az indítványok során *Seidl S.* elnök indítványozza, hogy a közgyűlés mondjon köszönetet *Biró Gyula* alelnöknek, aki a megalkulástól kezdve eddig, mint ügyvezető elnök, nagy szeretettel és buzgalommal vezette a szakosztály ügyeit. Elfogadják. A szakosztály közgyűlése köszönetet mond *Biró Gyulának* eddigi munkásságáért.

Farkas Gyula indítványozza, hogy a szakosztály tegyen javaslatot a Referátusnak a rendtartási szabályok kiadása tekintetében, amelyeket eddig még mindig nélkülözünk. A közgyűlés az indítványt elfogadja és utasítja az elnökséget, hogy gondoskodjék a szolgálati pragmatika kidolgoztatásáról a fennálló törvényes rendelkezések alapján s azt terjessze fel a Referátushoz.

A tárgysorozat kimerültével *Seidl Sándor* elnök megköszöni a megjelent tagtársak szives érdeklődését és kitartó türelmét, amellyel a gyűlést oly magas színvonalra segítették. Az összetartozandóság érzetének ápolására és fejlesztésére buzdítja a tanárságot. Hosszú harcra van még kilátás s bár a dolgok lassan haladnak előre, csüggedni nem szabad. A jövő meghozza polgáriskolai tanárság jogos küzdelmének diadalát. E reményben a gyűlést bezárja.

A mult évi tételék kidolgozásának ismertetése.

Mult évi központi gyűlésünkön három tételt tűztünk kartársaink elé, hogy azokkal gyűléseinken foglalkozzanak. Tették ezt egyrészt azért, hogy az alapszabályok értelmében a gyűléseken elsősorban kulturális kérdésekkel foglalkozzanak, továbbá, hogy kartársaink figyelmét mindnyájinkat érdeklő aktuális paedagogiai kérdésekre irányítsuk. A tételék kidolgozásához az irányelveket *Vaskó Imre* kartársunk közölte a kartársakkal. Az első tétel volt: „Az egyesületi életre való nevelés.”

Ezzel a kérdéssel foglalkozott: *Papp Dániel* kartársunk a Gömör-Nógrádi közgyűlésen.

Pelolvasásában rámutatott az erők tömörülésének szükségességére. Hiven jellemezte a magyar tanítótság tétovázó lelki állapotát, amikor a fordulat után a régi egyesületi keretek összeomlottak, melyekben a magyar tanítótság el volt helyezkedve. „Mint hajnalsugár jelent meg az új életre mutató Sz. Ált. M. T. E.” — úgymond, — mely valóságos élet, mely mint a felkelő nap világozása életre hívja a természetet, úgy hívta munkára a magyar tanítótságot a saját boldogulásának munkálására a „Sz. Ált. M. T. Egyesület.”

Az egyesület minden tagjának érdekét előmozdítja, — az egyént támogatja egyéni céljának elérésében, — de működésével szolgálja az ossztanítótság érdekeit is. Éppen azért hangsúlyozza, hogy az egyesületért dolgozni kell, mert senki se lehet olyan parányi, hogy az egyesületi közös munkának részesese ne lehessen.

Az egyesület fejleszti ki a tanítói osztályöntudatot, mely a tanítótság jóhízemű harcát fogja eredményezni a tanítótság javaiért.

Érdekes előadása megjelent lapunkban is, melyet a kartársak figyelmébe ajánlok.

Ugyanezen kérdéssel foglalkozott a Bratislava-megyei közgyűlésen egy másik érdemes kartársunk, — *Vizváry Vilmos*.

Eleven, lebilincselő előadásában hangoztatta, hogy „összetartásban van az erő.” Ennek illusztrálására magával hozta annak a két hatalmas daráznak hulláját, mely egyik méhes családjára tört, hogy azt kirabolja, családi békéjét, családi összetartását megbontsa. Most is élénk emlékezünk arra a frappáns jelenetre, amikor a két rablógyilkos hulláját, mint corpus delictit kiterítette a zöldasztalra, hogy a rendbontók a két hulla pedáján hasonló cselekedettől elrettenjenek, — viszont a többiek annál inkább fogjanak össze, mert csak akkor lesznek hatalmasok és erősek.

Hangoztatja, hogy az egyesület éltető eleme a belső egység. Éppen ezért minden kartárs szolgálja őszes erejével az Egyesület érdekeit, mert ezt az egyesület neki százszorosan visszafizeti.

Fizesse meg mindenki pontosan a tagdíjat, mert ez az egyesület fennállásához legszükségesebb és legelső alaptörvény. A tagdíjaknak nem csak anyagi, hanem erkölcsi jelentősége is van. A tagdíjak pontos, vagy pontatlan fizetése mutatja meg, hogy hányan vagyunk, ki van velünk és ki ellenünk. Tartalmas felolvasása mindnyájunknak, akik végighallgatni szerencsések voltunk, az egyesület iránti lelkesedésünk fokozására szolgált.

Ez a két előadás ismeretes előttem az I. tételről. Láthattuk belőlük, hogy mindkettőt izig-vérig egyesületi ember írta, kiknek az egyesület nem üres szó, nem csak keret, hanem olyan tartalom és olyan lényeg, melynek mindnyájunkra kiható fontos jelentősége van. Őszintén óhajtuk, hogy Egyesületünknek minél több Papp Dánielje és Vizváry Vilmosa legyen.

A II. tétel: „Hogyan lehet a népiskola a józan szocializmus magvetője. Erre nézve szintén két előadás jutott a központ birtokába.

1. *Molnár János* kartársunk egy hatalmas, a kérdés egész terjedelmét felölelő értekezést írt, melyet külön lenyomatban is kiadtunk.

Legfontosabb kérdésnek tartja tisztázni azt, hogy mit kell érteni a szocializmus alatt. Átvezeti az olvasót a szocializmus egész történetén, ismerteti az osztálykülömbiségek kialakulását s azt a harcot, mely ennek következtében már a bibliai időkben jelentkezett. A jelen szocializmus csak az igazság alapján épülhet fel. Ennek érdekében az iskola csak úgy végezhet eredményes munkát, ha bekapcsolódik a társadalom vérkeringésébe, ha a társadalom életét átérzékelteti az iskolában a gyermekekkel.

Hangsúlyozza az ingyenes népoktatást olyan értelemben, hogy a tanulók a kívánt tanszerekkel teljesen ingyen legyenek ellátva. Napközi otthonok, gyermekkertek, játszóhelyek, közös műhelyek felállítását javasolja, ahol a tanulók oszt. különbség nélkül foglalkozhatnak.

A szocialista elméleteknek a népiskolában helye sincs, mert azt még a felnőttek nagy része sem érti s ezek szocializmusa csak jelszavakból áll, mely veszedelmet jelent mindenre és mindenkire. Nem izgatni kell a vagyonosabb ellen, hanem munkaalkalmakat kell teremteni, hogy munkája árán mindenki megélhetése biztosítva legyen.

Hogy a népisk. a józan szociálizmus magvetője lehessen, alapos körülményekkel állapítja meg a szerző, hogy a gyermeket becsületessé, műveltté, önálló gondolkodásúvá, önérzetessé és munkakedvelővé kell nevelnie. Becsüljön meg a tanuló másokat, segítsen felebarátján, ismerje meg a közjót s érte dolgozni akarjon és tudjon is. Mindezek megvalósítására legalkalmasabbnak tartja a polg. neveléstani, — amelynek keretében nyílik a legtöbb alkalom a jókori szocializmusra való nevelésre.

A Bratislava megyei tanító egyesület közgyűlésén ugyanezen kérdéssel foglalkozott *Mihalicska János* kartársunk.

Érdekes előadásának minden szava szép, igaz s a szocializmust olyképpen feltűntető volt, melyre csak olyan kartárs képes, akinek fűrtjeit a hűséges tanítói sáfárkodás közpette fehér hólepelrel fedte már be a tél, de akinek szelleme s lelki finomsága még ma is olyan üde, mint a legtisztább tavasz. Előadásának alaptétele volt a szeretet, melyet a mai rideg s kiméltelen matérializmusban nevelkedett embereknek csak igen kevese képes oly eleven s belsőszéges érzéssel felfogni, mint ezt öreg kortársunktól *Mihalicskától* hallottuk. A szeretet legyen minden társadalmi mozgalomnak s minden iskolai munkás átható indítéka, akkor nem lesz gyűlölködő társadalom, nem lesz osztályharc, hanem egyetértő szorgalmas alkotó munka.

III. tétel: „Hogyan fejleszthető a magyar fajiság érzése a csehszlovák állampolgári nevelés kapcsán?” Ezzel a kérdéssel *Bornemissza János* kartársunk foglalkozott a királyhelmeci tanítóegyesület közgyűlésén. Előadását nem ismerjük s így részletesen nem emlékezhetünk meg róla. Általában véve a 3. tétellel igen kevesen foglalkoztak, holott ez a kérdés ma legaktuálisabb problémája nevelésügyünknek. Éppen ezért javaslom, hogy ez a kérdés a jövőre is kitűzessék, mert szükséges, hogy kartársaink ezt a kérdést a tényleges viszonyoknak megfelelően helyesen megismerjék s az összes követelményeknek megfelelőleg valósítsák is meg.

Sajnálom, hogy a tételek többi kidolgozása nem jutott el a titkársághoz. Célunk volt u. is, hogy ezeket összegyűjtjük s az érdemeseket egy kötetben kinyomatjuk az iskolai könyvtárak számára. Kívánatos volna, hogy a központi gyűlés a tételek kidolgozásainak beküldését utólag rendelje el, hogy a fenti terv utólag megvalósítható legyen. A jövőre vonatkozólag pedig utasítsa a kartársakat, hogy előadásait, meg felolvasásait a központi titkárságnak okvetlenül küldjék be, hogy az érdemes munkák megörökítéséről gondoskodhassunk. Legyen a központ ezen szándéka

a kartársak munkájának megbecsülése, e megbecsülés pedig legyen buzdítás a kartársaknak a kitartó munkához.

Somogyi István titkár.

Csak garanciáért.

A Szlovenszkói Ált. Magy. Tanítóegyesület nov. 20-i központi ülésén elhatározta a plebiscitet arra nézve, kívánja-e a szlovenszkói magyar tanítóság a személyi államosítást avagy elleni-e azt. Csak ennyit, ennél többet egy mákszemnyivel sem. Még így is történelmi jelentőségű ez a határozat, nem éppen a maga egyszerű egyesületi élet jelenségében, hanem következményeiben. És nagyjelentőségű marad, bármiképp is szóljon a tanítóság válasza. A vezetőség, vele az országos szervezet hivatott képviselője, ezen alkalommal vitathatatlan jogának első gyakorló próbáját adta: tudomására hozván a legszélesebb nyilvánosságnak, hogy a maga sorsában illetékes a véleménynyilvánításra. Ezért becsülöm nagyon a nov. 20-i határozatot s ezért szentelnék ennek a napnak megkülönböztetett helyet a szlovenszkói magyar tanítóság emlékeiben.

Még csak sejteni sem igen lehet, minő lesz a magyar tanítóság válaaza. De a vezetőség és a központi képviselő mégis számolt az eshetőségekkel. Főleg a két lehetőség közül azzal, amely igenlő. Amely tehát kimondaná, hogy a tanítóság többsége határozatlanul kívánja annak a vesszőfuitatásnak megszüntetését, amely mai helyzetében az ókori rabszolgaságot is megkívánt jobb existenciának tünteti fel. Erre az esetre gondolt a plebiscitumot elhatározó felelős gyűlekezet, amidőn kimondotta, hogy

az igen csak feltételes s csak tanítói szolgálati pragmatika esetében tekinthető végérvényes döntésnek.

Tanítói pragmatika és nem univerzális tisztviselő-pragmatika, mert a tanító helyzete lényegesen más. A tanító még teljes állami függése esetében is szerves összefüggésben marad azzal a népközösséggel, melynek nemzeti élete elképzelhetetlen az iskola és a népnevelő benső nexusa, érzelemszolidaritása nélkül. A tanítót népétől elidegeníteni nem szabad; mindennemű mesterséges antagonizmus elgáncsolná az iskola célkövetését s megzavarná a csak megérintőnek, békésnek képzelhető együttélés termékeny munkáját.

Nem szabad elfelejtenünk azt, hogy az iskola, legyen bár községi vagy felekezeti, egy darabja a nemzeti autonomiának.

amelyet a békeszerződések kifejezetten garantálnak. Minden kisebb-ségnek iskolafentartási joga van s nincs az az állami törvény, amely ezt a jogot eliminálhatná. Csak az a kérdés, gyakorolja-e az iskolafentartó a valóságban is e jogot, avagy csak látszólag. Birtokosa a jognak egész teljességében vagy csak alárendelt részlegességében?

Bítran azt mondhatnók, hogy alig van Szlovenszókban iskola, amely az állami segély elfogadásával ezt a jogot kisebb-nagyobb részében már el nem adta volna. Elképzelhető-e, hogy államilag szubvencionált vállalat, ujság vagy egyesület materiális jogának sértettségét teljesen megóvhatja pont úgy, mintha semmiféle anyagi támogatást nem fogadna el. Aligha. Ha tehát az állam a maga pénzügyi támogatását a tanítói fizetés kérdésében kikerekíti 100 %-ra, úgy lényegében nem változott meg a jogi viszony egyik részről sem, ha jogbirtoklás egyéb vonatkozásában garantálva marad. Mondjuk, nem a mai, csöppet sem biztató, kielégítő, hátró-zatlan mértékében, hanem bár korlátozással, de annál nagyobb hátró-zottsággal megszövegezett új szerződés-formula révén, amelyből kötelező törvény származnék.

Mis szóval: nem képzelhetem el, hogy az állam az iskolafentartók (melyek között a felekezetek vannak túnyomó többségben) megkérdezése nélkül akár egy akkora lépést is tegyen az iskolák kisajátítása felé, mint a minő a személyi államosítás. A köztársaság alkotmányi alaptörvénye kimondja ugyan az állam és az egyház szétválasztását, de nem mondja ki annak módját, nem mondja ki, hogy alatta az iskola és az egyház szétválasztása is értendő; de a legkevésbé olvasható ki belőle bármilyen erőszakos intézkedés a probléma megoldása felé. Igaz, az állam megtagad-hatná a segélyt, de így ő maga mondana le az iskoláról, visszatalná az egyház zavartalan és korlátlan jogkörébe és az állami tanügy kormánycélja felé még csak ezt tehetné meg, hogy konkur-rens iskolát állítana fel minden faluban. De bírja-e ezt? Marad tehát az egyetlen út, a békés megegyezés megoldás módja. Ez a módszer már a tanítók államosításánál is aktuális.

Mikor fog az egyház, mint iskolafentartó, belenyugodni a személyi államosításba? Mely esetekben fogja eddigi mértékében továbbra is vállalni a helyenkint nem jelentéktelen anyagi terheket? Csak azon esetben, ha a tanító megválasztásánál megmarad-nak a jogai, ha a tanítók áthelyezésének kérdésénél ezután is lesz ingerenciája, ha meg lesz a biztosítéka, hogy a mestert ezután is szabad népközössége tagjának és nem kell egy idegen, nem min-

dig rokonszenves, sőt olykor ellenségesen viselkedő faktor képviselőjének tekintenie. Viszont a tanítóság is csak akkor mondhatja ki nyugodt lélekkel a mai bizonytalanságából felszabadító igent, ha biztosítékot nyer, hogy súlyos vétsége esetét kivéve, nem helyezik át ránézve kedvezőtlen vidékre, ha munkáján idegen érdekek nem fognak kákán csomót keresni, ha nem kell megtagadnia népközösségét, ha új helyzetét, mint állami alkalmazott, ez a népközösség nem fogja ellenségesen megítélni, s ha szabad akadálytalanul egyházi teendőket is vállalnia (kántorság).

Mindezen aggodalmak lefegyverzésére való a tanítói pragmatika. A község ne legyen kénytelen bárkit megválasztani, de legalább meg legyen a kandidálási joga. Ne kelljen túrnie a tanító és a nép akarata elleni áthelyezést, de legyen alkalma a fegyelmi vagy kvalifikációs bizottság révén álláspontját e kérdésben is érvényesítenie. Mivel az alkotmányi alapörvény értelmében megengedhetlen az elnemezítés, ne legyen kényszeríthető a magyar tanító nem magyar tanításhelyű iskolában való tanításra és új tannyelvi vizsga letételére, de az iskolafentartó se kényszerüljön nem magyar nemzetiségű tanító akceptálására. Vagyis

vezetessenek be, mint a történelmi országokban, a községi, járási, megyei és országos iskolatanácsok,

hogy úgy a tanítóság, mint a nép a maga kulturális önrendelkezési jogát gyakorolhassa. Ezek a tanácsok a szlovenszói viszonyokhoz mért tanítói pragmatikával kiegészítve feltétlen garanciát nyújthatnak arra nézve, hogy a tanítóság *feltételes* igenét a nyilvánossággal tudassa.

Legyen minden magyar tagtársunk az iránt tisztában, hogy az elrendelt plebiscitum semmiféle irányban nem dönti el a kérdést, amelyen nálunknál okosabb emberek is még éveken át fognak rágódni. De azt nem tagadhatja senki, hogy ez eredmény minden túlsúly nélkül fog e probléma mérlegén latba esni. Nem a materiális, hanem az erkölcsi becsét ennek a döntésnek értékelem nagyon s értékelni fogják azok is, akik benne politikai magatartásuk igazolását fogják látni. Emellett a tanítóság döntése egyáltalán nem lehet politika, mert itt csak existenciájának és családjá sorának jövője lebeghet szeme előtt. Amikor száz és egy esetben az állam megtagadta a segílyt, nem volt senki, aki a tanítót bajában segítette, nehéz veszteségéért kárpótolta volna. Valószínűleg nem is igen tehette. De ennek tanulsága elől lehetetlen elzárkózni. Mielőtt ez a visszás helyzet prozelitásra, a nép közösségétől való elfordulásra, s a tanítót nemzeti mivoltának talán búsasan.

megfizetett megtagadására kényszeríthetné, addig jobb az a megoldás, amely kétoldali megegyezés alapján úgy vágja ketté a gordiuszi csomót, hogy abból se a magyar népnek, se az iskolának, tanítónak, de az államnak se legyen kára. Mindegyik nyer s egyik sem szenved érzékeny veszteséget. A tanítóság ehhez most teheti meg első lépését, amely kétfelé is mementő lesz.

Masaryk elnök egyszer azt mondta illetékes gyülekezett előtt: „Minden egyháznak annyi joga leendő a köztársaságunkban, mint amennyit a maga számára kivívni képes”. Sajnos, még nyomát sem igen láttuk a védő, vagy jogfoglaló harcnak. Az egyház, mint iskolafentartó is csupa sérelem politikát követ, de nem szervezkedik, nem harcol — sem lelkiismeret szabadsága korlátlan jogaiért, sem iskolája komoly megtartásáért. Most aztán úgy érezheti a tanító, hogy kritikus esetben mindig csak magára marad, az iskolafentartó nem akar, vagy nem tud hóna alá nyúlni, most aztán ő maga foglal létkérdésében állást. Milyen irányban, azt majd a közeljövő — remélhetőleg elég érthetően — meg fogja mutatni.

A plebiscitum is harc. Mellékes, ki melyik oldalra sorakozik. Aki becsülettel megállja helyét, nem kerülhet az elesettek közé. Gyáva csak az, aki megfutamodik — és pedig jelen esetben — egy titkos szavazás elől. Az ilyennek már csak az erkölcsi veszteséglistán lehet helye.

Seidl Sándor.

Fizetési ügy.

Irla: **Dlanyés Károly.**

Habár a fizetésrendezésről és a nyugdíjügyről sok újat mondani nem lehet, mert az most is csak a régi kezdetleges, szomorú állapotban van, mégis a gyűléseinken hozott határozatok szerint azt mindaddig állandó napirenden kell tartani, míg megnyugtató törvényes rendezést nem nyer.

Amióta én a tanítói pályán vagyok és öreg kollegáktól is hallom, hogy a fizetésügy máig napirenden van vagyis soha sem oldódott meg kedvezőleg, azok a nagy fizetésbeli fájdalmas sérelmek állandóak. Népoktatásügyünkre ez szegényteljes állapot. Ha végigtekintek a fizetés ügyén, az eddigi rendelkezéseken, akkor arra a megállapodásra jutok, hogy máris ott vagyunk, ahová a 225. sz. kormányrendelet tett.

Ugyanis a törzsfizetést a nem állami tanítók az 1907. évi XXVII. t. c. alapján az 1913. év XVI. magyar törvény szerint kapjuk.

A paritásos törvény szerint az állami tisztviselők nivójára emelt állami tanítói fizetés és a nem állami tanítók fizetése közötti különbözetet időről- időre mint egyeáges segélyt kapjuk így a 227-928 sz. törvény szerint 1924. december 31-ig. Így a nem állami tanítók fizetése törvényileg véglegesen rendezve nincs.

Sajátságos dolog, hogy a tanítóknak, dacára a munkaazonosságnak, kétféle kategóriáját állapítjuk meg, egyik az állami rendezett fizetéssel, másik a nem állami a büntetett rész.

Ez annál sajtátságosabb, mert a köztársaságban elég kisebbségben van az állami tanítóság, még magában Csehszlovákiában is. Legalább a szlovenszki értelemben vett állami tanítóság ott kevés, mégis csak itt Szlovenszkon olyan kirívó a különbség.

Tudom jól, hogy a nem állami tanítóság mostoha elbánása az állami és a nem állami iskolafentartók közötti iskolajellegi jogi vitálatásokra vezethető vissza.

Ezen elvből kifolyólag van megállapítva, hogy a nem állami tanítóság egységes segélye csak mint kegy adatik, mely kegy bármikor megvonható. Hogy ennek milyen óriási kihatása van a tanítók pedagógiai működésére, azt nem kell bangsulyoznom. Az állam és a felekezetek közötti jogi harconának is a tanítók isszák meg a levét. A föntartót nem büntetik meg, csakis a tanítót. Ártatlanul szenved fizetéscsonkítást sokszor rajta kívül eső okokból. Ha az iskola ellen súlyosabb tárgyi kifogás van, nem az iskolafentartót sorolják, hogy ezt a hiányosságot szüntesse meg, hanem a tanítók államsegélyét tiltják be. Hiszen az 1907. évi XXVII. t. c. értelmében megvan az államnak a törvényes joga az ilyen iskolával szemben eljárni, de kizárólag a tanítót büntetni igazságtalan és jogi szempontból abszurdum. A munkát megkivánják úgy mint egy állami tanítótól és merem állítani, hogy a nem állami tanítóság az államiakkal egyméretékben el is végzi azt. Milyen szomorú az egyes helyen működő állami és nem állami tanító fizetésbeli helyzete az utóbbira nézve. Ilyen körülmények között nem lehet nyugodtan dolgozni, ha azt sem tudom, mikor szüntet be a fizetésemet, ha a jövőm bizonytalan és úgy be vagyok fogva, mint egy gimpli madár. A tanítóság sokat dolgozik és a régebbi kartársak, akik előtt az újabb modern eljárások — nem is lehet rossz néven venni — idegenszerűek, sokat linkolnak, csak hogy megfeleljenek.

Én látom ezt a munkát, hogy csakis félelemből történik és nem a kijelölt céll akarja elérni, hanem a hatóságának kedvét akarja csak elérni. Szóval ez nem egészen a lélekből jön, hanem csak mechanikai művészet, aminek mélységes lelki hatása nincs. Pedig nagyon sok tekintetben ezek a modern dolgok szükségesek, fontosak is és én a legkisebb meggyilvánulást lelkesedéssel tudom megragadni és alkalmazni, mert hiszen ezt a barbár lelkületű emberiséget akarja megjavítani. Ha az állásunk a fizetésünk törvényesen biztosítva lenne, micsoda lélekkel dolgoznék a tanítóság?

Ennek szomorú következményei lesznek. A tanítóság talán soha még olyan meghasonlott nem volt mint most. Ebben teljesen egy Szlovenszko minden rendű és rangú nem állami tanítója.

A köztársaság semmilyen munkásával ilyen elbánást nem alkalmaznak.

Ezek a fojtott keserűségek kitörni készülnék és már olyan szomorú tünetei vannak szörványosan, amit én sajnálni tudok, de soha nem követelhetek.

Mindenesetre, ha ez elharapódik, a tanítóság elveszett az állam, elveszett az egész társadalomra nézve.

Az ilyen lelki boldveziválást csakis az elkeseredett és teljesen lelkileg elveszett emberek vesszük magukba. Ilyen véres és oátalan világlafogással nem lehet sebeket gyógyítani. Igazán művelt lelkületű ember ilyenre soha sem ra-

gadtalja magát, mert ennek káros következményeire szomorú példák vannak a közelmúltban. Azért tudom is siratni erre az utra lépett és lépni készülő kar-társaimat.

Ha ilyen dolgok megtörténnek, ezért felelős lesz az állam és iskolafen-tartók is.

Kétségtelen, hogy a paritásos törvénynek a nem állami tanítókra való pótlékos és időleges kiterjesztése megnyugvást hozott és megmutatta az utat, hogy ezen irányon a sebeket teljesen be lehetne hegeszteni.

Hiszen ez a tanítóság elég csendesén, olyan szelíden viselkedett, nem kér fizetésemelést, illetve hogy, mi ezt forszírozzuk, hanem hogy a fizetésünket az állami tanítókéval egy nivójú és véglegesen rendezett legyen.

Ha az iskolák fenntartási joga fölött vita támad és az nem rendeződik, ne a tanítókat büntessék és ne azok igyák meg a neheztelések keserű levét.

Az iskolák jellegeinek kérdése kényes, ezt a tanítók nem fogják megvál-tóztatni és ne is avakozzanak bele, mert itt is a rövidebbet húzzuk, csatla-kozzunk akár pro, akár kontra.

(Egy iskolához a fenntartó a régi kötelezettségek szerint hozzájárul 3200 K személyi és 5000 K dologi költséggel, az állam pedig 3000 K személyi kiadással.)

Az állam azt mondja, hogy jövök én hozzá, hogy egy rám nézve idegen intézetet támogassak magasabb összeggel, mint a tényleges fenntartó. Fizesse a fenntartó a tanítóit!

Ha ez így volna, akkor nem is kapnánk fizetést soha, nem pedig azért mert a fenntartó község, vagy felekezeti ilyen külön hozzájárulást nem bír meg, S hogy ez az iskola az államra nézve idegen volna, nem ismerem el, mert hiszen ha államsegélyt vesz igénybe, akkor az 1907. évi XXVII. t. c. értelmé-ben teljesen az állam felügyelete alá kerül, még a tanerők választásába is be-folyással bír, csak a cím és a diszponálási jog biányzik. Ezek a községek fixetik az államháztartás súlyos bevételeit, amiből az összes iskolákat fenntartják, miért kellene még külön is szóval kétszeresen hozzájárulni, hiszen az tényleg aránytalan megterheletés lenne.

A jövő perspektívája nem jót ígér. Az iskolai miniszter úr a költség-vetési bizottságban kijelentette, hogy a jövőben nem áll módjában a nem áll. iskolák oly mérvű segélyezése, mint eddig tette.

A fizetés rendezése többször ígért-tett, de amint látjuk a költségvetési tárgyalásból és a folytonos határozatlanságból nem sok jót remélhetünk. Nem ismerem a benyújtott törvényjavaslatot, valamint az állami tisztviselők fizetését rendezni akaró törvényjavaslatot, de én sok jót nem várok, ezért tanácskozn-i kell, mi tevők legyünk még az utolsó percben és mi tevők legyünk, hogy ha rendezés nem lesz az egységes pótlékok december 31-iki megszünte esetén.

A kívánság egyszerű és kategorikus. Teljesen az állami tanítókkal egy nivójú törvényesen végleg rendezett fizetés és a biztosított egyéb pótlékok. A lakbér vagy a lakás értéke ne számítassék be a fizetésbe csökkentő erővel. A természeti járandóságok egységes minimális összegben rendezlessenek vagy leg-alább eltérés esetén újra értékellessenek.

Amint a tanítók fizetésrendezése törvényileg és végleg taló alá kerül a nyugdíj kérdés is napirenden lesz. Ennek a sürgetésével nem szabad pihenőt tartanunk. Népoktatásügyünknek ez a legnagyobb szegényfoltja Törődött embe-rek, érdemekben megöszült tanítók húzzák az igát, mert nincs nyugdíj, mert

ba nyugdíjba mennek, éhen pusztulnak. Milyen érzés töltheti el őket, ha viszagondolnak munkáséveikre, a sok-sok fáradtságos munka után a rettenetes jutalomra. Itt hiába minden kerülgetés, itt embereket éhezhetnek és teljes nyomorba taszítanak. Ennek nem szabad meglőrténni, ha csak egy kis jóakarát, emberi érzés van a világon.

Itt már olyan késedelem történt, amit soha jóvá tenni nem lehet. A legsürgősebben kell kérni a nyugdíjtörvény megalkotását, a tanítóknak történt vázolt törvényes fizetésrendezésével kapcsolatban a tanítók által már befizetett nyugdíjárulékokról nyugtát és elszámolást kapunk. A régi magyar nyugdíjintézetrel az elszámolást különös az esetben, ha az hátráltatná a nyugdíjtörvény mielőbbi megalkotását. Azt is jó volna tudni, mi lesz a fönntartók és a tanítók által befizetett nyugdíjárulékokról? És ebben a kérdésben nem szabad megállni, bármilyen utat és módot meg kell ragadni. Fel kell világosítani cseh és német kollégáinkat, álljanak mellénk, mert itt emberek teljes éhezve nyomorogva, várják a megváltó halálát.

A fizetésrendezés kapcsán kérni kell a beigérelt szolgálati pragmatikát, mert állásunk megbecsülése követeli a jelenlegi és bizonytalan jövőjű pályánkon az anyagi föl szabadulása után a minden embert megillető szabadságnak és jognak birtoklását.

Úgy látszott, hogy az állam a tanítók munkálkodását értékeli és fizetés tekintetében méltányos álláspontra helyezkedett.

Ez a remény nemsokára csalódást hozott és azóta semmi kivezelő utat nem találunk.

Tovább kell tehát küzdeni a fizetés és nyugdíj kivívásáért itt az egyesületünkben és semmiféle szírebangok ne okozzanak sorainkban lazulást, mert ezzel csak összetartozási érzésünk hiányáról fogunk tanúságot tenni.

A magyar tanítóság intelligenciájára vet szomorú fényt, ha politikai ug-ratásoknak felüt.

A jelszó legyen tehát: csak tömören együtt egy mindnyájunkért, mindnyájan egyérel. Magyaros nyíltság, becsületesség és gerinces föllépés.

A Köztársaság egyetemes tanítói szervezete.

Sok szó elhangzott már arról, hogyan lehetne a tanítóságot egy — az eddigieknél nagyobb — táborban egyesíteni nyelvre, vallásra való tekintet nélkül, míg a múlt évben történtek lépések e cél felé, bátortalanok, tapogatózóok, melyeket bizonyos emelkedni akaró egyének, meg a küszöbön állott választások rossz hírbé hoztak.

E sorok írója évekkal ezelőt, mikor még a ma fennálló egyesületek meg sem születtek, már annak a gondolatnak adott kifejezést azon a párkányi kis járási gyűlésen, mely a mai egyesületeknek is első úttörője volt, hogy a magyar tanítóság ne egyedül, elszigetelten sorakozzék fel, hanem találjon módot a szlovák tanítósággal való mennél szorosabb együttműködésre. Ám akkor ezt a magyar tanítóság egyes hangadói feleslegesnek tar-

tották, nem látták szükségesnek még azt sem, hogy a két egyesület delegáltak révén teremtsen meg azt a közös szervet, mely ne ismerjen állami, felekezeti, magyar vagy szlovák, — hanem csupán *tanítói* ügyet. (Megpróbáltuk, azonban alapszabályainkban erre vonatkozó pontokat hivatalos helyen törölték. Szerk.)

Azóta azonban öt hosszú, megpróbáltatásokkal teljes év telt el! A magyar tanítói gárdának sok-sok kiváló tagja hontalanná lett, a slovenskói magyarság számára nincs többé! Egy emberöltőt munkában töltött fáradt, veterán kartársak dőltek ki — pihenés nélkül, vagy szorongatják reszkető kezükben tovább a kretát... A felekezeti tanítóság máról-holnapra él. Fizetés-lesonkítások, sokszor elsírt panaszok, melyekre írt hiába keresünk! És Nitramegye tanítósága szomorúan hallotta az utolsó zupai tanítógyűlésen Kovács elnök úr panaszát, hogy a tanítóság zárt ajtókra talál mindenütt... Miért?

E szomorú tények és e „miért“ arra indították a tanítóság egy részét, hogy másfelé is orientálódjék. November 27-én [Nové-Zámkyban szervező gyűlésre jött össze, ahol több, mint 200 tanító helyeslésével kimondotta, hogy formailag is kész a kormány mellé állani: a Republikánus párt kebelében (nem tévesztendő össze egy más csoporttal, melynek hangjával a tanítóság egyet nem érthet!) tanítói szervezetet létesít, mert a kormánytól várja sebeinek orvoslását.

E sorok írója, ki a szervező gyűlésen elhangzottak fültanuja volt, azt látja, hogy e tömörülés nemcsak hogy nem kívánja az eddigi egyesületeket bolygatni, de kívánatosnak is tartja azok fennmaradását. Egyházellenes céljai meg éppenséggel nincsenek. A kath. tanítóság, vagy annak legalább egy jelentékeny része bizonyára van oly meggyőződéses, hogy egyházával szemben, főleg ha annak az egyháznak a részéről megbecsülést lát, ilyesmire nem vállalkozik. Mint a szervező gyűlés elnöke mondotta: nem akarunk államosítást, de ha lesz, ott akarunk lenni, hogy a mi óhajaink is figyelembe vétessenek.

A meglévő egyesületek fölé tehát egy oly tanítói szervezetet képzelnek el, amely a Magyar Tanítók Egyesületéből, mindkét szlovák, sőt a cseh és német tanítótestületek tagjaiból tevődnek össze és így nem tiltanék el senkit a benne való részvételtől, hiszen az egyháznak is jól felfogott érdeke egyenesen megkívánja a kath. tanítóság jelenlétét. És akiket e lépéstől csak tilalommal lehetne visszatartani, úgysem volnának erős kordozói annak az eszmének, amelynek szolgálatába kényszerítenének.

E szervezetet a republikánus párt kebelében megszervezni azért is kényszerülünk, hogy helyzetünket a köztársaságban megszilárdítva, a magyar kulturát is biztosabban szolgálhassuk. Hiszen lehetek én magyar tanító bármely pártban, fajomnak árulója nem leszek! Nem állhatnék meg önmagam előtt, ha azt a nehéz hivatást: a magyar nép tanítójának lenni — hiven be nem tölteném.

Ezeket a benyomásokat szereztem a szervezőgyűlésen. Elmondtam ide vágó gondolataimat is nyíltan őszintén. Nincs mit szégyenkeznem miatta. Itéljen a tanítóság! Ha kulturális és személyi bajainak jobbra fordulását fontosabbnak tartja a kényelmes semlegességnél, támogassa, tegye erőssé ezt a tanítói szervezetet, mely hozza meg végre a tanítóságnak az őt joggal megillető erkölcsi és anyagi elismerést!

Gojdár István.

Panasz.

Az egyszeri falusi bácsi állítólag, mikor az órásnál járt, abbeli véleményének adott kifejezést, hogy azokat a nagy inga-órákat, amilyen náluk is van a konyhában, az órás maga készíti, míg azokat az apró kis női zsebórákat bizonyára az órásinas állítja elő, mert az ilyen kis jószághoz ennek is elég a tudomány.

Egy másik bácsi, bizonyára rokona ennek, legalább is szellemi rokona, a kezdő orvosnövendéktől azt kérdezte: Úgy-e, ha felnőtteket még nem is, de gyerekeket már tud gyógyítani?

Sokan a könyvekkel szemben láplálnak hasonló véleményt: azt hiszik, hogy a gyermekek számára könnyebb dolog könyvet írni, mint a felnőtteknek. Talán az írók között is vannak, akik, ha gyermekek számára írnak, nem erőltetik meg nagyon magukat, elégnék tartják, ha eszüknek csak egy részét hozzák mozgásba.

Akaratlanul is ezek jutnak eszünkbe, mikor a szlovenszkói magyar iskolák tankönyveit forgatjuk, vagy pláne ezeket a tankönyveket az iskolában tanítani vagyunk kénytelenek. A világért sem akarjuk ezt az itteni tankönyvekre vonatkoztatni, hála Istennek, vannak jó, sőt igen jó tankönyvek is, de azután vannak olyanok, amelyeknek semmi esetre sem lett volna szabad megjelenniük, legalább így nem.

Az ember egyik-másikban talál otromba tárgyi hibákat. Olyan hibát, amilyenért a tanuló esetleg szekundát kapna. A stilus egyik-

másik helyen egyenesen mulatságos volna, ha nem volna olyan szomorú, hogy ezt a szegény gyerekeknek meg is kell tanulnia.

Legfőképpen pedig az anyag elrendezésében — ha ugyan szabad ezt a kifejezést használni — látunk nagy bajokat. Úgy összevissza van hányva az anyag, hogy némelyik bekezdésről nem igen tudná az ember megmondani, mi is van benne tulajdonképpen? Semmi logikai rend: előbb kerül tárgyalásra, ami csak későbbi ismeretek után válhatik érthetővé.

Nem akarok itt most minden hibát felsorolni, sem pedig azokat a tankönyveket megemlíteni, amelyekben ezek a hibák megtalálhatók. Azt hiszem sokan érzik, hogy milyen keserves dolog az ilyen könyvekből a gyermeket tanítani. Irigységgel gondol az ember egyik másik külföldi országra, ahol ismert, — néha az egész művelt világ előtt ismert, — kiváló tudósok sem átalják, iskolás gyermekek számára tankönyvet írni.

Mi az oka annak, hogy itt ilyen könyvek láthatnak napvilágot? Közvetlen okai bizonyára a szerzők maguk, miért írták meg ilyen rosszul a könyveket. De az igazi okot nem itt kell keresnünk, hiszen elvégre iskola-könyvekről van szó, ahol valaki nem írhat tetszés szerint akármit és akármilyen könyvet.

Mindenekelőtt hibás maga a tanterv is. Vegyük például a középiskolákban a matematika anyagát. A harmadik osztályban már szerepel a köbgyökvonás és egyéb bonyolultabb dolgok. Ezeket lehetetlen úgy tárgyalni, hogy azoknak a fejletlen eszű és még nagyon kevés ismerettel rendelkező gyermekeknek világos legyen. Az anyag beosztásában nincsen meg a kellő logikus rend. Ugyanaz az anyag hol itt, hol ott kerül elő, de egyik helyen sem úgy, hogy a többi anyag közé szervesen beleillene. Itt nem tárgyaljuk részletesen a tantervet, csak megállapítjuk, — ami minden szakember előtt egyszerre világos, — hogy nem alapos átgondolással és hosszú, kipróbált gyakorlat alapján van megalkotva.

Ez általános hibaforrás, a többi a szlovenszki magyar iskolák szomorú helyzetéből folyik. A Magyarországon megjelent tankönyveket ki akarván különbölni, nagy sebbel-lobbal készültek el itt a tankönyvek. Nem volt elég idő arra, hogy nyugodtan alapos tanulmányozás után írják meg őket. Pedig tankönyvet írni nagyon nehéz dolog.

Itt kevés magyar tanár van, természetes tehát, hogy nincsen olyan nagy választék szerzőkben. Írtak olyanok is tankönyveket, akiknek nincsen meg a megfelelő képességük hozzá. Nem lévén konkurrenca, megírták akárhogyan, hiszen mindenképen az ő

könyvüket fogják bevezetni, mert nincsen más. Bizony némelyik könyv vásári munka, nem lelkiismeretes gondossággal készült.

A magyar tankönyvek kiadása itt nem jó üzlet. Hiszen olyan kevés magyar intézet, — különösen nagyon kevés magyar középiskola van, azoknak a száma is folyton fogy. A kiadó méltán aggódik; hogyan tud majd túladni ezeken a könyveken? Meddig fekszik majd benne a pénze?

Világos, hogy nem kapkodnak az ilyen könyvek kiadása után és nem igen kínálgatnak az írójuknak nagy honoráriumot. Az írók közül egyik-másik tehát nem nagyon erőltette meg magát, azt gondván, hogy ennyi pénzért jó lesz ilyen munka is.

Az iskola-könyveket hivatalosan megbírálják. Ha már rosszul írták meg, legalább a bírálónak kellett volna felemelnie a szavát, vagy elvetni, vagy legalább a hibákra lelkiismeretesen felhívni a figyelmet és azoknak kijavítását követelni. Nem tudom megérteni, hogyan maradhattak meg olyan szembetűnő hibák hivatalos bírálat után?

Úgy látszik, a legfontosabb az volt, hogy ezek a könyvek egyáltalában megjelenjenek és így az iskolákban itt megjelent könyveket használjanak.

Ez bizony nagyon helytelen tanügyi politika. A rossz könyvvel a tanároknak is, meg a diákoknak is nagyon sok bajt lehet okozni, valóságos barbár kínzóeszközök ezek. Jobb lett volna egy kis türelemmel várakozni, míg jobb könyvek készülnek.

Továbbá, ha az intéző köröknek annyira a szívéen fektűt, hogy itt készüljenek iskola-könyvek, némi kis áldozatról sem kellett volna visszariadni. Ha a magyar középiskolák kicsiny száma miatt olyan rossz üzlet a tankönyv-kiadás, az állam vállalta volna magára ezeknek a könyveknek a kiadását ráfizetéssel is, úgy, hogy a szerzőknek tisztességes honoráriumot fizet — és ennek fejében természetesen megköveteli, hogy kifogástalan könyvet irjanak.

Úgy is lehetett volna a dolgon segíteni, hogy a jól sikerült magyar könyveket lefordítják szlovákra a szlovák középiskolák számára.

Mindenképen a legfőbb szempontnak a didaktikai és tudományos szempontnak kellett volna lennie. Most itt van az új tankönyvek között az a néhány nagyon rosszul sikerült is és semmi remény arra, hogy meg tudjunk szabadulni tőlük. Bizonyára addig kell használni őket, amíg el nem fogynak, hiszen engedélyezve vannak.

Jó volna kiváló szakemberekkel átrevizáltatni ezeket a köny-

veket és azokat, amelyek nem felelnek meg, legalább új kiadásra nem engedni.

F. L.

Karácsonykor.

Hiába mondd: nem hiszi a világ,
 Hogy itt a földön is van „Mennysország”.
 Hiába mondd, hogy az égi „Küldött”
 Által az Úr hozzánk „Mennyet” küldött.
 Hiába beszélsz szent tűzzel, lánggal —
 Lelkikincsekkel, halhatatlansággal
 Nem törődik a maikor gyermeke . . .
 A „drága gyöngyöknek” nincsen értéke!
 . . . Hajdan a bölcsek — a tudatlanokkal,
 A szegény pásztorok — a királyokkal —
 A testvéri szeretet szent tűzével,
 Megszentelt szívüknek melegével —
 Együtt keresték a „drágagyöngyöket” . . .
 S hogy a „szent jászol” előtt letelepedtek:
 Égi örömmel — buzgón zengedtek —
 Dicsőséget a jóságos Istennek!

* * *

Szent hajdankornak fenséges képe:
 Ragyogj be az egész sivár földre! . . .
 Világosítsd meg a sötét elméket, . . .
 Melegítsd fel a fagyos sziveket!
 . . . Ne legyen itt úr: csupán a szeretet! . . .
 Ami a földön is „Mennyet” teremhet . . .
 . . . Jövel szenthajdan! . . . Jövel áldott „Követ”,
 Hogy botdog legyen, aki híven követ!

Martos, 1924.

Puskás Lajos.

A társadalmi fejlődés iránya.

Irta: Dr. Horváth Lajos.

Comte Ágoston ismereteinek célját epigrammatikus rövidséggel így fejezte ki: „voir pour prévoir”, azaz látni a véget, hogy előrelássunk. — A tudomány az emberi ismeretek rendszere. Annál magasabb fejlettségű, minél nagyobb mértékben tud megfelelni az előrelátás kívánalmának. Tegyük vizsgálat tárgyává, hogy

a társadalomtudomány Comte követelményét mennyiben tudja megvalósítani.

Ahhoz, hogy a térben irányt lehessen megjelölni, legalább két pont szükséges. — A társadalom irányának meghatározása nem így egyszerű. A társadalom fejlődésének iránya nem egyenes vonal, sőt szabálytalan kigyózó vonalhoz sem lehet hasonlítani s azok előtt, akik szövevényeibe mélyen betekintettek, úgy tűnik föl, hogy a mi három dimenzióra berendezett szemléletünk fogyatékos ahhoz, hogy a társadalmi fejlődés irányát érzékelhető képbe foglalja, mert ahhoz még egy negyedik dimenzió is szükséges: az idő. — Aki tehát egy rövid keretében akarná bezárni ennek a négydimenziós fejlődésnek minden lényeges jegyét, — az körülbelül arra vállalkoznék, hogy likőrös pohárban mutassa be az óceánt. — Egy poharat bizonyára tele lehet meríteni tenger-vízzel, de ez még nem a tenger.

Ezt a kautélát kell mindenekelőtt emlékeztetőbe vésni annak, aki a helyes arány betartására törekszik ennél a rendkívüli nagy és bonyolult probléma leegyszerűsítésénél.

A „Nature” című angol természettudományi folyóirat címlapján ezt a jeligét viseli: „to the solid of nature trusts the mind, which builds for aye”, azaz: „az emberi szellem, amely örökké épít, — bizik a természet szilárd alapjában”. A természetbölcselet, angol költő — Wordsworth — e mondása jól jellemzi az önbizalomnak azt a szellemét, amely a modern természettudományokat állengli. A természettudományi író a társadalmi fejlődés jövőjét is a bizakodásnak e jegyében nézi. Mecsnikov Éliás, a párisi Pasteur intézet elhunyt igazgatója, „Essais Optimistes” és „Etudes sur la Nature Humaine” című munkáiban kifejti, hogy a baktériológia és a sebészet haladása az emberi átlagos életkort hihetetlen mértékben meg fogja hosszabítani. Az öregkorral járó testi és szellemi hanyatlást meg fogja akadályozni. Hosszú élet után az életösztönt a halál után való természetes vágyakozás fogja felváltani épúgy, mint fárasztó napi munka után aludni vágyik az ember. Ezzel a halál elveszti mai rideg jellegét s a pesszimizmus egyik főoka megszűnik.

A természettudományi író társadalmi optimizmusával szemben meglepő a társadalmi író éles szkepszise. — Nietzsche iszonyodik a jelentől és semmi jót sem vár a jövőben. A mai nemzedék akaratbeteg. Réptelen nagy szenvedélyekre. Ép úgy nem bírja el a nagy örömet, mint a nagy fájdalmat. Középszerű. Önmérséklete az erély hiányából fakad. Morálja a gyenge, a beteg

bibliája. Filantrópiája a faj élettani hanyatlására fog szükségyszerűen vezetni, mert az emberszeretet és az egészségügyi intézkedések lehetővé teszik, hogy a gyöngye is megéljen és szaporodjék. Társadalmi berendezésünk meggyőzteti a természetes kiválasztódás korrekatíváit anélkül, hogy megvalósítaná az öntudatos, mesterséges szelekciót. Renan szerint: „az emberiség célja nem az, hogy a tömegeket felemelje, hanem, hogy nagy embereket teremtsen. Az egész civilizáció arisztokraták műve.“

Taine szerint az ember csak rosszul domesztikált vadállat. Szervezeténél fogva a majomhoz közelálló: gonosz, önző, hiú. Nagyon is hajlamos arra, hogy ragadozóként fogát a mások húsaiba vágja s a civilizáció csak kissé reszelte le a karmait. Renan is, Taine is határozott ellensége a tömeg uralmának és korunk ez általános irányzatát a legnagyobb élesenérzéssel és kétkedéssel szemléli. Spencer, aki egyrészt a legmelegebb barátja és szószólója a munkásságnak, másrészt legélesebb ellenfele a szocializmusnak. A haladás eszméjét hirdeti és az emberi faj társadalmi és erkölcsi tökéletesedésében bizik, de nem bizik a szocialista eszményben, a kollektívizmusbán. Szerinte ez a kezdetleges társadalmi berendezés formája. Rengeteg, aprólékos szabályozásra, kiterjedt, ellenőrzési szervezetre, szóval a bürokrácia rendkívüli megnövekedésére vezetne. A jelek arra mutatnak, hogy a közeljövő ebben az irányban halad, ezért Spencer sőtén látja a jövőt: „Gonosz vihar pusztít az egész világon“ — írja Lami Fleuryhez intézett levelében. — „Szerintem a szocializmus elkerülhetetlen. Ez lesz a legnagyobb szerencsétlenség, amelyet a világ valaha ismert“. Tyndallnak még 1893-ban azt írja: „Megdöbbenéssel nézem a világot és már régóta látom, miként közeledik kikerülhetetlenül egy szörnyű balvégzet.“ 1898 július 17-én pedig ez a megdöbbentő profécia csöppen ki a tollából: „most, hogy a fehér vademberek mindenütt megrohanják a fekete vadembereket, most hogy az európai nemzetek vetekednek egymással a politikai betöréses rablásokban, most, hogy a társadalmi emberevés korába lépünk, ahol az erősebb népek fölfalják a gyöngébbeket, most, amikor csak a nemzeti érdekre, a nemzeti presztízusra, a nemzeti bátorságra és effélére gondolunk és a méltányosság fogalma tudatlunkból egészen kiveszett, az igazságot pedig kegyetlennek csufolják — hiába való dolog ellenszegülni a barbárság árjának. Rossz idők jönnek és a művelt ember morálisan műveletlenné fog válni, miglen a civilizáció ismét képes lesz a haladásra.“

Ha társadalmi kutató kétkedéssel nézi a jövőt, a politika

író, a társas élet állami formáinak ez a specialistája, valóságos szeizmográf, a társadalmi szerkezetben rejlő tektonikai zavarokat nyomban jelzi. — Bodley Franciaországról írott könyvének a 80-as évek végén megjelent második kiadásához írt előszavában idézi egy angol tory párti politikus jóslatát, hogy a huszadik században Európa: „fondorlatoktól mozgatott köztársaságok csoportja lesz.“ — Tocquille a fölött töpreng, hogy az időnkint meg-megújuló válságok ama sorozata, amelyen Franciaország keresztül-megy, nem egy magát túlélte civilizáció gyógyíthatatlan betegségének tünete-e? — Ostrogorsky: „La Democratie et les Partis Politiques“ című híres művében lesújtó kritikát mond a modern demokrácia elfajulásáról, amelynek eredménye az, hogy a komoly elem félreáll és a politikai kalandorok kezébe kerül. „Aux types des basses, que le genre humaine a produits de Cain á Tartuffe, le siecle de la democratie en a ajouté un nouveau: le politicien“. vagyis: az aljasság ama típusaihoz, amelyeket az emberi nem Kaintól Tartuffig létrehozott, a demokrácia százada egy újat adott: az iparszerű politikust.

A Cassandrák végzete az, hogy jóslataik beválnak, de azokat senki sem hiszi el. A társadalmi írók sötétben látását, a politikai írók nyugtalanságát az események igazollák. A legnagyobb katasztrófa, amely a történelmi idők folyamán az emberiséget érte: a világháború. Benne a világnak úgyszólván minden népe, mint két ellentétes tábor tagja, négy éven keresztül pusztította egymást. Nem az anyagi értékek megsemmisülése, bár ez is minden eddig ismert mértéket sokszorososan meghaladott, nem az emberáldozat iszonyú nagysága, — hanem az erkölcsi javak megdőbbentő katalizmája az, amely ennek az eseménynek sötét hátterét megadja. A fielelem és testvére a gyűlölet kiölte az emberekből a nemesebb emberi indulatokat: az együttérzést, az önfeláldozást, az altruizmust és nem hegyott meg egyebet az önfentartás nyers, állati ösztönénél. A világháborút mindenki a saját szempontjából igyekszik megérteni. A közgazdász a gazdasági verseny elviselhetetlen fokozását látja benne, amelyet csak a fejedelmek ultima rációjával lehetett megoldani. Az etnografus a faji ellentétek kirobbanásának tartja. A politikai író a társadalmi rétegek belső feszültségének levezetését ismeri föl benne. A szociológus ezek a magyarázatok nem elégit-hetik ki. Mindezek csak másodlagos okok, nem elemi tények.

A görög mitológia szerint Uranos és Gea gyermeke: Cronus, a titánok legifjabbja, jóslatból megtudja, hogy egyik gyermeke trónjáról le fogja taszítani, ezért feleségétől, Reától, született gyer-

mekeit egymásulán megeszi. Mikor Zeus megszületik, Rea egy követ pólyál be és azt nyeleti el Cronusszal, s a megmentett újszülöttet titokba Kréta szigetén fölneveli. Mikor Zeus felnő, atyját a többi titánnal együtt a Tartarusba száműzi, ahol Hephaisztos felügyelete alatt dolgozni kényszerülnek, de néha föllázadnak és kitérve atvilági börtönükből, megostromolják az eget.

Ez a kép jut az eszünkbe, amikor a társadalmi fejlődés menetét egy-egy váratlan katasztrófa zavarja meg. És eszünkbe jut a brámán hitvallás Trimurtija, ez a hindu szentháromság, amely az istenségben a teremtés, a föntartás és a rombolás erőinek hármasegy megnyilatkozását egyszerre pillantja át. A gyermekkorukat élő népek vallási képzeletének színes termékei nem egyszerű szappanbuborékok. Bennük ősrégi sajtó emlékezés, tragikus élmények és kínzó, tompa sejtelen viszlénye vibrál.

Egy emberöltőn át zavartalanul föntartott európai béke a mai nemzedéket a biztonság érzetének hamis illúziójába ringatta el. Megfeledkeztünk arról, hogy sem a haladás iránya nem nyílegyenes vonal, sem menete nem egyenletesen gyorsuló mozgás. Megfeledkeztünk Trimurti harmadik arcáról és Cronus bosszújáról. A brutális valóság zuhataga fölrázott rózsaszín álmunkból s a langyos optimizmus helyébe fásult kétségbeesés lépett. „Niederträchtig ist jede Trost und Verzweiflung is nur Pflicht“ — mondja Goethe egyik verstöredéke.

A társadalmi kutató kötelessége, hogy a pillanatnyi hangulat hatása alól kiszakítsa magát és teljes tárgyilagossággal újra vizsgálat alá vegye azokat a szempontokat, amelyekből a kialakulás várható útját emberi valószínűséggel meg lehet állapítani. Visszatekint, hogy előreláthatson.

Másfél évszázad előtt a politikai és társadalmi közösségek Európában zárt formák között éltek. Ha Angliát, mint a fejlődés típusát nézzük, ebben az időben még a régi uralom, ancien regime volt meg, amelyben mindenkinek a helye az állami és társadalmi rendben szabatosan ki volt jelölve. A rendi társadalom, a maga tagozott retegeivel, amelyek egymástól a jogi intézmények és társadalmi szokások megszentelt erejénél fogva szorosan el voltak különítve és egymás fölébe helyezve, — akkor élte ki magát.

Az ipari forradalom, a munkagépek tökéletesítése és ami ezzel együtt járt, a termelés hirtelen felfokozása megindította a népességnek a vidékekről a városokba való tömörülését, ami a városi élet kifejlődésére és a középosztály rendkívül megerősödésére vezetett. Ez a megizmosodott középosztály a rendiség kereteibe

beilleszkedni nem tud s megindítja a „felszabadítás“ a liberalizmus, nagy eszmeáramlatát, amely rövid fenállás után lassankint kénytelen átengedni a teret a tömeguralomnak. A régi uralom zárt egysége így bomlik meg s a politikai súlypont egyes kiválasztottak kezéből a tömegbe helyeződik át.

(Folyt. köv.)

Karácsonyi ostya.

Irta: *Farkas István.*

A decemberi hó eleven fehérsége bevilágította egy nagy darabon az utcát.

A házak fölött, mint ólálkodó, sötét árnyemberek, égnek törli a kémények füstje.

Néha egy-egy fénycsóva libbent a házak fölött, a nedves fa bosszankodva vetette fölfelé tűzcsóvait.

Jónap Tamás, a tanító, a karácsonyi ostyát sütötte.

Két szomszédasszony is segédkezett a nem mindennapi munkánál, egymásután váltották a sütést és a nyírást.

Utolsó hete volt az ádventnak.

Reggelenként még lilaszínű orral bújta meg a templom falánál a rorátékon, este minden házban készülődtek már a közelgő nagy ünnepekre.

— Ezerhatszáz — állapította meg a tanítóné és végigsimogatta szemével az ostyarakást.

Erzsu néni fölötötte a fejét.

— Annyi lenne má?? Akkor csak ezer hiányzik!

— Ezerhatszáz még. Négyet számíltunk egy-egy személyre.

— Ahán. Aki elment tanító, a' csak hármat adott, vizeset.

— Az kevés. Ha küld már az ember, hát küldjön valamit.

— Persze... Oszti' milyen verset mondanak a gyerekek?

— Verset?

— Azt hát. Aki elment tanító az azt mondta, hogy:

Elérkezett a karácsony szent ünnepe

A mi tanítónk maguknak kedveskedne.

Fogadják el jó szívvvel e kevés ostyát,

Adjon az Úr békességes, jó nyugovást.

— Kiket tanították?

Erzsu néni nem felelt. Előbb levette a tűzről az izzó vasat, az ostyát kivette, ezerhatszázegyediknek odatette az asztalra; csak aztán mondta:

— Hát vót itt egy öreg tanító, úgy hiták, hogy Takács. A' tanította még ezt a verset, oszt' azóta is ezt mondogatják.

A tanítóné elgondolkodott.

— Anélkül nem megy az osztahordás, Erzsú néni?

— Menne az lelkem ténsasszonykám, de má' erőssen rászokott a nép. Mer' olyan bolondosak ezek, mint a várandós menyecske, megkívánnak mindent... Az elment tanító is... — panaszul ne vegye, hogy a háta mögött mondom — ... eidször nem akart verset mondatni, de aztán muszáj vót neki.

— Hogy, hogy?

Erzsú néni ködhögött. Az öklével megveregette horpadt mellét, hogy jobban felköhögje a slajmot.

— Hát a törvénybíróho' vitték a gyerekek letelébb. Oszt' az visszaparancsolta őket, aszonta, hogy: „Coki te vissza, oszt' mondjátok meg a tanítónak, hogy az osztya verssel együtt dukál. Hát a tanító ott mindjárt betaníttatta véltük.

A tanító jött ki a szobából.

A felesége odaszólt:

— Hallod-e, mit mond Erzsú néni?

— Mit no?

— Hogy a törvénybíró verset kívánt az osztahordó gyerekektől.

A tanító nagyot nézett.

— A' bion! — bólogatott Erzsú néni, — mán csak maga is tanítsa meg őket, azér' tanító!

— Muszáj azt?

A sovány öregasszony kétértelműleg vont a vállát.

— Nem mondom. De megeshet, hogy az idén is megkívánják, oszt' meg van érte a nagy harag, ha nincs meg a vers!

— Elég az, ha illedelmesen köszönnek.

— Nono! Hun elég, hun nem elég! Mégis csak jobb a közős akarotnak engedelmeskedni. Mer', ha megharagszanak, a párbert se fizetik ám meg, inkább piszkolatltyák magokat.

A tanító törte a fejét. Valami gyerekkori kis versike után keresgélt az agyában, de csak az jutott eszébe, hogy: „Mi fehérlik ott a síkon távolba?”

— Nem lesz az idén, mondja meg nekik Erzsú néni.

Erzsú néni rábámult a tanítóra

— Hogy mondja tanító úr? Hogy nem lesz semilyen vers? Dejszen, akkor akár abba is hagyjuk a sűtést, mer' igazomra mondom, nem veszik el az osztát.

A tanítóné békítőleg szolt:

— Nono! Valami kis versike azért elkellene! Ha csak olyan pici is, mint az egér farka!

Erzsu néni kapott a szón.

— A'hhát. Ha ollyacska is, mint az egérfarka! Lássák, hogy a tanító engedelmes! No! . . .

Az erős, szép barna férfi lehajtotta a fejét.

Egy gyűlésnek a képe jelent meg látó, lelki szemei előtt.

— Függetlenítsük magunkat — mondották sokan és a sok szürke falusi ember egygyólvadt egy közös akarásban.

Majd az asszonyokra nézett.

Erzsu néni dühösen csapott egy kanál tésztaát a forró vasra.

. . . Egy óra múlva készen lett a vers. Elég szépen hangzott, fog majd tetszeni a derék falusiaknak:

Adj, Isten jó napot, tán verset kívánnak?

Ostya mellé sok lesz, ez az áldomásnak.

Szebbet mondok annál, Jézus dicsértessék.

Legyen rajt' e házon áldás és békesség.

Megtörülte a tollat és egy nagyot, igen belülről jövőt sóhajtott.

Mert tanító volt, mindennel megalkuvó, karácsonyos ember . . .

A népiskolák kapcsolata.

A hodrogközi ált. tanítóegyesület közgyűlésén felolvasta: VÁRY ENDRE.

Ha az ember tanulmányuira kelve, beutazza a csehszlovák állam egyes részeit, azonnal elszomorodva kell észrevennie azon tátongó úrt, mely műveltség tekintetében a csehszlovák állam nyugati és keleti fele között létezik. A nyugati rész lakóinak szellemi képessége, megjelenésének, magán és társadalmi életben való érintkezésének csiszoltabb volta első tekintetre feltűnik. Köztársaságunk kormánya tagadhatatlanul azon munkálkodik, hogy a műveltségben kedvezőtlenebb helyzetben levő szlovenszkói lakosság a műveltségnek azon fokára emelkedjék, amely méltó legyen a cseh tradíciókhoz, méltó legyen a nagy Komensky emberszeretetet hirdető eszméihez.

Lázás munka folyik már évek óta, hogy elmaradott népünk azon színvonalra emeltessek, melyen öntudatos polgára legyen hazájának s megszerezze azon ismereteket, amelyek a csaknem állati ösztönben tengődő tömegeket a tudatfenségnek és anyagiságnak sötétségéből a szellemi emelkedettség magaslatára, tisztultabb légkörébe vezetik. Ezen intenció vezette az iskolaügyi kormányt

arra, hogy a 8 évi tankötelezettséget a mindennapi oktatásban Szlovenszkon is bevezetni rendelte el. Kormányfériaink azonban az óriási feladatot nem oldhatják meg az összes hivatott egyházi és világi tényezők közremunkálása nélkül. Nem oldhatják meg legfőképpen azért, mert erre hiányzanak egyelőre a szükséges tantervek és tanítók. Hogy tehát a nagy munka mégis fennakadást ne szenvedjen, a meglevő eszközök felhasználásával, okosabb csoportosításával kell, amig lehetséges, munkánkat előmozdítani és sikeresebbé tenni. E szempont indította kerületünk bölcs tanfelügyelőjét arra, hogy már a mult tanév elején, ahol csak alkalom kínálkozott arra, megvalósítani igyekezett a különböző felekezetű, osztatlan népiskolák kapcsolatát. Esméjének helyessége kézenfekvő dolog.

A jelen körülmények között a 8 osztály bevezetése nem képzelhető másként, mint vagy megosztva tanítjuk a növendékeket, egyik csoportot délelőlt, a másikat délután, vagy pedig összekapcsoljuk az egy helységben levő 2 osztatlan iskolát s az egyikbe elhelyezzük az I., II., III esetleg IV. osztályt, a másikba pedig a többi osztályokat valláskülönbség nélkül. A harmadik és legjobb megoldás természetesen az volna, ha a felekezeti oktatás csorbítatlan fenntartása érdekében az érdekelt egyházak új iskolákat szerveznének, erre azonban csekély a kilátás. Marad tehát a két előzőleg említett eset. Az első esetben lesz egy községben 2, esetleg 3 osztatlan felekezeti népiskola, melyeknek tanítói mindnyájan 8 osztály oktatásával próbálják felvenni a kilátástalan meddő harcot. Nagyon kevés ideig tartó küzködés után még a legszorgalmasabb tanító is rá fog eszmélni, hogy itt ő szélmalomharcot vív, amelyben eredmény semmi esetre sem kecsegtet, hanem annál bizonyosabban bekövetkezik az ő fizikai és szellemi kimerülése, teljes tönkretétele. Mit fog ez a felismerés tanügyi téren eredményezni? A tanítóságnál fásult közönyt, az ambíciók teljes elhervadását, a növendékeknél pedig a hat osztályú népiskola színvonalánál is alább súlyedést. Ez nem is lehet másként, ez mértani pontossággal be kell, hogy következzen. Aki az új tananyagbeosztást áttanulmányozta, megdöbbenéssel látta abban azt, hogy az eredménytelenségnek egyrészt maga a tanterv és beosztás lesz az oka. Az egyes tantárgyakból oly anyag van ott felvéve, hogy annak elvégzése kitolódik egészen június közepéig, sőt csaknem végéig. Hát mostmár azt kérden én, vajon mikor lesz az a temérdek anyag átismételve, begyakorolva? Ha pedig ez az idő rövidsége miatt nem történhetik meg, akkor az

évvégi számonkérésnél fogjuk látni, hogy bizony igazsága van a bölcs tapasztalatokon leszűrődött közmondásnak: „Ki sokat marokol, keveset fog“. Az a számítás tehát, hogy egy tanító 8 osztályt sikeresen taníthat, hogy magasabb kultúrát befektetés nélkül is lehet kifejleszteni, nagyon gyenge alapon áll, mert sem a közvetlen tanításra, sem a csendes foglalkozások kiadására és ellenőrzésére nem áll rendelkezésre elegendő idő. Csak nézzük meg a 8 osztályos osztatlan iskola órarendjét. Ehez nem kell magyarázat. Negyedórás beosztással nagy gonddal készült az s ha levonjuk az óráközi szüneteket, 12 percesek lesznek az egyes osztályok órái. Hát nem neveléses ez? Lehet 10—12 perc alatt számtant, olvasást vagy bármit tanítani és kérdezni? Az iskola így valószínűleg mozi lesz, ahol tüneményes gyorsasággal peregnék le az egyes jelenetek. Amennyiben a megoldásnak ez a módja az osztatlan népiskolák csődjéhez vezet, nem marad más hátra, mint a községben vagy esetleg egymáshoz közel fekvő községekben levő osztatlan iskolák kapcsolata és részben osztottátétele. A fejlesztés pedig a politikai községeknek lesz a feladata.

E kapcsolat létrehozásával az elmúlt tanévben Kis- és Nagytárkány községben meg is próbálkoztunk. A košicei egyházmegye nek felelős lelkű, tudós püspöke semmi akadályt nem gördített ez elé, a ref. egyházi többség szintén hozzájárult a dologhoz. A növendékeket a tanév elején megosztottuk egymás között. Egyik kollégának jutott az I.—III., a másiknak pedig a IV.—VII. osztály. Tanfelügyelőnk és a királyhelmei tanügyi kiállítás rendezőse a megmondhatójá, hogy az eredmény megfelelt a várakozásnak, sőt tovább megyek, várakozáson felüli volt. Ezt nem önhittség vagy a saját és kollégáim munkájának túlbecsülése mondatja velem, hanem azon lelkem mélyén gyökerező felfogásom, hogy még a tudományánál is előbbvaló a gyermeksereg jó nevelése, egymás és az embertársak megbecsülésére, emberszeretetre való vezérlése. Aki vegyesvallású községben lakik, jól tudja, hogy a lakosság felekezeti türelmetlenségének, ostoba fanatizmusának, egymásközti gyűlölködésének egyik előmozdító tényezője a felekezetek szerint széttagolt nevelés. A gyermeksereg egymástól elzárkózva nevelődik s a találkozás alkalmait egymás kigúnyolására, neveltségessé tételére használja fel, amit a tanítósnak nincs alkalma ellensúlyozni s a felekezeti különállást helyes mederbe terelni. Nagyon fontos pedig s minden igaz ember lelke előtt kívánatos, hogy ezek a felekezeti villongások a gyermekek szívében gyökeret ne verjenek, mert hiszen mint egy nemzetnek fiai, egy államnak, községnek

polgárai, mint egymásnak rokonai, ismerősei és jó barátai kell, hogy egymással a legszebb viszonyban éljenek. A letűnt tanév tapasztalatain végigtekintve, az iskolák kapcsolata a felekezeti türelmesség tekintetéből semmi kívánni valót nem hagy hátra. Fentebb vázolt eszméim alapján a gyermekekhez szóló intelmeim, általános emberszeretetre buzdító oktatásaim szemmelátható jó hatást tettek alapjában romlatlan s az igazság befogadására fogékony keblükre és felekezeti jellegű surlódások egész éven át nem fordultak elő s a növendékek kölcsönös szeretetben, egymás megbecsülésének, tiszteletének szellemében töltötték a tanévet.

E kapcsolat általános népnevelési, valamint oktatási szempontból tehát teljesen sikeresnek és helyesnek jelenthető ki, természetesen komoly, hivatásukat mélyen átérző és felekezeti kicsinyességeken felemelkedni tudó tanítókat feltételezve, amelynek ellenkezőjét nem akarom s nem is tudom elképzelni.

E rendszer behozatala ellen mégis hangok emelkednek. Ezen ellenkezésekről feltételezem, hogy félreértésből vagy a dolgok egyoldalú mérlegeléséből erednek csupán s remélem, hogy azok elsimíthatók, kiegyenlíthetők lesznek. A nálunk bevezetett kapcsolatot a ref. egyházi hatóság megszüntetni kívánja azon az alapon, hogy így a vallásoktatás nem lehet eléggé intenzív s az eredmény az elmúlt időkhöz képest nem üti meg a mértéket, ami lassanként a református vallásos élet szellemi hanyatlását vonja maga után.

A Vestnikben megjelent hivatalos óraterv heti 2 órát ír elő a vallásoktatás számára. Ez ugyan nem valami sok és bizonyos az is, hogy egy 8 osztályú iskolában a legnagyobb igyekezettel is keveset lehet végezni heti két óra alatt, főképen ha az egyházak nemtörődömsége miatt csak a tanév közepe felé láttatnak el hittani könyvekkel a tanulók. Az egyházak az iskolát mindenkor a templom előcsarnokának tartották s habár annak mintaszerű felszerelésében nem is buzgólkodtak valami tulságosan, mégis tőle várták sőt megkövetelték, hogy leendő híveiket előkészítse, az egyházas szellemben, az egyházi személyek és intézmények tiszteletébe és megbecsülésébe bevezesse őket s őket arra valósággal ránevelje. A letűnt időkből ez meg is történt anélkül, hogy a papság abban, kevés kivételtől eltekintve, tevékeny részt vett volna, neki inkább csak az eredmény felülbírálása képezte gondoskodásának tárgyát. A felekezeti népiskolák főtantárgya a hittan volt s a vallás elméletéből, az ókori valamint a történelem előtti idők vallási alakjairól tanultak is a gyermekek annyit, hogy valósággal félelemmel néztek a hittan órák és vizsgák elébe, mert Adámtól

kezdve Dévai Biró Mátyásig fűjni kellett. Ehhez jöttek még a zsolttárok, amelyekben teljes jártasság kívántatott minden felsőosztályos tanulótól. A kath. iskolákban az ágazatos hittan volt az ifjúság réme, mert ennek minden kérdésével tisztában kellett lenni s bizony abban nagyon sok oly nehéz fogalmi meghatározás és elvont dolog volt, ami az elemi iskolás gyermek képességeit messze túlhaladta. Az államsegélyes korszak már kis változást hozott a vallástani oktatásban. Az állami felügyelő hatóságok nem igen érdeklődtek a vallástanbeli készültség iránt s a tanítók elbírálásánál más szempontokat érvényesítettek. A tanítószegély mindig nehezebb helyzetbe került. Két úrnak egyenlően kedvében járni nem csekély feladat s már kezdtek is hangok hallatszani a felekezeti tanítószegély világias szelleméről, az egyház szellemében való nevelés hanyatlásáról, a vallástanítás nem kielégítő eredményeiről. Ennek okát nem a tanítószegélynek az egyház iránti hűtlenségében vagy közömbösségében kell keresni, — habár az egyházak exponenseinek a tanítószegélyvel szemben oly sok esetben érzeteket megalázó bánásmódja ezt sem tette volna indokolatlanná — hanem mert a felekezeti tanítószegély két malomkövé közé került és mindkét gazdájának eleget kívánván tenni a hétnek 6 napjából nem fordíthatott 2—3 napot vallástani beemléztetésekre, hanem az államsegély érdekében a reáltárgyakra is nagy figyelmet kellett fordítani, mert az állami tanfelügyelő minősítése döntő szerepet játszott a fizetésbeni előlépéseknél. A legújabb idők még nehezebb helyzetbe juttatták a felekezeti tanítószegélyt. Valóságos lehetetlen állapot az, amelyben létezik. Óriási igényekkel lép fel az államhatalom s habár a felekezeti tanítószegély a legnagyobb igyekezettel iparkodik is megfelelni az állami követelményeknek, mégis egész existenciája bizonytalan s valósággal a levegőben lóg. A vele szemben alkalmazott eljárás teljesen kegyelmi jellegű, fizetése csak provizórikus és bármikor elvonható, nyugdíjügye rendezetlen s ha kidől a munkából, a kultúra nagyobb dicsőségére mehet kéregetni. Az egyház, mint tulajdonképeni gazda, mélyen hallgat, s a régi nótáinál tart csupán: „Az egyház a maga erejéből nem képes az iskolát fenntartani és a tanítót fizetni.“ Valóban egyes régi alapítású jobb tanítói állástól eltekintve, az egyházi hozzájárulás számításba is alig jöhet, ennek dacára az egyházak törhetetlenül ragaszkodnak iskolafenntartási jogukhoz. Ilyen körülmények között tehát a felekezeti tanító is kénytelen teljesen az állami tanterv és utasítások szellemében vezetni az iskolát és nem közömbösségből, hanem kénytelenségből a vallástan kiváltságos helyzetét megszüntetve, azt

is a többi tárgyakkal egyenlősíteni. Itt tehát két eset lehetséges: vagy redukálni kell a vallástani anyagot még pedig alaposan, vagy pedig mint arra leghivatottabb tényező, vegye azt kezébe teljesen a pápáság s a hivatalos két órát megtöltve, mint Jézus maga köré gyűjtve a gyermeksereget, egy kis vasárnapi keresztyény tanítást tartva nekik, többet fog elérni az igazi hitélet és vallásosság terén, mintha az összes próbiákat, zsoltárokat és dicséreteket kívülről fújja is a gyerek. Az az előnye mindenesetre megvolna ennek, hogy a vallásoktatás csekély eredményéről, paptanító rendszerről nem cikkeznenek egyes tanítógyűlölő lelkipásztorok az egyházi és tanügyi szaklapokban.

Mindezekből levezetve meg kell állapítanom, hogy mind oktatási, mind nevelési szempontból a népiskolák kapcsolata helyes dolog. Be kell ismernünk, hogy az állami hatóság intézkedése jogos és bölcs, ha nem tűr egy községben 2—3 osztaltan-iskolát. Le kell szögeznünk azt a tényt, hogy a vallást elterülni nem akarja senki, mint azt egyes rémlátók a falra festik. A vallásoktatás ellen senki sem tör, sőt az állam még külön meg is fizeti a pápáság hitoktató munkáját és a pápáságot senki sem gátolja abban, hogy hivatását komolyan felfogva és teljesítve az ifjúságot maga köré gyűjtve, az iskolán kívül is üdvös oktatásban részesítse. Részünkről tehát kövessünk el kedves karitársak miadent, hogy az iskolák kapcsolatba hozatván egymással, azok a valódi emberszeretetnek, a Jézus által hirdetett mindenkire kiterjedő keresztyény szeretetnek és türelemnek legyenek templomai. Merüljön feledésbe az a kor, midőn az emberek a vallás nevében gúnyolták s üdözték embertársaikat, hassunk oda, hogy ezután Krisztus szellemében szeressék egymást.

Egyesületi élet.

Válaszok az üdvözlő táviratokra. A polgáriskolai szakosztály közgyűlése, valamint a közp. gyűlés üdvözlő távirataira a következő válaszok érkeztek:

1. Az iskola- és nemzetművelődésügyi minisztérium referátusától, Bratislava. Bratislava, 1924 nov. 21-én. Ježo Márton áll. tanfelügyelő úrnak Komárno. Igen Tisztelt Uram! A magyar tanítóegyesület elnöksége, Komárno, a főiskolát végzett polgáris-

kolai tanítóság közgyűlése, valamint a központi gyűlés alkalmából nekem üdvözlötet küldött. Mivel nem ismerem nevezett egyesület vezetőségének címét, nem tudom ezt nekik közvetlenül megköszönni. Ezért Önt kérem fel, hogy a megemlékezésért nevezetteknek szívélyes köszönetemet tolmácsolja és biztosítsa őket arról, hogy a tanítóság jogos törekvéseit mindig támogatni fogom. Teljes tisztelettel: Mašek Ferenc s. k., a Referátus vezetője.

2. Az iskolai és nemzetművelődésügyi minisztérium Referátusa, Bratislava. Bratislava, 1924 nov. 21-én. Ježo Márton áll. tanfelügyelő úrnak, Komárno. Igen Tisztelt Kartárs Ur! A Szlovenszkói Általános Magyar Tanítóegyesület elnöksége, Komárno, a főiskolát végzett polgáriskolai tanítóság f. évi nov. 19-én tartott közgyűléséből, valamint a központi egyesület f. évi november 20 án tartott gyűléséből nekem üdvözlő táviratot küldött. Mivel nem tudom nevezett egyesület vezetőinek címét, Önt kérem fel, hogy sziveskedjék az elnökségnek tolmácsolni szíves köszönetemet és biztosítani arról, hogy a legszívesebben támogatom, amennyiben erőmtől telik, hogy a szlovenszkói tanítóság kívánságai kielégíttessenek. Kollegiális üdvözléssel: Pluhář Bohumil s. k., országos tanfelügyelő.

3. A szlovenszkói teljh. miniszterium elnöksége. Szám¹ 12797 poez. Bratislava 1924 nov. 26-án. Ježo Márton áll. tanfelügyelő úrnak, Komárno. A szlovenszkói magyar tanítóegyesület központi gyűlése alkalmából küldött üdvözlő táviratért sziveskedjék az egyesületnél a teljhatalmú miniszter úr köszönetét tolmácsolni. A miniszter helyett: Bujnák dr. s. k.

4. Az isk. és nemzetművelődésügyi miniszterium bratislavai referátusának vezetőjétől. Bratislava, 1924. nov. 27-én. A szlovenszkói ált. magyar tanítóegyesület közp. gyűlése elnökségének. Igen tisztelt uraim! A prahai isk. és nemzetművelődési miniszter úr azzal bízott meg engem, hogy azon üdvözlő táviratért, melyet a miniszter úrnak a nov. 20-i közp. gyűlés alkalmából küldtek, Önöknek köszönetét tolmácsoljam. Ezt örömmel teljesítem. Hívük: Mašek Ferenc s. k.

5. A köztársasági elnök kancellárja. Szám: H 740/24. Praha, 1924 nov. 25-én. A szlovenszkói áll. magyar tanítóegyesület központi gyűlésének, Komárno. Alulírt kancellár a köztársasági elnök úr meghagyása folytán köszöni Önöknek a küldött hűségnyilatkozatot és közli, hogy a táviratban kifejezett kívánságokra felhívta az isk. és nemzetművelődési miniszterium figyelmét. A köztársasági elnök kancellárja.

6. A köztársasági elnök kancellárja. Szám: H 737/24. Praha, 1924 nov. 25-én. A szlovenszkói magyar polg. isk. tanitóság közgyűlésének elnökségéhez, Komárno. Alulírt kancellár a Köztársasági Elnök ur nevében köszöni az üdvözlést, melyet az elnök urnak komárnói gyűlésükről küldöttek. A köztársasági elnök kancellárja: Dr. Ríha s. k.

Az Ipolységvidékiek gyűlése.

1924 nov. 13-án tartotta a fenti egyesület őszi közgyűlését. Elnök $\frac{1}{2}$ 10 órakor nyitotta meg a gyűlést. Megnyitójában röviden vázolta az irányt, melyet tanításunkban követnünk kell, melynek veres fonálként kell abban végig húzódnia s ez a valláserkölcös neveléssel kapcsolt irány. Az összes törvények alapján az isteni törvény ez. Ilyen szellemmel átítatott tanítás eredményezheti az igazi becsületes honpolgár nevelését, erre való nevelés pedig erkölcsi kötelessége minden tanítónak

Majd megemlíti székfoglalóját, melyben azt kérte, hogy egymás tanítására mintatanításokat vagy felolvasásokat tartson a tanitóság. Öszintén ezt cselekszi. „Hogyan tanítom növendékeimet fogalmazni“ c. tételt dolgozta ki. Felolvasása általános tetszést aratott Majd Spitzer, majd Novák kolléga szólt hozzá, mindegyik nagy hozzáértéssel. Szarka kartárs felszólalása fejezi be a vitát, mint mondja „sok út visz Rómába“ A fő, hogy az eredmény jó legyen. A tanfelügyelő úr azon óhaját fejezte ki, hogy ilyen témát célszerű volna mintatanítással egybekötöni, így a szó maradandóbb volna, mert a tanításnál tapasztaltaknál rögzödnék. A közgyűlés ily irányban óhajt később munkálkodni.

Majd elnök reátér a honosítás, fizetés s nyugdíj ügyre. Sajnos, ujjat nem tud mondani. A tanitóság sorsa a várás. De hisz oly sokat várt, türt megaláztatást, s szenvedett! Hogy meddig, nem tudható. Novák kolléga megjegyzi, hogy ő az okot a tanitóságban látja! Ha a tanitóságban megvolna az igaz kollegialitás, testvéri szeretettel párosult egyetértéssel sokkal többet érhetne el, mint anélkül! A széthuzás, az egymás meg nem becsülése nagy kárunkra van!

Krplec tanfelügyelő ur szólal fel. Szerinte a tanitóság csak úgy fogja célját elérni, ha egy nagy szervezetbe tömörül, mint a köztársaság területén működő tanítói szövetség, melynek alkotó tagjául vétesse fel magát a meglevő alapszabályok mellett. Mert úgy mond — helyesen jegyezte meg Szarka kolléga — a meglevőt ne lerombolni, de erősíteni kell! A szövetség egyesülete

egy napon, ugyanazon helyen külön teremben tartsa gyűléseit, melynek hiszi, eredménye lesz is. A tanfelügyelő úr szavai után a gyűlés megbizta elnököt ily irányú határozati javaslat tételére a közp. egyesületnek e hó 20 án tartandó gyűlésén.

Elnök azután je'zi, hogy az ő mandátuma lejár a tavaszon, közgyűlés válasszon az alapszabályok szerint jelölő s szavazat szedő bizottságot. Ez megtörténik.

Jelölő bizottság elnöke Szarka Zsigmond zalabai, tagok: Novák M. szardi, Kopan és Spitzer ipolysági kartársak.

Szavazatszedő bizottság elnöke Skerlec Lajos ipolysági, tagok: Singer József, felső-túri és Oberth Kálmán palásti kartársak.

Majd a pénztárból az elnök kéri a póstadij és a 20-iki gyűlés kiadásait fedezni, melyhez a gyűlés hozzájárul.

Végül elnök örömeinek ad kifejezést, hogy a tagok kevés kivétellel jelen vannak, hogy alkalma van személyesen bucsút venni azoktól, akiket igaz testvéri szeretettel szeretett, akiktől igazi fájdalommal vesz bucsút. „Hisz itt voltam az elsők között akik ezen egyesületet megalakítottuk. Láttam a gyenge csecsemő fejlődését, erősödését, amely mindenkor örömet éreztetett velem. Ugy összeszoktunk, úgy megszerettük egymást, mint az édes testvérek. Azért fáj a bucsú. Tartsatok emléktekben, nekem kedves lesz mindig reátok gondolni. Azt kívánom, hogy a munka s testvéri szeretetben erősödjete s legyen az egyesületen és annak minden tagján Isten bő áldása! Süssön fel mihamarabb mindnyájunkra a lelki s testi nyugalmat hozó boldogító nap! Léleken mindenkor veletek leszek!” Ezzel a gyűlést bezárta.

Bajta, 1924 nov. 19.

Willand János egy. elnök.

Tanügyi értekezetlet A Nové-Zámky II. tanfelügyelőség III. körzete Volloy Elemér tanfelügyelő úr vezetése alatt f. hó 4 én Búcsón tartotta első módszeres tanítási értekezetletét A délelőtti órákban a tanfelügyelő úr által kijelölt tanítók beszéd- és értelemgyakorlat, polgári nevelés, torna, ének- és rajzból tartottak tanítást. Ennek végeztével a tanítások, valamint a vázlatkönyvek bírálata következett. Végül a tanfelügyelő úr tartott módszeres előadást a rajz, hangjegy utáni énekkoktatás és tornáról. A tanítóság a tanfelügyelő úr előadása folyán a legújabb tanítási módszerekkel ismerkedett meg s így ezen értekezetlet a körzet iskoláinak valóban javára fog szolgálni. A kollegiális szeretet fejlesztése céljából a jelenlevő tanítók közös ebéden vettek részt, melyen a tanfelügyelő úr indítványára a többi körzelekhez hasonlóan a

jelenlevő tanítótság 420 koronát adományozott a tanítói özvgyek és árvák javára. Bátorkeszi, 1924 dec. 8. Kiváló tisztelettel: Genz Ádám ig. tanító. Littera József tanító.

Az államsegély meghosszabbítása. A nem állami tanítótság államsegélyei a 262/1924. nov. 20. számú kormányrendelettel az 1925. év végéig meghosszabbított.

Tanítói Szakosztály megalakulása a Republikáns párt kebelében. Folyó évi november 27-én tartotta a Csehszlovák Republikáns Földműves és Kisiparos párt Tanügyi Szakosztálya megalakulását Nové Zámkyban. Egyesületünknek kötelessége lévén, hogy a magyar tanítótság minden életnyilvánulásáról tudomást szerezzen, a kp. vezetőség a gyűlésén Vásárhelyi Károly főtitkár és Banai Tóth Pál főszerkesztővel képviseltette magát.

A gyűlésen mintegy száz magyar tanító vett részt, a szlovák tanítótság is több taggal képviseltette magát. Ezenkívül mintegy 100 tanító levélben jelentette be a Szakosztályhoz való csatlakozását.

A gyűlést *Biró Béla* szögyéni ig. tan. elnök vezette, aki részletesen előadta a szakosztály elhelyezkedését a Rep. pártban és ismertette a szakosztály programját, amelyért a jövőben politikai úton is harcolni kíván. A jelenlevő kp. kiküldöttek meglepedéssel látták az előadók programjából, hogy a Tanítói Szakosztály működési köre nem keresztezi Egyesületünk újjait. A kitűzött célok ugyanazok, mint amelyek egyesületi alapszabályainkban is le vannak fektetve, csupán az eszköz más, mert hiszen az Egyesületnek az alapszabályok szerint politizálnia nem lehet.

A Szakosztály a valláserkölcsei nevelés alapján állva politikai úton akar küzdeni a tanítói fizetésbeli sérelmek orvoslásáért, a nem áll. tanítótság nyugdíjáért, az iskolák belső pedagógiai ügyeinek jobbtításáért. Ugyancsak örömmel hallották küldötteink annak nyilvánítását is, hogy a szakosztály az Egyesület törekvéseit politikai úton elősegíteni törekszik.

A megalakulás kimondása után nyolctagú végrehajtó-szervező bizottságot választottak, melynek tagjai a következők: *Biró Béla*, *Csongrády Ápád*, *Gajdár István*, *Hulják Pál*, *Kanozsay József*, *Karácsonyi József*, *Lencz György* és *Sivón János*.

A nem állami tanítók érdekében. A dunai református egyházkerület e hó 8-án és 10-én tartotta közgyűlését Komárnoban, mely alkalommal *Kovács Alajos* központi elnökünk — mint az egyházkerület tanügyi előadója — ismertette a nem állami tanítók sérelmeit s a nyugdíjas tanítók tarthatatlan helyzetét. Határozati javaslatok közül ide iktatjuk a következőket: Az

egyházkerület a Konvent útján feliratban keresse meg az iskola- és nemzetművelődésügyi miniszter urat, hogy a nem állami tanítók *fizetés- és nyugdíjügyét* az egyenlő munka egyenlő javadalmazása elve alapján a törvényhozás útján sürgősen rendezze.

Az igazgató-tanítói intézmény szervezése, hatásköre és teendőinek megállapítása tárgyában alkosson szabályrendeletet. A népiskolák nyolcosztályúra szervezése folyamán szüntesse meg az osztatlan iskolákat.

Az évzáró vizsga ideje június hó első napjaira legyen téve.

A közgyűlés a javaslatokat elfogadta és felkérte az elnökséget a kívánt lépések sürgős megtételére.

Felhívás.

A megyei és szakosztályi pénztárosainkat felkérjük, hogy az év végén esedékes második félévi elszámoláshoz szükséges jegyzéket két példányban legkésőbb december hó 15 ig központi pénztárunkhoz beküldeni sziveskedjenek.

Ahonnán ezek a jegyzékek be nem érkeznek, azokkal a pénztárakkal elszámolásunkat megejteni nem tudjuk.

A járási pénztárosok a három példányban kiállított jegyzéket december 1-ig a megyei pénztárhoz juttatják.

Központi pénztár.

Állampolgárság adományozása. Örömmel adjuk közre, hogy *Alt Szabina* és *Alt Paula* nové-zámkyi polg. leányiskolai és *özv Hajda Pálné* antalházai tanítónők megkapták a csehszlovák állampolgárságot.

Molitorisz Gézáné

Súlyos csapás érte *Molitorisz Géza* gútai rk. el. isk. igazgató kartársunkat. Szeretett neje, *Molitorisz Gézáné*, községi óvónő, az óvónői szakosztály titkára, életének delén, 47 éves korában, 27 évi boldog házaseset után, elhunyt. Hirtelen halála mély gyászba borította szerető férjét és két gyermekét. A sokat szenvedett, családjáért annyit aggódott hitves, anyja és jó kartárs találja meg nyugalmát az Egek Uránál. Amidőn hü feleségét elvesztett kartársunknak az őszinte részvétünk érzelmét tolmácsoljuk, egyben az elhunyt kartársnő emlékét sziveinkbe zárjuk.

Gyász. *Molitorisz Géza* gútai rk. igazgatót, sok szenvedést és sok csapást átélt kartársunkat újabb súlyos csapás érte. A múlt évben temette el egyik felnőtt fiát, alig néhány hete szeretett feleségét, most pedig — édesanyja halála után tíz nappal — nov. 20-án meghalt máskor fia is: *Molitorisz Mihály* gyógyszerészgyakornok, 22 éves korában. Alig találunk szavakat ennyi fájdá-

lom enyhítésére, de biztosítjuk mély gyásszal sújtott kartársunkat arról, hogy fájdalomában szívünkben osztozunk.

Ré zvéttel vettük a másik szomorú hirt, hogy *Baitz Ferencné szül. Forster Stefánia* bratislavai közs. polg. leányiskolai tanítónő kartársunk f. é. dec. 3-án váratlanul elhunyt nagy bánatára családjának, tanártársainak és növendékeinek. Emléke szívünkben élni fog.

Felhívás. Közöljük kartársainkkal, hogy f. hó 20—25-e között mindenkit szívreszóló levelezőlapon értesíteni fogunk, az egyesülettel szemben fennálló összes tartozásáról.

Kérünk mindenkit, hogy úgy a nyilvántartás megkönnyítésének szempontjából, valamint a felhívásokkal járó tetemes költségek megkímélésének céljából, — ha csak valami fontos körülmény abban nem gátolja — mindenki tegyen eleget fizetési kötelezettségének.

Egyben közöljük azt is, hogy közgyűlésünk határozata és felhatalmazása értelmében, azon hátralékosokkal szemben, kik elen felhívásunkra nem reagálnak, kénytelenek leszünk szigorúbb eszközöket alkalmazni.

A póstköltségek megkímélése szempontjából azoknak a hátralékosoknak, kik csak 10—20 K hátralékban vannak, nem küldünk névreszóló felhívást.

A felszólításokban kimutatott 1 K a felhívásokból folyó tetemes kiadások fedezésére szolgál.

Központi pénztár.

Kimutatás. A „Gömör-Nógrádi“ kerület tanítói segélyalapja és az ifj. Szombathy Pál árvái javára a megyei pénztárba befolyt adományokról. A) Segélyalapra: Szelecsényi Jenő 15 K, Portéka Pál és Németh Gyula 20 K, Kovárcz Gizella, Szlávny Aranka, Biszкуп Márta, Wolf Józsefné 80 K, Sexty Jenő 40 K, a silicai ref. iskola tanítói 50 K, Kovács Gyula 50 K, Tajti, Vecseklő és Hidegkút tanerői Szelecsényi utján 30 K, Oroszy Tivadar 10 K, Markos János 30 K, Papp Dániel 10 K, Nagy Anna 10 K, Tóth Gyula 20 K, összesen 365 K. B) Ifj. Szombathy Pál árvái részére: Nemesik Béla és neje 20 K, Marko Leopoldina 20 K, Hasák Lajos 20 K, a Komáromi községi elemi iskola tanteszülete 200 K, N. N. K. 50 K, Kulm Aranka 20 K, tanteszület Gúta 310 K, Sexty Jenő 20 K, Agárdy László és Csiffáry Jenő 40 K, Lakatos Vilmos 10 K, Vargha István 30 K, Czékus Miklós 30 K, N. N. 60 K, összesen 830 K, mely az A) alatti segélyalap összegével 1195 Ké Siač, (Rimaszécs) 1924 november 20-án. *Stubendek Alajos* pénztáros.

Szemle.

Farkas István jelsöci kartársunkat az országszerte ismert nagytehetségű író, az ujonnan alakult *Kazinczy Irodalmi Társaság* irodalmi érdemeinek elismerésül rendes tagjai sorába beválasztotta.

Helyreigazítás.

Kaptuk a következő levelet és nyilatkozatokat. A kérés alapján az „audiatur et altera pars” elvénél fogva közöljük. Tekintetes Szerkesztőség! B. lapjukban Molnár János lekenyí tanító úr engem rágalmozó hazugnak tüntetett fel azért, mert Sélley László volt beretkei lelkészről, ki Szútorban meghalt, azt állítottam, hogy valóságos népferradalom volt ellene és egy híve vasvillával támadt reá. Állításom igazolására mellékelve küldök két nyilatkozatot, melyeket jelen levelemmel együtt kérek becses lapjukban közreadni, hogy a magyar tanítók előtt — akik iránt én teljes tisztelettel viseltem — ne maradjak hazug, rágalmozónak minősítve. Az egyik nyilatkozó Fűkőh József zsipl tanító úr azeült beretkei tanító volt és Molnár János tanító urat is tanította az elemi iskolában s így azt hiszem, hogy neki jobban fog binni, mint nekem. Kijelentem továbbá, hogy én a népferradalmat és a vasvillával való rátámadást nem a Molnár János úr jelenlegi lelkésze ellen értettem. Tisztelettel maradtam, Zsíp, 1924. dec. 2. (Gömör-megye), Zajdó László ref. lelkész, egyházmegyei főjegyző.

Nyilatkozat. Alóírott könyilatkozatom, hogy az 1918. évi egyházlátogatás alkalmával Sélley László akkori beretkei lelkész ellen az ottani presbitérium a legnagyobb tiszteletlenséggel lépett fel, úgy, hogy többször kénytelen voltam a tiszteletlenkedőket megróni és rendreutasítani; ugyanekkor Sélley László keserűen panaszkodott előttem, hogy gyűlözetének tagjai sokszor tiszteletlenül és sértegetően lépnek fel ellene. Kelt, Nemesradnót, 1924. október 21, Pósa Lajos lelkész, egyházmegyei bíró.

Nyilatkozat. Alóírott könyilatkozatom, hogy 1918 ban az egyházmegyei látogatóság előtt Sélley László akkori beretkei lelkész panaszt tett egy presbiter ellen, hogy vasvillával támadt reá a réten. Továbbá kijelentem azt is hogy Sélley Lászlónak a helyzete Beretkén türhetetlen volt, s ezért én jártam közre, hogy Béký János szútori lelkésszel állást cseréljen. Zsíp, 1924. okt. 21. Fűkőh József volt beretkei s jelenlegi zsipl ref. tanító.

Gyermek típusok.

Írta: *Ghimesy János.*

Ferkó.

Két falu között terült el a major. A majorbéli tanköteles gyermekeknek körülbelül a fele az egyik, fele a másik község iskoláját látogatta.

Az volt a baj, hogy mire az odavezető utak — tavasz felé — járhatókká lettek, akkor megszűnt az iskolabajjárás.

Addig kilincseltek a majorbéli anyák az uraságnál, míg végre teljesi-

tették kérésüket és iskola épült a majorban. Tanító is akadt bele; az említett két község egyikéből.

Az iskola az újság ingerével vonzott. Azok is szerettek volna oda járni, akik már rég túl voltak a tanköteles koron, meg azok is, akik még nem érték el azt.

Minden új sötprű jól sötprű!

Nappal a tankötelesek, az esti órákban a felnőttek részesültek oktatásban.

A tanítói lakás előtt összejülekező kicsinyeknek pedig be kellett érniük azzal, hogy a tanítót heteken át, naponta kétszer elkísérjék a lakásától mint egy 250–300 lépésnyire levő iskoláig.

Ott azzal bocsájtotta el őket, hogy ha megnőnek, ők is bejárhatnak az iskolába.

A tanítónak feltűnt, hogy egy fiúciska, — 4–5 éves — sem nyiké sem volt hajlandó a kíséret számát növelni, sőt messze elferülte azt.

Ila ilyenkor a tanító közeledni akart feléje, akkor vad iramodással, rikoltozó állati hangot hallatva, eszeveszett futásnak eredt.

Mivel ez az eset többször megismétlődött, a tanító nem állhatta meg, hogy meg ne kérdezze a *kisértelet*: »Ugyan kicsoda ez a fiú?«

Azok pedig kórusban felelték: *Az a néma Feró!*

A tanítónak többszöri szelídítési kísérlete, — a fiúval szemben, — ugyan ezt eredményezte.

A beiratáskor ezt a fiút is elvezette az anyja az iskolába. A tanító tudta, hogy nem fogadja be őt.

A látszat kedvéért, kérdi a fiától: Hogy hívnek, mi a neved, fiam?

Helyette megszólal az anyja: Mondd édes gyönyörűségem: *Szabó Ferenc!*

A fiú egy szót sem szolt, hanem okos szemeivel hol az anyjára, hol meg a tanítóra tekintett.

Hány éves vagy?

»Mondd drága magzatom, hogy két!«

A drága magzat bizony azt sem mondta, hogy: *kukk.*

»De nézze Szabóné, én nem magától, hanem a fiától kérdeztem ezt!«

A tanító az asztalra mutatva, kérdezi a fiútól: *Mi ez?!*

Mondd ides . . .

Hallgasson! Mondtam már, hogy én nem magát kérdeztem, hanem a fiát.

Az asszony sirva fakad; a fia ismét szótlánul néz ide-oda; majd az ő ssemeiben is könnyek mutatkoznak.

A tanító kimondja az ítéletet: »Mivel az iskolába csak olyan gyermek járhat, aki már beszélni tud, a maga fia pedig egy szót sem tudott kimondani, azért nagyon sajnálom, de nem fogadhatom be. Adja őt a siketniémák intézetébe.«

Az igazi sírás csak most kezdődött el. Mikor azután sem sírás, sem könnyöngés nem használt: az asszony följelentéssel lenyegetődött.

Ekkor a tanító ajtót mutatott neki. Az úgy felsőbb f rum elé került. Ez úgy döntött, hogy mivel a fiú folyton az istállókat bújja, ahol az állatok kárt tehetnek benne: a tanító tartozik őt az iskolába befogadni, de *nem tartozik vele sem közvetlenül, sem közvetve foglalkozni.*

A tanító még így is *pörvesztesnek* érezvén magát, szigorúan meghagyta az asszonynak, hogy ne próbáljon a fiának sem könyvet, de még palatáblát sem venni.

A tanító pedig a fiút, mint a mételyes birkát szokás a többi közül külön ültette az utolsó padba, egyedül.

A tanító még gimnázista korában azt hallotta egyik tanártól, hogy az ilyen siketnéma fiú, képes a földről meglátni, a torony tetején levő szúnyognak a — bal lábát: akkor Ferkó is megláthatja az utolsó padból a — tanítóját.

A tanító parancsát a Ferkó anyja — úgy látszik — nem sokba vette, mert másnap a faluból palavesszőt és palatáblát, a legközelebbi hetivásárkor pedig könyvet hozott a városból fiának.

Ezt a tanító nem akarta észrevenni? hallgatólagosan eltűrte.

A tanítás megkezdődött az osztatlan iskolában. A kezdők szorgalmasan rótták palatábláikra a vonalakat a nagy tábláról, a haladékok közül az egyik csoport számtani példákat dolgozott ki, a másik csoportnak figyelnie kellett a tanításra.

A kezdők írását a tanító többször megnézegette, kijavította; némelyikkel az egészet újból íratta. Hogy mit csinált Ferkó, azzal édes keveset törődött.

Ferkó pedig nem ült ott tétlenül, hanem ő is szorgoskodott; a palavessző nem pihent a kezében. Tábláját azonban hasztalan emelgette, vagy nyújtogatta előre: a tanítója mindannyiszor elnézett fölötte.

Igy tartott ez több héten át. De hát a tanító is ember, annak sincs köztől a szíve. Meg a fiú folytonos munkálkodását is csak honorálni kellett. Az újjával intett Ferkónak, mikor az a tábláját nyújtogatta.

Látni kellett volna azt az örömtől sugárzó arcot, mikor palatáblájával kifelé indult a padból. Régen várta ő ezt az intést. Mintha tudta és érezte volna, hogy az ő számkivetése is csak addig tart, míg ez a pillanat elérkezik.

Tanítója átvette kezéből a palatáblát és nézte a *remek* vonásokat Szerette volna percekig nézegetni, ha nem tartott volna attól, hogy nedves lesz a — szeme.

Megállapíthatjuk, hogy Ferkót a hallás és beszélőképesség hiányáért a Mindenható nem annyira éleslátással, mint kiváló ügyességgel kárpótolta. Vonásai összehasonlíthatatlanul különbek voltak, mint osztálytársaié.

Nem állítjuk, hogy ettől a perctől fogva egy csapásra minden megváltozott, de tény, hogy ez időtől kezdve Ferkó életében jelentős fordulat állott be: törödni kezdett vele a tanítója és az első padba ültette őt.

Ez időben a fonomimika nálunk még csecsemő korát élte. A tanító is csak olvasott róla. Inkább a Ferkó, mint a többi gyermek kedvéért, hevenyészett ilyen. Olyan ez, mint a tokaji bor, amelyről pedig meg nagyon írva, hogy még az egészséges embernek is használ. Gyöngélméjű gyermek kedvéért tallálták ki, de azért az épelméjűek is kitűnő sikerrel használhatják.

Ez a fonomimika jó volt addig, míg mások jobbat produkáltak. Bár nem volt meg nála a kapocs, vagy összefüggés, a betű hangja és alakja között — ami lényeges dolog, — de ez is mesével volt egybekötve és a gyermeknek sajátosságain, szokásain alapul.

Igy pl. az »e« betűt nem a szájhoz vett kézmozdulattal, hanem a könyökben hajított jobb karnak hátra rántásával és a szájnak kissé elgörbítésével jelezte.

Hogy ez az eljárás érthetőbb legyen, illesszük hozzá a rövidre szabott mesét.

Peti a fanyelű bicskáját szeretné elcserélni a Pali finom zsebkésévé

Mit lenne, vagy mit csinálna Pali erre az ajánlatra? Ugyebár a fennebb jelzet módon kiejtené száján az >e< hangot, az említett mozdulattól kísérve.

A gyermeknél tapasztalt ily megfigyelésekre volt építve az egész abcét *Az egyes betűk ismertetésekor a tanító elővett a kezügyébe eső calamaly tompa cszként és azzal a Ferkó nyelvet úgy igazította, hogy az ismertetett betű hangját ki tudta eiteni.*

Ha a fiú nem tudta kellőképen kimondani a kívánt hangot, a tanítója beérte azzal is, ha azt megközelítőleg ejtette ki, arra számított — nem egészen helytelenül, — hogy ez a hangkijetés a későbbi folytonos gyakorlás által tökélesedni fog.

Ez az eljárás vagy mundjuk művelet, az első 4—5 betű ismertetésénél ugyanannyi percig, de később csak 10—15 másodpercig tartott.

Folyt. köv.

Szerkesztői üzenetek.

Kartársainknak és lapunk olvasóinak boldog karácsonyi ünnepeket kívánunk. Szerk.

Kiadóhivatali üzenetek.

H. I. Dorňa Címét kijavítottuk. — G. L. Jablonica. A tagok sorába felvettük. Lapunkat f. é. július 1-től megküldtük. — D. K. Akli. Lapunkat július 1-től megküldtük Előfizelési díj egy évre 40 K. — Cs. L. Sódovce. Címét kijavítottuk, lapunkat új címére küldjük. — Izr. iskola Sečovce. A kért lapszámot megküldöttük, tartozása f. év végéig 20 K. — V. I. Nagykálna. F. év végéig 40 kor. hátraléka van. — S. P. Doborgaz. A küldött 100 koronával tagdíj és naptártartozása f. év végéig van rendezve. — S. E. Lúčky. A meglévő évfolyamokat megküldtük. — N. I. Bajka. F. K. Ipolyság. Cs. M. Hodejovó. R. L. Garamvezekény. A kért számokat pótlólag megküldöttük. — O. G. Palágy. A küldött 200 koronával tagdíja rendezve van, a fennmaradt összeget 1925-re irtuk át. — V. Gy. Šáp. Címét kijavítottuk. — Sz. J. Ivanovce. A tagok sorába felvettük és lapunkat visszamenőleg megküldtük. — N. M. Jablonov. Címét a közeli lev. lap szerint kijavítottuk. Ha közli veünk az elkallódott lapok számát, pótlólag szívesen megküldjük azokat. — G. L. Jablonica. A hiányos számot újból elküldtük. — P. D. Solovec. Az elkallódott számokat újból megküldtük. A beküldött 80 koronát megkaptuk, mellyel tagdíja f. év végéig rendezve van. A tagok sorába 1919. törzskönyvi számmal van felvéve. — V. I. Bratislava. A küldött 80 koronával tagdíja 1925 dec. 31-ig van rendezve. — H. Gy. Sv. Král'. A kért számokat elküldtük. — K. G. és Sz. E. Muzsla. A pénztáros jelentésére a tagok sorába felvettük és szept. 1-től lapunkat megküldtük. — M. Z. Udvard. 1921 január 1-től újra felvettük a tagok sorába és lapunkat megküldtük. — S. Gy. Tes-

mag. A küldött 20 koronával tagdíja I. év végéig rendezve van. — I. L. Rimavská-Sobota. F. évi tagdíja és naptár ára rendezve van. Hátraléka 12 K, 50 f a múlt évi zsebnaptár ára. — F. I. Szinóc. A befizetett összegek elkönyvelése után a f. év végéig még 70 K hátraléka mutatkozik.

Állandó helyettesítésemre református orgonista kántortanítót keresek, ki állami hőségfogadalmat tett. Megélbétését biztosítom. Fizetése, megállapodás szerint. Hitoktatás heti 10 órán. Alkalmazása állandó. Megkeresések: Nagy Lajos ref. kántor, Komárno címre küldendők.

40 helyen adták és adják a közel jövőben a „Fehérgalamb” c. népsziművet 5 példány 50 korona. FARKAS I. Jelsóc p. Veliká/n. Iplom. Ž XVIII.

Pályázati hirdetés. A Zirany-i róm. kath. kántortanítói állás másfél-évre behelyettesítendő. Tannyelv magyar. Javadalma: stóla a községtől 534 K, 6 kat. bold szántóföld, 14 m tűzelőfa, a tanteremek fűtésére 12 m fa, 8 q rozs a hívektől. Természetbeni lakás, kerttel. A löbbi államszegély. Pályázati határidő 1926. jan. 15. Cím: Róm. kath. elemi népiskola, Zirany (p. Dýmes) z. Nitra. Nők is pályázhatnak.

Pályázati hirdetmény. Gúta-seregakoli községi iskolaszék egy tanítónői állásra pályázatot hirdet. Tanítási nyelv magyar. Javadalma: helyi forrásokból 1200 Kc, lakbér és kerpótllék; megécszés az állami tanítók fizetésével egyenlő összegig államszegélyből. Csak csehszlovák érettségi vagy képestítő oklevéllel bíró rk. tanítónők jelentkezhetnek. Kérvényeket f. évi dec. 26-ig elfogadja közs. isk. elnökség Gútan. Az állás azonnal elfoglalandó.

Madar fiók-községben megünn. róm. kath. tanító állásra pályázatot hirdetünk 1924. december 31-ig. Javadalmazás: A községtől évi 200 K fizetés; 2 szoba, konyhából stb. álló lakás, s megfelelő államszegély. Kötelessége a mindennapi és ismétlő iskolát ellátni, s a hittant is tanítani. A tanterem taksarításáról gondoskodni. Az állás 1925. január 1-én elfoglalandó. Pályázatok Plehánia Bátorkeszi (z. Nitra)ra küldendők.

Pályázat a velky-macadi (magyacsédi) lérfi tanítói állásra 1924. dec. 30-ig meghosszabbítatik. Iskolaszék.

Pályázat. A vághosszúfalui r. k. iskolaszék pályázatot hirdet kántortanítói állásra. Jövedelem: 8 k. bold 633 □-öl szántóföld, 24 ü. m. lágysásáfa, circa 2+ pm. rozs párbér, köz égtől 103¹/₂ K, a kegyuraságtól 73¹/₂ K stóla államszegély. Lakása: 2 szoba, konyha, kamra. Próba orgonálás f. hó 23-án lesz, utikáltság meg nem térítetik. Pályázati határidő december hó 27. Tannyelv magyar. Vasutállomás Vágsellye Iskolaszék.

Pályázat. A nádszegi róm. kath. iskolaszék az ujonnan szervezett magyar tannyelvű V. férfi-tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma: lakás, községtől 1800 Kc, a löbbi államszegély. Kötelessége az V—VI. oszt. vezetésé. Pályázati határidő dec. 31. Állás január 1. elfoglalandó. Nők is pályázhatnak. Iskolaszék. Nádszeg (okres Galanta) z. Bratislava.

Ha még nem kereselt a farsangra szindarabot, rendelje meg 50 koronáért a »Fehér galamb» 5 példányát. Farkas István pp. Veliká (n. Iplom. Jelsóc).

Állást keres nostr. okl. izr. tanítónő »Gyakorlat» jellegre a kiadóhiv. Hirdetés. Diószeghy György gazd. intéző (Battyán, p. Bély pri Copu z. XX) azonnali belépésére keres két kis fiához (az egyik 5 éves, a másik nyolc éves) nevelőnőt. Német és szlovák nyelvet bírók, előnyben Fizetés megállapodás szerint.

Keresek megvételre egy teljesen jó karban levő, erős hangú használt harmóniumot. Megkeresések az árak megjelölésével a következő címre: Ev. Iskola, Vužava—Vúsa, z. XVIII., posta: Rim. Sobota.

Felhívás. Dr. Bezák-féle magyar magyarázatokkal ellátott szlovák nyelvtan úgy a kiadónál, valamint kiadóhivatalunknál is teljesen elfogyott. Megfelelő számú megrendelés esetén, — miután megrendetések még most is érkeznek — a könyv újból meg fog jelenni. Kérjük kartársainkat, hogy a könyvre való igényüket kiadóhivatalunknál bejelenteni sziveskedjenek.

Pályázat. A bórkai (p. Trnava, z. XIX.) rk. iskolaszék magyar tan nyelvű népiskolájához rendes kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: kétszobás lakás konyhával, mellékhelyiségekkel együtt; 21 hold 944 négyszögöl szántó, rét, kert; 12 úrméter tűzifa házhoz szállítva; 80 K párpervállás, stóla, többi államsegély. Csehszlovák illetőségű, nosztrifikációs okleveles tantervek folyó évi december 21-ig fenti címre küldjék be kellőleg felszerelt pályázatukat; választás ugyanaz nap. Állás feltanév végével elfoglalandó. Isk. szék

Könyvrovat VI.

Képeskönyvek:

Mindenféle képek (elszakíthatlan)	9— K
A mi kicsinyeink	8— >
Mi mindent tanulnak az állatok (elszakíthatlan)	22— >
Legujabb állatképeskönyv	23— >
Erdőben pusztában	22— >

Mese és ifjúsági könyvek:

Grimm legszebb meséi, kötve	24— >
Brentano legszebb meséi	18— >
300 Ezopus mese. Kor. 28— nagy kiadás	42— >
Benedek, Magyar mese és monda világ I.—II.	á 30— >
Marci és Miska furfangjai	16— >
Blasko, Magyar Misi kalandjai	12— >
> Pityu elb. sz. gyermek. szám	12— >
Báthoryné, Tündérvilág a városligetben	15— >
Cooper, A vörös kalóz, díszkiadásban	2— >
> A méh vadász	26— >
Jókai, Ráby Mátyás	16— >
Malot, Az akarat diadala	24— >
> Elbagyottan	48— >
Sebők, Tányértalpu koma Boszniában	30— >
> Mackó ur újabb utazásai	30— >
Bocs, A három tányértalpu testőr	30— >
Gauss, A búrok földjén	18— >
Hevesi, Jelki András kalandjai	18— >
Servantes Don quijote	16— >
Twain, Tamás urfi kalandjai	27— >
Hankó, Universum; kötve I. III—IX.	á 40— >
Weinachts-Album. Hegedűre	10— >
> Harm. vagy zong.	12— >
> Hegedű, zongora vagy harm.	15— >
Tanító uraknak árengedményt nyújtunk!	
Megrendelhetők: SZENT JÓZSEF könyv-, zenemű- és papirkereskedésében	
Pozsony—Bratislava, Lőrinczkapu-utca 3.	